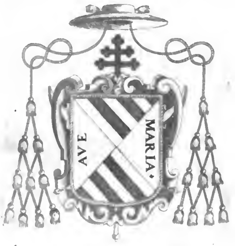
REMISSIONES
DOCTORVM
DE OFFICIIS PVBLICIS, IVRISDICTIONE, ET ORDINE IVDICIARIO.

IN LIBRVM PRIMVM, SECVNDVM, ET TERTIVM ORDInationum Regiarum Lusitanorum, cum concordantijs vtriusque Iuris, legum Partitarum, Ordinamenti, ac noua Recopilationis Hispanorum.

ACCESSERE CASTIGATIONES ET ADDITAmenta ad Remissiones libri quarti, & quinti Ordin. Reg.

AD ILLVSTRISSIMVM AC REVERENDISSIMVM D. D. Alphonsum Furtado de Mendoça Archiepiscopum, & vrbis Bracharæ Dominum, Hispaniarum Primatem dignissimum, &c.

AVCTORE EMMANVELE BARBOSA IVRECONsulto Lusitano, opera & diligentia P. Augustini Barbosa Presbyteri Vimaranensis, & Auctoris filij.

Cum facultate Sanctæ Inquisitionis, Ordinarij, & Regis.

VLYSSIPONE. Typis Petri Craesbeeck. Anno Dñi 1620.

LICENÇAS.

VI estas Remissões do Iureconsulto Emmanuel Barbosa ás Ordenações deste Reyno,& não achei nellas cousa que impida poderense imprimir; antes me parece que será a obra muito bem recebida dos curiosos Iuristas: porque o Author tras muitos Doutores em todos os titulos principaes, & nos pontos de importancia: & assi entendo que os doutos terão de que se ajudar, & os que não sabem tanto terão luz para poderem acertar em seus juyzos: pelo que se lhe pode dar a licença que pede para se imprimirem as dittas Remissões. Em S. Domingos de Lisboa 6. de Nouembro de 617.

Frey Thomas de S. Domingos.

Vista a informação podese imprimir esta primeira parte das Remissões á Ordenação, & depois de impressa torne a este Conselho para se conferir com o original,& se dar licença para poder correr,& sem ella não correrá. Lisboa 17. de Nouembro de 617.

Bertholameu da Fonseca. Antonio Diaz Cardoso.
Fr. Manoel Coelho. Ioão Aluarez Brandão.
Gaspar Pereira. Dom Francisco de Bragança.

Podese imprimir este liuro. Lisboa 19. Nouembro 617.

Damião Viegas.

QVE se possa imprimir este liuro visto a licença do Sancto Officio, & Ordinario, & depois de impresso torne para se taxar, & sem isso não correrá. A 4. de Dezembro de 617.

Luis Machado de Gouuea. Francisco Vaz Pinto. Moniz.

Pode correr o liuro intitulado, Remissiones Doctorum in lib. 1. 2. & 3. Ordinationum, Auctore Emmanuele Barbosa Lusitano, visto estar conforme com o original. Em Lisboa 7. de Março de 1620.

O Bispo Inquisidor Geral.

Taxão este liuro em seys tostões em papel. a 6. de Março de 1620.

Francisco Vaz Pinto. Antonio Cabral.
Ignacio Ferreira. Aluaro Lopez Moniz.

¶ 2 ERRA

ERRATA SIC CORRIGE.

Pag 27.col. a. Ambrosij lege Bernardi, pag 57 col a n 2.in fine copiam lege copia, pag. 120. col. 2. n. 2. lin pen. Cald. lege Cabed. pag 121.col 1, ou. 4. lin 12 iniuria n lege iniuria. pag. 131. col. 1. n. 2. lin. 3. remisio lege remisso, pag. 138 col 1. tit. 3. lin. 1. administratoris lege administratores. pag. 141. col. 1. n. 2. lin. 2. gaudant lege gaudeant pag. 272 n. 3. col. 1 lin 5 ampliauis lege ampliabis. pag. 273. col. 1 lin. 6. quæ lege qui, pag 273 col. 2. n. 2. manifesta lege manifeste, & ibi nomine lege minime, pag. 152. col. 1. n. 7. materiæ lege materiæ, & ibi comitatn lege comitata, pag. 156. col. 1. n 7. laeius lege laicus pag. 157. col. 2. n 2. tradictio lege traditio. pag. 166. col. 1. in princip n. 3. ab emphyteusis lege emphyteutis, & ibi dominia lege domina pag 177. col 2. n 3. lin. 1. dacta lege data pag. 184. col. 1. tit. 34 in princ. lin 4. inuicto lege inuito, pag. 208. col. 1. n. 3. lin. antepen text. lege tamen, pag. 209. col 1. in princ. lin. antepen. redarã lege redactã, & ibi col. a n 3. lin. 1. ff de re iudic. lege de re iudic sublato ff pag. 209. col. 2. n. 6. declarando lege declarado. pag. 210. col. a n. 10. iudicicij lege iudicij. pag. 247 col. 2. lin 4 hominem lege hominum. pag 247. col. 2. lin. antepen. impedimento lege impedimentum. pag. 264 col. 1 n. 1 lin. 8. vide lege vidi, pag. 265. col. 2. lin. 3. louuores lege lugares. pag. 266 col. 2 lin. pen. principis lege principi. pag. 268. col. 2. in princ. lin. 4. appellari lege appellare. pag. 268. col. 1. lin. 9. potest lege post, pag 269. col. 2. n. 11. lin. 11. non fierit nulla nisi fuisse recusatus lege non erit nulla nisi fuisset recusatus, pag. 270. col. 1. n. 14. oppinionem lege opinionem. pag 278. col 1. n. 3. lin. 2. facti lege facto. pag. 278. col. 2. referre lege referret, pag 282. col. 2. n 10. lin. antepen pars lege par, pag 286, col. 2. n. 13. lin, 15. asinatus lege asignatus. pag. 287. col. 1. n. 18 desectiuum lege defectiuum, ibid n 19. oppinio lege opponi. pag. 292. col. 1. n. 2, lin. 5. vtetur lege citetur, pag. 297. col. 2. n. 3. remouili lege re mobili, pag. 298 col. 1. n. 10. remittatur lege remittitur, pag. 298. col. 2. tit. 38. in princip n. 1. melitia lege militia. pag. 331. col. 1. an socer cui à genero suo, lege an gener cui à socero suo, ibid. socruin lege socerum. pag. 338. col. 1. n. 19. prorogata lege prorogabilis. pag. 344. col. 1. n. 5. lin. 2. protestetur lege protestatur, pag. 401. col 1. n. 4. producere lege procedere. pag 404. col. 1. n. 4. lin. antepen. soluto lege solutio. & ibid. n. 5. lin. 1. illorum lege illatum. pag 424. col. 1. n. 6. lin. antepen. actibus lege actis. pag. 417. col. 2. n. 3. lin. 5. obseruare lege absoluere, pag 334. col. 2. n. 2. lin 3. actinnẽ lege exceptionem. pag 335. col, 2. lin. 1. emptionem lege exceptionem pag. 387 col. 1. n. 2. lin 7. post lege potest, pag. 140. col. 2. lin. 30. in l. sicut lege videlicet, pag. 172. col. 1. lin 13. serper lege semper, pag. 162 col. 1. n. 3. lin. 3. iudicis lege viduis.

Alia vero, si qua irrepserunt ex litterarum defectu & transmutatione, facile deprebendes. Si tamen in his multi errores occurrerint, qui correctione indigeant, hoc absentiæ nostræ tribuendum putate, neque enim á diligentissimo quoque omnia possunt ita preuideri, vt in manus alicuius Aristarchi non possint incidere, qui occultos defectus linceis oculis non scrutetur.

Barbosæ effigiem refero Emmanuelis, in illa,
Et forma & facies sunt tibi nota senis.
Septenos decies postquam compleuerat annos,
Natalis repetens tempora prima sui.
Hæc variis dispersa locis, quæ scripserat olim,
In lucem prodeunt gnati operata manu.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO DOMINO D. ALPHONSO FVRTADO DE MENDOCA ARchiepiſcopo,& vrbis Bracharæ Domino, Hiſpaniarum Primati digniſsimo, &c.

PRISCI mortales, Antiſtes huius æui decus, quod perpetuam, inuiolatumquê eſſe volebant, id numini cuipiam conſecrabant, vt vel religio ab improborum iniuria deterreret, ac tueretur. Inde exemplum ad ſtudia defluxit vt quidquid â ſcriptoribus editioni mandetur, illuſtri aliquo, gratioſoquê nomine prodeat commendabile: cûm vt ſuarum vigiliarum præmium conſequantur, tûm vt aduerſus maleuolorum inuidiam, qui omnem iudicij laudem in vituperandis aliis poſitam eſſe putãt, magni nominis auctoritas auxilietur. Cum igitur anno proximo in duos poſteriores legũ noſtri Regni libros parentis mei annotationes addiderim, quæ ſtudioſis nec inutiles, vt audio, nec ingratæ fuerunt, nunc etiam ad tres priores annotamentis locupletandos animum appuli. Quem autem alium patronũ huic labori quæram, quâm te, Archipræſul modis omnibus digniſsime, in quo ſic faces eminẽt virtutum omniũ, vt numini quam homini propior eſſe videare. Præterea cum vnus totius Luſitanicæ nobilitatis inſtar obtineas, lucubrationes huiuſmodi tibi nuncupans, pleriſquê omnibus Regni proceribus ſatisfeciſſe mihi perſuadeo. tum quod hoc quaſi fatale eſt familiæ veſtræ vt litteras ametis, homineſquê litteris excultos benignê

foueatis. Undê nihil mirum si ex ipsa vniuersæ Hispaniæ ea lumina belli, togæq; præluxerunt, quorū splendor nulla vnquā obliuione inobscurabitur. Atq; vt antiquiora exempla nō repetam obiicit se se nobis frater tuus Petrus Furtado de Mendoça *Hierosolymitanæ militiæ decus, & ornamentū, Prioratus do Crato administrator meretissimus, Lusitanis copiis summus Præfectus, Turcarum terror & excidiū, vir auitis virtutibus simillimus, impetus ad prælia maximi, qui semper inter arma & honesta studia versatus, aut corpus periculis, aut animū liberalibus exercuit disciplinis. Is quinq; indicis nauibus præfectus, nauigatione fortunatissimê in Indiam peracta, remenso Oceano, magnis diuitiis onustas Olyssiponēsi portui integras, saluasq; reduxit, atq; restituit. Sed proh dolor! qualem nobis iuuenē immatura fata rapuerunt summo patriæ gemitu, cui decus insignê præstabat: quantæ nobis spes interciderunt! eius tamen virtutis memoria hominū mentibus æternū insidebit.*

Sed & festinanti manum iniicit, & in se morari cōpellit Andræas ille Furtado de Mendoça *vir omnibus belli, ac pacis dotibus non seculi sui, sed omnis æui eminentissimus, innocentia eximius, bello acerrimus, ingenii lenissimi, munificentiæ effusissimus, & fortuna & fortitudine maximus, excogitandis aggrediundisq; negotiis promptus & audax, bonam sibi semper spem proponēs, vitæ insuetus duræ & asperæ, somno & cibo in vitam, non in voluptatem vsus, consiliis Dux, miles manu, magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, perseuerantia in laboribus, periculorum contemptione, pugnarum numero, victoriarū multitudine, reiq; militaris gloria magno illi Alexandro, sed sobrio, vt de Iulio Cæsare dixit Paterculus, nec iracūdo similis. In tantûm deniq; laudandus, in quantum intelligi virtus potest. Nam Indiam fere totā ingentibus concussam motibus firmauit, ac pacauit, populos rebellare, &*

frænos

frænos depellere molientes, mari, terraq; aut acie fudit, aut nutãtes, & dubios in Fide retinuit. Quamplurimos Reges Ducesq; fortunato magis quàm æquo Marte profligatos, fugatosq; castris exuit, copias deleuit, vrbes expugnauit, tantasq; res gessit, quãtas audere vix hominis perficere penè nullius fuerit sine præsentissimo cœli auxilio. Itaq; vix vllius gẽtis, ætatis, ordinis hominẽ inueneris cuius fortitudinem, & felicitatẽ huius viri virtutibus, & fortunæ cõpares. Tandem post excellẽtes triũphos in extremo ferè orbis termino, vltimoq; orientis tractu de Christiani nominis hoste reportatos patriã victoriarum, & honorũ plenus repetẽs, vitam quam longissimè gloriosissimèq; degere dignus erat immatura morte in medio Oceano finiuit, Deoquè spiritum optimè de Regibus, & patria meritum reddidit.

Sed quid ego in alienis virtutibus moror cum in te, inclite Domine, laudis tuæ propriæ in bellicis rebus exẽpla præstò sint. Non ne illa tua profectio aduersus pyratas Britanicos quibusuis triumphis speciosior fuit? Non ne postquàm Buarchum, Figueiramq; miserabili deprædatione vacuauerat hostis immanissimus iam in vicina loca meditabatur, parabatq; populationes, nisi tu cum lectissimis adolescentibus in castris Mineruæ duce te versantibus, à litterarum otio ad armorum negotium cõuersus subitò occurrisses, & illum virtutis tuæ terror refrænasset, fugassetquè? At verò alijs virtutibus compluribus sic emines, vt inter omnia ornamenta tua minima portio sit generis tui à Regibus non paucis diriuata nobilitas. De te enim verius quàm de Scipione Æmiliano, & M. Catone prædicari potest, quod hic nihil in vita, nisi laudandum, aut fecerit, aut dixerit, aut senserit, ille nunquam rectè fecerit, vt facere videretur, sed quia aliter facere non poterat, cuique id solum visum est rationem habere, quod haberet iustitiæ. Itaq; vulgò etiam dicitur nihil à te precibus peti oportere;

neq; enim ad iusta impetranda sunt necessariæ, neq; ad iniusta extorquēda efficaces. Unde nemini mirum videri debet, quod rerum tuarum fastigia tātis auctibus fortuna extulerit, vt intra breuem temporis discursum Conimbricēsis Academiæ Rector, inde ad supremū Regij status consiliū adscitus; mox grauissimi, quod Conscientiæ vocant, tribunalis præses: deindè Egitaniensis Ecclesiæ Præsul, hinc ad Conimbricensem Episcopatū trāslatus, postremô Bracharensis Archiepiscopus, Hispaniarumq; Primas, Dijs hominibusq; fauentibus, creatus es. Nimirum vt quot nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceres monumēta virtutis tuæ. Quis autem non miretur nouum, inauditumq; tuū has ad dignitates iter? In quibus te non propria cupiditas, sed publica vtilitas collocauit, quas non ambijsti, sed vendicasti, nec in illis donū â fortuna, sed præmium recipisti. Mitto etiam vt non minus laudabiliter quam constanter nuper Olyssipone coram Rege Catholico, atq; in vniuersi ferê orbis conspectu Primatus tui ius defenderis, inuiolatumquê conseruaueris, ac aduersantes cum summa gētis nostræ lætitia, & totius Lusitaniæ gratulatione excōmunicationis telo coercueris, tibi etiam Apostolici Legati sentētia suffragante. Hisce ego causis adductus paruum hunc paterni, & mei laboris fructum nominis tui cōmendatione ornatum in manus hominū venire volui: primûm quôd libro ipsi parum ex me auctoritatis habituro, multū ex te accessurū dignitatis intelligam: tûm quod illum litteratorum centuriæ laudatissimi incōparabilisq; Mecænatis auspicijs in publicum exeuntem propensioribus sint studijs exceptura. Paruum quidem munusculum fateor, sed â magno animo proficiscitur, vt tester hominibus obseruātiam erga te meā. maiora fortasse subsequentur, si hoc non ingratum tibi fuisse perspexero. Vale.

Illustrißimæ dominationis vestræ humillimus seruus.

P. Augustinus Barbosa.

INDEX LEGVM, ET CAPITVLORVM, DE QVIBVS AGVNT Doctores in hoc opere citati.

Ex Digestis.

Accusat. *LEX Hos accusare.pag.233. tit.8.in Princ.*
Act. Emp. *L.Tenetur § Si tibi iter, & §.vlt.pag.328 col.1.§.3.*
Appell. *L.1. p.430.col.2.tit.69.*
Cult re. *L.2. §.fin. p.239.col.2 tit.10.*
Ferijs. *L.1. l.Ferialis.p.254 col.1.§.2.n.1.*
Euict. *L.Euicta re. p.328.col.1.§.3.*
L.Lutius:p.328.col.2.§.4.
Except. *L.Cum quaritur. p.340.col.2.tit.50.n.1.*
In ius voc. *L.2. p.233.tit.8.in Princ.*
L.4. §.Prator ait.p.234.col.2 §.1.
L.Parentes. ibid.n.2.
L.Adoptiuum. §.Patronum. p.235.col.2, n.12 & §.2.n.1.
L.Quasitum.p.238.col.1.§.5.
L.Pleriqué. p.239.col.1.§.13.
Iudic. *L.2. §.Legatis.pag.222. col.1.titul.3. in Princ.& p.223.col.1.tit.4.*
L.Pars litterarum.p.233.col.2.tit.9.
L.Lis nulla.p.236.col.2.§.3.
L.Iulianus in 2. p.281.col.1.tit.24.
L Venditor.p.329.col.2.§.11.
L.Si quis posteaquam.p.122.col.1.
Iure dot. *L.Si á matre.p.329.col.1.§.5.*
Iure fisci. *L.1.p.177. col 1 §.17.*
Iurisd. *L Qui iurisdictioni.p.281.col.1 tit.24.*
Legib. *L.Princeps.p.189.§.21 col 1.*
Mand. *L.Si procuratorem 8. §.Si ignorantes ad finem p.295 col.2.tit.27.n.1.*
L.Si fideiussor §.In omnibus.p.311.tit.36. n.1.
Minor. *L.Prases. p.319. col.2.§.4.n.1.*
Procur. *L Ante litem 6. cum l seq. p.294. col.2. tit.26.in Princ.n.1.*
Quando dies. *L 1. § fin.p.309 col.2.tit.35 n.1.*
Qui satisd. *L.Sciendum. p 303.col.2 §.2.*
Quod vi. *L Aut qui alter 5. in princ. vers.Et si forte. p.220. col.2.tit.2.in Princ.*
L.Post edictum.p.219.col.2.§18. **Re iud.**
L.Quasitum.p 238.col.2.§.10.
L.Sed et si §.Si quis iudex.p.247.col.1.§.3. **Rec. Arb.**
L.In compromissis, & l.Item si vnus §.Item si plures. p.247.col.2.§.6.
L.Si in tres 20. l.Diem proferre 32. §.Si plures. p.248.col.1.§.7.
L.Omne delictum,§.Contumacia.p.244. col.2.tit.15.in Princ.n.1. **Re milit.**
L.Milites.p.104.§.29.
L.fin p.305.co.2.§.2.& p.316.col.1.ti.40. **Rei vend.**
L.Non exigimus, § Si quis municipalis. p.239. col.2.tit.10.in Princ. **Si quis caut.**
L.1. p.386.col.2.§.2. & p.390. §.11. & p.391.col.2.tit.56.n.1. **Testib.**
L.3.p.282.col.1.n.54 & p.384. nu.72. & p.395.col.1.§.7.
L.3. §.Lege Iulia. p 383.col.2. nu.65. & p.396.col.2.§.9.
L.Qui falso.p.386.col.1.n.91.
L.Nec mandante,§.Dari tutor.pag.254. col.1.§.5. **Tutor.**
L.3. p.70 § 19.col.1. **Via publ.**
L.Cum quidam, §.Diuus, vers.In tacito. p.178.col.1.§.23.n.1. **Vsur.**

Ex Codice.

L.Memini. p.29 §.10. **Aduocat. diu.iudic.**
L.Lex qua tutores 22.p.102.§.25. **Admin. tutorum.**
L.Et in maioribus.p.433.col.2.tit.70. **Appellat.**
L.Appellatione. p.443.col.1 tit.73.
L.Eos. p.388.col.1.n.6.
L.1.p.177.col.1.§.17. **Bonis vacã. lib 10.**
Auth.Bona dãnatorum p.178.col.2.§.28. **Bonis proscript.**
L.Siue pars. p.361.col.2.§.15. **Dilation.**
L Cum ipse. p.104 §.29.n.1. **Contrah. emp.**
Auth.Item nulla communitas.p.157. col. 2. §.3. **Episc. & cler.**

L.2.

L. 2. & l. Presbyteros. p. 159. col. 1. tit. 11. & p. 64. col. 1.
L. Cum clericus. p. 76. §. 11. n. 10.
L. De his. p. 128. col. 2. §. 19.
Edendo, L. Edita. p. 261. col. 1. n. 2. & 3.
Euiction. L. Emptor. p. 317. col. 1. § 2.
L. Non dubitatur. p. 328. col. 1. §. 3.
L. Si cum quaestio. ibid.
L. Si fundum. p. 329. col. 1. §. 5.
Exception L. fin. p. 335. col. 2. §. 2.
Exhib. reis L. Neminem. p. 76. §. 11. n. 10.
Ferijs. L. Vt in dies. p. 252. col. 2. tit. 18. n. 1.
L. vlt. p. 219. §. 17. n. 1.
Furtis, L. 2. p. 325. col. 2 §. 3.
His qui venl. at. L. 1. p. 322. col. 1. §. 1. & §. 1.
His qui ad Eccles. L. 1. p. 144. col. 1. §. 1.
L. Si seruus. p. 148. col. 2. §. 6.
His qui ex publ. rat. L. 1. & 2. p. 197. col. 2. tit 51. n. 1.
Ingenuis, L. Diffamari. p. 241. col. 1. §. 4.
& man. L. fin. p. 234. col. 2. §. 1.
In ius voc. Iudicijs L. Sancimus. p. 267. col. 2. n. 3.
L. Apertissimi, p. 271. col. 2. n. 1. & p. 335. col. 1. §. 1.
L. Properandum ii. §. Sin autem alterutrà p. 417. col. 1. tit. 67. in Princ. n. 1.
Iur. calum. L. 2. p. 322. col. 2. tit. 43. n. 1.
Iurisd omnium, L Iuris ordinem. p. 240. col. 1. tit. 11. n. 1.
Legibus, L. Digna vox p. 186 col. 1 §. 21.
Litis cōtest. Glos. verbo Viginti in Auth. Offeratur. p. 435. col. 2. n. 12.
Ne quis in sua causa, L Vni. p. 281. col. 1. tit. 24.
L. 1. & 2. p. 315. col. 2. in princ. n. 1.
Ne liceat pot. L. Vni. p. 71. col 1. §. 23. n. 2.
Noui oper. nunt L. Intra, & l. Nemo. p. 36 col. 1. §. 43.
Oper publ. L. Memini, & l. Omnes. p. 62. §. 40. n. 1.
Patria pot. L. Congruentius. p. 236. col. 2. §. 3.
Plus pet. L. Vni. p 309. col. 1. tit. 34. n. 1.
Precib. L. Quoties, l. Vniuersa. p. 311. col. 2. tit. 37.
Imp. off. L. Si quis aduersus. p. 479 col. 2. §. 9.
Procurat. L. Actiones 5. p. 222. col. 1 n. 8.
L Inuitus. p. 295. col. 2. tit. 27. n 1.
L. fin. p. 232. col. 1. tit. 7. in Princ.
L Nulla 23 p. 32. §. 28. n. 1.
Per. & com. res vend. L. 1. p. 327. col. 1. §. 2.
L. Sicut ad finem p. 341. col. 1. n. 4.
Praescr. 30. L. Exceptionem. p. 335. col. 2. §. 2.
Probation.

Auth. At qui semel. p. 410. col 1 n. 1.
L. Qui aduocatorum 5. p. 29. §. 11. Postulando
L. Vni. p. 225. col. 1. §. 3. Quando
L. fin p. 235. col. 2. n. 2. 12. Imper.
L. Venales. p. 448. col. 1. n. 7. Qui accus. non pos.
L. 2. p. 449. col. 2. §. 2. Quando
L. Executore 7. p. 466. col. 1. §. 24. pronoc.
L. Ante sententiam 7. p. 430. col. 2. titul. 69. in Princ. n. 1. Qua res pign.
L. 1. p. 452. col. 2 §. 3. Quorum appel.
L. Ab executione. p. 451. col. 1. tit. 76.
L. Cum antea. p. 246. col. 1. §. 1. Recep. arb.
Auth. Decernit. p. 246. col. 2. §. 1.
L. Ad solutionem. p. 452. col. 2. §. 2. Sent. & re iud.
Auth. & consequenter, & l. Papinianus. p. 306. col. 2. §. 2. Senten. & interl.
L. 1. & 3. p. 448. col. 1. n. 8. Si ex falsis instr.
L. Placet. p. 64. col. 1. Sacros. Ecc.
L. Altius. p. 71. col. 2. §. 24. Seruit. & aqua.
L. 1. p 62. §. 40. n. 1. Superind.
L. vlt. p. 320. col. 1. § 6. lib 10.
L. Si quando. p. 218 col. 1. nu. 6. & p. 390. §. 11. Temp. in int.
Testibus.
L. Iurisiurandi. p. 363. col. 2. concl. 1.
L. Solam. p. 371. col. 1. concl. 4.
L. Etiam. p 375. col. 1. concl. 6. & p. 380. col. 1. n. 34.
L. Si quis testibus. p. 382. col. 1. n. 54.
L. Quoniam liberi. p. 388. n. 6.
L. Parentes. p. 392. col. 1. §... & de glos. vlt. vers. Sed de fratre quaero. p. 394. §. 2.
L. Si quis testibus. p. 395. col. 1. §. 7.
L. Testium. p. 398. col. 1. n. 1.
L fin. p. 246. col. 2. n. 3.
L. Si causa. p. 319. col. 2. §. 4. n. 1. Transact.
L. Meminimus. p. 220. col. 2. tit. 1. Vnde vi.
L. 1. & Auth. Qua in prouincia. pag. 231. col. 2. §. 4. Vbi de crim.
L. Vni. p. 36. tit. 60. §. 3. Vt omnes iud.

Ex Decretalibus.

Cap. Repellantur cap. Cum oporteat. p. 395. §. 7. Accusat.
Cap. Romana, §. Si verò. p. 435. col. 1. n. 10. Appellat.
Cap. Vt debitus. p. 436. col. 2. § 1.

Cap Vna sententia pen.p.453,tit.80.
Arbitris Cap. Dilecti.p 246 col.1.in Princ.n.1.
Cap.1.p.248.col.1.§ 7.
Cap.Cum dilectus.p.308 col.2.§.8.
Except. Cap.Pastoralis p.271 col 2 n.1.
Feriis. Cap fin.p.253 col.2.n.11.& p.254.col.1. §.2.
Foro comp. Cap.Si clericus laicum,& cap.Conquestus p.122.col.2.§ 5.
Homicid. Cap.1.p.147.col.1 §.4.
Immun. Eccles. Cap.Inter alia p.146.col.1.§.3.
Cap. Aduersus.p.159.col.1.tit.11.& p.64.col.1.
Cap.Non minus.p.64.col.1.
Cap.vlt.p.145.col.1.§ 3.
Iniur. Cap Bos,& seq.p.129.col.1.§.20.
Iudic. Cap. Quanto.p.123.col.2.§.7.
Cap.Intelleximus.p.339.col.1.§.4.
Litis cont. Cap.1.p.344.col.1.n.11.
Mutuis petit. Cap.1.p.306.col.2 §.2.
Noui op. nunt Cap.2.& 3 p 71.col.2.§.23.n.2.
Cap.1.p.299.col.1.§1.
Postulando Plus petit Cap.vni.p.309.col.1.tit 34.n.1.
Rescriptis Cap.Ex parte in 1.p.294.col 2.n.2.
Re iudic. Cap.Ad probandum.p.340.col.1.§.5.
Sent. excõ. Cap.Vt fama.p.135.col.2.§ 29.
Cap.Decernimus.p.380.n.38.
Sequestr poss. Cap.vlt.p.444.col.2.§.2.
Testibus. Cap.Licet vniuersis. cap.Veniens pa.363.concl.1.
Cap.Licet ex quadam. pa.365.concl.2.& p.366.n.9.
Cap.Cum causam.pa.371.concl.4.& pag 386.§.2.
Cap Quoties,vers.Credere.p.374.conc.5.
Cap.In litteris.p.375.concl.6.
Cap.Veniens in 2.pag.380.n.38.
Cap De caetero p.382.n.57.
Cap.Iudai.p.394.col.2.§.4.
Cap.Tuis.p.398.col.1.n.1.
Cap.Significauit 41.p.390.col.1.§.8.
Testib.cog. Cap.1.& 2.p.390.col.1.§.11.
Verbor sig. Cap.Forus in fine p.394.col.1.§.3.
Vt lite non cont. Cap.Quoniam frequenter.pag.389.col.1.§ 7.
Cap. Accedens.p.344.col.1.n.11.

Ex Sexto Decretal.

Cap.1.Cap Quamquam p.159 col.1.tit.11.& p 161.col 1.§.1.& p.160.col.1.n.9. *Censibus.*
Cap.Vni.p.133.col 2 n 5. *Cler. coniu.*
Cap.2.p 355.col.1 §.13. *Confessis.*
Cap.1.p.219.col.2.§.18.& pa.244.col.1.tit.14.n.1. *Dolo, & cont.*
Cap.1.p.320 col.1.§ 6. *In integ. rest.*
Cap 2.§ Procuratores.p.324.col.1.§.2. *Iur cal.*
Cap.Nullam 3.p.324 col.2.§.3.n.1. *Iureiur.*
Cap.1 §.Licet.p 32.§.28.n.2. *Procur.*

Ex Decreto.

Cap.Deniqué.p.148.col.2.§.6. *Dist.16.*
Cap. Anteriorum.p 435,col.1. n.10. & ibi glos. Dierum p.436.col.1.n.16. 2.q.6.
Cap.Vlt. §.Sunt quorũ. p.452.col.2.§.3.
Cap.Infamis,§ Arceantur.p.39.§.11. 3 q.7.
Cap 1.p.383.n.63. 3 q.9.
Cap.Si testes,§.Sola.p.371.concl.4. 4 q 2.
Cap.Si testes §.Testes.p.375.concl.6.
Cap.Si testes,§.Lege Iulia.p.396 §.9.
Cap.fin.§.Item idonei.p.380.n.34. 4.q.1.
Cap.Testimonium.p.378.n.18. 11.q 3.
Cap.Episcopos.p.145.col.1.§.2. 17.q.4.
Cap. Administratores,cap.Regum.p.138.col.1.tit.3. 23.q.5.
Cap.Mulierem.p.383.n.66.

Ex legibus Partitæ.

L.56.tit.5.p.129.col.1.§.21. *Part.1.*
L.51.& 52.tit.6.p.126.§.12.col.1.
L.56.tit.6.p.123.col.2.§.7.
L 57.tit.6.p.118.col.1.§.1.& p.125.§.11.& p.128.col.2.§.19.
L.46.tit.6.p.132.col.1.§.26.
L.48.tit.6.p.299.col.1.§.1.
L.vlt.tit.11.p.147.col.1.n.3.
L.11.tit.1.p.71.n.6. *Part.2.*
L.2.tit.1.p.173.col.2.tit.26.
L.1.tit.9.p.76.col.2.§.11.
L.24.tit.9.p.71.n.4.

L.22.tit.9.p.8.col.1.n.12.
L.2.tit.27.p.5.col.2.§.45.
L.1.tit.22.p.8.col.1.n.11.
Part.3. L.4.tit.2.p.236.col.2.§.3.
L.4.tit.3.p.222.col.2.tit.3.in Princ.n.1. 4.& 5.
L.pen.tit.2.p.241.col.1.§.4.
L.44.tit.2.p.309.col.1.tit.34.in Princ. n.1.
L.32.tit.2.p.240.col.1.tit.11.n.1.
L.pen.tit.2.p.241.col.1.§ 4.
L.9.tit.3.p.335.col.2.§.2.
L.4.tit.3.p.222.tit.3.n.4 & 5.
L.28.tit.4.p.247.col.2.§.6.
L.21.tit.5.p.222.col.1.n.8.
L.23.& seq.tit.5.p.294.col.2.n.1.
L.11.tit.6.p.29.§.11.
L.2.tit.7.p.238.col.1.§.7.& p.238.col. 2.§.10.
L.3.tit.7.p.239.col.1.§.13.
L.8.tit.7.p.244.col.1.tit.14.in Princ.
L.15.tit.7.p.315.col.1.tit.29.
L.6.tit.8.p.444.col.2.§.2.
L.5.tit.16.p.241.col.1.§.4.
L.99.tit.18.p.97.§.4.n.1.
L.fin.tit.10.& l.23.tit.11.p.322.tit.43. in Princ.n.1.
L.4.tit.24.p.311.col.2.tit.37.
L.13.tit.22.p.448.col.1.n.8.
L.14.tit.22.p.451.col.1.tit.77.
L.17.tit.23.p.479.col.2.§.9.
L.26.tit.23.p.443.col.1.tit.73.
L.4.tit.24.p.311.col.2.tit.37.
Part.4. L.fin.tit.26.p.128.col.1.§.17.
Part.5. L.36.tit.5.p.327.col.1.§.2.n.1.
L.1.tit.7.p.68.col.2.§.10.
Part.6. L.3.tit.13.p.177.col.1.§.17.
Part.7. L.8.tit.19.p.320.col.1.§.6.
L.8.& 9.tit.16.p.68.col.2.§.10.

Ex legibus Ordinamenti.

L.8.tit.18.lib.2.p.168.col.2.tit.20.
L.10.tit.1.lib.3.p.138.col.2.§.1.
L.5.tit.8.lib.3.p.284.col.1.n.1.
L.3.tit.16.lib.8.p.131.col.1.§.3.

Ex legibus nouæ Recopil.

L.10.tit.3.p.299.col.1.§.1.
L.2.tit.4.p.122.col.2.§.4.& p.159.col.1. Lib.1.
L.1.tit.4.p.134.col.2.in princ.
L.3.4.& 5.tit.4.p.138.col.1.tit.3.& col. 2.§.1.& p.139.col.1.tit.4.
L.3.tit.4.p.3.tit.1.§.2.
L.7.tit.5.p.3.tit.1.§.2. Lib.2.
L.4.tit.10.p.275.col.2.§.6.
L.16.tit.10.p.278.col.2.§.22.
L.14.tit.16.p.30.§.15.
L.15.tit.16.p.299.col.1.§.1.
L.25.tit.16.p.255.col.2.§.1.n.2.
L.10.tit.1.p.119.§.2.
L.4.tit.7.p.169.col.1.§.2. Lib.3.
L.14.tit.7.p.234.col.1.n.6.
L.11.tit.11.p.114.col.1.tit.95.
L.10.& 13.tit.1.p.127.col.1.§.14.
L.5.tit.6.p.410.col.2.§.3. Lib.4.
L.1.cum seqq.tit.14.p.192.col.1.tit.43.
L.10.tit.17.p.414.col.1.tit.63.
L.1.& 2.tit.21.p.284.col.1.
L.2.tit.19.p.479.col.2.§.9.
L.4.tit.25.p.114.col.2.§.1.
L.19.tit.25.p.168.col.2.tit.20.
L.10.tit.7.p.223.col.2.§.1.
L.6.tit.13.p.477.col.2.tit.94. Lib.6.
L.7.tit.3.p.196.col.2.tit.46.
L.9.tit.10.p.182.tit.32. Lib.7.
L.25.tit.13.p.466.col.1.§.24. Lib.8.

FINIS.

INDICEM DOCTORVM, QVI IN hoc opere citantur, habes in principio Remissionum libri quarti, & quinti, nouissimi, vltra ibi relatos, his Remissionibus accesserunt, qui sequuntur Doctores.

ALOYSIVS Riccius in Praxi rerum fori Ecclesiastici, & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapolitanæ, & p.5. collect.

Amator Rodericus in Pract de modo, & forma videndi, seu examinandi processum, & de Priuilegijs creditorum.

Benedictus Ægidius Lusitanus in tom.1. repet. l.Ex hoc iure ff.de Iustit.& Iure.

Camillus Borrellus in Summa omnium decis.& de Regis Catholici præstantia.

Ceuallos in tract.de Cognitione per viam violentiæ inter iudicem Ecclesiasticum, & secularem.

Emmanuel Mendez de Castro in Praxi Lusitana.

Franciscus de Sousa Lusitanus in Repet. l.Fœminæ ff. de Regulis iuris.

Iodocus Coccius in Thesauro Christiano.

Marcus Antonius Genuensis in Praxi Curiæ Archiep. Neapol.

Melchior Phœbos in Decisionibus,& Arestis Lusitan.

Raphael de la Torre in 2. 2. D.Thomæ.

Protestatio Auctoris.

EGO Emmanuel Barbosa Iureconsultus Lusitanus meum hoc opus, & omnia in eo contenta, cuius mihi vt Auctor, sic & propitius adiutor fuit Dominus noster Iesus Christus, submitto correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ; si quæ verò scripta fuerint, quæ pias Christianorum aures offendant, aut menti, & dispositioni Sanctæ Sedis Apostol. non conueniant, paratus mutare, pro non dictis haberi volo.

Emmanuel Barbosa.

Pater Auguſtinus Barboſa iuris ſtudioſis.

ELaboratiſsimas parentis mei Remiſsiones, ſeu potius euigilatos labores in quinque Regiæ Ordin. libros, propter illius ingraueſcentem ætatem in me ſuſcepi, & acceptas nouo quodam ordine, ac requiſito complurium iudicio decoraui. Ille enim Doctorum allegationes ſumma diligentia, & longis vigilijs vſque ad ſeniles annos productas ſingulis tam Regij quam Pontificij & Cęſarei iuris decretis & locis fideliter diſtribuendas curauit, & opinatiſsimos ac eminentiores iuris vtriuſque ſcribentes, nuda tantum locorum oſtenſione inſeruit. Ego verò, illo inconſulto & penitùs repugnante, immatura hac mea ætate, quæ non dùm trigeſsimum attingit annum, huiuſmodi Remiſsiones ad præſentem reduxi ſtatum, & quæ diſsita, & diſperſa erant apte digeſta congeſsi. Caſtigationes deindè, & additamenta in quartum, & quintum Regiæ Ordinat. libros ſuccinctè collegi: vberiores tamẽ fructus in publicùm edere decreueram, niſi in colligendis Pontificij iuris Remiſsionibus noctu, diuquè elaborarem, quarum textus, & gloſſas percurrens ſingulis illarum deciſionibus plurimorum Doctorum, tám exterorum, quàm noſtratium cuiuſcunque facultatis allegationes cumulaui. Animum magnoperé addunt ne á ſuſcepto labore manum amoueam Remiſsiones noſtræ in Sacroſanctum Concilium Trid. quæ ſtudioſis nec inutiles, vt audio, nec ingratæ fuerunt, & varijs in locis impreſsionem repetitam verus mihi retulit nuntius: quam ob cauſam à me additamentis, & varijs Illuſtriſsimorum Cardinalium deciſionibus locupletandas promitto. Elaboratiſsimum denuò præ manibus habeo Repertorium quoddam totius iuris Ciuilis, & Canonici, vbi quicquid in iure, & in praxi deciſum, & reſolutum quæras, alphabetico ordine, magna Doctorum copia dictante, facillimè inuenies, rem non minus vtilem, quàm neceſſariam in forenſibus controuerſijs, & Academicis agonibus verſantibus, vbi quæ alibi ſparſim magno cum labore quæruntur, luculentiſsime collecta inuenientur. Accipe ergò, ſtudioſe lector hilari fronte hæc, quæ tuæ vtilitati inſeruiunt, atque in poſterum (Deo annuente) promiſſa ad publicum commodum ſpectato.

REMIS-

REMISSIONES DOCTORUM IN LIBRUM PRIMUM ORDINATIONUM REGIARUM LUSITANORUM IN REFORMATIS.

In antiq. tit. 1.

Ad tit. 1. Ordinationis Regiæ.

Do Regedor da casa da Supplicação.

DE Rectore iustitiæ Senatus Supplicationis agit latè Cabed. p. 1. decis. 1. cum seq. Gam. decis. 1. num. 16. vbi dicit in Regno Franciæ, Cancellarium præferri omnibus alijs officialibus Regni, sed ab ordine scripturæ in hoc Regno ei præferri Præfectum prætorio, à priore enim nominatione maior, potiorque dignitas arguitur ex Glos. in cap. Bene quidem 96. dist. & in cap. Sedes de Rescript. cũ alijs, de quibus per Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Testamentum ò 2. n. 28. & in q. de Canonicatu nu. 9. Tiraq. de Iure primog. q. 19. num. 2. Cald. Pereira de Nominat. q. 10. num. 44. cum sequentibus.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

Rector debet procedere ex nobili familia.

1 In text. ibi (*que seja homem fidalgo*) Nota quod Rector Senatus Supplicationis, seu Præfectus prætorio debet procedere ex nobili familia. Vide Gam. decis. 1. n. 19. Cabed. p. 1. decis. 2. n. 1. Ad gubernationes enim, & officia publica Reip. nobiles sunt eligendi, vt pluribus, tam iuris diuini, quàm humani auctoritatibus latè cõprobãt Tiraq. de Nobilit. cap. 20. Azeued. ad rub. tit. 2. n. 18. cum seqq. lib. 6. nouæ Recop. optimè Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 4. à princip. Fr. Ludou. Mirand. de Ordine iudic. q. 4. art. 5.

Timorata conscientia.

2 In text. ibi (*de sãa consciencia*) Vide semper auctoritatem D. Chryso. stomi in sermone Ioannis Baptistæ. ibi, facile deuiat à iustitia, qui in caussis non Deum, sed homines pertimescit, quam refert Bobadil. d. lib. 1. cap. 3. n. 51. & Diuum Ambros. serm. 20. super Psalmo 118. de iudice timente Deum dicit, quod iudex qui timet Deum ingenij sui demetitur

vires, in emergentibus dubijs peritiores consulit, nihil ex arbitrio suo facit iuri obtemperat, & ius ipsum, semel, & iterum dijudicat, omnia in iudicio, & iustitiæ stateta disponere curat, & iuxta leges, & iura pronuntiat, &c. refert Fr. Ludou. Miranda d q.4. art.12.

Prudens 3 In text. ibi (*prudente*) Nota scientiam, & prudentiam inter se differre secundùm Arist. de Anima. prudens est, qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens, qui alterius iudicio rem percipit. Terent. in Eunuch. Et prudens, & sciens, viuus, viuensque pereo. Multa ad hoc propositum adducit Bobadil. d. lib. 1. cap. 5. à princip & cap. 9.

Magna auctoritatis. 4 In text. ibi (*& de muyta authoridade*) Desumitur ex Arist lib. 6. Politic. Debent incedere in forma, & honorificentia, vt habeantur in maiori culmine glos. verb. Dignitatum in cap. Vt Apostolicæ de Priuileg. lib. 6. Bobadil. d. lib. 1. cap. 3. à n. 45. Et facit illud metri:

Vir benè vestitus, pro vestibus esse peritus
Creditur à mille, quamuis idiota sit ille,
Si careat veste, nec sit vestitus honestè
Nullius est laudis, quamuis sciat omne quod audit.

Literatus. 5 In text. ibi (*& Letrado se for possiuel*) Multos Rectores Senatus Supplicationis, qui literati fuerunt, enumerat Cabed. p. 1. decis. 2. n. 3.

Diues. 6 In text. ibi (*& assi deue ser abastado de bẽes*) Facit auctoritas D. Pauli 1. ad Thessal. 5. Sicut diuitiæ negligentiam pariunt, ita egestas dùm saturari quæritur à iustitia declinat, & Iureconsultus in l. Rescripto ff. de Muner. & honorib: pluribus auctoritatibus confirmat Bobadil. d. lib. 1. cap. 11. Cab. p. 1. decis. 2. n. 2.

Incola Regni. 7 In text. ibi (*deue o Regedor ser nosso natural*) Vide Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 10. consid. 32 vers. Licet enim, & p. 11. consid. 22. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 12. nu. 5. Cabed. p. 1. decis. 2. n. 8. Iudex etiam debet esse incola huius Regni, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 2. §. 9. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic. q. 4. art. 6.

8 In text. ibi (*& assi deue temperar a seueridade, &c.*) Vide Aristot. lib. 5. Politic. cap. 2. ibi. Denique opus est, &c.

9 In text. ibi (*que os homẽs de baixo estado, &c.*) Vide l. Illicitas §. Ne potentiores ff. de Officio Præsid.

10 In text. ibi (*achem nelle, &c.*) Vide l. Obseruandum ff. de Officio præsid. Auth. de mandatis Principum §. Deinceps collat. 3. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2. ca. 12. n. 7.

11 In text. ibi (*& solicito*) Nota quod præcipitur Rectori quod sit solicitus, est enim differentia inter curam, & solicitudinem, quia solicitudo est cum moderatione, cura verò sine moderatione vt per Luc. de Penna in Rub. Cod. de Curiosis lib. 12. & in l. 2. Cod. de Fundis rei priuatæ lib. 11. Afflict. in Const Neapol. lib. 2. rub. 36. n. 1. *Solicitus.*

12 In text. ibi (*& com seu exemplo*) Facit illud Claudiani.

— totus componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quam vita regentis.

Et illud Platonis, quales in Republ. Principes, tales reliquos solere esse ciues. Vide Molin. de Primog. lib. 1. cap. 2. num. 22. Mascard. de Probat. concl. 1068. n. 13. Mench. Illustri. in præfat. n. 107. Flamin. de Resignat. lib. 5. q. 3. n. 156. cum seqq.

13 Nota quod in quolibet supremo Gubernatore ad rectam Reip. guberna-

gubernatione reperiri debent deuotio, probitas, circunspectio, & in subditos dilectionis affectus, iustitia, animi fortitudo, constantia, prudentia, liberalitas, & potentia. Vide l. Imperialis 23. ibi imperialis beneuolentiæ proprium hoc esse iudicamus, &c. Cod. de Nupt. Tiraq. de Nobil. c. 17. à n. 40. Molin. de Primog. lib. 1. cap. 3. n. 20. Iust. Lips. de Monitis, & exemplis lib. 1. cap. 2. 6. 7. & 8. & lib. 2. c. 9.

AD §. I.

In antiq. Ordinat. sub hoc tit. §. 2. designabatur forma iuraméti, quam etiam ponit Imper. in Auth. Iusiurādū quod præstatur collat. 2. & Pontifex in cap. Ego N. de Iureiur. Vide Plate. in §. vlt. Inst. de Publicis iudic. col. 7. ad finem. Luc. de Penna in l. 1. col. 2. Cod. de Aquæductu lib. 12. Et apud Hispanos consiliarij iurant vt in l. 21. tit. 3. lib. 2. Ordin. Iurant etiam auditores ex l. 2. tit. 4. lib. 2. Ordin. & l. 6. tit. 5. lib. 2. nouæ Recopil. ponitur forma iuramenti quod præstant.

AD §. II.

1 Rector Iustitiæ, & Senatores mane hora solita ad Senatum venire debent, idquè cito, quod, & de iure probat l. 2. §. Et quia magistratus ibi vespertinis ff. de Origine iuris glos. in l. Vni. verbo Indefesso ad finem Cod. de Iustin. Cod. confir. Concordant apud Hisp. l. 7. tit. 5. lib. 2. nouæ Recop. & l. 3. tit. 4. cod. lib. 2. ibi: *vayan cada dia por la mañana*: plura aducit Cabed. p. 1. decis. 2. num. 5. vbi dicit, quod ea ratione Senatus mane fit, quia vesperi non ita prompti sumus, sicut mane, iuxta illud Hesiodi, qui matutius mane operatur, tertiam partem operis conficit.

In text. ibi (*o qual tempo se não gastarà em praticas*) Senatores ergo ad illud summe attendere debent, ne in Senatu tempus consumant in colloquijs priuatis, sed causas diligenter expedire curent ex Cab. p. 1. decis. 6. n. 14.

AD §. V.

In text. ibi (*& não se chegarão às mesas*) Quia non debent detegi ea, quæ in Senatu geruntur ex Cabed. p. 1. decis. 6. n. 15. Et silentium est cultus iustitiæ vt per Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ glos. 17. n. 24.

AD §. VI.

Quis ordo seruandus sit in votis Senatorum, vide Cabed. p. 1. decis. 6. à princip. Dubitatum fuit, *se nas causas em que pode auer pena de cortamento de membro, & degredo para sempre, se hão de ser seys Desembargadores ao votar sobre o recebimento da contrariedade, & ao dar da sentença? Determinouse que si* teste Melchiore Phœbo tom. 1. Aresto 153.

AD §. VII.

Vide l. Item si vnus §. vlt. ff. de Arbitr. Cabed. p. 1. decis. 6. n. 2.

AD §. VIII.

De Senatorum votis ad cōcordiā reducendis, vide Cabe. p. 1. decis. 7. per totam.

AD §. IX.

1 In text. ibi (*& o que a mayor parte delles juntos concordar, se cumpra*) Ergo semper maiori parti votorum standū est ex glos. verbo Rationabiliter in cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, Cabed. p. 1. decis. 6. n. 4. *Maiori parti votorum standum est.*

2 Quis priùs debeat votum dare vide apud Hispanos l.6. tit.4. lib.2. nouæ Recopil. Greg l.7. verbo Mas honrado tit.15. part.6. Cassan. in Catal.p.11. consid.17. Ozasc. in Proæm. decis. nu.11. Auend. de Exequendis mand.p.1.cap.19.nu.14. Azeued. ad Curiam Pisanam lib.2.cap.4. Gam. decis.1.n.11. Cabed.p.1. decis.6.n.11.

3 In text.ibi(*o Regedor darà sua voz*) Nota quod si vota æqualia numero sint, tunc ipse Rector Senatus votum dabit,& præualebit ea pars, cui ipse adhæserit, quod tamen nunquã suo tempore in Senatu factum vidisse refert Cabed.d.decis.6.n.3. Et vide Melchiorem Phœbum tom.1.decis. 67.n.6.

AD §. XII.

In text.ibi(*os quizer leuar, &c.*) Vide Abb. in cap. Cum in veteri notab.5. de Elect. vbi resoluit quod si in actu requiratur consilium plurium, potest vnus solus petere tempus ad deliberandum, licet alij velint incontinenti respondere.

AD §. XIII.

Notatur ad hoc quod in hoc Regno, qui alijs præest relationem facit, & priùs votum præbet vt per Mendez á Castro in Praxi seculari Lusitaniæ.lib.3.cap.19.n.17.

AD §. XVIII.

Vide Ordinat. infra hoc lib.tit.6. § 6.& tit.7. §.6 Et idem obseruatur in Senatu Portucal. in petitionibus grauaminum, quæ intimantur à iudicibus ciuitatum per quoddam decretum illius Senatus.

In text.ibi(*& se no mãdar ajũtar estas petições, &c.*) Vide Cab.p.2. Arest.92.

AD §. XXI.

Idem infra hoc lib.titul.58. §.54. quod etiam seruatur apud Gallos vt per Rebuff. tom.3. ad leges Galliæ tit.de Appellat.art.4 glos.3.

AD §. XXVII.

Vide apud Hispanos l.8.tit.5.lib. 2. nouæ Recop.

AD §. XXX.

In text.ibi(*visitarà as cadeas*) De hac visitatione vide Azeued. l 1.titul.24. lib.4. nouæ Recop. Dicit salutatiùs, & conuenientiùs bono publico visitationem carceratorum magis frequenter fieri, idest singulis sabbatis, more Regni Castellæ nouissimè Mendez á Castro in Praxi Lusitan. lib.5. cap.1.n.31.

AD §. XXXII.

In text.ibi(*os Aduogados sejão condenados em dez cruzados, &c.*) In Portucalensi Senatu anno Domini 1591. die verò 25. Iunij coram D Gubernatore Henrico à Sousa ita lib. 3. Spheræ fol. 233. constitutum fuit: *Quando diante o Desembargador que faz as audiencias dos aggrauos se requere contra algum Aduogado a pena da ley por não dar o feito em tempo, a esse mesmo Desembargador pertence conhecer do dito incidente, & não aos Desembargadores do aggrauo, a que forã o dito feito distribuido, & em auto separado se pode requerer ao Desembargador das audiẽcias sobre o dito incidente.*

AD §. XXXVII.

Nota quod pertinet ad officiũ Rectoris iustitiæ obseruatio styli ita Cab. p.1, decis.2.n.11.& dec.3.n.5. Et facta

contra

contra stylum sunt nulla Bald. in l. De quibus n. 21. ff. de legib. Foleri. ad Marant. de Ordine iudic. p. 1. dist. 1. num. 74. Et stylus, ac consuetudo obseruata per caput debet vbique obseruari in alijs locis, vt per Vincent. de Franch. decis. 253. num. 5. Practica enim curialis seruanda est ex Azeued. l. 1. num. 55. tit. 5. lib. 4. & l. 2. tit. 10. & 17. nu. 14. tit. 21. eod. lib. Et multa de stylo, & practica dixi infra lib. 3. titul. 54.

AD §. XXXVIII.

Nota quod Rector iustitiæ curare debet vt eisdem Senatoribus Rex retribuat secundùm eorum merita teste Cabed. p. 1. decis. 2. n. 10.

AD §. XXXX.

1 Nota quod Rector Senatus Supplicationis Senatoribus eiusdem Senatus salaria persoluere iubet, ita Cabed. p. 1. decis. 8. num. 1. vbi á nu. 2. agit quonam tempore Senatoribus salarium illis constitutum, & debitum soluendum sit.

2 In text. ibi (*& no mantimento delles se não farà embargo*) In salarijs ergo Senatorum non potest fieri scysina, vel arrestũ ex Cabed. p. 1. decis. 8. n. 32.

AD §. XXXXI.

1 In text. ibi (*Porem a nenhum desembargador, nem official mandarà pagar o tempo que não seruio*) Et ita officialis, qui culpa sua ab officio remouetur pro aliquo tempore etiamsi postea absoluatur per sententiam non lucratur salarium, iudicatum dicit Cabed. p. 1. decis. 8. n. 34. vbi n. 35. resoluit quod officialis pro tempore syndicatus dùm officium vacat, salarium debet habere.

2 In text. ibi (*saluo estando doente na Corte*) Ægroto Senatori salarium debetur, vt per Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 200. à nu. 7. Cabed. p. 1. decis. 8. n. 30.

3 In text. ibi (*ou indo por nossa licença, ou sua fora*) Senatori absenti de licentia Regis, seu Præfecti prætorio salarium debetur. Vide Rebuff. ad leges Galliæ tom. 3. tit. de Inquisit. fol. 373. Surd. cons. 42. n. 1. Cabed. d. decis. 8. n. 30. vers. Senatori.

AD §. XXXXII.

Vide Ordin. infra lib. 3. tit. 55. §. 6. Gregor. l. 26. verbo Despezas tit. 11. p. 3. Auil. ad cap. 27. Prætor. verbo Entreguen nu. 25. Perez l. 1. titul. 17. lib. 8. Ord. pag. 376.

AD §. XXXXV.

1 Vide apud Hispanos l. 2. tit. 27. part. 2. et Theoph. quem refert Simanch. de Repub. lib. 9. cap. 22. dicebat tribus rebus vitã humanam conseruari; beneficijs, honore, & pœna.

2 In text. ibi (*para receber de nós a honra, fauor, & mercè que merecer*) Remuneratio, & prœmia fieri debent vt homines prœmiorum exhortatione boni efficiantur, quod est principalis finis, & intentus legalis sapientiæ l. 1. & ibi Doct. ff. de Iust. & iure, elegãs tex. in l. vlt. Cod. de Statuis, & imag. ibi, & virtutum prœmia tribui merentibus conuenit, &c. et in l. anrepen. in fine ff. Ad Syllan. Roman. sing. 671. *Præmiorũ exhortatio ne boni efficiuntur.*

AD §. vlt.

In text. ibi (*que for mays antigo*) In officio, non verò in ætate vt per Rebuff. in tract. Nominat. q. 21. n. 4.

In antiq. tit. 2. & Extra. 1. tit. 2. p. 1.

Ad tit. 2. Ordinat. Regiæ.

Do Chanceller mòr.

1 DE officio, & præeminentia magni Cancellarij. Vide Guid. Papæ q. 436. num. 39. Boer. de potestate magni consilij nu. 10. Guillelm. in cap. Rainunrius verbo Et vxorem decis. 2. n. 193. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 7. consid. 7. Gregor. l. 4. verbo Chanceller tit. 9. part. 2. Menoch. de Arbitr. casu 68. num. 7. 11. & 19. P. Azor. Instit. Moral. p. 2. lib. 5. cap. 36. Perez l. 1. tit. 4. lib. 2. Ordin. pag. 225.

Cancellarius vnde dicatur.

2 Cancellarius dicitur à cancellando, idest, illinendo transuersis lineis, vel cancellis, cũ sæpiùs rescripta Regis, seu Principis sigillo munienda corrigat. Cassiodorus autem à cancellis, quod intra secreta cancellorum septis clausa causas examinarint. Ita Cornel. Khelian. in suo dictio. Teutonicolatino verbo Cancellier pag. 223. Vnde Cancellaria est locus vbi litteræ portantur sigillandæ, si iustæ sint, cæteræ autem cancellandæ ex Perez vbi proximè. Et vide Orofeum in libro, quem intitulauit Thesouro da lingoa Hespanhola verbo Canciller.

AD §. VII.

Senatores Palatini recusãtur.

In text. ibi (*Desembargadores do Paço*) Ergo Senatores Palatini recusari possunt, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusit. lib. 3. cap. 19. á n. 21. Cabed. p. 1. decis. 64. n. 5. & n. 6. resoluit quod Cancellarius maximus, & alij Cancellarij Senatus Supplicationis, & Portucal. recusari possunt, in illis tantùm casibus, in quibus iudices sunt, at in expediendis chartis, seu sententijs vt transeant per Cancellariam non possunt recusari, quia non sunt iudices, sed solùm dubitatores, & dubia ab illis proposita per alios Senatores deciduntur.

AD §. X.

Lex humana neminem obligat priusquàm promulgetur.

1 Nota quod post publicationem legum factam in Cancellaria maxima transactis tribus mensibus ligant vt per Cabed. p. 1. decis. 184. à n. 1. Lex enim humana neminem obligat priusquam promulgetur vt per Sebast. Medices in Repet. cap. Erit autem lex dist. 4 n. 67. Greg. de Valen. to. 2. disp. 7. q. 5 punct. 5. Sayr. in Claui Regia lib. 3. cap. 5. per totũ. Caputaq. decis. 203. n. 1. p. 3. Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Pragmatica in princip. P. Azori. Instit. Moral. p. 1. lib. 5. cap. 3. Gabri. Vasquez 1. 2. tom. 2. disp. 115. cap. 2. Nicol. Garci. de Benef. p. 5. cap 8. à nu. 14. P. Soar. de legib. lib. 3. cap. 17. & 18. P. Anton. Fernandez de Moure in examine Theologiæ Moralis p. 2. cap. 3. §. 3. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 200. n. 10. & seq. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretum collect. 1. n. 5.

Scientia in dubio præsumetur.

2 Elapso prædictorum trium mensium termino post promulgationem non admittitur ignorantiæ legis probatio, nisi talis sit, quod aliquis adhibita diligentia solita adhiberi, scire non potuit legem, vt per Cabed. p. 1. decis. 184. n. 3. Si tamen Ordinatio habuerit decretum irritans statim ligat etiam ignorantes propter naturam dicti decreti non quoad pœnam, sed quoad actus nullitatem ex Cald. Pereira quæst. Forens. lib. 1. q. 6. nu. 31. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 94. n. 32. Fr. Eman. q. regul. tom. 2. q. 73. art. 2. Farinac. in Praxi. delicto. 7.

cto. 7. p. in fragmétis litera C. n. 672.
3 Scientia enim in dubio præsumitur, & ad probandam ignorantiam requiritur probatio ordinaria, nec sufficit iuramentum ipsius partis ex Cabed. d. decis. 184. nu. 5. Aduerte etiam quod lex declaratoria iuris antiqui extenditur ad præterita quoad actus nullitatem ex Cald. Pereira de potest. elig. cap. 11. nu. 30. P. Ribadeneira in libro pro defensione Societatis cap. 15. Farinc. vbi supra n. 677.

AD §. XII.

Conestabilis. 1 In text. ibi (*Condestabre*) De quo vide Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem n. 449. Orosco en el Thesoro de la lengua Hespanhola fol. 231. Fray Alonso Venero en el Enchiridion de los tiempos fol. mihi 134. Fray Hieron. Romano lib. 4. de la Republica gentilica cap. 12. fol. 127. Gardiola no Tratado da nobleza de Hespanha cap. 44. Cabed. p. 2. decis. 98. Vocatur latinè Conestabilis, comes sacri stabuli, præpositus domus Regiæ, vel magister militum secundum Budæ. in prioribus annot. ad Pandect. pag. 286. Cassan. in consuetud. Burgund. in proœm. verbo Missire n. 3. fol. 7. & in Catalogo p. 7. consid. 8.

2 In text. ibi (*Veedores da fazenda*) De quibus Guillelm. Benedict. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem num. 510.

Primicerius notariorum. 3 In text. ibi (*Escriuão da puridade*) Appellatur tribunus, vel primicerius notariorum. Vide Cardin. Cæsar. Baron. in addit. ad Martyrologium Romanum die 6. Aprilis pag. mihi 154.

Almiraldus. 4 In text. ibi (*Almirantes*) De officio, & dignitate Almiraldi. Vide l. 24. tit. 9. part. 2. & l. 2. & 3. tit. 24. ead. p. 2. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 9. consid. 16. pag. 176. verso. Fr. Hieron. Roman. lib. 4. da Republ. gentilica cap. 12. fol. 128. Gardiol. do la nobleza de Hespanha cap. 45. Menoch. cons. 302. n. 24. Orozco en el Thesoro de la lengua Hespanhola fol. 45. verso. Cabed. p. 2. decis. 99.

Mariscalus. 5 In text. ibi (*Marichal*) De officio, ac dignitate Mariscalis agunt Budæ. in priorib. annot. ad Pandect. pag. 147. Syluan. cons. 74. n. 15. Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem n 510. Tiraq. de Nobil. cap. 8. n. 15. & 17. Cassan. in Catalogo p. 9. consid. 17. Cornel. Khelian. in suo Dictionario Teutonicolatino fol. 301. Fr. Hieron. Roman. lib. 4. de Republ. gentilica cap. 12. fol. 129. Gardiol. no Tratado da nobleza de Hespanha cap. 44. Orosco en el Thesoro de la lengua Hespanhola verbo Mariscal fol. 540. Mariscalus est nomen officij eius, qui parte aliqua bellicis rebus præest. Cabed. p. 2. decis. 100.

Marchio. 6 De Marchione vide l. 11. tit. 1. p. 2. ibi Marquez tanto quiere dezir, como señor de alguna grande tierra, que està en comarca de Regnos. Tiraq. de Retract. lig. ad finem tit. n. 66. fol. 608. Andræ. de Resende in sua Lusitania pag. 137. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 8. consid. 15. Fr. Ioseph. de Seguença en la historia de S. Hieronimo p. 3. lib. 1. cap. 11. Garc. de Nobilit. glos. 48. §. 3. n. 69. Fr Hieron. Roman. lib. 4. de Repub. gentilica cap 14. fol. 130. verso. Gardiol. de la nobleza de Hespanha cap. 47. Menoch. cons. 302. num. 8. cum multis seqq. & n. 19. Sebast. de Orozco en el Thesoro de la lengua Hespanhola verbo Marques pag. 540.

Dux. 7 De Duce, & eius origine, vide Menoch. cons. 302. n. 49. cum multis seqq. Fr. Hieron. Roman. d. lib. 4. cap. 13.

cap.13 fol.129 Gardiol.d.tract. cap. 46. Sebast de Orozco verbo Duque fol.331 verso. Resend. d.p.137. Cabed.d decis.105.n.2.p.2.

Comes. 8 De Comite vide Resend. vbi supra pag.136 cum seq Gudiel en la historia de los Girones cap.2. fol.4. verso. Garibay in Compendio historiali lib 7.cap. 17. & 47. & lib. 10. cap.4. Ambros.de Morales p.2 de la Chronica de Hespanha cap.31. fol. 143. verso. Gardiol. in tract. de la nobleza de Hespanha cap.41.& 42. Fr.Hieron. Roman. d.lib.4. cap.15. fol 131. P. Azori. Instit. Moral. p.2. lib.11. cap.8 & 9. col.1240. Bobadil. in sua Politica lib.2.cap 16.num.25. cum seqq. Stephan. Gratian. Discept.Forens.cap.291. nu.17. Sebast. Orozco en el Thesoro de la lengua Hespanhola verbo Conde fol. 230. verso.Cabed.d.decis.105.n.2.& 3.

Vicecomes 9 De Vicecomite vide Fr.Hiero. Roman.lib.4.de Republ.gentil.cap. 15. fol.133.Cabed.p.2.decis.105.

Baro. 10 De Baronibus vide Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p.8.consid. 15. Gardiol. no tratado da nobleza de Hespanha cap.43.Cabed.p.2.decis.104.Cornel.Khelian.in Diction. Teutonicolatino verbo Bander, in hæc verba. Baro autem vulgo vocatur,qui inter nobiles opibus,& potentia antecellit, homo generosus, & insignis,merum, mixtumque imperium in aliquo castro, aut oppido cõsensu Principis habẽs, &c.Sebast. Oroz.verbo Baron.fol.122. verso.

11 De Duce vulgò *Adail* agit l. 1. tit.22.part.2. in hæc verba, Quatro cosas dixeron los antigos que deuen auer en sy los Adalides, sabedoria, esfuerço,buen seso,y lealtad, refert Orozco verbo Adalid fol. 13. verso Curitam en los Annales de Aragon p.1.lib.4.cap.24.Bobadil.in sua Polit.libr.4.cap.2. num.46.

Præses prouinciæ. 12 De Præside prouinciæ vulgo *Adiantado* agit l.22.titul.9. part.2. in hæc verba. Adelantado, tanto quiere dezir,como ome metido adelante en algun fecho señalado por mandado del Rey. D. Episcop. Fr. Prudent. de Sandoual en la 1. p. de los Monasterios de San Benito tit. de San Milan de la Cogola §. 72. Gardiol. de la nobleza de Hespanha cap.45.Fr.Hieron.Roman.lib.4. de Republ gent.cap.12. fol.128. verso. Bobadil. in sua Politica lib.1. cap. 2. fol. 24. Orozco verbo Adelantado fol.14.

Ad tit.3.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.3. & tit.4.p.1. Extrauag.

Dos Desembargadores do Paço.

DE Senatu Palatij nouissimè agit Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib.1.cap.2.§.1.

AD §. I.

Legitimare pertinet ad Regem. 1 Nota quòd legitimare solùm pertinet ad Regem,seu ad officiales ab ipso deputatos,quia est supremæ superioritatis regalis. Cabed.p.2.decis.69.n.1.vbi per totam decisionem agit de legitimationibus, quæ fiunt per Regem.

2 Principes seculares directè, vel indirectè non possunt ad spiritualia subditos suos legitimare ex Glos. 1. in cap.1.dist.10.Doct.in cap. Per venerabilem, qui filij sint legitimi vbi Ioann. Andr.n.3.Anton. n.10. Petr. Gregor.Syntagm.lib.45.cap.7.n.11. P.Sanch.de Matrim.lib.8. disput.7. n.11.P.Soar. de Censuris tom.5. disput.50.Sect.5.n.8.Sayr.eodem tract. lib.6.cap.11.n.15.

Vnde

Vnde ad Ecclesiasticam emphyteusim legitimati á seculari Principe admittendi non sunt, & ex alijs communem testatur Gam. decis. 72 n. 6. vers. Nec illi. Cald. Pereira de Nominat. q. 21. à nu. 49. Valasc. cons. 134. n. 8: Quam tamen doctrinam notabiliter limitat idem Gam. decis. 307. à n. 3. quod solùm procedat in emphyteusi, quæ ad Ecclesiam reditura est, non ita in ea, quæ ad extraneos debet peruenire, in hac enim cum nullum præiudicium Ecclesiæ infeÿratur ex eo quod ad legitimatum potiùs, quam ad extraneum inferatur, & persona, quæ legitimatur subdita sit seculari Principi, nihil inconuenit quod abolita macula illegitimitatis per sui Principis legitimationem ad ecclesiasticam emphyteusim cessante Ecclesiæ præiudicio admittatur.

4 Per. legitimationem petitam à Principe vt filium suum legitimaret probatur filiatio ex Menoch. de Præsumpt. lib. 6. q. 53. nu 37. vers. Et dicitur. Valasc. cons. 176. n. 11.

5 In text. ibi (*confirmações de perfilhamentos*) Nota quod confirmare adoptiones, & arrogationes ad solum Regem pertinet, seu ad officiales ab ipso ad id deputatos, est enim & hoc de superioritate regali; quæ tamen apud nos non sunt in vsu, nec fiunt huiusmodi confirmationes prædictarum adoptionum, teste Cabed. p. 2. decis. 70. n. 4.

AD § II.

Ad famã restituere pertinet ad Regem.

1 Nota quod ad solum Regem pertinet, seu ad illum, qui superiorem non recognoscit ad famam restituere, vt per Cacheran. decis. 101. n. 2. Optime Sfort. de in integ. rest. p. 2. q. 92. vbi art. 4. tractat an Papa, vel Collegium Cardinalium possit ad famam restituere, & art. 5. de Episcopo, & art. 6. de Inquisitore contra hæreticam prauitatem, & art. 8. de Senatu Romano, & art. 9. de Marchione, Duce, & cæteris dominis.

2 Aduerte quod licet Princeps possit delinquẽti famam restituere, & iuris infamiam ex delicto incursam ei tollere, non potest tamen remouere infamiam facti, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius non potest ab aliquo etiam maximo, vel supremo Principe remoueri, Princepsque non potest facere vt homines credant illum esse bonum, quem credunt, & credere volunt esse malum, imo non nisi á Deo infamia facti aboleri potest vt per Roman. sing. 469. incip. Dubitatio est magna. Sfort. tamen quem refert, & sequi videtur Farinac. in Praxi. crimin. p. 1. q. 6. nu. 45. vers. In proposito dicit quod Princeps restituit etiam ab infamia facti; si hoc ei placeat, & exprimat.

AD §. III.

In text. ibi (*cartas de fintas*) Nota quod chartæ; quas vocant de finta, per Regem solùm conceduntur, seu in tribunali Palatij vt per Cabed. p. 2. decis. 72. n. 5.

AD §. V.

In text. ibi (*cartas de inimizade*) Nota quod chartæ inimicitiæ, confirmationes etiam donationum, quæ requirunt insinuationem, per Regem solùm conceduntur in tribunali Palatij vt per Cabed. p. 2. decis. 72. num. 5.

AD

AD §. VI.

1 In text ibi (*cartas tuitiuas*) Circa remedium possessorium chartæ tuitiuæ regalis. Vide Valasc. consult. 79. per totam. Et circa tempus, quo cōcedi debet, vide Cabed. p. 1. decis. 76. & p. 2. decis. 71.

2 Nota quod ad Regiam maiestatem, seu ad officiales ab ipso ad id deputatos, qui sunt Palatini Senatores, chartas tuitiuas pertinet cōcedere, vt per Valasc. consf. 79. n. 2. Cab. d. decis. 76. n. 3. & p. 2. decis. 71. n. 1.

3 Aduerte Regum præcipuum officium esse populos sibi subiectos, & oppressos iniustè à iudicibus ecclesiasticis cum moderamine inculpatæ tutelæ (idest salua semper in omnibus summi Pontificis auctoritate) defendere, & obuiare abusui notorio ecclesiasticæ potestatis, ne pax publica perturbetur, & commune bonum detrimentum patiatur per cap. Regum 23. q. 5. resoluunt Greg. l. 13. verbo Nin fuerça titul. 13. part. 2. Mich. Agia de Exhibendis auxilijs in 27. fundam. vers. Erga oppressos. Aueud. de Exequendis mand. lib. 1. cap. 1. n. 32. vers. Nam cum. Simanch. de Cathol. instit. tit. 45. n. 35. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. q. 14. n. 5. Ioseph. de Sesse de Inhibit. cap. 8. §. 3. nu. 25. nouissime Ceuall. in tract. de Cognitione per viam violentiæ in rebus ecclesiasticis.

AD §. VII.

1 In text. ibi (*& cartas de emancipação*) Emancipationes filiorum expediuntur per eorum patres apud iudices l. fin. Cod. de Emancipat. liber. §. Præterea Instit. quibus modis ius patriæ potest. soluitur. Et pater iudex potest filium coram se emancipare l. Si consul ff. de Adopt. Vide Iasin l. Est receptum n 8. & 9. ff. de Iurisdict. omnium iud. & in l. Imperium n. 97. vbi Bartnu 22. ff. eod. tit. Azeued. ad Curiam Pisan. lib. 2. cap. 12. nu. 9. Cabed. decis. 72. nu. 2. p. 2. apud quem sit emancipandus filiusfam. clericus vide D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 108.

2 Emancipationis instrumentum probat patriam potestatem præcesisse. Vide Mascar. de Probat. concl. 599. n. 4. & concl. 971. n. 3. Et instrumentum legitimationis probat quē non esse legitimum vt per Mascard. concl. 848. nu. 13. & concl. 883. nu. 1. Valasc. consf. 176. n. 11. Menoch. lib. 6. de Præsumpt. q. 53. n. 37. Et excommunicatus non probatur quod quis fuerit ex eo quod petat absolutionem á sententia excommunicationis, nisi legitime probetur excommunicatio Mascard. concl. 700.

3 In text. ibi (*& supplimento de idade*) Nota veniam ætatis à solo Principe concedendam l. 1. Cod. qui veniam ætatis ibi, à principali clementia impetrarunt, Gallin. in comment. ad tit. de Verborum signif. lib. 5. cap. 20. nu. 125. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. n. 66. in fine Cabed. decis. 72. n. 4. p. 2. & vide ad calcem huius lib. 1. in regimine Senatorum Palatij §. 13. quod masculis excedentibus ætatem 20. annorum conceda. tur, fœminis autem minime.

AD §. IX.

1 In text. ibi (*perdão de todas as partes*) Et sic non sufficit pacem haberi á maiori parte hæredum in ipsa pace obtinenda. Vide Viui. tom. 2. Communium Opinion. lib. 9. tit. 25. nu. 130. pag. 524. & num. 162. pag. 527. Mench.

Mench. frequent. cap. 30. num.39. Azeued. ad l.1 n. 63. tit. 25. lib. 8. nouæ Recop.

Princeps non potest remittere pœnã parti applicãdam. 2 Nota Principem posse remittere pœnam fisco applicandam, non tamen remittere applicandam parti, de quo vide Ias. per glos. ibi post Bald. in l. Venia. Cod. de In ius vocãdo. Cassan. in consuet. Burgund. tit. des iustices § 5. in glos. Sil na grace n.163 cum seq fol. 58. Anton. Gom. tom.3. cap.3. n.56. & cap.13. num.38. Gregor. l.12. tit.18. part.5. Clar. lib.5. § fi. q 59. Andræ. Gail lib.2. obseruat. 7. Menoch. de Arbitr. lib.1. q 6. n 1 & cons.185. n.4. Perez tit.11. lib. 1. Ordinam pag.174. Pereg. de Iure fisci lib.4. tit.8. n 12. cũ seqq. Ioseph. Sesse de Inhibit. cap.1. §.5. Cabed. p. 1. decis.75. vbi. n. vlt. resoluit de stylo apud nos obseruari quod fiat sine partis venia commutatio pœnæ, seu remisio exilij, postquam impleta fuerit tertia, aut maior pars temporis, & idem Cabed. consuluit ne id fiat in grauioribus delictis, ego tamen vidi sine partis venia nobili viro Vimaranensi capitis pœnam remitti, & audiui ita accidisse cuidam viro de Monção, sed ad hoc debet dari magna causa, quia ius partis læsæ Princeps facile remittere non potest vt per Cald. Pereira de Empt. cap 26. n.32.

A D §. X.

Petens veniam delicti non cõfitetur se illud commisisse. 1 In text ibi (*& quando algum pedir perdão de morte*) Nota quod qui petit veniam delicti non ob id confitetur se commisisse delictum, de quo vide Alexand. in l.1. in princip. n.7. & ibi Ias. n.4. ff. de nouis operis nunt. Felin. in cap. litteras n.19. de Præsumpt. Afflict. in cap.1. §. Et bona committentium n.146. quæ sint regalia lib.3. fol.147. Bonacos. Commun. crimin. p.1. verbo Venia fol.183. & p.2. verbo Delictum fol.22. verso. Surd. decis.91. n.4. Mascard. de Probat. concl. 501. Et vide in simili de petente absolutionem ab excommunicatione Abb. in cap. 2. num.39. de ordine cognit. vbi addit. lit. C. Mascard. concl. 700.

Regi competit exilium remittere. 2 In text. ibi (*& não lhe serà mudado esse degredo*) Nota quod soli Regi competit exilium remittere l. Relegati ff. de pœnis. Roland. cons. 4. n 52. vol.3. Azeued. l.15. titul.5. lib.2. pag.169 & l.1. n.7. cum seqq. tit.25. lib.8. nouæ Recopil.

A D §. X I I.

Exulatus ad locum incertum transacto tẽpore potest liber exire. In text. ibi (*lugar certo*) Vbi autem locus est incertus transacto tempore potest liber reddire, nec tenetur certitudinem ostendere adimpleti exilij Cremens sing 47. Deci. cons. 145. Peralt. in l. Stichus n.4. ff. de Legat.2. Rebuff. in l. Imperium ff de postulando, & tom.2. ad leges Galliæ tit. de Rescrip. art.1. glos.1. optimè Farin. fragment. crimin. p.1. lit. B. n.97. cum seqq.

A D §. X I I I I.

Desumitur ex quadam pragmatica promulgata mense Augusti anno Domini 1594. cuius meminit Cabed. p.1. decis.38. nu. vlt. vbi resoluit quod qui volunt se excusare ab electione officiorum ciuitatum facta per Regem, & in mensa Senatorum Palatij, debent grauamina interponere penes eosdem Senatores.

A D

Ad tit.4.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.2.p.1. Extraua.

Do Chanceller da casa da Supplicação.

Cancellarius post Rectorem secundum locum obtinet.

NOta Cancellarium post Rectorem secundum locum obtinere, dummodò non adsint Cancellarius maximus,& Senatores Palatij Regij.Ita Gam.decis.1. n.43. Notabis discrimen inter Cancellarium,& iudicem Cancellariæ, nam ad hunc spectat decidere dubia,quæ oriuntur super solutione decimæ post transactam sententiam per Cãcellariam ex Ordin. infra hoc lib. titul.14.in Princip.& ad illum dùm sententia est in transitu per Cancellariam.

Ad tit.5.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.5.p.1. Extraua.

Dos Desembargadores da casa da Supplicação.

Ad Princip.Ordin. Regiæ.

1 IN text.ibi *(dez Desembargadores dos aggrauos)* Vide Cabed. p. 1. decis.9. n.1. Et de Senatu Supplicationis agit nouissime Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 2. §. 2.

AD §. IIII.

2 Intellige de Senatoribus,qui per se solum negotia expediunt, non vero quando id faciunt in Senatu, prout iudicatum refert Cabed. p. 1. Aresto 61.

3 In text.ibi *(sendolhe allegadas)* In dolo enim versantur, qui errant in iure,& illud ignorant. Vide Mascar. de Probat. concl.532. nu.2. Valasc. cons.26.nu.7. D. Barbos. in Prælud. l.Si mora à n.12.ff.Soluto Matr.& in l.Filiusfam.á n.41.ff.de Iudic.

4 In text.ibi *(paguem à parte em cujo fauor forem alegadas vinte cruzados)* Aduerte quod ad hoc vt iudex in syndicatu de dolo teneatur non sufficit probare ipsum malè pronunciasse,aut contra iura,sed quod dolo aut malo animo, sic malè pronunciauerit vt per Farin. p.4. cons.64. nu 10. vbi etiam ex Clar. & Ioseph. Ludou.resoluit quod hodie ex generali consuetudine officiales non syndicantur nisi de furtis malè ablatis, & baratarijs, non autem de sententijs iniquis,& malè prolatis.

AD §. V.

1 In text.ibi (*vão com a duuida ao Regedor*) Intellige quando alia lege suppleri nõ potest l.Non est nouum. ff.de legib. Gregor.l.14. tit.1. part.1. Burgos de Paz In proæm. legum Tauri n.368.

2 In text.ibi (*segundo o que ahy for determinado*) Vide Iul. Cæsar. Ruginer.Practic.lib.1.q.29.n.15.

3 In text.ibi (*& os que em outra maneira interpretarem nossas Ordenações*) Ex ea ratione quia illius est interpretari, cuius est condere, de quo Fr. Ludou.Miranda de Ordine iudic. q. 3. art.2. concl.1. Cardos.in Praxi iudicum verbo Lex nu.6. Dom.Christoph.de Paz in Schol.ad leges styli l.39.nu.22.Intellige hanc Ordin. de interpretatione capitosa, & friuola prout ex Valasc.resoluit filius meus Augustinus Barbosa in prologo apologetico in Remiss.ad Concil. Trident. & ex Cald. Pereira nouissimè Mendez à Castro ad finem praxis Lusi-

Lusitaniæ in cap. de interpretatione legum Regni.

AD §. XII.

Desumitur ex quadam Extrauag. edita anno Domini 1582. die verò 25. Nouembris *sobre a reualidação dos autos, concedida aos Desembargadores da casa do Porto*, cuius tenor insertus est in libro Spheræ fol. 217. verso. Vide Bald. in l. Ita vulneratus ad finem ff. ad leg. Aquil. Angel. in l Denunciatio n. 5. ff. de Adulter. Roland. cons. 12. n. 12. lib. 3. Fatin. cons. 99. n. 3. Cabed. p. 1. decis. 206.

2 Ex iudex appellationis attento etiam iure communi potest absoluere absoluendum, & condemnare condẽnandũ, nõ attẽta nullitate processus. Vide Caualç. decis. 25. sub. nu. 16. p. 1. Mynsing. cent. 5. obseru. 93. in princ. Viui. Neapol. decis. 31. Franc. Monald. cons. 143. nu. 25. & 26. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 42.

3 In Senatu Supplicationis, anno Domini 1606. die 22. Martij, coram Rectore domino Didaco à Castro, constitutum fuit *que esta Ordenação, em quanto dispoem acerca de reualidar autos que vierem à Relação, & tiuerem defeito na solemnidade, não tem lugar nos feitos sentenceados, & que sòmẽte se deue entender no principio, quãdo os feitos vèm por algum modo à Relação*, teste Melchiore Phœbo Aresto 108. in fine.

Ad tit. 6. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 4.

Dos Desembargadores dos aggrauos, &c.

De expeditoribus causarum grauaminum latè agit Cabed. p. 1. decis. 9.

Ad Princip. Ordin. Regia.

In text. ibi (*por aggrauo*) A sententijs enim latis in Cancellarijs Supplicationis non appellatur vide Parlad. different. 10. n. 1.

AD §. IIII.

In text. ibi (*& quando os aggrauos forem do Iuyz, &c.*) Vide Valasc. consul. 47. n. 6. vers. Vnde est, vbi quod iudices Senatus cognoscunt de querela vulgo nuncupata *aggrauo* interposita à receptione appellationis.

AD §. XIIII.

Vide nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 19. n. 18.

AD §. XVII.

Vide Menoch. cons. 107. n. 95. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 35. art. 3.

AD §. XVIII.

1 Vide latè Cabed. p. 1. decis. 10. n. 4. cum seqq.

In text. ibi (*& irà o feito ao outro Desembargador dos aggrauos*) Vide Cabed. p. 1. decis. 10. n. vlt.

3 In text. ibi (*& sendo absente do Regno*) Veluti in India, Brasilia, aut insulis subiectis Regno nostro, eo enim quod à Regno continente Portugaliæ, & Algarbiorum recedit, à Regno abesse intelligitur quoad effectum huius Ordin. ita iudicatum testatur Cabed. d. decis. 10. n 5.

AD §. XIX.

Vide Cabed. p. 1. decis. 9. num. 7.

vbi quod in Senatu conceditur auxilium brachij secularis.

AD §. XX.

Vide Cabed.p.1.decis.46.à princip. vbi num. 2. quod de sententia lata per Senatores videlicet quod non cognoscunt de appellatione quia iurisdictioni iudicis subest, & illum in expensis condemnat, soluitur signatura.

AD §. XXI.

Nota quod quando iudex reuocat sententiam ex nouiter adductis, debet hoc exprimere, vt honor iudicis à quo seruetur. Vide Lanfranc. in cap. Quoniam contra vers. Interlocutoriæ col. vlt. de Probati. Azeue. l.7.n.100.tit.18. lib.4. nouæ Recop. Et iudex in vno infirmans, in alijs censetur confirmare ex Menoch. de Præsumpt.lib.6.q.77.n.8.

In antiq. tit. 5. & tit.6.p.1. Extraua.

Ad tit.7.Ordin.Regiæ.

Dos Corregedores da Corte dos feitos crimes.

CVria quæ dicatur vide Afflict. ad constit.Neapol.lib.1. rubr. 37. nu.55.Gregor.l.27. verbo Corte tit.9.part.2.Garci.de Expensis cap.12.n.25.

Ad Princip.Ordinat.Regiæ.

In text ibi (*& derredor cinco legoas*) Curia semper intelligitur cum quinque leucis in circuitu, quia hæ quinque leucæ dicuntur Curiæ territorium. Ita post Greg. & Humad. resoluit Cabed.p.1.decis.13.num.3. vbi n.4.cum alijs, quos citat, dicit, quod leucæ mensurari debent per viam consuetam, & frequentiorem.

AD §. III.

Nota quod infames accusati de aliquo crimine, & qui in reatu sunt, non possunt in Curia morari, nec in ea seruire Regi, nec intrare palatium, nec videre faciem illius, vt cum alijs resoluit Cabed. p.1. decis. 13. n.9.

AD §. V.

Vide Dom.Christoph.de Paz in Scholijs ad leges styli l. 48. schol. vni. num 1. Remissio cuius expensis fieri debeat dixi infra lib. 2, titul.1.§.24.num.3.

AD §. VIII.

1 Nota quod si Curia petat ex officio, vt sibi delinquens remittatur, debet fieri remissio de expensis publicis Curiæ, ad quam fit remissio. Ita Afflict.ad Constit.Neapol. lib.1. Rub 41.n 13.

2 In text.ibi (*treição*) Intellige cum Azeued. l.1.titul.8. lib.8. nouæ Recopilat.

3 In text.ibi (*& nestes casos, &c.*) Qui sint casus curiales vide apud Hispan.l.14.tit.2.lib.3. Ordinam. & l.8.tit.3 lib.4.nouæ Recopil.

4 Quid si accusetur de pluribus criminibus, quorum aliqua sunt de reseruatis, alia non? Dic quod in non reseruatis remittitur delinquens ad iudicem municipij. Ita Azeued.l.9.num.4.tit.3.lib.4. nouæ Recopil.

AD

AD §. IX.

In text. ibi (*Porem se algum morador, &c.*) Vide D. Barbos. in l. Hæres absens §. Proinde in art. de foro delicti á n. 41. & n. 56.

DA §. X.

In text. ibi (*& das mortes acontecidas na India*) Vide Cabed. p. 1. Aresto 22.

AD §. XIIII.

Hodie non sufficit habere decretum de expediendis litteris securitatis nisi transeat per cancellariam, prout constitutum est in nouissima reform. Iustitiæ §. 4.

AD §. XV.

Vide Cabed. p. 1. Aresto 65. vbi *Duuidouse na Relação se hum instrumento de aggrauo, sobre hũa suspeição, posta a hum julgador que conhecia do caso crime pertencia aos Corregedores da Corte, ou aos Desembargadores dos aggrauos. Assentouse, que aos Corregedores do crime da Corte*, secus tamen in exceptione incompetentiæ posita in processu criminali.

AD §. XVI.

In text. ibi (*& isto não sendo aggrauos, &c.*) Vide Cabed. p. 1. decis. 13. n. 10. & nouissimam reformat. iustitiæ §. 12. incip. *Os aggrauos*.

AD §. XVII.

Vide Soar. de Paz in Pract. tom. I. p. 5. cap. 3. §. 4. num. 1. vbi quod delinquente incarcerato iudex statim coram tabellione confessionem eius assumere debet, & in scriptis eam redigi facere.

Ad tit. 8. Ordin. Regiæ.

In antiqu. tit. 6.

Dos Corregedores da Corte dos feitos ciueis.

VIDE Cabed. p. 1. decis. 13. à num. 10.

AD §. I.

In text. ibi (*nos casos da ley Diffamari*) Vide Foler. ad Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 21. n. 19. Oliban. de Actionib. lib. 1. p. 2. cap. 33. num. 9. Valasc. cons. 144. num. 6. Cabed. p. 1. decis. 43. & vide aliqua infra lib. 3. titul. 11. §. 4.

AD §. III.

Nota quod omnes ecclesiasticæ personæ exemptæ ab Ordinarijs locorum quamuis sint immediatè subiectæ Pontifici maximo, si tamen nõ habeãt in Regno superiorẽ, qui eos puniat, si delinquãt possũt coerceri, & remitti suo superiori, & in ciuilibus cõueniri coram iudicibus laicis per glos. verbo Intra Ecclesiam ad fin. in cap. Principes 23. q. 5. & glos. verbo Regis in cap. Filijs 16. q. 7. Nau. in cap. Cum contingat remed. 1. vers. Vndecimo facit de Rescript. Bobadil. in sua Polit. lib. 2. cap. 18. num. 127. glos. lit. F. Cened. Pract. & Canon. quæst. lib. 1. q. 45. n. 10.

AD §. VII.

In text. ibi (*para os Desembargadores da casa da Supplicação*) Vide

B 2 Ordin.

Ordin.infra lib.2. tit. 59. in Princip. Cabed.p.1.decis.213.& p.2.decis.86, D.Barbos.in l.1. ff. de Iudic. art.3. à n.222.

AD §. VIII.

In text.ibi (*por contractos que nelles tenhão feitos,ou por razão, &c.*) Ergo æquiparantur forus rei sitæ, & contractus. Vide D. Barbos. in l. Hæres absens §.Proinde ff. de Iudic. in art. de foro rei sitæ nu.16. quod intelligi debet vbi lex ita declarat, & non aliter, quia forus rei sitæ non durat apud nos, nisi per annum,& diem, in quo conuentus cæpit possidere per Ordin.infra lib.3.tit.11.§.5. & in his terminis potest actor eligere coram quo iudice velit conuenire per Cabed.p.2 decis.86.n.6. D. Barbos. dicto art.de foro rei sitæ à n.13.vbi à n.22.quid sit de clerico possessore.

In antiq. tit.7. Ad tit.9.Ordin.Regiæ.

Dos juyzes dos feitos del Rey, & da Coroa.

De iudicibus causarum Regis vide late Cabed.p.2.decis.118. per totam,quorum iurisdictio illis,videtur concessa priuatiue,& ex his,quæ Ioseph.Ludou.tom.3 Communium Opinion.titul.de Iurisdict. concl. Vni. vers. Fallit 5. fol mihi 498. Princeps non est suspectus de causa vertente cum eius subdito. Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens.cap.4.n.24.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

In text.ibi(*com nome,& qualidade de força*) Vide Garc. Mastrillo Siciliæ decis.83.

In text.ibi(*& a elles possão trazer algum proueito,ou dano*) Vide l.2. Cod.Si aduersus fiscum. Cald. Pereira de Empt.cap.31.n.99.

AD §. I.

Vide Cabed.p.2.decis.118.n 2.ad hoc quod iudices causarum Regis cognoscunt per appellationem, & per instrumentum grauaminis.

AD §. II.

Vide Pereg. de Fideicōm. art.52. à n.140.Cab.p.2 decis.118.n.3.& Aresto 64.iudicatum dicit quod vbi tractatur de iuribus regalibus non expeditur per instrumentum grauaminis.

In text.ibi(*acerca das interlocutorias*). Quid si sit super mittendo, seu auferendo aliquem à possessione an dicatur interlocutoria? Dic quod sic. Vide Menoch.remed.8.recup.n.86. & faciūt quæ remed.vlt.retin.n.47.

AD §. III.

In text.ibi (*será nenhũa*) Sententia lata contra fiscum,absente eius procuratore,est nulla glos.in l.Fiscus ff. de Iure fisci.Balb.tom.2.Commun. Opin.lib.7.tit.31.n.4.Garci.de Nobilit glos.3.nu.12. Secùs si lata sit in fauorem fisci, quia tunc valebit ex glos. in l. Non intelligitur §. Diuus verbo Restituuntur ff. de Iure fisci. Tiraq.de Iure mariti glos.8.n.71.

AD §. VI.

Vide nouissime Mendez à Castro in Praxi Lusit lib.1.cap.2.§.2.n.9 ad hoc quod iudex iste cognoscit de donationibus officiorum à Rege factis.

AD

AD §. VIII.

In text. ibi (*as informações*) Vide Cabed. p. 2. Aresto 85. vbi *Que por despacho do juyz do feito sòmente, podem ser citadas para a Corte quaesquer pessoas seculares que jurisdição delRey tiuerem, & que esta Ordenação se entendia nas pessoas que aliàs não podião ser trasidas citadas à Corte: porque nestas taes so hauia de mandar per despacho na Relação fossem para ella citadas.*

AD §. XI.

In text. ibi (*por inhibidos*) Vide Castill. lib. 2. quotid. cap. 19. n. 32.

AD §. XII.

Vide quæ dixi supra hoc lib. tit. 3. §. 6 n. 5.

In text. ibi (*saluo quando se aggrauarem, &c.*) An clerici ad Curiam secularem recurrentes aliquam incurrant excommunicationem? Vide P. Azori. Instit. Moral. p. 1. lib 5. cap. 12. vers. Ex dictis pag. 409. Ioseph. de Sesse de Inhib. c. 8. §. 3. à n. 109. & 167.

In text. ibi (*a nossos vassalos*) Clerici enim ratione originis, & domicilij vassali sunt illius Regis, in cuius territorio degunt, & ciues illius oppidi, seu ciuitatis, in qua nati fuerunt Valasc. consc. 100. n. 2. Cabed. de Patronat. cap. 36. n. 1.

AD §. XIII.

Vide Azeued l. 2. nu. 4 tit. 1. lib. 4. nouæ Recop. & quæ Cabed. de Patron. Regiæ Coronæ cap. 49. per totum.

AD §. XIIII.

Vide Cabed. p. 2. decis. 118. nu. 5. vbi quod cognoscit iudex Regiæ Coronæ de appellationibus armorum, & pœnis eorum.

Ad tit. 10. Ordin. Regiæ.

L. 1. tit. 7. p. 5. Extr.

Dos Iuyzes dos feitos delRey da fazenda.

Vocantur hi iudices Regij patrimonij vt per Cabed. p. 2. decis. 118. n. 8.

AD §. VI.

Vide ad quid dicat hunc §. emendatum Mendez à Castro in Repertorio Ordinat. verbo Officiaes fol. mihi 89. verso.

AD §. VIII.

Vide Capic. decis. 197. n. 3. Pereg. de Iure fisci lib. 7. tit. 1. nu. 9. Cabed. p. 2. decis. 119. n. 7. ad hoc quod procurator Regius nominatus actor, seu assistens litem auocat ad suum proprium iudicium.

Ad tit. 11. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 9. & tit 8. p. 1. Extrau.

Dos Ouuidores do crime da casa da Supplicação.

De Auditoribus criminalium causarum agit Cabed. p. 1. decis. 19.

AD §. II.

1 De vocatione testium ad Curiam testimonij ferendi causa. Vide Cabed. p. 1. decis. 15.

2 In text. ibi (*para bem de justiça*) Quid hæc verba importent inuenies apud Cabed. d. decis. 15. n. 2. idest ex

officio iudicis, non autem ad petitionem partis, quia testes non possunt repeti ad instantiam partis vt addant, detrahant, vel corrigant dicta sua ex interuallo ex Valasc. consl. 43. n.17.

4 In text. ibi (*serão pagas das despesas da Relação*) Intellige quando vocantur per Senatores, secùs verò si vocentur parte petente, quia tunc debet soluere ex Ordin. infra lib. 3. tit. 55. §. 6.

AD §. VI.

De intellectu vide Cabed. p. 1. decis. 14. nu. 18. quod Auditores appellationum criminalium faciant libros, in quibus reos delinquentes scribant, etiamsi non sint partes in his actis, quia ex actis inter quosdam potest procedi contra alios.

Ad tit. 12. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 11. & tit. 9. p. 1. Extraua.

Do Procurador dos Feitos da Coroa.

DE officio Procuratoris Regiæ Coronæ agũt Garci. de Nobilit. glos. 3 & glos. 35. n. 40. cum seqq. latissimè Cabed. p. 2. decis. 119.

An Procuratores Regij in partibus, qui pedanei dicuntur ad differentiam Procuratoris Regij generalis in loquendo, & sedendo omnes alios, licet antiquiores, præcedat. Vide Cabed. p. 1. decis. 214. nu. 12. vbi resoluit omnes alios præcedere, & ita iudicatum dicit in instrumento grauaminis Licenciati Francisci Vieira ciuitatis Visensis, & etiam iudicatum fuit in mea causa dùm essem Procurator Regius in hoc oppido Vimaranensi, & vide quæ Cassan. in Catalogo p. 7. consid. 33. cum seq. & p. 4. consid. 43. fol. 97. & de consuetud. Burgund. rubr. 6. § 4. glos. 1. n. 6. fol. 214. Tiraq. de Nobilit. cap. 6. n. 22. Menoch. consl. 126. n. 20. Aduerte tamen Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 19. n. 15. vers. Itaq; resoluere quod in modo sedendi inspici debet iudex consuetudinem, veluti in modo procedendi quando fiunt processiones.

AD §. I.

1 Quid si lis vertatur inter regium Procuratorem, & alium, & tertius se opponat an teneatur citare regium Procuratorem impetrato diplomate regio? Dic quod non prout resoluit Cabed. p. 2. decis. 119. num. 18. & Aresto 52.

2 In text. ibi (*não serão as partes escusas de serem condenadas nas custas*) Vide Rebuff. tom 3. ad leges Galliæ tit. de Expensis art. Vni. glos. Vni. nu. 19. & 20. Gurier. Pract. lib. 3 q. 21. n. 4.

3 In text. ibi (*sem nosso especial mandado*) Vide Cabed. p. 2 decis 119. nu. 14. vbi n. 15. resoluit non procedere in Procuratoribus regijs, qui sunt in partibus, qui vocantur pedanei.

4 In text. ibi (*& não leuarà salario das partes*) Faciunt quæ Auiles ad cap. 1. Prætorum fol. 57. n. 8.

AD §. II.

Nota quod Procurator Regis præsens esse debet tempore quo processus, in quo ipse est actor, seu reus definitur, & idem in recusationibus iudicis resoluunt Vincent. de Franch. decis. 118. n. 2. p. 1. Cabed. p. 2. decis. 118. n. 2. Limita in examinatione testium, vel tortura Rei, cui Procurator fisci præsens esse non debet secundùm Afflict. in constit. Neap. rub. 61. n. 6.

AD §. V.

Vide Cou. Pract. cap. 35. n. 2. vers. Cæterum. Iacobus de Graffijs decis. aure. lib. 4. cap. 18. à n. 138. Ioseph. de Sesse de Inhibit. cap. 8 §. 9. n. 37.

In text. ibi (*& quando os prelados*) Vide Lud. Peguer. cap. 29. á num. 5. Gaspar Roder. de annuis reditib. lib. 1. q. 17. n. 67.

AD §. VI.

In text. ibi (*nas quaes lhes encomendarão, &c.*) Vide Ioseph de Sesse de Inhibit cap. 8. §. 9. n. 37. & vide infra lib. 2. tit 1 §. 15.

Ad tit. 14. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 3. p. 1. Extraua.

Do Iuyz da Chancellaria da casa da Supplicação.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

PRO intellectu vide Cabed. p. 1. decis. 18. n. 10. vbi tenet quod per hanc legem solum cognoscit de decimis debitis ex sententijs latis in Senatu Supplicationis.

AD §. I.

Nota *que o Iuyz da chancellaria pode auocar a seu juyzo as culpas de algum escriuão, para se liurar diante delle, & conhecer dellas per noua aução,* ita Cabed. p. 1. Aresto 11. *Poderà mays conhecer dos feitos dos liuramentos dos procuradores que seruem sem carta de Chanceller mòr* Cabed. d. p. 1. Aresto 13. *Poderà tambem conhecer da appellação, que algum Tabellião tirar por ser accusado pella justiça, ou per outrem por algum erro que no tal officio cometesse.* Cabed. d p. 1. Aresto 85. *E não tem alçada para tomar querela de erros de officiaes, que os cometessem fora das cinco legoas da Corte* Melchior Phœbus tom. 1. Aresto 146. *E a prouisão que tem para conhecer, & deuassar dos peccados publicos, não se estende de mays que à cidade de Lisboa* Phœb. Aresto 146. in fine.

In text. ibi (*darà cartas de seguro*) Vide supra tit. 7. § 13 ibi *q̃ os Desēbargadores do Paço.* Vide in regimine Senatorũ Palatij in fine huius primi libri §. 56. cum seqq. & §. 70. Quid in scribis gabellarum de quibus iudex ordinarius in elogio generali inquirit vt habetur infra hoc lib. tit 65. §. 62. An poterit iudex cancellariæ litteras securitatis concedere? Videtur affirmatiue respondendum propter nomen escriuães.

AD §. II.

Nota quod Senatu Portucal. anno Domini 1585. die verò 31. Augusti coram Gubernatore Petro Guedes constitutum fuit lib. 3. Spheræ *que se dous escriuães, ou de hum juyzo, ou de diuersos, contendessem sobre quē ha de escreuer em algũs autos, que o conhecimento desta causa pertence aos juyzes ordinarios, & a appellação aos Desembargadores dos aggrauos, & não ao juyz da chancellaria.* Postea verò anno Domini 1586. coram eodem Gubernatore statutum fuit eodem lib. 3. Spheræ fol. 212. *que sem embargo do assento atras, visto o styllo que constou hauer na casa da Supplicação per sentenças, & certidões, se despachasse a dita causa no juyzo da chancellaria, & não no dos aggrauos.*

In text. ibi (*& quando os procuradores, &c.*) Vide Flores lib. 1. Vari. q. 12. num. 50. Dom. Christoph. de Paz in Scholijs ad leges styli l 33.

Ad tit.16.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.14 p.1 Extravag.

Do Iuyz dos feitos da Misericordia, & do Hospital, &c.

Misericordia confraternitas.

1 NOta quod Misericordiæ cõfraternitas vbique terrarum est celebratissima propter eximia charitatis opera, in quibus eius confratres exercentur in pauperibus alendis, curandis infirmis, orphanis virginibus maritandis, peregrinorum necessitatibus subleuãdis, de cuius laudibus, & institutione agunt Cabed. de Patronatib. Regiæ Coronæ cap.46. per totum, & p.1.decis.51. Benedict. Ægid. ad l.1. Cod. de Sacrossanct. Eccles. p.1. in initio à n.34. Fr. Hieron. Roman. do Republ. Christian. lib.5. cap.22. per totum.

2 Et de Hospitali magno ciuitatis Olysiponensis inuocationis omnium Sãctorum latè Cabed. d.tract. de Patronat. Regiæ Coronæ cap. 39. Fr. Hieron. Roman. d. cap.22. §. Tiene Lisboa.

At tit.18.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.15.

Do Almotacè mòr.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

IN text. ibi (*regatões*) Appellantur dardanarij vide Azeued. l.9. tit. 18. lib.4. nouæ Recop. & in Princip. tit.14. lib.5.

AD §. I.

Nota quod vendens propria frumenta, vel vina, non dicitur dardanarius secundùm Auend. de exequẽdis mand. p.1. cap.19. n.25. vers. Et ob vbertatem. Azeued. l.9. nu.4. tit.18. lib.4. nouæ Recop. & l.2. nu.1. tit.14. lib.5. Vincent. de Franch. decis.128. num.2.

In text. ibi (*de dentro de cinco legoas*) Vide Azeued. l.1. num.3. tit.14. lib.5. nouæ Recopil.

AD §. II.

In text. ibi (*regatões*) Etiam fœminam dardanariam comprehendit vt per Azeued. l.1. nu.2. & 3 tit.4. lib.5. nouæ Recopil.

AD §. III.

In text. ibi (*farà vender*) In platea, vel loco publico, vt omnibus obuia sint, aliàs puniri possunt si abscondant res vendendas ex Azeued. l.2. n.2. & 3. tit.14. lib.5. nouæ Recop.

Nota quod ex stylo *os tecelões são escusos de ter pesos, sem embargo da Ordenação infra hoc tit.* § 55. & 56. prout iudicatum dicit Cabed. p.2. Aresto 12. in fine.

Ad tit.20.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.13.§.3.

Do Escriuão da chancellaria da casa da Supplicação.

AD §. III.

1 IN text. ibi (*se a sentença condemnatoria, &c.*) Præceptum iudicis de soluendo factum illi, qui confessus est, an sit sententia? Vide Bellacomb. & Mich. Graff. tom.2. Communium Opinion. lib.7. tit.8. nu.9. & 10. pag.242. Cabed. p.1. decis.16. n.6. D. Barbos. in l. Si debitor nu.91.

cum

cum seqq. ff. de Iudic. vbi à nu. 35. resoluit quod confessus debitum ante datum libellum non soluit decimam, & à n. 138. quod debet proferri sententia in scriptis.

2 In text. ibi (*sem por isso o condenado, &c.*) Similis est Ordin. infra lib. 4. tit. 76. §. 4.

3 In text. ibi (*serà primeiro pago o vencedor*) Vide Azeued. l. 7. nu. 1. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil.

4 Quid de sententia per iuramentum an debeatur decima? Vide Bait. in l. 1. ff. de Confess. Auil. ad cap. 10. Prætor. glos. Execucion n. 36. Giton. de Gabellis p. 10. cap. 1. n. 10. Azeued. l. 5. n. 32. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop.

AD §. V.

Intellige cum Cabed. p. 1. decis. 18. n. 7. & p. 2. Aresto 48. vbi limitat hunc §. transactis sex mensibus.

AD §. VI.

Vide Cabed. p. 1. decis. 17. n. 12. vbi tenet quod à sentētijs Præsidum qui cognoscunt loco iudicum non debetur decima.

Ad tit. 24. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 20.

Dos Escriuães dante os Desembargadores do Paço, &c.

AD §. I.

Examen hoc faciunt hodie per hanc Ordin. Senatores Palatini, antiquitus faciebat Cancellarius maximus ex §. 2. titul. 20. in antiq.

AD §. XV.

Vide Azeued. l. 9. n. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop. Et iste potest ad libitum tabellionis excludi vt per Azeued. l. 4. nu. 67. tit. 25. eod. lib. 4. Gutier. Pract. lib. 3. q. 11. num. 22. faciunt quæ Auiles ad cap. 1. Prætor. verbo Fiel n. 42. Hodie tamen in nouissima reformatione iustitiæ §. antepen: ita constitutum est. *Não poderà nenhũ Escriuão ter mays de dous escreuentes, & estes terão carta de escreuentes, passada pela Chancellaria, & se deuassarà delles, como dos de mays officiaes da justiça, & serão castigados, pelos erros que fizerem, como os proprios Escriuães, & viuirão nò bairo dos Escriuães a que escreuerem: os quaes os não poderão despedir, sem expressa licença do Regedor, ou do Chanceller nem darlhes menos da quarta parte do què escreuerem.* *Nouissima iustitiæ reformatio.*

AD §. XVIII.

In text. ibi (*ou daquelles que viuerem continuamente em suas casas*) Intellige de domesticis, qui viuunt continuè cum illis, cum aliqua inferioritate ad vnum panem, & ad vnum vinum per ea quæ latè tradit Farin. in Praxi crimin. q. 55. n. 9.

AD §. XIX.

1 In text. ibi (*& não as assinando o dià que as der, &c.*) Sententia enim debet ferri à iudice in scriptis, vel saltem debet esse ab eo subscripta ex text. in l. 2. Cod. de Sentent. ex breuil. recit. cum alijs, de quibus per Costam in l. Si ex cautione pag. 38. vers. Secunda species. Cod. de Non num. pecun. Azeued. l. 10. n. 75. ad finem tit. 17. lib. 4. nouæ Recop.

2 In text. ibi (*por mādado do julgador*) Absque

Confessio facta corã tabellione sine iudicis mandato non nocet cõfitẽti.

Absque enim iudicis mandato confessio facta coram tabellione non nocet confitenti glos. in l. Iubemus Cod. de liberali causa. Flamin. de Resignat. lib. 2. q. 3. n. 15. Nec potest accipere instrumenta sine mandato iudicis ex Bald. in Auth. quæ supplicatio Cod. de precibus Imp. offer. Nec dare aliquid ex actis, vt per Ias. in l. Is apud quem n. 3. Cod. de Edendo Deci. in cap. 1. n. 53. vers. Tertio de Probat. Nec denique potest acta conficere. Vide Duenh. reg. 5. vers. Limita 1. Tiraq. de Constit. limit. 3. n. 39. & seq. Afflict. decis. 258. nu. 3. Hippol. cons. 2. n. 27. cum seqq. Menoch. cons. 180. n. 22.

3 In text. ibi (*assinem*) Si sciant scribere. Vide Alexand. cons. 7. num. 2. lib. 7. Auil. ad cap. 36. Prætor. glos. firmadas n. 1.

Interlocutoria est omnis vox iudicis faciens ad causam.

4 In text. ibi (*interlocutorias*) Omnis vox iudicis faciens ad causam est interlocutoria. Vide Auiles ad cap. 6. Prætor. verbo Sentencias n. 10.

AD §. XX.

1 In text. ibi (*confissão, ou reposta, fêrte em algũa causa crime*) Confessio criminis per viam exceptionis oppositi, vel aliàs incidenter emanata, an ad condemnandum sufficiat? Negant Bart. in l. 2. §. Si publico nu. 20. ff. de adulter. Tiraq. in tract. res inter alios acta fol. 8. in fine vers. Postremo. Mascard. de Probat. concl. 345. à n. 21. & concl. 383. nu. 1. 5. & 6. Farin. in Praxi crimin. q. 81. à n. 219. vbi larissimè eum ampliat. & limitationibus hanc regulam exornat.

Confessio vt valeat, debet redigi in scriptis, & signari per partem.

2 In text. ibi (*que assine*) Ergo vt valeat confessio debet redigi in scriptis, & signari per partem confitentem. Vide Ozasc. decis. 2. n. 46.

AD §. XXI.

Obligatio nes factæ penes acta valent sine testibus si iudex mandet illas fieri.

1 In text. ibi (*pactos, & conuenças*) Nota valere obligationes factas penes acta sine testibus si iudex mandet illas fieri ex Alexand. & Imol. in l. Acta ff. de re iudic. glos. & Bald. in l. Illud Cod. de Sacrosanct. Eccles. resoluit Seraph. de priuilegijs Iuram. priuil. 34. nu. 9. Si tamen recipiantur per notarium, iudice absente, sunt nullæ vt per Afflict. decis. 135. & lib. 2. rub. 5. n. 16. & lib. 1. rub. 60. nu. 14. Marãt. de Ordine iudic. p. 6. memb. 10. n. 10. & 11.

2 Tabellio, vel notarius aliquando ad interesse tenetur partibus si ob illius solemnitatis defectum instrumentum corruit, & ita tenetur pœna falsi, si omittat scribere solemnitatem. Vide Tiraq. de Retract. lig. §. 36. glos. 2. n. 44. cum seqq. Menoc. cons. 37. n. 3. & cons. 100. à n. 54.

3 In text. ibi (*& de nenhum effeito*) Adde quod hæc annulatio procedit licet pars terminum scribat, si non subscribat ex Valasc. de Iure emphyt. q. 7. n. 12. ad finem.

AD §. XXV.

In text. ibi (*& se o escriuão, &c.*) Quid si acta sint amissa, & post constructum recens processum, appareant, an debeat iudicari super primis actis, an secundis? Conclude super primis iudicandum esse, quia si extant acta antiqua non requiritur, vt quæ recenter facta sunt, tunc attendantur. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. tit. de actis editis num. 52. Mascard. de Probat. lib. 1. q. 32. n. 25. & 26.

AD

AD §. XXVI.

Vide bonam cautelam per Peguer. in pract. crimin. rub. 23. nu. 5.

AD §. XXXIIII.

In text. ibi (*e os treslados consertados com os proprios &c.*) Vide Azeued. l. 16. n. 4. tit. 25. lib. 4. nouæ Recop.

In text. ibi (*a custa da parte remetida*) Vide Aufrer. decis. 274. in fine. & in Clem. 1. de Officio ordin. q. 2. n. 11. Boer. decis. 303. Menoch. de Arbitr. casu 228. nu. 7. Soar. de Paz in Pract. tom. 2. fol. mihi 7.

AD §. XXXXI.

Procedit in salario iudicis vel procuratoris. Vide Capic. decis. 11. nu. 1. Menoch. remed. 11. recup. n. 14. Boer. decis. 15. n. 3. Bart. in l. Quæ omnia §. ult. ff. de Procurat. & in bono casu Surd. decis. 50. Carot. de Locato tit. de Melioram. q. 1. fol. 220. Parlador. different. 130. §. 1. n. fin.

AD §. XXXXIII.

Tabellio seu aduocatus gratis cū pauperibus se habere debet. In text. ibi (*pagar ametade*) De iure tamen communi & æquitate naturali tabellio seu aduocatus nihil exigere potest, sed gratis cum pauperibus se habere debet ex glos. in l. Tam dementis Cod. de Episcop. audient. glos. verbo Nō habebunt in l. 1. § Ait prætor ff de Postulādo. Afflict. lib. 2. Constit. fol. 81. n. 18. Cou. Pract. cap. 6. nu. 4. Tiraq. de Nobilit. cap. 29. n. 39.

AD §. XXXXIIII.

In text. ibi (*as ordeēs*) Et fiet eius expensis vt supra § 34. si autem sit pauper fiet expensis Episcopi post Bald. resoluunt Couar. Pract. cap. 33. n. 5. Rebuff. in tract. quando secularis n. 69.

Ad tit. 28. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 25. p. 1. Extrau.*

Do Thesoureiro dos depositos da Corte, & casa da supplicação.

Nota quod hic olim sculna, & sequestrum nominabatur vt ex Gellio & Lauinio refert Conan. lib. 7. cōmētar. iuris Ciuilis cap. 4. n. 6. Nūc vero apud Gallos vocatur cōmissarius seu depositarius iustitiæ vt per Rebuff. tom. 3. ad leges. Galliæ tit. de Sequestris & commissar. art. 1. glos. 1. n. 2. & 5.

Ad tit. 33. Ordinat. Regiæ. *In antiq. tit. 27.*

Do Carcereiro da Corte. *De custode carceris curiæ.*

1. De Carceribus & carceratis latè agunt Bossi. in tit. de Carceribus. Cōrad. in Pract. tit. de Carcerib. Bonacos. Cōmun. crimin. p. 1. verbo Carcer. Soar. recepr. sent. verbo Carcer. Mascard. de Probat. concl. 267. late Farin. in Praxi crimin. lib. 1. tit. 4. q. 27. de Carceribus & Carceratis. & q. 31. de custode carceris.

2. Nota quod custos carceris æquiparatur depositario. Vide Boer. decis. 216. post n. 6. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 70. nu. 6. Farin. d. q. 31. num. 76. *Custos carceris æquiparatur depositario.*

AD §. II.

In text. ibi (*ou se tem feito algũa malicia*

Custos carcerum punitur ex omni eo quod immittitur in carcerem.

licia para se soltarem) Nota quod punitur custos ex eo omni quod immittitur in carcerem, ex quo potest sequi mors, vel fuga carcerati, veluti ferrum, venenum, funis, & his similia, si in eo detur culpa, vel negligentia, vel si non faciat solitam carceratorum perquisitionem, resoluit Farin. in Praxi crimin. p.1. q.31. à. nu. 95. cum multis seqq. & n.102. resoluit quod custos si opus fuerit, & carceratus stet in secretis carceribus, debet frangere ferculum, panem, vas vino plenum, & similia ad hoc vt certificaretur nunquid forte limas tegant, aut alia instrumenta ad compedes limandas, & carcerem frangendum accommodata.

AD §. IIII.

Carcer virorum, & mulierum debet esse distinctus.

1 In text. ibi (*nem que os presos, ou outros homẽs de fora durmão na prisão com as mulheres presas*) Nota quod distinctus debet esse carcer virorum, & mulierum, vt per Bonacos. cõmun. crimin p.1. verbo Mulieres fol. 118. Gregor. l. 5 titul. 29 part. 7. Menoch. lib. 1 de Arbitr. q. 88. num. 21. & 25. Azeued. per text. ibi in l. 2. titul. 24. lib. 4. nouæ Recop. Farin. in Praxi crimin. q. 27. n. 52. & 59.

2 In text. ibi (*& durmindo o carcereirõ com algũa dellas, &c.*) Vide Bonacos. commun. crimin. p.1. verbo Custos carcerum carnaliter cognoscens. Hippol. in l.1. ff de Siccar. n 5. & in Pract. §. Aggredior nu. 26. Clar. in §. fin. verbo fornicatio vers. Cum carcerata. Boer. decis. 317. n. 2. cum seq. Gregor. l. 15. verbo Con su seruo tit. 17. part. 7. Plaç. de Delictis cap. 10. ad finem Iodoc. in Pract. crimin. rub. de Carcerar. siue commentar. cap. 17 n. 16 Perez l. 12. titul. 14. lib. 2. Ordin. pag. 336. Mascard. de Probat. concl. 267. nu. 4. latè Farin. in Praxi crimin. tit. de Carcerib. & carcerat. q. 31. n. 110. cum seqq. vbi n. 120. & 121. cum seqq. quod custos carnaliter cognoscens meretricem carceratam iudicis arbitrio puniendus est, de quo vide Hippol. in l. 1. n. 3. ff. de Siccar. Menoch. de Arbitr. casu 292. Azeued. l. 2. tit. 24. lib. 4. nouæ Recop. Hortens. Caualcan. de brachio Regio p. 2 à n. 151. cum seqq.

3 Nota quod si mulier prægnans reperiatur in carcere, culpa custodis præsumitur. Vide Boer. decis. 216. Mascard. de Probat. concl. 267. n. 4.

4 Aduerte quod mulier carcerata, quæ tentata à custode, vel ab alio viro nolens ei consentire euitandæ libidinis causa ex carcere aufugit, non punitur. Ita Boer. decis. 215. nu. 18. vers. Et pro hoc facit. Viui. Commun. opin. verbo Fugiens è carcere publico n. 5. in fine Mascard. de Probat. concl. 266. nu. 29. & concl. 820. n. 26. Farin. d. q. 30. n. 190.

AD § V.

Vide Farin. in Praxi crimin. q. 31. n. 95. cum multis seqq. Mascard. de Probat. concl. 267. n. 11. vbi resoluit quod præsumitur inuecta in carcerem culpa custodis.

AD §. XI.

Vide Cald. Pereira in comment. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p. 4. n. 26.

AD §. vlt.

Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. c. 25. n. 20. vbi resoluit carcerarium posse retinere carceratum pro alimentis sibi præstitis. De quo etiam Clar. §. fin. q. 62. n. 10. Azeued. l. 1.

l. 1. num. 2. tit. 28. & l. 9. nu. 9. tit. 23. lib. 4. nouæ Recopil. Perez l. 12. tit. 14. lib. 2. Ordin.

Ad tit. 36. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 30.

Do Chanceller da casa do Porto.

De Cancellario Senatus Portuc. Senatus Portucal. statuit.

1 Nota in Senatu Portucalensi anno Domini 1587. die verò octauo Augusti constitutum esse *que quando ao Chanceller pertence dar juyz em lugar de algum sospeito, a elle pertence determinar as duuidas que sobre isso se mouerem, se o juyz dado o pode ser, ou não, & está lançado este assento no liuro 3. da Sphera fol. 213.*

AD §. vlt.

In text. ibi (*o Desembargador dos aggrauos mays antiguo*) Circa sustitutum Cancellarij in eodem Senatu anno Domini 1587. die verò 12. Ianuarij coram Gubernatore Petro Guedes constitutum fuit in lib. 3. Spheræ *que ao Desembargador dos aggrauos mays antiguo pertencia a seruentia de Chanceller, posto que actualmente não seruisse o dito cargo de Desembargador dos aggrauos, & delle fosse tirado para seruir outro officio.*

3 Aduerte quòd substitutus Cancellarij honore ipsius vtitur, in his quæ attinent ad iurisdictionem causarum ad eius Tribunal pertinentium, non in illis, in quibus ipse honoratur respectu dignitatis, ordinis, vel gradus. Ita Gam. decis. 1. n. 50.

Ad tit. 37. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 32.

Dos Desembargadores dos aggrauos & appellações da casa do Porto.

AD §. I.

Hvic §. causam dedit quædam contentio, quæ orta fuit in Senatu Portucalensi, de qua per Cabed p. 1. decis. 11. n. 5.

AD §. II.

Limita in instrumentis grauaminum, in quibus Senatus in illa quantitate habet omnimodam iurisdictionem in casibus sui districti, & in illis non datur supplicatio ad alterũ Senatum, & sic seruat stylus, & practica vt per Cabed. p. 2. decis. 60. n. 2. Idem obseruatur quando denegatur grauamen in mensa magna coram Gubernatore, datur tamen recursus ad Regem ex Cabed. d. decis. 60. nu. 2. vers. Secundo.

Ad tit. 39. Ordin. Regiæ.

Dos Corregedores dos feitos cíueys da casa do Porto.

AD §. II.

Totum in hoc §. contentum fuit nouum, & subrogatum in locum iudicum nouatum actionum, qui olim erat in Senatu ciuilium causarum, & in locum *dos sobrejuyzes* de quibus agebat Ordin. antiq. lib. 1. titul. 32.

AD §. III.

In text. ibi (*Almotacè mòr*) In Portucalensi Senatu anno Domini 1587. die quinta Decembris in mensa magna lib. 3. Spheræ fol. 218. constitutum est *que das appellações, & agrauos que as partes intimarem do Almotacè mòr, & Apozentador da casa pertence o conhecimento ao Gouernador, & com os Desembargadores que lhe parecer as despacharà.* *Senatus Portucal. statuit.*

Ad tit. 40. Ordin. Regiæ.

Do Iuyz dos feitos da Coroa na casa do Porto.

DE Iudice Regiæ Coronæ Senatus Portucalensis agit Cabed. p. 2. decis. 120. per totam. Et in causis pertinentibus ad Regiã Coronam non potest fieri compromissio Cabed. p. 2. Aresto 61.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 In text. ibi (*o fazem os juyzes dos nòssos feitos na casa da Supplicação*) Nota quod iudex Regiæ Coronæ Senatus Portucal. cognoscit de causis pertinentibus ad Regiam Coronam eo modo quo cognoscit iudex Regiæ Coronæ Senatus Supplicationis. Ita Cabed. p. 2. decis. 120. n. 1.

2 In text. ibi (*& das sentenças que der, que passarem de oitenta mil reys*) Vide Cabed. p. 2. Aresto 87.

3 In text. ibi (*& não tomarà conhecimento das cousas tocantes à aprezentação de Igrejas de nosso padroado*) Vide Cabed. d. decis. 120. n. 3.

AD §. I.

In text. ibi (*as cartas*) Quæ dicantur ortatoriæ vide Iacob. de Graffijs lib. 4. decis. aure. cap. 18. nu. 138. Ioseph. de Sesse de Inhibition. cap. 8. §. 4. num. 87.

Ad tit. 48. Ordin. Regiæ. *In antiq. ti. 38.*

Dos aduogados, & procuradores, &c. *De aduocatis, & procurat.*

DE aduocatis multa adducunt Tiraq. de Nobilit. cap. 29. Cassan. in Catalogo p. 7. cõsid. 28. Menoch. de Arbitr. casu 494. Adrianus Puluæus in Oratione de aduocatorum priuilegijs. Perez l. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 399. & 402. & l. 2. tit. 4. lib. 3. pag. 561. Azeued. ad titul. 16 lib. 2. nouæ Recop. pag. 176. Garci. de Nobilit. glos. 35. n. 11. cum seqq. Donell. comment. iuris Ciuilis lib. 18. cap. 3. Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 14. n. 56. cum seqq Sayr. in Claui Regia lib. 12. cap. 22. P. Valeri. Reginal. in Praxi fori pœnit. tom. 2. lib. 25. cap. 45. à n. 661. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretum collect. 28. nu. 4. Valasc. cõsult. 124. n. 1. Cabed. p. 1. decis. 214. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 186. n. 6. cum seqq. & à n 57. de rabulis, & litium cõsinatoribus, nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 1. c. 3. n. 27. de Aduocatis.

2 Aduocationis officium quam honestum, quam vtile, quamque necessarium Reip. sit testatur Imper. in l. Laudabile Cod. de Aduocatis diuers. iudic. & exornant præter supra citatos latissimè Bernar. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 43. à princ. Card. in Praxi iudicũ, & aduo-

aduocat. verbo Procurator nu 5. D. Mar. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 115. à n. 3. Cabed. d. decis. 214. n. 1. Amat. Roder. in Pract. cap. 10. n. 9. & 10.

Aduocati militibus comparantur. 3 Aduocati militibus, seu equitibus comparantur, quia vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur ex resolutis per Tiraq. de Nobilit. cap. 29 á nu. 11. Baeç. de inope debitore cap. 16. à num. 148. Garci. de Nobilit. glos. 35. nu. 10. Medicis sunt præstantiores, quia si medicinæ scientia præcise ad curationem corporis tendit, scientia verò legalis principaliter ad curationem animi dirigitur, ex resolutis per Mozzi. de Cōtract. tit. de Locato in princ. n 16. Bernar. Grauæ. d. concl. 45. n. 6.

Aduocatus verax. 4 Aduocatus debet esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in cōsilio. Affl. ct. lib. 1. constit. Neapol. rub. 81. n. 4. & multa de aduocatis dixi infra lib. 3. tit. 20 § 1.

5 Doctores aduocatorum officio fungentes potiuntur priuilegijs actu legentibus Doctoribus concessis ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 186. n. 3.

6 Aduocati, & iudices debēt habere vestes pro grauitate, & maiestate officij sui Specul. de Aduoc §. Sequitur videdū de vestibus col. 2. quia vestibus pretiosioribus honor adhibetur Cass. in Catalogo p. 1. cōsid. 23. in princ Mēdez à Castro in d. c. 3. n. 27. Vnde Chlamys militē, purpura Regē, stola Sacerdotem, cuculla monachū, toga aduocatū demōstrat, glos. in l. 1 Cod. Nulli lice. in fren. lib. 11. Vnde Ioann. Lignanus Iuriscōsultus clarissimus quem ad nuptias inuitatum Choragus iusserat considere in loco parùm honorifico tanquā minus ornate indutum, ex veste hominem iudicans, properè iussit famulū petere domo vestē splendidiorem, eaq; suo loco depositam, vestem voluistis, vestem habetote exclamans cū indignatione decessit ex Barbat. refert Barthol. Bolognin. in Auth. Habita Cod. Ne filius pro patre.

7 Plurimos aduocatos fora nostra hac tempestate enutriunt, quos in perniciē ali Reip. & ad bonas causas male perdendas natos credas, quippe quod ad eos nulla alia ratione eatur frequentius, quàm quod minoris multo cæteris prostent. Obturbatorum loco erunt, & apud nos illi omnes, qui cum ius, in quo versantur, ignorent, ad remoras tamen veluti ad sacram anchoram confugiunt, & *embargos* semper sonant Callidè, & per summam impudentiam excogitatis ratiunculis, quibusdā putidis, quibus suffundunt tenebras, iudices supplātant, obtundunt, reijciunt, & causas (facinus illis inclitu) in mille protrahunt annorum meryadas. O quam prçstaret nebulones istos, meras harpyas foro pellere, imò, & loco mouere, & in Cerites rursus referre, nihil enim aliud crudelius in eos licet per Christianam pietatem optare, facit excellens D. Ambrosij auctoritas relata lib. 1. de consid. ad Eugen. cuius hæc sunt formalia verba. Miror quemadmodū aures diuinæ possunt huiusmodi aduocatorū disputationes, & pugnas verborum audire, corrige Deus prauum morem, præcinde linguas vaniloquas, & labia dolosa claude. Hi sunt qui linguas suas docuerunt loqui mendacium, discreti aduersus iustitiā, eruditi pro falsitate, sapientes vt faciant malum, & loquentes vt impugnent verum. Hi sunt qui instruunt á quibus fuerant instruendi, astruunt non comperta, sed suas struunt calumnias, innocentiæ destruunt veritatis

simplicitatem, & obstruunt iudicis vias, refert plura in hoc propositum Stephan. Gratian. d. cap. 186. à. n. 57. Nobili aduocationis officio in Portucalensi Senatu, & in hoc Vimaranési oppido, dum Regius essem procurator, plusquã triginta annos functus fui, in illis semper secundum conscientiam, & quod reperi in iure dispositũ liberè loquutus fui, & causarum controuersias componere, lõgasque dilationes præcindere, partium sumpribus parcendo, præ oculis semper habui, periculosum tamẽ officium vt effugerem, & aliorũ aduocatorum in me odij causam derelinquerem in villam quandam prope Vimaranum oppidum, de Aldão nuncupatam, me recepi, vbi per viginti prope annos, sine litibus, & cõtrouersijs, libris tamen associatus quietè demoratus sum.

Ad Princip. Ordin. Regia.

In antiq. erat Extrauag. 13. in prin. tit. 17. p. 4 & Cõcordat apud Hispanos l. 2. tit. 9. lib. 3 Recop. & Princip. huius Ordin. in fine praxis non recepit.

AD §. I.

Vide Cabed. p. 1. decis. 214. n. 2. & 3. Et quod aduocati consistoriales Curiæ domus Supplicationis fungãtur priuilegio Doctorũ tradit Ioann. Martins à Costa in annot. ad tract. libellorum annot. 54. Et de Procuratoribus consistorialibus vide Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 186. á n. 20. Et huiusmodi aduocatis cõceditur homagium etiam in causis criminalibus, prout iudicatum refert Phœb. Aresto 58. & nouissime Mendez à Castro in Praxi. Lusitaniæ p. 1. cap. 3. n. 27.

Senatus Supplic. iudicauit.

AD §. II.

Vide Cab. p. 1. decis. 214. n. 4. Aduocati Curiæ Portucalẽsis potiũtur priuilegijs illorum, qui aduocati sunt in Curia Supplicationis, cum æquiparati sint in regimine eiusdem Curiæ §. 6. & licet dicto regimine contineatur dictis aduocatis concedi honores, priuilegia, & prærogatiuas, concessas per Ordin. & in nulla prædictarum Ordin. de hoc fiat expressa mentio, fit tamen in legibus Imperialibus, in quibus de hoc sunt iura in l. Aduocati 14. Cod. de Aduocatis diuers. iudiciorum, & per Tiraq. de Nobil. cap. 29. n. 11. & deficiente Ordin. recurrendum est ad leges Imperiales vt habetur infra Ordin. lib. 3. tit. 64. §. 1. & relatum est in referente l. Asse toto ff. de Condit. & demonst.

AD §. IIII.

Vide *no regimento dos Desembargadores do Paço* §. 70. Amar. Roderic. de modo proces. p. 1. cap. 10. nu. 4. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. Annot. 5. n. 14. Cabed. p. 1. Aresto 13.

AD §. VII.

In text. ibi (*& os que fizerem petição de aggrauo, &c.*) Vide Bart. Angel. in l. Si quis obrepserit ff. de Falsis. Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 1. num. 48.

AD §. VIII.

Vide Languæ. lib. 1. de Semestrib. n. 13. fol. 37. & adde quod si causa mutetur in aliam prouinciã non tenetur aduocatus in illa præstare patrociniũ l. Sed hæc §. Non solũ vbi glos. & Bart.

Bart. n. 3. ff. de Procurat. & in l. Næuia §. Vxori ff. de annuis legat.

AD §. X.

Vide l. Nemini Cod. de aduocatis diuersorum iudic. Angles in 4. Sentent. p. 2. titul. de Iniustitia aduocati difficult. 5. dub. 3. Morl. in emporio iuris p. 1. titul. 2. q. 7. & q. 9. num. vlt. Bernard. Græuæ. ad Practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 45. P. Valeri. Reginald. in Praxi fori pœnit. lib. 10. num. 98.

AD §. XI.

Aduocatus cum cliēte pactum, de quotta litis facere nō potest.

Desumitur ex l. Qui aduocatorum 5. Cod. de postulando cap. Infames §. Arcentur etiam â professione 3. q. 7. Concordat apud Hispanos l. 14. tit. 6. part. 3. vbi glos. 7. Vide Bonacos. Cōmuni. crim. p. 1. verbo Pactum fol 125. & p. 2. verbo Aduocatus fol. 3. Nauar cons. 1. sub tit. de Procur. Donell. Cōmentar. iuris Ciuilis lib. 18. cap. 3. col. 9. vers. Præterea non debet aduocatus. Surd. cons. 306. nu. 10. Cauale decis. 41. num. 43. p. 1. Azeued. l. 8. tit. 16. lib. 2 nouæ Recopil. Vincent. de Franch. decis. 265. Soat. de Paz. in Pract. tom. 1. in init. annot. 5. n. 63. Bobadil in sua Politica lib. 3. cap 14. n. 68. ad finem. Morl. in Emporio iuris p. 1. titul. 3. in prælud. n. 60. cum seqq. Sayr. in Claui Regia lib. 12. cap. 23. nu. 30. cum seqq. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1 concl. 44. à num. 22. Farin. cons. 70. lib. 1. Fr. Paulin. Berti Lucens. in Praxi crimin. Regularium tit. 4. cap. 7. n. 33. Cabed. p. 1. decis. 19. num. 1. cum multis sequentib. Alexandr. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Postulando resolut. 1. pag. 64. cum seq.

AD §. XII.

In antiq. lib. 5. ti. 55.

Aduocatus vni ex partibus consulere, & pro altera patrocinari nō potest.

1 Nota aduocatum vni ex partibus consulere, & pro altera patrocinari non posse Cabed. p. 1. decis. 214. n. 15. Vide Burg. de Paz ad l. 1. Tauri n. 64. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 2. nu. 24. Gutier. Pract. lib. 1. cap. 30. n. vlt. Et aduocatus actoris in prima instantia, non potest esse Rei in secunda, & viceversa ex Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. in procem. n. 41.

Aduocatus reuelans secreta clientis, tenetur pœna falsi.

2 Aduocatus reuelans, secreta clientis tenetur pœna falsi. Vide l. 1. vbi Gregor. tot. 7. part. 7. & l. 17. tit. 16. lib. 2. nouæ Recopil. Franc. Marc. decis. 20. Perez ad l. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 400. Paz in Pract. fol. 15. n. 46. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 16. Cald. Pereira in comment. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p. 4. nu. 31. cum seqq. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretū collect. 28. n. 21.

AD §. XIII.

Aduocati nō possunt informare Senatores in domo.

Nota aduocatos non posse informare Senatores in domo sua, nec in illorum domus intrare, durante lite, in qua patrocinantur. Ita Cabed. p. 1. decis. 214. n. 13. Possunt tamen mittere Senatoribus allegationes in scriptis ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 39. n. 6. & cap. 55. n. 17.

AD §. XIIII.

Vide Bertachin. in Repertorio verbo Diuersitas. Mascard. de Probat. concl. 740. à n. 10. & â. nu. 18. D. Barbos. in l. Non potest videri n. 30. in fine ff. de Iudic.

AD §. XV.

Vide apud Hispanos leg. 14. tit. 16. lib. 2. nouæ Reeop. Aduocatus debet instruere de iure, & non de facto Afflict.lib.1.tub.81.nu.8. Soar. de Paz in Pract.tom.1.annot.5.n.18. aduocatus qui consulit parti vt neget male facit ex glos.1. in cap. 1. vers. Solent de Confess. lib.6. Rebuff.de Except.n.149.

AD §. XX.

Vide apud Hispanos l.19. verbo dezisiete titul.5.part.3. & l 2.titul.6. part 3. Gutier. de Iuram. confirm. p 3. cap.11. Rebuff. in tract. Exception.nu.302. Obstat maximè Ordinat.infra lib.3.titul. 9 § 5. ibi, *sem ter desasete annos perfeitos*, & Cald.Pereira in l. Si curatorem verbo Hunc contractum nu.36. cum seqq.tenet has Ordinat. ex recopilatorum negligentia inter se esse diuersas, sed facili negotio ad concordiam reduci possunt, nam hic §. qui requirit 25. annum procedit quando constituitur procurator ad omnes causas.alius verò, qui requirit 17. procedit quando constituitur ad particularem causam, & hoc videtur insinuare P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp.228. vers.Excipitur secundo in fine.

AD §. XXI.

In text ibi(*Corretor*)De proxenetis vide Cabed.decis.91.p.2.

AD §. XXII.

Procuratoris officium sit vile? Vide Doctores infra citatos lib.3. tit.28 § 1. Et procuratores officium est vile. Vide Cou. Pract. cap. 19. n.7.Caualcan.p.1.decis.41. num. 16. Viui.tom.1.Communium Opinion. lib.2.tit.8. n.18. Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo læsis n. 101. Farin. consl.94.nu.5. & ibi addit.Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 186. n.20.Curi.Philip.p.1.§.2.n.18.

AD §. XXV.

1 In text.ibi (*ou outro crime porque fique infame*) Vide Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl.43. consid.3. D.Barbos. in l. Cum prætor §.vlt.n.126.ff.de Iudic. Cardos.in Praxi iudicum verbo Procurator n.5. *Infamis non potest esse aduocatus.*

2 Vnde Iudæus non potest esse aduocatus, vt per Bart. in l.vlt.Cod. de Postulando Greg.l.1.tit.6.part.3. Cou.in Clem. Si furiosus p 2. §.2.ad finem Menoch.de Arbitr. casu 360. n.69.Donell. comment. iuris ciuilis lib. 18. cap.3. col. 7. vers. Præterea. Cardos.in Praxi iudicum verbo Officialis num.51.& verbo Procurator n.110. *Nec Iudæus.*

3 Portans Crucem in pœnitentiam positam, quam sambenito vocamus, non potest esse aduocatus iuxta resoluta per Cald. Pereira quæst. forens.consl.13.n.7. *Nec sambenitus.*

4 Excommunicatus ad iudicia procurator esse non potest, secùs ad negocia. Ita Pereg.de Iure fisci lib.3. tit.11.n.30.Cardos.d.verbo Procurator n.110. *Nec excommunicatus.*

5 Nota quod ille qui non potest aduocare, potest consulere, & dare in scriptis, vt per Barthol.Bolognin. in Auth. habita Cod. Ne filius pro patre nu.314. Stephan.Gratian.Discept.Forens. cap.39. á num.10 cum seqq. & cap.55. num.17. Cardos.d. verbo Procurator n.101.

AD §. XXVII.

1 In text. ibi (*tiuer recebido salario*) De præmio debito aduocatis pro labore quem patiuntur, vide latè Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 44.

2 Vnde si vna pars ostenderit iura sua aduocato, & visis instrumẽtis ille aduocatus spẽ dederit patrociniũ se præstaturum in illa causa, si postea pars renuerit iustũ illi præstare salariũ, bene poterit esse ex altera parte ei præstando patrociniũ. Vide Gregor. l. 10 verbo Su salario tit. 6. part. 3. Pereg. de Iure fisci lib. 7. tit. 2. nu. 11. Gutier. Pract. lib. 1. q. 30. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 2. nu. 25. vers. Non tamen. Azeued. l. 7. tit. 16. lib. 2. nouæ Recop pag. 186. n. 5.

3 Quid si à duabus partibus aduouatus aliquis accipit quolibet anno pro patr. ocinio in causis suis præstãdo aliquod salarium, & istæ duæ partes in lite vna sunt inuicem contrariæ, quam earum tenebitur in hoc casu aduocatus adiuuare? Dic illum, qui prius salarium huic aduocato constituit, quasi prior tempore potior sit iure. Vide Roland. cons. 44. n. 24. vol. 2. Alexand. cons. 118. nu. 15. & 16. vol. 5. Rebuff. ad l. 52. ff de verbor. signif. pag. 268. Azeued. ad l. 18. n. 2. tit. 16. lib. 2. nouæ Recop.

4 Aduocatus si immodicum salarium extorserit tenetur ad restitutionem. Vide Auiles ad cap. 1. Prætorum fol. 57. Perez l. 2. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 403. & seq. Sayt. in Claui Regia lib. 12. cap. 23. n. 28. cum seq. Azeued. l. 21. n. 3. titul. 16. lib. 2. nouæ Recop. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. annot. 5. n. 50. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 7. §. 1. nu. 49. Cald. Pereira in comment. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p. 4. n. 27. cum seqq. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretum collect. 28. num. 15.

Aduocatus immodicum salarium extorquens tenetur ad restitutionem.

5 Aduocatus habet tacitam hypothecam pro salario in bonis sui clientuli, & præfertur alijs crediroribus vt per Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 257. núm. 17. cum seqq. Flores lib. 1. Vari. q. 8. §. 1. nu. 70. Rebuff. de Priuileg. Scholast. priuil. 118. optimè Amat. Rodeti. de Priuileg. credit. p. 1. art. 3. n. 18.

Habet tacitam hypothecam pro salario.

6 Aduocatus non tenetur gratis consulere, quando id facit sine labore, & librorum reuolutione ex resolutis per Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 39. à n. 15. Cened. d. collect. 28. n. 20.

7 Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur vt per Viui. Neapol. decis. 123. n. 1. Monter. à Cueua Aragoniæ decis. 14. nu. 62. Bernard. Græuæ. d. lib. 1. concl. 44. consid. 1.

Pro modico aduocans contẽptibilis habetur.

8 Aduocatus domum exiens, debet habere sumptus à suo clientulo vt per Camill. Borell. cons. 21. nu. 17. p. 1. Et aduocato vbi extra habitationis locum, vel ciuitatem proficisci, in causa clientis necesse esset, vltra salarium sibi debent præstari expensæ alimentorum, & vecturæ, vt per Surd. de Alim. tit. 1. q. 68. n. 1. & tit. 4. q. 8. n. 6. adeò vt huiusmodi expensæ ante quam de domo pedem moueat sibi soluendæ sint, ex eod. Surd. d. tit. 4. q. 17. num. 32. refert: Bernard. Græuæ. d. concl. 44. à n. 20.

Et domũ exiens debet habere sumptus.

9 Aduocatus proprijs in causis patrocinium sibimet præstare non potest, vt per Valasc. cons. 25. num. vlt. quem refert, & sequitur Bernard. Græuæ. d. lib. 1. concl. 151. consid. 1. n. 14. Cardos. in Praxi iudicum verbo Procurator num. 106. Alexand.

Aduocatus in causis proprijs patrocinium sibi præstare non potest

Trentasinq. Variar. lib. 2. tit. de Postulando resolut. 3. Si vero propriam conduceret causam, & in ea obtineret vtique non posset pro salario aliquid petere ratione aduocationis, nisi petat tanquā damni, & interesse. Ita Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 2. tit. 6. num. 21. vers. Sed aduerte pag. 311. D. Barbos. in l. Eum qui temere in princip. nu. 261. ff. de Iudic. vbi n. 262. asserit debere aduocatum assumere alium aduocatum in propria causa. Idem tradit Valasc. consult. 25. nu. 25. & Bern. Græuæ. dicto n. 14.

AD §. XXVIII.

1 Desumitur ex l. Nulla 23. Cod. de Procurat. Concordat apud Hispan. l. 23 tit. 5. part. 3. vbi glos. 2. Vide Donell. Commentar. iuris Ciuilis lib. 18. cap. 12. col. 7. Rebuff. in tract. Nominat. q. 14. n. 105. Cardin. Mantic. de Tacitis, & ambig. conuent. lib. 7. tit. 21. n. 5. & n. 9. cum seqq.

2 In text. ibi (*ou sendo ja feitos, &c.*) Desumitur ex cap. 1. §. Licet de Procurator. lib. 6. Idem in substituto substituri iuxta Rot. 28 de Procuratorib. in antiq. aliás 546. Procurator enim ad lites ante litis contestationem nequit alium substituere nisi mandatum habeat cum speciali clausula substituendi Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist 16 num. 21. & 28. Vanti. de Nullit. titul. ex defectu mand. nu. 109. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. in initio annot. 4. nu. 5. & 6. tenet quod si dominus prius fuerit litem contestatus, & deinde procuratorem constituat, tunc procurator non potest alium substituere, nisi specialiter hoc in mandato contineatur. Et quamuis in mandato dicatur quòd eius Procuratorem, seu substitutum releuat, non tamen per hoc dicitur datam esse substituendi potestatem, vide Menoch. cons. 175. n. 12. Surd. decis. 195. n. 9.

3 Nota quod aduocatus inuitus cogitur patrocinium suscipere etiā pro pauperibus, & miserabilibus personis. Vide Soar. in Thesauro com. mun. Opin. lit. A. nu. 93. Lancelot. Polyt. de Officio aduocat. cap. 3. Bernard. Græuæ. ad Practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 43. consid. 1. n. 4. & 5. Secùs in procuratore, qui non tenetur inuitus suscipere mandatum Ludou. Schard. de Feudis p. 10. sect. 18. n. 115. Bernard. Græuæ. d. consid. 1. num. 17. Stephan. Gratian. Discept. Forensium cap. 56. n. 22. & 23. & 32.

4 Aduocatus inimicus contra suū inimicum non patrocinatur, vt testantur Valasc. cons. 124. vbi dicit iudicatum, & Cabed. p. 1. decis. 214. n. 10. Cardoso in Praxi verbo Procurator nu. 108. Quod tamen non procedet quando inimicitia fuit orta post aduocationem, & causa repellendi aduocatum, inimicitia enim affectata ad finem repellendi non potest obstare ex Bart. in l. 2. §. Sed si agant ff. de Iudic. & in l. 1. §. Cum quis ff. de quæst. vbi Hippol. n. 5. & 17. Mascard. de Probat. concl. 857. n. 54. & concl. 1046. n. 16. cum citatis à Cald. Pereira de Renouat q. 7. nu. 16. & in simili circa testes idem dispositum est in Ordin. lib. 3. tit. 58. §. 8. Et inimicitia aduocatione contracta non est consideratione digna, vt asserit Menoch. de Arbitr. casu 131. n. 5. & 6. Et ita iudicatum fuit Portucalensi Senatu, anno Domini 1617. die verò vltima Februarij in causa mea, cum Gundisaluo de Freitas Vimaranensi, iud. D. D. Mendo Foyos, & Balthesare Fialho, scriba Damiano Cardoso.

Senatus Portucal. iudicauit.

Aduo-

5 Aduocatus, seu procurator accusatoris in causa criminali dicitur accusati inimicus, sed non capitalis, secùs in lite ciuili. Vide Tiber. Decian. tract. crimin. p. 1. lib. 3. cap. 25. n. 18. & 59. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 49. à n. 73. & iudex potest punire illum, qui minis, & terroribus inducit aduocatos, & procuratores à desistendo ex Farinacio in Praxi delictorum 5. p. q. 114. n. 61.

Ad tit. 50. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 15. p. 1 Extraua.

Dos Prouedores das capellas, & dos residuos, &c.

VErbum *residuos* ortum habuisse videtur à titulo de Residuis sub lege Iulia peculatus, sicut enim ibi tenetur quis residuum dare, ita hic reddere rationem de residuo, quod superest. Et de Prouisore Residuorum latè nouissime agit Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 2. §. 3. vbi tenet Senatũ censuisse anno Domini 1610. huiusmodi Prouisorẽ decidere posse dubium quod incidit super fideicommisso, vel legato relicto, & quod nullus priuilegiatus, quamuis clericus, poterit huius iudicis forum effugere.

Senatus Supplic. iudicauit.

At tit. 51. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 13. p. 1. Extraua.

Do Iuyz da India, Mina, & Guinè.

DE Iudice Indiæ, & Minæ nouissimè agit Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 2. §. 4. vbi n. 14. refert Senatum censuisse sententiam huius iudicis non posse in alio foro executioni mandari, & illum non esse cõpetentem super rebus alterius Indiæ Occidentalis.

Senatus Supplicat. iudicauit.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

In text. ibi (*dos quaes casos, nenhum outro julgador tomarà conhecimento*) Vide D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudic. tract. 4. n. 51. vbi resoluit quod vbi ex verbis concessionis colligitur iurisdictionem datam fuisse priuatiue nõ poterunt alij iudices cognoscere de illis causis, etiam ex prorogatione partium. Et quod nullus priuilegiatus veluti scholaris, aut senator super actione rerum Indiæ poterat iudicium illud declinare, decreuit Senatus teste Mendez à Castro d. §. 4. num. 14. Acta processus super morte commissa in India tenetur remittere ad Præsides Curiæ vt decisum fuisse testatur Cabed. p. 2. Aresto 22.

Senatus Supplic. iudicauit.

AD §. III.

1 Vide Cabed. p. 1. Aresto 79. *onde diz que foy duuida se o Iuyz da India podia conhecer dos seguros que se fazião para a India: julgouse que lhe não pertencia tal conhecimento*, & refert Emman. Mendez à Castro d. §. 4. n. 13.

Senatus Supplic. iudicauit.

2 *O Iuyz da India, & Mina não pode passar carta para fora do seu limite* Et iudicatum refert Melchior Phœbus tom. 1. Aresto 5. *Nem cartas, & mandados para serem citados Sacerdotes* ex eodem Melch. Phœbo Aresto 14. Nec potest expedire litteras citatorias vt compareat aliquis in Curia ex prouicia Brasilensi vt per Cabed. p. 1. stylo vlt.

Senatus Supplic. iudicauit.

3 In text. ibi (*posto que as partes se desaforem*) Vide D. Barbos. in l. 1. ff de Iudic. art. 1. n. 107. ad finem. Vbi quod quando lex, vel statutum concedit alicui iurisdictionem ad cognoscendum de certis causis, itaut alij de cogni-

cognitione illarum causarum non possent cognoscere, alij iudices non poterunt de illis cognoscere etiam virtute prorogationis inductæ de consensu partium.

In antiq. oit.39.

Ad tit.58.Ordin.Regiæ.

De Præsi- de prouincia.

Dos Corregedores das Comarcas.

TOta prouincia est territorium Præsidis. Vide D.Barbos.in l.2. §.Legatis n.140.ff.de Iudic.Et si infirmetur habebit salarium toto tempore, quo infirmitate fuerit detentus ex Flores de Mena Vari. lib. 1. q.7.n.28.& 30.

Ad Princip.Ordinat.Regiæ.

In text.ibi(*tanto que for em sua correição*)Ostensis prius litteris suæ commisionis ex Auil.ad cap.1. Prætor. verbo Cartas fol.25.

AD §. II.

Vide Valasc.de Iureemphyt.q.8. n.32.Azeued.l.1.n.2.cum seqq. tit.1. lib.4.nouæ Recopil.

AD §. XII.

Quid si vniuersitas faciat litem aliquibus contradicentibus, & succumbat, an contradicentes soluere debeant in sumptibus?Vide Mieres de Maioratu p.4.dist.26.n.5.

AD §. XIII.

Desumitur ex l Si in aliquam ff.de Officio proconf. Vide Boer. decis. 44. Petr. Gregor. Syntagm. lib. 3. cap.21.n.3.

AD §. XIIII.

Vide Clar.§.vlt.q.96.n.3. Gutier. Practic.lib 1.q.36.n.12.vbi agit cuius expensis faciendus sit carcer.

AD §. XXII.

1 In text.ibi(*nos casos em que direitamente pertence a nós*) Vide Auend. de Exequendis mand.p.1.cap.19.n.2.

2 In text ibi (*poderosas*) Potentior dicitur,qui aduersarium terrere potest, & arbitrio iudicis relinquitur, ex Menoch. lib. 3. de Præsumpt. q. 129.n.37.

AD §. XXIII.

1 In text.ibi (*& poderà auocar a sy os feitos,&c.*)An & quando,& quis possit auocare ad se causas pendentes coram iudicibus inferioribus. Vide Cou. Practic. cap. 9. Bertachin. in tract.de potestate Episcopi lib.5.p.5. n.41.Auend. de Exequendis mand. p.1.cap.19.nu.2. Bernard.Græuæ. ad Pract.Cameræ Imper.lib.1.concl.41. per totam.

2 In text.ibi(*não pagarà dizima*)Similis est alia Ordin supra hoc lib. tit.20.§.vlt. Vide Cabed. p.1. decis. 17. n 12. vbi à sententijs Præsidum, qui cognoscunt loco iudicum non debetur decima.

AD §. XXV.

1 In text.ibi (*porem sendo o aggrauo sobre incompetencia &c.*)Vide Roland. cons.33.nu.6.lib.4.Menoch.remed. 4. Adipisc.n 807.cum seqq.Cabed. p.1.decis.48. n.2. vbi in pronunciatione super imcompetentia nulla est iudicum iurisdictio.

2 In text.ibi (*sobre nullidade notoria*) Vide

Vide Farin. conf. 85. n. 146. Et de eui. denti iniustitia Ruin. conf. 82. nu. 1. lib. 5. Azeued. conf. 19. n. 22. Cardos. in Praxi iudicum verbo Sententia continens manifestam. D. Barbos. in l. Ad perēptorium n. 30. ff. de Iudic.

3 In text. ibi (*com tanto que as partes declarem que aggrauão para elle*) Poterint tamen variare intra decendium ex text. in l. Si quis libellos vbi Barr. Cod. de Appellat. iunctis traditis per Marant. de Ordine iudic. p. 6. actu 2. n. 146. pag. 438. Soat. recept. senten. lit. A. n. 202. Gutier. Pract. lib. 1. q. 108. nu. 2. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 119. consid. 1. n. 17. & 18. Facit Ordin. infra lib. 3. tit. 74. §. 1.

AD §. XXVII.

In text. ibi (*mas poderà conhecer, & determinar, &c.*) Vide Cabed. p. 1. decis. 46.

In text. ibi (*não conhecerà de taes instrumentos*) Vide Cab. p. 1. Aresto 44.

AD §. XXXI.

Vide Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 21. num. 49.

AD §. XXXIIII.

1 In text. ibi (*sobre os juyzes*) Nota *que não podem deuassar dos officiaes da Alfandega, nem intrometeremse em cousas della, & da fazenda de sua Magestade. Assi està julgado per sentença da Relação do Porto no anno de 1593. em hũa causa dos officiaes da Alfandega da dita Cidade, forão juyzes os Doctores Gaspar da Costa, Simão Monteiro de Leiria, & Ioão Gil Daureu, Escriuão Ambrosio de Mattos.*

Senatus Portucal. iudicauit.

2 In text. ibi (*Meirinhos*) Nota quod correctores prouinciarum non possunt i nquirere de officialibus prælatorum si delinquant in officio. Ita iudicatum refert Cabed. p. 1. decis. 202. à princip. vbi n. 3. id limitat si ex parte prælatorum detur negligentia in puniendis similibus delictis, tunc enim potest Rex per modum defensionis suorum subditorũ prælatos admonere vt talia delicta puniant, quod si non fecerint, & negligentes extiterint poterit Rex tales officiales punire.

Correctores prouinciarũ non possunt inquirere de officialibus prælatorum.

3 In text. ibi (*& quaesquèr outros officiaes da justiça*) Non inquirent super exactoribus maioribus ad redimendos captiuos constitutis, vulgo Mãposteiros mòres, quia verba hæc Ordin. de similibus expressis intelliguntur.

AD §. XXXV.

In text. ibi (*dos que comprão paõ para vender, ou o atrauessão*) Nota quod contra exportantes frumentum, & alias res vetitas, quamuis apprehensi, & capti non fuerint possunt testes recipi vt per Mexi. in tract. tassæ panis concl. 1. n. 36. Azeued. l. 1. à n. 17. tit. 18. lib. 6. nouæ Recop. & hanc legem clericos, & ecclesiasticas personas ligare tenent Azeued. d. l. 1. à n. 19. Mexi. glos. 5. à n. 17. Salzed. ad Bernard. cap. 55. addit. 1. vers. 3.

In text. ibi (*ou para despesas de suas casas*) Vide Mexi. d. concl 1. n. 30.

AD §. XXXVIII.

Vide D. Barbos. in l. Hæres absens §. Ptoinde ff. de Iudic. in art. de foro delicti n. 80. vbi quod si præsidi prouinciæ constiterit aliquem deliquisse intra prouinciam absque alia requisitione debet delinquentem capere, & remittere ad iudicem loci delicti cõmissi intra prouinciã.

AD

AD §. XXXX.

In Portucalensi Senatu constitutum est hunc. §. procedere etiamsi querela coram Præside curiali intimata sit, dummodo non sit de casibus hic exceptis, & de casibus in ciuitate Portucalensi contingentibus solus Præses curialis concedit litteras securitatis.

AD §. XXXXIII.

1 Desumitur ex l. Intra, & l. Nemo Cod. de Operib. publ. glos. in l. Quoniam Cod. de Dignitat. lib. 12. Vide Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 3. num. 1. Azeued. l. 1. tit. 1. lib. 7. nouæ Recop. optimè Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 5. n. 15. cum seqq.

2 Nota quod ædificijs factis Reipubl. expensis non possunt arma depingi, vt per Auend. de Exequend. mand. cap. 13. nu. 4. Bobadil. d. cap. 5. num 56.

3 In text. ibi (*atè quantia de quatro mil reys*) Vide Ordin. infra hoc lib. titul. 66. §. 41.

AD §. LIII.

Nota quod in mensibus Iunij, Iulij, & Augusti non debet fieri correctio propter agricolarum laborem vt per Azeued. ad l. 6. titul. 6. lib. 3. nouæ Recop. pag. 240.

In antiq. tit. 42.

Ad tit. 60 Ordin. Regiæ.

Como os Corregedores das Comarcas, Ouuidores dos Mestrados, & de senhores de terras darão residécia.

1 Vide Clar. lib. 5 §. fin q. 50. n. 5. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 77. art. 2. Bobadil. in sua Politica lib. 5. cap. 1. per totum.

2 Nota quod officialis pro minimo non est syndicandus, de quo vide Hippol. cons. 103. n. 15. Tiraq. de Iudicio in rebus exig. pag. 52. vers. 3. Fr. Emman. d. q. 77. art. 1. Bobadil. d. cap. 1. n. 134.

3 Et officiali finito officio tempore syndicatus idem honor debitus est, qui antea præstabatur in memoriã pristinæ dignitatis. Vide Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 184. n. vlt. Et an iniuria facta officiali existenti in syndicatu puniatur acsi esset in officio? Vide Farinac. in Praxi crimin. p. 1. q. 17. num. 38. Et aduerte quod inferior à Principe non potest vti potestate syndicandi, resoluit Cabed. decis. 68. p. 2.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Vide Bobadil. in sua Politica lib. 5. cap. 1. num. 46.

AD §. I.

1 In text. ibi (*irà ao lugar cabeça da correição*) Nota quod si syndicator statuat certum tempus partibus, eo elapso, partes non audiuntur, si in termino non venerint. Vide Clar. §. fin. q. 51. nu. 6. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. temp. 8. n. 1. Azeued. ad l. 13. à n. 13. tit. 7. lib. 3. Recop.

2 In text. ibi (*hum mez no tal lugar*) Vide Dom. Christoph. de Paz in Scholijs ad leges styli l. 135. in fine n. 2.

AD §. III.

1 Desumitur ex l. Vni. Cod. Vt omnes iudices tam ciuiles, & ex Auth. Vt iudices sine quoquo suffragio §. Oportet, & § Necessitatem vbi glos. verbo

verbo Ostenditur. Vide Pureum de Synd. verbo Fuga officialis Duenh. reg. 389. limit. 1. Amadæ. de Syndic. n. 163. ad finem, & nu. 187. vers. Verum. Dulcet. eod. tract. nu. 28. Clar. lib. 5. §. fin. q. 21. n. 29. Perez. l. 6. titul. 16. glos. de fiadores lib. 2. Ordin. Azeued. l. 23. n. 9. tit. 7. & l. 6. n. 8. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. Mascard. de Probat. concl. 821. Soar. de Paz in Pract. p. 8. cap. Vni. n. 13. plures Doctores refert Bobadil. in sua Politica lib. 5. cap. 1. à n. 117.

2 Nota quod syndicatus fugiens ad Ecclesiam non gaudet eius immunitate vide Soar. de Paz d. cap. Vni. n. 13. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 14. n. 77.

3 Aduerte etiam quod si post fugã iudex, vel officialis syndicatus fugiens redeat, nulla probatio ex fuga inducitur, etiamsi inuitus, & non sponte reducatur secundùm Auil. ad cap. 1. Prætor. verbo Dadiuas nu. 23. Azeued. d. l. 23. n. 9.

AD §. V.

Vide Bobadil. in sua Politica lib. 5. cap. 1. n. 260. §. 3.

AD §. IX.

Vide Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 11. n. 50. & lib. 5. cap. 1. n. 260. §. 8.

AD §. XX.

Vide Bobadil. in sua Politica lib. 5. cap. 1. n. 142. cum multis seqq.

AD §. XXI.

Vide Bobad. in sua Politica lib. 5. cap. 1. n. 260. de los alguaziles.

In text. ibi (*os escriuães*) Nota *que os tabelliões das notas não entrã em residencia* prout iudicatum referunt Cabed. p. 1. Aresto 103. & Melchior Phœbus tom. 1. Aresto 170. in fine.

Dubitatum fuit *se tomandose residencia ao escriuão que seruio de seruentia hum anno, & mays: se este tal no tempo da residencia serà obrigado irse fora da terra onde seruio, assi como se mandão sayr os proprietarios. Iulgouse que não erão obrigados a se sayrem* in Senatu Supplicationis hoc anno 1618. teste Melch. Phœbo Aresto 170. & Aresto 168. dicit iudicatum anno Domini 1617. *que os juyzes syndicantes não podião tirar residencia dos escriuães das fizas, por não serem officiaes da justiça, senão da fazenda.* *Senatus Supplic. iudicauit.* *Senatus Supplic. iudicauit.*

Ad tit. 61. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 43.*

Dos Chançareys das comarcas.

AD §. III.

1 IN text. ibi (*ou o rendeiro da chancellaria*) Dummodo de hoc determinetur in anno sui arrendamenti, si verò finito illo terminetur quæstio secundo arrẽdatori pertinere debet. Vide Guid. decis. 535. Cassan. in consuetud. Burgun. rub. 1. §. 1. n. 89. fol. 20. & melius rub. 1. §. 7. verbo L'amende n. 7. fol. 75. & rub. 2. §. 1. verbo Et appartient nu. 3. fol. 94. Tiraq. de Retract. conuent. §. 5 glos. 4. à nu. 18. Boer. decis. 5. á nu 16. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p 6. §. Vni. n. 34. cum seqq. Gutier. de Tutelis 3. p. cap. 24. n. 14. cum seqq.

Nota tamen quod si sentẽtia lata sit in vno anno, & facta res iudicata in alio videtur quod arrendator primi anni debeat habere gabellam. Vide tamen Bart. in l. Susceptores n. 1. Cod. de Susceptor. lib. 10. Tiraq.

de Retract.tit.2.§ 5.glos.4.n.23.Bonacos.Commun. crimin. p.1. verbo condemnationis vtilitas fol.32.verso.Menoch.de Præsump.lib.6.q.17. n.8.Gutierres de Tutellis p.3.ca.24. n.14.cum seqq.Cald.Pereira de Resolut.emphyt.cap.16.n.88. D.Barb. in l.Diuortio §.Si vir n.43. ff.Soluto matr.vbi n.51.& 52.quid si pendente appellatione successerit alius arrendator.

2 In text ibi(*& assi as pessoas particulares,&c.*)Vide Cabed.p.2.Aresto 12. in princ.vbi iudicatum refert in personis particularibus.

A.D §. V.

In text.ibi(*julgadas*)Per sententiam scilicet,quæ transeat in rem iudicatam Azeued.l.11.tit.6.lib.3.nouæ Recop.& l.14 tit.22.lib.4.Rursus si dānum danies soluant non spectata sententia, & recipit custos non est increpandus. Auend.de Exequend. mand p.1.cap.1.n.14.

A D §. XI.

In text.ibi(*apellarà,ou aggrauarà*)Vide Cabed.p.1.Aresto 8.vbi *que as custas que se contão ao prezo hão de ser contra quem o fez prender sòmente.*

In antiq. lib.2.ti.35

Ad tit.62. Ordinat. Regiæ.

De Prouisore prouinciali.

Dos Prouedores, & Contadores das comarcas.

Ad Princip Ordinat.Regiæ.

Executoris officiū volūtariū.

1 EXecutoris officium à principio est voluntarium vide Menoch.cons.58.num.18.Capr. tom.2.Commun.Opinion.lib.6.tit. 21. n.8.pag.139.Perez tit.2.lib. 5.Ordin. pag. 142. Spin.in Speculo test. glos.28.princ.n.18.Matt.Carrillo en la Explicacion de la bulla de los defunctos p.2.cap.14.n.10.& 11.

2 Executor testamenti etiam præsens,& tacens non videtur acceptare officium,dummodo non sit coniunctus.Vide Mart.Carrillo d.nu.11. Steph.Grat.Discept.Forens.c.68.n. 17. cum seq.Cald.Pereira de Empt. cap.17.n 16.&18.

Executor habet salarium.

3 Executor quod salarium habere debeat.Vide Auend.de Exequendis mand.p.1.cap.2.num.8. Vincent.de Frāch.decis.122.n.6.Spin.d.glos.28. á n.77.D.Martin.Carrillo d.cap.14. n.36.Horrendā visionem cuiusdam non adimplētis voluntatē defuncti referunt Guill.Bened.in cap.Rainūtius verbo Si absq; liberis in 2.n.208. Rebuff.tom.1.ad leges Galliæ tit.de Sen.prouis.in præf.n.86.p.mihi 144.

Executores non possunt commutare voluntatem defuncti,illa non refragante,etiam in causam magis piā, poterunt tamen commutare cum consensu, & auctoritate Episcopi si adsit iusta, & rationabilis causa, resōluunt Cou.in cap.Tua 7.vers.Nec tamen inficior de Testam. Spin. d. glos.28.n.26.& glos 1.Rub.n.24.optimè Martin.Carrillo d.cap.14.n.32.

5 In text.ibi (*serão obrigados a dar conta,&c.*)Vide Schou.de Ratiocin. cap.3.n.18.Gutier.de Tutel.p.3.cap. 1. n.15. Pichard. in §.Igitur n.25.Instit.quæ ex quasi contractu.

6 In text.ibi(*posto que os testadores digão,&c.*) Vide Cou.in ca.Tua n.6.de Testam.Galeaul.in repet. l. Centurio n 347.ff.de Vulgari Satm. lib.1. Select.cap.11 à. n.13. Rip. in l.Nemo potest n.127.ff.de Legatis 1.Spin. in Specul.test.glos.28. princ.n.20. D. Mart.de Iurisd.p.4. casu 88. á n.14. & casu

& casu 113 nu. 31. Valasc. 105. nu. 57. Mart. Carrill. en la Explicacion de la bulla de los defunctos p. 2. cap. 14. n. 23.

AD §. I.

Vide Panormit. in cap. Tua col. 2. de Testam. vbi Cou. nu. 6. Rip. in l. Nemo potest col. fin. ff. de legat. 1. Galdens. de arte testandi tit. de Executor. caut. 6.

AD §. II.

Annus nō currit executoribus ignorantibus.

In text. ibi (*dentro de hum anno*) An hoc tempus currat executoribus ignorantibus, vel á die scientiæ, vel mortis testatoris? Vide Crass. lib. 2. in att. de execut. vltimæ volunt. q. 5. n. 5. Cald. Pereira de Renouat. q. 5. n. 27. Ceuall. Communium contra commun. q. 374. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 73. n. 11. cum seqq. vbi resoluit hunc annum currere á die monitionis factæ per iudicē, & non ligare ignorantes, & imperitos, etiamsi detur fauor conscientiæ defuncti, de quo etiā Surd. de Alim. tit. 8. priuil. 33. n. 7. vbi limitat in legatis pijs, & fauore alimentorū Tiraq. de Priuilegijs piæ causæ priuil. 97. quia non debet impedimētum retardare pias causas l. Si quando Cod. de Testam. Bald. in l. vlt. §. Sed & si quis col. 4. vers. Pone quod infra annū Cod. Cōmun. de leg. D. Mart. Carrillo en la Explicacion de la bulla de los defunctos p. 2. ca. 14. n. 13. cum seqq. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 251. n. 5. vbi resoluit in hoc Regno eo ipso quod executores intra annū, & mensem à morte testatoris voluntatem illius non impleuerint, amittunt munus executoris, & priuantur legato, ac cōmodo, aut præmio ipsis â testatore relicto, quas pœnas aduersus illos executioni mandari non possunt si integre antequam citentur eam adimpleuerint.

AD §. IIII.

Defunctorum voluntates exequi est mixti fori.

Ad ecclesiasticos, & seculares magistratus spectat compellere vt defunctorum voluntates executioni mandētur, & datur locus præuentioni. Vide l. Hæreditas ff. de petit. hæred. Auth. de Ecclesiasticis titul. §. Si quis ædificationem Greg. l. 7. tit. 10. part. 6. Sarm. lib. 1. Select. cap. 11. n. 15. Gonzal. ad reg. 8. Canc. §. 3. proæm. n. 12. Valasc. cons. 105. n. 61. elegāter P. Mol. de Iust. trac. 2. disp. 150. per totā.

In text. ibi (*tal citação fosse nenhuã*) Per citationem nullam non manet iurisdictio præuenta vt per Mascar. de probat. concl. 1226. n. 17. vbi etiā in fine quod nec per citationē fraudulentam de quo Azeued. l. 10. n. 46. tit. 13. lib. 8. nouæ Recop. vbi etiam n. 43. resoluit quod fieri non potest præuentio ante tempus.

AD §. V.

In text. ibi (*poderão ter hum sò porteiro leigo*) Vide l. 11. tit. 2. p. 2. Extrau. Cab. p. 1. decis. 157. vbi quod citatio ad executionem testamentorum debet fieri per nūtium laicū, quem etiā Ecclesiasticus iudex ad huiusmodi citationes habere debet vnū tantum, & non plures.

AD §. VII.

Vide Gutier. de Tutel. p. 2. c. 15. n. 22. Cald. Pereira de Empt. c. 17. n. 8. cum seqq. ad hoc quod testamētarij executores etsi facultatem vendendi rem alij habeant, ipsi tamen emere sibi directè, vel per interpositam personam non possunt, & n. 12. quod vbi plures executores sunt, potest vnus alij vendere, & n. 14. quod vbi

certas quantitas distribui, aut pauperibus erogati mandatur, illa quantitate expensa rem vendendam, potest executor retinere, & n.19. quod si alius emptor non reperiatur tunc emptio executori iure permittitur.

AD §. VIII.

In text. ibi (*& os Prouedores terão especial cuidado de fazer cumprir as vontades dos defunctos*) Nota quod defunctorum voluntates inuiolabiliter obseruari publicè interest, de quo Vigli. in Princip. Instit. quibus non est permissum facere testam. Mench. de Success. creat. §. 2. n. 5. & §. 3 nu. 8. Pichard. in § Sed cum paulatim nu. 4. Instit. de Testam. Pradil. in Summa legum pœnal. p. 2. casu 25. Voluntas enim testatoris totum facit, & omnino est obseruanda vt per Pett. Magdalen. de numero testium in testamento requisito p. 1. cap. 8. á nu. 6. Cardin. Martic. de coniecturis vltim. vol. lib. 3. tit. 3. Anton. de Petra de Fideicōmiss. q. 9 Pereg. eod. tract. art. 11. à n. 1. optimè D. Martin. Carrillo en la Explicacion de la bulla de los defunctos p. 2. cap. 14. Et loco præcepti est Surd decis. 232. n. 5. Phœbos decis. 100. n. 7. & 8. Vnde executores negligentes in voluntate defuncti executioni mandanda peccāt mortaliter secundū qualitatem negligētiæ prout resoluūt Nau. in Man. ca. 25. á n. 65. Fr. Emman. in Sum. p. 1. cap. 33 n. 8 optimè Mart. Carrillo en la Explicacion de la bulla de los defunctos p. 2. cap. 15. n. 8. & cap. 16. per totum.

AD §. XIII.

1 In text. ibi (*assi como dizer certos trintarios*) Aduerte quod expensæ factæ præsente corpore antequam sepulturæ mandetur ex communi acetuo sunt deducendæ vt per Greg. l. 2. verbo Despezas titul. 11. parr. 6. Gam. decis. 310. incip. In causa diuisionis nu. 1. Valasc. de Partit. cap. 19. n. 48. Huius autem impensæ, & funerariæ actionis priuilegij materiā tractanr. Surd. decis. 255. Steph. Grat. Discept Forens. cap. 94. Matiens. & Azeued. l. 13. tit. 6. lib. 5. Recop. Garc. de Expensis cap. 8. Ayor. de Partit. p. 2 q. 20. Meyret. de Pignorib. lib 2. de priuil. credit. tit 2. Flores. lib. 1. Va ri. q. 9. art. 3. n. 8. Roderic. de Priuileg. credit. p. 1. art. 3.

2 In supremo Senatu iudicatum fuit quod Missarum suffragia non possunt celebrari vltra locum à defuncto destinatum, hoc anno 1618. teste Melchiore Phœbo decis. 100. à n. 1 & nu. 11. dicit in eodem Senatu decisum quod quando testator non designauit locum certum vbi Missarum suffragia celebrentur, quod celebranda sunt in loco vbi iussit se sepeliri, & num. 14. resoluit quod si Sacerdos fuerit designatus à testatore ad celebrandas Missas cum certo stipendio, vltra illud non debent dari candellæ, vinum, & alia necessaria. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD §. XVI.

1 In text. ibi (*que casem tantas orfas*) Quando testator mandat bona sua distribui in virgines maritandas non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monasterium. Ita Natta cons. 296. n. 4. Rolan. cons. 35. n. 16. vol. 3 Boer. decis. 3. n. 13. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 23. n. 5. & lib. 8. tit. 5. n. 22. Sim. de Pretris de interpret. vltim. volūt. lib. 5. dubit. 2. n. 77. Gasp. Baeç. de nō meliorandis dotibus filiarum ca. 14. n. 9. Perez l. 1. tit 2. lib. 5. Ord. pag. 72. & 79. *Distributio facienda ab executore in virgines maritandas, non potest erogari in ingredientes monasterium.*

& 79. Matiens. l. 14. glos. 1. n. 14. tit. 4. lib. 5. nouæ Recop. Menoch. de Præsumpt. lib. 4. q. 189. n. 95. Surd. de Alimentis tit. 1. q. 93. á n. 35. Gutier. lib. 1. Canon. cap. 32. n. 20. ad med. & cons. 26. á n. 13 P. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 33. á n. 31. Cened. Practic. & Canon. quæst. lib. 1. q. 35. n. 11. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disput. 207. concl. 1. D. Garci. Mastrillo Siciliæ decis. 153. Perez de Lara de Capellan. & anniuersarijs lib. 1. cap. 21. n. 24. Quando verò relinquitur legatum alicui personæ determinatæ vt matrimonium ineat, ferè certum est deberi si religionem ingrediatur per §. Sed hoc præsenti in Auth. de Sanctiss. episcop. collat. 9. & Auth. Nisi rogati Cod. ad S. C. Trebell. Cou. lib. 1. Var. c. 9. n. 10. Emman. Cost. in l. Cũ talo §. Si arbitratu limit. 4. n. 5. Menoc. d. lib. 4. q. 148. à n. 13. Perez d. l. 1. vers. Legatũ relictũ P. San. d. dis. 33. à n. 29.

2 Quæstio est dubia, An filia cui mille pater reliquit si nupserit, & centum si monasterium ingrediatur, possit petere mile si monasterium fuerit ingressa, de qua vide Anton. Gabri. lib. 4. Commun. tit. de legat. concl. 2. Roland. cons. 35. vol. 3. Mich. Graff. lib. Sentent. §. Legatum q. 50. nu. 12. Nicol. Mozz. de Contract. tract. de Matrim. tit. de diuisione matrim. n. 1. Ludou. Bej. resp. casuum cõscientiæ p. 1. cãsu. 44 Cacheran. Pedam. decis. 126. n. 6. Couar. lib. 1. Variar. c. 19. n. 9. Capic. decis. 204. Iacob. Cancer. lib. 1. Vari. cap. 24 à n. 15. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1. Ord. Card. Mant. d. tit. 18. n. 27. Cost. in d. § Si arbitratu ampl. 11. n. 5. Lar. in l. Si quis à liberis §. Si quis ex his n. 174. Menoch. de Præsum. lib. 4. q. 83. n. 4. & n. 26. in fine, & cons. 169. n. 18. Zerol. in Praxi Episc. p. 1 §. Legatum vers. Ad quartum. Spin. in Speculo testam glos. 14. princ. n. 58. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 127. art. 1. Ceuall. Cõmun. contra cõmun. q. 241. Perez de Lara d. cap. 21. n. 25. Galganet. de cõdit. & demõst. p. 1. cap. 8. num. 44. P. Molin. de Iust. disp. 207. vers. Dubium deinde est. Mastrill. d. decis. 153. n. 9. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 8. P. Rebello de Obligat. Iustit. p. 2. lib. 18. q. 16. nu. 3. Benedict. Ægidi. in Repet. l. Titiæ ff. de condit. & demonstr. p. 1. nu. 48. Benedict. Pinell. Select. iuris interpret. lib. 1. cap. 20. à n. 29. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 111. nu. 2. & Pract. ac Canon. quæst. lib. 1. q. 35. per totam.

3 Nota quod legatum pro maritãdis puellis intelligitur vt sint maiores 12. annorum. Ita P. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 21. n. 61.

4 In text. ibi (*ou vestir tantos pobres*) Nota deputatum ad certa bona distribuenda inter pauperes posse etiã distribuere in se ipsum, vti talem pauperem si egeat. Vide Palar. in Repet. rub. §. 65. n. 42. Afflict. in cap. Si inter dominum n. 101. & 102. Si de inuest. intet dom. & vassal. lib. 1. fol. 97. Gregor. l. 3. verbo Tuuiere ti. 10. part. 6. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 1. n. 49. & concl. 6. n. 49. vers. Tandem commissarius. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2 cap. 10. n. 5. Menoch. de Præsumpt. lib. 4. q. 125. n. 17. Spin. in Speculo testam. glos. 6. princ. n. 10. & glos. 28. nu. 28. Surd. de Alimentis titul. 1. q. 94 n. 4. post Flamin. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 2. nu. 55. Cald. Pereira de potestate elig. cap. 13. nu 9. Et potest in filios suos pauperes fraude cessante distribuere ex Bald. in l. 1. à num. 29. Cod. de Sacros. Eccles. Alciat. de Præsumpt. reg. 3. præsumpt. 29. num. 8. Mascard. de Probat. concl. 531. nu. 171.

Deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes, potest in se ipsum vti pauperem distribuere.

Cald.Pereira d.cap.13. n.9. Gonza'. ad reg.8.Cancel.gloſ.2.num.54.vbi etiam reſoluit quod ſi eſt commiſſa electio pauperum Priori fratrum Prædicat.poteſt eligere fratres ſuos, quamuis ipſi filij ſint ſpurij, quia non dat eis de ſuo,ſed de alieno. Vide Peralt. in l. Vnum ex familia in princ.à nu.27.ff.de Legat.1.Pereg. de Iure fiſci lib.3.tit.18.n.101.D.Barboſ.in priuatis ſchol.ad l.Si is qui ff. de Vulgari n.2.

Spurius filius teſtatoris eligi non poteſt ab executore.

5 Spurius filius teſtatoris eligi non poteſt ab executore, cui eligendi pauperes commiſſa eſt poteſtas. Vide Perez tit.3.lib.5.Ordin. pag.154. Mexi.d.concl.6.num.49.Rebuff de Verborum ſignif.pag.301.Menoch. lib.4.de Præſumpt.q.96.n.12. Surd. de Aliment.tit.1.q.93.nu.5. Gutier. Pract.lib 3.q.55.nu.21. Cald.Pereira d. cap.13 n.9. cum ſeq. Matienſ.l.7. gloſ.5.num.2.cum ſeqq. tit.8. lib.5. Recop.

6 Executor poteſt eligere pauperes ſibi cõiunctos. Vide Vezin.tom. 2.Commun. Opinion. lib.6. tit.21. n.32.pag.141.Menoch.lib.3.de Præſumpt.q.54.nu.3.Surd.de Aliment. tit.1.q.93.n.5. .

Eleæmoſina prius debet dari illis, qui ſunt de ſanguine.

7 Nota quod ſi debeat dari eleæmoſina priùs debet dari illis, qui ſunt de ſanguine. Vide Menoch. conſ.321.n.3. & lib.4. de Præſumpt. q.125. nu.13. Et diſtribuenda inter pauperiores, & nobiles eleganter Surd.de Aliment.tit.1.q.93.à n.20.

8 Quando diſtributio bonorum ex verbis teſtatoris in pauperes fieri debet,vni totum teſtatoris patrimonium concedi non poteſt. Vide Bart.in l.1.ff.de opti.leg.Auil.ad cap. 2. Prætor.verbo Nnguno n.3.Mynſing cent.5.obſeru.67.Papon.Arreſto 91.Aloyſ.Ricci. in collect. deciſ. p 3. collect.522. Menoch. d. q. 125. n.20.Petr.Magdalen.de numero teſtium in teſtam.requiſ. p.2. cap.2.à nu.43.Viui.tom.2. Commun.Opin. lib.6.tit.26.nu.99. pag.148. Cened. Pract.& Canon. quæſt. lib. 1. q. 35. num.13.

Monachus poteſt eſſe elector pauperum

9 Nota quod licet monachus non poſsit eſſe executor teſtamenti, poteſt tamen eſſe elector pauperum, quibus teſtator mandauit aliquid diſtribui Gualdenſ. de arte teſtandi caut.7.tit.7.Cou.in cap.Tua n.1. ad med.de Teſtam. Ceuall. Commun. contra commun. q. 88. in fine.Flamin.de Reſign.lib.5.q.3.nu.25. Stephan.Gratian. Diſcept.Forenſ. cap. 123. num.25.vbi n.26.idem reſoluit quando teſtator mandauit vt cum conſilio monachi,vel Gardiani exequatur teſtamentum Spin. gloſ. 28. princip.n.35. D. Martin.Carrillo en la Explicacion de la bulla de los defunctos p.2.cap.14.n.7. vbi nu.5. in hæc verba.El mudo,ſordo,prodigo, y furioſo,no pueden ſer executores, pero la muger ſy, la qual ſi fuere executora del teſtamento de ſu marido,caſando ſegunda vez,pierde el officio de executora,aunque lo cõtrario tiene Cou. in cap. Tua nos n.3.de Teſtam.

AD §. XIX.

Vide Benedict.Ægid.in Repet. l. 1. Cod.de Sacroſ.Eccleſ.p.5.§.1.nu. 26.ad hoc quod teſtamentarius tenetur ad confectionem inuentarij, & ibi contra facientibus certæ pœnæ ſtatuuntur ſi probatum fuerit, quod plus acceperunt, quam quod in rationibus poſtea reddiderunt,& quod vltra defuncti bona non teneantur ſi inuentarium omiſerint.

In text.ibi (*& os teſtamenteiros*) Qui non poſſunt alijs vices ſuas manda-

mandare si sint ab homine dati, secùs si à lege, vel canone darentur ex Cort. in Memorabil. verbo Erogatorij.

AD §. XXI.

Vide Mascard. de Probat. concl. 709. & concl. 722. vbi tenet quod circa expensas debeat stari iuramento executoris si sint paruæ, ac rationabiles, & verosimiles, faciunt quæ Surdus decis. 55. n. 3. vbi etiam de libro executoris vita functi, & decis. 103. n. 7.

AD §. XXXVIII.

1 De bonorum traditione absentis facienda consanguineis. Vide Greg. l. 14. verbo Abonda tit. 14. part. 3. Parlad. quotid. lib. 1. q. 2. Gom. Leo in sua cent. informat. iuris facto 29. Aym. consf. 558. n. 4. lib. 3. Petens hæreditatem absentis debet probare illum esse mortuum ex Soar. de Paz in Practic. tom. 1. p. 3. n. 11. fol. 89.

2 In text. ibi (*hum sò fiador*) An sufficiat quod hic fideiussor det certificatores, quos vulgo abonadores vocamus? Dic quod sic, & vide Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de Sent. execut. art. 1. glos. 6. n. 37.

3 In text. ibi (*abonado*) Qui autem dicit fideiussorem esse idoneum debet probare l. Non est necesse ff. de Probat. l. Si cõtendat ff. de Fideiuss. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 125. n. 34.

4 In text. ibi (*com outorga de sua molher*) Poterit tamen vxor vti auxilio S.C. Velleiani iuxta ea quæ dixi lib. 4. tit. 60. in Princip. n. 2.

AD §. XXXIX.

1 Vide Concil. Trid. Sess. 22. cap. 8. de Reformat. vbi latissimè filius meus Pat. Augustin. Barbosa plures Doctores refert, quibus adde Paris. cons. 34. vol. 4. Menoch. remed. 15. Recup. n. 28. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 34. n. 1. Cald. Pereira de Empt. cap. 8. n. 44.

2 In text. ibi (*que os hospitaes*) Vide Pat. Barbos. d. ca. 8. n. 7. fol. 59. verso.

3 In text. ibi (*per authoridade, & consentimento dos Prelados*) Ex diuturnitate temporis præsumitur Ecclesia ædificata auctoritate Ordinarij. Vide Rot. Bonon. decis. 13. nu. 4. Mascard. de Probat. concl. 1316. num. 8. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 34. n. 1. & Cabed. decis. 52. nu. vlt. & vide eundem nu. 11. an istis capellis concedatur restitutio in integrũ vbi affirmatiue resoluit quando auctoritate prælati fundatæ fuerunt. Et ad præsumendum eam auctoritatem adfuisse oportet cymbalum esse cõstitutum super tectum, publiceque pulsari, vel si ibi celebretur omnibus indifferenter ad diuina audienda admissis. Ita P. Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15. n. 39.

4 In text. ibi (*elles, & seus officiaes*) Procedit in Abbatibus habentibus iurisdictionem quasi episcopalem. Vide Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 24. n. 22. P. Barbos. d. cap. 8. n. 10. P. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 2. n. 10. vbi resoluit quod ea potestas transit in capitulum Sede vacante quatenus iure ordinario competebat Episcopis.

5 In text. (ibi *pertence em todo aos juyzes leigos*) Secùs si aliqua statuta contineant illicitum, & quod sapiat simoniam. Vide Bejam responsorum casuum conscientiæ p. 4. casu 16.

6 In text. ibi (*porem neste caso podem os Prelados, &c.*) Vide Valasc. consult. 105. n. 56.

AD §. XXXX.

Vide Guid.decis.188. Paris. cons. 34. n.3.& seq.vol.4.& cons.50.n.26. vol.2.post Lapidum alleg. 42.Cald. Pereira de Emptione cap.8.n.44.

AD §. XXXXI.

1 Vide Spin.in Speculo testamen. glos.3 princip.à n.1.

2 In text.ibi(*vestir, ou alimentar pobres*) Vide Cardin. Manric. de Coniecturis vltim.volunt.lib.6.tit.3.n.22. & de tacitis, & ambiguis conuent. lib.13 tit.12.n.1. Et á pari procedunt alimentorum causæ, & redemptionis ex Surd.consil.367.n.41.

3 In text.ibi (*que são Missas*) Nota quod si testator mandet celebrari Missam in tali altari, seu capella, ad quam constat habere deuotionem, non erit licita loci mutatio. Ita Spin. Gutier. & alij quos refert, & sequitur Ceuall. Communium contra comm.q 686.nu.6. Steph.Gratian. Discept.Forens.cap 73.n.4.vbi n.5. resoluit quod cessante huiusmodi coniectura potest tam in vno loco, quàm in alio Missa celebrari, cum vtroque modo satisfiat animæ testatoris.

4 In text ibi(*nas quaes quando os Prelados, &c.*) Vide Cabed. de Patronat. Regiæ Coronæ cap.38.

AD §. XXXXII.

Hospitalia 1 In text.ibi (*se entenderà nos hospitaes*) Vide Par. August Barbos. in suis Remissionibus ad Concil.Trid.Sess. 22. de Reformat.cap.8.n.7.vbi infinitos propemodum ex nouioribus refert Doctores disputantes quando hospitalia loca pia, & religiosa dicantur, & latè Alexandr. Trentasin. Vari.resolut.lib.1.titul.de Rescriptis resolut.4. Et quod iudex ecclesiasticus non potest visitare hospitalia contra præceptum testatoris tradit Ceuall.in tract.de cognit. per viam violentiæ p.2.q 32.n.5.

2 In text.ibi(*Confrarias*) Vide Doctores relatos à P.Barbos.d.cap.8.n. 9. quibus adde Azeued.l.3.n.9.titul. 14. lib.8.nouæ Recop.Cabed.de Patronat. Regiæ Coronæ cap.42.n.5. Gutier.Canon.cap.35.n.9.& 17.Stephan.Gratian. tom.3. Discept. Forens.cap.481.n.2.cum seqq.& nouissimè Ceuall. in tract.de cognitione per viam violentiæ p.2.q.32.à nu.1. Curi.Philip.p 1.§.5.n.13. Cõfratria

3 In text.ibi (*que não forem da nossa immediata proteição*) Vide Conc.Trid. d.cap.8.ibi,non tamen quæ sub Regum immediata protectione sunt, vbi P.Barbos.nu.6. Valasc.cons.105. nu.62.Cabed.de Patronatib. Regiæ Coronæ cap.38.& 39. Ceuall. d. q. 32.n.4.

4 In text.ibi(*como são as casas da Misericordia*) Vide Cabed.p.1. decis.51.à n.2.

AD §. XXXXIII.

1 In text.ibi (*por serem fundados por sua authoridade, &c.*) Quæ præsumitur si locus ab antiquo sit in forma Ecclesiæ vbi Sacerdotes celebrant. Vide Felin.in cap. Illud n.5. vers.Et pro istis de Præsumpt. & in cap.Sicut n.29. de Re iudic. Rot. Bonon. decis.15.n.4.Gutier. Canon. cap.35. nu.18. Franc.Marc.Delphin. decis. 1017. nu.2. Menoch. de Præsumpt. lib.6.q.79. n.3. Mascard.de Probat, concl. 583. & 623. & 869. Valasc. cons.105.n.45.

2 In text.ibi (*que per dereito baste*) Quæ in hoc casu sit sufficiens vide apud

apud Valasc. cons. 105 n. 64.

AD §. XXXXV.

1 In text. ibi (*andarà em pregão primeiro, &c.*) Nota non esse standum instrumento alienationis, in quo fit mentio de subhastationibus, ex quo tempore confecti instrumenti non potuit interuenire. Vide Soccin. cons. 46. n. 35. vol. 4. Mascard. de Probat. concl. 1315. n. 17.

2 In text. ibi (*vinte dias*) Vide l. Si tempora iuncta glos. Cod. de fide instrum. lib. 10. Roland. cons. 33. n. 14.

3 In text. ibi (*em voz alta que o pregoeiro cada dia lançarà*) De istis auctionibus, & subhastationibus vide l. 4. vbi Sebast. Naeui. Cod. de diuersis praed. vrb. lib. 11. expedit vt praecedat aestimatio ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 7. n. 19. cum seqq.

4 In text. ibi (*à pessoa que mayor lanço &c.*) Aduerte tamen quod si aliquis descendens vltimi possessoris, qui fecit melioramenta voluerit capere in emphyteusim, vel in censum proprietatem illam, & offerat pretium ab alio oblatũ potiùs huic, quàm illi concedenda est emphyteusis ne lugeat ab alijs possideri labores suos contra aequitatem l. fin. Cod. de Alluuionib. & l. fin. Cod. de bonis quae liber. faciunt quae Gregor. l. 5. verbo Mas tit. 19. part. 6. Menoch. cons. 36. n. 12. Valasc. de Iure Emphyt. q. 20. nu. 12. Cald. Pereira de Nominat. q. 23. n. 54. & cons. 46. à n. 3. imò si iste qui fecit melioramenta offert iustum pretium ei debet concedi emphyteusis licet alius plus licitetur vide l. Congruit 4. Cod. de Locat. praed. ciuil. lib. 11. & quae tradit Valasc. de Partit. cap. 22. n. 10.

5 In text. ibi (*& não as pessoas das defesas em direito*) Quae sint personae hae prohibitae in iure. Vide Gregor. l. 29. verbo a orden titul. 8. part. 1. Cald. Pereira de Renouat. q. 19. num. 15. & n. 20. Valasc. cons. 101. ad finem.

AD §. XXXXVII.

Nota quod in casu, de quo hic contractus tempus inspici iubet Ordin. vt secundum monetam illius, eiusque valorem solutio fieri debeat vt asserit nouissimè Benedict. Ægid. ad l. Ex hoc iure ff. de Iustit. & iure cap. 8. de Empt. & vend. n. 27. in fine.

AD §. LIII.

1 Vide Gam. decis. 224. num. 9. Auend ad l. 46. Tauri nu. 12. Valasc. cons. 27. nu. 2. latè Benedict. Ægid. in Repet. l. 1. Cod. de Sacros. Eccles. Eccles. p 5 §. 2. à num. 16. vbi definit maioratum esse quando instituens dixerit quod ex redditibus bonorũ certae aliquae Missae dicantur, aut quaeuis onera persoluantur, & residuum maneat penes ipsum administratorem, seu possessorem, siue etiã quando instituens dixerit quod praedicta bona possessoribus relinquit cum certo Missarũ onere, aliarumue piarum causarum, quod si in institutione legatur quod aliquam fructuũ portionem, seu quottam sibi habeãt administratores, & reliqui expendantur in celebrationem Missarum, aut alias pias causas talis institutio erit Capellae.

In text. ibi (*certa cousa, ou certa quotta*) In quottitatiua, & in quantitatiua parte loquitur haec Ordin. vt per Benedict. Ægid. d. §. 2. n. 17.

2 Nota quod si testator fundum relinquat vt certae Missae pro anima sua perpetuò celebrentur non ob id censetur maioratum, seu Capellam insti-

instituisse, nec induxisse vinculum in fauorem familiæ. Vide D. Barbos. in priuatis scholijs ad l. Filiusfam. ff. de legat. 1. vers. In leg Nihil proponi. Valasc. cons. 82. Gam. decis. 30. & decis. 48. & decis. 224. nu. 6 & decis. 286. vbi etiam an fundus iste diuidi posit inter hæredes, vbi negatiuè resoluunt, sed per æstimtetionem affirmatiuè, & vide Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 116. n. 9. secùs si ex verbis testamenti colligatur fuisse institutum maioratum vt in casu, de quo per Cabedum. Aresto 97. p. 1. de quibus vide Molinam de Primog lib. 1. ca. 5. Valascum consul. 82.

3 In text. ibi (*porque às semelhantes palauras não auerão respeito, &c.*) Quia contractus non assumit robur à nominatione partium ex Bald in l. Imperator col. 3. ff. de Statu homin. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 96. n. 14.

AD §. LXVII.

1 In text. ibi (*se tome a terça parte para repairo dos muros*) Vide Sebastian. Næui. in l 3 per text. ibi Cod. de diuers. præd. lib. 11. Roland. cons. 84. n. 14. vol. 2. Cabed. p. 2. decis. 26. nu. vlt. & vide *no regimento dos Prouedores tit.* 54.

Muri. 2 De refectione murorum vide l. 1. & ibi Gregor. verbo Escusar tit. 18. part. 2. Sebast. Næui. ad l. 2. ff. Ne quid in loco sacro, & in l. De operibus num. 6. ff. oper. publ. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 3. nu. 4. cum seqq.

Fortalitij 3 De refectione fortalitij Vide Cott. in Memorab. verbo Fortalitiũ Mench. Illust. cap. 6. n. 1. An dominus fortalitij posit cogere subditos ad custodiam nocturnam? Vide Auiles ad cap. 21. & 23. Prætor. Garci. de Expens. cap. 9. nu. 40. Gregor. l. 5. tit. 15. part. 4.

4 De refectione macelli vide Azeued. l. 15. num. 3. tit. 16. lib. 3. nouæ Recopil. pag. 254. In forali concesso Vimatanensi oppido Rex habet exactionem iuris cuiusdam quod appellatur *açougagem*, soluuntque macellarij pro quolibet boue vndecim septis monetæ eo tempore currentis, & pro isto iure exacto tenetur macellum reficere. Macelli.

AD §. LXXVI.

1 In text. ibi (*a que os freguezes, ou outras pessoas de n ssa jurisdição, &c.*) Vide Auil. ad cap. 23. Prætor. verbo Den orden num. 11. Auend. de Exequend. mand. p. 2. cap. 10. nu. 29. Cabed. p. 1. decis. 91. per totam, nouissimè Ceuall. in tract. de Cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 99. ad hoc quod iudex secularis competens est ad faciendum contribuere clericos pro reædificatione Ecclesiæ. Cened. ad Decretal. collect. 153. Valasc. cons. 176 Stephan. Gratian. Disceptat. Forens. cap. 84. nu. 21. vbi concludit non teneri forenses conferre ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco oppotunioti, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat, imò nec ad refectionem illius Ecclesiæ si per eam forma antiqua immutaretur, si collecta fuerit imposita pro impensa vtili, & necessaria, cum ista non dicatur talis, sed potiùs sit voluntaria, quasi nemo teneatur rem communem meliorem facere per l. Parietem ff. de Seruitut. vrban. præd.

2 In text. ibi (*costume antiguo*) Vide Valasc. consult. 179. n. 8.

3 In text. ibi (*& assi saberà o numero dos freguezes*) Forensis alio loco domiciliũ habens an collectari debeat

ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia constituitur. Vide latè Cabed. d. decis. 91. p. 1. & nouissimè Phœbos decis. 34. per totam, vbi asserit supremum Senatum censuisse posse quem colle&ari in loco, in quo bona habet, licet alibi commoretur.

AD §. LXXVIII.

Vide infra hoc lib. tit. 66. §. 49.

In antiq. tit. 44. De iudice ordinario.

Ad tit. 65. Ordin. Regiæ.

Dos Iuyzes ordinarios, & de fora.

Nota quod vnus iudex non poterit contra alium iudicem collegam suum delinquentē procedere, & illum punire. Vide Clar. lib. 5. §. fin. q. 38. n. 3. Capic. decis. 27. n. 11. Gregor. l. 16. verbo Señor tit. 28. part. 3. & l. 15. verbo Dolo tit. 8. part. 7. Chærian. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. tit. 11. n. 132. vbi Balb. n. 137. pag. 397. Valasc. in l. Imperium post. n. 186. ff. de Iurisd. omnium iud. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 4. n. 33. Azeued. l. 31. n. 3. tit. 6. lib. 3. & l. 1. n. 93 & 107. tit. 16. lib. 8. nouæ Recopil. Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 12. nu. 60. Vincent. de Franch. decis. 274. n. 2. vbi asserit quod iurisdictio quando est penes plures in solidum alter non punit alium. Menoch. de Arbitr. casu 438. nu. 8. cum seq. vbi ampliat quamuis alter alterius iurisdictionem impediat, & casu 380. nu. 20. tenet quod in solidum eis competit iurisdictio, & locus est præuentioni. Et iudicis litterati delinquentis denuntiatio durante eius officio ad Prætorem curialem remittenda est ex Cabed. p. 1. decis. 209.

AD §. I.

In text. ibi (*trarão varas vermelhas*) Quod est necessarium ne contemnantur, nam si omisso signo, de quo hic velit facere executionem, & ei resistatur, resistens non punietur vt offendens officialem, secundùm Salycet. in l. Sanctum ff. de rerum diuis. quem allegat Cassan. in consuetud. Burgund. in tit. des iustices §. 7. verbo de simple rescouse nu. 25. Boer. decis. 107. nu. 5. Menoch. de Arbitr. q. 76. n. 6. & remed. 4. adipisc. n. 689. cum seq. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 22. nu. 11. & vide quid p. 2. cap. 21. n. 4. Azeued. ad l. 33. tit. 6. lib. 3. nouæ Recop. pag. 272. Bobad. in sua Politica lib. 1. cap. 13. n. 50. Farin. consil. 100. n. 1. Insignia magistratuum sunt reuerenda ex Gregor. l. 3. verbo Aquella honra titul. 6. part. 3. Menoch. lib. 6. de Præsumpt. q. 76. n. 15.

AD §. II.

In text. ibi (*com os homēs bōs*) Vir bonus aliàs dicitur iudex per l. Vir bonus ff. iudicatum solui, resoluit Rebuff. in Comment. ad l. 73. ff. de Verbor. significat. in fine sub verbo Viri boni arbitrio pag. 352.

AD §. IIII.

Ius in loco consueto reddi debet.

In text. ibi (*& lugares*) Nota quod ius debet reddi in loco consueto, aliàs mutato loco redditur sententia nulla. Vide Doct. in l. Sicut proponis ā 2. Cod. Quomodo, & quando iudex. Menoch. consil. 100. n. 179. cum seqq. Et iudex non potest se intromittere in iurisdictione alterius nec mittere falsem in messem alienam Perez l. 1. verbo Chancelaria tit. 4.

tit 4.lib.2.Ordin.pag.225. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap.18. num.2. cum sequentibus.

AD §. VI.

In text.ibi (*& de cinco mil reys nos moueys*) Quisitũ fuit apud me.Si quis promisit alicui quatuor solutionibus viginti millia regalium soluere , & adueniente tempore primæ solutionis , in illa fuit condemnatus , à qua condemnationis sententia appellatum fuit , an huiusmodi appellatio esset recipienda? Respondi quod sic , cum iam tunc etiam adueniebat tempus secundæ solutionis argum. text. in l. Ampliorem §. vlt.& ibi Bart.ff de Appellat.& eorum quæ resoluunt Gutier. de Iuram.confirm.p.3.ca.5.n.28.Azeued. ad l.7.n.17.tit.18.lib.4.nouæ Recop. Cabed.p.1.decis.21.n.14.

AD §. VII.

In text.ibi (*& no processar das ditas demandas,&c.*) Vide Maraut.de Ordine iudic.p.4.pag.164.nu.188. Rebuff.ad l.60. ff.de Verborum signif. pag.310.

AD §. IX.

1 Vide Azeued.l.7.n.109.cũ seqq. ti.18.lib.4.nouæ Rec.Et circa condẽnationem iudicum in expensis latè Valasc.consult.26.per rotam , & de comdemnatione expensarum , quæ fit iusdicentibus latè Cabed. p. 1. decis.39.

2 Nota quod iudex imperitus debet requirere assessores litteratos pro sententia ferenda.Vide Auil.ad capita Prætor. fol.49. nu.22.& 24. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 4. cap.6.n.109.cum seqq.

3 In text.ibi (*seja condenado em custas*) Vide Valasc.consul.26.nu.1.vbi quod iudices qui à populo, & prioribus concilij per vota eliguntur in expensis non condemnantur.

4 In text.ibi (*saluo constar que interueo sua malicia*) Vide Valasc.d.cons. 26. num.1. vers.Haber, vbi resoluit quod de tali malitia iudicis debet constare,& non sufficit coniectura, vel præsumpta probatio, & nu.5.in fine dicit vidisse excusatum quendam iudicem *de terra chã* à condemnatione expensarum contra quem fuerat probata lata culpa, quia Ordin.in præsenti loquitur tantùm de admisso per malitiam, & ideo ad latam culpam non est extendenda.

5 In text.ibi (*que por eleição seja*) Quid si iudex creatus per electionem in huiusmodi locis inferioribus fuerit homo iurisperitus an excusabitur à condemnatione expensarum in admisso per ignorantiam, vel imperitiam? Vide Valasc. consult.26.n.7.vbi asserit se vidisse hunc excusari, & ibi etiam agit de iudicibus inrisperitis datis à Rege , quos appellamus juyzes de fora.

6 In text.ibi (*não se farà sem o Regedor , ou Gouernador ser prezente*) Vide Cabed.p.1.decis.39.nu.2. vbi etiam tenet quod si processus expeditur per senatores causarum grauaminũ per deliberationes , quas vocamus *tenções*, non est necessaria præsentia Rectoris,vel Gubernatoris, nec signant,sed solùm illi senatores,qui in tali sententia sunt.

7 Nota quod in huiusmodi sententijs condemnationis expensarum semper adijcitur clausula iustificatiua,& solita *que tendo embargos,os possa vir allegar em certo tempo* Vide Cabed.p.1. decis.39. num.4.& Aresto 99.

AD

AD §. X.

1 Vide Mench. quæst. Illustri. cap. 7. Abb. in cap. Cum ab omni num. 14. de vita, & honest. cleric. Azeued. l. 9. titul. 6. lib. 3. nouæ Recopil. Carot. de Locato tit. de Sportul. num. 67. Et an possit petere pecuniam ad interpositionem decreti? Vide Ias. in l. Ne quicquam §. Vbi num. 2. ff. de Officio procons. Cassan. in consuetudin. Burgund. rub. 4. §. 7. Si ce non est num. 37. fol. 162. in fine. Gregor. l. 2. verbo Deuen tomar tit. 21. part. 3. Auiles ad capita Prætor. fol. 49. n. 23.

2 In text. ibi (*& os juyzes*) Non procedit in delegatis. Vide Ias. in §. Tripli num. 46. & 47. Instit. de Action. & num. 48. dicit quod nec in arbitris, & num. 49. quod nec in arbitratore. Nota quod arbiter idiota potest compellere partes ad petendum consilium sapientis, & ei soluere. Vide Berrach. verbo Arbiter fol. mihi 215. Lanfranc. de Arbitr. decis. 7. num. 84.

AD §. XI.

1 In text. ibi (*terà o sello o juyz mays velho do anno passado*) Facit l. Procurator vbi Doct. Cod. de Edendo. Vide Rebuff. in tract. Nominat. quæst. 21. num. 2. vbi quod valde absurdum est quod iuuenes antiquioribus præferantur.

2 In text. ibi (*terà o sello o vereador mays velho do anno passado*) Vide Purp. cons. 548. num. 80. Azeued. l. 15. num. 15. titul. 6. lib. 3. nouæ Recop. In honoribus, officijs, & magistratibus seniores iunioribus semper sunt præferendi, nouissimè Melch. Phœbus tom. 1. decis. 66. à n. 4.

AD §. XII.

Vide Azeued. l. 6. titul. 5. lib. 3. nouæ Recopilat. pag. 214.

AD §. XIII.

In text. ibi (*& guarde a cidade*) Vide l. 2. §. Cura ff. de Offic. præf. vbi Iurisconsult. admonet ducem, & milites deputatos, vt habeant diligentem curam, & custodiam, & quod tenentur emendare damna data in ciuitate sua culpa, & negligentia, de quo Bald. in l. Si quis non dicam n. 6. Cod. de Episcop. & cleric.

AD §. XIIII.

1 Vide apud Hispanos l. 5. titul. 6. lib. 6. nouæ Recopil. Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 13. num. 52. cum seqq.

2 In text. ibi (*& do primeiro de Abril atè fim de Setembro*) Inclusiuè scilicet vt per Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 161. n. 23.

AD §. XVIII.

Vide Menoch. remed. 15. Recup. num. 344. vbi resoluit quod cum solùm agitur de remissione vnius actus causæ principalis, vt de testium receptione, & interrogatione remissio non conceditur.

AD §. XX.

1 Vide apud Hispanos l. 6. & 7. titul. 11. lib. 7. nouæ Recopilat. multa per Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de Hospitibus. Auendan. de Exequendis mandat. p. 2. cap. 8. n. 3. vers. 4.

2 In text.ibi (*de camas*) Idem in habitatione, quia verbo victus habitatio continetur. Vide l. Verbo victus ff. de Verbor. signific. Mexi. in tract. taxae panis concl.4.n.14.

3 In text.ibi (*taxandolhes as ditas cousas, & pondolhes preços*) Conuenit enim gubernationi status publici quod victualia taxentur cap. 1. §. Post natale de pace tenenda. Mexi. d.concl.4.num.14.

AD §. XXI.

1 Vide Auend. de exequendis mandat.p.1.cap.2. num.8. Azeued. l.5.titul.8. lib.7. nouae Recopilat. similem legem apud Islandos pro occidendis coruis, & alijs animalibus damnosis vide apud Olaum magnum de gentibus Septentrionalibus lib. 4. cap. 15. pag.137.

2. Quid si quis interficiat lupam prægnantem an debeat habere praemium pro lupinis in vtero existentibus? Dic quod non. Vide Bertach. verbo Capiens vers. 5. Tiraq. in l. Si vnquam verbo Susceperit nu. 152. Rebuff. in l. Quod dicimus ff. de Verborum signif.pag.723.

AD §. XXIII.

In text.ibi (*ou cousas que passem da dita quantia*) Ex his verbis de nouo additis videtur sublatum dubium, de quo Gam.decis.80.

AD §. XXIIII.

Vide Rebuff. in l.Magistratus ff. de Iurisd.omnium iudic.

AD §. XXV.

1 In text.ibi (*das injurias verbaes*) Vide Iulium Clarum Receptarum sententiarum lib.5.§ Iniuria a principio Menoch. de Arbitr. casu 263. Perez ad titul. 9. lib. 8. Ordinam. Sutd. decis.89. Bernard.Graeuae. ad Pract. Camerae Imper. lib.2. concl. 100. Farin. in Praxi criminal. p. 3. tract. de varijs, & diuersis crimin. quaest.105.

2 Iniuria non solùm dicitur verbalis, quae dicitur verbo tenus, sed & ea quae scribendo fit, quia scriptura loquitur l. Non figura 37. vers. Quatenus ff. de Action. & obligat. glos. verbo Conuicium in l. 1. ff. de Iniur. Capell. Tholos. decis. 127. num.9. Gail obseruat. 104. num. 1. Farinac. d. quaest. 105. num.4. Bernard. Graeuae. ad practic. Camerae Imper. lib.2. concl.104. & non possunt iudex, & decuriones condemnare vt reus certis diebus carceri mancipetur. Cabed.decis.73. nu.6. Differentia tamen in eo est quod populares prosequuntur suas iniurias verbales coram iudice, qui eas determinare tenetur in Camera concilij cum decurionibus,& condemnare iniuriantem vsque ad metam sex mille regalium nummorum, & si in plus condemnant in excessu annullatur condẽnatio,& appellationi locus erit,& si non detulerint poterit per viã grauaminis á Praeside curiali causarum criminalium prouideri, ita iudicatum fuit in causa Ioannis Valasci oppidi Turrium nouarum per pręsidem Philippum Antunez, & iudex, & decuriones fuerunt condemnati in expensis, quia non detulerunt appellationi, & si nobiles prosequantur suas iniurias coram iudice, ille per se solum judicare debet cum appellatione ad superiorem ex Ordin. in praesenti. *Senatus Supplic. iudicavit.*

Iniuria

3 Iniuria irrogatur si quis dicat, tu mentiris, & tenetur actione iniuriarum. Vide Clar. §. Iniuria nu. 13. & 14. Menoch. consf. 41. n. 10 Bellacom. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 9. tit. 25. de Iniur. n. 49. vbi Viui. nu. 127. Soar. recept. sent. lit. I. nu. 36. Fachin. Controuers. lib. 9. cap. 12. in principio Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 100. à n. 9. & seqq. Farin. d. q. 105. à nu. 310. vbi n. 311. asserit procedere quamuis fiat cum protestatione saluo scilicet honore mentiri, quia talis protestatio contrario facto protestantem non releuat.

4 Iniuria non est dicere, tu dicis falsum, vide Baptist. Cost. de facti scientia, & ignor. dist. 17. num. 1. cum seqq. Bernard. Græuæ. d. concl. 100. in Corol. n. 32 Farin. d. q. 105. n. 328.

Dominus potest agere iniuriarũ actione si iniuria fiat seruo, vel famulo eius contemplatione. 5 Dominus potest agere iniuriarum actione, si iniuria fiat seruo, vel famulo, eius cõtẽplatione. Vide Ias. in l. 1. n. 4. Cod. de Indict. viduit. tollẽda, & in l. De pupillo §. Si quis ipsi prætori n. 13. ff. de noui operis. Cassan. in consuet. Burgund. rub 1. § 7. verbo De simple n. 40. fol. 78. Gom. tom. 3. Variar. cap. 6. num. 6. Cott. in Memorab. verbo Iniuria. Hippol. consf. 105. n. 5. Vezin. tom. 2. Communium Opinion. lib. 9. tit. 25. n. 78. Farin. d. q. 105. à n. 265. & n. 277. P. Molin. de Iustit. tract. 3. disp. 2. n. 6.

Pater. 6 Pater pro iniuria facto filio agere potest nomine proprio. Vide Bellacomb. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 9 tit. 25. num. 140. latè Farin. d. q. 105. à n. 255. vbi nu. 258. cum Surd. decis. 89. nu. 12. ante fin. asserit non è contra filium agere posse pro iniuria facta patri, & n. 259. limitat in filio emancipato pro cuius iniuria pater agere non potest, & n. 261. limitat. in filio naturali. Pater remittit iniuriam filio factam etiam eo renitente, secùs in maiori. Vide Fichard. tom. 2. Commun. Opin. lib. 9. tit. 25. n. 141. Perez tit. 11. lib. 1. Ordin. pag. 175. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 58. n. 22. Bonacos. Commun. crimin. p. 2. verbo Pater fol. 58. verso. Boer. decis. 120. à nu. 1. Pinel. in l 1. Cod. de bonis mat. p. 3. num. 105. Mench. Illustr. cap. 15. n. 8 Azeued. l. 8. n. 33. tit. 1. lib 5 & l. 2. num. 129. tit. 10. lib. 8. nouæ Recop. Surd decis. 89. nu. 12. Farin. in Praxi crimin p. 1. q. 14. nu. 34. cum seqq. & d. q. 105. nu. 257. P. Molin. de Iustit. tract 3 disp. 2. n. 8.

7 Vir potest agere contra iniuriãtem vxorem. Vide Tiraq. de Iure mariti glos. 2. n. 57. & 67. Clar. § Iniuria n. 3 Hippol. consf. 1. à n. 18. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 7. n. 9. P. Molin. d. disp. 2. nu. 5. Farin. d. q. 105. n. 269. vbi n. 271. ampliat in iniuria facta nurui, quæ & socero facta censetur, & pro ea ipse socer agit nomine proprio, & n. 274. asserit quod pro iniuria facta marito vxor agere non potest. Et filius potest accusare patrem propter mortem matris, quam ipse pater occiderat prout iudicatum refert in Senatu Supplicationis anno Domini 16.5. Melchi. Phœbos decis. 23. *Maritus.* *Senatus Supplic. iudicauit.*

8 Vxor de licentia mariti, vel iudicis potest suam iniuriam prosequi & accusare in iudicio. Vide Palat. in l. 55. Tauri. nu. 14. vbi Castell. verbo Haziendo vers. Quod procedit. Potest etiam agere contra illum qui appellauit maritum cornutum. Vide Perez l. 2. verbo Cornudo tit. 9. lib. 8. Ordin. pag. 227. Azeued l. 2. nu. 49. tit. 10. lib. 8. nouæ Recopil Farin. d q. 105. n. 275. Potest tamen maritus cum sit caput mulieris remittere iniuriam illi factã Vide Azeued. l. 8. n. 32. titul. 1. lib 5. nouæ Recopil. *Vxor.*

E 2 Ioseph.

Ioseph. Ludou. de Iniur. concl. Vniuers. Amplia tertio. An vxor possit agere actione iniuriarum contra maritum eam acriter verberantem? Vide Cott. in Memorab. verbo Actio iniuriarum Tiraq. l. 1. connub. glos. 1. p. 1. nu. 24.. Menoch. de Arbitr. casu 364. n. 8. D. Barbos. p. 2. rub. ff. Soluto matri. n. 34.

Rectores factam iniuriā ciuitati non possunt remittere. 9 Ciuitati factam iniuriam Rectores non possunt remittere. Vide Azeued. l. 2. n. 151. tit. 10. lib. 8. nouæ Recop. & ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 20. n. 14.

Ecclesia. 10 Ecclesiæ iniuriam factam non potest Episcopus, vel prælatus remittere. Vide Azeued. d. l. 2. nu. 153. Farin. d. q. 105 n. 292. vbi nu. 291. resoluit quod facta iniuria clerico cēsetur etiā facta Episcopo, & Ecclesiæ, & per remissionem iniuriæ factam à clerico non censetur remissa ea, quæ fuit facta Ecclesiæ.

Monachus 11 Monacho facta iniuria, facta etiam censetur abbati, vel monasterio, & pro ea competit actio abbati, vel monasterio. Vide Farin. d. q. 105. n. 295. cum seqq. Nau. comment. 2. de Regular. n. 64. P. Molin. d. disp. 2. n. 7. Monachus tamen potest iniuriam sibi factam remittere, absque syndico, non vero potest in iudicio ipsius vindictam petere, ex Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. q. 39. att. 3. vers. Aduertenda.

Pupillus. 12 Pupillo factam iniuriam non potest tutor remittere. Vide Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Curator pag. 44. & verbo Tutor fol. 180. in fine, & p. 2. verbo Pax fol 58. verso Menoch. cons. 145. n. 22. vbi n. 47. quod potest pupillus actione iniuriarum conueniri. Azeued. d. l. 2. nu 136 Cald Pereira in l. Si curatorem verbo Læsis n. 27.

Absens. 13 Absens contra quem fuerunt prolata verba an possit iniuriarum actione agere? Vide Cou. lib. 1. Vari. cap. 11. num. 9. vers. Verum. Gom tom. 3. cap. 6. num. 2. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. verbo Et s. il ronchel num. 11. fol. 46. Perez. l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin. pag. 35. & tit. 9 in rub. verbo Dubitatur an locum habeat lib. 8. Farin. d. q. 105. nu. 83. vbi resoluit quod sic, nisi statutū loqueretur in casu datiuo, veluti si quis dixerit alicui verba iniuriosa.

14 De iniuria illata à consanguineo vide Azeued. l. 2 n. 132. tit. 10. lib. 8. nouæ Recop. D. Barbos. in l. Lucius Titius à nu 2. ff. Soluto matrim. Et de iniuria illata consanguineo vide Farin. d. q. 105. à n. 288.

15 Nota quod grauior dicitur iniuria quæ infertur à consanguineo, de quo Afflict. in cap. 1. §. Item si fidelis n. 3. quibus modis feudum amit. lib. 1 fol. 32. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 60. nu. 36. Gregor. l. 10. verbo Los que han de guiar tit. 9. part. 5. Auil. ad cap. 1. Prætor. fol. 40. n. 9. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 16. n. 6. *Iniuria grauior dicitur quæ fit à consanguineo.*

16 An damnatus actione iniuriarum efficiatur infamis? Vide Clar. §. Iniuria num. 5. Farin. d. q. 105. à n. 61. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 102. vbi quod iniuriarum condemnatus notatur infamia.

17 Iniuria dicitur inferri per verba generalia, veluti ite in pace quia in meo genere non sunt iudæi, mauri, latrones. Vide Perez l. 2. vers. Igitur maiori titul. 9. lib. 8. Ordin. pag. 228. Farin. d. q. 105. n. 12. & n. 104. & seq. Capic. decis. 58. nu. 3. Menoch. cons. 107. n. 10. & de actu indifferenti vide Mascard. de Probat. concl. 1003. n. 14. & 15.

18 In text. ibi (*com os Vereadores*) Vide similem Ordinat. infra hoc lib. tit. 66.

tit. 66. §5. Et isti cum adiuncti sunt or dinario ordinarij reputantur vide Azeued. l. 7. n. 65. tit. 18. lib. 4. nouæ Recop. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 49.

AD §. XXVI.

In text. ibi (*sobre segurança*) Vide latè infra lib. 5. tit. 129. vbi dixi. Et nota quod si ambo fregerint securitatem, & nesciatur quis prior inceperit, tunc neuter tenetur ad pœnam, sed inuicem offensa, & iniuria compensatur ex Ias. in l. Si seruum §. Sequitur n. 12. ff. de Verbor. etsi postea sint reconciliati Tiraq. in tract. Cess. sante causa p. 1. n. 239.

AD §. XXVIII.

In text. ibi (*poderão fazer simples petição a nôs*) Vide Menoch. lib. 1. de Arbitr. q. 70. n. 24 cum seqq. Cabed. p. 2. decis. 60. vers. Dicebam. Appellatione enim sublata non censetur sublatus recursus ad superiorem ex Pa dil. in l. Cum quidam n. 11 ff. de legat. 2. Menoch. d. q. 70 á nu. 21. Farin. in Praxi crimin. q. 17. n. 33.

AD §. XXX.

1 Vide latè Cald. Pereira in Comment. ad l. Vni. Cod. Ex delict. defunct. p. 1. n. 37. cum seqq.

2 In text. ibi (*todauia mãdamos, &c.*) Qui enim digniores sunt, maiori pœna digni sunt. Vide Perez l. 1. titul. 3. lib. 1. Ordin. pag. 66.

3 In text. ibi (*quomo nos parecer justiça*) Appellari debet pro parte iustitiæ ex Ordin. intra lib. 5. tit. 122. §. 8.

AD §. XXXI.

1 In text. ibi (*mandamos a todas as justiças que as não tirem*) Vide Syluan. cons. 103. num. 1. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 3. n. 6. & q. 5. num. 2. & 3. & q. 19. vers. Vnum tamen.

2 In text. ibi (*sòmente tirem, &c.*) In atrocissimis potest iudex ex officio inquirere ex Farin. in Praxi crimin. q. 1. nu. 9. Quid si pars confiteatur se delictum commisisse vide Rebuff. in repet. l. Diuus ff. ad Syllan. á n. 28.

3 Quid si iudex maliciosè, & iniustè inquirat contra aliquem an condemnetur in expensis: Dic quod sic ex D. Barbos. in l. Eum qui temere nu. 204. ff. de Iudic. Et super delicto non punibili non potest formari inquisitio ex Farin. in Praxi crim. p. 1. q. 17. n. 1.

4 In text. ibi (*sobre as mortes*) Debet tamẽ de corpore occiso cõstare, nec poterit procedi ad capturam, quãuis quis laboret infamia. Vide Felin. in cap. Audiris n. 28. de Præscript. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 1 fol. 15. n. 23. vbi de abortione.

5 Nota quod ante mortem non potest inquiri, licet quis sit lethaliter percussus. Vide Tiraq post leges cõnub. glos. 2. n. 28. 29. & seq. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 32. n. 10. Grammar. decis. 74. n. 28. Perez l. 2. in fine vers. Sed dubitatur titul. 13. lib. 8. Ordin. Rebuff. in reper. d. l. Diuus n. 28. Etiamsi delinquens accusetur de vulnerato, & postea moriatur accusator. Vide Menoch. de Arbitr. q. 80. n. 123. & seq. *Ante mortem non potest inquiri.*

6 Nota quod non potest procedi ad inquisitionem, quin prius de delicto costet. Vide Cassan. in consuet. Burgund. rub. 1. §. 5. verbo s. il non a grace n. 40. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 4. & q. 52. & q. 55. n. 11. Gom. rom. 3. cap 9. in princip. Hippol in Pract. §. 1. n. 4. & cons. 8. n. 1. & cons. 12. num. 34. & cons. 14. n. 13. & cons. 18. n. 4. & cõs. 26. n. 15. *Nõ potest procedi ad inquisitionem quin prius de delicto cõstet.*

n.15.& cons.35.n.3.& cons.40.à n.4. & cons 46.n.1.& cons.48.num.7. & cons.53.à n 1.& cons.63.n.3.& cons. 76. n.1.& cons.130.n.11.& cons.134. nu.1.Banacos.Commun.crimin.p.1. verbo Inquisitio fol.93.& 94.& p.2. eod.verbo fol.39.Gregor.l.17.tit.15. part.7.Ioseph. Ludou. Perus. decis. 12.nu.9.Bonacos. tom.2. Commun. Opinion.lib.9.tit.1.n.13.Nec sufficit confessio Rei,sed debet constare de delicto.Vide Brunor.á Sole in locis communib.verbo Confessio 7. Farin.in Praxi.crimin.p.1.q.1.n.6.

7 In text.ibi (*fogos postos*)Intelligitur quando ex industria, non verò quando casu incendium fuit excitatum ex Ordin.infra lib.5. tit.86. §.3. ibi *& se o que puzer o fogo*, & §.5. ibi. *E se no pòr do fogo.*

8 In text.ibi (*que durmirão com ellas carnalmentè por força*)An procedat in conatu? Vide Felin.in tract. quando conatus vers.8.fallit. Grammat. decis.2.nu.14.Viui. tom.2. Commun. Opin.lib.9 tit.12.n.9.'& tit.13. n.71. pag. 500. Menoch. de Arbitr. casu 360. Mascard.de Probat.concl.138. n.9.Stephan. Gratian. Discept. Forens.cap 36.n.53.cum seqq. In Portucalẽsi Senatu anno Domini 1583. die verò decima Decembris *se tomou assento não ser caso de querela, nem deuassa, trauar hum homem de hũa mulher, & trabalhar para dormir com ella, se actualmente a não dormio, & est in lib.3. Spheræ fol.*208.Postea anno Domini 1605. in eodem Senatu contrarium audiui constitutum,& iudicatum.

Senatus Portucal. statuit.

9 In text.ibi (*furto*)De quo debet prius constare. Vide Gregor. l. 17. tit 15.part.7. Ioseph. Ludou. Perus. decis.12.n.9.Brunor. â Sole in locis communib.verbo Confessio 7.Mascard.de Probat.concl.829.

10 In text.ibi (*vindo à noticia dos juyzes*) Vide Felin. in cap. Cum olim num.4. de Testib. Ias. in l. Si adeo n.2. Cod de his quibus vt indignis. Menoch.cons.74.num.10. Intellige dummodo delicta commissa sint in territorio statuentium ex Hippol. cons.14.n.10.

11 In text.ibi (*foy feito algum roubo*) Intellige cum effectu iuxta text. in l. 4. §. Hoc autem iudicium ff. de damno infecto.

12 In text.ibi (*ou pela mesma parte a que o roubo for feito*)Idem si vis illa fuit facta famulo asportanti res domini sui ex l. vlt. ff. de vi, & vi armata,& in l.2.§.In hac actione ff.vi bonorum rapt.

13 In text.ibi (*feito de noite*) Noctu autem dicitur illatum vulnus,quando iam erant tenebræ post occasum solis, vel antelucana hora, vel summo mane antequam aurora oriatur. Vide Doct.in cap. Si perfodiens de homicid.Cassan.in consuetud.Burgund.rub.1.§.8.verbo Dedens n. 21. pag.84.Gregor.l.6.verbo De dia tit. 29. part.7.Tiraq.de Retract.lig. §.1. glos.11.num.3. Perez l.9. vers. Praeterea titul.3. lib.4. Ordin.pag. 809. Cald. Pereira de Emptione cap. 4. num.20.

Noctu quando dicatur illatum vulnus.

14 In text.ibi (*ferida no rosto*)Nota quod non procedit in minimo vulnere veluti rascunho,vide Bald.in l. Si prædiũ n.10. C.de Ædilit.action. quem refert Afflict.in cap.1.de prohibita feudi alienat.Hippol.in Pract. §.Et quia n.3.& 4.& cons.71.n.4.& 5. & cons.80.n.16.& 22.& cons.103. n.17.& in l.Vt allegas nu.7. Cod.de Siccar.Bonacos.Commun. crimin. p.1. verbo Statutum pag.154. verso. Bertachin. verbo Grauicatura. Fr. Emman. quæst. Regul. tom.2 q.33. art.3.Perez l.1. in fine titul.13. lib.8. Ordin.

In

Membrũ quod dicatur?

15 In text. ibi (*ou aleijão de algum mẽbro*) Membrum sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id quod in corpore nostro distinctam habet operationẽ illud proprium dicitur membrum secundum Arist. 3. Meteor. ad finem vide Clar. §. vlt. vers. Item quæro q. 69. nu. 3. Caball. resolut. crimin. casu 136. nu. 16. Farin. in Praxi crimin. q. 19. n. 23 cum seq.

Digitus non est membrũ.

16 Digitus nõ potest propriè dici nostri corporis membrum, & consequenter statutum puniens abscindentem mẽbrum non habet locum in abscindente alicui digitum Farin. d. q. 19. n. 24.

Barba nõ est membrum.

17 Barba hominis non dicitur mẽbrum. Vide Marian. in cap. Ad audientiam nu. 201. de homicid. Farin. fragment. crimin. lit. C. n. 374. vbi n. 373. de mamilla, & n. 375. de dente, & n. 376. de auricula.

18 In text. ibi (*com besta*) Nota quod si lex iubet fieri inquisitionem, vel accusationem quando percussio fuit facta cum armis, vel cũ sanguinis effusione, non probata qualitate reus venit absoluendus, fuit sententia Iacobi de Arena, & Cyn. in l. 2. Cod. de Probat. sequuntur Panorm. & alij in cap. Conquestus n. 6. de foro comp. Hippol. in l. Si quis ne quæstio n. 30. ff. de quæst. & in Pract. §. Quoniam n. 52. & in §. Et quia n. 11. & cons. 96. n. 2. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 66. n. 4. Charrian. & Bellacomb. tom. 1. Commun. Opin. n. 258. & 261. pag. 505. Masc. de Probat. concl. 1248. n. 30. licet aliter iudicatũ referat Gam. decis. 170.

19 In text. ibi (*espingarda*) Quia si solum loqueretur in arco non comprehenderet tormentum manuale, iudicatum refert Cab. p. 1. Aresto 55.

20 In text. ibi (*nos quaes casos, &c.*) Iudex originis, vel domicilij potest ad requisitionem partis inquirere de delicto alibi cõmisso. Vide D. Barb. in l. Hæres absens §. Proinde ff. de Iudic. in artic. de foro delicti à n. 27.

21 In text. ibi (*por não saberem que era cometido*) Nota quod si per statutum punitur potestas non inquirens de delicto, excusatur, si nemo denunciauit delictum, seu maleficiũ, quod notorium non erat. Vide l. 1. §. Magistratus ff. de Magist. conuen. Perez ad rub. tit. 25. lib. 3. Ordin. pag. 735. Rebuff. in tract. Nominat. q. 17. n. 3.

22 In text. ibi (*porque não he de crer, &c.*) Debet tamẽ probari scientia in iudice ex doctrina glos. in l. Ex maleficijs §. 1. verbo Ignorans ff. de Action. & obligat. quia vbi quis tenetur de culpa in omittendo debet probari scientia Emman. Soar. in Thesauro recept. sentent. verbo Ignorantia, & culpa in omittendo leuior est quam in committendo ex Farin. in Praxi crimin. tit. de Pœnis temper. q. 88. n. 89.

Senatus Supplic. iudicauit.

23 In text. ibi (*as quaes inquirições, &c.*) Vide in simili Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 5. art. 11. Dubitatum fuit *se por hũa deuassa começada dentro dos trinta dias da Ordenação q̃ por se não acharem então mays testemunhas, se não acabou senão dahy a cinquo, ou seys mezes, se podia o delinquente com as que de nouo se acharão, ser pronunciado à prisão. Foy julgado que não, por se não acabar a deuassa dentro nos dittos trinta dias* teste Melchi. Phœb. tom. 1. Aresto 139.

AD §. XXXII.

In text. ibi (*feito algum dano*) Etiãsi furtum non interueniat, quia aliud est damnum, aliud furtum l. Nauta § fin. ff. nautæ caupones. Vide multa per Ludou. Rodolphin. quæst. Vari. lib. 2. q. 51.

AD §. XXXVII.

1 In text. ibi (*algũa pessoa ferida*) Semper enim prius constare debet crimen esse commissum ad hoc vt aliquis capiatur vide l 1. §. Illud autem ff. ad Sylan. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 4.

2 In text. ibi (*& lhe for dito*) Vide Correa de Saa in Fragment. ad lib. 5. Ordinat. Regi. fol. 29. à num. 24. & fol. 32. à num. 68. Vnde quæri potest si delinquens aufugerit à conflictu, dictumque sit ministro iustitiæ arripuisse iter per talem viam, si eum insequutus fuerit non ad alia se diuertendo, eumque apprehenderit an in conflictu eum apprehendisse videatur, sitque locus huic Ordin? Et videtur quod sic prout resoluit nouissimè Mendez á Castro in Praxi Lusit. lib. 5. cap. 1. n. 14.

3 In text. ibi (*achando que algũa testemunha o culpa*) Ergo vnus solus testis sufficit vt quis capi possit. Vide Bonacos Commun. crim. p. 2. verbo Captura fol. 8 verso. Clar. lib 5. §. vlt. q. 5 ad finem, & q. 28. n. 2. Corre. de Saa vbi supra fol. 28 à n. 7. Et nõ debet citari Clar. q. 11. n. 2 & 3. & isti testes non probant postea in processu Mascard concl. 1366. n. 6. & 7. Captura etiam decerni potest præcedentibus legitimis indicijs, vide Clar q. 20. nu. 2. Bonacos. Commun. crimin. p. 2. verbo Indicia fol. 36. verso. Corre. vbi supra verbo Prezo n. 6. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 27. à nu. 112. D. Barbos. in l. Si quis posteaquam n 75 ff. de Iudic.

4 In nouissima reformatione iustitiæ §. 14 ita constitutum est. *Nos delictos, que prouados merecerem pena de morte natural, poderão os Corregedores, Ouuidores dos Mestrados, & juyzes de fora deste Reyno, & senhorios de Portugal, prẽder as pessoas que lhe disserem, quẽ são culpadas antes de formar culpa, com declaração, que dentro em oito dias (sendo o caso de deuassa) serão obrigados a tirala: & não se prouando pela culpa aos presos dentro do dito termo, serão logo soltos, sem appellação nem aggrauo que lho impida, ficandolhes seu direito reseruado contra a pessoa que injustamẽte os fez prender para lhe pedir as perdas, & danos. E sendo caso de querela, a parte querelarà, & darà proua dentro do dito termo, por que se mostre tanto que baste para auer de ser prezo, & não prouãdo serà logo solto na forma que fica dito.*

Nouissima iustitiæ reformatio.

5 In text. ibi (*proceda contra elle*) Vide Corre. de Saa vbi supra fol. 20. n. 50. cum seqq.

6 In text. ibi (*as justiças acodirem aos arroidos*) Et iudex qui videt aliquos rixari, & non impedit illos, debet officio priuari ex Cyn. in l. Si seruus Cod. de Noxali, quẽ refert, & sequitur Boer. decis. 83. n. 11.

7 In text. ibi (*ou ferimento pelo rosto*) Et cicatrix si sit notoria ex inspectione oculorum iudex poterit facere condẽnationem de ipsa cicatrice sine medico. Vide Hippol. cons. 16. n. 7. & in Pract. §. Secunda nu. 27. & §. Aggredior nu. 130. & in l. 1. §. Si serui quasi n. 11. ff. de questiõn. Graue enim delictum reputatur vulnus in facie si ex eo remãsura sit cicatrix. Vide Fari. in Praxi crim. q. 18. n. 97. cũ seqq. vbi n. 99. grauius si fœminæ inferatur, & n. 100. agit de læsione facta in oculo.

8 Hæc Ordinat. quatenus habet quod si agatur de vulnere inflicto in facie, & pars nolit accusare, iustitiæ locus sit, aduersatur Ordin. lib. 5. tit. 122. in Princ. & §. 1. de quarum conciliatione agit Phœb. decis. 31. vbi á n. 5. tenet quod si detur venia partis nec ex proposito fuerit perpatratum maleficium, nec detur cicatrix deformans faciem locus non erit iustitiæ. Si verò non detur

tur venia, & pars læsa nolit accusare, data tamē in flagranti captura, tunc erit locus iustitiæ, & alteri Ordin. lib.5.

9 In text. ibi (*o mande soltar*) Vide Ordin. infra lib.5. tit.122. §.4. in fine. Iudex qui indebitè aliquem carcerari mandat iniuriarum actione non tenetur per text. in l. iniuriarum §. Is qui iure ff. de Iniur. & in l. Quod Reipub. ff. Eodem. Vide Paris de Puteo in tract. Syndicatus verbo Captura cap. 2. incip. Quia plerumque officiales n.5. vers. Pone quod impetitur officialis, optimè Farin. in Praxi crimin. q.27. à n.134. & præcipuè n.137. vbi etiam asserit text. in l. Nec magistratibus ff. de Iniur. loqui quādo apertè apparet quod magistratus aliquid fecerit animo iniuriandi.

AD §. XXXVIII.

1 In text. ibi (*que as feridas saõ mortaes*) Vulnus lethiferum an sit iudex se ex medicorum instruer iudicio, & illud dicitur cuius curatio, vel omninò impossibilis, vel difficilima est. Vide Bajard. ad Clar. § Homicidium n. 135. optimè Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib.2. concl. 111. à num.17. Cassan. in consuetud. Burgund. rub.1. §.6. verbo par leurs n.4. Menoch. de Arbitr. casu 265. à n.1. Mascard. de Probat. concl.1077. nu.7. Vulnus non fuisse mortiferum in dubio iudicandum Menoch. d. casu 265. num. vlt. Alex. Raudens. de Annalog. cap.31. n.32. Et si non fuit illatum vulnus, sed contusio requiritur examen ex Cabed. p.1. decis. 56. n. fin.

2 In text. ibi (*pelos melhores dous cirurgiães*) Dummodo communiter in arte periti reputentur. Vide Ias. in l. 2. nu.5. ff. quod quisquis iuris. Auil. ad cap.1. Prætor. fol 50. n.28. Mascar. concl.1034. n.11. & 22. & concl. 1169. nu.20. Menoch. remed. 5. Adipisc. n.126. P. Sanch de Matr. lib.7. disp. 113. n.16. & 17. Farin. in Praxi crim. q. 127. n.151. cū seqq. Cald. Perei. in l. Si curatorem verbo Minoribus nu.18. Et debent iurare, quia peritis in arte non creditur sine iuramento ex. Foler. in addit. ad Marant. de Ordin. iudic. p.6. memb.6. n.69. pag.327. Et si non conueniunt standum est dicto senioris peritioris ex Tiraq. in præf. Primog. n.155. Cassan. in consuetud. Burgund. fol.70. nu.4. Gregor. l.16. verbo E conocieren tit.8. part.5. Et sufficit vnus si ille tantùm sit in ciuitate vide Hippol. in l. Diuus Pius n.11. ff. de quæstion. Mascard. concl. 615. n.7. Chærian. tom.1. Commun. Opin. lib.4. tit.9. nu.161. vbi secùs si causa sit ardua, quia tunc tenetur mittere ad loca vicina Farin. d. q. 127. nu.153. Et asserenti in ciuitate adfuisse plures in arte peritos, quorum copiam haberi poterat, onus probandi incumbit ex Menoch. cons.351. n.31.

3 Sententia secundùm medicorum, aliorumque in arte peritorum iudicium lata, an & quando in rem iudicatam transeat? Vide Fului. Pacian. de Probat. cap.47. sub nu. 88. Bursat. cons.184. nu.3. Thesaur. Pedam. decis.25. num.2. Menoch. cons. 849. n.2. Farin. d. q.127. à n.128. optimè Bernar. Græuæ. d. concl.111. consid.1.

AD §. XXXIX.

Dubitatum fuit *se se podia auer por serrada hũa deuassa com dez testemunhas sòmente, & determinouse que erão necessarias ao menos trinta, & basta este defeito, para se annular a deuassa* prout iudicatũ refert Melch. Phœb. Arest.106. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD

AD §. XXXXII.

Vide Perez l. 1. in med. vers. Vtrum autem iudex tit.1. lib.8. Ordinam. Menoch. de Arbitr. casu 341.

AD §. L.

Vide legem quæ posita est in fine voluminis Ordinat. fol. mihi 174. *sobre se deuassar dos officiaes da justiça, posto que ajão de dar residencia.*

AD §. LXI.

In text. ibi (*ou fizerão alguns outros erros em seus officios*) Qui si de consilio sui assessoris errauerint non punientur. Vide Menoch. de Arbitr. lib.1 q 23.n.9.& casu 253.n 5.& casu 319.n.16.& 24. Et culpa imputatur assessori Cabed. decis.74.p.2.n.5.

AD §. LXII.

1 Vide leg. quæ posita est in fine voluminis Ordinat. fol. mihi 175. *em que se manda deuassar pelos* Corregedores, *& Prouedores das comarcas dos escriuães, tabelliães, & mays officiaes da justiça de que fala este § posto que dem residencia de tres em tres annos.*

Nouissima iustitiæ reformatio.

2 In nouissima reformatione iustitiæ in §. antepen. ita constitutum est. *Não poderà nenhum escriuão ter mays de dous escreuentes, & estes terão carta de escreuentes, passada pela* Chancellaria, *& se deuassarà delles como dos de mays officiaes de justiça, & serão castigados pelos erros que fizerem, como os proprios escriuães, &c.*

Senatus Supplic. iudicauit.

3 Vide Cabed p 1. stylo propè antepen pag.58. vbi in hæc verba: *Està por muytas sentenças determinado no* Relação, *que os rendeiros do verde não são officiaes de justiça, para se deuassar delles nas deuassas géraes, &c.* Vide Ord. hoc libro tit.68.§.14.

AD §. LXIX.

1 In text. ibi (*pagarà*) Vide D Barbos. in l. Eum qui temere n.204 ff. de Iudic. Et inquisitio est nulla, processus, & sententia vide Farin. in Praxi crimin. q.3.n.5.

2 In text ibi (*perdas*) Ergo appellatione expensarum non veniunt damna, nec è contra. Vide Azeued. l.3. in fine tit.13. lib.4. nouæ Recopil.

3 In text. ibi (*serà degradado dous annos para Africa*) Intellige parte instante circa condemnationem per l. vlt. Cod. Si intra certum tempus, resoluit Farinac. in Praxi crimin. q. 34. n.126. cum seq.

Ad tit.66 Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 46. De Decurionibus.

Dos Vereadores.

1 Decuriones repræsentant totam ciuitatem Menoch. cons. 134. n.14. vol.2. Et quod factum est ab illis, videtur factum à populo. Vide Gregor. l.24. tit.4. part.3. & l.17. tit.10. part.7. Menoch. cons. 390. n.34. Garci. de Nobilit. glos.3. §.2. num.2. Et non sunt prout olim erant decuriones Roman. cons. 501. ad finem, & non habent aliam potestatem, quàm eam, quæ illis à lege Regni conceditur ex Dec. cons. 5. ante n.1. Stephan. Gratian Discept. Forens. cap.196. nu.17. & 18. Farin. in Praxi crimin. p.1. q. 41. n.58. aduerte etiam quod decuriones habent potestatem statuendi, sed non exequēdi statuta, nec possunt iubere vt aliquis carceri mancipetur. Vide Cabed. decis.73.

decis. 73. p. 1. Et vnus ex Decurionibus electus maior in ætate est præferendus in prærogatiua sedẽdi alij, qui prior fuit adeptus possessionem Decurionatus, ita refert Phœbos tom. 1. decis. 66. à n. 1. & n. 12. resoluit quod is qui fuerit electus ad officiũ Decurionatus non potest administrare ante confirmationem.

2 Decurionibus tradi debent ciuitatis claues per l. Turres Cod. de oper. publ. resoluunt Bonacos. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 8. tit. 7. n. 6. in fine Rip. de Peste p. 2. nu. 415. vbi an custodia clauium spectet ad syndicum vniuersitatis, & num. 411. quod electio custodum tempore pestis spectat ad decuriones.

3 Negligentia in officio decurionibus imputatur. Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Sine curatore n. 7. Possunt petere mutuo pecuniam à ditioribus pro necessitatibus populi. Vide Gregor. tit. in princip. verbo De gracia part 5. Rip. de Peste p. 3. nu. 162. Gemin. de Vsuris commenr. 3. § 3. num. 84. ad finem. Mench. Illust. cap. 6. nu. 7. cum seq. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 1. n. 58. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 19. n. 34. & p. 2. cap 14. nu. 9. Cened. Pract. & Canon. quæst. lib. 1. q. 33. n. 22. cum seqq.

Aduocatus potest esse decurio. 4 Aduocatus potest esse decurio Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 23. Et mercatores in sua patria Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. n. 137.

Mechanicus non potest esse decurio. 5 Mechanicus non potest esse decurio. Azeued. ad l. 7. n. 13. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. Nec damnatus atroci iniuria l. Diuus ff. de Iniur. Tiraq. de iudicio in rebus exiguis vers. 64. pag. mihi 70. Nec qui publicè verecundiam passus est propter delictum. Vide Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 18. nu. 24. pag. 278. & cap. 19. num. 24. vers. Sunt autem. Azeued. l. 7. n. 15. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. Nec ille qui exercet artem notariatus Gutier. Pract. lib. 1. q. 137. n. 13.

AD §. I.

Decurio habitans rure potest cogi redire ad ciuitatem. Nota quod decurio habitans rure potest cogi redire ad ciuitatem. Vide Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 3. cap. 2. & l. 6. titul. 3. lib. 7. nouæ Recopil. & in multis locis edita sunt statuta, & leges municipales, quibus compelluntur ciues, vt in ciuitate ipsa habitẽt, nec in rus se cõferanr, ne eorum consilio, & opera ciuitas careat, quæ sanè statuta non solùm æquitati, sed & iuri communi consentanea esse post alios scribit Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 12. n. 4.

AD §. IIII.

Concordat alia Ordinat. infra hoc lib. tit. 74. §. 10. Et gubernatores debent intendere vtilitati publicæ vt per Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 34. art. 5.

AD §. V.

Concordat alia Ordin. infra hoc lib. tit 65. §. 25. & admittitur tamen remedium. de quo ibi §. 28.

AD §. XI.

1 Vide apud Hispanos l. 3. titul. 7. lib. 7. nouæ Recop vbi Azeued. & in l. 7. n. 6.

2 In text. ibi (*Porem se acharem, &c.*) Quomodo & quando præscribi possint quæ sint in vsu publico oppidi? Vide Valasc. de Iure emphyt. q. 8. n. 38. Auend. de Exequendis mand.

p. 2.

p.2.cap.4.n.8.Greg.l.7.tit.29. part. 3. Azeued.l.1.tit 15.lib.4. nouæ Recop.Cald.Pereira de Empt. cap.21. num.5.

3 In text.ibi (*elles logo per sy, &c.*) Hæc Ordinat.in hac secunda parte vt non contrarietur priori,est intelligenda de vi facta communitati intra annum.

AD §. XII.

1 Quibus solemnitatibus locentur loca,seu res ciuitatis,aut municipiorũ vide Auend. de Exeq.mand. lib.2. cap.12. quem citat Valasc. de Iure emphyt.q.20.n.16.

2 In text.ibi(*& as que acharem &c.*) Qui finito officio non tenentur ex contractu,nisi obligauerint se nominatim,vt fuit conclusum in Capella Tholos.decis.70.Vide tamen l.2. Cod de administ.rerum publ.lib.11. vbi Plate.Gõzal.ad reg.8.Canc.glos. 37.n.29. Secùs si ex delicto quia tenentur de mala administratione, & facit cap.Aduersus de Immunit.Eccles.Cald.Pereira in l. Si curatorem verbo Sine curatore n.7.

AD §. XVI.

In text.ibi(*encorrerão nas penas &c.*) Nota quod licet fiat retorcutio statutorum contra iudicem, & consules,non tamen fit contra alias personas de populo,quæ illi statuto interfuerunt. Vide Ias.in l.1.n.13. & in l.2.n.1.ff.quod quisquis iuris.

AD §. XVII.

Vide Valasc. de Iure emphyt. q. 20.n.16 col.2. Azeued.l.1.tit.5.lib.7. nouæ Recop.Auend de Exequend. mand. p.1. cap.12. vbi latißimè an domini vassalorum poßint facere defensas in terminis locorum suorum,vel prohibere venationem , & vsum piscandi subditis suis.

AD §. XIX.

Vide Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 20. Et non possunt pœnam minuere nisi data causa ex Bobadil in sua Politica lib.4.cap.5.à nu.62. Iudex enim inferior in foro etiã inferiori pœnã minuere legalẽ non potest sine causa in processu inserta vt per Cou. lib.2. Vari. cap.9. Clar.§.fin.q.85. nu.10. vers.Vlterius quæro.Auend. de Exequend.mand. p.1.cap.7.n.7.vers.Et sicut in fine,& p.2.cap.16.à n.11.

AD §. XXI.

De iure Decuriones poterant taxare salaria suis legatis l.Legatus §.Si quis Cod.de legat.lib.10.& l.A tutoribus §.vlt.ff.de admin. tutor. Auen. de Exequend.mand.cap.2.n.8.

Dubitatum fuit *se por causa de transaução podião os Vereadores ou outro official da Camara quitar coima. Determinouse que si, quando pendião demandas* teste Melch.Phœbo Aresto 47. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD §. XXIII.

Vide Bart.in l.Prætor ait §. vlt. ff. de Edendo.Auend. de Exequendis mand. p.1. cap.21. num.11. Azeued. l.8.n.4.tit.6.lib.4.nouæ Recop.

AD §. XXIIII.

In text.ibi (*poços*) Vicini tenentur pro puteo publico reaptando. Vide Angel.in l 1. §.Vicinales ff. Ne quid in loco publico. Guid. decis. 444. Cott.

Cott. in Memorab. verbo Puteus pag. 719. Iaſ. in l. 2. Cod. de Iureemphyt. num. 26. Hippol. in Pract. §. Aggredior n. 73. Menoch. remed. 8. retin. nu. vlt. Ceuall. Communium contra cōmun. tom. 4. q. fin. n. 272.

AD §. XXV.

In text. ibi (*jurados*) Vide Caball. reſolut. crimin. caſu 126. n. vlt.

AD §. XXVI.

Vide Caſſan. in Caralogo gloriæ mundi p. 7. conſid. 21. & l. 15. titul. 7. lib. 7. nouæ Recop. Azeued. l. 5. tit. 7. lib. 3. pag. 288. Cœli. Rodog. lection. antiq. lib. 26. cap. 5. ad finem Auil. ad cap. 1. Prætor. fol. 55. Rebuff. ad l. 30. ff. de Verbor. ſignif. pag. 176. Auen. de Exequēdis mand. p. 2. cap. 10. n. 23.

AD §. XXVIII.

1 In text. ibi (*& outros fação de nouo*) De huiuſmodi ſtaturis vide Abb. in cap. Conſuluit in 3. nu. 4. vbi Deci. num. 4. & 5. de Appellat. Garci. de Nobilit. in inſcript. nu. 10. Azeued. l. 14. n. 2. titul. 6. lib. 3. nouæ Recopil. pag. 250.

2 In text. ibi (*conſiderando em todo as couſas que a bem commum cumprirem*) Vide Cabed. p. 1. deciſ. 74. n. 4. quod ad Decuriones pertinet in ciuitate ſtatuere de his omnibus quæ ciues, & incolas dirigant ad bene, beateque viuendum, præſerrim circa victualia, & opera mechanica.

3 In text. ibi (*chamem os juyzes, & homēs bōs*) Vide l. 2. & l. Ambitioſa ff. de decretis ab ordine faci. Nota quod ſingulorum de vniuerſitate nomina ſcribenda ſunt in arduis, de quo Bart. in l. 1. ff. de albo ſcribendo Roland. conſ. 90. vol. 2. Redoan. de rebus Eccleſiæ non alien. rub. de his qui conſentiunt alienationi §. & in tali canonicorum fol. 191. Garc. de Nobilirate gloſ. 3. §. 2. n. 8. Steph. Gratian. Diſceptat. Forenſ. cap. 196. n. 11. Et ad Rectorem antiquiorem pertinet congregare ſenatum Gregor. l. 21. verbo & llegar titul. 18. part. 2. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. q. 73. art. 3. ad finem.

4 In text. ibi (*& guardar*) Intelligo durante illo anno, quo finito expirat eorum imperium. Vide Iaſ. in §. Sed iſte num. 33. Inſtit. de Action. per text. in Princip. Inſtir. de perpet. & tempor. action. Menoch. conſ. 182. n. 12. Azeued. ad tit. 1. n. 8. lib. 2. nouæ Recop. pag. 123. D. Barboſ. in l. Quia tale num. 94. ff. ſoluto matrim.

5 In text. ibi (*ſe tiuerem demanda*) Aduerte quod cōnſules ciuitatum, & alij adminiſtratores iniuſtam litem proſequentes tenentur iudicati vt per Paul. Montan. de Tutelis cap. 31. effectu 6. à n. 4.

AD §. XXIX.

1 In text. ibi (*não lhas poderà reuogar*) Nota quod ſtatutum deber eſſe cōmune, nequè enim poteſt cōcedi in odium cerrarum perſonarum, itaut liceat ab huiuſmodi iniquirare appellate. Vide Ozaſc. deciſ. 17. n. 16. Menoch. conſ. 39. num. 25. & 26. Mench. frequenr. cap. 4. nu. 6. Perez l. 2. verbo Cornudo in fine rit. 9. lib. 8. Ordin. pag. 229. Viui. & Bonacoſ. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 1. tit. 17. n. 253. & ſeq. pag. 233.

2 Nota in hoc Regno ſemper practicatum fuiſſe quod in his pœnis ſtaturorum oppidorum, & ciuiratum nūquam captiuis pats daretur, ſed in

alijs pœnis impositis ab officialibus iustitiæ. Ita Cabed.p.2.decis.60. Et anno Domini 1607. die verò tertia Decembris emanauit regium diploma, quo cautum erat *que as camaras deste Reyno nas posturas que fizerem, não appliquem parte aos captiuos.*

3 In text.ibi(*quizer aggrauar, &c.*) Intellige suis expensis. Vide Azeued.ad Curiam Pisanam lib.2.ca.16.

AD §. XXXII.

1 Nota quod numerus aliquorum ministrorum Reipub. taxari potest, qui panem, vinum, pisces, & carnes ad vrbem adducant. Vide Cabed. p.1.decis.74.n.4. Et pretium potest de publico taxari respectu pannorum pro faciendis vestibus. Surd. de Aliment.tit.8.priuil.94.n.9.

2 Et vnus artifex non potest vti officio alterius, potest tamen vti diuersis negotiationibus Cabed.p.1. decis.158. vbi de causa mota inter sergueiros, & sombrereiros, Matiens.l.12.glos.1.titul.12. lib.5. nouæ Recopil.

3 In text. ibi(*& as mays cousas que se comprarem, & venderem*) Non in sapone vide Cabed. p. 2. Aresto 8. & in his quæ sunt necessaria ad victum, potest princeps, vel officiales ab eo potestatem habentes taxare pretia: & statuere quonam tempore vendi debeat frumentum, vide Cabedum decis.92.p.2.

AD §. XXXIIII.

Vide Surd. de Aliment. titul.8. priuil.94.à nu.4. Stephan. Gratian. Discept.Forens.cap.149. nu.38. vbi resoluit quod statutum debet esse commune, neque enim in odium certarum personarum, itaut liceat ab huiusmodi iniquitate appellare.

AD §. XXXX.

1 Desumitur ex l.1.Cod. super indict. lib. 10. l.Nemini, & l. Omnes Cod. Operibus publicis, & vide Menoch.cons.28.n.34.& cons.32.n.30. Rebuff.ad l.27.ff.de Verbor. signif. pag.157. Azeued. l.1. titul.6. lib.7. nouæ Recopil. Thesaur. decis.57. à num.1. Garci. de Expensis cap.12. à num.63. Phœbos decis.34.n.12. vbi n.13.limitat vbi est necessitas saltem granis, tunc enim concilium ciuitatis, & Decuriones possunt collectam imponere, & citat Auend. de Exequendis mand.cap.14.num.18.vers. Nono. *Collecta non imponitur nisi de licentia Principis.*

2 Circa materiam impositionum collectarum vide Capell. q.348. Ioseph.Ludou.Perus. decis.43. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap.196. n.31.cum seqq. Collecta per capita an per facultates imponatur? Vide Bellacom.tom.1.|Cōmun.Opin.lib. 4.tit.39.nu.9.pag.647.Azeued. l.3. n.1.& 11.tit.14.lib.6.nouæ Recop. Et an immunitas vni concessa alijs accrescat? Vide Aufrer. ad Capell. decis.348.Azeued.l.2.tit.14.lib.6.Rec.

3 In text.ibi (*& não ouuer para ellas dinheiro do concelho*) Debet enim vniuersitas prius suos reditus excutere antequam particulares exigat. Vide glos.in l.1.§.Quod si nemo verbo Proconsul ff. quod cuiuscunque vniuers. nomine, Surd. de Aliment. tit.7.q.22. n.7. & faciunt quæ q.30. n.11.cum seqq. Menoch.cons.75.n. 86.Cabed.decis.49.n.3.p.1.

4 In text.ibi(*o escriuão ao Corregedor da comarca*) Nam dato periculo in mora possunt sine Præside collectam imponere. Vide Mexi. in tract. tassæ panis concl.1.n.62.cum seq. Azeued. ad l.25.

ad l. 25. num. 5. titul. 6. lib. 3. nouæ Recopil. pag. 262.

A D §. XXXXI.

1 Nota quod vniuersitates, & communitates, quæ non habent iurisdictionem, sed sunt subditæ, & subiectæ sub alio domino non possunt facere collectas, nec tallias. Ita Cassan in consuetud. Burgund. rub. 13. §. 6. verbo de poete n. 8. & 9. Capell. decis. 347. Syluan. cons. 9. nu. 15. & cons. 32. n. 15.

2 In text. ibi (*que em seu titulo he conteudo*) Vide supra titul. 58. §. 43. num. 15.

3 In text. ibi (*se contem no titulo do juyz dos orfaõs*) Infra hoc lib. ti. 87. §. ii.

A D §. XXXXII.

1 In text. ibi (*os fidalgos caualeiros, &c.*) Nota quod hi quamuis tabelliones sint, non amittunt priuilegia nobilitatis, sicquè non sunt cogendi cum plebeis ad solutionẽ tributorum, & superindictionum. Vide Cou. Pract. cap. 19. n. 7. Azeued. l. 22. n. 5. ti. 6. lib. 6. nouæ Recop. latissimè Gutier. Pract. lib. 1. q. 137. per totam.

2 In text. ibi (*Doutores*) Procedit in magistris Artium, qui Doctorum priuilegijs gaudent prout latissimè comprobar Ioann. Martinz à Costa in addit. ad formam libellorum annot. 53. à n. 7. & iudicatum vidi in Senatu Supplicationis. *Senatus Supplicat. iudicauit.*

3 In text. ibi (*Lecenceados*) Vide Syluan. cons. 88. nu. 8. & 14. Gregor. l. 4. verbo por sciencia tit. 29. part. 7. Et procedit in aduocatis. Vide Gregor. l. 2. verbo sabedoria tit. 10. part. 2. & l. 8. verbo que muestran tit. 31. part. 2. Menoch. de Arbitr. casu 379.

4 In text. ibi (*& algũas pessoas que tão pobres sejão*) Vide Gregor. l. 4. verbo escusa titul. 19. part. 4. Roland. cons. 66. nu. 20. vol. 1. Menoch. Illustr. cap. 41. n. 4. & 7. Surd. de Aliment. tit. 8. priuil. 91. n. 5. Azeued. l. 4. n. 6. tit. 14. lib. 6. nouæ Recopil. Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 21. n. 129. Et de collecta ad soluendas expensas causæ, in qua omnes fuerunt partes vide Cabed. p. 2. Aresto 15. Et immunitates sunt restringendæ ex Vincent. de Franch. decis. 259. n. 24.

5 In text. ibi (*& assi os juyzes, &c.*) Vide Guid. q. 398. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 4. n. 57. fol. 37.

6 In text. ibi (*os que tiuerem por priuilegio especial*) De priuilegiatis, qui se excusant à muneribus vide Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Gabella fol. 78. verso Cassan. d. §. 4. glos. & sur des homes num. 60. & in Catalogo gloriæ mundi p. 9. consid. 33.

7 In text. ibi (*que não paguem nas fintas*) Nota quod si isti describantur in libro debentium, & scientes non appellauerint intra decem dies, si postea conueniantur vt soluant, non excusabuntur. Ita Angel. in l. 1. §. Si quis tutor ff. quando appellandum sit. Garci. de Nobilit. glos. 4. n. 18. & glos. 47. nu. 20. Mascard. de Probat. concl. 207. in fine, & vi. Bernard. Græueum ad praticam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 60. consid. 9. n. 2.

A D §. XXXXIII.

1 In text. ibi (*ou para fazimento, ou refazimento dos muros*) Vide l. 2. Cod. de quibus munerib. lib. 10. Auiles ad cap. 23. Prætor. verbo den orden n. 3. ad hoc quod à reparatione murorũ nemo excusatur, nec à reparatione pontiũ, & aquæductuum publicorũ.

2 Ecclesijs, & ecclesiasticis nisi de

con sensu summi Pont. ad reparationem murorum, pontium, viarũ, &c. licitum non est tributa imponere etiam cum laicis communia, quãuis laicorum bona ad illorum reparationem sufficiant inconsulto summo Pontifice, nisi tanta sit necessitas, & pietas quod sine periculo, aut scandalo ad illũ recurri non possit, tunc enim sufficit Episcopi cum clericis consensus, vide cap. Non minus cap. Aduersus de Immun. Eccles. cap. 1. eod. tit. in 6. l. Placet Cod. de Sacros. Eccles. l. 2. Cod. de Episcop. & cleri. Auth. Item nulla cõmunitas Cod. eod. tit. per quam videtur abrogatã esse l. Ad instructiones Cod. eod. Angel. in Sum. verbo Immunitas §. 37. Syluest. eod. verbo 1. n. 20. Greg. l. 54. verbo en las calçadas tit. 6. part. 1. P. Ledesm. in Sum. tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 27. Gutier. Pract. lib. 1. q. 3. D. Sahag. in cap. 2. de Iudic. à n. 25. Fr. Emman. in Addit. ad explicat. Bullæ Cruci. §. 9 nu. 72. Card. Tolet. in Sum. lib. 1. cap. 29. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 672. Guid. Pancirol. in thesauro Vari. lect. lib. 3. c. 31. Ceuall. Commun. contra cõmun. q. 415. & tom. 4. q. 896. n. 617. cũ seqq. Pradil. in Sũma legum pœnal. p. 2. casu 48. n. 12. P. Azori Instit. Moral. p. 2. lib. 10. cap. 7. col. 1080. Flores de Mena Vari lib. 2. q. 21. à n. 213. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 16. n. 22. Et definitum fuisse à Clemente VIII. anno Domini 1600. quod Ecclesiastici de mãdato Ecclesiæ soluant tributũ quando laicorũ bona non sufficiunt refert D. Mart. de Iurisd. p. 4. cent. 1. casu 1. n. 52. Et larius casu 9. Bernar. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 52. nu. 15. latè Fr. Antonius de Sousa in relect. de Censuris Bullæ Cœnæ cap. 19. disp. 92. plures Doctores refert Cened. ad Decretal. collect. 153. nu. 4. optimè Nicol. Garci. de Benefic. p. 2. cap. 3. à n. 11. vbi dicit in Rota fuisse decisũ quod clerici non tenentur ad gabellam impositam à laicis pro reparatione murorum, pontium, viarum, nisi fuerit de licentia Papæ.

3 Nota quod ciuitates, ac cõmunitates pro salario medici, & aduocati absq; Regia licentia non possunt imponere collectam. Vide tamen Bellacom. tom. 2. Cõmun. Opin. lib. 4. tit. 39. nu. 2. pag. 646. Auil. ad cap. 1. Prætor. fol. 55. Azeued. ad Curiã Pisanam lib. 2 cap. 20. Perez l. 1. tit. 12. lib. 2. Ordin. pag. 308. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 10. n. 11. Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 21. n. 20.

AD §. XXXXIIII.

In text. ibi (*para o leuar dos presos*) Remissio cuius expensis sit facienda? Vide Menoch. de Arbitr. casu 228. n. 8. Perez l. 2. verbo que lo embien a costa del querelloso titul. 17. lib. 8. Ordin. pag. 341. Vincent. de Franch. decis. 332. num. 4. Pennam in Direct. Inquisitor. p. 3. comment. 34. Surd. de Aliment. titul. 1. q. 74. Corre. de Saa in fragm. ad lib. 5. Ordinat. fol. 39. num. 135. Sebast. Næui. ad Auth. de Exhibendis reis in princip. num 3. collat. 5. D. Barbos. in l. Hæres absens §. Proinde in art. de foro delicti n. 89. cum multis seqq. Rebuff. in tract. de Except. nu. 201. plures refert Doctores Cened. ad Sextum collect. 33. n. 3.

AD §. IL.

Circa modum excusationis concordat alia Ord. supra hoc lib. tit. 62. §. 78. & de his receptaroribus vide latè. Ferdin. Paez de excusatione paren-

parentum ob numerum liberorum n.1.cum seqq.vbi etiã resoluit quod his receptatoribus triennij datur vacatio iuxta text. in l. 2. Cod. de honor.& muneríb.contin.lib 10.Garci. de Nobil.glos.35. nu. 65. cum seqq. Vincent.de Franch.decis.264.

In antiq. tit.45.

Ad tit.67.Ordin.Regiæ.

De electionibus iudicum, ædilium, & decurionũ faciendis.

Em que modo se farà a eleição dos juyzes, Vereadores, Almotaces, &c.

1 SVper electionibus nouissime extat Regium diploma editum à Rege Philippo II anno Domini 1612 die verò sexta Iunij, quo datur regula in electione seruanda. Plura de electionibus vide per Cabedum decis.84.p.2.

2 Eligibilis de iure cõmuni fit inelegibilis de consuetudine per cap. Cum olim vbi notatur de cleri.coniug Aym cons.238 n.6. Cõtrariũ tamen resoluit Bobadil.in sua Politica lib.3.c.8.n.9 Et consuetudo in electionibus multũ valet,& cõsideratur vt per Melch.Phœb.decis 67. n.12.

3 Descendentes ex conuersis iudæis non sunt eligendi ad officia publica,& honores per cap.Constituit 17.q.4.resoluunt Hippol. sing.197. Otalor.de Nobilit.p.3.cap.7. nu.20. vers Cæterum Simanch.de Cathol. tit.47.nu.82.& seq. Perez l.4.tit.3. lib.8 Ordin. Auend.de Exequendis mand p.1.cap.19.n.2.Olan.in Antinomia iuris verbo Descendentes nu.35. Azeued. ad Curiam Pisanam cap.12.nu.23.& ita cautum est in d. Regio diplomate ibi, *& sem raça algũa* Curi.Philipp.p.1.§.2.n.19.

Bastardi, & spurij an eligendi?

4 De bastardis, & spurijs vide Auend.d.cap.19.n.19.& quod filius Commendatarij professi in Ordine nostri Iesu Christi non est spurius resoluunt P.Molin.de Iustit.tract.2. disp. 141. post Guti. & Flaminium Phœbos decis.68.Azeued.ad l.7.nu. 14. tit.9.lib.3.nouæ Recop.vbi n.13. de tabernarijs, & alijs vilibus personis, de quibus idem Azeued.ad Curiam Pisanam lib 1.cap.12.n.23 Exercens enim tabernam, ministrando cibũ,& potum venientibus ad domũ suam amittit priuilegium nobilitatis ex Gutier.Pract.lib.1.cap.137.n.11.

Nemo potest se ipsum eligere.

5 Nemo potest se ipsum eligere cap.Cum in iure peritus vbi glos.de Elect.Ias.in l.Cum filiusfam.n.19 ff. de legat.1.Azeued.ad Curiam Pisanam lib.2.cap.11. Cened ad Decretal.collect.99 n.3.& de nominatione agit Valasc.cons.193 n.8.

6 Nobilis non potest eligi ad officium procuratoris quãdo cõsuetudine introductum fuit ne huiusmodi personæ ad hoc munus eligãtur Vide Cab.p.1. Aresto 89. Et qui electi sunt á Rege non possunt se excusare nisi coram Senatoribus sacri Palatij per Ordin.supra hoc lib. tit.3. §.14. resoluit Cabed.p.1.decis.38.n 3.

7 Electionem non ritè factam, de aliquo officiali ad inseruiendũ Reip. potest quilibet de populo impugnare quia interest Reip.habere plures à quibus defendatur l Nam & interest ff. de Muner. & honor. Auend. de exequendis mand.lib.1.cap.19.n.27. Azeued.ad l.1.n 6.tit.14.lib.5. nouæ Recop Burg.cons.10.n.20. Matiens. l.1.glos.8.tit.14.lib.5.nouæ Recopil. Bobadil.in sua Politica lib 3. cap.8. n.17.Cabed.p.1.decis.112.& p.2. decis.84.n.16.cum seq.

Senatus Supplic. iudicauit.

8 In supremo Senatu iudicatum fuit in instrumento grauaminis quod dum pendent exceptiones contra electionem solemniter factam electus, nec officium

exercere valet, nec potest iuramentum subire donec terminentur exceptiones, teste Melch. Phœbo decis. 65. à princip.

9 Electus agens interdicto vnde vi debet probare non solùm possessionem per ingressum, sed etiam suã electionem rectè factã, aliàs non obtinebit Vide Bellam. decis. 17. Afflic. in constit. Regni sub rub. 48. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 1. cap. 13. n. 3. Et pendente quæstione super nullitate electionis supersedetur in administratione. Vide Vincẽt. de Franch. decis. 419. n. 1. Et electus pro officiali ad certum tempus lapso illo tempore intra quod fuit impeditus seruire, non debet sibi reintegrari aliud tantum tempus, quo fuit impeditus seruire vt per Vincent. de Franc. decis. 419. num. 2. & 3. optimè Valasc. cons. 155. n. 4 & 5.

10 In electione Ædilium iudex in camera votum non habet, prout iudicatum fuit Portucalensi Senatu anno Domini 1600. die verò 22. Februarij Iudic. D. D. Aluaro Velho, & Ludouico Daraujo, scriba Antonio de Mendoça. Quando dantur pares voces in electionibus sorte dirimenda est quæstio, quod iudicatum fuisse in supremo Senatu refert Melch. Phœbus decis. 67. nu. 1. & 2, vbi nu. 3. asserit in hoc anno 1618. in eodem Senatu iudicatũ fuisse quod si dentur pares voces in electionibus quod noui suffragatores sint euocandi ex proceribus ciuitatis.

Senatus Portucal. iudicauit.

Senatus Supplicat. iudicauit.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 In text. ibi (*com os homẽs bõs*) De viro bono, quod sumatur pro iudice asserit Rebuff. ad l. 73. ff. de Verbor. signif. sub verbo viri, boni arbitrio, pag 352. vbi etiam resoluit virum bonum pro vtili, vel recto accipi in l. Fideicommissatij in fine ff. de Fideicommissar. libert. ibi, vel bonis viris cõplutibus. Et in electionibus habetur respectus ad numerum personarum eligentium, non vero ad eorum qualitatem, & dignitatem, ita Phœb. decis. 66 n. 18.

2 In text. ibi (*tomarà em escrito o escriuão da camara*) Vide Gam. decis. 184.

3 In text. ibi (*cunhados*) Etiamsi sit maritus cognatæ propriæ, vel vxoris prout iudicatum refert in supremo Senatu Melchi. Phœbus decis. 66. n. 14. & 15.

Senatus Supplic. iudicauit.

4 In text. ibi (*as pessoas que mays pertencentes lhe parecerem*) Qui sint magis idonei vide Tiraq. de Nobilit. cap. 20. n. 1 Capic. decis. 27. n. 8. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 8. consid. 36. Menoch. lib. 6. de Præsumpt. q. 59. nu 10. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 19. nu. 16. cum seqq. Cabed. p. 2. decis. 84. in princip. Et possunt eligi viles personæ quoties Resp. vel Ecclesia idoneorum hominum penuria laborat, quia tunc minus idonei muneribus obeundis admouentur. Vide Bobad. in sua Politica lib. 3. cap. 4. n. 38. Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 186. n. 53.

5 Originari semper præferuntur peregrinis vide Alciat de Præsumpt. reg. 1. præs. 37. nu 1. Cassan. in Catal. p. 10 consid. 32. vers. Licet enim, & p. 11. consid. 22. Menoch. lib. 5. de Præsumpt. q. 12. num. 5. Auendan. de Exequendis mand. p. 1 cap. 19. nu. 17. Azeued. l. 14. num. 10. tit. 3. lib. 1. nouæ Recopil Cabed. p. 1. decis. 2. num. 8. Melch. Phœb. d. decis. 67. n. 11. Præsumuntur enim magis diligere patriam vt per Rebuff. in Auth Habita Cod. Ne filius pag. 594. Mench. Illustri. cap. 5. n. 16. & cap. 11 n. 31. Horosco en sus Emblemas morales lib. 2.

Originarij semper præferuntur peregrinis.

lib.2.embl.20. Flamin. de Resignat. lib.5.quæst.3. à num.142.

6 Senes præferuntur iunioribus. Vide Sebast.Nævi.ad l.2.nu.5. ff. de Vacat. muner. Menoch. cons. 126. n.22.& 26.Guillelm.in cap.Rainuntius verbo In extremis n.6.Et de Senibus vide Fr. Emman. quæst. Regul.tom.3.q.24. art.2. Pined. in vita Diui Ioannis Baptistæ lib.2. pag.97. Et plus valet vmbra senis, quàm ensis iuuenis, quod ex Bald. refert Auiles in Proœm.ad capita Prætor.n.18. pag.17. In supremo Senatu iudicatum fuit quod Decurio electus qui sit maior in ætate, est præferendus alij etiamsi priùs acquisiuerit possessionem teste Melch.Phœb.decis.66. à princip.

Senatus Supplic. iudicauit.

7 Coniugati non coniugatis. Vide Cassan. in consuet.Burgund. tub.4. in princip. glos. dic seigneur nu.37. fol.126. Menoch.d.q.12.n.6.

8 Filios habentes non habentibus. Vide Alciat d.reg.1.præsũpt.36.Menoch.d.q.12.nu.6.& habentes filios masculos Mont.de Tutel.c.35.n.57.

9 Nobiles ignobilibus. Vide Tiraq.de Nobilit.cap.20.n.1.Menoch. lib.6.de Præsumpt.q.59.n.10.

10 In text.ibi(*que na pouoação delles não achem os electores,&c.*) Necessitas enim multa fieri sinit, quæ alioquin ctimine non vacarent cap.4.de Regulis iuris. Nobilis qui habitat in ciuitate, præfertur nobili qui rure habitat, nec debent eligi ad regendam ciuitatem ruri inhabitantes. Vide Boer.decis.272. Auend.de Exequendis mand p 1.cap.19.n.19. Menoch.de Arbit.q.99.n.25.cum seqq. Et de illis qui habitant in suburbijs vide Rebuff.ad l.138.propè finem ff. de Verbor. signif. Azeued. ad Curiam Pisanam lib.2.cap.5.n.3.

In text.ibi (*contando segundo direito Canonico*) Fuetũt hæc verba de nouo apposita in hac noua Recopilatione teste Phœbo d.decis.66.nu.20.& 21.

AD §. IX.

Vide Stephan.Gratian. Discept. Forens.cap.184.vbi plura circa officia non continuanda.

2 In text.ibi(*mandamos que o que em hum anno for juyz, &c.*) Si hoc anno non seruierit quia super eius electione lis mota fuit an in alio anno seruire debeat? & iudicatum refert in supremo Senatu quod non poterit in alio anno seruire Melch.Phœbus decis.66.n.17.& 18.

Senatus Supplic. iudicauit.

AD §. X.

In text.ibi (*posto que de nòs tenha priuilegio para ser escuso dos officios,&c.*) Reguengarij sunt exempti ab officijs etiam nobilibus concilij, quia Regalia prædia tenentur exarare, & ideo ab oneribus personalibus sunt immunes iuxta text. in l. Semper vers. Coloni ff. de Iure immun. ibi coloni quoque Cæsaris á muneribus ciuilibus,vel municipalibus liberantur, vt idoneores prædijs fiscalibus habeantur, & cum hoc priuilegium sit onerosum non comprehenditur sub verbis huius Ordin.quæ tantùm de gratioso intelligenda est,& quando priuilegium est onerosum transit in vim contractus,& non potest per Principem reuocari ex Bald. in l. Qui se patris n.32. & seq. Cod. Vnde liberi, & est recepta traditio vt per Menoch.cons.113.nu.9. & cons. 307. n.5.cum seqq.& cons.331.n.66. P.Sanc.de Matrim.lib.8.disp.33.n.3. Gonzal. ad reg 8. Cancel. glos. 28. n.23. Et in expresso pro hac sententia cito cons.Menoc. cons.156. n.33.

F 4 vbi

vbi inquit quod in immunitate concessa alicui immunitas nihil exempto suffragatur vrgente bello, quando ex priuilegio,& liberalitate sicque titulo lucratiuo fuit concessa vt loquitur l.Si ex toto ff. de legat.1. secùs verò quando immunitas fuit concessa ex contractu,sicque ex titulo oneroso, nam tunc nullo belli casu extinguitur, vel annullatur, vel etiam minuitur, ita docent Ioan. Baptist. à S. Seuerino in l. Omnes populi n.181.ff.de Iustit.& iure, qui scribit quod cum ciuitas Senensis superueniente magna, & graui penuria imposuisset collectam gratia emendi frumentum, fuisse dubitatum an immunes ex pacto oneroso tenerentur ad solutionem illarum collectarum,& concludit fuisse terminatum non teneri, idem etiam Vincent.de Franchis decis.125. n.6. resoluit in priuilegio concesso ciuitati Bitonti ex causa onerosa, & in vim contractus, quod nec expresso potuit per Principem reuocari.

AD §. XIII.

1 In text.ibi(*os obriguem que venhão jurar*) Et interim quod non intrant Curiam ad iurandum nón poterunt exercere officium. Vide Auiles ad Capita Prætorum in proœm. glos. en los casos nu.1.fol.20. Azeued. ad Curiam Pisanam lib.1.cap.13.n.5.

2 Respublica illa censetur beata, quam docti administrant Plate.in l. 2. nu.2. Cod. qui ætate se excusent lib.10.D.Barbos.in l.1.ff.Soluto matrim.p.7.n.54. Et potius præmittenda est gubernari iurisperitis quam alijs vt tradit Auiles ad cap. 1. Prætor.n 5.pag.45.

Ad tit.68.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.49.

Dos Almotaceys.

De Ædilibus.

1 DE Ædilibus vide plura apud Robert. Valtur. lib. 8. de re militari cap.1. verbo Ædiles. Aymar.Ribar. lib.2. historiæ ciuilis fol.39.Budæ.in posterioribus annot. ad Pandectas pag. 240. Et vnde dicantur vide Garci.de Nobilit. glos. 48 § 4.nu.4.Et qui sint Ædiles cereales vide Bobadil. in sua Politica lib.3.cap.3.n 3.

2 Apud Romanos ad Ædilitatem scribæ non admittebantur. Vide Alexand.ab Alexand.vbi Tiraq.lib. 4. dierum geneal.cap.4.pag.458.

AD §. II.

In text ibi(*poderà a parte appellar, ou aggrauar*) Vide Gam.decis.80.

In text.ibi(*no titulo dos juyzes ordinarios*)Supra hoc lib.tit.65.§.23.

AD §. IIII.

Data necessitate vtpote quia milites præsidiales aduenerint possunt macellarij cogi dare plures boues, quàm sint in contractu. Vide Auen. de Exequendis mand. p.1. cap. 19. num. 35. Mexi. in tract. tassæ panis concl.4.num.20.

AD §. X.

1 De vendentibus vinum lymphatum vide apud Hispanos l. 8. & 9. tit. 16. part.7.& l.1 tit.7.part.6.Isern.in Ærario const Neapol.verbo Artifices. Rebuff. tom 2. ad leges Galliæ tit. de hospitibus vers.12. conclusio pag 276.

pag. 276. Sebast. Næui. ad l. Is qui in puteum 11. ff. quod. vi. aut clam. Azeued. l. 5. tit. 11. lib. 5. Recop. Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 4. n. 90. Et de vino veteri mixto cum musto. Vide Auend. de exequendis mand. p. 1. cap. 19. n. 30. vers. Quinto. Matiens. l. 1. glos. 9. n. 6. tit. 14. lib. 5. nouæ Recopil.

2 Potest fieri statutum contra rusticos vendentes ligna, & vt pondus appareat maior, vtquè carius vendatur scindunt ligna, eaquè componunt ad fraudandos emptores, hi enim puniendi sunt arbitrariè vt resoluit Matiens. d. l. 1. glos. 9. n. 9.

3 De vtentibus falsis ponderibus, & mensuris. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 11. tit. iudicium seculare, & ecclesiasticum à num. 44. Menoch. de Arbitr. casu 317. Matien. l. 2. glos. 5. & 6. tit. 13. lib. 5. nouæ Recopil. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. à n. 30. Ludouic. Rodolph. Vari. quæst. lib. 2. q. 40. nu. 13. vbi per totam q. 40. asserit scientiam requiri in vtente falsis ponderibus vt crimi naliter puniri possit.

4 In text. ibi (*paguem para o conselhò cem reys*) Nota quod decuriones statuto possunt augere pœnam iuxta doctrinam glos. verbo Tolli in Clem. Ne Romani de Elect.

AD §. XII.

1 In text. ibi (*& ponhão nelle almotaceria*) Vide Afflict. in cap. Post naralem n. 6. de pace ten. lib. 3. fol. 51. Iudex etiam ciuitatis potest taxare, & reuidere maximè ad querelam vendentis, vel procuratoris populi, seu Concilij ex Mexi. in tract. tassæ panis concl. 4. n. 13.

2 Nota quod macelli vulgo *carniceiros* possunt compelli exercere artem suam etiam inuiti hospites recipere secundum Angel. in l. 1. §. Ait prætor ff. de Postulando Deci. in l. Inuitus ff. de Regulis iuris. Cassan. in Catalogo p. 11. consid. 32. Flamin. de Resignat. lib. 5. q. 3. num. 219. Sebast. Næui. ad l. 3. n. 25. ff. de Mun. & hon.

3 Decuriones possunt taxare numerum cauponarum ex Cabed. p. 1. decis. 74. n. 3.

4 Qua pœna puniantur macellarij si carnes infirmitate mortuas vẽdant? Vide Menoch. de Arbitr. casu 382. n. 6. cum seqq. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 1. vers. Y por el consiguiente. Bobadil. in Politica lib. 3. cap. 4. n. 99.

AD §. XVI.

In text. ibi (*affilar*) Nota quod illud pondus dicitur falsum quod nunquam transiuit per manus affinatorum. Vide Mascard. de Probat. concl. 1044. n. 5. Bobad. in sua Politica lib. 3. cap. 4. n. 105.

AD §. XVIII.

1 Vide Plat. lib. 6. de legibus ibi curent ædiles vt vrbs, quàm mundissima sit, Platin. lib. 2. de optimo ciue ibi ædilium munus esse putabatur curare vt fora, vici, stratæ, viæ publicæ, cloacæ, aquæductus, cæteraquè ædificia lauta, munda, integra, expeditequè assetuarentur, tum ad vtilitatem, tum ad salubritatem ciuium l. 1. & 3. ff. de via publica Pètr. Gregor. Syntag. iuris. lib. 1. cap. 2. n 5. optimè Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 6. á princip.

2 In text. ibi (*nem se entupão os canos da villa*) Nec via iuxta l. ædiles ff. de via publica, quamuis sit vicinalis, quá nos *beco* appellamus ex Syl. cons. 60.

In

3 In text.ibi *(nem a seruidão das agoas)* Vide D. Thom. lib.1. de regimine Principis cap.2. ibi, sicut aer temperatus,ita & saluber aqua est inquirenda, ex his enim maximè pendet sanitas corporũ,quæ sæpiùs in vsum hominum assumuntur Constant. Cæsar in sua Agricultura lib.2. cap. 6. aquarum præ omnibus curam habere oportet non solùm propter aquæ fructum,sed etiam quod temperatissimum aerem faciat siccitatibus aborris, optimè Bobadil d.lib.3. cap.6.à n.17. Et plures quæstiones de aqua adducunt Ias. & alij in repet.l.quominus ff.de Fluminib.Masc card. concl.122. à nu.1. Et spurcare aquam fonrium, & riuorum prohibirum est vt per Cassan. in Caral. p. 12. consid.18.col. 13. Sebast.Næui. ad l. Is qui in puteum 11.ff. quod vi aut clam. Et de toxicante aquam fontanam Fatin. in Ptaxi crimin. p. 5.q.121.n.12.

AD §. XIX.

In text.ibi *(a cada hum ante as suas portas das ruas)* Vide l.3.ff.de via publica. Auil. ad cap. 17. Prætor. glos. esten num.2.Auend.de Exequendis mand.p.1.cap.19.nu.38. Bobadil.in sua Politica lib.3.cap.6.n.8.Nec sufficit si in lareribus viæ ponantur. Vide Afflict.in cap.1. §. Viæ nu.28. quæ sinr regalia lib 3. fol.195. Bertachin.verbo Via n. 29.

1 Clericos, & ecclesiasticas personas comprehendunt dispofita in hoc §.vt per Bobadil.d.cap.6. nu 5. Mexi. in tract. taffæ panis concl.5. n.70.

AD §. XX.

1 Vide l. 3. in fine ff.de via publica ibi non permittant stercora proijcere,neque motticinia, neque coria iacere. Bart. in l. Ædiles ff. de via publ. Rip.de Peste in princip. & de remedijs præseruat. contra pestem p.2.vers.Transeo nu.74. Auend. de Exequendis mand.p.1.cap.19. n.38. Bobadil. in sua Politica lib.3. cap.6. n.3.& 4. Et potest quis conqueri de malis odotibus vicinorum ex Stephan.Gratian.Discept.Forens. cap. 186. n.17.

AD §. XXII.

1 In text.ibi *(das demandas que fizerem,&c.)* Non tamen habent iurisdictionem ad destruenda ædificia iam facta prout iudicatum vidi Portucalensi Senaru in causa Francisci Tarejo Vimaranensis, Interest enim Reip ædificia non destrui,cum hoc pertineat ad decus vrbis vt per Stephan.Gratian.Discept.Forens. cap. 32. n.19. Qui etiam vicino sciente, & patiente opus fecit, non potest idem vicinus agere vt opus destruatut ex l. Labeo ff. de aqua pluuia Franc.Marc.decis.497.n.17. & nu. 26.D.Barbos.in l. Quæ dotis n.71. ff. soluto matrim. Causa interdicti vnde vi seruitutum coram iudice ordinario est discutienda ex Cabed.p.1. Aresto 5.

2 In text.ibi *(ou sobre estercos,& immundicias,ou agoas que se lanção)* Vide Bobadil. in sua Politica lib.3. cap.6. à n..20.

3 Sues per plateas ambulare non debent permitti, & satis commendat Petrarch.de Republ.bene administranda ibi, porcorum grunientium, ac solum suffudientium fædum spectaculum è callibus remouendum est, ac pœnis sanciendum, vt qui porcos habent rure eos alant, aut domi includant, repertos verò in pu-

in publico quicunquè voluerit impune eiipiat, refert, atquè alia eleganter adducit Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 6. n. 15.

AD §. XXIII.

1 In text. ibi (*dentro da villa, ou seus arrabaldes*) Dubitatum fuit in causa Domnæ Ioannæ Lamacensis, & Antonij Cardosi cæpta coram iudice de Britiande an prædictus Antonius poterat seusynam facere, & nouum opus nuntiare in quoddam mollendino, quod prædicta Ioanna in villa sua ædificabat, ea scilicet ratione quod illi præiudicium inferebat, aquam impediens ne in suos agros, & mollendinum effluerer, & iudicatum fuit hoc fieri non posse, & licitè iudicem qui illud sequestium vulgò embargo fecit, posse ipsum tolelre, quia nullitet, & de facto fuit positum, & quæ de facto fiunt, de facto possunt reuocari glos. verbo Seius in l. Minor 25. annis ff. de Euict. Est enim receptissima sententia in hac materia quod pro seruitutibus rusticis non competit nunciatio noui operis per l. Qui viã ff. de noui operis nunt. Gom. l. 46. Tauri n. 24. Ias. in l. 1. §. fin. ad finem ff. de noui operis nunt. quod sine dubio procedir in seruitute disconti- nua, vt est seruitus aquæductus, & aliæ similes vt optimè aduertit Alciat. d. l. Qui viam nu. 4. & lib. 3. Barerg. cap. 24. Per hæc ita vidi iudicatum Portucalensi Senatu anno Domini 1589. iudic. D. D. Ignatio Ferreira, Ludouico Galuão, scriba Galpare Soeiro. *Senatus Portucal. iudicauit.*

2 In text. ibi (*fizer mays obra sem mandado de justiça*) Nota quod si ttan factis tribus mensibus causa non sit finita poterit præstita cautione de demoliendo suis sumptibus, opus perficere. Ita probat text. in l. Vni. Cod. de noui operis nunt. cap. 2. 3. & vlt. eod. Ias. in l. 1. ff. eod. Viui. tom. 2. Commun. Opin. lib. 8. tit. 6. nu. 6. pag. 338. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 16. á nu. 17. latè circa materiam Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 384.

3 Nota quod si constaret euidenter de iniustitia, & malitia nunciationis iudex non debet pati quod opus dimoliatur: quamuis prohibitio præcesserit arg. text. in l. æquissimum 2. in princip. de bonor. possess. secundum tab. Bonacos. Commun. crimin. p. 2. verbo Nuntiatio fol. 54. & verbo Opus nouum fol. 55. Gregot. l. 8. verbo fuere rebelde tirul. 32. part. 3. Surd. cons. 154. n. 20. & vidè casum per eundem decis. 168. á n. 9. optimè Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 84. n. 36. cum seqq.

AD §. XXIIII.

1 In text ibi (*& alçarse quanto quizer*) Nota licitum vnicuique esse ædificium suum vsque ad cœlum extollere per l. Altius Cod. de Seruit. & aqua resoluunt Menoch. de Arbitrar. casu 156. Aldouin. cons. 10. n. 5. cum seqq. Brunor. á Sole in locis commun. verbo Ædificare, Catdos. in Praxi. iudicum verbo Ædificare, & verbo Seruitus n. 34. P. Molin. de Iustit. tom. 3. tract. 2. disp. 709. á n. 1. Bernar. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 69. n. 1. Cabed. p. 1. decis. 152. n. 1. vbi n. 2. resoluit hoc non procedere quoties quis propè monasterium ædificat, quod sibi non prosit, Ecclesiæ vero, aut monasterio noceat, & adde Padillam in d. l. Altius n. 19. Gail. lib. 2. obseruat. cap. 69. num. 23. & causa super *Ædificiũ suum vsq. ad cœlum extollere vnicuique licet.*

super fenestris, & ianuis, & alijs quæ super atria ecclesiæ aperiuntur, debet coram ædilibus, & decurionibus tractari non coram iudicibus ecclesiasticis ita iudicatum fuisse asserit Cabedus vbi proximè n.3.

2 Nota quod in æmulationem vicini ædificatio permissa non est. Ita Menoch. d. casu 156. n.3. & lib.6. de Præsumpt q.29 nu.28 Thesaur. Pedam. decis.16. sub n.10. Viui. Neapol. decis. 306. num.6. & decis. 493. Mascard. de Probat. concl. 620. n.15. Idem in forralitijs resoluit Alex. Raudens. resp.7. n.31. & resp.10. nu. 271. vol.1. & resp.1. n.21. vol.2. Dicetur autem fieri ad æmulationem quando ædificās nullam vtilitatem ex eo ædificio percipiat vt per Phœbos decis. 73. n.10.

3 In text. ibi (*direito daporta, ou janella, ou fresta do outro seu visinho*) Nota quod vicinus non potest de nouo ædificare portas, vel fenestras directò aduersus ianuas, vel vicini fenestras. Ita Phœbos decis. 73. á n.6.

Senatus Supplic. iudicauit.

AD §. XXV.

In text. ibi (*feito janella*) Quid si illam habeat clausam, & ea non vtatur? Vide doctrinam glos. in l. Si sic constituta ff. quemadm. seruit. amitt. Bart. in l. In filijs Cod. de decurion. lib.10. & faciunt quæ in simili Xuar. in procemio legum fori nu.15. cum seq.

AD §. XXVI.

In text. ibi (*beco*) Appellatur via vicinalis Syluan. cons. 60. Afflict. in cap.1 §. Viæ num.6. quæ sint regalia lib 3. fol.194. Et quæ dicatur? Vide Mascard. de Probat. concl. 1404. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib.4. tit.26. nu.155. in princip. vers. Quod interpretatur pag. 629. Ioseph. Ludou. tom.3. Commun. Opin. titul. de Via, actu, itinere, &c. concl.1. vers. Vicinales pag. 577. Surd. decis. 42. n.16. Et si ab vtraque parte tendat ad viam publicam, tunc dicitur via publica ex Syluan. cons. 96. n.1. Afflict. decis. 61. hanc etiam appellant trauessam, vel quelham Lusitanè, & Latinè angiportum.

AD §. XXVII.

Vide Cæpol. de Seruit. vrban. cap.61. de Fenestra. Menoch. de Arbitrar. casu 156. n.4. ad hoc quod vicino non licet habere fenestram versus vicinum ad illius æmulationem.

AD §. XXX.

Vide Afflict. in cap. 1. de feudi cognit. n.20. & in cap.1. §. Viæ n. 17. quæ sint regalia lib.3. Auend. de Exequendis mand. p.1. cap.19. nu.39. ad hoc quod prohibentur occupationes viarum, & exitus ciuitatum, & locorum, si occupatio est perpetua, secùs si esset temporalis.

AD §. XXXI.

1 Vide Afflict. in cap.1. §. Viæ n.11. & 17. quæ sint regalia lib.3. & in cap. 1. de feudi cognit. nu.20. lib.2. fol.3. vbi de consuetudine in contrarium. Ias. in l. De quibus n.51. ff. de Legib.

2 Nota quod pōs non potest fieri supra viam publicam vide Afflict. d. §. Viæ n.12. fol.194. l.8. titul.7. lib.7. nouæ Recopil. Surd decis. 42. nu.8. cum seq. Bobadil. in sua Politica lib.3. cap.6. nu.3. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 84. num. 24. cum seqq. vbi de primo gradu scalarum, de mercibus, de truncis arborum,

borum, per quæ impeditur liber transitus per viam.

AD §. XXXII.

In text. ibi (*fiqua do concelho*) Non poterat enim fieri hæc constructio sine illius licentia ex l. 2. §. Si quis à Principe ff. Ne quis in loco publico, quia solum publicum debet esse liberum vsque ad cœlum vt per Bald. in l. Item lapilli n. 8. ff. de rerum diuis. Stephan. Gratian. discept. Forens. cap. 84. n. 24. & seq.

AD §. XXXIII.

1 Nota quod si quis promisit non aperire fenestram in suo pariete cum verba sonent in factum non videbitur seruitus constituta, sed pactum quoddam personale, quod non ligat particularem successorem. Ita Specul. tit. de Empt & vend. §. Sciendum n 24. Rip. in l. 1. §. Si hæres n. 4. ff. ad Trebel. Hyppol. sing. 334. D. Barbos. in priuatis scholijs ad l. Apud Iulianum 40. §. Si quis alicui n. 3. ff. de Legatis. 1.

2 In text. ibi (*de hũa vara, & quarta*) Vide l. Si cui, & l. Meniana Cod. de Ædific. priuat. & apud Hispanos l. 25. vbi Gregor. verbo Quanta tit. 32. part. 3.

3 Nota quod si fenestra fiat super solo relinquenda est mensura, secus si super recto. Vide D. Barb. in priuatis scholijs ad l. 1. ff. familiæ herciscu. nu. 16. faciunt quæ Cæpol. de seruitut. vrban. cap. 28. n. 7.

AD §. XXXIIII.

Quid si paries communis sit an possit facere caminum vide l. Quidam Hiberus ff. de Seruit. vrban. præd. l. Si seruus §. Si furnum ff. ad legem Aquil. Et si quis fecerit parietem communem ad suum commodum, & propter se, alter vicinus non tenetur ad expensas illas factas in dicto communi pariete ex Hipol. cons. 25. n. 14. & cons. 10. n. 46.

AD §. XXXVI.

1 Vide de materia l. Si ædes, & l. Sabinus ff. communi diuid. l. Quidam Hiberus §. Parietem ff. de seruit. vrban. præd.

2 In text ibi (*& não constar, &c.*) Quando paries esset communis in extremitatibus presumi quoquè esse commnunem in medio resoluunt Honded. cons. 80. n. 23. lib. 1. Syluan. cons. 60. n. 16. Masc. de Prob. concl. 1144. & concl. 328. n. 8. cum seq. Menoch. de Præsumpt. lib. 6. q. 73. n. 19. Surd. cons. 126. n 12. cum multis seqq. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 263. n. 3. cum seqq. Et generale est vt media præsumantur esse illius, cuius sunt extrema ex Menoc. cons. 1101. n. 5.

AD §. XXXVII.

In text ibi (*faça à sua custa*) Vide l. Si nec, & l. Si ædes Cod. Communi diuid. Hippol. cons. 10. n. 46. vbi tenet quod si vicinus meus fecit parietem inter se, & me, principaliter tamen propter se, quod licet afferat vtilitatem mihi, tamen ipse vicinus non poterit petere á me partem expensæ, quia attenditur principalis intentio ipsius facientis parietem.

AD §. XXXXI.

In text. ibi (*podese acostar a elle*) De iure communi nullo modo poterat

aliquis se muro coniũgere, supponere, nec immittere l. Sacræ §. Muros, & l. Sanctum est ff. de rerum diuis. l. 22. vbi Grego. tit. 32. part. 3. Petr. Iacobi in Pract. sub tit. de fossatis, & muris. Rebuff. ad l. 157. ff. de verbor. signif. pag. 547. Ranch. p. 3. decis. 128. Boer. decis. 232. n. 4. vbi an possit perforare murum.

AD §. XXXXII. & vlt.

In text. ibi (*passarem tres meses*) Vide l 1. Cod. de noui operis nunt. Cardos. in Praxi iudicum, & aduocat. verbo Nunciatio noui operis n. 8. & de opere demoliendo vide Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 84. à nu. 1. Bernard. Græuæ ad Practicam Cameræ Imperialis lib. 1. concl. 16. nu. 17. cum sequentibus vbi agit de cautione præstita post tres menses de opere demoliendo.

2 In text. ibi (*não seja mays ouuido*) Intellige opposita exceptione per ea quæ Tiraq in l. Si vnquam verbo Reuertatur nu. 212. & seq. Gutier. Pract. lib 1. q. 96. n 11. Bonacos. tom. 2. Cõmun. Opin. li. 3. tit. 4. n. 9. pag. 381. Gonzal. ad reg. 8 Cancel. glos. 56. n. 93. & glos. 66. n. 45. & seq. D. Barb. in priuatis scholijs ad tub. ff. ad Trebel. nu. 4. & vide addita infra lib. 3. tit. 20. §. 37.

Ad tit. 69. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit 56.

Do Procurador do Concelho.

De Procuratore cõcilij.

Nota quod nobilis non potest Procurator concilij eligi, si in oppido, vel ciuitate cõsuetudine introductum non erat ad tale officium nobiles vocari. Vide Cabed. p. 1. Aresto 89.

Ad tit. 70. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 51.

Do Thesoureiro do Concelho.

De Thesaurario concilij.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

In text ibi (*& não receberà, nem despenderà cousa algũa, &c.*) Vide l. 1. Cod. de conuent. fisci debit. lib. 10. Cott. in Memorab. verbo Libri pag. 544. ad hoc quod libri consulum villarum, in quibus scribuntur collectæ, quæ diætim occurrunt non faciunt fidem nisi per notarium subscribantur.

Ad tit. 73. Ordin. Regiæ.

Dos Quadrilheiros.

Hic titulus habuit ortum á titulo de Irenarchis lib. 10. Con cordat apud Hispanos l. 12. tit. 26. part. 2. Vide Cassan. in Catalogo p. 6. consid. 14. Clar. lib. 5. § vlt. q. 7. n. 4. Sebast. Næui. in l. Munerum 18. n. 8 de Muner. & honorib. Bobad in sua Politica lib 1. cap. 13. n. 20. & lib. 2. cap. 13 n. 61 & lib. 4. cap. 7. nu. 16. Et de custodibus damnorum datorum an sint ministri iustitiæ? Dic quod sic, vt sunt *os jurados, & vintaneiros* vide Fatin. conf. 65. n. 36.

AD §. II.

1 In text. ibi (*ou outros crimes*) De istis denunciationibus vide Felin. in cap. Sicut olim de Accusat. & in cap. Si per fodiẽs n. 2. de homic. Menoch. de Arbitr. casu 323 nu. 13. cum seqq. Clar. lib. 5 §. fin q 7. & vide quid Hippol. cons. 85. n. 27. Gregor. l. 6. verbo Escogidos tit 17. part 3.

Denun-

Denunciatio nō requiritur si offensus praeueniat in accusādo maleficium. 2. Denunciatio non requiritur si offensus praeuenit in accusando maleficium, seu iudex in inquirēdo. Vide Ias. in l. Cum seruus n. 5. ff. de Verbor. Pereg. de Iure fisci lib. 2. titul. 5. n. 18. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 163. n. 8. Nec pro leui delicto. Vide Hippol. in l. Vnus §. Cognitutū n. 30. ff. de quaest. Ias. in l. Sciendum nu. 13. ff. qui satisdare cogantur. Strach. de Mercat. p. 1. n. 85. Hippol. cons. 103. n. 18. Tiraq. de Iudicio in rebus exig. pag mihi 54.

3 Omittens accusare, vel denūciare quando tenetur accusare, vel denunciare ex officio, peccat, & contra charitatem vt plurimū, & proinde ad restitutionem damni illati tenetur. Ita Sayr. in Claui Regia lib. 12. cap. 14. n. 12. cum seqq.

4 Quid si plene non constet de delicto commisso? Vide Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 163. n. 15. vbi resoluit quod statutum vt quilibet teneatur capere malefactorem, tunc demum arctabit, quando constaret de plena scientia maleficij, si imponatur poena corporalis, cum aliàs sufficeret scientia per famam, aut suspicionem, vt quia malefactor fugiebat, & rumor erat post eum, ex hoc enim inducitur suspicio, & praesumptio, idem concludit Surd. decis. 221. n. 14.

Ad tit. 74. Ordin. Regiae.

In antiq. tit. 55.

Dos Alcaides mòres.

Vide apud Hispanos l. 2. & 6. tit. 18. part. 2. Bobad. in sua Politica lib. 1. cap. 10. n. 50.

1 De castrorum custodia nō deserenda, & poenis impositis deserentibus agit latè Balthasar Ayala de iure & officio belli lib. 3. cap. 18.

2 Dominus fortalitij non potest compellere subditos ad custodiam nocturnam faciendam in castro, vel fortalitio. Ita Garci. de Expensis cap. 9. n. 40.

3 Castra debent per dominos custodiri, & reparari tempore pacis, & belli, & non expensis communibus. Vide Mench. Illust. cap. 6. Cott. in Memorabil. verbo Fortalitium.

Ad Princip. Ordin. Regiae.

1 In text. ibi (*deue ser esforçado*) Fortitudo, & magnanimitas sociae sunt nobilitatis. Vide Luc. de penna in l. Vni. Cod. de Thesaur. lib. 10. & Iuuen. Satyra 8. Quis generosa putet nisi fortia.

2 In text. ibi (*porque assi se esperarà, &c.*) Vide Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 4. n. 5. & 6.

Ad tit. 75. Ordin. Regiae.

In antiq. tit. 56.

Dos Alcaides piquenos das Cidades, & Villas.

Vide Clar. lib. 5. §. vlt. q. 28. n. 7. Bonacos. Commun. crimin. p. 2. verbo Capere fol. 8. verso Bobad. in sua Politica lib. 1. cap. 13. n. 10. vbi agit de origine nominis *Algazil*, & n. 38. quod vile sit eius officium

Ad Princip. Ordinat. Regiae.

1 In text. ibi (*mas naturaes de nossos Reynos*) Naturales qui ad officia assumuntur exteris sunt praeferendi. Vide Perez ad titul. 2. lib. 7. Ordin. pag. 414.

2 In text. ibi (*que nunqua mays possa seruir de Alcaide*) Nota quod depositus ab officio propter suum delictū

G 2 non

non potest ad aliud simile illi, quo quidem priuatus est, redire. Vide Azeued.l.9.nu.4. tit.23. lib.4. nouæ Recop.Curi.Philip. p.1.§.2. nu.37. Auil.ad cap.1.Prætorum verbo Officio n.16.

AD §. III.

In text.ibi (*porque onde os concelhos estão de posse, &c.*) Forma, & consuetudo, & lex antiqua in creatione officialium est seruanda. Vide l. Super creandis Cod.de Iure fisci lib.10. Perez l.23.in princip.titul.2.lib.7. Ordinat. pag. 413.

AD §. VIII.

In text.ibi (*pagaloão por seus bẽs*) Ergo in persona non punietur, quia qui non delinquit nunquam tenetur pœna corporali pro alio glos. singularis in l. Obseruare §.Proficisci ff.de officio procons. quam allegat ad hoc Xuar.de Fideiuss.in causa crimin.fol.113.col.1.

AD §. X.

Sine mandato iudicis non licet delinquentes capere.

1 In text.ibi (*& prenderà por mandado dos julgadores*) Vide Bonacos.Commun. criminal.p. 2. verbo Capere fol.8. verso. Perez l.1 titul.14. lib.2. Ordinam.pag. 324. Corre.à Saa in Comment.ad lib.5.Ordinat. fol 31. nu.50 cum multis sequentibus Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 13. num.2.& 16. Et plures casus,in quibus licitum est delinquentes capere sine iudicis mandato refert Farin.in Praxi crimin.p.1.q.32.à n.34. Si non deferat boletinum potest ei resisti, nisi copia superioris adesset coram quo de excessu conqueri posset. Ita Azeued.l.7.n.4.titul.23.lib.4. nouæ Recop.Farin.d.q.32.n.31.

2 Quid si ille qui capiendus est se intra donum contineat, & clausis ostijs, & fenestris nolit commentariensi apetire? Dic posse cõmentariensem frangere etiamsi in mandato non contineatur. Ita Farin.d.p.1. q.27.n.93.& seq.

AD §. XI.

1 In text.ibi (*ferà em escrito*) Vide l. Neminem Cod.de Exhibendis reis l.Cũ clericus Cod. de Episc. & cler, cap.1. de Iudic. Apud Hispanos l.1. tit.9.part.2.vbi glos.verbo Sin mandado;& l.2.tit.29.part.7.& l.7.ti.23. lib.4.nouæ Recop.Gom tom.3.cap. 9. n.3. Perez l.1.tit.14.lib.2. Ordin. glos.1.in fine.Pett.Greg Syntag.iuris p.3.lib.47.cap.40.n.18.& lib.32.cap. 6. n.5. Auiles ad cap 1. Prætor. fol. mihi 26. Menoch.de Præsumpt.lib. 2. q.24.nu.15. Bobadil.in sua Politica lib.1.cap.13.n.16 & 17.

2 In text.ibi (*& isto não auerà lugar quando o julgador mandar ao Alcaide, &c.*) Vide Bald.in cap.Cum patati col.3. de Appellat. Perez d.l.1. glos. Vni.in fine. Bobadil.d.cap.13.nu.16. in fine.

3 Nota quod repertum in fraganti delicto apparitor apprehendere poterit,etiamsi mandatum iudicis non habeat. Vide Farin.in Praxi crimin. p.1.q.21.n.137.cum seqq.

AD §. XII.

Vide Corre. de Saa in fragmentis ad lib.5. Ordinat. Regiæ fol. 33. nu.73.ad hoc quod apparitores,qui apprehendere non possunt sine iudicis mandato,idcirco nec relaxare, nisi id prius expressè imperet iudex, cui & prehendere,& custodiam relaxare incumbit ex officio.

In

In text. ibi (*saltem pessoa*) Nota custodi culpam minui, si dum virum nobilem captum haberet, laxauit habenas credens ei dicenti se non fugiturum. Vide Azeued. l. 12. n. 6. cum seqq & n. 20. tit. 23. lib. 4. nouæ Recopilat.

In antiq. tit. 58.

Ad tit. 77. Ordin. Regiæ.

Dos carcereiros das Cidades, & Villas, & das carcerages.

1 HÆC Ordinatio ampliata est per aliam, quæ inserta est in fine voluminis Ordinat. pag mihi 177.

2 Pro salario custodiæ potest carceratus retineri. Vide Guid. q. 448. Clar lib. 5 § fin. q. 62. nu. 10 Surd. de Aliment. tit. 8. priuil 62. n. 16 Perez l. 12. tit. 14. lib. 2. Ordin. pag 336. & l. 25. eod tit. & lib. pag. 345. vbi resoluit quod non detinebitur si pauper sit.

3 Et pro cibarijs datis carcerato retinetur ex Stephan Gratian. Discept. Forens. cap. 80. n. 14. Aduerte tamen quod carcerato prohibens victum præstari punitur ex Surd. d. tit. 8. priuil. 78 n 10. Non tamen custos carceris potest carcerato vendere panem, vinum, & alia, propter prohibitionem Ordinationis supra tit. 33. § 10.

4 Contractus factus inter custodem carceris, & carceratum non valet. Vide Rebuff ad l. 48. ff. de Verbor. signif. pag. 256.

AD §. II.

1 In text. ibi (*que não tragão soltos*) Intellige cum Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 27. n. 98. cum seqq.

2 Nota negligentiam præsumi in custode carcerum, si carceratum prout debeat in vinculis non tenuit, ex Farin. d. p. 1. q. 31. n. 34.

AD §. III.

1 In text. ibi (*por culpa*) Nota quod semper præsumitur sua culpa iuxta text. in l. vlt. circa med. ff. de custod. reorum. Clar. lib. 5. §. vlt. q 68. nu. 8. Azeued. l. 12. n. 16. cum seq. titul. 23. lib. 4 nouæ Recop. Farin. in Praxi crim. p 1. q 31. n. 170. vbi dicit quod custos dicitur negligens, & in culpa quando posuit carceratum contra mandatum iudicis in aliquo loco non tuto ex eo postea aufugit.

2 Nota quod custos non est in aliqua culpa, vel negligentia, si carcerati aufugerint ex carcere aliquo fortuito casu, tunc enim excusatur in totum, nec in aliquo tenetur, per text. expressum in l. Milites ff. de custodia reorum resoluit Farin. d. q 31. n. 149.

3 Amplia primò custodem scilicet excusari ex fuga carcerati, si nobilis, & bonæ opinionis carceratus pro paruo debito, vel leui causa criminali detentus ab illo sit in latioribus stantijs, & carceribus, à quibus aufugit. Vide Tiraq. de Nobilitate cap. 20. n. 27. & 28. Grammat. decis. 14. num. 3. Cassan. in Catalogo p. 8. consid. 34. Perez l. 12. titul. 14. lib. 2. Ordin. pag 33; Boer. decis. 217. nu. 9. Azeued. d. l. 12. n. 8. tit. 23. lib. 4 nouæ Recopil. Cott in Memorab. verbo Nobilitas pag. 602. Palat. in repet. cap. notab. 6. §. 7. nu. 10. Gutier. de Iuram confirm. p. 1. cap. 16. nu. 4 Menoch. lib 6. de Præsumpt. q. 59 nu. 3. Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 13. num. 27. & lib. 3. cap. 15. num. 132. Farin. d. q. 31. num. 145. & seq. Cald.

Pereira de Empt.cap.34.num.42.

4 Amplia secundò in senibus, & infirmis carceratis, quos verosimiliter custos non suspicatur quod aufugere possent ex latioribus carceribus, in quibus stare permisit, quia excusatur licet aufugerint. Ita Farin.d.q.31.n.148.

5 Amplia tertiò procedere quando carceratus præparauit fugam aliquo proditorio modo, qui non poterat à custode præuideri ex Farin. d.q.31.n.159.

6 Amplia quartò quando carcerati aufugerent fracto muro, si custos non fuit negligens in officio ad sciendum sit ne fertum, vel venenū in carcere. Vide Bonacos. Commun.crimin.p.1. verbo Carceris custos fol.21.Petez l.12. titul.14. lib.2. Ordin.pag.335. vers.Quarto. Farin. d.q.31.n.165.

7 Amplia quintò in fuga carcerati facta cum violentia, cui idem custos resistere minimè poterat. Vide Farin.d.q.31.à n.166.

8 Amplia sextò si reliquit custodiam viro fideli, qui communiter talis, & diligens reputabatur. Vide Tiraq. de Pœnis temper. causa 51. n.57.Mench.Illustr.cap.32.n.6. Farin.d.q.31.n.49.cum seqq.

9 Amplia septimò si carceratus iuit de licentia custodis per ea quæ resoluit Sutd.de Aliment.tit.9.q.17. n.10. Et is qui exijt è carcere causa voti cuiuspiam implendi statim reuersurus, non dicitur aufugere, quāuis custos qui id permisit, teneatur, nisi ex consuetudine excusetur ex Bald.in l.1. Cod. de Ædilit.Action. nu.17. Tiraq. in l.Si vnquam verbo Susceperit liberos n.179. Et exiens à carceribus iussu custodis pro confesso non habetur resoluit Mascar. de Probat.concl.820.nu.19. Melchior Mendez prætoriensis carceris custos facultatem concessit Sebastiano de Carualho apud se carcerato eundi foras, quem Prætor extra carcerem inueniens, apprehendit, dicens casum esse elogij, sed in Senatu Portucalensi anno Domini 1607. die verò 18. Augusti iudicatum fuit ex hoc fugam non argui, nec casum esse elogij, iudice D.Antonio Aluarez Sanchez criminali auditore, scriba Francisco de Sousa. *Senatus Portucal. iudicauit.*

AD §. IIII.

In text.ibi (*não deixarà de hauer a pena æstima dita*) Intelligo nisi causa necessitatis sit absens ex Bald.& Salycet. in l. Ad commentariensem Cod.de custodia reorum. Vide Hippol.cons.128.nu.28. cum seqq. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p.8. consid.34. Menoch.de Arbitr. casu 302.n.5.& casu 345.n.9.Azeued.l.12. n.19.tit.23.lib.4.nouæ Recop.

AD §. VI.

In antiq. lib.5.tit. 54. §.6.

In text.ibi (*estaua prezo por feito ciuel*) An aliqua pœna affici debeat custos carceris vltra debiti satisfactionem? Vide Gregor. ad titul. 29. in princip.verbo Accusados part.7. Azeued.ad l.12.titul.23. lib.4. nouæ Recopil.Farin.in Praxi crimin.q.31. n.80.vbi affirmatiuè resoluit.

AD §. VIII.

Nota quod custos carceris non potest relaxare captum sine bulletino relaxationis ex Angel in l. Nequè §. 1. ff. de In ius vocando, vbi Succin.n.51. & Paul. n.2. Et pôtest relaxari de nocte si periculum sit in mora ex Angel.in l.More ff.de Ferijs vbi

vbi Bald. & Alexand. Farin. in Praxi crimin. q. 31. n. 91. cum seqq.

In antiq. tit. 59.

Ad tit. 78 Ordin. Regiæ.

De Notarijs:

Dos Tabelliães das notas.

1 NOtarius debet esse vir omni exceptione maior, vt eius instrumentis plena fides adhibeatur ex l. Si quis ex argentarijs §. Quid enim ff. de Edendo resoluit latè Surd. consi. 6. à princip. vbi nu. 3. dicit quod instrumentum à notario suspecto de falso scriptum non probat.

Notarius nemo præsumitur. 2 Notarius nemo præsumitur. Vide Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 78. Ceuall. Communium contra commun. q. 386. Bernar. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 13. in coron. n. 19. Præsumitur tamen ex longa possessione, in qua quis tanquam notarius stetit, & actus fecit notarijs conuenientes in commodum tertij, & ob bonum publicum per l. Barbarius ff. de Officio prætor. resoluunt Cou. Pract. cap. 19. nu. 9. Burg. de Paz in l. 3. Tauri p. 2. concl. 3. Mascard. de Probat. concl. 198. à n 18. & concl. 1198. n. 56. Viui. & Tursan. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 11. n. 24. & 25. pag. 563. vbi Bellacôb. n. 115. Menoch. d. q. 78. n 9. & 13. Ioseph. Ludou. Lucana decis. 115. Auiles ad cap 1. Prætor. n. 12. fol. 25. Tiraq. de Præscript. vers. 27. Mench. Illust. cap. 62. nu. 5. Azeued. ad l. 8. n. 15. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 23. nu. 85. cum seqq.

Notarius debet in scriptura signum apponere. 3 Notarius debet in scriptura signum apponere. Vide Cassan. in consuetud. Burgund. ad finem in approbat. consuetudinum Burgundiæ verbo Signe de aulcun fol. 386. Menoch. consi. 42. num. 9. cum seqq. & consi. 48. num. 1. & 15. Franc. Bursat. consi. 26. n. 10. Rot. Roman. in nouiss. decis. 76. n. 1. p. 1. Bertaz. tract. clausul. in proœm. nu. 13. Ceuall. Commun. contra commun. q. 32. Mascard. de Probat. concl. 1243. n. 18. cum seqq. Rebuff. in tract. Nominat. q. 10. n. 11. & 16. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 13. in coronide nu. 17. Et non potest signum mutare vt per Cassan. in Catalog. p. 1. consid. 38. Menoch. de Arbitr. casu 318. nu. 23. & si vtetur diuersis signis debet puniri de falso. Vide Cassan. in consuet. Burgund. rub. 2. §. 1. in princip. n. 30.

4 Creditor instrumentum petens debiti, illud soluit, & non debitor, quia secundum naturam est vt sentiat onus expensarum, qui sentit commodum instrumenti super credito confecti. Vide Tiraq. de Retract. lig §. 29. glos. 3. nu. 1. Azeued. l. 13. nu. 3. tit. 25. lib 4. nouæ Recopil. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 19. nu. 2. vide infra latius §. 14. in fine n. 48.

AD §. II.

1 Vide Cou. Pract. cap. 19. num. 2. vers. De his, & n. 3. Azeued. l. 12. n. 9. tit. 25. lib. 4. nouæ Recop. de protocolo, & eius amissione, vide Farin. in Praxi crim. q. 154. á n. 28.

2 Notario creditur de amissione instrumenti quando adsunt aliquæ coniecturæ. Ita Bonacos. tom. 2. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11. nu. 205. pag. 579. in princip.

3 Nota quod si protocolum non apparet exemplum non amittit vires suas vt per Felin. in cap. Cum P. nu. 2. de fide instrum. Cou. d. cap. 19. n. 3. Gam. decis. 252. n. 1. Gregor.

l.9. verbo Vn libro tit.19. part.3. Perez l.2. titul.1. lib.2. Ordin. pag.575. In dubio tamen præsumitur non fuisse factam scripturam quando non reperitur in notis Surd. decis. 231. n.1.

AD §. III.

In text. ibi (*cada vez que forem chamados*) Nota quod tabellio recusans facere instrumentum tempore habili periurus est, & debet officio priuari secundum Cardin. in Clem. 1. verbo Dudum notab.13. de iureiur. refert Deci. in l. Inuitus nu.6. de Regulis iuris. Menoch. de Arbitr. casu 369. Gregor. l.4. verbo Fagan tit.19. part.3. Perez l.2. tit.15. lib.2. Ordin. Azeued. l.18. tit.25. lib.4. nouæ Recopil.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*logo as leão*) Intellige oculis, & ore proprio, & non sufficit recitare mente, & ore. Vide Cou. in cap. Relatum o 1. nu.11. vers. Primo equidem de testam. Abb in cap.1. n.4. vbi Felin. nu.22. de fide instrum. Ias. in l. Si ita stipulatus § Chrysogonus n.11. ff. de Verbor. Cald. Pereira de Empt. cap.34. nu.16. & 25. & cap. 35. n.1.

2 In text. ibi (*prezente as partes*) Vide glos. verbo Absoluta in l. Contractus Cod. de fide instrum. glos.2. ad finem in l. Generaliter Cod. de tabular. lib.10. Peral. in Rub. nu.6. ff. de hæred. instit. Hippol. sing. 56. Menoch. de Arbitr. casu 144. num.9. & cons.37. n.122. & cons.48 num.2. & cons.87. nu.47. cum seqq. Azeued. l.13. n.31. tit.25. lib.4. nouæ Recopil. Cald. Pereira de Empt. cap.34. n.43.

Instrumentum absque testibus nõ probatur. 3 In text. ibi (*& testemunhas*) Instrumentum enim absque testibus non probat. Vide Alexand. cons.13. nu.10. vol.1. Deci. in cap.1. n.12. de fide instrum. Tiraq. de Retract. tit.1. §.8. nu.35. glos.9. Cassan. in consuetud. Burgund. rub.4. §.19. propè finem verbo Ou de notaire. Bursat. cons. 26. n.11. Crauet. cons.860. sub. nu.1. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib.2. concl.13. in coronid. num.12. Cald. Pereira de Empt. cap.6. n.2. & 3. & vide quid cap.34. n.43.

4 In text. ibi (*assinarão ellas, & as testemunhas*) Vide apud Hispanos l.13. tit.25. lib.4. nouæ Recop. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib.4. titul.10. n.311. pag.549. & Viui. d. lib.4. tit.11. nu.123. pag.573. Azeued. l.13. tit.25. lib.4. nouæ Recop. Valasc. cons.102. nu.6. Cald. Pereira de Empt. cap.6. n.12. & cap 34. n.43. *Contrahẽtes debent scripturã subscribere.*

5 In text. ibi (*& se cada hũa das partes assinar não souber*) Vide Cald. Pereira de Empt. cap.6. n.21. & cap.34. n.14. Et etiam alius stante impedimento, vel necessitate potest pro alio subscribere ex Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos.60. n.44. cum seqq.

6 In text. ibi (*assina pela parte, ou partes*) Vide Cald. Pereira d. cap.34. n.17. ad hoc quod vnus testis potest pro pluribus contrahentibus litterarum ignaris subscribere.

7 In text. ibi (*ou riscadura*) Vide Felin in cap. Ex litteris n 10. vers. Quinta declaratio de fide instrum. Gom. l 3. Tauri nu.91. & l.45. n.145. ad finem, & 146. Menoch. de Arbitr. casu 187. nu 34. cum seqq. Mascard. de Probat. concl.494. Brunor. à Sole in locis communib. verbo Apostilla n. 1. Surd. cons.16. vbi latè de instrumento cancellato.

8 In text. ibi (*por interlinha*) De interlinearuris vide Menoch. d. casu 187. n 40. Mascard. de Probat. concl. 1254. n. 8. & eas appellat superdu-

ctiones

ctiones Vlpian. in l. 1. ff. de his quæ in testam. delentur.

9 Nota quod si instrumentum interlineatum, seu reseruatum redigatur in publicam formam debet notarius in transsumpto mentionẽ facere de illis interlineamentis, seu rasuris, aliàs manet suspectum. Vide Alexand. cons. 14. n. 4. vol. 6. Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Falsam fol. 65. in fine. Bellacomb. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. titul. 11. n. 241. pag. 582. Azeued. l. 13. nu. 49. tit. 25. lib. 4. nouæ Recop. Menoch. cons. 395. n. 57. Mascard. de Probat. concl. 1254. n. 16.

10 In text. ibi (*mingoada*) Nota quod instrumentum factum à notario per verba obscura, & non intelligibilia non est validum. Vide Greg. l. 3. verbo Escuramente tit. 13. part. 3.

AD § V.

1 In text. ibi (*forem requeridos, &c.*). Vide Cald. Pereira de Nominat. cap. 6. n 25. & de Empt. cap. 34. n. 16. vbi tenet hæc verba præceptum, & prohibitionem continere, ac proinde licet rem gestam non annullẽt, nullitatem inducere.

2 In text. ibi (*por ementas*) Idest per notas, vulgariter *cifras*. Vide Mascard. de Probat. concl. 288. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2 tit. 10. à princip. vbi resoluit quod abbreuiatura imperfecta ab ipso notario sine vllo iudicis mãdato potest extendi secundum consuetudinem in similibus receptam, quod sane intelligendum refert circa substantialia, vel etiam naturalia, non circa accidentalia.

3 In text. ibi (*as não dém ate que as notas sejão perante as partes lidas, & assinadas*) Verba hæc præceptum, & prohibitionem continere, ac proinde licet rem gestam non annullent, tamen nullitatem inducere tenet Cald. Pereira de Empt. cap. 35. n 43.

AD §. VI.

1 Vide glos. verbo Cognoscant in l. vlt. col. 3. Cod. de Iure delib. Bald. in Rub. n. 11. Cod. de Fide instrum. Boer. decis. 118.

2 In text. ibi (*que os ditos tabelliães conheção*) Vide Gregor. l. 54. titul. 18. part. 3. verbo Conocer. Vincent. de Franch. decis. 265. Azeued. l. 14. tit. 25. lib. 4. nouæ Recop. Gutier. Pract. lib. 1. q. 143. & 145. latè Cald. Pereira de Empt. cap. 7. à n. 1. Et tabellio non tenetur cognoscere contrahentes Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3. cap. 497. n. 4.

AD §. VIII.

Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 25. n. 33. vt resoluit quod non obstante quacunque clausula in contractu apposita, aut facultate ingrediendi concessa, ingressus propria auctoritate prohibeatur si venditor, aut quispiam alius restagetur.

AD §. XII.

1 In text. ibi (*farão*) Quid si fiant ab aliqua parte, & postea tabellio redigat in notã an valeant? Dic quod sic. Vide Abb. in cap. Cum P. tabellio n. vlt. de Fide instrum. Gregor. l. 5. verbo De sus manos tit. 19. part. 3. Azeued. l. 13. nu. 13. tit. 25. lib. 4. nouæ Recopil.

2 In text. ibi (*posto que as ditas escripturas, &c.*) Nota conuentiones partium per sententiam confirmari ex l. Si conuenerit 13 ff. de Re iudicata Bart. *Conuentiones partium per sententiã confirmãtur.*

Bart. in l. Si quos nu. 2. Cod. de Decurion. lib. 10. Hyeron. Muscorn. de Iurisd. num. 123. Hering. tract. de Fideiuss. cap. 1. nu. 135. Pinel. in l. 2. Cod de Rescindenda vend p. 2. cap. 2. nu. 23. Duenh. reg. 187. vers. vlt. Gom. l. 45. Tauri n. 192. col. pen. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imp. lib. 2. concl. 1. n. 49. Gam. decis. 371. n. 4. Valasc. consul. 173. nu. 24. Cald. Pereira de Renouat. Emphyt. q. 11. n. 4. Et per huiusmodi confirmationes iudicum non denegatur potestas rescindendi contractum prætextu læsionis vltra dimidium. Vide Cagnol. ad l. 2. Cod. de Rescind. vend. n. 160. vbi Pinel p. 2. cap. 2. num. 23. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Restit art. 1. glos. 1. num. 9. Menoch. cons. 1. num. 355.

AD §. XIII.

Qua pœna puniatur notarius conscribens contractum vsurarium? Vide Menoch. cons. 300. n. 84 & 85. Baptist. Costa de facti scientia, & ignorantia cent. 2. dist. 72. n. 9. Farin. in Praxi crimin. q. 154. à n. 14.

AD §. XIIII.

1 De Gabellis latè tractant Hispani tit. 17. lib. 9. nouæ Recopil. Lassarte de Decima vendit. Gironda de Gabellis. Nouissimè Gutier. in eleganti tract. de Gabellis.

2 Gabella apud nos vulgo dicitur *siza* quam cum Regina Philippa vxor Regis Ioannis I. quæ erat filia Ducis Alencastrensis Angli vidisset impositam, dixit, bona siza, quasi bono consilio Rex motus fuerat in impositione huiusmodi tributi ad Regiæ dignitatis onera supportanda. Vel potest fortè melius dici quod nomen acceperit à tributo Neapolitano quod Asizia nuncupatur, de quo Afflict. ad Constit. Regni Siciliæ lib. 1 Rub. 70. de tricesima, & salario nu. 11. tenent Cabed. p. 1. decis. 113. n. vlt. Eduard. Nunez. do Leão no liuro da Origem da lingoa Portugueza cap. 12. Petr. Marizi. Dialogo 4. Regum Lusitaniæ fol. 134. verso, & seq.

3 Apud Hispanos appellatur *Alcauala*, quæ quando incæperit, & vnde traxit originem vide apud Chronicam Regis Alphonsi II. cap. 263. & Regis Petri Castellæ anno 2. cap. 18. fol. 15. Zamalloa in Compendio historiali Hispaniæ lib. 14. cap. 17. Lazarte de decima vendit. in præfat. n. 19. & 20. Gudiel na geração dos Girões cap. 17. fol. 65. Fr. Hieron. Roman. de Republ. gentilica cap. vlt. fol. 173. verso P. Molin. de Iustit. disp. 663. à princip. latissimè Gutier. in tract. de Gabellis q. 2. per totam.

4 Aduenæ, & alienigenæ, qui in his Regnis vendiderint, aut permutauerint gabellam soluere tenentur, prout apud Hispanos diffinitum est l. 24. tit. 19. lib. 9. nouæ Recopil. Bertach. de Gabell. p. 7. nu. 6. Mench. Vsufreq. cap. 52. n. 2. Gutier. de Gabellis q. 84. n. 4. & 5.

5 Alimenta præstita pro certo salario, vel pretio constituto non debent gabellam Gutier. in tract. de Gabellis q. 34.

6 Beneficiorum vacantium fructus venditi per laicum administratorem, vel sequestrum non debent gabellam. Lazarte de decima vendit. cap. 15. n. 9. & cap. 19. nu. 43. Gutier. de Gabellis q. 87. á n. 12.

7 Bona defuncti, quæ venduntur pro animæ expiatione, non debent gabellam. Girond. p. 11. à n 3. Parlad. rerum quotid. lib. 1. cap. 3. §. 1. nu. 15. Gutier.

Gutier. de Gabellis q. 74. per totam.

8 Bona clerici defuncti vendita eius præcepto in testamento debent gabellam, Gutier. de Gabellis q. 75. n. 1. & limitat n. 5. & 6.

9 Bona hæreditatis iacentis clerici vendita vt creditoribus satisfiat debent gabellam Gutier. de Gabellis q. 88. à princip. vbi n. 8. quod gabella non debetur ex venditione bonorum laici facta per Ecclesiam, vel clericum ab eo hæredem institutum & á n. 16. quod gabella debetur ex venditione bonorum clerici iubentis in suo testamento vt hæres suus laicus vendat talem suum fundum, vel alia bona Titio certo quodam pretio ibi destinato, & nu. 25. quod gabella non debetur ex bonis clerici, vel episcopi defuncti venditis pro expiaculo animæ suæ, quando omnia veniunt in eum finem expendenda, quia animam suam instituit hæredem vniuersalem pro Missis, sacrificijs, & eleæmosinis pauperum solutis debitis, & legatis.

10 Census consignatiui super rebus cõnstitutio, vel uenditio debet gabellam Anton. Gom. tom. 2. Vari. cap. 11. n. 44. vers. Secundum. Giron. p. 5. in princip. n. 1. Lassarte cap. 10. à n. 5. Auend. resp. 23. nu. 1. Parlad. rerum quotid. lib. 1. cap. 3. §. 4. nu. 38. & §. 8. n. 49. Perez in rub. tit. 2. lib. 8. Ordin. vers. Sed quæro an debeatur gabella pag. 34. Fr. Emman. super Motu Pij V. de Censibus dubit. 5. fol. 224. Azeued. l. 1. n. 98. tit. 17. lib. 9. Recop. Gasp. Roderi. de Annuis Reddit. lib. 2. q. 4. n. 6. Gutier. de Gabell. q. 54. per totam. Census enim cõstitutio vera est emptio. Menoch. lib. 3 de Præsumpt. q. 107. num. 14. Salaz. de Vsu, & consuet cap. tt. nu. 91. Annæ. Robert. rerum iudic. lib. 2. cap. 8. pag. 430. & seq. Bern. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 7. consid. 1. requis. 2. Ex redemptione tamen ipsius census ex pacto á princip. in ipso contractu census apposito redimibili noua gabella non debetur, nisi clausula redimendi esset opposita in nouo contractu lazarte cap. 10. nu. 10. Gasp. Roderi. d. q. 4. num. 9. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 384. vers. Si autem census. Gabella soluenda est illi publicano ad quem pertinent vectigalia vbi sita sunt bona, super quibus annuus redditus constitutus est Lazarte cap. 4. n. 31. Girond. p. 6. n. 29. Felician. de Solis de Censib. lib. 2. cap. fin. n. 12. Azeued. l. 1. nu. 9. tit. 15. lib. 5. & l. 1. nu. 119. tit. 17. lib. 9. Recop. latè Gutier. de Gabellis q. 55. per totam, vbi nu. 6. resoluit quod si in diuersis territorijs extent bona, super quibus census specialiter constitutus est, pro rata valoris vnius cuiusquè fundi eorum bonorum debeat gabellæ solutio fieri. Ex venditione census ad vitam, vel perpetui redimibilis super redditibus Regijs hoc est *sobre juros del Rey* non soluitur gabella Lassarte cap. 10. nu. 43. Gurier. q. 57. n. 17. Cabed. p. 2. decis. 113. à n. 7.

11 Compromissum non debet gabellam Girond. de Gabellis p. 3. n. 10. Azeued. l. 2. n. 21. tit. 17. lib. 9. Recop. Gutier. de Gabellis q. 45 n. 29.

12 Conditionalis contractus pendente conditione non debet gabellam, quæ conditione impleta soluetur primo gabellario, hoc est, loci, & temporis, in quo fuit celebratus contractus conditionalis. Tiraq. de Retract. lig. §. 1 glos. 21. n. 13 & de Retract. conuent. § 6. glos. 2. n. 2. Pinel. in l. 2. Cod de Rescind. vendit. p. 2. cap. 3. n. 35. Lassarte de decima vendit. cap. 5. num. 1. & 10. Patlad. lib. 1. rerum

rerum quotid.cap.3.§.3.n.34. P.Molin de Iustit. tract.2. disp.337. vers. Vbi Surd.decis.305.num.16.Cardin. Mantic. de Tacitis, & ambig. conuent lib.4 t.t.16.num.16. Gutier.in tract.de Gabellis q.8. Cabed p.1.decis.18.n.4.

13 Datio in solutum voluntaria soluit gabellam Girond.p.5.princ.à n.41. Lassarte cap.7.n.1.vers.Verum. Surd.decis.305.n.6. Ignat. de Villar. in Sylua respons.lib.1.resp.11.nu.19. Latissimè Gutier.in tract.de Gabell. q.23.

14 Decimales fructus conducti à clericis gabellam debent Gutier. in tract.de Gabellis q 93.n.73.

15 Diuisiones si fiant per viam refutationis non debetur ex contractu gabella, quia refutatio non est contractus,sed distractus, secùs si pretio fiat Gutier.de Gabellis q.63.n.6.

16 Diuisio quæcunquè bonorum facta,siue inter hæredes, siue inter socios,etiam interueniente pecunia, vel alijs rebus non debet gabellam, àpud Hispanos diffinitum est per l. 35. tit.18.lib.9. Recop. & apud nos in articulis gabellarum cap. 6. §. 4. post multos Gutier. de Gabellis q. 71. à n.9.cum seqq.

17 Dimissio simplex,vel refutatio non soluit gabellam Surd.decis.305. num 18.

18 Donatio gratuita, nisi in fraudem gabellæ fiat, non debet gabellam vt per Gutier. in tract. de Gabellis q.64.per totam vbi n.3. quod donatio omnium bonorum ea lege facta vt donatarius donatorem alere teneatur non debet gabellam, & n.5.quod donatio quando in ea interuenit pretium debet gabellam.

19 Dos etiam æstimata non soluit gabellam.& diffinitum est apud Hispanos l.35.in 1.p.tit.18. lib.9. nouæ Recop. Parlad. rerum quotid. lib.1. cap.3 §.6.n.42.Lassarte cap.20.n.35. Girond.p.7.§.2.n.8. Gutier.de Gabell.q.72. Cabed.p.1.decis.104.n.6. vbi dicit iudicatum.

20 Emphyreuticū ius venditum, siue proprietario ipsi,siue cuicūquè altero gabellam debet Gutier. de Gabellis q.58.n.23. Non autem debetur si emphyteuta det pecuniam domino directo tempore concessionis pro ingressu,quia illud quod datur pro ingressu regulatur pro pēsione soluta per modum solutionis anteciparæ vt per P.Molin.de Iust. tract.2.disp.450.

21 Libri non debēt gabellam per l.34.tit.18.lib.9.Recopil. Gutier.de Gabellis q.78.n.3.cum seqq.

22 Locatio, & conductio non debent gabellam Gutier. de Gabellis q.35.n.1. & 4. Etiam sit ad longum tempus, & pro eo toto tempore vnum pretium constituatur q. 40. à num.1.

23 Nullitate laborans contractus non soluit gabellam prout constitutum est in articulis gabell. cap.6. in princ. Vide Anton. Gom. tom. 2. Vari.cap.2.n.31.in fine. Surd. d.decis.305.n.17. Gutier.Practi. lib.1. q. 129. n.2.& de Gabellis q.9. & q.28. num.5.

24 Permutatio soluit gabellam,& diffinitum est in articulis gabellarum cap.1.§.1.ibi, *& tambem do preço em que forem aualiadas as cousas que forem trocadas,& escambadas,paguem pela dita guiza.* Vide Parlad. lib.1. rerum quotid cap.3 § 2. nu.22. Cardos.in Praxi iudicum verbo Gabella nu.6. Gutier.de Gabellis q.27.

25 Promissio de vendendo non soluit gabellam Gutier. de Gabell.q.47. Cardin. Mantic. de tacitis,& ambig.conuent. lib.4. titul.2. n.3.

num. 3. Valasc. consf. 77. num. 7.

26 Quasicontractus non debent gabellam nouissimè Melch. Phœb. decis. 24. n. 24.

27 Redditus venditio debet gabellam vide Gasp. Roder. de Annuis reditib. lib. 2. q. 4. á n. 7. & q. 22. n. 28.

28 Rex de eo quod emit, vel vendit nõ debet gabellam ex l. Vniuersi Cod. de Vectigalib. l. Licitatio §. Fiscus ff. de Public. & habetur apud Hispanos l. 5. tit. 7. part. 5. vbi Greg. verbo Para elRey. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 663. nu. 4. vbi nu. 9. resoluit deberi ex illis rebus gabellam, quia debitor tenetur de euictione iuxta l. Ob causam Cod. de Euictión. Et Rex in rebus, quas vendit non potest sibi esse tributarius, & videomnino quæ Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 6. n. 5. cum seqq. Pereg. de Iure fisci lib. 6. tit. 5. n. 24. cum seqq. & cõstitutum est in nouo regimine gabellarum §. 16.

29 Socius priuilegiatus non excusat socium à solutione gabellæ, nam si vendatur res communis clerici, & laici, tantùm solui debet decima, vel gabella de ea parte, quæ competit laico glos. verbo Fratribus in l. vlt. Cod. de Muner. & honor. lib. 10. Cou. Pract. cap. 34. n. 2. Bened. Capr. tom. 1. Commun. Opin. lib. 1. tit. 2. n. 130. pag. 161. Menoc. de Arbitr. casu 379. n. 8. & cons. 136. n. 23. & 25. Cald Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n. 33. faciũt quæ D Bar. in l. Quia tale n. 42. ff. Soluto matr. quamuis contrariũ sequatur Steph. Gatian. Discept. Forens. cap. 26. n. 16.

30 Sepulturæ vsus venditio non soluit gabellam, vt nouissimè resoluit Melch. Phœb. decis. 8 n. 15.

31 Translatio non soluit gabellam, secùs quando qui possidet dimittit rem pro pecunia, Vide Parlad. rerũ quotid. lib. 1. cap. 3. § 2. n. 31. Lassarte cap. 7. nu. 5. in fine, & cap. 17. nu. 51. Azeued. l. 2. nu. 20. tit. 17. lib 9. nouæ Recop. Quaran. in Sum. Bullarij verbo Alienatio n. 43. pag. 53. Gutier. in tract. de Gabell. q. 45 per totã. Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 16. n. 49. & cap. 9. nu 34. & 35. Et in Senatu Supplicat. anno Domini 1615. in causa Antonij Mendez, & Didaci de Carualhaes ex oppido Vimaranensi ita iudicatum fuit. *Acordão os do Desembargo, &c. Aggrauados são os aggrauantes pellos Desembargadores da casa do Porto, em auerẽ por boa a transaução de que se trata, reuogando sua sentença em forma da ditta trãsaução, da qual se não pagou siza, auendo translação de dominio, & posse: julgão a dita transaução por nulla, &c.* Iud. D. D. Hieronimo Pimenta de Abreu, & Dyonisio de Mello, scriba Marco do Quintal. *Senatus Supplic. iudicauit.*

32 Venditio cum pacto de retrouẽdendo iuxta terminos l. 2. Cod. de Pactis inter empt. soluit gabellam, ex reuenditione autem alia non debetur Tiraq. de Retract. conuent. §. 6. glos. 2. nu. 15. Gom. tom. 2. Vari. cap. 2. sub n. 31. & l. 79. Tauri nu. 30. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 2. cap. 3. n. 36. Girond. p. 5. in princ. n. 30. Lassarte cap. 14. á n. 36 Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. § 4. n. 5. Matiens. l. 7. glos. 3. n. 14. ti. 11. lib. 5. nouæ Recop. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 374. vers. Dubium est. latissimè Gutier. de Gabellis q. 10. nu. 22. cum seqq. nouissimè Melch. Phœb. decis. 24 á n. 16.

33 Venditio resoluta, aut recissa per remedium l. 2. Cod. de Rescind. vendit. debet gabellam Pinell. d. cap. 3 num 35. vers. Diuersum autem. Parlad d. cap 3. §. 5. num. 5. Girond. p. 6. §. Vni num. 22. Gutier. de Gabellis q 12.

H Vendi-

34 Venditio, vel permutatio rescissa doli mali metus ve causa soluit gabellam Lazarte d.cap.14.n.55. Girond.d. § Vni. num.23. & 24. P. Molin.d.disp.352.vers.Petes, vbi asserit quod in hoc Regno venditor restituere tenetur emptori vna cum parte pretij, quod plus accepit, partem gabellæ quam, quoad eam partem pretij, emptor soluit. Gutier. de Gabellis q.24.per totam.

35 Venditio necessaria debet gabellam. Lassarte cap.19.n.100.latissimè Gutier.de Gabellis q.22.

36 Venditio rei habita fide de pretio celebrata statim debet gabellam & peti potest antequam veniat dies solutionis pretij Auend.resp.29. in princip.vers.Fiscus. Azeued.l.1. nu. 82. cum seqq.tit.17. lib.9. Recopil. latè Gutier.de Gabellis q.49.

37 In text.ibi (*& não farão carta algũa de venda, &c.*) Procedit etiam quando venditio fit per priuatam scripturam, prout iudicatum audiui in Senatu Supplicationis anno Domini 1591. in quadam causa Ioanniæ da Rocha, & Melchioris de Nouaes ex oppido de Alanquer, iud. D. D. Petro Barbosa, & Ludouico Machado, & Hieronimo Cabral, quo tẽpore etiam agebatur de nouo regimine gabellarum in §. *E porque sou informado*, vbi requirebatur quod in charta venditionis transcriberetur certitudo gabellæ solutæ, quamuis aliud resoluat Stephan. Gratian. Discept.Forens.cap.11.à n.26.

Senatus Supplic. iudicauit.

38 Dubitatum fuit in Senatu Supplicationis an hæc Ordin. quarenus contractum nullum reddit ob non solutam gabellam ex venditione bonorum immobilium haberet locum in venditione celebrata per chyrographum, in terminis, in quibus fieri potest intra quantitatem scilicet Ordin.lib.3.tit.59. Et iudicatum fuit procedere etiam in hac venditione facta per chyrographum teste Melch.Phœb.Aresto 61.

Senatus Supplic. iudicauit.

39 In text.ibi (*em que os taes bẽes estiuerem*) Ergo gabella de venditione bonorum immobilium soluenda est in eo loco, vbi ea bona, quæ venduntur, sita sunt ex Batt.in l.Forma §.1.n.2.ff.de Censib.& apud Hispanos ita cautum est per l.9.tit.17.lib. 9. nouæ Recop.vbi Azeued. Greg. l.8.glos.vlt.tit.5.part.5.Lazart.de decima vend.cap.4.nu.31. Girond. de Gabellis p.6.n.27.Parlad.lib.1. rerũ quotid.cap.6.§.8.nu.10. D. Mart. in votis nouiss.decis.voto 27.n.6.Cald. Pereira quæst.forens.lib.1.q.12.n.4. Et de censu vendito super aliqua re immobili gabella soluenda est, vbi res sita est. Vide Stephan. Gratian. discept.forens.cap.29.n.1. Er gabellam, quam *siza* vocamus, semper soluendam esse in loco venditionis tenet Cabed.p.2.decis.113.n.2.& dicit iudicatum in supremo Senatu anno Domini 1616.& 1617.Melch.Phœb decis.24.n.27.

Senatus Supplic. iudicauit.

40 In text.ibi(*& serà incorporada de verbo ad verbũ, &c.*)Si omittatur hæc incorporatio de verbo ad verbũ venditio erit nulla, & nunquam supplebitur talis nullitas, nec præsumetur ex tempore, quando enim vitium, & defectus scripturæ ex eo patet euidẽs dicitur, & nõ suppletur ex tempore, iuxta tradita per Seraphin.de priuilegijs Iuram.priuil.31. n.72. Menoch. de Præsũp.lib.3.q.132.n.79.Masc.de Probat.cõcl.1140.n 25. & cõcl.1316. n 33. Valasc.cons.162.n. 20 & seq. Auen.Iun.ad l 41.Taur.gl.3.n.5.& 6.

41 In text.ibi (*serão nenhũas, & de nenhũ effeito*) Idem si nõ fuerit soluta integra gabella ex Tiraq.de Retract. tit.2.§.4 glos.6.n.24.& de iudicio in rebus

rebus exig. vers. 22. Aduerto quod solutio gabellæ interuenire debet ante contractum venditionis, nec emptor euadit nullitatem contractus, & pœnam huius Ordin. transactis aliquot annis eam fisco, aut eius publicanis soluat prout crebrius in supremo Senatu iudicatum refert Melch. Phœb. decis. 24. n. 8.

42 Gabellam non fuisse solutam probatur per librum exactoris. Vide Bart. in l. 1. n. 4. Cod. de Exactoribus tribut. lib. 10. Menoch. cons. 21. n. 23. & cons. 23. n. 15. & cons. 98. nu. 50. & cons. 122. n. 10. & cons. 199. n. 3. Mascard. de Probat. concl. 834. n. 36. Flamin. de Resig. lib. 1. q. 14. n. 54. Et cōtra gabellam est iudicandum in dubio Gut. in trac. de Gabellis q. 6. n. 10.

43 Nota quod annullata venditione ex eo defectu emptori restituetur gabella, si quam soluit, probat art. gabellarum cap. 6. in princip. ibi. *E achandose que a tal venda por direito não val, & for desfeita por sentença, em tal caso não haja ahi siza*, quod etiam de iure renuerunt Bald. & Salycet. in l. 2. Cod. de Eunuchis. Girond. de Gabellis p. 5. à nu 25. Firmian. eodem tract. 3. p. 8. nu. 16. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 2. cap. 3. nu. 35. ad finem. Garci. de Expensis cap. 18. n. 47. Azeued. l. 1. n. 147. vers. vltimò tit. 17. lib. 9. nouæ Recopil. Gutier. Practic. lib. 1. q. 129. n. 2. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3 §. 3. n. 35. & 36. Melch. Phœbos decis. 24. n. 26. Cabed p. 1. decis. 18. n. 4. Si tamen venditio iam consumata rescindatur ex aliqua causa, id quod datum est fisco nomine Gabellæ repeti non potest vt per text. in l. Debet ff de ædilitio edicto resoluunt Tiraq. de Retract. conuent. §. 6. glos. 2. n. 8. Melch. Phœb. decis. 24. n. 21. vbi n. 23. tenet quod nec etiam debet auferri quod fuerit datum proxenetis, vel mediatoribus, vel scribis.

44 In text. ibi *(as proprias partes, ou seus herdeiros)* Ergo illis tacētibus nullus alius tertius eam nullitatem obijcere potest arg. l. Cum prætor ff. de Iudic. l. 4. §. Competit. ff. Si seruitus vendic.

45 In text ibi *(em qualquer outro tempo que quizer)* Etiam post triginta annos opponi potest ex traditis per Balb. de Præscrip. 4. p. 4. princ. q. 32. n. 4. & 5. Ozasc. decis. 142. n. 33.

46 In text. ibi *(& isto mesmo se guardarà nos bēes que se venderem em pregão, &c.)* Nulla enim est subhastatio si gabella non fuit soluta vt per Mendez à Castro in praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 21. n. 83. Gutier. de Gabellis q. 22. Nota etiam de necessitate requiti quod certitudo transcribatur in charta addictionis, imò si aliter fiat inualida erit, dictio enim, &, eius est naturæ vt qualitas adiecta in prima prohibitione videatur repetita in secunda ex glos. 1. in l. Si sic constituta ff. quemadm. seruit. amitt. recepta vt per Surd. decis. 88. n. 25. Cened. Practic. sing. 50. n. 18. & sing. 97. & ita iudicatum fuit in Senatu Supplicationis anno Domini 1615. in causa Antonij Fernandez Vlyssiponensis, & Antonij Nogueira Vimaranensis, & tenor sententiæ talis est. *Acordei, &c. Aggrauados são os aggrauantes pelos Desembargadores da casa do Porto, em absoluerem aos R. R. do por elles pedido, reuogando sua sentença vistos os autos, & como se proua não se pagar siza da venda na forma que em direito se requeria, nem se encorporar a certidão na carta de arrematação: pelo que conforme a direito, a venda, & arrematação foy nulla, por tal a julgo, & mando que os R. R. restituão o casal, com os fructos da induida occupação, q̃ se liquidarão na execução desta sentença:* *Senatus Supplicat. iudicauit.*

& os A. A. restituão o preço per que foy comprado, ou se compense pelos fructos, atè a concurrente quantidade, & paguem os R. R. as custas dos autos. Iudic. D. D Dyonisio de Mello, & Aluaro Velho, scriba Marco do Quintal.

48 Dubium est an emptor teneatur soluere instrumentũ emptionis? Dic quod quando scriptura tendit in commodum emptoris, & venditoris ambo tenentur ad solutionem argum. text. in l. quoniã liberi Cod. de testib. & glos. in l. Si irruptione §. vlt. ff. finium regund. dum resoluit expensis illorum, inter quos lis est super quæstione finium regundorũ, poss. iudicem, ad quem cognitio causæ pertinet, mensorem mittere, quam sequuntur Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 6. verbo par leurs n. 9. fol. 70. verso. Gregor. ad l. 26. verbo Despensas titul. 16. part. 3. Vincent. de Franch. decis. 332. nu. 7. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 7. § 4. n. 10. Surd. de Aliment. tit. 1. q. 62. n. 7. & tit. 4. q. 21. n. 6. vbi idem resoluit de teste producto ab vtraque parte Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 57. n. 2. Et quod emptor, & vẽditor debeant soluere, excepto vno tantùm casu, quãdo scilicet emptor vi retractus vult à vẽditore rem ab il lo emptam abstrahere tradunt Cass. rub 10. §. 1. verbo Les frais n 6 Tiraq. de Retract. lig. §. 29 glos. 3. n. 1. & de retract. conuent. §. 6. glos. 2. n. pen. Si tamen contractus sit factus in commodũ tantùm vnius, veluti in pecunia mutuata tenetur debitor expẽsas scripturæ soluere vt per Bal. quẽ refert, & sequitur Tiraq. vbi proxime. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 19 n. 2.

AD §. XIX.

1 Nota quod testamẽtum non est contractus, ex glos. in l. Testamentũ Cod. de Testam. Vide D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir num. 36. ff. Soluto matrim. Rebuff. ad l. 99. ff. de Verbor. signif. pap. 420.

2 In text. ibi (*a parte a que pertencer*) Nota quod notarius illis tantùm edere tenetur instrumẽtum, ad quorum instantiam confectus est. Ita Bernard Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 106. à princip. Gregor. l. 9. verbo Aquel tit. 19. part. 3. Cacheran. Pedam. decis. 57. nu. 1. Rutg. Ruland. de Commissar. p. 2. lib. 5. cap. 19 n. 22.

3 In text. ibi (*não lhe darà mays outro*) Vide Azeued. l. 17 tit. 25. lib. 4 nouæ Recop. faciunt quæ Cou. Pract. cap. 19. n. 3. Mench. Illustrium ca. 31. n. 31. Poterit tamen á Palatinis Senatoribus epistolã habere vt sibi aliud præsente parte cõcedatur, vt constitutũ est in regimine Senatorum Palat. §. 69. & Ordin. lib. 3. tit. 60. § 6.

4 Quid si dicat protocolum, *hũs, & muytos instrumentos*, an plura liceat conficere? Dic quod sic per ea quæ resoluit Cald. Pereira de Empt. cap. 35. n. 12.

AD §. XX.

In text. ibi (*deixarà feito seu final publico*) Sine quo non valet vide Azeued. l. 12. á num. 13 tit. 25. lib. 4. nouæ Recopil.

Ad tit. 79 Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 60.

Dos tabelliães do judicial.

De Tabellionibus.

1 Nora quod spurij, alijquè infames exercere possunt officium tabellionis, quia non est dignitas, sed onus, & officium vile vt per Ias. in rub. ff. de noui operis

Tabelliones officiũ possunt infames exercere.

operis nunt. nu. 3. Tiraq. de Nobilit. cap. 15. n. 15. & cap. 34. n. 34. Cassan. in Catalogo p. 11. consi. 19. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11. nu. 42, vers. Et hoc non mirum. Cou. Pract. cap. 19. n. 6. Greg. tit. 19. in princ. verbo Escriuanos part. 3. Menoch. cons. 38. n. 1. 17. & 18. Gutier. Practic. lib. 1. q. 137. n. 3. Azeued. ad l. 7. nu. 16. tit. 9. lib. 3. & l. 22. n. 5. tit 14. lib. 6. nouæ Recopil. Farin. cons. 94. nu. 5. In hoc tamen Regno tabellionis, vel scribæ officium vile nõ reputabitur, cum Reges conferre soleant ista officia famulis suis in seruitij impensi satisfactionem, cum sint dicti famuli nobili genere orti, & à dictis Regibus nobiliũ titulis cohonestati, ijsq; famulis præcipit Ordin. infra tit. 96. §. 2. ad finem commendari prædicta officia, ibi, *& não auendo criados nossos a que tenhamos obrigação, &c.*)

Clerici nõ possunt esse tabelliones. 2 Clerici non possunt esse tabelliones. Vide Viui. d. nu. 42. vers. Et ideo clerici Franc. Marc. p. 2. decis. 194. Aldouin. cons. 51. n. 29. Bernar. in Pract. cap. 60. vbi addit. lit. A. Cardos. in Praxi iudicum verbo Clericus n. 78. Caual. Communium contra commun. q. 404. nu. 2. Pradil. in Summa legum pœnaliũ p. 2. casu 54. n. 9. D. Garsi. Mastrillo Siciliæ decis. 159. à n. 1. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 116. n. 15. Clericus beneficium Ecclesiasticũ habens vnde congruè sustentari posset etiam in tribunalibus ecclesiasticis publicis tabellionis officio vti non poterit ex Cou. Pract. cap. 19. n. 8. vers. Tertia cõclusio resoluit Sayr. in Claui Regia lib. 12. cap. 25. nu. 6. & Graffis in aureis decis. p. 2. lib. 3. cap. 2. á n. 17.

3 Nota quod notarius deputatus ad scribendum certum genus actorum non potest alia diuersa scribere etiam de consensu partiũ. Vide Hippol. in l. 1. §. Præterea num. 127. ff. de quæst. Greg. l. 7. verbo Aquel officio tit. 9. part. 2. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 10. n. 4. vers. Et hoc casu, & p. 2. cap. 15. Azeued. ad tit. 25. in princ. n. 19. & l. 19. lib. 4. nouæ Recopil. D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudic. art. 1. n. 177. Vnde fiscus etiam notarios habet particulares adeo vt alij tabelliones fiscalia acta conscribere nequeant ex Pereg. de Iure fisci lib. 7. tit. 2. n. 16.

4 Notarius non potest conficere instrumentum publicum extra territorium eius, qui eum creauit notarium etsi partes consentiant ex Bart. in l. Apud proconsulem ff. de Manumiss. vind. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 115. n. 23. Greg. l. 8. verbo de Segouea titul. 18. part. 3. Valasc. cons. 9. D. Barbos. d. art. 1. n. 176.

AD §. IIII.

In text. ibi (*de hum lugar forem sospeitos, &c.*) Aduerte quod tabellio factus à Rege non potest extra Regnum facere instrumentum. Vide Bart. & alios relatos vbi proximè Stephan. Gratian Discept. Forens. cap. 167. n. 55. vbi etiam de creato à Papa, vel Imperatore, cui permittitur in quacunquè parte orbis suum officium exercere, in Hispania autẽ, quæ non recognoscit Imperatorem non poterit creatus ab eo exercere officium suum. *Tabellio factus à Rege, non potest extra Regnũ facere instrumentũ*

AD §. V.

In text. ibi (*& o que lhes for mandado pelos juyzes*) Similis est alia Ordin. supra titul. 24. §. 19. Nota quod sicut tabellio non potest scribere nisi iudice mandante, ita etiã non poterit alicui eo non mandante actorum copiam dare secundum Bal. Fulgos.

 & Paul.

& Paul. in l. Is apud quem Cod. de Edendo, quos refert Ias. ibi n.3. Deci. in cap. 1. nu. 53. vers. Tertio limita de Probat.

2 In text. ibi (*em maneira que por sua negligencia a justiça não pereça*) Nota quod partes possunt contra tabelliones agere ad interesse, si eis praeiudicet defectus alicuius solemnitatis ex l. vlt. Cod de Magist. conuen. vbi Bart. Menoch. cons. 37. nu. 3. Farin. in Praxi crimin. q. 155. n. 12. Cald. Pereira quaest. forens. cons. 19. n. 48. & 49 & de Empt. cap. 34. n. 49.

3 In text. ibi (*o dia, mes, & anno*) Vide Ordin. supra tit. 24. §. 16. Et debet facere per longum, & non abbreuiatè, vel per ambitum, aut signum. Vide Alciat. lib. 10. Parerg. cap. 25. Afflict. in constit. regal. l. 78. in princ. n. 19.

4 De his abbreuiaturis vide apud Hispanos l. 7. vbi Gregor. titul. 19. part. 3. Azeued. l. 12. n. 6. cum seqq. titul. 25. lib. 4. nouae Recop. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuēt. lib. 2. tit. 10. á princip. Cald. Pereira de Empt. cap. 35. n. 43.

AD §. VI.

In text. ibi (*as concertarão com outro tabellião*) Vide infra hoc titul. §. 28. Quid si ipse tabellio ponat concordiam, non tamen cōcordet in veritate? Vide Bart. in l. Si quis obrepserit nu. 2 ff. de falsis, Tiraq. de poenis temper. causa 42. n. 11. & seq.

AD §. XI.

Testis dictum non annullatur qui negauit

In text. ibi (*pelo costume*) Nota quod non annullatur dictum testis, qui negauit affinitatem. Ita Mascard. de Probat. concl. 1040. n. 4. Menoc. de Praesumpt. lib. 5. q 22. nu. 19. Bobadi. in sua Politica lib. 5. cap. 2. n. 50. & de leui affinitate Tiraq. de iudicio in rebus exig. vers. 86. Nec de falso puniri potest. Valasc. cons. 51. nu. 15. posse tamen puniri de crimine stellionatus resoluunt Mascard. conc. 743. n. 10. Ias. in l. Si quis nec causam. n. 22. ff. Si certum petatur, & in l. Si duo patroni § Idem Iulianus n. 38. ff. de Iureiur. & in l. 1. §. Hoc autem n. 10. ff. de noui operis. Felin. in cap. Fraternitatis de Haeret. nu. 25. Soccin. reg. 520. vers. Primo fallit. Bernard. reg. 745. Grammat. decis. 43. à n. 5. Clar. § Falsum n. 9. Azeued. l. 2. n. 40. tit. 8. lib. 4. nouae Recop.

affinitatē punitur de falso.

AD §. XII.

In text. ibi (*no titulo dos enqueredores*) Infra tit. 85. §. 2.

AD §. XIII.

Nota quod confessio inuentarij bonorum ad absentes pertinentium pertinet ad iudicem ordinarium eoquòd tabellio scribere debet iuxta istam Ordin. licet datio curatoris ad bona pertineat ad iudicem orphanorum ex Ordin. infra hoc. lib. titul. 89. in Princip.

AD §. XIIII.

Vide Ordinat. infra lib. 3. titul. 86. §. 20. cum multis seqq.

AD §. XV.

In text. ibi (*no titulo dos escriuães dante os Desembargadores*) Supra hoc lib. tit. 24. §. 28.

AD §. XVII.

Vide Cald. Pereira de Emptione cap. 35.

cap. 35. n. 12. ad hoc quod quando ex protocollo fuit vnum instrumentũ assumptum aliud extrahi non potest parte non citata, & inaudita, licet primum exemplum possit liberè desumi. Ideo prudentes notatij solent in protocollis scribere iam dedisse exemplum partibus.

AD §. XVIII.

Vide similem Ordin. infra hoc lib. tit. 83. §. vlt. & vbi primum causa fuerit finita intra mensem vnum debent acta mittere vt rationes fiant sub pœna amissionis officij ex Ord. supra titul. 24. §. 46. & habetur in §. præcedenti.

AD §. XIX.

In text. ibi (*sem sua licença*) Quæ præcedere debet vt per Cassan. in consuet Burgund. rub. 4. §. 7. glos. Si ce non. est n. 38. cum multis sequent. fol. 163.

In text. ibi (*a outro escriuão, ou tabellião do mesmo officio*) Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 35. n. 6. ad hoc quod nullus alius præter ipsum tabellionem ex protocollo potest instrumẽta publicare, quoniam qui inchoauit debet perficere, & absoluere, & acta sunt perficienda ab eo nuntio, & tabellione, qui ea scribere exorsus est: nam si tabellio, qui scripsit ægritudine laboret, aut alio impedimento detineatur, iudicis mandato non aliter alius poterit instrumenta publicare, & in publicam formã redigere.

AD §. XX.

Similis est Ordin. supra hoc lib. titul. 24. §. 4. & 5. & nunc auctæ sunt pœnæ per legẽ à Rege Philippo II. editam super distributionibus.

AD §. XXIII.

In text. ibi (*no titulo dos aggrauos*) Infra lib. 3. titul. 84 §. 3. & expressius tit. 70. §. 16. cum seqq.

AD §. XXVII.

Similis Ordin. supra tit. 24. §. 10. hoc lib.

AD §. XXVIII.

In text. ibi (*as quaes outro sy, &c.*) Hoc in Ordinat. antiqua non inuenitur vt videre est in §. 14. à quo hic desumptus fuit, & tabelliones concordiam facientes excusabantur à pœna ob consuetudinem, de qua Tiraq. de pœnis temp. causa 42. n. 11. Menoch. cons. 1 n. 157. Cott. in Memorab. verbo Consuetudo o 2. Surd. decis. 284. n. 13. Gabr. lib. 7. Cõmun. tit. de Crimin. concl. 8. nu. 20. Mascard. de Probat. concl. 1341. n. 16. cũ seqq.

AD §. XXX.

Similis est Ordinat. lib. 5. tit 117. §. 11. Vide Cald. Pereira de Empr. cap. 34 nu. 43. ad hoc quod querelæ postquàm lectæ fuerint per querelantem, & iudicem signabuntur.

AD §. XXXI.

In text. ibi (*ou se quizerem liurar delle por carta de seguro*) Faciunt quæ Tiraq. de Retract. tit. 2. §. 2 glos 1. n 67. Gom. tom. 3. cap. 1. nu. 88. Menoch. remed. 4. adipisc. nu. 473. Clar. lib. 5. §. vlt. q. 13. vbi quod possunt plures accusari si cõsentiãt, secùs si cõtradicat aliquis vt probar hæc Ord. ibi *se alguã das partes, &c.* Si vero sint duo rei, qui habeant diuersos iudices, debet

causa agitari coram vno iudice, & vnicus erit scriba amborum ex Ordinat.lib.5.tit.124.§.11. Hæc. Ordin. loqui videtur cum tabellionibus, & scribis, qui tanquam promotores pro parte iustitiæ procedunt, & de partibus, nec verbum quidem agit, cum vnus accusator plures libellos contra plures reos componere possit, quod videtur probare §. Iste in vers. Saluo, &c. & seruat stylus iudiciarius.

AD §. XXXII.

In text. ibi (*no liuro quinto*) tit.124. §.20.

AD §. XXXIII.

In text. ibi (*no liuro quinto*) Tit.124. §.18.

AD §. XXXIIII.

In text. ibi (*no liuro quinto*) Tit.121.

AD §. XXXV.

In text. ibi (*no liuro quinto*) Tit.124. §.12.

AD §. XXXVI.

In text. ibi (*no liuro quinto*) Tit.125.

AD §. XXXVIII.

In text. ibi (*no titulo do alcaide*) Supra hoc lib. tit.75.§.23.

AD §. pen.

Nota non licere hanc Ordin. extendi ad alios casus vt in simili de lege Castellæ resoluit Azeued. l.7. tit.25. lib.4. nouæ Recop.

In text. ibi (*ou cunhados*) Per matrimonium scilicer de præsenti vt per Iason in l. Quod Seruius n.2. ff. de Condict. ob causam. Intellige durante affinitate glos. verbo Succutrendum in l. Sed hoc ita 22. ff. de Re iud. Duenh. reg.36. vers. Tertio limita. Hippol. in l. Etiam n.12. ff. de quæst. Tiraq. in tract. cessante causa n.27. D. Barbos in l. Maritum n.63. ff. Soluto matrim. Fatin. in Praxi crimin. q.53.n.48.

Hæc Ordin. in aduocatis non seruatur, admittuntur enim fratres, & alij consanguinei, & affines intra gradus hic expressos ad aduocandum, tàm in Senatu Supplicationis, & Portucalensi, quàm in tribunalibus inferioribus ex communi consuetudine, & legitimè præscripta, & ita sæpè iudicatum fuit in Senatu Supplicationis, & ego obtinui in Portucalensi Senatu in propria causa anno Domini 1615. die verò secunda decembris, iudic. D. D. Georgio Pinto de Misquita, & Didaco Soares, scriba Damiano Cardoso, & hanc Ordin. consuetudine reuocatam esse tradit Melchior Phœbus tom.1. Aresto 43.

Senatus Supplic. & Portu. iudicaue-runt.

Ad tit.80. Ordinat. Regiæ.

Das cousas que saõ communs aos tabelliães das notas, & aos do judicial.

AD §. I.

Vide Padil. in l. Si qua num.15. Cod. de diuersis Rescript.

AD §. II.

In text. ibi (*darão fiança*) Si tamen sit persona valde idonea, tunc stabitur soli cautioni ipsius, cum generali hypotheca bonorum secundùm Bart. in l. Quicunquè Cod. de fundis patrim.

patrim. lib. 11. Felin, in cap. Super his de Accusat. & in cap. Ad nostram in 1. n. 10. vers. Quid autem si, de Iureiur. Auiles ad cap. 6. Prætor. glos. Pobres nu. 11. P. Sanch. de Matrim. lib. 10. disp. 18. n. 43.

AD §. III.

In text. ibi (*na cidade*) Et in suburbijs ex text. in l. 2. ff. de Verbor. signif. cap. Si ciuitas de Sentent. excommun. lib. 6. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 5. n. 3.

AD §. V.

In text. ibi (*em nenhum tempo que forem tabelliães*) Bene tamen si post depositum officium. Vide Bart. in l. 1. Cod. de Primicer. lib. 12.

In text. ibi (*nem procurarão em juyzo por pessoa algũa*) Quid si acceptent mandatum, & procurẽt an actus erit nullus tanquam factus contra legẽ? Dic quod non, quia quãdo lex prohibet aliquid simpliciter propter honestatem, valẽt actus licet contra legem, vide Felin. in cap. 2. nu. 3. de Iudic. Deci. cons. 17. Cassad. decis. 2. de Præbend. n. 3 Cou. Pract. cap. 19 à n. 5.

AD §. VI.

In antiq. t. 63. §. 9. Vide Hippol. in l. 1. §. Præterea n. 91. ff. de quæst. Azeued. ad tit. 25. in princip. num 19. & 20. lib. 4. nouæ Recopil. D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudicijs art. 1. num. 177.

AD §. VII.

Dies in instrumẽtis apponendus. 1 In text. ibi (*ponhão sempre juntamẽte o dia*) Vide Bertaz. in tract. Clausul. instrum. in proæm n. 8. & clauf. 1. glos. 5 Aym. cons. 274 n. 7. & 8. Menoch. cons. 1. num. 77. Galganet. in tract. de Condit. & de monstrat. p. 2. cap. 2. q. 4. vbi etiam resoluit quod si annus, mensis, & dies fuerint erroneè, siue falsò appositi possunt verè apponi per eundem notarium iudicis auctoritate. Non autem apponi debet hora ex glos. in cap. Duobus vers. Appareat de Rescript. in 6. resoluit Pereg. de Iure fisci lib. 6. tit. 6. sub n. 37. Et an dies in vno instrumento appositus præsumatur in sequentibus repetitus latissimè disseruit Menoch. de Arbitr. casu 64. ad quem locum se remittit lib. 2. de Præsumpt. q. 82. n. 6. Et consuetudo quod instrumentum fiat sine die, & anno valet vt resoluit nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 14. de Consuet. n. 73.

2 In text. ibi (*& anno do nacimento de nosso Senhor IESV Christo*) Vide Hondedæ. cons. 66. n. 26. vol. 1. Bertaz. tract. clausul. instrum. in proæm. nu. 6. & clauf. 1. glos. 2. In Romana Curia consuetudine seruatur quod anni Domini computantur à die natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, sic in Italia, Catalonia, Aragonia, Hispania, Dacia, Vasconia. In Gallia verò, Anglia, & Alemania computantur à die Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis, vt per Camill. Borrel. in Summa omnium decis. tit. 14. de Consuetudine n. 103 Cæsaris autem annus quem nostri *era* nuncupabant triginta & octo annis, vel secundùm alios quadraginta duobus Christi Optimi Maximi Seruatoris nostri ortum præcessit, de quo vide Morales in historia Hispan. lib. 8. cap. 8 fol. 193. p. 2. Cæsar. Baron. in addit. ad Martyrol. Roman. die 22. Octobris. Vasæ Chronicor. Hispan. tom. 1. cap. 22. fol. 53. cum seqq. Hermon. in Plinij Cast. lib. 33. cap. 3. *Et annus.*

Curie.

Curit.p.2.delos Annales de Aragon lib.8.cap.39.fol.240. D.Mauro Ferrer en la historia de Sanctiago lib.3. cap.21.Cald.de Empt.cap.5.n.8.

3 In text.ibi (*& a cidade, villa, ou lugar, & casa em que as fizerem*) Vide Cæphal.cons.622.num.13. Bertaz.d. proæm. nu.10. & claus.2. glos.1. Menoch.de Præsumpt.lib.2. q.84.n.2. cum seqq. Cald.Pereira de Emptione cap.5.n.9.& 19.Stephan.Gratian. Discept.Forens.cap.235.num.13. & Marchiæ decis.28. vbi quod locus loci apponendus est,& in principio potest poni Menoch.cons.48.n.18.

4 In text.ibi(*& assi os seus nomes delles tabelliães*) Vide Deci.resp.24 n.35. vol.1. Bertaz.d.proæm.nu.12. Surd. cons.187.n.20. Cald.d.cap.6.n.1.

AD §. VIII.

Similis est Ordinat. infra hoc lib. tit.96.in princip. Vide Cald.Pereira de Empt.cap.35.n.5.ad hoc quod Rex solet tabellionibus substitutos indulgere,qui vicariam operam præstent,sed ea licentia restringenda est ne hac in re tabellio alij vices suas, vel muneris sui prouinciam cum eius industria electa videatur, delegare possit.

Ad tit.81.Ordin.Regiæ.

Que se não facão escripturas por escriuães estrangeiros.

Notarij ordinati à Regibus, & alijs inferioribus intra Regnũ tantùm conficere possunt instrumenta, secùs tamen in creatis à Summo Pontifice, seu Imperarore, quibus permittitur in quacunquè parte orbis officium suum exercere. Vide Roland.cons.91.num.18.lib.3. Rip. de Peste tract. de remedijs ad curandam pestem num.52.Bonif.de Vitalin.in Clem. Dudum §. Ad honorem num.72. & seq. de Sepult. Boer.decis.242.Surd.cons.257.n.11. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.167.n.55.

Ad tit.83.Ordin.Regiæ.

Do que hão de leuar os tabelliães, & escriuães de seus officios.

Vide Ias.in §.Tripli n.42. & 43. Instit. de Actionib. & quæ actio competat pro scriptura, vel salario notarij vide Ias. in l. Argentarius n.1.ff.de Edendo.

AD §. X.

In text.ibi (*por serem pessoas honradas*) Vide l.Ad personas 15. ff. de Iureiur.

AD §. XVII.

In text.ibi (*dos feitos dos prezos pobres*) Vide Phœb.decis.50.per totam vt asserit in supremo Senatu iudicatum fuisse anno Domini 1612.quod dimidia salaria solummodò soluere tenetur, etiamsi carceratus accipiatur à congregatione sanctæ Misericordiæ in medio litis. *Senat. suppli iudice*

AD §. XXIII.

Vide Cald.Pereira de Empt.cap. 35. nu.3. ad hoc quod vsquè ad triginta annos tenetur notarius protocollum obseruare, & non vltra. Et nota quod si appareat sententia, reliqua vero acta totius processus non appareát adhuc tamen ex temporis diutur-

diuturnitate interuenisse præsumuntur. Ita Menoch. Illust. cap. 63. n. 1. Et quod accusationes criminales viginti annorum spatio fiant, & quomodo hoc procedat in iure, & in praxi. Vide latè Phœbum decis. 53.

AD §. XXVIII.

Vide Cabed. p. 2. decis. 15. num. 7. cum seqq.

In text. ibi (*seys meses*) Quid in lite super bonis immobilibus si vxor fuit à principio citata an sufficiat elapsis sex mensibus citare virum? Affirmatiuè respondit Cabed. p. 1. decis. 181. vbi num. 2. asserit prædictos sex mèses de quibus in hac Ordin. non currere cum acta sunt penes aduocatum, & idem Cabed. d. p. 1. Aresto 7. resoluit partem nouè citandam cum acta anno integro apud iudicem sunt conclusa.

In text. ibi (*não estando concluso*) Quid si post latam sententiam intra semestre sibi ex actis dari victor non postulauit? Dic partis aduersæ citationem requiri, & lapso semestri, & sine citatione non posse sententiam extrahi.

AD §. XXIX.

In text. ibi (*dous tostões cada dia*) Si autem faciat plures inquisitiones, aut diligentias vno die, debent omnes contribuere pro rata ad solutionem *dos dous tostões*. Vide Bobad. in sua Politica lib. 1. cap. 13. n. 28.

Ad tit. 85. Ordin. Regiæ.

Dos Enqueredores.

De testium examinatore videas nouissimè Mendez á Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 2. §. 9. append. 3. à num. 36.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*& antes que a testemunha seja perguntada*) Ergo iuramentũ in principio examinis præstari debet l. Iusiiurandi ibi, priusquàm perhibeant testimonium Cod. de Testib. Gutier. in l. Nemo potest n. 121. Mascard. de Probat. concl. 1362. n. 11. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1. temp. 8. n. 105. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit 11. in prælud. n. 30. Fr. Ludou. Miranda de ordine iudic. q. 23. art. 5. concl. 2. Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ p. 1. cap. 2. n. 37. *Iuramentũ in principio examinis præstandũ*

2 In text. ibi (*lhe serà dado juramento dos Sanctos Euangelhos*) Vide Mascard. de Probat. concl. 1361. Azeued. ad l. 6. nu. 13. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. Seraph. de priuilegijs Iuram. priuil. 30. Surd. decis. 12. n. 7. Rebuff. de reprobat. testium n. 284. Morl. d. n. 30. Fr. Ludou. Miranda d. art. 5. Fr. Paulin. Berti Lucens. in Praxi crimin. Regular. tit. 11. cap. 11. n. 94. & tit. 14. cap. Vni. n. 8. *Iuramentum in teste necessarium.*

3 In text. ibi (*& depoys que assi jurar*) Optimã praxim refert Bald. in l. vlt. Cod. plus valere quod agitur, vt dictum testis intelligatur post præstitũ testimonium, quam refert, & sequitur Farinac. in decisionibus Rotæ nouissimis decis. 139. & vide Greg. ad l. 38. tit. 16. part. 3. littera G.

4 In text. ibi (*em que porà a mão*) Nota quod in iuramento desideratur tactus Euangeliorũ, vide Christoph. de Paz in Scholijs ad leges styli l. 240. à n. 1. Nicol. Garci. de Benefic. p. 5. cap. 4. nu. 171. P. Sanch. in Præcepta Decalogi lib. 3. cap. 1. num. 3. Franc. Marc. decis. 377. sub n. 1. vol. 1. Æmil. Verall. decis. 123. lib. 2. & decis. 246. n. 1. lib. 2. nouissimè Camill.

Borrell.

Borrell.in Sum.decis.titul.60.de Iuram.nu.394. P. Valeri. Reginald.in Praxi fori pœnit.lib.18.cap.1.nu.10. Et qui non habet manus, non potest dicere testimonium secundùm Mascar.de Probat.concl.1358. n.42.

AD §. I.

1 In text.ibi (*& não perguntarão por cousa algũa que seja fora do que nelles se contem*) Nota quod testes non debent deponere extra articulos,& si deponant, id quod extra articulos est, pro non dicto habetur. Vide glos.vlt.in l.Si quis libertatem ff. de petit.hæred. & glos. verbo Probare in l.Si duo patroni §.Idem Iulianus ff.de Iureiur.vbi Ias.n.26. Gregor.l.31. verbo aquel pleito tit. 16. part.3. Soar.& Donat.à Fina.tom.1. Communium Opinion.lib.4.tit.10.num. 355. pag.556. Mascard. de Probat. concl.1365. *Testes extra articulum deponere non debent.*

2 Nota quod testis non dicitur testificari extra articulos quando tractat de declaratione sui dicti. Ita Bart.in l.1 n.7.per text. ibi ff. Si certum pet. vbi Paul.n.17. Deci.lect.1. n.12.Rip.n.23. Ias. nu.84. & in l.2. n.6.& 7 ff.de Iurisd.omnium iudic. Thesaur. decis.261. nu.3. Mascard. de Probat.concl.1365.n.4.

3 In text.ibi(*& se varião, ou vacillão*) De variante vide l.Qui falsò,vel variè ff.de testib Menoch. de Arbitr. casu 108.n.2. & de Præsumpt. lib 5. q.23.& cons.60.n.22. Mascard. de Probat.concl.1361.nu.3. Azeued.ad l.2.n 47 cum seqq.tit.8.lib 4.nouæ Recop. Farin.in Praxi crimin.q 66. à n.20.cum seqq.& à n.56.& de rustico Surd.decis.237.n 9.& testi trepidāti non creditur. Mascard.concl. 1358. nu 39 & quando dicantur variare, & vacillare testes. Rebuff. de reprobat.testium n.130.& 131.

4 In text.ibi (*& attentem bem com que aspecto, &c.*) Vide Boer. decis.1. n.30. ad hoc quod inquisitores, seu scrutatores debent respicere inquirendos in vultu, quia per exteriora comprehenduntur interiora cap, Ex studijs de Præsumpt. cap.1. de Cleric. non resid. Et ideo dictum est, o quam difficile est crimen non prodere vultu cap.In capite 50.dist. Auth. apud eloquentissimum Cod. de Fide instru.

AD §. III.

1 In text.ibi (*as tirarão por sy*) Vide Felin.in cap.Cum causam nu.21.de testib. Greg.l.27. verbo Su carta tit. 16. part.3. Hippol.in l.1.nu.16.ff.de quæst.& cons.4. nu.33. & cons.130. n.30. Menoch.cons.100. à num.43. Clar.lib 5.§.vlt. q.26. nu.1. Et non possunt hoc inquisitoribus committere vt per Soar. tom.1. Commun. Opin.lib.4.tit.10.n.325. vers.Testiũ examinationem pag. 553.Menoch. remed.15 Recup. n.350 & vide Farinac. in decisionibus Rotæ nouiss. vbi dicit decis.555.n.2.de consuetudine Hispaniæ testium examen committi notarijs.

Aduerte quod iudicatum fuit in supremo Senatu quod in causa adulterij,vel alia simili,in qua imponitur pœna mortis solus scriba cum examinatore potest testes recipere,cum Ordin in præsenti solummodo procedat quando constat de corpore mortuo, teste Melch. Phœb. decis. 10. num. 2. cum multis sequentibus. *Senatus Supplic. iudicauit.*

A D

In antiq. tit. 67.

Ad tit. 87. Ordin. Regiæ.

De iudice orphanorũ

Dos Iuyzes dos orfaõs.

Iurisdictio iudicis orphanorũ an possit prorogari?

Nota quod iurisdictio iudicis orphanorum potest prorogari. Ita in eo nuncupatim resoluunt Cabed p. 1. decis. 22. n. 5. D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudic. art. 4. n. 60. Iurisdictio enim iudicis dati ad vniuersitatem causarum etiã inter certas personas de consensu partium prorogari potest ex text. in l. 1. Cod. de Iurisd. omn. iudic. l. 1. & 2. ff. de Iudic. Contrarium tamen imo illius iurisdictionem esse improrogabilem resoluunt Cald. Pereira in l. Si curatorem in princ. n. 20. vers. Quæ conclusio. Valasc. cons. 27. n. 5. & faciunt quæ Azeued. l. 7. n. 25. tit. 18. lib. 4. & l. 2. n. 7. tit. 13. lib. 8. nouæ Recopil.

AD §. II.

Vide D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudic. tract. 4. num. 51. quod vbi ex verbis concessionis colligitur iurisdictionem datam fuisse priuatiuè, non poterunt alij iudices cognoscere de causis etiã ex prorogatione partiũ.

AD §. IIII.

1 De inuentario, & quo pacto sit faciẽdum vide apud Hispanos l. 99. tit. 18. part. 3. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 217. Pradil. in Summa legum pœnal. p. 2. casu 21. Cabed. p. 1. decis. 81. Valasc. de Partit. cap. 8. Paul. Montan. de Tutelis cap. 32. & vtilitates resultantes ex confectione inuentarij vide apud Cassan. in consuet. Burgund. rub. 7. §. 4. verbo Pat benefice de inuentarie à n. 1. Et nota dictum Pinel. in l. 1. Cod. de Bonis mat. p. 3. num. 81. quod inuentarium habet tantam virtutem, quantam herba betonica.

2 Nota quod consuetudine introduci potest vt in confectione inuentarij solemnitates à iure communi requisitæ omittantur vt per Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 153. n. 24. cum seqq. Testator tamen inuentarium, & descriptionem bonorum tollere non potest ex Clar. resoluit Pinel. in d. l. 1. p. 2. n. 76. Si vero hæreditas sit modici valoris cessat inuentarij confectio propter expensas plus damni pupillo afferentes. Vide addit. Abb. n. 5. lit. D. in cap. De appellationibus de Appellat. Menoch. de Arbitr. casu 72. n. 7. & 8. Tiraq. de iudicio in rebus exiguis vers. 45. pag. 64. Surd. de Alim. tit. 8. priuil. 56. num. 101.

Senatus Supplic. statuit.

3 Dubitatum fuit *se os Prouedores das Comarcas podião tambem mandar fazer inuentarios, & partilhas de bẽes de orfaõs, & determinouse que o não podião fazer* teste Melchiore Phœb. tom. 1. Aresto 37.

4 In text. ibi (*a hum mes*) Desumitur ex l. vlt. Cod. de Iure delib. ibi intra triginta dies. Concordat apud Hispanos l. 5. tit. 6. part 6. vbi glos. 4. & 7. cum seqq. Cou. in cap. 3. nu. 1. de testam. Gutier. in l. Nemo potest num. 416. Viui. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 6. tit. 19. num. 67. vers. Sed aduerte pag. 130. P. Molin. d. tract. 2. disp. 218. in princip. Pradil. d. casu 21. n. 10. Paul. Montan. d. cap. 32. n. 34.

5 An hic iudex possit facere inuentarium de bonis presbyteri defuncti vbi est institutus hæres laicus? Dic quod sic. Vide Cassan. in consuet. Burgun. rub. 6 §. 4. glos. Si par le pere n. 19. & §. 6. glos par inuentaire n. 28.

I

n.28 & rub.7.§.13. in fine n.16. Tiraq.Cessante causa p.1. n.217. Palat. in repet.rub §.39.n.12.Gutier.Pract. lib.2.q.49. D. Mart. de Iurisd.p.4. cent.2.casu.122.nu.16. Si tamen laicus instituat clericum hæredem inuentarium per iudicem Ecclesiasticum faciendum est Vide D.Barbos. in l.Si constante § fin.nu.29 in fine ff.Soluto matrim.

6 An clericus citari possit ad causam diuisionis faciendæ cotam seculari, vt si sua purauerit interesse com pareat? Dic quod sic per ea quæ resoluunt Valasc.consf 93. nu.7. & de Partit.cap.7.nu.4. Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem decis. 2 n.132. Roland.cons.29. n.3. vol.2. Maran de Ordine iudic.p.4.pag.181. n.61. Cott.in Memorab. verbo Clerici. Gutier.cons.48 nu.8. Mexi. in tract.tassæ panis concl.5.n.34. Menoch.remed.15. Recup.n.226 cum seqq. Surd. decis 26. Farin. in Praxi crimin p 1.q.8. num.87. cum sequentibus, & p. 4. decis.81. vbi addit. D Mart.de Iurisdict.p.4.cent.2. casu 122.

7 In text.ibi(*& darà juramēto,&c.*) Vide Paul.Montan.d.cap.32. nu.52. ad hoc quod tutor, vel curator debet iurare contenta in inuentario esse vera.

AD §. VI.

Filius habet priuilegium & tacitā hypothecam pro bonis ipsius patris.

1 Vide Mendez de Castro in repet.l.Cum oportet p.2.nu.121. Cod. de Bonis quæ lib. Cald Pereira in l. Si curatorem verbo Læsis nu.133. & de Empt.cap.13 num.6 cum.seq P. Molin.de Iusti.tract.2.disp 336 vers. Filius Rebuff.tom.2.ad leges Galliæ tit.de constit.redit.glos.14 art.1. nu. 17.& 18. optimè Amat. Roderi. de priuil credit.p.1.art.4.n.23 & 24.

2 In text.ibi(*de todos os bēes moueys, & de rayz.*) Nota quod illa omnia quæ ad hæreditatem pertinent, & petitione hæreditatis peti possunt, scribenda sunt in inuentario. Ita Menoch.cons 395.n.53.

3 In text.ibi(*que per direito he seu legitimo administrador*) Ergo pater legitimus filiorum administrator tenetur facere inuentarium. Vide Pinel.in l.1 Cod.de Bonis mat p.2.nu. 23. Garci.de Expensis cap.11. nu.65. Mendez de Castro in l. Cum oportet p.2.n.121 Cod.de Bonis quæ lib. P.Molin.de Iustit.tract.2. disp.219. vers.Hinc melius. Pradil.in Summa legum pœnal.p.2.casu 21 nu.5. Castill.quotid.lib.1.de Vsufructu cap.3. n.87.Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo Læsis n.137.

4 Nota quod pater dissipans bona filiorum administratione priuatur etiamsi nec fraudulenta, nec dolosa sit, dummodo existat culpabilis. Vide Menc.Illust.cap.37.nu.1.Cald. Pereira de Renouat.q.16. n.37. Valasc.de Partit.cap.18. n.36. Surd.de Alimen.tit.1.q.50.n.4. Ceuall.Com munium contra commun.q.506. P. Azori.Instit.Moral.p.2.lib.2.cap.19. col. 185. Bernard. Græuæ.ad Practi. Cameræ Imper.lib.2.concl.83.n.34. Steph.Gratian.Discep.Forens. cap. 44. n.18.cum seqq.qui etiam resoluunt quod si pater ludendo, vel aliàs dissipauerit bona propria possunt filij implorare officium iudicis, vt eis concedat aliquas res paternas pro legitima, & alimentis, de quo etiam Duenh.reg.356 vers.Amplia 1. Cassan.in consuet Burg.rub 7.§.2. glos. du trespasse n 5. Pinel.in l 1.Cod.de bonis mat.p.3.n.75.& 77.Menoch. remed.15. Recup. n.284. Lusor etiā præsumitur dilapidare bona. Masc. de Probat.concl 995.n.4 An teneatur pater postea reddere rationem. Vide

Vide Menoch. de Arbitr. casu 209. n. 7. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Contractum n. 5. & nu. 134. & de Empr. cap. 13. à n. 4.

5 Bona patris quatenus bene administrar non sunt hypothecata pro legitima, quam filius habuit à matre defuncta, sed si male administrat, tunc incipiunt esse hypotecata pro mala administratione. Vide Anton. Gom. l. 48. Tauri nu. 15. Pinel. in l. 1. Cod. de bonis mat p. 2. n 33. Valasc. de Partit. cap. 18 n. 35.

Pater filio emãcipato vel uxorato legitimam tenetur restituere. 6 In text. ibi (*em quanto tiuer seus filhos em poder*) Postquàm vero filius fuerit emancipatus, vel vxorem duxerit tenetur legitimam ei restituere, nec poterit alienare. Vide Cald. Pereira de Emp. cap. 13. n. 3. cum seq. Et quando pater possit alienare bona aduentitia filiij? vide Flores in addit. ad Gam. decis. 36. nu. 3. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Contractum n. 5. Surd. de Alimentis tit. 8. priuil. 37. D. Barbos. in l. 1. ff. Soluto marrim. p. 5 n. 6.

7 Nota quod filius tenetur soluere pecuniam creditori, qui patri mutuàuit ad alendos filios, & vxorem, vt per Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 94. n 13.

8 Patria potestas soluitur quando per bannum pater posset impunè offendi ex Bart. in l. Si adulterum §. Liberta ff. de Adulter. Alexand. cons. 75. n. 11. lib 1 Honded. cons. 95. n. 86. lib. 1. quæ opinio procedit in rebellibus, & transfugis, qui ad hostes se cõuertunt. Diuersum est in bannitis pro alio crimine capitali, etiam quod impunè possint offendi, cum horum condẽnatio non illos grauet in alio quàm in ære, & iuribus suis ex Salic. in l. 1. q. 6 Cod. de hæred inst. Rip. in l. fin. q. 23 Cod. de Reuocãdis donat. Pereg. de Iure fisci lib. 3. tit. 7. n. 23. in fine. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 90. n. 45. Farin. in Praxi crim. q. 102. n. 19.

9 In text ibi (*ou casarem*) Ergo per marrimonium filius eximitur à patria potestate, idem apud Hispanos cautum est l. 8. & 9. tit. 1. lib. 5. nouæ Recopil. Vide Greg. l. 5. verbo Que descenden tit. 5. part. 6. D. Barbos. in l. 2. §. Quod si in patris in princ. ff. Soluto matrim. Cald. Pereira de Nominat. q. 13. n. 15. ad finem. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 227. vers. De iure, & disp. 229. in princ. Cost. in l. Gallus §. Et quid si tantùm n. 241. ff. de liberis, & posth. Spin. in Speculo testam. glos. 8. princ. n. 81. Cabed. decis. 72. n. 3. p. 2. nouissimè Accacium Anton. in Comment. ad titul. ff. de condit. & demonst. ad l. 1. n. 91. & 92. Et de iure Longobardorum, & de consuetudine ciuitatis Neapolitanæ & Franciæ idem obseruari refert Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 1. tit. de Patria potest. resolut. 1. *Filius per matrimoniũ eximitur à patria potestate.*

AD §. VIII.

1 In text. ibi (*seja obrigado de fazer inuentario*) Vide Pinel. in l. 1. Cod. de Bonis mat. p. 2. n. 23. Intellige explicitè non sub inuolucro verborum vt per Valasc. de Part. cap. 8. n. 8. Paria enim sunt non facere inuentariũ, vel non rite facere ex Surd. decis. 222. n. 13. cum seqq. Valas. d. cap 8. n. 44.

2 Amplia in muliere, & rustico, qui non excusantur à pœna hîc imposita si non fecerint inuentarium, vide Menoch. de Arbitr. casu 194. n. 67. & faciunt quæ casu 208. nu. 22. Flamin. de Resignat. tom. 2. lib. 11. q. 3. n. 72. vbi n. 10. resoluit quod impedito conficere inuentarium non currit tempus statutum á iure.

3 Minor, qui inuentarium non confecit tempore constituto á lege

I 2 potest

potest implorare in integrum restitutionem,& interim pendente causa restitutionis non debet in illum fieri executio. Vide Garci.de Nobilit.glos 6 §.2.num.24 Flamin.d. q. 3. n.55. Surd.decis.222.n.12. Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo Læsis à n.52.

4 In text.ibi (*de todos os bẽes*) Nota quod non conficiens inuentarium dicitur in dolo præsumpto non in vero. Roland.cons.49. nu.18. lib.2. Surd.decis.216.n.20. Stephan.Gratian.Discept.Forens.cap.28.n.8.vbi n.5. resoluit non præsumi dolum si ad commodum pupillorum aliqua bona omisit scribere dummodo illa annotauerit in libro rationum. Et Benedict Ægid.in repet.lig 1. Cod. de Sacros.Eccles.p.5.§.1.nu 16.asserit pœnam impositam ob inuentarij omissionem in animæ iudicio non debeti.

Inuentarium non conficiens dicitur esse in dolo præsūpto.

5 In text.ibi (*serà priuado*)Idest per sententiam,quia requiritur vt pater accusetur ex notatis per Tiraq.in l. Si vnquam verbo Reuertatur à n.39.

6 Quid in nominibus debitorum? Dic non incidere in pœnam si non describantur,quando in hæreditate non inueniuntur instrumenta per quæ debitores conueniri possint. Vide Bart. in l. Tutor qui repertorium n.10.in fine vers. Secundo cōcludo.ff.de administ. tut. receptum per Surd.decis.222. Valasc.d. cap.8. num.12.

7 Aduerte quod pœna huius Ordin. non habet locum quando qui confecit inuentarium non posuit aliquas meliorationes alicuius maioratus,aut emphyteusis, quod ita decisum audiui in summo Prætorio.

8 Clausula illa quod si in memoriam venerit, &c. excludit omnem doli præsumptionem. Vide Greg. l.5.verbo Todos tit.6. part.6. Burg. cons.43.n.17.Surd.decis.222. n.21. Gam.decis.148.Valasc.cons.52.n.17.

9 In text.ibi (*serà priuado da herança dos filhos,ou descendentes que ao tal tempo tiuer*) Vnde si tales liberi à defuncto coniuge exhæredati proponantur, quia tunc nulla fraus potuit in bonis defuncti illius cōmitti cessat huius legis dispositio vt per Lusitan. Ægid.in repet.l.1. Cod. de Sacros. Eccles.p.5.§.1.n.13.& nu.14.resoluit quod etiamsi filius postea noxiam, id est inuentarij remissionem parenti remittat, non est sublata pœna huius legis,& nu.15. quod parentes nunquam possunt in specie huius text.liberis succedere,nec ab intestato,nec ex testamento.

AD §. IX.

1 Vide Ias.in l.vlt.§. Licentia n.3. & 4. Cod de Iure delib. Viui. tom.2. Commun.Opinion. lib 6.tit.19. nu. 67. Gam. decis.122.& decis.148.Valasc.cons.52.nu.17.& de Partit. cap. 80. n.40.

2 In text.ibi(*ou mãy*)Aduerte quod mater tutrix non conficiens inuentarium bonorum filiorum suorum pupillorum in pœnam sui priuatur eorum successione Pereg. de Iure fisci lib.3.tit.16.n.4.

3 In text.ibi(*perderà para os menores &c.*) Fructus tamen non sunt restituendi ex Cabed. p.1. Aresto 73 Et etiam maioribus committi pœnam dupli ob res inuentario subnegatas à viro, vel vxore resoluit Gam.decis. 122. & 148. Sed contrarium tenet Bened.Ægid.in rep.l.1. Cod. de Sacros.Eccles.p.5.§.1.n.22.

4 In text.ibi(*hauerà pena de perjuro*) Si tamen diceret pœna de falso non poterat ordinaria, sed alia mitiori

puniri

puniri ex resolutis per Rebuff. in tract. Nomin. q. 14. nu. 114. Quid in tutore, qui non describit res pupilli in inuentario? Dic quod in eo dolus præsumitur. Vide Menoch. de Præsumpt. q. 3. n. 67. & 93.

5 In text. ibi (*sonegar, ou encubrir*) Scienter scilicet, & malitiosè Gam. decis. 52. nu. 16. & decis. 140. Cabed. p. 1. Aresto 73.

AD §. X.

In text. ibi (*a qual criação, &c.*) Vide simile Ordin. infra lib. 4. titul. 99. in principio, & ibi posita.

AD §. XI.

1 Nota quod istis tutor dari potest, quia datur illis, qui non sunt in potestate alterius in l. fin. Cod. de curat. furiosi. Princip. Instit. de tutel. & filius illegitimus non est in potestate patris Princip. Instit. de Patria porest. Pinel. in rub. de Bonis mat. p. 2. in princip. Tiraq in l. Si vnquam verbo Susceperit n. 58. & de filijs naturalibus peditum quod non sint in potestate parentum tradit Pinel. in Rub. Cod. de bonis maternis 2. p. in principio, & nu. 1. & in ea sententia reperi fuisse insignem Doctorem Gondicalum Valascum Pinto in Scholijs priuatis ad Ordin. lib. 4. tit. 92. quia ille hoc non disponit, sed solùm dispensat vt succedant, & non est validum argumentum de succesione ad patriam potestatem, vt in emancipatis notant Bart. & Doct. in l. 2. in princ. ff. de Vulgari. Sed Cald. Pereira contrarium tuetur in l. Si curatorem verbo Sine curatore n. 94. vers. Ex qua Cod. de in integr. rest. minor.

2 In text. ibi (*à custa dos bẽes dos hospitaes*) Vide Rebuff. ad l. 43 ff. de Verbor. signif. pag. 235. Et si post præstita alimenta ab hospitali, vel à decurionibus sit notus, pater expositi conueniri poterit pro dictis alimentis vt per Stephan. Gratian. Discep Forens. cap. 267. nu. 41. cum seqq. & vide Surd. de Aliment. tit. 1. q. 81. n. 2.

3 Nota quod collecta non imponitur nisi de licentia Principis, excepto casu pro alimentis, & expositorum educatione Phœbos decis. 34. n. 12.

AD §. XII.

In text. ibi (*chegarem a idade de sete annos*) Vide l. Cæterum ff. de re iudic. l. Si infantis ff. de Vsufructu. Alciat. de Præsumpt. reg. 1. præsumpt. 46. Gam. decis. 362. Lar. in §. Si mater n. 74. cum seqq. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 38. Cabed. p. 1. decis. 162. nu. 5. Et vide similem Ordin. lib. 4. tit. 31. §. 8.

AD §. XV.

1 In text. ibi (*o juyz lhe ordenarà*) De alimentis vide Cassan. in consuetudin. Burgund. rub. 6. §. 4. glos. & alimenter, Menoch. cons. 8. n. 20. cum seqq. & cons. 62. per totum. Augentur alimenta vt ipsa persona augetur l. Cum vnus §. vlt. ff. de Alim. & cibar. leg. Paul. Monta. de Tutel. cap. 32. n. 222.

2 Vsque ad quam ætatem sint præstanda alimenta? Vide Laram in l. Si quis à liberis §. Virum n. 5. & in §. Sed si filius à n. 123. ff. de liber. agnosc. Et quo pacto, sint soluenda tutori Vide Gam. decis. 216. & decis. 362.

3 In text ibi (*& mandarà ensinar a ler, & escreuer, &c.*) Tutor iudicis auctoritate tenetur pupillum bonis moribus instruere, facereque eum

legere,scribere,necnon & officium suæ conditioni, & facultatibus suis aptius discere,& iuxta eas alere.Gutier.de Tutel.p.1.cap.3.á n.1.

AD §. VIX.

1 Latissimè de intellectu huius Ord.Bened. Ægid. in repet. l.Titiæ p.3 n.59.ff.de Condit.& demonstr.
2 In text.ibi (*sem induzimento de pessoa algũa*)In dubio enim præsumitur decepta ex Mascard.de Probat. concl.1391.n.20.

AD §. XXI.

1 In text.ibi (*cujo tutor, ou curador for*)Secùs si id tempus effluxerit, & rationes reddiderit Paul. Montan. de Tutel.cap.31.effectu 8.n.22.
2 In text.ibi(*& o casar sem authoridade do juyz dos orfaõs*) Tutor pupillum despondere non potest l.Si quis tutor. §. Quamuis ff. de ritu nupt. Paul.Montan.de Tutel.cap.31. effectu 8.nu.4. Per sponsalia tamen de futuro non incurritur hæc pœna ex glos.in Clem.Vni. de consang.& affinit. cum traditis per D. Barbosam in l 1.ff.Soluto matrim.4.p. n.38. & in l.Si ante n.25.& 26. eodem titul. Menoch.de.Præs.lib 6.præs.93. n.6, Azeued.ad l.1.tit.1.nu.2. lib.5. nouæ Recopil. P.Sanch. de Matrim.lib.1. disp.12.nu.2.& disp.13 & lib.7.disp. 48. num.6.& 7.

AD §. XXIII.

1 In text.ibi (*& não farão contractos algũs,&c.*)Vide Cou.Vari.cap.2.n.1. & 2. lib. 1. Cald. Pereira de Empt. cap.13.n.1.
2 In text.ibi (*titulo das vsuras*) 67. in principio.

AD §. XXIIII.

Vide Ioseph. Ludou. Perus.decis. 76. Cald. Pereira de Empt. cap.13. nu.1. quod tutor sine decreto bona pupilli non potest alienare.

AD §. XXV.

1 Desumitur ex l. lex quæ tutores 22. Cod.de Administ. tutorum. Vide Montan.de Tutelis cap.33. n.54. & seq. Gutier. eod. tract.p.1.cap.21. P.Molin.de Iustit tract.2. disp.224. vers. Quando. P.Rebello de Oblig. Iustit.p.2.lib.1.q.8.sect.2.n.24. Cardin. Mantic. de Tacitis, & ambig. conu.lib.4.tit.6.á n.6.cum seqq.
2 In text.ibi (*que serà mays seu proueito*)Vide l.Magis puto §.Item prætor ff. de rebus eorum Cald. Pereira de Empt. cap.13. num. 43. quod inquirere debet an vrgeat alienandi causa, vel an hanc, vel illam tem magis distrahere expediat.

AD §. XXVI.

1 Vide Cassan.in consuet.Burgun. rub.3. §.2. in princip. num.16. cum seq. Afflict. decis.249. Capic. decis. 113. Gregor. per text. ibi. in l.18. tit. 16. part.6.
2 Quid si pater pupilli iubeat bona immobilia vendi? Tiraq. de Iure mariti glos.8.n.185.& 194.Menoch. de Arbitr. casu 171. nu.67. Cald.Pereira in l. Si curatorem verbo Contractum fecisti n.5.
3 Tutor susceptam semel tutelam dimittere non potest ex Bart. in l. Verum §.Ex facto n 1 ff.de Minorib. Menoch.cons.380.n.26. Et alienatio bonorum pupilli facta à tutore cuius officium expirauit nulla est ex Me-

ex Menoch. conf. 314. n. 16. & 17.

Libris tutorum quando credatur. 4 Nota quod libro tutoris, in quo continetur expensa pro alimentis, & alijs minori necessarijs stabitur in verisimilibus, secùs in nõ verisimilibus. Vide Ias. in repet. l. Admonendi nu. 125. Tiraq. in l. Si vnquam in præfat. nu. 52. Menoch. de Arbitr. casu 85. n. 2. & casu 173 Surd. decis. 55. n. 3. Et tutoris defuncti liber probat expensas paruas ex eod. Surd. decis. 103. n. 7. Mascard. de Probat. concl. 723. n. 2. & concl. 973. n. 60. & 61. vbi refert in summis paruis tutorum libris standum esse, secùs in magnis. Vide etiam Greg. l. 26. verbo Cuenta ti. 12. part. 5. & l. 5. verbo Dar cuentas tit. 10. part. 6. Lar. in §. Item rescriptum n. 71. Tiraq. de iudicio in rebus exig. pag 47. Menoch. lib. 5. de Præsump. q. 5. n. 4. Auend. de Exequẽdis man. p. 2. cap. 10. n. 33. Surd. de Alimentis tit. 6. q. 8. nu. 76. Menoch. conf. 22. n. 12. vbi tenet dolum argui si in libro scriptæ sint plures parcellæ expensarum, de quibus non constat, vbi etiam asserit non credi tutori asserenti se soluisse, etiamsi constaret de cõfessione ipsorum creditorum, qui se recepisse diceret, & n. 13. refert dolum etiã argui ob id quod integrè, & perfectè nõ retulit in libro rationũ annuos redditus, & exacta credita.

5 Nota quod si tutor non ostendat librum contra eum iuratur in litem, Vide Menoch. de Arbitr. casu 208. n. 16. Gregor. l. 6. verbo Cuenta tit. 11. part. 3. Lar. in l. Si quis à liberis. §. Item rescriptum n. 69. cum seqq. ff. de liberis agnosc.

Tutor de rebus minoris compromittere non potest. 6 In text. ibi (*se venderão bẽes de rayz dos orfãos*) Nota quod tutor de rebus minoris compromittere non potest. Vide Tiraq. de Iure mar glos. 8. nu. 195. Menoch. de Arbitr. casu 171. n. 43. Nec potest transigere. Vide Tiraq. in l. Si vnquam verbo Donatione largitus n. 196. & 198. Meno. d. casu 171. n. 40. & 74. Ioseph. Lud. Perus. decis. 2. Nec debitum pupilli liquidum etiam minimũ remittere potest per l. Creditor §. Lucius ff. mand. Gutier. de Iuram. confir. p. 1. cap. 50. n. 12. Mont. de Tutelis, & curis cap. 33. nu. 347. cum seqq. Card. in Praxi iudicum verbo Tutela nu. 17. Car. Thus. to. 8. lit. T. cõcl. 448. a n. 2.

AD §. XXVII.

1 Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Hunc contractum nu. 43. & verbo Infra n. 22.

2 In text. ibi (*ou for casado por sua authoridade*) Vide Cald. de Empt. ca. 13. n. 31. vbi quod minor in his Regnis ducens vxorem sine iudicis auctoritate non communicat bona.

3 Et qua ætate Regi sit tradenda Regni administratio. Vide Gregor. l. 2. verbo De vinte annos tit. 15. part. 2. Cald. Pereira d. verbo Hunc contractum nu. 48. l. Si curatorem Cod. de in integrũ rest. min. Paulum Montanum de Tutelis cap. 37. n. 68. cum seqq. Gutierres in eod. tract. 1. p. cap. 18.

AD §. XXVIII.

1 Nota quod si tutor, seu curator sit creatus, & illicò, hoc est, tempore creationis vendat, licet interueniat iudicis decretum venditio est nulla secundùm Anchar. quem refert Hippol. in l. Statuliber n. 5. ff. de quæst. & in Rub. de Fideiuss. nu. 78. & seq. & conf. 48. n. 32. & conf. 130. n. 47. Rot. Bonon decis. 2. n. 6. Gregor. l. 16. verbo Acabar tit. 8. part. 5. Ias. in l. 2. §. Prætor ait num. 1. ff. Si quis caut. Duenh. reg. 186. vers. Amplia primò, Syluan. conf. 4. n. 21.

Decretum præcipitãter emissũ non præsumitur ritè factũ.

2 Vbi decretum apparet fuisse præcipitanter interpositum præsumitur quod in eo non fuerant adhibitæ solemnitates, Vide Cott. in memorab verbo Decretum. Simoncel. de Decretis lib. 10. tit. 7. n. 47. Mascard. de Probat. concl. 486. n. 9. cum seqq. optimè Menoch. de Præsumpt. lib. 1. q 75. n. 35. Cald. Pereira de Empt. cap. 13. num. 49. cum seqq. Ex breuitate enim temporis præsumitur dolus ex Mascard. concl. 531. n. 123. & faciunt quæ Cott. d. verbo Decretum in 3. Menoch. cons. 380. nu. 3. D. Barbos. in l. Si ante nu. 13. ff. Soluto matrim.

Decretum ex falsa causa est nullum.

3 In text. ibi (*com consentimento, & authoridade da justiça*) Nota quod decretum ex falsa causa interpositum à iudice est ipso iure nullum l. 1. §. Hæc verba ff. Ne vis fiat, Vezin. com. 2. Communium Opin. lib. 7. tit. 14. n. 96. pag. 264. Gutier. cons. 18. n. 66. Cald. Pereira d. cap. 13. num. 52. cum seqq. vbi n. 56. resoluit quod in alienatione bonorum clerici minoris debet iudex ecclesiasticus interponere decretum.

4 Nota quod pro decreto iudicis præsumitur Surd. decis. 106. nu. 9. & quando interuenit iudicis decretum præsumuntur omnia solemniter facta, ex eod. Surd. decis. 231. n. 20. vbi n. 6. asserit quod decretum requirit sententiam, & n. 22. quod habet vim sententiæ. Et minorum bona quæ non possunt sine decreto alienari, nõ posse hypothecari resoluit Cald. de Empt. cap. 13. n. 15.

5 Nota quod si iste minor habeat patrem legitimum administratorem valet alienatio ab eo facta sine decreto secundùm Ias. in l. Præses n. 9. Cod. de Transact. Menoch. de Arbitr. casu 171. nu. 54. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 13. n. 11. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 5. tit. 23. num. 12. pag. 761. Cott. in Memorab. verbo Decretum o 2. Mascard. de Probat. concl. 1149. nu. 18. Contrarium tamen resoluit Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Hunc contractum num. 5. & de resolut. emphyt. cap. 11. n. 46. & de Empt. cap. 13. n. 3.

6 In text. ibi (*& não poderà vsar do beneficio da restituição*) Vide Boer. decis. 141. nu. 2. Cald. Pereira d. verbo hunc contractum n. 21.

7 In text. ibi (*serà nenhum, & de nenhum valor*) Nisi minor maior factus alienationem ratam habuerit expressè, vel tacitè. Vide Menoch. remed. 15. Recup. n. 106. cum seqq. & n. 152. Gam. decis. 76. & decis. 275. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Infra nu. 22. cum seq. Et varios modos ratificandi vide per Mascar. concl. 1255. n. 36. cum seqq. Montanum de Tutelis cap. 33. nu. 537. cum seqq. & num. 567. cum seqq. Surd. de Alimentis tit. 6. q. 3. n. 65.

AD §. XXIX.

Tutor durante tutela res pupilli emere nõ potest.

1 Vide l. Milites ff. de re milit. l. Cum ipse Cod. de Contrah. empt. apud Hispanos l. 23. tit. 11. lib. 5. nouæ Recopil. Duenh. reg. 31. Menes. in l. Transactionẽ n. 7. Cod. de transact. Perez tit. 5. lib. 5. Ord. pag. 172. Flores ad Gam. decis. 217. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 40. num. 2. Mozzi. de Cõtract. tit. de Empt. cap. de personis, quæ possunt emere n. 8. Bobadil. in sua Politica lib. 3. cap. 8. n. 89. P. Molin. de Iustit. tract. 1. disp. 224. vers. Res minoris. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Contractum nu. 32. P. Rebello de Obligat. iustit. p. 2 lib. 9. q. fin. sect. 3. n. 13. Cardos. in Praxi iudicum verbo Tutela nu. 25. Gutier. de Tutel. p. 2. cap. 15.

Paul.

Paul. Montan. eod. tract. cap. 30. nu. 60. & 74. vbi n. 61. resoluit tutorem durante tutela, nec per interpositam personam res pupilli emere posse, de quo etiam Mascard. de Probat. concl. 1391. n. 13. & Cald Pereira de Empt. cap. 17. n. 14.

2 In text. ibi (*per sy, nem per outrem*) Tutor non potest per interpositam personam emere res pupilli Menoc. casu 459. n. 2.

3 In text. ibi (*publicamente*) Secús de iure communi, quo attento poterat tutor contrahere cum pupillo palàm, & bona fide vt per Surd. de Alimentis tit. 8. priuil. 37. n. 9. Cald. Pereira de Empt. cap. 17. n. 9. vbi n. 13. dicit quod in hoc Regno non admittitur emptio facta iudice, vel contutore auctorante, nec amicorum, aut consanguineorum præsentia.

4 In text. ibi (*& em pregão*) Vide Menoch. de Arbitr. casu 459. nu. 11. vbi asserit de iure communi quod tutor emens sub hasta bona pupilli bona fide emit.

5 In text. ibi (*tutores*) Procedit etiã in putatiuis per ea quæ resoluit Viui. tom. 2. Communium Opin. lib 9. tit. 7. n. 3. vers. Similiter. curator pag. 467.

6 In text. ibi (*não poderão hauer os ditos bẽes em tempo algum*) Intellige durante tutella, nam si ea iam finita vendantur nulla est ratio cur res pupilli emere non possint, prout resoluit D. Barbos. in priuatis scholijs ad tit. ff. ad Trebel. Flores ad Gam. decis. 217. & Gutier. de Tutelis p. 2. cap. 15. n. 20. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 224. vers. Res minoris. Aduerte quod rationes non censentur reddiræ nisi fiat restitutio reliquorum ex Srephan. Gratian. Marchiæ decis. 188. n. 12. & 14. Sed videtur obstare §. hic in fine ibi. *Porem se se venderem algũs outros bẽes, &c.* Quasi dicat, quod non poterunt emere illa bona, quæ administrarunt & quamuis dictio, alius, vel, quicunque alius, sint repetitiua similium iuxta glos. in l. Si fugitiui Cod. de seruis fugit. Ias in l. Si vnus in princ. nu. 9 ff. de Pactis, simile tamen non est idem l. Quod Nerua, & ibi Bart. ff. Depositi, l. Ad similitudinem Cod. de Episcop. & cleri. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 1. consid. 48. vers. Quartus casus.

AD §. XXX.

In text. ibi (*sòmente por lhes assi serem achadas em seu poder*) Nota tutorem præsumi emisse bona pupilli per interpositam personã cum possidere reperitur vt per Menoch. de Arbitr. casu 459. nu. 8. & num. 5. asserit quod tutor dicitur per interpositam personam emere bona pupilli, quando eius filius emit.

AD §. XXXI.

Notatur ad hoc quod pecuniæ pupillares in fidem publicam deponi, & deferri debent, & vide quæ Cou. lib. 3. Vari. cap. 2. num. 1. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 67. nu. 1. Gemin. de Vsuris cõment. 3. §. 1. n 40. Baeç. de decima tutor. cap. 2. n. 92.

AD §. XXXII.

In text. ibi (*elegerà hũa pessoa abonada*) Iudex non potest se nominare in depositarium. Vide Azeued. l. 13. n. 5. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil.

AD §. XXXXV.

1 In text. ibi (*em quanto não forem emanci-*

emancipados) Quid si constet eos esse maiores 25. annorum: non tamen sint iudicis sententia supplicatione porrecta pro maioribus prolati, an iurisdictio iudicis, & tutoris administrario conquiescant? Affirmatiuè responde, licet ante traditionem bonorum is qui se maiorem dicit teneatur coram iudice probare vltra ætatem, quod sit sanæ mentis, & aptus ad bona sua administranda, quibus probatis iudex eum iudicat pro emancipato, & ita praxis obseruat.

2 In text. ibi (*& posto que, &c.*) Vide Cald. Pereira de Empr. cap. 10. n. 51. & 52. vbi de re communi cum alio.

AD §. XXXXVI.

1 In text. ibi (*mouerem sobre partilhas*) Vide Rebuff. ad l. 69. ff. de verbor. significar. pag. 322. ad hoc quod si iudicio diuisorio vnus hæredum fuerit remissus ad vnum iudicem ibi debent etiam alij hæredes litigare.

2 Vtrum tutor nomine pupillorũ orphanorum trahens alium alterius domicilij in iudicium, coram quo iudice causam agitare debeat? Dic coram iudice orphanorum Rei, quia actor tenetur sequi forum Rei per Ordin. infra lib. 3. tit. 11. in princ. & in l. Iuris ordinem Cod. de Iurisd. omnium iudic. & in cap. Cum sit generale de foro comp. Nec obstat Ordin. supra hoc tit. §. 45. dùm disponit iudicem orphanorum habere iurisdictionem in omnibus causis ciuilibus, in quibus fuerint actores, & Rei, quia respondetur intelligi de causis orphanorum sui fori, & iurisdictionis, & pro hac parte facit Ordin. infra lib. 3. tit. 5. § 3. & euitanda est legum correctio, expedit enim vt iura iuribus concordentur cap. Cum expediat de Elect. lib. 6.

AD §. LIII.

1 In text. ibi (*hauerà por seu trabalho em cada hum anno a vintena do que os bées renderem*) De salarijs tutorum vide Caualcan. de tutore, & curat. nu. 310. Bellacomb. tom. 1. Commun. Opin. lib. 5. tit. 23. n. 3. pag 760. Vincent. de Franch. decis. 122. Garci. de Expensis cap. 20. à n 11. Flores Vari. lib. 1. q. 7. §. 3. n. 5. cum seqq. Auen. de Exequendis mand. p. 1. cap. 4. nu. 46. Guterr. de tutelis 3. p. cap. 2. cũ seqq. De salarijs tutorum.

2 Nota quod apud nos pro laboro tutori cõceditur vigesima pars fructuum, qui percipiuntur ex bonis pupilli, vide D. Barbos. in l. Fructus 7. n. 21. ff. Soluto matrim. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp 224. ad finem.

3 Apud Hispanos datur decima pars fructuum ex l. 2. tit. 7. lib. 3. fori vbi Montalu. verbo El diezmo. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 4 n. 46. Lata in §. Si mater. n. 73. ad finem.

4 Apud Anglos fructus rei pupillaris ad Regem pertinent, quoniam pupilli in tutela Regis viuunt ex Paul. Iouio refert Baeç. de decima tutor. cap. 1. n 33. ad finem. Cassan in consuetud. Burgund. rub. 6. §. 4. glos. Et faict la dicte femme.

5 Apud Histrianos, & Aurelianos idem seruatur Baeç. d. cap. 1. n. 32. & 33. Menoch. cons. 228. n. 52. & 53.

6 Nota quod tutori malè gerenti non debetur salarium, Gutier. de tutelis 3 p. cap. 14. & Flores d. q. 7. §. 3. n. 8. & 11. asserit deberi salarium, & expensæ si tutor sit artifex, vel officialis, & vadat extra fines suæ habitationis. Vide Auiles ad cap. 1. Prætor. verbo Fiel n. 39. Guti. de tutelis 3 p cap. 2. n 2. Surd de Alimen. tit. 1. q. 47. n 5 & ti. 9. q 39. n. 6 asserit quod

quod tutor agere potest, quãdo passus est dispendium rerum suarum.
7 De tutore Principum. Vide Surd. de alimentis tit. 9. q. 44. num. 1. Gutierres vbi sup. nu. 8. & cap. 11.
8 In text. ibi *(a vintena das rendas)* An deductis expensis. Vide D. Barbos. in l. fructus, n. 21. ff. soluto matri.

AD §. LIIII.

In text. ibi: *(fiança)* Vide Gregor. l. 6. verso tomar, tit. 4. par. 3. Azeued. ad l. 13 tit. 5. lib. 3. noua Recopil. pag. 223. vbi latissimè de fideiussoribus iudicum.

Ad tit. 89. Ordin. Regiæ.

in antiq. tit. 69.

De curatore bonis dato.

Do curador que he dado aos beẽs do absente, e da herança do defunto, &c.

1 VIde Bart. in l. Muto, §. vlti. de tutel. & Gregor. l. 12. per text. ibi tit. 2. par. 3. Menoch. de arbitr. casu 150. n. 15. cũ seqq. Ranchin. par. 5. conclus. 379 Magon. Florent. decis. 138. Raudens. Pisan. decis. 46. sub n. 20. par. 1. Barnab. Cornaz. Lucensi decis. 143. Marcel. Calac. de mod. articul. & prob §. 2 num. 813. & seq. Cabed. p. 2. Aresto 6.
2 Confessio inuentarij de bonis ad absentem pertinentibus spectat ad tabelliones iudicij ordinarij, argum. ordin. supra tit. 79. §. 13. & tit. 87. §. 3. & 4. vbi de scribis orphanorum circa ista inuentaria nulla mentio fit, nihilominus tamen praxis, & vsus obseruat huiusmodi confectionem inuentarij ad scribas orphanorum pertinere.
3 Nota quod iudex potest facere vendi bona pro redemptione captiuorum, quamuis filij, & coniuncti contradicant. Vide Vincent. de Frãchis decis. 190.
4 An fœmina curatrix bonorum absentis possit constitui? Vide Cald. Pereira quæst. forens. consl. 12. à n. 2. Paul. Montan. de tutelis, & curis cap. 28. nu. 73. vbi nu. 74. resoluit posse matri huiusmodi curam cõmitti.
5 Limita hanc ordin. si absens reliquit procuratorem generalẽ, quia tunc non est dãdus curator, sed pro curatori competit administratio, ex Bart. in l. Qui bona, §. si alieno nu. 9. & ibi Alexand. nu. 112. ff. de damno infecto. Menoch. de arbitr. casu 150. nu. 17. Soar. de Paz in Practic. part. 1. tom. 1. par. 3. nu. 7. pag. 88. D. Barbos. in l. Cum Prætor in princip. nu. 46. & seq. ff. de iudic. quæ limitatio duas potest recipere declarationes, seu potius fallentias. Prima quando talis procurator agere, vel administrare negligeret argum. l. Si longius, §. 1. ibi, si non sit qui patris nomine agat, ff. de iudic. tenet Alexand in l. Exigendi, num. 5 C. de procurator. Secunda est quando redditus absentis in longius protelantur, ipsiusque vitæ certitudo non habetur, quia tunc succurrendum est consanguineis, ex traditis per Boer. decis. 88.
6 Sententia supremi Senatus fuit iudicatum, quod si aliquis apud Indos absens est, & aliquis cum eo litigare vult dato curatore bonis potest actionem intentare contra illum, & obtenta sententia petere iudici fori prædicti absentis coram quo conuẽtus fuit, vt eam iubeat executioni mandari per ea, quæ traddit Bart. in l. Qui liberis, § Hæc verba, ff. de vulgari, melius in l. Ignorare in fine, C. de restit. milit. Vide Bald in l. Cohæredibus, Cod. familiæ herc. Gam. decis. 15 vbi Flores, & dicit ita constitutum

Senatus Supplic. iudicauit.

tutum

curum in mensa expeditorum grauaminum Cabed. p. 1. decis. 197. Sed in Senatu Supplicationis anno Domini 1613. contrarium fuit decisum, cum hac scilicet distinctione, quod si absens esset in loco certo non daretur illi curator bonorum, sed si esset ignorantia de vita, aut de morte absentis, tunc citandus esset per edicta teste Melch. Phœb decis. 42.

Senatus Supplic. iudicauit.

7 Aduerte quod curator datus bonis non potest mouere actiones non tempore perituras. Vide l. pen. ff. de bonis auctor. iud. possid. Menoch. de Arbitr. casu 150. n. 31. Paul. Mont. de Tutel. cap. 28. nu. 82. Guterres in eodem tract. 3 p. cap. 17. n. 8. vide tamen Cabed. Aresto 6. p. 2. qui videtur resoluere quod etiam non tempore perituras mouere potest cum generaliter loquatur.

8 Nota quod curator datur illi, cuius pater est apud hostes l. Muto §. Ei cuius ff. de tutel. Et si patrem habeat, potest pater agere suo nomine Cabed p. 2. Aresto 6. Et filio banniti dabitur curator ad instar illius, cuius pater est apud hostes ex Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 309. n. 23.

9 Quæstio est in hac materia controuersa. Coram quo iudice ordinarione an orphanorum sit conueniendus absens pro aliqua re immobili? Et videtur dicendum coram iudice orphanorum, quia super bonis absentis habet iurisdictionem vt curatorem det, qui de eis curam habeat iuxta Ordin. in præsenti ibi, *& em dar o dito curador, & em fazer administrar os bẽes do captiuo, terà a ordem que mãdamos ter nos bẽes dos orfãos, &c.* Et administratio bonorum etiam dicitur illa, quæ fit in conseruandis, & defendendis bonis iudicialiter, & extraiudicialiter, & administrator dicitur generaliter is, qui alienas res gerit, siue in munere publico, siue in priuato l. Solet ff. de Tutel. ibi, qui magis administrator rerum, quàm curator esse intelligitur, & quando duo casus sunt æquiparati in iure dispositum in vno censetur dispositum in altero ex glos. in cap. Si postquam de Elect. in 6. & in l. Mancipia verbo Aduocandum ff. de Seruis fugit. Cald. Pereira de potest. elig. cap. 7. n. 5. Surd. de Alim. tit. 2. q. 10. n. 2. Flores Vari. lib. 1. q. 3. n. 27.

10 Contraria tamen opinio non displicet, nec iuri dissona videtur, quia Ordin. in præsenti iudici orphanorum iurisdictionem præstat tantùm ad bona absentium conseruanda, & ad dandum illis tutorem, non tamen asserit causas super bonis ab absentibus possessis, posse discuti coram iudice orphanorum, quia si voluisset expressisset, sicut expressit in §. 1. dùm loqueretur de illorum bonis decedentium abintestato iuxta reg. l. Vni. §. Sin autem à deficientis Cod. de Cadueis tollend. cap. Ad audientiam 2. de Decimis. Insuper iurisdictio iudicis orphanorum ad certas causas est limitata, quæ desumpta fuit ab ordinario, & ideo debet restringi.

AD §. I.

1 In text. ibi (*algũa pessoa*) Non procedit in bonis clericorum vide Farin. fragment. crimin. p. 1. lit. F. n. 132.

2 In text. ibi (*que não tenhão herdeiro algum*) Vide glos. in l. 1. Cod. de bonis vacant Farin. vbi proximè n. 115.

3 Procedit hæc Ordin. quæ loquitur in bonis decedentium abintestato absque hærede etiam in bonis absentium, quorum nulla extat certa scientia, quæ exactores maiores bonorum pro redimendis captiuis capere possunt per diploma, Regiũ à Phi-

à Pphilippo Rege I. editum anno Domini 1572. in fauorem, & ad instantiã Antonij à Sancto Michaele de Azambuja maioris exactorijs iurium pro redimẽdis captiuis in ciuitate, & Episcopatu Portucalensi, nunc vero nouissimè iterum concessum est hoc anno 1618. Francisco Gondicaluo Gião maiori exactori in hac Interamnensi regione.

Ad tit. 90. Ordinat. Regiæ.

Dos contadores dos feitos, & custas, &c.

1 Nota quod litis expensæ, & alimẽta præstari debent pauperibus, dummodo tamen pauper habeat præsumptionem iustitiæ, in casu scilicet, in quo pereret vniuersam hæreditatem, vel maiorẽ partem, secùs si personali actione experiretur pro alio suo credito, vel re singulari. Vide Palat. in repet. cap. §. 39. ampl. 18. nu. 3. vers. Immo quod plus est. Surd. de Alim. tit. 1. q. 120. nu. 14. Azin. in Praxi Florent. § 32. cap. 2. ampl. 30. & 31. Coleri. de Processib. execur. cap. 2. n. 95. & seq. p. 1. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 43. consid. 1. n. 10. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 55. n. 47. cum seqq. Huiusmodi tamen expensæ litis non debentur omnibus pari modo, sed arbitrio iudicis secundùm facultates, conditionem personarum, dubium litis euentum, & valorem rei in iudicium deductæ l. vlt. Cod. de Ordin. Iudic. Rebuff. de senten. prouision. in præfat. n. 30. Menoch. de Præsumpt. lib. 1. q. 35. n. 35. Menoch. de Arbit. casu 169. n. 22. Lar. in §. Si vel parens nu. 47. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 46. n. 6. imo Valasc. cons. 1. nu. 6. asserit reum diuitẽ actori pauperi litis sumptus dare obligatum non esse, & contrarium nunquam vidisse iudicatum.

2 Quando fit commissio calculatori debet pars citari vt per Gemin. de Vsuris commento 2. §. 5. n. 151. faciunt quæ Menoch. remed. 5. Adipisc. n. 70.

3 Rationibus semel redditis vlterius calculãdas non esse resoluit Menoch. de Arb. casu 209. n. 37. & cons. 22. n. 10. & si non sint legitimè redditæ iterum reddi debent quitatione non obstãte Greg. l. 14. verbo Cogieron. tit. 18. part. 3. Et calculator poterit debitũ cum credito compensare ex Menoc. d. casu 209. n. 35. & 36.

4 An calculatio á iudice confirmata sit mandanda executioni etiamsi pars appellet? Vide late Guri. Pract. lib. 1. q. 37. Steph. Grat. Discept. Forens. c. 183.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

In text. ibi (*as pessoas que saõ para mantimento das pessoas*) Vide D. Barb. in l. Eum qui temere n. 219. ff. de Iudic. vbi resoluit quod in hoc Regno fit condẽnatio in viaticis, & ibi quid in Senatu Parisiensi, & Franciæ obseruetur,

AD §. II.

Nota quod notarij, aduocati, & medici non debent à pauperibus salaria extorquere. Vide Tiraq. de Nobilit. cap. 21. nu. 41. Gregor. l. 6. verbo Llanamente tit. 22. part. 3. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 7. §. 1. nu. 52. Bernard. Græuæ. ad Praticam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 43. consid. 1. n. 7. *Notarij, aduocati, & medici à pauperibus salaria extorquere.*

AD §. IIII.

In text. ibi (*contẽlhe cinquoenta reys*) Intellige cũ Cabed. p. 1. Aresto 8. vbi

Senatus Supplic. iudicauit. *que se hão de contar contra a pessoa que o fez prender.*

AD §. IX.

In text. ibi (*porem se o tal preso for official mechanico, &c.*) Vide Montet à Cueua Aragoniæ decis. 45. num. 35. Surd. decis. 261. num. 2. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 151. consid. 1. n. 1.

AD §. XIII.

Leuca cõmensuran turper viã vsitatam. In text. ibi (*a seys legoas por dia*) Commẽsurando per viam vsitatam vide Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. 19. n. 9. Mascard. de Probat. concl. 1056 n. 6. Cabed. p. 1. decis. 13. nu. 4. Quo pacto fiat leucæ mensuratio, vide Abb. in cap. Ex parte nu. 10. de foro comp. Cou. lib. 2. Vari. cap. 20. nu. 5. vers. Olim. Menoch. de Arbitr. casu 2. Et quot milliaria faciant vnã leucam vide Gregor. in l. 3. verbo Que es vna legua tit. 16. part. 2. De stadijs, pasibus, vlnis, pedibus, digitis, leucis larè agit Parlad. lib. rerum quotid. cap. 19. per totum.

AD §. XIIII.

Vide D. Barbos. in l. Eum qui temere ff. de Iudic. n. 232. ad hoc quod in condemnatione expensarum etiã habeatur respectus ad prædictum respectum, quod respicit personam victoris, vt quia esset artifex, vel aduocatus.

AD §. XVIII.

1 In text. ibi (*que não podem vir a pè*) Alij autem rustici, & peones, vt vulgariter loquar, non debent ire equites, & non reperunt expensas, si quas fecerunt in equis. Vide Tiraq. de Nobilit. cap. 20. n. 75. Laram in §. Non tantùm n. 26. cum seq. Cabed. p. 2. decis. 73. n. 14. ad finem.

2 Quomodo illis sint præstanda alimenta vide Menoch. de Arbitr. casu 2. n. 20. Cassan. in Catalogo p. 1. consid. 22. Perez. l. 1. titul. 1. lib. 3. Ordin pag. 460. Azeued. ad l. 4. tit. 11. lib. 3. nouæ Recopil. pag. 368. Pinel. in vita Diui Ioannis Baptistæ lib. 3. art. 2. cap. 1 pag. 136.

AD §. XXIII.

1 In text. ibi (*for procurador*) An debeat illi salarium computari si aduocatus sit in propria causa? Dic quod non. Vide Boet. decis. 210. n. 3. Tiraq. de Retract. lig. §. 29. glos. 4. n. 5. & 6. Menoc. de Arbitr. casu 154. n. 5. & 6. Azeued. l. 1. n. 20. tit. 22. lib. 4. nouæ Recopil. & l. 21. n. 7. tit. 16. lib. 2. nouæ Recop. pag. 199. Bernar. Græuæ ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 151. consid. 1. n. 4. vbi nu. 14. asserit in hoc Regno neminem posse aduocare in sua causa, & allegat Valasc. cons. 25. n. 25. *Aduocatus in propria causa salarium non meretur.*

2 Aduocatus amittens lucrum defendens causam suã repetit illud ab aduersario facta condemnatione in expensis. Vide Abb. in cap. Finẽ litibus 5 n. 30. col. antep. de dolo. Surd. de Alim. tit. 9. q. 39. n. 11. Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 33. n. 46. & cap. 56. nu. 41. & 42. D. Barbos. in l. Eum qui temere n. 260. cũ seqq. ff. de Iudi.

3 Nota quod quamuis aliquis habeat aduocatum gratis in quæstione sua, tamẽ potest petere salarium aduocati. Vide Barr. in l. Quod si domus ff. Locati. Hippol. in l. Patre, vel marito nu. 69. & 70. ff. de Quæst. Rebuff. distinguenrẽ tom 3. ad leges Galliæ tract. de Expensis art. 5. glos. Vni. n 27. & seq. pag. 886. Perez lib. 2. Ordin. pag mihi 760. late Ioseph. Ludou. Perus. decis. 11. Azeued. l. 2. n 20.

n.20. tit.22. lib.4. nouæ Recopil. Stephan. Gratian. d. cap.56. n.41.

AD §. XXIIII.

Expensa iuxta qualitatem personæ ministrantur. Nota quod secundùm qualitatem personæ ministrantur expensæ. Vide Afflict. in cap.1. in princ. n.73. Ex quibus causis feudum amit. lib.3. Laram in §. Sed si filius n.46. Surd. de Alim. tit.4. q.21. n.9.

AD §. pen.

Nouissima iustitiæ reformatio. In nouissima reformatione iustitiæ §.17. incip. *E para mays breue despacho* post medium ita constitutum est. *E porque nas causas dos presos pobres que se liurão por conta da Misericordia, quãdo as suas culpas são graues, & não tẽ parte, se dilata o ajuntar os treslados das deuassas, não pagãdo aos escriuães seu trabalho sò por lhes diffirir a pena: o solicitador da justiça serà obrigado a fazer ajuntar os treslados das ditas deuassas, dentro do termo que lhe signalar o Corregedor : & para o tal effeito o Regedor da justiça do dinheiro applicado aos gastos da Rellação mandarà pagar ametade do salario, como pagão os presos, que assi se liurão por conta da Misericordia.*

Ad tit. 91. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 71.

De salarijs procuratorum. *De como se hão de contar os salarios aos procuradores.*

1 DE salarijs aduocatorum vide Ias. in §. Tripli nu.42. & 43. & 50. cum seqq. Instit. de Actionib. Tiraq. de Nobilit. cap.29. n.36. & Sebast. Næui ad l.1. num.22. ff. de varijs, & extraord. cognit. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap.257. nouissime Camill. Borrell. in Sum. decis. tit.65. de Aduocatis à nu.103. cum seqq. Expedit maxime Reip. taxari huiusmodi salaria ex Greg. l.13. verbo Lo que han tit.19. part.3. Cassan. in Catalogo p.7. consid.29.

2 Nota quod aduocati peccant si salarium petant à pauperibus. Vide Tiraq. d. cap.29. num.39. Cou. Pract. cap.6. nu.4. Azeued. l.16. per text. ibi tit.16. lib.2. nouæ Recopil. Mench. Illustri. cap.41. num.3. Perez l.1. tit.19. lib.2. Ordin. pag.400. Rebuff. ad l.27. ff. de Verbor. signif. pag.157. & de priuileg. Scholast. priuil. 90. Franc. Viui. Neapol. decis. 159. n.2. cum seqq. Cornel. Benincas. de priuilegijs paupert. in primo speciali iudic. nu.10. Fr. Emman. in Sum. verbo Abogados cap.4. nu.6. Sayr. in Claui Regia lib.12. cap.23. optime Cald. Pereira in comment. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p.4. n.28. nouissime Camill. Borrell. d. tit.65. n.38. *Aduocati peccant si salarium petant à pauperibus.*

3 Hinc optimè faciunt *Neapolitani* qui Regio sumptu aduocatum pauperum creant vt per Actium in tract. de Infirmit. p.2. verbo Aduocati nu.8. & nouissime Camill. Borrell. d. tit.65 num.40. Eodem modo seruatur in *Camera Imperiali* vt per Gail. lib.1. obseruat.43. nu.15. & 19. Et apud *Germanos* idem constitutũ esse scribit Marhæ. ad Guidon. Papæ decis.561. Et apud *Gallos* consuetudine introductum dicit Boer. decis. 324. n.6. Quod etiam apud nos obseruari desiderant publica Reipublicæ vtilitas, & desertæ pauperum lites.

4 Aduocatus proprijs in causis patrocinium sibimet præstare non potest, ad quod supra citaui Doctores hoc lib. tit.48. §.27. nu.9. pag.31. Si tamen in propria, ac sua causa

K 2 aduoca-

Aduocatus fuerit victor expensas à parte succumbente non recuperabit, nisi probauerit non potuisse alias causas defendere, quia tunc per modum damni sibi salarium debetur Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tit. de Expensis art. 5. glos. Vni. n. 27. & 28. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 111. nu. 13. Iacob. Bennius de priuileg. Iuriscons. p. 3. priuil. 73. n. 4. Surd. de Alim. tit. 9. q. 39. nu. 11. nouissime Camill. Borrell. in Sum. decis. tit 65. de Aduocatis à n. 111.

Salarium aduocato quandò soluendũ. 4 Salarium aduocato in initio litis soluendum esse per l 1. §. Proinde ff. de varijs, & extraord. cognit. & l. vlt. Cod. de condict. ob causam resoluit VVesembec. in l. 5. nu. 5. Cod. de Pactis, & ab initio deberi dicit Alexand. in l. Diem functo ff de Offic. assess. vt per Magon. Florent. decis. 12. num. 3. Deberi aduocato in medio litis ex officio iudicis concedit Mynsing. cent. 3. obseruat. 7. vers. Quamuis autem. Præstandum tamen esse in fine litis tenent Ias. in d. l. Diem functo n. 11. Bart. in l. Archiatri. Cod. de Profess. & med. lib. 10. Salycet. in l. Vni. col. 3. n. 3. in fine vers. Aut est aduocatus in vna Cod. de Suffrag. Vlterius soluendum esse etiam pendente lite pro præstito patrocinio, non tamen pro præstando dicit Bernard. Græuæ. ad Practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 45. consid. 1. nu. 9. Denique in hoc seruandum esse statutum, vel consuetudinem per quod datur certa quantitas iuxta valorem causæ præscribendo tempus principij, finis, & medij litis quoad illius solutionem asserit Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 56. n 1.

5 Aduocato debetur patrocinium etiam causa finita per concordiam ex Cagnol. Guid. & Ias. resoluit Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 55. nu. 16. Soar. in Thesauro recept. sent. lit. A. n. 105. Caualcan. p. 1. decis. 41. num. 48. Bernard. Græuæ. d. concl 44. n. 10.

6 Nota quod si alicui datum est officium non facta mentione de salario, & ipsum officium est huius naturæ, & consuetudinis, quod officialis habeat salarium, hoc vtique casu habebit salariũ præstari solitum alijs officialibus in eod. officio constitutis. Ita Cald. Pereira cons. 8. n. 42.

7 Nota quod salaria Doctorum, scholasticorum, iudicum, litteratorum, aduocatorũ, & similium habẽt priuilegia inter omnes creditores, & æquiparantur doti, & fisco, & habent tacitam hypothecam inductã cum priuilegio prælationis. Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 257. á n. 17. & vide supra tit. 48. §. 27. n. 5.

8 Expensæ debentur aduocato etiamsi alius aduocatus gratis illi patrocinium præstiterit, vt per Rebuff. d tit. de Expensis art. 5 glos. Vni. nu. 28. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 111. n. 3. Cened. ad Decretum collect. 28. nu. 10. & 11. nouissime Camill. Borrell. d. tit. 65. n. 114. & 115.

9 Aduocatus salarium illius anni, quo moritur, ad hæredes transmittit Emman. Soar. in thesauro recept. sentent. verbo Aduocatus n. 102. & verbo Mortui n. 237. Sebast. Medices in tract. Mors omniã soluit p. 3. nu. 26. nouissime Camill. Borrell d. tit. 65. n. 123. Et aduerte quod taxatur salarium aduocati, & procuratoris parte non citata l. Salarium ff. Mandati. l. 1. §. In honorarijs ff. de Varijs, & extraord. cognit. Franc. Milanens. Siciliæ decis. 5. n. 26. lib. 1. Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 44. de Citat. n. 457.

A D

In antiq. tit. 73.

Ad tit. 93. Ordinat. Regiæ.

Minores 25. annis officia publica ne habeant.

Que não tenhão officios publicos os menores de vinte & cinquo annos.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text. ibi (*não passando de idade de vinte cinco annos*) Vide Gregor. l. 8. verbo Entẽdidos tit. 9. part. 2. & l. 2. tit. 9. lib. 3. Recopil. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 4. art 2. concl. 1. Curi. Philip. p. 1. §. 2. nu. 12. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Hunc contractum n. 41. & 44. Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 1. cap. 2. n. 26. D. Barbos. in l. Cum prætor §. vlt nu. 67. ff. de Iudic. Et proprietarius non potest eius officium seruire in hoc Regno nisi priùs perueniat ad ætatem 25. annorum vt per Melch. Phœb. decis. 92. n. 2.

2 Limita primò, in ijs locis vbi defecerint homines incolæ maiores viginti quinque annorum, quia ratione penuriæ laxabitur rigor iuris, & admittentur minores ex l. Non tantùm §. Minores vbi glos. verbo Ex causa ff. de Decurion. glos. verbo Creati in l. Ad Rempubl ff. de Muner. & honorib. Xuar. alleg. 12. nu. 3. Azeued. Ad Curiam Pisanam lib. 1. cap. 12. exemplificans in paruis oppidis. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 19. n. 16. Exceptis tamen pupillis, quia hi nequè in defectum admittentur ex l. 1. §. Impuberes ibi, quamuis necessitas penuriæ hominum cogat ff. de Iure immunit. Cal. Pereira d. verbo Hunc contractum n. 42.

3 Limita secundò in minoribus, *que seruem por seruentia*, prout iudicatum refert Cabed. p. 2. Aresto 106. Nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 2. §. 9. n. 25.

4 Limita tertiò in muneribus publicis personalibus, in quibus nõ requiritur magna discretio, nec consilium, vt facere custodiam in porta, vel in muris ciuitatis, vel similibus, & ad ista vocantur etiam minores exceptis scholaribus vt docent Bart. & Plate. in l. 1. n. 2. Cod. qui ætate lib. 10. Azeued ad ti. 14. n. 20. lib. 6. nouæ Recopil.

AD §. I.

Nota ad hoc quod ex consuetudine Regni requiritur quod iudex sit vxoratus nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 2. §. 9 n. 25. Iudicandi munus honor est & dignitas, quæ non nisi dignis est communicanda Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 4. art. 3. propè finem. Et ideò iudicis officiũ est nobile, & nobilitas etiam ex iudicatura causatur Perez l. 4. tit. 15. lib. 2. Ordin. Amat. Roder in Pract. de modo, & forma videndi, & examinandi processum cap. 1. de legir. n. 10.

Ad tit. 95. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 74.

De vendẽtibus seu renuntiãtibus officia absq; Regis facultate.

Dos que vendem, ou renuncião os officios, sem licença del Rey.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 VIde Guillelm. in cap. Rainũtius verbo Duas nu. 52. cum seqq. Mascard. de Probar. concl. 1132. n. 39. Cabed. p. 2. decis. 24. Cald. Pereira in comment. ad §. Sed hæc Instit. de Inoffic. restam. p. 2. n. 10. nouissime Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. colect. 2009. Et quod locari non possint vide apud

Hiſpanos l.11.tit.11. lib.3. nouæ Recopil. & l.4.tit.25.lib.4.vbi Azeued. & in omni iuriſdictionis officio idem ſtatuit l.8.ti.3.lib.7.& pœna apponitur iudicibus permittentibus locari officia ſuæ correctionis per l.13. tit. 6. lib.3 nouæ Recopil. Et de renuntiationibus, vide Cabed.deciſ.91.n.4. p. 2. vbi tenet renuntiationes officiorum non poſſe fieri niſi in manibus Regis, nec ab alio acceptati.

Rex an poſſit vendere officia publica? 2 An Rex poſsit vendere officia publica? Vide Mench.Illuſtriũ cap. 42. n.11.cum ſeqq.& cap.43. Perez tit.2.lib.7.Ordin. pag.411. Azeued. ad Curiam Piſanam lib. 4. cap.7. à n.2. Pined.in Monarch. lib.19. cap. 26. §.3. Zerol in Praxi Epiſcop.p.1. verbo Barones verſ.4. P.Azori.Inſt. Moral. p. 2. lib.11. cap. 5. col. 1236. Cald.Pereira d.p.2.n.12.Bobadil.in ſua Politica lib.1.cap.11.n.11.& lib.2. cap.16.n.209. Valaſc de Partit. cap. 13. á n.66. Cabed.deciſ.24 n.4.p.2.

3 In text. ibi(*não poſsão vender, &c.*) Nec poterunt capi in cauſam iudicati, niſi deficientibus alijs bonis per ea quæ notant Iaſ.in l pen.n.3.& 4. ff. de Re iudic. Tiraq. de Retract. lig §.1.gloſ.14.n.14. Sed contra videntur facere quæ Mexi.in tract taſſæ panis concl.5.nu.133. An poſsint hypotecari vi? Farinac.in deciſionibus Rotæ Romanæ deciſ.288. nu.1. cum ſeqq.vbi aſſerit quod hypotheca cadit ſuper officijs.

AD §. I.

In text.ibi(*trinta dias*)In Gallia requiritur ſuperuenientia quadraginta dierum ex Petr.Gregor. Syntag. iuris p.2.cap.18.n.8. Rebuff. in Praxi benefi. tit. de Infirmis reſignant. gloſ.5.p.3 Flamin.de Reſignat. lib. 12.q.1.in fine n.35. Gonzal.ad reg.8. Cancel.§.11.n.24.in fine,& 25. Stephan.Gratian.Diſcept.Forenſ. cap. 167. nu.12. & 13. Cabedus deciſ.24. n.8.p.2.

AD §. II.

Nota quod qui habet à Rege facultatem vendendi, vel renuntiandi officium, ſi errores committat, & poſtea renuntiet non valebit talis renuntiatio, ſeu venditio niſi Princeps id ſciendo admittat renuntiationem vt per Cabed. p.2. deciſ.24. num.9.

Ad tit.96.Ordin.Regiæ.

Extrauag. 3.tit.38. p.1.

Que os officiaes ſiruão por ſy ſeus officios.

Ad Princip. Ordin. Regia.

IN text.ibi(*não ponhão outras peſſoas que por elles o ſiruão*)Nota quod tabellio alij vices ſuas, vel muneris ſui prouinciam, cum eius induſtria electa videatur, delegare poteſt, nec id noſtri mores patiuntur, poteſt tamen ex protocollo, ſeu antographo quilibet alius exemplum inſtrumenti confecti aſſummere, & haurire, dummodo tabellio id ſuo publico ſigno fuluat, & roboret, ac ſubſcribat. Ita Cald. Pereira de Empt.cap. 35. nu.5. Et ſcribæ non poſſunt per ſubſtitutos officia ſeruire vt apud Hiſpanos conſtitutum eſt per l. 6. titul.2.lib.7.Recop.Curi.Philip.p.1. §.2.n.10.

AD §. I.

In text.ibi(*o dito official porâ em ſeu lugar tal peſſoa que o poſſa, & ſaiba bem ſeruir*) Concordat apud Hiſpanos l.4. tit.25. lib.4. nouæ Recopil. vbi Azeued.

Azeued. prope fine, & nu. 6. resoluit posse proprietarium alium, & secundum substitutum nominare, reuocando primum.

AD §. III.

In text. ibi (*for impedido por absencia, doença, suspensaõ, &c.*) Idem si sit mortuus, resoluit Perez. l. 2. in fine tit. 6. lib. 2. Ordinam. pag. 267.

In text. ibi (*encarregaraõ a tal seruentia a hum criado nosso, &c.*) Faciunt quæ tradit Couar. Pract. cap. 19. n. 4. vers. His tandem.

in antiq. tit. 76.

Ad tit. 98. Ordin. Regiæ.

Como el Rey pode tirar os officios da justiça, &c.

Rex potest reuocare officia ad libitum.

1 Vide Gregor. l. 2. tit. 15. part. 2. & l. 20. glos. 2. titul. 13. part. 2. Pinel. in rub. Cod. de Rescind. vendit. p. 1. num. 31. Mariens. l. 2. glos. 2. n. 2. & 3. tit. 7. lib. 5. nouæ Recopil. Burgund. cons. 21. n. 5. Gutier. Practic. lib. 3. q. 11. n. 5. cum seqq. latè Cabed. p. 2. decis. 20. Cald. Pereira de Empt. cap. 18. n. 6. Melch. Phœb. decis. 28 num. 5. tom 1. Nouissime Aloys. Ricci. in Collect. decis. p. 5. collect. 2011. vbi ait quod officiales à Principe gratis, & voluntarie constituti, siue perpetui sint, siue temporales non possunt ad nuptum reuocari, nisi ex vrgenti, & iusta causa, & ita in Regno Galliæ, Neapolitano, & Hispano dicit receptum.

2 Limita si concedat constituto pretio, vel ob benemerita, quia huiusmodi concessionem reuocare non potest sine causa. Vide Tiraq. in l. Si vnquam verbo Donatione largitus n. 14. Capic. decis. 121. n. 15 & 16. & decis. 166. Grammar. decis. 65. nu. 25. Menoch. cons. 1. n. 381. cum seqq. & cons. 2. nu. 136. & 139. & cons. 181. n 55. Valasc. cons. 72. n. 5. Cald. Pereira vbi proxime.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 In text. ibi (*lhes possamos tirar*) Si autem in prouisionalibus litteris officiorum contineatur quod Princeps concedit officium ad beneplacitum, sicut quotidie fit per illa verba, *Em quanto for nossa merce*, dic durare post mortem concedentis, & significare arbitrium boni viri, qui sine iusta causa non aufert concessionem ex Panorm. in cap. Verum 7. notab. vlt. num. 6. de Foro comp. Capic. decis. 116. nu. 4. & alijs relatis per Stephan. Gratian Discept. Forens. cap. 167. num. 45. & muneris præced.

2 Aduerte quod Rex noster inuictissimus potest promittere officia, quæ non dum vacant, quod iudicatum refert Melch. Phœb. decis. 2. n. 1. vbi n. 16. quod Princeps potest concedere prouisiones generales super officijs hominis incerti. Et Prælati, ac Abbates non possunt concedere prouisiones de officijs, & beneficijs annexis, & connexis suæ Abbatiæ in tempus quo vacauerint post eius mortem, secùs in Principe quod iudicatum refert Phœbos decis. 27.

Senatus Supplic. iudicauit.

Senatus Supplic. iudicauit.

REMISSIONES DOCTORVM IN LIBRVM SECVNDVM ORDINATIONVM REGIARVM LVSITANORVM IN REFORMATIS.

Ad tit. 1. Ordinationis Regiæ.

Quando Clerisi, & Religiosi coram seculari iudice sint conueniendi.

Em que casos os Clerigos, & Religiosos hão de responder perante as justiças seculares.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*que em nossos Reynos não têm superior ordinario*) Cum Legatus à latere de causis exemptorum cognoscere posśit glos. magna in cap. Quod translationem de Officio Legati. Frat. Emman. Roder. tom. 2. quæst. Regular. q. 63. art. 4. videtur quod si fit Legatus in Regno, vel Nuntius cum potestate de latere non erit huic Ordin. locus, sed respondendum quod hæc intelligitur de iudice ordinario habente in Regno suam iurisdictionem radicatam, vt sunt Episcopi, & habêtes iurisdictionem quasi episcopalem, sed Legatus habet iurisdictionem extraordinario modo cap. 2. de Officio Legati lib. 6. P. Henriq. in Sum. p. 1. lib. 7. de Indulgent. cap. 25. nu. 3. pag. 554. Frat. Emman. d. q. 63. art. 3. ad finem. Deinde facit quia titulus de Officio Ordinarij distinctus est â titul. de Officio Legati, & cum causam inchoatam reuocatus ad Curiam nõ posśit absoluere cap. Nouit de Officio Legati Flamin. de Resignat. lib. 1. q. 11. nu. 4. ideò eius iurisdictionem in casibus ab hac Ordin. exprefsis adire partes non tenentur, cum etiã iurisdictio extraordinatia tanquam odiosa restringi debeat ex glos. pen. in Clem. 2. de Officio Ordin.

2 In text ibi (*onde forem moradores, &c.*) Electio est actoris ex Bart. in l. Si per errorem ff. de Iurisd. omnium iudicum n. 3.

3 In text. ibi (*que sempre se praticarão, & vsarão*) Nota huiusmodi statuta supra hominum memoriam semper fuisse obseruata sciente, & patiente Summo Pontifice, vnde debent valida censeri acsi constaret speciali priuilegio fuisse confirmata ex l. 3. §. Ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æstiua cap. Super quibusdam § Præterea de Verborum significat. Valas. consul. 141. num. 11. Constat deindè Ordinationem hanc confirmatam fuisse in Concordatis in Curia Romana inter clerum, & Regem Dyonisium prout referunt D. Barbos. in ptiuatis Scholijs ad l. Filiusfam. ff. de Legatis 1. vers. Ad Ordinat. lib. 2. citatus à Benedict. Ægid. in repet. l. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. p. 5. § 2. num. 12. Cald. Pereira de Emptione cap. 8.

cap.8.nu.36.& vide quæ in proposi. tum adducit Fatin.p.4.consf.68.n.11. & 16.

AD §. I.

Clericus conueniens laicum coram iudice sæculari, coram eodem reconueniri potest à Laico.

1 Concordant apud Hispanos l.57.tit.6. part.1. vbi Gregor. verbo Ali deue,& l.4.titul.3. part.3. Vide Afflict.decis.173. à n.1. vbi asserit quod ita seruatur Neapoli,Franciæ, & recipit vsus totius Europæ. Cou. Pract. cap. 31. Duenh. reg.202. Maranr. de Ordine Iudic. p.4.dist.6.nu.53.& 59. Clar.lib.5. §. fin.q.36. Quesad.diuers.quæst. cap. 29. n.4.Gail.lib.1.obseruat.37. nu.5. Mynsing. cent.2. obseruat. 67. vers. Primus. Francisc. Monald.cons.24. n.3.& 4. Sebast. Medices in tract.de Compensat.p.2. q.1.nu.9. Soar. recept.Sentent. lit.C. nu.114. Ioseph. Ludou.concl.38. n.42. Vincent.de Franch.decis.193.num.3.in princip. Francisc.Viui.Neapol.decis.49.n.4. Caualcan.Fluiz.decis.19.nu.60.p.3. Mench.Illustri.cap.5.sub.n.18. vers. Adeò vt etiam. Surd. cons.222.nu. 19. & cons.396.n.6. Bobadil. in sua Politica lib.2.cap.18.n.162. & glos. lit.K. Morl.in Emporio iuris p.1.tit. 2. de Iurisdict.q.13. Ludou. Rodolphin. in tract. de Brachio seculari n.60. Bernard.Græuæ.ad Pract.Cameræ Imper.lib.1.concl.37. consid. 7. D Marr. de Iurisd. p.4. casu 107. Alexand.Trentasinq.Variar.resoluti lib.2.tit. de Mutuis petit.resolut.1. n.32.pag.74.Amat.Roderic. in Practica de modo,& forma videndi, & examinandi processum cap.1. n.49. nouisime Camill. Borrell. in Summa omnium decis.titul.7. de Clericis,& Sacerdotibus n.81. & 82. Farin.in Praxi crimin.p.1.q.8 num.99. cum seqq. pag. mihi 101. Frat. Anton. de Sousa in relectione de censuris Bullæ Cænæ cap.82.à n.3. D. Barbos. in l. Qui prior ff. de Iudic. n.79. cũ seqq. Cald.Pereira quæst. Forens.lib.1.q.25.nu.16.& lib.2.q.51. nouisime Ceuall.in tract.de cognitione per viam violentiæ p.2. q.23. n.22. & Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan.lib. 3.cap. 8. Curi. Philip.p.1.§.5.n.18.

2 Amplia primò vt non modo reconueniri posit clericus coram seculari iudice super eàdem re, sed etiam super penitus diuersa,resoluit Francisc.Viui. Neapol.decis.49.nu. 5. & procedere potest secularis ad condemnationem,non tamen ex ea causa poterit clericum de persona adstringere,sed hoc faciet ecclesiasticus iudex, vt per Vrsill.ad Afflict. decis.173 Franc.Viui. decis.49. n.4. & 5.Camill.Borrell.d.tit.7.n.83.

3 Amplia secundò in clerico agete iudicio retinendæ coram iudice seculari,cui potest obijci à Reo laico proprietatis exceptio, vt dicebat Vincent.de Franch.decis.193. nu.4. vbi nu.16. asserit quod si reconuentioni noluit respondere clericus, illi etiam denegetur audientia in conuentione.

4 Amplia tertiò reconuentione clericum agentem coram laico obstringi vsquè ad finem, etiamsi postea à conuentione velit desistere Afflict.Neapol.decis.173. nu.4. & 5. Maranr. de Ordine Iudic.dist.6.nu. 66. Menoch. de Arbitr. lib.1. q.44. n.5. Guid. Papæ cons.185. incip. In Curia Parlamenti. Vincent. de Franch.Neapol.decis.193. sub nu.4. Marcel. Calac. in tract. de arte, & modo probandi glos.1. §.1. num.46. Alexand.

Alexand. Trentasinch. d. resolut. 1. num. 33 vers. Hæc conclusio Camill. Borrell. d tit. 7. n. 108.

5 Amplia quartò vt clericus conueniens, & reconueniens coram iudice seculari, secularibus etiam legibus & Ordin. teneatur ex Menchaq. Illustri cap. 5. n. 19. & 22.

6 Limita primò vt non procedat in causa criminali, in qua clericus, nec etiam ciuiliter potest coram iudice seculari reconueniri, resoluunt Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. nu. 17. Ludou. Rodolphin. in tract. de brachio seculari n. 60. Farin. d. q. 8. n. 100. pag 101. D. Marth. d. casu 107. nu. 8. D. Barbos. in l. Qui prior num. 86. ff. de Iudic. Alexand. Trentasinch. d resolut. 1. nu 33. vers. Tertiò. Camill. Borrell. d. tit. 7. n. 84.

7 Limita secundò vt clericus reconueniri non possit in causa spirituali, seu quando reconuentio tangeret causam spiritualem, vel illi annexam, resoluunt Sebast. Medices de Compensat. p. 2. q. 1. nu. 9. Farin. d. q. 8. n. 102. Mozzi. de Naturalibus feudi sub n. 114. ad finem.

8 Limita tertiò quando laicus cõuentionem in se intentatam studio reconueniendi, seu in fraudem procurasset ex Angel. Marian, & Gregor. Lop. resoluit Vincent. de Franc. Neapol. decis. 193. nu. 5. accedit Farin. d. q. 8. n. 101.

9 In text. ibi (*dalgũa injuria*) Non intelligitur de iniuria quatenus est maleficium, & crimen iuxta l. Iniuriarum causa Cod. de Iniur. Sed intelligitur de satisfactione alicuius iniuriæ, quæ descẽdit ex lege Aquilia iuxta text. in l. 2. & in l. Si quis fumo §. 1. ff. ad leg. Aquil. Princ. Instit. de lege Aquilia, cap. 1. & seq. de Iniur. Ceuall. Communium contra communes tom. 4. q. 897. num. 149. Cuti. Philip. p. 3. §. 2. num. 6.

In text. ibi (*quando ciuelmente se demandarem*) Ergo clericus potest reconueniri ciuiliter pro crimine vt per Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 51.

AD §. II.

Iudex laicus cognoscit de quolibet possessorio clericorum, etiam causa spiritualis, vel ecclesiastica.

1 Concordat apud Hispanos l. 10. tit. 1. lib. 3. nouæ Recopil. Et similem legem, ac consuetudinem seruari in Curia *Neapolitana* referunt Afflict. decis. 58. n. 59. cum seqq. Grammat. decis. 78. nu. 2. Camill. Borrell in Summa decis. tit. 43 de foro compet. nu. 23. Et apud *Gallos* Guillem. Benedict. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem decis. 2. nu. 39. Franc. Marc. Delphin. decis. 190. n. 6. & decis. 512. nu. 1. & 3. vol. 1. & decis. 215 n. 3. vol. 2. Rebuff. tom. 1. ad leges Galli. tit. de sentent. execut. art. 1. glos. 11. & tom. 2. tit. Ne benef. cadau. art. 1. glos. 3. Et in Senatu *Burdegalensi* Nicol. Boer. decis. 69. sub n. 23. Et in Senatu *Mediolanensi* Alciat. cons. 24. n. 1. Vincent. Carot. decis. sua particulari, seu cas. 137. Et in tota *Italia* Anton. de Petra in tract. de Potest. Princip. cap. 8. à num. 83. & cap. 15. num. 61. Et in Senatu *Pedamontano* Menoch. remed. 15. Recup. num. 211. Thesaur. decis. 82. nu. 1. & decis. 117 num. 1. & decis. 131. sub n. 6. Et apud *Nauarros* Olan. in antin lit. C. n. 34 & lit. I. n. 77. Et in Senatu *Galleco* Gasp. Roderi. de annuis reditib. lib. 1. q. 17. nu 58. cum seqq. Et in serenissimo *Venetiarum* dominio Menoch. Recup. remed. 15. n 120. Camill. Borrell. d. tit. 43. de foro comp. nu. 27. & tit. 44. de Citat à n. 102.

nu.102. Vide latè de materia Cou. Pract. cap.35. Gail. lib.1. Obseruat. 37. Bernard. Laurent. in tract. de quibus casibus iudex secularis cognoscat contra clericos n.17. Afflict. in constit. Regni Siciliæ lib. 1. fol. 159.col.3.num.8. Cassan. in consuet. Burgund. rub.1. §.1. in glos. Et dicitum nu. 110. fol. 21. Puteum lib.1. decis. 361. & decis. 365. Menoch. consil.366.nu.13. Aufrer.in tract. de potestate seculari super eccles.person.reg.2.num.24. vers.24. Crauet. cons.258 à nu.1. Anton. Grauat. ad Vestri.lib 5.cap.1. nu.6. Ioan.Garu. Reg.9 à n.15. Rebuff. tom.1. ad leges Gall.tit.de Sentent. execut. art. 1. glos 1.& tom.3 tit.de causa benef. possess.art. 8. glos.2. & tit. de materia possess.art.7.glos.1.à nu.23. & in concord.tit.de Annat.in glos.verbo Possessionem pag. 793. cum seqq. Menoch. remed.3.retin. á num.323. Nau.in cap.Cum contingat remed. 1.á n.1.de Rescript. Auend.de Exequend.mand.p.1.cap.1.à nu.32. Salzed.in Pract.cap.102. Azeued.l.2. à princip.tit.6.lib.1.& l.4.in fine tit.1. lib.4.& l.4.n.5.tit.2.& l.1.tit.13.lib.4. nouæ Recopil. Osasc.Pedam.decis. 116. n.1. Ioan.Garc. de Nobilit. glos. 9. nu.46. Gutier.Canon. lib.1. cap. 34. à n.22.& Pract. lib.1. q.20. Kirchou.tom.1.Commun.Opinion.lib. 3. tit.1.nu.104.& 105.pag.366. Celu. de Benefi.p.1.q.7. Corras.eod.tract. p.1.cap.2.n.8. Petr.Greg. eod.tract. cap.40.nu.10. Petr.Anton.de Petra tract.de Potestate Principum cap.6. à n.83. Andr.Fachi. controuers. iuris lib.8.cap.15.vers.Venio ad alterā. Quintanad. Ecclesiast. lib. 1. cap.9. n.13. Sahag.in cap.2. de Iudic a nu. 177. P.Azori.Instit.Moral.p.1.lib.5. cap.12.vers.Quæri solet pag.409.& cap.14.q.1.pag.419. Ceuall. Cōmun. cōtra cōmun. q.504.& to.4.q.897. n.160.Fari.in Praxi crim.q.8.á n.23. Fr.Ludou. Miranda de Ordine Iud. q.1.art.5.concl.4. Bouadil in sua Politica lib.2.cap.18.nu.141. & cap.17. n.153. Cened.ad Decretal.collect.4. & Pract.ac Canon.quæst.lib.1.q.45. nu.25.cum seqq. D.Mart.de Iurisd. p.4.cent.1.casu 38. Bernard.Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib.1. consid.37.consid.6. Nicol.Garci.de Benefic.p.1.cap.2. nu.50. cum seqq. Valasc.cons.11.& cons.79.num.2. & cons.93.nu.3.cum seqq. Cabed.p.1. decis.82.& decis.76.num.4. & p.2. decis.71. n.3. & de patronatibus Regiæ Coronæ cap.49.à nu.10. D.Barbos.in l.Hæres absens §. Proinde n. 22. ff.de Iudic. Cald. Pereira quæst. forens.lib.1.q.25.n.19.& cons.11.n.20. nouissime Ceuall. de Cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiasticis p.2.q.17.à n.45. latiús q.65. per totam,& nouissime etiam Mendez á Castro in Praxi Ecclesiastica Lusitaniæ lib.2.cap.4.n.14.

2 Amplia primò vt non solùm possessoria iudicia retinendæ, sed etiam recuperandæ possessionis coram iudice seculari tractari possint. Vide Garc.de Nobilit.glos.1.nu.27. & glos.9.à n.46.cum seqq. Bernard. Græuæ.d. lib.1. concl.37. consid.6. nu.7.Stephan.Gratian.Discept.Forens.cap.238.nu.9. cum seqq. Cald. p.1.decis.82.n.4.

3 Amplia secundò in possessorio adipiscendæ. Vide Cou. Pract. cap. 35. n.1. vers.Prima conclusio. Guid. Papæ decis.1.Aym. cons.104. nu 17. vers.Nec obstat. Anton. Thesaur. Pedam.decis.82.n.3.& 4.Amadæ.de Ponte in quæst.quis sit iudex in causa feudali ad fin.Bernard.Græuæ.d. consid.6.nu.8. licet Farin. dissentiat d.q.8.n.23.vers.Procedit.

Amplia

4 Amplia tertiò etiam quādo agitur super praeeminentijs, & honoribus Ecclesiarum. Vide Ceuall. Commun. tom. 4. q. 897. nu. 236. Auend. de Exequẽdis mand. p. 1. cap. 1. n. 25. pag. 14. Et quod pro honore competat iudicium possessoriũ ex Bald. & Boer. resoluit Garci. de Nobilit. glos. 35. n. 59. post princip. vbi etiam quod antiquiori, & nobiliori competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur fit illi iniuriam quam de facto potest propellere, de quo etiam idem Garci. de Expens. cap. 8. ad fin. Lar. in l. Si quis á libetis in princ. n. 25.

5 Amplia quartò quando fit nouitas in materia de soluendis decimis. Vide Rebuff. de Decimis q. 10. nu. 3. Menoch. remed. 15. Recup. sub num. 234. Gail. lib 1. obseruat. 38. n. 3. & 4. Surd. cons. 338 n. 26. vol. 3. Grauat. ad Vestrium in Praxi Romanae Curiae lib. 5. cap. 1. à nu. 3. Afflict. Neapol. decis. 2. n. 10. & decis. 24. nu. 9. Boer. Burdagal. decis. 69. n. 13. Cacheran. Pedam. decis. 116. Camill. Borrell. de praestantia Regis Catholici cap. 71. n. 349. & 350. & nouissime in summa omnium decis. titul. 19. de Decimis à nu. 18. & tit. 43. de foro comp. nu. 125. Sayr. in Floribus decis. lib. 1. tit. 2. de Constitut. decis. 41. Alexan. Moneta in tract. de decimis cap. 8. n. 14 & 18. Azeued l. 6. n. 3. tit. 5. lib. 1. nouae Recop. Phoeb. decis. 70. à n. 1. Couar. Pract. cap. 35. num. 2. Gutier. Pract. lib. 1. q. 4. nu. 1. Curi. Philip. p. 1. §. 5. nu. 5. cum seqq. Soar. de Paz in Pract. tom. 2. praelud. 2. à nu. 22. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 18. n. 145. Stephan. Gratian. Disceptat. Forens. cap. 238. Bernard. Graeuae. d. lib. 1. concl. 38. nu. 7. & 8. D. Barbos. in l. Titia n. 39. cum seqq. & n. 47. ff. Soluto matrim. Et de tertijs decimarum Regibus Hispaniae à Sũmo Pontifice concessis vide Cabedum decis. 63. p. 2.

6 Amplia quintò in commendatarijs Hyerosolomitanis, qui si vim, vel violentiam nouam alicui inferant ad seculare Regium iudicium trahi possunt prout iudicatum refert Mendez à Castro in Praxi Lusit. lib. 2. cap. 2. n. 19.

7 Amplia sextò in causa possessoria matrimonialis Rhenat. Chopin. de sacra Politia lib. 2. tit. 1. n. 14. Valasc. cons. 93 n. 5. Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 43. n. 104.

8 In text. ibi (*assi mouel*) Vtpotè intentato remedio cap. Reintegrandae 3. q. 1. Vide Menoch. remed. 1. Recuper. n. 39. & remed. 15. nu. 192. cum seqq. & Farinac. in decisionibus Rotae nouiss. decis. 470. n. 1.

9 In text. ibi (*dentro de anno, & dia*) Vide latè Cabed. p. 1. decis. 76. à n. 4. & decis. 82. per totam vbi n. 7. asserit quod minori annus non currit.

10 In text. ibi (*& tornar a restituir o forçado*) Intellige nõ solùm ad possessionem, & fructus ipsos, sed etiam ad expensas, damna, & interesse passa per spoliatum prout resoluit Viui. tom. 2. Commun. Opin. lib. 8. tit. 3. n. 2. in med. & in articulo violentiae potest iudex laicus in expensis, & damnis vim facientem condemnare, quia hoc est consequutiuum illius extraiudicialis defensionis, ex Gutier. Pract. lib. 1. q. 20. num. 2. & 3. Contrarium tamen imò secularem iudicem ad possessionem solum spoliatum posse restituere per hanc Ordin ex verbo *Restituir* videtur tenere Menoch. remed. 1. Recup. nu. 305. vbi n. 306. asserit duo illa possessionem scilicet, & damna esse diuersa, itaut alterum attingere minime dicatur, & facit text. in cap.

Accedens 4. ibi plenariam restitutionem vt lite non contest. sed prima opinio verior.

AD §. III.

Laicus citatus coram iudice laico licet fiat clericus non mutat forum, sed in ciuilibus tantùm tenetur respondere coram illo iudice laico, qui ante clericatum de causa cognoscebat.

1 Vide l. Si quis postea quàm ff. de Iudic. vbi D. Barbos. nu. 199. cum seqq. latè de materia, & apud Hispanos l. 10. & 12. tit. 7. part. 7. Cou. Pract. cap. 32. n. 4. Curi. Philip. p. 1 §. 5. n. 18.

2 In text. ibi (*sendo algum leigo citado*) Ergo per solam citationem perpetuatur iurisdictio iudicis laici iuxta d. l. Si quis posteaquàm, & cap. Proposuisti de foro comp. Vide Afflict. decis. 294. n. 3. Mench. Illust. cap. 24. n. 8. Mascard. de Probat. concl. 1227. n. 6. Baptist. Cost. de facti scientia, & ignor. dist. 65. n. 4. D. Mart. de Iurisdict. p. 2. cap. 3. n. 6. & 10. Cabed. p. 1. decis. 142. num. 1. & 4. D. Barbos. in d. l. Si quis posteaquàm à num. 22. & num. 60.

3 In text. ibi (*quanto ao ciuel sómente, & mays não*) Vide Gam. de Sacram. præstandis vltimo supplicio dãnatis q. 5. n. 27. Valasc. cons. 48. n. 7. & 8. & infra dixi latiùs in §. 21.

4 In text. ibi (*do contrario costume*) Notatur ad hoc quod iudex ecclesiasticus vbi viget cõsuetudo potest capere bona, & personas laicorum vt per Auil. ad cap. 20. Prætor. nu. 15. Cou. Practic. cap. 10. n. 2. Tamen in praxi adhuc necesse est vt per sententiam conuincatur reus de crimine iudicialiter, itaut absque illa non possit ecclesiasticus procedere ad capturã laici ex crimine visitationis prout in supremo Senatu anno Domini 1611. iudicatum refert nouissime Mendez à Castro in Praxi ecclesiast. Lusit. lib. 2. cap. 5. n. 17. cũ seqq. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD §. IIII.

Clerici in minoribus, siue soluti, siue coniugati sint, non gaudent fori priuilegio in causis merè ciuilibus.

1 Concordat apud Hispanos l. 2. tit. 4. lib. 1. nouæ Recop. Vide Lap. alleg. 118. Cou. Pract. cap. 31. num. 7. Soar. de Paz in Praxi tom. 2 prælud. 2. n. 7. Curi. Philip. p. 3 §. 1. nu. 5. Farin. in Praxi crim. q. 8. n. 7. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 40. D. Barbos. in l Si quis posteaquàm à nu. 203. cum seqq. & n. 252. ff. de Iudic.

2 In text. ibi (*como casados*) Desumitur ex cap. Vni. de clericis coniug. lib. 6. Vide Clar. § fin. q. 36. num. 8. Anton. Gom. tom. 3. cap. 10. n. 4. D. Barbos. in d. l. Si quis posteaquàm num. 207.

3 In text. ibi (*se guardarà o que dizemos neste titulo*) In §. 27. vbi plures citaui Doctores.

AD § V.

Laicus detentator rei Ecclesiasticæ, vel rei alicuius clerici, vt quia spoliauit eum, vel Ecclesiam à possessione potest coram iudice ecclesiastico conueniri.

Desumitur ex cap. Si clericus laicum, & cap. Conquestus de foro comp. Vide Concil. Trident. Sess. 22. de Reformat. cap. 11. Marãt. de Ordin. Iud p. 4. dist. 11. n. 6. Ozas. Pedam. decis. 32. Guti. Canon. lib. 1. q. 34. nu. 7. Soar. de Paz in Pract. tom. 2. prælud. 2. à n. 16. Fr. Lud. Mir. de Or-

de Ordine Iudic q. 1. art. 5. concl. 4. in fine Curi. Philip. p. 1. §. 5. num. 10. Surd. consf. 286. nu. 4 D. Barbos. in l. Si quis ex aliena n. 140. cum seqq. ff. de Iudic. vbi de sacrilegio. Optimè Cald. Pereira quæst. forensf. consf. 43. nu. 16. ad hoc quod actione vnde vi conuenitur laicus coram iudice ecclesiastico.

AD §. VI.

1 Nota quod cognitio de bonis Ecclesiæ, quæ eius sunt quoad vtile, & directum cognoscit ecclesiasticus contra laicum, nisi reus laicus neget res illas esse ecclesiasticas, nam tunc remittendus est ad iudicem secularem, & probatur in cap. Si clericus laicum de foro comp. & resoluit nouissime Mendez à Castro in Praxi ecclesiastica Lusitaniæ lib. 2. cap. 4. à n. 1. Curi. Philip. p. 1. §. 5. n. 10. Et clericus pro rebus Ecclesiæ habet fori electionem vt per Capic. Neapol. decis. 160. Franc. Viui. decis. 27. nu. 1. & 2. nouissime Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 13. de foro cõp. n. 137.

2 In text. ibi *(mas que o vtil he delle)* Vnde non tenebitur laicus conuentus de vtili dominio, aut de causis circa ipsum motis coram iudice ecclesiastico respondere, imò sub iudice laico causa agenda est, ex ea ratione quia dominiũ vtile mere laicum, & profanũ est, ac proinde subiectum statutis, & legibus Principũ secularium. Vide Menoch de Arbitr. casu 108. n. 6. Valasf. de Iure Emph. q 17. n. 12. & consf. 134. n. 13. & consf. 147. n. 17. Gam. decis. 2. n. 6. & decis. 149. n. 6. Surd. consf. 338. n. 1. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 20. nu. 5. & casu 13. n. 2. & casu 137. n 32. Cald. Pereira do Nominat. q. 10. n. 13. & 19.

3 In text. ibi *(ou pedir restituição)* Aduerte quod si Ecclesia per restitutionem in integrum petat rescisionem contractus debet illã petere in foro rei conuenti, vide Cou. Vari. lib. 1. cap. 4. n. 2. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Implorandum nu. 32. D. Barbos. in l. Hæres absens §. Proinde à n. 33. ff. de Iudic. In Regno Frãciæ si clericus, vel Ecclesia petat restitutionem in integrum ex consuetudine etiam immemoriali solet litteras à Rege impetrare, & coram iudice Regio litteras verificare, rescissionem contractus petendo vt per Rebuff. in tract. Excepcion. n. 228.

AD §. VII.

Cognitio Iurispatronatus tanquam spiritualibus annexi pertinet ad iudicem ecclesiasticum, in determinatione tamen iurispatronatus Regis, seu ad Coronam Regiam pertinentis cognoscit iudex causarum fiscalium.

1 DEsumitur ex cap. Quanto de Iudic. Concordat apud Hispanos l. 56. tit. 6. part. 1. Vide Lambertin de Iurepatron lib. 2. p. 2. art. 7. q. 3. princ. n. 4. & 5. Roch. eod. tract. verbo Ius in princip. Dalner. eod. tract. á n. 147. Gail. lib. 1. obseruat. 38. n 6. Cou. Pract. cap. 36. Perez l. 1. vers. Septimo quæri potest tit. 6. lib. 1. Ordin. Azeued. l. 2. n. 4. tit. 1. lib. 4. Recop. Curi. Philip. p 1. §. 5. nu. 4. Ceuall. Communium contra commun. q. 897. n. 560. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 38. consid. 1. Cardos. in Praxi Iudicum, & aduocat. verbo Causa à n. 8. Cabed. de Patronat. Regiæ Coronæ cap. 5. n. 5. & cap. 49. à n. 1. & p. 2. decis. 120. n. 3. & Aresto 91. Cald. Pereira quæstion. forensf. consf. 5. n. 6. & 7. nouissime Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 94.

2 Clericus habens feudum à Principe seculari conuenitur, & reconuenitur coram temporali iudice. Vide Franc.Marc. Delphin. decis.46. nu.10.vol.2. Francisc. Sonsbech.de Feudis p.14. num.20. Carau.in ritu Neapol.235.nu.19.Cumia in ritibus Siciliæ cap.2. n.40. Matant. de Ordine Iudic.p.4.dist.11.n.75.Humad. l.57.glos.2.n.1.tit.6.part.1. Azeued. l.6.tit.1.lib.4.nouæ Recop. P.Soar. de defensione Fidei Catholicæ lib. 4.de Immunit.cap.14.n.12.D.Marc. de Iurisdict.p.4.casu.102.nu.16.Cened.ad Decretum collect.37.n 5.Farin in Praxi crimin.q.8.n.22. Villalob.tom.1.Commun.Opinion.lib.1. tit.11 n.4.pag.188. Bernard. Græuæ. ad Pract.Cameræ Imp. lib.1. concl. 37. consid.4. Curi.Philip.p.1 §.5. n. 11. Camill. Borrell. ad Bellugam in Speculo Princip.rub.11. §.Videndū verbo Perdunt,& de Regis Cathol. præst.cap.71.n.73.& 74. & nouissime in Summ.decis.tit.34.de Feudis n.159.

AD §. VIII.

Clericus hæres laici defuncti capta iam lite cum eo instantia ligatur, teneturquè coram iudice seculari iudicum prosequi.

1 VIde Cou.Pract.cap.8 à n.2. Boer.decis.69.n.32. Maran. de Ordine Iudic.p.4.dist.11. n.79.Viui.& Graff.tom.1.Commun. Opin.lib.3.tit.1.nu.115.& 116. Gail. lib 1.obseruat.37.nu.8.Burg.de Paz in l.3.Tauri n 786. & 792. Oland. in antinom.iuris lit.C.à n.26. Quesad.diuers.quæst.cap.4.nu.7. Barth. Humad. l.57.glos.5.tit.6 part.1. Girond.de Gabellis p.4.§.1.n.13.Perez l.4.ad finem vers.Quid esset si clericus tit.2.lib.5.Ord. Auend. de Exequēdis mand.p.1.cap.1.n.33.Mench. de Succesion.lib.3.§.22.n.72.limit. 17. Spin.in Speculo testam. glos.33. princ.n.72. Baptist. Azini. in Praxi Florent.§.2.cap.12.n.45. cum seqq. Sutd.cons.222.nu.16. & decis.110.à n.2. Azeued.l.15.tit.4.lib.5.nouæ Recopil. Curi.Philip.p.1.§.5 n.19.Donell.Comment. iuris Ciuilis lib. 17. cap.11.col.2. Fachin.iuris lib.12.cap. 43. Ceuall.Communium contra cōmun.q.36.à n.1.& tom.4. q.896. nu. 625. & nouissime in tract.de cognitione per viam violentiæ in causis ecclesiasticis p.2.q.13.n.23. & q.40. n.5. Alexand. Trentas. Vari. resolut. lib.2.tit.de Iudic.resolut.4.n.17.Mastrill.Siciliæ decis.79.n.3.nouissime Camill.Bottell.in Summ. decis. tit. 43. de foro compet.à n.61.& tit.64. de Instāt.à n.42. Nicol.Vigell.cent. 1.decis.37. Bobadill.in sua Politica lib.2.cap.18 á n.165. Frat. Emman. quæst Regul.tom.2.q.62. art.2. Camill.Borrell.in addit. ad Bellug. de Speculo Principum rub.11.§.Videndum lit.B.in fine.& rub.18.§.Denuò in fine. Soar.de Paz in Pract.tom.2. prælud.2. n.40. cum seqq. Anastas. Germon.de sacrorū immunit. cap. 15. n.97.99.& 107.Parlad.lib.2.rerū quotid.cap.fin.p.2.§.1. n.8. cū seqq. Card.Thusc.tom.4.lit.H.concl.48. Cened.ad Decretum collect.37.n.7. & nouissime Pract.& Canon.quæst. lib.1.q 31.num.9.& 10. Castill.lib.3. quotid.cap.25.nu.49. Bern.Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib.1. concl.37.consid.10. Steph.Gratian. Discept.Forens.cap.16.n.31.cū seqq. Cardos.in Praxi Iudicum, & aduocat. verbo Hæreditas nu 19. Valasc. consult.143.nu.14. D Barbos. in l.Si constante §.fin.à n.27.ff.Soluto matrim.& in l.Hæres absens in princ. à n.104 cum seqq.& à n.123. 127.& 129. ff.de Iudic.

In

In text. ibi (*não será citado*) Si clericus hæres laici defuncti conueniendus sit in casu, quo successor conuentus non fuerat, tunc coram iudice ecclesiastico conueniendus est, ex Bart. in d. l. Hæres absens nu. 1. vbi D. Barbos. n. 129. Gail. d. obseruat. 37. n. 10. Greg. l. 57. verbo Demanda tit. 6. part. 1. Parlad. d. §. 1. nu. 8. Spin. d. glos. 33. n. 72. & 76. Meleh. Phœb. decis. 70. n. 14. Stephan. Gratian. d. cap. 16. n. 1. & 31.

AD §. IX.

Durante ecclesiæ locatione, & duobus annis vltra laicus conuenitur ad solutionem pensionis corã iudice ecclesiastico.

1 Vide Gutier. Pract. lib. 3. q. 26. n. 10. & q. 27. Azeued. l. 33. tit. 3. & l. 4. in fine tit. 4. lib. 1. & l. 10. á n. 58. tit. 1. lib. 4. nouæ Recopil. Pereg. cons. 157. n. 8. lib. 5. Valasc. de Iure emphyt. q. 39. n. 14. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 18. n. 150. Et si clericus locauit fructus beneficij ecclesiastici laico corã laico iudice illum conuenire debet, resoluit Cacheran. Pedam. decis. 31. sub n. 6. quem refert, & sequitur nouissime Camill. Borrell. in Summ. decis. tit. 34. de foro comp. n. 53.

2 Quando tamẽ quæstio mota est de facto super solutione decimarum vterquè iudex tam secularis, quám ecclesiasticus est cõpetens, & datur locus præuentioni. Vide Cou. Pract. cap. 35. n. 2. Rebuff. in tract. de Excep. n. 213. cũ seqq. & n. 219. Perez tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 130. & seqq. Nauar. cons. 1. sub tit. de Constit. n. 80. Rebuff. de Decimis q. 10. n. 3. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 2. nu. 35. & Pract. lib. 3. q. 26. n. 2. Soar. de Paz in Pract. tom. 2. prælud. 2 à n. 22. latissime Alexand. Moneta in tract. de Decimis cap. 8. Menoch. cons. 268. Bernar. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 38. per totam. Steph. Gratian. Discep. Forens. cap. 238. n. 16. Zerol. in Praxi Episc. p. 1. verbo Decimæ n. 6. pag. 124. D. Barbos. in l. Titia n. 20. & n. 48. ff. Soluto matri. Cabed. p. 2. decis. 63. n. 4. De illis tamen laicorum nobilium decimis non cognoscit Episcopus, sed laicus iudex vt per P. Henriq. in Sum. lib. 7. cap. 27. n. 2. in glos. lit. L.

AD §. X.

Iudex ecclesiasticus est competens contra laicum in causa mota super calice, vestimentis, aut alijs rebus sacris, vel positis sub potestate, vel dominio alicuius Ecclesiæ, aut personæ ecclesiasticæ.

Vide Cutiam Philipp. p. 1. §. 5. n. 10. Valasc. de Iure Emphyt. q. 39. num. 14.

AD §. XI.

Clericus cui lis est denuntiata, vt emptorem laicum defendat tenetur id facere coram iudice seculari.

Vide apud Hispanos l. 57. in fine tit. 6. part. 1. Cou. Pract. cap. 8. n. 2. vers. Quæ quidẽ. Boer. decis. 69. n. 27. Grãmat. decis. 21. n. 4. Capic. decis. 197. n. 7. Maran de Ordine iudic. p. 4. dist. 11. n. 78 Guillel. Benedict. in cap. Rainuntius verbo Vxorem in 2. nu. 125. aliàs 417. Gail. lib. 1. obseruat 37. n. 7. Anton. Gom. tom. 2 cap. 2. nu. 39 col 8. Aufrer. in tract. de potestate secul. reg. 2. n. 9. vers. Quinto fallit. Gironda de Gab. p. 4. §. 1. n. 15. Perez. l 4. vers Hinc est quod clericus ti. 2. lib. 5. Ord. pag. 143. Huma. d. l. 57. glos. 6. Mynsin. cent. 1. obser. 22. ad finẽ. Vin. Hon. cõsúl. 25.

n.15.& 16. Azeued.l.5.n.2.tit 4. lib. 5. nouæ Recopil.Fachin.lib.2.Controuers.cap.37.col.2.lit D.Gam.decis.332.n.1. Surd.cons.222.nu.20. & cons.396.nu.7. Franc.Viui.Neapol. decis 49.n.8. Ceuall. Communium contra commun. q 588. & tom. 4. q.896.n.627. Bobadil.in sua Politica lib.2.cap.18.nu.169. D.Mart.de Iurisdict.p.4.cent.1.casu 34. Cened. ad Decretum collect.37.n.8. P.Molin. de Iustit. tract.2.disp.380. vers. Quando vẽditor Stephan.Gratian. Discept.Forens.cap.22. n.35. Card. in Praxi Iudicum verbo Emptio nu. 34. D. Barbos. in l. Venditor 49. à nu.138.cum seqq. ff.de Iudic. Cald. Pereira de Empt.cap 31.n.84. Bernard.Græcæ.ad Pract. Cameræ Imper.lib.1.concl.37.consid.8.nouissime Mendez à Castro in Praxi secular Lusitaniæ lib.3.cap.5. §. 1. vers. Secundo amplia. Curi.Philip. p.1. §.5.n.20.nouissime Camill.Borrell. in Summa omnium decis. tit.7. de Clericis.& Sacerdot.à n.90.cũ seqq.

AD §. XII.

Clerici in minoribus possunt cogi per iudicem secularem occurrere ad incendÿ excitati extinctionem,& ad custodiam ciuitatis pro faciendis vigilijs, alij autem clerici in maioribus per Episcopum compelli debent.

1 Concordant apud Hispanos l.51 & 52. tit.6. part.1. Vide Afflict. decis. 57. Hippol. in l.1.n.99.cum seqq. ff.ad legem Cornel.de Siccar.Guillem. in cap.Rainunrius verbo Et vxorem nomine Adelasiam à n.470. Læl. Zechi. de Republ.Ecclesiast.tit.de Clericis ad finem. Azeued.l.11.cum seqq. tit 3. lib.1.& l.8.n.2.tit.23.lib.8.nouæ Recopil. Salzed.ad Bernard. in Pract. cap.55. Gutier.Practic.lib.1.q.3.n.4. Anton.Correa de Saa in Fragmentis ad lib. 5. Ordinat. Regiæ verbo Preso à nu.66. Menoch. cons.800. n.6. D.Mart.de Iurisdict p.4.casu 1. n.15.cum seqq. Et domus clerici cui incendium contigit potest destrui à iudice seculari ex Bobadill. in sua Politica lib.2.cap.18.n.133.

2 Clerici tamen non tenentur ad custodiam portarum tempore pestis, tenentur vero contribuere in collecta publica pro liberanda ciuitate à peste. Vide Rip. de Peste tit. de remedijs ad curandam pestem n.211.Bertrand.cons.53 in fine.

AD §. XIII.

Concubinarij laici, vel soluti possunt per prælatos,suosqué officiales, tribus concurrentibus admonitionibus, distinctis temporibus,excommunicari, incarcerari,vel ablatis pignoribus mulctari.

1 Vide Concil.Triden. Sess.24. de Reformat. Matrim. cap. 8. vbi filius meus Pat. Augustinus Barbosa plures refert Doctores. Vide Palat.in repet.cap.Per vestras §. Sed est pulchra dubitatio n.19.cum seqq.fol.247. Cou. Pract. cap 10.& lib 2.Vari.cap.9. n.8.& 9. Clar.§.fin.q 37. nu.8.& Baiard. ad eund.§ Fornicatio num.4. Roman. Sing.665. incip. Licet vxor. Tiber. Decian. tract. crimin tom.1. lib.4. cap.9.nu.56.& tom.2. lib.6. cap.21. nu.37. Ozasc.Pedam.decis.103.Marant.de Ordine Iudic.p.6. num.115. fol.329. Rebuff.in Concord tit. de publicis concub. § Quia vero. Menoch. de Arbitr. casu 210. & casu 289. Salzed. ad Bernard. cap 79. vers.Laicus vero. Auēd.de Exequẽdis

dis mand. p. 1. cap. 22. n. 14. Azeued. l. 2. tit. 6. lib. 1. & l. 1 à n. 192. tit. 5. lib. 8. nouæ Recop. Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Concubinarij §. 2. pag. 60. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 17 n 53. Cabed. p. 1. decis. 85. & vide alia infra hoc lib. titul. 9. in Princip. ibi barregueiros, & nota quod filius meus d. cap. 8. n. 3. asserit Episcopum in prima admonitione posse pœna pecuniaria concubinarium punire.

AD §. XIIII.

Laicus citans laicum coram iudice ecclesiastico in casibus in quibus iurisdictio competit seculari mulctatur pœna triginta aureorum.

1 Concordat apud Hispanos l. 10. & 13. tit. 1. lib. 4. nouæ Recopil. Curi. Philip. p. 1. §. 2. n. 17. Vide Cou. in cap. Quamuis pactum p. 1 §. 3 num. 22. Anton. Gom. tom 2. cap. 14. nu. 22. Fortun. Garci. de vltimo fine illat. 20. Pinell. ad l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 3. cap. 1. n. 11. Perez l. 2. tit. 1. lib. 3 Ordin. Nau. sub tit. de Sentent. excomm. cons. 51. n. 4. & 5. Segur. ad l. 1. §. Si vir vxori á n. 138. ff. de Acquir. possess. Gutier. in Auth. Sacramenta puberum nu. 151. Cod. Si aduersus vendit. Guillel. Benedict. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem decis. 2. n. 53. Pert. Anton. de Petra in tract. de Potestate Principis cap. 4. n. 10. & cap. 6. n. 87. Menoch. cons. 332. à nu. 20. cum seqq. Ioseph. de Sesse in tract. Inhibit. cap. 9. §. 3. D. Marr. de Iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 92. & casu 126. de laico conueniente clericorum coram iudice seculari. Pradil. in Summa legum pœnal. p. 2. casu 12. Cabed. p. 1. decis. 32. nu. 6. D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudic. art. 3. num. 139. cum seqq.

2 Limita quando causa competens contra clericum, & laicum simul fuerit indiuidua, & laicus citet clericum, & laicum coram iudice clerici. Vide Azeued. l. 10. n. 2. tit. 1. lib. 4. nouæ Recop. Curi. Philip. p. 1. §. 5. n. 17.

3 In text. ibi (*tanto que contestar a demanda*) Vide Azeued. d. l. 10. n. 3. Gutier. Practic. lib. 3. q. 3. D. Marr. d. casu 126. à n. 6. Trahens enim aliquem ad forum vetitum poterit pœnam euitare, si pœnituerit ante litis contestationem, glos. verbo Perdant in cap. Si diligenti de foro compet. Iafred. Balb. decis. 229. incip. Trahens, quem refert, & sequitur nouissime Camill. Borrell. in Summ. decis. tit. 43. de foro comp à n 84.

4 In text. ibi (*tomar instrumento ante o juyz ecclesiastico*) Quamuis sit visitator vt per Cabed. p. 1. decis. 87. n. 2.

AD §. XV.

Si iudex ecclesiasticus, & secularis inter se contendant super iurisdictione alicuius causa, cognitio pertinet ad iudices Regia Corona, dummodo aggrauans sit laicus.

1 Vide Marant. de Ordine Iudic. p. 6. dist. 11. n. 20 Perez in Rub. tit. 1. lib. 3. Ordin. vers. Ex quibus infero fol. 450. Azeued. l. 4. n. 11. titul. 1. lib. 4. nouæ Recopil. Gutier. Practic. lib. 1. q. 6 n. 2. Cened. Canonic. quæst. lib. 1. q. 36. n. 14. Cabed. p. 2. decis. 118. à nu. 7. cum seqq. & Aresto 4.

2 In text. ibi (*do procurador dos nossos feitos*) Supra lib. 1. tit. 12. §. 6.

AD §. XVI.

Ecclesiastica personæ, Ecclesia, aut mona-

steria patrimonialia bona, vel quicquid aliud à Rege habentes super eisdem bonis coram iudice seculari Regis sunt conueniendi.

1 VIde l. 57. & Gregor. verbo Que gela dio tit 6. part.1. l. fin.titul.26. part.4. Palat.in repet.cap.notab.2.§.1.n 49. Guillel. in cap. Rainuntius verbo Et vxorẽ nu.447. Perez l.10.tit.1.lib.3. Ordinam.pag.801.in med. Anton.Gom. tom.3. Vari.cap.10.n.7. Azeued.l.4. tit.4.lib.1.& l.14. tit.16. lib.6. nouæ Recop.Pereg consl.1. Cacheran.Pedam.decis.30.n.5. Bernard. Græuæ. ad Pract.Cameræ Imper.lib.1.concl. 30. & concl.37.consid.11. P.Soar.de defensione Fidei contra Anglicanæ sectæ errores lib.4.de Immunit.cap. 14. num.13. Cabed.p.2. Aresto 4.& Aresto 74. Cardos.in Praxi iudicũ verbo Clericus n.46. Cald. Pereira quæst.forens.cons.5.nu.3.cum seqq. Bobadill. in sua Politica lib.2. cap. 17. n.196.cum seqq. & cap.18.n.64. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p.2.q.64.n.13.

2 Sic in simili in alijs Regnis clericorum vassalus cogitur, vel coram domino laico, vel paribus Curiæ laicis feudali se submittere iudicio. Vide Mynsing. cent. 1. obseruat. 22. vers.Sic etiam iudex laicus Perez l. 8. tit.1.lib.3.Ordi.pag.479.Azeued. l.6.tit.1.lib.4.Recopil.Cald.Pereira de Empt.cap.31.nu.96. D.Mart. de Iurisd.p.4.casu 102.n.16. Cened.ad Decretum collect.37.nu.5. Fr.Emman.quæst.Regul. tom.2 q 62. art. 10. Menoch.remed.3.retin.nu.397. & 439. VVesemb.in tract.feud.cap. 17. sub.n.4.Nicol.Mozzi. de Contract.titul. de Feudis sub.de natura feudorum num.120. Surd.cons.193. nu.1.& 8. & cons.396.nu.8.Farin.in Praxi crimin.q.8.n.22. Rosenth. in Syn.feud.cap.10.n.21.& 24. Sebast. Næui.ad lib.Feudor.tit.1.n.268.pag. 241. D.Barbos.in l.1.ff.de Iudic. art. 3. à n.156.

3 In text.ibi (*sobre bẽes da Coroa, rendas, ou jurisdições*) Intelligitur quando res de qua agitur est profana, & de foro seculari vt per Cald.Pereira d.cons.5.num.19.

AD §. XVII.

Clericus patrimonialia bona à Rege habens pro censibus, & tributis ipsorum potest coram iudice seculari conueniri.

VIde Greg. l. Si verbo Por razon de sus personas tit.6.part. 1. Azeued.l.11.n.12.tit.3. lib.1. nouæ Recopil.Gutier.Pract.lib.2. q. 132. n.9. Cabed.decis.64.p.2. nu.4. cum seqq.Curi.Philip.p.1.§.5.nu.12. & concordant apud Hispanos l. 6. tit.1.lib.4.Recop.& l.10. tit.7. lib.9. Recop.

AD §. XIX.

Super iuribus portus, ac Basilicæ mercium, gabellis, portorijs, ac relego competens est iudex secularis si contentio sit inter clericum, ac conductorem praedictorum iurium.

DEsumitur ex l. De his Cod.de Episcopis, & cleri. Concordant apud Hispanos l.46.tit. 6. part.1.& l.5.tit.7.part.5. Vide Tiraq.de Retract.lig.§.32. glos.1. n.80. Salzed.in Pract.cap.55.vers.Erit tamen. Girond.de Gabell.p.7.in princip.n.21. Azeued. titul.1. in princip. n.8.lib 3.& l.7.á num.13.tit.18. lib.9. nouæ Recopil. Bertachin. de Gabell.p.7.q.7.n.24. Ceuall.Communium cõtra commun.tom.4.q.899. n.12.

n.12. Et quod iudex secularis cognoscit de tertijs inter personas ecclesiasticas, & seculares tradit idem Ceuall. d. tom. 4. q. 897. num. 636. & nouissime de cognitione per viam violentiæ q. 16. á princ. p. 2.

AD §. XX.

Super calumnijs, vulgo, coimas, potest clericus coram iudice seculari conueniri.

VIde cap. Bos 3. cap. Si læserit 4. de Iniur. & apud Hispanos l. 12. tit. 3. lib. 1. nouæ Recopil. vbi Azeued. n. 2. Gregor. l. 24. verbo El ganado titul. 15. part. 7. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 13 §. 5. fol. 331. Cou. in reg. Possessor p. 2. §. 4. nu. 8. Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem decis. 2. n. 36. Cacheran. Pedam. decis. 68. nu. 34. Castill. l. 70. Tauri n. 18. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 4 n. 30. & cap. 13. n. 7. & p. 2. cap. 14 n. 13. Gutier. Pract. lib. 1. q. 4. P. Azori. Instit. Moral. p. 1. lib. 5. cap. 13. in Princip. Ceuall. Communium contra communes tom. 4. q. 897. n. 620. cum seqq. & nouissime in tract. de cognitione per viam violentiæ in causis ecclesiasticis p. 2. q. 23. n. 18. cum seqq.

AD §. XXI.

Si quis post delictum commissum, & post infamiam de eo ortam, & à iudice seculari perquisitus beneficium obtineat, vel ordines suscipiat, tenetur coram iudice seculari de titulo docere, vt ad iudicem ecclesiasticum remittatur.

VIde Greg l. 56. titul. 5. part. 1. Curi. Philip. p. 1. §. 5. n. 18. & p. 3. §. 1. nu. 8. nouissime Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 43. de foro comp. n. 98. Soar. Receptar. Senten. verbo Clericus post patratum Clar. §. fin. q. 36. Auend. de Exequendis mand. lib. 1. cap. 22. n. 12. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 18. n. 77. Perez tit. 1. in rub. vers. Ex quibus conijci potest lib. 3. Ordinam. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 4. cap. 9. n. 60. Azeued. l. 1. n 3. tit. 4. lib. 1. nouæ Recop. Gutier. Pract. lib. 1. q. 5. Seraph. de priuileg. Iuram. priuil. 8. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 121. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 23. Farin. in Praxi crimin. q. 8. nu. 105. & cons. 77. Ceuall. Communium contra commun. q. 563. nu. 5. Stephan. Gratian. Disceptr. Forens. cap. 228. à n. 20. Valasc. cons. 48. n. 7. D. Barbos. in l. Titia n. 31. ff. Soluto Matrim. & in l. Si quis posteaquâm nu. 116. 221. & 238. ff. de Iudic. alios citat filius meus Pater Augustin. Barbos. in Remiss. ad Concil. Trid. Sess. 23. de Reform. cap. 6. n. 11.

AD §. XXIII.

Clerici in sacris constituti, vel beneficiati notorie pro talibus cogniti vbi primùm capti fuerint ad suos prælatos remittantur, si tamen de clericatu, aut beneficio notoriè non constet postquam coram iudice seculari de illo per tituli ostentionem, vel necessariam probationem certum fecerint remittendi sunt, remoto grauamine, vel appellatione.

1 DE hac Ordinat. meminerunt Soar. de Paz in sua Pract. tom. 2. prælud. 2. n. 10. Gam. de Sacram. præstand. vltimo supplicio damnaris q. 5. n. 25. D. Barbos. in l. Titia num. 29. cum seqq. ff. Soluto Matrim. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 25. á n. 18. Et similem legem

seruari Mediolani refert Clar. §.fin. q.36.n.21. Et in Regno Franciæ vt per Cass. in Consuetud. Burgund. rub. des iustices verbo Et droicts d'icelles n.41. Guillelm. Benedict. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem n.441. Rebuff. tom 1. ad leges Galliæ tit. de litteris oblig. art.11. glos.3. n.15. & in tract. Except. n.203. Et in Regno Neapolitano ex Vincent. de Franch. decis. 329. num.9. Quid tamen de iure Canonico in hoc sit dispositum refert filius meus Pat. August Barbosa in Remiss. ad Concil. Trid Sess. 23. de Reform. cap.6. nu.12. vbi plures Doctores citat de hac materia agentes, quos apud eum poteris videre.

2 In text. ibi (*que notoriamente forem conhecidos*) Quando dicatur notoriũ vide Ignat. del Villar in Sylua respons. lib.1. resp.16. cap.2. nu.51. & 52. Et clericatus non præsumitur nisi sit notorius Decian. tract. crimin. tom.1. lib.4. cap.9. n.117. Curi. Philip. p.3 § 1. n.11.

3 In text. ibi (*tanto que fizerem certo, &c.*) Quia ei qui dicit se clericum incumbit onus probandi se esse talem ex glos. verbo Fecerit in cap. Si iudex Cod. de Sentent. excomm. lib.6. & l. Si qua per calumniam Cod. de Episcop. & cleric. Pacian. de Probat. lib.2. cap.74. n.9.

4 Clericatus probatur, vel per litteras Episcopi attestantis se contulisse ordines, vel per testes, qui interfuerunt actui, & collationi ordinum. Vide Rebuff. in Praxi benef. tit. de forma liter. tonsuræ n.21. & 24. Cou. Pract. cap.33. n.3. Cassan. de consuet. Burgund. rub.1 §.6. verbo Sonscreus nu.12. Menoch. de Præsumpt. lib.6. q.76. n.2. Mascard. de Probat. concl. 303. nu.9. Decian. tract. crim. lib.4. cap.9. n.26. Gam. de Sacram. præst. q.5. ad finem. Salzed. ad Bernard. cap.62. à n.16. Farin. in Praxi crim. q.8. n.41. Surd. cons.396. n.13. Flamin. de Resignat. lib.10. q.3. n.30. Rebuff. de Nominat. q.24. nu.32. Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.61. nu.23. D. Mart. de Iurisdict. p.2. cap.31. à n.5. Dom. Garci. Mastrillo Siciliæ decis.113. n.2. Nicol. Garci. de Benefic. p.7. cap.1. à n.138. nouissime Camill. Borrell. in Sum. omnium decis. tit.7. de Clericis, & Sacerdot. à n.7. cum seqq.

5 In text. ibi (*que são verdadeiramente Beneficiados*) Quid si tempore commissi delicti erat de foro ecclesiastico, quia habebat beneficium, & postea vxorem duxit? Dic causam esse tractandam in foro ecclesiastico vt per Staphan. Gratian. Discept. Forens. cap.224.

6 In text. ibi (*logo sejão remetidos*) Etiam in citato, nec vocato aduersario, quia verificatio ista clericatus nõ fit per modum probationis, sed ad instructionem. Vide Hippol. in l. De vnoquoque n.107. ff. de re iudic. Tiraq. in tract. Res inter alios acta limit.385.

AD §. XXIIII.

Quando fit remissio clerici ad iudicem ecclesiasticum cum eo remittenda sunt acta facta de crimine, de quo inculpatur.

1 Vide l. Diuus 6. & l. Non dubium 11. vbi glos. verbo Elogio ff. de custodia reorum Clar. §. vlt. q.36. n. vlt. Decian. tract. crimin. tom.1. lib 4. cap.19. num.21. Azeued. l.1. num.4. tit.4. lib.1. & l.16. n.4. tit.25. lib.4. nouæ Recop. Soar. de Paz in Pract. tom.2 prælud.2. nu.11. cum seqq. Farin. in Praxi crimin. lib.1. q.47. num.43. Valasc. cons.48. à n.10.

nu. 10. Cardos. in Praxi iudicum, & aduocat. verbo Clericus num. 44. cum seqq.

2 Iudex ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiæ iudicis secularis in clerico remissio, vide Decian. d. cap. 19. n. 21. Soar. de Paz d. prelud. 2. n. 11 & 12. Valasc. d. cons. 48. n. 9. Curi. Philip. p. 3. §. 1. n. 11.

3 Remissio delinquentis, cuius expensis fieri debeat? In Regno Castellæ per l. 3. tit. 16. lib. 8. Ordin. fit remissio expensis delinquentis, & si non habeat bona expensis fiet denuntiantis, quod si is etiam non habeat bona, tunc fit expensis publici loci, á quo fit remissio. In nostro tamen Portugalliæ Regno, semper fit remissio expẽsis publicis loci, á quo fit remissio, vt præsupponit Ordin. supra lib. 1. tit. 66. §. 44. pro vera tamen huius dubij resolutione consulendi sunt Menoch. de Arbitr. casu 228. nu. 8. Perez l. 1. vers. Quæritur cuius expensis titul. 17. lib. 8. Ordin. Cou. Pract. cap. 11. nu. 11. Auiles cap. 27. Prætor. glos Entreguen nu. 24. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 74. Vincent. de Franch. decis. 332. n. 4. Rebuff. tract. Except. nu. 201. Curi Philip. p. 3. §. 1. n. 11. Direct. Inquisit. p. 3. commento 34. Surd. de Alimentis tit. 1. q. 34. Sebast. Næui ad Auth. de exhibendis reis in princ. n. 3. collat. 5. D. Mart. de Iurisdict. p. 2. cap. 32. nu. 49. Cened. ad Sextum collect. 33. nu. 3. D. Barbos. in l. Hæres absens §. Proinde in art. de foro delicti n. 89. cum seqq.

4 In text. ibi (*& não no que tocar a outras pessoas*) Ergo si clericus, & laicus simul delinquant, laicus ad suũ iudicem secularem, clericus verò ad ecclesiasticum est remittẽdus, quod etiam seruari in Francia asserit Rebuff. to. 1. ad leges Galliæ in procem. Constitut. glos. 5. n. 117. pro vera tamen huius dubij resolutione consulendi sunt Clar. in §. vlt. q. 36. n. 46. Rebuff. de priuilegijs Schol. priuil. 106. vers. 4. & in tract. Except. n. 326. & in concordat. tit. de publicis concubin. §. Ipsas autem vbi glos. Et sic infertur. Cou. Pract. cap. 34. num. 1. Gom. tom. 3. cap. 10. nu. 6. Vrsill. ad Afflict. decis. 213. nu 7. Menoch. de Arbitrar. casu 371. n. 13. Curi. Philip. p. 3. §. 1. n. 11. in fine. Garci. reg. 9. n. 5. Perez tit. 1. in Rub. vers. Ex quibus lib. 3. Ordin. pag. 450. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 44. Ozasc. decis. 103. n. 10. Azeued. l. 10. á num. 24. tit. 1. lib. 4. nouæ Recopil. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. à n. 74. Parlad. de Different. quotid. differ. 9 §. 1. n. 36. Gutier. Pract. lib. 1. q. 6. & lib. 3. q. 30. nu. 51. Surd. cons. 222. n. 3. & cons. 396. n. 18. Fachinæ. Controuers. iuris lib. 9. cap. 31. lit. F. Farin. in Praxi crimin. q. 8. num. 151. Bobadil. in sua Politica lib. 2 cap. 17. n. 90. cum seqq. Alexand. Trentafinch. Vari. resolut. lib. 2 tit. de Iudic. resolut. 16. Frat. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 2. art. 4. D. Mart de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 119. Castill. lib. 3. quotid. cap. 25. num. 29. Plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decret. Collect 176. n. 2.

AD §. XXV.

1 In text. ibi (*& está em posse de seu beneficio*) Nota quod dicenti se habere beneficium non sufficit probare titulum beneficij, vt gaudeat fori priuilegio, nisi etiã probet illius possessionem, vide Bajar. ad Clar. §. vlt. q. 36. n. 14. & 29. Farin. in Praxi crim. q. 8. n. 45. & 70. Nicol. Garç. de Benefic. p. 2. cap. 2. n. 11 cum seqq. & p. 1. cap. 5. â n. 70.

AD

AD §. XXVI.

Clerici in sacris, vel Beneficiati possunt spoliari armis per iudicem secularem, si ea deferant prohibita, vel tempore non permisso.

1 Vide Gregor. l. 46. tit. 6. part. 1. Cou. lib. 2. Vari. cap. fin. nu. vlt. & Pract. cap. 33. Palat. in repet. cap. notab. 2. §. 1. n. 13. Gom. l. 45. Tauri n. 48. Clar. §. fin. q. 36. nu. 26. Cott. in Memorab. verbo Armorum vsus. Plac. de Delictis lib. 1. cap. 8 Salzed. in Pract. cap. 55. vers. Si tamen clericus. Sarmi. lib. 7. Select. cap. 13. Menoch. de Arbitr. casu 394. nu. 30. cum seqq. Auend. in diction. verbo Armadura vers. fin. Perez l. 1. titul. 1. lib. 4. vers. Tum etiam, & l. 2. vers. Quæramus tit 14. lib. 2. Ordin. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. nu. 58. & 60. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 8. cap. Vni. n. 7. & 10. Garci. de Nobilit glos 9. n. 53. Camill. Borrell. in addit. ad Bellug. in Speculo Princip. rub. 11. §. Dubitatur verbo Armorum, & in comment. de Regis Catholici præstantia cap. 71. nu. 45. cum seqq. & de magistratuum edictis lib. 3. cap. 17. à n. 41. & nouissimè in Summa decis. tit. 43. de foro competenti nu. 136. & Sayr. decis. 45. sub tit. de Sentent. excommun. Aloys. Ricci. in Praxi Ecclesiast. Neapol. decis. 371. n. 4. Azeued. l. 9. tit. 3. & l. 5. tit 4. lib. 1 & l. 10. n. 12. tit. 2. lib. 8. & l. 4. & 6 tit. 6. lib. 6. nouæ Recopil. Tiber. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 140. & tom 2. lib. 8. cap. 3. n. 23. Cened. ad Decretal. collect. 7. Gutier. Practic. lib. 1. q. 12. Farin. in Praxi crim. p. 1. q. 8. nu 96. & p. 3. q. 108. à n. 21. cum seqq. Cardos. in praxi iudicum verbo Clericus n. 33. cũ seqq. Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 13. nu 87. & lib. 2. cap. 18. nu. 66. nouissime Ceuall. in tract. de cognitione per viam violẽtiæ q. 64. n. 17. p. 2. Curi. Philip. p. 3. §. 3. nu. 9. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 7. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 139. n. 25. vbi n. 23. resoluit quod clericus potest canibus spoliari, & alijs instrumentis aptis ad venationem si contra edictum fuerit repertus venari.

2 In text. ibi (*não lhe será por isso leuada a pena da Ordenação*) Vide Sarmi. d. cap. 13. Salzed. d. cap. 55. lit. A. vers. Pro quo etiam. Soar. de Paz d. cap. Vni. n. 7. Gutier. d. q. 12. nu. 2. 6. & 7. Bobad. d. cap. 18. n. 70. Stephan. Gratian. d. cap. 139 n. 25. Et vide alia ad hunc §. pertinentia, quæ dixi infra lib. 5. tit. 79. in Princip. n. 4. pag. 339. & tit. 80. in Princip. n. 1.

AD §. XXVII.

Clerici in minoribus gaudent priuilegio fori in causis criminalibus, siue criminaliter, siue ciuiliter intentatis.

1 Concordat apud Hispanos l. 2. tit. 4. lib. 1. nouæ Recopil. Vide Concil. Trid. Sess. 23. de Reformat. cap. 6. Cou. Practic. cap. 32. n. 1. Clar. §. vlt. q. 36. num. 9. Thom. Cerd. in visita de carcere cap. 5. n. 17. Curi. Philip. p. 3. §. 1. nu. 5. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 21. Salzed. in Pract. cap. 4. & cap. 62. à n. 13. Surd. cons. 259. n. 23. Ceuall. Communium contra commun. q. 563. & tom. 4. q. 896. nu. 579. Soar. de Paz in sua Pract. tom. 2. prælud. 2. n. 7. Azeued. l. 1. à nu 5. & l. 2. tit. 4. lib. 1. nouæ Recopil. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. n. 138. Garci. de Nobilit. glos. 9. n. 50.

P. Soar.

P. Soar. de defensione Fidei contra Anglicanæ sectæ errores lib. 4. de Immunit. cap. 15. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 135. n. vlt. Farin. in Praxi crimin. q. 8. n. 5. Mastrillo Siciliæ decis. 113. Nicol. Garci. de Benefic. p. 2. cap. 2. D. Barbos. in l. Titia n. 31. cum multis seqq. ff. Soluto matrim. & in l. Si quis posteaquam à n. 205. ff. de Iudic. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Minotibus num. 21. & in commenr. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p. 1. num. 54. Cabed. p. 1. decis. 54. Cardos. in Praxi iudicum verbo Clericus à nu. 42. Curi. Philip. p. 3. §. 1. n. 3.

2 In text. ibi (*& quando declinarem nossa jurisdição, allegando que são clerigos de Ordẽs menores, &c.*) Nota quod in cognitione huius exceptionis deducta per clericum in minoribus solutum, vel coniugatum coram iudice seculari citatur pars aduersa, & auditur, quia agitur de eius interesse iuxta reg. l. Nam ita diuus ff. de Adoption. & l. De vno quoquè ff. de Re iudic. & ita seruat Senatus Portucalensis. Sed partem in his terminis citandam non esse asserit nouissime Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 44. de Citat. n. 425.

3 In text. ibi (*& offereção suas cartas de ordẽs*) In nostra Lusitania, & in Gallia iudex secularis cognoscit an reus captus per ipsum sit clericus, & gaudere debeat priuilegio fori vt per Cou. Pract. cap. 33. nu. 1. quem refert Fr. Ludou Mirãda de Ordine iudic. q. 1. art. 5. concl. 3. Procedit ex cõpositione facta inter Regem, & clerũ, de qua testantur Gam. de Sacram. præstandis vltimo supplicio dãnatis q. 5. n. 29. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 25. n. 19. in fine, imo hanc legẽ practicari, quod illa fides quæ soli seculari fit de titulo clericatus, debet fieri ad instructionem, non tamẽ ad verã clericatus probationẽ resoluit Perez ad l. 2. vers. Item probatur tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 466. Vicent. de Franch. Neap. decis. 329. n. 9. Camil. Borrell. de Regis Cath. præstantia cap. 71. à n. 304. & nouissime in Sum. decis. tit. 44. de citat. n. 425.

4 Si tamẽ de valote tituli quæstio inciderit non cognoscet iudex secularis de ea nullitate, sed remittet ad iudicẽ ecclesiasticũ, est enim iudex secularis competens ad cognoscendum de titulo clericatus in minoribus, quando non vertitur nisi factũ ipsum an habat litteras, vel alias probationes clericatus, sed quando inciderit quæstio de valore tituli iudex secularis est incompetens, ita Camill. Borrell. cons. 15 n. 18 Nau. in cap. Nouit notab. 6. nu. 41. de Iudic. Vincent. de Franch. decis. 189. n. 10. p. 1. D. Barb. d. l. Titia nu. 28. vers. Ex qua responsione.

5 In text. ibi (*como casou com hũa sò mulher virgẽ*) Desumitur ex cap. Vni. de Cleri. coniug. lib 6. Concordat apud Hispanos l. 35. tit. 5. part. 1. Vide Farin. d. q. 8. n. 8. P. Sanch. de Matri. lib. 7. disp. 46 n. 1. Anton. Gom to. 3. Variar. cap. 10. n. 4. Curi. Philip. p. 3. §. 1. n. 6 vbi n 7. quod eius vxor eiã eodem fori priuilegio vtitur. Nouissime Camill. Borrell. in Sum. omniũ decis. tit. 8. de Clericis cõiu. n. 24. vbi etiã si postea ipsa adulteriũ cõmittat.

6 In text. ibi (*& como ao tempo q̃ foy cometido o maleficio, &c.*) Nota quod in clericis in minoribus coniugatis requiritur vt priuilegio fori vtantur quod in duobus temporibus habitũ gerant, & tonsuram clericalem, tempore scilicet delicti patrati, & tempore capturæ, quod tenent D. Barbos. d. l. Titia n. 33. Et nota quod attẽditur tempus delicti, & non præsẽs ad hoc vt clericus in minoribus fori priuilegio potiatur vt per Clar. in

M Pract.

Pract. §. fin. q 36 n. 11. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 17. num. 34. Curi. Philip. p. 3. §. 1. n. 10.

7 In text. ibi (*& o que fizer artigos de clerigo solteiro, &c.*) Cui tantùm sufficit habitum, & tonsuram tempore capturæ portare ex D. Barbos. d. l. Titia §. 33. vers. Secunda principalis conclusio.

8 In text. ibi (*& foy achado em habito, & tonsura*) Vide Gom. tom. 3. cap. 10. n. 5. D. Barbos. d. l. Titia num. 33. vers. Ex quo infertur P. Sanch. d. disp. 46. n. 10 Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 190. n. 10. vbi n. 13. tenet quod si controuertia fuerit super probatione habitus clericalis, an habitus, in quo fuit repertus sit clerico conueniens, tunc de illo habitu debet cognoscere laicus, de quo etiam Mascard. concl. 689. Farin. in Praxi crimin. q. 18. n. 34 sed contrarium imò quòd cognitio pertineat ad Ecclesiasticum tenent Cened. Practic. lib. 1. q 40. nu. 32. post Germon. Azeued. & Decian. nouissime Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiast. in proæm. cap. 8. n. 40.

9 Vestes clericales quales esse debeant non est á iure determinatum, nec á Concil. Trident Sess. 23. cap. 6. de Reformat. & Sess. 14. cap. 6. ibi vestes congruentes ordini semper deferre, &c. Et in primis Concil. Brachar. in posteriori parte act. 4. cap. 8. Sic habet Hortatur Sancta Synodus eos, qui sunt in minoribus ordinibus constituti, præserrim eos, qui sunt in via ad maiores ordines vt talarem vestem portent, rotundo pilleo, cæterisquè, & interioribus, & exterioribus indumentis modestius vtantur, & ad Ecclesiasticum cultum accommodatis, & in l 5. titul. 4. part. 2. Extrauag. ita constitutum era, *& que o vestido clerical que erão obrigados a trazer, hauia de ser, que lhes cobrisse de todo os giolhos, & que a coroa hauia de ser, &c.* Apud Hispanos in l. 1. tit. 4. lib. 1. nouæ Recopil. ita cauetur. *Y ansi mesmo sean las vestiduras, y bonete, como las que costumbran traer los Clerigos de Missa, y que de otra manera no gozen del priuilegio del fuero*, quid tamen apud Doctores de hoc sit tractatum inuenies apud Cou. Pract. cap. 31. num. 7. vers 4. Salzed. ad Bernard. cap. 75. Fatin. d. q. 8. num. 69. Iacob. de Graffijs in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 3. num. 3. P. Sanch. de Matrimon. lib. 7 disp. 46. n. 5. Guid. Pancirol. in Thesauro Vari. lection. lib. 1. cap. 21. Azeued. d. l. 1. ad finem. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 96. & 67. Nicol. Garci. de Benefic. p. 7. cap. 1. à num. 21. Fr. Paulin. Berti. Lucens. in Praxi crimin. Regular. titul. 4. cap. 33. nu. 10. cum seq. Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 11. de vita, & honest. cleric. â n. 49.

10 In text. ibi (*ou andaua fora do habito, ou não trazia coroa aberta*) Sufficit probare quod alterum deficiebat, vel gestatio habitus, vel coronæ, ex reg. l. Hæc verba 124. ff. de Verbor. signif. docet D. Barbos. d. l. Titia num. 34. vers. Vltima conclusio.

11 Nota quod ex Conc. Trid. Sess. 23. de Reformat. cap. 6. vlterius requiritur quod clericus probet se addictum esse per Episcopum seruitio alicuius Ecclesiæ, vt post Clar. Ioãn. Garci. Henriq. Soar. de Paz Morl. Barbos. Ceuall. Marr. Frat. Emman: Mastrill. Nicol. Garci. Valasc. Barbos. & alios resoluir filius meus Par. Barbos. d. cap. 6 num. 14. & num. 13. asserir non sufficere quod tonsuratus bis, vel ter inseruiat

Ecclesiæ

Ecclesiæ, & n. 15. resoluit expressum requiri Episcopi mandatum.

12 De clericatu etiam post sententiam opponi potest ex D. Barbos. in l. Si quis ex aliena n. 70. ff. de Iudic. Et omittens huiusmodi exceptionem opponere condemnatur in expensis Menoch. de Arbitr. casu 227. n. 8. Farin. d. q. 8. n. 16. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 37. num. 10. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 190. num. 19. nouissime Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 7. de Clericis, & Sacerdot. num. 43. Idem si omiserit sui ordinis Bullas præsentare Perr. Rebuff. in l. Diuus n. 185. & 186 ff. Ad Syllen. Camill. Borrell. tit. 44. de Citat. n. 561. Quam condemnationem facere potest iudex secularis vt per Rebuff. in tract. Except. nu. 202. cum seqq. Surd. cons. 396. n. 3. 5. & 29. Farin. d. q. 8. nu. 17. Bernard. Græuæ. d. concl. 37. nu. 10. Stephan. Gratian. d. cap. 190. à n. 19. Camill. Borrell. d. tit. 7. n. 44.

AD §. XXVIII.

Nota quod in causa remissionis prouocantis ad ordines non expeditur prouocatio à iudice, qui super ea iudicauit se incompetentem per grauamen, sed per appellationem, de exceptionibus tamen incompetentiæ de iudicio seculari ad seculare grauamen interponitur per Ordin. infra lib. 3. titul. 20. §. 9. vers. *Porem no caso, &c.* Vide Gam. decis. 363. Valasc. consult. 47. n. 5. Cabed. p. 1. decis. 156.

AD §. XXIX. & vlt.

Clericus in sacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto, potest capi, & incarcerari à iudice seculari, vt ad suum iudicem ducatur.

1 Desumitur ex cap. Vt famæ de Sentent. excõmunicat. Vide Gom. tom. 3 cap. 4. nu. 3. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 22. num. 2. vers. Item Salzed. in Pract. cap. 122. á num. 3. Azeued. l. 9. n. 4. tit. 3. lib. 1. & l. 5. nu. 9. & 11. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 21. nu. 141. cum multis seqq D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 42. Camill. Borrell. de Regis Catholici præstantia cap. 71. n. 185. & 186. & nouissme in Summa decis. tit. 43. de foro comp. n. 126.

2 Amplia in monacho, qui si repertus fuerit in flagranti delicto, potest etiam à iudice seculari capi, vt ad suum superiorem remittatur, vide Nau. in cap. Non dicatis à n. 96. 12. q. 2. Cened. ad Decretal. collect. 87. num. 4.

Ad tit. 2. Ordin. Regiæ.

Como os Donados de São Ioão, & os da terceira Ordem de São Francisco, &c.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 Vide Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 18. n. 233. Azeued. l. 1. n. fin. tit. 14. lib. 6. Recop. Curi. Philip p. 3. § 1. nu. 14. in fin. Et quamuis priuilegium reuocandi forum non competat Donatis, competit tamen colonis, & emphyteutis ipsius religionis, prout in supremo Senatu pluries iudicatum fuisse refert nouissimè Mendez à Castro in Praxi ecclesiastica Lusitaniæ *Donati Sancti Ioãnis nõ potiuntur fori priuilegio.* *Senatus Supplic. iudicauit.*

niæ lib.2.cap.2. num.19. in fine. Et huiusmodo Donati quia sunt seculares officia publica secularia exercere possunt ex resolutis per Azeued.l.1.num.11.tit.14.lib.6. Recopil. Curi.Philip.p.1.§.2.n.13.

Nouissima iustitiæ reformatio.

2 Circa officiales,& ministros Sanctæ Inquisitionis in nouissima reformatione iustitiæ §.11. ita constitutum est. *O priuilegio dos officiaes, & ministros do Sancto Officio da Inquisição, se guardarà inteiramente, com declaração, que se não entenderà nas cousas tocantes à minha fazenda, porque estas se tratarão no juyzo della.* Idiò officiales Sanctæ Inquisitionis in criminalibus causis,in quibus Rei fuerint coram Inquisitoribus sunt accusandi, & de familiaribus quod etiam eximantur à iurisdictione iudicum secularium, & puniri debeant ab Inquisitoribus. exceptis criminibus enormissimis tenent Curi.Philip.p. 3. §.1. num. 15. & Iacob. Simanch. de Cathol.Instit.tit.41.de ministris, & eorum officijs n.19. quẽ refert,& sequitur Stephan.Gratian.Discept. Forens.c.340.n.33.& 34.quod apud nostros non video vsitatum,imò cõtrarium deducitur ex priuilegio concesso per Regem Henricum,die 20. Ianuarij,anno Domini 1580.

Nouissima iustitia reformatio.

3 Item circa familiares Illustrissimi Collectoris in eàdem nouissima iustitiæ reformatione ita est constitutum §.8. *Do priuilegio dos familiares dos Collectores, gozarão nas causas crimes, do priuilegio de foro os seus criados actuaes, & que viuerem do q̃ elles lhe dão. Porem não os officiaes mechanicos que os seruem no tocante a seus officios, &c.*

4 In text.ibi (*& Commendadores da Ordem do Hospital, &c.*) Qui sunt verò religiosi vt per Stephan.Gratian. Discept.Forens.cap.363.nu.23. Bobad.in sua Politica lib.2.cap.19.n.11. itaut per per illorum solemnem professionem dirimatur matrimonium tantùm vt per P. Henriq. lib.11. de Matrim.cap.8.n.6. Petr.de Ledesm. de Matrim.q.61.art.2.ad 4. Fr.Emman.in Sum.tom.2.cap.95. n.8. P. Azori.Instit.Moral.p.1.lib.13. cap.4. q.4. P.Sanch.de Matrim.lib.2.disp. 18. n.8. & in Præcepta Decal.lib.4. cap.16.n.12. P. Rebello de Obligat. iustit p.2.lib.3.q.4. sect.2. col.2. D. Barbos.in rub.ff.Soluto matrim.p.2. n.82. Stephan.Gratian.Discept.Forens.tom.3.cap.457.à n.12.

AD §. I.

1 Fratres tertij Ordinis Sancti Francisci,nõ sunt ecclesiasticæ personæ, nec priuilegio exemptionis à seculari potestate gaudent. Ita Calder. cons. 4. Mascard. de Probat. concl.957.nu.6. P.Molin.de Iustit. tom.4.tract.3.disp.5. nu.4. vers.De his,& nouissimè Ceuall.in tract. de cognitione per viam violentiæ p.2. q.33.n.3.& q.61.per totam Francis. Viul.Neapol.decis.49.à n.10.nouissime Camill.Borrell.in Summa decis.tit.43.de foro.compet. num.139. Quamuis prædictos fratres verè esse religiosos,& priuilegio exemptionis gaudere contendant Frat.Emman. quæst.Regular.tom.2.quæst.65. art. 4. D.Marc.de Iurisd.p.4.cent.2.casu 113.nu.36. Cardin.Thusc.tom.4. lit. F. concl. 470. Et ex professo Beatus Ioannes Capistranus in tract. quem inscripsit defensorium tertij Ordinis Sancti Francisci vbi pro hac parte plura confecit argumenta.

2 Vnde exemptionem à tributis consequi non posse deciditur apud Hispanos l.19. titul.4.lib.4. Ordin. & l.2.titul.14. lib.6. nouæ Recopil.

vbi

vbi Azeued. Lazarte de decima vendit. cap. 19. á num. 90. Auend. de exequendis mand. lib. 2. cap. 14. n. 28. Gutier. de Gabellis q. 95 nu. 5. & 6. Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 21. nu. 197. Steph. Grarian. Discept. Forens. cap. 224. nu. 34. & cap. 363. num. 29. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 61. n. 35.

Eremitæ qui nullã profitetur religionẽ sunt secu-lares.

3 Amplia primò Ordin. in præsenti procedere in Eremitis, qui nullam profitentur religionem, nec habent certum viuendi modum ab Ecclesia approbatum, non sunt enim exẽpti à potestate seculari prout resoluunt Cou. Pract. cap. 34. n. 4. vers. Secundò intellige. Fr. Emman. d. tom. 2. q. 62. art. 2. Floref. d. lib. 2. q. 21. á nu. 194. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. n. 141. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 141. vers. Eremitæ, & tom. 4. tract 3. disp. 50. num. 4. in fine Ceuall. Communium contra commun. tom. 4. q. 896. n. 585 cum seqq. & nouissime in tract. de cognit. per viã violẽtiæ p. 2. q. 33. a n. 1. Curi. Phil. p. 3 §. 1. nu. 15. P. Sanch. in Præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. n. 10. Nouissimè Fr. Paulin. Berti Lucens. in praxi criminali Regular. tit. 1. cap. 3. n. 4. quamuis contrarium defendat D. Mart d. casu. 113 á n. 1.

Eremitæ à collectis, gabellis nõ sunt immunes.

4 Et prædictos eremitas á collectis, & gabellis immunes non esse tenent Auend. d. cap. 14. n. 24. Gutier. de Gabellis q. 95 à n. 7. Flor. d. q. 21. à n 195. & 204. Frat. Emman. tom. 3. quæst. Regul. q. 74. art. 11. Nec priuilegio Can. Si quis suadente 16. q. 7 gaudere resoluunt. Graffis in aureis decision. lib. 2. cap. 18. n. 27. p. 1. P. Soar. de Censur. tom. 5. disp. 22. Sect. 1. n. 11. P Molin. d. disp. 50. n. 4. P. Valeri. Reginald. in Praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 1. n. 214.

Pœnitẽtes

5 Amplia secundò in pœnitentibus, qui seculari iudicio sunt subiecti. Vide Cou. Pract. cap. 34. nu. 4. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. n. 3; Moral. in emporio iuris. p. 1 tit. 2. in prælud. num. 143. Simanch. Roj. Azeued. & alios quos referr Cened. ad Decretum collect. 34. Et in eo genere mulierũ quæ vocantur Beatæ vt per Parlad. lib. 3. rerum quotid. differt. 9. §. 1. num. 5. Farin. in Praxi. crimin. q. 8. num. 46. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 18. n. 199. Ceuall. d. q. 33. n. 2. *sunt seculares.*

6 Limita primò in conuersis, qui veri Religiosi sunt, eoquòd tria illa vota paupertatis, castitaris, & obedientiæ emittant, & vulgo dicuntur, *Frades leigos*, non quod Ecclesiasticæ personæ, & religiosæ non sint, sed quia ordinibus carent, & clerici non fiunt, sicut monachi & alij religiosi: Vide Zerol. in Praxi Episcop. p. 2. verb. Oblari pag. 76. Pereg. vari. lib. 6. num. 70. Nicol. Garci. de Benefic. p. 1. cap. 4. num. 11.

7 Gaudent huiusmodi conuersi priuilegio fori, & exemptionis á porestate seculari, & à tribus ptout refert Flores d. q. 21. n. 194.

8 Deinde priuilegio C. no. Si quis suadenre gaudent ex cap Parochianos 9. de senrenr. excommun. Nau. in Man. cap. 27. num. 79. P. Soar. de Censur. disp. 22. Sect. 1. à nu. 19. Fr. Paulin. Berti Lucens. in Praxi crimin. Regular. rit. 1. cap. 3. n. 2.

9 Limita secundò in oblatis, qui se, & sua in rotum religioni rradiderunt. Vide D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 113. nu. 37. Cardin. Thusc. tom. 5. lit. O. concl. 16. Pereg. Vari. lib. 6. num. 71. Fr. Paulin. d. cap. 3. num. 3.

10 Limita terriò in nouirio, qui est de foro Ecclesiæ, & non potest conueniri coram iudice seculari.

 Vide

Vide D.Mart.d.p.4. caſu 121.nu.24. Ceuall.tom.4.Commun.contra cõmun.q.897.n.1026. & nouiſsimè d. p.2.q.37.nu.6. Curi.Philip. p.3. §.1. n.12. Gutier.de Gabell.q.95.á n.22. cum ſeqq.vbi reſoluit gabellam debere Sayr.in Floribus deciſ.lib.2.tit. 2. deciſ.3.

11 Limita quartò in deputatò auctoritate prælati ad aliquod hoſpitale erectum auctoritate Ordinarij ex Valaſc.conſ.105.n.32.

Fratres tertij in cõmunitate iuncte ſunt perſonæ eccleſiaſtica.

12 In text.ibi(*porem ſe alguñs da terceira Ordem viuerem em communidade*) Vide Graffis in aureis deciſ. lib. 2. cap.49.num.27. P.Soar.de Cenſur. diſp.22 Sect.1.n.20. P.Molin.de Iuſtit.rom.4.tract.3.diſp.50.num.4. in princip. Fr.Paulin.d.titul.4. cap.30. n.6. Curi.Philip.p.3.§ 1.n.15. nouiſſime Aloyſ. Ricci. in Praxi Eccleſiaſt. Neapol.deciſ.653.

In antiq. tit.2.

Ad tit.3.Ordin.Regiæ.

Da maneira em que elRey poderà tirar as couſas que delle tiuerem os que ſe liurarem por as Ordẽs,&c.

Ad Princip.Ordinat.Regia.

Vide cap. Adminiſtratoris cap. Principes,cap.Regum 23.q.5. & apud Hiſpanos l.3. 4. & 5. tit.4.lib.1. Recop. Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem n 447. Marant.diſp.8.à n.2.Mench.de Succeſſ.progreſſu in præfar.nu.26. cum ſeqq. Gail.lib.10.obſeruat.3.n.4. & lib.1.de pace publica cap.1. n.14 & lib.2.cap.4.n.21. & tract de Areſtis cap.10.à n.13. Peguer.in Pract.crim. cap.24.fol.140. Gutier.Practic.lib 1. q.12. nouiſsime Mendez à Caſtro in Praxi Eccleſiaſtica Luſitaniæ lib.2.cap.4.n.15. Curi.Philip.p.1.§.2. n.14.& 15.

AD §. I.

1 Concordãt apud Hiſpanos l.10. tit.1.lib.3. Ordi.vbi Perez,& l.4.& 5. tit.4.lib.1.nouæ Recop.vbi Azeued. Vide Couar. Pract.cap.33.n.7. Gutier.Pract. lib.1. q.12. P.Henriq. lib. 10. de Sacram.Ordinis cap.15 §.2.& in nouiſsima Iuſtitiæ reformatione §.16.ita conſtitutum eſt. *Para melhor hauer effeito a ley que diſpoem que a peſſoa que tiuer officio meu neſtes Reynos,& Senhorios,chamandoſe às Ordens, & juriſdição eccleſiaſtica, perca por o meſmo feito o officio que de mym tiuer. Daqui em diante os Procuradores de minha Coroa,& fazenda, tanto que à ſua noticia vier que algum official dos ſobredittos ſe fez remeter às dittas Ordẽs, ou juriſdição eccleſiaſtica, ſem ſer neceſſaria noua prouiſão minha,o accuſarão logo,a perdimento dos officios que tiuer meus.*

Clerici, qui à Rege habent officia ſi prouocent ad Ordines illis priuatur.

Nouiſsima iuſtitia reformatio.

2 Limita primò ſi iudex eccleſiaſticus ipſum repeteret ex officio,ac deprecatur vt ſibi remittatur, quia tunc nulla incurritur iactura officij vide Perez d.l.10. verſ. Quæ autem cautela. Gutier. de Iuram. confirm. p.1.cap.2.nu.27. & Pract.q.10.nu.3. lib.1. Gom.tom.3.cap.10.n.7.ad fin. Curi.Philip.p.1.§.2.n.15.

3 Limita ſecundò ſi pater clerici prouocantis ad ordines agat,& com pateat pro filio,ac faciat eum remittere ad iudicem eccleſiaſticum; quia ex tali remiſsione facta ad inſtantiam patris filius nullam patietur officij iacturam ex reſolutis per Barr. in l.penult.§.Ad crimen nu.9. ff.de publicis iudic.Clar.§.vlt.q 33. ad finem. Menoch.de Arbitr.lib.1.q.80. num.62.

4 In text.ibi (*ſe ſe chamar às Ordẽs*) Nota quod ex ſola allegatione declina-

clinatoriæ prouocantis ad Ordines non incurritur illa pœna amißionis officij, vel alterius commodi nisi super illa exceptione sententia feratur remissoria, quod declinans remittatur ad iudicem ecclesiasticum, vt tenet Cou. Pract. cap. 33. ad finem, nam verbum illud, *chamar*, est futurũ subiunctiui & significat actum consummatum, & cum effectu, quia formatur ab indicatiuo ex l. 1. §. hæc autem verba Vbi Bart. & Iaf. ff. quod quisquis iuris, licet contrarium sequantur Azeued. d. l. 10. ad finem, & Gutier. Pract. lib. 1. q. 11.

5 In text. ibi (*perca por isso o officio*) Nota tales clericos in officio seculari delinquentes à iudice seculari puniri posse. Vide Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem decis. 2. n. 119. Clar. §. vlt. q. 36. n. 43. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 143. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 98. Bobadil. in sua Polit. lib. 2. cap. 18. nu. 99. Cened. ad Decretal. collect. 61. n. 6. Curi. Philip. p. 3. §. 1. n. 9. & § 3. nu. 5. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. nu. 28. Et amplia in professis ex Ordinibus militaribus secundùm Azeued. l. 14. tit. 5. lib. 3. nouæ Recopil. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 18. n. 232. & cap. 19. à n. 9. Curi Philip. d. §. 1. n. 13.

Ad tit. 4. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 3. vbi tãtùm de clericis in minoribus

Quando os moradores da casa del Rey de Ordẽs menores, ou sacras, responderão perante as justiças seculares.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

CONcordat apud Hispanos l. 4. tit 4. lib. 1. nouæ Recopil. Vide Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem decis. 2. n. 156. Perez l. 10. tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 480. Garci. de Nobilit. glos. 9. n. 33. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. nu. 28. Gutier. Pract. lib. 1. q. 10. n. 7. Cened. ad Decretum collect. 37. n. 16. & ad Decretal. collect. 61. n. 6.

Ad tit. 5. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 4.

Da Immunidade da Igreja.

De Immunitate Ecclesiastica.

1 DE Immunitate Ecclesiarum agitur in Decreto 17. q. 4. & in Decretalib. sub hoc tit. & in Cod. de his qui ad Ecclesias confug. & Summalarij in verbo Immunitas. Vide Remig. in particulari tract. de Immunit. Eccles. Anastas. Germ. de Sacrorum immunit. Cou. lib. 2. Vari. cap. 20. Nau. in Manu. cap. 25. à n. 17. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. à n. 111. pag. 211. Palar. in repet. rub. §. 38. nu. 4. Clar. §. fin. q. 30. Salzed. in Practic. cap. 123. Azeued. l. 2. à nu. 21. & l. 3. tit. 2. lib. 1. & tit. 6. lib. 4. & l. 14. nu. 7. tit. 7. lib. 9. nouæ Recopil. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 119. Curi. Philip. p. 3. § 12. Lancelot. in instit. Canon. lib. 2. titul. de Immunit. Eccles. Ioann. Berberium in viatorio iuris rub 33. de violatoribus immunitatũ. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1792. Gam. decis. 141. & 179. & 362. n. 2. & de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis q. 1. n. 17. Decian. tract crim. tom. 2. lib 6. cap. 24. Ceuall. Communium contra commun. q. 689. Gutier. Pract. lib. 1. q. 1. & lib. 3. q. 4. Peguer. in crimin. decis cap. 40. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 1. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 28. Quesad. in pract. quæst. cap. 1. Soar. de Paz in Pract. p. 5. tom. 1. cap. 3. §. 3. Bobadill. in sua

Politica lib.2.cap.14. Ludou. Miranda de Ordine Iudic.q 16.art.7. Pradil in Summa legum pœnal.p.2. casu 48. Valasc.consul.81.à nu.1. Cardos.in Praxi iudicum verbo Ecclesia á n.71. Cabed.p.1. Aresto 77. & p.2. Aresto 59.& 60. P.Soar.de Relig. tom.1. lib.3. tract.2. cap.8. cum seqq. Raphael. de la Torre in 2. 2. Diui Thomæ tom.2.q.99.art.3. gradu 8. de hæreticis, qui clericorum immunitatem negant, & de Sacræ Scripturæ, ac Sanctorum Patrum locis eam asserentium latissimè, & eruditissimè agit Iodoius Coccius in suo Thesauro Christalino tom. 2. lib.8. art. 8. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. sub tit.de his qui ad Ecclesias confug.

Immunitas à iure diuino inuenta.

2 Immunitas hæc iuri ipso diuino statim fere ab ipso nascente mundo approbata, & permissa fuit iuxta illud 3. Reg.2. vbi Ioab aufugit ad Tabernaculum, & apprehendit cornu Altaris, vt saluaretur ibi à manu Salomonis, & Exodi 21. quod refertur in cap.1. de homicid. Deuteron.cap.19. Agesilaus Imper.eam agnouit, nam cum multi ex hostibus in quodam prælio confugerent ad templum Mineruæ de his rogatus Imper. quid velet fieri, vetuit illos molestari, cum tamen in eo prælio vulnera aliquot aecepisset, plus enim valuit apud Pium Imperatorem religio, & reuerentia templi, quàm ira, & dolor vulnerum, ita refert Plutarch. in vita Agesilai lib.1. Apothematum nu.97. & eleganter Camill. Borrellus in Summa omniũ decis. titul.3 de his qui ad Ecclesias confugiunt à n.14. cum seqq. & hàc opinionem immunitatem scilicet, esse de iure diuino tenent Corras. lib.5. Miscel.cap.33. Læli. Zechi. tit. 9. de Missa cap.9. à princip. Remig. in tract.de Immunit.in princip. præsuppos. 2. Quesad. diuers. quæst. cap.1. n 2. Aufrer. ad Capell. Tholos. decis.423.n.5. Ioann. Lup. in tract. de libert. Ecclesiast. q. 11. col. 4. Petr. Pech. de Iure sist. cap.6. num.1. vers. Quia hæc immunitas. Rebuff. to.2. ad leges Galliæ tit. de Immunit. Ecclesi.in princip á nu.2. Decian.tract. crimin.lib. 6.cap.25.á n.39. Llamas p.1. methodi cap.12. §.7. ante finem nouissimè Ceuall.in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 5. à nu.12 eleganter Anastas. Germon. de Sacrorum immunit.lib.3.cap.16.á n.4. vbi indistinctè tenet hanc immunitatem Ecclesiarum iure diuino, & non positiuo institutam, cum contineatur in quãplurimis veteris testamẽti paginis vt superius dictũ est, nã tametsi abrogata sint cæremonialia, iuditialiaquè præcepta, non tamen sunt abrogata moralia, quæ continent, vel declarant ius naturæ vt ait Bellarmin. in disput. de exemptione clericorum cap. 3. in princip. vnde optimè D.Thom.1.2. q.99. art.5. in respons. asserit quædam esse moralium quæ præcise præcipiuntur, vel prohibentur in l. sicut: Non occides: Non furtum facies, & hæc propriè præcepta dicuntur, quædam vero præcipiuntur, vel prohibentur, non quasi præcise debita, sed propter melius, & ista possunt dici mandata: quia quandam inductionem habent, & persuasionem, ideò Vniuersalis Ecclesia hanc immunitatem tot constitutionibus muniuit, Sanctorum Patrum auctoritate, Cõciliorum decretis, Pontificumquè specialibus constitutionibus confirmauit, Imperatorum etiam, ad coercendos violatores, sanctionibus corroborauit.

3 Contrariam tamen sententiam

imò

imò hanc immunitatem de iure positiuo inuentã esse tenent Cou. lib. 2. Vari. cap. 20. n. 2. Mench. de Successi. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. num. 54. Fr. Ludouic. p. 1. instruct. conscientiæ cap. 285. vers. Præmittendum est. Farin. in Praxi crimin. q. 28. n. 1. post med. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 14. n. 3. Fr. Raph. de la Torre vbi supra asserentes auctoritates illas veteris testamenti per Christi aduentum expirasse cap. Translato de Constit. D. Paul. ad Hebræ. cap. 7. vnde concludunt de iure inuentam esse positiuo, conformem tamẽ valde esse iuri diuino, & naturali.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Confugiẽs ad Ecclesiam non consecratã gaudet immunitate. 1 In text. ibi (*em qualquer Igreja, ainda que não seja sagrada*) Desumitur ex cap. Ecclesiæ de Immun. Ecclef. Vide Syluest. in Sum. verbo Immunitas 1. q. 1. Cou. lib. 2. Vari. cap. 20. n. 4. Farin. in Praxi crimin. q. 28. nu. 34. Fr. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 7. §. Octauus gradus, vbi addit etiamsi in ea non cæperint Diuina Officia celebrari. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 16. art. 7. concl. 2. & Camill. Borrell. d. titul. de his qui ad Ecclesias confug. n. 33.

2 Quæstio est dubia, an clerici delinquentes gaudant ecclesiastica immunitate? Affirmatiuam opinionẽ clericos videlicet Ecclesiæ immunitate gaudere, ab eaquè inuitos extrahi non posse tenent Roman. cons. 227. & cons. 234. Clar §. fin. q. 30. n. 16. Farin. d. q. 28. n. 7. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 26. n. 1. Gutier. Pract. lib. 3. q. 3. n. 1 ad finem Remig. de Immun. Ecclesiæ fallent. 21. Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Immunitas ecclesiastica vers. Octauo.

3 Contrariam tamen opinionem, imò moribus, & consuetudine receptum esse ecclesiasticum iudicem posse clericum pro quocunquè delicto ab Ecclesia inuitum posse abducere ad criminis punitionem, in praxi amplectuntur Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 3. num. 141. Bernard Diaz in Pract. cap. 123. Nau. in Manu cap. 25. nu. 22. Cou. d. cap. 20. n. 16. Azeued. l. 3. n. 17. tit. 2. lib. 1. nouæ Recop. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 14. à n. 57. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 9. art. 4. Mench. lib. 3. Successi. creat. §. 22. limit. 17. n. 54. nouissime Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neapol. decis. 591. Gutier. d. q. 3 nu. 3. Ceuall. Communium contra commun. q. 689. Curi. Philip. p. 3. § 12. n. 17. nouissime Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 3. de his qui ad Eccles. confugiunt n. 88 & 89 & tit. 7. de Clericis & Sacerdot. n. 85 quod clericus homicida voluntarius non gaudet ecclesiastica immunitate.

4 Amplia primò, in Ecclesia interdicta, ad quam delinquens confugiens gaudet immunitate. *Ecclesia interdicta* Vide post Deci. Angel. Bonacof. Clar. & alios Farin. in Praxi crim. q. 28. n. 35. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 28. n. 26. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 9. cap. 8. col. 1023. nouissime Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 3. de his qui ad Ecclesias confug. nu. 38. Fr. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 8. §. Octauus gradus, vers. Singula Curi. Philip. p. 3 § 12. n. 15.

5 Amplia secundò in Ecclesia polluta, seu eius cæmiterio. Vide Remig. de Immunit. Eccles. ampl. 4. P. Soar. de Relig. tom. 1. tract. de locis sacris lib. 3. cap. 9. n. 6. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 14. num. 80.

Raphael.

Raphael. de la Torre vbi proximè.

Hospitale 6 Amplia tertiò in hospitali Episcopi auctoritate instituto. Vide Cou. d. cap. 20. nu. 4. in fine vers. Tertio constat. Mascard. de Probat. concl. 869. n. 18. Farin. d. q. 28. n. 36. Bobadill. d. cap. 14. nu. 80. Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 21. n. 175. & seq. Valasc. consl. 105. nu. 43. P. Azori. d. cap. 8. col. 1023. P. Soar. d. cap. 9. n. 9. Cardos. in Praxi iudicum verbo Ecclesia n. 75. Nicol. Garci. de Benefic. p. 5. cap. 1. n. 601. & 602. & probatur expresse ex cap. Ad hæc. de Relig. domib. Fr. Ludou. Miranda d. art. 7. concl. 2. in fine. Curi. Philip. p. 3. §. 12. nu. 1. Rhenat. Chopin. lib. 2. Monasticon, siue de iure cœnobiorum tit. 1 art. 27. Camill. Borrell. d. titul. num. 64.

Aer super atrium Ecclesiæ. 7 Amplia quartò in aere super atrium Ecclesiæ, quod gaudet immunitate, vt Eboræ in Senatu Supplicationis fuisse decisum reperi in illo delinquente, qui se proiecit è fenestra super cæmiterium, & in lodice exceptus, & extractus ad locum non sacrum per text. quem allegauit Doctor Antonius Soares Senator Regius, & iuris ciuilis Conimbricæ primarius professor in l. vlt. §. Si quis proiectum ff. quod vi, aut clàm, & ad idem facit text. in l. Si opus §. Si iusero ff. eodem, & in l. vlt. ff. de Seruit. & refert Melch. Phœb. tomo 1. Aresto 162. in fine.

Ostium scale, & porticus. 8 Amplia quintò in ostio, scalis, atrio, & porticibus quomodolibet Ecclesiæ adhærentibus, ab his enim locis propter reuerentiam ipsius Ecclesiæ inuitus extrahi non potest. Vide Remig. d. tract. de Immunit. Eccles. amplia 8. Nau. in Manu. cap. 25. num. 17. Decian. d. lib. 6. cap. 25. n. 17. Farin. d. q. 28. n. 14. Raph. de la Torre vbi proximè Bobadill. d. lib. 2. cap. 14. num. 82. Curi. Philip. d. §. 12. n. 14.

9 Amplia sextò in fugiente ad clericum portantem per viam Sacratissimũ corpus Domini nostri IESV Christi. Vide Cou. d. cap. 20. num. 6. Clar. §. vlt. q. 30. n. 24. Remig. amplia 18. Anast. Germon. de Sacrorum immunitate lib. 3. cap. 16. à n. 52. Farin. d. q. 28. n. 11. & fragment. crimin. p. 1. lit. E. nu. 622. Ceuall. Commun. contra commun. q. 169. Fr. Ludou. Mirand. de Ordine iudic. q. 16. art. 7. concl. 2. in fine. Iacob. de Graffis aure. decis. p. 2. lib. 1. cap. 9. §. 1. Gom. tom. 3. cap. 10. nu. 1. Mench. de Successf. progressu p. 1. lib. 3. § 22. nu. 55. Perez l. 1. & 13. tit. 1. lib. 1. Ordin. Soar. de Paz in Pract tom. 1. p. 5. cap. 3 §. 3. nu. 36. Petr. Gregor. Syntag. iuris p. 3. lib. 33. cap. 21. n. 14. Decian. d. lib. 6. cap. 29. n. 8. Bobadill. d. cap. 14. n. 86. Rapha. de la Torre vbi proximè vers. Demum. D. Mart. de iurisdict. p. 2. cap. 50. n. 27. Cened. ad Decretal. collect. 54. n. 2. & Practic. lib. 1. q. 42. n. 13. Curi. Philip. p. 3. §. 12. nu. 8. Cardos. in Praxi iudicum verbo Ecclesia n. 78. Vnde pulchrè interrogat glos. in cap. quæsitum 13. q. 2. quare liberetur fugiens ad Eucharistiam Sacram, non vero qui recipit eam? quo etiam Curi Philip. d. §. 12. num. 9.

10 Amplia septimò in palatio Episcopi si Ecclesiæ cohæreat intra passus quadraginta, vel saltem habeat oratorium. Vide Cou. d. cap. 20. n. 5. in fine. Clar. §. vlt. q. 30. vers. Scias autem. Decian. d. lib. 6. cap. 25. nu 14. Bobadill. d. cap. 14. n. 84. P. Soar. d. cap. 9. n. 9. in fine. Farin. d. q. 28. nu. 38. nouissimè Camill. Borrell. d. tit. de his qui ad Ecclesias confug. nu. 50. & 51. *Palatium Episcopi.*

11 Amplia octauò in monasterio religio-

religiosorum, quoad omnem habitationem eorum in cœnobijs, quia totus ille locus religiosus, & sacer est, vt colligitur ex cap. Inter de Relig. domib. & ex cap. Ligna de cõsecrat. dist. 1. & cõsuetudine obseruari refert Fr. Rapha. de la Torre vbi proxime vers. Singula in med. Curi. Philip. p. 3. §. 12. nu. 1. nouissime Camill. Borrell. d. titul. de his qui ad Ecclesias confug. à n. 52.

Palatium Regis. 12 Amplia nonò in palatio Regio, á quo delinquens extrahi non potest absquè ipsius Regis licentia. Vide Remig. ampl. 25. n. 1. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 3. nu. 52. Bobadill. d. cap. 14. n. 82. Curi. Philip. p. 3. §. 12. num. 5. Farin. fragment. crim. p. 1. lit. E. n. 625. vbi n. 629. cum seqq. de cõfugiente ad Cardinalem.

Ecclesia destructa. 13 Limita primò in Ecclesia destructa, quæ scilicet destructa fuerit cum auctoritate superioris, vel sine spe reædificationis, hæc enim priuilegio immunitatis non gaudet. Vide Remig. ampl. 21. P. Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15 nu. 37. Farin. d. q. 28. n. 70. Curi. Philip. p. 3. §. 12. nu. 1. Decian. d. cap. 25. nu. 27. nouissime Camill. Borrell. d. titul. de his qui ad Ecclesias confugiunt n. 39.

Oratoriũ priuatum 14 Limita secundò in oratorijs priuatis. Vide Decian. d. cap. 25. n. 10. Farin. d. q. 28. nu. 71. Fr. Raphael. de la Torre vbi proxime Curi. Philip. p. 3. §. 12. n. 2.

15 Limita tertiò in illo qui ab officialibus iustitiæ vinctus ducitur per Ecclesiam, hic enim eius immunitate non gaudet. Vide Palat. in repet. rub. §. 38. n. 4. Fr. Ludou. Lop in instructorio consicentiæ cap. 285. Mexi. in tract. taxæ panis concl. 1. n. 28. Curi. Philip. p. 3. §. 12. n. 12. nouissime Camill. Borrell. d. titul. de his qui ad Eccles. confug. nu. 90. Gam. decis. 141. nu. 1. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 27. n. 30. Franc. Marc. Delphin. decis. 989. n. 1. vol. 1. Azeued. l. 2. tit. 2. lib. 1. nouæ Recop. Gutier. Pract. lib. 3. q. 6. Farin. d. q. 28. num. 69. vbi n. 44. asserit ab Ecclesia extrahi non posse illum, qui euasit è manibus apparitoris.

16 Nota quod portans arma prohibita, & confugiens ad Ecclesiam non potest ibi illis spoliari. Ita Octaui. Vulpell. in tract. de liberr. ecclesiast. p. 1. n. 30. vers. Illud prætereire. Ludou. Rodolphin. Vari. quæst. lib. 2. q. 36. á n. 2. Hortens. Caualcan. de Brachio Regio p. 1. n. 102. Contrarium tamen tenentur Cou. d. cap. 20. nu. 18. vers. 36. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ sub tit. de Immunit. Eccles. art. 1. glos. 1. num 21. Bajard. ad Clar § vlt. q. 30. n. 4. vers. Item addo Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 3. nu 149. Curi. Philip. p. 3. §. 12. n. 26. quæ quidem opinio recipienda est, nisi cõtra talia arma portantes imponeretur pœna sanguinis, quia tunc prima procedit.

17 In text. ibi (*ou do prelado*) Quod præsumitur si longo tempore in illa celebretur, licet aliás non probetur eius auctoritas ex Archidi. in cap. Nemo de consecrat. dist. 1. quem refert Felio. in cap. Sicut n. 28. de Re iudicata.

18 In text. ibi (*& porque sòmente, &c.*) Quid si confugiens ad Ecclesiã commisit aliud delictum, propter quod non meretur gaudere illius immunitate? Dic quod debet extrahi vt per Gam. decis. 52. & decis. 364. n. 2.

19 In text. ibi (*tem feito tal maleficio, &c.*) Debet verè constare de illo, & nõ per præsumptiones. Vide Auen. de Exequendis mand. p. 1. cap. 22. n. 3. cum seqq.

In

20 In text. ibi (*morte natural, ou ciuil*) Quid post condemnationem ad exilium perpetuum, vel decem annorum? Dic quod non gaudet Ecclesiæ immunitate ad hoc vt excusetur in exilium mitti. Vide Gam. decis. 179. & decis. 364. Camill. Borrell. d. tit. de his qui ad Ecclesias confug. n. 95. Lar. in l. Si quis à liberis §. Sed vtrum n 26. ff. de liberis agnoscend. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 14. n. 73. faciunt quæ Cabed. p. 1. decis. 77. Et non gaudere immunitate ecclesiastica accusatum de aliquo crimine, etiamsi non constet plene, sed fuisset ei solum decreta tortura dicit iudicatum Gam. descis. 179. n. 1. & 2. quem refert Camill. Borrell. d. tit. n. 94.

21 In text. ibi (*pena de sangue*) Fustigationis pœna non dicitur capitalis. Vide Cassan. in consuet. Burgun. rub. 1. §. 5. verbo Corporellemente n. 3. & verbo. Pour la primere n. 129. Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Fustigatio fol. 74 verso. Fichard. tom. 2 Commun. Opinion. lib. 9. tit. 30. n. 40. pag. 545.

AD §. I.

Iudæus, maurus, alijinfideles indigni sunt ecclesimmunitate.

1 Vide l. 1. vbi glos. Cod. de his qui ad Eccles. confug. Cou. lib. 2. Vari. cap. 20. n. 11. Remig. de Immun. Ecclesi. fallent. 18 Clar. §. vlt. q. 30. n. 17. Tiraq. de Primog. q. 66. nu. 9. Petr. Gregor. Syntagm. iuris p. 3. lib. 33. cap. 22. n. 1. Repert. Inquisit. verbo Immunitas, & verbo Captura, & verbo Confugiens. Humad. in scholijs ad Gregor. l. 4. verbo Defiende tit. 11 part. 1. nu. 1. vers. Quarto fallit. Azeued l. 3. num. 23 tit. 2. lib. 1. nouæ Recopil. Anastas. Germ. de Sacrorũ immunit lib. 3. cap. 16. nu. 72. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 26. n. 2. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 3. n. 106. Farin. in Praxi crim. q. 28. n. 68. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 14. nu. 50. P. Soar. de Religione tom. 1. lib. 3. tract. 2. cap. 10. n. 9. Fr. Raph. de la Torre in 2. 2. Diui Thomæ tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 7. §. Octauus gradus vers. Secundum. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 179. n. 6 Cardos. in Praxi iudicum verbo Ecclesia n. 81.

2 Amplia primò in hæretico, quia hæretici peiores hostes Ecclesiæ sunt. Vide Cou. d. cap. 20. n. 11. Remig. fallent. 18. P. Soar. d. cap. 10. n. 13. Soar. de Paz d §. 3. nu. 108. D. Mart. de Iurisd. p. 2. cap. 51. nu. 29. Sayr. in Claui Regia lib. 9. cap. 15. n. 26. Cardos. in Praxi iudicum verbo Ecclesia n. 82. Bobadill. d. cap. 14. nu. 53. Curi. Philip. p. 3. §. 12. n. 27. *Hæreticus.*

3 Amplia secundò in Apostata Fidei. Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de Immunitate Eccles. art. 1 glos. 1 n. 25. Decian. d cap. 26. n. vlt. Soar. de Paz d § 3. n. 109. D. Mart. d. cap. 51. n. 29. Bobad. d. cap. 14. n. 56. Curi. Philip. p. 3. § 12. nu. 27. nouissime Camill. Borrell. in Summa decisionũ tit. 43. de foro comp. n 52. vbi secùs tenet in Apostata religionis. *Apostata.*

4 Amplia tertiò in blasphemo. Vide Cou. d. cap. 20. n. 11. vers. 14. in fine. Nau. in Nan. c. 25. n. 20. Soar. de Paz d. §. 3. n. 110. Farin. d. q. 28. n. 67. D. Mart. d. cap. 51. nu. 30. Bobadill. d. cap. 14. n. 53. Curi. Philip. d. §. 12. n. 27. *Blasphemus.*

5 Amplia quintò in sodomita. Vide Cou. d. cap. 20. nu. 8. & 9. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 229. optimè Fr. Emman. q. Regular. tom. 2. q. 50. art. 4. Melch. Phœb. decis. 81. nu. 7. Humad. in l. 4. tit. 11. part. 1. fol. 96. à n. 4. Curi. Philip. p. 3. §. 12. num. 29. *Sodomita.*

6 In text. ibi (*porem se elle se quizer*

logo

logo tornar Christão, &c.) Quid si iste in fidelis simulatè, & sine charitate accedat ad Fidem Christianam? Dic non debere potiri immunitate Ecclesiæ per c. Ostenditur de Consecrat. dist. 4. cum traditis per Farin. in Praxi crimin. p. 3. q. 98. n. 153.

AD §. II.

In Ecclesia delinquēs non gaudet eius immunitate. 1 Desumitur ex c. Ad Episcopos 17. q. 4. & ex c. vlt. de Immunit. Eccles. Concordat apud Hispanos l. 4. tit. 11. p. 1. & l. 3. tit. 2. lib. 1. Recop. Vide Nau. in Manu. cap. 25. n. 22. Cou. lib. 2. vari. c. 20. n. 15. Gom. to. 3. vari. c. 10. n. 2. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 10. n. 9. Anastas. Germon. de Sacrorum immun. lib. 3. cap. 16. à n. 79. Iacob. de Graffis in suis aureis decis. lib. 1. c. 1. à n. 48. Azeued. l. 5. n. 23. cum seqq. tit. 2. lib. 1. nouæ Recopil. Gutier. Pract. lib. 3. q. 1. n. 8. & 9. Decian. tract. crimi. lib. 6. c. 28. n. 5. Fari. in Praxi crim. q. 28. n. 52. Ludouic. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 36. n. 5. Curi. Philip. p. 3. §. 12. nu. 20. nouissime Camil. Borrell. in summa omnium decis. tit. 3. de his qui ad Ecclesconfug. nu. 82. Aloys. Ricci. p. 5. collect. 1792. Bobad. in sua Polit. lib. 2. c. 14. nu. 24. Fr. Raph. de la Torre in 2 2. D. Thomæ. tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 7. §. Octauus gradus vers. Nunquid, vbi ait hoc extendi ad omnia grauia delicta cōmissa in Ecclesia, nouissime Mēdez á Castr. in Praxi Lusit. lib. 5. c. 1. n. 34. vbi. n. 35. ampliat ad eum, qui existens in Ecclesia mādauit extra Ecclesiā delictū cōmitti.

Sacrilegus 2 Amplia primò in cōmittente sacrilegium in Ecclesia, qui nō gaudet eius immunitate. Vide Capell. Tholos. decis. 422. incip. Item fuit quæsitū. Boer. decis. 110. n. 1. Remig. fallēt. 34. Decian. d. lib. 6. c. 26. n. 7. Frācisc. Marc. Delph. decis. 989. incip. Quæritur super casu Bobad. in sua Politica lib. 2. cap. 14. num. 47.

3 Amplia secundò in deflorante monialem intra septa monasterij, dicitur enim committere maleficium intra monasteriū, cum appellatione monasterij veniant officinæ ex Remig. ampl. 11. & 12. & Fr. Emman. quæst. Regul. to. 2. q. 75. art. 1. & facit Ordin. infra lib. 5. tit. 15. in Princ. ibi: *casa ou lugar de enserramento.*

4 Amplia tertiò procedere nō solū in delinquēte in ipsa Ecclesia, sed etiā in delinquente prope Ecclesiā, sub spe & fiducia ad Ecclesiā cōfugiēdi. Vide Cou. d. c. 20. n. 15. vers. 26. Decia. d. lib. 6. c. 28. n. 5. vers. Ex quo infero. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 10. num. 12. Gutier Pract. lib. 3. q. 1. num. 15. & 16. Farin. d. q. 28. n. 56. Bobadil. d. cap. 14. num. 26.

5 Amplia quartò vt procedat etiā in eo qui delinquit in Ecclesia, non sub spe immunitatis, & sic nō ex proposito & appensate, sed in subitanea rixa. Ita Cou. d. c. 20. n. 15. vers. 22. Capell. Tholos. decis. 422. Clar. §. vltim. q. 30. vers. Item quæro in fine. Decian. d. lib. 6. c. 28. n. 5. in medio. Farin. d. q. 28. n. 55. Bobad. d. c. 14. n. 25. in fin. Anastas. Germon. de Sacrorū immun. lib 3. cap. 16. nu. 81. quamuis contrariam sententiam tueantur Remig. fallent. 3. nu. 3. Menōch. d. q. 10. n. 10. & seq. Azeued. l. 3. nu. 26. tit. 2. lib. 1. nouæ Recop. Gutier. Pract. lib. 3. q. 1. n. 8. post med.

6 Amplia quintò in stāte in Ecclesia, qui ex illa ad delictū cōmittendum exiuit, is enim eius immunitate nō gaudet secundū Ant. Gom. to. 3. c. 10. n. 2. in med. vers. Et idē esset cōtrariū tamen verius existimant Azeued. d. l. 3. n. 28. Bobadil. d. c. 14. n. 28. Curi. Philip. p. 3. §. 12. nu. 23.

7 Amplia sextò in eo qui extra Ecclesiam, & ex loco profano sagita, iaculo, aut Seloppo existentem in Ecclesia percusserit. Vide Cou. d. c. 20. n. 15. vers. 27. Remig. fallent. 4. Nau. in Man. c. 25. n. 21. Farin. d. q. 28. n. 61. & q. 7. nu. 46. Tiber. Decian. d. lib. 6. cap. 26. nu. 6. in fine. Soar. de Paz d. §. 3. n. 99. Gutier. d. lib. 3. q. 1. à nu. 23. Bubad. d. c. 14. n. 29. Idem resolue si existens in Ecclesia alium extra Ecclesiam existentem percusserit, vt per Felin. in c. 1. nu. 14. & 15. de Præsumpt. Azeue. d. l. 3. n. 28. ad finē, Gutier. d. q. 1. à n. 19. Decian. d. c. 28. n. 6. vbi n. 7. de eo qui extra Ecclesiā existens mādat quē in Ecclesia occidi.

8 Ampla septimo vt delinquēs in Ecclesia posiit capi, non solū in illa Ecclesia in qua delinquit, sed etiā in alia. Vide Cou. d. q. 20. n. 15. vers. 13. Remig. fallent. 11. n. 2. Farin. d. q. 28. nu. 59. Boer. decis. 110. nu. 10. Francis. Marc decis. 989. vol. 1 nouissime Camill Borrel. d. tit. de his, qui ad Ecclesias confugiunt nu. 85.

AD §. III.

Publicus latro, & agrorū depopulator Ecclesiam munitate non gaudent.

1 Desumitur ex cap. Inter alia de Immunit. Ecclesi. ibi, nisi publicus latro fuerit. Concordant apud Hispanos l. 4. tit. 11. part. 1. & l. 3. tit. 2. lib. 1. nouæ Recop. Vide Cou. vari. lib. 2. c. 20. n. 13. Peguer. decis. 40. Clar. §. vlt. q. 30. nu. 8. & 9. Rebuff. to. 2. ad leges Galliæ tit. de Immunit. Eccles. art. 1. glos. 2. n. 2. Ioan. Bonifac. in tract de Furtis §. Quod iure naturali n. 65. nouissime Camill. Borrel. in summa omniū decis. tit. 3. de his qui ad Eccles. confug. n. 69. & 70. cum seqq. Anto. Gom to. 3. vari. c. 10. nu. 2. in princ. & vers. Secūdus casus est Perez ad lib. 8. Ordin pag. 351. Decia. tract crim. lib. 6. cap. 28. Gam. decis 17. Farin. in Praxi crimin. q. 28. n. 50. Cardos. in Praxi iudicum verbo Ecclesia n. 87. & verbo Fortum. nu. 29. D. Mart. de Iurisdict. p. 2. c. 51. n. 21. cū seqq. Melchi. Phæbum decis 81. à princ. Nota quod ad hoc vt Reus ecclesiastica immunitate, nō gaudeat liquido de his delictis debet constare, vt post Gregor. & Gam. dicit iudicatū Phæbus tom. 1. Aresto 162.

Latro occultus.

2 Amplia primò in latrone occulto, & fure ordinario, qui de consuetudine recepta extrahi possunt ab Ecclesia, vt per Fr. Rapha. de la Torre in 2. 2. D. Tho. to. 2. q. 99. art. 3. disp. 7 §. Octauus gradus vers. Nunquid sunt aliquæ.

Debitores causa ciuilis.

3 Amplia secundò in debitore ex causa ciuili, quam ampl. de iure tuetur Bobad. in sua Polir. lib. 2. cap. 14. n. 67. in fine. Olan. in antinomia iuris, verb. Fugiens n. 104. Parlad. lib. 2. rerū quotid. c. fi. p. 5. §. 6. n. 2. Ceuall. cōmun. contra cōmun. q. 683. vers. Sed pro contraria, & nouissime in tract. de cognitione per viā violentiæ q. 5. n. 16. Curi. Philip. p. 3 §. 12. n. 42 Camill. Borrel. de Regis Catholici præstantia c. 71. casu 50. n. 129. & cōs. 57 n. 6. art. 2. & nouissime d. tit. de his qui ad Ecclesias cōfug. à n. 91. & apud nos recipiēda est propter generalitatē Ordin. supra in Princip. huius tit. quāuis cōtrariū resoluāt Greg. l. 2. verb. Por deuda tit n. p. 1. Aufrer. ad Capell. Tholos. decis. 422. Cou. d. c. 20. n. 14. vers. Sed profecto Gom. l. 79. Tauri n. 5. Nau. in Man. cap. 25. n. 19. Rebuff. to. 2. ad leges Galliæ tit. de Immunit. Eccles. art. 1. glo. 2. á n. 1. Perez l. 4 vers. Est tamen tit. 2. lib. 1. Ordin. Remig. fallent. 27. Azeued. l. 13. n. 2. tit. 2. lib. 1. nouæ Recopil. Decian. lib 6. c. 28. n. 34. Gutier. in l. Nemo potest. n. 183. vers. Sed contrariā, ff. de legat. 1. & Pract. lib. 1. q. 1. nu. 13. Soar. de Paz dict §. 3. à nu 150. Anastas. Germ. dict. lib. 3. c. 16. à nu. 109. Farin.

Farin.d.q.28.n.30 Parlad.lib.2. rerũ quotid.cap.fin.p.5.§.6.n.2. Card. in Praxi iudicum verbo Ecclesia n.86.

Debitor fallitus. 4 Amplia tertiò in debitoribus fallitis, seu decoctis, qui publici latrones dicuntur. Vide l.15.tit.2.part.6. & l.1.& 2.tit.19.lib.5. nouæ Recopil. Duenh.reg.389.n.8.Strach.de Mercat.ti.de Decoctorib.p.3.n.41.& 42. Perez l.1.tit.16. lib.8. Ordin. Garci. reg.127.n.13. Remig.fallent.38. Matienf.l.1.glos.2.n.9.tit.19.lib.5. nouæ Recop. Azeued.l.13.nu.6.tit.2.lib.1. Recopil. Decian.tract.crimin. lib.6. cap.28.n.vlt.ad finem. Soar. de Paz tom.1.p.5.cap.3.§.3.nu.156. Gutier. Practic.lib.1.q.1.n.16. Farin.d.q.28. n.33.Bobad.in sua Politica lib.2.cap. 14. n.70. Stephan.Gratian.Discept. Forens.cap.380. num.29.cum seqq. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p.2.q.5.nu.17.Curi. Philip.p.3.§.12.nu.42. Camill.Borrell.d.tit.n.97.

5 Amplia quartò in pyratis vt per Vinc.de Franch.Neapol.decis.142.

6 Limita primò in fabricante falsam monetam, qui licet lato modo dicatur manifestus latro, ecclesiastica tamen immunitate non est priuãdus, ex Gutier.d.lib.3.q.4.quem refert, & sequitur Bobadill.in sua Politica lib.2.cap.14.n.42.

7 Limita secundò in illo qui mittit ad infideles pecuniam, arma, vel æquos ex Bobad.d.cap.14.n.51.

8 Limita tertiò in fugientibus ad inimicos, qui si ad Ecclesiam confugiant eius immunitate gaudere debent. Vide Nau.in Man.cap.25. nu. 19.in fine Bobad.d.cap.14.n.52.

AD §. IIII.

Proditor, & per insidias de- 1 Vide cap.1.de homicid. & apud Hispanos l.vlt tit.11.part.1. Cou. lib. 2. Vari.cap.20.n.7.Remig fallen.13. & 14.Anton.Gom tom.3.Vari.cap. 10. post num.2. vers. Quinto limita Clar.§.vlt q.30.nu.11.& 13. Plaç. de Delictis lib.1.cap.11.n.6.Mench.lib. 3. de Testam.§.22.post n.53.vers. Illud autem. Perez l.6.tit.2. lib.1.& l. 39.tit.19.lib.8. Ordin. Anastas.Germon. de Sacrorum Immunit. lib.3. cap.16.n.59.cum seqq. Soar.de Paz in Pract.tom.1,p.5.cap.1.§.3. à n.113. Rebuff.tom.2.ad leges Galliæ tit.de Immunit.Ecclef.art.1. q.5. Farin. in Praxi crim.q.18.n.74.& q.28.n.24. Humad.ad Gregor.l.4.tit.11.part.1. 1. num.4. post med. Gutier. Pract. lib.1.q.2.n.2.& n.8.vers Secũdo respondeo, & lib.3.q.4. nu.8. Bobad.in sua Politica lib.2.cap.14.n.35. Curi. Philip.p.3.§.12.nu.30.nouissme Camill.Borrell.in Sum.omnium decis. tit.3. de his qui ad Ecclesias confugiunt à nu.76. D.Mart.de Iurisdict. p.2.cap.51.n.4.Petr.Caball.in tract. de omni genere homicidij n.388.cũ seqq. Fr. Raph.de la Torre in 2 2. Diui Thomæ tom.2.q.99.art.3.disp. 7. gradu 8.except.3. vers.Nunquid sunt.Melch.Phœb.decis.81.n.5. *linquens non gaudet Ecclesiæ immunitate.*

2 Prodere est vnum actibus ostendere, & aliud in mẽte gerere, & ideò homicidium proditorium est cædes hominis nihil tale suspicantis vide Burg.cons.22.n.16.Gutier.d.lib.1.q. 2. n.3.Steph.Grat.Discep.Forens.c. 380.n.40.Pet.Caball.d tract.à n.398. *Prodere quid.*

3 Amplia primò in homicidio facto per assassinium. Vide Cou.d.cap. 20.n.10. Gutier.d.lib.3.q.7.num.51. cum multis seqq. Soar.de Paz d.§.3. à n.133. Anastas.Germon.d. cap.16. à nu.67.Decian. tract. crimin.lib.6. cap.26.n.18.& lib.9.cap 30.n.12. D. Mart. de Iurisd.p.2. cap.51. num.7. Bobad d.cap.14.n.76.Farin.d. q.28. n.26. Ceuall. Communium contra commun. tom.4.q 902. Cardos in *Assasinus*

Praxi iudicū verbo Absassinus n.4. Petr.Caball.d.tract.n.526. Curi.Philip p 3 § 12.nu.34.Camill.Borrell.d. tit.de his qui ad Ecclesi.confug n.78.

Propinās venenum. 4 Amplia secundò in propinante venenum. Vide Decian.d.lib.6.cap. 28. n.19. Bobadill.d.cap.14. nu.74. Fr.Emman.q.Regular. tom.2. q.33. art 4. Petr.Caball.d.tract. num 583. Curi.Philip.p.3.§.12.nu.35. Soar.de Paz d.§.3.n.115.& 121.

Incendiarius. 5 Amplia tertiò in incendiario, qui dolo incēdium alicui domui adhibuit. Vide Cassan. in consuetud. Burgund.tit.des iustices §.5. nu.111. Deci.d.lib.6.cap.28.n.24. Bobadill. d.cap.14.n.78.vbi n.40.& 41.asserit duello occidentem ecclesiastica immunitate gaudere:

Bulla Gregor.14. 6 In Bulla Gregorij XIIII. constitutum est immunitate Ecclesiastica non gaudere viarum grassatores, agrorum depopulatores,homicidia, & membrorum mutilationes in ipsis Ecclesijs,earumuè cœmiterijs committētes,aut crimen hæresis, vel læsæ maiestatis contra Principem, de qua Bulla multa Farin.4 p.lib.1.cons. 76. Sayr in Claui Regia lib.9. cap. 15. n.16. Stephan.Gratian. Discept. Forens.cap.380.n.29.cum seqq.

Homicida voluntarius, &c. nō gaud. de Eccl. immunitate. 7 In text.ibi(*que de proposito he feito*) Vide Clar.§.vlt.q.30.n.12.ad finem. Cou.d.cap.20. n.7. vers.In his profecto casibus,Cassan.in Consuetud. Burgund.rub.1.§.5. fol.211. Humad. ad Gregor.l.4.tit.11. part.1. num.4. Decian.d.lib.6.cap.28.n.15.Menoc. de Præsumpt.lib.5. q.10. nu.16. Farin.d q 28.n.23. Bobadill. d.cap.14. n.36. D.Mart.de Iurisd.p.2. cap.51. n.4. Petr.Caball.d.trac.n.388.& 389

8 In text.ibi (*ladrão que furta*) Vide Gutier.Pract.lib.1.q.1. nu.20. Curi. Philip.p.3.§.12.n.41.

9 In text.ibi(*porem o que forçar molher virgem,&c.*)Vide Clar. §. vlt. q. 30. n.9. Soar.de Paz d.§.3.num.141. cum seqq. P.Soar.de Relig. tom.1. lib.3. tract.2.cap.11. nu.17. Farin.d. q.28.nu.17.& q.145. num.68. Gutier.Pract.lib.3.q.5.

AD §. V.

1 In text.ibi(*que a matou com deliberação, & não accidentalmente*) Vide l. Quod ait §. Quod ait. ff. ad legem Iuliā de Adult.Bobad.in sua Politica lib.2.c.14.n.35.prope finem, nouissimè Melch.Phœb.decis.81.n.8.& 18.

2 An credendum sit officialibus dicentibus cepisse Reū in loco non sacro,& sic extra Ecclesiā, vel fines Ecclesiæ, an vero capto, seu delinquenti dicenti se captū fuisse in loco sacro? Imprimis Decian. tract. crim.lib.9.c.25.n.23. vers.Hic quæri potest,& cap.29.n.10. vers.Itē quæro tenet quod non creditur officialibus. Contrariū tamen tenet Bajar. ad Clar §.vlt. q.30. nu.24. Sed has opiniones conciliat Ludou.Rodol. quæst Vari.lib.2.q.26.à n.2.vbi dicit quod iudex adhibere debet omnem diligentiam inueniendo veritatem, interrogando reum, & officialem separatim super facto,& eius circunstantijs, quod si nihil emergat Deciani sententia amplectenda est.

AD §. VI.

1 Desumitur ex l. Si seruus Cod. de his qui ad Ecclesias confug.& ex cap.Deniquè 16.dist.Vide Cou.lib. 2. Vari.cap.20.n.14.vers.His suffragatur. Gregor. l. 3. verbo Dargelo titul.11 part 1. Nau. in Man.cap.25. num. 19. Remig. de Immunit. Ecclesiæ fallent. 17. Soar. de Paz in Pract tom.1.p 5.cap.3.n.153. & 159. cum *Seruus fugiens dominū ad Ecclesiam, nō gaudet eius immunitate.*

cum seqq. Anastas. Germ. de Sacrorum immun. lib. 3. cap. 16. à nu. 103. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 26. n. 7. Ludou. Rodolphin. Vari. quæst. lib. 2. q. 36. n. 11. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 14. nu. 71. Cardos. in Praxi iudicum verbo Seruitus n. 69. Guid. Panciról. in thesauro vari. lection. lib. 2. cap. 182. Frat. Rapha. de la Torre in 2. 2. Diui Thomæ tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 7. prope finem, vbi limitat nisi seruus fugiat propter magnam atrocitatem domini. Curi. Philip. p. 3. §. 12. n. 45.

AD §. VII.

1 In text. ibi (*per que se mostrão serem de proposito*) Nota quod in dubio potius præsumatur fortuito, quàm ex proposito rixam interuenisse ex Mascard. de Probat. concl. 1283. Et præsumptio quod debeat vti ecclesiastica immunitate semper stat pro Ecclesia vt per Curi. Philip. p. 3. §. 12. n. 53.

2 In text. ibi (*perguntem logo summariamente*) Vide Farin. de Delictis p. 4. cons. 76. Et ad hoc vt delinquens ab Ecclesia extrahatur necessaria est plena probatio quod ille ecclesiastica immunitate non gaudeat Curi. Philip. p. 3. §. 12. num. 54. Phœb. Aresto. 162.

3 In text. ibi (*sendo primeiro o Vigairo, &c.*) Vide Auiles ad cap. 33. Prætor. glos. den orden. Azeued. l. 3. nu. 19. tit. 2 lib. 1. nouæ Recop. Farin. d. cons. 76. num. 2. vbi resoluit quod huiusmodi cognitio specialiter demandata est ordinario.

4 In text. ibi (*Seja o malfeitor bem & honestamente guardado*) Intellige in ea Ecclesia ad quam confugit, & nõ in alia, licet ibi possit securius custodiri, prout iudicatum refert Cabed. p. 2. Aresto 53. & intellige interim dum super illius immunitate disputatur. Vide Azeued. l. 3. nu. 21. & 22. tit. 2. lib. 1. Recop. Soar. de Paz tom. 1. p. 5. §. 3. nu. 5. & 6. Curi. Philip. p. 3. §. 12. num. 52.

AD §. VIII.

1 In text. ibi (*o juyz o tirarà da Igreja*) Vide Auiles ad cap. 23. Prætor. verbo Den orden nu. 11. & 23. Farin. in Praxi crimin. q. 28. n. 75. & cons. 76. num. 10.

2 In text. ibi (*para estar guardado sòmente*) Aliud enim est quem esse carceratum, aliud in custodia detineri iuxta tradita per Plateã in l. 1. & vlt. Cod. de Curios. & Station. lib. 12. Angel. de Malefic. verbo Fama publica.

AD §. IX.

1 In text. ibi (*o malfeitor serà tirado da Igreja*) In Bulla Gregorij XIIII. in aliquibus casibus conceditur facultas iudicibus secularibus extrahendi delinquentes ab Ecclesijs, de qua Sayr. in Claui Regia lib. 9. cap. 15. n. 36. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 380. n. 29. cum seqq. Farin. in Praxi crimin. q. 28. n. 75. Curi. Philip. p. 3. § 12. n. 56. & 57.

2 In text. ibi (*fizer artigos de immunidade*) Intellige ante sententiam, secùs post eam latam. Ita reperi Senatum censuisse Eboræ coram Serenissimo Rege Ioanne III. anno Domini 1538. iudicantibus D. D. Didaco Taueira, & Gaspare de Carualho, & alijs expeditoribus, scriba Pedro Lagea.

AD §. X.

Quando inter iudicem ecclesia-

N 3 sticum,

sticum, & secularem dubitatur debeat ne reus ad Ecclesiam confugiens gaudere ipsius immunitate interim quod causa deciditur non sunt sibi compedes inijciendi, aut vinculis est constringendus vt per Fr. Ludou. Miranda de Ordin. Iudic. q. 16. art. 7. concl. 3. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 28. n. 75. vers. Hæc autem cognitio. Vbi ait se in facto habuisse quod si reus non sit adhùc ab Ecclesia extractus, & oritur dubium an possit de iure extrahi, quod tunc iudex ecclesiasticus determinabit, si tamen sit iam ex Ecclesia extractus iudex secularis iudicabit.

AD §. XI.

Cæmiterium quod dicatur?

1 In text. ibi (*se o lugar a que està acolhido he adro, ou não*) De cæmiterio, & quod dicatur vide Durantes de Ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 23. Bertachin. in Repertorio verbo Cæmiterium. Spin. in Speculo testament. glos. 2. princ. n. 33. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 24. num. 28. Cardin. Thusc. verbo Cæmiteriũ concl. 328. P. Sanch. de Matr. lib. 9. disp. 15. n. 40.

2 In text. ibi (*adro*) Quod verbum traxit originem ab atrio Ecclesiæ, de quo in cap. Si quis in atrio 17. q. 1.

Aduerte tamen quod delictum cõmissum in cæmiterio, aut Ecclesiæ vestibulo, non est commissum in Ecclesia, vt per Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 3. n. 8.

Extrauag. 12. tit. 2. p. 2.

Ad tit. 6. Ordin. Regiæ.

Como se comprirão os mandados dos Inquisidores.

Inquisitorum mandatis parendum. Secularis

1 NOta secularem iudicem teneri litteras, & mandata Inquisitorum hæreticæ prauitatis celeriter exequi, & illorum officium nullatenùs impedire, aliàs contrarium facientem excommunicationem incurrere decidunt text. in cap. Vt officium §. Statuimus de Hæret. lib. 6 cap. Vt Inquisitionis in fine eod. tit. & lib. resoluũt Simanch. de Cathol. tit. 23. n. 9. Carrer. in Praxi tit. de Hæreticis §. Circa secundum n. 56. Lucern. Inquis. verbo Impedientes n. 1. Azeued. l. 15. n. 7. tit. 1. lib. 4. nouæ Recop. Et iudex secularis tenetur absque alia cognitione officium suum requisitum impartiri in omni casu, & statim, oculis vt aiunt clausis, vt per Azeued. d. l. 15. num. 9. Peña in p. 3. Derect. Inquisit. commento 85. Et tenetur stare processui compilato super crimine hæresis prout nouissime resoluit Aloys. Ricci. in Praxi ecclesiast. Neapol. decis. 330. Imò possunt Inquisitores eum compellere censuris, & pœnis vt per Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 12. n. 21. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 17. num. 81. nouissime Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ ecclesiastica lib. 2 cap. 1. n. 16.

iudex tenetur mãdata Inquisitorũ celeriter exequi.

2 Vnde magistratus qui huiusmodi mandatis non obtemperat, præstare auxilium recusat vt hæreticus præhendatur, & iurisdictione sua priuatur, & est suspectus de hæresi, resoluunt Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de litteris requisit. in prin. n. 20. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 6. n. 31.

3 Incarceratus pro quibuscunque delictis etiam atrocibus apud iudicem secularem, statim remittendus est ad Tribunal Sancti Officij, quandocunque petatur ob negotium Fidei, prout definitum est in constitutione bonæ memoriæ Pij V. incip. Sanctissimus Dominus, vbi in fine sic dicit. Nec non carceratos quoscunque

Incarceratus apud iudicem secularẽ, statim remittendus ad tribunal Sãcti Officij.

cunque pro quibusuis delictis, & debitis, etiam atrocibus apud dictum Inquisitionis officium quomodolibet delatos, vel denunciatos, suspensa aliorum criminum inferiorũ cognitione, ad eosdem Cardinales, & Inquisitionis carceres, ibidemquè ad criminis hæresis totalem cognitionem, & expeditionem retinẽdos, & postea ad eosdem officiales, pro aliorum criminum expeditione remittendos, sine mora transmittat, &c. Cuius constitutionis meminerunt, eamquè aliqui retulerunt Peña in addit. ad tract. de Strigijs, quem inseruit in fine libri. Simanch. de Catholicis instit. in fine illius voluminis. Ioseph. de Sesse in tract. Inhibit. cap. 30. num. 52. cum seqq. Quot sint casus directè, & reductiuè ad Tribunal Sanctissimæ Inquisitionis pertinentes enumerat nouissime Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neap. decis. 671. cum seqq.

Inquisitores viri grauissimi. 4 Inquisitores contra hæreticam prauitatem viri grauissimi, & æquissimi, ac prudentissimi sunt, sanctitate, & doctrina pollent, quippequòd ad illud munus tam sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed doctrina, prudentia, probitate, alijsque magnis virtutibus insigniti eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & affirmant Simanch. de Catholicis instit. tit. 34. á nu. 9. Sigismund. Scacci. de Iudic. caus. lib. 1. cap. 87. à n. 1. Eymer. p. 3. Director. Inquisit. q. 1. vbi Peña q. 50. Roj. de priuilegijs Inquisit. nu. 410. Ludou. á Paramo de Origine officij Sanctæ Inquisit lib. 3. q. 9. à nu. 23. & lib. 2. tit. 3. cap. 1. á nu. 18. Salzed. ad Bernard. cap. 141. lit. A.

Iudex secularis in causa hæresis merus executor. 5 Iudex ergo secularis in causa hæresis merus executor est, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere potest, etiamsi mortis pœna imponenda sit hæretico, quia totum hoc Inquisitoris prudẽtiæ relinquitur, itaut locus non detur reuisioni, & dixi infra in Remiss. ad lib. 5. Ordinat. Regi. tit. 1. in Princip. nu. 2. & adde nouissime Mendez à Castro in Praxi ecclesiastica Lusitaniæ lib. 2. cap. 1. nu. 16 Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 1. art. 5. concl. 5. Soar. de Paz in Pract. tom. 2. prælud. 2. n. 30. Curi. Philip. p. 3. § 3. num. 19. & nouissime Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neapol. decis. 330.

Bulla Pij V. 6 De præeminentia Inquisitorum contra hæreticam prauitatem, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda extat Bulla Sanctissimi D. N. D. Pij Diuina prouidentia Papæ V. in ordine 28. inter motus diuersorum Pontificum pag. mihi 592. cuius verba refert Stephan. Quarant. in Sum. Bullarij verbo Hæreticus pag. 280. Sanctissimus D. N. D. Pius Diuina prouidentia Papa V. statuit decreuit, & ordinauit, ac mandauit vt negotia Fidei omnibus, & singulis alijs præferantur, cum Fides sit substantia, & fundamentum Christianæ Religionis. Idcircò omnibus, & singulis almæ vrbis, eiusquè districtus gubernatori, senatori, vicario Cameræ Apost. auditori, quibuscunque alijs legatis, vicelegatis, gubernatoribus prouintiarum, & terrarum suæ Sanctitati, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediatè immediatè subiectarum, ac eorum locatenentibus, officialibus, baricellis, & alijs ministris, necnon alijs locorum ordinarijs, cæterisquè magistratibus, & officialibus, ac cuiusuis conditionis, & status hominibus in omnibus, & singulis terris, oppidis, & ciuitatibus, ac in tota Republ. Christiana

existentibus sub excommunicationis latæ sententiæ, ac indignationis suæ Sanctitatis, & alijs arbitrio suæ Sanctitatis, & Illustrissimorum, ac reuerendissimorum D. Cardinalium Inquisitorum generalium imponendis, & exequendis pœnis, vt eisdem Cardinal Inquisitoribus, ac eorum præceptis, & mandatis in quibuscunquè officium Sanctæ Inquisitionis huiusmodi concernentibus pareant, & obediant. Reges verò Duces, Comites, Barones, & quosuis alios Principes seculares in Dei nomine rogauit vt eisdem Cardin. Inquisitoribus, eorumquè officialibus faueant, auxiliumquè præbeant, & à suis magistratibus subditis auxilium præberi faciant in negotijs ad dictum officium spectantibus, &c.

7 Hanc deniquè diem, qua hæc pro interpretatione Ordin. in præsenti scribenda iubeo felicem, & natetiæ, opportunam dico. Adest nobis Sanctissimi Damasi, cooppidani nostri, & acerrimi hæreticorum expulsoris celebris festiuitas, felicissimo comitatu aduentu Illustrissimi domini SEBASTIANI DE MATTOS DE NORONHA integerrimi contra hæreticam prauitatem Inquisitoris, in quo nobilissimi generis claritas, incredibilis ingenij dexteritas, & virtutis splendor relucent, quem nostrum hoc Vimaranense oppidum omnium applausu, & circunfusa lætitia excepit, vt in hoc ostenderet maximum Catholicæ Fidei zelum, quo primus Rex noster Alphonsus Henricus in hoc oppido natus, non dùm regali titulo insignitus cum nostris, & cooppidanis suis cistaganos, & transtaganos Mauros fugauit, Catholicamquè Fidem per eorum relictas ciuitates, & omissa oppida propagauit, hæc per transenam de patria dixisse sufficiant, patriæ enim plurimum debemus ex notatis per Menoch. consf.161.n.39. Azeued. l.30. à nu.4. tit.6.lib.3. Recopil. Mench. Illustri. cap.5.n.16.& cap.11. nu 31. Rebuff. in Auth. Habita Cod. Ne filius pro patre pag.594. Auiles ad cap.1. Prætor. verbo Tierra à nu.13. Cened. ad Decretum collect.20.n.4. Et cuilibet dulcis, & charior est amor patriæ vt per Cassan. in Catal.p.12. consid. 17. vers. Est sua cuique patria, & p.5. consid.14. Mexi. in tract. tassæ panis concl.5.n.106. Tiraq. ad l.7. connub. à nu.65. Flamin. de Resignat. lib.5. q.3.num.142. cum multis seqq. Auil. vbi sup.n.14.

Ad tit.7. Ordin. Regiæ.

Que se faça penhora nos bẽes dos Clerigos condenados pellos juyzes seculares.

1 Vide Palat. in rep. cap. notab. 2. §.1. nu.4. Aufrer. in tract. de Potestate seculari super eccles. person. reg.2. num.22. Mich. Graff. tom.1. Commun. Opinion. lib.3. tit.1. n.117. pag.367. Bobadill. in sua Politica lib.2. cap.18. á n.209. Cabed. p.2. Aresto 74. Cald. Pereira d. Empt. cap.33.n.39. D. Barbos. in l. Qui prior n.93. cum multis seqq. ff. de Iudic.

2 . Nota quod clericus condemnatus vt reus in casu huius Ordin. tenebitur soluere decimam, si causa tractetur coram aliquo iudice, de cuius sententia illa debet solui, non aliter quam si fuisset laicus, ita reperi fuisse iudicatum anno Domini 1540 in Senatu Supplicationis. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD

Extrauagant. 13. tit. 2. p. 2. De auxilio brachij secularis.

Ad tit. 8. Ordin. Regiæ.

Da ajuda do braço secular.

1 DE Auxilio Brachij secularis, late Ludou. Rodolph. & Franciscus Molinus, & Horat. Caualcan. de brachio Regio nouissime Aloys. Ricci. in praxi Eccles. decis. 319. cum seqq. in tract. de brachio seculari, Cou. pract. cap. 10. num 1. Menoch. de Arbitr. casu 452. Perez l. 4. titul. 1. lib. 3. Ordin. pag. 473. Auil. ad cap. 2. Prætor. fol. 76. num. 11. Azin. in Praxi Florent. §. 31. cap. 1. ampl. 15. Azeued. l. 15. num. 1. tit. 1. lib. 4. Recop. D. Mart. de iurisdict. p. 1. cap. 49. cum seqq. Ludouic. Miranda de Ordine iudic. quæst. 4. artic. 7. Cened. ad Decretal. collect. 101. num. 12. Farin. in Praxi crimin. quæst. 197. à num. 181. Bernard. Græuæ. ad Pract. lib. 1. conclus. 115. Cabed. p. 1. decis. 9. Brunor. á Sole in locis communib. verbo Brachium seculare, Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. q. 597. á num 78. cum seqq. nouissime Mendez à Castro in Praxi Ecclesiastica Lusitan. lib. 2. cap. 12. à num. 8.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

Delegatus implorat auxilium brachij secularis

2 In text. ibi (*& mãdados dos Prelados*) Vel Delegatorũ iudicis ecclesiastici, qui brachium seculare ad executionem demandati sibi negotij implorare possunt. Vide Menoch. remed. 3. Retin. nu. 359. & 360. Auil. ad cap. 20. Prætor. glo. Vsurpan. nu. 27. Peña in direct. Inquisit. lib. 3. commento 115 Nau. in cap. cum contingat causa 16. remed. 1. de Rescript. Azeued. l. 15. nu. 3. tit. 1. lib. 4. Recop. Bernard. Græuæ. d. conclus. 115. consid. 1. Rutg. Ruland. de Comissar. p. 1. lib. 6. cap. 4. num. 21. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 17. num. 179. Farin. crimin. quæst. 97. n. 86. D. Mart. de iurisdict. p. 1. cap. 50. à num. 25. Ludou. Rodolphin. in tract. de brachio seculari num 30. Brunoc. à Sole verbo Brachium seculare 1. Bapt. Cost. de remed. subsidi, cap. 21. Cened. ad sextum collect. 13. nouissime Aloys. Ricci. in Praxi Ecclesiastic. decis. 320. nu. 2.

AD §. I.

1 In text. ibi (*achando que os ditos processos forão ordenadamente processados*) Iudex ergo secularis non tenetur brachium suum impartiri quando Ecclesiasticus nulliter processit, vel sententia est nulla. Vide Ludouic. Rodolphi. tract. de brachio seculari num. 36. Ceuall. Communium cõtra commun. tom. 4. q. 897. nu. 89. & in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. quæst 93. nu. 69. Cened. Canonicarum quæst. lib. 1. quæst. 36. num. 13. cum seq. imo iudicem laicũ antequam brachium ecclesiastico impertiat de causa primum aliqualiter debere cognoscere, iusta ne sint, an minus, videntur tenere Afflict. decis. 220. num. 9. & Vrsill. ad Eundem decis. 24. num. 16. & 17. quos refert, & sequitur Bernard. Græuæ. d. concl. 115. num. 5. Valasc. cons. 48. nu. 13. Cened. ad Decretal. collect. 105. num. 13.

2 In text. ibi (*Conceda ajuda do braço secular*) Quod auxilium si iudex neget, potest ad eum præstandum cogi censuris. Vide Menoc. de Arbitr. casu 452. Bellacomb. tom. 1. cõmun. opinion. lib. 3. tit. 1. nu. 118. pag 367. Auil. ad cap. 20. Prætor. verbo Vsurpan. num. 21. Perez. l. 4. tit. 1 lib. 3. Ordin.

Iudex tenetur cogi potest ad præstandũ auxiliũ.

Ordin.pagin.473. Coned.d.collect. 101. n.12. Decian.tract.crimin.lib.4. cap.10.n.3.vers.Octauo. Bobadill.in sua Politica lib.2.cap.17. nu.80. Fr. Emman. quæst. Regul. tom.1. q 8. art.14. Farin.in Praxi crimin. q.97. nu.82. D.Mart.de Iurisdict.p.1. cap. 52. n 1.Ludou.Rodolphin. tract.de brachio seculari n.45.Ceuall.d.p.2. q.93.n.91.

AD §. II.

Laicus nõ prestat auxilium ecclesiastico, quando de eius incõpetentia constat.

In text.ibi (*deque podem conhecer*) Nota quod laicus non tenetur brachium Ecclesiastico impertiri,quando de incompetentia iudicis ecclesiastici apparet. Vide Menoch. remed.3.retin.n.360. vers.Debet autẽ iudex quem refert. & sequitur Bernard.Græuæ ad Pract.Cameræ Imper concl.115.n.9. Ludou.Rodolph. in tract.de Brachio seculari n.17.

AD §. III.

*Laicus sententias execution**em** ad requisitionem tenetur exequi.*

In text.ibi (*darà a execução as sentenças dos ditos prelados*) Nota iudicem laicum ecclesiastici sententiam ad requisitionem teneri mandare executioni. Vide Menoch. remed. 3. retin.n.359.& seq.& de Arbitr. casu 452. nu.4. Azin.in Praxi Florent. §.31.cap.1.ampl.15. Mynsing.cent.1. resp.6. n.4. Nec debet se intromittere in meritis causæ an bene, vel male fuerit iudicatum per ecclesiasticum vt per Ceuall.in tract.de cognitione per viam violentiæ p.2. q. 93. n.85. Fr.Ludou.Miranda de Ordine Iudic.q.3.art.7.concl.2.

In text.ibi (*fazendo prender, &c.*) Concordat apud Hispanos l.14. & 15. tit.14.lib.4.nouæ Recopil. Vide Cou.Pract.cap.10. n.2. Vict. in Relect. de Indis n.29 Bonacos. Commun. crimin. verbo Iudex ecclesiasticus fol.101.p.1.Azeued.l.14. nu.2. titul.1.lib.4. nouæ Recopil.Gutier. Practic.lib.1.q.45.

AD §. V.

Vide Ludou.Rodolphin.in tract. de brachio seculari n.10. vbi nu.41. vers.Vtcunque resoluit quod potest inuocari brachium seculare contra excommunicatum insordescentem in censuris sine deuentu ad aggrauationem,& reagrauationem.

Ad tit.9. Ordin.Regiæ.

Extrauag. 13.vers. E para q̃ tit.2.p.2.

Dos casos mixti fori.

De casibus mixti fori

PLures casus mixti fori poteris videre apud Rebuff. in declarat.arboris Except. n.6. Zerol. in Praxi Episcop. p.2. verbo. Casus mixtus pag.36. P. Azori. Instit.Moral p.2.lib.3.cap.53.pag.390. Bobad. in sua Politica lib.2. cap.18. nu.238. latissimè D.Mart.de Iurisd.p.2. per totam. Fr.Ludou.Miranda de Ordine iudic.art.7.q.1.concl.1.

Ad Princip.Ordinat.Regia.

Adulteriũ

1 In text.ibi (*contra publicos adulteros*)Vide Cou.de Sponsal.p.2.cap.7. § 7.n.12. Clar.§.fin.q.37.nu.3. vers. Quæro nunquid causa. Gom. l.80. Tauri. n.47. vers.Vnum tamen est. Menoch. de Arbitr. casu 419. Bermond.de publicis concub. rub. de Adulter.à n.4. Soar.de Paz in Pract. tom.2.prælud.2.nu.31. Curi. Philip. p.3 §.2 n.20. P.Azori. Instit.Moral. p.2. lib 3. cap.53. q.2. vers.Crimina mixti fori. Zerol. in Praxi Episcop. p.2. verbo Casus mixtus. D. Mart. de Iurisdict. p.2. cap. 19. nouissimè Ceuall. in tract. de cognitione per viam

viam violentiæ p.2.quæst.88.per totam Vincent. de Franch. decis.312. nouissime Aloys. Ricci. in collect. decis. p.5. collect. 2076. Farinac.in Praxi crimin.p.5.quæst.141.n.42. D. Barbos.in l.2. in princip. part.1. nu. 139.in fine,& num.140.ff. soluto matrim.vbi facit conclusionem, quod adulteriũ est mixti fori, & in eo habet locum præuentio, quando agitur de puniendo criminaliter, siue illud sit notorium, siue etiam non notorium,si vero agitur ciuiliter ad separationem thori, & ad amissionem dotis solus iudex ecclesiasticus procedit, quod etiam tenet P. Sanchez de Matrim. lib. 10. disp.8. num.15.& num.16.& Fr.Ludou. Miranda deOrdine iudic.quæst.1.art.5. concl. 6.

Concubinatus. 2 In text.ibi (*Barrigueiros, & concubinarios.*) Vide Clar. §. vltim. q. 37. nu 4.Gregor.l.58. verbo Estos tit.6. part.1. Auẽd. ad c.26. Præt.p.2.n.2. Petr. Gregor. Syntagm. iuris p. 2. lib.15.cap.12.nu.37. Anastas. Germ. de Sacror.immunit.lib.3.cap.12.nu.58.& 65.Bobadil. in sua Polilica lib. 2.cap.17.num.53. & cap.18. nu.238. Soar.de Paz in Pract.to.2. prælud. 2.n.31.in fine Farin.in Praxi crimin. quæst.8.num.131.P. Azoti.d. cap.53. quæst.2. vers. Dubiæ quæstionis.Fr. Ludou. Mirand. quæst.1.art.7.concluf.1.Azeued.l.4.num.4. tit.1.lib.4. Recopil. Curi. Philip. p.3.§.2.n.21. plures Doctores refert filius meus Pater Augustinus Barbosa in Remis.ad Concil.Trid. Sess.24. de Reformat.cap.8.nu.5.fol.99.

3 Amplia in concubinis clericorum,si earum concubinatus publici sint inter vicinos,quia tunc per iudicẽ secularẽ,vel ecclesiasticum puniri possunt. Vide Gom. l. 80. Tauri n.21.Auẽd.deExequẽdis mand.p.2. cap.26.num.7.Salzed.in Pract. cap. 79. vers. Concubina clerici. Perez l.21.tit.3.lib.1.Ordin.Matiẽs.l.6.glos. 2.tit.8. lib.5.nouæ Recopil.Decian. tract. crimin.lib.6. cap.21. num.37. Cened.d.collect.34. num.2. Bobad. dict.cap.17.num.54. Mulier tamen licet inueniatur in lecto, vel in mẽsa cum clerico,vel religioso,imo etsi fuerit in accessu deprehensa, talis deprehensio non reddit concubinatum publicum, vel notorium, prout resoluunt Auiles ad cap. 27. Prætor. in gloss. manceba publica à num.1.Cened.d. collect. 34. num.3. Bobadil.d.num.54.notorius aut publicus concubinatus quando dicatur Auend.d. cap.26. á num.13. Perez l.vltim.gloss. Cõcubina publica tit,7.lib.8.Ordin. Decian.tract.crimin,lib.6.cap.21.num.9.

4 Amplia in Sodomita.Vide Clar. §.vltim.quæst.37.num.5.Nau.cõs.1. de iudic.num.2. Francis Marc.p.2. decis.687. Azeued. l.1. num.25.tit. 21.lib.1.Recop.Soar.de Paz in Pract. tom.2.prælud.2, num.33. Curi. Philip. p.3.§.2. num. 19. Sayr. in Floribus.decis.lib.2. titul.1.decis.1. Marquard. de Iudæ. p. 2.cap.9. num. 7. Decian.tract.crimin.tom.1. cap.26. num.11.Farin.in Praxi crimin.q.148. num.55.D.Mart.dict.part.2.cap.15. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p.2. quæst.31. nu 9. & quæst.43.& q.87. *Sodomia.*

5 In text.ibi: (*Alcouiteiros*) Vide P. Azori.Instit. Moral par.2.lib.3.c.53. q.2.in fine. *Lenocinium.*

9 In text.ibi:(*incestuosos*)Vide Griland. de Pœnis omni farij coitus, quæst 3.num.4. in fine. Bermõd.de publicis.concub tit. de Incestu nu. 33.Fari.in Praxi crimin.q.149.n.117. nouissime Ceuall.in tract.de cognitione per viam violentiæ p.2. q.89. *Incestus.*

Curi

Curi. Philip.d.p.3. §.2. num.13. An Rex possit cõdere legem ad puniendos clandestinè contrahentes matrimonium? Dic quod sic ex P.Sanchez de Matrim.lib.3.disp.47. n12.
7 Limita in incestu commisso cũ comatre cui iudex lacius non potest pœnam imponere. Vide Bobad.d. cap.18.num.238. in fine. D.Mart.d. p.2 cap.20 à num.19. Thesaur. Pedam.decis.100.num. 6. Caballin.resolut.crimin.casu 200.num.154.Farin.d.q.149.nu.117.

Maleficiũ 8 In text.ibi:(*feiticeiros*) Vide Bobadil. d. cap.18. num. 238. Idem in sortilegis, nisi sortilegia sapiant manifestam hæresim, quia tunc cognoscuntur per ecclesiasticos resoluit D.Mart.d.p.2.cap.12.

Sacrilegiũ 9 In text.ibi:(*sacrilegos*) Vide Farinac.in Praxi crimin. q.172.num.16. Gurier.Practic.lib.3.q.1. num.13. D. Mart.d.p.2.cap.11.& in votis nouissim.decis voto.235.num.1. Cardos.in Praxi iudicum verbo Sacrilegium num.15.D. Barbos. in l. Titia nu.51. ff.soluto matrim. Bobadil.d.cap.18. num.238.nouissime Ceuall in tract. de cognitione per viam violentiæ p.62.q.59.num.7.& q 90.Cuti Philip.p.3.§.2.num.7. Secus si cum sacrilegio incurritur excommunicatio, quia tunc solus iudex Ecclesiasticus cognoscit, vt infra dixi §.3.

Blasphemia. 10 In text.ibi:(*blasfemos*) Vide Menoch.de Arbitrar.casu 319. num.16. Auend. de Exequendis mand. p.2. cap.5.num.11. & 12. D. Mart.d.p.2. cap.13. Curi Philip.p.3.§.2.num.15. P.Sanch. in Præcepta Decalogi lib. 2.cap.32. num.37. Ceuall. dict. p. 2. quæst. 85.

Periuriũ. 11 In text.ibi:(*perjuros*) Vide Anto. Corneum de absolut.Iuram.p.3.q.5. à num. 54. Morl. in Emporio iuris p.1.tit.2.in prælud. num.126. Soat. de Paz in Praxi tom. 2. prælud. 2. num.35. D. Mart.d p.2.cap.9.n.25. Ceuall. Communium contra communes tom 4. q.897.num. 980. & nouissime in tract. de cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiasticis p.2.quæst.31 num.8.& q.67. num.10.& quæst.83.& etiam nouissime Mendez à Castro in Praxi ecclesiastica Lusitaniæ. lib. 2. cap. 4. num.4.

12 In text.ibi:(*onzeneiros*) Infinitos propemodum ex nouioribus citaui Doctores infra lib.4.tit.67. in Princip.num.1 pag.142.quibus adde nouissime Ceuall.in tract.de cognitione per viam violentiæ.p.2. quæst.7. Curi.Philip.p.3 §.2.num.27.Camil. Borrel.in summa decis.tit.43. de foro comp.à num.135.& de compromis. §.2 glos.1.à num.100. Rhenat. Coppin.de Sacra Politia lib.2.tit.2. num.14.& 15. Aloys.Ricci. collect. decis.p.5.collect.2078. *Vsura.*

13 In text.ibi:(*Simoniacos*) Vide Moxi.in tract.tassæ panis concl.5.nu.9. D.Mart.d.p.2.cap.37. Gregor.l.58. glos.3.tit.6.part.1. Curi. Philip. p.3. §.2.num.9.

14 In text.ibi: (*& bem assi contra os que dão publicas tabolagẽs*). Vide Menoch de Arbitr.casu.399.nu.5.Azeued.l.4.num.2.tit 1.lib.4.& l.2.n 51. cum seqq & l.5. num.11.& 12. tit. 7. lib.8.nouæ Recop.ratione enim peccati efficitur laicus de foro Episcopi Stephan.Gratian.Disceptat.forens. cap.154.num.25.cum seqq. Contra alios tamen ludentes non procedit iudex ecclesiasticus, sed secularis ex Farin.in Praxi crimin.p 3 q. 109.n. 79.pag.614. *Simonia.*

15 In alimentorum causa tam iudex ecclesiasticus, quam secularis competens est. Vide Molin.de Primog. lib.2.cap. 15. num.75. Lar. in l. Si *Alimẽtorũ causa.*

l. Si quis à liberis §. Idem rescripsit n.78. Gutier. Pract. lib. 1. q. 44. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 60. n. 30. & seq. & cap. 154. num. 10. cum seqq. D. Barbos. in l. 1. p. 4. n. 82. ff. Soluto matrim. Et dotis, ac alimentorum causa tunc dicitur pia quando dantur personæ pauperi, secùs si diuiti vt per Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 13. n. 12. & q. 21. à n. 1.

16 Nota quod iudex Ecclesiasticus In his criminibus mixti fori potest iam punitum per iudicem secularem iterum punire, si ei non sint condignæ pœnæ inflictæ, quod è contra potest etiam iudex secularis. Vide Cou. Pract. lib. 2. cap. 10. num. 6. Gom. tom. 3. Vari. cap. 1. num. 40. Gregor. l. 58. verbo Estos titul. 6. part. 1. & l. 4. verbo Contenles titul. 28. part. 7. Clar. §. vlt. q. 57. à num. 11. Petr. Gregor. Syntag. iuris p. 3. lib. 47. cap. 4. in fine. Auil. ad cap. 25. Prætor. glos. 1. num. 11. & 22. Auend. ad cap. 5. Prætor. nu. 18. p. 2. Perez in l. 1. in princip. titul. 8. lib. 8. Ordin. & in l. 3. titul. 4. eod. tit. vers. Ad quintum. Franc. Peña in 2. p. Direct. Inquisit. schol. 26. col. 5. Soar. de Paz in Practic. tom. 2. prælud. 2. num. 49. cum multis sequentibus. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 45. & cap. 10. num. 5. vers. Et nota, & lib. 6. cap. 36. num. 8. Cened. ad Decretal. collect. 113. n. 3. & collect. 126. num. 4. Bobadill. d. lib. 2. cap. 17. num. 98. & cap. 18. num. 234. nouissimè Mendez á Castro in Praxi ecclesiastica Lusitan. lib. 2. cap. 4. à num. 17. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic. q. 1. art. 7. concl. 2. Curi. Philip. p. 3. §. 2. num. 35.

AD §. I.

Vide Cou. Practic. cap. 10. num. 2. vers. Primum. Clar. §. vlt. q. 47. nu. 8. Gutier. Practic. lib. 1. q. 45. num. 1. vers. Sed contrarium, & vers. 3. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verbo Casus mixtus vers. Quarto pag. 37. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 3. cap. 53. quæst. 3.

AD §. II.

Vide Concil. Trident. Sess. 22. cap. 8. de Reformat. Menoch. remed. 15. Recuper. num. 28. Azeued. ad l. 3. nu. 9. & 10 titul. 14. lib. 8. nouæ Recopil. Cabed. p. 1. decis. 204. Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Hospitale pag. 173. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. col. 356. & vide alia supra lib. 1. tit. 62 §. 39.

AD §. III.

1 Desumitur ex Auth. Item nulla Cod. de Episcop. & cler. Vide Rebuff. in tract. in quibus causis seculares cognoscere possint nu. 43. & in tract. Except. num. 239. Clar. §. vlt. quæst. 36. num. 47. Azeued. l. 4. num. 4. titul. 1. lib. 4. nouæ Recopil. Curi. Philip. p. 3. §. 2. num. 6. Parlador. different 9. §. 2 num. 2. Farin. in Praxi crimin. quæst. 8 nu. 153. Ceuall. Commun. contra commun. tom. 4. q. 897. n. 149.

Clericus potest laicos, qui sibi iniuriã fecerunt accusare coram seculari, vel ecclesiastico.

2 In text. ibi (*por quanto a jurisdição he ja preuenta no secular*) Obstare videbatur iuris traditio, quæ habet ad præoccupationem iurisdictionis citationem requiri, aliter enim non dicetur præuenta iurisdictio in casibus mixti fori, vt resoluunt Cabed. p. 1. decis. 142. Bernard.

O Græuæ.

Græuæ. ad Practic. Cametæ Imper. lib. 1. concluſ. 29. conſid. 2. num.1. D.Barboſ.in l.Si quis poſtea quam num. 23. cum ſeqq. ff. de Iudic. Sed reſolue cum eod. Barboſ. & Guillelm. Bened. quem citat inquiſitionem vel elogium ſufficere, quia fit vt delictum puniatur; ſecus ſi fieret ad informationem tantum, per capturam etiam perſonæ in fragranti præhenſæ præuentio inducetur ex Cabed.vbi ſup.nu.vlt.

3 In text.ibi: (*ha o dito coſtume*. Vide ſupra hoc lib.tit.1.§.3.in fine.

4 In text.ibi: (*ſe procedera no juyzo eccleſiaſtico*) Nota quod iudex Eccleſiaſticus aget ad condemnationem pœnæ impoſitæ pro iſto ſacrilegio cum excommunicatione, de qua pœna habetur in conſtit. Archiep Brachar. titul.23. §.2. & Portucal Epiſcop.tit.27.§.1. & Conimbric.tit.37.

Ad tit.10.Ordin.Regiæ.

Dos excõmungados appellantes.

Extraua. 1. §. 4. tit.2.p.1. & Extrauag.3 tit.4.p.1. De excommunicatis appellantibus. Iudex Eccleſ. inhibetur à ſeculari ne pendẽte appell ad Romã. Curiã in cauſa procedat.

Ad Princip.Ordinat.Regiæ.

1 Vide Nau. in cap. cum contingat de Reſcript. remed.1. Gutier. Pract. lib.1.quæſt.20. Cou. Pract. cap.35.num.3. Hieton. Portoles ad Molin. in §. Appellatio nu.30.& 31.& in §. firma nu. 101. Afflict.deciſ.24.Ozaſc. Pedam. deciſ 30.à num.7. Salze.l.ad Bernard. cap.102.verſ.Pro quorum interpretatione pag. mihi 422. Perez l. 5. gloſ.*puedẽn conocer* titul.1. lib.2. Ordin Garſ.de Nobilit gloſ 9.num.51. P.Henriq.in ſua ſum. lib.10.cap 30. num.4. Soar. de Paz in Pract. p.1. 10.2.cap.6.§.1. à nu. 34. & vide quæ ſupra lib.1.titul.3.§.6. Et in Regno Aragonum ſolent locum tenentes Iuſtitiæ quando quis à iudice eccleſiaſtico ad ſuperiorem appellauit concedere eis iuris firmam, qua inhibetur iudex eccleſiaſticus per iudicem ſecularem ne pendente appellatione in cauſa procedat, vt teſtatur Cened.ad Decretal. collect.17. num.2.& latiſsime Pract. lib.1.q.45. Motl. in empor. p.1.tit.2.q.14.n.4.

2 In text.ibi:(*no caſo em que podẽ appellar*) Si tamen fuit prolata ſententia á iudice eccleſiaſtico, qui habuit in ſuis facultatibus quod poſſet procedere appellatione remota, vel appelatio non fuit interpoſita à ſententia diffinitiua, vel ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente non poterit eccleſiaſticus á iudice ſeculari inhiberi ne appellatione pendẽte procedat ad executionem ſententiæ, to ſoluit Cened.d.collect.17.nu.3.

3 In text.ibi: (*nem euitado, nem lhe leuem penas de excõmungado*) Iudex eccleſiaſticus poteſt inhiberi à ſeculari ne procedat appellatione pendẽte ad effectum ne cẽſuris alicui fiat iniuria. Vide Nau.in cap.Cum contingat de Reſcript remed 1 Fr.Emman.in addit.Bullæ Cruci.§.9.n.89. Auend. de Exequendis mand. lib.1. cap.1.n.32.Curi.Philip.p.1.§.5.n.34. Azeued.l.2.titul 8 lib.1.Recop.Gutier.de Iuram. confir.p.1.c.2.nu.26. Perez vbi ſupra. Viuald. in Candelabto Eccleſiæ in explic. Bullæ Cænæ caſu.14.à n.102.& caſu.16.n.115. multo plures refert Cened.ad Decretũ collect 5.n.3.& Pract. q.45.à n.6. Humad l.13.gloſ.4.verbo *Nin fuerça*, tit.13.p.2.

4 In text.ibi:(*poſto que lhes não ſejaõ recebidas*) Vide Cened.d. collect.17. nu.3.Parlador.different.9.§ 4.n.24. Ceuall. Communium contra communes q.897.à nu.126.

5 In

5 In text. ibi: (*por quanto assi sempre foy vsado & praticado*) Vide Farinac. p. 4. consf. 68. Benedict. Ægidi. in repetit. l. 1. Cod. de Sacros. Eccles. p. 5. §. 2. num. 12.

AD §. I.

De chartis tuitiuis late Valasc. consult. 79. & Cabed. p. 1. decis. 76 & Concordat apud Hispanos l. 36. tit 5. lib. 2. nouæ Recopil. quam referunt Gutier. Practic. lib. 1. quæst. 20. num. 7 Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 18. num. 139. resoluit aliqua, quæ hûc pertinent Cened. Pract. & Canonic. quæst. lib. 1. quæst. 45 á nu. 13. nouissime Mendez à Castro in Praxi ecclesiastica Lusitan. lib. 2. cap. 11. num. 5. & 6. Cald. Pereira quæst. forentium lib. 1. quæst. 25. n. 29. vbi refert huius praxis & consuetudinis vsum & obseruantiam in regnis Castellæ & Galliæ comprobatissimum.

Ad tit. 11. Ordin. Regiæ.

Extrauag. 2. tit. 3. p. 5. & articul. Gabellar. c. 11.

De que cousas as Igrejas, mosteiros, & pessoas ecclesiasticas não pagarão direitos a el Rey.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Clerici in fratris, vel beneficiati habẽt cõmunitatẽ à tributis & gabell.

1 Dessumitur ex l. 2. & l. Presbyteros Cod. de Episcopis & cler. & ex cap. Aduersus de Immunit. Eccles. c. 4. & cap. Quamquam de Censib. lib. 6. Concordant apud Hispanos l. 2. cum seqq. tit. 4. lib. 1. nouæ Recopil. vbi Azeued. à num. 2. Vide Cou. lib. 2. Vari. cap. 10. nu. 6. & Pract. cap. 31. nu. 9. Azeued. ad curiam Pisanam lib. 2. cap. 21. Lazarte de decima vendit. c. 19. à n 18. Ioseph. Ludou. to. 3. Cõmuni. Opin. tit. de Gabell. concl. Vniuers. Infertur 10. pag. 479. Alexãd. Trentasinq. Vari. lib. 1. tit. de Iure fisci resolut. 5. à nu. 7. cum seqq. Olan. in antinom. iuris verbo Clerici num. 23. Giród. de Gabell. p. 7. num. 4. Matiens. l. 11. glos. 1. nu. 4. tit. 4. lib. 5. nouæ Recop. Gutierr. Pract. lib. 1. quæst. 8. Barthol. Humad. l. 49. glos. Franquesas tit. 6. p. 1. D. Mart. de Iurisdict. p 4. casu 1. num. 6. Flores de Mena Vari. lib. 2. quæst. 21. num. 174. cum seqq. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 212. nu. 2. & 3. Ceuall. Cõmunium contra comun. to. 4. q. 899. á n. 153. Cardos. in Praxi iudicũ verbo Clericus n. 74. Valasc. consf. 131.

2 In text. ibi: (*& mosteiros assi de homẽs quomo de mulheres*) An si tantum de monachis dictum foret ve nirent & moniales? Dic quod sic quia appellatione monachorũ continẽtur moniales. Vide Flores Vari. lib. 1. q. 10. n. 2; Flamin. de Resignat. lib. 2. q. 1. num. 71. cum seqq. & lib. 3. q. 12. nu. 12. *Appellatione monachorũ veniunt moniales.*

3 In text. ibi: (*& as prouincias em que ha ermitaẽs que fazem voto de prossissam*) Vide Lazarte de Gabell. cap. 1. num. 89. Auend. de Exequend. mãd. p. 2. cap. 14. num. 24. Flores Vari. lib. 2. q 21. num. 196. Frat. Emman. quæst. Regulat. tom. 3. q. 74. art. 18. cum seqq. *Eremitæ professionem emittẽtes à tributis eximuntur.*

4 De fratribus tertij ordinis Sancti Francisci, de pœnitentibus con. uersis, oblatis, & nouitio vide quæ dixi supra hoc lib. tit. 2. §. 1.

5 Regulam huius Ordinat. cum Auend. d. cap. 14. n. 32. ampliat Flores d. q 21. nu. 175. vt procedat in hospitali, & á nu. 182. extendit ad confraternitates quæ sunt vnitæ alicui hospitali aut Ecclesiæ.

6 In text. ibi: (*os clerigos de ordẽs sacras*) Ergo clerici in minoribus non

O 2 sunt

sunt exempti á gabellis, exactionibus, & tributis, de quo etiam apud Hispanos lex lata est nostrę similis in l.2.tit.4.lib.1. Recop. vide Humad. ad Gregor. l.49. glos.3.nu.4. & l.54. glos.2.num.10.tit.6.part.1 Parlador. quotidian.p.1.cap 3.nu.16. Bobadil. in sua Politica lib.2.cap.18. nu.110. Gutier. de Gabellis quæst. 91. Solis de Censib.lib.2.cap.fin.num.13.Flores d. quæst.21.nu.199. P.Molin.de Iustit.tract.2.disp.671.n.5. P.Sanch. de Matrim lib.7. disp.46. num.16. P.Azori Instit. Moral. p.1.lib.3.cap. vni.q.fin. Nicol. Garci. de Benefic. p.2.cap.3.à num.5.

Beneficiati eximuntur à tributis. 7 In text.ibi: (*& os beneficiados que viuen como clerigos*) Et beneficia possident actu & habitu ex Lazatte de decima vendit. cap. 19. á num. 18. Azeued.l.6. num.5. tit.18.lib 5. Recop. Flores d. quæst. 21. num. 199. vbi etiam tenet quod non sufficit habere pensionem, nisi illa obuenerit ex resignatione alicuius beneficij, vel in titulum beneficij sit data.

Clerici nō tenētur soluere gabellam de fructibus & reditibus suorum beneficiorū. 8 In text.ibi: (*para suas necessidades somente*) Vnde clericus non tenetur soluere gabellam ex emptione ædiū, quas emit ad suum vsum, secus si emat ad locandum, ita dicit iudicatum Cabed p.1. decis.189. & vide Valasc. cons. 131. num.10. Nec dicitur clericus negotiator, vel mercator, licet id quod super est de eo quod vilius ad sui vel suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currente, cariùs vendat quam emit, nec ex ea venditione gabellam soluere tenetur vt ex Nau. & Salzed. resoluit nouissime Aloys. Ricci. in Praxi ecclesiast.decis.375.nu.10.

9 In text. ibi: (*& bem assi do que renderem de suas nouidades & rendas de seus beneficios*) Desumitur ex cap. Quamquam de Censib.lib.6. Vide Bonacos. Communium crimin.p.2. verbo Gabella fol.32.verso.Gregor. l.49. verbo *Las franquezas* tit 6. part. 1 Ioseph. Ludou. tom.3. Communium Opini. tit. de Gabellis concl. Vni.vers.Infertur 10.Gutier.de Gabellis quæst. 93. num. 25. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. num.29. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 3. num.9. Cabed. p. 2. Aresto 45. Et non dicitur negociari ille qui vendit fructus suorum fundorum ex Aloys. Ricci. in Praxi ecclesiast. Neapol. decis.375.n.8. Cened.ad Decretum collect.37.nu.2.in fine. Valasc. cons.131.à num.6. Fructus tamen ex suo semine suaque industria collecti ex alieno agro conducto venditi gabellam soluent Gutier. de Gabell. q.63.nu.68.& 72.

10 In text.ibi:(*& bens patrimoniaes*) Ergo in bonis patrimonialibus gaudent clerici Ecclesiarum priuilegijs, de quo tamen vide Nau. cons.12. de Censib. Tiraquell.de Re tract.lig.§.32.glos 1. num 80. & seq. Mench.lib.2. de testatoris potent. §.10.num 659. Perez l.8 tit.2. lib.1. Ordin.pag 44. & l.1.tit.3.lib.1. pag. 66.Crass §.Testamentum quæst.34. num. 1. in fine Gutier. Pract. lib.1. quæst 3. num.17. & lib.4.quæst.38. num.17. & de Gabell. quæst.88. à num.9. Surd.decis.20.num.5. & decis.160. num. 10. Morl. in Emporio iuris p.1. tit.2. in prælud. num.144. D.Mart.de Iurisdict.p.4. casu 10.nu. 16.& casu 18. num. vlt. & latius casu 49. per totum secularis tamen iudex potest cognoscere contra clericum super bonis patrimonialibus eiusdē clerici etiamsi prædicta bona sint illa, ad quorum titulum clericus sacros ordines suscepit, ac proinde in illis ordinaria sufficit præscriptio *Clerici in bonis patrimonialibus gaudent ecclesiarū priuilegijs.*

prout

prout in supremo Senatu iudicatum refert Mendez à Castro in Praxi ecclesiastica Lusitaniæ lib. 2. cap. 4 á num. 11. cum seqq.

11 Quando venditur res communis clerici & laici, tantum soluitur decima de ea parte, quæ competit laico. Vide Cou. Pract. cap. 34. nu. 2. Lazart. de decima vendit. cap. 10. num. 16. Azeued. l. 6. num. 9. tit. 18. lib. 8. Recop.

AD §. I.

Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabellæ.

1 Desumitur ex cap. Quanquam de Censib. lib. 6. ibi, quas non causa negotiandi deferunt. Vide Duenh. reg 100 vers. Fallit 11. Ioseph. Ludo. tom. 3 Commun opinion. tit. de Gabell. concl. vni. vers. Infertur 10. ibi fallit quando Lazart. de decima vendit. cap. 19 num. 65. & 66. Girond. de Gabell p. 7 nu. 8. Foleri. ad Marant. de ordine iudic. p 4 nu. 80. pag. 184. Mariens. l. 11. glos. 1. num. 3. tit. 10. lib. 5 Recop. Lazarte de decima vend. cap. 19 num. 5. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 18. num. 123. lit. F. & num. 124. Garci. de Nobilit. glos. 9. num. 53. Nau. cons. 1. de Immunit. Eccles. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. num. 23. Cened. ad Decretũ collect. 37. num. 2. D. Marr. de iurisdict. p. 4. casu 3 á num. 2. Cabed. p. 1. decis. 189. & p. 2. Aresto 45. nouissime Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 64. Alexand. Trentasing. vari. lib. 1. tit. de iure fisci resol. 5. num. 8. late Gutier. de Gabellis q. 93.

2 Quando dicantur clerici per viã negotiationis mercatores fieri. Vide Girond. d. p. 7. nu. 31. P. Molin. de Iustit tract. 2. disp. 342. á vers. Secundũ. Cened. d. nu. 2. Ceuall. d. q. 64. nu. 21. nouissime Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 7. de Clericis à nu. 68. & Aloys. Ricci. in Praxi eccles. Neapol. decis. 375.

3 In text. ibi: (*pagara siza como se fora leigo*) Ideo potest fieri executio in eorum bonis per exactores gabellarum. Vide Flores de Mena lib. 2. Vari. quæst. 21. num. 226. Gutier. de Gabellis quæst. 94. num. 7. vbi à n. 5. quod clericus negotiator gabellam, debens pro eius solutione coram iudice seculari conueniri potest, & citat Bobad. d cap. 18 à num. 123. Moxi. in tract. tassæ panis concl. 5. n. 23.

AD §. II.

In text. ibi: (*não deixerão toda via de o fazer a saber aos nossos officiaes*) Vide Ioseph Ludou. to. 3. Cõmun. Opin. tit. de Gabellis concl. vni. §. Infertur 10. vers. Isti etiam Brunor. à Sole in locis communib. verbo Gabella 4. Stephan. Gratian. Disceptat. Forens. cap. 17. num. 8. cum seqq. Muliones vero si non manifestauerint tenebuntur resarcire damnum vt per vezin. to. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 41. num. 12. pag 651. Farin. in Praxi crimin. p. 6. q. 172. nu. 19.

AD §. V.

In text. ibi: (*jurar se as ditas cousas são para suas necessidades*) Nota quod asserens se portare pro vsu suo probare tenetur, & illius iuramento stãdum est, nisi per partem aduersam contrarium probaretur, vel militaret aliqua præsumptio in contrarium. Vide Mascard. de Probat. conclus. 953 num. 11. Seraphin. de priuilegijs Iuram. priuil. 14. num. 2. Farin. in Praxi crim. quæst. 172. num. 30. D. Marr. de Iurisdict. p 4. casu. 83. num. 7. Et si falsum iurauit non potest querelari ex Valasc. cons. 131. num. 11.

AD § VLT.

Militares eximuntur à tributis.

1 Vide Mench. Illustr. cap. 105. nu. 45. Valasc. consf. 131. num. 3. & de Militibus Sancti Stephani. Nauar. sub tit. de Regularib. consf. 23. per totum. Et de fratribus Ordinum Militariũ in Castella quando non teneatur ad gabellã agit l. 9 tit. 18. lib. 9. Recop. tractant Lassarte de Gabell. cap. 19. num. 92. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 1. num. 19. Bobad. in sua Politica lib. 2. cap. 18. num. 264. Gutier. de Gabell. quæst. 95 á num. 13.

2 In text. ibi: (*ou tenças*) Vide Valasc. consult. 131. num. 5.

3 Dubium est an huiusmodi exẽptio à tributis concedatur vxoribus iudicis horum militum? Praxis huius Regni obseruat illas hoc priuilegio non gaudere, quæ tamen videtur dura per reg l. Fœminæ ff. de Senat. & per ea quæ Perez l. 1. tit 3. lib. 1. pag. 57. & titul. 2. lib. 4. Ordin. pag. 795. Azeued l. 9. num. 4. tit. 11. lib. 2. nouæ Recopil. D. Barbosf. in l. Quia tale n. 23. ff. soluto matrim. Cabed. p. 1. decis. 98. & p. 2. Aresto 71.

Ad tit. 2. Ordin. Regiæ.

Extraua. 2. & 3. tit. 5. p. 2.

Dos Commendadores, & Caualeiros das Ordens de nosso Senhor Iesu Christo, Sanctiago, & Auis.

Professi ex ordinibus militaribus an sint vere religiosi.

1 QVæstio est inter Doctores cõtrouersa an professi ex Ordinibus militaribus Christi Domini Diui Iacobi, & Diui Benedicti, & alijs similibus sint veri religiosi? Dic prædictos milites non esse vere religiosos, sed secundum quid, prout tenent Sarmi. de Reditib. p. 4. cap. 1 nu. 13. Lazart. de decima vendit. cap. 19. num. 92. Girond. de Gabell. p. 7. in princip. num. 47. Burg. de Paz consf. 17. num. 2. Arag. 2. 2. quæst. 88. artic. 1. pag. 738. ad vltim. argum. Valent. tom. 3. in 2. 2. disp. 10. quæst. 4. puncto 2. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 141. vers. Est vero regida. & disp. 623. num. 5. & tom. 4. tract. 3. disp 50. num. 5. P. Azori. Instit. moralium p. 2. lib. 13. cap 4. q. 4. Azeued l. 14. num. 3. tit. 5. lib. 3. nouæ Recopil. D. Mart. de Iurisdict. p 2. cap. 32. num 15. & p. 4. casu 113. num. 33. Nicol. Garci. de Benefic. p. 1. cap. 4. num. 15. cum seqq Iacob. de Graffis tom. 1. consil. lib. 3. tit. de Regularib. consf. 11. num. 9. & 15. nouissime Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 149.

2 Contrariam licet opinionẽ imo hos vere esse religiosos tueãtur Cou. Nau. Auend. Mench. Fortun. Garci. Bellug. & alij quos refert & sequitur P. Sanch. in Præcepta Decalogi lib. 4 cap. 16. num. 11. alios citat Cened. ad Decretal. collect. 29. nu. 4. Mott. in tract. de confirmat. ordinis Diui Iacobi lib. 2. per totum, & præcipuè cap. 2. §. 29. Gutier. Practic. lib. 2. quæst. 111. num. 2. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 19. num. 11. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 1. art. 6. & quæst. 13. art. 2. P. Rebello de obligat. iustit. p. 2. lib. 3. q. 4. num. 13. nouissime Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 2. cap. 1. nu. 10.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

In text. ibi: (*por quanto nos como Mestre das ditas ordẽs*) Vide Fr. Emman. quæst. Regul. to. 2. quæst. 122. art. 3. nouissime Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 149. num. 19. Cabed p. 1. decis. 61. num. 6. vbi quod Rex tanquam Magister Ordinum militariũ nõ potest facere

facere quod iudicetur super possessorio & petitorio simul partibus renuentibus, & ibi quod Magister ordinum militarium est tãquam quilibet prælatus.

AD §. I.

1 Vide Nauar. sub tit. de Regularib. consi. 13. nouissime Mendez á Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 2. c. 1. num. 12. Curi Philip. p. 3. §. 1 num. 13. Frat. Emman. quæst. Regular. to. 2. q. 62. art. 13. vbi etiam quid si sint officiarij Regis, vel habeant aliquod officium seculare, & in eo delinquant, & art. 15. quid si occidat clericum, & art. 16. de transgredientibus taxam an possint à iudice seculari pœnis pecunarijs ab eo impositis mulctari, & in nouissima iustitiæ reformatione in §. 7. ita constitutum est. *E os outros Caualleiros das ordẽs Militares deste Reyno & Senhorios gozaraõ somente em suas pessoas no criminal do priuilegio do foro, & não outras pessoas, ainda que sejaõ seus filhos, escrauos, & criados. E succedendo caso que alguũs ministros meus (sendo acusados per culpas cometidas em seus officios, em que se contenhã materias de minha fazenda Real) declinem para o Iuiz das ordẽs, se não conhecera nelle do que assi tocar a minha fazenda, antes se tratara no juyzo das causas della, & isto mesmo se entendera em outros quaesquer priuilegios, de qualquer qualidade, & condição que sejão.*

Nouissima iustitia reformatio.

2 Amplia etiamsi professi nõ sint per text. in cap. Religioso §. 1. vbi Archidiac. de sentent. excommuni. lib. 6. & faciunt quæ Ias. in l. cum quædam num. 13 ff. de iurisd. omniũ iudic. & Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos 8. num. 21. Curi Phillp. p. 3. §. 1. num. 13. & ita vidi iudicatum Portucal. Senatu anno Domini 1545. in causa Gasparis Pinto cum Didaco Gomez Daureu Vienensi, scriba Seraphino Correa. Quamuis contrarium resoluant Bobad. in sua Politica lib. 2. cap. 18. num. 86. & cap. 19. num. 17. in fine. Fr. Emman. d. q. 62. art. 14.

Militares etiam nõ professi sũt religiosi.

Senatus Portucal. iudicauit.

AD §. II. ET VLT.

Vide Valasc. consult. 131. num. 5. vbi quod Milites ordinis Domini nostri Iesu Christi potiuntur priuilegio exemptionis si habuerint præceptoriam militarem vulgo *commenda*, aut aliquam tenentiam seu panem ciuilem cum habitu illius ordinis vulgo, *tença* Melchi. Phæb. decis. 85. num. 6. cum seqq.

Ad tit. 13. Ordin. Regiæ.

Extrauag. 3. & 4. tit. 12. p. 4

Dos que citão para Roma, & dos que impetrão beneficios de homẽs viuos, &c.

De reprobata beneficij viuentis impetratione.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Vide Bossi. in sua Pract. tit. de Principe num. 218. Rebuff. in Praxi benefic. p. 2. tit. de reprobata beneficij viuentis impetratione glos. 7. pag. mihi 167. Robert. de Attentatis p. 2. cap. 20. num. 37. Impetras tamen beneficium viuentis de cuius morte fama pergrebuerat excusatur à pœna beneficia viuentium impetrantibus imposita ex Mascard. concl. 1070. num. 2.

2 In text. ibi: (*Vagando per certo modo*) Vide Flamin. de Resignat. to. 1. lib. 3. quæst. 16. num. 57. cum seqq. & lib. 14. quæst. 2. num. 12. Vtpote si fuerit impetratum à tertio in casum

 priua.

priuationis, sic enim impetrari solet cum beneficiatus accusatur de homicidio, poterit enim non obstante ista imperratione beneficium resignare in fauorem alterius iuxta tradita per Farin. in Praxi crimin. p 5. quæst. 119. num. 86. vnde incidet in pœnas huius Ordin. qui impetrauerit illo modo.

3 In text. ibi: (*citar para a dita Corte de Roma*) Vide Soar. de Paz in Pract. tom. 2. prælud. vlt. nu. 10. cum seqq. Mench. Illustri. cap. 41. nu. 26.

4 In text ibi: (*seja desnaturado de nossos Reynos*) Vide P. Hériq. in sum. p. 2. lib. 14. cap. 12. num. 6. in fine. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 6. num. 12. Clericus enim perturbans Rempubl. & eius pacem poterit à Rege eijci à Regno, & in bonis patrimonialibus puniri vt per Cened. & plures quos refert ad Decretum collect. 37. num. 9. ex text. eleganti in l. Quicumque Cod. de Episcop. & cler. l. fin. de offic. procur. Cæsar. vide Humad. l. 65. glos. 8. num. 7. titul. 5. p. 1. Curi. Philipic. p. 3. §. 3. num. 2.

Clericus perturbãs Remp. & eius pacem potest eijci è Regno.

5 In text. ibi: (*& tendo nelle beneficios, &c.*) Nota Regẽ posse imponere pœnam clericis circa temporalitates ex Cabed. de Iure patron. Regiæ Coronæ cap. 36. à nu 4.

6 In text. ibi: (*E não se fara della extensão a outros casos fora delles*) Aduerte quod in literis executorialibus in firma breuis non procedit hic text. quia auocari possunt iuxta Constit. Gregor. 13. in volumine Motuum pag. 701 Nec in auocatione, quã facit auditor Cameræ Apost. ad quod vide Flores Vari. lib. 1. quæst. 12. nu. 8. Stephan. Gratian. Discept. Foreñ. cap. 118. num. 59. Nec in beneficijs reseruatis ratione manus appositionis vt Sacra Congregatio decreuit teste Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 52. num. 36. & seq.

AD §. I.

1 Vide Cou. Pract. cap. 35. num. 2. vers. Aduersus obstat, & à num. 4. Cabed. de Patronat. Regiæ Coronæ cap. 36. Fr. Ludou. Mirand. de Ordine iudiciario quæst. 1. art. 6. concl. 3. vbi resoluit quod quando aliquis exterus in Regno Castellæ impetrat aliquod beneficium ecclesiasticum, vel quod sit iuris patronatus Regis, vel cuiusuis particularis, aut si imperrat beneficia patrimonialia, quæ præuio examine non nisi incolis. & originarijs consueuerunt dari, vel si impetrat canonicatum magistralem seu doctoralem alicuius Ecclesiæ Cathedralis & etiam collegiatæ iuxta l. 34. tit. 5. lib. 2. Recop. auditores Regij examinant litteras Apost. suspenduntque earum executionem impetrantibus, ipsarum vsum sub grauissimis pœnis & comminationibus interdicendo. Curi. Philip. p. 1 §. 5. nu. 4.

Extrau. 1. tit. 12 p. 4

Ad tit. 14. Ordin. Regiæ.

Extra. 2. tit. 12. p. 4

Dos que publicão inhibitorias sem licença del Rey,

IN Quibus casibus fieri possit inhibitio vide Cou. Pract. cap. 35. nu. 4. vers. Sic etiam. Parlad. lib. 2 rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 11. n. 23. Surd. cons. 424. num. 28. cum seqq. Cald. Pereira de potestate elig. c. 5. num. 10. & quæst. forens. lib. 1. q. 25. num. 27. D. Barbos. in l. Titia. nu. 38. & 54. ff. Soluto matrim. & latissime Iosephus Sesse de Inhibitionibus librum composuit. nouissime Mendez á Castro in Praxi Eccles. Lusitaniæ lib. 2. cap. 11. á num. 13.

Inhibitio quibus casibus fieri possit.

Ad

In antiq. tit. 7.

Ad tit. 16. Ordin. Regiæ.

Clerici & ecclesiasticæ personæ in bonis regalengis non potest succedere.

Que os clerigos, & ordens, & pessoas ecclesiasticas não possão hauer bens nos reguengos.

VIde Cald. Pereira de Nominat. quæst. 22. num. 4. cum seqq. Cabed. p. 2. Aresto 56. Cardos. in Praxi iudicum verbo Clericus num. 72. & faciunt quæ D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu. 68.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 In text. ibi: (*não podessem comprar, &c.* & ibi: *nẽ acquirir bens alguns*) Nota quod Princeps potest in concessione rei propriæ ponere conditionem huius legis Vide Palat. in repet. rubric fol. 9. num. 14. ver. Ex quibus.

2 In text. ibi: (*o que sempre ate agora se vzou & praticou*) Vide Bened. Ægid. in repet. l. 1. Cod. de Sacros. Eccles. p. 5. §. 2. nu. 12.

3 In text. ibi: (*os ditos bens se perdessem para elle*) Intellige sequuta traditione ex Cald. Pereira de Empt. cap. 8. num. 46. Et non est locus pœnitentiæ ex glos. in Clem Ne in agro § Quia vero vers. Ipso facto de statu monach. commendata à pluribus de quibus Tiraq. in l. si vnquam verbo Reuertatur nu. 252.

4 In text. ibi: (*per legitima successão de seus pays*) Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 8. num. 45. vbi resoluit quod succesio abintestato in huiusmodi bonis impeditur, & mandatur quod intra annos in laicos transferantur, & etiam tenet quod hæc translatio sine decreto fieri potest, & quod Ecclesia huiusmodi bona sine solemnitatibus potest vendere, quia obtinere non potest.

5 In text. ibi: (*com tanto que do dia que nelles succedessem ate hũ anno os vendessem*) Nota quod clericus libere potest nominari in huiusmodi bonis patrimonialibus, tenetur tamẽ elapso prædicto anno illa vendere. Ita Cald. Pereira de Nominat, q. 22. à nu. 6. Cabed. p. 2. Aresto 56.

Ad tit. 18. Ordin. Regiæ.

Que as Igrejas & Ordẽes não comprem bens de rayz sem licẽça del Rey. *In antiq. tit. 8.*

1 PRo intellectu & validitate Ordin. in præsenti cõsulendi sunt Ias. in §. Diui lect. 1. num. 72. cum seqq. & lect. 2. à nu. 107. Deci. in cap. Ecclesia nu. 55. de Constitut. Tiraq. de iure mariti glos. 8. nu. 171. Mau. in Man. cap. 27. num. 120. Perez l. 7. titul. 2. lib. 1. Ordin. pag. 44. Clar. lib. 5. §. fin. quæst. 81. star. 5. n. 2. Menoch. cons. 169. nu. 5. cum seqq. & num. 16. & faciunt quæ cons. 350. & de Præsumpt. lib. 4. quæst. 83. n. 16. & Mexi in tract. tassæ panis cõcl. 5. num. 27. cum seqq. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 140. vers. Quin de iure. Tholosan. lib. 1. de Rescript. cap. 27. num. 6. cum. seqq. Ceuall. Commun. contra commun. tom. 4. quæst. 899. num. 175. cum seqq. nouissime Fr. Ludou. Miranda in Manuali prælatorum tom. 2. quæst. 27. art. 7. D Barbos. in priuatis scholijs ad l. Filius fam. ff. de legat. 1. vers. Ad Ordinat. lib. 2. titul. 8. Fr. Emman. quæst Regular. to. 1. quæst. 66. art. 4. Cald. Pereira in l Si curatorem verbo Venundedisti nu. 2. & de Empt. cap. 8. num. 27. 33. & 43. & lib. 1. quæst. forens. quæst. 23. num. 92. latissimè Benedict. Ægid. in repet. l. 1. Cod.

De immobilibus bonis ab Ecclesijs non emendis sine Regis licentia.

Cod. de Sacrosanctis Eccles. p. 5. §. 2. nu. 3. cum seqq.

2 In quærendis valet statutum in præiudicium Ecclesiæ, quando laici non odio Ecclesiæ sed bono zello & pro familiarum conseruatione faciunt. Vide Deci. in Auth. Cassa nu. 17. Cod. de Sacros. Eccles. Curt. Sen. cons. 27. num. 8. Cou. in reg. Possessor p. 2. §. 4. num 9. vers. Tertium. Mench. Vsufreq. cap. 9. Menoch. cons. 350. num. 6. Cald. Pereira de Empt. cap. 8. num. 33 & 37. & cons. 48. num. 22. Cened. Pract. & Canon. quæst. lib. 1. quæst. 35. nu. 19. & 20. vbi num. 5. & 6. etiam resoluit valere conditionem vel prohibitionem factam à testatore ne bona deueniant ad Ecclesiam vel monasterium.

Ad Princip. Ordin. Regia.

1 In text. ibi: (*De muyto longo tempo foy ordenado por os Reys nossos antecessores*) Vide Benedict Ægid. in repet. l. 1. Cod. de Sacros. Eccles. p 5 §. 2. num. 11.

2 In text. ibi: (*podessem comprar*) Nõ procedir in hypotheca. Vide Cald. Pereira de Resolut Emphyt. cap 5. num. 62. & de Empt. cap. 8. num. 33. vbi num. 36. asserit hanc legem tanquam correctoriam stricte esse interpretandam. & num. 45. resoluit quod nec pro dote Virginis religionem ingressæ possunt bona immobilia annecti monasterio.

3 Fallit etiam in emptione vtilis dominij ab emphyteusis possessi, quia Ecclesia dominia directa poterit bona ista titulo emptionis acquirere, quia res de facili reuertitur ad suam naturam ex l. Si vnus. § Pactus ne peteret ff. de Pactis, & vtile dominiũ cõsolidatur cũ directo nec Ecclesia acquirit nouiter aliquid.

AD §. I.

1 In text. ibi: (*ou per sua morte*) Vide addit. Abb. in cap. Si proponente num. 3. lit. D. de Rescript. Clar. lib. 5. §. fin. quæst. 81. stat. 5. nu. 5. Cald. Pereira de Empt. cap. 8. num. 43. vbi quod improbat hæc lex acquisitionem per viam successionis, aut dationis in solutum.

2 In text. ibi: (*ou mosteiro*) Aliqui intelligunt hanc Ordinat. procedere tantum in bonis acquisitis monasteiro, quæ perpetuò apud ipsum mansura erant, non vero in his, quæ de sui natura finiti debent cum vita monachi prout testatur Valas. consult. 101. num. 7.

3 In text. ibi (*hum anno & dia*) Vide Cald. Pereira de Renouat. quæst. 19. nu. 7. & de Potestate nomin. cap. 1. num. 16. & de Empt. cap. 8. num. 46 in med.

4 In text. ibi: (*no qual tempo se tirarâ delles*) Hæc autem translatio sine decreto fieri potest, prout resoluit Cald. Pereira de Empt. cap. 8. n. 45. & Menoch. cons. 73. nu. 5.

5 In text. ibi: (*não auendo nossa prouisão para os possuir por mais tempo*) An regia auctoritas requiratur in constituenda capella à clerico, cuius Immobilia illi annexa relinquũtur, clericusque in perpetuum administrator extat? Vide Gam. decis. 341. aliàs decis. 343. Cald. Pereira d. c. 8. n. 44. vbi resoluit hanc Ordin. huiusmodi capellas comprehendere, secus dicit in alijs capellis à laicis institutis, & administratis cum nullam omnino beneficiorum naturam habeant.

6 In text. ibi: (*& não se tirãdo delles*) Tria à Rege diplomata prolata sunt, quibus fuit monasterijs, & alijs communitatibus ecclesiasticis assignatus terminus vnius anni in quo possint

posint huiusmodi bona cõtra prohibitionem huius legis obstenta distrahere mẽse Augusti anno Domini 1611. Alius deinde vnius anni ter minus assignatus fuit mense prædicto anni insequentis 1613. & postea non reperi aliam temporis prorogationem facta m fuisse.

AD §. IIII.

Nota quod in bonis maioratus, capellarum, & hospitalium facultas Regia requiritur ad permutationem faciendam cum alijs bonis, vt habetur in regimine Senatorum aulicorum §. 39. Vide Cabed p. 1. decis. 176. num. 1.

AD §. V.

1 Vide Gam. decis. 341. aliás 345. nu. 3. Cald. Pereira de Empt. cap. 8. num. 46. ad hoc quod clericis ementibus dum vixerint stabilium bonorum possessio indulgetur, & extendit si parentibus hæredes existant.

2 In text. ibi: (*se percão os ditos bens para a Coroa*) Citatis scilicet possessoribus ex l. Si de certa Cod. si propter publi. pensitat. Bald. in l. Cum non solum §. Necessitate nu. 12. vbi Paul. nu. 15. Cod. de bonis quælib.

AD §. VI.

Vide Ias. in l. Filiusfam. §. Diui lect. 1 num. 77. & seq. ff. de legat 1. Bart. in l. Rescripto §. fin. num. 5. ff. de Munerib. & honorib. Afflict. in cap. 1. de clerico, qui inuestituram fecit num. 20. lib. 3. fol. 68. Cald. Pereira de Empt. cap. 8. nu. 46.

AD §. VII.

1 Vide Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem nu. 569 Gam. decis. 313. aliás 315. num. 9. Cald. Pereira de Empt. cap. 8. nu. 45. & seq. vbi etiam resoluit quod Ecclesia absque viris solemnitate vendere potest rem quam obtinere non potest.

2 In text. ibi: (*mais chegado*) Qui petit debet probare non esse alium proximiorem. Vide Ias. in l. Is potest num. 83. ff. de Acquir. hæred. Cou. lib. 2. Vari. cap. 6. num. 6. Tiraq. de Retract. lig. §. 11. glos. 1. num. 5. Ioseph. Ludou. tom. 3. Communium Opinion. tit. de Probat. concl. vnica vers. Infertur 57. Mascard. de Probat. concl. 73. num. 4. & concl. 1245.

3 In text. ibi: (*Conforme ao costume geral que ha*) Nota quod clerici attenta hodierna consuetudine licite possunt testari de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis, in illisque abintestato consanguinei succedere possunt: Vide Cou. in cap. Cum in officijs num. 9. de testam. Duenh. reg. 366. num. 11. Nau in Man. cap. 25. nu. 129. & de Reditib. quæst. 3. num. 10. & in Apolog. quæst. 1. monitu 40. & q. 3. monitu 5. & de spolijs cleric. §. 6. n. 6. Sarmi. de Redit. ecclesi. p. 4. cap. 1. num. 8. Molin. de Primog. lib. 2. c. 10. nu. 56. Crass. de Success. §. Testamẽtum quæst. 34. nu. 9. Salzed. in Pract. cap. 132. lit. A. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 147. vers. His explicatis Gam. decis. 113. aliás decis. 315. à n. 6. D. Barbos. in l. Diuortio in princip. p. 2. à num. 60. ff. Soluto matri. Valasc. consi. 165. num. 11. &. de Partit. cap. 35. à num. 7. D. Marc. de iurisdict. p. 4 Cent. 1. casu 24. num. 21. Castill. quotid. lib. 1. de Vsufructu cap. 79. num. 7. in fine. Nicol. Garci. de Benefic. p. 2. cap. 1 á num. 8. plures ex antiquioribus refert. Cened. ad Decretal. collect. 12. num. 2. nouissime

Clerici licite posiũt testari attenta consuetudine bonis intuitu Ecclesia quæsitis.

uissime Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1718.

AD §. VIII. & vlt.

1 In text. ibi (*elles traspassarem todo o senhorio, & posse dos ditos bẽes*) Vide Bart. in l. Sicut §. Superuacuum n. 6. ff. quibus modis pignus, vel hypoth.
2 In text. ibi (*simulação, ou engano*) Vide Cæpol. cautel. 240.
3 In text. ibi (*mandamos que se não faça mays obra, &c.*) Non enim dicitur alienatum, quod non durat alienatum cap. 1. Quid iuris sit si vassallus post alien. feudi id recuperet, l. Si vero pro parte §. Vers. ff. de in rem verso, & argum. l. Milites agrum §. 1. ff. de re milit. cum traditis per Mench. controuers. illust. cap. 32. n. 3. Gam. decis. 243. n. 3.

Ad tit. 19. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 9.

Que ninguem tome posse dos beneficios quando vagarem, sem licença del Rey.

Nullus absq; facultate Regia in beneficijs vacaturis possessionẽ capiat.

Vide Felin. in cap. Ecclesia nu. 96. vbi Deci. n. 48. de Cõstit. Alexand. in l. 1. n. 78. ff. de acquit. possess. Ias. in l. 3. num 41. ff. eod. Panorm. cons. 83. lib. 1. Alexand. ad Bart. in l. Cunctos populos num. 29. Cod. de Summa Trinit. Ozasc. decis. 30. num. 15. Thesaur. decis. 131. & 206. num. 6. Ioseph. de Sesse de Inhibit. cap. 8. §. 1. à num. 28. cum seqq. Valasc. cons. 191. num. 15. & 23. cum seqq. Cabed. p. 1. decis. 172. & p. 2. Aresto 54.

Ad Princip. Ordin. Regia.

1 In text. ibi (*mas requererão ao Corregedor da Comarca*) Et ita scribæ seculares possunt possessionem dare ex Cabed. p. 2. Aresto 54.
2 Nota quod quando periculum subesse ne partes venirent ad arma, vel iam arma sumpsissent, disceptantes super possessione rei beneficialis, iudex secularis possessorij iudicij competens est. Ita Anton. de Petra in tract. de potestate Principis cap. 6. sub nu. 90. vers. Nisi priorem opinionem sustineamus, quem refert, & sequitur Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 37. consid. 6. n. 9.
3 In text. ibi (*ou outro qualquer beneficio ecclesiastico*) Decisio huius text. cum sit fauorabilis, & ad pacem, & quietem Reipub. instituta, licet loquatur in Ecclesijs, monasterijs, aut beneficijs Ecclesiasticis debet extensionem recipere ex identitate rationis, vt sic etiam habeat locum in capellis temporalibus, & maioratibus, ita Valasc. cons. 191. á n. 15. & num. 33. asserit quod quando nemo prius occupauit possessionem, sed vterque properat ad occupandum, ne ad arma, & rixas veniant sequestrantur fructus.

Ad tit. 20. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 10.

Das scripturas que os escriuães dos vigairos, &c.

Describtis ab scribis vicariorum faciendis.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 Concordant apud Hispanos l. 8. titul. 18. lib. 2. Ordin. vbi Perez, & l. 19. titul. 25. lib. 4. nouæ Recopil. vbi Azeued. Vide Ias. in l. Vbi pactum nu. 14. Cod. de transact. Orosc. in l 1. n. 15. & 16 ff. de Officio præfecti vrbis, vbi ampliat etiamsi partes consentiant, Cou. Pract.

Instrumentum confectum à notarijs ecclesiasticis in rebus secularibus nõ facit fidẽ.

Pract. cap. 19. ad finem Boer. decis. 242. Afflict. decis. 245. num. 2. Carol. Grassal. lib. 1. Regal. Franciæ iure 8. in princip. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tit. de litteris obligat. art. 2 glos. Vni. num. 37. cum sequentibus, & in tract. quando, & in quibus casibus iudices seculares possunt cognoscere num. 56. Curi. Philip. p. 1. §. 17. num. 29. Valasc. cons. 9. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 4. cap. 1. nu. 8. Cabed. p. 2. Aresto 54. Flores Vari. lib. 1. quæst. 1. num. 13. vbi num. 14. asserit non valere consuetudinem in contrarium etiam immemorialem.

2 Apud Hispanos per l. 4. titul. 7. lib. 3. Recopil. constitutum est quod officiales positi à prælatis temporalem iurisdictionem habentes tenentur in causis temporalibus leges Regni seruare. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 62. art. 8. vers. Debent. Cabed. p. 2. decis. 11. num. 3. Et debent esse laici Camill. Borrell. de Regis Catholici præst. cap. 71. à nu. 73. & nouissime in Sum. decis. titul. 41. num. 111.

3 In text. ibi (*não façáo escripturas de prezos*) Intellige in cõtractibus factis in forma iudicij volũtarij, secùs si in forma iudicij contẽtiosi, hoc est quãdo per sententiã contractus emphyteutici iudicãtur ritè, & rectè facti vt passim fit, quia tunc valebunt coram Prouisore scribente notario facti, argum. text. in cap. vlt. de Except. lib. 6. iunctis traditis per Valasc. cons. 48. n. 9. & cons. 65. n. 1. cum seqq. & hoc iure vtimur, & decretum quod interponitur in istis cõtractibus emphyteuticis habetur pro sententia.

4 Mandatum procuratorium non valet factum per Notarium Apostolicum, nisi in terris imperij ex Mascard. de Probat. concl. 1005. num. 1. quod apud Gallos receptum esse asserit Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tit. de litteris oblig. art. 2. glos. Vni. n. 40. & 41. Et apud Neapolitanos testatur nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 66. de Procurat. n. 81. & n. 328.

5 Quid in nominatione alicui facta in publico instrumento à Notario Apost. confecto? Dic extantibus tribus testibus, quibus probari nominatio valet, nominatum in huiusmodi instrumento audiendum esse, dummodò denuò testes ipsos producat, & examinari faciat, vt per Cald. Pereira de Potest. elig. cap. 7. n. 17. vers. Quod idem.

6 Quid in testamentis? Dic non valere in vim scripturæ publicæ, sed indigere examinatione testium, & publicatione in forma solemni, ita Flores de Mena Vari. lib. 1. quæst. 1. num. 13.

7 In text. ibi (*& fazendo algum o contrario a escriptura que fizer, serà nenhũa*) Vide Afflict. in constit. Neapol. lib. 1. fol. 160. num. 22. Rip. in cap. Decernimus num. 60. de Iudic. Perez l. 8. tit. 18. lib. 2. Ordin. Azeued. l. 19. tit. 25. lib. 4. nouæ Recop. Soar. de Paz in tract. tom. 1. p. 4. cap. 1. n. 8; Cald. d. n. 17. vers. Quod idem.

8 In text. ibi (*quando algũus dos contrahentes for leigo*) Vide Abb. in cap. Cum P. num. 9. de fide instrum. Ias. in l. 1. §. Huius studij nu. 8. ad finem ff. de Iustit. & iure. Palac. in introduct. ad Rubri. num. 21. cum seq. fol 2.

9 In text. ibi (*não poderà por ella o leigo demandar, nem ser demandado*) Vide Luc. de Peña in l. Diuum virum col. 2. Cod. de Decurion. lib. 10. Gregor. l. 2. verbo Legos tit. 19. part. 3.

Ad tit. 21. Ordin. Regiæ.

Que os fidalgos, & seus mordomos não pouzem nas Igrejas, & mosteiros, &c.

De antiquitate, & principio huius Ordin.

1 Legem hanc frustra membranas occupare ostendunt antiquitatis vestigia in archiuis huius Interamnensis regionis monasterijs reperta, in quibus heroes illi familiarum illustrium progenitores multa è fundamentis monasteria erexerũt, & amplissime dotarunt, vt vere asserere possimus nobilitatem antiquã ex hac prouincia, quæ sub Gallecia constituta erat prodijsse, hîc Syluij, Sousæ, Cugnæ, Vasconcelli, Melli, Pereiræ, Portucarrerij, Pimentelij, Coelij, Aseuedij, & alij sua habent solaria, & qui genus suum ad illa dirigebant naturales nominabuntur dictorum monasteriorum, & à Prioribus, & Abbatibus ibi consistentibus alimenta percipiebant, vim sæpè inferentes, de hac coactione plures ex Abbatibus apud Regem conquesti sunt, ideo pro qualitate personarum attributæ portiones fuerunt; extat de hoc in monasterio Sancti Saluatoris de Castanero, vulgo, de *Souto* Petri Regis epistolæ transsumptum Præsidi prouinciæ Interãnensis missæ, cuius tenorem hîc apponere volui, in gratiam antiquitatis studiosorum, & diuisionẽ postea factam á Ioanne Lourentio Buballio vno è Regis consiliarijs, & arcis Vlysiponensis præfecto primo anno Regis Ferdinandi, quæ fuit Era 1405. & natiuitatis Christi Seruatoris nostri 1367. prædicta monasteria de Souto á domino Pelagio Guterrio à Cugna fundatum fuit, cum alijs duobus, Sancti Petri de Vilela, & Sãcti Syméonis Iunquariæ, hæc tria sub Canonicis regularibus Ordinis Beati Augustini. Tenor epistolæ talis est.

2 *Dom Pedro pela graça de Deos Rey de Portugal, & do Algarue: a vós Ioão Pirez Corregedor por mym entre Douro, & Minho, ou a qualquer que hi for Corregedor em essa Comarca, & a todas las outras justiças dessa Comarca, que esta carta virdes, saude: Sabede que Ioão Martinz Prior do Mosteiro de São Saluador de Souto, do Arcebispado de Braga, me emuiou dizer, que o dito seu mosteiro está agora muy pobre, & muy damnificado por grão desfalecimento das rendas, & das possissões que hauia, que hi recebeo, por as pestilencias que vierão, em que morrerão grande parte dos lauradores, que essas possissões tinhão, & laurauão: & outro sy, por razão das nouidades que este anno se perderão a mayor parte dellas, asi do pão, como do vinho, por razão das agoas que recrecerão: de guiza que esse mosteiro não pode ser mantendo no temporal, & espiritual, nem se fazer hi seu officio Diuino como deue, pedindome por merce que mandasse que os naturaes do dito mosteiro não comessem hi por hum tempo guizado, qual minha merce fosse: & eu sabendo o que me pedião ora que destas cousas fuy certo per verdadeira informação que disto ouue quando ora a ello fuy em essa Comarca, querendo fazer graça, & merce a esse mosteiro de São Saluador de Souto, & a esse Prior delle: tenho por bem, & mando, que os naturaes desse mosteiro, não tenhão em el, nem hajão caussação nenhũa, se a delle hauião de hauer por razão dessas comedorias, des a data desta minha carta antre dous annos compridos, & em esto tempo, Deos querendo, se reformarão as possissões & rendas desse mosteiro, de maneira que esses fidalgos hauerão da hi em diante os seus direitos, & esse mosteiro será mantendo como cumpre: porque vos mando,* que

que não consintades a nenhum fidalgo, por poderoso que seja, nem a outras pessoas nenhũas que a hi no dito tempo façaõ mal, nem força por esta razaõ, & se lha fizerem vos alcadelha logo vòs a elles, al naõ façades. Dada em Santarem, oito dias de Mayo. ElRey o mandou por Afonso Domim seu vassallo. Bras Fernandez a fez. Era de 1402. *annos. Afonso Domim.*

3 Ordinat. hanc præcipuè causa nobilium Interamnensium prodijsse certum est, quia ibi à suis maioribus sunt multa fundata cœnobia ordinum Patriarcharum Augustini, Benedicti, & Bernardi, Dõnus Pelagius Guttertius â Cugna tria erexit è fundamentis monasteria pro Canonicis Regularibus ordinis Diui Augustini, nempè prædictum monasterium Saluatori nostro dicatũ in agro Vimaranensi, quatuot ab oppido distans milliaribus, quod nunc est vnum è præstimonijs, vulgo, commendis equitum otdinis Christi Domini nostri, aliud in honorem Sãcti Symeonis Iunquariæ nomen habet in territorio Barcellensi, tertium sub inuocarione Sancti Petri de Villela in territorio vrbis Portucalensis, è genere autem dicti Domni Pelagij descendentes vt debita sibi iurispatronatus alimenra perciperent immodicis sumptibus prædicta monasteria vexare solebant.

Pro sedandis huiusmodi contentionibus Ferdinandus Rex in primo sui Regnatus anno iussit Ioanni Laurentio Bubali, vt patronis dicti monasterij Sancti Saluatoris ordinẽ, præscriberet in taxandis alimonijs pro modo facultatum, & qualitate personarum. Alij riqui viri, & riquæ fœminæ nuncupabantur, qui erant Pererij, Cugni, & Vasconcelli, quibus præscripti fuerunt loco portionum, & alimoniæ quadraginti solidi. Alij verò Infançones dicebãtur, veluti Correæ, Resendij, Teixeirij, & Portucatrerij, quibus præscripri fuerunt viginti solidi. Alij equites, quibus quinque. Alij scutarij, qui haberent arma, & equum quindecim, quia patrono nobiliori ampliora alimenta præstanda sunt, vt resoluit Tiraq. alios citans de Nobilit. cap. 20. num. 143. quæ solidorum portiones iam nostro sæculo sublatæ sunt, & cœnobrarchæ, ac monachi pacificè, & sine iurgijs Deo optimo max. famulantes suis redditibus liberè fruuntur. Tẽpore Alphonsi huius nominis III. Portugaliæ Regis, anno 1310. qui fuit ab orbe redempto 1272. lege lata constitutum fuit vt riquis hominibus, & caualerijs alimenta debita soluerentur cum tribus ferculis è duabus carnibus diuersi generis paratis, in hac autem taxatione á Laurentio Bubali in pecunia solutio fieri iubetur, sicut etiam ijs, qui sunt in Regis famulitio, hodie soluitur, cum antea è Regum culina alimenta perciperent, ideoquè nomen libri culinæ remansit, in quo describuntur, qui in dicto famulitio versantur, salariumquè, vulgò appellatur *morodia*, ab habitatione in domo Regum deductum.

Riqui homines qui dicantur, vide latissimè Anton. Franciscum de Alcaçoua Senatorem Regium, ac procuratorẽ Regiæ Coronæ in suo tract. adhuc non excusso quem ad me misit de Maioria in §. Riquos homẽs, Gudiel na geração dos Girões cap. 2. fol. 4. Gam. decis. 1. num. 25. Gardiol. en el trarado de la nobleza de Hespaña cap. 40. Argote de Molina in libro nobilitatis Andaluziæ lib. 2. cap. 205. Matiens. ad l. 1. glos. 7. per totam tit. 10. lib. 5. nouæ Recopilationis, latissi-

latissimè Frat. Hieron. Roman. lib. 4. de Republ. gentilica cap. 16. Gutier. Pract. lib. 3. q. 16. n. 124. cum seqq. Garci. de Nobilit. glos. 18. num. 20. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 16. nu 38. Cabed. p. 2. decis. 108. per totam vbi n. 1. ita asserit. *Ricos homẽs antigamente erão os fidalgos, de nobre geração, & de bondade, &c.* Vnde etiam non desunt qui affirment riquos homines olim nobilissimos, & è gothorum Regum familia descendentes esse, quorũ nomina semper hoc verbo, *Rico*, finebantur, veluti Amalarico, Alarico, Segerico, Roderico, Theodorico, Henrico, &c. Vide Eduardum Nunez do Leão in sua Chronica Regũ Portugalliæ fol. 3. verso. Argote. de Molina lib. 1. cap. 58. pag. 49. Garc. de Nobil. glos. 18. num. 32.

6 Infançones qui dicantur, vide Gardiol. in tract. *de la nobleza de Hespaña* cap. 28. Fr. Hieron. Roman. de Republ. gentilica cap. 17. Gutier. Pract. lib. 3. q. 17 num. 239. cum multis sequentibus, Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 16. num. 39. Cabed. p. 2. decis. 107. Inueni etiam in nobiliori Petri Comitis, qui Dionisij filius fuit. Gondissaluum Mendez da Maya in contemptum suæ vxori dixisse: illam esse filiam Infançonis: quæ respondit, patrem suum, non pro Infançone, sed pro riquo homine notum esse, quod D. Petro de Lara. & vxori suæ Domnæ Todæ obuenisse asserit Hieron. Roman. vbi supra, imo D. Petro de Haro tener Argote de Molina in tract. nobilitatis Andalusiæ lib 1. cap. 45. fol. 36 ideò maior dignitas erat riqui hominis, quàm Infançonis, quod etiam comprobat Cabed. d. decis. 107. n. 3.

Ad tit. 22. Ordin. Regiæ.

Que as Igrejas não sejão tributarias por estarem em terra reguenga.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Nota quod Reguenguos sunt prædia Principis, quæ nouiter quæsita à Mauris, vel barbaris alicui concessit cum debito canone, & certa pensione præstanda, & ideò dicũtur Reguenguos, quasi Regia propria bona. Ita Emman. Mendez á Castro in Repert. Ordin. verbo Reguengos fol. mihi 112. dicũtur etiã bona patrimonialia, vel patrimoniales fundi secundũ Valasc. de Iure emph. q. 13. n. 1. vers. Hos autem.

2 In text. ibi *(quando por foral, &c.)* Quia res affectæ aliquo onere reali antequam ad Ecclesiã peruenissent, tenetur Ecclesia illud subire iuxta cap. Si tributum 11 q. 1. cap. 1. de Censib. Valasc. de Iure emphyt. cap. 17. n. 7. P. Azori. Instit. Moral. p. 1. lib. 5. cap. 13. col. 415. Cald. Pereira de Empr. cap. 8. n. 34.

Ad tit. 24. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 13.

Que se não possa comprar, nem receber em penhor, prata, & ornamentos das Igrejas.

Argẽtum, & Ecclesiæ ornamenta nõ possunt emi, nec in pignus accipi.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 Vide l. Sancimus 18. Cod. de Sacrosanct. Eccles. P. Rebello de Obligat Iustit. p. 2. lib. 16. q. Vni. de Obligat. contractus pignor. n. 4.

2 In text. ibi (*que nenhũa pessoa compre*

compre) Nota quod non possunt emi, nec vendi res sacræ, & religiosæ l. Nemo Cod. de Sacrosf. Eccles. l. Et liberi cum seq. ff. de Contrah. empt. Mozz. de contract. tract. de Empt. tit. de rebus quæ emi, vel vendi possunt à n. 24. Limita si res sacræ vendantur, aurum, vel argentum Ecclesiæ capiatur ad captiuos redimẽdos, & carcere detentos liberandos, aut propter imminens Ecclesiæ periculum. Vide Cou. lib. 2. Vari. cap. 16. n. 6. Perez l. 1. col. 12. tit. 2. lib. 1. Ordin. Mozz. vbi supra. Surd. consf. 397. nu. 43. Moll. in emporio iuris Ciuilis p. 1. tit. 1. q. 16. nu. 26. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 10. n. 3.

3 In text. ibi (*nem receba em penhor*) Vide cap. 1. de Pignorib. Mozz. de Contract. tract. de Pignorib. & hypoth. titul. de rebus quæ pignori dari possunt n. 13.

Ad tit. 25. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 14.

Como se entenderão os priuilegios dados às Igrejas, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Vide D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 13. Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 21. n. 207. Et de religiosorum famulis vide D. Mart. d p. 4. casu 111. num. 6. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 67. art. 1.

2 Nota quod serui, qui in clericorum dominio sunt, & alij ministerio Ecclesiæ perpetuo addicti gaudent priuilegijs exemptionis à tributis. Vide Thesaur. decis. 22. n. 5. & decis. 116. num 12. Capic. decis. 12. n. 2. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 111. n. 1. Dom. Christophor. de Paz in scholijs ad leges styli l. 32. à princip. P. Soar. de defensione Fidei contra Anglicanæ sectæ errores lib. 4. disp. 29. n. 12.

3 In nouissima iustitiæ reformatione §. 6. ita dispositum est. *E por conuir assi à boa execução da justiça, hey por bem que dos priuilegios concedidos aos caualleiros do habito de São Ioão do hospital de Hierusalem, nestes Reynos, & Senhorios de Portugal gozem sòmente nas causas criminaes seus escrauos, & criados que viuerem com elles das portas a dentro, ou tiuerem delles ordenados de que se sustentem.* *Nouissima iustitia reformatio.*

AD §. I.

Vide Thesaur. Pedam. decis. 116. n. 8. Flores Vari. lib. 1. q. 21. nu. 207. An colonus Ecclesiæ exemptæ teneatur ad decimas? Vide Gutier. Pract. lib. 4 q. 39. n. 7.

AD §. II.

Vide Surd. decis. 35. à n. 1. Mascar. de Probat. concl. 755. à princip. Aloys. Ricci. in collect. decis. collect. 131. in princip. Gonzal. ad reg. 8. Cancel glos. 51. à num. 16. Farin. in Praxi crimin. q. 55. num 9. Cardin. Thusc. tom. 3. lit. F. concl. 72. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ in causis ecclesiasticis p. 2. q. 50. nu. 16. Melch. Phœb. decis. 32. n. 12.

Ad tit. 26. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 15.

Dos direitos reaes.

De Iuribus regalibus.

Vide cap. 1 Quæ sint regalia, & apud Hispanos l. 2. tit. 1. part. 2. & l. 11. tit. 28. part. 3. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 1. con-

sid.24. Valasc. de Iure emphyt.q.8. num.32.Cabed.p.2. decis.42.& 81. Menoch.cons.302.á n.26.

Ad Princip. Ordin. Regia.

capitaneos, & duces belli creare. Vide Pereg. de Iure fisci lib. 1. tit.1.§ 14.Cabed.p.2.decis.43.n.3.& vide decis.87. Sebast.Naeui. ad lib. 2. feudorum tit.56. nu.302. & seq. pag.417.

AD §. I.

Magistratus creare. Vide Auth.de defensoribus ciuit. §. Nos igitur collat.3. Auth. Vt iudices sine quoquo suffragio §.Illud videlicet collat.2.l.1. §.Cum vrbem ff.de officio praefecti vrbis. Auil.ad cap.1.Praetor. Auend. de Exequendis mand. p.1.cap.1 n.1. post Cassan. Cou.& Auil. Cabed. p. 2. decis.43. Menoch.cons.302.nu. 29. vers.Decimo quinto.

In text.ibi (*para fazer*) Vel diminuere,aut extinguere ex Azeued.ad l.11.n.6.tit.3 lib.7.nouae Recop.

Tabelliones creare, In text.ibi (*tabelliães*) Vide Greg. l.22.verbo Escriuano tit 9.part.2.& l.3.tit.19.part.3.l.5.tit.2. lib.7. nouae Recopilat.Curi.Philip.p.1.§.2. n.4. Perez l.2.titul.5. lib 2. Ordin. pag. 256. Azeued.tit.25. in princip. n.3. lib.4.nouae Recop. Auend.de Exequendis mand.p.1. cap.10. n.1. Soar. de Paz in Pract. annot.vlt. num. 13. Sebast.Naeui.ad lib.2.Feudor.tit.56. num.316.pag.mihi 418. Cabed.p.2. decis.33. nu.1. Quid in electionibus scribae, camerarij, & scribae orphanorum, vel iudicis eorum, quae aliquibus oppidis ex longa consuetudine competunt decurionibus, an priuatiuè competant,vel posfit Rex prouidere quando viderit expedire? Dic quod sic, & vide Cabed. decis. 91.n.3.p.2.

AD §. II.

Vide cap.1. Quae sint regalia l.1. Cod.Vt armorum vsus lib.11.Pereg. de Iure fisci lib.1.tract.1.n.14. & 15. Menoch.cons.302.n.24. cum.seqq.

AD §. III.

Vide cap.1.Quae sint regalia vers. Monetae.Cou.de Numismat. cap.8. num.1. Mynsing.cent.4.obseru.24. Matiens.l.1.glos.13.tit.10.lib.5.nouae Recopil. Pereg. de Iure fisci lib.1. tract.1.n.25.& tract.2.n.97.. Farin. in Praxi crimin.p.5.q.115.n.22. cum seqq. Morl. in Emporio iuris p. 2. tit.9.q.24.n.4. Cardos. in Praxi iudicum verbo Moneta nu.2. Cabed. p. 2. decis.45. Menoch. cons. 302. n.28. Christoph. de Paz in Scholijs ad leges styli l. 78. nu.72. Vincent. Carot.in tract.de Locato p.1. tit.de Origine locati nu.4. nouissime Benedict.Ægid. ad l.ex hoc iure ff. de Iustit.& iure cap.8.de Empt.& vendit. num.7. vbi etiam asserit quod à Principe homini priuato, seu familiae priuatae cudendae pecuniae licentia concedi nequit, & concessa non valet. *Monetam cudere.*

AD §. IIII.

In text.ibi (*ou de suas filhas*) Vide Syluan. cons.9. nu.15. Auendan. de Exequendis mand.p.2.cap.14.nu.1. Menoch.cons.32.num.30.55.& 70. D.Barbos. in l.1.ff. Soluto matrim. p.4.nu.14. vbi resoluit quod vassalli non tenentur praestare subuentionem, quando filij dominorum matrimonium contrahunt. Princeps tamen non potest collectare pro filia maritanda ex Mench.Illustr.cap. 7. n.3. vbi nu 4. resoluit non teneri ciues

ciues pro Principis sui filia monasterium intrante dotanda non magis quam pro ea matrimonio collocanda.

AD §. V.

In text. ibi (*ou per qualquer outra maneira que necessario for*) Vide l. Neminem Cod. de Sacrosf. Eccles. vbi de angarijs, & per angarijs Flores de Mena Vari. lib. 2. q. 21. n. 62. & 65.

AD §. VI.

In text. ibi (*ou de qualquer outra semelhante necessidade*) Veluti pro iuuãdo Rege contra hæreticos etiam in clericis vt per P. Henriq. in Summ. p. 2. lib. 10. cap. 15. pag. 907.

AD §. VII.

Vide cap. 1. Quæ sint. regalia vers. Angariarum vbi Sebast. Næui. n. 195. cum seqq. Rosenth. de Feudis cap. 5. concl. 70. Menoch. consf. 302. nu. 29. vers. Duodecimo.

AD §. VIII.

Viæ publicæ. 1 In text. ibi (*& as estradas, & ruas publicas*) Vide cap. 1. Quæ sint regalia vers. Viæ publicæ vbi Sebast. Næui. â num. 8.

Flumina nauigabilia. 2 In text. ibi (*& os rios nauegaueis*) Vide d. cap. 1. vers. Flumina nauigabilia, & §. Flumina Inst. de rerum diuis. D. Barbos. in priuatis scholijs ad l. Quominus ff. de Fluminib. n. 6. vbi Ias. n. 13. Menoch. remed. 6. retin. num. 54.

3 In text. ibi (*& posto que o vso das estradas*) Vide Cabe p. 2. decis. 18 n. 4.

4 In text. ibi (*commum*) Vide d. §. Flumina, & l. Fluminum 24. in principio ff. de damno infecto.

AD §. IX.

Portus. Vide cap. 1. Quæ sint regalia vers. Portus vbi Sebast. Næui. à num. 47. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib. 3. cap. 14. n. 7. Pereg. de Iure fisci lib. 1. tit. 1. n. 17. Cabed. p. 2. decis. 46. n. 6.

AD §. X.

Insula. Vide l. Insulæ 9. ff. de Iudic. Bart. in tract. de Insula. Xuar. alleg. 17. n. 2. & cons. 1. de Vsu maris n. 2. & 3.

AD §. XI.

De Castellis, & fortalitijs vide Gregor. l. 1. tit. 18. part. 2. & remissiue Cabed. p. 2. decis. 17. n. 8. Et de carceribus Farin. consil. 51. n. 2.

AD §. XII.

Vide cap. 1. Quæ sint regalia vers. Ripatica vbi Sebast. Næui. n. 51. cum duobus seqq. Cæpol. in tract. de seruitut. rusticorum præd. cap. 36. rub. de Ripa n. 11. Pereg. de Iure fisci lib. 1. tit. 1. n. 24.

AD §. XIII.

Vectigalia, & gabellas imponere. 1 Vectigalia, & gabellas solus Princeps non recognoscens superiorem imponit quæ vectigalia inter regalia referuntur cap. 1. Quæ sint regalia vers. Vectigalia vbi Sebastian. Næui. à num. 54. Bossi. in Pract. titul. Vectigalia qui possint imponere, & in tit. de Principe num. 95. Menoch. consf. 302. n. 27. vers. Quinto Menc. Illustri. lib. 2. cap. 8. n. 1. Salon in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. q. de Vectigalib. art. 3. controuers. 1. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disput. 666. Cardin. Thusc. lit. G. concl. 1. n. 7. &

 lit. V.

lit. V. consil. 32. Cabed. p. 2. decis. 49. num. 4. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 1. titul. de Iure fisci resolut. 5. á num. 1.

Defraudans iusta vectigalia pedagia, vel nõ toria an teneatur ad restitutionem.

2 Nota illum, qui fraudat iusta vectigalia, pedagia, portoria, vel quæcunque alia tributa vltra peccatum teneri ad restitutionem, quia aufert, & retinet alienum contra iustitiam scilicet debitum Principi, seu conductori tributorum, seu ex consensu populorum in comitijs, vel aliter habito, vel ex legis, aut Principis iusto præcepto, & ex iustitia ad onera Reip. subeunda, bella gerenda, dignitatem Regiam conseruandam, si autem causa gabellæ, & aliorum tributorum cesset, propter quæ fuit imposita, licitum erit gabellam, vel tributum defraudare, quamuis á principio iuste positum fuisset, quod intellige dummodo alia causa priori similis in genere, vel in specie in ordinem ad bonum commune non superuenerit, colliguntur hæc ex Menoch. de Arbitr. casu 397. Cou. in reg. Peccatum p. 2. § 5. n. 5. Mench. quæst. frequent. cap. 10. nu. 43. & de Success. creat lib. 3 § 28. n. 28. Gregor. de Valentia tom. 3. disp. 5. q. 6. puncto 5. Mich. Salon tom. 2. q. de tributis art. 2. Parlador. rerum quotid. lib 1. cap. 3. nu. 28. Beja respons. casuum conscientiæ p. 1. casu 13. Sayr. in Claui Regia lib. 9. cap. 16. n. 29. cum seqq. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 8. n. 4. Pradil. in Summa legum pœnal. p. 2. casu 38. nu. 2. P. Molin de Iustit. tract. 2. disp. 674. P. Paul. Comit. respons. moral. lib. 4. q. 35. P. Soar. de legib. lib. 5. cap. 18.

AD §. XIIII.

Piscationum...

Vide cap. 1. Quæ sint regalia vers. Piscationum reditus vbi Sebast. Næui. á num. 251. Rutg. Ruland. de Commissar. p. 4. lib. 2. cap. 9. Xuar. alleg. 17. nu. 11. & 12. Petr. à Petra in tract. de Potestate Princip. cap. 7. nu. 13. & in tract. de Fideicom miss. q. 13. n. 574. Menoch. cons. 302. nu. 31. vers. Decimo octauo, & cons. 498. n. 20. Surd. cons. 240. nu. 10. Cabed. p. 2. decis. 54. & decis. 81. n. 2.

AD §. XV.

Vide cap. 1. Quæ sint regalia vers. Et Salinarum, vbi Sebastian. Næui. à n. 255. Gam. decis. 31. D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir nu. 29. ff. Soluto Matrim. Cabed. p. 2. decis. 53. & decis. 81. n. 2. *Salinarũ reditus.*

AD §. XVI.

1 Vide Pereg. de Iure fisci lib. 4. tit. 2. D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir à n. 18. ff. Soluto matrim. Cabed. p. 2. decis. 55. Sebast. Næui. ad cap. 1. Quæ sint regalia vers. Argentariæ á n. 237. Menoch. cons. 302. nu. 29. in fine vers. Decimo sexto. Cald. Pereira de Extinct emphyt. cap. 3. n. 13. vbi etiam quod si in fundo priuatorum reperiantur. *Venæ metallorum.*

2 De thesauris vide Doct. in l. Vni. Cod. de thesauris lib. 10. & apud Hispanos l. 48. tit. 28. part. 3. Gom. l. 45. Tauri n. 51. Valasc. de Iure Emphyt. q. 15. Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap 4. n 33 Peregrin. d. tit 2. n. 1. cum seqq. D. Barbos. d. l. Diuortio §. Si fundum à num. 26. Cabed. p. 2. decis. 56. Cald Pereira de Empt. cap. 21. nu. 4. & 6. Sayr. in Claui Regia lib 9 cap. 9. à nu. 8. P. Molin. de Iustit tract. 2. disp. 56. P. Rebello de Obligat. Iustit. p. 1. lib. 1. q. 15. sect. 2. n. 12. Menoch. cons. 302. nu 31. Gutier. de tutelis 3. p. cap. 26.

AD

AD §. XVII.

Bona vacantia. Desumitur ex l. 1. ff. de Iure fisci l. 1. Cod. de bonis vacant. lib. 10. Concordant apud Hispanos l. 3. tit. 13. part. 6. vbi glos. 9. & l. 12. tit. 8. lib. 5. nouæ Recop. vbi Azeued. & Matiens. glos. 1. Vide Roj. de success. cap. 34. num. 1. Menoch. cons. 302. n. 28. vers. Octauo. Pereg. de Iure fisci lib. 4. tit. 3. n. 1. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 164. vers. Vndecima conclusio. Cabed. p. 2. decis. 51. & 52. & 61. á nu. 1. Surd. de Alimentis tit. 1. q. 11. à nu. 16. Intellige non relicta vxore vel illius marito per Ordinat. infra lib. 4. tit. 94.

AD §. XVIII.

Bona condematorũ Vide cap. 1. Quæ sint regalia vers. Condemnatorum vbi Sebast. Næui. à num. 194. & l. Bona damnatorum Cod. de bonis proscript. Viui. to. 2. Commun. Opinion. lib. 9. tit 31. nu. 47. Gam. de Sacram. præstandis vltimo supplicio damnatis q. 6. n. 10. Pereg. de Iure fisci lib. 5. tit. 1. à. nu. 4. P. Molin. de Iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 20. nu. 8. & 9. Cabed. p. 2. decis. 57. Menoch. cons. 302. nu. 29. vers. Vndecimo.

AD §. XIX.

Indigni. Vide cap 1. Quæ sint regalia vers. Quæ ab indignis vbi Sebast. Næui. à n. 189. Pereg. de Iure fisci lib. 2. tit. 2. n. 1. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib. 3. cap. 12. n. 6. Cabed. p. 2. decis. 58. & vide quod decis. 81. n. 23.

AD §. XX.

Vide Cabed p. 2. decis. 62. vbi commissum quando committat exportans merces prohibitas.

AD §. XXI.

Bona committentiũ crimen hæresis, vel læsæ maie. Dixi infra lib. 5. tit. 1. in Princip. nu. 4. pag 247. vbi plures citaui Doctores, quibus adde Sebast. Næu. ad cap. 1. quæ sint reg. á n. 260.

AD §. XXII.

Bona contrahentiũ incestas nuptias.
1 Vide cap. 1. Quæ sint regalia vers. Et bona cõtrahentium incestas, vbi Sebast. Næui. á n. 192. l. Si quis Cod. de incestis nupt. Menoch. cons. 302. n. 29. vers. Decimo. Latè, & eleganter Pereg. de Iure fisci lib. 5. tit. 1. de publicat. bonorum n. 12. cum seqq. Paleoth. in tract de Nothis, & spur. cap. 43. n. 3. Gam. decis. 352. num. 1. Petr. Gregor. Syntagm. iurs lib. 9. cap. 11. nu. 4. Duenh. reg. 150. Farin. in Praxi crim. q. 149. n. 127.
2 Limita primò si matrimonium non sit copula consumatum, quia tunc non incurritur pœna imposita contrahentibus incestas nuptias. Vide Pereg. d. tit. 1. n. 18. & post Cou. Clar. Duenh & alios D. Barbos. in l. Si ante nu. 26. ff. Soluto matrim. vbi cõtra ipsos contrariũ sequi videtur.
3 Limita secundò dacta ignorantia tẽpore contractus. Vide Duenh. reg. 150. limit. 1. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 8. Pereg. d. tit. 1. n. 13. & lib. 4. tit. 5. n. 18. remissiuè agit an ignorantia iuris excuset prout ignorantia facti, & an sufficiat ignorantia alterius contrahentium.
4 Limita tertiò dispensatione interueniente vt per Gam. decis. 180. & decis. 352. incip. Qui contrahit n. 3. vbi contrarium videtur tenere contra supra citatam decis. sed cum prima conuenit. Rebuff. ad leges Galliæ in proœm. glos. 5. n. 65.

Nota

5 Nota quod hæc condemnatio fit ipso iure, absque aliqua sententia. Vide Soar. recept. sentent. verbo Nuptias incestas. Pereg. d. tit. 5. n. 15. Gam. d. decis. 353. n. 1. in med.

6 In text. ibi (*dos que casaõ*) Intellige de facto, cum de iure non valeat. Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 36. n. 6.

7 In text. ibi (*naõ hauendo descendentes ligitimos*) Vide Farinac. d. q. 149. n. 130.

AD §. XXIII.

Hereditas vel legatũ relictum sub tacita fide de restituendo incapaci.

1 Desumitur ex l. Cum quidam §. Diuus vers. In tacito ff. de Vsur. & l. Ex facto §. Iulius Longinus vers. Respondi ff. de Vulgari, & l. 3. §. Cũ ex causa ff. de Iure fisci. Vide Cou. de Sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 5. num. 3. Gom. l. 9. Tauri n. 21. Clar. §. Testamentum q. 31. n. 3. vers. Secùs autem si hæres, & in §. vlt. q. 79. n. 7. Pereg. de Iure fisci lib. 3. tit. 1. n. 5. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 2. cap. 10. á princip. P. Lessi tom. 1. de Iustit. lib. 2. cap. 19. dubit. 6. n. 60. plures Doctores refert Cened. ad Decretal. collect. 168. à n. 4.

2 An autem hæres teneatur hæc bona ad fiscum deferre antequam ei petantur? Dic posse illa bona retinere in conscientia, fructusquè percipere, quousquè per iudicis sententiam condemnetur, illisquè priuetur. Ita Cou. d. §. 5. n. 9. Perez l. 22. ad finem tit. 3. lib. 1. Ordin. Mariens. l. 6. glos. 8. nu. 8. tit. 8. lib. 5. nouæ Recopil. Spin. in Speculo testam. glos. 16. Princip. n. 48. Mol. in emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 9. num. 40. P. Lessi. d. dub. 6. nu. 61. Cened. d. collect. 168. n. 4. vers. Ea autem.

3 In text. ibi (*aquilo que assi he deixado tacitamente*) Illud scilicet in quo accommodauit fidem aufert fiscus. Vide l. Eum qui §. Pro parte ff. de Iure fisci. Gom. l. 9. Tauri nu. 22. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 169. vers. Quarta conclusio.

4 In text. ibi (*he applicado ao fisco*) Seculari scilicet, si rogatus tamen sit clericus applicatur ecclesiastico. Vide P. Molin. d. disp. 169. vers. Dubiũ est. Garci. de tacito Fideicommisso n. 41.

AD §. XXV.

De venditionibus, & alienationibus, quæ fiunt de rebus litigiosis dixi infra lib. 4. titul. 10. pag. 19. cum seqq. vbi plures Doctores citauimus, quibus addo Alexand Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Iudicijs resolut. 17.

AD §. XXVI.

De rebus quæ emere possunt temporales Regij officiales dixi infra lib. 4. tit. 15. pag. 32. cum seqq.

AD §. XXVII.

In text. ibi (*para as desfazer*) Ne vrbs ruinis deformetur leges duodecim tabularum statuerunt tignum alienum ædibus iniunctum non posse vendicari vt euellatur, sed agi posse ad duplum vt in l. 1. ff. de tigno iniuncto, & in l. In rem § Signum ff. de rei vendic. & in l. Cætera §. hoc Senatus in 1. ff. de leg. 1. Cald. Pereira de Extinct. emphyt. cap. 2. n. 2.

AD §. XXVIII.

Bona damnatorum ad amissionẽ vitæ, status, vel libertatis.

Desumitur ex Auth. Bona damnatorum Cod. de bonis proscript. Vide Pereg. de Iure fisci lib. 5. tit. 1. num. 4. cum seqq. Gam. de Sacram. præst. q. 6. nu. 10. P. Molin. de Iustit. tract. 3.

fine descẽdentibus, aut ascendentibus usq; ad tertiũ gradum insistantur. tract. 3. disp. 20. nu. 8. & 9. Benedict. Pinel. Select. iuris interpret. lib. 2. cap. 20. nu. 2. Benedict. Ægid. in repet. l. 1. cod. de Sacros. Eccles. p. 1. §. 5. n. 17.

AD §. XXXII.

1 Vide Farin. in Praxi crimin. p. 5. q. 128. n. 47. vbi tenet quod bona occidentis se ipsum applicantur fisco vbi numeris seqq. hoc ampliat, & limitat.

Ius conficiendi, & vendendi saponem. 2 Ius conficiendi, & vendendi saponem est regale vt per Cabed. p. 2. Aresto 8. licet aliud velit, & dicat iudicatum fuisse Gam. decis. 31.

Facultas concedẽdi securitates bãnitis 3 Facultas concedendi securitates bannitis, & condemnatis est de reseruatis Principi. l. Relegati in fine ff. de Pœnis. Farinac. in Praxi crim. p. 1. q. 29. n. 80.

Legitimãdi potestas 4 Legitimandi potestas annumeratur inter ea quæ Principi reseruãtur. Vide Cassan. in consuet. Burgund. rub. 8. §. 3. verbo Abintestat n. 28. pag. 287. & §. 5. n. 40. pag. 295. Roland cons. 96. n. 2. vol. 3. Menoch. cons. 17. nu. 9. Mascard. de Probat. concl. 324. n. 2. Cald. Pereira quæst. forẽs. cons. 4. n. 33. Surd. cons. 1. n. 25.

Legitimationes in hoc Regno non sunt veræ, sed dispensationes. Legitimationes in hoc Regno non sunt veræ legitimationes, sed potiùs dispensationes. Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Sine curatore n. 51. vers. Aduerto tamen, & n. 52. & de Nominat. q. 21. nu. 64. & in responso pro Sebastiano Limpo nu. 46. & 47. & quæst. forensium lib. 1. q. 28. n. 23. Valasc. cons. 163. n. 7. & de Partit. cap. 12. n. 42. Cabed. p. 2. decis. 69. nu. 3. Menoch. cons. 181. n. 17. & cons. 306. nu 24. cum seq. & cons. 390. n. 53. Flores ad Gam. decis. 11. Garci. de Nobilit. glos. 2. nu 77. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 138. n 41. cum seqq.

5 Mensurarum deputatio seu exequatio est quid regale, vel saltem de mero imperio, ideo pondera & mẽsuræ cum titulo & inscriptione Regis vel dominorum loci signari debent. Ita Auendan. de Exequendis mand. p. 1. cap. 1. pag. mihi 32.

Ad tit. 27. Ordinat. Regiæ. *In antiq. tit. 45.*

Dos foraes & determinações que sobre elles se tomou.

AD §. I.

IN text. ibi. (*nem isso mesmo leuarião, &c.*) Vide Cabed. p. 2. decis. 65 & decis. 109. nu. 1. & nu. 5. vbi tenet hãc Ordin. quatenus admittit præscriptionem immemorialem contra forale intelligendã esse vel in rebus cõtentis in altero forali simili, vel in illis personis, quæ tempore, quo foralia facta fuerunt, erant in illa possessione immemoriali.

AD §. II.

In text. ibi. (*ao tempo do contrato*) Loquitur quando certo pretio vel pensione regalia iura fuerunt concessa alicui ciuitati, vel oppido, nam tunc non veniunt iura futura, resoluit D. Barbos. in l Diuortio §. Quod in anno nu. 18. ff. soluto matrimon. Boer. decis. 50. nu. 17. Greg. l. 37. tit. 9. part. 6.

AD §. III.

1 In text. ibi. (*que tinhaõ foraes, leuauaõ algum direito, &c.*) Vide infra hoc lib. tit. 45. §. 34. 35. & 36. Cabed. decis. 109 p. 2.

2 In text. ibi. (*pois sempre contra os taes estaua a mà fè*) Nota quod quando con-

do constat de mala fide immemoria. lis præscriptio nihil operatur. Vide Palat. in repet. cap. norab. 1. §. 1. nu. 7. Cou. in reg. Possessor. p. 2. §. 8. nu. 4. Bald. de Præscript. 1. p. 3. princ. q. 10. nu. 26. Mench. Illustr. cap. 81. nu. 10. vers. Contrarium Menoch. remed. 15. Recup. nu. 417. Mascard. de Probat. concl. 1213. nu. 45. cum seq.

3 In text. ibi *(estaua a mà fè prouada pelo foral)* Summè ponderanda est decisio, & ratio huius Ordin. quæ desumitur ex traditis per Abb. cons. 19. ad fin. lib. 2. quod qui penes se habet scripturam præsumitur illius habere notitiam Rot. Bonon. decis. 71. n. 6. & 7. Syluan. cons. 57. n. 27. & cons. 70. n. 12. Burg. cons. 14. n 39. Menoch. cons. 147. nu. 31. Otalor. de Nobilit. 2. p. 3. p. cap. 3. n. 4. vers. His tamen. Surd. decis. 153. n. 3. & decis. 288 n. 54. & cons. 4. nu. 8. Cald. Pereira in responso pro monasterio de Osser 1 n. 3. Idem si instrumentum præsentauerit in iudicio, vel de eo mentionem fecerit vt per Aym. cons. 201. n. 31. Surd. cons. 4. n. 46. & cons. 5. n. 37. & cons. 351. num. 19. Et præsumptio ista non facit omnimodam probationẽ malæ fidei, & purgatur per 30. annos ex Ias. in l. fin. Cod. Vnde vi num. 17. Cou. in reg. Possessor p. 2. § 8. nu. 4. Deci. cons. 318. col. fin. Afflict. decis. 13. num. 11. Grat. cons. 65. n. 24. cum seq. vol. 2. faciunt quæ Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 9. n. 298. pag. 508. Menoch. lib. 6. de Præsumpt. q. 23. n. 64. & 74. & consequenter contra contenta in ea non potest prætendi præscriptio, quia conuincitur de mala fide, sequitur Felin. in cap. Si diligenti col. 3. ad finem de Præscript. Deci. cons. 267. ad finem, eleganter D. Barbos. in priuaris scholijs ad l. Quominus nu 31. ff de Flumin. & in terminis id quod determinat hæc Ordin. tradit Bald. de Præscrip. 1. p. 3. princ. q. 10. n. 26.

Ad tit. 28. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 45. à §. 6.*

Que as alfandegas, sizas, terças, &c.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 IN text. ibi *(saluo se expressamente forem nomeados, & dados na dita doação)* Nec sufficit generalis mẽtio, quia specificam requirit hæc lex iuxta resoluta per Afflict. decis. 220. n. 16. & vide Garci. de Nobilit. glos. 1. §. 1. n. 4. cum seqq. Et ius exigendi gabellas non potest præscribi secundùm Azeued. ad l. 2. tit. 14. lib. 4. nouæ Recop. Ad acquirendum tamen ius gabellarum requiritur titulus expressus cum sit de maximo imperio, & iurisdictione, & sine titulo non potest præscriptione acquiri, prout iudicatum fuit in supremo Senatu anno Domini 1618. & refert Phæb. decis. 24. n. 28. in fine. *Senatus Supplic. iudicauit.*

2 Nota quod quando Princeps motu proprio aliquid concedit clausula non obstante tali lege necessaria non est ex Burg. cons. 45. n. 21.

AD §. II.

Nota quod tertia bonorum conciliorum, & Reip. ad Principem iure proprio non spectat, sed deputata est operibus publicis, & murorum restaurationi, quorum Princeps pro suo munere curator est, vt per Cabed. p. 2. decis. 59.

2 In text. ibi *(para as obras das fortalezas, & muros)* Vide Cabed. p. 2. decis. 26. n. vlt. vbi resoluit quod ciues domi castrorum, seu arcium non tenentur illas reficere tempore belli,

sed

sed refici debent de redditibus Tertiarum, vt vocant, quæ soluendæ sunt Regi, & limitat in arcibus, & castellis, quorum reparatio pertinet ad perfectos arcium, seu Alcaides mores, & sublimitat casu, quo hæc reparatio ad eos non pertineat, quia tunc ex dicta tertia est facienda.

In antiq. tit. 34.

Ad tit. 29. Ordin. Regiæ.

Dos relegos.

HVius verbi ethymon deductum videtur à verbo, relego, quasi alia vina videantur relegata, & semota, durante tempore in quo Regis vina vendi solent, in hoc oppido Vimaranensi erant menses Ianuarij, & Februarij huius relegationis, sed compositione facta in pecunia quotannis soluenda relegatio sublata est, vt habetur in forali concesso prædicto oppido.

Nota quod á Kalendis Nouembris vinum nouum potest bibi l. Iubemus Cod. de erogat. milit. annonæ Vide Rip. de Peste tit. de remedijs ad conseruandam vbert. n. 143.

In antiq. tit. 32.

Ad tit. 30. Ordin. Regiæ.

Que as herdades nouamente acquiridas por el Rey, não sejão auidas por reguengos.

A Tempore Petri Regis bona immobilia Regi, & coronæ Regiæ quocunque titulo acquisita non potiuntur immunitatibus, & priuilegijs, quæ antea concessa fuerũt agricolis colẽtibus prædia Regi tributaria, quæ regalenga, seu reguenga appellãtur, vel fundi patrimoniales, de quibus Valasc. de Iure emphyt. q. 13. vbi n. 1. vers. Hos autẽ, tradit posse alienari sine Regis consensu, & idem resoluunt Cald. Pereira de Extinct. emphyt. cap. 2. n. 9. & Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 36. n. 33. licet Cald. d. tract. cap. 4. nu. 35. contrarium asserere videatur, sed illius sententia, quam secundo loco astruit, intelligenda est in prædijs, & alijs bonis immobilibus à Rege emphyteusim concessis ad vitas, vel in perpetuum, eo pacto, vel conditione ne vendi, vel alienari possint absque Regis assensu, in alijs autem prædijs, & bonis, quæ ab antiquo præstita certa pensione à colonis possidentur alienari, & diuidi non prohibentur, extat sententia lata in Senatu ciuilium causarum anno Domini 1578. iudicibus D.D. Antonio Dinis, & Gaspare Ferrazio, scriba Ludouico Gondicalico à Pina inter Franciscum Gondicaluum, & Antonium Peixotium huius oppidi Vimar. verba autem sunt. *O qual casal, posto que fosse foreito a Dom Duarte que Deos tem, ou à Infanta sua mãy, por estar no reguengo, os taes bẽes de reguengo se podem alimentar liuremente sem consentimento do direito senhorio, com lhe ficar salua sua pensaõ segundo direito,* nec etiam solui debet laudemium, quia Regis concensus non postulatur.

Senatus ciuilium causarum iudicauit.

Ad tit. 31. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 33.

Que os que tẽm herdades nos reguengos não gozem, &c.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

IN text. ibi (*& serão constrangidos para a vezinhança & encarregos dos conselhos*) Aliàs enim hi à munerí-

Q bus

bus personalibus excusantur l. Semper §. Coloni ff. de Iure immun. l. fin. Cod. qui dari tut. l. Coloni Cod. de Excusat. tutor. Vide Montan. de Tutelis cap. 35. num. 224. & seq. Gutier. eod. tract. p. 1. cap. 20. n. 16.

In antiq. tit. 21.

Ad tit. 32. Ordin. Regiæ.

Que os Almoxarifes del Rey, ou outrem, não tome cousa algũa do nauio que se perder.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Vide l. 1. in fine ff. de Naufragijs, & l. 1. l. De submersis Cod. eod. tit. lib. 11. & apud Hispanos l. 9. tit. 10. lib. 7. nouæ Recopil. vbi Azeued. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 11. cap. 5. col. 1237. Farin. in Praxi crimin. p. 6. quæst. 168. nu. 71. cum multis sequentibus.

AD §. I.

Capta in bello iusto efficiũtur capientiũ.

In text. ibi (*as cousas assi perdidas serão da quelles que as primeiro occuparem*) Aduerte etiam quod capta in bello iusto efficiuntur capientium. Vide Sayr. in Claui Regia lib. 10. tract. 2. cap. 3. n. 31. Cabed. p. 2. decis. 44. nu. 16. Illa verò quæ hostes nostris abstulerunt postquàm in tuta præsidia deducta sunt, & iterùm recuperata virtute nostrorum non debent restitui antiquis dominis, sed penes recuperatores manebunt ita Balth. Ayala in tract. de Iure, & officio belli lib. 1. cap. 5. n. 37. cum seqq. vbi allegat l. 26. & 81. titul. 6. part. 2. & l. 13. tit. 9. part. 5. Vincent. de Franch. decis. 268. Farin. p. 4. in calce libri decis. 120. D. Barbos. in priuatis schol. ad l. Id quod apud hostes 9. ff. de legat. 1. Cabed. p. 2. decis. 26. n. 1. & 2. & decis. 88.

In antiq. tit. 16.

Ad tit. 33. Ordin. Regiæ.

Das jugadas.

De iugatione.

De Iugatione agit text. in l. Immunitates 9. Cod. de Agricolis, & censit. lib. 11. & agunt Valasc. de Iure Emphyt. q. 17. nu. 7. Cabed p. 1. decis. 188. & p. 2. decis. 64. Orozc. in Thesauro linguæ Hispaniæ fol. 509.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

In text. ibi (*de cada jugo de boys*) Quid pro iugo mularum, seu aliorum animalium? Dic idem quod de bouibus ita determinat Guid. decis. 470. vbi dicit quod boues, seu duæ mulæ faciunt iugum quoad solutionem, de qua hic per l. Ædiles in 2. §. Si forte iugum mularum ff. de Ædilit. edicto. Sed in hoc loci consuetudo semper obseruanda.

AD §. I.

In text. ibi (*& este moyo que se ha de pagar*) Intellige non deductis expensis. Vide Cabed. p. 1. decis. 188. n. 2. D. Barbos. in l. Fructus nu. 32. ff. Soluto matrim.

AD §. III.

In text. ibi (*antes que o tire do lugar para outra parte*) Vide D. Barbos. in l. Diuortio §. Interdum num. 10. ff. Soluto matrim. ad hoc quod quando ex fructibus debetur triticum, vel vinum fisco non possunt extrahi, nisi prius certioretur collector tributi, & citat Valasc. de Iure Emphyt. q. 30. n. 15.

AD

AD §. VII.

1 In text. ibi (*não leue della o pão*) Vide D. Barbos in l. Diuortio §. Interdum n. 10. ff. Soluto Matrim. Et collector potest intrare agrum vt colligat ibi collectam sibi debitā Cæpol. de Seruitut. rustic. præd. cap. 1. n. 24. vers. 8. Fallit. Padil. in l. Per agrum n. 16. Cod. de Seruit.

2 Nota quod si colonus partiarius portet ad domum suam omnes fructus non committit furtum, quia in dubio non præsumitur detulisse partem domini animo illos furandi vt post Fabr. Angel. & alios resoluit Farin. in Praxi crimin q. 164. n. 25. & n. 26. ex Beluis. resoluit quod socius in materia pecudum si vendat omnes fætus animalium, quæ in societatem habuit, nō committit furtum, licet bene teneatur partem suam reddere suo socio principali.

AD §. VIII.

Vide Cabed. p. 1. decis. 188. nu. 7. vbi quod priuilegium monasterium Alcobacæ per quod agricolæ prædicti monasterij excusantur á tributo iugationis non comprehendit emphyteutam, cui præd. monasterium concessit emphyteusim pro certo canone, & pensione.

AD §. IX.

In text. ibi (*porem se os contractos, &c.*) Contrarium de iure communi certum est vt infra probauimus lib. 4. tit. 38. in Princip. n. 2.

AD §. X.

Vide Deci. in l In omnibus causis n. 9. ff. de Regulis iuris. Cabed. p. 1. decis. 188. n. 9. & p. 2. decis. 64. nu. 8. quod colonus clerici tenetur soluere tributum si pro certa pensione colit, secùs si pro pensione incerta, quæ dicitur cota, & nu. 10. quod non loquitur in priuilegio concesso á iure communi.

AD §. XVII.

In text. ibi (*monteiros*) Vide Cabed. p. 2. decis. 64. nu. 12. *que o priuilegio de monteiro não escusa de pagar jugada.*

AD §. XXII.

Vide Valasc. de Iure Emphyt. q. 17. n. 28. col. 2 quod qui soluunt alia tributa non debent adstringi ad tributum iugationis.

AD §. XXIII.

In text. ibi (*porque pelos ditos tributos &c.*) Vide Cabed. p 1. decis. 188. n. 3. quod à iugationis tributo excusetur terra, ex qua pensio Regi soluitur.

AD §. XXV.

Vide Valasc. de Iure emphyt. q. 17. n. 7. Cabed. p. 2. decis. 64.

In text. ibi (*ou beneficiados*) Idem resolue in Commendatarijs Cabed. d. decis. 64. n. 11.

In text. ibi, (*saluo se nos ditos clerigos*) Vide Valasc. d. q. 17. num. 16. Cabed. decis. 64. n. 7. & 10.

AD §. XXVIII.

Vide Cabed. decis. 75. p. 2. n. 11. vbi dicit quod Rex Alphonsus V. limitauit quædā priuilegia, quæ concesserat super exemptione de soluendis iugeribus, quia postea procedente tempore cæperunt grande præiudicium afferre ipsi Regi.

Extraua. 1. ti 6 p. 5. De minis, & metallis.

Ad tit. 34. Ordin. Regiæ.

Das minas, & metaes.

VIde Gregor. l. 5. verbo Emineras tit. 15. part. 2. Afflict. decis. 321. Azeued. l. 2. cum seqq. tit. 13. lib. 6. nouæ Recopil. Farin. in Praxi crimin. p. 3. q. 104. á n. 33. cum seqq. optimè D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir à n. 18. ff. Soluto matrim. Cabed. p. 2. decis. 55.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

Metalla possunt fodi in fundo alieno. In text. ibi (*ainda que seja em terras de pessoas particulares*) Ergo in fundo alieno quis potest effodere metalla inuicto domino, quod præsupponere videtur text. in l. Cuncti Cod. de Metallar. lib. 11 vbi glos. 1. Vide Roman sing. 611. Greg. l. 27. verbo Pedrera tit. 11. part. 4. Pereg. de Iure fisci lib. 4. tit. 2. nu. 14. Farin. in Praxi crimin. q. 104. à n. 44. D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir nu. 18. cum seq. 21. & 24 ff. Soluto matrim. & n. 23. resoluit cũ alis, quos citat quod si antequam inueniatur vena dominus fundi sciens eam perquiri, dicat se eã velle perquirere præferendus videtur.

AD §. I.

Venæ perquiri possunt in fundo alieno. 1 In text. ibi (*sem primeiro pedir licença ao Prouedor dos metaes*) Nota in Regnis Hispaniæ quemlibet posse inquirere venas in fundo alieno si Prouisor minarum licentiam ei tribuat venas perquirendi per l. 4. §. 2. & l 5. §. 15 tit. 13. lib. 6. Ordin. resoluit D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir nu. 24. ff. Soluto Matrim. vbi etiam tenet quod in perquirenda, & inuenienda vena ille præferendus est, qui prius præoccupauit.

2 In text. ibi (*pagarão o damno que fizerem*) Vide Azeued. l. 4. & 5. tit. 13. lib. 6. nouæ Recop. D. Barbos. d. §. Si vir nu. 27. vbi resoluit posse inquiri lapides pretiosos in fundis alienis, etiamsi per hoc lædatur superficies, satis enim est domino fundi solui damnum.

AD §. II.

In text. ibi (*que a registarà no liuro della*) Vide D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir nu. 25. in princip. ff. Soluto matrim. vbi tenet quod in hoc Regno, & in Regno Castellæ per l. 4. §. 4. tit. 13. lib. 6. Ordin. veniam inuentam iubetur registrari intra certa tempora, & cum certis solemnitatibus, non ad hoc vt quis dominium quærat in vena, sed vt dominium iam quæsitum non admittat.

AD §. IIII.

1 Vide Gregor. l. 5. verbo Emineras ad finem titul. 15. part. 2. Gom. l. 45. Tauri n. 51. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 54 col. 2. D. Barbos. in l. Diuortio §. Si vir num. 20. ff. Soluto matrim. vbi dicit quod propter labores, & impensas maximas, quæ fiunt in venis perquirendis in hoc Regno quinta pars exẽpta ab omni impensa est Regis, & reliquum inuẽtoris in Regno tamen Castellæ tertia pars conceditur inuẽtori, & duæ sunt Regis deductis prius impensis.

AD §. V.

2 In text. ibi (*poderão vender a quem quizerem*) Effodientes tamen, & purificantes metallum debent potiùs illud vendere fisco, & Principi pro iusto pretio, quàm alteri., quod per l. 1. Cod. de Metall. lib. 11. resoluit Farin. in Praxi crim. p. 3. q. 104 n. 64.

AD

In antiq. tit. 17.

Ad tit. 35. Ordin. Regiæ.

De successione habẽdis in bonis Regiæ Coronæ.

Da maneira que se terá na successaõ das terras, & bẽes da Coroa do Reyno.

AD §. I.

In successione bonorum Regiæ Coronæ patruus præfertur nepote filij primogeniti.

1 Vide Gam. decis. 174. à nu. 2. Emman. à Costa de Maioratu p. 3. n. 33. Iacob. de Saa in tract. de Primogen. à nu. 36. Valasc. de Iure Emphyt. q. 50. à nu. 13. Mariens. l. 11 glos. 7. n. 6. tit. 7. lib. 5. nouæ Recopil. D. Barbos. in priuatis scholijs ad l. Is potest ff de Acquir. hæred. nu. 5. & 11. Cald. Pereira quæst. foren. lib. 1. q. 11. num. 21. nouissimè Francisc. à Sousa in repet. l. Fœminæ ff. de Regulis iuris p. 1. n. 210. Et pro successione Regni, vel feudi latissimè pro vtraque parte plures referens Doctores exanimauit nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 24. de Feudis n. 457. cũ multis seqq.

2 In text. ibi (*ficassem sempre, &c.*) Nota quod filius maior successor in bonis Regiæ Coronæ statim post mortem patris habetur pro possessore, licet eorum possessionem realiter non acceperit. Ita Cabed. p. 2. decis. 32. n. 2.

Rex non potest modum imponere rebus per eũ donatis propter benemerita.

3 In text. ibi (*& doadas a quasquer pessoas*) Nota Regem rebus per eum donatis propter benemerita, & seruitia modum imponere non posse. Vide Palat. in reper. rub. §. 50. nu. 6. fol: 29. col. 2. Gregor. l. 10. verbo Aquel Rey tit. 18. part. 3. Pinel. in l. 1. Cod. de bonis mat. p. 3. num. 62. & in Rub. de Rescind. vendit. p. 1. cap. 2. n. 31. ad finem, Menoch. cons. 331. n. 101. Auend. ad l. 40. Tauri glos. 2. n. 77. Valasc. cons. 132. nu. 2. Pereg. de Iure fisci lib. 1. tit. habentes iura fisci n. 30. Cabed. p. 2. decis. 19. nu. 8. cum seqq. ex causa tamen potest. Vide Cabedum decis. 75. p. 2. nu. 10. cum seqq. Debet enim Rex in donationibus, quas facit, immotus persistere tanquam polus in cœlo. Vide Deci. in l. Nemo potest muraro num. 3. ff. de regul. iuris. Cott. in Memorab. verbo Princeps pag. 703. Molin. de Primog. lib. 4. cap. 3. n. 18. Menoch. cons. 331. n. 65. & cons. 378. n. 29. Flamin. de Resign. lib. 3. q. 17. n. 91. & q. 18. num. 92. & lib. 9. q 25. n. 19. cum seqq. Surd. decis. 234. n. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 2. n. 31. & 32. Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 2. n. 18.

AD §. II.

Vide Paul. Montan. de Tutelis, & curis cap. 35. nu. 62. cum seqq. Gutier. eod. tract. p. 1. cap. 21. n. 2. in fine, & vide quæ infra dixi lib. 4. tit. 104. in Princip. n. 8. pag. 239.

AD §. III.

In text. ibi (*nem tiuesse natureza de feudo*) Nota donationem bonorum Regiæ Coronæ nõ cen seri feudum, nec habere naturam feudi. Vide Iacob. de Saa in tract. de Primog. à num. 42. Molin. de Primog. lib. 1. cap. 13. à num. 47. Auend. ad l. 40. Tauri glos. 2. num. 42. D Barbos. in priuatis scholijs ad l. Is potest nu. 8. vers. Ad Ordinat. ff. de Acquir. hæred.

Donatiõ bonorum Regiæ Coronæ non tenetur feudum.

AD §. IIII.

In text. ibi (*filha as naõ podesse herdar*) Nota quod filia fœmina non succedit in bonis Regiæ Coronæ vt per Cabed. p 2. decis. 27. n. 1. Limita fortè nisi concedens, vel recipiẽs

esset fœmina vt per Deci. in l. 2. n. 28. ad fin. ff. de Regulis iuris. Tiraq l. 5. connub. glos. 1. p. 5. nu. 26. Menoch. cons. 65. nu. 59. nouissimè Lusitan. Francisc. à Sousa in repet. l. Fœminæ ff. de regulis iuris p. 1. num. 6. in fine & num. 10.

Fœminæ in Castella, Portugalia. Aragonia, Sicila & Legione succedunt in Regno. In Regno Castellæ fœminæ succedunt vt per Illesc. in Chronica Pontificali p. 2. lib 6. fol. 127. col. 3. D. Mart de Iurisdict. p. 1. cap. 26. nu. 105. Et in Regno Portugaliæ vt per Cost. de Succession. Regni pag. 171. Gregor. l. 2. verbo La hijatit. 15. part. 2. Azeued. l. 1. n. 6. titul. 3. lib. 2. nouæ Recopil. D. Mart. d. cap. 26. n. 108. Et in Regno Aragoniæ vide Curitam p. 5. Annalium Aragoniæ lib. 3. cap. 30. Et in Regno Siciliæ. Vide Menoch. cons. 65. n. 59. & 60. Et in Regno Legionis vide D. Mart. d. cap. 26. n. 105. In successione tamen Regni Franciæ fœminæ non admittuntur vt per Casian. in consuetud. Burgund. rub. 3. §. 8. n. 34. fol. 112. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 11. cap. 2. col. 1210.

AD §. V.

Iuspatronatus Regium primogenito defertur. Vide Perez l 1. tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 144. Auend. ad l. 40. Tauri glos. 2. n. 61. & 63. Cabed. de Valconcel. lib. 3. diuers. argument. cap. 7. nu. 16. Castill. lib. 3. quotidia. cap. 19. n. 250.

AD §. VI.

Vide Valasc. consult 132. num. 14. vbi quod lex mentalis habet locum in quibuscunque concessionibus bonorum Regiæ Coronæ, cum quibuscunque clausulis, & verbis etiam amplissime emanatis.

In text. ibi (*nem poderião ser emalheados*) Vide elegantem casum per Pinel. in l. 1. Cod. de bonis matern. p. 3. num. 52.

AD §. VII.

Emphyteuses bonorū coronæ regulantur secundùm emphyteuses priuatorum. Vide latissimè Cald. Pereira de Nominat. q. 15. nu. 24. & q. 22. nu. 1. cum multis seqq. Valasc. cons. 119. n. 6. tom. 2. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 480 n. 5. & disp. 633. n. 4.

AD §. X.

Clericus non succedit in bonis Coronæ. 1 Vide Matiens. l 11. glos 7. num. 6. tit. 7. lib. 5. nouæ Recop. Emman. á Costa de Maioratu p. 3. n. 33. Cabed. p. 2. decis. 27. nu. 3. Cald. Pereira de Nominat. q. 22. n. 4. & de Empt. cap. 8. n. 46. vbi asserit hanc Ordin. intelligi quando huiusmodi bona à Regia donatione pro primogenitis concessa profecta sunt.

2 Amplia in feudo, quod clericus habere non potest, cuius seruitium per alium præstare non valet. Vide Gregor. l. 6. tit. 26. part. 4. Cald. Pereira d. q. 12. nu. 34. Capic. Neapol. decis. 10 n. 4. & decis. 31. n. 2. Cacheran. Pedam. decis. 27. in fine. Camil. Borrell. cons. 34. num. 81. cum seqq. cent. 1. & nouissimè in Summa decis. tit. 34. de Feudis n. 215. cum seqq. Si tamen seruitium non sit personale, sed reale consistens in aliqua pecuniaria pensione, poterit tale feudum à clerico retineri ex Duenh. reg. 103. nu. 4. Clar. §. Feudum q. 78. nu. 4. Menoch. de Arbitr. casu 231. n. 8. & cons. 181. n. 8. Borrell. d. tit. 34. num. 217.

3 In text. ibi (*de ordẽs sacras*) Quæstionis tamen est quid si ante susceptos ordines sacros is habuit filiũ legitimum an excludat hoc casum patruum? Dic quod sic prout resoluit Cabed. d. decis. 27. n. 3.

Cleri-

4 Clericus in minoribus succedit in feudum. Vide Duenh. reg. 103. limit. 2. Menoch. d. casu 231. n. 10.

5 In text. ibi (*Beneficiados*) Etiam cum prima tonsura ex Menoch. consl. 181. n. 80. Secùs si viuente patre, vel eo mortuo, & re integra beneficium deponat, & fiat laicus. Vide Menoch. d. casu 231. à n. 12. Vel si possessor bonorum Regiæ Coronæ ingrediatur religionem, & ante professionem redeat ad sæculum, quia recuperabit illa. Vide Gregor. l. 6. verbo Religioso tit. 26. part. 4. Matiens. l. 1. glos. 1. n. 17. tit. 7. lib. 5. nouæ Recop. Ioan. Gratian. reg. 321. n. 4.

AD §. XI.

1 Vide Duenh. reg. 103. vers. Limita 6. Cott. in Memorab. verbo Clericus. Menoch. cons. 54. n. 2.

Milites Hyerosolomitani nõ succedunt in feudum

2 In text. ibi (*que podesse casar*) Non procedit ergò in militibus Sancti Ioannis Hyerosolomitani, qui in feudum succedere non possunt. Vide Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 3. §. 5. in fine n. 18. Menoch. de Arbitr. casu 231. n. 5. & cons. 54. nu. 1. & nu. 24. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. q. 71. art. 2. Cacheran. Pedam. decis. 27. num. 18. Nicol. Intring. de Feudis art. 1. nu. 208. p. 1. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 24. de Feudis á n. 624. vbi nu. 627. declarat secús esse in equitibus Sancti Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, & similibus.

AD §. XII.

Legitimati per subsequens matrimoniũ sunt verè legitimi.

1 In text ibi (*porem se tal filho fosse legetimado per matrimonio seguinte*, & ibi *he em todo perfeitamente legitimo*) Nota legitimatos per subsequens matrimonium ad ea omnia esse admittendos, ad quæ soli legitimi admittuntur. Vide Cardin. Mantic. de Coniect. vltim. volunt. lib. 11. titul. 12. Ceuall. Communium contra cõm. q. 2. n. 60. P. Azori. Institut. Moral. p. 2. lib. 2. cap. 14. q. 14. Menoch. lib. 4. de Præsumpt. q. 81. Peregrin. de Fideicommis. art. 24. Bern. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imp. lib. 2. concl. 141. D. Mart. in votis nouiss. decis. voto 94. á n. 3. plures refert Doctores ex Antiquioribus Cened. ad Decretal. collect. 68.

2 Amplia primò in feudo. Vide Duenh. reg. 350. ampl. 6. Nicol. Intring. cent. 1. q. 9. num. 261. Mozi. de Feudis tit. de Naturalibus Feudot. n. 97. Clar §. Feudum q. 82. num. 4. Cened. ad Decretal. collect. 68. nu. 3. Cald. Pereira de Nomin. q. 21. n. 33. Gabri. lib. 6. Communium tit. de legitimat. concl. 1. n. 22. Pereg. d. art. 24. nu. 9. Cardin. Mantic. d. tit 12. q 3. & de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 23. tit. 11. n. 2. Sosbech. de Feudis p. 9. num. 70. P. Azori. d. cap. 14. q. 14. Menoch. cons. 227. Lancelot. Galli. cons. 122. vol 2. Fachin. Controuers. lib. 7. cap. 51. in princ. Petr. Gregor. Syntagm. lib. 6. cap. 13. num. 1. nouissimè Camill. Borrell. in Sũma decis. tit. 34. de Feudis n. 352.

3 Amplia secundò in maioratibus. Vide Molin. de Primog. lib. 2. cap. 11. nu. 23. Auend. l. 40. Tauri glos. 11. à nu 41. Pereg. d. art. 24. n. 6. P. Henriq in Sum. p. 2. lib. 11. cap. 20. num. 2. lit. S.

4 Amplia tertiò ad sacros ordines percipiendos, & ad dignitatem, ac Episcopatum obtinendum. Vide P. Azori. d. cap. 14. q. 14. P Henriq. d. cap 20. n. 2. P. Soar de Censur tom. 5. disp 50. Sect. 1. á nu. 2. & Sect 5. á n. 7. D. Mart. in votis nouissim. decis. voto 94. n. 8.

5 In text. ibi (*tal legitimado ou per-*

filhado, &c.) Non procedit in bonis Regiæ Coronæ in Emphyteusim concessis, vide Valasc. cons. 120. nu.8. Cald. Pereira de Empt. cap.8. n.46. & faciunt quæ idem Cald. de Nominar. q.18. n.7. licet contrarium resoluat Cabed. p.2. decis.24. n.4.

6 In text. ibi (*saluo no caso onde especialmente lhe fosse outorgado*) Ergo legitimatus simpliciter quantuncunque generaliter ad succedendum, in maioratibus, feudis, & alijs rebus similibus non potest succedere, vt per Cabed. p.2. decis.27. n.4.

7 In text. ibi (*expressamente fosse declarado que as podesse herdar*) Nota quod quando legitimatio facta fuit à Principe ex certa scientia legitimando naturales ad succedendum in maioratibus, ex vi, & potentia dictæ clausulæ legitimatus excludit omnes alios substitutos transuersales, resoluit Phœb. decis.97. n.12.

AD §. XIIII.

Neptis in filio masculo testatoris dicitur descendens per lineā masculinam. Vide Cassan. in consuetud. Burgund. rub.3. §.5. in princip. nu 66. & rub.7. §. 12. verbo Ne les descendant n.2. Gom. l.22. Tauri. n.10. col. 4. & l.40. nu.61. Molin. de Primog. lib.1. cap.6. num.39. & 40. Menoch. cons.318. nu. 6. & cons.379. num.26. nouissimè Francisc. á Sousa in repet. l. Fœminæ ff de regulis iuris p.1. n.288.

AD §. XV.

Vide Duenh. reg. 385. Tiraq. de Primog. q 3. n.2. cum seq. & num. 6. latissimè Cabed. p.2. decis.32. per totam.

AD §. XVII.

In text. ibi (*ficassem todas insolidum &c.*) Nota bona Coronæ, & regalia non posse diuidi non obstante clausula quod talia bona regalia possint diuidi. Ita Cabed. p.2. decis.27. n.5. vbi cogitandum relinquit si talia bona solita sint diuidi inter hæredes per quadraginta annos. *Bona Coronæ, & regalia nō possunt diuidi.*

AD §. XVIII.

1 In text. ibi (*que a tal doação se podia fazer com expressa auctoridade delRey*) In maioratu tamen constituto ex bonis priuati Regis assensus necessarius non est, ex Cou. lib.3. Vari. cap. 6. à num.5. Gom. l.40. Tauri n.89. Molin. de Primogen. lib.4. cap.6. num.25. & lib.1. cap.1. nu.25. Pinel. in Rub. Cod. de Rescind. vendit. p. 1. cap.2. n.18. prope finem. Surd. de Alimentis tit.8. priuil.93. n.1. *In maioratu constituto ex bonis priuati Regis assensus non est necessarius.*

2 In text. ibi (*não a pode vender, nem escambar*) Nec etiam in testamento de ea potest disponere, legare, vel mortis causa donare etiamsi legatū fiat Ecclesiæ. Ita Cabed. p. 2. decis. 27. n.6. & vide quid decis.37.

AD §. XIX.

In text. ibi (*por nenhũa maneira podessem ser dadas*) De licentia tamen Principis potest, vt in §. 18. & vide Tiraq. de Iure Primogen. q.8. n.1. in fine. Gom. l.40. Tauri num.34.

AD §. XX.

In text. ibi (*por quanto separado o matrimonio, &c.*) Vide D. Barbos. in l.2. in princip. p.1. n.40. ff. Soluto matri. Gasp. Rodeti. de Annuis reddit. lib. 3. q.7. nu.53. P. Sanch. de Matrim. lib.7. disp.87. nu.30. Valasc. cons.8. num.4. vers.4. & de Partit. cap.6. num 31. Vide tamen Steph. Gratian. Marchiæ decis.126.

AD

AD §. XXI.

Rex solutus est legibus.

1 In text. ibi (*porque nenhũa ley por o Rey feita o obriga, senão em quanto elle, fundado em razão, & igualdade, quizer a ella someter seu real poder*) Desumitur ex l. Princeps ff. de Legib. & ex l. Digna vox Cod. eod. Vide Cou. in cap. Alma mater p. 1. §. 1. nu. 3. & 4. Nau. in cap. Si quando except. 8. n. 12. & 13. de Rescript. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 72. n. 26. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 7. nu. 70. & cons. 331. n. 64 Mench. Illustri. lib. 1. cap. 1. à n. 19 & cap. 2. n. 1. & cap. 26. nu. 13. Mexi. in tract taxæ panis concl. 5. n. 52. Fachin. controuers. lib. 1. cap. 2. Brunor. à Sole in locis communib. verbo Princeps 10. Surd. de Aliment. tit 1. q. 1. á num. 10. Cabed. diuers. argument. lib. 3. cap. 1. sub n. 3. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 10. nu. 51 Flamin. de Resignat. lib. 3. q. 1. á n. 16 Sayr. in Claui Regia lib. 3. cap. 4. nu. 10. P. Azori. Instit. Moral. p. 1. lib. 5. cap. 11. P. Ioann. Pined. tom. 2. in Iob. cap. 34. vers. 18 pag. 637. Cabed. p. 2. decis. 78.

2 In text. ibi (*liuremente a elRey em todo o caso*) Vide Cabed. p. 2. decis. 27. n. 7. quod bona Coronæ Regi vendi possunt.

AD §. XXII.

In text. ibi (*fossem os ditos bẽes auidos por bẽes da Coroa, &c.*) Vide Tiraq. in l. Boues §. Hoc sermone limit. 14. n. 2. ff. de Verborum significat. Cabed. p. 2. decis. 27. n. 9 vbi quod fundus regalis permutatus pro patrimoniali, fit patrimonialis, & qui succedebat in fundo permutato succedere etiam debet in eo, cum quo facta fuit permutatio.

AD §. XXIIII.

Nota quod iuspatronatus non venit in donatione generali facta à Rege nisi de eo specifica fiat mentio. Vide Cabed. p. 2. decis. 27. n. 10. & de Patron. Regiæ Coronæ cap. 3. num. 3. Benedict. Ægid. in repet. l. 1. Cod. de Sacros. Eccles. p. 5. §. 2. n. 18. vers. Tertia.

AD §. XXV.

1 In text. ibi (*ou em perda conhecida das rendas, &c.*) Vide D. Barbos. in l. Si mora num. 61. ad finem ff. Soluto matrim.

2 In text. ibi (*que taes contratos não deuem durar mays que a mercê feita ao dito donatario*) Nota quod contractus valere non debet, nisi quandiù durat ius concedentis. Vide l. Necessario §. fin ff. de periculo, & commodo rei vend. l. Si quis domum §. Huic subiungi ff. Locati. Valasc. de Iure Emphyt. q. 10. num. 4. Cabed. p. 2. decis. 27. num. vlt.

Ad tit. 36. Ordin. Regiæ.

Como pela verbal incorporação se vnem à Coroa do Reyno os bẽes confiscados.

Bona quando dicantur fisco incorporata, vel Regiæ Coronæ vnita, vide l. Si quando Cod. de bonis vacant. lib. 10. Martin. Laudens. in tract. de Fisco quæst 44. & quæst. 247. Franc. Lucan. de Parma eod. tract. p. 1. num. 121. Latè Farin. in fragmentis criminalib. lit. B. num. 116.

AD

in antiq. tit. 47.

Ad tit. 37. Ordin. Regiæ.

Das mulheres que têm cousas da Coroa do Reyno, & se casaõ sem licença del Rey.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Valida est conditio posita à Rege in donat. factis de bonis Regiæ Coronæ de nubendo fœminæ ab ipso nominanda.

1 DE intellectu, & validitate Ordinat. in præsenti, & similis in Regno Neapol. & alijs Regnis, vide Afflict. in cap. 1. §. Præterea n. 20. & 21. quibus modis feudum amittatur lib. 1. fol. 40. & in cap. 1. §. Donare nu. 24. & 25. Qualiter por. olim feud. alien. lib. 2. fol. 33. Felin in cap. 1. de Spõsal. n. 15. Azeued. l. 10. & 11. tit. 1. lib. 5. nouæ Recopil. Victor. in priori relect. de Matrim. n. 11. Clar. lib. 5. §. fin. q 81. stat. 3. Gregor. l. 1. verbo Muger titul 5. part. 4. Menoch. conf. 4. n. 13. Mench. Illustri. cap. 17. n. 9 P. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 27. & lib. 7. disp 3. n. 4. Et ex nostris Lusitanis peculialiter de hac Ordinat. Cost. in §. Si arbitratu limitit. 2. nu. pen & vlt. Cabed. p. 2. decis. 31. per totam. Bened. Ægid. in repet. l. Titiæ p. 3. n. 60. ff. de condit. & demonstrat.

2 Nouissimè extat pragmatica edita à Rege nostro Philippo II. anno Domini 1616. qua cautum est, & prohibitũ omnibus personis cuiuscunque status, & conditionis bona Regiæ Coronæ possidentibus, vel illis, quibus in futurum spes est succedendi in prædictis bonis, vel ad illa se habiles reddere voluerint, ne possint matrimonium contrahere absquè Regis facultate, præsentata prius patris licentia, vel curatoris, si patre careant, nullo commodo mori: si verò parentes, vel curatores prædictam licentiam præstare negent, apud Palatinos Senatores petenda est, qui cognitas super matrimonio contrahendo propositas rationes deferre debent ad Regẽ. Illas verò personas, quæ non adhibitis his requisitis, matrimonium contraxerint, earumquè descendentes ipso iure inhabiles, & incapaces reddit successionis prędictorum bonorum, non obstantibus quibuscũque clausulis in eorum donationibus insertis, &c.

Ad tit. 38. Ordinat. Regiæ. *In antiq. tit. 18.*

Em que tempo as cartas das doações & mercês deuem passar pela Chancellaria.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

IN text. ibi (*pela Chancellaria*) Vide Valasc. consult. 72. nu 19. ad hoc quod Regia concessio, seu charta quousquè transeat per Chancellariã non facit posse dici quem prouisum.

AD §. I.

1 In text. ibi (*por estarem em posse das terras*) Ad incurrendam pœnam, de qua hic requitebatur possessio. Vide Afflict. in cap. 1. nu. 5. cum seqq. de Cap. Corradi lib. 3. fol. 73. & in cap. 1. quo tempore miles n 93. lib. 1. fol. 86. Valasc. consult. 167. n. 6. Cabed. p. 2. decis. 2. nu. 8. & vide casum per eundem Aresto 1. d. p. 2.

2 In text. ibi (*que as taes pessoas sejão obrigadas, &c.*) An teneantur successores in causa huius legis iurare de nouo fidelitatem? Vide Azeued. l. 1. tit 6. lib. 8. Recopil. Surd. decis. 159. n. 5. vbi n. 17. quod iuramentum fidelita-

delitatis, quod â subdito præstatur ratione subiectionis, & iurisdictionis non potest præstari per procuratorem, secus verò in eo quod præstatur á vassallo ratione feudi.

3 In text. ibi (*ou de juro, & herdade*) Vide ad quid D. Barbos. in l. Quia tale n. 2. ff Soluto matrim.

4 In text. ibi (*requerer confirmação*) Quam tenetur impettare. Vide Valasc. consl. 167. Cabed. p. 2. decis. 5.

5 In text. ibi (*atè seys meses*) Vide Pichard. in tract. de Mota nu. 33. vbi resoluit quod ille qui iustam causam habet ignorandi se debere, etsi retardetur moram non facit, & n. 118. tenet quod mora non emendatur cum ius actoris factum est deterius.

Ad tit. 39. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 20.

Que se nāa faça obra por carta, ou aluarà del Rey, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text. ibi (*sejão selladas*) De sigillo, vide Cou. Pract. cap. 22. n 8. Afflict. decis. 153. n. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 61. Et quod sententia vt executioni mandetur postquâm est extracta á processu debet sigillari in Chancellaria, nouissimê tradit Mendez á Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 21. num. 1.

2 Nota quod gratia litteris non expeditis dicitur informis. Vide Molin. de Primog. lib. 2. cap. 7. n. 57. Cabed. p. 2. decis. 39. nu. 8. Mascard. de Probat. concl. 845. nu. 2. vbi n 4. asserit de mente Summi Pontif. significantis supplicationem esse quod suæ commissiones habeant tacitam conditionem si per chancellariam litteræ super eis potuerint expediri.

3 In text. ibi (*sejão obrigados de as passar, & tirar pela chancellaria*) Vide Cabed. p. 2. decis. 39. n. 9. Vnde sententia, quæ non transiuit per chancellariam, vel non habet sigillum solitum apponi non probat. Vide Mascard. de Probat. concl. 1303. n. 3. Flamin. de Resignat. tom. 2. lib. 10. q. 1. n. 18. & 19. & 34. & lib. 2. q. 25. & lib. 8. q. 2. à nu. 18. Farin. de Delictis p. 4. consil. 60. n. 25. Valasc. consult. 72. num. 19.

Ad tit. 41. Ordin. Regiæ.

tit 19. In antiq.

Que se não faça obra por portaria que da parte del Rey se der, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 HÆC Ordinatio aucta est per quandam pragmaticam à Rege Philippo II. editam anno Domini 1604. quæ irritum, nulliusquè effecti dicit omne illud, quod per portariam fit, pœnamquè priuationis officij imponit Officialibus, qui huiusmodi portariam executioni mandauerint.

2 Nota quod Principis mandatum scriptis, & subscriptione Principis probari debet. l. Vni Cod. de Mandatis Principum. Auth. Vt diuinæ iussiones subscriptionem habeant. Mascard. de Probat. concl. 845. Farin. in Praxi crimin. p. 3. quæst. 97. num. 53. cum multis sequentibus.

AD

In antiq. tit. 19.

Ad tit. 43. Ordin. Regiæ.

Das cartas impetradas del Rey por falsa informação, an calada a verdade.

Ad Princip. Ordin. Regia.

1 Vide apud Hispan. l. 1. cum seqq tit. 14 lib. 4 nouæ Recopil. vbi Azeued. Doct. in cap Super litteris de Rescript Menoch. cons. 1. nu. 399. Farin. cons. 93. Baptist. Leonell. in tract. de Subreptione rescripti Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib 1 concl. 14. consid. 1. D. Mart. in votis nouiss. decis. voto 217. & voto 237. Valasc. cons. 72. n. 8. Alexand. Trentasinq. Vari. resolut lib. 1. titul. de Rescript. resolut 5. latè Farin. in Praxi crim. tit de Falsitate, & simulat. p. 6. q. 150. n. 146 cum seqq. vbi agit an, & quando pœna fa si puniatur rescriptum subreptitiũ, vel obreptitium á Principe impetrans. Nouissimè Mendez à Castro in Praxi Ecclesiastica Lusitaniæ lib. 2. cap. 3. n. 12.

Clausula si preces veritate nitantur

2 De subintellecta clausula, si preces veritate nitantur, vide Doct. in l fin. Cod. de diuersis Rescript. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 20. limit. 11. nu 40. Menoch. cons. 103. num. 22. Æmil. Verall. decis. 128. n. 2. P. Soar. de Legibus lib 8. cap 18. n. 10. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 26. nu. 7. in fine Latè Alexand Trentasinq. Vari. lib. 1. tit. de Rescript. resolut. 7.

Mētio est facienda de lite pendente. & de statu causa.

3 In text. ibi (*calandonos algũa verdade*) Veluti de lite pendente non faciendo mensionem vt per Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de Euocar n 87 pag. 269. Perez tit. 3. lib 3. Ordin. pag. 449 & 701. Azeued. l. 1. n. 5. tit. 5. lib. 4 nouæ Recopil. Flam. de Resignat. lib. 2. q 3. n. 60. cum seq. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 4. à nu. 630. Cened. ad Decretal. collect. 53. n. 1. vbi nu. 2. an quando concessio Principis facta est motu proprio aliquid operetur, etsi de lite pendente nulla in ea fiat mentio, & n. 3. idem quærit quando additur clausula ex certa scientia.

4 Amplia vt etiam de statu causæ sit facienda mentio. Menoch. de Arbitr. casu 202 nu. 6. Lancelot. d. cap. 4 illat. 7. n. 649. Stephan. Gratian. Discept. Forens cap. 100. n. 37.

5 Limita quando lis esset nulla, quia de lite nulla impetrans non tenetur facere mentionem, siue sit nulla ipso iure, siue veniat annullanda ope exceptionis. Vide Menoch. d casu 202 n. 81. Lancelot. d. cap. 4. nu. 651. Mascard de Probat. concl. 846. à nu. 20. Cened. d. collect. 53. n. 4. & n. 5. cum Menoch. vbi supra n. 14. limitat etiam quando lis esset deserta. *De lite nulla non fit mētio.*

6 Rescriptum impetratum contra sententiam ea tacita dicitur subreptitium, & nullum. Probat text. notabilis in cap. Exposita de Arbitr. & non sufficit sententiam esse latam nisi narretur qualiter sententia transiuit in rem iudicatam. Vide Alexand. cons. 266 col. 1. lib. 2. Menoch. d. casu 202. á n. 42.

Subreptitia est Principis venia non facta mētione de iterati criminis.

7 Subreptitia dicitur Principis venia impetrata non facta mentione de iterato crimine. Vide Tiraq. de pœnis causa 10 nu. 4. Padil. in l. Transigere n. 63. Cod. de trãsaction. Sebast. Medices de regulis iuris reg. 3. n 54. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 6. n. 49. P. Henriq. in Sum. lib. 13. cap. 30 §. 1 Garci. de Benefic. p. 8. cap 3. n. 28. Cened. ad Decretal. collect 34 n. 4.

8 Subreptio vitiat licet per ignorantiam,

rantiam, aut simplicitatem commissa sit, nec excusatur rusticus in vitio subretionis. Ita Aym consi. 68. n. 12. vol. 1. vbi n. 13. ad finem tenet quod subreptionis exceptio non censetur sublata licet per rescriptũ Principis tollatur omnes exceptiones, & consi. 79. n. vlt. asserit subreptionis exceptionem dilatoriam esse, & opponi, & probari debere ante litis contestationem.

Subreptio vitiat ipso iure. 9 In text. ibi (*nem farà por ella obra algũa*) Subretio enim, & obreptio vitiant ipso iure, & reddunt nullã gratiam. Vide Menoch. de Arbitr. casu 201. n. 16. & 17. & casu. 202. & consi. 1. n. 399. & seq. Alexand. Trentasin. Vari. lib. 1. tit. de Rescripr. resolut. 5. à num. 2. Cardin. Thusc. tom. 7. lit. S. concl. 722. cum seqq.

10 Dubitarũ fuit, *se embargandose a prouisaõ que sua Magestade concede ao Reo para se liurar por seu procurador, se vindo o querelosa com embargos a esta prouisaõ. serà o ditto Reo obrigado a residir nas audiencias, em quanto pendem os embargos. Determinouse que si, & se não apparecesse, se lhe ouuesse a carta de seguro por quebrada*, teste Phœb. Aresto 165.

11 In text. ibi (*não era verosimil auermos de conceder tal prouisaõ*) Nota quod rescriptum imperrans non expræssis his, quæ mouere potuissent Principem ad non concedendum, præsumitur voluisse circumuenire, & decipare ipsum Principem, & sic dolosus censetur. Vide Menoch. de Præsumpr. lib. 5 q. 3. num. 75. Farin. consi. 93. nu 5. & 6. D. Mart. in votis nouiss. decis. voto 217. n. 3.

Ante præsentationẽ non tribuitur, nec aufertur iurisdictio. 12 In text. ibi (*a que for presentada*) Nota quod ante præsentationem non tribuitur, nec aufertur iurisdictio. Vide Auil. ad cap. 1. Prætor verbo Cartas n. 12. P. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 28. num. 19. Mascard. de Probat. concl. 1226. num. 11. Cald. Pereira de potest. elig. cap. 10. nu. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cãcel. §. 5. Proæm. num. 101. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 170. num. 20. D. Barbos. in l. Si quis posteaquam nu. 45. ff. de Iudic.

Senatus Portucal. sepè iudicauit. 13 In text. ibi (*em vinte cruzados para ella, & mays cem reys de custas por cada dia*) Hanc pœnam impositam vidi Portucalensi Senatu anno Domini 1593. in causa quadam Dominici Eduardi, ex oppido de Goes, scriba Ludouico Gondicaluo de Pina, irerum iudicatũ vidi anno 1594: eodem Senatu in quadam causa monachorum Sancti Benedicti Compostell. Regni Galleciæ cum Nonio Aluarez Pereira Viennensi, scriba Emmanuele da Rocha. Et postea audiui multotiès iudicatum fuisse, & nouissimè in causa Francisci Rebello da Sylua cum Lionelio Daureu de Regalados.

Ad tit. 44. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 49. §. 1. & 2.

Que se não entenda derogada por elRey ordenação, &c.

1 Vide glos. in l. vlt. Cod. Si contra ius, vel vtilitatem publicam Azeued. l. 1. num. 30. cum multis seqq. tit. 14. lib. 4. nouæ Recopil.

Priuilegijs in dubio derogatis non intelligitur de insertis in iure. 2 Nota quod vbi derogatur simpliciter priuilegijs in dubio non intelligitur de insertis in iure argum. l. Decurionibus Cod. de Silentiar. lib. 2. Bart. Communiter receptus in Extrauagan. Ad reprimendum verbo Non obstantibus. Viral. de Clausulis vers. Clausula generalis non obstantibus quibuscunquè priuilegijs. Hug. Cels. in eod. tract.

versc. Clausula non obstante aliquo priuilegio. Menoch. de Præsumpt. lib. 6. quæst. 40. num. 13. & 25. Ceuall. Communium contra commun. quæst. 611. Marchesan. de Commiss. p. 1. cap 8. num. 67. & p. 2. cap. 2. num. 12. Burg de Paz l. 3. Tauri num. 137. D. Mart. de Clausulis p. 1. claus. 77. Cened. p. 3. collect. 14. num. 4. Gonzal. ad Reg. 8. Cancel. glos. 36. à num 34. Baptist. Cost. de facti scient. & ignorant. inspect. 5. à num. 5. D. Barbos. in l. 1. p. 1. à nu. 9. & 12. ff. Soluto matrim.

In text. ibi (*& não he nossa tenção*) Vide Cabed. decis. 93. num. 3 p. 2. ad hoc quod in dubio Princeps non intelligit aliquid rescribere, vel concedere contra ius commune, sed potiùs se velle conformari iuri communi.

In antiq. tit. 26.

Ad tit. 45. Ordin. Regiæ.

Em que maneira os senhores das terras vsarão da jurisdição que por elRey lhes for dada.

Vide latissimè Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 16. Et aduerte quod Rex habet fundatam intentionem suam quoad iurisdictionem in suo Regno vt per Perez l. 4. tit. 1. lib. 2. Ordin. pag. 195. & lib. 3. pag. 455. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 41. nu. 127. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q 14. nu 5 cum seqq. Auil. ad cap. 1. Prætor. in Princ. num. 12. Valasc de Iure Emphyt. q 8. num. 32. Pereg de Iure fisci lib. 1. titul. de his qui iura fiscalia num. 40. pag. 16. Azeued. ad l. 3. §. 3. tit. 5. lib. 3. Recopil. Cabed. p. 2. decis. 9. num. 1. & decis. 15. nu. 2. non vero quoad dominium Mascard. de Probat. conel. 401. num. 10. Cabed. p. 2. decis. 18. nu. 12. Et domini terrarum in iurisdictionalibus nõ habent intentionem fundatam Azeued. l. 2. n. 1. tit. 1. lib. 4. Recop. Cabed. d. decis. 9. ad finẽ, & decis. 15. n. 3. Præsumptio est pro iurisdictione Episcopi Anton. August. nouiss. Rom. decis. 817. lib. 3. vol. 3. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 41. de Iurisdict. num. 161.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

In text. ibi (*que fique reseruada ao Rey a mays alta superioridade*) Vide l. 1. cum seq. tit. 1. lib. 4. nouæ Recopil. Cou. Practic. cap 1. nu. 9. Cabed decis. 66. p. 2. quod reseruata Principi in signum supræmæ dignitatis, nullus alius potest exercere, nec vllo tempore etiam immemoriabili præscribi possunt.

AD §. I.

In text. ibi (*expressamente lhes for outorgado*) Nota quod expressum dicitur quod sub ratione legis comprehenditur. Vide Gutier. Pract. lib. 3. q. 17. n. 82 & 85. cum seq. Surd. cons. 302. n 14. & 22. P. Rebell. de Obligat iustit. p. 1. lib. 1. q. 6. sect. 3. nu. 12. & sect. 4. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n. 33. ad finem, & de Empt. cap. 1. nu. 7. Et satis expressum dicitur quod continetur super generalitate Bart. & Doct. in l. 1. ff. de Vulgari. Flamin. de Resignat. lib. 5 q. 2. nu. 54. vbi. nu. 55. quid ex vi verborum. Et omnia præter expressa videtur concessa. Burg. cons. 25. n. 31.

AD §. II.

1 In text. ibi (*& os outros officiaes*) Vide

Vide D. Barbos. in l. Quia tale n. 94. ff. Soluto matrim. & vide Sup. Ordinat. lib. 1. tit. 67. §. 8.

2 In text. ibi (*em as terras que de nós tiuerem*) Vide Cabed. decis. 38. p. 2. Aduerte quod in iurisdictionalibus non datur restitutio spolij, nisi docto de titulo saltem colorato Alexand. Raudens. Vari. resolut. lib. 1. cap. 67. n. 35. in prædicamento Situs, nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 41. de Iurisdict. n. 205. & 206.

AD §. III.

In text. ibi (*& tabelliães se chamarão por elles*) Tabelliones enim creare ad Regem pertinet dixi supra hoc lib. titul. 26. §. 1.

AD §. IIII.

Nota quod domini terrarum, qui recognoscunt superiorem, non possunt habere consilium, seu parlamentum. Vide Auil. ad cap. 2. Prætor. verbo Heredad nu. 9. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 16. num. 93. Et requiritur specialis concessio iurisdictionis secundarum causarum, vt nouissimè resoluit Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 41. de Iurisdict. n. 80.

AD §. V.

In text. ibi (*nem das cartas precatorias, enuiadas de hũas justiças a outras*) Vide D. Barbos. in l. Hæres absens § 1. num. 97. ff. de Iudic. de auocatione causarum ad Tribunal Regis è terris dominorum, vide Cabedum decis. 85. num. 3. p. 2.

AD §. VII.

In text. ibi (*sejão suspensos atè nossa mercè da jurisdição da terra*) Nota quod Rex, & Princeps supremus potest priuare iurisdictione magnates, & barones sua abutentes, illamquè ad se auocare, vide Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 3. in princip. num. 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. num. 23.

AD §. VIII.

1 In text. ibi (*que a não pode de todo tirar de sy*) Vide Auil. ad cap. 1. Prætor. in princip. num. 3. Gregor. l. 22. verbo O le embargassen tit. 13. part. 2. Mascard. de Probat. concl. 1050. num. 11. Et concedens iurisdictionem non censetur à se abdicare superioritatem, vt nouissimè resoluit Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 41. de Iurisdict. n. 87.

2 Nota reseruata Imperatori, & Principi in signum supremæ potestatis centanaria præscriptione acquiri, præscribique posse. Vide Greg. l. 5. verbo Contra señorio tit. 2. part. 1. Mascard. de Probat. concl. 1050. n. 14. Menoch. cons. 2. nu. 71. & 72. vide tamen Cabed. p. 2. decis. 41. vbi tenet num. vlt. nullo vnquam tempore posse præscribi de iure huius Regni, & vide decis. 66. p. 2.

3 Nota quod qui dicit, se habere iurisdictionem probare debet. Vide Cou. Practic. cap. 1. num. 9. Valasc. de Iure Emphyt. q. 8. à n. 22.

AD §. X.

1 Nota in hoc Regno iura regalia, & iurisdictiones præscribi non posse etiam tempore immemoriabili, quia possessio prædictorum damnata est in præsenti vt per Valasc. de Iure Emphyt. quæst. 8. n. 22. & 36. & consult. 141. num. 10. Cabed.

R 2 p. 2.

p.2.decis.9.num.6.& decis.41.nu.8. & decis.65. vbi etiam de patronatibus Regiæ Coronæ,& apud Hispanos l.1.titul.15.lib.4. nouæ Recopil. Sed aduertendum est hanc Ordin. limitatiuè loqui referendo se ad casus supra expressos, vnde extra illos etiam in hoc Regno ius commune seruandum est, secundùm quod prædicta tempore immemoriali præscribuntur cap. Super quibusdam §. Præterea de verborum significat. Pereg. de Iure fisci lib.1. in princip. num.65.pag.21.& eleganter D. Barbos. ad l. Quominus ff. de Fluminibus num.30.

2 Et hunc §. locum habere, siue donatarius habeat terras per donationem Regis, siue per contractum omni casu resoluit Cabed.p.2. decis.38.num.7. Nota quod concessio, seu data officiorum est solummodo reseruata Regiæ maiestati in signum altæ,& supremæ præeminentiæ vt per Matiens.tit.1.glos.21 à n.1.lib.5.nouæ Recop.Bobad.in sua Politica p.1 cap.3. Cabed.p.1. decis. 53 num.1. Melch. Phœb. decis. 28. num.5. Et reseruata Principi nunquam censentur concessa, nisi specificè concedantur vt per Valasc.de Iure Emphyt. quæst.8. num 25 ad finem.Cabed.decis.1.num.2.Phœb. d.decis.28.num.7.

AD §. XVI.

1 In text.ibi (*quanto vagarem*) Per obitum non per resignationem. Vide Cabedum decis. 23. p 2 nisi renuntiatio fiat in manibus Regis, quia tunc officium sic resignatum potest donatarius conferre.

Ad tit.46. Ordin.Regiæ. *In antiq. lib. 4. tit.41.*

Que as pessoas que tèm poder de dàr officios, os não vendão, nem leuem dinheiro por os dàr.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

Vide apud Hispanos l.7. tit.3. lib.7. nouæ Recopil. Rebuff. ad leges Gall. tom.2. titul.de Magistris artif.art.3 glos.vni.& tom. 3. tit.de Salarij taxat art.1. glos. Vni. n.3.cum seqq.Sot.de Iustit.lib.3.q.6. art.4 pag.260. Azeued. ad Curiam Pisan.lib.4. cap.7 in princ. Mench. Illustri.lib.1.cap.43 n.10.& seq. Optimè Bobadill. in sua Politica lib. 1. cap.11 nu.11.& lib.2.cap.16. nu.209 Cald.Pereira in comment.ad §. Sed hæc Instit.de Inoffi.testam.c.2.n.10.

Ad tit.48.Ordin.Regiæ.

Que os prelados, & fidalgos não façāo nouamente coutos, nem hõras.

De istis honoribus agunt l. 20. & ibi Gregor. verbo Que llaman honores tit.13.part.2. & l.1.verbo Honores tit.17. part. 2. & l.2. tit.26.part.4. Matiens.l.4.glos.1. tit.17.lib.5.Recopil. Valasc. de Iure Emphyt.q.40 n.25.

Ad tit.49. Ordinat. Regiæ.

Que os prelados, ou outras pessoas não lancem pedidos, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text.ibi(*lançar pedidos, peitas, emprestimos, pertence sòmẽte ao Rey*) Nota

Nota potestatem imponendi collectas Principi superiori esse reseruatam l.3.ibi, inconsultis Principibus, Cod. Vectigalia noua institui resoluunt Auend.de Exequendis mand. p.2.cap.14.nu.1. Mench.Illust.lib.2. cap.8.n.1. Fr.Emman.in Sum. tom. 2.cap.72. n.2. Salon in 2.2. tom.2. q.de Vectigalib.art.3. controu.1. P. Soar.de Censur.disp.21. sect.2.n.36. P.Molin.de Iustit.tract.2. disp.666. Farin. in Praxi crimin. tit. de Furtis q.172.num.69.& seq. Card.Thusc. lit.G.concl.1.num.7.& lit.V.concl. 32. Cabed.p.2.decis.44.num.10. & decis.49.num.4. Lusitan.Fr.Anton. de Sousa in relect. de Censuris Bullæ Cœnæ cap.6.disp.40.num.2. & disp.39.

Ad tit.50 Ordin. Regiæ.

In antiq. tit.36.

Que os senhores das terras, nem outras pessoas tomem mantimentos, &c.

Vide Bobadill. in sua Politica lib.2.cap.16.n.117.& 183.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

In text.ibi(*aos quaes mandamos que lhos façāo dar por seu dinheiro*) Nota quod ædiles, seu prætores possunt subditos cogere, soluto pretio, ad vendendum vtensilia, & cibaria. Vide Luc. de Peña in l. 2. Cod. de lucris aduocat.lib.12. Auil.ad cap.2. Prætor.glos.heredad num.6.& glos. de mercaderia n.19. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 12. num. 49. & lib 3.cap.40. num 37. Dum tamen sibi remaneant necessaria, vide Cabed.decis.92.num.7.p.1.

Ædiles possunt cogere subditos ad vendendum cibaria soluto pretio.

AD §. II.

In text.ibi(*que lhes façāo dar, &c.*) Nota quod sicut prætores possunt soluto pretio auferre victualia, & subditos cogere ad vendendum, ita etiam possunt locare equos, quia non debent ire pede. Vide Auil. ad cap.2. Prætor. verbo De mercaderia num.19.

Ad tit.51. Ordin. Regiæ,

In antiq. tit.30.

Dos thesoureiros, ou Almoxarifes que emprestāo, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Vide l.1.& 2. Cod. de his qui ex publicis ratioc. iuncta l. vlt.Cod.de his, qui ex publi. collar. lib. 10. Cassan. in consuet. Burgundiæ rub.2.§.1.nu.90.casu.57. Rip.de Peste tit.de remediјs ad conseru.vbert.n.16. Farin.in Praxi crim. p.6.q.171.n.44.cum seq.

2 In text.ibi (*thesoureiros*) Appellantur præfecti fisci. Vide Budæ. in prioribus annot. ad Pandectas pag. 298. Et aduerte quod thesaurarij Principum nostri temporis sunt longe dissimiles ab antiquis susceptoribus, archarijs, & similibus, vt per Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.304.n.20.

3 In text.ibi(*Almoxarifes*) Quæstores ærarij nuncupantur. Vide Budæ. in prioribus annot.ad Pandect. pag. 295. De quæstoribus militum, vulgò, *pagadores*, vide Farin.d.quæst.171. num.43.

4 In text.ibi (*recebedores*) Tribuni ærarij dicuntur, qui sunt receptores generales, particulares

verò appellanrur coactores. Vide Budæ. in prioribus annot. ad Pandect. pag. 297.

AD §. vlt.

Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 12. n. 22. vbi quod specialiter loquitur in exactoribus missis á Principe ad reliqua exigenda ab alijs officialibus adhùc debita.

In antiq. tit. 31. Ad tit. 52. Ordinat. Regiæ.

Da ordem que os Sacadores delRey terão nas execuções.

AD §. IIII.

1 IN text. ibi (*primeiro fação as penhoras, &c.*) Vide l. Moschis in princip. ff. de Iure fisci. Et nota quod in hoc casu fit executio non expectata sententia, quia ob tributa, seu munera, secùs autem si ex alio contractu, ita Bald. per text. ibi in l. Quoniam à 2. Cod. de Appellat. Duenh. reg. 277. n. 2.

2 In text. ibi (*ou albeados pelo principal deuedor &c.*) Vide l. Si debitor 4. Cod. de priuileg. fisci.

AD §. V.

1 Vide l. Si debitor 4. Cod. de priuilegijs fisci, & l. 1. Cod. de Iure fisci lib 10. Gregor. in l. 7. glos. 1. in med. tit. 15. part. 5 Neguzant. de Pignorib. p. 2. memb. 4 n. 17. & 18.

2 In text. ibi (*não bastar para pagamento de toda a diuida*) Vide Ordin. Regiam infra lib. 3. tit. 86. §. 8.

AD §. VI.

Vide l. Si debitum Cod. quando fiscus, vel priuatus. D. Barbos. in l. 5. n. 33. ff. Soluto matrim. Cald. Pereira de Emptione cap. 12. n. 18. vbi quod exactor fiscalis ab executione potest incipere.

Ad tit. 53. Ordin. Regiæ. Extrava. 1 cũ seqq. tit. 5. p. 5.

Das execuções que se fazem nos que deuem á fazenda delRey.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text. ibi (*sejão logo prezos, & da prizão se faça a execução*) Vide Surd. cons. 39. nu. 21. Menoch. cons. 916. n. 1. Farin. fragment. crim. lit F. à n. 199 Pereg. de Iure fisci lib. 6. tit. 7. num 5 Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 26. n 15 cum seqq. vbi n. 17. resoluit quod etiamsi senex in iure multum priuilegiatus sit, ob causam tamen fiscalis debiti incarcerari potest.

2 Conductores tamen aliarum personarum vt sunt conductores consulum, & populi non gaudent priuilegio fisci in exigendis eorum debitis. Ita Guid. Papæ q. 208. nu. 1. Ita etiam in bonis, quæ capiuntur à gabellotis Gregor l. 52. verbo Los cogedores tit. 5. part. 5.

AD §. I.

Nota quod in debitis fiscalibus proceditur de plano. Vide Azeued. l. 1. n. 57. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Et contra debitorem collectæ executiue proceditur ex Flores de Mena Vari. quæst. lib. 2. q. 21. n. 154.

AD §. II.

1 In text. ibi (*& os bẽs de rayz andarão*

Tão em pregão vinte dias) Vide Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 3. n. 24. vers. 6.

2 In text. ibi *(& os moneys oito)* Nota læsionis enormissimæ remedium non tolli etiam aduersus fiscum ex assignatione 8. dierum in addictione pignorum subhasta facta. Ita Gam. decis. 198. n. 1.

Ad tit. 55. Ordinat. Regiæ.

Extrauа. 2. tit. 24. p. 4.

Das pessoas que deuem ser auidas por naturaes deste Reyno.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi *(ordenamos, & mandamos que as pessoas que não nascerem nestes Reynos, não sejão auidos por naturaes delles)* Quid si per transitum matris per hoc Regnum natus fuerit? Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 75. vbi resoluit quod simpliciter natus sit ciuis originarius illius loci quomodocunque ibi nascatur, etiam cessante animo parentum ibi permanendi, quamuis contrarium tueantur Mascard. de Probat. concl. 1141. nu. 5. cum seqq. Fræn. in tract. de mom. temp. cap. 28. á num 12. Rebuff. de priuilegijs scholast. priuil. 65. in fin. Ceuall. Communium contra commun. q. 458. Natus enim in hoc Regno Lusitaniæ ex Hispano censendus est originarius huius Regni quoad priuilegia naturalibus inducta, etiamsi ibi fuerint cum Rege parentes, non animo mutandi domicilium, sed destinatione illicó reuertendi, idem Stephan. Gratian d. cap. 75. num. 9. Cald Pereira in responso pro Ioanne Tasso n. 13 D Barbos. in l Hæres absens §. Proinde in art. de foro ratione orig. á num. 9.

2 Nota quod non solùm iudicabitur municeps, & ciuis loci, in quo natus est, sed etiam loci, in quo est expositus, cuius parentes ignorantur. Ita Gratian. d. cap. 75. n. 12.

3 Exterus in hoc Regno beneficium habere non potest sine Regis permissu, & litteris naturalitatis, vt latè comprobat Cabed. de Patronat. Regiæ Coronæ cap. 29.

Exterus in hoc Reg no beneficia non potest obtinere.

4 Idem dispositum est in Regni Castellæ per l. 18. cum seqq. tit. 3. lib. 1. Ordin. vbi Perez, & l. 14. cum seqq. tit. 3. lib. 1. nouæ Recop. Vide Cou. Pract. cap. 35. num. 5. Salzed. ad Bernard. cap. 54. D. Sahag. in cap. Eam te de Rescript. á n. 24. Flamin. de Resignat. lib. 4. q. 7. Ceuall. Commun. tom. 4. q. 897. n. 347.

Nec in Reg no Castelle.

5 Et in Regno Galliæ idem cautum esse resoluunt Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Et vxorem decis. 5. à n. 482. Rebuff. de pacificis poss. n. 265. aliàs nu. 217. & in Praxi tit. de Rescript. mixtis n. 7.

Nec in Reg no Gallia.

AD §. I.

In text. ibi *(& nelle viueo dez annos continuos)* Et ita domicilium acquiritur per decennium vt per Mascard. de Probat. concl. 534. num. 7. Et ad contrahendum domicilium, & incollatum quæ requirâtur Vide Menoch. de Arbitr. casu 86. & de Præsumpt. lib. 6. quæst. 42. Mascard. d. concl. 543. Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 181. Ignat. del Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 7. p. 5. à num. 19.

Domicilium acquiritur per decennium.

In antiq. tit. 16.

Ad tit. 56. Ordin. Regiæ.

Em que modo, & tempo se faz algum vesinho, para gozar dos priuilegios dos vesinhos.

1 MVlta circa vicinos agit Menoch. consf. 390. nu. 1. cum seqq. Et domicilium quotuplex sit vide Anton. Fab. in suo Cod. titul. de muneribus patrimon. diffinit. 24. optimè Stephan. Grat. Discept Forens. cap. 181. à nu. 1. Menoch. de Præsumpt. lib. 6. q. 42. n. 3. Farin. fragm. crim. p. 1. lit. D. à n. 193.

Domicilium originis immutabile. 2 Domicilium originis est immutabile ex text. in l. Assumptio ff. ad Municipalem. Nau. comment. 2. de Regulatib. nu. 34. P. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 23. nu. 4. Vnde originis domicilio, seu ciuilitati renunciare nemo potest ex Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 36 nu. 2. Stephan. Gratian. d. cap. 75. nu. 10. Nec censetur mutatum ex Mascar. de Prob. concl. 534.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

De ciue per priuilegium. 1 In text. ibi (*ou for perfilhadó em ella, &c.*) De ciue per priuilegium vide Ias. in l. Si is qui pro emptore n. 291. cum seqq. ff. de Vsucap. Hippol. consf. 127. n. 2. cum seqq. Gregor. l. 2. verbo Mager tit. 24. part. 4. Boer. decis. 260. n. 23. Menoch. consf. 165. nu. 2. cum seqq. Matiens. l. 1. glos. 5. n. 4. tit. 10. lib. 5. nouæ Recop. Cott. in Memorab. verbo Ciuem esse, & verbo Statuto caueur. Garci. de Nobilit. glos. 1. §. 1. n. 50. & glos. 53. n. 3. Azeu. l. 1. n. 52. cum seqq. tit. 1. lib. 6. nouæ Recopil. Mascard. de Probat. concl. 1141. nu. 20. Et patria sunt esse ciuem, vel haberi pro ciue. Vide Tiraq. in l. Si vnquam verbo Reuertatur n. 221. Menoch. consf. 124. n. 106. & seq.

2 Nota quod ciuis ex priuilegio creatus, nisi habitet in ciuitate, oneraquê ciuitatis substineat commodis, & priuilegijs ciuitatis non gaudet ex Menoch. consf. 350. nu. 16. & lib. 6. de Præsumpt. q. 42. n. 7. Et tenetur ciuitas pro ciue suo se opponere si priuilegium suum non seruetur ex Azeued. l. 7. nu. 2. tit. 17. lib. 7. nouæ Recopil. Et potest venturis ex aliena patria ingressum prohibere, sed postquàm ingressi, & admissi fuerint, sicut reliquus populus eos repellere non potest vt per Menoch. consil. 390. n. 30 & n. 49.

AD §. I.

1 In text. ibi (*em que cazar com mulher da terra*) Vide D. Barbos. in l. Exigere dotem num. 41. ff. de Iudic. cum quo intellige. Ignat. del Villar in Sylua respon. lib. 1. resp. 7. p. 5. n. 26.

2 In text. ibi (*ou onde tiuer mayor parte de seus bẽs, com tenção, ou vontade de aly morar*) Ergo domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit. Vide Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ in tract. de domicilij elect. in præfat. nu. 9. Menoch. de Arbitr. casu 86. á num. 6. & lib. 6. de Præsumpt. q. 42. n. 2. Ceuall. Communium contra commun. q. 604 â nu. 54. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 16. nu. 8. Mascard. de Probat. concl. 535. n. 13. P. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 23. à princ. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 181. n. 10. cum seqq. D. Didac. de Britto in consilio in causa maioratus Regiæ Coronæ q. 3 á nu. 1. D. Matt. in votis

votis nouiss. decis. voto 5. Farin. frag. crim. p. 1 lit. D. num. 208. Gutier. in tract. de Gabell. q. 114. nu. 7. Et in eo differunt domicilium, & habitatio, quia domicilium est locus originis, vel perpetuæ habitationis, habitatio verò est commoratio in loco per accidens, & animo alio se transferendi ex Menoch. consil. 329. n. 33.

3 Domicilium principalius inspiciendum, vbi quis diuersis locis habet domicilium. Menoch. cons. 398. n. 23. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 85. n. 5. Animus aliò migrandi præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum supellectili ex Mascard. concl. 99. nu. 6. Vel familia sua Farin. d. lit. D. n. 214.

4 Clericus habet domicilium, & est ciuis illius diæcesis, in qua situm est eius beneficium. Vide Bart. in l. Hæres absens §. Proinde nu 5. ff. de Iudic. & in l. 1. nu. 13. ff. ad Municip. Cardos. in Praxi iudic. verbo Domicilium n. 6. Palat. in repet. rub. §. 39. nu. 5. Intellige quando beneficium est tale quod requirat residentiam vt probat text. in cap. Dilectus 2. de Rescript. Syluest. verbo Domiciliũ num. 1. Rebuff. in Praxi benef. tit. de dispensat. de non resid. nu. 74. vers. Ad hæc clericus. Mascard. concl. 534. n. 5. Cardin. Thusc. verbo Domicilium concl. 596. à n. 1. Farin. d. lit. D. nu. 226. Quoad capiendos tamen ordines domicilium contrahitur in loco beneficij etiamsi residentiam non requirat. Vide P. Henriq. in Sum. lib. 10. de Sacram. Ordinis cap. 22. §. 1.

AD §. II.

1 In text. ibi *(continuadamẽte)* Quãdo quis habet animum recedendi licet stet per mille annos non contrahit domicilium. Vide Ioseph. Ludou. Perus. decis. 76. num. 12 cum seqq. Menoch. de Arbitr. casu 86. n. 7. vbi n. 13. resoluit quod quãdo sumus in dubio ex cursu decem annorum (dummodo sint continui) præsumitur quod inde noluerit recedere.

2 Vnde in castellano, vel scholari domicilium non contrahi tenet Stephan. Gratian Discept. Forens. cap. 181. nu 4. & 5. Farin. fragment. crim. p. 1. lit D. nu. 215. & 222. Scholaris enim interim quod est in loco studij semper cogitat de redeundo ad patriam, ideò habitator loci propriè non dicitur. Ita Ignat. del Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 7. p. 5. n. 21. vbi n. 24. idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit.

3 Nota quod non videtur abesse à ciuitate, qui in ea reliquit filios. Vide Tiraq. in l. Si vnquam in princ. nu. 15. vbi etiam resoluit quod si ex statuto absentes non potiantur priuilegijs ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate, vt filius absens priuilegijs potiatur.

4 In text. ibi *(atè nelle morar)* Idem si habitet in castris, vel villis ciuitati subiectis. Vide Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 99. nu. 22. & cons. 75. nu. 97. & cons. 80. nu. 18. Et vrbis appellatione veniunt continentia ex Menoch. de Arbitr. casu 155. num. 8. vbi num. 12. iudicis arbitrio relinquendum asserit, quæ dicantur continentia, & suburbia ciuitatis.

Ad tit. 57. Ordin. Regiæ.

No principio.

Vide Cabedum decis. 93. n. 2. p. 2.

AD

Ad tit. 58. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 39.

Dos priuilegios concedidos aos fidalgos para seus lauradores, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*a alguns do nosso Conselho* Lege conselho, & de consiliarum Regis ; vide Cabed. decis. 74 p. 2.

2 In text. ibi (*lauradores encabeçados*) Sunt illi qui habent domos ad habitandum, & fundos, quos suis armentis colunt. Vide Ord. supra hoc lib. tit 33. §. 10. 19. & 26.

3 In text. ibi (*depoys que as cartas por nòs outorgadas aos sobredittos forem passadas per nossa Chancellaria*) Vide Cabed. p. 1. decis. 213. num. 13. quem vide n. 12. ad §. vlt.

Ad tit. 59. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 43.

Dos priuilegios dos Desẽbargadores.

DE priuilegijs Senatorum latè, & eleganter agit Cabed. p. 1. decis. 213. & p. 2. decis. 86.

Ad Princip. Ordin. Regia.

In text. ibi (*Desembargadores das dittas casas*) Quamuis sint titulares, qui ei dẽ priuilegijs tàm fori, quám omnibus alijs gaudent, sicut Senatores actuales secundùm Cabed. p. 1. decis. 213. n. 6.

AD §. I.

Nota quod famuli, & coloni Senatorum tenentur soluere ad refectionem murorum, pontium, & fontium, si modo reficiantur in loco, seu territorio vbi tales degunt, secùs si in loco non sui domicilij, vel territorij fiat, vel si super hoc speciale priuilegium habuerint. Ita Cabed. p. 1. decis. 213. n. 12. Sed in Senatu Supplicationis bis iudicatum fuisse à tali collecta huiusmodi famulos excusari refert Melch. Phœb. decis. 32. per totam.

AD §. V.

In text. ibi (*não sejão constrangidos a tèr egua*) Si tamen illam sponte sua habuerint, non poterit Caudel illius loci, in quo colonus habitat, eo inuito equum deputatum ad iungendum equis, talis coloni equæ adiungere. Ita iudicatum refert Cabed. d. p. 1. decis. 213. num. 7.

AD §. VII.

1 In text. ibi (*ou se fazer força aos sobredittos*) Vide Cabed. p. 1 decis. 152. n. 9. & decis. 213. nu. 10. ad hoc quod nulla vis, nec violentia in rebus ad Senatores pertinẽtibus facienda est.

2 In text. ibi (*nem lhes cacem coelhos, nem outras alimarias*) Vide Cabed. d. decis. 213. n. 8. ad hoc quod Senatores possunt in agris suis facere *contadas*, & nullus potest in illis animalia, aues, seu pisces, venando, aut piscando capere.

AD §. VIII.

Vide Cabed. p. 1. decis. 213. n. 3. vbi quod Senatores Senatus Portucal. possunt interponere grauamina ob eorum priuilegia non seruata ad Senatores expeditores grauaminum Senatus Supplicationis, & huiusmodi Senatores Senatus Portucal. etiãsi habeant prætorem specialem in suo Senatu ad eorum causas decidendas, pote-

poterunt tamen coram Prætore curiali petere pœnam *dos encoutos* contra eorum priuilegia impedientes.

AD §. XI.

In text. ibi (*podeloão fazer parente os Corregedores da Corte*) An extendatur priuilegium Senatoris ad lites iam cæptas antequam ad id munus sint electi? Vide latè Cabed. p. 1. decis. 25.

AD §. XII.

Nota quod priuilegium Senatoris in criminalibus, tunc demùm locum habet quando ipsum alium accusat, non quando accusatur. Vide Cabed. p. 1. decis. 26.

AD §. XIIII.

In text. ibi (*& posto que alguũs*) Vide Cabed. decis. 93 in fine p. 2. & decis. 94. ad hoc quod derogatio priuilegij generalis non valet vbi requiritur eius specifica mentio.

AD §. XV.

Vxores Senatorum viduæ gaudent maritorum priuilegijs

1 Vide D. Barbos. in l. Quia tale num. 28. ff. Soluto matrim. Cabed. p. 1. decis. 98. & decis. 213. num. vlt. Francisc. à Sousa in rep. l. Fœminæ p. 2. num. 18 Cardos. in Praxi iudicum, & aduocat. verbo Dignitas num. 4.

2 In text. ibi (*& honestamente viuerem*) Vide Pinel. in l. 4. nu. 4 Cod. de bonis maternis.

3 In text. ibi (*saluo nos casos, &c.*) Quid si velit contendere cum viduis, vel personis miserabilibus, an possit eos conuenire coram prætore curiali, vel iudice nouarum actionum? Dic quod non attenta ista Ordin. quæ disponit quod non possint conuenire, nisi in casibus, in quibus aliæ viduæ possunt, de quibus infra lib. 3. tit. 5. §. 3.

Ad tit. 62. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 2. p. 2. Extraua.

Dos priuilegios dos moedeiros da Cidade de Lisboa.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

IN text. ibi (*mas as remetão ao seu conseruador*) Nota quod hæc iurisdictio videtur concessa priuatiuè ex his quæ Ioseph. Ludou. tom. 3. Commun. Opinion. titul de Iurisdict. concl. Vni. vers. Fallit 4. pag. 498.

AD §. I.

Nouissima iustitiæ reformatio.

In text. ibi (*& os officiaes da casa da moeda*) In nouissima iustitiæ reformatione in §. 9. ita constitutum est. *Do priuilegio dos moedeiros desta Cidade de Lisboa, & outros desta calidade, que se conceder, por razão de algum officio, ou occupação, gozarão sòmente aquellas pessoas, que actualmente seruirem, & exercitarem o officio, ou occupação, por cujo respeito se lhe concedem os taes priuilegios. E os officiaes, & ministros a que pertencer passar as cartas dos dittos priuilegios, as passarão sòmente aos que actualmente seruirem: sob pena de suspensão de seus officios por dous annos. E deixando de seruir, & exercitar as dittas occupações, não poderão gozar mays do priuilegio, que por razão dellas lhe pertence.*

AD §. II.

Vide D. Barbos. ad l. 1. ff. de Iudic. tract. 4. num. 51. ad hoc quod vbi ex verbis concessionis colligitur iurisdictio.

dictionem datam fuisse priuatiuè non poterunt alij iudices cognoscere de illis causis etiam ex prorogatione partium. Priuatiuè in dubio censetur concessa iurisdictio, quo casu alius, vel superior non potest se intromittere Fran. Milanens. Siciliæ decis. 5. num. 3. & 4. lib. 2. Stephan. Gracian. March. decis. 145. num. 2. Flamin. Chartar. Genuens. decis. 68. num. 4. quos nouissimè refert Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 41. de Iurisdict. num. 75.

REMIS.

REMISSIONES DOCTORVM IN LIBRVM TERTIVM ORDINATIONVM REGIARVM LVSITANORVM IN REFORMATIS.

In antiq. tit. 1.

Ad titulum primum Ordin. Regiæ.

Das citações, & como hão de ser feitas.

1 De Citationibus latè scripserunt Specular. tit. de Citat. Succin. eod. tract. Afflict. lib. 1. Constitut. Rub. 95. Marant. de Ordine iudic. p. 6. tit de Citatione. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tract. de Citat. Brisson. de Verborum signif. lib. 3. verbo Citare. Vant. de Nullit. tit. ex defectu citationis. Gail lib. 1. obseruat. 48. Villalob. Fichard. Viui. & alij tom. 1. Commun. Opin. lib. 2. titul. 2. de in ius vocando. Gabri. Roman. lib. 2. sentent. tit. de Citat. Iodoc. in pract. cap. 27. nouissimè Camill. Borrell. in Sũma decis. titul 44. de Citat. Mascard. de Probat. concl. 290. cum seqq. Donel. lib. 23. Comment. iuris ciuilis cap. 2. Alexand. Trentasinq. vari. resolut. lib. 2. tit. de Citat. Cardoso in Praxi iudicum, & aduocat. verbo Citatio, & Amat. Roderi. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 4. de Citatione. Curi. Philipp. p. 1. §. 12. Citation. Camill. Borrell. in Summa decisionum sub tit. de Citatione.

Citatio omnium actionum principiũ. 2 Citatio est omnium actionum instituendarum pricipium §. fin. de pœna temere litigant. Tiraq. in tract. res inter alios acta in princ. D. Barbos. in l. Si quis postea quam n. 26. ff. de Iudic. Est caput, basis, & fundamentum iudicij Gregor. l. 1. titul. 7. part. 3. Vanti. de Nullit. tit. de Nullitate processus n. 27. Marant. de Ordine iudic. p. 6. memb. 1. n. 1. Bonacos. tom. 1. Commun. Opin. lib. 2. titul. 2. n. 8. Azeued. tit. 3. in Rub. n. 14. lib. 4. nouæ Rocopil. Roder. d. cap. 4. n. 2. & 3. Camill Borrell. d. tit. 44 à n. 7.

3 Citatio cum introducta sit de iure Diuino, & naturali tolli non potest ex cap. 1. de Causa possess. & propr. Cou. Pract. cap. 26. n. 6. Marant. p. 4. dist. 16. à n. 10. Vanti. tit ex defectu citat. à n. 4. Soar. tom. 1. Cõmun. Opin. lib. 2. tit. 2. n. 5. pag. 288. in fine. Bajard. ad Clar. §. fin. q. 31. n. 8. Pinel. in Rub. de Rescind. vendit. p. 1. n. 21. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 17. n. 5. Pereg. de Iure fisci lib. 1. tit. 3. n. 61. vers. Notãdum tamen est. Ludou. Rodolph. tract. de absoluta Principis potestate cap. 6. num. 46. Soar. de Paz in Practica tom. 1. p. 1. temp. 3. à nu. 4. Fr. Ludou. Miranda de Ordin. iudic. q 14. art. 4. concl. 1. Amat. Roder. d. cap 4. nu. 16. & 17. Ioann. Berbeci. in viatorio iuris p. 4. rub. 1. n. 10. Triuisan. Venet. decis. 68. nu. 1. lib. 1. Camill. Borrell. ad Bellug. in Speculo Principum rub. 11. §. Restat exemplis in verbo Citari, & de Compromiss. §. 4. glos. 4 num. 2. & à num. 32. & nouissimè in Summa omnium decis. titul. 14 de Citation. à num. 1. *Citatio non potest tolli.*

4 Vnde processus ob legitimæ citationis defectum totus corruit nisi citatus compareat, quia tunc validatur citatio. Decian. resp. 18. n. 29. vol. 1. Fichard. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 2. tit. 2. nu. 6. Rutg. Ruland. tract. de Commis. lib. 2. cap. 3. n. 1. p. 1. Menoch. cons. 746. nu. 27. & cons. 100. n. 112. Cabed. p. 2. decis. 15. n. 13. Marant. p. 6. tit. de Citat. n. 12. Brunor. à Sole verbo Citatio n. 7. Vanti. in tit. qualiter sententia, & processus n. 116. Cot in Memor. verbo Citatio in 3. vers. Fallit tertio. Gutier. Pract. lib. 1. q. 133. n. 12. D. Barbos. in l. Alia § Eleganter n. 8. & in l. Si mora n. 53. ff. Soluto Matrim Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. § 1. in annot. n. 158. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 1. n. 1. Roder. d. cap. 4 n. 19.

Citatio non præsumitur. 5 Citatio nunquam præsumitur, vide Felin in cap. Tenor. n. 1. de Re iud. Ias. in l. Ne quicquam §. vbi nu. 53. ff. de Offic. procons. Tiraq. de Præscript. vers. 36. fol. 62. Perez l. 11. vers. Quarto 18. titul. 2 lib. 3. Ordin. pag. 493. Mascard. de Probat. concl. 290. Surd. cons. 88. n. 1. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q 22. Rebuff. de reprobat. testium n. 68. Cald. Pereira de Empt. cap. 34. num. 39. & cap. 35. n. 31. 32. & 37. Per inspectionem actorum probatur quod quis non fuerit citatus ex Ias. in l. 4. §. Condemnatū n. 8. ff. de Re iudic. Mascard. de Probat. concl. 291. Farina. decis. 207. Rotæ Romanæ n 20. Vezin. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 19. nu. 167. pag. 295. quia omne quod in actis non reperitur præsumitur non esse factum ex Flamin. de Resignat. tom. 2. lib. 11. q 14. n. 67. & negatiua quod licentiam quis non habeat probatur ex inspectione actorum Stephan. Gratian. decis. 64. n. 12.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 Hic primus citandi modus habetur etiā apud Hispanos in supremo Regis Senatu, & regijs Cancellarijs, de quo Azeued. l. 1. n. 6. titul. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Soar. de Paz in Praxi p. 1. tom. 1. temp. 3. nu. 27. De iure autem communi poterat iudex parti principali committere, vt citet suum aduersarium resoluunt Bald. in l. Iuste num 2. ff. de acquir. possess. Ias. in §. quadrupli num. 32. Instit. de Action. Marant. de Ordine iudic. p. 6. de Citat memb. 1. à n. 44.

2 In text. ibi (*licença*) Debet hæc licentia præcedere vt per Cassan. in consuet. Burgund. Rub. 4. §. 1. verbo Sans licence nu. 2. Cald. Pereira de Extinct. emphyr. cap. 11. num. 7. vers. Nec vrget. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 47. n. 46. Et de ea debet in scriptis constare Marant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat. memb. 1. nu. 45. Azeued. l. 1. n. 10. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopilat. D. Barbos. in l. 1. art. 3. n. 184. ff. de Iudic. *Licentia debet præcedere.*

3 In text. ibi (*ou a qualquer outra pessoa*) Dummodó legitimam habeat standi in iudicio facultatem, quæ fœminis denegatur ex text. in l. 1. §. Sexum ff. de postulando, cap. 2 de Iud. lib. 6. Cou. lib. 1. Vari. c. 20. n. 1. Tiraq. l. 10. connub. n. 32.

AD §. I.

1 In text. ibi (*por porteiro*) Latine dicitur portarius in cap. Cum olim el 2. de Priuileg. & alijs nominibus nūcupatur vt per Cassan. in consuetud. Burg rub. 1. §. 6. tit des iustices á n. 1. Marian. de Citat. art. 9. Bernardin. Muscarel. in praxi aurea ciuili p. 2. glos. Intimare n. 10. pag. 108. *Portarius*

2 In text. ibi (*por nòs especialmente depu-*

deputado) Rex potest creare nuntios cum omnia officia publica ad eum pertineãt vt per Cabed. p. 2. decis. 33.

3 In text. ibi (*ou geralmente dado pelo Conselho de algũa cidade, villa, &c.*) Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat n. 42. Azeued. l. 3. nu. 5. in fine tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. de iure tamen communi vnusquisque iudex poterat nuntium creare ad citandũ vt per Marian. art. 20. q. 20. vers. Secundo principaliter Marant. d. cap. de Citat. nu. 44. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 1 §. 6. in princ. n. 2.

4 In text. ibi (*pode citar sem licença do julgador, se a citação houuer de ser feita dentro no lugar, &c.*) De generali consuetudine obseruari probant Azeued. l. 3. num. 25 tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Bernardin. Muscatel. in sua praxi aurea ciuili p. 2. glos. Intimare num. 12.

5 In text. ibi (*ou em seus arrabaldes*) Non dicitur suburbium locus, quem diuidit fluuius â ciuitate vt est Villanoua da Gaja propè Portucalensem ciuitatem ex Rebuff. in l. Absentem ff. de Verbor. signif. quem refert, & sequitur Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 5. n. 3.

Citatio sine iudicis mandato nulla est. 6 In text. ibi (*& hauendo de ser feita no termo, não a poderà fazer sem licença, &c.*) Nota citationem sine iudicis iussu factam esse nullam pro nihiloquè haberi Mynsing. cent. 6. obseruat. 10. n. 3. Soar. in Thesauro lit. C, n. 62. Bredetod. tract. de Appellat. p. 2. tit. 22. vers. An nuntius col. 462. Soar. de Paz p. 1. tom. 1. temp. 3. nu. 27. & seq. D Barbos. in l Si quis posteaquã n. 63. ff. de Iudic. Mench. quæst. frequent. cap. 24 n. 3. Conualidatur tamen de commissionis defectu non excepiente citato. Mascard. de Probat. concl. 244. num. 11. Commissio citationis an, & quando præsumatur nuntio facta? Vide Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 24. Mascard. concl. 294. à n. 2.

7 In text. ibi (*sem licença*) Intelligo speciali, & non sufficit quod nuntius habeat generale mandatum ad omnes causas ex Rebuff. ad leges Galliæ tit. de Citat. in præfat. n. 67. & art. 1. glos. 2. nu. 3. Mench. Illustr. cap. 24. n. 5. Amat. Roder. in Pract. c. 4. n. 13.

8 In text. ibi (*escriptura publica*) Idem disponit Ordin. hoc lib. titul 59 §. 4. & 5.

AD §. II.

Vide infra hoc titul. §. 5.

AD §. III.

Vide apud Hispanos l. 3. titul. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Marian. de Citat. art. 8: Damhaud. in Praxi cap. 54. num. 6. Azeued. l. 1. n. 11. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Soar. de Paz in Praxi p. 1. tom. 1. temp. 3. n. 35.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*o juyz da cidade, ou villa mandarà, &c*) Si vero nuntius habuerit mandatum ad citãdum aliquem, & pẽdente citatione iudex moriatur poterit citare sine alio mandato successoris, & valet citatio. Vide Bart. in l More maiorum ff. de Iurisd. omnium iud. quem ibi refert Ias. à n. 62. Roland. consi. 38. num. 17. vol 3. Bonacos. Commun. crimin. p. 2. verbo Licentia fol. 46. verso, optimè Cassan. in consuetud. Burg. rub. 1. §. 6. in princ. n. 79. & 80.

2 In text. ibi (*mandarà que a faça ò vintanario*) Citatio si in dubio versetur, à iudice mandante facta non præsumitur. Tiraq. de Retract. lig. §. 8. glos. 9. n. 20. Bonacos. commun *Citatio in dubio, nõ præsumitur facta inde mandante.*

S 2 crimin.

crimin. p. 1. verbo Commissio fol. 30. verso. Mascard. de Probat. concl. 294. nu. 1. Etsi nuntius asseueret in relatione citasse iudicis mandato, ac iussu, quia tunc ei nulla fides est adhibenda, ita post Bart. Tiraq. Alex. Deci. Hippol. Alciat. & alios resoluit Mench. quæst. frequent. cap. 24. num. 2. Mascard. d. concl. 294. n. 2.

Nuntio publico quando di citur.

3 In text. ibi (*virà dàr sua fè*) Quia nuntio publico creditur in spectantibus ad eius officium. Vide Bart. in l. 1. § Cura carnis nu. 2. ff. de Officio præf. vrbis Menoch. de Arbitr. casu 112. Tiraq. de Retract. lig § 1. glos. 9. nu. 11. & 12. Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3. cap. 502. nu. 16. Roder. in Pract. cap. 4. nu. 14. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 9. n. 184. pag. 497. Mascard. de Probat. concl. 189. & concl. 115. & concl. 1134. nu. 4. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 24. Bernardin. Muscatel. in sua praxi aurea ciuili p. 2. glos. Intimato à n. 16. Bauadill. in sua Politica lib. 1. cap. 13. num. 44. D Mart. in votis nouiss. decis. voto 131. In rebus text. modicis illi creditur extra officium Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exig. vers. 91.

4 Nota nuntio publico non credi cum citandus coniectutis, & præsumptionibus ostendit se non fuisse citatum. Ita Menoch. d. casu 112. n. 11. Menoch. lib. 2. præsumpt. 25. nu. vlt. Mascard. concl. 1119. num. 27. & 28. Bajard. ad Clar. § fin. q. 31. n. 64.

5 Deindè tali nuntio non creditur affirmāti citatum respondisse se non esse venturum. Vide Felin. in cap. Inquisitionis n. 20. de Accusat. Tiraq. de Retract lig § 8. glos. 9. n. 13. Menoch. de Arbitr. casu 112. à num. 17. Mench. d. cap. 24. n. 10. vers. Contrariam. Bouad. d. cap. 13. n. 44.

6 Nec item creditur dicenti se super citationis actu verberatum, vel iniuriatum esse. Diximus iam in nostris Remissionibus ad lib. 5. Ordin. tit. 49. § 4. pag. 315. & resoluunt vltra ibi citatos Iaffred. Balb. decis. 228. in princ. Gabri. lib. 2. sentent. tit. de Citat. concl. 4. n. 4. & Mench. d. cap. 24. num. 11. nota tamen querelam hanc nuntij sufficere ad inuestigandum de veritate, seu ad inquirendum, licet ad condemnandum nequaquam Farin. in Praxi crimin. q. 32 num. 82. Nec ad quamuis querelam nuntij aures aduertat iudex, causant enim ipsi nuntij aliquando vt acerbiùs à citandis excipiantur.

7 In text. ibi (*ou a mandarà ao juyz por escripto*) Sua manu confecto, quia nuntius relationem per se, & non per alium facere debet Bajard. ad Clar. q. 31. num. 59. Mascard. concl. 1115. num. 25. vbi resoluit quod ipso infirmo, vel impedito debet iudex ad eum mittere.

8 Vera est, & communis Doctorū resolutio relationem nuntij quoad validitatem citationis esse necessariū requisitum, & de forma substantiali Menoch cons. 746. num. 19. Azin. in Praxi § 9. cap. 1. nu. 1. Lancelot. de Attent. cap. 4. in præfact. n. 125. p. 2. Surd. decis. 5. n. 2. & 3. in fine Pereg. Vari. lib. 2 ad Rub. de Iudic. à n. 48. vbi etiam plures effectus refert quos parit relata citatio.

9 Relatio fieri debet iudici ex Thom. Grammat. dicit. Azini. d. § 9. cap. 12. num. 1. Vel actuario causæ ex Marant de Ordine iudicior. p. 6. de Citat. num. 57. Azini. d. cap. 9. § 12. num. 1. Et de ea debet in actis constare, aliàs citatio esset nulla, nec qui diceretur citatus contumax reputaretur. Marant. p. 6.

de

de Citat. sub. nu. 55. ex inspectione enim actorum probatur citationem non esse factam ex Surd. cons. 28. n. 115. Et vt valeat necesse est ne fiat in die in honorem Dei feriato ex Salycet. resoluit Anton. Graciat. in addit. ad Vestr. in Praxi Romana lib. 4 cap. 5. num. 24. Aduerte quod Nuntius non potest corrigere suam relationem in actis redatam, vel scriptam Cassan. d. rub. 1. §. 7. n. 32. fol. 77. verso.

AD §. V.

De litteris precator. 1 De litteris precatorijs agitur apud Hispanos l. 7. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. vbi Azeued. tractant Gregor. l. 32. tit. 2. part. 3. Marant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citatione n. 73. Curi. Philip p. 1. §. 12. n. 14. & in citatione reali hunc §. habere locum asserit Anton. Corre. in fragm. ad lib. 5. num. 101. Dubitatum fuit, *se pelas requisitorias, ou precatorios, q̃ vẽ de outros Reynos se se pode fazer execução na pessoa, & bẽes da parte contra quem vem dirigidos. Iulgouse no anno de 1617. & 1618. que se não podia fazer execução, por não ser pessoa da jurisdição do deprecante,* teste Phœb. Aresto 29.

2 Iudex requisitus pro executione istarum litterarum precatoriarum potest cogi per suum superiorem, ad quem partes possunt recurrere via grauaminis Bart. in l. A Diuo Pio §. Sententiam Romæ nu. 5. ff. de Re iudic. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 146. nu. 10. Cabed. p. 1. decis. 49. D. Barbos. in l. Hæres absens §. 1. ff. de Iudic. n. 97. Et quibus pœnis afficiantur non obedientes litteris deprecatorijs decidit Ordin. infra lib. 5. tit. 119. §. fin. & apud Hispanos l. 1. tit. 29. part. 7. & referr D. Barbos. d. l Hæres absens §. Proinde in arr. de foro delicti á n. 85. Steph. Gratian. cap. 389 nu. 1. & per totum capur multa adducit de litteris requisitorijs.

3 In text. ibi (*fora de seu territorio*) Nota citari quem minimè posse à iudice extra suum territorium arg. l. fin. ff. de Iurisd. omni. iudi. & Clem. Pastoralis ff. de re iudic. resoluunt Rebuff. tom. 3. ad leges Gall. titul. de Citat. art. 1. glos. 1. n. 2. Baptist. Cost. de remed. Subsidi. remed. 16. à nu. 7. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 44. de Citat. à num. 62. Territorium est vniuersitas agrorũ intra fines cuiusquè ciuitatis, quod ab eo dictum quidam aiunt quod magistratus eius loci intra eos fines terrẽdi, idest submouendi ius habẽt. Ita Iureconf. in l. Pupillus 239. §. Territoriũ ff. de Verbor. signif. vbi latè Rebuff. declarant Otthom. de verbis iuris verbo Territorium. Brisson. eod. tract. verbo Territotium.

4 In text. ibi (*o julgador a que forem dirigidas farà fazer a citação*) Quamuis exceptiones opponantur ex Rebuff. tom. 2 ad leges Galliæ tit. de litteris requisit. glos. 2. n. 9. Cabed. p. 1 decis. 49. Et ita iudicatum audiui Olyssipone, iudic. D. D. Petro Barbos. & Ioanne Gomez Leitoneo. *Senatus Supplic. iudicauit.*

5 In text. ibi (*& nas cartas precatorias se deue declarar o juyz*) Vide Vanri. tit. ex defectu citar. á num. 47. Azin. in Praxi §. 7. cap. 4. n. 5.

6 In text. ibi (*& nellas irà declarando o nome do que ha de ser citado*) Vide Marian. tract. de Citar. art. 20. cum seqq. Vanti titul. ex defectu citar. à n. 49. Mynsing. cent. 5. obseruat. 50. nu 2. Rutg. Ruland. tract. de Commissar. lib. 6. cap. 3 n. 4. Schrader. de Feudis p. 9. cap. 7. sub n. 38. vers. Sexto requiritur. Azin. in Praxi §. 7. cap. 4. n. 2. Azeued. l. 3. à nu. 39 tit. 3. lib. 4. nouæ Recop. Cardos. in Praxi *Citandi nomen citationi inferendum*

S 3 iudicum

iudicum verbo Citatio n.13. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 44. de Citat. n. 25.

7 Limitatur quando citanda esset aliqua vniuersitas; nam hoc casu singulorum nomina necesse non est vt exprimantur. Ita Minsing. cent. 5. obseruat. 50. sub n. 3. Et quando duo essent eiusdem nominis citatus non excusatur ob æquiuocum nomen, sed tenetur comparere ex Bald. resoluit Alexand. Raudens. in append. ad tract. annalog p. 7. sub. n 9. Si vero aliquis alio nomine quam vocatur, citaretur, citatio non valet, nisi per aliã demonstrationẽ in citatorio scriptã constet citatũ esse illum citãdũ nam hoc casu citatio videtur arctate. Ita Bertazol. in tract. clausul. 3. glos. 1. nu. 3. cum seqq. comparendo tamen citatio semper est valida, quoniam per comparationem nomen illud minus rectum suppletur, in terminis censuit Ruland. d. lib. 6. cap. 3. sub n. 4. vers Si quis tamen.

Causa in citatione exprimẽda.

8 In text. ibi (*& a razão por que*) Vide Ludou. Schrad. de Feudis p. 9. cap. 7. sub n. 35. Franc. Viui. Neapol. decis. 274. n. 8 Verall. Romana decis. 116. n. 6. p. 1. Vanti. tit. de nullit ex defectu citat. num. 5. Marant. 6 p de Citat. memb. 1. n 69. Cardos. in Praxi iudicum verbo Citatio num 14. Nicol. Reusner. lib. 2 decis. 22. n. 29. Ruland. d. lib. 6. cap. 3. nu 5 Mench. lib. 2. Vsufreq. cap. 24. à n. 10. Azeue. l. 3. nu. 41. tit 3. lib. 4. nouæ Recopil. Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 44 n. 38.

Iudicij locus in citatorius ad scribenda.

9 In text. ibi (*& onde ha de apperecer*) Vide Marant. d. p. 6. de Citat nu. 63. Marian tract. de Citat. art 18 vers. Octauo quæro nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 44. de Citatione num. 44. & Ludou. Schard. d. cap. 7. sub. n. 39. vers. Nanque regulariter. Vanti. tit. ex defectu citat. à nu. 61. Bredetod. in tract. de Appellat. p. 2. q. 468. vers. An citatio sine die, vel loco valeat. Cardos. in Praxi iudicum verbo Citatio nu. 12. Farin. in Praxi crimin. q. 11. n. 40.

10 Limita primò, quando iudicis citantis domus, vel iudicicij locus citato esset notus, nam tunc citatio nem sine loci expresione valere respõderũt Tiber. Decian. vol. 1. resp. 18. num. 152. Menoch. cons. 100. n. 179. cum seq.

11 Limita secundò, quando ex data citatorij constaret, quo in loco citatorium esset conscriptum, nam perinde est acsi locus iudicij expresse esset adscriptus. Ita consuluerunt in terminis Decian. d. responso 18. n. 153 Menoch. d cons. 100. n. 182.

12 Lmimita tertiò, quando iudex certo in loco semper solitus esset ius dicere Ita Marc. Anton. de Amatis Marchiæ deci s. 98 nu. 19. Schrad. d. cap. 7. sub nu. 39. vers. Et in terminis. Menoch d cons. 100. n. 180. Decian. d. resp. 18. num. 152. vers. Tertio dicitur.

Dies etiã in citatorio apponenda.

13 In text ibi (*& em que dia*) Vide Marant. p. 6. de Citat. nu. 65. Bredérod. in tract. de Appellat. p. 2. q. 468. vers. An citatio sine die, Menoch. cons. 230. nu. 11. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 1. cap. 21. nu. 17. Azeued. l. 4. n. 30. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. Petr. Gregor. Syntag. iuris p. 3. lib. 48. nu. 22. & 23. Ceuall. Commun. contra commun. q. 809. á princip. vbi plures Doctores refert. Vnde citatio hora nocturna, vespertina, & intempestiua facta non valet Flam. Chartar. Genu. decis. 14 n. 7. Pereg. Iannin. de reali citat. lib. 1. cap. 2. nu. 39. Polid. Rip. de Nocturno temp. cap. 124. Et terminus in citatione congruus esse debet, itaut citatus con-

congruè, & opportunè ad locum destinatum venire posſit ex Bart. in l. Aut qualiter num. 2. ff. quod vi, aut clam. Matant. d. cap. de Citat. n. 67. Azini. in Praxi §. 21. cap. 1. nu. 6. & 7. Vantit. tit. ex defectu citat. num. 67. Ceuall. d. q. 809. à n. 23. Camill. Borrell. d tit. 44. n. 52. cum seqq.

Hora apponere nō est necesse.

14 Horam tamen apponere necesse non est, sed citatus tenetur comparere ea hora, in qua pro tribunali sedere, & ius reddere iudex solet. Vide Vant. tit. ex defectu citat. nu. 72. Marant d. p. 6. de Citat. memb. 1. nu. 66. Schrader. d. cap. 7. sub n. 39. vers. Et confirmatur ex eo. Breder. in tract. de Appellat. p. 2. tit. 72. col. 740. vers. Item quæritur. Marc. Anton. de Amatis Marchiæ decis. 98. sub nu. 19. vers. Prout quoquè cessat. Azeued. l. 1. num. 4. tit. 3. lib. 4. Recop. Cald. Pereira de Emp. cap. 4. n. 18. vbi ait quod in citatione hora, qua citatus comparere debet, exprimenda est.

15 Si vero dies termini cadat in diem feriatam, de consuetudine valet citatio, & transit in diem sequentem. Marant. d. memb. 1. de Citat. à nu. 120. Perez l. 1. tit. 2. lib. 3. Ordin. q. 8. pag. 490. Barnab. Cornazan. Lucensi. decis. 205. Azeued. d. l 1. n. 5.

Citatorio nomen ... satisfacĕtis inserĕdum.

16 In text. ibi (*& a cujo requerimento*) Vide Vanti. tit. ex defectu citat. num. 49. Lusitan. Soar. in Thesauro communium lit C. n. 62. Schrad. de Feudis p. 9. cap. 7. sub n 38. Mynsing. cent. 5. obseruat 50. in princ. Cardoso in Praxi iudicum verbo Citatio n. 13. Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 44. de citat. n. 32.

17 Vnde citatio ad partis instantiam committenda est ex l. Ad peremptorium ff. de Iudic. & l. fin. Cod. de bonis auct. iud. poss. Azin. in Praxi §. 8. cap. 1. n. 4. Schrader. d. cap. 7. num. 34. Vanti. tit. ex defectu citat. nu. 44. Anton. Corre. in fragm. ad lib. 5. nu. 35. pag. 30. Duenh. reg. 96. Bouer. Sing. 9. n. 1. Perez l. 2. titul. 2. lib. 3. Ordin. pag. 492. Cardos. d. verbo Citatio nu 5. Et in dubio ad instantiam partis esse factam præsumptio stat Menoch. cons. 145. nu. 43. & lib. 2. de Præsumpt. q. 23. nu. 1. licet dessentiant Azin. §. 8. cap. 1. num. 3. Soar. d. lit. C. nu. 63. Curi. Philip. p. 1. §. 12. n. 14.

18 In text. ibi (*& se ha de apparecer pessoalmente*) Quamuis regula in iure sit quod nemo cogitur præcipuè in ciuilibus actionibus personaliter in iudicium venire, satis est si vocatus per suum procuratorem appareat, vide Hippol. in l. De vnoquoque n. 163. ff. de Re iudicata Duenh. reg. 95. Marian. de Citat. art. 20. q. 15. Cardos. in praxi verbo Citatio n. 41. Attamen in aliquibus casibus potest iudex cogere partem ad personaliter comparandum, ideoquè legislator hic sub hac loquitur distinctione, vide semper Marian. d. q. 15. vbi in vers. Sed quæro circa prædicta agit in eo casu, quo reus personaliter cogitur comparere etiam actor ad id obligetur, de quo etiam Mynsing. cent. 3. obseruat. 4.

AD §. VI.

1 In text. ibi (*& o juyz que mandar passar as taes cartas para citar*) Ergo iudex, qui litteras misit, citationem censetur facere. Vide Azeued. l. 3. nu 28. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. D. Barbos. in l. Hæres absens §. 1. nu. 91. ff. de Iudic.

2 In text. ibi (*diligencias declaradas*) Nota quod requisita ad citationes, de quibus supra introducta sunt pro forma, itaut aliquo ex prædictis requisitis

quisiris deficiente, citatio sit nulla per ea quæ resoluunt Valasc. de Iure Emphyt. q. 6. nu 14. & de Partit. cap. 89. nu. 70. Gam. decis. 126. nu. 2. Cardos. in Praxi verbo Citatio à n. 55. Azeued. l. 3. n. 42. titul. 3. lib. 4. Recop.

AD §. VII.

Citatus ad vnam causam, non censetur citatus pro alia.

Vide Bart. in l. 1. in princip. ff. de In ius vocando vbi Ias. à n. 9. Hippol. in l. De vnoquoquè n. 167. ff. de re iud. Marant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat. num. 13. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Ecclesiastica Lusit. lib. 2. cap. 5. à num. 1. Quando libellus, & ipsius substantia possit emendari inuenies infra hoc lib. titul. 20. §. 7.

AD §. VIII.

Citatio per edictũ.

1 Vide Afflict. decis. 289. à num. 2. Marian. tract. de Citat. art. 23. Tiraq. de Retract. lig. §. 9. glos. 11. num. 39. Mynsing. cent. 3. obseruat. 71. à nu. 5. Marant. de Ordine iudic. p. 6. de Citat. memb. 1. n 83. Vant. tit. ex defectu citat. n. 118. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ in præfat. à n. 94. Menoc. de Recup. remed. 8. à n. 102. & consil. 100. à n. 95. Azeued. l. 3. à num. 28. titul. 10. lib. 4. nouæ Recopil. Ceuall. Communium contra commun. q. 809. à n. 18. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 117. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 44. de Citat. à nu. 77. Gam. decis. 237. Valasc. de Partit. cap. 7. n. 13. Cabed. p. 1. Aresto 58. Cardos. in Praxi iudicum verbo Citatio nu. 28. D. Barbos. in l. Ad peremptoriũ num 99. ff. de Iudic. Soar. de Paz in Pract. p. 1. tom. 1. temp. 3. à n. 20.

Senatus Supplic. iudicauit.

Dubitatum fuit, *se se podia citar hum absente por carta de edictos, para sua alma*: iudicatum fuit, *que a citação era nulla, por se euitar os fraudes que poderião acontecer se se citassem as pessoas absentes, & hauerse sentença, sem serem sabedores*, teste Melch. Phœb. tom. 1. Aresto 32. & resoluit nouissimè Mendez á Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 1. n. 8. Et in Senatu Supplicationis iudicatum fuit anno Domini 1618. in citatione per edicta assignandum esse terminum secundùm distantiam loci, in quo absens dicitur esse teste eod. Phœb. decis. 43.

Senatus Supplic. iudicauit.

2 Citatio per edictum est exorbitans á iure communi, ideoquè restringenda, & strictè, atquè in suis terminis sumenda vt per Marant. d. p. 6. de Citat. nu 82. Vanti. d. tit. ex defectu citat. nu. 125. Vergin. de Boeat. in tract. de remissorialibus litteris cap. 10. in princ. D. Mart. de Iurisd. p. 4. casu 38. n. 8.

3 Amplia primò, hanc Ordinationem procedere, tám in ciuilibus, quâm in criminalibus ex Clar. lib. 5. §. fin. q. 31. n. 16. Bonacos. Commun. crimin. p. 2. verbo Citatio fol. 10. Cabed. p. 1. Aresto 58. D. Barbos. in l. Hæres absens §. Proinde in art. de foro delicti nu. 96. ff. de Iudic. Cald. Pereira in comment. ad l. Vni. Cod. ex delictis defunct. p. 2. n. 63.

4 Amplia secundò in clerico, quem afficit citatio generalis per edictum in illis casibus, quibus de iure laicus est iudex competens. Surd. decis. 26. n. 1. & 11. D. Mart. d. casu 38. n. 8. Menoch. de interdictis remed. 15. n. 226. cum seqq.

5 In text. ibi *(quando a pessoa que ha de ser citada não he certa)* Vide cap. fin. ad finem de Elect. in 6. Maran. p. 6. de Citat. memb. 1. n 82. & 89. Bellacomb. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 8. tit. 14. n. 2. Menoch. remed. 8. Recup.

Incerti per edictum citantur.

Recup.n.113. Surd.consf.181.num.32. Ceuall. Commun.contra commun. q.809.à n.31. Certi autem per edictum non citantur. Greg.l.1.titul.7. part.3. Azeued.l.fin.n.97.cum seqq. tit.21.lib.4. nouæ Recopil. Gutier. Practic.lib.1.q.133.n.2. Surd. decis.5. n.8. & consf.173.nu.97. D. Mart. d. casu 38.n.7. Stephan. Gratian. Disecept. Forens.cap.194.n 9.D.Barbos. in d.l.Ad peremptorium à n.110.

6 In text.ibi (*& se he certa, não he certo, nem sabido o lugar onde està*) Vide Vanri. tit. ex defectu citat. à nu.118. Menoch.remed.8.recup.à n.102. & consf.100.n.95. cum seqq. Gam.decis. 237. Valasc. de Partit. cap.7. à num.13. Camill.Borrell.d.tit.44. de Citat.n.89.

Senatus Portucal. iudicauit.

7 *Auendose de citar hum ausente, não basta declararse que està em Lisboa: se não he necessario que se declare a rua, & casa aonde està. Assi se julgou na Relação do Porto a 20. de Abril do anno de 1596. em hũa causa de Ioanna Pinta de Meijanfrio aggrauante, & Antonio Fernandez de Sendim aggrauado: forão juyzes os Doctores Aluaro Lopez Moniz, & Ioão Gil Daureu, escriuão Diogo Moreira.*

Senatus Supplicat. iudicauit.

8 Et in Supremo Senatu anno Domini 1607. iudicatum fuit, *que auendose de citar hum absente em partes remotas, & maritimas, sem se saber certeza do lugar, posto que se nomee prouincia, se ha de citar por edictos*, teste Melch. Phœb. Aresto 69.

9 Deinde nota quod in citatione, quæ fieri debet illi qui est apud Indos, sufficit quod illi detur curator coram iudice sui fori, & ibi conueniatur, ac sententia contra illum lata executioni mandetur, secùs tamen si tanquam hæres conueniatur, quia tunc debet personaliter citari, si locus vbi in India moratur sit certus. Ita Gam.decis.15.Cabed.p 1.decis.197.n.9.& 10. Sed contrarium dicit iudicatum Phœb.decis.42.& vide supra lib.1.tit.89.in Princip. n.6.

10 In text.ibi (*se o lugar for perigoso*) Desumitur ex Clem.1.de Iudic. & ex Clem.1. de foro comp. Vide Marian.de citat.art.23. Marant.d.p. 6. de Citat. n.85. Vanti.d.tit.ex defectu citat.à n.124. Menoch.remed. 8. Recup.n.114.Bonacos.Commun. crimin.p.1. verbo Citatus fol.24. & p.2. verbo Locus fol.46. verso Ceuall.d.q.809. nu. 30. Menoch. consf. 666. n.4. Melch Phœb.tom.1. Aresto 131. nouissimè Camill.Borrell.in Summa decis.tit.44.de Citat. n.47 & tit.46.de Contum.n.183. resoluit quod citatus ad locum non tutum non dicitur contumax. Et non sufficit quod officialis attestetur de non to accessu, sed debet liquidari, & probari ex Deci.consf.460.nu.26.& vide alia per Mascard. de Probat. concl.17.cum seqq.

11 Periculosus dicitur locus vltra mare ex Gemin. de Vsuris côment. 3. in præfat.nu.6. Et ciuitas infecta peste Paris.consf.28.vol.4.Flamin.de Resignat. lib.5. q.3.nu.251. & Menoch. de Arbitr. casu 153.nu.6. cum seqq. quem refert Farin. in Praxi crimin.q.18.n.43.inter casus loci nõ tuti ponit metum iudicis minantis, inimicorum, belli, pestis, tempestatis maritimæ, & similia.

12 In text.ibi (*em estes casos, & outros semelhantes*) Veluti in Vniuersitate, quæ citatorio edicto in ius vocari potest ex Decian.consf.14.n.32. vol. 4. Et vbi citandorum multitudo existit per edictum citatio ob multitudinem conceditur secundùm Neguzant.de Pignor. memb.1.p 8. sub n.13 vers.Et secundùm. Vincent.Carot.de execuss.bonorum q.32. n 29. p.2. Et citatio fieri potest congre-

gata

gata maiori parte canonicorum licet extra locum capituli Cald. Pereira cons. 11. à n 8. Citationem tamen capitulo capitulariter congregato debere fieri per text. in cap. Cum re de re iudic. dicit in Rota resolutum Farin. Rom. decis. 36. nu. 4. & decis. 389. in nouissimis Rotæ.

13 Vagabundus per edictum citatur Ioseph. Ludou concl. 5. num. 11. Ceuall. d. q. 809. n. 30. Menoch. cons. 100. n. 117. Camill. Borrell. d. tit. 44. num. 88.

14 Terribilis per edictum ratione maioris securitatis citari potest Menoch. cons. 100. n. 108. & n. 103. quod citatio per edictum permissa est in crimine læsæ magestatis.

15 Latitans, vel taliter se occultans ne citatio ad ipsius notitiam perueniat per edictum citatur Rebuff. tom. 3 ad leges Galliæ tit. de Citation. nu. 96. quem refert Camill. Borrell. d. tit. 44. de Citation. n. 90.

16 In text. ibi (*mandamos que sejão dados pregões pelas praças, &c. & postos aluaras de edictos*) Vtrumque copulatiue requiritur, & consonat apud Hispanos l. 3 tit. 10. lib. 4. nouæ Recopil vbi Azeued. n. 27. Vanti. tit. ex defectu nullit. nu. 132. Marant. cons. 29. num. 25.

17 In text. ibi (*& em outros lugares semelhantes*) Nota tamen citatorium edictum regulariter sufficere vno in loco affigi secundùm Decian. cons. 18. n. 171. vol. 1. Surd. cons. 181. n. 34.

18 In text. ibi (*hajão de apparecer perante os que mandarão fazer a citação*) Nota quod citatus à iudice non suo comparere debet allegaturus incõpetentiam, nisi sit notoria. Vinc. Neapol. decis. 274. nu. 10. Cened. ad Decretal. collect. 151. n. 1. Perez l. 1. q. 6. tit. 2. lib. 3. Ordin pag. 490. Frat. Emman. tom. 2. quæst. Regular. q. 62. art. 17. ad finem, & q. 63. art. 7. vers. Secundo infertur. Cabed. p. 1. decis. 22. n. 7. vbi n. 8. asserit quod hic non censetur iurisdictionem prorogare si nunquam comparuit, de quo etiã Surd. decis. 26. n. 14.

19 Quando verò commissio citationis fit ab aliquo delegato Principis inseri debet copia rescripti in litteris deprecatorijs, vide Stehp. Gratian. Discept. Forens. cap. 169. nu. 15. cum seqq. ex Bald. in l. Eum qui ff. de Iurisdict. omnium iud. & ibi n. 31. limitat quando citatus est in loco citantis, vel modicum distat. Vide etiã Menoch. cons. 790. nu. 6. & lib. 2. de præsumpt. q. 15. n. 2.

20 In text. ibi (*& passado o termo, &c.*) Nota quod semel citatus per edictum licet post citationem constet eum esse in loco certo non debet amplius citari si à principio non constabat iuxta tradita per Doctores in l. De pupillo §. Si quis ipsi prætori ff. de Noui operis nunt. & per Tiraq. in l. Boues § Hoc sermone limit 28. n 4. & 5.

21 In text ibi (*deuese o juyz primeiro informar per inquirição*) Desumitur ex Bart. in Extrauag. Ad reprimendum verbo Per edictum n. 4. Marian. de Citat. art. 23 vers. Quinto principaliter. Vanti. d. titul. ex defectu citat. n. 127. Gam. decis. 237. n. 1.

22 Citatio non seruata forma de qua hic est nulla ex Tiraq. de Retract. lig. §. 8. glos. 3. & facit glos. 7. n. 1. facit etiam quia forma data à statuto censetur substantialis Afflict. decis. 2. n. 6. Tiraq. §. 36 glos. 2. nu 26. & 29. Et citatio dicitur nulliter exequuta quando non est seruata forma data in commissione vt per Verall. decis. 111. lib. 1. Lancelott. de Attent. p. 2. cap. 4 nu 89 in præfat. Sebast. Vanti. de Nullit. tit. ex defectu

citat.

citat. n. 151. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 44. de Citat. n. 495.

AD §. IX.

De citatione ad domum. 1 Vide Abb. in cap. Quoniam frequenter in princip. nu. 21. vbi addit. lit. B. Vt lite non contest. & in cap. Causam num. 5. de dolo, & contum. Marant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat. memb. 1. n. 124. Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 16. n. 101. pag. 281. Tiraq de Retract. lig. §. 8. glos. 9. nu 8. cum seqq. Parlad. lib. 2. rerum quotid § 9. p. 5. n. 8. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 26. Curi. Philipp. p. 1. §. 12. n. 8. Cald. Pereira de Nominat. q. 6. n 3. Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 60. nu. 5. & 6. Ignat. del Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 3. n. 3. & 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. n. 119. Amat. Roder. in Pract. cap. 4. n. 27.

2 Citatio debet personaliter fieri si citandus reperiri possit, si tamen non possit haberi illius copia sufficit citatio ad domum vt in l. 1. §. Permittitur ibi si nullus eorum copiam habeat ff. de liber. agnosc. & in l. Aut qui aliter §. 1. ff. quod vi, aut clam, & in l. 4 §. Prætor ait vbi Bart. ff. de dãno infecto. Vide Marian. de Citat. art. 17. Vant. tit. ex defectu citat. nu. 83. & 84. & 90. Tiraq. de Retract. lig. §. 9. glos. 2. n. 44. & 45. & glos. 3. n. 2. Azini. in Praxi §. 6. cap. 1. à nu. 1. Perez l. 4. tit. 8. lib. 3. Ordin. vers. Esset tamen reus. Marant. d. num. 124. Gutier. Pract. lib. 1. q. 133. à n. 2. Azeued. l. 3. à n. 32. tit. 10. lib. 4. nouæ Recopil. Et nuntio cui mandauerit iudex expresse vt rerum personaliter citaret, & si non inueniret citaret eum ad domum creditur quod perquisierit ipsum reum, & quod eum non inuenerit, & ob id ad domum citauerit, ita Tiraq. de Retract. lig. §. 8. glos. 9. nu. 10 Marant. vbi supra n. 127. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tit. de Citat. art. 2. glos. 3. nu. 27. quos refert, & sequitur Menoch. d. q. 26. n. 1.

3 In text. ibi (*se esconder*) Nota Cou. in cap. Alma mater p. 1. §. 9. nu. 4. ad hoc quod potest fieri citatio ad domum vbi quis dolo latitat, vel subterfugit personalem monitionem, vide Bart. in l. 1. §. Permittitur à nu. 3. ff. de liber. agnosc. Menoch. remed. 8. Recup. n. 115. Cald. de Renouat. q. 6. nu. 3. Tiraq. de Retract. lig. §. 9. glos. 4. n. 7. vbi etiam quod præsumitur latitare quando abest ab eo domo, in qua vxor habitat Et citandus tantùm conquiri debet in sua domo ad hoc vt non repertus in domum possit citari Gutier. d. q. 133. num. 6.

4 Citãdus habetur pro citato si facit vt ad eum citatio non perueniat Tiraq. de Retract. lig. §. 2. glos. 1. n. 8. & 9. Franc. Marc. Delphin. decis. 400. n. 14. p. 1. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 4. n. 106. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 66. num. 32. & nu. 31. asserit quod etiam lis dicitur contestata si per reum stat ne contestetur. Citatio etiam minus legitimè intimata ligat citatum quando ad eius notitiam peruenisset, perindè, ac legitimè intimata fuisset ex Roman. induxit Tiber. Decian. resp. 69. num. 34. vol. 4. Ioseph. Ludou. concl. 5. nu. 28. Surd. cons. 88. nu. 10. vbi etiam agit quibus coniecturis constare possit citandum habuisse notitiam citationis, de quo etiam Mascard. de Probat. concl. 292. Vnde quis dicitur verus contumax quãdo non personaliter, sed ad domum citatus est, notitia tamen citationis ad eum peruenit, & non comparuit ex Abb.

ex Abb. Roländ. à Valle, & Greg. resoluit Ignat. del Villar in Sylua respons.lib.*f*.resp.3.n.3. vbi nu.4. ad Vant.tit ex defectu citat.n.123.se remittit qualiter probetur citationem domi factam ad notitiam citati peruenisse.

5 In text.ibi (*deue ser citado à porta da casa*) Vide Tiraq de Retract. lig. §.9.glos.11.á n.20. Azin.§.6.cap.4. cum seq. Azeued.l.3.à nu.32. tit.10. lib.4.nouæ Recopil. Surd. cons.88. n.fin. Oportet vt publicè fiat,itaut copia illius in manibus domisticorum apponatur vt per Vanti. de Nullit.processuum tit.ex defectu citat.n.89.Amat.Roder.d.cap.4 n.29.

6 Nota quod procuratore non reperto fiet citatio in domicilio procuratoris de consuetudine,in domicilio tamen partis facienda erit, quando procurator nunquam comparauisset,nec dominus litis effectus fuisset.Ita Cald.de Renouat.q 6.n.9.

7 In text.ibi (*onde costuma morar*) Vel vbi habitat eius vxor,quia præsumitur maritus habitare in ea domo, in qua habitat eius vxor l.1. §. domum ff. de liber. agnosc. ita Tiraq.d.§.9.glos.1.n.7. quem refert,& sequitur Nenoch de Præsumpt.lib. 2. q.27.n.1.

8 In text.ibi (*perante sua mulher, ou familiares*)Nota quod sufficit citationem fieri, vel coram vxore, vel coram familiaribus,ex disiunctiua, vel quæ in altero ex duobus verificatur ex Menoch.de Præsumpt. lib.4. q. 83. num.66.

9 Citatio ad domum quando fieri iubetur, non est necesse litteras dimittere alicui de familia Surd.cons. 88. num.16.

10 In text.ibi (*familiares*) Maiores scilicet,aut saltem doli capaces, per quos citatio posit deuenire in notitiam citãdi,vide Afflict.in constit Regalib.constit.96. nu.4. cum seq. Seruus tamen non potest citari nomine domini iuxta reg. text. in l. Quod attinet ff. de regulis iuris. Nota quod citatio.in persona vnius de familia executa non valet,nisi sit apprehensus in domo, vt per Surd. cons.88.n.6.

11 In text.ibi(*informação*)Vide Marant de Ordine iudic.p.6.cap.de Citat.n.126.

12 Nota quod citatio illegitima sustinetur ex comparatione partis. Vide Pinel in l.1.Cod.de bonis mat. p.2.n.67.ad fin. Cot. in Memorab. verbo Citatio o 3. vers.Fallit tertio. Grauat.ad Vestri.lib.7.cap.vlt.n.37. Lancelot de Atten.p.2.in præf.cap. 4. n.116. Menoch.cons.100. nu.112. Flamin.Chartar.Genuensi decis.14. nu.8. & 9. Baptist. Cost. de remed. subsid.remed.13.nu.12. Ozasc.cons. 63. n.13. Alexand.Raudens.resp.21. nu.159.& 162.vol 1. Anton. Gabri. lib.2.de Citat concl.1.nu.396. Soar. in Thesaur.lit.C.n.67.Verall.Rom. decis.97.nu.5.p.1.& decis.112. Cornaz.Lucensi decis.54.n.42. Anton. Gam.Lusitan.decis.326.n.1. Lancelot.de Attent.cap.4.in præfat.à nu. 128. Gutier.Practic.lib.1.q.133.n.12. Gonzal.ad reg.8. Cancel.glos 9.§.1. in annot.nu.158. Stephan.Gratian. Discept.Forens.cap.60. n.4. & cap. 156. n.1. Farin.p.4.decis.99.num.4. Alexand.Trentasinq.Vati.lib.2. tit. de Excepr.resolut.vlt.n.17. nouissimè Camill.Borrell.in Summa decis. tit.44.de Citat.num.285.& meliùs n.486. Quia præsens præsumitur citatus. Menoch.de Præsumpt. lib.2. q.22.n.2.& q.24. n.13. Mascard.de Probat concl.290. nu.5. Surd.cons. 227. n.16. vbi refert cum alijs valere iudicium cum præsente non citato fa-

Citatio illegitima sustinetur ex comparatione partis.

to factum, quod etiam tenent Cravet. cons. 348. n. 24. & cons. 500. n. 1. Ludou. Schrad. de Feudis p. 9. cap. 7. n. 99. stultumquè esse iudicem, qui præsentem in iudicio citaret ex Angel. dicit Azini. in Praxi §. 7. cap. 5. limit. 90. n. 3. Et constituendo procuratorem præsumitur citatus, ex resolutis per Stephan. Gratian. d. cap. 156. n. 4.

AD §. X.

1 Vide Barr. in l. 4 §. Prætor n. 6. ff. de damno infecto. Panorm. in cap. Causam n. 6. de dolo, & contum. & addit. ad eundem in cap. Quoniam frequenter in princip. n. 21. lit. A. vt lite non contest. Cou. in cap. Alma mater p 1. §. 9. nu. 4. Matant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat. nu. 126. & vide ad quid Menoch. de Præsũp. lib. 2. q. 26.

AD §. XI.

In text. ibi (*atè cinco legoas donde nòs estiuermos, ou a casa da Supplicação*) Collige Curiam Regis, & domum Supplicationis habere pro territorio quinquè leucas. Vide Cabed. p. 1. decis 13. n. 3. 5. & 8. vbi nu. 4. dicit quod leuca debet mensurari per viam cõsuetam, & frequentiorem, non verò per circuitus, & anfractus. Et vide Mascard. de Probat. concl. 1056. n. 6. & de mensuratione leucarum, vide Cou. lib. 2. Resol. cap. 20. nu. 5. & l. 3. tit. 16. & l. 25. tit. 26. part. 2. & ibi Gregor. Bobadill. in sua Politica lib. 4. cap. 5. n. 53. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. 19. Ambros. Morales de antiq. Hispan. fol. 32.

AD §. XII.

Citatio sine die, intelligitur ad primã. Vide Cassan. in consuetud. Burg. Rub. 1. §. 6. nu. 100 & seq. fol. 68. verso. Matant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat. n. 65. Boer. decis. 235. optimè Puteum p. 2. decis. 212. Soar. in Thesauro Commun. lit. C. n. 68. nouissimè Camill. Borrell. in Sũma omniũ decis. tit. 44. de Citat. n. 506.

AD §. XIII.

1 Vide Matant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat. n. 118. Vanti. tit. ex defectu citat. nu. 57. & 107. Azin. in Praxi Florent. §. 7. cap. 2. n. 1. Fr. Viui. Neapol. decis. 110. n. 7. Lusitan. Soar. in Thesauro commun. lit. C. nu. 70. Mynsing. cent. 1. obseru. 46. ad finẽ, Ceuall. Communium contra com. q. 22. n. 1. Valasc. de Partit. cap. 11. à n. 13. Cardos. in Praxi iudicum verbo Citatio nu. 21. D. Barbos. in l. Ad peremptorium à n. 95. & à n. 180. ff. de Iudic. Iaffred. Lanfranc. decis. 42. in cap. Consilium est. Cardin. Pute. decis. 282. nu 1. lib. 2. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 44. de Citat. n. 482. *Citatio vna generalis vsq; ad sententiam inclusiue valeat.*

2 Dubitatum fuit, *se a citação, feita para todo o necessario, que se faz quando a parte se absenta fora do Reyno: se està citação dura mays que atè a primeira sentença. Iulgouse no anno 1616. que a dita citação para todo o necessario, duraua tambem para o caso do agrauo, & appellação*, reste Phœb. Aresto 20. *Senatus Supplic. iudicatio.*

3 In text. ibi (*peremptoriamente*) Vide D. Barbos. in l. Diuortio §. fin. nu. 65. ff. Soluto matrim. & in d. l. Ad peremptorium n. 171.

4 In text. ibi (*porem quando se dèr logar à proua, &c.*) Desumitur ex l. Si quando Cod. de Testibus, & cap. 2. eod. tit. Concordat apud Hispanos l. 4 titul. 16. part. 3. Vide Cou. lib. 2. Vari. cap. 8. nu. 5. Marian. de Citat. art. 7. Matant. d. cap. de Citat. à nu. 26. Bajard. ad Clar. q. 45. à nu. 14. Bald. in l. Si quando nu. 24. Cod. de testib. *In receptione testium est pars citanda.*

testib. Tiraq. tract. res interalios acta â n.29. Azin. in Praxi Florent. §.7. cap.12. Vanti. titul. ex defectu citat. n.54. Mascard. de Probat. q.5. à n.36. & conclus.431. à princ. Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.9. §.1. in annot. n.48. cum seqq. Menoch. cons.322. nu.46. Rebuff. de reprobat. testium n.70. cum seqq. Farin. Rotæ Romanæ decis.38. Cott. nouiss. Rom. decis. 64. n.1. lib.1. vol.1. Blanchett. etiam nouiss. Rom. decis.311. n.1. lib.1. vol.1. Pereg. Fab. decis.1. nu.4. lib.3. vol.3. Afflict. Neapol. decis.39. n.3. Cacheran. Pedam. decis.79. sub n.19. Flam. Chartar. Genu. decis.21. nu.30. 34. & 36. Verall. decis.275. n.3. lib.3. Stephan. Gratian. March. decis.231. n.5. Azeued. l.10. à n.48. tit.17. lib.4. nouæ Reco. Ceuall. Cõmun. cõtra cõmun. q.427. á n.2. Farin. in Praxi crimin. q.72. Anton. Correa in fragm. ad Ordin. lib.5. fol.28. n.20. Steph. Gratian. Marchiæ decis.231. n.1. & 4.

5 In text. ibi (*appareceo em juyzo, & foy presente*) *Basta citarse o procurador para vèr jurar testemunhas, ainda que a parte estè presente no lugar, quando nunca pessoalmente appareceo em juyzo, & de fora mandou feito seu procurador por seu assinado, ou escriptura publica.* Cabed. p.2. Aresto.35.

6 In text. ibi (*porque poys sempre foy reuel*) Desumitur ex l. Si quando vbi Bart. & ex Auth. Sed & si quis Cod. de testibus. Bajard. ad Clar. q 45. n. 14. Mascard. de Probat. q.5. nu.87. Farin. d. q.72. n 77. vers. Limita 20.

7 In text. ibi (*serà nenhum*) Omissa enim forma, quæ datur ad citandum citatio redditur nulla Afflict. decis. 2. num.6. Tiraq. de Retract. lig. § 8. glos.3. Et vbi non seruatur forma à lege, rescripto, vel statuto actus non valet vt per Paul. Montan. de Tutel. cap.32. n.53.

AD §. XV.

1 Concordat alia Ordin. supra lib.1. titul.83. §.28. Triennium iuris communis, de quo in l. Properandũ in princip. Cod. de Iudic. apud nos per Ordin. in præsenti redatum fuit ad sex menses, & ad annum, resoluunt Cabed. p.2. decis.15. n.7. Cald. Pereira ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p.2. n.24.

2 Semestri tempore elapso in addictione facienda, non requiritur noua citatio. Ex Gam. decis.60. Dubitatum fuit.

3 In text. ibi (*sem se falar ao feyto*) Non procedit si eodem tempore sex mensium processus sit apud aduocatũ ex Cabed. p.1. decis.171. nu.1. & n.2. asserit Ordin. procedere si processus sit conclusus apud iudicem anno integro, quod nõ habet locum hodie, attenta noua dispositione huius §. vt ipse ibi testatur.

4 In text. ibi(*ou estando concluso hum anno na mão do escriuão*) Secùs quando iam sunt ab aduocatis partium alegationes iurium in finali proposita, quia tunc elapso anno pars non est citanda, quia etsi præsens esset, nihil posset obijcere ex glos. Notabili in cap. Auditis verbo Ad illud de Procurat. & facit Ordin. supra lib.2. tit.52. §.10. Et vbi non requiritur causæ cognitio, non est necessaria partis citatio ex Gam. d. decis. 60. n.2. P. Sanch. de Matrim. lib.8. disp.4. num.20. Et non est citanda pars, quæ non possit contradicere, quod pro regula constituit Felin. in cap. Cum olim post n.11. de Re iud. quem refert, & sequitur eum alijs, quos citat Mascard. de Probat. concl.470. n.13.

5 In text. ibi (*atè que a parte seja nouamen-*

nouamente citada) Non est tamen citanda vxor etiãsi lis fuerit super bonis immobilibus, quæ iam in principio litis citata fuerat vt per Cabed. d decis. 181. n. 3. & Aresto 7. & Aresto 12. agit de sententia, quæ post sex menses transit per Chancellariam.

AD §. XVI.

Vide Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 6. á n. 105. pag 69. Marian. de Citat. art. 19. q. 1. Azin. in Praxi Florent. §. 4. cap. 11. n. 7.

AD §. XVII.

Citatio in die in honorẽ Dei feriato exequi nõ potest.

1 Desumitur ex l. vlt. Cod. de ferijs. Concordat apud Hispanos l. 34. tit. 2. part. 3. Vide Marian. de Citat. art 19. q. 2. Marant. de Ordine iudic. p. 6 cap. de Citat. á n. 119. Damhaud. in pract. ciuili cap. 60. de competenti die § Citationes factæ diebus festis. Vanti. tit. ex defectu citat. n. 66. Tiraq. de Retract. lig. §. 36. glos. 2. n. 54. & seq. & ad finem tit. n. 58. cum seqq. Curi. Philip. p. 1. §. 8. n. 6. Vezin. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. titul. 9. n. 9. pag. 387. Grauat ad Vestr. lib. 4. cap. 3. n. 3 Iaffred. decis. 169. Thesaur. Pedam. decis. 95. Camil. Lepid. Rot. Lucensi decis. 115. sub num. 4. Viui. Neapol. decis. 274. n. 13. & 14. Mynsing. cent. 1. obseruat. 77. n. 2. Hieron. de Laurent. Auenion. decis. 5. n. 2. Lusitan. Soar. in thesauro sententent. lit. C. nu 64. Bornin Caualcan. Ficciz. decis. 4. n. 41. p. 2. Bernardin. Muscatel. in praxi aurea ciuili p. 1. glos. Intimata n. 20. Azeued. l. 4 n. 5. tit. 1. lib. 1. nouæ Recop. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 4. nu. 3. Ceuall. Commun. contra commun. q. 366. Farin. in Praxi crimin. q. 21. nu. 106. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 156. schol. 3. n. 13. P. Soar. de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 2. cap. 38. n. 11. P. Valeri. Reginald. in Praxi fori pœnitent. lib. 19. n. 45. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 44. de Citat. n. 563.

2 Amplia primó, vt nec valeat citatio in die in honorem Dei facta consentientibus partibus ex eo quia ferijs in honorem Dei dicatis partes renuntiare non possunt vt per Lanfranc. de Orian. in Praxi cap. 12. de Fereijs n. 33 Curi Philip. p. 1. §. 8. n. 6. Damhaud. in Praxi ciuili cap. 119. de Ferijs nu. 18. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 1. cap. 27. q. 18.

3 Amplia secundò, vt nec valeat citatio facta die non feriata, si mandatum de citando fiat die feriata. vide Azeued. l. 4. n. 6. tit. 1. lib. 1. nouæ Recopil. optimè Azori. d. cap. 27. q. 15. & q. 17. asserit quod in ferijs obseruandis iudicis, & non actoris locus consideratur.

4 In text. ibi (*saluo se o Reo se quizer ausentar*) Desumitur ex glos. verbo Fideiussionis in d. l. fin. Cod. de Ferijs. Vide Cot. in memorab. verbo Fugitiuus o 2. Viui. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 33. nu. 24. pag. 334. Parlad. d. §. 4. n. 9 Perez l. 1 tit. 7. lib. 3. Ordin. pag. 582. Surd. de Alim. tit. 8. q. 2. nu. 18. Soar. de Paz tom. 1. Praxis p. 5. §. 3. num. 149. in medio. Thom. Valasc. Allegat. iuris tom. 1. allegat. 25. num. 6.

AD §. XVIII.

1 In text. ibi (*seja a citação auida por circunducta*) Desumitur ex l. Et post edictum ff. de Iud. & ex cap. 1. de dolo, & contum. lib 6. V. de Tiraq. de Retract. lig §. 8. glos. 2. num. 8. Marant. de Ordine iudic. p 6. cap. de Contumacia nu. 1. Grauat. ad Octauian. lib. 4 cap. 4. n. 14. Curi. Philip.

p.1.§.12.n.13. Azeued.l.5.à n.2. tit.3. lib.4. nouæ Recop. Soar. de Paz in Praxi p.1.tom.1.cap.3.à n.7. Perez.l. 2. tit.1.lib.3.Ordin.pag.491. D.Barbos.in l. Ad peremptorium à n.5.& à n.32.& à n.144.ff de Iudic. Et citatio circunducta non est citatio ex Vincent.de Franch.decis.232.n.4.

2 In text.ibi (*nem o que o fez citar*) Nota quod citatus nõ dicitur in mora non comparendo, quando non comparuit,is,qui eum fecit citari,& citatio manet circunducta ex Surd. de Alim.tit.1.q.42.n.129.Gonzal.ad reg.8.Canc.glos.9.§.1.in annot.n.121. Cõtumatia enim in non apparẽdo, non obest nisi accusetur,vt per Thesaur.Pedam.decis.19.n.1.Cacheran. decis.3.n.2.Azin.in Praxi Flor.§.17. cap.5.vers.Lis non contestatur n 3.

3 In text.ibi (*atè serem passados vinte dias*) Videtur habere originem ex cap.1. §.1. de Electione lib.6. Vide Afflict.in constit.Regal.lib.1.tit.96. num.20.& 21. Tiraq.de Retract.lig. §.8.glos.2.num.10.

Extraua. 1.tit.1.p. 3.

AD §. XIX. & vlt.

1 De litteris citatorijs quas, *cartas de camera* vocamus, latè Cabed. p.1. decis.179. per totam. Requiritur enim scriptura quando citantur clarissimæ personæ ex Plat.& Bart. ad l.Quoties in fine Cod.de dignit lib. 12. Marant. de Ordine iudic. p. 6. cap.de Citat.nu.76. Cassan.in consuetud.Burgund. tit des iustices §.7. glos.la mende n.26. & in Catalogo p.7.consid.3.vers.49. Tiraq.de Nobilit.cap.20.n.187.Perez l.2.tit.1.lib. 3. Ordin.pag.489. Azeued.l.1.tit 3. lib.4 nouæ Recopil.

2 In text.ibi(*& outros grandes de nossos Reynos*) Veluti Archiepiscopus Bracharensis, qui citari debet litteris de camara, vt per Cabed. d.decis.179.num.3.

Forma da carta de Camera, para ser citado o Arcebispo de Braga.

Reuerendo em Christo Arcebispo Primàs amigo. Eu elRey vos enuio muyto saudar, como aquelle, de cujo virtuoso acrecentamento muyto me prazeria. Frey Luis Aluarez de Tauora Balio de Leça, me enuiou dizer por sua petição, que elle tinha minha prouisão para atombar a sua comenda de Poyares, & Freyxiel: & porque para medição, & demarcação della era necessario serdes requerido, me pedia lhe mandasse passar sobre isto, para vòs minha carta de Camera, pelo que podereys, por vosso procurador, mandar neste caso requerer vossa justiça perante as justiças, a que pertencer, do dia que vos esta carta for dada, a trinta dias primeiros seguintes: & mandareys dar certidão à pessoa que vola der, para se saber como, & quando vos foy dada, &c.

4 In text.ibi(*nossa corte*) Explicando vt per Cabed.p.1.decis.13. à n.3.

Ad tit.2.Ordin.Regiæ

In antiq. eõ.tit.2.

Em que casos se pode citar o procurador do Reo no começo da demanda.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Prima citatio, nũquam fit procuratori nisi in subsidium.

1 DEsumitur ex l.Aut qui aliter 5.in princip. vers. Et si forte vbi glos. verbo Ad domum ff.quod vi, aut clam. l.Meminerint post princ.Cod.Vnde vi.l.Si dictum 55.§ Si præsente de Euiction. glos. in cap.Causam de dolo, & contum. Vide Barr.in l.Eum qui res Cod.de Procurat.Tiraq.de retract. lig. tit.1. §.9.glos.3.n.8.Bertach.verbo Citatio fol.295.

fol. 195. Menoch. remed. 8. Recup. n. 76. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 145. à n. 1. Valasc. consf. 144. n. 10. Melch. Phœb. decis. 4. n. 3. vbi iudicatum refert quòd absente parte possit citari procurator ad executionem sententiæ, & n. 4. hoc non sequitur, & Aresto 53. *diz, que basta ser requerido o procurador bastante para a execução da sentença estando absente o condenado.*

2 Procurator à principio constitutus in contractu vt possit citari nomine suo, citari non potest, nisi consentiat constitutioni in se factæ, & ita audiui iudicatum in Senatu Portucalensi, & annullatam sententiam latam ob defectum citationis. Ita etiam Valasc. consf. 144 n. 7. Procurator enim debet esse certus, & nominatus, & qui acceptet mandatum l. 1. § fin. ff. de Procurat. cuncta l. seq. Nam in d. l. 1. ad fin. dicit Vlpian. dari autem procurator etiam absens potest, & in l. 2 dicit Castr. dummodò certus sit qui datus eligitur, & is ratum habeat, & ibi Accurs. in glos. 1 Et procurator constitutus in contractu, reuocari non potest Rebuff. de pacificis possess. nu. 145. vers. Item, & tom. 1. ad leges Galliæ tit. de litteris obligat. in præfat. nu. 21. quem refert Cald. Pereira de Empt. cap. 15. n. 40.

Senatus Portucal. iudicauit.

3 In text. ibi (*no começo da demanda*) Quando dicatur lis inchoari? Vide l. Si fundus §. In venditione ff. de Pignorib. l. Euictis ff. de Vsuris. l Is autem 12. ff. Ex quibus causis mar. vbi glos. verbo Inchoata dicit, idest, ordinata per libellum, licet non sit lis contestata.

4 In text. ibi (*porem se o reo for absente, &c.*) Quia eo præsente in prouintia, procurator citari non potest, iuxta sententiam glos. verbo Addomum in cap. Causam, quæ de dolo, & cont. resoluunt Cardos. in Praxi iudicum verbo Procurator nu. 82. Valasc. consf. 144. n. 10. in fine.

5 In text. ibi (*se tiuer procuração geral*) Intellige etiamsi sit procurator generalis ad negotia, quia iste censetur etiam datus ad iuditia per cap. generaliter de Procurat. in 6. & tenent Gregor. l. 77. tit. 18. part. 3. Cardos. d. verbo Procurator n. 76.

6 In text. ibi (*se tiuer procuração*) Attento iure communi, sufficit mãdatum procuratoriũ per testes probari. Vide Perez. l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordin. pag 533. Villalob. & Vezin. tom. 1. Commun. Opin lib. 2. tit. 8. n. 43. pag. 318. Soar. de Paz in Praxi in init annot. 4. n. 11. Mench. frequent. cap. 16. num. 6. Mascard. de Probat. concl. 1010. Cardos. in Praxi verbo Procurator n 8. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent lib. 7. tit. 3. n. 26. Sufficit etiam probari per litteras domini ad iudices missas, ex Viui. Soar. & alijs tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 24. nu. 34. & 48. pag. 612. & 613. Cardos. in Praxi iudicũ verbo Procurator nu. 8. nouissimè Camill. Bottell. in Sum. decis. tit. 66. de Procurat. n. 254 & 255. Attento tamen iure nostri Regni ex Ordin. lib. 3. tit. 29. & Castellæ ex l. 3. titul. 2. lib. 4. nouæ Recopil. in praxi receptum est mandatum probari per instrumentum, & non per testes, quinimò non sufficeret si tabellio fidẽ in processu faceret procuratorem mandatum habere, imò requiritur quod instrumentũ ipsius mandati in iudicio producatur, secundùm Soar. de Paz d. annot 4 num. 13. Et vide Auiles ad cap. 15. prætorum nu. 24. vers. In tantum Flamin. de Resignat. tom. 2. lib. 9. q. 8. Gonçales ad Regulam 8. Cancel. §. 5 proœmiali n. 113.

& opposito defectu mandati nõ validatur iudicium antea factum ex Bart.in l.si pupilli §.Item si procurator ff. de negocijs gestis & est teeep tum vt per Rotam Genuæ.decis.54. num.6.

7 Nota quod eo ipso quod quis comparet in iudicio tanquam procurator,& producit instrumentum præsumitur ex eo procurator,vt admittatur,& si dubitetur saltem cum cautione. Vide Mench. frequent. cap.16.n.3. Kirchou.tom. 1. Commun.Opin. lib.2.tit.8.n.45. pag 318.

8 In text.ibi (*poderà o demandado reconuir o dito procurador*) Desumitur ex l.Acti one 5.Cod.de Procurar.cõ cordat apud Hispanos l.21. tit. 5. part.3.vbi glos.5.vide Abb. in cap.1. num.24.de Mutuis petit. Donel.cõ mẽt iuris ciuilis lib. 18.cap.13. col.8.

9 Nota quod procurator datus ad agendum potest dominum defendere in causa reconuentionis. Vide Mench.frequent.lib.2. cap.23.nu.1. Cardos.verbo Citatio n.20.Cardin. Mantic.d.lib.7.tit.23.num.37.

10 In text.ibi (*se for causa em que caiba reconuençaõ*) Vide infra hoc lib. tit.83.

11 In text.ibi (*serlhea dado tempo pa ra a hauer*) Vide Bart.in l. Non solũ num.2.ff.de Procurat.Bald.in Auth. Qua in prouintia n 18. Cod.Vbi de crimine. Cardos.verbo Procurator num.78.

In antiq. tit.3. Ad tit. 3. Ordinat. Regiæ.

Dos q̃ podẽ ser citados na Corte &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 DEsumitur ex l.2 §.Legatis ff. de Iudic. vbi nouissime D. Barbos.materiam huius Ordin.prosequitur per ampliationes & limitationes, præcipuè á n.175. Concordat apud Hispanos l.4.cum seq.tit. 3.part.3. Vide Cou.Pract.cap.5. Azeued.l.10.tit.7.lib.6.nouæ Recop.

2 In text.ibi (*nossa Corte*) Curia quæ dicatur vide D.Barbos. d.§.Legatis n. 40. Cabed. p.1.decis.13. vbi n.6.asserit hunc tit. intelligi in inuẽtis in Ciuitate Vlyssiponensi,& eius suburbijs.

3 In text.ibi (*citado para responder nella*) Vide D.Barbos.d.§.Legatis n. 44.resoluit procedere quoad subditos Regis,& n.46.asserit non posse subditum in Curia Regis pro criminibus alibi commissis accusari,& n. 275.cum seqq.tener hanc Ordin. procedere quando aliquis in Curia reperitur ex causa voluntaria, non vero necessaria,de quo etiam Azeued.ad Curiam Pisanam lib.1. cap. 11.num.7.

4 In text.ibi (*se a ella veyo chamado por nòs*) Concordat apud Hispanos L.4.tit.3.part.3.ibi. *ouse le llamasse el Rey para alguna causa.* Vide D Barb. d §.Legatis n.277.& 285. *Foy determinado que esta ley se não entenda nos Almoxarifes & officiaes que saõ requeridos,ou chamados, ou per obrigaçaõ de seus officios vem dàr conta, porque estes saõ obrigados a respõder no juizo da Correiçaõ do Ciuel da Corte onde saõ achados,* teste Melch.Phæbo tom.1. Aresto.7 *Senatus supplicat statum.*

5 In text.ibi(*ou citado pera testemunhar em algum feito*) Concordat apud Hispanos l.4.tit.3.part.3.ibi ou para ser testigo en algun pleito.Desumitur ex d.§. Legatis ibi qui testimonij causa euocati sunt. vide D. Barbos.d.§.Legatis num.280.

6 In text.ibi (*ou veyo com algũa appellaçaõ*) Vide Cabed.p.1.Aresto 30. D Barbos.d.§.Legatis nu. 286.cum seqq.

ſeqq. & nu. 342. agit de ſcholaſtico priuilegiato, qui pro domo reuocat ad vniuerſitatem licet inueniatur in Curia voluntariè, & nu. 328. reſoluit idem in eo, qui voti explendi gratia, aut ex cauſa Religionis in Curiam venit, quamuis idem auctor aſſerat ob hanc cauſam nõ competere priuilegium reuocandi domum, niſi ſimul ſit neceſſaria. Dubitatum fuit, *ſe não vindo com appellação, mas vindo ſeguir cauſa que ſe principiou na Cidade de Lisboa, & vindo appellar da ſentença, ſe podia ſer citado? Iulgouſe no anno de* 1617. *que o meſmo era vir com appellação de cauſa, tratada* in partibus, *como vir ſeguir appellação de cauſa tratada nos juyzos da Cidade*, teſte Melch. Phœb. tom. 1. Areſto 8.

Senatus Supplicat. iudicauit.

7 In text. ibi (*ſaluo ſe ouuer de ſer demandado por contrato que tenha feito na Corte*) Deſumitur ex l. 2. §. Omnes autem ff. de Iudic. Concordat apud Hiſpanos l. 4. verſ. Pero. tit. 3. part. 3. Vide Succin. in cap. fin. n. 76. de foro comp. D. Barboſ. in d. §. Legatis à num. 352.

8 In text. ibi (*aſſinado termo*) Deſumitur ex d. §. Legatis verſ. Sed ſi dubitetur. Vide ibi D. Barboſ. à n. 364.

Ad tit. 4. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 3. §. fin.

Quando podem ſer citados os embaixadores.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 DEſumitur ex l. 2. §. Legatis ff. de Iudic. vbi D. Barboſ. à nu. 49. cum ſeqq. & à n. 76. cũ ſeqq. Concordat apud Hiſpanos l. 4. tit. 3. part. 3. & l. 9. tit. 26. part. 7.

2 Multa de his legatis vide apud Caſſan. in Catalago gloriæ mundi p. 7. conſid. 10. Azeued. ad tit. 8. lib. 6. nouæ Recop. Maſcard. de Probat. concl. 593. Cabed. p. 2. deciſ. 116.

3 In text. ibi (*poderà sòmente ſer citado na Corte pelo contracto, &c.*) Concordat apud Hiſpanos l. 9. titul. 25. part. 7. Vide Cou. Practic. cap. 5. à n. 1. D. Barboſ. in d. §. Legatis n. 104. & n. 122. cum ſeqq.

4 In text. ibi (*aução temporal*) Deſumitur ex l. Sed etſi §. pen. ff de Iudic. Vide D. Barb. in d. §. Legatis à n. 195.

5 In text. ibi (*& ſe depoys que eſſe embaixador, &c.*) Vide D. Barboſ. d. §. Legatis n. 190. cum ſeqq.

6 In text. ibi (*poderà ſer por elle reconuido*) Deſumitur ex l. 2. §. Sed ſi agant ff. de Iudic. D. Barboſ. d. §. Legatis num. 215.

7 In text. ibi (*ſaluo ſe eſſa demanda que elle fizer foy ſobre injuria, furto, &c.*) Vide apud Hiſpanos l. 4. tit. 3. part. 3. & l. 10. tit. 7. lib. 6. nouæ Recopil. D. Barboſ. d. §. Legatis n. 229. vbi quod non poterit reconueniri ab eo, qui legato iniuriam fecit, vel etiam damnum intulit in bonis legati.

AD §. I.

Concordat apud Hiſpanos l. 10. tit. 7. lib. 6. nouæ Recop. Vide D. Barboſ. d. § Legatis à n. 105. vbi quod legatus etiam in contractibus Romæ celebratis ante legationem effectus legatus pro illis Romæ conueniri non poteſt.

Ad tit. 5. Ordin. Regiæ.

Dos que podem trazer ſeus contendores à Corte, &c.

VIde Cou. Practic. cap. 6. Caſſan. in Catalogo gloriæ mũdi

T 4 p. 6.

p.6.consid.30. Curi.Philip.p.1.§.9 à nu.9 An hæc Ordinatio procedat contra incolas Brachar. vel in alijs terris dominorum in causis ciuilibus? vide Cabedum decis.86.p.2.vbi affirmatiuè resoluit.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 In text.ibi(*mordomo mòr*)De quo agit apud Hispanos l.12.tit.18. part. 4. Vide Boet. de auctorit. magni cons.n.114.

2 In text.ibi(*camareiro mòr*)De quo agit apud Hispanos l.12.tit 9.part.2.

3 In text.ibi (*o escriuão da nossa puridade*)Qui appellatur magister scrinij memoriæ Principis, & de eo l. 14. tit.18 part.4.

4 In text.ibi (*alferez mòr*) De quo apud Hispanos agitur in l 16. tit.9. part.2.& l.11.tit 18.part.4. Vide Cabed p.2.decis.102.

5 In text.ibi(*caçador mòr*) De præfecto maximo venatorum,vide Cabedum decis.90.p.2.

6 In text.ibi(*em quanto andarem em nossa Corte*) Vide Cabed p.2 Aresto 80. *onde tambem diz que he estylo, que os Vèdores da fazenda possão trazer seus contendores à Corte, ainda que estejão absentes.* Vnde benè filius meus Pater Augustinus Barbosa in Remission. ad Concil.Trid.Sess.5.cap.1. de Reform.n.12.refert cum alijs scholasticos,qui non student, & scholas non frequentant priuilegijs scholasticorum non gaudere, & vltra per eum citatos, vide Horat Luti.in tract. de Priuileg scholast.cap.fin. nu.5. Rebuff eod tract.priuil.31.n.3.& priuil. 101. D.Barbos.in l.1.p.7.n.62. ff.Soluto matrim.

7 Dubitatum fuit, *se a mulher viuua de Desembargador, que actualmente seruio na Relação demandando outra viuua mulher, que ficou de hum secretario que tambem tem priuilegio de Desembargador, se sendo demãda na correição do ciuel da Corte, podia esta viuua do secretario, declinar para os juyzes do ciuel, dizendo que tinha igual priuilegio, & que tinha a obrigação de seguir seu foro. Julgouse que não, & que ambas se auião deliurar na Corte*, teste Pæceb. Aresto 48. Senatus Supplic. iudicauit.

AD §. I.

1 Procedit hæc Ordin.quia priuilegiatus contra pariter priuilegiatū non vtitur priuilegio suo,de qua regula vide Doct.in Auth.Quas actiones Cod.de Sacros. Eccles. Maurit. de in integ.restit.cap.218 Sfort.eod. tract.p.1.q 18.art.5.nu 33 circa med Cou.Pract.cap.7. nu.4. & in regula Possessor p.2.§.2 n.4. Cost. in cap. Si pater verbo Si absque liberis n.2. de Testam. Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo Læsis n.169. Pereg. de Fideicomm.art 3.num 70.Curi. Philip.p.2.§.17.nu.32. Azeued.l.10. n.15.17.& 18 tit 3.lib.5 nouæ Recopil. Surd.de Alim.tit.8.priuil 18.n.5. & 7. & priuil. 61. num 11. Alexand. Trentasinch. Vari.resolut. lib.1. tit. de Rescript.resolut.1. Ceuall. Communium contra commun. q. 756. n.45.& q.822.nu 46. Stephan.Gratian.Marchiæ decis.196. n.18. & 19. Cardin. Mantic. de coniecturis vltim.volunt.lib.6.tit.2 n.11. & de tacitis,& ambig.conuent.lib.11. tit.26. n 6.Castill.quotid.lib.3.cap.25. nu. 27. D.Barbos.l.2.§.Legatis n 252.ff. de Iudic. Cardoso in Praxi iudicum verbo Priuilegium n.48. Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, nō vtitur priuilegio suo.

AD §. II.

1 Dubitatum fuit, *se hum escriuão das appellações, & aggrauos,ou outro da Corte*

Corte, podião citar seus contendores para serem constrangidos a responder nella. *Senatus Supplic. statuit.* *Determinouse que podião, por serem dos officiaes que continuadamente andão nella*, teste Melchiore Phœbo tom. 1. Aresto 41.

AD §. III.

1 Desumitur ex l. Vni. Cod. Quando Imper. inter pupillos. Concordat apud Hispanos l. 3. tit. 10. part. 2. vbi glo. 6. & l. 5. tit. 3 part. 3 & l. 41. tit. 18. part. 3. & l. 20. tit. 23. part. 3. & l. 8. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. vbi Azeued. Vide Cou. Pract. cap. 6. & 7. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tit. de sentent. prouision. glos. vlt. col. 4. Curi. Philipp. p. 1. §. 9. à nu. 14. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 56. Mascard. de Probat. concl. 1065. Schou. de Ratiocin. cap. 7. à nu. 56. Perez. l. 1. tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 461. Guasp. Roder. de Annuis redit. lib. 3. q. 4. á n. 42. Soat. de Paz in Praxi p. 1. tom. 1. temp. 1. á num. 19. Donell. Comment. iuris Ciuilis lib. 17. cap. 20. col. 1. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 1. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 182. per totum Cardin. Thusc. lit. V. concl. 203. Plures Doctores refert Castill. lib. 3. quotid. cap. 25. Et ex nostris Lusitanis vide Cald. Pereira in l. Si curatorem in princip. n. 28. & de Empt. cap. 24 nu. 55. D. Barbos. in l. 1. p. 1. n. 50. ff. Soluto matrim. Valasc. cons. 136. Cabed. p. 1. decis. 54. & 173. & 213. n 3. & p. 2. Aresto 6. 31. & seq.

Orphani, vidua, & personæ miserabiles habent priuilegiũ trahendi ad Curiã.

2 In text. ibi (*orfaõ*) Idest qui patre caret, ita Cou Pract. cap. 6. n. 2 Gregor. l. 41. tit. 18. part. 3. Curi. Philip. p. 1 §. 9. n. 14. Azeued. l. 10. nu. 7. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Stephan. Gratian. d. cap. 182. n. 1. Cabed. p 1. decis. 99. n. 12. & Aresto 32 tradit iudicatum filios qui patrem habent orphanos non esse. Et procedere in curatore dato ei, qui in vtero est, qui poterit trahere ad Curiam eos, cum quibus nomine partus futuri litem habuerit argum. l. Qui in vtero ff. de statu homim. Sed contrarium verius ex resolutis per Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 9. n. 78.

Orphanus qui patre caret.

3 Amplia in fœminis filiabusfam. quæ licet sint sub patris potestate, tamen ratione sexus fœminei eis competit trahere suos aduersarios ad Curiam, vt copiosè tradit Vincent. de Franch. decis. 100. à n. 1.

4 In text. ibi (*viuua*) Vidua habet priuilegium trahendi ad Curiam vt per Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Sentent. præiud. art. 3. glos. vlt. vers. Item aliæ personæ Thom. Grãmat. Neapol. decis. 20. Alexand. Raudens. Pisan. decis. 46. nu. 2. Gar. Mastrillo Siciliæ decis. 127. n. 1. nouissimè Camill. Borrell. d. tit. 56. num. 8. Amplia primò in vidua etiam diuite. Vide Cou. Pract. cap. 6. num. 2. Thesaur. decis. Pedam. 177. num. 3. Viui. Neapol. decis. 459. nu. 12. & decis. 521. à nu. 7. Vincent. de Franch. decis. 100. n. 19. Paul. Fusc. in singul. lit. V. num. 29. Menoch. de Arbitr. casu 66. nu. 4. Trentasinch. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Citat resolut. 2. nu. 16. Ioseph. Cumia in Ritibus Siciliæ cap. 82. nu. 12. Anton. Thesaur. Pedam. decis. 177. nu. 3. vbi additio filij, nouissimè Camill. Borrell. d. tit. 56. à n. 9. Marul. Calac. tract. de modo articulandi, & probandi glos. 1. §. 1. sub n. 85. Bernardin. Muscatel. in sua praxi aurea ciuili glos. Competentes nu. 73. Stephan. Gratian. d. cap. 182. n. 3. D. Mart. de Iurisdict. p. 2. cap 21. n. 6. & in votis nouissimarum decis. voto 209. nu. 5. Castill. d. cap. 25. nu. 25. D. Barbos. in l. 1. p. 1. n. 50. ff. Soluto matr. Quamuis contrarium

trarium imò quod pauperi saltem viduæ hoc beneficium indulgeatur, teneant post Tiraq. Kirchou.tom.1. Communium Opin.lib.3.tit.12. n.1. pag.399. Marant. disp.9. num.195. Mascard.de Probat.concl.1064.nu. 3. Card.Thusc.d. lit.V. concl.203. in princip.Rebuff.d.glos.vlt. col.1. vers. Prouidere etiam. Cornel. Benincas.de priuileg.paupert.q.4.n.12.

5 Amplia secundò in consortibus ipsius viduæ, vel minoris, qui illorum priuilegio, & fauore viciari possunt, vt in his terminis post Maurit. & Gregor. Lop. probat Cald. Pereira de Empt.cap.10.nu.51. Anton.Thesaur. Pedam.decis.177.n.5. Et intellige procedere quando sumus in causa indiuidua vt per Ioseph. Cumia in Ritibus Siciliæ ritu 82.nu.15. nouissimè Camill.Borrell. d. tit.56. à n.31.cum seqq.

6 Limita primò, in vidua, quæ maritum occidit ex Cou. Pract. cap.6. n.3. Azeued.l.9 n.10 & 11. tit.3. lib. 4. nouæ Recop. Mexi.in tract tassæ panis concl.1.n.10.ad finem, & confirmatur ex traditis per D.Barbos.in l.Si ab hostibus §.vlt. nu.75. ff.Soluto matrim.

7 In text.ibi(*viuua honesta*)Illæ verò, quæ luxuriosè, & inhonestè viuunt, priuilegio hoc non potiuntur. Vide Cou Practic. cap.7. n.1. Curi. Philip.p.1.§.9.n.13. Azeued.l.8.n.11. & 12.tit.3.lib.4. Vel quæ passæ sunt ab aliquo amplecti, ac deosculari, seu tangi mamillas vt per Cned.ad Decretal.collect.154.n.9.in fine. In terminis tamen d.l.Vni. viduam meretricem, vel quæ inhonestam vitam ducit, priuilegio illius gaudere cum personæ nullæ miserabiliores iudicandæ sint, quàm illæ, quæ meretrices sunt, tenent Vincent.de Franch. decis.233.in fine, nouissimè Camill. Borrell.d.tit.56.nu.12.cum seqq.

8 Qualitas honestatis, & quod honestè viuunt non præsumitur, nisi probetur ab illis. Vide Bursat. cons. 69. nu.4.lib.1. Bonacos. Commun. crimin.p.1.verbo Statutum puniens fol.163.& p.2.in Extrauag. ad communes Opin.fol.100.n.34. Inhonestas autem per testes singulares probari potest vt per Bajard.ad Clar.§. Stuprum nu.29. Azeued.l.4.nu.19. tit.1.lib.3.nouæ Recop.vbi cum Lara contra Pinell.resoluit non requiri vt vidua inhonesta iudicetur quod probetur illam palam impudicam esse, sed sufficere in abscondito luxuriari.

9 In text.ibi(*pessoas meseraueys*)Quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur. *Miserabiles personæ quæ.* Vide Mich.Grass.tom.1.Commun. Opin.lib.3.tit.12.n.7.pag.399. Menoch. de Arbitr. casu 66. & cons. 479.n.5. Thesaur. decis.77. Perez l.1.tit.1.lib.3 Ordin.& l.13.tit.3.lib.2. Ordin. Azeued.l.9.n.12.tit.3. lib.4. nouæ Recopil. Mascard.de Probat. concl.1061. Bouadill.in sua Politica lib.3.cap.14. nu.75. Flamin. de Resignat.lib.5.q.6. num.139. Alexand. Trentasinch. Vari.resolut. lib.2. tit. de Citat.resolut.2. nu.25. Castill.d. cap.25.n.18. D.Matt. de Iurisd. p.2. cap.21.nu 5. Farin.decis.862.nu.10. D.Barbos.d.l.1.p.1.num.50.ff.Soluto mat. Cabed.p.1.decis.54.n.8. Pauper, seu miserabilis persona tenetur probare paupertatẽ, quod potest facere summariè sine partis citatione ex Cou.Pract.cap.6.num.3. Mexi.in tract. tassæ panis concl.1. n.44. Cened ad Decretum collect.27. nu.13. Pauper, & inops dicitur miserabilis persona, & potitur hoc priuilegio Annib.Troys.ritu 290.nu.8 Caraui. Ritu 233 n 3. Cornell. Benincas. de priuilegijs pauper.q.5.num.41. & 51. nouissi.

nouissimè Camill. Borrell. d. tit. 56. n. 17. & aduerte quod potest huiusmodi miserabilis persona probationem facere paupertatis coram iudice sui municipij, modo coram præside iudice actionum nouarum vnũ testem offerat vltra prædictam iustificationis probationem, ita Mexi. in tract. taxæ panis concl. 1. nu. 44. Et huic priuilegio miserationis causa introductum non potest à personis miserabilibus pacto renuntiari D. Barbos. in l. Alia §. Eleganter nu. 50. post princip. ff. Soluto matrim. & in l. 1 art. 4. n. 69. ff. de Iudic. Benedict. Ægid. in repet. l. 1. Cod. de Sacros. Eccles. p 3. §. 4. n. 5. vers. Quod quidẽ & in tract. de Iure, & priuil. honest. art. 4. n. 12.

10 Amplia primò, in paupere quãuis habeat officium. D. Barbos. in l. 1. p. 4. nu. 62. ff. Soluto Matrim. Farin. in nouissimis decis. Rotæ Romanæ decis. 409. vbi etiam de illo qui suis manibus quotidianũ victum quærit.

11 Amplia secundò, in habente congruam sustentationem, qui tamen, attento statu, & dignitate sua, videtur indigere ex Bart. in l. 1. n. 35. Cod. de Sacros. Eccles. Lar. in l. Si quis á liberis §. Sed si filius n. 44. ff. de liber. agnosc. Tiraq. de pia causa in præfat. pag. mihi 10. Mascard. de Probat. concl. 1154. num 14. Spin. in Speculo testam. glos. 6. n. 10. Mexi. d. concl. 1 n. 46. Surd. de Aliment. tit. 1. q. 93. nu. 30. D. Barbos. in l. Maritum n. 6. ff. Soluto Matrim.

12 Amplia tertiò, in habente plures filias nobiles, vide Surd. de Alimentis tit. 1. q. 93. n 33.

13 Amplia quartò, in furioso. Vide Marc. Anton. de Amatis decis. vlt. Marcel. Calac. in tract. de modo articulandi, & probãdi glos. 1 § 1. n. 103.

14 Amplia quintò, in hospitalibus cum appellatione pauperum veniant. Ita in terminis Farin. nouiss. Rotæ decis. 862. D. Mart. in votis nouiss. decis. voto 209.

15 Amplia sexto, in Ecclesijs, & communitatibus, ac monasterijs ex quatuor Ordinibus Mendicantibus Sancti Francisci, Diui Dominici, Diui Augustini, & Carmelitarum: item & monialium cuiuscunque Ordinis, & instituti. Vide Cou. Pract. cap. 6. n. 7. Capic. Neapol. decis. 160. Anton. Thesaur. Pedam. decis. 117. nu. 1. nouissimè Camill. Borrell. d. tit. 56. nu. 28. Prosper. Carau. in ritibus magnæ Curiæ ritu 117. num. 1. Azeued. l. 8. n. 8. tit. 3. lib. 4 nouæ Recopil. Alexand. Trentat. d. resolut. 2. n. 34. & seq. D. Mart. de Iurisdict. p. 2. cap. 21. n. 5. & p. 4. casu 49. nu. 14. Cabed. p. 1. decis. 54. n. 9. Nouissimè tamen in Senatu Portucalensi ita constitutum fuit. *Assentouse em mesa grande, perante o Doctor Antonio Cabral Chanceller desta casa, & do Conselho de sua Magestade, que per bem da Ordenação serue o cargo de Gouernador, que o priuilegio dos Mendicantes, de que atégora gozarão os mosteiros dos frades do destricto desta casa cesse, & se entenda sòmente ter lugar nas Religiões que não possuirem em commum, como he São Francisco, & a casa professa de São Roque de Lisboa, & outros, se os ouuer semelhantes, por se mostrarem inconuenientes que do contrario se seguem.*

Senatus Portucal. statuit.

16 Amplia septimò, in pauperibus, qui sua culpa ad inopiam sunt redacti vt per Franc. Viui decis. 268. n. 8. Thom. Actium in tract. de Infirmir p 1. cap. 36 n. 5. & 6. nouissimè Camill Borrell. d. tit. 56. nu. 21. & faciunt quæ Marc. Anton. de Amatis Marchiæ decis. 62. n. 7.

17 Amplia octauò, in infirmis, & leprosis, qui miserabiles dicuntur, & priui-

priuilegium electionis fori Principis potiri possunt, si infirmitas non sit leuis, nec diù duratiua vt per Francisc. Viui.decis.65.n.4. Thom. Actium de Infirmitate,& eius priuilegijs p.1. cap.13. Camill. Borrell. d. tit.56.n.22.

18 Amplia nonò, in senibus, qui miserabilium personarum appellatione continentur vt per Rebuff.ad leges Galliæ tit. de Sentent. prouision.art.3. glos.fin. vers. Dicitur senes. Menoch.de Arbitr.casu 66.nu. 26. Camill.Borrell.d.tit.56.n 24.

19 Amplia decimò,in peregrinis, cæcis,membris mutilatis, agricolis, iudæis,captiuis,scholaribus, ciuitatibus,mercatoribus. Rebuff. d. glos. vlt. Carau.ritu 233. Franc. Viui. decis.65.n.5. Anton.Thesaur.Pedam. decis. 177. qui omnes si gaudeant hoc priuilegio, pauci remanerent, qui hodie isto priuilegio non gauderent,& ideò Ordinatio in terminis, de quibus loquitur, & ad quos extendi debet accipienda est.

20 Limita in paupertate callidè affectata. Vide Plat. in l.2. Cod. de Censib.lib.11. Azeued.l 1.n.44.tit.1. lib.4.nouæ Recopil.

21 In text.ibi (*os juyzes ordinarios do lugar, &c.*) Intellige de iudice ordinario Rei,& non actoris,quod in vidua receptum esse asserit Cabed. p. 1. Aresto 87. In orphano tamen maior est dubitatio, dic coram illius iudice causam esse ventilandã prout iudicatum vidi Portucalensi Senatu anno domini 1588. *Em hũa causa de Antonio Fernandez de Macieira,conselho de Vnhão,contra Gonçalo Duarte do cõselho de Lousada,comarca de Guimarães:& o acordão da sentença,he o seguinte. Acordão em Relação,&c. Vistos os autos, & como delles consta os A.A. serem menores orfãos, de idade que requere a Ordenação para gozarem do priuilegio della,& serem moradores no conselho de Vnhão, onde ha juyz dos taes orfãos: mando que diante delle respondão os R.R. poys os menores o escolherão, &c. Forão juyzes, os Doctores Ioão da Fonseca, & Manoel de Faria, escriuão Diogo Lopez de Macedo.*

Senatus Portucal. iudicauit.

22 In text.ibi (*o conhecimento da causa*) Videtur procedere etiamsi causa sit criminalis cum d.l.Vni. etiam in ea habeat locum, & resoluunt Camill. Borrell. ad Bellug. in Speculo Princip. cap.38. verbo In causis, & nouissimè d.tit.56.n.38. Trentasin. Vari.resolut.lib 2.tit.de Citat. resolut.2.n.13. Stephan.Grat.d cap.182. n 5. Castill.d.lib.3.cap.25.nu.20. & tunc est prouocandum ad iudicem causarum criminalium, Ordinatio enim circa prætores curiales generaliter loquuta fuit, non exprimens an deberent esse prætores causarum ciuilium,an criminalium, ostendens hos esse eligendos, habito respectu, ad causam ciuilem, vel criminalem. sed contrarium obseruari contendit modernus Lusitanus.

23 In text.ibi (*nos feitos que ficarem começados,&c.*) Vide Castill. d. cap. 25.à n.45. Valasc. cons.136. per totam. D.Barbos.in l.Hæres absens in princip.à nu.163. ff.de Iudic. Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap.3.nu.4. Priuilegium istud eligendi forum Principis spectare ad pupillum cæpto in minori ætate iudicio, etsi interim adultus fieret, sic etiam si cæpta lite à vidua si postea nubat apud eum Principis iudicem causam tractari debere dicit Anton.Thesaur.Pedam. decis.177. n.4.quem refert, & sequitur nouissimè Camill. Borrell.d. tit.56. nu.6. Et quod priuilegium d. l Vni. Cod. quando Imper. inter pupillos nunquam censeatur derogatum,nisi expressa

pressa de eo fiat mentio, Castill. decis. 39. Vincen. de Franch. decis. 517. quos refert Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1846.

24 Limita tamen quando iam erat conclusam in causa vt per D. Barb. d. l. Hæres absens in princip. n. 165.

25 In text. ibi (*de seu marido, ou pay*) Ergò si hæredes sint extranei, non habent priuilegium d. l. Vni. & huius Ordin. quando lis esset capta cum defuncto, ita cum Castr. in l. Hæres absens, & in l. Qui Romæ ff de Iudic. resoluit Steph. Gratian. d. cap. 182. n. 27. & 28.

Senatus Supplic. iudicauit.

26 Iudicatum fuit in supremo Senatu, *que se se aprezentar escriptura, em que o pay, ou auòs do menor se desaforassem, sendo depoys demandado o menor para o juyzo da Correição do Ciuel da Corte, onde prometerão responder o ditto seu pay, & auòs, que não poderà o ditto menor declinar*, teste Melch. Phœb. tom. 1. Aresto 54. vbi etiam dicit iudicatum, *que esta Ordenação não procede nas execuções começadas com os defunctos: porque então responderão as viuuas, & outras pessoas, no juyzo onde a causa està começada.*

27 An mulier, mortuo marito, possit declinare iudicem, corã quo, viuente illo, se obligauit respõdere per publicã scripturã? Affirmatiuè in Senatu decisum fuisse refert Cabed. p. 1. decis. 173. & Aresto 31. asserit, *que se determinou na Rolação, que hũa mulher viuua, por razaõ do priuilegio de viuua, podia trazer citados à Corte seus contendores, ainda que fosse em casos de partilhas: & ouuesse menores, com tanto, que naõ estiuessem as partilhas ja começadas em outro juyzo competente em que a ditta viuua ouuesse consentido.* Et aduerte quód viduæ priuillegium ita latissimè interpretatur, vt quamuis maritus renunciasset suo foto per scripturam vidua trahitur ad Curiam aduersarium Mendez à Castro d. cap. 3. n. 6.

28 In text. ibi (*tiuer contenda com outra de semelhante qualidade, o Actor seguirà o foro do Reo*) Vide Cou. Pract. cap. 6. à n. 4. & cap. 7. n. 5. vers. 6. Curi Philip. p. 1. §. 9. nu. 16. Cabed. p. 1. decis. 54. à n 12. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 188. nouissimè Camill Bortell. d tit. 56. n. 41. & 42.

29 In text. ibi (*saluo se essa contenda for sobre força noua*) Ex eo procedit quia spoliator conueniri potest in eo loco vbi commisit spolium ex glos. in l. 2. Cod. de Interdictis schol. 1. ad finem l. Vni Cod. Vbi de poss. agi oporteat Tiraq. de Retract. lig. § 8. glos. 3. num. 10. Menoch. de Recup. remed. 15. n. 209.

30 In text. ibi (*soldada, ou jornal*) In causis parui valoris, in quibus plus expenditur, quám commodi percipitur, quod vsquè ad sex millia regalium iure Regio Castellæ dispositũ est, non datur hoc priuilegium, vide Cou. Pract. cap. 7. à num. 4. Azeued. l. 10. nu. 3. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Cuti. Philip. p. 1. §. 9. n. 15.

31 In text. ibi (*naõ poderà mays nesse feito tomar outro*) Quamuis talis priuilegio non possit renuntiari ex glos. verbo Excedere in d. l. Vni. & Mexi. concl. 5. nu. 139. in tract. tassæ panis. Azeued. l 9. num. 8. & 12. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil. Alexand. Trentasinch. d. resolut. 2. n. 37. D. Barbos. in l. Alia §. Eleganter n. 50. & in l. Quia tale n. 20. ff. Soluto matrim. & in l. 1. art. 4. nu. 69. ff. de Iudic. Tamen vbi viduæ, orphani, vel miserabiles eligerunt aliquem ex iudicibus sibi concessis, non est eis facultas vatiãdi ad alium Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 181. nu. 35. Valasc. cons. 88. n. 9. Orphanus verò si eli-

gat litigare coram præside curiali, vel iudice actionum nouatum, restituetur contra talem electionem, vt remittatur ad iudicem sui municipij, ex eo quia si condemnetur tenetur decimam condēnationis soluere, Vide Cou.d.cap.7.n.5.vers.9.aduertit Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n.11.

32 In text.ibi (*poderà declinar para os juyzes da dita Cidade*) Vide Cabed. p. 1. Aresto 27.

AD §. V.

1 In text.ibi (*nos casos que pertencem à nòs, ou a nossos direitos*) Vide Afflict. lib.1.constitut.rub.37.n.33.

2 In text.ibi (*hauerà logar nas molheres honestas* , *&c.*) Habet locum in muliere , quæ vitam cælibem agit. Ita Palat.in repet.cap.notab.2. n.13. Vezin.tom.2.Commun.Opin. lib.3.tit.12.n.3.pag.399. Franc.Viui. Neapol.decis.521. nu.1. Vincent.de Franch.Neapol.decis.100.n.1. Marcel.Calac. in tract. de modo articulandi, & probandi glos. 1. §.1. nu.111. licet Cou.ab hac opinione discedat d.cap.7.Pract. nu.2. quem sequitur Castill.quotid.lib.3.cap.25.num.16. Benedict. Ægid. de Iure , & priuil. honest.art.4.de Virginib.n.5.Cumi. in Ritibus Siciliæ cap.38.n.460. D. Gar.Mastrillo Siciliæ decis.127.n.8. nouissimè Camill.Bortell. in Sūma decis.tit.56.n.47.

3 Amplia in vxore viro quidem non viduata, sed inutilem maritum habente. Vide Tiraq. l.6. connub. n 12. Azeued.l.1.nu.7. tit.3. lib.6. & l.9.num.10.titul.3.lib.4. Vincent.de Franch.decis.100.n.18. Curi.Philip. p.1.§ 9. nu.13. Franc. Viui. Neapol. decis.521. nu. 2. Surd. de Alimentis tit.1.q 44. nu.67. Perez de Lara de Capellan.lib.1.cap.21. n.36. nouissimè Camill.Bortell.in Summa decis. tit.56.n.35. Bouadill. in sua Politica lib.1.cap.11.n.7. Bernardin. Muscat. in sua Praxi aurea ciuili glos. Competentes n. 71. Cardos.in Praxi iudicum verbo Priuilegium nu.12. Et idem esse non debere maritum, vel habere inutilem ex text in cap.Inter corporalia vbi glos. verbo Inutilem de translat.Episcopi resoluit.D.Barbos.l.1 p.1.n.47. ff.Soluto matr. Et mulier habens maritum condemnatum, vel fugitiuum, & ex consequēti sibi inutilem reputatur vidua, & gaudet priuilegio viduarum vt per Ceuall.in tract.de cognitione per viam violentiæ p.2.q.13.n.8.

4 In text.ibi(*tiuerem jurisdição, &c.*) Vide Cou. Pract. cap. 7. num. vlt. vers.8.

AD §. VIII.

5 Infra vide D.Barbos.l.1.art.1. nu. 152. ff.de Iudic.

Ad tit. 6. Ordinat. Regiæ:

Dos que podem ser citados, & trazidos à Corte, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text.ibi (*que procurão, ou escreuem*) Vide D. Barbos.in l.1.p.7. n.66.ff.Soluto matr.

2 In text.ibi(*continuadamente viuerem*)Vide D.Barbos. in l. Hæres absens §.Proinde in art.de foro ratione originis à n.45 ff.de Iudic.

3 In text.ibi (*poderão ser demandados, & accusados aonde cometerem os maleficios*)Nota tamen quod forus delicti tanquam principalior debet attendi secundùm Bald. in l. fin. col. vlt. q.6. in princip. Cod. de edicto diui Hadri. Gregor. per text. ibi verbo

verbo Dolo tit. 1. part. 7. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. tit. 1. nu. 182. pag. 373. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 181. nu. 28. Cabed. p. 1. decis. 26. D. Barbos. in d. §. Proinde in art. de foro delicti á n. 1. Farin. in Praxi crimin. q. 7. Donell. Comment. iuris Ciuilis lib. 17. cap. 16. col. 2. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. q. 20. num. 10. vers. Sed vera Dom Christoph. de Paz in schol. ad leges styli. l. 9. num 1. Cald. Pereira cons. 23. n. 5.

4 In text. ibi (*os quizerem antes ahi accusar*) Vide Cabed. d. decis. 26. n. 3.

AD §. I.

Concordat alia Ordinat. supra hoc lib. tit. 5 §. 3. vbi dixi n. 25. & Ordin. etiam hoc lib. titul. 12. §. 1. vers. Saluo.

AD §. II.

1 Concordat alia Ordin. infra hoc lib. tit 11. §. 1. Vide Gregor. l. 32. verbo En aquella tierra titul. 2. part. 3. Cardoso in Praxi iudicum verbo Forus nu 10. Azeued. l. 20. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop. Cabed. p. 1. Aresto 34. & 35. D. Barbos. in l. Hæres absens §. 1. n 131. & n. 136. ff. de Iudic.

2 In text. ibi (*poderà ahi, perante elle, ser citado, & demandado, posto que ahi não seja achado*) Deuiat á iure communi, quo attento licet quis promittat soluere, & respondere in loco, vbi contraxit, tamen in eo non conueniebatur, nisi ibi inueniretur, tenet D. Barb. d. §. r. à n. 51. & præcipuè n. 58. vbi nu. 131. resoluit quod in hoc Regno non repertus in loco contractus si sit extra territorium, potest citari per litteras requisitorias, & si citatus per illas non compareat, potest contra eum procedi ad sententiam diffinitiuam.

3 In text. ibi (*sem embargo de qualquer priuilegio*) Non includitur sub his verbis clerici priuilegium, cui renũtiari non potest, si eius conuentio debeat fieri coram iudice seculari loci contractus iuxta cap. Si diligenti de foro comp. resoluit D. Barbos. d. §. 1. à nu. 59. & præcipuè n. 64. vbi à n 61. quod clericus potest conueniri in loco contractus coram iudice Ecclesiastico, etsi non accesserit cõsensus proprij Episcopi.

AD §. III.

1 Vide Azeued. l. 20. à nu. 10. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Curi Philip. p. 2. §. 12. n. 11. D. Barbos. in l. Hæres absens §. 1. á n. 135. ff. de Iudic. vbi à nu. 149. hanc Ordinat. dicit limitandã si specificatis certis locis addatur clausula generalis, nam tunc non poterit conueniri in quocunque loco, sed in locis etiã veldè remotis ab expressis, dùm tamen sint intra prouintiam, in qua sunt loci specificati.

Promittẽs generaliter respondere corã quocunq; iudice, coram quo actor velit non potest conueniri coram iudice, in cuius territorio nõ inueniatur.

2 In text. ibi (*responder*) Verbum respondere duo significat litigare item & soluere. Vide D. Berbos. in l. 1. art. 3. n. 232. ff. de Iudic.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*se algum cometeo maleficio na Corte*, & ibi *poderà ser na Corte accusado, &c.*) Desumitur ex l. 1. & Auth. Qua in prouincia Cod. vbi de crimine agi oporteat, vide Duenh. reg. 378. Clar. §. vlt. q. 38. cũ seq. & q. 85. Auiles ad cap. 27. Prætorum. Donell. comment. iuris ciuilis lib 17. cap. 16. col. 2. Morl. in Emporio iuris p. 1 tit. 2. q. 20. nu. 10. vers. Sed vera. Farin. in Praxi crimin. q. 7. à princ. Dom Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli. l. 9. nu. 1. Cald.

In loco delicti quis accusari potest etsi in eo non inueniatur?

V 2 Pereira

Pereira quæst. forens. cons. 23. nu. 5. D. Barbos. in l Hæres absens § Proin de in art. de foro delicti. ff. de Iudic.

AD §. V.

In text. ibi (*ser citados*) Sufficit citationem fieri sententia iudicis causæ. Ita constitutum refert Cabed. p. 2. Aresto 85.

AD §. VI. & vlt.

Vide Cuti Philip. p. 1. §. 5. num. 35. Auend. de Exequendis mandatis p. 1. cap. 14. n. 33. vers. Multi ex Episcopis. Cabed. p. 2. Aresto 85.

Ad tit. 7. Ordin. Regiæ.

Dos que podem, & deuem ser citados que pareção pessoalmẽte em juyzo.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*& não he obrigado hir responder a juyzo pessoalmente*) Desumitur in l. fin. Cod. de Procurat. Vide Duenh. reg. 95. Gregor. l. 12. titul. 5. part. 3. Tiraq. de pœnis temper. in præfat. n. 59. Perez l. 8. in princip. tit. 2. lib 3. Ordin. Azeued. l. 15. tit. 3. lib. 4. nouæ Recopil.

2 In text. ibi (*pode mandar seu procurador bastante*) Quem tamen non tenetur mittere si timet sibi vim inferri ex Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 6 n. 95.

3 In text. ibi (*ou quando o julgador lho mandar expressamente*) Vide apud Hispanos l. 22. titul. 5. part. 3 & l. 5. titul. 3. lib. 4. nouæ Recopil. vbi Azeued. num. 2.

AD §. II.

In text. ibi (*em que não caiba mayor pena que de degredo*) Vide Menoch. de Arbitr. q. 80. à n. 86. & n. 97. vers. Primum est. Farin. in Praxi crimin. q. 99. à nu. 66. Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p. 3. n. 51.

AD §. III.

1 Concordat alia Ordin. infra lib. 5. titul. 124. §. 14. vbi latè dixi. Vide vltra ibi citatos Menoch. de Arbitr. q. 80. n. 123. Cald. Pereira in cõment. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p. 2. à num. 50. cum seqq. Si verò procurator fuerit admissus gesta cũ illo non sunt annullanda vt resoluit Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 17. n. 10. col. 2. & 3. Farin. in Praxi crimin. q. 99. num. 242. cum seqq.

2 In text. ibi (*& em seu nome allegue, & amostre o embargo, & razão de sua absencia*) Vide Doctores quos citaui d. tit. 124. §. 14. n. 2. quibus adde Gregor. l. 12. verbo Escusania tit. 25 part. 3. Azeued. l 3. à num. 50. tit. 10. lib. 4. nouæ Recopil. Cald. Pereira in cõment. ad. d. l. Vni. p. 2. n. 51. & 52.

3 In text. ibi (*porem não poderà per procurador recusar o julgador*) Vide Rebuff. de Recusat. art. 9. glos. 1. Azeued. l. 1. num. 12. titul 16. lib. 4. nouæ Recopil. Farin. d. q. 99. n. 214. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 44.

4 In text. ibi (*qualquer do pouo*) Concordat alia Ordin. supra lib. 1. tit. 91. § 10. Vide Clar. §. fin. q. 33. n. 3. vers. Sed nunc.

AD

In antiq. tit. 6.

Ad tit. 8. Ordin. Regiæ.

Quæ citari non possunt sine Regis facultate.

Dos que não podem ser citados sem licença del Rey.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text. ibi (*nem outro julgador temporal, durando o tempo de sua correição, ou julgado*) Desumitur ex l. Hos accusare 12. in princip. ff. de Accusat. l. Pars litterarum 48. ff. de Iudic. l. 2. ff. de In ius vocando. Vide Specul. sub tit. de Accusat. §. 1. num. 2. Succin. reg 249. Tiraq. in tract. de pœnis temper. causa 58. n. 6. Gregor. l. 11. titul. 1. part. 7. Auiles ad cap. 1. Prætorum à nu. 2. cum seqq. Curi Philip. p. 3 §. 9. n. 8.

2 In text. ibi (*temporal*) Secùs in perpetuo, vel ad beneplacitum constituto. Gregor. d. l. 11. verbo Mientre durare su officio. Auiles d. cap. 1. n. 26. & 27.

3 In text. ibi (*saluo se for por causa de algum maleficio*) Vide Ias. in l. 2. nu. 2. ff. de In ius vocando. Gregor. d. l. 11. verbo Pelos erros.

4 Maleficium committitur non solùm malefaciendo, sed etiàm, maledicendo, & sic maleficium etiam dicitur quod verbis committitur. Ita Bonacos. communium crimin. p. 1. verbo Maleficium pag. 109. Clar. lib. 5. §. 1 num. 11. Farin. in Praxi crimin. q 18. n. 4.

5 In text. ibi (*ou cometesse, durando o officio, &c.*) Vide l. Iubemus ff. Ad legem Iuliam repet. cap. Iubemus 1 q. 1. Gregor. d. l. 11. verbo *Per razon de su officio.* Auiles ad cap. 9. Prætr. n. 7. Curi. Philip. p. 3. §. 9. n. 8. Cardoso in Praxi iudicum verbo Iudex n. 13.

6 In text. ibi (*Conselho algum não poder ser citado*) Quomodo fieri debeat citatio vide Nauar. cons. 21. num. 1. sub tit. de Sentent. excommun. Cort. in memorab. verbo Vniuersitas pag. 923. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 25. Rebuff. tract. de Nominat. q. 14. n. 74. Soar. de Paz in Praxi p. 1. tom. 1. temp. 2. n. 45. vidi iudicatum Consilium in Camera citandũ. An syndicus possit citari? vide Guid. Papæ decis. 321. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 13. n. 36. Et qualiter vnaquæq; vniuersitas debeat citari, vide glos. in cap. Si capitulo de concess. præb. lib. 6. Alen. cons. 219. lib. 6. n. 2. & de citatione monialium quod debeant citari collegialiter, vide Farinac. in nouissimis Rotæ decis. 389.

Ad tit. 9. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 8.

Qui citari non possunt ratione officij.

Dos que não podem ser citados por causa de seus officios, &c.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

1 IN text. ibi (*não pode citar, nem ser citado*) Desumitur ex l. Pars litterarum ibi, vel agendo, vel defendendo ff. de Iudic. l. Senatusconsulto 16. in princ ff. de Officio Præsid. Vide Curiam Philip. p. 3. §. 9. num. 8.

2 Amplia vt nec litẽ cæptam prosequi possit ex Cabed. p 1. decis. 24. à princip. & p. 2. Aresto 2. asserit cognoscere posse de exceptionibus positis contra sententiam datam antequàm officium consequeretur, faciunt quæ Anchar. cons. 333. & Afflict. decis. 346. n. 1.

3 In text. ibi (*saluo se a auçaõ, &c.*) Desumitur ex l. Senatusconsulto vers. Si quid tamen ff. de Officio præsid. Vide Succin. reg. 449. fallent. 4.

fallent. 4. Gregor. l. 11. verbo *Dexasse aquel officio* titul. 1. part. 7. Auiles ad cap. 9. Prætorum n. 14. Curi. Philip. p. 3. §. 9. num. 8. ad finem. Hippol. in Practic. §. Constante n. 8.

4 In text. ibi (*porem se elle antes de auer o officio, &c.*) Vide D. Barbos. in l. Si quis postea quam n. 179. ff. de Iudicijs, ad hoc quod pro delictis cõmissis ante Magistratum, durante officio, accusari possunt.

5 In text. ibi (*algum maleficio*) Quod dicatur dixi supra hoc lib. tit. 8. n. 4.

6 In text. ibi (*serà o officio dado a outrem, &c.*) Concordat apud Hispanos l. 14. tit. 7. lib. 3. nouæ Recopil. vbi Azeued. n. 2. asserit suspensionis huius sententiam esse interlocutoriam. & alia in hac materia, vide per Gutier. Practic. lib. 1. q. 39. Si tamen habuerit plura officia, non suspendetur, nisi ab illo, in quo deliquit. Ita Cabed. p. 1. decis. 71. à princip.

7 In text. ibi (*que o sirua atè elle ser liure, & achado sem culpa*) Quid si fuit iniustè accusatus, an restituatur, & reintegretur illi tempus, quo fuit suspensus? Dic quod non ex Bart. in l. Si ita stipulatus sim abs te nu. 2. ff. de Verbor. quem referunt, & sequũtur Vincent. de Franch. decis. 419. n. 2. Valasc. consult. 155. Azeued. l. 2. n. 8. cum seqq. tit. 7. lib. 3. nouæ Recopil. Cabed. p. 2. decis. 84. n. 5. Relegatus tamen ad tempus, vel in perpetuum non restituitur ad dignitatem ex Bonacos. commun. crimin. p. 2. verbo Relegatus fol. 66. in fine, & Menoch. remed. 10. Recup. n. 106. & 107. resoluit Doctorem restitutũ ad collegium, locum, quem sua culpa amisit, non recuperare, si iam alter cooptatus fuit.

Senatus Supplicat. iudicauit. 8 Dubitatum fuit, *se hum Corregedor, ou outro julgador triennal, durante o seu triennio, serà obrigado a apparecer pessoalmente, quando quizer accusar a alguã pessoa crimemente. Iulgouse, que não apparecendo pessoalmente, fosse lançado de parte, & que se não podia escusar, per razão de seu officio*, teste Melch. Phœb. Aresto. 130. tom. 1.

AD §. I.

1 Desumitur ex l. 4. §. Prætor ait ff. de in ius vocando. l. fin. Cod. eod. Concordat apud Hispanos l. 3. tit. 2. part. 3. Vide Duenh. reg 351. Tiraq. in l. Si vnquam verbo Donatione largitus n. 289. Ascan. de patria potest. cap. 6. effectu 3. Curi. Philip. p. 1. §. 10. nu. 5. Surd. de Aliment. titul. 8. priuileg 6. ad finem. Soar. de Paz in Praxi tom. 1. p. 1. temp. 2. à num. 4. nouissimè Camill. Borrell. in Sũma decis. tit. 45. de in ius vocando n. 37. cum seqq. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 228. vers. Filius siue legitimus, siue illegitimus. Cardos. in Praxi iudicum verbo Pater nu. 2. D. Barbos. in l. Alia §. Eleganter nu. 32. & in l. Maritum nu. 64. ff. Soluto matrim. Cardos. in Praxi iudicum verbo Pater nu. 2. Amat. Rodet. in Pract. de modo, & forma videndi, & examinandi processum cap. 2. n. 30. *Filij patrẽ sine venia in ius vocare non possunt.*

2 In text. ibi (*ou naturalsòmente*) Vide l. Parentes 6. ff. de in ius vocando. Ias. in § Pœnales num. 78. Instit. de Actionib. Duenh. reg. 351. ampl. 1. Camill. Borrell. d. tit. 45. n. 40. Cald. tamen de Nominat. q. 21. n. 8. resoluit filios ex pluribus concubinis natos, verè naturales non esse, & posse sine venia parentes in ius vocare. Vnde filij incestuosi, & alij nati ex damnato coitu, & accusabili, possunt parentes in ius vocare sine venia. Ita Bonacos. commun. crimin. p. 1. verbo Filius fol. 71.

3 Amplia primò, in patre spirituali,

tuali, qui non poterit á filio spirituali in ius vocari sine venia. Ita Tiraq. in l. Si vnquam verbo susceperit libertos n. 28. & 36. Ascan. d. effectu 3. sub n. 7. Duenh. d. reg. 351. ampl. 2. Franc. Viui. decis. 230. n. 18. quos refert, & sequitur Camill. Borrell. d. tit. 45. n. 42. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neapol. decis. 376. n. 4. Cassan. in Catalogo p. 11. consid. 16. vers. Et non solùm. Surd. de Alim. tit. 1. q. 11. num. 10. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 19.

4 Amplia secundò, in nutrice, quæ ab alumno in ius vocari nō potest sine edicti venia. Ita Lara in l. Si quis à liberis §. Etsi impubes n. 41. & seq. Gregor. titul. 20. in princip. verbo Compadres part. 4. faciunt quæ Gelli. noctium atticarum lib. 12. cap. 1. Perez l. 2. titul 3. lib. 8 Ordin. pag. 57. cum seq. Ramirez de Prado ad Martialem lib. 1. epigr. 101. Fatin. in Praxi crim. q 14. n. vlt.

5 Amplia tertiò, in præceptore, qui non potest à discipulo in ius vocari sine venia. Vide Leuinum Lenium in exortat. ad vitam optime institutã cap. 8. Menoch. de Arbitr. casu 500. Lar. in d §. etsi impubes à nu. 13. cum seqq. Rebuff. de priuilegijs scholast. priuil. 70. Surd. de Aliment. tit. 1. q. 53. n. 8. Camill. Borrell. d. tit. 45. de In ius vocando nu. 59. cum seqq.

6 Amplia quartò, in marito, qui non poterit ab vxore vocari in ius, cum illa reuerentiam debeat marito. D. Barbos. in l. Maritum n. 64. & 65. ff. Soluto matrim.

7 Amplia quintò, in vniuersitate, quæ à ciue sine venia non vocatur in ius. Vide Auendan. de Exequendis mand. p. 1. cap. 4. nu. 29. Camill. Borrell. d. tit. 45. n. 69.

8 Amplia sextò, in sacerdote, qui à laicis non sunt in ius vocandi sine venia. Ita Perez l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 60. vers. Sacerdotes, quod tamē nullibi reperiri ipse testatur.

9 Limita in vassallo, qui potest vocare dominum in ius sine venia. Ita Afflict. decis. 265. n. 36. Pereg. de Iure fisci lib. 7. tit. 3. n. 2. Camill. Borrel. d. tit. 45. n. 72. cum seqq. & n. 76. cũ multis, quos refert tenet quod filiusfam. tutor alicuius pupilli si velit tanquam tutor vocare patrem in iudicio, id facere potest absquè venia

10 Quamuis hæc ampliationes attento iure communi ita se habeant, attenta tamen dispositione huius Ordinat. illas recipiendas non esse probabilius duco, nec memini aliquando in praxi fuisse receptas, nec vltra casus expressos in prædicta Ordin. ad alios extensionem fieri vnquam audiui.

11 In text. ibi (*ou femea*) Desumitur ex l. 4. §. Prætor ait ibi vtriusque sexus ff. de in ius vocando.

12 In text. ibi (*nem o patrono*) Desumitur ex l. fin. Cod. Qui accusare nō possunt l. 4. §. Prætor ait, & l. Adoptiuum §. patronum ff. de in ius vocando. Concordat apud Hispanos l. 3. tit. 2. part. 3. Vide Curi. Philip. p. 1. §. 10. n. 6.

13 In text. ibi (*porem se antes que seja citado, &c.*) Vide Curi. Philip p. 1. §. 10. n. 6. D. Barbos. in l. Quia tale §. Eleganter à n. 3. ff. Soluto matrim.

AD §. II.

1 In text. ibi (*o pay adoptiuo*) Desumitur ex l. Adoptiuũ ff. de in ius vocando. Vide Ias. in §. Pœnales n. 52. Instit. de Actionib. Ascan. in tract. de patria potest. effectu 3. á num. 14. Camill. Borrell in Summa decis. tit. 45. de in ius vocando n. 41.

2 In text. ibi (*nem o sogro, ou sogra*) Vide Ias. in §. Pœnales nu. 75. Instit. de Actionib. Curi. Philip. p. 1. §. 10. n. 5. Soar. de Paz tom. 1 p. 1 temp. 2. n. 8. Ludou. Rodolphin quæst. Vari. lib. 2. q. 32. á n 1. D. Barbos. in l. Maritum ifum. 65. in princip. ff. Soluto matrim. vbi etiam resoluit hoc intelligi dùm durat affinitas. Camill. Borrell. d. tit. 45 n. 67.

3 In text. ibi (*nem o padrasto, ou madrasta*) Vide Soar. de Paz d. temp. 2. num. 9. Ozasc. decis. 30. quem refert Aloys. Ricci. in collectan. decis. p. 2. collect. 419.

4 De nouercis vide aliqua per Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 6. in princip. in addit. Tiraq. l. 9. connub. glos. 1. p. 9. nu. 196. Lar. in l. Si quis à liberis in princip. nu. 37. & in §. Etsi impubes n. 61.

5 In text. ibi (*& a citação feita sem a ditta licença ser impetrada, serà nenhũa*) Vide D. Barbos. in l. Alia §. Eleganter nu. 2. ff. Soluto matrim. Ludou. Rodolphin. d. q. 32. n 2. Et Portucalési Senatu vidi annullari processum magnum anno Domini 1592. eo quod gener quidam sœcerum in ius vocauit sine venia in causa Didaci Pirez, & Sanctos Fernandez, scriba Emmanuele Pessoa.

Senatus Portucal. iudicauit.

6 In text. ibi (*porem se o ditto citado por sua vontade quizer responder, &c.*) Facit text. qui loquitur de patrono in l. Quamuis n. 161. aut si non inuitus in ius vocatus ff. de in ius vocando. Vide Soar. de Paz in Praxi p. 1. tom. 1. temp. 2. nu. 12. D. Barbos in d. §. Eleganter n. 1. & in l. Maritum nu. 28. & seq. ff. Soluto matrim. Et ita venia est de substantia iudicij si pater, non si omittatur, vel tacitè remittatur, ita Ludou. Rodolphin. Vari. quæst. lib. 2. q. 32. n. 5. Et exceptionem veniæ non petitæ proponi debere in primo actu, & prima replicatione, quam pater, vel patronus reus facit, aliás in posterum non auditur, tenet Cacherant. Pedam. decis. 30. n. 21. Camill. Borrell. cons. 16. n. 26. & 27. cent. 2. & nouissimè in Summa decis. tit. 45. de in ius vocando n. 79.

AD §. III.

1 Desumitur ex l. Lis nulla 4. ff. de Iudic. l. Congruentius Cod. de patria potest. Concordant apud Hispanos l. 4. tit. 2. part. 3. vers. *E por onde*, & l. 2. tit. 2. part. 3. & l. 11. tit. 17. part. 4. Vide Cuiac. lib. 9. obseru. 13. Curi. Philip. p. 1. § 10. n. 4. Soar. de Paz p. 1. tom. 1. temp. 2. n. 5. Latè Amat. Roderic. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 2. à n. 20. Vanti. de Nullit. ex defectu inhabilit. seu mandati n. 39. Ascan. de Patria potest. effectu 4. à n. 1. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 43. à n. 33. Succin. reg. 195. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 5. verbo Le marilans. & rub. 6. § 3. n. 5. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 13. p. 1. Aldouin. cons. 37. n. 5. & 6. Castill. Controuers. iuris lib. 1. de Vsufr. cap. 3. nu 13. Cardos. in Praxi iudicum verbo Filius n. 50. Licentia tamen, & consensus patris non requiritur quando filiusfam. proponit publicã accusationem vt per Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. tit. 4. nu. 10. vers. Et consequenter. Perez l. 1. titul. 4. lib. 3. Ordin. pag. 532. Clar. lib. 5. §. fin. q. 14. n. 5. Azeued. l. 10. n. 5. cum seqq. tit. 17. lib. 4. Recop. Farin. in Praxi criminali p. 1. q. 12. n. 10 pag. 186. D Barbos. in l. 2. §. fin. n. 19. & seq. & in l 3. num. 8. ff. Soluto matrim. Et si filius agit vtiliter valet negotium sine patris consensu. Vide Tiraq. de Iure mariti glos. 8. n. 72. Rebuff.

Filiusfam. non potest sine patris consensu esse in iudicio.

Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ in procem.glos.5.nu.72 & in tract.Exceptionum nu.439. Et de scholari vide Rebuff. de priuileg. scholast. priuil.155. P.Molin.de Iustit.tract. 2. disp.228. vers. Tertio incipitur. Et iudicium quod agitatur à filiofam. patre absente, validum est, si absentia sit in remotis,& longinquis partibus,& absuturus diutiùs. D.Costa de remedijs subsidi remed. 53. n.15. Camill. Borrell. d. titul.43. de foro comp. à nu.38. Et etiam filiusfam. procuratorem constituere non potest in iudicio, sine patris consensu Camill.Borrell.tit.66. de Procurat. n.4.cum seqq.

Filius quā uis sexagenarius, sē per est in patria potestate.

2 In text.ibi (*que em seu poder tiuer*) Filius semper est in patria potestate, quamuis sexagenarius sit, quia sola ætas eum non eximit à patria potestate ex glos.in l.fin. §.Pupillus ff. de verborum obligat. Gom. l. 47. Tauri nu.1. Rebuff.ad tit. ff.de Verborũ signif.pag.mihi 617. Matiens. l.8.glos.1.nu.2.tit.1. lib.5. nouæ Recopil. Gasp.Pegad.in l.Inter cætera ff.de liberis,& posth p.1. §.1. n.4 Pinel.in l.1. C. de Bonis mat.p.1.n.34. vers.Ampliatur. Valdes. in addit. ad Xuar.l.9.fori tit.de los pleitos titul. 11. lib.1. vbi hoc extendit quamuis pater sit furiosus.Filius tamen si lõgo tempore habitauerit seorsum à patre negotiãdo si hoc alleget præsumitur emancipatus vt per Bellacomb. tom.2. Communium Opin. lib.8.tit.31.nu.13. pag. 405. Tiraq de Præscript.vers.7.fol.96.

In castrensibus filiusfami. agit sine patris assensu.

3 In text.ibi (*saluo se o tal filho tiuesse bẽes, ou fazenda*) Desumitur ex d.l. Lis nulla ibi, nisi in castrensi peculio. Concordat apud Hispanos l.2. tit.2. part.3. Amat. Roder. d. cap 2. n.23.& 27. Maran.de Ordine iudic. p.4.dist.14. nu.30. Vanti. de Nullit. tit.de Nullit.ex defectu inhabil. nu. 41.& 42. P. Molin. de Iustit.tract.2. disp 228. vers. Hoc vero. Et etiam filiusfam. in peculio castrensi, vel quasi procuratorem constituere potest Camill.Borrell.in Summa decis. tit.66.de Procurat.n.8.

4 In text.ibi (*letras*) Vide Mendez à Castro in repet. l.Cum oportet p. 3. nu.145. Cod.de bonis, quæ liber. Cabed.p.1.decis.214.n.16. Et filiusfam. aduocatus quod acquirit castrensis peculij loco habetur Ascan. de Patria potest.effectu 2. sub nu.6. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis.tit.65.n.120.

5 In text.ibi (*ou per doação nossa*) Vide Mendez à Castro d.l.Cum oportet n.184. Nota quod gesta à filiofam. in iudicio valent si consensus patris præstetur ante, vel saltem, tem pore quo lis contestatur, & iudiciũ inchoatur, aliàs si ex postfacto præstaretur iudicium retrofactum non conualidaretur vt per glos. verbo Imponenda vers. Item an lite contestata in l. fin. §. Sancimus Cod. de bonis quæ liber. Castill l. 55. Tauri glos. Haziendo vers. Vnum tamen credo. Vant. vbi supra nu.44. Contrarium tamen imò quod gesta á filiofam. in iudicio valeant quandocunque accedat patris consensus tenent Batt. in d. §. Necessitate. Afflict.decis 180. n.3. Ceuall. Cõmun. q.327.in fin. Amat Roder.d. cap.2. n.31. & vide Cott.in Memorab.verbo Filius 12. Perez l.1. titul. 4. lib 3. Ordin. pag.523. Azeued.l.10. à n.15. tit.17 lib.4.Recopil. Castill.d.cap.3. n.16. Surd.decis.245 n 8. D.Cost.in tract.de Retract.cap.8. casu 4. n.14. Et intellige quando non est in præiudicium tertij,& illi fuisset ius quæsitum Camill.Borrell.d.tit.43.n.35.

A D

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*se as o ditto pay dissipar*) Concordat apud Hispanos l. 2. tit. 2. parr 3. Vide Curi Philip. p. 1. §. 10. n. 5. Valasc. consf. 69. n. 16.

2 In text. ibi (*ou diz que per direito deue ser seu pay constrangido ao emancipar*) In quibus casibus possit filius patrem cogere, vt eum demittat á patria potestate, vide glos. in §. fin. Instit. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur, & l. 18. tit. 18. part. 4. Et ad quos iudices emancipatio pertineat? Vide apud Cabed. p. 2. decis. 12.

AD §. V.

Filius vel libertus agens tutorio, vel procuratorio nomine potest vocare patrem, vel patronum in ius sine venia.

Desumitur ex l. Quæsitum 16. ff. de In ius vocando. Vide Duenh. reg. 351. limit. 2. Soar. recept. sentent. verbo Filius n. 205. Ascan. de patria potest. effectu 4. n. 9. Nota quod filiusfam. procurator dari potest, quãdo agit nomine alieno cap. Non iniustè 14. de Procurat cap. Qui generaliter §. 1. eod titul. lib. 6. Marant. de Ordine iudic p 4. dist. 16. n. 35. Menoch. remed. 15. Recup. num. 307. D. Barbos. in l. 3. n. 5. ff. Soluto matrim. P. Molin. de Iustit. tract 2. disp. 228. vers. Excipitur secundò.

AD §. VII.

Citatio facta in Ecclesia, Clerico celebranti, vel laico audienti Diuina non valet.

Concordat apud Hispanos l. 2. tit. 7. part. 3. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. cap. de Citat. num. 129. Azeued. l. 4. n. 7. tit. 1. lib. 1. nouæ Recopil. Valasc. consf. 81. à num. 2. cum seqq. In Ecclesia tamen verbalem citationem fieri posse resoluunt Petr. Pechi. de Iure sistendi cap. 6. sub n. 1. nouissimè Camill Borrell. in Sũm. decis. tit. 44. de Cit. n. 74. & 75.

AD §. VIII.

Desumitur ex l. 2. §. Præterea ff. de In ius vocando. Concordat apud Hispanos l. 2. tit. 7. part. 3. Vide quæ dixi infra lib. 4. tit. 92. §. 1.

AD §. IX.

1 Desumitur ex l. 2. in fine ff. de In ius vocando. Concordat apud Hispanos l. 2. verbo Ni aquellos tit. 7. part. 3.

2 Nota debitorem non constitui in mora, nequè teneri ad æstimationem quanti plurimi si fuerit interpellatus tempore, quo durant nouẽ dies luctus, vel defunctus funeratur, seu duxit vxorem. Ita Bart. in l. Non solùm §. Morte n. 59. de noui operis nunt. Rip. de Peste p vlt. n. 93. Moniz de ratiocin. administr. cap. 17. n. 36. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 18. num. 56. vers. Et quod. Vexans etiam debitorem moribundum, vel suos, ius suum amittit, & tantundem vexatis restituit Auth. Item qui Cod. de sepulchro violato Rebuff. tom 1. ad leges Galliæ tract. de Sentent. prouis. nu. 62. Menoch. de Arbitr. casu 387. num. 18. & 21. Stephan. Gratian. d. n. 56.

AD §. X.

Infirmus ad iudicium citatus si non potest cõparere habet nouẽ dies infirmitatis.

1 Desumitur ex l. Quæsitum 60. ff de re iudic. Concordat apud Hispanos l. 2. tit. 7. part. 3. Vide Camill. Gallin. in comment. ad tit. ff. de verborum signific. lib. 10. cap 25. nu. 29. Cald. Pereira in l. Si curatorem ver bo per quod pristinum n. 56. Valasc. consf. 66. num. 12. cum seq. Stephan. Gratian. Discept. Forẽs. cap. 18 n. 35.

2 In text. ibi (*de tal enfermidade*) Non

Non solùm propria, sed etiam suorum, quæ pariter excusat glos. in cap. Communis 23. dist. Abb. in cap. 2. in princip. de Procurat. vbi Imol. nu. 7. Ias. in l. 1. num. 84. ff. de officio eius. Tiraq. de pœnis temper. causa. Si n. 78. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tit. de Excusat. n. 31. Cald. Pereira de Renouat. q. 5. n. 23.

3 In text. ibi (*que razoadamente não possa hir a juyzo*) Ex eo quia appellatione infirmitatis venit grauis, vt per Menoch. de Arbitr. casu 429. n. 9. optimè Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 18. n. 14. cum seqq.

AD §. XI.

Concordat apud Hispanos l. 2. vers. Otro tal tit. 7. part. 3.

AD §. XII.

Carceratus nō potest citari. 1 Vide Clar. §. fin. q. 34. n. 7. Farin. in Praxi crimin. q. 11. nu. 54. Tiraq. de Retract. lig. §. 9. glos. 21. num. 38. Cald. Pereira de Renouat. q. 6. n. 14. & in l. Si curatorem verbo Per quod pristinum n. 56.

2 Si aliquis esset ita inops, & malè vestitus vt non posset absquè verecundia comparere, excusatur à contumacia; ita Marant. de Ordin. iudic. p. 6. memb. 2. n. 5.

3 Nota quod carceratus dicitur, qui sub fideiussoribus est relaxatus prout iudicatum refert in causa Hérici de Leão Curiæ aduocati Melchior Phœbus decis. 3. n. 6.

AD §. XIII. & vlt.

Desumitur ex l. Plerique 18. ff. de In ius vocando. Concordat apud Hispanos l. 3. vers. Otro sy dezimos titul 7. part. 3. Vide Duenh. regul. 288. Seraphin. de priuilegijs Iuram. priuil. 155. vbi resoluit quod iuramentum facit vt debitor iurans capi possit in domo propria.

Ad tit. 10. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 9.*

Do que he citado para responder em hum tempo em differentes juyzos, &c. *Citatus ad vnam causam an super aliam eodem termino respondere sit obnoxius.*

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 DEsumitur ex l. 2. § fin. ff. de custodia reorum. l. non exigimus §. Si quis municipalis ff. Si quis caut. Vide Afflict. in cap. 1. n. 34. de milite vassalo, qui contumax est lib. 2. fol. 58. Deci. in cap. Cum parati n. 8. de Appellat. Ias. in l. 2. §. 1. nu. 3. ff. Si quis caut. Guid. q. 276. Azin. in Praxi Florentina §. 7. cap. 5. limit. 90. n. 9. Verall. Roman. decis. 107. n. 2. p. 1. & decis. 123. nu. 2. p. 3. Perez l. 1. vers. Quæro 9. titul. 2. lib. 3. Ordin. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 51. consid. 1. Et citatus eodem die coram Episcopo, & coram Rege debet prius comparere coram Rege vt nouissimè resoluit Camill. Borrel. in Summa decis. tit. 44. de Citat. nu. 548. vbi nu. 549. declarat secùs esse si quis citatus esset à Papa, & á Rege.

2 In text. ibi (*deue o citado hir primeiro responder, &c.*) Secùs si procurauit se vocari ad istud tribunal, vt sic aliud eluderet ex Tiraq. de retract. lig. §. 35 glos. 4. n. 28.

3 In text. ibi (*ficarà em arbitrio do Reo, &c.*) Desumitur ex doctrina Bart. de qua Tiraq. de Primog. q. 17. in 2. opin. n. 12.

Ad tit. 11. Ordin. Regiæ.

Dos que podem ser citados perante os juyzes; &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 DEsumitur ex l. Iuris ordinem Cod. de Iurisdict. omnium iudic. Concordat apud Hispanos l. 32. titul. 2. part. 3. vbi glos. 2. Vide Duenh. reg. 21. Succin. reg. 15. & 10. Brunor. à Sole in locis communib. verbo Actor. 2. Gutier. de Iuram. confirm. p. 3. cap. 12. Donell. Comment. iuris Ciuilis lib. 17. cap. 12. col. 3. vers. Stet igitur. Cardin. Thusc. lit. A. concl. 122. Soar. de Paz in Praxi tom. 1. p. 1. temp. 5. num. 35. Cardoso in Praxi iudicum verbo Actor n. 5. Castill. lib. 3. quotid. cap. 25. n. 8. D. Barbos. in l. Hæres absens §. Proinde à n. 8. cum seqq.

2 In text. ibi (*poderà o juyz mandalo citar por sua carta precatoria*) Vide D. Barbos. in l. Hæres absens § 1. nu. 85. ff. de Iudic. ad hoc quod si territoria distincta sint ratione iurisdictionis, & tamen omnes subsunt eidem superiori, vnus non potest citare in territorio alterius per suos officiales, & citat Rebuff. tom. 2. ad leges Gall. tit. de litteris requisit. glos. 3. num. 11. Azeued. l. 3. n. 32. tit. 3. lib. 4. Recopil.

AD §. I.

Concordat alia Ordin. supra hoc lib. tit 6. §. 2. Vide Cou. Practic. cap. 10. n. 5. D. Barbos. in l. Hæres absens §. 1. nu 57. ff. de Iudic. ad hoc quod si quis promisit soluere, vel respondere in certo loco, potest in eo loco conueniri, licet ibi non reperiatur, & etiamsi habeat priuilegium non respondēdi, nisi coram certo iudice.

AD §. II.

1 Desumitur ex glos. verbo Excusatur in l. 2. §. Legatis ff. de Iudicijs. Vide Boer. in l. Consentaneum nu. 151. Cod. Quomodo, & quando iudex, D. Barbos. in l. Hæres absens in princip. n. 99. ff. de Iudic. *Hæres est conueniendus in loco, in quo defunctus debuit, nō obstante quocunq; priuilegio ipsius hæredis.*

2 In text. ibi (*salvo se o priuilegio for encorporado em direito*) Collige quod clausula generalis (non obstāte quocunque priuilegio) non censetur relata ad priuilegia in iuris corpore clausa. Pinel. l. 2. Cod. de Rescind. vend. p. 3. cap. 1. n. 15. Menoch. lib. 6. de Præsumpt. q. 40. nu. 25. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 9. art. 3. vers. Secundò dicò. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 36. à nu. 34. Baptista Cost. de facti scientia, & ignor. inspect. 5. à n. 5. P. Soar. de legibus lib. 8. cap. 14. n. 8. D. Mart. de Clausul. p. 1. claus. 77. n. 2. Cabed. p. 2. decis. 94. n. 1. cum seqq. D. Barbos. in l. 1. p. 1. à n. 9. & 12. ff. Soluto matr. & in l. 2. §. Legatis nu. 117. ff. de Iudic. plures ex antiquioribus refert Cened. p. 3. collect. 14. n. 4.

AD §. III.

1 In text. ibi (*por causa de algum negocio*) Vide Auend. de las excepciones n. 14. vers. 11. casus.

2 Iudex qui mandauit executioni sententiam contra fideiussorem, & illum compulit ad soluendum, erit iudex competens ad faciēdam executionem in fauorem fideiussoris, contra reum, pro quo ipse fideiussit, licet aliàs non esse competens iudex ipsius rei. Ita Xuar. in declar. legum Regni tit. de los emplazamentos §. Sed pone n. 23.

AD

AD §. IIII.

1 Desumitur ex l. Diffamari 5. Cod. de ingenuis, & manum. Concordat apud Hispanos l. pen. titul. 2. part. 3. vbi glos. 2. & l. 5. titul. 16. part. 3. Vide Cou. lib. 1. Vari. cap. 18. Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 21. pag. 214. Gom. tom. 3. cap. 1. nu. 17. ad finem Menoch. cons. 366. à n. 1. Afflict. decis. 164. Ioseph. Ludou. tom. 3. Commun. Opin. titul. de Probat. concl. Vni. vers. Infertur 148. Gatc. de Nobilit. glos. 47. nu. 9. cum seqq. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. decis. 69. Soar. de Paz in Praxi tom. 3. cap. 9. §. 1. Gam decis. 202. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 85. Valasc. cons. 184. à n. 3. latè Alexand. Trentasinq. Vari resolut. lib. 1 tit. de Diffamat. resolut. 1. á pag. 197.

2 In text. ibi (*toda a pessoa*) Excommunicatus maiori excommunicatione agens non habet beneficium d. l. diffamari. Ita Cæsar. Contard. in repet. d. l. diffamati cap. 3. nu. 130. vers. Existimo tamen. Boer. Burdeg. decis. 255. sub n. 7. vers. Sex non habet locum. Anton. Gabri. lib. 2. Sentent. tit. de Action. concl. 6. n. 25. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. à num. 8 Pereg. de Iure fisci lib. 3. tit. 11. num. 12. & num. 13. ampliat vt neq etiam aduersus pariter excommunicatum agere posit. Aduersus tamen excommunicatum remedium d. l. diffamari competit, ita Blarer. in rep. d. l. cap. 3 num. 8. Contard. ibid. p. 3. n. 103. Cagnol. num. 13. vers. Sed contra ipsum excommunicatum. Excommunicatio verò excommunicatione minori remedium huius legis non denegari scribunt Barth. Blar. in illius repet. cap. 2. num. 26. vers. Vbi tamen. Contard. cap. 4. limit. 82. sub num. 82. excommunicatio verò minor ab agendo non repellit cap. fin. vbi glos. 3. q. 4. Surd. de Alim. tit. 8. priuil. 83. num. 7. Farin. in Praxi crim. q. 12. num. 32.

3 In text. ibi (*que tocorem ao estado da pessoa*) Nota quod si de filiatione agatur ratione alimentorum potest agi remedio d. l. diffimari ita Cabed. p. 1. decis. 43. Et pro maioratu an detur hoc remedium? Vide Gam. decis. 202. n. 3. & Flores in addit. ad eund. decis. 6. n. 6. Valasc. cons. 184. num. 13.

4 In text. ibi (*pode ser citado*) Antequàm procedatur debet constare summariè de diffamatione, vide Boer decis. 255. num. 8. in med. Capic. decis. 205. Menoch. cons. 366. n. 1. Ioseph. Ludou. d. concl. Vni. de Probat. vers. Infertur 148. Anton. Gabri. d. concl. 6. nu. 21. Blaret. in d. repet. cap. 1. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. á n. 3.

5 In text. ibi (*para vir citado ao domicillio do diffamado*) Nota quòd diffamatus pro reo habetur, atquè proinde eiusdem iudex in remedio d. l. est iudex competens. Ita Octau. Cacheran. Pedam. decis. 151. n. 3. Caual. Fiuizin. decis. 17. n. 14. p. 1. Cæs Visill. ad Afflict. decis. 268. nu. 3. Muscatel. in Praxi ciuili p. 3. glos. Expensis nu. 12. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. à n. 6. Gabri. d. concl. 6. n. 41. Folleri. ad Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 21. sub. nu. 19. vers. Contrariam verò opinionem. Anton. Capic. Neapol. decis. 18. n. 18. Ferrar. Montan. de iudic. præexcernt. lib. 3 cap. 9. vers. Sed de eo cui diffamator. Alexand. Raudens. resp. 21. n. 248. vol. 1. Ludou. Schrader. de Feudis p. 2. nonæ partis princip. sect. 13. sub nu. 112. vers. Is quoquè qui propter diffamationẽ. Fului. Pacian tract. de Probat. cap. 56.

Diffamatus pro reo habetur.

cap.56.sub n.24.vers.Sed in contrarium lib.1.Marcel.Cala.tract.de modo articulandi, & probandi glos.1. §.1.nu.113. Stephan.Gratian.d.cap. 85. n.1. Valasc.cons.184.nu.6.optimè D. Barbos. in l. Si quis posteaquám à n.68 ff.de Iudic. vbi etiam quid si diffamans habeat plures iudices competentes, de qua etiam Trentasinq. d. resolut.1. nu.7. Præuentioni an,& quando in remedio d.l.diffamari sit locus?Vide Decian. quem refert Bernard. Græuæ. in pract.Cameræ Imper.lib.1. concl.11.

AD §. V.

1 In text.ibi*(per reiuendicação)*Item si agatur interdicto turbatiuo, dato quod sit personale est scriptum in rē,& ideó quoad ipsam rē iudicatur vt realis l.1. ff. de Interdictis. Vide Innocent.in cap.Ex parte n.1.de foro comp. Tiraq. de retract. lig. § 8. glos.5.num.9.addit.ad Bart. in l.fin. Cod.vbi in rem actio.

2 Spoliator tamen potest conueniri in eo loco vbi committit spolium ex glos.magna schol 1. ad fin. in l.2. Cod.de Interdict. Tiraq. de Retractu lig.§.8.glos.3.n.10.Menoch.Recup.remed.15. nu.209. & probatur per Ordin.hoc lib.titul.6.ad finem princ.ibi *saluo se elles tiuerem feito, &c.*

3 In text.ibi (*onde mays aprouuer ao actor*) Et ita electio est actoris, vel agere in loco vbi conuentus domicilium habet tempore iudicij moti, vel in loco vbi bona sita sunt. Ita Mich.Graff.tom.1.Commun.Opin. lib.3.tit.15.n.8.pag.405.

AD §. VI.

1 In text.ibi (*senão perante o juyz de seu foro*) Secùs si reperiatur in loco vbi res sita est ex D.Barbos.in l.Hæres absens §. Proinde ff. de Iudic.in art.de foro rei sitæ n.15.

2 In text.ibi*(posto que seja demandado antes do anno,& dia)* Vide D. Barb. d.art.de foro rei sitæ nu.22. ad hoc quod clericus ratione rei sitæ debet conuenire coram iudice sui fori ecclesiastici,& quod clericus conuentus per rei vendicationem coram iudice Ecclesiastico conueniendus est, etiamsi conueniatur intra annum,& diem ex quo rem illam possidere cæpit.

AD §. VII. & vlt.

1 Desumitur ex l. Si quis posteaquàm vbi latissimè D.Barbosa ff. de Iudic.& ex cap. Proposuisti pen. de foro comp. Concordat apud Hispanos l.12.tit.7.part.3.

2 In text.ibi*(depoys de ser citado)*Intellige per citationem validam Azeued.l.10.n.51.titul.13.lib.8.nouæ Recopil. Mascard. de Probat. concl. 1226. nu.17. Mench frequent. cap. 24. n.8. Flamin. de Resignat.lib.2. q.3.n.46. P. Sanch.de Matrim.lib.8. disp.8. num.16. Farin. in Praxi crimin.q.7.num.61. Cabed.p.1. decis. 142. à num.4.& p.2.decis.15. nu. 13. D.Barbos.in d.l.Si quis posteaquàm num. 60. & 23. Stephan. Gratian. Discept.Forens cap.156.num.9. vbi etiam resoluit sufficere notitiam citationis, quam citatus habuerit, vt inducatur præuentio. Per solam enim citationem inducitur præuentio ex Ludou. Schrad. de Feudis p. 10. sect.1.n.203. vers. Et præocupatio, siue præuentio. Nicol. Reus. decis.18.num.fin.& decis. 22. nu.30. lib.4. Mascard. de Probat. concl. 1226. num. 6. Stephan. Gratian. cap.389.n.12.cum seqq.

AD

In antiq. tit. 11.

Ad tit. 12. Ordin. Regiæ.

Dos priuilegiados a que saõ dados certos juyzes, &c.

AD §. I.

Vidua quando non dicatur viuere castè?

1 IN text. ibi (*na viuua que honestamente viue*) Castè, & honestè viuere non dicitur vidua, quæ sponde patitur virorum amplexus, & turpiter conuersatur, etsi stuprari non patiatur, quia etiam sine stupro inhonestè viuere dicitur, & probata ingenere mala virorum conuersatione dicitur probata inhonestas re- soluit Galganet. de condit. & demonstrat. p. 1 cap. 11 n 25.

2 In text. ibi (*& bem assi queremos que o estudante*) Nota quod nemo rectè scholaris dici potest, nisi nomen ipsius ab vniuersitatis secretario matriculæ adscriptum sit, de quo Gilchen. in Auth. habita nu. 7. Cod. Ne filius pro patre vbi Donell. n. 6. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 78. n. 3. Mascard. de Probat. concl. 128. n. 14.

3 Amplia ad nunrios, & familiares scholasticorum per Auth. habita ibi, tàm ipsi, quám eorum nuntij, Cod. Ne filius pro patre, & statutum Conimbric. Vniuersitatis lib. 3 tit. 76. in princ. ibi *lentes, estudantes, officiaes, & seus criados, & seruidores, & familiares,* vide Gilchen. in d. Auth. habita nu. 28. Rebuff. de priuilegijs scholast. priuil. 166. à nu. 279. D. Mart de Iurisdict. p. 4 cent. 2. casu 111. num. 14. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 32. n. 9. & 23.

4 In text. ibi (*que continuadamente estuda*) Vide D. Barbos. in l. 1. p. 7. n. 62 ff. Soluto matrim.

5 In text. ibi (*não seja constrangido*) Potest tamen, si velit, respondere coram ordinario. D. Barbos. in l. 1. art. 4. n. 140. ff. de Iudic.

6 In text. ibi (*perante o seu conseruador*) De conseruarore nostræ Conimbricensis Academiæ agit Statutum lib. 2. titul. 27. & P. Molin. de Iustit. tom. 6. tract. 5. disp. 29. n. 7. vbi etiam aliqua adducit de iudice scholarum vniuersitatis Salmanticensis, qui magister scholarum vocatur, de quo etiam Perez l. 1. titul. 7. lib. 1. Ordin: vers. Quæri potest. Gutier. Practic. lib. 3. q. 9. n. 3. & 15.

Ad tit. 13. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 12.

Se o dia em que he assinado, ou acabado o termo, será nelle contado.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Dies termini non computatur in termino.

1 VIde Felin. in cap. 1. de Præscript. nu. 4. vbi addit. lit. A. Abb. in cap. Super eo nu. 2. de Appellat. vbi addit. lit. B. & n. 16. vbi Deci. n. 17. Mynsing. cent. 5. obseruat. 15. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 11. à nu. 18. cum seqq. Vanti. de Nullit. tit. ex defectu iurisd. Ordin. n. 160. Perez l. 2. titul. 2. lib. 3. Ordin. pag. 494. & l. 22. vers. Sed est dubiũ in med. tit. 2. lib. 7. pag. 408. Alexan. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Dilat. resolut. 1. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 10. à n. 3. Curi. Philip. p. 1 §. 16. n. 7. Fichard. tom. 2. Communium Opin. lib. 7. tit. 14. nu. 131. pag. 274. Vezin. tit. 22. n. 30. pag. 319. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 4. cap. 6. n 58. Flam. de Resign. lib. 12. q. 8. n. 8. Steph. Grat. Discept. Foren. cap. 161. à princ. & cap 413. n 18. Farin decis. Rotæ nouiss. decis. 333. n. 2. cum seqq. Cardos. in Praxi iudicum verbo Dies n. 5. & 6.

X 2 In

2 In text. ibi (*o mez se entenderà de trinta dias*) Vide Menoch. de Arbitr. casu 50. Alex. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Dilation. resol. 2. n. 4. Cald. Pereira de Empt. cap. 4. num. 21. P. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 24. nu. 20. vbi à n. 17. quærit an si dies bissextus contingat in eo mense, illi duo dies computentur pro vno. Gutier. in tract. de Gabellis q. 143. nu. 2. vbi à principio quærit an dies vltima mensis habentis 31. dies sit computanda ipso mẽse, & resoluit quod sic quando sit mentio mensium.

AD §. I.

In text. ibi (*saluo se for dia feriado*) Vide Abb. in cap. fin. de ferijs nu. 21. vbi addit. lit. A. Felin. in cap. quoad consultationem num. 4. de re iud. Azeued l. 4. num. 3. titul. 1. lib. 1. nouæ Recopil. & Didac. Perez ad leges Ordinam. ad l. 1. tit. 2. lib. 3. pap. 490. vers. Quæro 8.

Ad tit. 14. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 13.

Do actor que não appareceo no termo, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 Desumitur ex text. in cap. 1. de dolo, & contum. lib. 6. Concordat apud Hispanos l. 8. vers. Y todo esto tit. 7. part. 3. Vide Perez l. 4. tit. 2. lib. 3. Ordin. pag. 498. latè Pereg. Vari. lib. 1. ad cap. Consultationibus à n. 48. de officio deleg. Curi. Philip. p. 1. §. 12. n. 17.

2 In text. ibi (*& não apparecer o que o fez citar*) Nota citationem non interrumpere præscriptionem, si actor qui fecit citari non compareat, eo enim non comparente circunducitur edictum, perindeque habetur, ac si nulla citatio interuenisset, resoluunt Hippol. sing. 291. n. 2. vide Steph. Grat. Discep. Forens. cap. 66. n. 41. Tiraq. de Retr. lig. §. 8. glos. 2. n. 8. vbi n. 10. asserit illum expectãdum non esse etiam paucis diebus, cum maior sit contumacia actoris, quam Rei, de quo videas etiam Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3. cap. 535. num. 18.

Ad tit. 15. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 14.

Em que modo se procederà contra o Reo que for reuel, &c.

1 Contumacia est delictum l. Omne delictum §. Contumacia ff de re militari glos. in l. 1. § fin. vbi Alex. n. 17. ff. Si quis ius dic. non obtemp. Menoch. de Arbitr. casu 153. Molin. de Primog. lib. 1. cap. 28. n. 10. Farin. in Praxi crim. q. 18. à n. 28. Bernar Græuæ. in Pract. Camer. Imper. lib. 1. concl. 60. Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Contumax. Nouissimè Camill. Bottell. in Summa decis. tit. 46. de Contumacia nu. 44. cum seqq. Et non dicitur quis contumax, nisi contumacia accusetur, vt per Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ titul. de Contum. art. 1. glos. Vni. n. 23. Iacob. Thomin. Lipsensi decis. 24. n. 10. & 11. Camill. Bortell. d. tit. 46. n. 170. vbi n. 173 resoluit cum Steph. Gratian. rusticum contumacem à pœna contumaciæ excusari, & n. 185. quod pro cõtumacia nõ imponitur vera delicti pœna.

2 Contumaciæ pœnæ tàm ante litem contestatam, quàm post commissæ, quæ sint latissimæ est explicationis indagatio, quam ex antiquio- Contumacia pœna.

quioribus Doctoribus explicatè reasſumpſit Franc. Viui. Neapol. deciſ. 11. 138. 273. & 252. Fului. Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 72. Farin. d. q. 18. n. 25. cum ſeqq. Bernard. Muſcatel. in ſua Praxi Aurea ciuili p. 2. gloſ. Venienſ. & nouiſsimè Camill. Borrell. in Summa deciſ. tit. 46. de Contumacia.

3 Contumax non videtur in iudicem conſentire, nec iuriſdictionem prorogare ex l. Si quis ex conſenſu Cod de Epiſcop. audi. vbi Bart. & Bald. Muſcatel. d. Praxi gloſ. Gradũ n. 15. p. 2. vbi aſſerit hoc non procedere in contumace, qui purgauit contumaciam, obtulitquè ſatiſdationem.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*ſendo citado*) Intellige valide, quia contumacia non cauſatur ex citatione nulla Viui. Neapol. deciſ. 121. n. 7. Et in mora, & contumacia non dicitur qui citatus non fuit, Iacob. Thoming. Lipſenſi deciſ. 24. n. 26. Camill. Borrell. in Summa deciſ. tit. 46. de Contum. n. 178.

2 In text. ibi (*& nunca apparecer em juyzo*) Excuſatur ſi non potuit comparere ex aliqua iuſta cauſa, ſeu impedimento. Ita Farin. in Praxi crim. q. 18. n. 40. & n. 43. idem aſſerit ſi fuit citatus ad comparendum in loco ſibi non tuto.

3 In text. ibi (*o actor ſeguirà ſeu feito à ſua reuelia*)) Vide Pereg. Vari. lib. 1. ad cap. Conſultationibus de officio deleg. num. 50. D. Barboſ. in l. Si quis poſteaquàm n 196. & in l. Hæres abſens §. 1. nu. 119. cum ſequentibus ff. de Iudic.

4 In text. ibi (*& mays tres dias*) Vide Cabed. p. 1. deciſ. 40. num. 10. ad hoc quod intra tres dies curiales expectatur ſẽpe pars in inſtrumẽtis,

AD §. I.

In text. ibi (*antes que a ſentença ſeja paſſada pella Chancellaria*) Intelligitur hæc Ordinatio vbi ſententia è proceſſu iam fuerit leuata, in cauſis ſcilicet, in quibus poteſt ſtatim è proceſſu leuari, vt eſt in condemnatione per aſsinationem decem dierum, vel in caſu, in quo ſtatim tranſit ſententia in rem iudicatam, vel quia locus non eſt tractui ſuſpenſiuo, vel in alijs ſimilibus. Et Ordin. infra hoc lib. tit. 79. §. 3. intelligitur in eo caſu, in quo non poteſt ſententia è proceſſu leuari ſine partis citatione ad appellandum. Ita Melch. Phœb. deciſ. 79. à n. 9.

Ad tit. 16. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 81.

Dos juyzes arbitros.

De Arbitris.

1 DE arbitris eſt titulus in Iure Ciuili Cod. de receptis arbitris, & in Iure Canonico de Arbitris in Decretal. Agitur apud Hiſpanos l. 23. tit. 4. part. 3. & integros tractatus edidere Petrus Iacobus, & Baptiſta, vide Rebuff. ad leges Galliæ tom. 3. tract. de Arbitris. Maranr. de Ordine iudic. p. 4. diſt. 14. Donell. Comment. iuris Ciuilis lib. 24. cap. 10. P. Molin. de Iuſtit. tract. 5. diſp. 30. per totam. Cardin. Thuſ. lit. A. concl. 448. cum ſeqq. Alexand. Trentaſinq. Vari. reſolut. lib. 2. tit. de Arbitris pag. 49.

2 Arbitri, & Arbitratores qui? Vide apud Cuiac. tom. 1. quæſt. Pauli ſuper leges 77. & 79. ff. Pro ſocio. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib. 47. cap. 39. n. 6. Azeued. l. 4. nu. 26. & à nu. 29. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. P. Molin. d. diſp. 30. à n. 3.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*pague a outra parte certa pena*) Desumitur ex cap. Dilecti de Arbitr. ibi, obseruent per pœnam in compromisso, vbi glos. fin. & ex cap. Per tuas 9. ibi agi potest ad pœnam, eod. tit.

2 An iusta causa litigandi excuset à pœna compromissi? Dic quod sic ex Farin. in Praxi crimin. p. 1. titul. 2. q. 16. n. 36.

3 In text. ibi (*appellar de sua sentença*) Deuiat à iure communi, quo attento ab arbitramento, non conceditur appellatio. l. Non distinguemus §. Cum quidam arbiter. ff. de Arbitr. l. 1. Cod. eodem cap. A iudicibus 2. q. 6. Vide Petr. Gregor. tract. de Appellat. lib. 2. cap. 12. n. 1. P. Molin. de Iustit. tom. 6. tract. 5. disp. 35. n. 4. & 5. vers. Ad legẽ Cened. ad Decret. collect. 122. n. 3. Anton. Gab. lib. 2. sent. titul. de Arbitris concl. 3. Alexand. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Appellat. resolut. 3. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 63. de Compromiss. á n. 253.

AD §. I.

1 Desumitur ex l. Cum antea 5. ad finem Cod. de receptis arbitris, l. fin. ibi licentiam habere Cod. de Testibus. cap. Præsentata 50. ibi vt vel recipiant depositiones eorum, &c. eod. tit. Vide Mascard. de Probat. concl. 33. n. 12. & 22 Farin. in Praxi crimin. q. 75. n. 115. Acta iudicij ordinatoria coram arbitris facta, vt sunt oblatio libelli, litis conrestatio, & similia coram iudice fidem non faciunt vt per Camill Borrell. de Cõprpmiss. §. 7. glos. 5. n. 1. & nouissimè in Summa decis. titul. 63. de Compromiss. num. 402. & 403.

2 In text. ibi (*porem se alguã das partes allegar, &c.*) Secùs si coram arbitro testium receptorum dicta ab aduersario acceptata sint, quia absquè repetitione probant ita Mynsing. ad cap. Præsentata 50. sub n. 7. vers. Si tamen aduersarius. Farin. d. q. 75. num. 115.

3 In text. ibi (*& se algũas testemunhas forem ja a este tempo mortas, &c.*) Desumitur ex l. fin. Cod. de Testibus. Vide Mascard. d. concl. 33. n. 12. Farin. d. q. 75. n. 116. Franc. Viui. Neap. decis. 78. n. 1. Surd. decis. 103. Hondedæ. cons. 17. n. 70. vol. 1. Secùs si parti, quæ his testimonijs nititur aliqua culpa quare eos viuentes non potuisset repeti imputari queat. Ita Vincent. de Franch. Neapol. decis. 345. nu. 9. vers. Hæc tamen decisio, Honded. vbi proximè.

4 In text. ibi (*as mandarão outra vez preguntar*) Testis super ijsdem repetendus relatiue deponere potest si iudex relatiuam depositionem admittat. Ita Bart. in l. Eos n. 6 ff. ad legem Cornel. de falsis. Vide Abb. in cap. Cum in tua n. 3. de testib. Crot. de testib. nu. 375. Bernard. reg. 749. Menoch. de Arbitr. casu 109. num. 3. cum seqq. Mynsing. cent. 3. obseru. 64. Æmill. Verall. decis. 287. aliàs 24. p. 3. Crauet. cons. 991. n. 41. Seraphin. Vari. Roman. decis. 430. ad finem p. 1. in nouissimis. Franc Viui. Neapol. decis. 400. nu. 22. Mascard. de Probat. concl. 1368. n. 5. Vincent. Hond. consul. 101. sub nu. 31. vers. Et saltem id iudicis arbitrio remittitur vol. 1. Farin. in Praxi crimin. q. 66. n. 39. cum seqq. Tiber. Decian. resp. 128. n. 6. cum seqq. vol. 3.

5 Testis in vno iudicio si contrariatur dicto suo in alio, statur priori dicto sentit Bart. in d. l. Eos num. 1. resoluit

resoluit Mench. Vsustequent. lib. 2. cap. 32. n. 1.

6 An testis in reproductione coram iudice super eisdem capitulis examinatus coram arbitro teneatur iterum iurare? Dic quod sic prout resoluunt Abb. in d. cap. Præsentata n. 11. & Felin. n 4. & Mynsing. nu. 9. Mascard. concl 33. num. 14. quamuis post Bellamer. & Campeg. contrarium teneat Farin. d. q. 74. n. 48.

AD §. II.

1 Vide P. Molin. de Iustitia tract 5. tom 6. disp. 35. n. 12.

2 In text. ibi (*tal sentença serà dada a execução pelos juyzes ordinarios*) Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. actu 3. & vlt. nu. 5. pag 475. Perez. l. 1. vers. Quæritur an sententia arbitrorum tit. 14. lib. 5. Ordin. Azeued. ad l. 4. num. 94. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Ioseph Ludou. Perus. decis. 47. n. 2. Ceuall. Communium contra communes q 633. n. 13.

3 Executio sententiæ non potest per compromissum iudicibus arbitris committi ex Barr. in l. Non ex omnibus ff. de Receptis Arbitr. & sic vidisse iudicatum refert Cabed. p. 1. decis. 210. n. vlt.

AD §. III.

Partes poterunt validè compromittere in suũ iudicem ordinariũ vel delegatum.

1 Deuiat á iure communi in l. Sed Etsi §. Si quis Iudex ff. de Arbitr. & cap. Infames 3. q. 7. & vide Gregor. l. 24. titul. 4. part. 3. Villalob. tom. 1. Communium Opin. lib. 2. titul. 26. n. 107. vbi Vui. n. 109. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ sub tit. de Arbitris art. 1. glos. 10. n 9. Blanc. de Compromiss. q. 2. à n. 41. Lanfranc. de Arbitr. p 2. n. 11. P. Molin. de Iustit. tom. 6. disp. 39. nu. 7. D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudic. art. 1. nu. 244. Ludou. Rodol. quæst. Varii lib. 2. q. 38. num. 4. cum seqq. Camill. Borrell. de Compromiss. §. 2. glos. 4. nu. 49. & nouissimè in Summa decis. titul. 63. de Comprom. n. 173. cum seqq.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*em hum sò juyz arbitro*) Prudens est consilium quod arbitri in dispari numero eligantur, propter naturalem hominem ad dissentiendum facilitatem l. Item si vnus §. fin. vbi glos. verbo Facilitatem ff. hoc tit. cap. 1. ibi aut vnus eligatur, aut 3. eod. tit. Baptist. de Arbitris lib. 5. cap. 4. & lib. 6. cap. 13. Blanc. de Compromiss. q. 1. n. 28.

AD §. V.

1 Vide P. Molin. de Iustit. tom. 6. tract. 5. disput. 41. nu. 4. & disput. 43. n. 1. vbi quod arbiter non tenetur, nec cogi potest ferre arbitrium si rationabile impedimento illi superueniat vt causam ad finem perducere non possit.

AD §. VI.

Compromissum morte vnius ex arbitris soluitur.

1 Desumitur ex l. In compromissis, & l. Item si vnus §. Item si plures ff. de Receptis arbitriis. Concordat apud Hispanos l. 28. tit. 4 part. 3. Vide P. Molin. de Iustit. tom. 6. disp. 43. n. 1. & 2. Sebast. Medices in tract. Mors omnia soluit p. 2. concl. 11. nu. 37. Lanfranc de Oriano in tract. de Arbitris §. Multis, variisquè modis q. 22. vers. Soluitur compromissum. Baptist. Cost. de facti scientia, & ignorant cent. 1. dist. 75. n 1. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 63. de Comprom̃isit n. 312. cum seqq.

AD §. VII.

1 Desumitur ex l. Si in tres 20. l. Diem proferre 32. §. Si plures ff. de receptis arbitr.cap.1.hoc.tit. ibi aut omnium sequantur sententiam,aut duorum, vide Cou. Vari. lib.1. cap.2. num.6. Blanc. de Compromiss.q.9.num.32. Baptist.de Arbitr. lib.9.cap.15.n.23. P.Molin.de Iustit. tom.6.tract.5.disp.42.n.4.vbi quod quando in tres fuit compromissum si duo conueniant in aliqua eadem Summa vt in decem,& alius dissentiat condemnans videlicet in minori vt in quinquè, vel in maiori vt in quindecim,statur sententiæ illorum duorum,qui in eadem Summa conueniunt. Si veró omnes tres circa Summā discordent, quia vnus condemnat in quindecim, alius in decem,aut alius in quinquè,tunc quāuis duo virtute conuenire videantur,saltem in decem, standum est in quinquè,quoniam omnes in eo virtute consentiunt.

AD §. VIII. & vlt.

1 In text.ibi (*que discordando os dous arbitros,&c.*) Nota tamen quòd,discordia cessante,non opus est tertio ex Bald.in l.Item si vnus §.Principaliter in fine ff. de Recept. arbitris, quem sequitur cum alijs,quos citat Surd.conf.433.ad finem.

2 Monachus non potest esse arbiter,nisi concurrente licencia superioris, & monasterij vtilitate cap. Monachi 16. q. 1. Blanc. de Comprom.q.2.nu 4. Franc.Mar.Delph. decis.528.vol.1. Æmil.Verall.decis. 174. num.3.p.1. Camill. Borrell. de Compromiss.§.2.glos.4.á nu.65. & nouissimè in Summa decis.tit.63.de Compromiss nu.196.& n.203.limitat in Episcopo facto ex monacho, P.Molin. de Iustit. tom.6.disp. 39. n.5. Stephan.Gratian. Discept.Forens.cap.123.à n.1.& decis.64.n.8.

3 Minor 25.annis non potest esse arbiter l. Cum lege ff. de Receptis Arbit. Item neque mutus, aut surdus,aut furiosus,aut seruus l.Pædius §.In seruum, & l. Sed ersi in seruum ff de Receptis Arbitr.nouissimè Camill.Borrell.in Summa decis.tit.63. de Compromissis à n.192.vbi n 195. dicit quod attenditur tempus compromissi. Nec excommunicatus, aut mulier, nisi ratione alicuius dominij, P. Molin. de Iustit. tom.6. disp.39. Vanti.de Nullit.titul.ex defectu Iurisdict.nu.61. & 62. Camill. Borrell.d.tit.63.à n.200. *Minor 25 annis non potest esse arbiter.*

4 Laicus verò potest esse arbiter in causis clericorum, si in ipsum insimul cum clerico compromittatur. Vide Mascar.de Probat. concl.1358. nu.60. Alexand. Monet. in tract. de Decimis cap.8.num.23. P.Molin.d. disp 39.num.10. Cott.in Memorab. verbo Compromissum in 2. Cald. Pereira in l.Si curatorem verbo Implorandum nu.6. Bernard. Græuæ. ad Pract Cameræ Imper.lib.1.concl. 37. consid.2.num.2. Bobadill.in sua Politica lib.2.cap.17.n.93. Farin.in Praxi crimin.q.8.n.24. vers. Limita 2. D.Mart.de Iurisdict.p.4.casu 120. à princ. Stephan. Gratian. cap.100. n.51.& 52. vbi resoluit quod in causa commissa clerico,& laico si contingat ab eorum sententia appellari adeundus erit iudex Ecclesiasticus tanquam dignior,secús tamen dicit quoad reductionem,quæ non debet peti coram superiore arbitratoris, sed coram eo, qui iudex causæ fuisset, si de illa compromissum non esset factum,de quo etiam Perez l.12. vers.

In antiq. tit. 82.

Ad tit. 17. Ordin. Regiæ.

Dos Arbitradores.

De Arbitratoribus DE Compromissis, arbitris, arbitratoribus, & laudo cōmentarios edidit Camill. Borrell. & iterum nouissimè in Summa omnium decis. tit. 63.

1 Nota quod æstimatores debent esse periti in illa arte. Vide Mascar. de Probat. concl. 721. nu. 2. & concl. 653. n. 11. Anton. Gom. tom. 2. Vari. cap. 9. nu. fin. Et non debent esse de illis, qui fabricati sunt rem Mascard. d. concl. 653. n. 12. & cōcl. 1037. n. 16.

2 Falsa causa vitiat laudum Menoch. cons. 91. n. 48. & cons. 320. nu. 20. Et compromissum nullum non est compromissum Cald. Pereira de potest. elig. cap. 5. nu. 8. Item compromissum restrictum ad certam rē non potest extendi ab arbitratore, aliàs laudum est nullum. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 162. n. 10.

3 Citatio partis requiritur ad audiendum arbitratoris laudum. Vide Bart. in l. Si quis arbitratu n. 7. ff. de Verbor. quem citat Steph. Gratian. qui ita dicit iudicatum d. cap. 162. nu. 6. & 7. Menoch. de Arbitr. q. 17. n. 11. & cons. 208. in discursu Mascar. de Probrat. concl. 1153. nu. 22. Marc. Anton. de Amattis Marchiæ decis. 58. à n. 8. cum seqq. Gemin. de Vsuris comment. 2. §. 5. nu. 151. Pro sententia tamen arbitratorum præsumitur Anton. Gabri. lib. 2. titul. de Sentent. concl. 5. n. 14. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 73. n. 3.

Ad Princip. Ordin. Regiæ.

Arbitrorū distinctio. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 14. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 2. tit. 26. n. 22. pag. 350. Azeued. l. 4. nu. 29. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 63. de Compromissis n. 162. vt dicit quod arbitrator est quidam amicabilis compositor, qui potiùs de facto, & sine aliquo iuris ordine, quam de iure litem dirimere debet.

AD §. I.

1 In text. ibi (*serão juramentados*) Desumitur ex Auth. Decernit Cod. de Receptis arbit. Vide Gemin. de Vsuris commento 2. §. 5. num. 143. & 147 Gar. de Expēsis cap. 24. n. 18.

2 In text. ibi (*onde são estes arbitradores eleitos, &c.*) Nota æstimatores posse cogi ad suscipiendum arbitriū in illis locis, in quibus eliguntur, aut deputantur à magistratibus, seu decurionibus ciuitatum, secùs si æstimatores non sint deputati de publico, sed eliguntur à partibus. Vide Bart. in l. 3. §. Tametsi ff. de Arbitr. Valasc. de Partit. cap. 9. n. 3.

3 In text. ibi (*& se as partes a que o arbitramento, &c.*) Vide Gars. d. cap. 24. nu. 27. Valasc. de Partit. cap. 9. n. 34. P. Sanch. de Matr. lib. 7. disp. 113. n. 6.

AD §. II.

1 Vide Pinell. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 3. cap. 4. n. 4. Gregor. l. 10. verbo Deue llamar tit. 8. part. 5. Mascard. de Probat. concl. 653. nu. 2. & 15. Gemin. de Vsuris commento 2. §. 5. n. 45. Gars. de Expensis cap. 24. n. 27. Azeued. ad l. 4. n. 13. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Valasc. de Partit. cap. 9. num. 6. P. Molin. de Iustit. tom. 6. disp. 38. n. 6.

2 In text. ibi (*& se os dittos arbitradores*) Qui debent esse duo. Pinel. d. cap. 4.

d.cap.4.nu.5. Gemin. d.§.5.nu.146. Menoch.remed.5. Adipisc.n.162.& de Arbitr.casu 114. n.27. Mascard. de Probat.concl.615. n.4. & concl. 1169. n,20.& concl.1304.nu.22.vbi n.23. resoluit quod vnus sufficiet,si in loco vnus tantùm peritus reperitur idem Mascard.d.concl.1169.nu. 21. Cherian.tom.1.Commun.Opin. lib.4.tit.9.n.161.pag.496.

3 Aduerte quod laudum nullum erit si vltra ea, quæ in compromisso expressa fuerunt,prolatum fuerit l Non distinguemus § De officio ff. de Arbitr.cap.Peruenit ad nos eod. tit. Valebit tamen in vim pacti si fuerit à partibus ratificatum,& confirmatum Affl:ct.Neapol. decis.117. n.6. Surd Mantu.decis.53.num.22. Hieron. Magon. Lucensi decis. 48. n.17. Cæsar.Barzi.Bonon.decis.112. à num.10. Marc. Anton. de Amatis Marchiæ decis.58.n.18. Camill.Borrell. de Compromiss.§.2.glos.6.n.8.

4 In text. bi (*que se acorde com hum dos principaes arbitradores*) Non enim poterit discrepare ab vno illorum. Vide Valasc. de Partit. cap.9. nu.7. cum seqq.

AD §. III.

1 In text.ibi (*podese socorrer aos juyzes que o mandarão fazer*) Vide Mynsing.cent.2.obseruat.61. Barth.Blater in l.Diffamari cap.4. ante nu.12. vers Ex quo,& notandum.Thesaur. Pedam decis.14.sub n.5. Hieron.de Martino in addit. ad Afflict. Neap. decis 51. Francisc.Viui.Neapol. decis.180.n.2 & 3. Petr. Gregor.tract. de Appellat.lib.4.cap.10.n.4. Lancelot de Attentatis p.2.cap.16.n.29. Surd.consil.106.nu 1. Fachinæ. lib.8. controuers.iuris cap.94. vers.Tertia est. Valasc.de Partit.cap.9.num.43. P. Molin,tom.6.disp.38,num.7. Et procurator cum speciali mandato requiritur in petenda reductione ad arbitrium boni viri vt per Magon. Lucensi decis.51.n.6 & 20.quem refert Borrell. d. titul. 63. de Compr. num.320.

2 Limita primò,in compromisso, facto ex necessitate statuti, quia tūc coram arbitrantis iudice reductio facienda est,ita Cæs. Vrsill ad Afflict. decis.51.n.3. Surd.cons.106.n.21.

3 Et pendente reductione ad arbitrium boni viri si aliquid innouaretur attentata reuocabuntur Rebuff.tom.3.ad leges Galliæ titul. de Arbitris art.1. glos.8. n.30. Cardin. Pute.Rom.decis.394. lib.2. Ioseph. Ludou. Lucensi decis.27. num. 42. Hieron. Magon. decis.98. num.33. Mastrillo Siciliæ decis.90.n.1. nouissimè Camill.Borrell.in Summa decis.tit,63.de Comprom.n.286.

AD §. IIII.

1 Vide Valasc.de Partit.cap 9 nu. 49. cum seqq.ad hoc quod eo casu partes debent nominare tertium æstimatorem,qui iuratus concordet cum voto alterutrius ex secundis æstimatoribus, atquè ita iste tertius non poterit in tertiam opinionem deuiare.

2 In text.ibi (*& não possa em algum tempo ser mays contradito,nem renegado*) Facit totus tit.Cod.Ne liceat tertiò prouocare Abb.cons.38.n.2.lib.4.& infinitas est vitanda l. Qui bona §. vlt.ff.de damno infecto l.Fideicommissa §.Si quis decem ff.de legatis 3. Et debet esse aliquis litigandi finis cap.Finem litibus de dolo, & contum. Gemin.de Vsuris comment.1. §.6.nu.119. Valasc. consul.51.nu.49. Vnde tertij arbitratores nequaquā dandi,prout iudicatum vidi sententia

tia iudicis huius oppidi Vimaratensis confirmata in Senatu Portucalensi, anno Domini 1598. per D.D. Aluarum Lopez Moniz, & Georgium Cardim Froes, tenor sententiæ talis est. *Vistos estes autos, embargos do embargante Pero Gomez Dauren, contra iedade a elles, prona dada: mostrasse pelos autos appensos, que sendo aualiadas estas nouidades, viera o embargado com embargos de lesão à aualiação, pela qual razão se louuarão o embargante, & embargado, em segundos louuados, os quaes fizerão segunda aualiaçao, a qual conforme a direito se não podia arguir de lesão, nem podia hauer terceiro leuantamento com o mays dos autos: Mando que sem embargo dos embargos se cumpra a aualiação embargada, &c.*

Senatus Portucal. iudicauit.

3 Vnde etiam per dicta verba Ordinat. in præsenti tolli appellationem, aut alium quemuis recursum iuris ordinarium existimat Valasc. d.cap.9.n.50. Quamuis attento iure appellare à iudice reductionis laudi liceat prout resoluunt Benincend. Bonon.decis.15. Menoch.cons.406. n.30. Fachin.lib.8. controuers.cap. 96. vers.Mihi sententia Baldi. Lancelot.de Attent p.2.cap.16. n.36. & 37. Blarer.in l. Diffamari cap.4. sub nu.12. Cod. de Ingen. & manumis. Petr.Gregor.de Appellat.lib.2.cap. 12. num.21.

Enormissima læsio nunquam videtur exclusa.

4 Enormissima tamen læsio sub dictis verbis non comprehenditur, quæ nunquam videtur exclusa ex glos.in cap.1.de in integ.restit.lib.6. resoluit Valasc.d.cap.9. nu 51. Menoch.cons.406.nu.32. Azeued. l.4. nu.132.cum seqq.tit.21.lib.4. nouæ Recopil. Petr. Gregor.d.lib.2. cap. 12. n.19. Accedente enim enormissima læsione manet dolus re ipsa probatus ex Menoch.de Præsump. lib.5.q.3.n.59. Mascard. de Probat. concl.531.nu.27.& 28. Valasc.cons. 130. nu. 22. Fatin. in Praxi crimin. q.89.n.140. & manente dolo bonæ fidei conuenit vt dolo dante causam contractui ipse contractus sit nullus l.Et eleganter ff.de dolo notat Bart. in l.Societatem §.Arbitrorum n.24. ff. Pro socio P. Sanch. de Matrim. lib.1. disp.64. n.3. Intellige si petatur Cald. Pereira de Resolut. Emphyt.cap.17.n.10. In tali etiam læsione nullus consensus videtur præstitutus per Deci. cons. 32. & dolo deceptus non dicitur consentire Flamin.de Resignat.lib.13.q.3.nu.5. cum seqq. Data ergò enormissima læsione, etiamsi illi fuerit renunciatũ reductio intentari poterit. Vide Menoch.de Arbitr casu 73.n.1. Pereg. cons.74.sub nu.2. vol.3. Cened. ad Decretal. collect.122. nu.6. Ceuall. Commun. contra commun. q. 89. n.6.Ioseph.Ludou.Lusensi decis.27. à nu.1. Franc Marc.Delphin.decis. 149. vol.2. Hieron. Magon. decis. 98. n.30. nouissimè Camill.Borrell. in Summa decis titul.63.de Compr. n.269.

AD §. V.

1 In text.ibi(*atè hum anno comprido*) Vide Pinell.in Auth Nisi n.21.Cod. de Bonis mater. & in l.2. Cod. de Rescind.vendit.p.2.cap.1.nu.3. Valasc.de Partit. cap.9. nu.44. De iure tamen communi vsquè ad triginta annos reductio ad arbitrium boni viri peti potest, prout resoluunt Menoch.consc.495.num.22. & 45. Soar.recept.sentent. lit.A. nu. 254. Viui.Neapol.decis.276.n.5.& decis. 444. n.11. Lancelot.de attent. cap. 12. limit.50.n.183. & seq. & cap.16 n.25.p.2. Steph.Grat March. [illegible] 197. n.14. nouissimè Camill.Borrel. in Sum.decis.tit.63.de Compr.n.310.

AD

AD §. VI.

In text. ibi *(que he aggrauado por elle, ao menos na sexta parte)* Vide Panorm. in cap. Quintauallis nu. 33. de Iureiur. Camill. Borrell. de Compr. § 8. glos. 1. nu. 3. & 4. & nouissimè in Summa decis. tit. 63. à n. 311. vbi n. 314. dicit læsionem probandam esse per illum, qui in ea se fundat. Syluan. cons. 71. nu. 2. Menoch. lib. 1. de Arbitr. q. 71. num. 15. & 16. & casu 73. n. 3. Ludou. Rodolphin. quæst. Vari. lib. 2. q. 38. num. 2. Valasc. de Partit. cap. 9. nu 43. & cap. 39. num. 10. cum seqq. Et aduerte quod læsionem sextæ partis requirit vt arbitramentum reputetur iniquum, & reductio fiat, quia loquitur de arbitratoribus á partibus electis ad dirimendas causas, Ordinatio tamen infra lib. 4 tit. 1. §. 1. loquitur de arbitratore conuentionali á partibus electo ad rei venditæ pretium æstimandum, sextæ partis non meminit, aut certæ alterius, sed vt reductio fiat satis est secundùm eam arbitramentum iniquè fieri. Ita nouissimè Benedict. Ægidi. ad l. Ex hoc iure ff. de Iustit. & iure cap. 8. de Empt. & vend. n. 45.

Ad tit. 18. Ordin. Regiæ.

Das Feiras.

DE Ferijs extant tituli in Codice, & Decretalibus, & apud Hispanos l. 33. cum seqq. tit. 2. part. 3. Vide Viui. Kirchou. & alios tom. 1 Communium Opinion. lib. 3. titul. 16. Damhaud. in Praxi Ciuili cap. 119. de Ferijs. Lanfranc. de Orian. in Praxi cap. 12. de Ferijs. Cott. in Memorabil. verbo Feriæ. Cou. lib. 4. Vari. cap. 19. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 30. Cardin. Cæsar. Baron. tom. 1. Annalium Ecclesiæ, anno Christi 58. pag. 629. Donell. commentar. iuris Ciuilis lib. 24 cap. 7. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 124. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 156. à n. 3. Carboso in Praxi iudicum verbo Ferias. Et Feriæ vnde dicantur inuenies apud Fr. Manturant. ad lib. 3. Offic. Cicer. fol. 162. Pat. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 1. cap. 27. col. mihi 112. Durand. in Rationali diuinorum lib. 7. cap. 1. n. 11.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi *(conuem a saber os Domingos)* Vide l. Vt in dies 2. Cod. de Ferijs P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 1. cap. 2. pag. 8. in fine cum seqq. Die Dominica Christus natus fuit P. Azori. d. p. 2. lib. 1. cap. 11. q. 20. Mũdus initium cepit á die Dominico, Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 4. n. 7.

2 De die Natalis Domini vide Perez tit. 7. lib. 3. Ordinam. pag. 581. P. Azori. d. lib. 1. cap. 10. per totum.

3 De die de festo Pentecostes vide eundem Azori. d. lib. 1. cap. 8. per totum pag mihi 36. cum seqq vbi cap. 11. de die festo Epiphaniæ. & cap. 12. de die festo Ascensionis Dominicæ, & cap 13. de die festo Sanctissimæ Trinitatis, & cap. 14. de die festo Corporis Christi, & cap. 15. de die festo Transfigurationis Dominicæ, & cap. 16. de die festo Inuentionis Sanctæ Crucis.

4 De festis Beatæ Mariæ vide eundem P. Azori. d. lib. 1. cap. 17. cum multis seqq. P. Soar. tom. 1. de Religione tract. 2. lib. 2. de diebus festis cap. 5. cũ seqq. P. Sanch. in Præcepta Decalogi lib. 2. cap. 43. n. 9.

In

5 In text. ibi (*naõ ferà ouuida em juyzo*) Limita in extraiudicialibus, quæ si facta sint, valida sunt, quamuis iudex, id efficiẽdo, peccet. Vide Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 13. n. 5. Cardos. in Praxi iudicum verbo Feriæ n. 3. nouissimè Couall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 107. n. 4.

6 In text. ibi (*ferà auido por nenhũ tal procedimento*) Vide P. Soar. d. lib. 2. c. 30. n. 1. Card. verbo Processus n. 11.

7 Limita in actibus voluntariæ iurisdictionis, vide Marant. de Ordine iudic. p. 4. n. 86. pag. 207. P. Azori. d. lib 1. cap. 27. q. 13. Cardos. d. verbo Feriæ n. 3.

8 In text. ibi (*ou julgada*) Vide Stephan. Gratian. decis. 144. à n. 2. vbi à n. 8. nititur defendere sententiam lata tam die feriato, posse in causa appellationis confirmari. Limita primò, in sententia excommunicationis, quæ si feratur diebus feriatis, valida erit. Ita Fr. Emman. tom. 2. quæst. Regular. q. 59. art. 2.

9 Limita secundò, in executione sententiæ criminalis in grauibus delictis: Vide Clar. lib. 5. §. fin. q. 97. n. 6. Tiraq. de Pœnis temper. causa 49. n. 31. Sed in diebus festiuis non posse fieri huiusmodi executionem, nisi in illius retardatione periculum sit resoluit Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 21. n. 212. Executionem tamen neque ex sententia, neque ex contractu guarẽtigio fieri posse ex Bart. & alijs tenet Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 4. à princip.

10 Limita tertiò, in debitore suspecto de fuga, qui etiã diebus festis in carcerem detruditur. Vide Soar. ad l. Post rem iudicatam in declarat. ad legem Regni extens. 4. nu. vlt. de los emplazamientos §. Sed attende n. 23. Parlad. d. §. 4. n. 9.

11 In text. ibi (*posto que seja feito com expresso consentimento das partes*) Desumitur ex cap. fin. de Ferijs ibi (vt cõsentiẽtibus etiam partibus, nec processus habitus teneat, nec sententia, &c.) Vide Lanfran. de Orian in Praxi cap. 12. de Ferijs n. 33. Damhaud. in Praxi Ciuili cap. 119. de Ferijs n. 18. Menoch. de Arbitr. q. 30. n. 3. Card. in Praxi iudicum verbo Feriæ n. 2.

12 Diebus festiuis licitum esse litteris studere, tenent Rebuff. de priuilegijs schol. priuil. 1. n. 13. Azeued. l. 4. n. 12. tit. 1. lib. 1. nouæ Recop. Tolet. in Sum. lib. 4. cap. 24. n. 9. P. Azor. d. lib. 1. cap. 27. col. 113. Sayr. in Claui. Regia lib. 7. cap. 2. n. 13. Valeri. Reginal. in Praxi fori pœni. lib. 19 cap 3. n. 37. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 142. n 7.

13 Aduocare etiam, & consilium præbere his diebus, præcipuè si vrgeat necessitas, vel postulet homo exterus, qui statim velit in patriam suam reddire, minimè redduntur seruilia, P. Azori. d. cap. 27. q. 3. Azeue. l. 4. n. 2. tit. 1. lib. 1. Recopil. Sayr. in Claui. Reg. lib. 7. cap. 2. n. 13. Quæstio tamen grauis est: an die festo, vel Dominico liceat scribere præsertim luchri, seu mercedis, & stipẽdij causa? P. Azori. d. cap. 27. q. 4. resoluit quod opus seruile facit cum quis locat operas suas ad scribendũ, siue cũ quis mercede conductus scribit, non tamen cũ scribit sine mercede, quãuis indè lucrũ speret, sed meliùs Sayr d. cap. 2. n. 14. dicit hoc nõ esse opus seruile, nec peccare moraliter, qui in die festo transcribit libros propter lucrũ, maximè quando esset pauper, aut ex causa curaret aliquid breui tempore transcribi. *Consiliũ præbere diebus festis lucitũ est.*

AD §. I.

De Ferijs repentinis tractant,

Damhaud.in Praxi ciuili cap.119.n. 13. Franc.Marc.Delphin.deciſ.519. p.1.vbi n.3.quod illis non liceat partibus renuntiare,de quo etiam Anton.Theſaur.Pedam.deciſ.39.n.7.

AD §. II.

Rusticalibus ferijs tacitè, & expreſſe renuntiari poteſt.

1 In text.ibi (*ſem conſentimento de ambas as partes*) Ergo ruſticalibus ferijs non modo expreſſe, verum etiã tacite partes renuntiare poſſunt l.1. & l.Si feriatis ff.de Ferijs.cap.fin.in vltimis verbis eod.tit. Theſaur. Pedam.deciſ.39.n.1. Maran. de Ordin. iudic.p.4.nu.83.pag.207. Azini. in Praxi Florentina §.3.cap.7 nu.2. P. Azori.Inſtit.Moral.p.2.lib.1.cap.27. col.117. Cald. Pereira de Reſolut. Emph.cap.17.n.10.col.5. nouiſsimè Camill.Borrell.in Sum.deciſ.tit.42. de Iudic.n.86.

2 Et diſpoſitio huius §.ampliat infra §.15.etiam ad homines, qui non habent prædia vbi panẽ,aut vinum colligant, de quo vide cap. fin. vbi nota Felin.nu.12.de Iudic.& l.ligni appellatio § lignorum ff.de legatis 3. vbi inquit Bald.quod homines, qui non colligunt, niſi caſtaneas vtũtur his ferijs. Iaſ.in l.1.nu.1.ff.de Ferijs. Monralu.foro legum l.1.verbo Ni de Iulio titul 5.lib.2. Gregor.l.3. verbo Pan,& vino titul.2. part.3. Cott. in Memorabil.verbo Feriæ.

3 Fiſcus in iudicialibus præſertim in exactionibus debitorum habet priuilegium quod in eius cauſis procedatur, etiam die feriato, ex l.Publica Cod.de Ferijs Farin.fragmen. crimin.p.1.lit.F.n.202.

AD §. V.

Feriatis diebus tutor dari poteſt.

Deſumitur ex l. Nec mandante §.Dari tutor ff. de tutorib. & curat, Vide Paul.Mont.de tutelis, & curis cap.25.n.1.& 2. Cardoſ.in Praxi iudicum,& aduocat.verbo Feriæ n.5.

AD §. VI.

Feriatis diebus de alimentis poteſt contendi.

1 In text.ibi (*ſobre alimentos*) Vide Iaſ.in cap.Cũ hi n.9. ff.de tranſact. Lar.in l.Si quis à liberis §.Si vel parens n.3. cum ſeqq. Tiraq. de priuilegijs piæ cauſæ priuil. 156. Perez tit.1.lib 3. Ordin. pag. 453. Surd. de Alimentis tit.8.q.2.n.7.& deciſ.323. n.5. Cardoſ.in Praxi iud. verbo Feriæ n.5. nouiſsimè Ceuall in tract. de Cognitione per viam violentiæ p.2. q.38.nu.8. Cald. Pereira quæſt. forenſ.lib.2 q.50.

2 Amplia primò, in expulſione domorũ,quia habitario nomine alimentorum continetur l. Verbo victus ff.de Verborũ ſignif.Vide Lar. d.l. Si quis á liberis §. Non tantum n.24. Vnde aliquãdo reſpondimus procedere etiam in expulſione meretricium, vel inhoneſtarum mulierum è vicinia,quia hæc expelli poſſunt etiamſi domos proprias habeãt, ne inhoneſta ſua conuerſatione bonos vicinorum mores corrumpant, aut honeſtos offendant obtutus,vel honeſtas,& fama vicinorum honeſtorum detrimentũ pariatur,de quo vide Doct.in l.2.Cod.de Sũma Trinit. Caſſan.in conſuet.Burg. rub.4. §.5.n.5. Cou.de ſponſal. p.2. cap.8. §.11.n.5.Gom.tom.3.Vari.cap.6.nu. fin.verſ. Et ex ſuperioribus,& l.62. Tauri n.3.verſ.Item adde. Menoch. de Arbitr.caſu 78.n.9. cum ſeqq. & caſu 328.n.14.& caſu 535.n.16.Vinc. de Franch.deciſ.316. Petr. Gregor. Syntag.iuris lib.10.cap.2. nu.37. & lib.4.cap. 24. num.10. Maſcard. de Probat.concl.1063.num.8. Azeued. ad l.2. num.32. titul.10. lib.8. nouæ Recopil. Auend. de Exequendis mand.p.2.cap.6. à princ.nouiſsimè Bene-

Benedict. Ægid. in tract. de Iure, & priuilegio honest. art. 9. à n. 6. Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 135. n. 20. vbi resoluit procedere in soluta, non in ea, quæ sit nupta, & cum viro habitet, quæ quamuis sit meretrix expelli non potest ob fauorem matrimonij, & n. 21. hoc declarat nisi faciat publicum quæstum, vel habeat meritum lenonẽ, & infamem. A vicinia tamen expelli non poterit illa, quæ amore capta alicuius sui copiã facit prout resoluunt Menoch. d. casu 328. n. 14. quẽ refert Bened. Ægid. d. art. 9. nu. 6. in med. Farin. in Praxi crim. p. 3. q. 98. n. 86. Nota *que quando se queixa hum vesinho do outro, dizendo, que inquieta a visinhança, ou com seu mao falar demasiado, & escandeloso, ou com seu mao viuer, & proceder, se mandão pergũtar testemunhas, citadas as partes a que toca, & em final, ouuidas de seu direito summariamente achando que inquietão a vesinhança, os mandão lançar fora da rua, em termo limitado de tres dias, & para haverem de ser compellidos a despejar, he necessario, que primeiro preceda pena, & comminação que não inquiete a vesinhãça, & não precedendo esta pena, se annulaõ as sentenças, & este he o estylo*, teste Phœb. Aresto 161.

3 Amplia secundò, in causa dotis. Vide Tiraq. piæ causæ priuileg. 156. Viui. tom. 2. Communi. Opin. lib. 7. tit. 27. n. 6. vers. Secundo eadem opinio. Lar. in d. §. Si vel parens num. 9. cũ seqq. Latè Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 50.

Ad tit. 19. Ordin. Regiæ.

In antiq. lib. 1. tit. 77.

Do regimento das audiencias.

Ad Princip. Ordin. Regia.

Aduocati sedent. Nota quod aduocati sedent, atquè eos debet iudex recipere in consistorio, & auditorio, & reuerentiam cum salutatione deferre. Vide Cassan. in catalog. p. 7. consid. 3. vers. 11. & p. 10. consid. 40. & p. 11. consid. 8. Greg. l. 7. tit. 6. part. 3. Steph. Grat. Discept Forens. cap. 284. n. 15. cum seqq. Et sedens dicitur magis honorari, quám stans, ex Azeued. ad Cutiam Pisanam lib. 2. cap. 2. n. 8.

AD §. I.

1 In text. ibi (*& os aduogados que primeiro forẽ às audiencias, falarão primeiro*) Non comprehendit hæc Ordinatio priuilegiatos, veluti, aduocatum Regiũ, confraternitatis Misericordiæ, ac redẽptionis captiuorum, quia lex generalis non cõprehendit eos, qui eo casu sunt priuilegiati l. Vni. §. Si quæ vero Cod. de Iustin. Cod. cõfir. l. 3. Cod. de Silentiar. lib. 12. glos. in cap. Vni. verbo Cõsuetudine de Capell. monach. lib. 6. vide Tiraq. de Præscript. glos. 11. pag. 124. Puteum p. 1. decis. 195. n. 2. cum seqq. Mench. Illustr. cap. 45. n. 2. & cap. 84. n. 24. & cap. 103. n. 5. Surd. decis. 323. n. 6. Et procurator Regius omnes præcedit, deinde procurator Misericordiæ, alium captiuorum, prout iudicatum refert Phœb. Aresto 59.

2 Sedere debent secundùm antiquitatẽ, ita apud Hispanos costitutũ est per l. 25. tit. 16. lib. 2. nouæ Recop. vbi Azeued. pag. mihi 201. Quia antiquior aduocatus præfertur iuniori vt per Reb. de Nomin. q. 21. n. 2. vbi tenet quod cauẽdũ est à medico iuuene, quia est pestis in patria. Aduocatus tamẽ Regius habet præcedere alios aduocatos. Vide Cass. in catalogo p. 7. consid. 33. cũ seq. & in consuet. Burg. rub. 6. §. 4. glos. 1. nu. 6. fol. 214. Tiraq. de Nobilit. cap. 6. n. 22. Menoch. consi. 126. n. 20. Cabed. p. 1. decis. 214. n. 12.

Ad tit. 20. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 15. & l 7. tit. 1. p. 3. Extrauag.

Da ordem do juyzo nos feitos ciueys.

ORdo non seruatus in iudicijs reddit processum nullum ex Bald. cons. 275. lib. 5. Menoch. cons. 301. n. 39. & cons. 345. n. 6. Et de Ordine vide Cott. in Memorab. verbo Ordo pag. 630. Gutier. Pract. lib. 1. q. 131. n. 4. Cardos. in Praxi iudicum verbo Ordo.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

In text. ibi (*tres pessoas são per direito necessarias em qualquer juyzo, &c.*) Desumitur ex cap. Forus de Verbor. signific. Vide Soar. de Paz in Praxi in princip annot. 3 per totam, Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 18. n. 29. Cardos. in Praxi iudicum, & aduocat. verbo Iudicium num 3. nouissimè Mendez á Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 1. n. 1. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudiciario q. 1. art. 1. concl. 3. & art. 2. Camill. Borrell. de Comprom. §. 2. glos. 1. num. 54. & nouissimè in Sum. decis. tit. 42. de Iudic. num. 10.

AD §. I.

1 In text. ibi (*se deuem concordar, & não gastar suas fazendas*) Nota quod iudex potest ex officio dicere partibus vt transigant, & se componant, & debet laborare prout potuerit, ne lites protelentur, imò breuienter resoluit Cardos. in Praxi iudic. verbo Iudex n. 32. & 33. Brun. à Sole eod. verbo nu. 24. Aduerte quod litium introductio criminum occasionem, & alia detrimēta præbet Clem. Dudum de sepultur. Ias. in l. quidā æstimauerunt n. 3. ff. Si certum petatur Tiraq. de Retract. lig. §. 8. glo. 7. à n. 20. Rebuff. in proœmio concordatæ verbo Sumptibus pag. 511. & in l. Litis nomen 36. ff. de Verbor. signif. Cott. in Memorab. verbo Lites pag. 551. Flamin. de Resignat. lib. 11. q. t. n. 29. Montan. de Tutelis cap. 33. n. 255. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancelar. §. 7. proœm. num. 12. cum seqq. Et litigans facile, & cōtinuus calumniosus præsumitur vt per Rebuff. de reprobat. testium n. 330.

2 Nihil enim ita simile est dæmonum moribus quàm litigare, de qua re multa cumulat Bernard. de Bustis p. 1. Rosarij sermone 9. Paul. Mont. de Tutelis, & curis cap. 33. n. 256. Et lis est causa multorum malorum, vt tradunt Rebuff. tom. 1. ad leges Gal. liæ in proœm. glos. 5. n. 154. Montan. d. cap. 33. n. 259. Nam propter lites multi deducti sunt ad egestatem, & propriam patriam reliquerunt, vt in Auth. de defens. ciuit. in princ. Et societatem humanā maximè turbant, & detrimenta Reipub præbent l. Si quis §. In ciuilibus ff. de Appellat. Occasio litiū amputanda est quoad fieri potest vt tradit Adrian. Puluæ. ad edictum de alienat. iudicij cap. 1. fol. 10. Vndè Cicero laudat Seruium Sulpitium, non tam ob admirabilem & penè diuinam iuris scientiā, quàm quod semper maluerit litium controuersias tollere, quàm actiones instituere. Et Isocrates in suo Areopagitico laudat priscos Athenienses, quod foro fugerint, nec eo descenderint, vnquā, nisi coacti, & magno pudore, erubescant videri litigiosi.

3 Lites sunt flagella hominū durissima, vt tradit Rebuff. in reg. de Subrogandis collitig. glos. 1.

4 Qui minuit lites, minuit peccata. Gregor. per text. ibi in l. 26. tit. 4. part. 3.

part. 3. & lites finiri spectat ad conseruationem congregationis humanæ Clem. Dudum de sepult. Flam. lib. 3. q. 5. n. 13.

5 Satis lucratur qui se à litibus eximit Petez tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 448. in fine, & l. 1. tit. 3. pag. mihi 515.

6 Vtilitas publica est vt lites finiantur, Flamin. de Resignat. lib. 3. q. 5. n. 12. imò pium, & Sacerdotale munus est ancipites controuersias componere D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 120. n. 1.

7 Rebuff. tom. 1. ad leges in proœm. Galliæ glos. 5. num. 154. refert illud quod pulchrè dicebat B. Iuo aduocatorum optimus, pijssimus, ac nunquam satis laudatus, quod in controuersijs causarum corporales inimicitiæ oriuntur, fit amissio expensarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa, & inhonesta crimina inde consequũtur, bona, & vtilia operapostponũtur, & qui semper credunt obtinere, frequenter succumbunt, & si obtinent computatis laboribus, & expensis nihil acquirunt, vnde adagium, *melhor he mao conserto que boa demanda*: Hispanè, *mas vale mala auenencia que buena sentencia*, & Latinè, tutior est paz incerta victoria, vt dicit text. in l. vlt. Cod. commin. epistolas.

8 Vnde non desunt qui dicant periculosam esse aduocatorum salutẽ, eoquòd iniustas litium controuersias sustineant, illi tamen, & iudices, qui rectè, & iustè vtuntur legibus multum merentur apud Deum, secundùm Host. in Sum. in proœmio §. vlt. quem referunt Cassan. in Catalogo gloriæ p. 4. consid. 53. & p. 7. consid. 32. Sylu. Nupt. verbo Est nubendum fol. paruo 56. vers. 11. ratio. Rebuff. in repet. cap. Rainuntius de testam. pag. 545. vers. Imo. Gregor. ad l. 1. verbo Los julgadores titul. 4. part. 3. iuuant tradita per Tiraq. de Nobilit. cap. 29. à nu. 10. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 48. art. 1. pag. mihi 246. Mariens. in Dialogo relat. p. 1. cap. 7. n. 5. Amat. Roderi. in Pract. cap. 10. n. 9. Sarmi. lib. 2. Select. cap. 13. n. 8. Burg. de Paz in proœmio legum Tauri nu. 382. Anna sing. 23. Borgn. Caualcan. Fiuis. decis. 33. nu. 21. p. 1. Franc. Viui. Neapol. decis. 123. num. 24. Ceuall. Communium contra commun. q. 736. nu. 14. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Impet. lib. 1. concl. 43. num. 7. Et ipse Christus Saluator noster, & vnicus Mediator, quin, & studiorum nostrorũ benignissimus director Iesus Christus (cuius Sanctissimi nominis memoria in præsentiarum piè erat recolenda) aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac in Discipulorum suorum varijs criminationibus sustinuit, prout asserunt ex D. August. Roland. cons. 36. nu. 5. vol. 3. Cauialup. in suo tract. de officio aduocat. q. 1. num. 2. cum seqq. Ceuall. d. q. 736. num. 12. Bernard. Græuæ. d. concl. 43. n. 4. D. Marr. de Iurisdict. p. 4. casu 115. à n. 1. Et etiam Virgo Maria aduocata peccatorum vocatur ab Ecclesia in quotidiana oratione, cuius exordium est: Salue Regina, ibi: Eia ergò aduocata nostra. Et de Daniele liberante aduocando iudicialiter Susannam notissima est historia. Diuus Arbrosius vndecim annis in curijs, & foro causas egit, teste D. Marta d. casu 115. n. 2. Ceuall. d. q. 736. nu. 11. Germanus, & Lipardus. D. Leonardi magni fratres in numerum Sanctorum relati sunt. Iuo etiam aduocatus inter beatos connumeratur, prout de omnibus testificantur Sarnens. in

repet. cap. Si patet de testam. lib. 6. D. Mart. d. casu 115. n. 2.

9 In text. ibi (*porem isto não auerà lugar nos feitos crimes*) Vide Brunor. à Sole verbo Iudex nu. 24. Auiles ad cap. 2. Prætor. verbo Parcialidad n. 22. ad hoc quod si iudex in criminalibus ante punitionem delicti, & ante solutionem pœnæ cogit offensum ad pacem cum delinquente tenetur in syndicatu.

10 In text. ibi (*& por breuidade auerà a demanda por contestada, &c.*) Non tamen sufficiet ad producendos alios effectus magis graues, & substantiales, & maioris præiudicijs, teste Melch. Pæœb. decis. 74 n. 5.

AD §. II.

1 In text. ibi (*que lhe não serà dado tempo*) Quia in eius potestate est agere quando vult, & ideò debet venire instructus l. Si quando Cod. de Collat. iuncta l. Pure §. fin. ff. doli except. Vide Gom. in Princip. Instit. de Action. à n. 30.

2 Aduocati semper hæc considerent ante motam litem vt laboribus partium, & expēsis parcatur, vt aliàs inquit Gregor. Lopez in princip. tit. 2. part. 3. qui text. concordat cum hoc §. & quod sit deindè Actoris officium dicit Soar. de Paz in Praxi annot. 3. à nu. 6. latè Mendez á Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 3.

AD §. III.

Cōcordat apud Hispanos Proœm. titul. 3. part. 3. Vide Soar. de Paz in Praxi annot. 3. num. 9. vbi de. officio Rei.

In text. ibi (*& não o fazendo assi, &c.*) Vide supra hoc lib. tit. 15.

AD §. V.

1 De libello latè agunt Soar de Paz in Praxi p. 1. tom. 1. temp. 4. per totum. Marant. de Ordine iudic. p. 6. titul. de libelli oblat. Rebuff. de Except. n. 335. cum seqq. Cardos. in Praxi iudicum verbo Libellus, & Amat. Roder. in Pract. cap. 5. de libello actoris. Curi. Philip. p. 1. §. 11. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 49. de libello. Et libellus interpretari debet in eam partē, quæ magis est vtilis libellanti vt per Deci. in cap. Consuluit in 2. nu. 1 de Appell. Syluan. cons. 105. num. 2. & 3. Cott. in Memorab. verbo Libellus pag. 537. Fr. Ludou. Mirand. de Ordine iudic. q. 19.

2 De vi, & effectu clausularum libellorum vide Hug. Diffut. tract. clausul. cap. de Clausulis libellorum. Marant. de Ordine iudic. p. 6. tit. de libelli oblat. Soar. de Paz d. temp. 4. à num. 12.

3 In text. ibi (*o juyz o mandarà lèr*) Ergo in scriptis offerendus l. 1. tit. 2. lib. 4. nouæ Recopil. Matiens. in Dialogo relatoris p. 3. cap. 43. nu. 1. Cardos. in Praxi iudicum, & aduocatorum verbo libellus n. 6. eleganter Perez l. 11. tit. 1. lib. 3. Ordin. verbo La demanda no fue dada en escripto, Roder. d. cap. 5. nu. 4. Curi. Philip. d. §. 11. num. 3. Math. Cleric. German. decis. 111. nu. 5. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 49. de libello nu. 33. Aduerte quod confiteri videtur omnia in libello contenta, qui illum producit l. Cum precum Cod. de liberali causa. Anton. Augustin. nouissimè Roman. decis. 160. n. 8. lib. 3. vol. 3. Cacheran. Pedam. decis. 138 nu. 3. & 13. Camill. Borrell. d. tit. 49. n. 164. Soar. de Paz d. temp. 4.

d.temp.4.n.4. Kirchou. tom.Commun.Opin.lib.1.tit.1.nu.63. Fr.Ludou.Mirand.d.q.19.art.1.concl.3.

4 In text.ibi(*articulando de certa quātia*)Et ita debet rem petitam continere ex l.Si in rem,& l.Officium ff. de rei vend. resoluit Soar.de Paz d. temp.4.nu.16. Et certam Perez l.1. tit.4. lib.3. Ordin. pag.535. Cardos. in Praxi iudicum verbo Libellus à n.19. Et libellus incertus, & obscurus ex facto,& patientia partis procedit Brunor. à Sole in locis commun.verbo Libellus 3.

5 Nota quod libellus generalis, & incertus,non valet,nec procedit, cū debeat esse clarus, & certus vt nouissimè post Gail. & alios resoluit Camill.Borrell.in Summa decis.tit. 49. de libello n.65.

6 Limita primò, in petitione fructuum,vsurarum,damnorum, expēsarum,& interesse,in qua libellus incertus procedit Iafred. Lanfranc. decis.24.incip.libellus. Ioann.Cop. de fructibus lib.4.tit.3.cap.1. Borrel. d.tit.49.n.75.

7 Limita secundò,in ciuilibus parte non opponente. Iafred.Lanfran. decis. 294. incip. libellus incertus. Marc. Anton. de Amaris Marchiæ decis.98.num.21. Vanti.de Nullit.ex defectu proces.nu.26. Borrell.d.tit. 49. num 67.

8 Limita tertiò, in petione hæreditatis Iafred. Lanfranc. decis.186. incip.In iudicijs. Cacheran.Pedam. decis.74.n.15.& 18. Ioann. Berberi. in viatorio iuris p.4.tit.de Iudic. nu. 157. Borrell.d.tit.49.n.72.vbi n.73. declara procedere dùm tamē res generaliter, & vniuersaliter in libello deductæ in executionis tempore exprimantur,& liquidentur.

9 Limita quartò, quando libelli incertitudo causatur ex parte rei glos.& Bart.in l. 1. §.Quia autem ff. quorum leg.Franc. Marc. decis.558. n.6.& decis.720.nu.4. vol.1. Pereg. Fabi.niuissimè Rom.decis.232. n.3. lib.2. Nicol.Reusner.Senensi decis. 18. nu.33.lib.3. Camill.Borrell. d.tit. 49. de libello n.69.

10 Nota quod alternatiuus libellus non valet,quia incertus l.Prætor edixit §. Quod autē ff.de Iniur.l.Vbi autem §. Qui illud aut, illud ff. de verbor. obligat. Franc. Marc. decis. 807. n.4.vol.1.Gail.lib.1.obseru.62. n.1. Mynsing.cent.4 obseru.11. Camill.Borrel.d.tit.49.de libello n.78.

11 Limita primò, quando tractatur de rescisione contractus in materia l 2.Cod. de Rescind. vend. quia tunc alternatiuus libellus admittitur vt post Pinell.Gail.& alios resoluit Camill. Borrell. d. titul.49. num.84.

12 Limita secundò,in actione hypothecaria, puta peto Titium condemnari ad traditionem rei hypothecatæ,vel ad soluendum debitum l.Si fundus §.In venditione ff.de Pignorib.& hypoth. l.fin. Cod.Si vnus ex plurib. hæred. Ludou. Mavn. in tract. actionum in artem redact. lib. 2. cap.12. post alios Camill.Borrell. d.tit.49.n.83.

13 Limita tertiò,in minori,qui potest libellum alternatiuum facere,vt dicere contractum nullum,aut si validus sit illum rescindi, sequè in integrum restitui cap. Cōstitutus vbi Doct.de inreg.rest.Borrell. d. tit.49. num.82.

14 In text.ibi *(em quanto de direito for de receber)* Quia articuli impertinentes non sunt recipiendi,Cardos. d.verbo Libellus nu.27. Flamin.de Resignat lib.2.q.22.num.8.& lib. 11. q.10.n 6. & libellus ineptus ex officio iudex potest reijcere, Rebuff.in *Articuli impertnētes non sunt recipiendi.*

tract.Nomin.nu.335.nouissimè Camill.Borrell.in Sum.decis.tit.49. de libello n.48. operatur hæc clausula 1. saluo iure impertinentium, vt articuli impertinentes non censeantur admissi, nec probationes factæ super eisdem articulis ex Bart. in l. Si quis libertatem nu.10.ff.de petit. hæred. Marant.d.p.6 actu 4. nu.vlt. Gail.lib.1.obseruat.81.n.10. Azeued. l.1.n.41.titul.7.lib.4. nouæ Recopil. Menoch.consl.2.à num.360. Franc. Viui.decis.395.nu.3. Camill.Borrell. d.tit.49.de libello nu.7. Et libellus in vna, & eádem conclusione potest pro parte esse aptus, & pro parte ineptus, pars tamen ipsa inepta, apta non vitiabit Brunot.à Sole d.verbo Libellus 4.

15 Libellus ineptus dicitur quando continet defectum apparentem, vel quando causa est ordinaria, & pars petit procedi summariè, vel qui non apte, sed male concludit, vel qui continet malã & ineptam causam vt per Camill. Borrell. d.tit.49. nu.41. cum seqq. & num.53.resoluit quod si in causis summarijs libellus, exhibeatur illius ineptitudo processum non vitiat, & num.59.quod indubio debet admitti, & nu.63.quod parte non opponente libellus ineptus non admittitur.

AD §. VI.

Fideiussio pro expensis præstanda est à clerico litigante coram laico.

1 In text. ibi *(E se o actor for estrangeiro, &c.)* Fideiussio pro expẽsis præstanda est a clerico coram iudice laico litigante, & à laico coram iudice ecclesiastico, & potest contra talem fideiussorem executio fieri non discusso principali. Ita Cald. Pereira de Empt. cap.33.á num.38. Et perceptorias militares habentes cum non soleãt esse tenues in redditibus, & ad vitam durent non tenẽtur cauere de iudicio sisti cum his redditibus possit fieri pignoratio ab eisdem iudicibus secularibus. Ita Valasc.consl.66 num.31.in fine.

2 In text.ibi *(A dita fiança)* Et non sufficit iuratoria, quia lex hæc ideo iubet eo casu cautionem præstari, quia forensis semper est suspectus quod se absentauit, nec est facilius exigibilis, & si audiatur forensis non prius præstita cautione processus erit nullus. Ita D.Barbos.in l. Diuortio §.interdum nu.30.ff. vers. Cæterum ff.solut. matrim. quamuis contrariũ tueatur Bernardin.Muscatel. in sua praxi aurea ciuili p.3.glos. Expensis á nu.4.

3 Nota huiusmodi fideiussionem præstandã esse in loco iudicij Surd. decis.295.nu.12.Farinat.in Praxi crimin.q.33.nu.41.& 42.

4 Et fideiussio data in prima instãtia non extenditur ad expensas factas in secunda ex Bart. per text.ibi in l.cum apud Sempronium ff. iudicatum solui. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap 348.à nu.1.Farin. q.34 nu.11.

5 In text.ibi *(posto que as partes tenhão bẽes)* Ergo qui tenetur præstare fideiussores non liberatur ab hac obligatione, etiamsi locupletissimus sit. Vide Cott. in Memorab. verbo Cautio. Surd.decis.295.n.13.

Fideiussor idoneus dicitur, qui habet immobilia.

6 Fideiussor autem dicitur idoneus, qui bona habet immobilia sufficientia Farin.in Praxi crimin.q.33. n.79 cum seqq. quia non possidens bona immobilia potest recusari ex Muscatel.d.glos.Expensis n.48. Et iudex, qui non idoneum fideiussorem accepit, tenetur parti adinteresse vt per Farin.q.111.n.553.

AD §. VII.

1 Vide D.Barbos.in l.Non potest

videri

videri n.30. cum sequentib. ff. de Iudicijs ad hoc quod quando quis vult emendare libellum addendo, vel detrahendo, & id potest facere retenta eàdem actione, & substantia causæ, dummodo fiat ante litem contestatam.

2 Nota libellum posse emendari, vel mutari ante litis contestationē, ita per l. Edita Cod. de Edendo resoluunt Tiraq. de Retract. tit. 2. §. 1. glos. 5. n. 3. Succin. reg. 89. fallent. 1. Rebuff. in comment. ad l. 8. vers. Decimo ff. de Verbor. signific. Nicol. Reusnerus decis. 18, n. 26. lib. 3. Donell. comment. iuris Ciuilis lib. 23. cap. 5. Mascard. de Probat. concl. 347. nu. 18. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 118. num. 52. & 58. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi aurea Ciuili Regni Neapol. p. 1. glos. Petitur n. 50. D. Barbos. in d. l. Non potest videri nu. 28. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 49. de libello à n. 95.

3 Quæstio fuit, me patrocinante, mota in hoc Vimaranensi oppido, in causa D. Britis Pereira, cum Emmanuele Pereira. Vtrum si quis offerendo vnum libellum, & postea ante litis contestationem offerat alium pro emendatione, desistens à primo, videatur desistere à tota causa? Aduersus aduocatus in ea semper fuit oppinione desisti á tota causa per text. quem credebat expressum in l. Posteaquam Cod. de Pactis ibi posteaquam liti de prædio motæ renuntiasti causam finitam instaurari posse nulla ratio permittit. Sed hoc non obstante, libenter defendi posse actorem, desistendo ab vno libello, alium nouum formare, vt eleganter resoluit D Barbos. in d. l. Non potest videri n. 32. & Ceuall. Communium contra commun q 815. n. 5. cum seqq. & ante eos Felin. in cap. Significantibus n. 17. de libelli oblat. Respondi dupliciter ad text. in d. l. postquam primò agi de renuntiationis litis, non vero de subrogatione secundi libelli in locum primi retenta eàdem causa, secundó loqui de lite contestata; quia lis mota dicitur, postquam litis contestatio facta fuit iuxta expressum in cap. Ex parte 30. de Verbor. signif. Marant. de Ordine iudic. p. 5. nu. 64. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi Ecclesiast. Neapol. decis. 344. nu. 1. Cabed. p. 2. decis. 15. n. 10. Et ita iudicatum fuit hoc anno 1617. in Senatu Portucalensi, iud. D. D. Cid Dalmeida, & Ioanne Freire, scriba Damiano Cardoso. *Senatus Portucal. iudicauit.*

AD §. VIII.

Dubitatum fuit *se se podiaõ acrecentar artigos, estando ja o feito posto em dilação, posto que não estiuesse dada testemunha algũa? Iulgouse no anno de* 1615. *que não*, teste Melchiore Phœbo tom. 1. Aresto 6. & etiam refert in praxi receptum, *que indo o feito ao Autor para replicar, depoys do Reo ter ja contrariado, & dizendo o Autor, que não quer vsar de Replica, tornando o Reo a pedir licença, para acrecentar na contrariedade, não se lhe concede, nem se admitte acrecentamento. E em embargos postos à Chancellaria se não podem acrecentar artigos de nouo*, ex eod. Pœb. Aresto 52. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD §. IX.

1 In text. ibi *(virà a segunda audiencia com todas as exceições)* Quia si habuerit aliquam exceptionem dilatoriã, vel declinatoriam fori tenebitur illam opponere, ante litis contestationem per text. in l. fin. Cod. de Except. & apud Hispanos l. 1. tit. 5. lib. 4. nouæ

nouæ Recop. Soar. de Paz in Praxi tom.1.p.1.temp.4.n.66.

2 Quando per processum ad vlteriora iudex exceptionem reiecisse existimetur. Vide Anton.Gabri.lib. 2. Commun.tit. de Except.concl.1. & 2. Menoch.consf.153.ad finem,& latissimè lib.2.de Præsumpt. q.64. per totam.

3 In text.ibi(*porem no caso da incompetencia do juyz,&c.*)In terminis iuris communis à sententijs latis in materia incompetentiæ si iudex se pronuntiet competentem expresse,vel tacite per processum ad vlteriora, locus erat appellationi, resoluunt Menoch.remed.4. adipisc. nu.822. Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos.9.§.1. in annot.nu.196. Stephan. Gratian. Discept.Forens.cap.177.à n.1. De iure tamen huius Ordin. expeditur per grauamen, & non per appellationem, resoluunt Gam. decis.159. Cabed p.1.decis.156.Valasc.consult. 47. n.5. Et procedit in exceptione litis pendentis, prout iudicatum refert Melch.Phœb. tom.1. Aresto.3. vbi dicit posteà decisum fuisse hoc expediendum esse per grauamen in acta processus.

4 In text.ibi *(que o fez citar)* Nota quod in omni iudicio quantuncunquè sit summarium, & executiuum, debet prius persona,cum qua litigatur, legitimari, de quo Bart. in l. quamuis Cod. de edicto D. Hadri. vbi Ias.n.4. Azeued. ad l.10.num.4. tit.17.lib.4.nouæ Recopil. Menoch. consf.301.n.3.cum seqq. Mascard.de Probat. concl.972. & concl. 1247. num.27.

5 In text.ibi(*não será o actor ouuido*) Intellige quod non audietur opposita scilicet exceptione per partem, quia quotiescunquè lex, vel statutū denegat alicui actionem non intelligitur ipso iure, sed ope exceptionis,& parte opponente, vt per Rebuff.in tract.Nomin.nu.127. Bonacos.tom.1.Commun.Opin.lib.3. tit. 4. n.9.pag.381. Gutier. Pract. lib.1. q.96.n.11. Gonzal.ad reg.8.Cancel. glos.56.n.93.

AD §. X.

1 In text.ibi(*o juyz verà se são as procurações bastantes*)Instrumentum tamen procuratorium allatum ex remota regione, habens debitam, & publicam formam à notario confectum præsumitur,& fidem facit. Vide Hipol.in l. Si quis ne quæstio nu. 158. cum seqq. ff.de quæstion. Gregor.l.21.tit.5.part.3. Boer.decis.154. à n.3. Menoch. de Præsumpt. lib.2. q.78. num.10. Mascard. de Probat. concl.1005.n.19.& concl.1092. nu. 12. Soar.tom.1.Commun.Opin.lib. 2. tit.8.n.51.pag.318. vbi Viui. n.53. Balb.lib.4.tit.9.n.353.pag.511. Et sufficit recognitio aliorum tabellionū, si dubitetur Azeued.l.1.n.138. tit.21. lib.4. nouæ Recopil. Ranchin. p.5. concl.384. Parlad.lib.2.rerum quotidian.cap fin.§.11.n.17. *Instrumētum tamen debitam formam ex longinqua regione allatum fidē facit.*

2 Mandatum procuratorium non præsumitur Flamin.de Resignat.lib. 9. q.22. Cardin. Mantic.de tacitis, & ambig.conuent. lib.7. tit.4. Nec ex temporis antiquitate Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q.33. Mascard. concl.1003.& seq Cardin. Mantic. d.tit.4. nu.13. Alexand. Trentasinq. Vari.lib.2.titul.de Procurat.resol.11. Etiamsi notarius dicat,se vidisse,vel scripsisse Cassan.de consuetud Burgund.rub.4.§.5. nu.5. Auiles ad cap. 15. Præt.n.24.vers.In tantum.Flam. lib.9.q.8. Card.Mantic. d tit.4.n.6. & alia circa mandatum procuratorium dixi supra hoc lib.tit.2.in Princip.n.6. & 7. Nota tamen quod ad allegan- *Mandatū procuratorium nō præsumitur.*

allegandas causas absentia admittitur quis sine mandato, Fatin. in Praxi crim. p. 3. q. 99. à n. 277.

3 In text. ibi (*no titulo que os julgadores julguem*) hoc lib. tit. 63. §. 2.

Nihil & inutile cõparantur. 4 In text. ibi (*procuração bastante*) Quia nihil & inutile æquiparantur cap Sicut vigeri 1. q. 1. l. 4 §. Condẽnatum ff. de Reiud. Et paria sunt aliquid non facere intra tempora ad id præscripta, vel facere non impletis solemnitatibus l. Si bonam Cod. de administ. tut. Afflict. in cap. 1. §. Præterea glos. 3. à nu. 29. quæ sit prima causa lib. 1. fœudor. glos. verbo Admitti in cap. Si quis iusto §. si autem nullo de elect. lib 6. Tiraquel. de Retract. lig. §. 1. glos. 10. nu. 93. & §. 8. glos. 1. n. 6. Iodoc. in enchirid. pariũ & similium verbo Facere in sufficienter.

5 Quid si mandatum minus legitimum offeratur, & aduersa pars nihil opponat an gesta valeant? Dic quod sic, & vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 76. num. 25. & decis. 105 nu. 16. Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 17. nu. 10. col. 3. in fine.

AD §. XII.

1 In text. ibi (*contra a qual for posta alguã exceiçaõ*) Quæ in quacumque parte iudicij opponi potest. Vide Bellacomb. to. 1. Comun. Opinion. lib 4. tit. 24. num. 36. pag. 612. Perez l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordin. Pag. 533. Steph. Gratian. decis. 105. n. 2.

2 In text. ibi (*ou a parte ratificar specialmente o que assi for feito*) Concordat alia Ordin. infra hoc lib. tit. 63. §. 1. Vide apud Hispanos l. 20. tit. 5. part. 3. Marant. de Ordine iudic. p. 6. memb. 9. nu. 9. Pinel. in l. 1. Cod. de bonis mater. p. 3. num. 32. Menoch. cons. 100. nu. 38. cum seqq. Brunor. à Sole in locis communib. verbo Exceptio 13. D. Barbos. in l. Alia §. Eleganter nu. 5. ff. Soluto matrim. Stephan. Gratian. d. decis. 105. à nu. 11.

3 Nota quod iudex potest compellere procuratorem ad exhibendum mandatum etiamsi non opponatur, aliàs poterit eum repellere à limine iudicij, ita Duenh. reg. 264. in fine. Vanti. in tit. quis possit dicere de nullitate n. 45. optime Steph. Gratian. Marchiæ decis. 106. á princ.

AD §. XV.

1 In text. ibi (*sempre*) Id est omni tempore & omni casu iuxta glos. in l. 1. ff. soluto matrim. Vide Menoch. cons. 38. nu. 43. & cons. 106. num. 63. Rebuff. ad l. 148. ff. de verbor. signif. pag. 532. Gutier. Pract. lib. 3. q. 66. nu. 25. Surd. decis. 112. nu. 4. & decis. 255. n. 1. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 94. nu. 3.

2 In text. ibi (*sentença*) Vide l. Cum quæritur ff. de except. rei iudic. lis enim dicitur finiri per rem iudicatam ex Flamin. de Resignat. lib. 2. q. 3 nu. 21.

3 In text. ibi (*juramento*) Vide Guillelm. in cap. Rainuntius verb. Duas in fine.

4 In text. ibi (*pronunciarà, que a naõ proua*) Vide Aluar. Valasc. consult. 47. num. 3. ad hoc quod si per interlocutoriam finitur causa principalis vt in sententia lata super exceptionibus peremptorijs dicitur illa interlocutio habere vim diffinitiuæ, quod intelligit quando pronunciatũr amplius non procedendum, secus si non admittatur talis exceptio peremtoria, quia tũc non habet vim diffinitiuæ, quoniam interponitur grauamen in processu.

5 In text. ibi (*tornar a allegar a materia*

ria da dita exceiçaõ peremptoria) Quæ si semel fuerit opposita & reiecta non poterit iterum opponi in executione sententiæ ex D. Barbos. in l. Maritum num. 47. & 48. ff. Soluto matrim.

6 In text. ibi (*& mandarà que venha com sua contrariedade*) Vide D. Barbos. in l. Diuortio §. fin. p. 2. n. 58. cum seq ff. Soluto matri.

AD §. XIX.

Notatur ad hoc quod replicatio oportet, vt offeratur in termino aliás repelletur actor, & non auditur vt per Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 10. nu. 2.

AD §. XXII.

1 In text. ibi (*offerecelha juntamēte com elle*) Vide Succin. reg. 149. vers. Tertio fallit. Valasc. de iure emphyt. q. 8. num. 8. Garsi. de Nobilit. glos. 2. § 1. nu. 12. Et tale instrumentum offerendum est authorizatum ex Tiraq. de Retract. lig. §. 2. glos. 1. nu. 10. & ita iudicatum vide Senatu Portucalensi anno Domini 1591. *em hũa causa de Pedro Borges Doliueira, & Diogo Diaz ortelaõ, ambos de Vilareal, Iuyzes os D. D. Manoel Mendez Tinoco, & Luis Galuaõ, escriuaõ Diogo Moreira.*

Senatus Portucal. iudicauit.

2 Producens tamen exemplum exempli infra terminum peremptorium constitutum ad producenda instrumenta satisfacit, si post terminum producat instrumentum ab originali, vide Mascad. de Probat. concl. 711. nu. 86. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap 156. nu. 21. D. Marr. in votis nouiss. decis. Voto 21. num. 7. Cald. Pereira quæst. Forens. lib. 1. q. 4. num. 4. Si veró exemplum exempli productum sit & pars aduersa non contradicat ille fides adhibenda est ea resolutis per Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 17. nu. 10. & de Empt. cap. 35. num. 26. Stephan. Gratian. d. tract. cap. 268. nu. 15. cum seqq. vbi nu. 16. cũ Gom. & Simoncel. resoluit quod si defectus instrumenti non opponatur à parte. iudex ex officio non possit illum allegare aut opponere, & n. 18. quod nō sufficiet opponere in allegationibus iuris, cum opponi debeat in processu Et si à parte aduersa producatur contra eam probat ex Bart. in l. in fraudem § Neque ff. de Iure fisci. Deci. cons. 36. nu. 2. resoluit Mascard. concl. 711. num. 27. Vezinus lib. 4. Com. Oppin. tit. 11. de Tabel pag. 575. nu. 141.

3 Executio fieri non potest ex exēplo exempli producto etiam iudicis auctoritate. Vide Soar. de Paz in Praxi p 4. tom. 1. cap. 1. nu 12 Parlad. lid. 2. rerũ quotid. c. vlt. § 12. limit. 2. nu. 14. Stephan. Grat. d. tract. c. 363. nu. 10. cum seqq. Rebuff. ad leges Galliæ 1. to. artic. 2. glos. Vnica n. 82. Farinac. in Rotæ nouissimis decis. 549. Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 17. nu 10. vers. Infero 8 & de Empt. cap. 35 num. 48. cum seq. An princeps in præiuditium tertij possit validare exemplar. quia nō io petitur originale? vide Cabedũ decis. 77. num. 4. p. 2. vbi resoluitquod non & citat Pinel. in Rub. de Rescind. vend. p. 1. nu. 13. vers. Infertur ex ijsdem

4 In text. ibi (*porque naõ a offerecendo logo, &c.*) Secus si scriptura sit pœnes partem, quia tunc sufficit dicere quod ea non præsentat quia est pœnes partem, ex Bart. in l. Si legatum ff de Edendo. & Ias. in l. 2. nu. 2. ff. eod.

AD

AD §. XXIII.

1 Vide Bart. in l. fin. n. 2. vers. Tertio quod reus edat Cod. de Edendo, quem refert Chrirchou. tom. 1. Cõmunium Opin. lib. 2. tit. 1. num. 10. pag. 279.

2 In text ibi (*hauerà logar na replica do autor*) Nota ad replicationem fundandã teneri reum actori edere instrumenta, Succin. reg. 149. vers. Tertio fallit Valasc. de Iure emphyt. q. 8. n. 8. Quia ius actoris in replicando procedit à pari cum iure Rei in excipiẽdo vt notant cõmuniter Doct. in l. vlt. Cod. de Edendo, Fatin. Frag. crimin. p. 7. lit. F. n. 166.

AD §. XXIIII.

In text. ibi (*condenarà a parte que o allegou*) Ex eo quia pars semper opponit, iudex tamen ex officio non potest defectum allegare, vel opponere ex Gom. tom. 2. Vari. cap. 11. nu. 17. propè finem vers. Item adde quod licet solemnitas Simoncel. de Decret. minor. lib. 7. tit. 7. inspect. 3. n 35. quos refert, & sequitur Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 268. n. 16.

AD §. XXV.

Notatur ad hoc quod vbicunque reus fecerit mentionem in suis articulis de aliqua scriptura illam offerre tenetur sicut & actor l. 1. ff. de Edendo, aliàs articuli deleri debent nouissime Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3 cap. 9. nu. 2. & limitat nisi talis scriptura sit penes partẽ aduersam, vel nisi scriptura de qua fit mentio fuerit inter alias personas, nam potest articulari de illa etiam si non offeratur vt tradit Valasc. de Iure emphyt q. 7. n. 35. Vel nisi petatur licentia ad articulandum de tenore illius, & de eius amissione prout in supremo Senatu iudicatum refert Mendez à Castro vbi proxime.

AD §. XXVI.

In text. ibi vers. (*porẽ, &c.*) Per hanc Ordin. *se dà tempo conueniente, & conforme à distancia dos louuores, para virem os papeys que estão fora do Reyno, & se manda entretanto sobrestar na causa, atè que venhão dentro no tempo que se assinа, & isto jurando a parte, que não pode contrariar sem elles*, quod praxi receptum dicit Melch. Phœb. Aresto 72.

AD §. XXVII.

In text. ibi (*não hauerà artigos accumulatiuos, nẽ dependẽtes, &c.*) Idquè optima ratione, quia reliqui articuli ad causas protrahẽdas potiùs quam expediendos solent institui, vt aduertit Ioann. Martinz à Costa in addit. ad formam libell. Caminhæ annot. 42. fol. 48. verso.

AD §. XXVIII.

Dubitatum fuit, *se indo a causa per appellação aos Ouuidores dos senhores, se podia o ditto Ouuidor conceder licença para artigos de noua razaõ. E determinou-se, que ao supremo Senado sòmente pertencia pedir, & conceder estas licenças para se articular de nouo*, teste Melch. Phœb. tom. 1. Aresto 21. *Senatus Supplic. statuit.*

AD §. XXIX.

In text. ibi (*naõ hauerà mays artigos de hũa, & outra parte*) Non procedit in exceptionibus in Chancellaria oppositis secũdùm Cab. p. 2. Aresto 51.

AD §. XXX.

1 In text. ibi (*não se abrirà a conclusão*) Quando dicatur conclusum in causa, vide latè Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 63. Conclusionis in causa reuocatio, an, & quomodo probetur, ex eo quod iudex admisit articulos partis aduersæ, vide latè Mascard. de Probat. concl. 1279. per totam.

2 Nota quod priuilegiati etiã post conclusionem in causa per restitutionem in integrum, iura sua interueniendo, inducere, & probare possunt, ita censuisse in facti contingentia Senatum Neapolitanum testantur Cæsar. Vrsill. ad Afflict. decis. 235. n. fin. & Franc. Viui. decis. 291. n. 7.

AD §. XXXI.

1 In text. ibi (*antes de se dar lugar à proua*) Intellige super casu principali, non autem super aliquo incidenti ex Cabed. p. 2. Aresto 49.

2 In text. ibi (*& naõ se sobrestarà no primeiro feito, &c.*) Intellige quando allegatur oppositio post datam dilationem ad probandum, vel in causa appellationis, vide D. Barbos. in l. Si alienam n. 16. & 17. ff. Soluto matrim. Et an oppositio admittatur quia agitur interdicto vnde vi? Dic quod sic, vide Panorm. in cap in literis n. 33. de rest. spol. Menoch. de interdictis Rom. Recuper. nu. 372. & Ioseph. decis. perus. 26. num. 22. & decis 39. nu. 5. Gregor. ad l. 27. tit 2. p. 3. verbo *O otro qualquier*, & l. 18. tit. 10. p. 7. verbo *Alguno*.

AD §. XXXII.

In text. ibi (*serà obrigado a tomar o feyto nos termos em que estiuer*) Nota quod interueniens non nisi in eodẽ litis statuto, in quo lis ipsa inter actorem, & reum tempore interuentionis consistit, admitti debet cap. Hi qui. Vt lite pendente Clem. Constitutionem de Electi. Vide Franc. Marc. decis. 161. num. 4 p. 2. Crauet. cons. 997 n. 225. Menoch. cons. 319. Surd. decis. 60. nu. 6. Barnab Cornazan. Lucensi decis. 215. num. 8. Cou. Pract. cap. 13 à nu. 1. Ioseph Ludou. Perus. decis. 26. n. 3. & 25. D. Barbos. in l. Si alienam á nu. 17. & in l. Maritum n. 84 ff. Soluto matrim. Cabed. p. 2. decis. 97. nu. 14. Et quatenus is oppositor petit rem sibi adiudicari videtur sustinere vices actoris ex Oz. sc. cons. 5. nu. 21. D. Barbos d. l. Si alienam nu. 17. vers. Vltima. Cabed. p. 2. decis. 97. n. 13. in princ. vbi n. 14. asserit adsistentem non posse testes producere in iudicio post publicationem attestationum, etiamsi adsistens ignorauerit causam agi, aut testes produci, de quo vide Cæsar. Vrsill in addit. ad Afflict. decis. 235. sub n. 1. Farin. in Praxi crim. q. 75. cap. 4. nu. 135. idem in decisionibus Rotæ nouissimis decis. 441. nu. 3. quod tamen limitandum asserit in minore, vel fisco, quibus per restitutionem licebit ea allegare, & probare, quæ principis non potest Cabed. d. decis. 97. n. 15. in fine.

AD §. XXXIII.

Nota quod pendente quæstione falsitatis tã in personam partis, quàm in personam testiũ debet supersederi in causa ex Bald. in l. 1. Cod. qui accusare non possunt, Clar. lib. 5. §. fin. q 2. nu. 4. Menoch. cons. 301. nu. 29. Farin. in Praxi crimin. q. 100. nu. 66. cum seqq. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 394. n. 29.

AD

AD §. XXXIIII.

In text. ibi (*darà ao procurador*) Vide Farin. in Praxi crimin. p. 3. q. 105. n. 239. pag. mihi 472. Secùs si pars se subscribat ex Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 1. consid. 34. vers. Ex hac conclusione fol. 13. & procedit hic text. quamuis postea pœniteret, & retractaret ex Bonacos. Communium crimin. p. 1. verbo Capitulum fol. 18. verso. Aduocati à canina facundia se temperare debent, vt asserunt Crauet. in cons. pro Genero aliás cons. 1000. num. 378. Viui. Neapol. decis. 123. n. 13.

AD §. XXXV.

In text. ibi (*alguũs artiguos, em todo impertinentes*) Pars enim inepta libelli non vitiat illud quod in eodem libello apte est positum, vt per Ioan. Coras. Tholos. decis. 29. Sichard. cons. feudali 9. n. 95. cum seqq. Poterit tamen aduersa pars ante dilationem, de qua in isto §. agitũr assignatũ vti remedijs Ordinationis, de quibus infra hoc libro tit. 54. §. 12.

AD §. XXXVII.

1 In text. ibi (*em todas as custas do tal retardamento*) Retardari processus expensas, liti moram faciens, refundit. l. Non ignoret 4. Cod. de fructibus, & litium expensis, cap. finem litibus 5. de dolo, & contum. Gail. cent. 1. obseruat. 151. n. 15. Mynsing. cent. 1. obseruat. 45. Crauet. cons. pro genero 1 nu 380. Et retardans processum tenetur ad interesse Aym. cons. 134. n. 49.

2 In text. ibi (*sem mays lhe serem tornada, &c.*) Vide Bellacomb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 7. tit. 13. n. 54. pag. 257. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tract. de Expensis art. 5. glos. Vni. n. 57. pag. mihi. 888.

3 In text. ibi (*não seja ouuido*) Desumitur ex l. Sancimus Cod. de Iudic. d. l. Non ignorat, vide Rebuff. in tract. de Except. n. 127. Intellige opposita exceptione per partem, quia quando lex dicit quod actio alicui non detur, vel non audiatur, intelligitur opposita per partem exceptione ex Angel. in l. Venditione nu. 2. Cod. de Vsucap. pro empt. & ibi Cæpol. n. 2. Aretin. cons. 85 nu. 5. & ante eos, Bart. in l. Cum lex n. 9. ff. de fideiussor. Brunor. à Sole in locis communib. verbo fideiussio n. 1. Gutier. Pract. lib. 1. q. 96. nu. 11. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 6. n. 72. Surd. decis. 57. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. n. 93. & glos. 66. n. 45.

AD §. XXXVIII.

In text. ibi (*nunca de tal condenação auerà appellação, nẽ aggrauo*) In his casibus, in quibus Ordin iubet fieri cõdemnationem expensarum si iudex non condẽnet, potest grauamen interponi, quia grauatus agit de Ordinatione citata & non obseruata, ab omissa tamen condemnatione expensarum victor appellare potest vt per Succin. reg. 40. vers. Fallit 23. & reg. 538. Bernard. reg 785. Cou. Practic. cap. 27. n. 5. Gutier. Practic. lib. 1. q 147. à n. 1. Gam. decis 65. Cabed. p 1. Aresto 78. vbi etiã *que nas custas, quando se appella, não ha alçada.* D. Barbos. in l. Eum qui temere n. 180. cum seqq ff. de Iudic. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 50. n. 1. & 2.

AD §. XXXXI.

In text. ibi (*& se vier algum assisten-*

Z 2 *te*

te) Vide Cabed.p.2. Aresto 86. Et iste repelletur á testimonio ex Rebuff. de reprobat. testium num. 21. An assistens possit appellari à sententia? Vide Bernard. Græuæum ad pract. Camer. Imper. lib.1. concl.122. n.8.

AD §. XXXXIII.

In text. ibi *(durando o termo da dilação)* Similis Ordin. infra hoc lib. tit. 54. §. 16. latissimè de intellectu huius Ordinat. Cald. Pereira quæst. forens. lib.1. q.4. per totam vbi n.13. cum sequentibus, asserit sufficere instrumenta in termino probatorio verbaliter saltem producere, dummodò statim potest lapsum terminum, illa realiter offerat & non procedere, hoc refert, si iudicis præcepto caueatur quod intra terminum producantur instrumenta sub comminatione quod, illo elapso, amplius non admittentur.

AD §. XXXXIIII.

In text. ibi *(sejão auidos por lançados &c.)* Notatur ad hoc quod in praxi receptum est necessariam non esse accusationem contumaciæ, sed ipso iure, absque petitione partis, elapso termino ab ipso scriba dari mandatum de capiendo processum contra aduocatum, & si in illo non reperiatur responsio remanet pars repulsa, & progreditur in causa, nisi pars reiecta alleget impedimentum ex clausula generali, vt per Mendex à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib.3. cap.10. num.2.

AD §. XXXXVI.

Non habet locum in interlocutorijs positis super ordinando processu suspicionis, quia cum non detur instantia appellationis, in qua grauamina à definitiua possint reparari, poterit interponi grauamen ab illis interlocutorijs, & mandatis iudicialibus per ea, quæ notant, Ozasc. decis. 25. num.14. Surd. decis. 27. num. 10. Vincent. de Franch. decis. 408.

Ad tit. 41. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 22.

Das suspeições postas aos julgadores.

1 De suspicionibus iudici proponendis, vide Doct. in cap. Repellantur, & in cap. Cum oporteat de Accusat. & in l. Apertissimi Cod. de Iudic. larè Aufrer. tract. de Recusat. Rebuff. tom.3. ad leges Galliæ tract. de Recusation. Menoc. de Arbitr. casu 152. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 100. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic q.20. art. 2. concl.1. & 2. P. Molin. de Iustit. tom.6. disp.23. Fr. Paulin. Berti. Lucens. in praxi criminali. Regular. tit. 3. cap. vnico per totum. Mol. in Emporio iuris p.1. tit.2. à num.184. cum seqq. Curia Philip. p.1. §. 7. Amat. Roder. in tract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap.10. à nu.36. Curi. Philip. p.1. § 7.

2 Durum est, suspecto sub iudice, litigare vt per Crauet. cons.132 n.25. Tiber. Decian. respon.26. num.12. vol.1. & respon. 110. num. 6. vol.3. Greg. l.22 per text. ibi tit.4. part.3. Amat. Roder. d. cap.10. n.37. Pacian. de Probat. lib.2. cap.45. n.1 cũ seqq. Seraph. de priuilegijs Iuram. priuil. 7. nu.1. Perez l.1. in princ tit.5. lib.3. Ordin. Et argumentum de recusatione ad appellationem validũ est vt per Gutier. Pract. lib.1. q.94. n.4.

Summus

Summus Pontifex. 3 Summus Pontifex non potest recusari. Vide Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Papa pag. 269. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 188.

Imperator. 4 Nec Imperator, vide Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 6. n. 41. Caualcan. p. 2. decis. 28. n. 111. Pacian. d. cap. 45. nu. 94. Et iudices non suspectos de honestate dare debet, Menoch. cons. 94. n. 12. Nec Princeps non recognoscens superiorem, Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 4. à n. 24.

Legatus à latere. 5 Nec Legatus de latere, vide Nau. cons. 1. de Appellat Frat. Paulin. Bersi. Lucens. d. cap. Vni. nu. 13. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 4. n. 23. cum seqq.

Inquisitor 6 Nec Inquisitor contra hæreticam prauitatem, cum grauissimus, æquissimus, probatissimus, & prudétissimus eligi præsumatur, Franc. Rip. tract. de peste p. 3. n. 140. Rojas in singularibus Fidei sing. 100. incip. Inquisitores non possunt, & in tract. de hæret. p. 2. tit. de priuilegijs Inquisit. nu. 435. Menoch. de Arbitr. q. 37. n. 40. Sed contra imo posse recusari, Inquisitorē admittere videntur, Simanc. de Catholicis instit. tit. 17. n. 51. & 52. Peña in addit. ad directorium Inquisit. p. 3. commento 30. n. 120. pag. mihi 432. Azeued. l. 1. nu. 43. tit. 16. lib. 4. nouæ Recop. Cabed. p. 1. decis. 64. n. 8. Fr. Paulin. Bert. Lucens. d cap. Vni. n. 12. Piam. de Ord. iud. sancti Officij lib. 3. q. 4. n. 54.

Consiliarius Regius. 7 Nec consiliatij Regis, Chancellarius maximus, & expeditores sacri palatij, nisi in casibus, in quibus iudices sunt. Cabed. p. 1 decis. 64. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 19. num. 21.

8 Plures recusationis, seu suspectionis causas inuenies apud Greg. l. 22. verbo Por sy mesmo tit. 4. part. 3. Bellacomb. Cacheran. & alios tom. 1. Commun. Opin. lib. 3. tit. 1. à nu. 136. cum seqq. pag. 369. Bologn. Caualc. decis. 28. lib. 2. Thom. Triuisan. Venetiæ decis. 64. p. 2. Mascard. de Probat. concl. 951. Marant. de Ordine iudic. p. 6. num. 24. pag. 425. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 83. Stephan. Gratian. d. cap. 100. à num. 13. Perez ad lib. 3. Ordinam. titul. 5. Valasc. de Partit. cap. 9. num. 18.

9 Iudex potest recusari ne iudicet in causa filij spiritualis, ex Tiraq. in l Si vnquam verbo Susceperit liberos num. 28. & Surd. de Aliment. tit. 1. q. 11. n. 10. quos refert, & sequitur Stephan. Gratian. d. cap. 100. nu 19. Rebuff. n. 29.

10 Item iudex recusatur si esset cōmensalis vnius ex litigantibus ex Abb. ita asserit Stephan. Grat. d. cap. 100. n. 22. Rebuff. d. tract. de Recusation. glos. Vni. art. 9. n. 26.

11 Aduocatus non potest esse iudex in eàdem causa, in qua aduocatus fuit, & potest in ea, vt suspectus recusari, Rebuff. d. art. 9. n. 31. Cabed. p. 1. decis. 20. D. Garsi. Mastrillo Siciliæ decis. 151. n. 35. & 41. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 65. de Aduocatis nu. 125. Steph. Grat. d. cap. 4. n. 3. vbi nu. 21. dicit quod si aduocatus pronuntiaret sententia non fierit nulla, nisi fuisse recusatus vt suspectus, & allegat Aym. cons. 199. num. 14. Intellige vt posit recusari ab eo tantum, contra quem fuit aduocatus, non ab alio, pro quo postulauit ex Stephan. Gratian. d. cap. 4. num. 6. vbi nu. 7. dicit quod si priús sententiam tulit, posset in eàdem causa esse aduocatus defendendo quod iudicauit, de quo etiā Auiles ad cap. 3 Prætor. & Morl. *Aduocatus.*

in Empotio iuris p.1.tit.2.q.6. in fine. Et aduocatus nullus potest esse in causa, in qua pater vel filius est iudex, Curi Philip.p.1.§.6.n.9.

Assessor iudicis. 12 Assessor iudicis non potest esse aduocatus in causa clientuli ex Stephan. Gratian.d.cap.4. nu.5. Et de pœna aduocati, qui dicit sententiã pro clientulo, tanquam iudicis assessor, vide Cald. Pereirà in cõment. ad l.Vni. Cod.ex delictis defunct. p. 4. n.35. Et de assessore suspecto Menoch.de Arbitr.lib.1. q.73. nu.4. & quod iudex potest recusari si eius assessor est suspectus, asserit Card. in Praxi iudicum verbo Iudex n.23. & de assessore quod possit recusari Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p.2.q 14.n.41.

13 Iudex recusari potest in causa suæ amasiæ ex Rebuff. d.arr.9. n.35. & num 36. asserit se vidisse recusari quendam iudicem iuuenem luxuriosum, in causa pulcherrimæ mulieris facilè cadentis, & n.37. quod iudex recusari potest, qui parti minatus fuerat.

14 Deindè recusari poterit iudex qui animi sui oppinionem aperuerit, vel votum suum propalauerit, resoluunt Maynar.decis.94 Menoch. cons.94.nu.14. Stephan.Gratian.d. cap.100.n.57. Valasc de Partit.cap. 9. num.21. Viui.decis.36. nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect.1526.

15 Recusari etiam potest iudex, vt suspectus si audit partem secreto, vel in aure secum alloquentem, nisi statim referat quod audiuit secretè. Vide Gregor.l.8. verbo A las orejas tit.4.part.3. Ludou.Rodolphin.post tract.de absoluta Principis potest. concl.8.per totam.

16 Arbiter iuris, potest recusari, prout iudicatũ refert Melch.Phœb. decis.77.à n.11.vbi n.16.extendit ad Decutiones. Garsi. Mastrill. Siciliæ decis.91.n.7. Cæs.Barzi.Bonon.decis.63.n.18.& 19. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit.63. de Comprom.n.394.

17 Caput Consilij suspectum (si amoueri non potest quin totum Consilium amoueatur) totum Consilium redditur suspectum, vide Menoch cons 94.n.11. Ioseph. Ludou, decis.108. Prosper. de Augustino in addit.ad Quarant. in Summa bullarij verbo Consilium prouinciale n. 12. Boer.decis.269.n.1.

18 Arbitratores suspecti allegati possunt Gar.Mastrill. d.decis.91.nu. 4. & 7. Anton. de Ajerue in tract. de Partitione bonorum p. 1. cap. 4. n.9. Camill.Borrell. de Comprom. §.2.glos.4.n.145.& § 4.glos.3.n.2. & nouissimè d.tit.63.n.395. cum seqq.

19 Similitudo nominis non inducit suspitionem; sed quandam affectionem ex l.Cum filius §.Pater ibi nepoti meo plus tribuas in honorẽ nominis mei ff. de legatis 2. vide Tiraq.ad l.5.connub.n.27. Rebuff. de Verborum signifi.pag.508.Gonzal.ad reg 8.Cancel.glos.8. nu.104. Sic etiam de patria Rebuff. de reprobar.testium n.359. & Nauar. in cap.Cum contigat 10. causa nullit. n.4. Fr.Ludou. Mitand. de Ordine iudic.q.4.art.6.in fine. Sic etiam similem causam habens est suspectus, vt per Bonacos. Commun. crimin. p.1. verbo Similitudo fol.152. Mascard.de Probation concl.1357.n.54. Bobadil.in sua Politica lib.5. cap.2. num.53.

20 Scholaris si habeat suspitionẽ contra aliquem Doctorem, seu Chãcellarium, in examine suo potest eum, vel eos, qui sibi existunt, suspecti recusari. Vide Perez l.1. vers.Itẽ

recu-

recusari tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 567. Rebuff. de priuilegijs scholast. priuil. 87. & 88. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in præLud. n. 196.

Amicitia inducit causam recusationis

21 Amicitia inducit causam recusationis si sit maxima, vide Tiraq. de pœnis temper. causa 21. n. 5. Maran. de Ordine iudic. p. 6. actu 2. nu. 71. pag. 427. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ art. 9. glos. Vni. nu. 29. Bellacomb. tom. 1. Communium Opin. lib. 3. titul. 1. de Iudic. n. 142. pag. 370. Stephan. Gratian. d. cap. 100. n. 19. & cap. 200. n. 2.

22 Inimicus iudex etiamsi dolo pattis, recusatur ex Rebuff. d. glos. Vni. n. 13. cum seqq. & n. 16. quamuis non sit inimicus capitalis, vel esset inimicus vtriusquè partis, & nu. 20. quod etiam recusatur si crebro cum inimicis conuersaretur ludendo, bibendo, & cum illis pernoctando.

23 Indè iudex, qui differt partem salutare, ptout antea solebat, potest vt suspectus recusari, vide Dom. Gar. Mastrillo Siciliæ decis. 151. nu. 49. p. 2. Srephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 284. nu. 26. cum seq. & tom. 3. cap. 538. n. 57. Et inimicitia præsumitur quando quis non alloquitur, nec salutat eum, quem priùs alloqui, & salutare solitus erat ex Farin. in Praxi crimin. q. 49. n. 54.

24 Quid si deniq; recusentur omnes vt suspecti, adeo quod non inuenitur qui possit iudicare? Dic quod non poterit vltra numerum tertium recusare propter infinitatem vitandam arg. cap. Licet dilectus de restib. vbi Felin. in fine. Et recusans omnes suspectos de ciuitate præsumitur facere in fraudem Perez l. 1. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 566. Gregor. l. 22. glos. *Por si mismo*, tit. 4. part. 3.

25 Princeps potest remouere suspitionem, & committere causam ea remota. Vide Rebuff. de Recusat. in præfat. q. 3. num. 9. Robert. de attent. in præfat. num. 67. Azeued. l. 1. num. 2. tit. 16. lib. 4. nouæ Recopil. Petr. Anton. de Petra in tract. de absoluta Principis potest cap. 6. n. 35. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. nu. 186. cum seqq. Melchi. Phœb. decis. 77. num. 7. cum seqq.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Exceptio suspicionis debet allegari ante litem contest.

1 In text. ibi (*antes que responda à demanda principal*) Concordant l. Aper tissimi ibi antequam lis inchoetur Cod. de iudic. c. Pastoralis vbi glos. & Doctor. de Except. & Ord. tit 49. §. 1. infra hoc libro. Vide Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ art. 1. glos. 2. Perez l. 1. vers. Ista exceptio titul. 5. lib. 3. Ordin. pag. 572. Viui. Neapol. decis. 390. n. 8. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 198. Bonacos. to. 1. Comun. Opin. lib. 3. tit. 1. num. 187. pag. 373. Soar. de Paz in pract. p. 1. tom. 1. temp. 10. nu. 18. Cou. Pract. cap. 26. num. 2. Amar. Roder. in Ptact. cap. 10. num. 70. D. Barbos. in l. Si quis ex aliena num. 74. & 79. ff. de iudic. Cardos. in Praxi iudicum verbo Recusatio num. 1. & verbo Iudex num. 22. Mynsing. cap. Quoniã contra 11. num. 61. de Probar. Ruland. de Commissar. lib. 2. cap. 15. ante num. 9. p. 1. Rebuff. in tract. de Exception. num. 254. vbi asserit cum Bald. quem citat recusationem iudicis esse ianuam defensionis, & si non compareat reus potest postea recusare iudicem procedentem ad vlreriora, licet facta valeant. Vide Surd. decis. 26. num. 14. Cabed. 22. num. 8. cum seq. p. 1. Fr. Ludou. Miranda de Ordin. iudic. q. 20. artic. 2. conclus. 1.

2 Recusatio iudicis potest á partibus renuntiari Perez ad l. 1. versic. Quæro 9. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 567.

Minor post sententiam latã potest iudicem recusare per restit.

3 Minor tamen etiam post sentẽtiam latã potest iudicem recusare per viam restitutionis, vide Palat. in repet. cap. §. 25. num. 9. v ersf. Ampliauis quinto. Gutier. Practic. lib. 1. q. 52. ad finem, faciunt traditæ per Innocent. & scribentes in cap. coram de in integrum rest. Cou. Pract. cap. 26. num 4. Menoch. remed. vlt. retin. num. 55. & faciet tit. Cod. Si aduersus rem iudic. & Ord infra tit. 88. in princip. & ita iudicatum audiui in Senatu Supplicationis in causa monasterij Dominæ nostræ à Gratia vrbis Olysiponensis. Restituitur enim ob omissam suspitionis allegationem, vide Vincet. de Franc. decis. 431. quem refert Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 83. in fine Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q 14. num. 30.

4 In text. ibi (*saluo se houuer suspeição de nouo, &c.*) Vide Mascard. de Probat. concl. 952. nu. 35. Bernard. Muscatel. in sua Praxi aurea ciuili Neapol. p. 2. glos. Competens nu. 55. Amat. Roder. d. cap. 10. num 70. Ea enim quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio l. de ætate § Ex causa ff. de Interrog. action. Et super hoc deferendum iuramentum ab ipso recusato ex notatis per Speculat. lib. 1. tit de Recusat. §. Effectus nu. 31. Aufrer. in tract. de Recusat. pen. quæsito. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100 n. 31 vbi n. 32 ampliat etiam post conclusum in causa, dummodo causa recusationis habuerit ortum post conclusionem.

5 Limita si iudex sit electus de eiusdem patris consensu per text. in Auth Offeratur Cod de litis contest. & in cap. Cum olim de causa possess. qui tamen intelliguntur secundùm Panorm. ibi nisi ex noua causa. Vide Alex. in l. Quia poterat n. 5. ff. ad Trebel. Marant de Ordine iudic. p. 6. actu 2. num. 76. pag. 427. Mascar. d. concl. 952. n. 42. Azeued. ad l. 7. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. nu. 62. Valasc. de Part. cap. 9. n. 23. & 24.

6 In text. ibi (*porque pareça hauer consentido no juyz*) Comparendo postea coram eo, & prosequendo litem arg. cap. Gratum de Officio deleg. resoluunt Marant. de Ordine iudic. p. 6. actu 2. vers. Recusatio nu. 75. Amat. Roder. in Pract. cap. 10. nu. 69. vers. Contrariam, Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 100. n. 27. vbi n. 28. limitat si fuit facta potestatio de nõ consentiendo. Idem si pars sciat procuratorem à se constitutum respondere, & non contradicat, quia redditur validum quidquid gestum fuerit ex Palat. in repet. rub. §. 68. nu. 25. Vnde remedium hoc contra iudicem suspectum quod recusari valeat à partibus renunciari porest, vt cum Perez resoluit Amat Roder. d. cap. 10. n. 69.

7 Dubitatum fuit in supremo Senatu, *se o juyz, posto que recusado, ou julgado de sospeito, podia cometer em audiẽcia a hum aduogado os requerimentos que se fizerem sobre a causa, em que está recusado. Iulgouse no anno de 1611. que o podia fazer, porque nisso não se exercitaua jurisdição*, teste Melch. Phœb. tom. 1. Aresto 11.

AD §. I.

Vide Mascard. de Probat. concl. 956. n. 6. Adde etiam quod vbi suspicio esset iuris non indiget recusatione, quia tunc sententia est nulla, quamuis non opponatur, nisi post sententiam secundùm Bald. in l. Eos in 1. nu. 4. Cod. de Appellat. quem refert

refert Iaſ. in l. Qui iuriſdictioni n. 7. ff. de Iuriſd. omnium iudic. Felin. in cap. Cum ordinem n. 13. de Reſcrip. & Abb. in cap. Cum veniſſent de Iudic. Gregor. ad l. 22. verbo *Por ſy miſmo* in med. tit. 4. part. 3.

AD §. II.

In text. ibi (*primeiro porà a recuſação*) Similis Ordin. infra hoc lib. tit. 49. §. 1. vbi dicam.

AD §. III.

Vide Gerard. lib. 1. controuerſ. forenſ. diciſ. 99. Auend. lib. 2. ad leges Prætor. cap. 23. n. 13. verſ. Tertiũ quicquid tenuerit, Bart. conſ. 105. n. 5. imò poſſe iudicem recuſari reſpectu futurarum litium per l. 1. Cod. Si quacunque præditus poteſt. In notorijs criminibus, quæ certam, & determinatam habent in iure pœnam, non poteſt iudex recuſari vt per Farin. in Praxi crim. q. 21. n. 129.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*declarando a cauſa, porque o entende recuſar*) Quæſtionem decidit hîc legislator ſatis controuerſam inter Canoniſtas, & Legiſtas, & amplexus eſt illorum opinionem, quæ tenent ſuſpitionis cauſam eſſe exprimendam, obſeruat gloſ. verbo Recuſare in vlt. intellectu l. Apertiſsimi Cod. de Iudic. Specul. ſub tit. de Recuſat. §. Qualiter nu. 5. Vide tamen Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ ſub tit. de Recuſation. art. 1. gloſ. 5. Perez l. 1. art. 5. lib. 3. Ordin. pag. 565. Cardoſo in Praxi iudicum verbo Recuſatio n. 4. Lancelott. de Attent p. 2. cap. 6. nu. 24. Farin. lib. 1. conſ. 17. nu. 16. p. 4. Amat. Roder. in Practica de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum cap. 10. n. 45. Montalu. l. 9. tit. 7. lib. 1. fori in gloſ. 1. Ceuall. commun. q. 347. Cou. Pract. cap. 25. n. 1. Nau. in cap. Cum contingat decima cauſa nullit. nu 1. Damhaud. in Praxi ciuili cap. 125. n. 19. Gail. lib. 1. obſeruat. 33. nu. 14. Fului. Pacian. de Probat. lib. 2. cap. 45. n. 89. P. Molin de Iuſtit. tom. 6. diſp. 23. nu. 2. Frat. Paulin. Berti. Lucenſ. in Praxi crimin. Regul. titul. 3. cap. Vni. n. 46. Alphonſ. a Villadie. l. 22. tit. 1. lib. 2. *del fuero juzgo* gloſ. 1. á num. 1. Tiraq. de iudicio in rebus exiguis pag. 47. verſ. Quid cum tractatur. Ozalc. Pedam. deciſ. 84. n. 6. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic. q. 20. art. 2. concl. 5. & 6. Morl. in emporio iuris p. 1. titul 2. in prælud. nu. 199. P. Sanch. de Matrim. lib. 7. diſp. 113. n. 8. Stephan. Gratian. Diſcept. Forenſ. cap. 100. n. 11. Curi. Philip. p. 1. § 7. n. 3.

2 Si tamen cauſa ſuſpitionis ſit manifeſta friuola iudex poteſt eam non admittere, ſed procedet in cauſa recuſatione nomine obſtante ex Abb. in cap. Cum ſpeciali in fine de Appellat. Perez l. 1. tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 569. Quarant. in Summa bullarij verbo Archiepiſcopi auctoritas pag. 60. Donat. à Fin. tom 1. Communium Opinion. lib. 3. tit. 1. n. 203. pag. 374. Farinac. d. conſ. 17. nu. 16. idem ſi notoriè ſit falſa ex Farin. in praxi crim. q. 21. n. 129.

3 In text. ibi (*deuelha logo intentar por palaura*) Deuiat à iure communi in gloſ. l. Appertiſsimi Cod. de Iudic. Cou. Pract. cap. 25. num. 1. Rebuff. d. tract. de Recuſat. art. 9. gloſ. 1. Azeue. l. 1. n. 12. tit. 16. lib. 4. nouæ Recopil.

4 In text. ibi (*per eſcripto*) Vide Auend. parte 2. Prætor. cap. 23. n. 12. in fine. Perez l. 1. verſ. 14. tit. 5. lib. 3. Ordin. *Recuſatio in ſcriptis proponẽda*

Ordin.pag. 565. & pag. 568. col. 2. Fr.Ludou.Mirand.de Ordine iudic. q.20.art.2.concl.3.Amat.Roder. in Pract.cap.10.n.47. Rebuff.in tract. Except.n.179. Ruland.de Commissar.lib.2.cap.15.ante n.9.p.1 Soar.de Paz in Praxi tom.2.p.1.cap.6.nu.26. Azeued.d.l.1.n.3. Mendez à Castro in Praxi Lusitan.lib.2. cap.7. Curi. Philip.p.1.§.7.n.2. Cardos.d. verbo Recusatio n.5. nouissimè Ceuall.in tract.de cognitione per viam violentiæ p.2.q.14. n.37. Et aduerte, *que primeiro que se venha com sospeição por escripto, se ha de auerbar, & não se fazendo assi, irà o juyz por diante, & valerà seu procedimento: & o juyz da sospeição, posta ao julgador, pode proceder nella, posto que o recusem de sospeito*, prout iudicatum refert Melch. Phœb. Aresto 82.

5 In text.ibi (*feita por aduogado*) Desumitur ex l. Dominica §. 32. & aduertit Cabed.p.1.decis.45.num.8. Quicquid de iure teneat Azeued d. l.1.n 3. Sufficit si aduocatus, causas suspicionis, alio scribente, dictet, & subscribat, nam paria sunt aliquid scribere, vel scriptis per alium, se subscribere ex resolutis per Anton. Gabri.lib.1.Communium Opinion. tit.de Præsumpt.concl.3. Cened.ad Decretal.collect.71.n fine.

6 Aduocatis maximè attendere debet, ne verba aliqua iniutiosa ponat, quæ si probare non poterit, tenebitur actione iniuriarum, vide Bajard.ad Clar. §. fin.q. 43. num.7. Caualcan. p.2.decis.28. nu.108. Farin.in Praxi crimin.p 3.q 105.n.233. cum seqq.pag mihi 472. Nec tenebitur iudex recusatus deponere positioni criminosæ ex Stephan.Grat. Discept.Forens.cap.100.nu.47. vbi citat Thesaur.decis.6.

7 In text.ibi (*& não poderà depoys nomear outras*) Si tamen minor fuerit recusans, vel alius, qui beneficio restitutionis vtatur, poterit post testes nominatos, alios nominare, & producere beneficio restitutionis iuxta reg.l.Minor 25.annis omissam ff. de Minorib. cum notatis per Ozasc. Pedam.decis.87.,nu.3. Azeued. l.4. n.4.titul.9.lib.4.nouæ Recopil. Sed contrarium in supremo Senatu anno Domini 1614. dicit iudicatum Melch Phœb. Aresto 60. *Senatus Supplicat. iudicauit.*

8 In text.ibi (*porque procedendo por esse mesmo feito, seràa nenhum tudo o por elle processado*) Nota quod ipso iure processus est nullus vbi iudex, proposita suspetione, procedit in causa ex Bart. & Alex. in l. Quia poterat ff.ad Trebel Felin. in cap.Pastoralis n.10.de except.vbi Abb.n.12. Perez l.1.tit.5.lib.3 Ordin.pag.566.Capell. Tholos.q.479. Pereg.Fabio nouiss. Roman.decis.295.n.1.p.3 lib.2. vol. 3. quem refert nouissimè Camill. Borrell.in Sum.decis.tit 42.num.31. Rebuff.tom.1.ad leges Galliæ tit.de Sentent.execut.art 3. n.1. Vanti.de Nullit.tit.ex defectu iuris.ord.n.140. Lancelot.de Attent p.2.cap.6. Kirchou. tom. 1. Commun. Opinion. lib 3.tit.1.n.168. Azeued.ad l.1. n.8. tit.16.lib.4.nouæ Recop. Seraphin. de priuilegijs Iuram.priuil.7. nu.21. nouissimè Ceuall. in tract. de Cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 14. n.3.11.& 12. Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib.2. cap.7. Amat. Roder.in Pract.cap.10. nu.54. cum sequentibus.

9 Intellige si recusans opponat de nullitate, cum quilibet actus tendẽs in fauorem alicuius, intelligatur eo opponente ex reg. l. Rescripta vbi glos.verbo Præbeatur, & ibi Ias.n 3. Cod.de Precibus Imper. Offer.cum alijs, de quibus per Stephan.Grat. Discept.

Discept. Forens. cap. 100. nu. 6. cum seqq. Inquisitio formata, vulgo, *deuassa*, per iudicem suspectum, aut inimicum est nulla, & illa annullata, interim dum alia de nouo fit carceratus, non relaxatur è carcere, quod iudicatum refert in supremo Senatu Melch. Phœb. decis. 77. à princ.

10 Illud tamen aduertendum est, quod si excipias de nullitate contra sententiam à iudice recusato latam non fidas in sola nullitate ex recusatione, nisi adiungas alia, quæ faciant ad merita causæ, & quæ probata conuincant te ius bonum fauore, sententia enim iusta, non retractatur prætextu nullitatis, nisi simul allegetur error, seu læsio, vel iusta causa grauaminis, ex Bart. in l. Si expressim ff. de Appellat. Roman. cons. 499. col. 5. Vant. de Nullit. p. vlt. n. 188. Afflict. decis. 262. num. 3. Gram. decis. 219. & decis. 237. & decis. 324. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 2. n. 17. Gonzal. ad reg. 8 Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. n. 170. cum seqq. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 16. n. 35. Valasc. de Iure Emphyt. q. 6. nu. 14. & cons. 65. n. 3. vers. Memorò, & de Partit. cap. 39. n. 72. cum seqq. & hæc est salutiferá Praxis, qua vtimur, quæ videtur desumpta ex text. in l. vlt §. vlt. ff. de eo quod metus causa, & faciunt quæ infra hoc lib. titul. 75. in Princip. & credo non admittendam resolutionem Acacij in comment. ad tit. ff. de Condit. & demonst. ad l. 1. ibi cũ dies certus nu. 21. asserentis quod si á notorio conster causas suspicionis contra iudicem per partem oppositas non obstare illis non attentis, potest iudex primitiuus ad vlteria in causa procedere.

11 Dubitatum fuit, *se nas sospeições se pode tirar por testemunha a parte per cujo meo se poem a sospeição ao julgardor. E se julgou no anno de 1614. que sy*, teste Melch. Phœb. Aresto 87. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD §. V.

1 Faciunt quæ Cou. Pract. cap. 26. num. 3. vers. Cæterum. Vincent. de Franc. decis. 431. n. 1.

2 In text. ibi *(mas naõ per procurador)* Nota quod in alijs casibus potest quis per procuratorem recusare iudicem ex glos. in l. Apertissimi verbo Recusare Cod. de Iudic. Debet tamen habere speciale mandatum, vt per Roman. cons. 220. Azeued. l. 1. n. 5 titul. 16. lib. 4. nouæ Recopil. Ioseph. Ludou. concl. 30. nu 7. Bernard. Græuæ. ad Pract Cameræ Imper. lib. 1. concl. 33. consid. 4. num. 4. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 44. Amat. Roder. in Practica cap. 10. nu 54. Æmill. Verall. decis. 168. nu. 2. & 3. lib 1. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 66. de Procurat. num. 183.

AD §. VI.

Concordat apud Hispanos l. 4. tit. 10. lib. 2. nouæ Recopil. Vide iatê Valasc. consult. 115. per totam. Cou. Pract cap. 26. n. 2. & nu. 3. vers. Cæterum. Steph. Gratian. Discep. Forens. cap 100. n. 32.

2 Dubitatum fuit, *se estando as partes louuadas em juyz, por ser sospeito o que conhecia da causa, se vindo depoys outro sem sospeita, se se auia de tirar a causa do juyz louuado.* Iudicatum fuit, quód non Portucal. Senatu anno Domini 1598. Iudic. D. D. Aluaro Vello, & Antonio Gomez Rodauallo.

3 In text. ibi *(para annular o desembargo, ou sentença)* Quamuis iudex si mortuus ex Cabed. p 1. decis. 45. n. 7.

AD

AD §. VII.

1 In text. ibi (*for julgado de sospeito*) Si tamen prætor aliquis ad aliquem casum criminalem datus à Rege tanquàm suspectus recusetur loco illius, solus Rex alium substituere potest, & si contingat ab illo grauamē interponi debet pertinere ad Senatores grauaminum, non ad prætorem criminalem, ita constitutum fuit Portucalensi Senatu die 12. Iulij anno Domini 1584. lib. 3. Sphæræ fol. 209.

Senatus Portucal. statuit.

AD §. VIII.

1 In text. ibi (*sem receber appellação, nem aggrauo*) Procedit in istis arbitris assumptis, in alijs autem iudicibus, secús ex Cabed. p. 1 decis. 107. nu. 2. vbi dicit quod poterit à sententia supplicari, ab interlocutorijs tamen latis, in discussu processus, per iudicem suspicionum, potest aggrauari ad superiorem vt per Ozasc. decis. 25. n. 14. Surd. decis. 27. n 10.

2 In text. ibi (*saluo quando julgarem que algum juyz he sospeito, &c.*) Aduerte quod á iudice suspecto non potest recedi per appellationem, ratio est quia immediata causa appellandi est ipsum grauamen vt in cap. Vt debitus, & in cap. dilecto de appellat. Sed hic, qui non est mihi suspectus, me non grauat, debeo ergó eum recusare, & si recusationem non acceptat, possunt ab eo appellare, quia grauat me, non recipiendo recusationem legitimam, vt in cap. Super quæstionum in fine de Officio deleg. Vide Bernard. Græuæ ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 33. n. 4.

3 In text. ibi (*poderà tirar instrumento daggrauo*) Nota quod iudex per sententiam superioris remotus, tanquam suspectus vni partium potest ab huiusmodi declaratione aggrauare. Ita Surd. cons. 271. n. 20. Lancelot. de Attent. recusat. pendente p. 2. cap. 6. nu 54. quos refert, & sequitur Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 48.

4 In text. ibi (*para o Corregedor da Comarca*) Si causa principalis coram iudice pupillorum tractetur, dic granamen interponendum ad prouisorem, ita iudicatum fuit sententia supremi Senatus.

5 Aduerte quod iudex recusatione proposita, aut iudicata, non potest iudices nominare ad causā principalem, vt per Melch Phœb. decis. 90. à princ. vbi nu 20. ad hoc quod eo ipso, quod iudex ordinarius est suspectus, remanet etiam suspectus ab eo delegatus.

AD §. II.

1 De iure etiam communi, iudex recusatus potest compelli responde re super articulis suspicionum vt tenet glos. celebris in cap. 1. de Excep. verbo Siue confessi, vers. Et est argumentum, vide Aufrer. de Recusat. q. 9. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tit. de Recusat. art. 1. glos. 3. nū. 5. Caualcan. decis. 28. nu. 109. & apud Hispanos idem constitutum est l. 7. tit. 10. lib. 2 nouæ Recop.

In antiq. Extrau. quæ incipit in la ſospeição. §. 6.

2 Limita primò, nisi recusaretur ob crimen, quia tunc non tenetur se ipsum prodere, vide Aufrer. d. q. 9. ad finem, Thesaur. decis. 6. Curi. Philip. p. 1. § 7. n. 25. Moll. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. n. vlt.

3 Limita secundò, si positiones suspicionis contineant turpitudinem, quia non tenetur recusatus illis respōdere glos. in l. Qui iurasse §. Si pater verbo Acquisiti ff. de Iureiur.

Padil.

Padil. in l. 2. num. 59. Cod. de Rescind. vend. Ioan. Garci. reg. 39. numer. 11. Azeued. l. 1. nu. 1. tit. 7. lib. 4. nouæ Recop.

4 Limita tertió si in his suspicionibus ageretur de dolo, quia non tenetur deponere, sicut nec criminosa ex Bart. in l. 1. col. 2. vers. Scias tamen Cod. de pœna iudicis qui male iud. Perez ad l. 2. vers. *Por confesso*, tit. 4. lib. 3. Ordin.

5 In text. ibi (*& não dando dentro nelles seu depoimento, &c.*) Intellige cũ iuramento, quia qui nõ iurauit non videtur perfecte deposuisse ex Bald. in l. 2. §. Quod obseruari Cod. de iure iur. propter cal. & resoluunt Bellacomb. to. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit 19. num. 285. pag 302. Bernard. Græuæ ad Practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 80. nu. 2. qui etiam tenẽt quod vbi elapsus est terminus præfixus, sicut præsens trium dierum, non admittitur purgatio moræ. Et paria sunt non facere, aut minus sufficienter intra tempus statutum, cap. Si quis iusto vers. Si autem nullus iuncta glos. verbo Admiti de Elect. lib. 6. Tirap. de Retract. lig. §. 1. glos. 10. num. 93.

AD §. XVIII.

Vide Cabed. p. 1. decis. 64. num. 7. quod Senatores iuramento possunt se eximere à munere iudicandi.

AD §. XIX.

In Regno Aragoniæ Iudex recusatus potest cognoscere de suspicionibus alterius coniudicis simul recusati in eadem causa, & refert decisum Ioseph. de Sesse decis. 200. quem citat nouissime Aloys. Ricci p. 5. collectan. 1526. in fine.

In text. ibi (*logo seu parceiro fica sospeito*) Dubium fuit an hæc Ordinatio habeat locum in duobus ædilibus constitutis iuxta formam Ordin. lib. 1. tit. 67. §. 13. cum sequenti? Et videtur in illis non procedere quia Ordin. hæc loquitur in duobus iudicibus ordinarijs, iubetque recusato vnó ex his & habito pro suspecto, vt alter etiã suspectus remaneat, & causa ad iudices anni transacti deuoluatur, in ædilibus autem licet vnus sit suspectus non ideo alter etiam suspectus manet, imo potest procedere sine coædili, quia causæ ad ædiles spectantes breuiter, & sine processibus longis terminari iubentur ih Ordin. d. lib. 1. tit. 68. § 2. Nec verba huius Ordin. conueniunt ædilibus cum de iudicibus ordinarijs tantum agat, & cui non conueniunt verba huius Ordin. nec etiam conuenire debet eius dispositio ex l. 4. §. Toties ff. de Damno infecto, & l. mæuia ff. de Manumis. testam. l. Ita autem in princip. vbi Bart. ff. de Administ. tutor. Gutier. cons. 1. num. 8. & Pract. lib. 3. q. 17. num. 327. Et si hæc Ordin. voluisset vt idem seruaretur in ædilibus, expressisset, iuxta reg. l. Vnica §. Sin autem ad deficiẽtis Cod. de Caducis toll. cap. Ad audientiam in 2. de Decimis, ideoque vno ædili suspecto bene poterit alter de causa cognoscere, non obstante dispositione huius Ordin. loquentis de iudicibus ordinarijs.

AD §. XXI.

1 In text. ibi *passado o qual tempo. &c.*) Illo enim finito sententia lata super suspicionibus est nulla ex Vezin. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. tit. 1.

Senatus Supplic. iudicauit. tit.1,num.27. pag.375. Et in supremo Senatu anno Domini 1617. iudicarum fuit huiusmodi 45.dies currere de momento ad momentum, teste Phœbo Aresto 67.

2 Quid si culpa arbitri non fuit terminata suspicio intra istos dies an teneatur arbiter ad interesse? Videtur quod sic ex Batt.in l.fin.nu.2. ff.de Varijs & extraord.cognit. Farin.in Praxi crimin.p.3.q.111.n.538. & nu.555.

3 Quod si recusans aduersarij facti fuit impeditus? Dic illi non currere huiusmodi tempus prout resoluunt Cassad.decis.9.de appellat. Tiraq. de Retract. lig. § 12. glos. 2. num 1.& 2.Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo Læsis num.19. Mascard.de Probat. conclus.1229. numer.89.cum seqq.&cōcl.1236.n.40. Sed hoc non obstante contrarium apud nos seruandum est ex epistola Missa nomine Regis nostri inuictissimi ad Cancellarium Senatus Portucalensis anno Domini 1605. cuius tenor talis est. *Don Phelippe per gracia de Deos Rey de Portugal, & dos Algarues, daquem, & dalem, mar em Africa, Senhor de Guinè, &c. Faço saber a vos Lecenceado Luis Machado de Gouea do meu Conselho, Chanciller da Rellação do Porto, que vi â carta que me escriuestes sobre as duuidas que tiuestes na Rellação. E quanto a primeira se por algũa via pode ser prouido nos quarenta & cinquo dias o rebusante, que poem suspeição, ainda que não estè por elle, saluo da restituição, que logo a ordenação declara, para a qual se derão quinze dias, porque glosando vos hũa sentença em que dauão mais tempo que a Ordenação, por se dizer, que não estiuera pello recusado, se não polla parte mandarão os do aggrauo, que sem embargo da glosa passasse a sentença pella Chancellaria: mandei communicar esta duuida no Desembargo do Paço, & parece, que a glossa que puzestes foy bem posta, & conforme a ella se deue proceder da quem diante, & assi o notificareis aos Desembargadores, que cumprão inteiramente a Ordenação que em este caso falla.*

4 Si tamen feratur sententia finalis intra 45. dies, & postea excipiatur contra sententiam poterit de exceptionibus cognoscere non obstante quod lapsi sint, prout iudicatum dicit Cabed.p.1.Aresto 21.

AD §. XXII.

1 In text.ibi (*se contarão do dia que a suspeição for actuada*) Non â die intimaræ recusationis, sed à die quo á recusante tradita fuit actuario, vel scribæ, vt eam in acta referre, quam tenetur recusans offerre in proximo sequentis iudicij die iuxta Ordin. supra §.4. si autem negligens fuerit in prosequendo sibi imputet, quia ista lex prorogationem termini omnino substulit per verba geminata relata tam ad iudicem recusatum, quam ad iudicem qui de suspicione cognoscit, de iudice recusato haberur in §.præced.vers. *Passado o qual termo*, & de iudice suspitionū habetur hoc, ibi *o Iuyz que della conhecer não va por ella mais em diante, &c.*

2 In text.ibi (*& somente per via de restitução*) Ita Vincent. de Franch. decis. 431. quem refert Aloys.Ricci in collect. decis. collect.183. in fine Cald.Pereira in l. Si curatorē verbo Læsis nū.16.Valas.conf.112 n.fin. In regno tamen Castellæ negatur minoribus restitutio in materia suspicionum ex l. 16. tot. 10. lib. 2. nouæ Recop. vbi Azeued. pag. mihi 171. Perez l.1.tit.5.lib.3. Ordin pag.565.

AD

AD §. XXIIII.

In text. ibi (*com embargos ao procedimento das suspeições, &c.*) Illa sunt impedimenta quæ possunt obijci acceptioni suspicionum, quia scilicet illatum materia antiqua est, vel quia recusans approbauit personã recusari, quo casu non potest allegare iudicem suspectum, si tamen iudex processit contra recusantem, qui apparuit causa procedente, & statim illum recusauit, non ob id dicitur illius iurisdictioni consentire prout resoluit D. Barbos. in l. Si quis ex aliena num. 24. & 79. ff. de Iudic. & facit doctrina Bald. in l. Si quis ex consensu nu. 7. Cod. de Episcop. aud. de qua Surd. decis. 26. nu 4. Cabed. p. 1. decis. 22. nu. 8.

AD §. XXVI.

Deuiat à iure communi, quo attento poterat iudex recusari, non obstante quod causa inimicitiæ procederet culpa, & facto recusantis, vt docent Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tract. de Recusat. art. 9. glos. 1. à nu. 11. Menoch. de Præsumpt. lib. 1. q. 49. num. 54.

AD §. XXVIII.

1 Deuiat etiam à iure communi quo attento huiusmodi executores poterant recusari ex glos. verbo Debuisset in cap. Nouit de Appellat. vbi Imol. Abb. & alij Perez ad l. 4. vers. Dubitari tit. 8. lib. 3. Ordin. & l. 1. dub. 11. tit. 5. eod. lib. 3. pag. 567. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 6. n. 12. Nau. in cap. Cũ contingat causa 10. nullit. num. 9. de Rescript. Flores Vaz. lib. 1. quæst. 4. num. 43. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 14. à nu. 38. Et circa iudices partionum idem disponit Ordin. infra lib. 4. tit. 96. §. 25.

2 In text. ibi (*tem as partes outros remedios, &c.*) De quibus per Ordin. infra hoc lib. tit 76. vbi dicam, quibus remedijs cessantibus iudex potest recusari, vt ex prædictis verbis colligitur, & ita iudicatum audiui in Senatu Suplicationis.

3 *Determinouse, que não procedia esta ley quando Sua Magestade cometer a hum contador ou outra pessoa que proceda executiuamente como costuma a mandar sobre fintas, ou em outras semelhantes materias, porque a este tal executor se pode por sospeição. E esta Ordenação somente tem lugar, & se pratica quando se fizer execução per sentença*, teste Melchi. Phœb. tom. 1. Aresto 10. *E que ao juyz dos Residuos que procede executiuamente nas contas dos testamentos, & obrigação dalma se não possa por sospeição*, dicit iudicatum Melchi. Phœb. Aresto 94. Senatus Supplic. statuit. Senatus Portucal. iudicauit.

AD §. XXIX. & vlt.

Vice Garci. de Expensis cap. 24. num. 25. & num. 27. vers. Quinimo. Schou. de Ratiocin. cap. 8. à nu. 13. Ayora de Partit. p. 1. cap. 4. à nu. 19. Valasc. eod. tract. cap. 9. à nu. 17.

Ad tit. 22. Ordin. Regiæ.

Das cauções em que sospeições se porão.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*sem primeiro depositar cinquoenta cruzados*) Non procedit in procuratore Regio prout iudicatũ refert Cabed. p. 2. decis. 119. nu. 27.

Senatus Supplic. iudicauit. 2 Coram Pro rege huius Regni constitutum fuit, *que os que são pobres, que a casa da sancta Misericordia liura por sua pobreza ser notoria, sem outra justificação, nas suspeições q̃ puzessem não depositassem caução, nem a casa da Miseri cordia que corre com o liuramento dos dittos pobres*, teste Melchi. Phœb. to. 1. Aresto 12.

AD §. I.

Senatus Supplic. statuit. Iudicatum fuit in supremo Senatu, *que não era obrigado o que recusa o contador da fazẽda de sua Magestade depositar dez cruzados de caução, saluo nas causas que a o ditto senhor pertence*, teste Melchi. Phœbo to. 1. Aresto. 76.

Ad tit. 23. Ordin. Regiæ.

Das suspeições postas aos tabelliaes. &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

In text. ibi (*& tudo o que scriuão suspeito tiuer escrito, &c.*) Nota quod acta confecta post recusationem sunt nulla, & ad recusandum actuarium leuior causa sufficit, quã in iudicibus vt per Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. num. 53. vbi nu. 58. resoluit solo iuramento recusantis probari suspicionẽ actuario intentatam, & vide Cabed. decis. 45. in fine p. 1.

AD §. I.

In recusatione tabellionis sufficit iuramentum pro causa. 1 Vide Montalu. in repert. verbo Tabelliones Cameræ Regiæ, Gregor. l. 22. in glos. magna tit 4. part. 3. Azeued. l. 1. nu. 19. tit. 16 lib. 4. nouæ Recop. Auend. ad cap. 23. Prætor. nu. 13. Perez l. 1. vers. Quæro 8 tit. 5. lib. 3. Ordin. Baptist. Azini. in Pract. §. 14. cap. 26. num. 1. Æmil. Verall. decis. 7. num. 2. lib. 1. Aldobrand. nouiss. Rom. decis. 604. nu. 1. lib. 1 vol. 1. Amat. Roderi. in pract. de modo & forma videndi seu examinandi pro cessum cap. 10. nu. 51. nouissime Camill. Borrell. in summa decis. tit. 60. num. 221.

2 In text. ibi (*faça logo passar o feito ao outro escriuaõ*) De stylo Curiæ Romanæ, & Hispaniæ ita fit in recusandis notarijs. Vide Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 15. num. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. contra nullit. nu. 100. Stephan. Gratian. Discep. forens. cap. 100. nu. 59. & 60.

AD §. VLT.

1 Hæc ordinatio in sua ratione videtur tantum procedere in Reis, & non in actoribus, quia erga reos potest dari iste excessus, & ratio legis est anima legis l. Cum pater §. Dulcissimis de legat 2. & quælibet dispositio restringitur ad terminos rationis ex Surd. de Aliment. tit. 4. quæst. 17. num. 12. & decis. 19. num 5. maxime, quia hæc Ordin. facta fuit in fauorem actorum contra reos, & id quod fauore alicuius introductum est non debet in eius odium retorqueri ex l. Quod fauore Cod. de legib. Sed in contrarium fuit quia Ordin. loquitur generaliter, & sine distinctione accipienda est l. Non distinguemus 37. in princip. ff. de receptis arbitr. l. De pretio vbi glos. ff. de public. in rem act. Rursus quia adhuc possunt dari eædem rationes, potest enim victor causam executionis protelare in vexationem executati, potest etiam iudex & notarius executionis modum excedere, á quo erit neces-

necessariũ victori appellare, vt alijs iuris remedijs vti ad impugnandum excessum.

2 In text. ibi (*porque excedendo elles o modo, &c.*) Intelligitur in terminis Ordin. hoc lib. tit. 86. §. 20. & non quando sumuntur testes super exceptionibus & articulis liquidationis in quo non dantur remedia d. §. 20. prout intelligendum dicit Mẽdez à Castro in Repert. Ordinar. verbo *Suspeição* in princ.

Senatus Supplicat. iudicauit. 3 Et anno Domini 1616. in Senatu supplicationis iudicatum fuit, *que nas liquidações em que ha artigos & contrariedade se pode intentar sospeição*, teste Melchi. Phœb. Aresto. 12.

In antiq. tit. 23.

Ad tit. 24. Ordinat. Regiæ.

Que não julgue julgador algum em seu feito ou de seus parentes, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Nullus potest in causa propria sibi dicere. 1 Desumitur ex l. Iulianus in 2. ff. de Iudic. l. Qui iurisdictioni ff. de Iurisd. omnium iud. l. Vni. Cod. Ne quis in sua causa. Vide Gregor. l. 10. verbo Sobre, tit. 4. part. 3 & l. 5. verbo Amiguos, tit. 24. part. 4. & l. 14. verbo No deuer, tit. 14 part. 5. Marant. de Ordine iudic. p. 6. actu 2. princ. num. 32. Vanti. de Nullit. tit. ex defectu iurisd. Ordin. nu. 93. Viui. Neapol. decis. 223. num 2. & 3. Surd. cons. 47 nu. 1. & 2. & cons. 50. num. 9. & cons. 193. nu. 3. & 6. Valasc. cons. 173. nu. 19. Cardos. in Praxi iudicum verbo Recusatio, num. 13.

2 Limita primò in ijs quæ sunt iurisdictionis voluntariæ ex Ias. in d. l. Qui iurisditioni nu. 8. vers. Quarto. Succin. reg. 203. incip. Iudex in causa sua vers. Primo fallit. Rebuff. in tract. Nominat. q. 12. nu. 24 Trentasinq. d. resolut. 5. num. 16.

3 Limita secundò si consuetudo sit iudicandi in causa propria, quæ valida est vt per Auend. de Exequẽdis mand. p. 1. cap. 11. num. 5. Surd. cons. 465. nu. 10. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 4. num. 28. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 5. nu. 22.

4 Limita tertiò in arbitratore, secus in arbitro, vide P. Molin. de Iustit. tom. 6. disp. 39. num. 9. Alexand. Trenrasinq. Vari. lib. 2. tit. de Iudic. resolut. 5. nu. 10.

5 Limita quartò in Episcopo in causis suæ ecclesiæ, vel Episcopatus, secus quando causa est personalis. Ita Surd. cons. 50. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 5. num. 7. post. Rodoan. Nauar. & Capic. Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Episcopus vers. 34. pag. 155. D. Mart. in votis nouis. decis. voto 57. num. 23. de Rege etiam affirmatiue, Cabedus decis. 76. num. 1. p. 2. & de quolibet superiorem non recognoscente Alexand. Trentasinq. d. resolut 5. nu. 1. cum seqq.

6 Limita quintò in notorijs in quibus potest iudex ius sibi dicere in causa propria, vide D. Barbos. in l. Si de vi num. 143. ff. de Iudic. & Alexand Trenrasinq. Variar. resolut. lib. 2. tit. de Iudicijs resolut. 5. nu. 6.

7 Limita sextò in iniurijs iudici illatis de quibus iudex ipse cognoscere potest, & punire inferentẽ vbi probabiliter constat sibi intuitu officij illatans. Vide Tiber. Decian. tract. crim. lib. 4. cap. 42. num. 1. & lib. 7. cap 38. num. 15. Franc. Viui. Neapol. decis. 278. num. 2. Farin. in Praxi crimin. quæst 17. num 46. Alexand. Raudens resp. 50. nu. 81. vol. 1.

Ludou. Schrad. de fœudis p. 10. sect. 1. num. 110. Martin. Monter. Aragoniæ decis. 14. sub nu. 32. vers. Sicuti aliàs Surd. cons. 50. num. 17. & cons. 286. n. 14. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 5. à num. 6.

8 In text. ibi (*Nenhum julgador conhecerá nem julgarà*) Si contrarium faciat acta sunt nulla ex Ias. in l. 1. §. Sublata lect. 2. num. 11. & 12. ff ad Trebel. & in l. Patre furioso nu. 39. ff. de his qui sunt sui, & in l Qui iurisdictioni num. 6. ff. de iurisd. omnium iudic. Et quando lex aliquid prohibet simpliciter intelligitur apponere clausulam annullatiuam si contra fiat, quod per multa iura quæ citat ita resoluit Hippol. cons. 24. à num. 27. Tiraq. in l. Si vnquam verbo Reuertatur à nu. 58. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 7. in princip. num. 1. vbi resoluit quod licet lex, consuetudo, vel statutum prohibeat fieri actum vel contractum, & non procedat vltra annullando, tamen actus est nullus, faciunt quæ Cald. Pereira de Potest. nomin. cap. 1. num. 51. & de Resolut. emphyt. cap. 3. num 1. in fine. Sed necessarium esse vt à parte opponatur ita vt si non opponatur posse esse iudex in causa sua & suorum resoluit Trentasinq. d. resolut. 5. numer. 25.

9 In text. ibi (*ou cousa que a elle pertença*) Procedit quando causa ita est sua, vt in ea proprium commodum prætendat vt per D. Barbos. in l. Si quis ex aliena num. 114. ff. de Iudic.

10 In text. ibi (*dentro do quarto grao*) Dummodo non sit æqualiter coniunctus vtrique parti ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. num. 16. Amplia si sit maxima amicitia inter eos, de quo, vide Marant. de ordine iudic. p. 6. actu. 2. num. 71. pag. 427. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ artic. 9. glos. Vni. num. 29. Tiraq. in l. Si vnquam verbo Susceperit num. 29. & 37. Bellacomb. tom. 1. Comun Opin. lib. 3. tit 1. nu. 142. pagin. 370. Amicitia similis est consanguinitati proximiori ex Rebuff. de priuilegijs schol. priuil. 104. Tiraq. de pœnis temp. causa 22. Menoch. lib. 4 de Præsumpt. quæst. 89. num. 69. & 70. P. Sanch. de Matrim. lib. 6. disp. 26. num. 2. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 20. á. num. 2. Et quæ disponuntur in consanguineis censentur disposita in amico intimæ amicitiæ Menoch. de Arbitr. casu 88. num. 59. & de Præsumpt. lib. 3. q. 124. num. 28. Farin. in Praxi crimin. q. 13. à num. 31. Limita tamen huiusmodi ampl. si detur pars coniunctionis, vel amicitiæ ratio Menoch. de Arbitr. casu 152. num. 8. Stephan. Gratian. d. cap. 100. nu. 17.

Amicitia similis cõsanguinitati.

11 In text. ibi (*em quanto durar o cunhadio*) Soluto enim matrimonio affinis non seruat amorem ex glos. in l. Sed hoc ita ff. de Re iudic. Etiamsi remaneant filij ex Franc. Milan. decis. 15. quem refert Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 83. vers. Et an iudex.

12 In text. ibi (*que algum official dáte elle aja com outrem*) Non procedit si lis oriatur inter duos officiales iuxta reg. l. Non solum, §. De vno off. de Ritu nupti.

13 Non procedit etiam in aduocatis prout iudicatum fuit Portucalensi Senatu in causa Licenciati Ludouici à Sousa cum Petro Machado de Miranda Vimaran. per D.D. Guasparem de Figueiredo Homé, & Bernardum Fernandez Tinoco, & tenor sententiæ talis est, *Acordei, &c. aggrauado he o aggrauante pello*

Senatus Portucal iudicauit.

Corre-

Corregedor em declarar não poder ser conuindo ante o Iuyz, prouendo em seu aggrauo vistos os autos, & como o procurador he reputado por official de justiça para effeito de se deuassar delle como dos mais officiaes, & não para os mais casos, como por estilo està interpretado. Mando responda ante o Iuyz ante quem serue. Porto 22. de Iunho de 604. Scriba Francisco da Guerra.

14 In text. ibi (*saluo se à parte contraria consentir*) Expresse scilicet, quia, tacitus consensus non sufficit, aliter enim sententia nulla iudicabitur, ita iudicatum, vidi Portucalensi Senatu anno Domini 1586. in causa Benedicti Gundicalui, & Petri de Freitas tabellionis Vimaran. Iudic. D D Ludouico Machado de Gouuea, & Hieronimo Cabral, Scriba Soeiro.

Senatus Portucal. iudicauit.

AD §. II.

1 In text. ibi (*segundo achar por direito*) Si pœna vero pro tali delicto nõ sit à iure determinata non poterit etiam in notorijs iudex cognoscere, ex text. in cap. Cum venissent de Iudic. resoluunt Kirchou tom. 2. Cõmunium Opin. lib. 9. tit. 25. num. 8. & 18. pag. 517. Bajard. ad Clar. q. 35. num. 31. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 39. n. 16. & seq.

2 In text. ibi (*no titulo dos que dizẽ, &c.*) tit. 50 §. 4.

In antiq. tit. 16.

Ad tit. 25 Ordin. Regiæ.

Em que maneira se procede contra os demandados por escripturas publicas, &c.

Instrumẽtũ est probatio probata.

1 INstrumentum est probatio probata. Menoch. cons. 29. num. 1. & cons. 380. num. 4. Surd. cons. 144. num. 15. Burg. cons. 29. num. 1. Pereg. cons. 75. in princ. & num. 5. lib. 1. Aldouin. cons. 63. num. 1. & cons. 70. num. 13. Gam. decis. 297. num. 1. Mascard. de Probat. concl. 906. & conclus. 1142. nu. 3. & concl. 1326. nu. 7. Hippol. in l. 1. §. Si quis ne quæstio num. 140. ff. de quæst. Flamin. de Resignat. tom. 2. lib. 11. q. 14. num. 42. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 64. num. 4. & 5. Cardin. Thusc. tom. 4. lit. I. concl. 257. Castill. lib. 2. quotidian. cap. 16. num. 4. Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 17. n. 5. Cald. Pereira quæst. Forens. lib. 1. q. 4. nu. 3. Farin. nouiss. Rotæ decis. 317. num. 2.

2 Instrumentum facit rem notoriam Gutierr. Pract. lib. 3. q. 17. num. 148. & 151. Tiraq. de Retract. lig. §. 2. glos. 1. nu. 19. cum seqq. Valas. cons. 154. num. 26. & 27. Flamin. de Resignat. lib. 13. q. 5. num. 150. Farin. in Praxi crimin. p. 1 q. 21. num. 23. & nõ facit rem liquidam quando operatur aliquid, vt per Surd. de Alim. tit. 1. q. 110. num. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 63. num. 6. *Facit rem notoriã.*

3 Qui habet instrumentum pro se habet intentionem fundatam l. Cũ precibus Cod. de Probat. Rot. Genu. decis. 122. num 1. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 44. num. 3. Et qui habet verba instrumenti habet casum legis Syluan. cons. 63. num. 22. Burg. cons. 3. nu. 76.

4 Verba instrumenti sunt attendenda. Vide Cou. lib. 3. Vari. cap. 5. ad finem Tiraq. in l. Si vnquam, verbo Libertis num. 6. cum seqq. & numer. 11. Bellacomb. tom. 1. Cõmun. Opin. lib. 4. tit. 11. num. 288. pag. 585. Et ab illius verbis non est recedendum Menoch. cons. 27. num. 1. cum seqq. & cons. 111. nu. 23. Instrumenti *Verba instrumenti sunt attẽdenda.*

& contractus verba sunt stricti iuris Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 9. numer. 181. Surd. decis. 283. num. 5. instrumentum quod non dicit, nec nos dicere debemus Afflict. decis. 403. num. 5. Tiraq. in l. Si vnquam verbo Libertis num. 6. & 11. Cou. lib. 3. Vari. cap. 5. ad finem. Et instrumenti pars vna per alteram declaratur Burg. de Paz cons. 2. num. 59. Gutier. Pract. lib. 3. q. 44. num. 6. Flamin. de Resignat. lib. 11. quæst. 13. numer. 48. Surd. decis. 43. num. 14. & decis. 282. num. 10. Et exigi speciale mandatur dum quis petit exequutionem instrumenti dicit Succin. Sen. consf. 120. col. 3. vers. Postremo non puto vol. 1. & Flamin. Chartar. Genuæ decis. 54. num. 10. & 11. quos nouißime refert Camill. Botrell. in summa decis. tit. 66. de Procurat. num. 187.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Contra cō uentos per debita cō tenta in scripturis publicis proceditur per asigationem decem die rum.

1 Concordant apud Hispanos l. 5. tit. 8. lib. 3. Ordinam. & l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. De iure tamen communi instrumenta nō habere executionem paratam ex l. Minor 25. annis 41. in princip. ff. de Minorib. resoluunt Segur in l. Si ex legati causa vers. Tertia differentia ff. de verbor. obligat. Gom. l. 64. Tauri num. 2. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tit. de obligat. in præfat. num. 19. & art. 6. glos. 3. á num. 8. Menoch. de Arbitr. casu 17. num. 2. & casu 180. num. 36. & remed. 4. adipisc. nu. 24. Perez. l. 4. tit. 8. lib 3. Ordin. pag. 624. Soar. de Paz in Practica p. 4. tom. 1. cap. 1. num. 6. Valas. consf. 170. nu. 1. nouißime Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 22. à num. 3.

2 Amplia primò hanc Ordin. procedere in Curijs Episcoporum, vbi etiam contra conuentos per debita contenta in scripturis publicis procedetur per aßignationem decem dierum, Ita Castill. l. 70. Tauri col. 7. Cou. Pract. cap. 8. num. 5. Bened. Capra tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11. num. 194. pag. 578. Perez. l. 4. tit. 8. lib. 3. Ordin. pag. 633. Soar. de Paz tom. 2. Pract. p. 3. cap. 1. n. 1. Valasc. de Iure Emphyt. q. 7. num. 25. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. §. 12. ampl. 7.

3 Amplia secundò in contractu societatis super capitali etiam ante factum computum vel rationes calculatas. Ita Gregor. l. 10. glos. vlt. ad fin. tit. 10. part. 5. Foller. ad Marant. de Ordine iudic. p. 6. tit. de instrum. product. num. 3. ad finem Baeç. de non meliorandis dotibus filiarum cap. 36. num. 20. quamuis contrariū resoluāt Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. fin. p. 1. limit. 4. num. 35. Ceuall. Communium contra commun. q. 297. nu. vlt.

4 Amplia tertiò vt non solum instrumenta publica in hoc regno confecta paratam habeant executionem, sed etiamsi extraneo in regno confecta sint, & in hoc peratur executio. ita Gom. l. 64. Tauri nu. 8. Perez. l. 4. tit. 8. lib 3. Ordin. & alios quos refert Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 1. § 11. à num. 13. periculosam & difficilem in iure hanc resolutionem asserit suam non interponens sententiam Cott. in Memorabil. verbo Instrumentum factum pag. 428. & elegāter ex Math. Coler. de processibus execut. p. 1. cap. 3. num. 225. ad finem resoluit Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 146. num. 46. quod si litigator vterque tempore contractus domicilium suum habuerit in loco vbi

fuit

fuit actus celebratus, & nunc reus illum mutauerit, quia semper est verum quod iudex aditus pro facienda executione debeat seruare leges suæ regionis, non autem sequi statuta alterius prouinciæ. nouissime Mendez á Castro in Praxi secu lari Lusitan. lib. 3. cap. 22. nu. 5.

5 Amplia quartó in eo quod virtualiter resultat ex instrumento, ita ex Bart. Bald. Alex. & alijs resoluit Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 37. num. 46. & 47. Surd. decis. 253. num. 39. D. Barbos. in l. 1. ff. soluto matrim. p. 3. num. 21. & 22.

6 Amplia quintò tale instrumentum habere executionem paratam si contineat causam debiti, alias nõ tenet stipulatio, nec promissio ex l. Cum de indebito §. Sin autem ff. de Probat. l. 3. §. Circa ff. de Doli mali except. cap. Si cautio de fide instrum. resoluunt Gom. to. 2. Vari. cap. 11. num. 3. & 4. Auend. *de las exceptiones*. num. 21. & de exequend. mand. p. 1. cap. 30. num. 5. Mendez à Castro d. cap. 22. num. 12. Olan. in concordia legum lit. D. num. 8. Perez ad l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordin. glos. 1. Foller. ad Marant. de Ordine iudic. p. 6. actu 8. nu. 17. pag. 367. Azeued. l. 1. à num. 170. cum seqq tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Gutier. de Iuram. confirm p. 1. cap. 47. num. 5. Valdes. in addit. ad Xuar. ad l Post rem iudicatã § Considera vltimo notab. 3. pag. 105. & §. Sed pro euidentia numer. 25. pag. 130. & ita seruat praxis & iudicatum audiui. licet contrarium resoluant Dec. Segur. & Xuar. quos refert & sequitur Parlad. lib. 2. rerum quotid. c. 3. nu vlt. & cap. vlt. p. 1. §. 11. ampl. 5. Et si habeat hæc verba. *naõ pagando foão pagarei ao tempo como fiador & principal pagador*, proceditur summariè per decem dies prout iudicatum refert Mendez d. cap 22. num. 18.

7 Amplia sextò in litteris cambij, quæ vim publici instrumenti habẽt & paratam executionem Valasc. de Iure emphyt. q. 7. num. 16. & cons. 177. num. 8. Stephan. Gratian. Discep. Forens. cap. 64. num. 13. & to. 3. cap. 569. num. 25. *e que se entende nas letras de cambio aceitadas*, teste Phœbo Arestо 73. Et in litteris Apostolicis vt per Farin. nouiss. Rotæ decis. 366. num 1.

8 Limita primò in tacita reconductione, quia instrumentum locationis non potest exequi pro tacita reconductione Ita Greg. l. 20. glos. 4. limit. 2. tit. 8. part. 5 Afflict. decis. 365. nu. 15. quos refert & sequitur Perez l. 4. vers. Est tamen dubium tit. 8. lib. 3. Ordin. pag. 630. in fine, Mascard de Probat. concl. 990. limit. 4. num. 8. vbi num. 9. refert contrariũ voluisse Rebuff. d. tract. de litteris oblig. art. 2. glos. 1. num. 92.

9 Limita secundò vt instrumentum publicum paratam non habeat executionem quando non fuerit liquidum, id est, quando incertam contineat quantitatem. Vide Menoch. de Arbitr. casu 17. num. 3 & 4. & remed. 5. Adipisc. n 47. cum seqq. & num. 59. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 38. num. 13. cum seqq. Mendez à Castro d. cap. 22. nu. 15. Auiles ad c. 10. Prætor. glos. execucion á num. 49. Auend. *de las excepciones*, num. 22. vers. Et si forte instrumentum Parlad. d. cap. vlt. § 12. à num. 27. cum multis seqq. Surd. decis. 27. num. 5. cum seqq. Valas. cons. 164. num. 4. In instrumento promissa certa quãtitas, ita tamen quod si factis calculis inueniatur minus deberi, detrahe retur, potest exequi tanquã liquida non

non obstante quod possit alterari, aut minui facto calculo. Vide Surd. consf.38.num.25.Lancelot.de attét. p.2 cap.4.limit.28.num.1.Munhoz de Ratioc.cap 35.num.28.Stephan. Gratian.Discept.forens.cap. 183.á num.30. In dote tamen est receptũ quod etiam incerta promissio illius potest exequi & arbitrari per iudicem ex l.Quæro 61.l. Cũ potest 70. §.Gener.ff.de iure dotiũ, resoluunt Cou.Pract. cap.23.col.fin. Palat.in repet. cap. Notab.3. §.22. Azeued. l.1.tit.21.lib.4.nouæ Recop.nu.44. D.Barbos.in l.1.p.3.á.num.47. ff.So luto matrim.

10 Limita tertiò in instrumento conditionali, quod non mandatur executioni,nisi prius appareat conditionem extitisse. Vide Gom.to.2. cap.11.num.3. & 4. Azeued. d.l. 1. num.171. Gutier. d.cap.47. num.9. Bellacomb.tom.2.Commun.Opin. lib.7.tit.15.num.12.pag.275.Parlad. d.cap. fin.p.1.§ 12.à nu.39. Rebuff. tom.1. ad leges Galli. tit. de litteris oblig tit.1. glos.9.n.7. Cald.Pereira de Renouat.q.18.num.40. Surd.decis.27 à num.5. Cabed.p.1.decis.33. num. 9. vbi num. 10. idem dicit si scriptura purificetur ex coniũctione actorum,vel ex cõiunctione alterius scripturæ, & num. 11. idem si purificetur ex confessione partis.

11 Limita quartò in legatis relictis in testamentis, quæ non habent executionem paratam, de quo tamen vide Azeued.l.1.num.20.tit.21. lib.4.nouæ Recop. Ioseph.Ludou. Perus.decis.23. Spin. in speculo testam.gloss. 34. princip. à num.37. Soar. de Paz in Practic. p.4. tom.1. cap.1.num.19.

12 Limita quintò in transsumpto publicæ scripturæ, prout iudicatum refert Melchi.Phœb. to.1.Aresto 4. vbi ampliat etiamsi sit illius scribæ qui originale scripsit, vbi etiam tenet quod chyrographi transsumpto in India iustificato partis citatione assignantur decem dies.

13 In text. ibi (*assine logo termo de dez dias*) Qui debent incipere siue computari ab eodem die,quo assignati sunt per ea quæ resoluunt Bart. & Ias.in l.1.ff.Si quis caut.Alexand. cons.56.num.3 vol.6.late Cassan.in cõsuetud.Burgund.tit. Des iustices, §.8.glos. E Iour, num.8. cum seqq. Castill. ad l. 64. Tauri. Azeued. ad l.3 tit.21.lib 4.nouæ Recop. num.1. Flamin.de Resignat.lib.12 quæst.8. num.8. Fr. Emman. quæst. Regul. tom.3.q.15.art.4. P. Sanch. de Matrim.lib.2.disp.24.num.16.& 22. Et terminus assinatus tot dierum, vel mensium debet esse continuus glos. in Rub.ff.de diuers.& temp. præscr. Tiraq. de Retract. lig. §.1.glos. 11. num.21.Gom. tom.3. cap.1. num 3. col.2.& cap.8.num.2.Cald. Pereira de Resolut.emphyt. cap.14.num.3. Farinac.in nouiss. decis. Rotæ decis. 333.nu 4.

14 Nota quod isti decem dies currere debent illi, qui grauamen ad superiorem interposuit, vel exceptione aliqua dilatoria vsus est. Vide Cabed.decis.30.num.2. & 7. p.1. vbi num 4.resoluit quod si tabellio non dedit copiam instrumenti decendium non currit nisi à tempore quo copia data fuit si in actis habear mã datum procuratorium. Et aduerte, quod hi dies prorogati non possunt ad petitionẽ debitoris, licet possint ad petitionem creditoris ex Azeued.l.2. num.14. tit.21. lib. 4. nouæ Recop.Mendez à Castro d. cap.22. num.56.

15 Non tamen currunt tempore feriarum quod in terminis legis Castellæ

Castellæ tenet Roderic. Soar.ad l. Post rem iudicatam in 4. extensione prædicti tamen decem dies iam incepti suspendi possunt per ingressum feriatum vt per Mendez à Castro d.cap.22.nu 56. Item nec currunt.si ftar per iudicem, vel notariũ vt per Cabed. p.1. decis.28. num.2. & 3.Mendez à Castro d.cap.22.numer.56.

16 In text.ibi (*paga ou quitação*) Potest etiam opponi liberatio, quocunque modo fuerit satisfactum debitori. Vide Rebuff.d.tit. de litteris oblig.art.1.glos.9.num.18. Azeued. d.l.1. num. 128. Parlad. lib.2. rerum quotid.cap.fin.p.5.§.11.nu 30. Cald. Pereira de empt.cap.23.nu.3.

Senatus Supplicat. iudicauit. 17 In text. ibi (*ou allegue & proue dentro nos dittos dez dias qualquer outra razão de embargo,&c.*) Dubitatum fuit, *se assignados dez dias ao conhecimento liquido,se dentro nelles se pedirem noue dias de doente,se se concederão, & se pararia a causa, julgouse que si*, teste Melchi. Phœbo Aresto 88. De exceptionibus impedientibus executionem, vide latissimè Auiles ad cap.10. Prætor. verbo Execucion à num. 62.Soar. de Paz in Pract.to.1. p.4.cap.3.per totum. Azeued.l.1.á num.80. cum seqq. tit.21. lib.4.nouæ Recop. Parlad.§ 11.per totum nouissime Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan lib.3 cap.22. numer.22.cùm seqq.

18 Primò opponi potest contra executionem quod instrumentum est de festiuum circa substantialia. Vide Menoc. remed.3. Adipisc.numer.167. Mascard.de Probat.concl. 1294. num.5. Azeued l 1. num.136. cum seqq tit.21.lib.4.nouę Recopil. Soar.de Paz.d.cap 3 num.3. Auiles d.verb.Execucion num.61.

19 Secundò oppinio potest instrumentum esse nullum. Vide Rebuff.tom.1.adleges Galliæ tit.de litteris oblig.art.1.glos 9. num.4. Menoch.cons.75. num. 100. Perez l.4. tit.8. lib.3. Ordin. pag.631. Soar. de Paz d.cap.3. nu.2. Azeued.d.l.1.numer. 91. Parlad. d.cap. fin.p.5.§ 11. num.11.Cald.Pereira de Potest. elig. cap.5.num.8.

20 Tertiò opponi potest instrumentum esse cancellatum vel falsum.Vide Marant.de Ordine iudic. p.6.actu.8.nu.11.pag 366. Menoch. cons.301.nu.7.& lib.1.de Præsumpt. q.65 num. 8. & lib.2. q.48. num.1. Rebuff. de glos.9. num.15. Soar. de Paz d. cap.3. num.1. Parlad.d. §.11. num.37.ibi quod instrumentum de falso suspectum,habetur pro falso.

21 Quartò opponi potest instrumentum esse simulatum. Vide Afflict.in cap.1.num.171.de feudo dato inuicem legis commis.nu.174. lib.1. Ias. in l. Cum ea quæ num.3. Cod. de Transaction. Tiraq. de Retract. lig.glos.2 §.1.nu.12.& tit.2.§.1. glos. 2.num 38.Rebuff.d glos.9.num.23. Bellacomb.tom.1.Comunium Opinion.lib.4.tit.11.num. 289. pag.585. Azeued.d.l.1.nu.142. Parlad.d.§ 11. num.14 & 15 Menoch.cons.134.numer 28.Mendez à Castro d.cap.22. nu.24.

22 Quintò opponi potest instrumentum esse vsurarium. Vide Soar. de Paz d.cap.3.num.1.Azeued.d.l.1. num.185.Bellacomb. tom.2. Communium Opin.lib.7. tit.16.nu.124. pag.283 Stephan.Gratian.Discept. Forens.cap.118 num.43. cum seqq. Mendez à Castro d. cap.22. nu.29. D.Barbos.in l.Tiria nu.54 ff.Soluto matrim.Cald.Pereira de Empt. cap. 32. num.12. vbi etiam resoluit quod fideiussor potest allegare defectum & nullitatem contractus simulati, vel

vel vsurarij & contrarium nullum reddi ex pacto vsurario adiecto, tradit Rota Romana per Farinac. decis.114.num.1.

23 Sextò opponi potest exceptio proueniens ex l.2. Cod.de Rescind. vendit. & Ordin. lib.4.tit. 13. Vide Perez l.4.vers.Vtrum autem durante tit. 4.lib.3. Ordin. pag. 631. Azeued.l.1. num.158. tit.21.lib.4. nouæ Recopil. quamuis contrarium tueatur Parlad d.§.11.num.42.

24 Septimò opponi potest actio redhibitoria de qua infra lib. 4. tit. 17.vbi latissimè egimus.

25 Octauò opponi potest compensationis exceptio. Vide Tiraq. de Retract.lig. §.3.glos.3. nu.4. post Guid. Angel. Alex. & alios Parlad. d.§.11.num.30.Perez l.4.vers. Quæro vtrum tit.8.lib.3 Ordin.pag. 632.

26 Nono opponi potest exceptio erroris calculi. Vide Padil. in L Error num.17. Cod. de Iuris, & facti ignor. Parlad.d.§.11.nu.43.& 44. & num.24. resoluit quod compromissi exceptio aduersus executionem admitenda est & nu. 26. quod exceptio rei non traditæ seu pretij non soluti locum habet in causa executiua, & num.51. an exceptio non muneratæ pecuniæ admittenda sit in causis executiuis.

27 Decimo opponi potest in integrũ restitutio ex causa minoris ætatis. Vide Soat.in l. Post rem §. Sed pro euidentia num. 44. Auend. ad capita Prætor p. 2. cap.30. num.7. Parlad.d.§.11.num.53.

28 Vndecimo opponi potest scripturam priuatam nõ habere causam per textum in cap.Si cautio de fide instrum. Farin. 1.p. in fragmentis in littera C.nu.472. Hippol.in Pract.§. Secunda n.25. Folcr.ad Marant. de ordine iudic.p.6.actu.8.nu.17. pag. 367.Gutier.de Iuram. cõf.p.1.c.47. num.5.Azeued l.1.num.170. tit.21. lib.4.Recop. Et etiam fideiussor nõ manet obligatus Hippol.in Rub.de Fideius.num 373.Et sententia in debito sine causa non habet executionem Perez ad lib 3.Ordin.pag 645. Nota quod confessio debiti in aliqua summa pro resto habet in se causam ex Salic.in l.1.num.6. Cod. de Confes.Bellacomb.tom.2.Commun. Opin. lib.7. tit.19. num.278. pag.301. Rebuff. de Chyrog. recog. à num.6. Azeued.l.2. num.53.tit.16. lib.5.Recop.

29 Duodecimo opponi potest exceptio non numeratæ pecuniæ Mẽdez à Castro d.cap.22.num.23. vbi etiam quod exceptio rei nondum traditæ est impedimentum quod admitti debet & num. 25. idem de exceptione quod vi metu ve fuerit contractum,& num.28.etiam de exceptione litis pendentiæ.

30 Nota agentem via ordinaria non posse redire ad iudicium summarium. Vide Marant.disp.6.n.24. Burg.de Paz cons.39.num.7.Steph. Gratian. Discep.Forens. cap. 118.à num.49.Parlad.d.§.11. num.20. late Gutier.Pract. lib.3.q.39.à n.3.& n.6. limitat vbi reus non dum litem ordinariam contestatus esset, vel protestatum esset per actorem, quod per eam non intenderet renuntiare iuri,& viæ executiuæ, & sibi præiudicare,& numeris seqq.alias limitationes refert.

31 In text.ibi(*deuem breuemente ser acabadas*)Nota quod in causis executiuis non admittuntur exceptiones, quæ longiorem exigunt indaginem. Vide Parlad d.§.11.num.40.

32 In text. ibi (*& o actor amostrar escriptura publica*) Vel confessionem aut obligationem apud acta iudicis com-

competentis ex Hippol. in Rub. de Probat. num. 83. & 87. & sing. 484. Cald. Pereira de Renouatione q. 11. num. 4. Mendez à Castro d.cap. 22. num, 60. ad hoc quòd licet transactis decem diebus reiectæ remaneant omnes exceptiones, & non admittantur, illæ tamen opponi poterunt, quæ apparent ex inspectione actorum, instrumenti, aut sententiæ.

33 In text. ibi (*ou aluarà feito, & assinado*) Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 6. n. 18.

34 In text ibi (*sem appel'ação, nem aggrauo*) Vide Perez l. 5. vers. Quæro vtrum titul 8. lib. 3. Ordin. pag. mihi, 648.

AD §. I.

1 In text. ibi (*& não vindo a parte dentro nos dez dias*) Nota quod exceptiones ex defectu solemnitatis contractus, veluti si in obligatione facta à filiofamil. vel ab alio constituto sub potestate alterius, auctoritas patris, vel curatoris non interuenit, vel si in obligatione facta à muliere coniugata licentia mariti non interuenit, necesse non est quod intra decem dies probentur, sed sufficit illas allegare intra illum terminum, dummodo notorium sit contrahentes esse filiosfam, vel minores, vel mulieres coniugatas. Ita Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 4. cap. 3. num. 4.

2 Confessio partis, etiam lapsis huiusmodi decem diebus, accipienda est, siue ex officio iubeat iudex iurare de calumnia, siue ad petitionem partis vt post Xuar. Cou. Perez, & Valasc. resoluit Azeued. l. 2. num. 13. titul. 21. lib. 4. nouæ Recopil.

3 In text. ibi (*& sem embargo da appellação, ou aggrauo, se farà execução*) Non procedit respectu tertij, quia appellatio per tertium interposita non malitiosè habebit vtrumque effectum suspensiuum, & deuolutiuum ex text. in cap. Super eo de officio deleg. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ titul. de litteris obligat. art. 1. glos. 10. num. 11. Gutier. in l. Nemo potest num. 390. ff. de legat. 1. Azeued. l. 5. num. 2. & l. fin. n. 140 tit. 21, lib. 4. nouæ Recopil.

AD §. II.

1 In text. ibi (*perfeitamente*) Idest absolutè, vel pleno iure l. Cum quis 38. §. Qui hominem ff de Solut. Brisson. lib. 14. de verbor. signif. fol. mihi 493. verso. Verbo Perfecte. Deinde perfectum dicitur, cui nihil addi, vel diminui potest l. fin. ff. de his, quibus vt indig Et perfectum dicitur cui nulla ex suis partibus deest, vel quod ex ambabus suis partibus constat secundùm Philosophum, facit l. 1. ff de origine iuris. Bald. in l. Cum antiquitas notab. 1. Cod. de testam. Rebuff. in l. Rei appellatio 5. §. Opere locato ff. de Verbor. signif. & in l. Verbum facere 218 ff. eod. pag. 688.

AD §. III.

Dubitatum fuit, *se vindo a parte com embargos à execução, se serà obrigado o vencedor a dar fiança*, ex Ordin. inf. hoc lib tit. 86. §. 1. Constitutum fuit in Senatu *no anno de* 16.5. *que se fizesse* *Senatus Supplicat. statuit.*

fizesse a execução com effeito, sem dar fiança teste Melch. Phœb. tom. 1. Aresto 17.

AD §. V.

1 In text. ibi (*por dote que lhe prometeo*) Quamuis sit incerta promissio, & dixi supra hoc lib. & tit. in Princ. limit. 2. in fine.

2 In text. ibi (*nos casos semelhantes a a esse*) Veluti in dote pro puella ingrediente religionem, quia valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale ex cap. 2. de transl. Episcopi resoluit Mench. Illust. cap. 35. num. 20.

AD §. VI.

Vide Cabed. p. 1. decis. 30. vbi resoluit quod si iudex assignet terminum parti decem dierum ad opponendas exceptiones, & pars allegat processum esse expediendum ordinariè, & non summariè, & grauamen interponat, & in eo fuerit ei denegata prouisio, quod tempus non debeat currere à tempore quo pronuntiatum fuit per iudicem superiorem, sed à primo termino, quo iudex assignauit, & num. fin. tenet huiusmodi decem dies currere, non obstante hac exceptione, quia simul reus potuit cum protestatione alias exceptiones admiscere. Sed sensus huius Ordinat. diuersus est: quando enim allegantur exceptiones dilatoriæ proceditur in illis summariè, abbreuiatis terminis, ita vt post eas finitas incipiat currere tempus decendij ad allegendas exceptiones ad merita causæ, & ita audiui iudicatum Portucalensi Senatu. Et nota quod is qui conuenitur ad recognoscendum non potest iudices allegare incompetentes, imò tenetur recognoscere, & ista recognitio valet adeò vt postea coram suo iudice non possit negare illam scripturam. Vide Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de chirograph. recogn. art. 1. num. 31. *Senatus Portucal. iudicauit.*

AD §. VIII.

1 Vide Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 8. num. 1. cum multis sequentibus.

2 In text. ibi (*quando se demandar per via de aução*) Libellus pro executione requiritur si agatur actione iudicati pro executione sententiæ, secùs quando intentatur iudicis officium. Vide Paul. de Castr. in l. Quæ de inofficioso num. 8. ff. de Inoffic. testam. Bellacomb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 7. titul. 15. num. 7. pag. 275. Xuar. in l. Post rem notab. 2. num. 9. Ias. in l. 2. num. 11. & 12. & 20. ff. de Iureiur. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap 66. num. 2. cum multis sequentibus. Committens causausam post rem iudicatam censetur rei iudicatæ renuntiare ex Flamin. de Resignat. lib. 1. quæst. 1. num. 25. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. Glos. 66. num. 39.

AD §. IX.

1 De priuatis scripturis vide Azeued. l. 5. titul. 21. lib. 4. nouæ Recop. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 30. Valasc. consl. 170. num. 7. cum

cum seqq. Cald. Pereira de Empt. cap 6. num. 16. & 17. Curi. Philip. p. 1. §. 17. num. 36.

2 Scriptura priuata recognita habet vim con fesṡionis, & pro ea conceditur executio. l. Plures 78. Cod. de Fide instrumen. l. Cum de indebito 25. §. fin. de Probat. Iare Math. Color. de Process. execut. p. 3. cap. 1. num. 98. cum seqq. Stephan. Gratian. Dicept. Forens. cap. 183. d. num. 10. & 11.

3 Apud Hispanos priuatæ scripturæ recognitæ à parte operantur eundem effectum, vt per eas possit procedi per assignationem decem dierum. Ita Couarru. lib. 2. Variar. cap. 11. numer. 4. Auil. ad cap. 30. Prætorum verbo *Execucion* num 33. Auend. d. cap. 30. num. 1. versic. Aliquando tamen Azeued. l 5. titul. 21. lib. 4. nouæ Recopillat. Soar. de Paz in Practic p. 4. tom. 1. cap. 1. à num. 22. Gutierr. Practic. lib. 1. quæst. 121. Et apud Gallos idem decisum esse refert Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ titul. de chirogr. recogn. in præfat à num. 44.

4 Scriptura priuata est omnis scriptura, quæ non est publica, sed à priuatis personis, id est non publicis confecta. Vide Perez l. 5. titul 8. lib. 3. Ordin. pag 643. Mascard. de Probatio. conclus. 1294. num. 18. vbi asserit scripturam priuatam probare, & habere effectum instrumenti, nempe quando fuit producta, & contra eam pars non opposuit, tunc enim ab eo censetur approbata & continere veritatem.

5 In priuata scriptura diei & temporis solemnitas prætermissa non viciat, nec quicquam ad substantiam spectat ex Bart. in l. In summa §. Idem Labeo ff. de Aqua pluuia Rebuff. d. titul. de Chirographo recognito in præfat. num. 88. Cald. Pereira de Empt. cap. 4. num. 9. Et quod epistola etiam sine data probet contra scribentem asserit Menoch. de Arbitrar. casu 94. numer. 11. vbi numer. 12. asserit quod nihil refert si careat data loci, quia præsumitur data è loco domicilij.

6 Quæ requirantur ad probandum apocham fuisse factam ab illo, qui negat esse suam. Vide Farin. imo Horat. Arigon. inter eius consilia consil. 70. num. 58. cum seqq. & num. 76. & decis. 70. num. 10. p. 4. & decis 105. num. 2. vbi addit. Valasc. consil 67. num. 12. cum sequentibus. Et fœmina non potest esse testis in scriptura priuata Mench. controuers. frequent. cap. 30. numer. 20.

7 Acceptatio litterarum in quibus restitutio postulatur centum commodatorum, & taciturnitas sequuta inducit probationem contra illum acceptantem de dictis centum, ad eo vt ex hoc posśit cogi ad soluendam dictam quantitatem ex text. in l. Si filiusfamil. ff ad Senatus consil. Maced. optimè Mascard. de Probatio. conclus. 327. numer. 5. & 6. latè Menoch. de Præsumpt. lib. 3. quæst. 75 Gam. decis. 338. numer. 3. D. Barbos. in priuatis scholijs ad l. 5. ad finem ff. de Legatis 2.

8 Scriptura priuata penes acta de consensu partium latæ habet vim sententiæ iudicis, & facit transitum in rem iudicatam, & habet executionem paratam. Vide Menoch. remed. 4. Adipisc. num. 104. & cons. 336. num. 24. Tiraquel. de Retract.

Bb 2 lig.

lig. §. 2. glos. 1. num. 14. Parlad. lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. p. 1. §. 10. Vincent. de Franch. decis. 118. numer. 7. Mascard. de Probat. conclus. 711. num. 70. & conclus. 1294. numer. 17. Azeued. l. 1. num. 22. cum seqq. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopilat. Surd. decis. 309. num. 15. Cald. Pereira de Renouat. quæst. 11. num. 4. Valasc. de Iure emphyt. quæst. 7. numer. 17. vbi resoluit pactiones partium, quæ à notarijs publicis scribuntur in actis habere vim publicarum scripturarum, ibi etiam resoluit quod si priuatus apud acta scribat confessionem vel responsionem suam & subscribat, talis confessio, vel responsio habet vim publici instrumenti, de quo etiam Menoch. remed. 4. Adipisc. num. 104.

9 Nota quod si citatus in propria persona non compareat ad recognoscendum si hoc expressum ei sit in citatione habebitur scriptura priuata pro recognita. Vide Couarr. lib. 2. Variar. cap. 11. num. 4. Auend. de exeq. mand. p. 2. cap. 30. num. 41. Parlad. d. p. 1. §. 5. num. 11. Azeued. l. 5. à num. 13. tit. 21. lib. 4. Valasc. consil. 164. num. 2. vbi quid si non compareat, & chyrographum excedat summam.

10 In text. ibi (*ou conhecimẽto*) Idem in epistola recognita, vel rationum codice recognito. Vide Parladot. d. p. 1. § 5. num. 17. cum seqq.

11 In text. ibi (*ou assinado somente*) Nota quod subscribens videtur scribere. Vide Gregor. l. 31. verbo *Permano* tit. 13. part. 5. Rebuff. in l. Subsignatum ff. de Verborum signific. pagin 210. Menoch. de Arbitr. casu 94. num. 14. & lib. 3. de Præsumpt. quæst. 66. Gutier. Pract. lib. 1. quæst. 124. num. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 60. à princip. Valasc. de Iure emphyt. quæst. 7. nu. 12. Cald. Pereira de potest. elig. cap. 16. numer. 31. & 32. & de Empt. cap. 6. numer. 15. Intellige quando lecta, cognita, & bene percepta sunt quæ subscripsit ex Oldrad. consil. 329. colum. vltim. tenet Stephan. Gratian Discept. Forens. cap. 162. numer. 3. ex Menoch. colligit Gonzal. d. gloss. 60. num. 21. Vnde subscribens scedulas vacuas non videtur approbare contenta in illis. Vide Azeued. l. 5. num 9. titul. 21. lib. 4. nouæ Recopillat. Surd. decis. 265. num. 26. Mascard. de Probat. conclus. 1341. num. 16. Gonzal d. glos. 6. à numer. 17. Stephan. Gratian. d. cap. 162. num. 2. cum sequentibus. Cald. Pereira de Empt. cap. 6. numer. 20.

12 In text. ibi (*reconhecendo elle hauer feita a obrigação, &c*) Minor vero restituitur aduersus recognitionem absque tutoris auctoritate factã ex Auend. d. cap. 30. num. 7. quem refert, & sequitur Azeued. l. 5. num. 10. titul. 21. lib. 4. nouæ Recopillation. Gutier. Practicat. lib. 1. q. 123.

13 In text. ibi (*não passando a quantia de sesenta mil reis*) Stylus tamen Regni aliud seruat vt in priuatis scripturis excedentibus dictam summam possit procedi per assignationem decem dierum, vel quando pars recognouit, vel habitæ sunt pro cognitis quando pars non comparuit in iudicio ad negandum priuatam scripturam à se factam, vel ab alio de eius mandato, ita in praxi esse receptum testatur Valasc. consil. 164. num. 2. & cons. 170. numer. 12.

AD §. X.

Instrumẽtum vt paratam habeat executionem requiritur quod petatur ab eisdẽ personis cõtrahentibus.

1 Vide Duenh reg. 277. verſ. Amplia quinta. Viui. tom. 1. Communium Oppin lib. 4. tit. 11. num. 69. & 70. pag. 569. Cott in memor. verbo hæres 4. Rebuff. ad l. 33. ff. de Verbor. ſignific. pag. 194. Azeued. l. fin. num. 12. cum ſeqq. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. nouiſsime Mendez à Caſtro in Praxi ſeculari Luſitan. lib. 3. cap. 22. num. 18.

Nota quod inſtrumentum conceptum nomine mariti ſine commemoratione vxoris eo mortuo nõ poteſt exequi pro dimidia inſtante vxore quæ ſibi competit, ſi tamen fuerit conceptum nomine vtriuſque, poterit nomine alterius vtriuſque & ſic vxoris exequi. Vide Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de litteris obligat. art. 1. gloſ. 9. num. 29. Perez l. 4. verſ. Deducitur ſecundo titul. 8. lib. 3. Ordiñ. pag. 633. Parlador. lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. p. 4. § 2. num. 4. Azeued. l. 2. numer. 18. titul. 9. lib. 5. nouæ Recopil. Soar. de Paz in Pract. p. 4. tom. 1. cap. 1. nu. 34.

2 Inſtrumenta quæ habent executionem paratam nõ poſſunt exequi ad inſtantiam ceſsionarij, quia priuilegium executionis tantũ procedit inter proprias perſonas contrahentium ex hac Ordin. ibi: *Somente nas proprias peſſoas que fizerão as eſcripturas, & não em outras, &c.* in terminis tamen iuris poſſunt exequi ad inſtantiam ceſsionarii, conſtando de ceſsione. vt per Rebuff. d. titul. de liter. obligat. §. 3. gloſ. 2. num. 17. Soar. de Paz d. cap. 1. á numer. 32. Doct. Barboſ. in l. Poſt dotem num. 52. ff. Soluto matrimon. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 5. num. 124. pag. 473. Cot. in memorab. verbo Hæres 4.

3 Inſtrumenta publica executioni mandari poſſunt etiam contra ſingularem poſſeſſorem rei ſpecialiter hypotechatæ, ſi actum ſit ſpecialiter tempore hypothecæ rem non alienandam eſſe. Vide Cou. lib. 2. Vari. cap. 15. num. 3. & lib. 3. cap. 7 num. 6. Gom. l. 40. Tauri numer. 13. Menchac. frequent. lib. 3. cap. 53. num. 9. Soar. de Paz d. cap. 1. num. 49.

4 Maritus poteſt per decendium conueniri ex contractu, quem vxor ante matrimonium celebrauit ex Cabed. p. 1. deciſ. 30. numer. 8.

5 In text. ibi (*proprias*) Tam creditoris quam debitoris ex Cabed. d. deciſ. 30. num. 4. Vnde aduerſus tertium poſſeſſorem in inſtrumento minime nominatum inſtrumentum non habet executionem paratam, vt tradunt Alexan. in l. A diuo Pio §. Si ſuper rebus num. 28. ff. de Reiudiat. Iaſ. in l. Iuris gentium §. Prætor ait num. 9. ff. de Pactis. Stephan. Gratian. Diſcept. Forenſ. cap. 150. num. 3. & cap. 323 numer. 11. faciunt quæ Valaſc. de Iure emphyt. quæſt. 7. num. 35. Ceſsionarius tamen poteſt petere aſsignationem decem dierum, vt per Mendez à Caſtro in Praxi ſeculari Luſitan. lib. 3. cap. 22. num. 18. vbi refert ſic iudicaſſe Senatum.

6 In text. ibi (*poſto que ſejão herdeiros*) Verba iſta ſunt noue addita, non enim in Ordin. antiqua poſita erant, vt refert nouiſsimè Mendez à Caſtro in Praxi ſeculari Luſitan. lib. 3. cap. 22. num. 18. per eaque ſunt ſopitæ altercationes pragmaticorum contendentium vtrum dictio *ſomente*, & verba, *& não em outras al-*

gũas pessoas de quibus in dicta antiq. Ordin. lib. 3. tit. 16. §. 7. hæredes excluderent? ideo Ordin. in præsenti noua Recopilatione hanc dubitationem sustulit addendo verba, *posto que sejão herdeiros*, de iure tamen communi quando illa dicto *somente* exprimitur, quia taxariua, excluditur hæredis persona ex l. Non solũ §. Tale ff. de Liberat. legata. Bart. in l. Qui in futurum §. 1. ad finem ff. de Pactis resoluunt Alex. num. 7. Aret. num. 3. Ias. num. 4. in l. Stipulatio ista in princ. ff. de Verbor. idem Ias. in l. Quamuis nũ. 4. Cod. de Edicto diui Hadr. tollendo. facit etiam nomen *proprias*, quia hæres non est propria persona cum defuncto, licet per quandam fictionem representet eius personam vt tradit Domin. in cap. 2. ad finem de Iuram. calum. lib. 6. Ias. in l. Si ita quis §. Ea lege num. 44. ff. de Verborum, indubio tamen semper persona hæredis censetur comprehensa, licet expressa non sit ex tex. in l. Iuris gentium §. Prætor ff. de Pactis: Farinac. in decisionibus Rotæ nouiss. decis. 361. num. 3.

Senatus Supplic. iudicauit. 7 Vxor quæ non vt hæres, sed vt socia mariti agit potest debitores mariti conuenire per actionem decem dierum, resoluit Soar. de Paz in Pract. tom 1. p. 4. cap. 1. num. 34. & sic iudicasse supremũ Senatũ anno Domini 1609. refert Mendez à Castro d. cap. 22. num. 19. vbi etiam refert quod maritus potest agere per actionem decem dierum ex instrumento, quod in factorem eius vxoris fuerit factũ antequam cum illa nuberet.

(:?:)

Ad tit. 26. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 17.

Em que casos o senhor da causa poderá reuogar o procurador que em ella tiuer feito.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*ate a lide contestada*) Desumitur ex l. Ante litem 16. & l. Post litem 17. ff. de Procurat. Concordat apud Hispanos l. 23. & 24. tit. 5. part. 3. Vide Vãti. de nullit. tit. ex defectu mand. num. 162. Pute. Rom. decis. 303. p. 2. Mynsing. Cent. 5. obseruat. 44 num. 1.

2 In text. ibi (*com tãto q̃ o notifique primeiro ao procurador, & ao juyz da causa*) Desumitur ex cap. Ex parte in 2. de Rescript. & ex glos. verbo Reuocari in cap. 2. de Procurat. lib. 6. Vide Ias. in l. Quas vero num. 1. ff. Si certum per. Bened. Capr. tom. 1. Commun. Opin. lib. 2. tit. 8. nu. 100. pag. 322. vbi Donat. à Lina nu. 105. pag. 322. Vanti. de nullit. tit. ex defectu mand. à num. 159. Monter à Cueua Arag. decis. 43. à num. 24. Flamin. de Resignat. lib. 9. quæst. 25. num. 12. Hieron. à Laurent. Auenion. decis. 13. num. 3. Baptist. Cost. de Retract. cap. 9. casu 13. num. 1. & 2. nouissime Camill. Borrel. d. tit. 66. à num. 379. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 63. num. 51. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 18. num. 37. & cap. 191. nu. vlt. Vnde procuratoris reuocationem non præsumi resoluunt Vanti. d. tit. ex defectu mand. num. 156 Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 36. n. 1. Mascard. concl. 1280. nu. 1. Flamin. d. q. 25. nu. 15. *Necessariũ est vtrũ que procuratori, & iudici intimari.*

3 Gesta per falsum procuratorem vel reuocatum possunt per dominum

num rata haberi, si antea pars non opponat de facilitate mandati. Vide Bellamer. Rom. decis. 28 nouissime Camill. Borrel. in summa decis. tit. 66. de Procurator. nu. 320. Thesaur. Pedani. decis. 7. sub nu. 1. Iacob. Butri. Rom. decis. 383. num. 12 p. 2. Caualcan. Fiuizan. decis. 23. sub numer. 13. vers. Et etiam post sententiam. Iaffred. Balb. decis. 255. incip. Siue sententia. Soar. in Thesauro sententialit. P. nu. 320. Vanti. de Nullit. tit. quibus modis nullitas sententiæ defendi possit nu. 102. Mynsig. Cent. 1. obseruat. 44. Lancelot. de Attet. cap. 4. in præfat. num. 82. D. Barbos. in l. Alia §. Eleganter nu. 5. ff. Soluto matri. Menoch. cons. 100. num. 38. Azeved. l. vlt. num. 7. tit. 21. lib. 4. nouæ recop. faciunt quæ Surd. de Alim. tit. 8. priuil. 56. num. 82. & decis. 108. num. 21. Cuti. Philip. p. 1. §. 10. num. 28. Ampliatur vt non modo ratificatio actorum expressa, sed etiam tacita in hoc sufficiat Lancelot. d. cap. 4. in præfat. num. 70. Thesaur. d. decis. 7. nu. 1. Christop. Robust. Rom. nouis. decis. 105. nu. 6. p. 1. volum. 1. Camill. Borrel. d. tit. 66. num. 321.

4 Nota quod quando prætenditur nullitas alicuius causæ tanquam factæ à non habente mandatum, si de ea nullitate doceatur, & ex mandato appareat quod tempore prædictæ causæ erat vere procurator, quamuis ante sententiam non fuerit productum in actis, cum non fuerit oppositum, sufficit etiam post sententiam de illo constare. Ita in Rota Rom. iudicarum fuisse refert Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 330. nu. vlt.

AD §. VNI.

1 Desumitur ex l. Post litẽ 17. ff. de Procurat. c. 2. eod. tit. in 6. & vide quæ supra in principio huius Ordin. dixi. Procurator autem constiturus ad negotia reuocatur per cõstitutionem secundi procuratoris l. Si quis cum procurarorio §. fin. cum l. seq. ff. de Procurat. Bart. in l. Cum semel ff. de tutelis. Et nota quod Procurator quamuis litem fuerit contestatus etiam inuitus reuocari potest ex inimicitia, quæ sit capitalis l Filius famil. 7 §. Procuratorem ff de Procur. Mendez á Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap. 3. nu. 42.

2 In text. ibi (*& outros semelhantes*) Vt pote si sit excomunicatus: Vide Amatis decis. 122 nu 8. Sebast. Nævi. in l. Aut religio 18. ff. de Procurat.

Ad tit. 27. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 18.*

Quando & como expira o oficio de procurador.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*deue o dito procurador appellar de sua sentença, &c.*) Nota quod procurator simpliciter datus ad causam tenetur appellare ex l. Si procuratorem 8 §. Si ignorantes ad fin. ff. Mandati. l. Inuitus Cod. de Procurar. glos. & Doct. in l. Si actor Cod de Appellat. quæ ibi exponit possunt, i. debent. Anton Thesaur. Pedani. decis. 107. nu 1. & Gasp. Anton. quæstion. Forens. lib. 1 q. 75. num. 2. Gregor l. 23. glos. *Non puede seguir*, tit. 5 part 3. & l. 3. glos. *El alçada*, tit. 23. ead. part. Hippol. sing. 287. Roman. sing. 467. Boer. decis. 285. nu. 9. Mench. frequent. cap. 19. nu. 1. & cap. 39. nu. 6. Menoch. cons 849. à num. 10 & cons. 919. nu. 1 Ioseph. Ludou. Perus. decis. 6. num. 7. Pute.

Procurator simpliciter datus ad agendum tenetur appellare.

p.1. decis.272. & decis.345. Rebuff. ad l.114.ff.de Verbor.signif.pag.453. Lusitan.Soar.lit.P. num.304. nouissime Melch. Phœb.decis.4.num.12. & nouissime etiam Camill. Borrel. in sum decis.tit.66. de Procurator. à num.330. Nihilominus tamen domino negligentiam procuratoris non appellantis præiudicare nominatim firmant Menoch.d.cōs 849. num.15. & cons 919.]nu.2. Hieron. á Laurent. Auen.decis.90.Lancelot. de Attent.cap.14.limit.50.num.97. p.2 Anton. del Re. Tiburt.in tract. de Iuram.calumn. cap.16.num.82. Procuratore vero existente nō soluendo auditur dominus in subsidiū per restitutionem etiam elapsis decem diebus ad appellationem interponendam Capell.Tholos decis. 101.ad finem. Afflict. decis.344.n.4. Menoch.cons.675. num.30. Hiero. à Laurent,d.decis.90 ad finem. Tiburt.d.cap.16. num 90.& 91. Franc. Monald.cons.54. num.6. Capuraq. decis.83. incipit Lata sententia p.2. Lancelot.de Attēt.cap.12.limit.50. num.101.p.2.

2 In text. ibi (*& se acaba tanto que em o feito he dada sentença diffinitiua*) Concordat apud Hispanos l.23.ibi: *Aun dezimos*.tit.5 part.3.vbi Greg. verb. *Non puede seguir*.

3 In text. ibi (*Mas não podera seguir essa appellação*) Fallit primò in interlocutoria quam tenetur prosequi ex Paul.in d.l. Inuitus, Capell. Tholos.decis.155.& 195.Ias. in l. Cū procurator num.6.ff. de Noui operis nouissime Camill.Borrell.in summa decis. titul.66. de Procuratorib. num.338 Azeued.l. 20.num.2.tit.16. lib.2.nouæ Recop.vbi resoluit quod si appellatio ab interlocutoria vel diffinitiua sit tractanda in eodem loco vbi fuit factum pactum de salario pro lite illa præstando in omnibus instantijs debet ibidem partem adiuuare vsquequo causa finiatur, secus vero aliàs, de quo etiam Gasp.Anton. Thesaur.quæst.Forēs. lib.1.q.75.num 3.Camill. Borrell.d. tit.66.num 339.

4 Fallit secundò in procuratore constituto ad defendendum & appellandum, quia tunc tenetur appellationem prosequi ex Bald. in l. Inuitus in fine Cod.de Procurat.resoluit Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.56. num.28. & nouissime Camill. Borrell. d. tit.66. numer.348.

5 Fallit tertiò in procuratore effecto domino litis si adsit clausula releuans,&c. & conclusum fuisse in Rota asserit idem Gratian.d.cap.56. num 30.

6 In text. ibi (*pagara a sua parte todas as perdas, & dannos, &c.*) Nisi iustam ob causam excusaretur procurator ab interpositione appellationis, & iusto tempore denuntiaret domino contra se latam esse sententiam,vt si velit,appellet ipse ex glos. verbo Appellare in cap. Non iniuste 14.de procurat. Lancelot.de Attent.p.2. cap.12. limit.50. num.104. Vnde procurator qui de mandato domini negotia gessit, habet actionem mandati, etiamsi causa ipsa non habuerit bonum exitum, dum tamen procurator careat culpa. Vide Bellaco.tom.1. Commun. Opin. lib.2. tit.8. num.40. pag.318. Perez ad tit.7. lib.5. Ordin. pag. 205. Rebuff. in tract. Exception. num.711. Surd.de Aliment.tit.1.q.121. à n.17. Et procurator potest vti retentione pro expensis Boer. decis.15.num.3. Surd.tit.8.priuil 62.& in negotiorū gestore resoluit Rebuff.d. tract. Exception.nu.712.

AD

AD §. II. & vlt.

1 In text. ibi (*logo cessa*) Id est mero iure ex Bart. in l. Iubemus §. Sane num. 12. Cod. de Sacrosanct. Eccles. Surd. decis. 210. num. 32. & cons. 437. num 31. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. § 1 in annot. num. 217.

2 In text. ibi (*que cada hũa das partes se fina*) Nota quod morte lis finitur ex Flamin. de Resignat. lib. 2. q. 3. num. 17. Et mortuo litigante in causa supersedetur donec vtetur dicti litigantis hæres l. Neratius ff. de Regul. iuris l. Paulus ff. quæ sent. sine appellat. rescind. Valasc. cons. 38 numer. 1. nouissime Camill. Borrell. in sum. decis. tit. 44. de Citat. nu. 478. Vnde sententiam latam cõtra mortuum non valere resoluunt Viui. tom 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit. 8. num. 29. Sebast. Medices in tract. mors omnia soluit p. 2. concl. 101. Nicol. Reusner. decis. 22. ante num. 18. lib. 2. Sebast. Næui. in Remiss. ad l. 2. num. 1. ff. quæ sententiæ sine appell. & ad l. In summa 59 § Si quis ex edicto ff de Re iudicata. Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 18. num 19. cum seqq & cap. 61. â num. 11. etiam contra mortuum ciuiliter ex Flamin. de Resignat. lib. 1 q 16. num. 29. Procedit quamuis actus ad mortui fauorem concipereturex Pereg. de Iure fisci lib. 4. tit 5. num. 34. quem refert Stephan. Gratian. d cap. 18. num 20. Sententia tamen contra mortuum ignoranter lata valida est, secus si de sciẽtia constaret. Vide Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tit. de sentent. art. vlt. glos. Vnic. num. 10. Marant. de ordine iudic. 3. p 6. princ. nu. 107. Cost. de scientia facti & ignor. Cent. 2. dist. 74. num. 7. Stephan. Gratian. d. cap. 18. num. 32. Rutland. tract. de Commissar. lib. 2. cap. 5 nu. 6.

Dubitatum fuit *Se da sentença dada sobre a habilitaçao era caso de appellação ou de aggrauo ordinario. Iulgouse* in supremo Senatu *no anno de 609. que fosse por aggrauo ordinario. Depois no anno de 1616. se julgou que não era mais que de aggrauo per petição*, teste Melchi. Phœb. Aresto 9.

3 In text. ibi (*o juyzo & instancia desse feito, &c.*) Instantia cæpta cum defuncto an & quando transeat in hæredem. Vide Greg. l 25. tit. 1. part. 7. Molin. de Primog. lib 4. cap 8. ad finem Burg. cons. 4. num. 2. Pereg. de Iure fisci lib. 5. tit 1. num. 65. D. Barbos. in l. Si constante §. fin num. 15. ff. Soluto matrim.

4 Instantia cæpta per patrem super emphyteusi accepta pro se, & filijs transit ad filios ex D. Barbos. d. §. fin. num. 23.

5 Quid in causa quam maritus pro pecunia vel remouili inchoauit vt administrator rei communis an mortua vxore possit eam prosequi? Videtur quod sic argum. text. in l. Actione § Mortuo ff. Pro socio iunctis traditis per Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 71. num fin. reputantur enim maritus & vxor tanquam socij, quia contrahunt matrimonium secundum Regni consuetudinem.

6 Processum inchoatum contra vsufructuariũ dominus reassumere non tenetur. Vide Rebuff. ad l. 25. ff. de Verborum signif pag. 150. Nec transit contra fiscum instantia, quia speciales iudices habet ex D. Barbos. in d. § fin. num. 17. Pereg. de Iure fisci lib. 5. tit. 1. nu. 65.

7 Lis incepta cum possessore maioratus transit ad successorem in maioratu, vt per Molin. de Primog. lib. 4.

lib.4.cap.8 num 6. Valasc.cons.160. Cald. Pereira de Nominat.q.1.nu.3. D Barbos.d.§. fin.nu.19. Cabed.p.1. decis.198.n.3. & p.2. decis. 97.n 6.

8 Instantia cepta per resignantem transit ad resignatarium vt per Flamin.de Resignat l.1.q 16.nu 14.

9 In text.ibi(*& o procurador*) Concordat apud Hispanos l. 23. titul.5. part.3. Vide Cald. Pereira de Extinct.emphyt.cap 15 nu 47.

10 Instantia transit in fiscũ actiue & passiue, sed processus in eodem statu,& in eisdem terminis ad iudicem fisci remittatur ita iudicatum refert Mendez á Castro in Praxi Lusitaniæ lib.1.cap.3.num 17.

11 In text ibi(*ate que os herdeiros daquelle que se finou sejão nouamente citados*) Vide Viui tom.1 Communium Opin. lib.3 tit.1. num.219. pag.375. Marant. de Ordine iudic. p.4. dist. 16 num.72 pag.mihi 206 Vincent. de Franch. decis.245. Paulad. lib.2. rerum quotid. cap. fin. p.5 § 9. numer 28. Gam. decis.326. Cabed.p.1. decis.197. num.1. & decis.120. numer 16. resoluit quod ante hæredis citationem non dicitur lis pendere. Et Cald. Pereira de Resolut. emphyt.cap.3.num.27. dicit vtiliter vidisse in Senatu decretum pendente lite super commisso aut aliter extincta emphyteusi inter dominum, & emphyteutam emphyteuta hoc loco mortuo citandos fore omnes filios & hæredes.

12 Quid in emptore hæreditatis? Dic esse citandum & nõ hæredem, quia emptor habet vicem hæredis l 2 §. fin. ff. de hæred. vel actione vend.

13 Liberi non sunt citandi mortua matre pro re in qua pater habet vsumfructum Cabed. p.1 decis. 197. num.12. & 13. vbi num.10. dicit iudicatum vidisse quod ad prosequendam causam cuiusdam capitaniæ non erat necessaria citatio alicuius hæredis, nec filij, sed solum filij maioris qui succedit in Capitania. Aduerti etiam quod in executiuis necessaria est legitimatio personarum vt cum communi tradit Dec.in l.vlt. nu.47. Cod. de edicto Diui Hadr. tolet citationem etiam partis requiri probat text.in l. 1. ibi si cæperit ex sententia communi Cod.de iuris & facto ignor. Afsinius in sua praxi p.1. §.3. cap. 40. refert Rota Romana per Farinac. decis. 57. n.4 in vltimis decisionibus.

14 Dubitatum fuit, *Se se auia de citar a mulher que està em cabeça de casal sem se citarem todos os herdeiros ou se bastaria com ella somente correr a causa como possuidora. Iulgouse que para a habilitação em causa começada com o marido, se citassem os filhos & herdeiros todos: mas para causa noua, não auendo ainda partição bastaua citarse a mulher como cabeça de casal*, teste Melchi. Phœb. tom.1. Arest 1. Si aliquis ex litigantibus moritur tempore quo petita fuit reuisio in Senatu non est necessaria habilitatio hæredum defuncti vt per Cabed p.2. Aresto, sed cõtrarium anno Domini 1616. dicit iudicatum Mẽdez â Castro in Praxi seculari Lusitan.lib.3. cap.20. n.14. Senatus Supplic. iudicauit. Senatus Supplic. iudicauit.

Ad tit.28. Ordin. Regiæ.

Das pessoas a que he defeso procurar ou aduogar.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text.ibi(*ou caualeiro, &c*) Miles etiam existens in militia nõ potest esse procurator, vide l.Mi-

l. Militem Cod. de Procurat. Donell. comment. iuris Ciuilis lib. 18. cap 11. col. 1. & 3. Cardos. in Praxi iudicum verbo Procurator num. 15. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 49. cap 4. sub nu. 11. Franc. Viui. decis. 144. n. 8. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit 66. à n. 55.

2 In text. ibi (*& fazendoo doutra maneira, &c.*) Intellige si fuerit oppositum, iudicium enim valet si non opponatur ex Hippol. cons. 19. n. 13. & ad l. Si quis ne quaestio num 94. de quaest. retoluit Cald. Pereira. de extinct. Emphyt cap. 17. n. 10. vers. Infero vigesimo secundo.

AD §. I.

1 Desumitur ex cap. 1. de postulando. Concordant apud Hispanos l. 48. tit 6 part. 1. & l. 10. tit. 3. lib. 1. & l. 15 tit. 16 lib. 2. nouae Recopil Vide plures Doctores, quos plena manu refert Cened. ad Decretal. collect. 39. à n. 1. quibus adde Salzed. ad Bernard. cap. 55. Fr. Emman. p. 1. Sum. cap. 1. Donell. Comment. iuris Ciuilis lib. 18. cap. 3. col 8. vers. Diximus. Franc. Viui. decis. 151. n. 4. & 5. Rhenat. Chopin. de sacra Politia lib. 2. tit. 7. nu. 21. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 66 de Procurat. n 69. & 70. & tit 65. de Aduocat. à nu. 126. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8 Cancel. glos. 2. num. 28 & seq. Ceuall. Communium contra communes q. 404. num. 2. Sayr. in Claui Regia lib. 12. cap 22 n 3. & seq. Pradil. in Summa legum poenal p 2. casu 51. n. 5. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 116. nu. 14. latè Farin. in fragmentis crimin. verbo Clericus à n. 186. cum seqq. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 57. à nu. 22. P. Valeri. Reginald. in Praxi fori. poenit. lib. 25. á n. 664. Fr. Paulin. Berti Lucens. in praxi crimin. Regul. tit. 4. cap. 15. n. 9. Cardoso in Praxi iudicū, & aduocat. verbo Clericus num. 111. cum seqq. Curi. Philip p. 1. §. 2. n. 16. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 7. de Clericis n. 86. cum seqq. Et in constitutionibus synodalibus ita constitutum est Brachar. tit. 10. const. 11. Ebor. tit. 10. const. 12. Olysip. titul. 10. const. 12. Conimb tit. 14. const. 12. Visens. tit. 12. Const. 8. Lamac. tit. 12. constit. 11. Portugal tit. 1. constit. 9.

2 Limita primò, in clericis non habentibus Sacros Ordines, secùs si sint Beneficiati Iacob. de Gratsis aur decis. lib. 3. cap. 2. n. 15. & 19. p. 2. Perez l 12. verbo *Ni abogado* tit 3 lib. 1. Ordin. Azeued. l. 15 titul. 16. lib. 2. nouae Recopil. pag. 192.

3 Limita secundò, in Curia Romana in quibuscunque causis, vel pro quibuscunque personis. Vide Octaui. ad Vestrium in pract. Rom. Curiae lib. 3 cap. 4. n. 4. Majol. de Irregul. lib 5. cap. 19. n. 4. Fr. Emman. d. cap. 1. ad finem. D Mart. de Iurisd. p. 4. casu. 115 n. 11. Gratian. d. cap. 57. num. 38.

4 Limita tertiò, in clerico paupere, non habente patrimonium, aut beneficium. Vide Gonzal. ad reg 8. Cancel. glos. 2. á n. 28 Stephan. Gratian. d. cap. 57. à n. 22.

5 Limita quartò, in monacho pro substentatione monasterij. Vide Gonzal. d glos. 2. nu 33. Sayr. d. cap. 22. n. 4 Stephan Gratian. d. cap 57. nu. 24. P. Valeri. Reginald. d. lib 25. nu. 663. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 6. nu. 8. Cardoso in Praxi iudicum verbo Regulares n. 37.

6 Limita quintò, etiam in monacho de licētia sui abbatis pro amico mona-

monasterij, sicut pro causis monasterij. Vide Titaq.de pœnis temper. causa 22.n.40. Salzed.ad Bernard. cap 57.addit.1.ad finem.

7 Limita sextó, in clericis conficientibus iuris allegationes, cum eis non sit prohibitum in camera consulere, nec mittere iudici allegationem in scriptis. Vide D.Marr.d.casu 115.n 13. Cabed.p.1.decis.214. nu. 14. nam prohibitus aduocare non prohibetur in Camera consulere ex resolutis per Stephan. Gratian.Discept. Forens. cap.39. à n.4. Cardos. in Praxi iudicum verbo Procurator n 101. prout quoquè de mulieribus, quæ licet prohibeantur postulare ex l 1.§.Sexum ff de postulando, possunt tamen in camera consulere, tenet Titaq.ad l.H.connub n 28.

8 Limita septimó, in clerico aduocante in vna causa, & hoc non semel, sed sæpiùs vna finita secundùm Abb. in cap. Per venerabilem n.6. qui filij sint leg. in cap. Cum I. & A de re iudic. in fine n.12. Iafred. Lanfranc. decis. 112. incip. Clericus, Camill. Bortell.d. tit.66. de Procurat. nu 72. Bernard. Diaz in Pract. cap.57.n.2. vbi Salzed. lit.A. Farin. in d.fragmentis crimin.n.192. Garci.reg 319.n.5. D.Mart. d. p.4. casu 116. n.11. Et in his casibus, in quibus clerici possunt aduocationis officio fungi coram iudicibus secularibus, ab eis poterunt pecuniarijs pœnis mulctari prout post Grammat. & Perez resoluit Curi. Philip. p. 3. §.3. num.6.

AD §. II.

Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens.cap.39.n.10.

Ad tit.29.Ordin.Regiæ.

in antiq. lib. 1. tit. 38 § 7.

Das procurações, & das pessoas que as não podem fazer.

1 TAbellio non potest constituere procuratorem in sua causa propria per instrumentum publicum á se confectum ex Cabed p.1.decis.128.n.3. nouissimè Camill. Bortell. in Summa decis.tit.66. de Procurat. num. 83. Nec potest se rogare de mandato procuræ in personam suam ex Bart. resoluit Flamin.de Resignat.lib. 9.q.1. nu.1. & 2. Nec potest conficere instrumentum de eo quod ipse facit l. Exemplo Cod. de Probat. l. Inter chartulas Cod. de conuen. fisci debit.lib.10. Tiraq.de const. p.3 limit. 30. nu. 39. Cald. Pereira de Empt. cap.34. n.17. Instrumentum tamen factum á notario in vtilitatem vxoris valet, vt per l. Vxori ff. ad leg. Cornel.de falsis resoluit Cardos. in Praxi iudicum verbo Instrumentum.n.29.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*por mão de algum Dontor*) Vel magistri Artium, qui Doctorum priuilegijs gaudent ex resolutis per Ioann. Martinz à Costa in addit. ad formam libell. Gaminhæ annot.57. à n.7.

In text. ibi (*por bem de nossas Ordenações*) Hoc lib. tit.59. §.15.

AD §. vnicum.

Vide Doctores in l. Neque tutores Cod. de Procurat. optimè Cald. Pereira in l. Si curatorem in princ. num. 21. Cod. de in integrum restit. faciunt

faciunt quæ Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 73. à n. 9. Anton. August. nouiss. Roman. decis. 1855. lib. 3. vol. 3. nouisimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 66. de Procurator. n. 21. vbi n. 23. resoluit quod tutor, vel curator procuratorem constituere nõ possunt cum non sint domini, sed constituere possunt actorem, & allegat Montan. de Turel. cap. 31. effectu 1. à n. 22. Anton. Pyag. de Tutor. q. 15. á num. 44.

In antiq. tit. 19.

Ad tit. 30. Ordin. Regiæ.

Quando não será o actor obrigado a formar seu libello per escripto.

Vide nouisimè Camill. Borrell. in Summa decis tit. 49. de libello, & illius oblatione: & octoaginta casus, in quibus non exigitur libellus annotauit Azin. in Pract. ciuili §. 4. c. 3.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi *(seja obrigado dar sua petição per escripto)* Vide supra hoc lib. tit. 20. §. 5. n. 3. Et si verbo fiat, & postea redigatur in scriptis in actis vitio nullitatis laborabit ex glos. verbo Necessaria in Clem. Sæpè de verbor. signif. Vanti. de Nullit. tit. de nullit. ex defectu processus n. 21. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Ciuili Neap. p. 1. glos. Petitur n. 24. pag. 34.
2 Petitio à libello in quo differat, vide Strach. de Mercat. tit. quomodo in causis mercatorum procedendum sit §. fin. n. fin. pag. 454. Bernar. Muscat. d. glos. Petitur n. 1. pag. 17. cum seq.

AD §. I.

1 Concordant apud Hispanos l. 41. tit. 2. & l. 6. tit. 22. part. 3. Vide Auen. ad l. 45. Tauri glos. 6 n. 8. Bernardin. Muscarel. in sua Praxi Aurea Ciuili p. 1. glos. Petitur num. 29. Cardos. in Praxi iudicum verbo Libellus nu. 6. nouisimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 49. de libello num. 34. Si tamen libellum formauerit, valet ex Ias. in § Nihil cõmune n. 177.
2 Nota quod pro re modica non sunt formandi longi processus, aliás iudex, & aduocati tenentur in conscientia, & foro exteriori satisfacere partibus damna ex Rebuff. ad l. 61. ff. de verbor. signif. pag. 310. Breuiores autem causæ, paruæ, modicæ, vel magnæ, quæ sint iudicis arbitrio relinquuntur vt per Menoch de Arbitr. casu 72. quem refert Camill. Borrell. d. tit. 49 n. 34. De iure Regio Castellæ vsquè ad summã quatuorcentum marabetinorum non debet processus fulminari per l. 5 tit 8. lib. 2. Recop. Amat. Roder. in Pract de modo, & forma videndi processum cap. 5. n 7. in princip.
3 In notorijs etiam non requiritur libellus solẽnis, sed qualis qualis petitio sufficit ex Farin. in Praxi crimi. p. 1. q. 21. n. 64.

AD §. II.

1 In quo iudicio summariè tractãdo qualis qualis petitio sufficit, nec solemnis libellus requiritur ex Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 18. ad finem. Amat. Roderi. in Practic. cap. 5. de libello actoris n. 6. in fine, nouisimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 49. num. 35.
2 Amplia primó, in causa alimentaria ex Cordub. de Lara in l. Si quis à liberis §. Si vel parens n. 16. Francis. Milan. Siciliæ decis. 5. n. 29. & 30. lib. 1. Surd. de Alim. titul. 8. priuil. 2. num. 3. nouisimè Camill. Borrell. d. tit. 49

tit. 49. de libello. n. 106. vbi nu. 108. asserit procedere in alimentis præsentibus, & futuris, & nu. 109. si alimenta debentur pauperi, & inopi.

3 Amplia secundò, in causis fiscalibus ex Petro Surd. decis. 18. n. 5.

4 Amplia tertiò, in legitima, quã filius petit ad se alimentandum ex Valasc. de Part. cap. 18. num. 37. cum seqq.

5 Amplia quartò, in causis exequutiuis vigore instrumenti liquidi Afflict Neapol. Decis. 191. nu. 5. in fine. Barzi. Bonon. decis. 49. nu. 5. vel vigore rei iudicatæ Cacheran. Pedam. decis. 1. n. 3 & 4. Surd. de Alim. tit. 3. q 9. n. 6. & cons. 204. n. 5. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 49. de libello n. 110. & 111. vbi n. 112. id intelligit quando iudicis officio sententiæ executio petitur.

6 Amplia quintò, in causa reuocationis attentatorum. Lancelot. de Attentis p. 3. cap. 26. nu. 10. Camill. Borrell. d. tit. 49. de libello n. 114.

7 In text. ibi (*força*) Vide Menoch. remed. 4. Adipiscendæ n. 468. cum sequentib.

8 In text. ibi (*soldadas*) Vide Bald. in Auth. Nisi breuiores Cod. Sentent. ex breuil. recit. Marant. de Ordine iudic. p. 4 dist. 9. nu. 197. Bacç. de decima tut. cap. 2. n. 29.

A D §. III. & vlt.

In text. ibi (*sem estrepito, nem figura de juyzo*) Quid importent hæc verba. Vide Doct. in Clem. Sæpe de Verbor. sig. & in Clem. Dispendiosam de Iudic. Bertachin. in repert. iuris p. 1. verbo Summariè pag. 321. col. 4. latisimè Ludou. Rodolphin. Vari. lib. 2. q 30. à nu. 7. D. Mart. de Clausulis p. 1. claus. 148. & 160. Brunor. à Sole in locis commun. verbo Clausula nu. 48. Marant. de Ordine iudic. p. 4. tit. Et an iudex sit competens n. 8. Cabed. p. 1. decis. 72. n. 2.

Ad tit. 31. Ordin. Regiæ. *in antiq. tit. 20.*

Quando o Reo he obrigado satisdar em juyzo, &c.

De hac Ordin. Vide latisimè Cald. Pereira Quæst. Forens. lib. 1. q. 21. Matiens. l. 3. glos. 1. tit. 16. lib. 5. nouæ Recop. Xuar. in l. 2. tit. 3. *de los emplazamientos* lib. 2. fori in princ. Valasc. cons. 66. à n. 14.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*& o Reo não possuir bẽes de rayz seus*) Nota quod licet de iure communi vbicunquè requiritur quod quis possideat bona, vel habeat aliquid in bonis sufficit quod eius pater habeat, secundùm Ias. post Alber. in l. In suis ff. de liberis, & posth. Bald. & Ias. in l. fin. Cod. impuberum eundem Ias. in l. Sciendum ff qui satisdare cog. Felin. in cap. 1. num 2. de Magistris, in hoc tamen casu si filius conuentus non possidet immobilia, licet eius pater possideat non excusatur ab ista satisdatione ex Bald. in d. l. Sciendum num. 8 Xuar. d. l. 2. in princip. n. 30. pag. 372.

2 Possidens immobilia non tenetur satisdare. Vide Anton. Gom. l. 66. Tauri Matiens. l. 3 glos. 1. n. 4 tit. 16. lib 5. nouæ Recop. vbi n. 5. quamuis sint litigiosa.

3 Annui reditus excusant à satisdatione si sint constituti super immobilibus. Vide Xuar. d. l. 2. in princip. nn. 23. & 28. Tiraq de Retract. lig. §. 1. glos. 6. num 6. Matiens. d. l. 3. glos. 1.

glos. 1. num. 4. & l. 7. n. 18. tit. 11. lib. 5. nouæ Recop. Valasc. consl. 66. n. 30. & inter immobilia connumerantur, ad quod plures citaui Doctores in Remiss. ad lib. 4. Ordin. Regiæ tit. 48. in Princip. num. 14. pag. 99. Vnde habentes perceptorias militares vulgo, *commendas*, ab hac satisdatione excusari tenet Valasc. d. cons. 66. n. 31.

4 Mobilia magna posſidens, talia quæ de facili occultari, vel moueri non possunt, & quæ faciant cessare fugæ suspitionem non cogitur satisdare ex Xuar. d. l. 2. num. 14. & Matienſ. d. l. 3. gloſ. 1. num. 6. præcipuè si sint sufficientia ad soluendum debitum ex Valasc. cons. 66. n. 32. vers. Item.

5 In text. ibi (*que valhão tanto como a cousa mouel demandada*) De iure communi arbitrio iudicis relinquitur quot immobilia posſidere debeat ad euitandam satisdationem ex Menoch. de Arbitr. casu 142. & remed. 2. Adipisc. n. 91. De iure tamen Regio Hispanorum tot bona debet habere, quæ fugæ suspitionem tollant vsque ad executionem sententiæ secundum Matienſ. l. 10. gloſ. 1. nu. 7. tit. 16. lib. 5. nouæ Recopil.

6 In text. ibi (*com penhores, ou fiadores bastantes*) Cautio enim idonea dicitur cum pignora, vel fideiussores dantur ex l. Si mandato Titij §. vlt. ff. mandati, & ex l. 4. §. Adijci ff. de fideicom. libert. resoluunt Pinel. in l. 1. p. 2. num. 76. Cod. de bonis maternis, & Menoch d. casu 142. nu. 3. vbi etiam tenet quod debitoris est electio, vel pignora, vel fideiussores præstare, in arbitrio tamen iudicis esse qualitatem ipsius cautionis, ne, vt cum vel pignora, vel fideiussores pro cautione præstantur, illa fideiussio, illud pignus, idonea censeatur. Et si pignora deberit, & pereât non tenetur iterum soluere ex Afflict. decis. 172. in fine.

7 Nota quod quamuis iure communi, qui non potest, vel immobilia posſidere, vel satisdare cum fideiussore, sufficiebat iuratoriam cautionem interponere, quod sistet iudicio, & iudicatum soluet. Maran. de Ordine iudiciorum tit. de Satisdat. p. 6. memb. 8. Bernard. reg. 660. Cot. in Memorab. verbo Iuramentum, hodie ex Ordin. in præsenti sequestranda sunt bona super quæ lis mouetur.

8 Idoneus fideiussor qui dicatur? Vide Hippol. de Fideiuss. num 227. Anton. Gom tom. 2. cap. 13. num. 7. Menoch. remed. 1. Recup. num. 315. Soar. in Thesauro communium lit. F. verbo Fideiussor. Auend. tit. *de las exceptiones* n. 36. Caualcan. de tutore, & curatore n. 193.

9 In text. ibi (*porâ o julgador em secresto a cousa demandada*) Vide Palat. in repet. Rubr. §. 18. num. 1 Panorm. in cap. fin. num. 22. de sequest. posſes. & fructuum. Vestri. ad Pract. Romanæ Curiæ lib. 8. cap. 4. nu. 3. Hercul. de Attent. cap. 5. nu. 7. Robert. p. 2. cap. 12. ampl. 12. n. 15. Vincent. Carot. de Sequestro p. 2. q. 2. num. 6. Menoch. de Arbitr. casu 457.

AD §. I.

Vide Valasc. cons. 66. nu. 16. cum seqq. & nu. 18. dicit quod qui habet vsumfructum in re immobili non censetur possessor rei immobilis ad euitandam talem satisdationem.

AD §. II.

1 Desumitur ex l. Sciendum ff. Qui satisdare cogantur. Vide Xuar. d. l. 2.

d.l.2. n.21.cum sequentibus, Ludou. Gom.in Princip Instit.de action. n. 59. Cot. in Memorab. verbo Debitor. Valasc.cons.66.n 16. cum seqq. & n.30.quod possidens annuos redditus à particulari debitos de certo prædio, specialiter ad hoc obligato releuatur ab hoc onere satisdandi, & num.31. quod milites Domini nostri Iesu Christi, & alij habentes perceptorias militares in casibus ciuilibus, quibus licitè conueniuntur in foro seculari excusantur à satisdando propter redditus perceptoriarum.

2 In text.ibi(*bẽes de rayz*) Sufficit si habeat possessionem rem immobilis super qua litigatur ex Valasc. d. cons.66.à n 8.& n.29. post longam disputationem resoluit habentem solum vsumfructum in re immobili euitare huiusmodi satisdationem.

3 In text.ibi (*nem tenha bẽes moueys que valhão tanto,&c.*) Desumitur ex glos.in l.Si fideiussor §.fin. verbo Officium ff.qui satisdare cog. vide Valasc.d.cons.66.nu 32. vers.Item adnotanda.

4 In text.ibi (*mandarà o julgador ao reo que satisfaça com penhores,&c.*) Desumitur ex l.Si fideiussor §. fin. & l. Sciendum ff.qui satisdare cogantur. Vide Afflict.decis.170.n.3.

AD §. III.

1 In text ibi (*mandaloha prender*) Vide D Barbos.in l.2. in princ. p.2. n.34 ff Soluto Matrim.& in l.Diuortio § Interdum n 31.ff.eodem, Phœb. decis.54.per totam.

2 Nobilitati tamen deferẽdum cũ iuratoria cautione de iudicato soluendo, vt in simili resoluit Farin.in Praxi crimin.p 1 q.33.n.60. Et maxima debitoris legalitas, fides, & probitas potest á satisdatione quemquam liberare, tenent Tiraq. de pœnis temper.causa 51. num.42. & 43. Menoch. de Arbitr. casu 87. n.12 quod tamen apud nos recipiẽdum non est, cum probitas hominis non præstet securitatem, quam lex introduxit in fauorem alterius partis litigantis, vt aduertit Valasc.cons. 66. n.32.in fine.

3 In text.ibi (*ou entregar a fiadores idoneos*) De fideiussore obligato ad repræsentandum, vide latè Farin.in Praxi crimin. p.1. titul.4. q.34. per totam.

4 In text.ibi (*tomando algum summario conhecimento*) Ergo de debito debet prius constare vt fiat sequestratio, de quo Mascard. de Probat. concl.1298.per totam, latè Phœbus decis.54.à n.2.

5 In text.ibi (*não dando a ditta satisdação fará o julgador socresto*) Priusquã deueniatur ad hanc sequestrationem debet adesse iustificatio, quod scilicet pars, qui illam à iudice postulauit habet iustitiã in causa principali, vt per text.singularẽ in l. Cũ proponas Cod bon. actor. iud.possi. dicit iudicatum Phœb. decis.54. n.vlt.

AD §. IIII.

Vide infra lib.4.tit.76. §.fin. vbi latè dixi.

AD §. V. & vlt.

1 Vide Valasc.cons.66.num.33. D. Barbos.in l.2.ff.Soluto matrim. p.2. n.29. Cald. Pereira de Empt. cap. 23. n.15.cum seqq.

2 Nota quod si quando actor illum contractum cum reo celebrauit reus non habuisset immobilia, vel mobilia æquiualentia, & actor hoc sciuisset, tunc non poterit petere satis-

satisdationem. Vide Rip. in cap. 1. nu. 88. de Iudicijs. Duenh. reg. 175. Palat. in repet. rub. § 9. n. 14. in princip. Auiles ad cap. 3. Prætor. nu. 22. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 16. n. 22. Mațienf. l. 3. glos. 1. n. 9. titul. 16. lib. 5. nouæ Recopil. Valasc. d. consult. 66. n. 33. vers. Secus vero.

3 In text. ibi (*não lhe pode pedir a ditta satisdação*) Vide D. Barbol. in l. In omnibus n. 60. ff. de Iudic.

Ad tit. 32. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 21.

Em que casos poderá o juyz constranger as partes que respondão, &c.

DEsumitur ex tit. ff. de interrog. action. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. memb. 7. Menoch. de Arbitr. casu 51.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Aduerte quod iudex interrogat partes quotiescunquè æquitas suadet, & iudex ad id ex officio mouetur. vt per Cardos. in Praxi iudicum & aduoc. verbo Iudex num. 30. Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 5. cap. 1. à n. 37.

2 In text. ibi (*antes que a lide seja contestada*) Per responsionem scilicet Rei ad libellum actoris ex Gam. decis. 147. n. 3.

3 In text. ibi (*& podelasha constranger*) Sine iuramento ex Cabed. p. 1. Aresto 36. nouissimè Mendez à Castro d. cap. 1. num. 38.

AD §. I.

1 In text ibi (*dous tabelliães*) Ista non est leuis solemnitas, imò eius omissio facit corruere totum actum vt in l. fin. §. 1. cum glos. verbo Tabulariorum Cod. de Iure delib. tenet Alexand. cons. 141. n. 10. vers. Postremo vol. 2.

2 In text. ibi (*duas testemunhas*) Nota quod tabellio æquiualet duobus testibus glos. verbo Tabularijs in §. Si verò absunt in Auth. de hæred. & falcid. refert, & sequitur Felin. in cap. In nostra n. 9. col. pen. de testibus Grammat. decis. 60. nu. 10. cum seq.

AD §. II.

Desumitur ex l. vlt. ff. de rei vendicat. vbi Bart. nu 2. Vide Roland. cons. 88. nu. 10. vol. 4. Anton. Gabri. tom. 3. Commun Opin. titul. de Acquir. possess. conel. 5. nu. 33. pag. 275. ad hoc quod necesse est vt reus fuerit per actorem interrogatus, primo si rem petitam possidebat.

AD §. III & vlt.

Vide Menoch. de Arbitr. casu si per totum Flamin. de Resign. lib. 3. q. 16 n. 16, quod iudex potest interrogare etiã post conclusum in causa.

Ad tit. 33. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 24.

Das auções, & reconuenções.

De actionibus, & reconuentionibus.

VIde Doct. in cap 1 de mutuis petit. & Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 6. Surd. cons. 396 n 6. & 32. Bernard. Muscatel. in Praxi Aurea ciuili Neapolitana p. 3. glos. Actorem fol. 390. Cabed. p. 1. decis. 21. nu. 6. & 8. & decis. 32. nu 6. Cardos. in Praxi iudicum verbo Reconuentio. D. Barbos. in l. Qui prior n. 7. cum seqq. ff de Iudic. Alexand. Trentasin. Vari. lib. 2. tit. de Mutuis petit. pag. 71.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*que ambas andem igual passo*) Desumitur ex Bart. in Auth. Et consequenter col. 2. vers. Item dictæ caus. r. Cod. de sentent. & interl. Alexand. Trentasinq. d. titul. de Mutuis petit. resolut. 1 à nu. 1. Marant. de ordine iudic p. 4 dist. 6. n. 10. & n. 12. resoluit quod si pari passu nō procedant, sententia, & processus non est nullus, sed potest appellari, sed D. Barbos. in d. l. Qui prior n. 9. quod est differenda sententia donec vtraque causa insimul terminetur. Nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5 collect. 1969. in fine. Bernardin. Muscatel. in Praxi Aurea ciuili p. 3 glos. Actorem n. 5. in fine. D. Barbos. in l. Qui prior nu. 7. ff. de Iudic.

2 Et reconuentioni locus est etiamsi actor à conuentione desistere velit, ex Menoch. de Arbitr. lib. 2. q. 44. n. 5. Marant. d. dist. 6. num. 55. Cardos. in Praxi iudicum, verbo Reconuentio nu. 28. Et quando à sententia causæ conuentionis appellari non potest, similiter à reconuentione non appellabitur vt per Giurbā decis. 3. Et reconuentio eadem habet priuilegia, quæ conuentio Cancer. Variar. lib. 2. cap. 13 de Reconuent. Et perempta instantia in causa conuentionis, erit etiam perempta in causa reconuentionis Magon. Lucensi decis. 48.

3 Nota quod reconueniens non potest iterum à conueniente reconueniri, ne detur processus in infinitum. Vide Specul. tit. de Recōuent. §. Nunc dicamus in fine. Bald. in d. Auth. Et consequenter n. 5. Panor. in cap. 2. n. 6. de mutuis petit. Bernard. Muscatel d. glos. Actorem n. 23. Cardos. in Praxi iudicum verbo Reconuentio nu. 28. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. n. 65.

AD §. I.

1 In text. ibi (*ou logo depoys da contestação*) Quia paria sunt reconuenire ante litem contestatam, vel incontinenti post. Vide Tiraquel. de Retract. tit. 2 §. 1. glos. 5. nu. 11. Marant. p. 4 dist. 6. n. 5. Cardos. in Praxi iudicum verbo Reconuentio 2. D. Barbos. in l. Qui prior à n. 20. ff. de Iudic. Amat. Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, & examinandi processum cap. 1. nu 50. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu. 107. nu. 5. vbi n. 6 cum Marant. d. dist. 6. n. 6. concludit post litem contestatam ex interuallo non admitti parte contradicente.

2 In text. ibi (*faça sua proua*) Perfectam scilicet, & absolutam ex citatis per Tiraq. d. tit 2. § 2. glos. 1. n. 8. Et nihil dicitur actum cum quid superest ad agendum l. pen. Cod. ad Sylan. l. Titia ff de Verbor. Et finis actus attendendus est, & non principium iuxta dictum Philosophi de quo Tiraq. de Retract. lig. ad finem tit n. 18. 19. & 23.

AD §. II.

1 Desumitur ex Auth. Et consequenter, & l. Cum Papinianus Cod. de sentent. & interl. & ex cap. 1. de mutuis petit. Vide Marant. de Ordine iudic. p 4. dist. 6. n 13. Bernard. Muscatel. in Praxi Aurea ciuili Neapol. p. 3 glos. Actorem n. 4. Cardoso in Praxi iudicum verbo Reconuentio n. 5. D. Barbos. in l. Qui prior à n. 10 ff. de Iudic. *Reconuentio fit coram iudice conuentionis.*

2 Amplia etiamsi iudex sit incompetens,

petens, cum laicus possit de causa mere ciuili per viam reconuentionis cognoscere contra clericum. Vide Gregor l. 57. tit. 6. part. 1. Clar. lib. 5. §. fin q. 36. Vincent. de Franch. decis. 193 à n 3. Surd. cons. 222. n. 19. & cons. 396. n 6. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 2. q 13. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1 concl. 37. consid. 7. Lusit. Frat. Anton. à Sousa in relectione de Censuris Bullæ Cœnæ cap. 82. à n. 3. nouissimè Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p 2. q 23. nu. 22. Bernard. Muscatel. d. glos. Actorem n. 7. D. Barbos. d. l. Qui prior à n. 10. & num. 82. cum seqq. & citaui alios Doctores supra lib. 2. tit. 1. §. 1. in fine.

3 In text. ibi (*não o poderá demandar em outro juyzo*) Nota quod reus actorem non potest reconuenire coram alio diuerso iudice ex cap Dispendia §. Reus quoquè de Rescript. in 6. D Barbos. d. l. Qui prior n. 19. Si tamen actorem reconueniat coram alio diuerso iudice, & pars non opponat valet processus ex Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 17. n. 10. vers. Infero decimo quinto.

AD §. III.

1 Vide Bernard. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 3. glos. Actorem n. 24. D. Barbos. in l. Qui prior n. 31 ff. de Iudic. vbi de reo habente suspectum iudicem. *Actor in causa reconuentionis non potest iudicem recusare.*

2 In text. ibi (*não poderà tal juyz ser recusado*) Nisi ex causa de nouo emergenti per text in l. De ætate § Ex causa ff. de interrog. actionib. resoluit Specul. in pract. sub hoc titul. §. Fieri autem n 3 ad fin. p. 2.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*esbulho*) Reconuentio non admittitur in causa spoliationis per cap. ex conquæstione de restit. spoliat. cap. Super spoliatione de Ordine cognit. cum similibus. Vide Marant de Ordine iudic. p 4. dist. 6 à n. 42. Bernard. Muscatel. in Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 3. verbo Actorem n 27. Cardos. in Praxi iudicum verbo Reconuentio n. 23. Alexand. Trentasinq. Vari lib. 2. tit. de Mutuis petit resol. 1. à n. 19.

2 Spoliator tamen reus potest reconuenire actorem de alio spolio contra se per eum commisso per text. in cap. vlt. de Ordine cognit. resoluunt Cardos. d. nu. 23. D Barb. ad l. 2. §. Legatis à nu. 151. ff. de Iudicijs, & ad l. Si de vi. à nu. 181. ff. eod. vbi n 185 resoluit quod si spolium ex vtraque parte commissum sit super eadem re non admittetur reconuentio de alio spolio in eadem re commisso.

3 In text. ibi (*guarda*) Vide Menoch de Arbitr. casu 184. in fine. Et de actione de dote addit. ad Afflict. decis. 111. num. 10. Ranchin. p. 2. concl. 402.

4 In text. ibi (*deposito*) Vide cap. Bona fides de deposito, & l fin. Cod. depositi Carauit. super ritibus magnæ Curiæ ritu 67. nu. 15. Bernardin. Muscatel. d glos. Actorem num. 27. Cardos. d. verbo Reconuentio n. 24. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. num. 1.

5 In text. ibi (*& accusação de feito crime*) Vide Hippol in Pract. crimin. § Expedita nu. 68. Clar. lib 5 §. fin. q. 2. n 3. Gregor l 4. verbo No se po dian titul. 3 part 4. Marant. d. p. 4 dist 6. à n 64. Bernard. Muscatel. d. glos. Actorem a n. 28. Cardos. d. verbo Reconuentio n. 16. & 18. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 54 n. 4 & q. 68 num. 11. *Reconuentio non habet locum in criminalibus.*

latissimè D. Barbos. ad l. 2. §. Legatis n. 263. cum multis seqq. ff. de Iudic. & ad l. Qui prior à nu. 51. ff. eod. vbi n. 63. tenet quod accusatus criminaliter non potest recusare suum accusatorem coram eodem iudice, nisi ille iudex sit vtriusque partis competens, latissimè Alexand. Trētasinq. d. resolut. 1 à n. 40.

AD §. V.

1 Vide latè D. Barbos. in l. Qui prior n. 80. & 81. ff. de Iudic. ad hoc quod si reconuentio fiat de causa de qua iudex conuentionis cognoscere non possit, etiam de consensu partium non est admittenda reconuentio. Et in iurisdictione prorogata locus est reconuentioni, Camill. Borrel in Sum. decis. tit. 41. n. 261.

2 In text. ibi (*assi como no embaixador*) Vide D. Barbos. in l. 2. § Legatis n. 233. ff. de Iudic. ad hoc quod cum actor elegerit iudicem coram quo reum conueniat, non potest dedignari, quin coram eodem iudice reconueniatur per prædictum reum.

AD §. VI.

Reconuētio habet locum in causis sūmarijs si conuent. & recon causa sit sū maria.

Vide Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 6. n. 38. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea ciuili Neapol. p. 3 glos. Actorem num. 14. Cardos. in Praxi iudicum verbo Reconuentio n. 22. D Barbos. in l. Qui prior à nu. 34 ff. de Iudic. vbi n. 37. idem resoluit si reconueniens renunciet priuilegio causæ, & velit quod etiam in ea ordinariè procedatur. Nouissimè Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 54 à n 2. & q. 68 n. 13. quod non admittitur in via executiua, Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. titul. de Mutuis petit. resolut. 1. num. 13. & 14.

AD §. VII.

In causa appellat. non datur locus reconuentioni.

1 Vide Marant. de Ordine iudic. p 4, dist. 6. n. 24. Balb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 7. tit. 8. n. 40. pag. 247. Cardos. in Praxi iudicum verbo Reconuentio n. 20. D. Barb. in l. Qui prior n. 49. ff de Iudic. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. titul. de Mutuis petit. resolut. 1. n. 29. Nec in causa executionis habet locum reconuentio prout ex Marant. d. dist. 6. n. 39. resoluit Parlad. lib 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5 §. 14. n 31. & Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. nu. 14. vbi n. 35 quod non habet locum reconuentio quando agitur pro rebus Ecclesiæ malè administratis, & nu. 36. in causa quæ non est talis quod excedat iurisdictionem commissarij & n. 37 in conuento super nullitate.

AD §. VIII. & vlt.

1 Desumitur ex cap. Cum dilectus de Arbitris. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 6. nu. 20. Menoch. de Arbitr. q. 44. n. 12. Bernard. Muscatel. in sua Praxi Aurea ciuili Neapol. p. 3. glos. Actorem n. 5. Cardos. in Praxi iudicum verbo Reconuentio nu. 11. D. Barbos. ad l. 1. art. 2. n. 60. cum seqq. ff de Iudic. & in l. Qui prior à num. 41. ff. eodem. Latè Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Mutuis petit. resolut. 1. à n. 49.

2 In text. ibi (*& por tanto se fosse por nòs delegado algum juyz, &c.*) Vide D. Barbos. d. l. 1 art. 2. nu. 67. & d. l. Qui prior n 50. Cardos. d. verbo Reconuentio num. 9. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 3. cap. 8. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. à n. 45.

In

3 In text. ibi *(quando o juyz he escolhido per vontade, &c.)* Vide D. Barb. d. l. 1. art 5. n. 6.

In antiq. tit. 25.

Ad tit. 34. Ordin. Regiæ.

De plus petitionibus.

Do que demanda em juyzo mays do que lhe he deuido.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 DEsumitur ex l. Vni. Cod. de plus petit. & ex §. Plus igitur Instit. de Actionib & ex cap. Vni. de plus petit. Cõcordant apud Hispanos l 44. titul. 2. part. 3. Vide Soar. Kirchou. Chærian. & alios tom. 1. Commun. Opin. lib. 3. tit 8. de plus petit. Menoch. conf. 127. nu. 3. Cardof in Praxi iudicum verbo Plus petere. Hieron. de Laurent. decif. 35 nu. 10. Pradil. in Summa legum pœnal. p 2. casu 45. latè Aloys. Ricci. in coll. ct. decif. p. 4. collect. 1389. Cardos. in Praxi iudicum verbo Plus petere. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. titul. de Plus petitionibus pag. 69 resolut. 1. vbin. 2. quod ad hoc vt habeat locum pœna huius l. requiritur quod dolosè petierit.

2 De illis qui causæ continentiã diuidunt, vide l. Nulli. Cod de Iudic. Afflict. in cap. Sancimus in 2. quo tempore miles lib. 1. num. 56. fol. 90. Decian. vol. 2. resp. 97. nu fin. Viui. Neapol. decif 136 nu 1. Menoch. de Arbitr. casu 371 num. 2. cum seqq. & conf. 130. num 1. Bernard Græuæ ad Pract Cameræ Imper. lib 1. conc. 32.

3 Nota quod creditor non sibi præiudicat, qui minus petit cum plus sibi debitum esset, de quo Ias. in l. Quidam Cod. de transact. Vezin. tom. 1. Communium Opin. lib. 3. tit. 8 n. 6. vbi resoluit quod si creditor pro residuo aliquam summam peteret, tunc hoc modo petendo pro resto, vel petendo cum particula tantum ille creditor nihil aliud posset petere.

4 In text. ibi *(porem se o actor antes da lide contestada)* Vide Bonacos. p. 1. Commun. crimin. verbo Statutum fol. 159. & tom. 1. Commun. Opin. lib. 3. tit. 8 n. 5. pag. 385. Farin. Fragment. crimin. p. 1. lit. C n. 733. & Peteg. de Iure fisci lib. 2. tit. 1. n. 13. resoluit quod pœna, quæ à lege plus petenti infligitur, mortuo actore, ante illius condemnationem ad hæredem non transit.

AD §. Vnic.

1 In text. ibi *(o reo seja absoluto)* Desumitur ex l. Vni. Cod de plus petit. Vide Kirchou. tom. 1. Communium Opinion. lib. 3. tit. 8. n. 1.

2 Nota hanc pœnam cessare si apponatur clausula omni meliori modo ex Ioseph Ludou. Perus. decis. 117. num. 3. Vel si adesset clausula saluo iure superflui, & potestate addendi, ac minuendi ex eod. Ioseph. Ludou. decis. 51. & Alexand Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Plus petitionibus resolut. 1. n. 7. & num. 8. asserit pœnam huius l. non procedere quãdo non principalis, sed eius procurator comparet in iudicio ad petendum debitum.

Ad tit. 35. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 26.

Do que demanda seu deuedor antes do tempo, &c.

De agente ante diem.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 DEsumitur ex l. 1. §. fin. ff. Quãdo dies leg. cedat. Et plus dicitur

dicitur petere qui ante diem petit §. Plus autem Instit. de Actionib. §. Temporales Instit. de Except. cap. 1. de plus petit. Vide Xuar. l. Post rem limit. 7. Auend. tit. *de las excepciones* n. 22 vers Quarta qualitas. Azeued. l. 2. n. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ Reco. Surd. decis. 120 nu 1. & decis. 151. nu. 2. & 3. Cardol. in Praxi iudicum verbo Plus petere n. 5. Farin. Fragmentor. crim. p. 1. lit. C. n. 745. qui ante diem agit, malè agit, Ludou Rodolphin. Vari. quæst. lib. 2. q. 40. nu. 1 & nu. 2. quod exceptio pluris petitionis contra agentem ante diem opposita, impedit processum ad vlteriora.

2 Limita primò hanc Ordin. si superueniat causa de nouo, veluti quia debitor aufugiat, vel fallitus fiat ex glos. in l. quæsitum ff de Pignor. Bald. in l. 1. ad fin. Cod. de condict. ex lege. Padil. in l. Cum proponas nu. 8 Cod. de Transact. Surd. de Aliment. tit. 8. priuil. 26. nu. 9. Card. in Praxi iudicum verbo Plus petere n. 7. Vel bannitus fiat. Ludou. Rodolph. d. q 40 per totam.

3 Limita secundò in creditore, qui agit ante diem vt adueniente die sibi soluatur. Vide Afflict. decis 279. in fine. Gregor. l 45. titul. 2. part. 3. Ozasc. Pedam. decis. 130. á nu. 9. Nicol. Mozzi. de Contractib. art. 6. de naturalibus contr. n. 11 Latè Ioseph. Ludou. tom. 3. Communium Opin. tit. de Solut. concl. Vni. per totam pag. mihi 456. & Perus. decis. 8. Surd. decis. 120. n 13. & decis. 151. n. 6. & de Alimentis tit. 8 priuil. 26. n. 9. Viui Neapol. decis. 403.

4 Limita tertiò in debito de futuro si est adiunctum debito de præsenti vt in legato annuo, qui potest peti vt soluatur debitis temporibus, ne cogatur singulos annos agere. Vide Anton. Gom. tom. 2. cap. 11. n. 47. Surd. decis. 120. nu. 14. & decis. 151. nu. 12. Et reditus annui futuris temporibus cedendi peti possunt vno libello cum iam cessis vt iusto tempore sibi soluantur. Vide Ozasc. Pedam. decis. 130. n. 15. Fider. Matrin. de annuis reditib. cap. 5. sub nu. 91. Gasp. Roder. eod. tract. lib. 1. q. 16. n. 104. Surd. decis. 151. num. 11. & de Alim. tit. 3. q fin. n. vlt. & tit. 8. priuil. 25 n. 7. Et pro fructibus census, similisuè contractus licitum est agere contra debitorem, vt condemnetur ad præstandum fructus pro omnibus annis futuris debitis téporibus, Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 151. à n. 35.

5 Nota quod licet legitima debeatur filijs post mortem patris, parte tamen dissipatore existéte, possunt filij petere vt sibi assignentur legitimæ, quia non exigitur à patre hoc casu legitima ante diem, & obitum illius, sed est potius quædam assecuratio, vel interdictio administrationis. Vide Pereg. de Fideicom. art 36. n 16. Cordub. in §. Item rescriptum n. 15. cum sequent Perez tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 76. Claud. de Battand. tract. de legitima art. 8. n. 34. Mench. Illust. cap 37. n. 1. Surd. de Alimenr. tit. 1. q. 50. num. 4. & tit. 8. priuil. 26 à n. 5. Cald. Pereira de Renouat. q. 16. n 37. Ceuall. Communium contra commun. q. 506. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 2. cap. 19. col. 185. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 83. nu. 34. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 44. n. 18. cum seqq.

6 In maioratibus, etiam viuo possessore, sequens non potest petere vt declaretur morte illius maioratum ad se pertinere, nisi possessor viuus in alium transferat, vel dissipet bona maioratus, vide Pinell. l. 1. Cod. de bo.

de bonis mat. p. 3. n. 78. Gregor. l. 1. verbo *En el tiempo* tit. 2. part 3. Xuar. allegat. 4. vbi Valdes. Thesaut. Pedam. decis. 151 Anton. Gom. l. 40. Tauri n. 79. Molin. de Primog. lib. 1. cap. 16 & lib. 3. cap. 14. Sarmi. Select. lib. 1. cap. 2. & lib. 7. cap. 6 Perez l. 1. tit 8. lib. 3. Ordin. pag. 591. Gam. decis. 6. n 6 & decis. 202. n. 3. Garci. de Nobilit. glos. 47. n. 13. cum seq. Gutier. cons 13. n. 1. P. Molin. de Iustit. tract. de Maiorat. disp. 639 Valasc. cons. 184. nu. 19. cum seqq D Barb. in l. Non potest videri num. 16. cum seqq. ff. de Iudic. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 10. n. 2.

7 In text. ibi (*não será a isso recebido*) Potest tamen denuò agere ex Tiraq. in §. Hoc sermone limit. 1. n 16.

8 In text. ibi (*alem disto, &c.*) Vide Parlad lib. 2 rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 1. n. 22. vbi ante tempus executione petita quas pœnas patiatur creditor.

Ad tit. 36. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 27.

Do que demanda o que ja em sy tem.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 DEsumitur ex l. Si fideiussor § In omnibus ff. Mandati. Vide Ias. in §. Sed hæc quidem nu. 12 Instit. de Actionib. Petr. Caball. resolut. crimin. casu 169. n. 1. & 6 latè Farin. fragm. crimin. p. 1. lit. C. á nu 725. Cardos. in Praxi iudic. verbo Plus petere n. 4. Et dispositio huius l. non habet locum, in eo qui petierat ignoranter ex Ias. in § Si quis agens n. 2. Instit. de Action. & in l. Cum filius § In hoc n. 4. ff. de Verbor. Petr. Caball. d. casu 169. n. 5. in fine Farin. d. lit. C. n. 742.

2 In text. ibi (*o que tem ja recebido*) Creditor si debitum iam solutum petierit, & illud non exegerit, non incidit in pœnam huius legis, vt per Bart. d. l. Fideiussor § In omnibus, Caball. d. casu 169. nu 3. Farin. d. lit. C. nu. 732., & obijciens compensationem debiti sibi iam soluti non incidit in pœnam huius legis, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 3. cap. 8.

Ad tit. 37. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 79. De moratoria dilatione.

Que os deuedores a que elRey der espaço, dem fiança a pagar as diuidas.

DEsumitur hic tit. ex l. Quoties & l. Vniuersa Cod. de precibus Imper Offer. Concordat apud Hispanos l. 4. tit. 24. part 3. & l. 32. & 33. tit. 18 part 3. Vide Anton. Cuch. tract. de moratoria præscript. Rebuff. tom. 2 ad leges Galliæ tit. de litteris dilat. à princ. Menoch. de Arbitr. casu 203. Azeued. l. 2. à n. 34. tit. 14. lib. 4. nouæ Recop. latè Ludou. Rodolphin de suprema, seu absoluta Principis potest. cap 6. á nu. 48. Farin. in Praxi crim. q 29. n. 20. cum seqq. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 4. glos Petendo n. 12. cum seqq. Dom. Garci. Mastrillo Siciliæ decis. 16.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*o que não faremos sem justa causa*) Vide Duenh. reg 43. vers. Et quia, Pinel. in Rub. de Rescind. vendit. p. 1. cap 2 num 12. P. Azori Instit. Moral. p. 1. lib. 5. cap. 15. col. 426. In Principe enim in dubio præsumitur causa ex glos. in l. Rele- *Moratoria dilatio non conceditur à Principe sine iusta causa.*

gati

gati ff. de pœnis. Alciat. de Præsumpt. reg. 3. præs. 8. Mench. Illustr. lib. 1. cap. 25. n. 17.

Moratoriam ilatione impetrantes tenentur idoneam præstare cautionē.

2 In text. ibi (*não gozarà delle, sem dar fiança bastante em juyzo*) Nota quod debitores impetrantes moratoriam dilationem à Principe ob aliquam eorum incommoditatem tenentur idoneam præstare cautionem de soluendo completo dicto tempore l. Vniuersa Cod. de precibus imper. offer. quæ est canonizata in cap. Vniuersa 25 q. 2. Concordat apud Hispanos l. 32. & 33. titul. 18. part. 3. Vide Soar. tom. 1. Communium Opinion. lib 4. tit 2. num. 74. pag. mihi 458. Alexand. Trentasin. Vari. resolut lib. 3. tit. de Solutionibus resolut. 1. nu. 6. pag. 58. Azeued. l. 2. n. 33. cum seqq. tit. 14. lib. 4. nouæ Recopil. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de litteris dilat. art. 1. glos. 2. num. 49.

Idonea cautio quæ?

3 In text. ibi (*fiança bastante*) Desumitur ex d. l Vniuersa ibi fideiussio idonea, quæ sit reperies apud glos. verbo Idonea in cap. Quamquàm de censibus. Garci. Falcon reg. 192. Soar. d. tit. 2. num. 74. vers. Sed si, P. Sanch. de Matri. lib. 10 disp. 18. n. 35.

4 In text ibi (*a qual fiança serà obrigado a dar*) Intellige si à patre petatur ex d. l. Vniuersa ibi si aduersarius postulet. Vide Gregor. l. 33. verbo Fiador tit. 18. part. 3. Hippol. in Rub. de Fideiuss. n. 164. Surd. decis. 25. n. 8. & decis. 57. à princip. Farin. in Praxi crimin. q. 29. num. 28 Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. n. 108. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 6. D. Barbos. in l. Diuortio §. Interdum num. 13. ff Soluto matrim. Soar. de Paz in Pract. p. 4. tom. 2. cap 6. n. 5. Villadieg. n sua Politica, & pract. iudiciali n. 29. propè finem. Nicol. Passerium in tract. de priuata script. q. 5. à nu. 7. Amat. Roder. de preuilegijs credit. p. 1. n. 24. Alexan, Trentasinq. d. resolut. 1. n. 8.

5 In text. ibi (*posto que seja abonado*) Ergo qui tenetur dare fideiussores non excusabitur quamuis sit ditissimus ex Felin. in cap. Ad nostram in 1. num. 10. ff. de Iureiurad.

AD §. I.

Vide Antonin. Thesaur. Pedam. decis. 186. n. 7. vers. Declaratur quartò Ludou. Rodolphin. de suprema, seu absoluta Principis potest. cap. 6. num. 61. Ad hoc quod induciæ non sunt concedendæ condemnatis in foro contentioso per sententiam iudicis, vel de proximo condemnandis, secùs si sint condemnati, vel condemnandi per spontaneam confessionem.

AD §. III.

Vide Soar. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 2. nu. 74. vers. Et hoc ampliatur. Rebuff tom. 2. ad leges Galliæ titul. de litteris dilator. art. 1. glos. 1. n. 27. Ad hoc quod renuntians impetrationi quinquennalis non potest postea illam impetrare, nisi Princeps concedens faciat expressam mentionem talis renuntiationis.

AD §. IIII.

Vide Azeued. l. 2. n. 41. tit. 14. lib. 4. nouæ Recopil. Et aduerte quod dilatio quinquennalis dùm vult concedi debitori, si vnus ex creditoribus sit clericus, potest citari vt concurrat cum alijs creditoribus ad concurrendum pro dilatione quinquennali concedenda ex Vrsill. ad

Afflict.

Afflict. decis. 380. nu. 7. Franc. Viui. decis. 38. n. 8. D. Garci. Mastrill. Siciliæ decis. 79. n. 5. quos refert nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 13. de foro compet. n. 155.

AD §. V.

In text. ibi (*não serão obrigados a dar fiança*) Nota quod cautio à Principe remitti potest ex causa. Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de litteris dilat. art. 1. glos. 1. nu. 50. vers. Istam. Alexand. verò Trentasinq. Vari. resoluit. lib. 3. tit. de Solution. resolut. 1. n. 7. resoluit quod etiamsi per Principem hæc fideiussio in ipsa moratoria remitteretur, nam adhuc eam dare debet, si vult vti beneficio dilationis quinquennalis.

AD §. VI. & vlt.

Moratoria dilatio non cōcedi tur ad causas Regi pertinētes.

1 In text. ibi (*nos feitos que a nós pertencerem*) Vide Rebuff. d. tit. de litteris dilat. art. 1. glos. 1. nu. 31. Azeued. l. 2. num. 40. tit. 14. lib. 4. nouæ Recopil. Pereg. de Iure fisci lib. 6. tit. 7. nu 22. Farin. in Praxi crimin. q. 29. num. 24. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 4. glos. Petendo n. 14.

Nec ad debita ex delicto descendentia

2 In text. ibi (*nem em os feitos das forças, roubos*) Nota quod ad debitum ex delicto descendens non extenduntur hæ induciæ. Vide Baeç. de inope debitore cap. 11. n. 5. Soar. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. titul. 2. n. 74. vers. Aduertere etiam. Azeued. d. l. 2. n. 36. Farin. d. q. 29. n. 23.

Nec ad depositum

3 In text. ibi (*depositos*) Vide Rebuff. d. glos. 1 nu. 38. Menoch. de Arbitr. casu 203. num. 17. Bernardin. Muscatel. d. glos. Petendo num. 18. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 22. num. 65. Alexand. Trentasinq. d. tit. de solution. resolut. 1. n. 32.

Nec ad salaria.

4 In text. ibi (*soldadas*) Amplia primò, in locationibus domorum, vel pensionibus ex Rebuff. d. glos. 1. num. 37. Menoch. d. casu 203. n. 17. Marc. Anton. Cuch. de moratoria præscript. num. 99. Trentasinq. d. resolut. 2. n. 15.

5 Amplia secundò, in debito ex causa annoniæ, vel administrationis panis, vel rerum comestibilium. Vide March. Anton. Cuch. vbi proximè n. 95. Azeued d. l. 2. n. 39 Rebuff. d. glos. 1. num 45. Mexi in tract. rasstæ panis concl. 1. num. 165. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 3. tit. de Solut. resol. 2. n. 15.

6 Amplia tertiò in causa alimentorum. Vide Marc. Anton. Cuch. vbi proximè num. 90. Surd. decis. 323. num. 9. & de Alimentis titul. 8. priuil. 70.

7 Amplia quartò, in dote. Vide Rebuff. d. glos. 1. n. 34. Cuch. vbi proximè nu. 78. Bernard. Muscatel. d. glos. Petendo n. 21. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 2. n. 16.

8 Amplia quintò, in debito iurato, Vide Soar. d. nu. 74. vers. Aduertere etiam. Azeued. d. l. 2. nu. 37. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 65. nu. 2. Farin. d. q. 29. n. 21. Ludou. Rodolphin. de absoluta Principis potest. cap. 6. n. 62. sed hæc ampliatio apud nos non est amplectenda. Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 22 n. 65.

9 Nota quod impetrans huiusmodi inducias si non fecerit mentionē de primis impetratis rescriptum vltimum, obtentū erit nullum, vt per Menoch. de Arbitr. casu 203 nu. 28. Ludou. Rodolphin. d. cap. 6. nu 64. Farin. d. q. 29. num 32. Rebuff. d. glos. 1. num. 30. Et debitores qui

 impe-

impetrarunt dilationem, ea finita, non possunt cedere bonis, vt per Viui d.nu.74. vers. Aduertere etiam tenentur pag.459. Et litteræ quinquennales non impediunt executionem sententiæ, vt per Guid.q.97. quem refert, & sequitur Alexand. Trentasinq. Vari.lib.2.tit.de Appellat.resolut.1.n.24.

In antiq. tit.80.

Ad tit.38.Ordin.Regiæ.

Do que impetrou graça del Rey para não ser demandado, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 NOta quod sicut dilationem habet impetrans non soluendi suis creditoribus intra annum, vel quinquennium, ita non poterit, illo termino pendente, suos debitores inquietare, tenent Rebuff. tom.2.ad leges Galliæ tract.de litteris dilat art.1.glos.1.num.9. Brun.in tract.de Cessione bonorum q.17. 5. p. princip.n.3. Ludou. Rodolphin. in tract. de suprema, seu absoluta Principis potest.cap.6.n.67.

2 In text.ibi (*que impetrar de nòs graça*) Ergo soli Principi competit concedere moratorias inducias. Vide Rebuff.d glos.1. nu.6. Thesaur. Pedam.decis.186.n.2. Sebast. Næui.in Remiss ad lib.2.Feudor.tit.56.n.334. pag mihi 419. Alexand.Trentasinq. Vari.lib.3.tit. de Solution. resolut.1. num.3.

3 In text.ibi (*atè certo tempo*) Quod non potest quinquennij metas excedere, vt si vltra concedatur in totum corruit gratia. Vide Afflict.decis 107.n.3. Alexand.Trentasinq. d. resolut.1.n.2.

4 In text.ibi (*porque elle deue vsar, &c.*) Desumitur ex edicto prætorio quod quisque iuris in alterũ statuit, ipse eodem iure vtatur, tradit Tiraq. de Retract lig.§.1.glos.13.n.6. quem refert Valasc.cons.25.n.1.

AD §. I.

Vide Rebuff.tom.2.ad leges Galliæ titul.de litteris dilat.art.1. glos.1. n.9. Ludou.Rodolphin. in tract.de suprema, seu absoluta Principis potest.cap.6.num.67.

Debitor vtens moratoriis exceptione, eadem vti poterunt eius debitores contra ipsum

AD §. II.

In text.ibi (*a seu requerimento, & petição*) Secùs si motu proprio iuxta l.3.ff.quod quisque iuris. Afflict.decis.66. Mantu.dial.83. vers.Non sicuti. Surd.cons.2.n.36. Valasc.cons. 25. n.15. vbi nu.28. asserit in dubio præsumi concessum ad postulationem partis, & non motu proprio nõ possit probari, nisi sit expressa in rescripto.

AD §. IIII.

In text.ibi (*saluo se a elle por algum modo approuar*) Vide Valas. cons.25. num.14. ad hoc quod ex sola impetratione rescripti non acquiritur ius alteri parti, nisi contineat ius nouum, vel iniquum.

AD §. V.

Vide Vrsill.ad Afflict.decis.5 n.3. Soar. tom. 1. Communium Opin. lib.4.tit.2. nu.74. vers.Sed ista dilatio. Azeued.l.2.nu.42. tit.14. lib.4. nouæ Recopil. Ioan. Baptist.m Bouium in tract.de Stat.verbo Præscripti glos.21.nu.68. & 69. Gutier. Pract.lib.1.q.148.nu.43. Ludou.Rodolphin. de suprema, seu absoluta Principis

Induciæ debitoribus concessæ eorum fideiussoribus non prosunt.

Principis potest. cap. 6. nu. 68. Menoch. de Arbitr. casu 337. nu. 21. vers. Dubitatur 8. Farin. in Praxi crimin. q. 29. nu. 25. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 4. glos. Perendo n. 22. & 23. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 22. n. 63. Villadiego in sua Politica cap. 2. vers. *Pleito de cesion de bienes* n. 182. Amat. Roder. de priuilegijs credir. p. 1. n. 20.

AD §. VI. & vlt.

Inducia non prosunt heredibus impetrantis. Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de litteris dilat. art. 1. glos. 1. num. 67. vers. Non opponitur. Vincent. de Franch. decis. 179. Alexand. Trentasinq. Vari. resolution. lib. 3. tit. de Solutionib. resolut. 1. n. 29.

Ad tit. 39. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 84.

Do que traspassa em algum poderoso a cousa, ou direito que nella tem.

DEsumitur ex titul. Cod. Ne liceat potentioribus. Concordat apud Hispanos l. 15. tit. 7. part. 3. Vide Duenh. reg. 88. Menoch. de Arbitr. casu 276. & casu 438. Xuar. alleg. 19. Adrian. Pulux. ad edictum de alienat. iudicij cap. 13. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de cessione iuris art. 1. glos. 3. & 10. Alexand. Trentasin. lib. 2. Vari. tit. de postulando resolut. 2. Cardin. Thusc. lit. C. concl. 208. D. Barbos. l. 1. ff. Soluto matrim. p. 7. à num. 46. Cald. Pereira de Empt. cap. 24. n. 31. Iacob. Sabag. ad tit. de alienat. iudicij mutandi causa facta. Acaci. Anton in comment. ad tit. ff. de Condit. & demonst. ad l. 1. ibi eum dies certus n. 69.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*perca toda a aução, & direito que nella tiuer*) Desumitur ex l. 1. & 2. Cod. Ne liceat potent. Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tract. de cessione action. art. 1. glos. 11. Adrian. Pulux. ad edictum de alienat. iudicij mutandi causa facta cap. 6. ad fin. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 340. vers. Quæ tamen. D. Barbos. in l. 1. ff. Soluto matrim. p. 7. num. 45. cum seqq. Cald. Pereira de Empt. cap. 24. num 61. cum seqq. vbi limitat. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad l. styli l. 17. num. 1. cum sequentibus vbi num. 7. an hæc lex procedat tam in actore, quàm in reo?

2 In text. ibi (*ceder, ou trespassar*) Intellige si cessio non sit nulla, vt per Tiraq. de Retract. lig. §. 26. glos. 2. num. 5. & de Nobilit. cap. 37. n. 104. & de Iure mariti glos. 8. num. 209. Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 7. num. 10. *Potentiol rationе officij.*

AD §. I.

1 In text. ibi (*receando ser por ella demandado*) Nota quod fraus præsumitur quando paulò ante motam litem facta fuit alienatio, ex Surd. decis. 326. n. 87.

2 In text. ibi (*poderoso por razão do officio*) Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de cessione action. art. 1. glos. 8. Menoch. cons. 28. num. 31. Cald. Pereira do potest. nomin. cap. 1. num. 6.

AD §. II.

1 In text. ibi (*ou priuilegio*) Veluti in scholari. Vide Rebuff. tom. 2. tit. de cess.

ceff.art.1.glof.2.3.& 5.& art.2. glof. 3 & de priuileg. scholast. priuil.60. & seq. Azeued. l.18 titul. 7. lib. 1. nouæ Recopil. pag. 115. Alexand. Trentasinq. Vari. lib.2. titul. de Postulando resolut. 2.num.10. Adrian. Pulu.c. ad edictum de alienat. iudicij cap. 13. D. Barbof. ad l. 1. p. 7. num.46. & 48. ff. Soluto matrim. Pater tamen filio suo scholari cedere potest etiam spurio ex Rebuff.d. art.2.glof.3. Cald.Pereira de Empt. cap.24. nu.60. Sed contrarium iudicatum fuisse in supremo Senatu afferit Melch.Phœbus decif.38 per totam.

Senatus Supplic. iudicauit.

2 Potentior ratione fori dicitur clericus eo casu, quo iurisdictionis priuilegio laicum coercere potest. Vide Xuar.alleg.19.vbi Valdes. Matiens.l.11.glof.5. num 1. tit 10. lib.5. nouæ Recopil. Alexand.Trentasin. d.resolut.2.num.5. D.Barbof.in l.1. p.7.nu.49. ff.Soluto matrim. Cald. Pereira de Potestate nomin. cap.1. num.11. D. Mart. de Iurisdict. p 4. cent.1. casu 35. num.22. & casu 91. Rebuff.d art.1 glof.8. in fine. Mascard.de Probat.concl.558. num.21. Surd. conf. 22. num. 29. vbi de cessione facta clerico consanguineo.

Clericus quando dicatur potentior ratione fori.

3 Diuitiæ reddunt quem potentiorem. Vide Rebuff.d.art.1 glof.5. post princip. Cald. Pereira d. cap.1. n.7. vbi n. 8. quod nobilitas potentiores homines facit.

Diuitiæ reddunt quem potentiorem.

in antiq. tit. 90.

Ad tit. 40. Ordinat. Regiæ.

Do que nega estar em posse da cousa que lhe demandão.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 DEsumitur ex l. vlt. ff de rei vendicat. Concordat apud Hispanos l.3.titul.3.part.3. vbi Gregor. Vide Ias.in §.Omnium nu.86. & 87. Inst.de Actionib.& in §.Item si quis in fraudem num.79. Instit. eod.Duenh.reg.325.& 329 Hippol. in Rub. de Fideiuss. num. 325. Afflict.decif.18. Rot. Bonon. decif.84. Perez l. 10. verbo *Lo negare* titul. 2. lib.1. pag.51.& lib.3. pag.548. Mascard.de Probat.concl.1197.num.18. cum multis sequentibus, Menoch. lib.6.de Præsumpt.q.68. num.4. & conf.2.n.378.

2 In text ibi (*sendo perguntado pelo juyz*) Secùs si quis negaret interrogatus à patre, nam tunc non habet locum pœna mendacij ex glof. in l. fin. verbo Non possidere de rei vendicat. & per text. in l. Officium 9 vbi glof. verbo Inspiciat ff. eod. tit. resoluit Stephan. Gratian. Discept.Forenf.cap.109.n.38.

3 In text.ibi (*se está em posse della*) Idem si interrogatus dicat possidere, sed nomine alieno ex Specul. Bart.& Bald.resoluunt Ias.in §.Omnium n.86.Instit.de Actionib. Anton.Gabri.lib.5.Communium tit.de Acquirenda possef. concl.5. nu.18. Gregor. l. 3. verbo *No dezir* titul.3. part.3. Padil.in l.fin.num.2.Cod.de fideicom.Afflict.decif.18. Mascard. concl.1197.n.18.

4 In text.ibi (*o negar*) Negans tamen per errorem, seu ignorantiam excusatur prout resoluunt Stephan. Gratian. Discept. Forenf. cap.109. num 35. Surd.decif.237.num.2. vbi disputat,an subueniatur rustico tanquàm simplici viro, & non versato in curia, & concludit negatiuè quando potuit consulere peritiores,& quando respondit non inopinato,sed cum deliberatione.

Negans per errorem excusatur.

AD §. I.

1 In text. ibi (*quando o reo negar em juyzo*) Non procedit in minore, cui quandocunquè ante sententiam factis probationibus per actorem succurritur ad euitandam pœnam negationis per eum factæ ope restitutionis in integrum, per tex. in l. Si ex causa 10. §. Nunc videndum ff. de Minorib. resoluunt Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Vel aduersarij dolo n. 41. & n. 47. vers. Constat enim, Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 109. á n. 48.

2 In text. ibi (*antes que o actor proue o contrario*) Nota quod possessio à reo conuento rei vendicatione negante se possidere, non aufertur, quando ante litem contestatam dictum suum reuocauit. Ita Mascard. de Probat. concl. 1197. n. 26.

AD §. II.

1 Nota quod reus conuictus de mendatio circa possessionẽ in iudicio reiuendicationis priuatur possessione, etiamsi esset paratus probare incontinenti de dominio. Ita Mascard. de Probat. concl. 1197. n. 24.

2 In text. ibi (*assi como o caso de esbulho, &c.*) Concordat alia Ordinat. infra lib. 4. tit. 58. ad finem Principij.

Ad tit. 41. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit 86 De restitutione minorum

Da restituição que se dà aos menores, &c.

Desumitur hæc Ordin. ex titul. Cod Si aduersus rem iudicatam. Concordat apud Hispanos tit. 25. part. 3. Vide Viui. Kitchou. Soar. & alios tom. 1. Communium Opinion. lib. 2. tit. 13. pag. 334. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Restit. art 10. á nu. 20. Maurit. de in integrum restit. cap. 192. cum seqq. Sfort. eod. tract. p. 2 q. 72 Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Implorare n. 46 Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 3. n. 11. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 5. per totam. Garci. de Nobil. glos. 6. §. 2.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*poderà pedir restituição contra a sentença*) Amplia primò, quã uis sit Principis vt per Afflict. decis. 356. n. 4. & 5. Rubuff. tom. 2. ad leges Galliæ tract. de Restitut glos. fin. n. 1. Menoch consi. 100. n. 283. & n. 290. Sfort. de in integ restit. p. 2. q. 72. art. *Minor restituitur aduersus sententiam etiã Principis.*

3 Flores Vari. lib. 1. q. 5. n. 60. vbi resoluit quod restitutio petita contra Principis sententiam non habet effectum suspensiuũ, & ea non obstante mandatur executioni sententia data cautione, nisi liquidissimè appareat de læsione, vel ex actis processus, vel per instrumenta. Aduerto quod ad petendum restitutionem in integrum speciali mandato opus est si principaliter peteretur, secùs si incidenter Maurit. de in integ. restit. cap. 23. Sfort. eod. tract. q. 32. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Restit. in integ art. 1. glos. vlt. n. 3. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 66. de Procurat. à n. 169.

2 Amplia secundò, in sententia lata per ædiles intra summam, de qua cognoscere possunt ex resolutis per Flores d. q 5. n. 65.

3 Amplia tertiò, in laudo arbitri. Vide Simoncel. de Decretis lib. 2. tit. 6 n. 8. Sfort. d q. 72 art. 2.

4 Amplia quartò, aduersus tres sententias conformes si ex actis aliqua calumnia deprehendatur. Vide Cou. Pract. cap 25. num. 7. Cald.

Pereira in l. Si curatorem, verbo Per quod Pristinum n. 25. Sfort. d. q. 72. art. 4. Flores d. q. 5. á n. 58. vbi etiam tenet habere huiusmodi restitutionem effectum suspensiuum si incontinenti iustificetur per integram probationem læsionis, ita quod omnino cesset præsumptio malitiæ.

5 Amplia quintò, etiamsi minoris procurator appellauerit à sententia, ex glos. verbo Constat in l. fin. Cod. Si aduersus rem iudicatam resoluit Flores d q. 5. n. 11.

6 In text ibi (*poderà pedir restituição*) Coram iudice qui tulit ipsam sententiam. Vide apud Hispanos l. 3. tit. 25. part. 3. Rebuff. d. tract. de Restitut in præfat. à n. 16. Cald. Pereira in l Si curatorem verbo Implorandum á nu 17. Bart. tamen in l. Præsens num. 6. Cod. de Appellat. dicit quod quando minor appellauit, & non est prosequutus, ista læsio contingit coram iudice ad quem, coram quo debet prosequutio fieri, ideò ipse restituet, sed si minor non appellasset, & velet restitui ad appellandum, tunc ista læsio contingit corã iudice à quo, & coram eo restitutionem petet. Vide Bellacomb. & Villal. tom. 1. Commun. Opin. lib. 2. tit. 22. num. 1. & 2. Rebuff. d. tract. de Restit. in præfat. n. 16. Garc. de Nobil. glos. 6. §. 1. num. 51.

AD §. I.

Minor restituitur aduersus terminos sibi lapsos ad appellandum.

1 In text. ibi (*da qual nunca appellou*) Nota quod minor restituitur aduersus terminos sibi lapsos ad appellandum, & ad præsentandum, & aduersus fatalia lapsa. Vide Rebuff. d tract. de Restitut. art 1. glos. 2. à num. 16. Octau Vestri. in Praxi Romanæ Curiæ lib. 8 cap. 3. à n. 3. Caualcan. p. 1. decis. 17. sub n. 21. Menoch. de Præsumpr. lib. 3 q. 82 à nu. 8. Azeued. ad l. 1. n. 31. cum seqq tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. Mascard. de Probat. concl. 960. à n. 17. & concl. 1058. à n. 17. & concl. 1273. n 6. Flamin. de Resign. tom. 2. lib. 11. q. 4. n. 56. Gutier Pract. lib 3. q. 37. nu. 17. Garci. de Nobilit. glos. 6 §. 1. à n. 51. Flamin. de Resign. lib. 11. q. 4. n. 56. Flores Vari. lib. 1. q. 5. n. 6. Bernard Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1 concl. 143. n. 1. cum seq. Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Sua facilitate n. 34. & verbo Vel aduersarij dolo n. 18.

Ecclesia, & minor restituuntur ad probationem omissam.

2 In text. ibi (*ou deixou de dar sua proua*) Nota quod Ecclesia, & minor restituuntur ad probationem omissam cap Auditis de restitut. in integrum. Vide Ias. in reper. l. Admonendi n. 58. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 34. n. 11. & cons. 188. n. 17. Sfort. de in integ. restit. p. 2. q. 65. art. 11. & 12. Mascard. concl. 1273. nu. 11. cum seqq. Garci. d. §. 1. n. 53. Cald. Pereira d. verbo Vel aduersarij dolo n. 20. & verbo Sua facilitate n. 27. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 158. n. 3. & à nu. 23. Et Ecclesia læsa non adstringitur ad probandam quod illam omiserit, sed satest allegare, d. cap. Auditis ibi sicut asserit. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tract. de Restitut. art. 1. glos. 3. nu. 18. Ioseph. Ludou. tom. 3. Commun Opin. tract. de Minor. concl. 2. Soar. de Paz in Pract. p. 1 tom. 1. tem. 8. nu. 122. Mascard. concl. 1058 à num. 14. & concl. 1274. num. 26. Bernard. Græuæ. ad Pract. Camer. Imper. lib. 1. concl. 143. à n. 8.

3 In text ibi (*serà restituido*) Intellige si petat vt per Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 143. n. 15.

4 In text. ibi (*em que assi foy leso, & recebeo*

recebeo dano) An minor restitutionem petens læsum se probare debeat, vide infra hoc lib. tit. 70. § 3.

AD §. II.

1 In text. ibi (*será per direito nenhũa*) Vide Gom. tom. 3. Var. cap. 1. á n. 64. Menoch. consf. 100. à nu. 120. & consf. 790. n. 3. Peregr. lib. 4. consf. 75 à n. 2. Gutier. in Auth. Sacramenta puberũ nu. 128. & de tutel. p. 2. cap. 4. nu. 11. Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Læsis nu. 167. Confessio etiam minoris absquè curatore facta est nulla, etiamsi sponte minor eam fecerit ex l. Cum & minores Cod. Si aduersus rem iud. resoluunt Soar. de Paz in Practic. tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 4. n. 5. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudiciario q. 17. art 1. concl. 2. in fine.

Vbi datur remediũ ordinariũ non cõceditur extraordinarium.

2 In text. ibi (*porque regra geral he, que ao que tem remedio ordinario, &c.*) De hac regula vide Zazi. lib. 1. responf. cap. 20. Alphan. collect. 755. Menoch. remed. 15. Recup. num. 12. Maurit. de in integrum restit. cap. 12. Sfort. eod. tract. p. 1. q. 17. Cald. in l. Si curatorem, verbo Per quod pristinum n. 16. & verbo Implorate n. 9. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 3. n. 2. Dom. Christoph. de Paz in Scholijs ad leges styli l. 171. n. 1. Intellige si remedium extraordinariũ vtilius non sit ordinario ex Zazi. n. 20. Sfort. 33. Morl. 12. Maurit. 7. dictis locis. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vend p. 3. cap. 1. nu. 19. Gutier. in l. Parer filium num. 11. Cod. de Inoff. testam.

AD §. III.

1 In text. ibi (*culpa, ou negligencia*) Quemadmodum tutor, vel curator latæ culpæ, ita etiam negligentiæ ratione obligantur. Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo sine curatore n. 7.

2 In text. ibi (*per seus bẽes*) Et ita minori restitutio conceditur, quamuis tutor soluendo existeret. Vide Vincent. de Franch. Neapol. decis. 473. n. 3. quem refert Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 143. n. 3.

AD §. IIII.

1 Desumitur ex l. Præses ff. de Minor. & ex l. Si causa cognita Cod. de Transact. Vide Cou. Pract cap. 25. à n. 7. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Restit. glos. fin. art. vlt. á nu. 6. Octaui. Vestri. in Praxi Curiæ Romanæ lib. 8. cap. 3. à nu. 15. Thesaur. Pedam. decis. 181. Pure. decis. 285. lib. 2. & decis. 456 eod. lib. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 86. p. 1. Mascard. de Probat. concl. 1275. Azeued. l. 1. n. 174. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. & l. 4. nu. 10. tit. 17. eod. lib. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 30. nu. 7. & 8. Lancelot. de Attent. tit. de Attentatis, restitutione pendente cap. 18. Garci. de Nobilit. glos. 6. §. 2. à nu. 18. Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Implorandum à n. 18. & 22. Ceuall. Communium contra commun. q. 830. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 5. num. 49. cum seqq. D. Marr. in votis nouiss. decis. voto 61. n. 18. Valasc. de Partit. cap. 39. n. 47. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 21. num. 32. vbi ampliat etiamsi sententia, quæ executioni mandatur sit transacta in rem iudicatam á quocunque iudice ordinario, & etiamsi executio fiat ex tribus sententijs conformibus.

2 Limita in restitutione petita contra sententiam Principis, quia

dicitur petere qui ante diem petit §. Plus autem Instit. de Actionib. §. Temporales Instit. de Except.cap.1. de plus petit. Vide Xuar. l.Post rem fimit. 7. Auend. tit. *de las excepciones* n.22 vers Quarta qualitas. Azeued. l.2.n.5.tit.21. lib.4.nouæ Reco.Surd. decis.120 nu 1.& decis.151.nu.2.& 3. Cardos.in Praxi iudicum verbo Plus petere n.5. Farin.Fragmentor.crim. p.1.lit.C.n.745. qui ante diem agit, malè agit, Ludou Rodolphin.Vari. quæst.lib.2.q.40.nu.1 & nu.2.quod exceptio pluris peritionis contra agentem ante diem opposita,impedit processum ad vlteriora.

2 Limita primó hanc Ordin. si superueniat causa de nouo, veluti quia debitor aufugiat, vel fallitus fiat ex glos.in l. quæsitum ff de Pignor. Bald.in l.1.ad fin. Cod.de condict.ex lege. Padil.in l.Cum proponas nu.8 Cod.de Transáct. Surd.de Aliment.tit.8.priuil.26.nu.9. Card. in Praxi iudicum verbo Plus petere n.7. Vel bannitus fiat. Ludou.Rodolph.d.q 40 per totam.

3 Limita secundó in creditore,qui agit ante diem vt adueniente die sibi soluatur. Vide Afflict.decis 279. in fine. Gregor.l.45. titul.2. part.3. Ozasc.Pedam.decis.130.á nu.9. Nicol.Mozzi. de Contractib. art.6.de naturalibus contr.n.11 Latè Ioseph. Ludou.tom.3. Communium Opin. tit. de Solut. concl. Vni. per totam pag. mihi 456. & Perus. decis. 8. Surd.decis.120.n 13.& decis.151. n.6. & de Alimentis tit.8 priuil.26. n.9. Viui Neapol.decis.403.

4 Limita tertiò in debito de futuro si est adiunctum debito de præsenti vt in legato annuo,qui potest peti vt soluatur debitis temporibus, ne cogatur singulos annos agere. Vide Anton. Gom. tom. 2. cap. 11. n.47. Surd.decis.120.nu.14.& decis. 151. nu.12. Et reditus annui futuris temporibus cedendi peti possunt vno libello cum iam cessis vt iusto tempore sibi soluantur.Vide Ozasc. Pedam.decis.130.n.15.Fider.Martin. de annuis redirib. cap. 5. sub nu.91. Gasp.Roder. eod. tract. lib.1. q. 16. n.104. Surd.decis.151. num.11. & de Alim.tit.3.q fin.n.vlt.& tit.8. priuil. 25. n.7. Et pro fructibus census, similisuè contractus licitum est agere contra debitorem, vt condemnetur ad præstandum fructus pro omnibus annis futuris debitis tẽporibus, Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.151.à n.35.

5 Nota quod licet legitima debeatur filijs post mortem patris, patre tamen dissipatore existẽte, possunt filij petere vt sibi assignentur legitimæ,quia non exigitur à patre hoc casu legitima ante diem, & obitum illius,sed est potius quædam assecuratio, vel interdictio administrationis. Vide Pereg.de Fideicom.art.36. n 16. Cordub. in §.Item rescriptum n.15.cum sequent. Perez tit.2. lib.5. Ordin.pag.76. Claud. de Bartand. tract.de legitima art.8.n.34 Mench. Illust cap.37.n.1. Surd. de Aliment. tit.1.q.50.num.4.& tit.8.priuil.26 à n.5. Cald.Pereira de Renouat.q.16. n 37. Ceuall. Communium contra commun. q. 506. P. Azori. Instit. Moral.p.2.lib.2.cap.19.col.185.Bernard.Græuæ.ad Pract.Cameræ Imper.lib.2.concl.83. nu.34. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 44. n.18.cum seqq.

6 In maioratibus,etiam viuo possessore, sequens non potest petere vt declaretur morte illius maioratum ad se pertinere, nisi possessor viuus in alium transferat,vel dissipet bona maioratus,vide Pinell.l.1.Cod.

de bo-

de bonis mat. p. 3. n. 78. Gregor. l. 1. verbo *En eltiempo* tit. 2. part 3. Xuar. allegat. 4. vbi Valdes. Thesaur. Pedam. decis. 151 Anton. Gom. l. 40. Tauri. n. 79. Molin. de Primog. lib. 1. cap. 16 & lib. 3. cap. 14. Satmi. Select. lib. 1. cap. 2. & lib. 7. cap. 6 Perez l. 1. tit 8. lib. 3. Ordin. pag. 591. Gam. decis. 6. n 6 & decis. 202. n. 3. Garci. de Nobilit. glos. 47. n. 13. cum seq. Gutiet. cons. 13. n. 1. P. Molin. de Iustit. tract. de Maiorat. disp. 639 Valasc. cons. 184. nu. 19. cum seqq D Barb. in l. Non potest videri num. 16. cum seqq. ff. de Iudic. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 10. n. 2.

7 In text. ibi (*não será a isso recebido*) Potest tamen denuò agere ex Tiraq. in §. Hoc sermone limit. 1. n 16.

8 In text. ibi (*alem disto, &c.*) Vide Parlad lib. 2 rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 1. n. 22. vbi ante tempus executione petita quas pœnas patiatur creditor.

Ad tit. 36. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 27.

Do que demanda o que ja em sy tem.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 DEsumitur ex l. Si fideiussor § In omnibus ff. Mandati. Vide Ias. in §. Sed hæc quidem nu. 12 Instit. de Actionib. Petr. Caball. resolut. crimin. casu 169. n. 1. & 6 latè Farin. fragm. crimin. p. 1. lit. C. á nu 725. Cardos. in Praxi iudic. verbo Plus petere n. 4. Et dispositio huius l. non habet locum, in eo qui petierat ignoranter ex Ias. in § Si quis agens n. 2. Instit. de Action. & in l. Cum filius § In hoc n. 4. ff. de Verbor. Petr. Caball. d. casu 169. n. 5. in fine Farin. d. lit. C. n. 742.

2 In text. ibi (*o que tem ja recebido*) Creditor si debitum iam solutum petierit, & illud non exegerit, non incidit in pœnam huius legis, vt per Bart. d. l. Fideiussor § In omnibus. Caball. d. casu 169. nu 3. Farin. d. lit. C. nu. 732., & obijciens compensationem debiti sibi iam soluti non incidit in pœnam huius legis, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 3. cap. 8.

Ad tit. 37. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 79. De moratoria dilatione.

Que os deuedores a que el Rey der espaço, dem fiança a pagar as diuidas.

DEsumitur hic tit. ex l. Quoties & l. Vniuersa Cod. de precibus Imper Offer. Concordāt apud Hispanos l. 4. tit. 24. part 3. & l. 32. & 33. tit. 18 part 3. Vide Anton. Cuch. tract. de moratoria præscript. Rebuff. tom. 2 ad leges Galliæ tit. de litteris dilat. à princ. Menoch. de Arbitr. casu 203. Azeued. l. 2. à n. 34. tit. 14. lib. 4. nouæ Recop. latè Ludou. Rodolphin de suprema, seu absoluta Principis potest. cap 6. á nu. 48. Farin. in Praxi crim. q 29. n. 20. cum seqq. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 4. glos Petendo n. 12. cum seqq. Dom. Garci. Mastrillo Siciliæ decis. 16.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*o que não faremos sem justa causa*) Vide Duenh. reg. 43. vers. Et quia, Pinel. in Rub. de Rescind. vendit. p. 1. cap 2 num 12. P. Azori. Instit. Moral. p. 1. lib. 5. cap. 15. col. 426. In Principe enim in dubio præsumitur causa ex glos. in l. Rele-gati

Moratoria dilatio non conceditur à Principe sine iusta causa.

gati ff. de pœnis. Alciat. de Præsumpt. reg. 3. præs. 8. Mench. Illustr. lib. 1. cap. 25. n. 17.

Moratoriam ilationẽ impetrantes tenentur idoneam præstare cautionẽ.

2 In text. ibi (*não gozarà delle, sem dar fiança bastante em juyzo*) Nota quod debitores impetrantes moratoriam dilationem à Principe ob aliquam eorum incommoditatem tenentur idoneam præstare cautionem de soluendo completo dicto tempore l. Vniuersa Cod. de precibus imper. offer. quæ est canonizata in cap. Vniuersa 25 q. 2. Concordat apud Hispanos l. 32. & 33. titul. 18. part. 3. Vide Soar. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 2. num. 74. pag. mihi 458. Alexand. Trentasin. Vari. resolut lib. 3. tit. de Solutionibus resolut. 1. nu. 6. pag. 58. Azeued. l. 2. n. 33. cum seqq. tit. 14. lib. 4. nouæ Recopil. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de litteris dilat. art. 1. glos. 2. num. 49.

Idonea cautio quæ?

3 In text. ibi (*fiança bastante*) Desumitur ex d. l. Vniuersa ibi fideiussio idonea, quæ sit reperies apud glos. verbo Idonea in cap. Quamquàm de censibus. Garci. Falcon reg. 192. Soar. d. tit. 2. num. 74. vers. Sed si, P. Sanch. de Matri. lib. 10 disp. 18. n. 35.

4 In text ibi (*a qual fiança serà obrigado a dar*) Intellige si à patre petatur ex d. l. Vniuersa ibi si aduersarius postulet. Vide Gregor. l. 33. verbo Fiador tit. 18 part. 3. Hippol. in Rub. de Fideiuss. n. 164. Surd. decis. 25. n. 8. & decis. 57. à princip. Farin. in Praxi crimin. q. 29. num. 28 Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. n. 108. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 6. D. Barbos. in l. Diuortio §. Interdum num. 13. ff Soluto matrim. Soar. de Paz in Pract. p. 4. tom. 2. cap 6. n. 5. Villadieg. in sua Politica. & pract. iudiciali n. 29. propè finem. Nicol. Passerium in tract. de priuata script. q. 5. à nu. 7. Amat. Roder. de preuilegijs credit. p. 1. n. 24. Alexan. Trentasinq. d. resolut. 1. n. 8.

5 In text. ibi (*posto que seja abonado*) Ergo qui tenetur dare fideiussores non excusabitur quamuis sit ditissimus ex Felin. in cap. Ad nostram in 2. num. 10. ff. de Iureiurad.

AD §. I.

Vide Antonin. Thesaur. Pedam. decis. 186. n. 7. vers. Declaratur quartò Ludou. Rodolphin. de suprema, seu absoluta Principis potest. cap. 6. num. 61. Ad hoc quod induciæ non sunt concedendæ condemnatis in foro contentioso per sententiam iudicis, vel de proximo condemnandis, secùs si sint condemnati, vel condemnandi per spontaneam confessionem.

AD §. III.

Vide Soar. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 2. nu. 74. vers. Et hoc ampliatur. Rebuff tom. 2. ad leges Galliæ titul. de litteris dilator. art. 1. glos. 1. n. 27. Ad hoc quod renuntians impetrationi quinquennalis non potest postea illam impetrare, nisi Princeps concedens faciat expressam mentionem talis renuntiationis.

AD §. IIII.

Vide Azeued. l. 2. n. 41. tit. 14. lib. 4. nouæ Recopil. Et aduerte quod dilatio quinquennalis dùm vult concedi debitori, si vnus ex creditoribus sit clericus, potest citari vt concurrat cum alijs creditoribus ad concurrendum pro dilatione quinquennali concedenda ex Vrsill. ad Afflict.

Afflict. decis. 380. nu. 7. Franc. Viui. decis. 38. n. 8. D. Garci. Mastrill. Siciliæ decis. 79. n. 5. quos refert nouissimè Camill. Botrell. in Summa decis. tit. 13. de foro compet. n. 155.

AD §. V.

In text ibi (*não serão obrigados a dar fiança*) Nota quod cautio à Principe remitti potest ex causa. Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de litteris dilat. art. 1. glos. 1. nu. 50. vers. Istam. Alexand. verò Trentasinq. Vari. resoluit. lib. 3. tit. de Solution. resolut. 1. n. 7. resoluit quod etiamsi per Principem hæc fideiussio in ipsa moratoria remitteretur, nam adhuc eam dare deber, si vult vti beneficio dilationis quinquennalis.

AD §. VI. & vlt.

Moratoria dilatio non cõcedi tur ad can sas Regi pertinẽtes. 1 In text. ibi (*nos feitos que a nós pertencerem*) Vide Rebuff. d. tit. de litteris dilat. art. 1. glos. 1. nu. 31. Azeued. l. 2. num. 40. tit. 14. lib. 4. nouæ Recopil. Pereg. de Iure fisci lib. 6. tit. 7. nu. 22. Farin. in Praxi crimin. q. 29. num. 24. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 4. glos. Petendo n. 14.

Nec ad debita ex delicto descendentia. 2 In text. ibi (*nem em os feitos das forças, roubos*) Nota quod ad debitum ex delicto descendens non extenduntur hæ induciæ. Vide Baeç. de inope debitore cap. 11. n. 5. Soar. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. titul. 2. n. 74. vers. Aduertere etiam. Azeued. d. l. 2. n. 36. Farin. d. q. 29. n. 23.

Nec ad depositum 3 In text. ibi (*depositos*) Vide Rebuff. d glos. 1 nu. 38. Menoch. de Arbitr. casu 203. num. 17. Bernardin. Muscatel. d glos. Petendo num. 18. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 22. num. 65. Alexand. Trentasinq. d. tit. de solution. resolut. 1. n. 32.

4 In text. ibi (*soldadas*) Amplia primò, in locationibus domorum, vel pensionibus ex Rebuff. d. glos. 1. num. 37. Menoch. d casu 203. n. 17. Marc. Anton. Cuch. de moratoria præscript. num. 99. Trentasinq. d. resolut. 2. n. 15. *Nec ad salaria.*

5 Amplia secundò, in debito ex causa annonæ, vel administrationis panis, vel rerum comestibilium. Vide March. Anton. Cuch. vbi proximè n. 95. Azeued. d. l. 2. n. 39 Rebuff. d. glos. 1. num 45. Mexi in tract. tassæ panis concl 1. num. 165. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 3. tit. de Solut. resol. 2. n. 15.

6 Amplia tertiò in causa alimentorum. Vide Marc. Anton. Cuch. vbi proximè num. 90. Surd. decis. 313. num. 9. & de Alimentis titul. 8. priuil. 70.

7 Amplia quartò, in dote. Vide Rebuff. d glos. 1. n. 34. Cuch. vbi proximè nu. 78. Bernard. Muscatel. d. glos. Petendo n. 21. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 2. n. 16.

8 Amplia quintò, in debito iurato, Vide Soar. d. nu. 74. vers. Aduertere etiam. Azeued. d. l. 2. nu. 37. Gutier. de Iuram. confirm. p 1 cap. 65. nu. 2. Farin. d. q. 29. n. 22. Ludou. Rodolphin. de absoluta Principis potest. cap. 6. n. 62. sed hæc ampliatio apud nos non est amplectenda. Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 22 n. 65.

9 Nota quod impetrans huiusmodi inducias si non fecerit mentionẽ de primis impetratis rescriptum vltimum, obtentũ erit nullum, vt per Menoch de Arbitr. casu 203 nu. 28. Ludou. Rodolphin. d. cap. 6. nu. 64. Farin. d. q. 29. num 32. Rebuff. d. glos. 1. num. 30. Et debitores qui

Dd impe-

impetrarunt dilationem, ea finita, non possunt cedere bonis, vt per Viui d.nu.74. vers.Aduertere etiam tenentur pag.459. Et litteræ quinquennales non impediunt executionem sententiæ, vt per Guid.q.97. quem refert, & sequitur Alexand. Trentasinq. Vari.lib.2.tit.de Appellat.resolut.1.n.24.

In antiq. tit.80.

Ad tit.38.Ordin.Regiæ.

Do que impetrou graça del Rey para não ser demandado, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Nota quod sicut dilationem habet impetrans non soluendi suis crediroribus intra annum, vel quinquennium, ita non poterit, illo termino pendente, suos debitores inquietare, tenent Rebuff. tom.2.ad leges Galliæ tract.de litteris dilat art.1.glos.1.num.9. Brun.in tract.de Cessione bonorum q.17. §. p. princip.n.3. Ludou. Rodolphin. in tract. de suprema, seu absoluta Principis potest.cap.6.n.67.

2 In text.ibi (*que impetrar de nòs graça*) Ergo soli Principi competit concedere moratorias inducias. Vide Rebuff.d glos.1. nu.6. Thesaur. Pedam.decis.186.n.2. Sebast. Næui.in Remiss.ad lib.2.Feudor.tit.56.n.334. pag mihi 419. Alexand. Trentasinq. Vari.lib.3.tit. de Solution. resolut.1. num.3.

3 In text.ibi (*atè certo tempo*) Quod non potest quinquennij metas excedere, vt si vltra concedatur in totum corruit gratia. Vide Afflict.decis 107.n.3. Alexand. Trentasinq. d. resolut.1.n.2.

4 In text.ibi (*porque elle deue vsar, &c.*) Desumitur ex edicto prætorio quod quisque iuris in alterū statuit, ipse eodem iure vtatur, tradit Tiraq. de Retract lig.§.1.glos.13.n.6. quem refert Valasc.cons.25.n.1.

AD §. I.

Vide Rebuff.tom.2.ad leges Galliæ titul.de litteris dilat.art.1. glos.1. n.9. Ludou.Rodolphin. in tract.de suprema, seu absoluta Principis potest.cap.6.num.67.

Debitor vtens moratoria exceptione, eadem vti poterunt eius debitores contra ipsum

AD §. II.

In text.ibi (*a seu requerimento, & petição*) Secùs si motu proprio iuxta l.3.ff.quod quisque iuris. Afflict.decis.66. Mantu.dial.83. vers.Non sicuti. Surd.cons.2.n.36. Valasc.cons. 25. n.15. vbi nu.28. asserit in dubio præsumi concessum ad postulationem partis, & non motu proprio nō possit probari, nisi sit expressa in rescripto.

AD §. IIII.

In text.ibi (*saluo se a elle por algum modo approuar*) Vide Valasc. cons.25. num.14. ad hoc quod ex sola impetratione rescripti non acquiritur ius alteri parti, nisi contineat ius nouum, vel iniquum.

AD §. V.

Vide Vrsill.ad Afflict.decis.5 n.3. Soar. rom. 1. Communium Opin. lib.4.tit.2. nu.74. vers.Sed ista dilatio. Azeued.l.2.nu.42. tit.14. lib.4. nouæ Recopil. Ioan. Baptist.a in Boutum in tract.de Stat.verbo Præscripti glos.21.nu.68. & 69. Gutier. Pract.lib.1.q.148.nu.43. Ludou.Rodolphin. de suprema, seu absoluta Principis

Induciæ debitoribus concessæ eorum fideiussoribus non prosunt.

Principis potest. cap. 6. nu. 68. Menoch. de Atbit. casu 337. nu. 21. vers. Dubitatur 8. Farin. in Praxi crimin. q. 29. nu. 25. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 4. glos. Petendo n. 22. & 23. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 22. n. 63. Villadiego in sua Politica cap. 2. vers. *Pleito de cesion de bienes* n. 182. Amat. Roder. de priuilegijs credit. p. 1. n. 20.

AD §. VI. & vlt.

Induciæ non prosunt heredibus impetrantis. Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de litteris dilat. art. 1. glos. 1. num. 67. vers. Non opponitur. Vincent. de Franch. decis. 179. Alexand. Trentasinq. Vari. resolution. lib. 3. tit. do Solutionib. resolut. 1. n. 29.

Ad tit. 39. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 84.

Do que traspassa em algum poderoso a cousa, ou direito que nella tem.

DEsumitur ex titul. Cod. Ne liceat potentioribus. Concordat apud Hispanos l. 15. tit. 7. part. 3. Vide Duenh. reg. 88. Menoch. de Arbitr. casu 276. & casu 438. Xuar. alleg. 19. Adrian. Puluæ. ad edictum de alienat. iudicij cap. 13. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de cessione iuris art. 1. glos. 3. & 10. Alexand. Trentasin. lib. 2. Vari. tit. de postulando resolut. 2. Cardin. Thusc. lit. C. concl. 208. D. Barbos. l. 1. ff. Soluto matrim. p. 7. à num. 46. Cald. Pereira de Empt. cap. 24. n. 31. Iacob. Sahag. ad tit. de alienat. iudicij mutandi causa facta. Acaci. Anton. in comment. ad tit. ff. de Condit. & demonst. ad l. 1. ibi cum dies certus n. 69.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*perca toda a auçāo, & direito que nella tiuer*) Desumitur ex l. 1. & 2. Cod. Ne liceat potent. Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tract. de cessione action. art. 1. glos. 11. Adrian. Puluæ. ad edictum de alienat. iudicij mutandi causa facta cap. 6. ad fin. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 340. vers. Quæ tamen. D. Barbos. in l. 1. ff. Soluto matrim. p. 7. num. 45. cum seqq. Cald. Pereira de Empt. cap. 24. num 61. cum seqq. vbi limitat. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad l. styli l. 17. num. 1. cum sequentibus vbi num. 7. an hæc lex procedat tam in actore, quàm in reo?

2 In text. ibi (*ceder, ou trespassar*) Intellige si cessio non sit nulla, vt per Tiraq. de Retract. lig. §. 26. glos. 2. num. 5. & de Nobilit. cap. 37. n. 104. & de Iure mariti glos. 8. num. 209. Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 7. num. 10. *Potentior ratione officij.*

AD §. I.

1 In text. ibi (*receando ser por ella demandado*) Nota quod fraus præsumitur quando paulò ante moram litem facta fuit alienatio, ex Surd. decis. 326. n. 87.

2 In text. ibi (*poderoso por razão do officio*) Vide Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de cessione action. art. 1. glos. 8. Menoch. cons. 28. num. 31. Cald. Pereira de potest. nomin. cap. 1. num. 6.

AD §. II.

1 In text. ibi (*ou priuilegio*) Veluti in scholari. Vide Rebuff. tom. 2. tit. de

ceff.art.1.glof.2.3.& 5.& art.2. glof. 3 & de priuileg. fcholaft. priuil.60. & feq. Azeued. l.18 titul. 7. lib. 1. nouæ Recopil. pag. 115. Alexand. Trentafinq. Vari. lib.2. titul.de Poftulando refolut.2.num.10. Adrian. Pulu.c. ad edictum de alienat. iudicij cap. 13. D. Barbof. ad l. 1. p. 7. num.46. & 48. ff. Soluto matrim. Pater tamen filio fuo fcholari cedere poteft etiam fpurio ex Rebuff.d. art.2.glof.3. Cald.Pereira de Empt. cap.24. nu.60. Sed contrarium iudicatum fuiffe in fupremo Senatu afferit Melch.Phœbus decif.38 per totam.

Senatus Supplic. iudicauit.

2 Potentior ratione fori dicitur clericus eo cafu, quo iurifdictionis priuilegio laicum coercere poteft. Vide Xuar.alleg.19.vbi Valdef. Matienf.l.11.glof.5. num 1. tit.10. lib.5. nouæ Recopil. Alexand.Trentafin. d.refolut.2.num.5. D.Barbof.in l.1. p.7.nu.49. ff.Soluto matrim. Cald. Pereira de Poteftate nomin.cap.1. num.11. D. Mart. de Iurifdict. p 4. cent.1. cafu 35. num.22. & cafu 91. Rebuff.d.art.1 glof.8. in fine. Mafcard.de Probat.concl.558. num.21. Surd. conf. 22. num. 29. vbi de cefsione facta clerico confanguineo.

Clericus quando dicatur potentior ratione fori.

3 Diuitiæ reddunt quem potentiorem. Vide Rebuff.d.art.1 glof.5. poft princip. Cald. Pereira d. cap.1. n.7.vbi n. 8. quod nobilitas potentiores homines facit.

Diuitiæ reddunt quem potentiorem

Ad tit. 40. Ordinat. Regiæ.

in antiq. m.90.

Do que nega eftar em poffe da coufa que lhe demandão.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 DEfumitur ex l. vlt. ff de rei vendicat. Concordat apud Hifpanos l.3.titul.3.part.3. vbi Gregor. Vide Ial.in §.Omnium nu.86. & 87. Inft.de Actionib.& in §.Item fi quis in fraudem num.79. Inftit. eod.Duenh.reg.325.& 329 Hippol. in Rub. de Fideiuff. num. 325. Afflict.decif.18. Rot. Bonon. decif.84. Perez l. 10. verbo *Lo negare* titul. 2. lib.1.pag 51.& lib.3. pag.548. Mafcard.de Probat.concl.1197.num.18. cum multis fequentibus, Menoch. lib.6.de Præfumpt.q.68. num.4. & conf.2.n.378.

2 In text ibi (*fendo perguntado pelo juyz*) Secùs fi quis negaret interrogatus à patre, nam tunc non habet locum pœna mendacij ex glof. in l. fin. verbo Non pofsidere de rei vendicat. & per text. in l. Officium 9 vbi glof. verbo Infpiciat ff. eod. tit. refoluit Stephan. Gratian. Difcept.Forenf.cap.109.n.38.

3 In text.ibi (*fe eftà em poffe della*) Idem fi interrogatus dicat pofsidere, fed nomine alieno ex Specul. Bart.& Bald.refoluunt Ial.in §. Omnium n.86.Inftit. de Actionib. Anton.Gabri.lib.5.Communium tit.de Acquirenda poffef. concl.5. nu.18. Gregor. l. 3. verbo *No dezir* titul.3. part 3. Padil.in l.fin.num.2.Cod.de fideicom.Afflict.decif.18. Mafcard. concl.1197.n.18.

4 In text.ibi (*o negar*) Negans tàmen per errorem, feu ignorantiam excufatur prout refoluunt Stephan. Gratian. Difcept. Forenf. cap.109. num 35. Surd.decif.237.num.2. vbi difputat,an fubueniatur ruftico tanquàm fimplici viro, & non verfato in curia, & concludit negatiuè quando potuit confulere peritiores,& quando refpondit non inopinato,fed cum deliberatione.

Negans per errorem excufatur

AD

AD §. I.

1 In text. ibi (*quando o reo negar em juyzo*) Non procedit in minore, cui quandocunquè ante sententiam factis probationibus per actorem succurritur ad euitandam pœnam negationis per eum factæ ope restitutionis in integrum, per tex. in l. Si ex causa 10. §. Nunc videndum ff. de Minorib. resoluunt Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Vel aduersarij dolo n. 41. & n. 47. vers. Constat enim, Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 109. á n. 48.

2 In text. ibi (*antes que o actor proue o contrario*) Nota quod possessio à reo conuento rei vendicatione negante se possidere, non aufertur, quando ante litem contestatam dictum suum reuocauit. Ita Mascard. de Probat. concl. 1197. n. 26.

AD §. II.

1 Nota quod reus conuictus de mendatio circa possessionē in iudicio reiuendicationis priuatur possessione, etiamsi esset paratus probare incontinenti de dominio. Ita Mascard. de Probat. concl. 1197. n. 24.

2 In text. ibi (*assi como o caso de esbulho, &c.*) Concordat alia Ordinat. infra lib. 4. tit. 58. ad finem Principij.

Ad tit. 41. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit 86 De restitutione minorum

Da restituição que se dà aos menores, &c.

Desumitur hæc Ordin. ex titul. Cod Si aduersus rem iudicatam. Concordat apud Hispanos tit. 25. part. 3. Vide Viui. Kirchou. Soar. & alios tom. 1. Communium Opinion. lib. 2. tit. 13 pag. 334. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Restit. art 10. á nu. 20. Maurit. de in integrum restit. cap. 192. cum seqq. Sfort. eod. tract. p. 2 q. 72 Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Implorare n. 46 Mori. in emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 3. n. 11. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 5. per totam. Garci. de Nobil. glos. 6. §. 2.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*poderà pedir restituição contra a sentença*) Amplia primò, quā uis sit Principis vt per Afflict. decis. 356. n. 4. & 5. Rubuff. tom. 2. ad leges Galliæ tract. de Restitut glos. fin. n. 1. Menoch consil. 100. n. 283. & n. 290. Sfort. de in integ restit. p. 2. q. 72. art. *Minor restituitur aduersus sententiam etiā Principis.*

3 Flores Vari. lib. 1. q. 5. n. 60. vbi resoluit quod restitutio petita contra Principis sententiam non habet effectum suspensiuū, & ea non obstante mandatur executioni sententia data cautione, nisi liquidissimè appareat de læsione, vel ex actis processus, vel per instrumenta. Aduerto quod ad petendum restitutionem in integrum speciali mandato opus est si principaliter peteretur, secùs si incidenter Maurit. de in integ. restit. cap. 23. Sfort. eod. tract. q. 32. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Restit. in integ art. 1. glos. vlt. n. 3. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 66. de Procurat. à n. 169.

2 Amplia secundò, in sententia lata per ædiles intra summam, de qua cognoscere possunt ex resolutis per Flores d. q 5. n. 65.

3 Amplia tertiò, in laudo arbitri. Vide Simoncel. de Decretis lib. 2. tit 6 n. 8. Sfort. d q. 72 art. 2.

4 Amplia quartò, aduersus tres sententias conformes si ex actis aliqua calumnia deprehendatur. Vide Cou. Pract. cap 25. num. 7. Cald.

Pereira in l. Si curatorem, verbo Per quod Pristinum n.25. Sfort. d. q.72.art.4. Flores d.q.5.á n.58. vbi etiam tenet habere huiusmodi restitutionem effectum suspensiuum si incontinenti iustificetur per integram probationem læsionis, ita quod omnino cesset præsumptio malitiæ.

5 Amplia quintò, etiamsi minoris procurator appellauerit à sententia, ex glos. verbo Constat in l.fin.Cod. Si aduersus rem iudicatam resoluit Flores d q.5.n.11.

6 In text ibi (*poderà pedir restituição*) Coram iudice qui tulit ipsam sententiam. Vide apud Hispanos l.3. tit.25.part.3. Rebuff. d.tract.de Restitur in præfat.à n.16. Cald. Pereira in l Si curatorem verbo Implorandum à nu 17. Bart. tamen in l. Præsens num.6. Cod.de Appellat. dicit quod quando minor appellauit, & non est prosequutus, ista læsio contingit coram iudice ad quem, coram quo debet prosequutio fieri, ideò ipse restituet, sed si minor non appellasset, & velet restitui ad appellandum, tunc ista læsio contingit corã iudice à quo, & coram eo restitutionem petet. Vide Bellacomb. & Villal.tom.1. Commun. Opin.lib.2. tit.22.num.1. & 2. Rebuff. d. tract.de Restit.in præfat.n.16. Garc. de Nobil. glos.6.§.1.num.51.

AD §. I.

Minor restituitur aduersus terminos sibi lapsos ad appellandum.

1 In text. ibi (*da qual nunca appellou*) Nota quod minor restituitur aduersus terminos sibi lapsos ad appellandum, & ad præsentandum, & aduersus fatalia lapsa. Vide Rebuff. d tract. de Restitut art 1. glos. 2. à num.16. Octau. Vestri. in Praxi Romanæ Curiæ lib.8 cap.3. à n.3. Caualcan. p.1. decis.17. sub n.21. Menoch. de Præsumpt. lib.3 q.82 à nu.8. Azeued. ad l.1.n.31. cum seqq tit.18. lib.4. nouæ Recopil. Mascard. de Probat. concl. 960. à n.17. & concl.1058. á n.17. & concl.1273. n 6. Flamin. de Resign. tom.2. lib.11. q. 4. n.56. Gutier Pract. lib 3. q.37. nu.17. Garci. de Nobilit. glos.6 § 1. à n.51. Flamin. de Resign. lib.11. q.4. n.56. Flores Vari. lib.1. q.5. n.6. Bernard Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib.1 concl.143. n.1. cum seq. Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Sua facilitate n. 34. & verbo Vel aduersarij dolo n.18.

Ecclesia, & minor restituuntur ad probationem omissam.

2 In text. ibi (*ou deixou de dar sua proua*) Nota quod Ecclesia, & minor restituuntur ad probationem omissam cap Auditis de restitut. in integrum. Vide Ias. in repet. l. Admonendi n.58. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q.34. n.11. & cons.188. n.17. Sfort. de in integ. restit. p.2. q. 65. art.11. & 12. Mascard. concl.1273. nu.11. cum seqq. Garci. d.§.1. n.53. Cald. Pereira d. verbo Vel aduersarij dolo n.20. & verbo Sua facilitate n.27. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap.158. n.3. & à nu.23. Et Ecclesia læsa non adstringitur ad probandam quod illam omiserit, sed fatetur allegare, d. cap. Auditis ibi sicut asserit. Rebuff. tom.2. ad leges Galliæ tract. de Restitut. art.1. glos.3. nu.18. Ioseph. Ludou. tom.3. Commun Opin. tract. de Minor. concl. 2. Soar. de Paz in Pract. p.1 tom.1. tem.8. nu.122. Mascard. concl.1058 à num.14. & concl. 1274. num.26. Bernard. Græuæ. ad Pract. Camer. Imper. lib. 1. concl. 143. à n.8.

3 In text ibi (*será restituido*) Intellige si petat vt per Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib.1. concl. 143. n.15.

4 In text. ibi (*em que assi foy leso, & recebeo*

recebeo dano) An minor restitutionem petens læsum se probare debeat, vide infra hoc lib. tit. 70. § 3.

AD §. II.

1 In text. ibi (*será per direito nenhũa*) Vide Gom. tom. 3. Var. cap. 1. á n. 64. Menoch. consf. 100. à nu. 120. & consf. 790. n. 3. Peregr. lib. 4. consf. 75 à n. 2. Gutier. in Auth. Sacramenta puberũ nu. 128. & de tutel. p. 2. cap. 4. nu. 11. Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Læsis nu. 167. Confessio etiam minoris absquè curatore facta est nulla, etiamsi sponte minor eam fecerit ex l. Cum & minores Cod. Si aduersus rem iud. resoluunt Soar. de Paz in Practic. tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 4. n. 5. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudiciario q. 17. art 1. concl. 2. in fine.

vbi datur remediũ ordinariũ non conceditur extraordinarium.

2 In text. ibi (*porque regra geral he, que ao que tem remedio ordinario, &c.*) De hac regula vide Zazi. lib. 1. respons. cap. 20. Alphan. collect. 755. Menoch. remed. 15. Recup. num. 12. Maurit. de in integrum restit. cap. 12. Sfort. eod. tract. p. 1. q. 17. Cald. in l. Si curatorem, verbo Per quod pristinum n. 16. & verbo Implorate n. 9. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 3. n. 2. Dom. Christoph. de Paz in Scholijs ad leges styli l. 171. n. 1. Intellige si remedium extraordinatiũ vtilius non sit ordinario ex Zazi. n. 20. Sfort. 33. Morl. 12. Maurit. 7. dictis locis. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vend p. 3. cap. 1. nu. 19. Gutier. in l. Pater filium num. 11. Cod. de Inoff. testam.

AD §. III.

1 In text. ibi (*culpa, ou negligencia*) Quemadmodum tutor, vel curator latæ culpæ, ita etiam negligentiæ ratione obligantur. Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo sine curatore n. 7.

2 In text. ibi (*per seus bẽes*) Et ita minori restitutio conceditur, quamuis tutor soluendo existeret. Vide Vincent. de Franch. Neapol. decis. 473. n. 3. quem refert Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 143 n. 3.

AD §. IIII.

1 Desumitur ex l. Præses ff. de Minor. & ex l. Si causa cognita Cod. de Transact. Vide Cou. Pract. cap. 25. à n. 7. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de Restit. glos. fin. art. vlt. á nu. 6. Octaui. Vestri. in Praxi Curiæ Romanæ lib. 8. cap. 3. à nu. 15. Thesaur. Pedam. decis. 181. Pure. decis. 285. lib. 2. & decis. 456 eod. lib. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 86. p. 1. Mascard. de Probat. concl. 1275. Azeued. l. 1. n. 174 tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. & l. 4. nu. 10. tit. 17. eod. lib. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 30. nu. 7. & 8. Lancelot. de Attent. tit. de Attentatis, restitutione pendente cap. 18. Garci. de Nobilit. glos. 6. §. 2. à nu. 18. Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Implorandum à n. 18. & 22. Ceuall. Communium contra commun. q. 830. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 5. num. 49. cum seqq. D. Mart. in votis nouiss. decis. voto 61. n. 18. Valasc. de Partit. cap. 39. n. 47. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 21. num. 32. vbi ampliat etiamsi sententia, quæ executioni mandatur sit transacta in rem iudicatam á quocunque iudice ordinario, & etiamsi executio fiat ex tribus sententijs conformibus.

2 Limita in restitutione petita contra sententiam Principis, quia

non habet effectum suspensiuum ex Flores d.q.5.n.60.& n.61.de sententia de Reuista, & de restitutione aduersus tres sententias conformes quando habeat effectum suspensiuum dixi supra §.1.amp.4.

3 In text.ibi(*aos juyzes a que o conhecimento pertencer*) Desumitur ex l.3. Cod. Vbi, & apud quem. Vide Morl. in emporio iuris p.1.tit.5.in præl ud. num.10. P.Molin.de Iustit. tract.2. disp.573. vers.Addit. Cardin. Mantic.de tacitis, & ambig.conuent. lib. 4. tit.14.n.28. Flores d.q.5. nu.76. D. Barbos. in l. Cum prætor §. 1. à n.193.ff.de Iudic.

4 In text.ibi (*se ainda não for feita*) Vide Flores d.q.5.nu.55. Valasc. d. cap.39.n.48.

5 In text.ibi(*prodigo*) Vide D.Barbos.in l.3.nu.22 ff. Soluto matrim. Bened Ægid. ad l.1.Cod.de Sacrosanct Eccles.p 1.§.2.n.1 Et de paralitico Nau.in cap.Si quando de Rescript.except.12.n.9.

AD §. V.

Vide Ias.in l.4.§.Condemnatum n.10.ff.de re iudic. Cou.Pract. cap. 16. nu.2. Mich.Grass.tom.2. Commun.Opin lib.7.titul.16.n.119. pag. 283. Menoch remed 15.Recup. nu. 325. cum seqq. Lancelot de Attent. p.2.cap.18.à n.55. Garci.de Nobilit. glos.6.§.2.nu.22. Morl.in emporio iuris p.1.tit.5.q.3.n.18. Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo Per quod n.18. Valasc.de Partit. cap.39. n.49. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan.lib.3.cap.21 n.36.

AD §. VI.

1 Desumitur ex l.vlt.Cod de tempor.in integ.restit.& ex cap.1.de in integrum restit. lib. 6. Concordat apud Hispanos l.8.tit.19.part.6. vbi glos.5. Vide Turzan.& Bellacomb. tom.1.Communium Opinion.lib.2. tit.24.n.2.& 3. Vincent.de Franch. decis.206.num.20. Surd. decis.136. Sfort.de in integrum restit.p.1.q.20. Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo Infra legitimum tempus, vbi nu. 19. asserit post Imol. Cost. Curti, & alios quod aduersarius debet probare minorem ætatem, & sic effluxum iam esse quadriennium, contra Menoch.cons.100.num.289.

2 In text.ibi(*que são vinte & noue*) Petens restitutionem debet probare quod est intra quadriennium, nec excedit 29. annum. Vide Menoch.cons.100.nu.289. Sfort. q.39. art.1.á num.3. Mascard concl.1058. n.32.& concl.1282 n 2. Morl.d.p.1. tit.5.q.10 n.3. Cald. Pereira d. verbo Infra n.19.

3 In text.ibi(*& não a pedindo ao dito tempo, não a poderà mays pedir*) Limita primò, in impedito ex glos.verbo Quadriennij in cap.1. de in integrũ restit.lib.6. Sfort q 19 à nu 56.& q. 20. à n.32. Cald Pereira d.verbo Infra n.2.cum seqq.

4 Limita secundò, in probabiliter ignorante. Vide Sfort d.q.20.n.37. vers. In contrarium. Simoncel. de Decretis lib.3.tit.9. nu.6. Menoch. remed.15.Recup.num.115.cum seq. Mascard. de Probat. concl. 1276. Maurit. de in integ. restit. cap.59. n.13.& 14. Flamin.de Resign.lib.3. tit.7.num.82. Cardin.Thusc. lit R. concl.298.á n.9.16.& 43. Cald. Pereira d. verbo Infra à nu.3. & quæst. forens.cons.12.in fine.

5 Limita tertio, data enormi, vel enormissima læsione. Vide Morl.d. tit.5 in prælud.nu.33. vers.Vnde tertio. Cald.Pereira d.verbo Infra n.9.

Castill.

Castill. lib. 3. quotid. cap. 23. nu. 49. vers. Quatro obseruandum.

6 In text. ibi (*a qual restituição poderà pedir perante nòs*) Vide Cald. Pereira d. l. Si curatorem verbo Implorandum n. 17.

AD §. VII.

1 In text. ibi (*ou outras pessoas*) Vtpotè in carceratis etiam ex sua culpa. Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 108. n. 38.

2 In text. ibi (*mays que hũa sò restituição*) In quolibet scilicet articulo. Vide Maurit. de in integ. restit. cap. 260. Azeued. l. 3. n. 40. titul. 8. lib. 4. nouæ Recopil. D. Mart. de Iurisd. p. 2. cap. 23. nu. 17. Cabed. p. 1. decis. 200. n. 4. vbi nu. 7. asserit comprehendere personas Ecclesiasticas litigantes coram iudice sæculari.

AD §. VIII.

1 Nota quod iudicium, processus, & sententia contra minorem indefensum sine curatore ei dato, est, ipso iure, nulla l. 4. Cod. Si aduersus rem iudic. Anton. Gom. tom. 3. Vari. cap. 1. num. 64. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 5. cap. 1. n. 38. & vide Valasc. de Partit. cap. 7. nu. 42. cum seqq. vbi resoluit procedere etiam in filio habente patrem legitimum administratorem agente, vel conuento.

2 In text. ibi (*ou crime*) Vide Clar. lib. 5. §. fin. q. 14. num. 7. Gom. tom. 3. Vari. cap. 1. n. 64. Hippol. in l. 1. nu. 11. cum seqq. ff. de quæst.

3 In text. ibi (*não passar de quatorze annos*) Vide Pinel. in l. 1. Cod. de bonis mat. p. 2. n. 67.

4 In text. ibi (*seja citado seu tutor*) Quid si plures habeat tutores, an omnes sint citandi? Dic quod sic vt per Aym. consf. 225. nu. 3. cum seqq. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 194. à n. 1.

5 In text. ibi (*& sendo mayor de quatorze annos, &c.*) Nota quod minor 25. annis non poterit torqueri, nisi antequam respondeat inquisitioni sit datus sibi curator, & si responderit sine eo, processus erit nullus. Ita Hippol. in Pract. §. Nunc videndum num. 31.

6 In text. ibi (*requererà que lhe seja dado*) Per iudicem scilicet, qui de causa cognoscit. Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem in princ. n. 18.

AD §. IX. & vlt.

Vide Valasc. de Partit. cap. 7. nu. 44. ad hoc quod curatores minoribus ad lites dari, siuè sint actores, siuè rei est inuentum iure huius Regni. *In antiq. tit. 87.*

Ad tit. 42. Ordin. Regiæ.

Do orfaõ menor de vinte & cinco annos que impetrou graça del-Rey, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*tanto que o orfaõ tarão chegar a vinte annos, &c.*) Vide Gom. tom. 2. Vari. cap. 14. n. 12. & l. 3. Tauri n. 109. col. fin. in princ. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tract. de Registis art. 1. à n. 23. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 224. vers. Quo loco. Et desumitur ex l. 2. Cod. de his qui veniam ætatis.

2 In text. ibi (*& a femea a dezoito*) Imo ad 25. annos ex Regimine Senatorum aulicorum in fine libri 1. §. 13 pag. 285.

3 In text. ibi (*nossa carta de graça, &c.*)

&c.) Desumitur ex l. 1. ibi à principali clementia impetrarunt Cod. de his qui veniam ætatis. Vide Gallin. in commenr. de verborum signif. lib. 5. cap. 20. nu. 125. Morl. in emporio iuris p. 2. tit. 2. in prælud. n. 66. in fine.

AD §. I.

In text ibi (*ainda que seja achado ser leso, por causa de sua simpleza*) Desumitur ex l. 1. Cod. de his, qui veniam ætatis. Vide Gom. tom. 2. Vari. cap. 14. n. 2. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ tract. de Registis art. 1. num. 33. Donell. comment. iuris Ciuilis lib. 21. cap. 12. col. 10. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 5. in prælud. num. 9. vers. Quartò. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 224. vers. Quo loco. Cald. Pereira in l. Si curatorem, verbo Implorare nu. 47. & verbo Minoribus n. 1. ad finem, & verbo Infra n. 22.

AD §. II.

Minor qui veniã ætatis impetrauit, non potest bona immobilia alienare.

Desumitur ex l. 1. & 2. Cod. de his qui veniam ætatis. Vide Morl. in emporio iuris p. 1 titul. 5. in prælud. n 68. Mendez de Castro in l. Cum oportet nu. 121. Cod de bonis, quæ lib. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 224. vers. Iudicis. Dom Garci. Mastrillo Siciliæ decis. 13. nu. 24. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Cõtractum n. 21. & verbo Vel aduersarij dolo num. 66.

AD §. IIII.

1 Remedium restitutionis concessum vxori minori prodest marito, etiam maiori 25. annis. Vide Gam. decis. 275. Cald. Pereira in l Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n. 32. D. Barbos. in l. 1. ff. Soluto matrim. p. 3. n. 63. vbi n. 64. resoluit procedere, quamuis maritus solus contrahat sine vxoris consensu. Nouissimè Mendez à Castro in Ptaxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 21. n. 36.

2 In text. ibi (*e si nos contractos*) Habet locum in fideiussione facta per maritum, quia si vxor sit minor potest restitui, ex traditis per Gam. decis. 162. à n. 4. D. Barbos. d. p. 3. n. 63.

Ad tit. 43. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 29.

Do Iuramento de calumnia..

De Iuramento calumnia.

DE Iuramento calumniæ est tit. in iure ciuili Cod. de Iureiurando propter calumnium, & in iure Canonico de Iuramento calumniæ. Concordant apud Hispanos l. 23. cum seqq. tit. 11. part. 3. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. ad 2. iudicis partem de Iuram. pag. 332. Viui. Kirchou. Soar. & alios tom. 1. Communium Opinion. lib. 2. tit. 28. pag 359. Perez l. 1. verbo Iuramento de calumnia titul. 4. lib. 3. Ordin. Donell. comment. iuris ciuilis lib. 24. cap. 3. per totum, Anton. DelRe Tiburt. in tract. de Iuram. calumn. Cardoso in Praxi iudicum verbo Iuramentum à n. 16. Mench. Vsufrequent. lib. 2. cap. 25. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. sub titul. 51. de Iuram. calumn.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Iuramentum, aliã lite cõtestata præstandũ.

1 In text. ibi (*a lide for contestada*) Desumitur ex l. 2. in princ. Cod. de Iuram. calumn. Concordant apud Hispanos l. fin. tit. 10. & l. 23. titul. 11. part. 3. Vide Seraph. de Priuileg. Iuram. priuil. 12. n. 2. Anton. DelRe de Iuram. calum. cap. 1. n. 19. Marant. d. p. 6. ad 2. iudicis partem num. 1. Et

Intel-

intellige de vera litis contestatione ex Gam. decis. 147. nu. 3. Et sufficit fieri incontinenti parùm post illam vt nouissimè resoluit Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 51. num. 14. Dicitur enim fieri in tempore, quod fit parùm post tempus l. lecta ff. Si certum petat. Tiraq. de Retract. conuent §. 1. glos. 5. num. 2. Coleri. Germa. decis. 117. n. 1.

Iuramentum calũ nia, an sit de iudicij substãtia. 2 Iuramentum calumniæ, an sit de iudicij substantia, & forma ad text. in l. 2. §. Sed quia veremur ibi remitti Cod. de Iureiur. propter calumni. cui aduersatur text. in cap. 1. de Iuram. calumniæ lib. 6. Vide Matant. vbi proximè n. 2. Math. Coleri. decis. 117. nu. 4. & 5. Franc. Viui. decis. 109. num. 1. Grauat ad Vestrium in Pract. Rom. Curi. lib. 5. tit. 2. nu. 11. & 12. Ioseph. Cumi. in ritibus Siciliæ in prælud. nu. 14. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 51. de Iuram. calumn á nu. 9. Mench Vsufreq. lib. 2. cap. 25. Farin. decis. 1. n. 4. & decis. 51. & decis. 52. n. 3. & decis. 117. Gutier. Practic. lib. 1. q. 99. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. nu. 23. vers. Vnde Anton. DelRe Tiburt. in tract. de Iuram. calum. cap 7. num. 3. cum seqq. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 208. à n. 15. ex quorum resolutione colligitur iuramentum calumniæ non posse remitti à partibus, quia introductum fuit ob publicam vtilitatem, & ita procedere text. in d. l 2. §. Sed quia veremur, si tamen omittatur processum sine eo gestum valere, quia pertinet ad ordinem iudicij accidẽtalem, & procedere d. cap. 1. quo attento procedit Ordinat. infra hoc lib. tit 63 in Princip. ibi: *Ou se não fosse dado juramento de calumnia às partes.* Si tamen ab altera partium exactum sit, tunc de substantia processus esse videtur, & resoluunt Viui. Neapol. decis. 109. n. 1. Vanti. de Nullit titul. ex defectu processus n. 29. Vincent. Carot. de Iuram. litis decisorio q. 13. n. 6. Anton. DelRe Tiburt. d. cap. 7. nu. 7. Et tunc iudex remittere non potest, quàmuis sumariè, & de plano procedendi facultatem concessam haberet. Vide Puteum Rom. decis. 398. Menoch. de Arbitr. q. 20. n. 2.

3 Vndè iuramentum calumniæ statuto tolli non posse, resoluunt Viui. d. decis. 109. nu. 5. Vincent. Carot. d. q. 13. princ. n. 7. Anton. DelRe cap. 13. n. 1. Surd decis. 18. nu. 8. Nec consuetudine Viui. d. decis. 109. n. 3. Carot. d. q. 13. nu. 7. Anton. DelRe cap. 15. n. 4. Nec Principis rescripto nisi expressis verbis deroget. Anton. DelRe d. cap. 13. nu. 21. Ludou. Rodolphin. de suprema, seu absoluta Principis potest. cap. 6. n. 43.

4 In text. ibi (*o juyz de seu officio, sem outro requerimento das partes*) Imò illis inuitis, vt per Mench. Illust. cap. 25. nu. 1. Camill. Borrell. d. tit. 51. de Iuram. calumniæ n. 15. Et hoc iuramẽtum potest exigi per iudicem in quacunque parte iudicij, vt per Amat. Rodet. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 11. n. 24.

5. In text. ibi (*será vniuersal para todo o feito*) Nota iuramentum calumniæ semel in eàdem causa præstandum, resoluit Anton. DelRe. Tibur. de Iuram. calum. cap. 9. à n. 1. In iuramento calumniæ periurium est inculpabile ex glos. verbo Religione in Princ. Instit. de pœna temere litig. communiter recepta ex Cou. in cap. Quamuis pactum p. 1. §. 7. nu. 7. Menoch de Arbitr. casu 319. nu. 28. Aduertendum tamen est per hanc Ordin. in §. vlt. illum qui falso iurauerit in iuramento calumniæ, puniti *Iuramentum calũnia semel prastãdũ.*

nili debere in pœnis periurij, Phœbos decis. 69. n. 12.

6 Nota quod pars iurare debens de calumnia, potest petere tempus ad deliberandum, quādo est dubius, vel incertus de facto, super quo interrogatur, sic videtur tenere glos. 1. in cap. Cum causam de Iuram. calumn. glos. in l. 2. §. Quod obseruari Cod. de Iureiur. propter, resoluit Mench. Vsufreq. cap. 25. ad finem, Gutier. Pract. lib. 1. q. 59. à princip. vbi tenet hoc procedere quando pars non potest esse instructa, vel factum, de quo pars interrogatur esset antiquum, vel intricatum.

Recusanti iurare de calumnia ut pœna imminear

7 In text. ibi (*& se cada hũa das partes, sem justa razão, recusar, &c.*) Desumitur ex l. 2. §. Quod si actor Cod. de Iurament. calumn. & ex cap. vlt. §. Pœna eod. tit. Vide Anton. DelRe de Iuram. calumn. cap. 21. Mench. Vsufrequent. cap. 25. nu. 24. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 7. nouissimè etiam Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 51. de Iuram. calumn. nu 29. Recusans quis iuramentum quod debet deferre habetur pro confesso Cacher. Pedam decis. 11. n. 2. Math. Coleri German. decis. 122. & 123.

8 In text. ibi (*queremos que seja assi julgado per sentença*) Vide Mench. d. cap. 25. n. 25. Anton. DelRe. cap. 14. n. 3. & 4. vbi num. 167. cum seqq. an possit purgari mora?

AD §. II.

Procurator exigēte aduersario tenetur iurare in animam propriam.

1 Desumitur ex cap. 2. §. Procuratores de Iuram. calumn. lib. 6. Vide Gail. lib. 1. obseruat. 89. n. 47. Anton. DelRe Tiburt. de Iuram. calumniæ cap. 16. nu. 45. Surd. decis. 18. num. 3. Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 51. num. 19.

2 Procurator fisci non iurat de calumnia, Anton. DelRe Tiburt. d. cap. 16. n 171. & 172. Surd. d. decis. 18. à n. 11. Sed Pereg. de Iure fisci lib. 7. tit. 2 n. 7. in fine. Dicit quod procuratores fisci tenentur iurare de calumnia, nisi aliud de consuetudine seruetur, & quod de consuetudine admittantur sine iuramento calumniæ asserit Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 56. n. 21. vbi nu. 19. refert aduocatum cogi ad iurandum de calumnia ex l. Rem non nouam 12. § Patroni autem Cod. de Iudic. vbi Bald. n. 1. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 51. de Iuram. calum. n. 38. cum seqq.

AD §. III.

Procurator ad iurandū de calum. debet habere speciale mandatū.

1 In text. ibi (*he necessario que tenha especial mandado para jurar de calumnia*) Desumitur ex cap. Nullam 3. de Iureiur. lib. 6. Vide Franc. Marc. Delphin. decis. 687 n. 1. p. 2. Math. Coleri. Germaniæ decis. 115. num. 1. & 2. Seraphin. de Priuileg. iuram. priuil. 111. n. 4. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 51. de Iuram. calumn. num. 16. & tit. 66. de Procurat. n. 181. Ioseph. Ludou. concl. 30. n. 29. Anton. Gabri. tom 3. Communium Opin titul. de mandato concl. Vni. vers. Quartò requiritur. Pereg. Iannin de Citat. reali lib. 3. cap. 25. n. 161. Fului. Pacian. de Probat. lib. 2. cap. 48. nu 12. Anton. DelRe Tiburt. de Iuram. calumn. cap. 16. Mench. Vsufreq. cap. 25. n. 17. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Implorandum n 6. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 105. n. 21.

2 Nota quod sufficit speciale mandatum, licet non sit expressa in eo causa, in qua iurandum sit. Vide Ioseph. Ludou. d. concl. 30. num. 29.

Anton.

Anton. DelRe d. cap. 16. num. 18. Mench d. cap. 25. num. 17. Stephan. Gratian d. cap. 105. n. 23.

In antiq. tit. 31.

Ad tit. 44. Ordin. Regiæ.

De Authorijs.

Em que casos hauerão lugar as authorias, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*para cobrar, & hauer a ditta cousa*) Cum ergo agat ciuiliter ad rem recuperandam, poterit postea agere criminaliter ad pœnam, quia actio ciuilis, & criminalis tendunt ad diuersa, & vna intentata, altera non tollitur, & ita est intelligendus text. in l. 1. Cod. Quando ciuilis actio prout resoluit Marant. de Ordine Iudic. p. 4. n. 9. pag. 42. quem refert, & sequitur dicens communiter receptum Clar. §. vlt. q. 2. n. vlt. Farin. in Praxi crimin. p. 4. consf. 40. n. 58. P. Sanch. de matrim. lib. 10. disp 8. num. 19. & faciunt quæ Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Læsis n. 21. vers. Quamobrem.

2 In text. ibi (*pode chamar por actor*) Non procedit in actionibus personalibus ex Bald. in l. 2. Cod. Vbi in rem actio, vt in tigno iniunctoá sciẽte in domum alienam, de quo per glos. in l. In rem §. Tignum ff. de Reiuendic. Mench. Illustr. cap. 80. n. 8. Mascard de Probat. concl. 1390. n. 82. Azeued. l. 2. nu. 6. tit. 11 lib. 7. nouæ Recopil Farin. in Praxi crim. q 97. casu 7. n. 132.

3 In text ibi (*que a houuesse*) Non vt reus absoluatur ab instantia, sed vt detur dilatio ad denuntiandum domino, vt sic ab eo suis defensionibus instrui possit ex Bart. vbi notabiliter in Auth. Qua in prouincia n. 7. & 8. Cod. Vbi de crimine, & ibi Paul. omnino videndus.

AD §. I.

In text. ibi (*a qual fosse achada em poder doutrem*) Furtum an præsumatur commissum ab illo penes quem res furata reperitur? Vide Hippol. in pract. §. Diligenter n 91. & 98. Gom. tom. 3. cap. 13. num. 12. Menoch. de Præs. lib. 1. q. 89. nu. 141. & lib. 5. q 29. n. 6. Mascard. concl. 745. num. 9. & concl. 833. n. 1. & concl. 1003. n. 32. & concl. 1065. in fine.

AD §. II.

In text. ibi (*ficarà com todo o encarrego do furto*) Secùs tamen si probauerit esse bonæ famæ. Vide Ludou. Rodolphin Vari. lib. 2. q. 27. Farin. in Praxi crimin. p 7. q. 177. num 5. alios plures citaui infra lib. 5. titul. 60. §. 5. num. 7.

AD §. III.

1 In text. ibi (*sem por a ditta cousa pagar, &c.*) Concordat l. 2. Cod. de furtis. Vide addit. ad Capell. q. 151. Clar. lib. 5. §. Furtum n. 26. Rot. Bonon. decis. 34. Sayr. in Claui Regia lib. 10. tract. 2. cap. 2. n. 15. cum seqq. Farin. in Praxi crimin. p. 7. q. 177. n. 29. cum seqq. P. Sanch. in Præcepta Decalogi lib. 2. cap. 23. n. 2.

2 In text. ibi (*serlheha entregue*) Etiã quod emerit in nundinis, & in publico mercatu ex Menoch. Bajard. & alijs resoluit Farin. d. q. 177. n. 31. Limita quando res furata empta ab aliquo non reperitur, quia bona fide consumpta est, cum nec tunc pretiũ restituere tenetur. Vide Cou. in reg Peccatum p. 3. n. 12. vers. Qui

Ee certò

certò sciens. Menoch. de Præsump. lib. 5. q. 29. num. 18. & 19. Cardin. Thusc. verbo Furtum concl. 555. nu. 17. in fine. Farin. d. q. 177. nu. 49. vbi resoluit quòd solum emptor tenetur valorē rei domino restituere, quando factus fuerit locupletior.

3 In text. ibi (*sem por a ditta causa pagar ao reo, &c.*) Celebris est Cæpolæ cautela 10. incip. Si quis emit res furtiuas, in qua habetur quod emens rem furtiuam, non tenetur illam restituere domino sibi non restituto pretio, quando in emptione protestatus fuit, quod illas emit nomine eius, cuius sunt, & quod est paratus illas restituere, restituto sibi pretio, de qua cautela vide Succin. reg. 534. vers. fin. Ioseph Ludou. Perus. decis. 42. Rebuff. in tract. Excep. nu. 645. Menoch. d. q. 29 à num. 13. Farin. d. q. 177. num. 42.

In antiq. tit. 30.

Ad tit. 45. Ordin. Regiæ.

De euictionibus.

Do que he demandado por algũa cousa, & nomea outro por auctor, que o venha defender.

De Euictionibus agitur in iure Ciuili lib. 21. Digest. tit. 2. & lib. 8. Codicis titul. 45. Apud Hispanos l. 29. tit. 2. part. 3. Guasp. Caball. specialem edidit tract. de Euiction. Vide de materia Cou. lib. 3. Vari. cap. 17 Anton. Fab. lib. 2. coniect. 3. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 25. cap. 22. Fachin. lib. 2. controuers. cap. 35. Anton. Gom. tom. 2. de Contract. cap. 2. n. 33. cum seqq. Mich. Graff. Viui. & alios tom. 2. Communium Opin. tit. 28. D. Barbos. in l. Venditor ff. de Iudic. Cald. Pereira de Empt. cap. 31. à n. 30. cum multis seqq. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 4. cap. 8. á n. 5. nouissimè Benedict. Ægid. ad l. Ex hoc iure ff. de Iustit. & iure cap. 8. de Empt. & vendit. n. 82. cum seqq.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*possuidor da cousa mouel, ou de rayz*) Secùs si aliquis conueniatur actione personali, quia in ea nominationi locus non est. Vide Foler. ad Marant. de Ordine Iudic. 1. p. 6. princ. memb. 6. num. 7. pag. mihi 304. Anton. Gabri. tom. 3. Communium titul. de Restitut. spoliat. concl. 5. nu. 79. pag. 292. Gam. decis. 101. vbi Flores.

2 Possessorio recuperandæ conuentus, non potest dominum mandantem nominare in iudicio, sed illemet respōdere tenetur. Vide Abb. in cap. Quoniam frequenter §. fin. n. 51. & à n. 78. Vt lite non contest. Afflict. decis. 217. Gregor. l. 29. verbo Señorio titul. 2. part. 3. Menoch. remed. 15. Recup. n. 485. cum seqq. & remed. 16. nu. 65. Anton. Gabri. vbi proximè, Gam. decis. 259. n. 2. Valasc. de Iure emphyt. q. 18. nu. 24. in fine. Tertius comparens pro suo interesse deducēdo ius dominij, potest impedire fieri restitutionem spoliato. Vide Greg. l. 27. verbo *O otro qualquier* tit. 2. part. 3. & l. 18. verbo *Otro alguno* tit. 10. part. 7. Menoch. remed. 1. Recup. à n. 372. Anton Gabri. de restit. spoliat. concl. 1. n. 45. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 26. n. 22. & decis. 39. n. 5. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 70. consid. 1. D. Barbos. in l. Si alienam nu. 8. ff. Soluto mat. Valasc. consi. 162. n. 4.

3 In text. ibi (*saluo se o nomeado por auctor estiuer na India, &c.*) Si postea compareat, debet ei denuntiari, vt in simili resoluit Tiraq. de Retract.

lig.

lig. §. 9. glos. 3. num. 25. Bellacomb. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 8. tit. 28 num. 69 pag. 402.

AD §. II.

Litem motam debet emptor venditori nuntiare vt possit contra eum agere de euict.

1 Desumitur ex l. 1. Cod. de periculo, & cõmodo rei vend. & ex l. Emptor Cod. de Euiction. & ex cap. vlt. de Empt. Cõcordat apud Hispanos l. 36. tit. 5. part. 5. Vide Duenh. reg. 241. & 243. Cou. lib. 3. Vari. cap. 17. n. 3. Anton. Gom. tom. 2. cap. 2. post n. 39. Mich. Graff. tom 2. Commun. Opin. lib. 8. tit. 28 nu. 8. pag 397. vbi Donat. á Fin. n. 13. Villalob. n. 18. Viui. n. 40. Bellacomb n. 68. cum seq. Menoch. cons. 100. n. 181. Alex. Trentasinch. lib. 3. Vari. tit. de Empt. resol. 4. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 61. nu. 3. Morl. in emporio iutis p. 1. tit. 9. in præl ud. n. 38. Gam. decis. 79. n 1. & decis. 101. n. 1. Mascard. de Probat. concl 614. n. 8. D. Barbos. in l. 2. §. fin. n. 41 ad finem, & n. 42. ff. Soluto mattim. Cald. Pereira de Empt. cap 31. n 65 cum seqq. & n. 79.

2 Limita primò, in minore, vel Ecclesia, qui ab huiusmodi denuntiatione excusantur, si venditor esset conscius litis motæ. Resoluũt Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. lib. 8. tit. 28 nu 69. vers. Limita pag 402. Mench Frequent. cap. 9. n. 18. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 175. n. 33. D. Barb. in l Venditor nu. 124. ff. de Iudicijs. Cald. Pereira d. cap. 31. n. 69.

3 Limita secundò, in fisco, ex Pereg. de Iure fisci lib. 6. tit. 4. n. 39. Stephan Gratian. d. cap. 175. n. 33.

4 Limita tertiò, extante iuramẽto de defendenda lite, & causa. Vide Gutier. de Iuram. confir. p. 1. cap. 61. n. 19. Cald. Pereira de Empt. cap. 31. n. 70. quod apud nos hoc non seruatur ex Ordin. lib. 4. tit. 73.

Nuntiatio ante testium publicationem facienda est.

5 In text. ibi (*antes das inquirições abertas*) Vide apud Hispanos l. 32. & 36, tit. 5. part. 5. Cou. lib 3. Vari. cap. 17. n. 8. Gom. tom. 2. cap. 2. num. 39. Menoch. de Arbitr. casu 476. Perez tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 194. cũ seqq. Cald. Pereira d. cap. 31. nu. 81. Ioann. Mattins á Costa in addit. ad formã libell. annot. 17. n. 5. quamuis de iure communi, etiam in instantia appellationis fieri possit, dummodo idoneo adhùc tempore ad causæ defensionem fiat, vt asserit nouissimè doctiss. Lusitan. noster Bened. Ægid. ad l. Ex hoc iure cap. 8. de Empt. & vendit. n. 82.

6 In text. ibi (*fosse sabedor*) Secùs si non tantum agnouit litem motam, sed etiam illam prosequutus, sollicitatorijsquè officio perfungens defendere procurauit ex Cald. Pereira d. cap. 31. n. 67.

7 Nota tamen denuntiationem necessariam esse, vt postea agi possit de euictione, quamuis emptor, qui non denuntiauit probet sententiam contra se latam iustè, & secundum ius fuisse prolatam ex glos. verbo posse in fine, & ibi Bart. in l. Emptorem in princ. ff. de action. empti. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 61. n. 18. Surd. decis. 22. n. 8. D. Barb. in l. Venditor n. 29. cum seqq. ff. de Iudic.

8 Aduerte quod procurator sine mandato speciali dominum super euictione non defendit, & ad euictionem dominus citari debet non procurator cap. fin. vt lite non contest. Ioann. Gall. in quæst. per Arrestum q. 54. Rebuff. in concord. tit. de Elect. derog. in verbo Speciale vers. Trigesimus primus, quos refert, & sequitur nouissimè Camill. Bortell. in Summa decis. titul. 66. de Procurat. n. 238.

AD §. III.

1 Desumitur ex l. tenetur §. Si tibi iter. & §. vlt. ff. Action. empti. l. Venditor. l. Euicta re ff. de Euiction. l. Non dubitatur, & l. Si cum quæstio Cod eodem. Concordat apud Hispanos l. 32. vbi glos. 5. & 6. tit. 5. part. 5. Vide Ioann. Martins à Costa in addit. ad tract. libell. annot. 17. nu. 6. Cald. Pereira de Empt. cap. 31. n. 34. 63. & 64. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusita. lib 4 cap. 8. n. 9.

2 In text. ibi *(a qual serà obrigado seguir atè o fim)* Vide Mascard. de Probat concl. 614. nu 6. D. Barbos. in l. Venditor n. 56 ff. de Iudic. vbi resoluit quod vt emptor possit agere de euictione, tenetur à sententia contra se lata appellare, & coram superiore eam prosequi, & nu. 57. dicit quod si constat sententiam iustè fuisse latam, quia defensio venditoris erat iniusta, non tenetur emptor appellare, nec appellationem iniustam prosequi.

3 In text. ibi *(a lhe compora cousa vendida)* Amplia primò, in beneficialibus, in quibus datur euictio ex Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Euictio pag. 158.

4 Amplia secundò, in emphyteusi, quia dominus directus, qui alienã rem in emphyteusim concessit, tenetur de euictione, quando emphyteusis concessa pro pensione magna, iusta, & æquali. Ita Cald. Pereira d. cap. 31. nu. 24. Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 33. de Emphyteusi n 367. Surd. decis. 290. nu. 7. vbi resoluit, quod quando emphyteusis conceditur cum clausula saluis iuribus cuiuscunque tertij, non tenetur dominus directus de euictione. Vndè etiam dominus directus renouationem emphyteusis concedens illegitimo successori, tenetur legitimo ad interesse ex Gam. decis. 117. n. 1. Cald. Pereira de Renouat. q. 7. ad finem. Valasc. consl. 172. & consl. 129. à n 3. Et ideò cauti domini directi in renouationibus solent apponere, dummodò tertij ius habenti, præiudicium non inferatur.

5 Amplia tertiò, in feudo, quo euicto tenebitur dominus de euictione. Vide Surd decis. 290. n. 16. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 34. de Feudis n. 385.

6 Amplia quartò, in filio, à quo euincitur legitima, etiam assignata per patrem, qui agere potest de euictione cõtra fratres, vel cohæredes. Vide l. Scimus in princ. vbi Ias. nu 5. Cod. de Inoffic. testam. Anton. Gom. Vari. tom. 2. cap. 2. n. 34. Valas. de Partit. cap. 37.

7 Limita primò, quando aliquis vendet omne ius quod habet in re, quia tunc non tenetur de euictione, cum dicatur vendidisse futurum euentum ex Menoch. consl. 178. n. 23.

8 Limita secundò, quando propria culpa res est euicta, quia fuit contumax, vel compromisit, aut obtulit iuramentum litis decisiuum ex Surd. decis. 22. n. 1.

9 In text. ibi *(com seu interesse)* Nota quod venditor tenetur adsumptus litis ex Bart. in l. Venditores vbi Alexand. Aretin. & Ias. ff. de Verbor. Gom. tom. 2. Vari. cap. 2. num. 47. Mich Grass. tom 2. Commun. Opinion lib. 8. tit. 28 n. 11. pag. 398. Cald. Pereira d cap. 31. num. 33.

AD §. IIII.

1 Desumitur ex l. Lutius ff. de Euict. Vide Gom. tom. 2. Vari. cap. 2. num. 43. Cald. Pereira de Empt. cap. 31.

cap. 31. n. 106. & n. 111. vbi n. 101. limitaquando violentia fuit commissa in odium vendentis.

AD §. V.

Cessat euictio cum quis scienter rem emit alienam.

1 Desumitur ex l. Si fundum Cod. de Euiction. & ex l. Si á marte ff. de Iure dorium. Vide Cou. lib. 3. Vari. cap. 17. n. 1. Gom. tom. 2. Vari. cap. 2. nu 42. Tiraq. de Retract. lig. §. 12. glos. 1. à n. 7. Palat. in repet. rub. §. 65. n. 53. Caualcan. de tutore, & curatore n. 172. Paul. Montan. de tutelis, & iuris cap. 33. nu. 104. Caballin. de Euictionib. §. 5. num. 31. Centolin. in addit. ad Farinac. p. 4. decis. 44. lib. 1. Ioann. Martins à Costa in addir. ad formam libellorum annot. 17. n. 12. Cald. Pereira de Empt. cap. 31. n. 105.

2 Amplia in vassalo, siue feudatario inuestito, qui si sciuisset rem, de qua inuestiebatur esse alienam non posset agere contra dominum inuestientem pro euictione. Vide Baptist. Cost. de facti scientia, & ignorantia cent. 1. dist. 4. n. 7. Surd. decis. 243. nu. 1. post alios nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 34. de Feudis n. 388.

AD §. VII.

Vide D. Barbos. in l. Venditor n. 113. ff. de Iudic. ad hoc quod quamuis actor reluctetur etiam inuitus cogetur litem inchoare cum venditore.

AD §. VIII.

Vide D. Barbos. in l. Venditor nu. 114. ff. de Iudic. ad hoc quod si ex iudicij mutatione actor praetendat aliquod praeiudicium sibi inferri, vtpotè quia allegat emptorem faciliorem esse ad conuencendum, tunc iudicium non mutabitur, sed cogetur venditor in foro actoris causam defendere.

AD §. X.

1 Vide Ioann. Martins à Costa in addit. ad formam. libell. annot. 17. n. 7. D. Barbos. in l. Haeres absens §. Proindè in art. de foro ratione rei sitae n. 15. cum seqq. vbi resoluit quod quis porest conueniri in loco vbi res sita est, etiamsi alibi habeat domicilium, itaut in electione actoris sit, vel reum conuenire in proprio domicilio, vel in loco rei sitae, & postea n. 15. id intelligit si ibi reperiatur.

2 In text. ibi (*& tiuesse em nome doutro*) Nota quod colonus, procurator, & similis iure proprio non possidet, vt per Cald. Pereira de Empt. cap. 31. n. 95. in fine.

3 In text. ibi (*& sendo caso, &c.*) Nota quod in expensis condemnatur in duplum, & corporaliter coercetur falso nominans alium in iudicio, cuius nomine dicebat se possidere, iure tamen communi perdir possessionem per l. vlt. ff. de Rei vendic. resoluit Rebuff. tom. 3. ad leges Galliae tit de Dilat. art. 5. glos. Vni. nu. 12. Cald. Pereira de Empt. cap. 33. n. 20.

4 In text. ibi (*perante o juyz de seu foro*) Notatur ad hoc quod si tertius veniat ad defendendum se ipsum, & rem, quam adhùs dicit esse suam, licet alius nomine eius teneat, conseruatur in suo foro, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 3. cap. 5. in fine.

5 In text. ibi (*no titulo dos que podem ser citados*) Supra hoc lib. titul. 11. §. 5.

AD §. XI. & vlt.

1 Desumitur ex l. Venditor ff. de

 Iudic.

Iudic. vbi D. Barboſ. à nu. 132. Vide Soar. de Paz in ſua Pract. tom. 3. cap. 1. § 3. num. 13. Cald. Pereira de Empt. cap. 31. á num. 82. nouiſsimè Mendez à Caſtro in Praxi ſeculari Luſitaniæ lib. 3. cap. 5. n. 7.

2 In text. ibi (*ou per priuilegio*) Etiam ſi tale ſit, cui ipſe renunciare non poteſt, vel alterius fori, aut iuriſdictionis ex Cald. Pereira d. cap. 31. n. 82. Etiamſi ſit clericus ex Ordin. lib. 2 tit 1. § 11. vbi infinitos propemodum citaui Doctores, quibus adde Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ in cauſis Eccleſiaſticis p. 2. q. 23 n. 24.

In antiq. tit. 70.

Ad tit. 46. Ordin. Regiæ.

Do que prometeo apreſentar em juyzo a tempo certo algum demandado, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text. ibi (*& não tendo apreſentado*) Liberatur ſi ſemel eum præſentauerit ex gloſ. verbo Exhibuerit in l. Duobus §. Si ei qui ff. de Iureiur. reſoluunt Tiraq in l. Boues §. hoc ſermone nu. 28. ff. de Verbor. ſignif Matienſ. l. 10. gloſ. 1. n. 28. tit. 16. lib. 5. nouæ Recopil.

2 Quid ſi reus fuerit ab alio iudicio præſentatus, an teneatur promittens illum iterum exhibere? Dic quod ſic, quia tunc fideiuſſor non liberatur, niſi moneat iudicem, vel coram eo proteſtetur, vt reum præſentatum cuſtodire faciat, eumquè habeat pro exhibito, & præſentato, quoniam non vult amplius pro eo teneri, reſoluunt Gom. tom. 3. Vari. cap 9. nu. 9. in fine Matienſ. d. l. 10. gloſ. 2. n 4. Xuar. de fideiuſſ. in cauſa criminali n. 31. vbi num. 32. reſoluit quod fideiuſſor promittens repræſentare accuſatum ad omnem iudicis requiſitionem liberatur præſentando eum antequam à iudice requiratur.

Ad tit. 47. Ordin. Regiæ.

Que o marido não poſſa litigar em juyzo ſobrè bẽes de raiz, ſem outorga de ſua mulher.

Ne maritus ſine vxoris aſſenſu ſuper bonis immobilibus in iudicio litigare poſſit

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 NOta hanc Ordin. in foro Eccleſiaſtico eſſe obſeruandam, & tenet Cald. Pereira de Extinct. emphyt. cap. 1. n. 26.

2 In text. ibi (*nenhum homem caſado*) Secùs ſi ſint ſeparati quoad torum vir, & mulier, quia tunc non requiritur mandatum, nec conſenſus vxoris. Vide Gam. deciſ. 359. n. 2. Incip. fuir ſæpè. D. Barboſ. in Rub. ff. Soluto matrim p. 2. n. 55. in fine. Nouiſſimè Mendez à Caſtro in Praxi Luſitaniæ lib. 1. cap. 3. n. 13.

3 In text. ibi (*ſem procuração, ou outorga de ſua mulher*) Quæ ſi nolit conſentire iudex eam licentiam, ſi ſibi iuſtè viſum fuerit periram eſſe, præſtare poterit. Vide Cou. Vari. lib. 1. cap. 8. n. 8. Curi. Philip. p. 1. §. 10. n. 10. faciunt quæ Menoch. de Arbitr. caſu 182. n. 12. & probat Ord. hoc tit. §. vlt. Et Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tit. de materijs poſſeſ. art. 7. gloſ. n. 32. aſſerit de conſuetudine maritum in poſſeſſorio vxoris agere ſine illius mandato.

4 Quando pro vtroque coniuge lata fuit ſententia, ſolus maritus exequens admittendus erit, quamuis nouum vxoris mandatũ non habeat ſi mo-

si modo à principio litis interuenerit, ex Cald. Pereira de Empt. cap. 8. num. 14.

5 An socer, cui à genero suo tot millia regalium in dotem in bonis immobilibus promissa fuerunt tenearur consensum vxoris postulare, si velit socrum pro eis conuenire? Iudicatum fuit quod non argum. text. in l. Si seruum §. Effectus ff. de Verbor. signif. & per ea, quæ resoluit Iacobin. l. 1. n. 6 & 7. Cod. Si aduersus transact.

6 In text. ibi (*nem a mulher sem procuração de seu marido*) Vnde contractus ab vxore celebratus sine consensu mariti nullus est. Vide Tiraq. ad leges connub. glos. 4. n. 2. Duenh. reg. 151. Menoch. Frequent. lib. 1. cap. 10. Matiens. l. 2. glos. 1. n. 11. & glos. 7. tit. 3. lib. 5. Recopil. Gutier de Iura. confirm. p. 1. cap. 1. n. 35. & cap. 13. n. 4. Amar. Roderic in Pract. de modo, & forma videndi processum cap. 2. nu. 34. Curi. Philip. p. 1. §. 10. num. 9. Melch. Phœb. decis. 62. num. 5. Et huiusmodi consensus non sufficit tacitus ex Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 11. n. 3. & Auend. titul. *de las excep iones* nu. 41. vers. Sed non putet Soar. de Paz in Pract. p. 1. tom. 1. temp 2 n. 18. Azeued. d. l. 2. Contrariam tamen sententiam, quinimò si maritus tempore, quo iudicium agebatur, erat præsens, nec contradixit, vel tempore, quo vxor procuratorem constituit, etiam præsens tacuit, per hoc videri consentire, & sic voluisse tacitè præstare vxori licentiam agendi in iudicio tenent Palar. in reper. Rub. §. 68. à num. 21. Cifuentes l. 55. Tauri q. 14. vbi Gom. n 5 Matiens. d. l. 2. glos. 1. nu. 12. Roder. d. cap. 2. n. 38. vbi n. 44. resoluit quod si contractus, aut iudicium sit vtile vxori, & proficiat marito absq; viri licentia, validum erit, & iure subsistet, & refert Matiens. d. l. 2. nu. 13. Gutier. Pract. lib. 2. q. 22. n. 11.

7 Iudex potest compellere maritum vt det consensum, seu licentiam vxori ad faciendum omne illud, quod sine illius licentia facere non potest; aliàs ipse solus iudex eam præstare poterit, si non adsit aliqua iusta causa denegandi consensum. Vide apud Hispanos l. 4. tit. 3 lib. 5. nouæ Recop. vbi Azeued. à n. 29. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 47. n. 39. & 43. Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 11. n. 7.

8 Si maritus diù sit absens, & nesciatur vbi sit, potest mulier contrahere absquè illius consensu, accedente iudicis auctoritate. Vide Tiraq. in legibus connub. glos. 8. nu. 6. Curi. Philip. p. 1. §. 10. nu 10. Palat. in repet. Rub. §. 68. ad finem. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 1. verbo Contraux num. 45. Baeç. de non meliorandis filiabus cap. 11. nu. 42. Cabed. p. 1. decis. 106. nu. 5. Matiens. l. 6. glos. 1. n. 3. titul. 3. lib. 5. nouæ Recopil. vbi n. 4. idem resoluit, si maritus effectus sit furiosus, vel bannitus, de quo etiam Cassan. vbi proximè n. 48. Amat. Roder. d. cap. 2. n. 44.

9 In text. ibi (*litigar em juyzo*) In causis tamen possessorijs posse vxorem, sine viri mandato, agere videtur tenere Menoch. remed. 1. Recup. n. 429.

10 Mulier extra iudicium potest esse procuratrix pro alio, sine consensu mariti, & tenet gesta per eam vt per Tiraq. ad leges connub. glos. 5. à n. 171. & 172. Et potest contrahere pro filijs, si sit illorum tutrix, sine consensu mariti ex Cassan. in consuet. Burgund. rub. 4. §. 5. n. 43. & §. 1. verbo Contraux nu 21. & 24. Et potest in camera consulere, licet non

non possit procurare in iudicio, resoluunt Tiraq. in legibus connub. l.11.n.28. Stephan.Gratian.Discept. Forens.cap.39.n.7. Bened.Ægid. in tract. de Iure, & priuilegio honest. art.2.n.14.

11 In text.ibi (*pensões*) Vide Afflict. in cap. 1. §. Si quis hominem vers.11. nota nu. 11. & 13. de pace tenenda. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos.7.n 33.37.41.& 44. Cassan. in cõsuet.Burg.rub.4.§.2.n.21.pag.136.

12 In text.ibi (*tenças*) Vide Valasc. de Iure Emphyt. cap. 12. nu.5. & 6. Gutier.Pract.lib.3.q.83. nu.2. Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 1. cap.3.n 9.

13 In text.ibi(*ou tributos*) Vide Cabed.decis.35.num.2.p.1. Procedit in seruitutibus rei immobili cohærentibus. Vide Tiraq.de Retract.lig.§.1. glos.5.num.1.cum seqq. Pinell.in l.1. Cod.de bonis mat.p.3.n.69.

14 In text.ibi(*rendas*)Vide Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 4. §.2. glos.Selon la generale n.21.pag.136.

15 In text.ibi (*em que cada hum delles, marido, ou mulher tenhão o vsufructo*) Amplia Primò, si lis oriatur super iurepatronatus Ecclesiarum, quia citato vxoris requiritur, si maritus conueniatur, resoluunt Cabed.p.1. decis.35.nu.1. Gam. decis.182. & faciunt tradita per D. Barbos. in l.Diuortio §.Si vir n.55 cum seqq.ff.Soluto matrim. Et probat Ordin. in præsenti.

16 Amplia secundò, in lite super iurisdictione. Gam.d.decis.182. n.1. Cabed.d.decis.35.n.1. quia vxor habet partem mulctarum, quæ sunt fructus iurisdictionis ex D. Barbos. vbi proximè n.41. & probat Ord. in præsenti.

17 Amplia tertió, si maritus litem moueat super bonis filij prioris matrimonij, quia etiam tenetur secunda vxor consensum præstare, cum in his bonis pater habeat vsumfructum ex Ordin lib.1.titul.87.§.6. & lib.4. tit.97.§.19.& tit 98.§.vlt.

18 Limita in commendatarijs, qui possunt super iuribus ipsius commendæ lites mouere absque vxoris consensu, cum tantum fructum illius sint vsufrarij sicut cæteri beneficiarij, & non vsufructuarij, prout resoluunt D. Barbos. in l. Diuortio in princip.p.2.n.53. Valasc.de Partit. cap.36.nu.4. Cald.Pereira de Resolut. Emphyt. cap.15. num. 43.& de Empt.cap.16.n.1. Fr.Emman.quæst. Regul.tom.3. q.74.art.4.vers.5. P. Azori.Instit.Moral p.2.lib.7. cap.8. col.834. & ita vidi iudicatum.

19 In text.ibi (*& fazendo algũa das pessoas o contrario, &c.*) Valet tamen sententia si vir, vel vxor litiget sine consensu, & obtineat, vide Tiraq.de Iure mariti glos.5.nu.209. & glos.8. n.61. cum seqq. faciunt quæ ipse de Primog.q.81.n.2.

Ad tit.48.Ordin.Regiæ. *In antiq. tit.36.*

Que em feito de força noua se proceda summariamente, sem ordem de juyzo.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text.ibi(*antes de anno, & dia*) Desumitur ex l.1.in princ. ff.de vi, & vi armata. Vide Valasc. cons.95.n.12.

2 Annus iste est vtilis, quia currit á die scientiæ, quam deiectus habuit de spolio ex d. l.1. §. Annus, & l.2. Cod.Vnde vi. Cabed. p.1. decis.82. num.6.

3 Rursus est vtile, quia non currit dato

dato impedimento ex Menoch. remed 1. recup. n. 450.

4 Minori, & habentibus priuilegium restitutionis in integrũ huiusmodi annus non currit. Vide Maurit. de in integ. restit. cap. 376. Sfort. eod. tract. q. 89. nu. 16. Menoch. remed. 5. Retinendæ n. 79. Cabed. d. decis. 82. n. 7. vbi nu. 8. ita iudicatum dicit.

5 In text. ibi (*força*) Semper intellecta, & practicata fuit hæc Ordin. in quocunque spolio intra annum, etiam sine vi, & in absentia facto, hoc enim spolium ita factum, & cõmissum de stylo vocatur, *força*, seu vis, vt sæpè iudicatum fuisse refert Cabed. p. 1 decis. 82 n. 3.

6 In text. ibi (*sem ordem nem figurá de juyzo*) Videtur desumi ex l. Momentaneæ ibi, mox, & l. Meminerint ibi, illicó Cod. Vnde vi. Vide Rebuff tom. 3. ad leges Galliæ, tract. de mater. possess. art. 3 glos. 1. n. 1. cum seqq. Cardos. in Praxi iudicum, & aduocat. verbo Interdictum in rebus humanis n. 32.

7 In text. ibi (*a dar libello em escripto*) Sufficit qualis qualis petitio. Vide Menoch. remed. 4. Adipisc. n. 468. cum seqq. Perez tit. 1. lib. 3. Ordin. pag. 452.

8 Si tamen præsentetur libellus, & sit ineptus, non vitiatur iudicium Vide Cotr. in memorab. verbo Arbiter. Azeued. l. 19. num 3. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. Rebuff. in tract. Except. nu. 338. Et licet in causis summarijs procedi possit plenare, in plenarijs tamen non potest procedi summariè ex Abb. in cap. 1. n. 19. ad finem de libelli oblat. & ibi addit. lit D.

9 In text. ibi (*& o reo á conteste*) Vide Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tract. de mater. possessor. art. 3. glos. 1. numer. 10. & 11.

10 In possessorijs summarijs testium repulsa denegatur. Vide Vrsill. ad Afflict. decis. 351. sub num. 1. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. p. §. 10. n. 25. Schrad. de Feudis 2. p. 9. princ. sect. 13. nu. 56. Menoch. remed. vlt. retin. n. 41. Peregr. de Fideicommiss. art. 46. sub nu. 34. Farin. in Praxi crimin. q. 62. limit. 9. n. 195. Hieron. á Laurent. Auenion. decis. 137. n. 3. vbi resoluit hanc resolutionem non procedere quando ageretur de testium inhabilitate.

11 Aduerte tandem remedia possessoria esse periculosa in cõsciencia, si adest defectus proprietatis. Vide Sarmi. select. lib. 2. cap. 13. nu. 5. & 6: Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 15. §. 1. n. 89.

AD §. I.

In text. ibi (*depoys que foy feita*) Aduerte quod tempus spolij necessario non est exprimendum. Vide Menoch. remed. 1. Recup. num. 441. cum seqq. Libellum tamen in actione interdicti vnde vi debere continere locum, & tempus spolij resoluit Cardos. in Praxi iudicum verbo Interdictum in rebus humanis n. 31.

AD §. II.

1 In text. ibi (*dando sòmente hũa dilação*) In Curia Portucalensi obseruatur vt vna dilatio assignetur ad probandum, tàm per testes commorantes in loco, quàm per testes commorantes in alijs locis extra, dato tamen iusto impedimento, vel ex beneficio restitutionis reformatur dilatio ex glos. fin. in l. 1. Cod. Si de monet. possess. Cou. Pract. cap. 27. n. 3. vers. Sextum. Gutier. Pract. lib. 2. q. 88. n. 2. Et an semiplena probatio

tio sufficiat in hac materia? Vide Ioseph. Ludou. Perus. decis. 59. Valasc. cons. 51. n. 43. Mascard. de Probat. in proœm. q. 5. n. 118 & concl. 1321. nu. 32. Surd. de Alim. tit. 1 q. 112. nu 23. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib 1. concl. 7. Farin. nouiss. Rotæ decis. 402. n. 1.

Senatus Supplic. iudicauit. 2 Iudicatum fuit, *que quando se tratasse de força incidentemente, ouuesse replica, & treplica: porque ainda que as causas de esbulho sejão summarias, isso procede quando principal, & não incidentemente forem postas: porque sendo postas incidentemente, seguem a natureza da causa primeira, & principal. Em todos os mays casos de força noua, não ha mays que petição, & contestação, & não se assina mays que hũa sò dilação para a terra, & para fora toda juntamente,* teste Phœb. tom. 1. Aresto 39.

AD §. III.

1 In text. ibi *(possão appellar)* Ergo sententia lata vbi quis condemnatur quod restituat est diffinitiua, & ab ea potest appellari Valasc. cons. 156. num 32. Et operatur effectum quendam cognitionis deuolutiuum, non autem executionis suspensiuũ ex text. in cap vlt. § De possessione 2. q. 7. Vide Abb. in cap. Significauerunt nu 3. de testib. Menoch. lib. 1 de Arbitr. q. 70. à nu. 19. Afflict. decis. 269.

2 Nota quod si iudex admittat articulos super dominio contra agentem possessorio, dicitur illum grauare, & potest ad superiorem prouocare, & dixi iudicatum infra hoc lib. tit 53. § 4. Si tamen spoliatus taceat, & consentia quod de dominio, & possessorio simul agatur, & eadem sententia terminetur, valida est, ex D. Barbos. in l. Si de vi à nu. 76. ff. de Iudic. Valasc. cons. 119. à num. 3.

3 In Senatu Portucal. constitutum fuit lib. 3 Spheræ fol. 219 *que na causa possessoria se possa conhecer, per via de aggrauo, quando o juyz procede no esbulho* ex abrupto *sem citação da parte, & sem guardar a ordem do juyzo, esbulhando a parte*, pro quo faciunt quæ Parlad. lib. 1 rerum quotid. cap. 10. n. 5. Senatus Portucal. statuit.

Ad tit. 49. Ordin. Regiæ. In antiq. tit. 37.

Das excepções dilatorias.

1 DE Exceptionibus dilatorijs agitur apud Hispanos l. 8. cum seqq. tit 3. part. 3. & tractant Marant. de Ordine Iudic. p. 6. memb. 9. pag. 319. cum seqq. Menoch. de Arbitr. casu 240. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1. temp. 5. nu. 14. cum seqq. Bald decis. 40. incip. Exceptio dilatoria. Rebuff. de Excep. à nu. 240. Curi. Philip. p. 1 § 13. Dilatorias. Bernard. Muscatel. in Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 3. glos. Dilatorias. Fr. Ludou. Mirand. de Ordine Iudic. q. 20. art. 1. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Excep. pag 97. Amat. Roderic. in Pract de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 5. à num. 58. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 48. de Exception.

2 Confiteri non censetur aduersarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris actionem opponit l. Non vtiquè 9. ff. de Excep. cap. Exceptionem de Regul. iuris in 6 cap. Cum venerabilis de Excepr. Cou. Vari. lib. 1. cap. 1. n. 2. vers. Eodẽ iure. Cacheran. Pedam. decis 178 n. 9. Francisc. Milanens Siciliæ decis 3. n. 46. lib. 2. Bellon Genu. decis. 38. n. 8. & decis. 91. n. 1. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 21. cap. 17. num. 3.

Oppo-

Oppositis exceptionibus ab aliquo in causa, & iudex procedit ad vlteriora cum cognitione videtur, & habetur tacitè, ac si expressè pronunciasset, & non admisisset Menoch. consf.24.num.9. Cardin. Pute. decis. 488. n. 2. & 3 lib. 3. Seraphin. nouiss. Rotæ decis 444. n. 5. vol. 1. Probari debent exceptiones ab eo, qui illas proponit, cum reus in exceptionibus sit actor l. In exceptionibus ff. de Probat. l. 1. & 2. ff. de Except. Mascard. de Probat. concl. 185. n. 1. Marc. Anton Bellon. Genu. decis. 102. n. 3. Bernard. Cornaz. Lucensi decis. 76. n. 9. Flamin. Charrar. Genuens. decis. 20. num. 7. Carol. de Grassis in tract. Except. in prælud. n. 171.

AD §. I.

Exceptio suspicionis debet allegari ante litẽ contestatã

Desumitur ex l. Apertissimi Cod. de Iudic. Vide glos. verbo Protestata in cap. Pastoralis de Except. Rebuff. tom 3. ad leges Galliæ tract. de Recusat. art. 1. glos. 1 Cou. Pract. cap. 26. n. 2. Soar. de Paz in Pract. tom. 2. cap. 6. n 2. & tom. 1 p. 1. temp. 5. n. 21. nouissimè Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 14. n. 28. D Barbos. in l. Si quis ex aliena n. 74. & 79. ff. de Iudi. Rebuff. in tract. de Exception. n. 254. vbi cum Bald. quem citat dicit recusationem iudicis esse ianuam defensionis, & si non compareat, potest postea recusare iudicem procidentem ad vlteriora, licet facta vsquè ad illud tempus valeant. Aduerte quod contumax opponere non potest exceptiones dilatorias ex Coleri. German. decis. 108. nu. 71. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 48. de Except. num. 153.

AD §. II.

Exceptiõ dilatoria opponẽda ante litẽ contestatã

1 Desumitur ex l. Emptionem Cod. de Probat. & ex l. fin. Cod. de Except. Concordant apud Hispanos l. 9. tit. 3. part. 3. & l. 1. tit. 5. lib. 5. nouæ Recopil. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. memb. 9. nu. 7. Surd. decis. 44. n. 20. Rebuff. de Except. nu. 365. Mascard. de Probat. concl. 690. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1. temp. 5. n. 14. & 15. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic. q. 20. art. 1. concl. 3. Cardos. in Praxi iudicum verbo Exceptio n. 11. Bernard. Muscatel. in Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 3. glos. Dilatorias n. 16. Amat. Roderi. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 5. n. 56. & 60. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 48. de Except. n. 62. Si superueniat potest opponi post litis contestationem, vt per Seraphin. de priuileg. Iuram. priuil. 7. n. 18. Ximen. Tolet. in concordantijs vtriusquè iuris ad d. l. Exceptionem. Rebuff. de Except. nu. 378. Camill. Borrell. d. tit. 48. n. 146. Et parte non opponente exceptio dilatoria post terminum admissa valet, Rebuff de Except. n. 423.

2 Amplia primò, in exceptione excussionis, quæ ante litis contestationem est opponenda tenent Euerard. in locis legalib. loco 1. n. 5. vers. Et ratio est. Rebuff. de Except. nu. 366. Menoch. consf. 662. nu 12. Rot. Genuens. de Mercat. decis. 78. nu. 4. & 6. Bursat. cons. 48. nu. 14. Anton. Gabri. lib. 3. sentent. sub titul. de Fideiuss. concl. 1. n. 12. & 13. Cacheran. Pedam. decis. 44. nu. 13. Barthol. Bertaz. tract. Clausul. instrum. claus. 40. glos. 4. nu. 2. Soar. receptar. sentent. lit. F. num. 135. Francisc. Milanens.

Siciliæ

Siciliæ decis.5.num.59.lib.1. Bellon. Genuæ decis.78.n.3.& 4. Boer. Burdagal.decis.221. nu.6. Hieron. Magon. Florentiæ decis.38. n 6. Barzi. Bonon.decis.20. nu.23 & 24. Surd. Mantuæ decis.44.n.10. Fachinæ.lib. 8. Controuers. cap. 52. Caroci.de Excussione bonorum p 2.q.31.n.15. Anton. Fab.in suo Codice sub.tit.de Except.diffinit.34. Bernardin.Muscatel.de modo fideiubendi p.1.modo 20.n.15. nouissimè Camill Borrell.in Summa decis. tit.48. de Except.à n.119.Aloys.Ricci.in Collect. decis. p. 5. collect. 2003. Valentin. Franc.tract.de Fideiuss.cap.5. num. 277.vsquè ad n.289. Sed huiusmodi exceptionem anomalam esse, itaut ante,& post litem contestatam opponi possit,ante in vim dilatoriæ, post in vim peremptoriæ videntur tenere Ioann.Gædd.de Contrahenda,& committ.stipul.cap.9.concl.5. nu.105. Anton.Hering.tract.de Fideiuss.cap.21.n.21. D.Barbos.in l.Si constante nu.60. ff. Soluto matrim. Et excussionis exceptio quamquàm sit de apicibus iuris, tamen coram arbitris potest tractari Cacheran. Pedam.decis.2.n 7. & 11. quem refert,& sequitur Camill.Borrell.d.tit. 48. n.148.& tit.63.de Compromiss. resoluit quod excussionis exceptio coram arbitratore opponi potest.

3 Amplia secundò, in exceptione spoliationis. Vide Menoch. remed. 3 Retin.n.666.& remed.15. Recuper.nu.491. Viui. tom.2. Commun. Opinion.lib.7.tit.1. nu.334. & 339. Bernardin.Muscatel.in Praxi Aurea Ciuili Neap.p 3.glos.Actorem n.38.

4 Amplia tertió, in exceptione continentiæ causæ non diuidendæ. Vide Crauet.consl.818.n.2. Mynsin. cent.2.obseruat.97.

5 Amplia quartó, in exceptione litis pendentis. Vide Afflict.decis. 354. Marant.de Ordine Iudic.1.p.6. princip.memb.9. nu.42. cum.seqq. Perez l.1.tit.8.lib.3 Ordin.pag.591. Rebuff.de Exception. n.367.& nu. 524. Lancelot.de Attent.p.2.cap.4. limit.2.n.83. Spar. de Paz in Pract. tom.1 temp.5.n.81.fol 48. Alexand. Trentasinq.Vari.resolut.lib.2. tit.de Iudic.resolut.3. num.10. Amat. Roderi.in Pract.de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap.5.n.70. Camill.Borrell.d tit 48. n.143. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap 3. à nu.11. Bernard Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol.p.2. glos.Tribunali n.13. D.Barbos. in l. Si quis postea quam n.276 ff.de Iudic. Contumax litis pendentiæ exceptionem allegare non potest, ex Camill Borrell d tit.46.n.26. Et litis pendentia non inducitur ex lite calumniosa, vt per Stephan. Gratian.Discept.Forens. cap.535. nu.2. & 22. Nec inducitur ex citatione, nisi sit certa citatio,& in ea sint expressa ea,per quæ reus possit instrui vt per Surd.decis.5.n.2. & 3. Steph. Gratian.Discept.Forens.cap.2.n.33. Franc.Viui.decis.320.nu.4. Camill. Borrell.d.tit.44.nu.554. cum seqq. Et iudex Ecclesiasticus debet admittere exceptionem rei iudicatæ per iudicem secularem, & ita iudex secularis exceptionē rei iudicatæ per iudicem Ecclesiasticum in ciuilibus per cap.vlt.de Except. lib.6. resoluit Cardos.in Praxi iudicum verbo Iudex n.37.

6 Amplia quintò, in exceptione subreptionis, quæ vti præiudicialis statim opposita facit supersedere rescripti executionem, prout in supremo Senatu iudicatum refert nouissimè Mendez à Castro in Praxi

Eccles. Lusitan. lib. 2. cap 3 nu. 13. Et quando opponitur in vim dilatoriæ opponenda est ante litis cõtestationem, secùs si in vim peremptoriæ, vt per Alexan Trentasin. Vari. resolut. lib. 1. tit. de Rescriptis resol. 5. á n. 25.

7 Amplia sextò, in exceptione tua non interest, quæ est dilatoria, & op ponenda ante litis contestationem glos. in cap. Ex parte A. de testib. Franc. Marc. decis. 905. vol. 2. Surd. decis. 52. nu. 2. & decis. 149. nu. 24 &. cons. 218. n. 15. & de Alim tit. 9. q. 26. n. 66. & q. 43. n. 18. Menoch. cons. 2. n. 110 & seq. Vezin tom 2. Cõmun. Opinion. lib. 8. tit. 20. n. 93. D. Barb. in l. Si alienam n. 18. & in l. Titia n. 8. ff. Soluto matrim. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 47. de Except. n 76.

8 Limita primò, quando exceptio dilatoria incontinenti post litẽ contestatam opponeretur resoluit Rebuff. de Except. n. 376 & n. 378. limita etiam quando exceptio superueniret post litẽ contestatam, & n. 379. quando pars ignorabat illam exceptionem sibi componere, & nu. 381. quando non stetit per partem quominus opponeret, sed per iudicem, & nu. 382. quando litis contestatio fuisset nulla, & n. 383. in tertio comparente pro suo interesse post litem contestatam, & numeris seqq. plures alias limitationes refert.

9 Limita secundò, in exceptione defectum personæ iudicis respiciente. Vide D. Barb. in l. Cum prætor §. fin. n. 13. cum seqq. ff. de Iudic.

10 Limita tertiò, in exceptióne falsi procuratoris, quæ in quacunq; parte iudicij opponitur Rebuff. de Excep. n. 389 Bellac. tom. 1. Cõmun. Opin. lib. 4 tit. 24. n. 36. pag. 612. Perez l. 1. tit. 4. lib. 3 Ord pag. 533. Cald Pereira de Renouar. c. 17. n. 32. Menoch. cons. 345. n 12. Mench. Freq. cap. 16. n 5. Card. d. verbo Exceptio n. 7. & 8 Amat. Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processũ cap. 5. n 73 Bern. Musc. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapo. p. 2. glos. Veniẽs n. 4. Esto quod opponẽs vsq; ad finẽ litis conscius omiserit exceptionẽ, nec enim scientia illius redditur iudiciũ validum, sed consensu, & mandato domini, cuius nomine agitur vt per glos. Bart. Bald. & Ias. in l. Licet Cod. de Procur. Pinell. in l. 1. Cod. de bonis mat. p. 3. n. 32. Menoc. cons. 345. n. 12. Mẽch. q. freq. c. 16. n. 5.

11 Limita quartò, in exceptione vt quis non conueniatur vltra quã facere possit. Vide Boer. decis. 19. n. 9. Azeue. l. 1. n. 66. cũ seqq. tit. 21. lib. 4. nouæ Rec. Gutier. de Iuram. confir. p. 3. c. 15. n. 37. Rebuff. de Exce. n. 393.

12 Limita quintò, in exceptione attentatorum. Vide D. Barb. in l. Si de vi ff. de Iudic. n. 489. cum seqq.

13 Limita sextò, in exceptione inuentarij. Vide D. Garsi. Mastr. Siciliæ decis. 24. quem refert, & sequitur Aloys. Ricci in collect. decis. p. 1. collect. 21. in medio.

14 Limita septimò, in exceptione ineptitudinis libelli. Vide Bellacom. tom. 2. Commun. Opin. lib. 8. tit. 20. n. 35. Rebuff. in tract. Except. nu. 331. Curi Philip. p. 1. §. 13. n. 4. & quod libelli ineptitudo, & obscuritas proponenda sit ante litis contestationem resoluit Camill. Borrell. tit. 50. de litis contest. n. vlt.

15 Limita octauò, in exceptione quòd debent dari alimenta. Surd. de Alim. tit. 1. q. 111. n. 23.

16 In text. ibi (*allegando primeiro a declinatoria do foro*) Vide infra hoc tit. §. 3. Et si alia exceptio obijceretur ante declinatoriam fori censendum esset voluisse obijciens interpellare iudicem, vt super illa pronunciet, & sic cõsentiret in iudicẽ, protogaretq;

Ff suam

suã iurisdictionẽ,vt ex Bart. Marant. & Perez resoluit Amat. Roder. d.c.5. nu.70. Et in executione sententiæ fori priuilegium allegarí non posse tenet Cabed. decis. 210. p.1.

17 Minor non restituitur aduersus omissam exceptionem declinatoriã fori, quia respicit apices iuris, & non merita causæ, ex Bald. in l. Peremptorias n.28. Cod. sentẽtiam rescindi non posse Palat. in repet. cap. §. 26. n 9 Cou. Practic. cap. 26. nu.4. vers. Quinto. Sfort. de in integ. rest. q 64. art.5. Vincent de Franch. decis. 290. n 3. Gutier. Pract. lib.1. q.52. n.3. Menoch. remed. vlt. retin. nu 54. & 55. Rebuff. in tract. de Except. n.380. & 420. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n.12. Bernardin. Musc. in sua Praxi Ciuili p.2. glos. Competentes n.36.

18 In text. ibi(*não poderà ja mays declinar o foro do juyz.*) Vide Perez l. 2. tit 6. lib.3. Ordin. pag. 580. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q 19. n.6. Quod vsq; adeò verum est vt si talis exceptio declinatoria non opponatur in prima instantia, ante litis contestationem, neq; in secunda poterit opponi, vt per Amat. Roder. in Pract. cap.5. n.69.

19 In text. ibi(*& elle for capax de prorogação*) Vide D. Barb. in l.1. ff. de Iudic. tract.4. n.45. intellige si potuit prorogari, & fuit prorogata, aliàs si non fuit prorogata, opponi potest, etiã post sententiã ex Cab. p.1. decis. 22. n.9. In quibus casibus nõ fit capax vide Cab. d. decis. 22. Bern. Musc. in sua Praxi Aurea Ciuili Neap. p.2. glos. Competentes n.46. fol 195.

20 Quid si pronuntiauit se iudicẽ, & à sententia non fuerit aggrauatum, an valeant postea facta? Dic quòd sic ex D Barbos. in l. Si quis ex aliena n.82 ff. de Iudic.

21 Quid in criminalibus, an censeatur prorogata iurisdictio, si pars non opponat? Dic quod sic Farin. cons.64. n.2. p.4.

22 Clericus qui priuilegio fori gaudere potest, etiamsi patiatur se condẽnari per iudicem secularem valet obijcere exceptionem incõpetẽtiæ, quia non potuit in eum consentire Cassan. in consuet. Burg. rub. 1. §.5. vers. Decimus casus Gam. de Sacra. præstãdis cap.5. n.25, Farin. in Praxi crim. q.8. num.15. Auiles ad cap.15. Prætor. glos.1. n.33. Et facta annullãs ratione incõpetentiæ debet condẽnari in expensis, quia distulit exceptionem allegare vt per Salz. ad Bern. cap.62. n.6. Farin. d. q.8. n.16. Tiber. Decian. tract. crim. tom.1. lib.4. c.9. n.115. Gutier. Pract. lib.1. q.20. Perez l.1. tit.3. lib.1. Ordin. pag 60. Et non excipiẽs de fori priuilegio ab initio, sed primum, lite iam ventilata, condemnatur in expensis post alios Menoch. de Arbitr. casu 227. n.8. Valasc. cons.65. n.4. quos refert, & sequitur Bernar. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib.1. concl.37. n.9.

23 In text ibi(*na excepção da excomunhão, porque esta se pode pòr a todo o tempo*) Desumitur ex cap. Exceptionem de Except. cap.1. eod. tit. lib.6. Vide Soar. de Paz in Pract. tom.1. p.1. tẽp.5. n.59. Pereg. de Iure fisci lib.3. tit.11. n.14. Muscatel. in Praxi p.3. glos. Similes n.2. etiam post conclusum in causa Surd. de Alim. tit.8 priuil.83. n.4. Amat. Rod. in Pract. cap.5. n.72.

AD §. III.

Vide Mascard. de Probat. concl. 690. n. vlt. & concl. 123. nu.40. Seraphin. de Priuilegijs Iuram. priuil. 7. n.18. Rebuff. in tract. de Except. n.378. Ximenes Tolet. in concordantij vtriusq; iuris ad l. Exceptionẽ Cod. de Probat. Cabed. p.1. decis 24. n.3. nouissimè Camill. Borr. in Sum. decis.

decis. tit. 43. de foro comp. nu. 79. & tit. 48. de Except. num. 146. Et nota quòd declinatoria fori, seu incõpetentiæ iudicis antè omnes, alias dilatorias exceptiones opponi debet, vt per Marant. de Ordine Iudic. p. 6. memb. 9. in princip. Menoch. cons. 824. nu 11. lib. 8. Amat. Roderic. in Practic. cap. 5. n. 65. Curi. Philip. p. 1. §. 12. n. 7. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1. á n. 22 temp. 5. Vnde per contumaciam perditur priuilegium declinandi forum vt per Borrell. tit. 46. de Contum. nu. 7. Et quando reus conuentus coram iudice non suo, nõ opposuit exceptionem declinatoriã ante litem contestatam, sed solùm opposuit alias exceptiones dilatorias, vel peremptorias, hoc sanè casum is consensisse, & prorogasse iurisdictionẽ illius iudicis præsumitur Menoch. de Præsum. lib. 2. q. 19. n. 6.

AD §. IIII.

1 Excommunicatus maiori excõmunicatione iudiciorum, incapax est, & ideò iudicio assistere nequit, vt actor cap. Intelleximus de Iudic. Duenh. reg. 268. Viui tom. 1. Commun. Opin. lib. 1. tit. 12 n. 23. Surd. de Alim. tit. 8. priuil. 83. à n. 1. Cardos. in Praxi iudicum verbo Exceptio n. 13. Item nec vti iudex, nec vti aduocatus, aut notarius, nec etiam vti testis cap. Decernimus de senten. excom. lib. 6. Nec vt iudex delegatus cap. Ad probandum de re iud. imò repellitur ab omnibus iudicialibus, præterquám in casibus à iure expressis. Vide Soar. de Paz in Pract. p. 1. tom. 1. temp 5. n. 57. Optimè Pereg. de Iure fisci lib. 3. tit. 11. à n. 8. cum seqq. Nec admittitur ad accusandum ex Farin. in Praxi crim. p. 1. q. 12. n. 26. Nec etiã agere potest remedijs testi tutorijs. Menoch. remed. 1. Recup. nu. 350. Anton. Gab. Comm. tit. de Restit. spol. concl. 1. nu. 54. Surd. de Alim. tit. 8. priuil 83. n. 3. Pereg. d. tit. 11. n. 11. Nec remedio attentatorum Menoc. remed. 17 Recu. n. 31. Gonz. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 239.

2 In Francia minus piè exceptio excõmunicationis non admittitur, de quo Tiraq. de Retract. lig. §. 1: glos. 9. n. fin. Cou. lib. 1. Vari. cap. 18. n 5. Rebuff. in tract. except. n. 207. & in declarat. arboris n. 5. & de Reprobat. testium n. 202. Azeued. l. 2. n. 8. tit. 8. lib. 4 Recop.

3 In text. ibi (*a excepção de excommunhão*) Maioris scilicet cum minori excõmunicatione nodatus à limine iudicij non repellatur ex Farinac. in Praxi crimin. p. 1. q. 12. n. 32. pag. 119: Surd. de Alim. tit. 8 priuil. 83. n. 7 Bernard. Græuæ ad Pract. lib. 1. concl. 9. consid. 2. n. 7. Vnde excipiens tenetur exprimere speciẽ excõmunicationis, an sit maior, vel minor, & etiã nomen excõmunicatoris ex Soar. de Paz in Pract. tom. 1 p. 1. temp. 5. n 63. & 64. & nouissimè Mẽdez à Castro in Praxi Eccles. Lusi. lib. 2. c. 7. in fine

4 In text. ibi (*publico excõmungado*) Quia excõmunicatus hodie non est vitandus, donec esset publicatus, & denũtiatus à iudice, iuxta Extrauag. Ad euitãda scãdala Martini V. Pont. Max. de qua multa Perez l. 1. tit. 5. lib. 8. Ordin. pag. mihi 177. vers. Hodie tamẽ. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 1. Fr. Emman. tom. 2. quæst. Reg. q. 61. art. 2. Soar. de Paz d. temp. 5. á n. 70. Zerol. in Praxi Episc. p. 1. verbo Excõmunicatio vers. Tertium pag 142. P. Azori. Instit. Morl. p. 1. lib. 8. c. 11. col. 763. P. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap 9. n. 5. P. Comitol. respons. moral. lib. 1. q. 57. n. 12. & lib. 6. q 35. Cened ad Decretum collect. 19. n. 2. & ad Decretal. collect. 42. n. 4.

5 In text. ibi (*ainda que pella outra parte lhe não seja requerido*) Ergò iudex ex officio, parte non opponente, tenetur excõmunicatum à limine iudicij repellere ex Pereg. d. tit. 11. n. 16. P. Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 22. n. 36.
6 In text. ibi (*para se prouar*) Apertissimè scilicet, vide Perez l. 1. tit. 5. lib. 8 Ordin. pag. 177. in fine. Mascard. de Probat. concl. 691. & concl. 701. Nec defertur iuramentum in supplementum probationis. Mascard. d. concl. 691. nu. 3. Seraphin. de Priuil. iuram. priuil. 33. n. 180.

AD §. V.

1 Desumitur ex cap. Ad probandũ vbi Doct. de Re iudic. Vide P. Henriq. in Sum. lib. 13. cap. 7. n. 6. lit. Z.
2 Excõmunicatus nec arbiter esse potest, bene tamen arbitrator. Vide Ias. in l. Si quis arbitratu n. 26. cum seqq. ff. de Verbor. Duenh. reg. 269. vers. Limita 2. Pereg. de Iure fisci lib. 5. tit. 11. n. 8. & n. 31. Nec eligi potest ad officia, etiam secularia, Auend. de Exequendis mand. p. 1 cap. 19. n. 24. vers. Octauus. Instrumẽtum tamen confectum per excõmunicatum, & à cõmuni toleratum est validum, Perez l. 2 propè finem vers. Decimo nono titul. 5. lib. 2. Ordin. pag. 260. col. 2.

AD §. VI.

Idem in materia vsurarum constitutum est in Ordin. supra lib. 4. tit. 67. §. 9. vbi plures citaui Doctores. Nota iudicem laicum posse, aduersario non opponente, cognoscere de causa spirituali, quod tenet Menoch de Præsumpt. lib. 2. q. 46. n. 21. quem refert, & sequitur Cald. Pereira de Extinct. emphyt. cap. 17. n. 10. vers. Infero 16.

Ad tit. 50. Ordinat. Regiæ. *In antiq. tit. 38.*

Das excepções peremptorias.

De Exceptionibus peremptorijs vide Marant. de Ordine Iudic. p. 6. memb. 9. à num. 12. Rebuff. in tract. Except n. 425. cum multis seqq. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1. temp. 7. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol p. 4. verbo Peremptorias. Nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 4. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 20. art. 6. Amat. Roder. in Practic. cap. 5. á nu. 28. Curi. Philip. p. 1. §. 15. Peremptorias. *De exceptionibus peremptorijs.*

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*assi como sentença*) Desumitur ex l. Cum queritur ff. de except. rei iud Vide Vezin. tom. 2. Cõmunium Opin. lib. 8. tit. 20. n. 21. pag. 350. Soar de Paz in Pract. tom. 1. p. 1. temp 7. n. 2. Bernard. Muscat. in sua Praxi p. 4. glos. Finitæ pag. 479. & glos. Iudicatæ pag. 489. cum seqq. Rebuff. de Exceptit. à nu. 503. Surd. cons. 312. n. 1. & de Alimen. tit. 1. q. 126. n. 2. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap 4. n. 1. lis dicitur finiri per rem iudicatam ex Flamin. de Resignat. lib. 2. q. 3. num. 21. qui etiam tenent quod exceptio rei iudicatæ vt possit impedire cursum causæ, tria in ea debent concurrere nempe identitas rei, identitas personarum, identitas causæ agendæ, & actionis, & quo pacto hoc procedat vide Burg. cons. 40. n. 22. D. Barb. in l Diuortio § fin. p. 2. n. 62. ff. Soluto matr. Sentẽtia tamẽ nulla non potest producere exceptionem rei iudicatæ per l. Vni. Cod. de Latina libertate toll. resoluit Rebuff. *Exceptio rei iudicatæ est peremptoria*

Rebuff de Except. n. 508. Et sententia lata in causa leuioris cognitionis, vel leuioris probationis nunquam parit exceptionem rei iudicatæ in causa maioris inquisitionis, vt per Surd de Alim. tit. 1. q. 126. n. 5.

2 In text ibi (*transação*) Desumitur ex l Fratres Cod de transaction. Vide Vezin. d. tit. 20. nu. 20. Menoch. de Arbit. casu 202. n 60. Soar. de Paz d. temp. 7 n. 2. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 136. nu. 5. Bernard. Muscatel. d. p. 4. glos. Transactionis pag. 601. cum seqq. nouissimè Mendez à Castro d. cap. 4. n. 3. Alexand. Trentasinq. Vari. resolut lib. 2. tit. de Except. resol. 1. n. 12.

3 In text. ibi (*juramento*) Desumitur ex l. 1. ff. de Iureiur. Vide Cassan. in consuetud. Burgund rub. 11. §. 12. verbo Ou par le serment num. 10. fol. 346. Soar. de Paz d. temp. 7. num. 2. Larè Bernard Muscatel. d p. 4. glos. Periurij.

4 In text. ibi (*prescripção*) Desumitur ex l Omnes verbo Moueatur, & l. Sicut ad fin. ibi vlterius litem mouendi Cod. de Præscript. triginta. Vide Padil. in l. Fratres num. 4. Cod de Transact Menoch. remed. 4 adipisc. nu. 769. Vezin. d. tit 20. n. 20. Nouissimè Mendez à Castro d. cap 4. n. 4. & impedit litis ingressum, vt per Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2 tit de Except. resolut. 3. & litis contestationem, vt nouissimè resoluit Camill. Borrell. in Summa decis. tit 50 de litis contest. n 62.

5 In text ibi (*ou bem assi quaesquer outras, que conclução não ter per direito acção*) Quælibet ergò exceptio, per quam concluditur ius agendi, non competere actori de sui natura litis ingressum impedit. Vide Honded. cons. 83. nu. 26. vol. 1. Viui. Neapol. dec s. 44. n. 1. Fului. Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 57. nu. 29. Zanger. de Except. p. 3 cap. 20. Et peremptoriæ exceptiones sunt, quæ iudiciũ perimunt, & tollunt, vt per Petr. Greg. Syntag. iuris lib. 2. cap. 21. num. 8. Ioseph. Cumia in Ritibus Siciliæ cap. 25. n 36. Camill. Borrell. tit. 48. de Except. n. 16. Aduerte quòd quando exceptio peremptoria est notoria, potest opponi ante litis contestationem ad impediendũ processum, idem quando incontinenti offertur probari, vt per Alexand. Trentasin. Vari. resolut. lib. 1. titul. de Rescript. resolut. 5 n. 27. & 28.

6 Amplia primò, in exceptione solutionis, quæ etiam in actu executionis opponi potest, Hieron. Magon. Florentiæ decis. 94. n. 8. Steph. Gratian. Marchiæ decis. 8. n. 7. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 48. de Except. n. 152. Et impedit litis contestationem Camill. Borrell. titul. 50. do litis contest. num 63.

7 Amplia secundò, in exceptione implementi non sequuti. Vide Bursat cons. 309. nu. 8. Magon. Lucensi decis. 21. nu. 16. & decis. 25. nu. 77. & decis. 69. nu. 6 Milan. decis. 4. lib. 2. Ioseph. Ludou. concl. 14 n. 148. Mascard. de Probat. concl. 1387. nu. 42. Gregor. l 32. verbo *Quita* tit. 5. par. 5. Perez titul. 14. lib. 5. Ordin. pag. 248. Menoch cons. 1. nu. 365. & cons 55. n. 2. cum seqq. Azeued. l. 2. n. 8. tit. 19. lib. 4. nouæ Recopil. Gonzal. ad reg. 8. Canc. glos. 27. nu. 10. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 47. de Except. n. 97. cũ seqq. Et habet locum hæc exceptio etiamsi in implementum in vno nummo defecerit, Card. Pute decis. 357. nu. 4. lib. 3. Menoch. cons. 1. n. 168. Magon. Lucensi decis. 21. num. 16 & 17. Surd. cons. 52. num. 35. Carol. de Grassis

de Except. except. 13. n. 39. & 45.

8 Amplia tertiò, in exceptione pretij non soluti. Vide Xuar. in l. Post rem iudicatam fol. 326. nu. 41. Bellacomb. d. tit. 20. nu. 147 pag. 355. Foleri. ad Marant. de Ordine Iudic. 1. p. 6. princ. memb. 9. nu. 51. Boer. decis. 43. num. 16. Cald. Pereira de Empt. cap. 22. n. 28. Zanger. in tract. de Except. p. 3. cap. 22. nu. 6. Caroc. de Iuram. decisorio 4. q. 9. princ. n. 18. & procedit quamuis minima pretij conuenti quantitas soluta nō esset ex Tiraq. in tract. de Iudicio in rebus exiguis vers. 37 pag. mihi 90. Et potest etiam post sententiam opponi vt per Alexand. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Exception. resolut. 1. n. 11.

9 Amplia quartò, in exceptione rei non traditæ. Vide Azeued. l. 1. num. 81. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 50. à n. 1. & Lucensi decis. 2. n. 1. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 4. cap. 3. n. 6. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 11. n. 26. cum seqq. Flamin. Chart. Genu. decis. 3. n. 1. & decis. 82. nu. 2. Caroc. d. q. 4. 9. princ. sub num. 18. Surd. cons. 100. nu. 5. nouissimè Camill. Borrell. d. titul. 48. de Except. n. 104. & nu. 105. declarat conductorem posse opponere locatori exceptionem rei non traditæ, & nu. 106. declarat etiam exceptionem rei nō traditæ per emptorem opponi non posse quando sciebat rem venditam esse locatam.

10 Amplia quintò, in exceptione hæreditas non est soluendo. Vide Valasc. cons. 52. n. 42.

11 Amplia sexto, in exceptione de inuentario non confecto, vide Viui. tom. 2. Communium Opinion. lib. 6. tit. 19 nu. 96. pag. 134. Azeued. d. l. fin. nu. 90. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. nouissimè Camill. Borrell. d. tit 48. de Exception. num. 137. cum seqq. Et exceptio inuentarij, & ne quis conueniatur vltra quam facere potest admittitur post sententiam, tàm in iudicio ordinario, quàm executiuo, vt per Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3. cap. 495. à num. 1.

12 Amplia septimò, in exceptione non numeratæ pecuniæ si opponeretur infra biennium, quæ in quacunque parte litis opponi potest, & litis contestationem impedit, nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 50. de litis contest. n. 67. & 68.

13 In text. ibi (*no titulo da ordem do juyzo*) Supra hoc lib. tit. 20 §. 15.

14 In text. ibi (*não lhe será mays recebida*) Aduerte tamen quod exceptiones peremptoriæ aliàs opponendæ intra tempus à lege præfixum possunt opponi post tempus quando sunt notoriæ, ex Ignat. del Villar in Sylua responsor. lib. 1. resp. 3. n. 92. Acaci. Anton. in Comment. ad tit. de condit. & demonst. ad l. 1. ibi cum dies certus à n. 18.

15 In text. ibi (*como depoys*) Veluti in exceptione vltra, quam facere potest, quæ etiam post sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam opponi potest, ex Gutier. de Iuram. confir. p. 3. cap. 15. n. 37.

AD §. I.

1 Notatur ad hoc quod solent iudices in vtroque foro præscribere terminum ad peremptorias probandas exceptiones, vltra quem reus nō auditur glos. in Clem. Sæpè verbo Partes de verborum signif. Felin. in cap. Exceptionem n. 5. de Excepti. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 25. post princ.

AD

AD §. I I

1 Peremptoria exceptio ante litẽ contestatam, non potest proponi, nec proposita impedir litis contestationem cap. 1. vbi non impendit de lit. contest. in 6. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 25. post princ.

In antiq. tit. 39.

Ad tit. 51. Ordin. Regiæ.

De litis contestatione.

Da contestação da lide.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 DE litis contestatione agitur in Iure Ciuili lib. 3. Codicis titul. 9. & in Iure Canonico lib. 2. Decretal. tit. 5. & apud Hispanos l. 3. tit. 10. part. 3. Vide Marant. de Ordine Iudic. p. 6. memb. 10. Villalob. Kirchou. Vezin. & alios tom. 1. Communium Opin. lib. 3. tit. 7. pag. 383 cum seqq. Perez l. 1. tit. 3. lib. 3. Ordin. pag. 515. Mascard. de Probat. concl. 434. Rebuff. in tract. de effectibus litis contestationis. Donel. comment. iuris ciuilis lib. 14. cap. 1. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. 14. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1. temp. 6. Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Litis contestatio pag. 211. Frat. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 20. art. 5. in princip. Cardos. in Praxi iudic. verbo Lis n. 6. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 1. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 6. per totum. Amat. Roderi. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 6. de litis contest. Curi. Philipp. p. 1. §. 14. Contestacion nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 50. de litis contest. Pereg. Vari. lib. 2. ad rub. de Iudicijs n. 54. Iacob. de Grassis tom. 2. consil. titul. de Iudic. cons. 2. n. 19. D. Barbos. in l. Si debitori n. 21. cum seqq. ff. de Iudic. Dubitatum fuit, quando dicatur litis contestatio, & resolutum fuit post partis contrarietatem, teste Melch. Phœb. Aresto 84. Mendez à Castro d. lib. 3. cap. 6.

2 Iudicium proprie dicitur post litem contestatam, improprie ante contestationem. Vide Azin. in Praxi Florent § 1. cap. 1. num. 14. & seq. Lancelot. de Attent. in præfat. nu. 173. & p. 2. cap. 4. in præfat. n. 7. Pereg. d. n. 54.

3 In text. ibi (*contestada a demanda per negação*) Vide Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 30. à n. 1. Mascard. de Probation. concl. 434. à nu. 1. Gam. decis. 147. nu. 3. Viui. Neapol. decis. 310. n. 2. nouissimè Camill. Borrell. d. tit. 50. de litis contest. n. 6. & 7.

4 An ficta litis contestatis facta à iudice sufficiat ad condemnationem fructuum, & producat eundem effectum, ac vera litis contestatio, quæ fit per partis negationem, aut confessionem? Et fuit decisum in supremo Senatu, quod ea ficta litis contestatio, solum fiat ad solemnitatem iudicij, non verò ad præiudicium Rei, teste Melch. Phœb. decis. 74. à princip. *Senatus Supplic. iudicauit.*

5 Amplia primò, vt etiam lis contestata dicatur quando reus in iudicio negaret simpliciter narrata actoris post Bart. & alios Mascard. d. concl. 434. n. 1. & nu. 5. asserit nihil referre, an simul vnico tempore, vel ex interuallo negatiua, illa responsio accedat narrationi actoris. Perez l. 1. glos. 1. vers. Quæro 2. titul. 3. lib. 3. Ordin. Amat Roderi. d. cap. 6. n. 2.

6 Amplia secundò, etiam in criminalibus. Vide Franc. Viui. Neap.

decis. 310. n. 13. Farin. in Praxi crim. q. 10. sub n. 55. ad finem.

7 Amplia tertiò, vt responsione etiam intelligatur, facta litis contestatio, quamuis per verbum credit, vel non credit, vel nescit responsum articulis conuentionalibus esse. Mascard. d. concl. 434. n. 13. Ceuall. Commun. contra commun. q. 442. Amat. Roder. d. cap 6 n. 2.

8 Limita primò, quando responsio conditionalis esset facta. Vide Capell Tholos. q. 287. Franc. Viui. Neapol decis. 110. n. 3. Camill. Borrell. d. tit. 50. de litis contest. n. 8.

9 Limita secundò, quando respondens protestetur, se citra animũ contestandi litem, respondere. Vide Viui. d. decis 110 num. 4. Decian. resp 10. n. 6 vol 5. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 30. nu. 4. fallit si iudex mandauerit vt semota protestatione litem contesteturex Mascard. d. concl. 434. n 20. cum seqq.

10 In text ibi (*negando*) Coram iudice scilicet, non verò coram actuario vt ex Rum. voluit Viui. d. decis. 310. num 10.

Litis contestatio est terminus substantialis iudicij.

11 In text ibi (*serà a lide hauida por contestada*) Nota quod litis contestatio est terminus substantialis iudicij, sine qua sententia lata, probationes factæ vitio nullitatis laborant, text. Opt. in cap. 1. de litis contest. cap 1. & cap. Accedens vt lite non contest. Pereg. ad d. Rub. de Iudic. num. 55. Auend. resp. 1. nu. 3. & 4. Mendez à Castro in Praxi Eccles. Lusitan. lib. 2. cap. 8. Fr. Ludou Miranda de Ordine Iudic. q. 20. art 5. concl. 4. Amat. Roder. in Pract. cap. 6. num. 4. Curi. Philip. p. 1 § 14. n. 3. Borrell. d. tit. 50. nu. 13. Discretus tamen iudex si ei constaret ex processu de negotij veritate, & quod legitimè fuisset formatus sententiam ex eo proferre debet per Ordin. hoc lib. tit. 63. in ptin. Et Principi hoc licere asserit Petr. Anton. de Petra tract. de potest. Princip. cap. 28. num 5. cum seqq. & quod de consuetudine Regni talis error non faciat processum nullum, imò sine ea sustineatur asserit Mendez à Castro d. lib. 3 cap. 6.

12 Litis contestatio non requiritur in iudicio reuocandorum attentatorum. Lancelot. de Attent cap. 25. n. 10. & num. 20. cum seqq p. 3. Nec in notorijs Farin. in Praxi criminal. q. 21. n. 65. Nec in causa appellationis, si in prima instantia litis cõtestatio intercessisset. Vide Frãc. Marc. Delphin. decis. 1182 n. 23. p. 1. & decis. 706. p. 2. Mynsing. cent. 1. obseruat. 1. Biederod. tract. de Appellat. p. 2. tit 30. de litis contestat. Camill. Borrell. d tit. 50 de litis contest. n. 29. Bellac. tom. 1 Communiũ Opin. lib 3. tit. 7. n. 22. & n. 28 quod litis contestatio non requiritur vbi petitur quem declarari excommunicatum. Nec in iudicio possessorij recuperandæ prout ex Bald. & Bart. videtur resoluere Mascard. concl. 33. n. 19. & plures casus, in quibus lis non contestatur adducit Cardos. in Praxi iudicum verbo Lis n. 12. cum seqq. & Camill. Borrell. d. titul. 50. n. 20. cum seqq.

Ad tit. 52. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 55.*

Do juramento que se dà pelo julgador, &c.

De Iuramento suppletorio.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 DE Iuramento in supplementum probationis, vide Viui. Don. à Fin. Bellacomb. & alios tom. 1. Cõmun. Opinion. lib. 4. tit. 1.

tit. 1. nu. 95. cum multis seqq. Menoch. de Arbitr. casu 464. Capic. decis. 35. Mascard. de Probat. concl. 954. Cott. in Memorab. verbo Iuramentum in supplementum. Seraphin de Priuil. Iuram. priuil. 33. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 36. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 7. glos. Conclusio n. 16. cum seqq. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 54. de Iuram. suppletorio.

Iuramentū in supplementū est deferēdum parti petenti. 2 In text. ibi (*sendo requerido*) Ergò iuramentum in supplementum est deferendum parti petenti. Ita Bart. in l. Admonendi n. 59 ff. de Iureiur. Gregor. l. 2. verbo Deue tit. 11. part. 3. Menoch. de Arbitr. casu 464. n. 28. Mascard. de Probat. concl. 954. nu. 46. Iudicem tamen ex officio posse huiusmodi iuramentum deferre, quandocunquè sibi videbitur, etiam parte non petente tenet Bald. in d. l. Admonendi quem referunt, & sequi videntur Bellacomb. d. lib. 4. tit. 1. nu. 131. vers. Subijcit. pag. 441. Seraph d. priuil. 33 num. 195. Stephan. Gratian. d. decis. 36. n. 11. & 12. Muscatel. d glos. Conclusio nu. 34. & solum pro eruenda veritate affirmat Valasc. cons. 43. n. 18. cum seq.

3 Nota quòd si in conclusione libelli posita sit clausula peto ius, & iustitiam ministrari, tunc iudex debet deferre iuramentum, etiamsi expresse petitum non sit, quia virtualiter sub hac clausula petitio continetur. Vide Cot. d. verbo Iuramentum in supplementum. Anton. Gabri. lib. 6. de Claus. concl. 4. num. 25. Tursan. tom. 1. Communium Opin. lib. 4. tit. 1. pag. 443. Mascard. concl. 954 n. 48. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 36. num. 12. & 13. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 56.

Iuramentum sup- 4 In text. ibi (*lhe darà juramento em ajuda de sua proua*) Vsquè ad conclusionem in causa Cott. d. verbo Iuramentum in supplementum. Seraph. d. priuil. 33. nu. 8. Mascard. d. concl. 954. nu. 50. Amat. Roder. in Pract. cap. 11. à n. 25. vbi n. 26. dicit etiam post conclusionem in causa si à iudice deferatur ex officio suo. Prosp. Catau. Ritu 239. nu. 5. Franc. Marc. Delphin. decis. 454. n. 2. vol. 2. Vincent. de Anna sing. 283. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 53. & 54. In causis tamen sumarijs, etiam post cōclusum, in causa deferri potest vsquè ad calculum ferendæ sententiæ. Mascard. d. concl. 954. n. 52. Muscatel. d. glos. Conclusio n. 16. Stephan. Gratian. d. decis. 36. n. 14. Et post conclusionem deferri potest, si ante fuisset petita delatio iuramenti Ioseph. Cumi. in Ritibus Siciliæ cap. 39. nu. 69. Baptist. Cost. de facti scienti, & ignor. cent. 2. dist. 31. n. 4. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 55. Imó in causa appellationis posse peti huiusmodi iuramentum in supplementum probationis, quamuis in principali petitum non sit, resoluunt Menoch. d. casu 464. n. 29. Mascard. de Probat. in procœm. q 9. n. 27. & d. concl. 954. nu. 51. & 54. Muscatel. d glos. Conclusio n. 30. Seraph. d. priuil. 33. nu. 194. Steph. Gratian. d. decis 36. n. 8. Cost. de remed. subsidi. remed. 97. n. 10. Camill Borrell. d. tit. 54. n. 57. *pletorium vsquè ad conclusionem in causa deferendum*

5 Nota quòd in dilatione huiusmodi iuramenti suppletorij pars aduersa est citanda, Cott. d. verbo Iuramentum supplementum. Foler. ad Marant. p. 6. actu 9. n. 11. Capic. Neapol. decis. 35. n. 3. Menoch. de Arbitr. casu 464. n. 26. & 27. Camill. Borrell. d. tit. 54 num. 58. Vezin. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 1. pag. 441. Muscatel. d. glos. Conclusio nu. 30. Mascard. d. concl. 954. nu. 60. Nisi

partes

partes ab initio ad singulos terminos citatæ fuerint ex Muscatel. d. glos. Conclusio n.32. Et quod possit appellari si non deferatur hoc iuramentũ tenent Mascard. d.cons. 954.num.2.Gonzal. ad reg.8 Cancel. glos.9 § 1. in annot. num. 195.

6 Amplia primò huiusmodi iuramentum in supplementum probationis deferendum si agens nõ probet perfectè læsionem circa pretiũ. Vide Pinel. ad l.2. Cod. de rescind. vendit.p.3.cap.4.num.13.

7 Amplia secundo in possessorijs iudicijs si de incidenti agatur. Vide Ias in l.Admonendi num 101. Mascard.d.concl 954 num.37.

8 Amplia tertiò in vno casu singulari,quo defertur huiusmodi iuramentum etiamsi non sit semplenè probatum, quando scilicet probatur mutui numeratio per testes,qui non recordantur de quantitate, super illa defertur huiusmodi iuramẽtum si vltra testium de visu enumerationis deponentium dicta aliæ cõiecturæ adhùc concurrerint. Vide Seraphin. de Priuilegijs Iuram. priuileg.36.Cacheran Pedamont. decis.96. num.3. Boer.decis.339 nu.4. in fine. Nouissimè Camill Borrell. d.tit.54.nu.59 Parlad. lib.2. rerum quotid.cap.18 Curi Philip.p.1 § 17. n 25. in fine. Marc Anton. Bellon. Genuensi decis.119.n.4.& decis.141. n.3 & decis 208.n.2.Pereg.cons.71. n 11.vol.1 Cacheran.Pedam. decis. 96. nu.3. Franc.Viui.Neapol.decis. 108 Ioseph Ludou. decis.100. nu.1. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 109. nu.59 & Discept Forens. cap. 144 nu.45. Muscatel. d. glos.Conclusio num. 24. Bellacomb. tom.1. Communium Opin.lib 4 tit 1 nu. 127. pag.461. Vnde debiti substantia vbi probatur statur libro credentis,respectu quantitatis,si adsint coniecturæ Mascard. concl.973.nu. 33. Surd decis.199.n.5.

casus in quibus non defertur iuramentum ad supplendam probationem.

9 Primus casus, in causa matrimoniali non defertur huiusmodi iuramentum. Vide Turrant. tom. 1. Commun.Opinion. lib.4. tit.1. nu. 102. prope finem vers.Limita secundò pag.444 & 446. Mascard. de Probat. in proœm. q.9. num.43 & concl.954.num. 43. & concl.1030. Surd.cons.109 nu 19. Fichard.cons. 36. n.12. Ceuall.Communium contra commun.q.449. num.3. Nicol. Reusn.cons.20.nu.53.lib 2. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit 54 de Iuram.suppletor. n.45. Seraphin. de Priuilegijs iuram. priuil.33 n 113.cum seqq.vbi nu 123. in fine concludit deferri posse iuramentum in supplementum quando iurandum est pro matrimonio,prout etiam deferẽdum esse quando plusquam semiplena probatio esset inducta dicit Mascard d. concl 1030. n 5 quod non placet Surd. d. cons. 109. num.fin.

10 Secundus casus, in causa monachationis. Vide Seraphin. d. priuil.33.nu.127. Hippol. in l. Maritus sub nu.14 ff.de quæstion. nouissimè Camill.Borrell.d.tit.54.n.47.

11 Tertius casus, in causis beneficialibus. Vide Hippol.in l. Maritus n.13.ff.de quæst.Seraph. d.priuil.33. n.129. nouissimè Camill. Borrell.d. tit.54.n.46.

12 Quartus casus, in causa vsurarum. Vide Hippol. sing 273. Seraph d.priuil.33 n.128.

13 Quintus casus, in causa fiscali. Vide Pereg. de Iure fisci lib. 7. tit.3.

titul. 3. numer. 46.

14 Sextus casus, in exceptione ex. communicationis. Vide Mascard. concl. 691. n. 3. & concl. 702. Seraphin. d priuil. 33. n. 180.

15 Septimus casus, in probanda consuetudine. Vide Mascard. concl. 423. n 5. & 21. Seraphin. d. priuil. 33. num. 27.

16 Octauus casus, in probanda ingratitudine. Vide Mascard. concl. 1356. num. 62. Seraphin. d. priuil 33. n. 86. Vel probanda fama, vt nouissimè resoluit Camill. Borrell. d. titul. 54. de Iuram. suppletor. n. 34.

17 Nonus casus, in probando interesse. Vide Ias. in repet. d. l. Admonendi n 296. Surd. de Alim. tit. 1. q. 45. nu. 47. Seraphin. d. priuil. 33. nu. 160. Gam. decis. 110. n. 16. D. Barbos. in l. 2. in princ. p. 1. nu 52. ff. Soluto matrim.

18 Decimus casus, in probanda præscriptione. Vide Hippol. sing. 370. Seraphin. d priuil. 33 à n. 137.

19 Vndecimus casus, quando testes examinantur ad perpetuam rei memoriam. Vide Curt. Iun. in d l. Admonendi limit. 25. n. 218. Seraph. d. priuil. 33. à n 165.

20 Duodecimus casus, quando aliquis se abstrinxit ad probandum. Vide Seraphin. d. priuil. 33. nu. 199. Stephan. Gratian. decis. 36. nu. 3. vel vero similiter plures testes haberi possunt Muscatel. d. glos. Conclusio nu. 25. Grati. d. decis. 36. nu 2. Surd. decis. 326. n. 93. Baptist. Cost. de remed. subsid. remed. 97. n. 1. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 28.

21 Decimus tertius casus, in recusatione iudicis vt per Cabed. p. 1. decis. 45. à princip. Seraph. d. priuil. 33. num. 88.

22 Decimus quartus casus, in probando dominio. Vide Curt. Iun. d. l. Admonendi á num. 226. Seraph. d. priuil. 33. n. 185.

23 Decimus quintus casus, in vltimis voluntatibus. Vide Curt. Iuni. d. l. Admonendi n. 237. Seraphin. d. priuil. 33. n. 201.

24 Decimus sextus casus, quando agitur de probando impedimento habito in non prosequendo appellationem Seraph. d priuil. 33. n. vlt.

25 Decimus octauus casus, quando agitur de retractanda sententia. Vide Seraphin. d. priuil. 33. n. 79.

26 Decimus nonus casus, quando agitur de maiore parte bonorum. Vide Seraphin. d. priuil. 33. n. 124.

27 Vigesimus casus, in probando notorio, Vide Seraphin. d. priuil. 33, num. 27.

28 Vigesimus primus casus, quãdo adest instrumentum publicum, vel confessio partis de debito, & altera vult probare solutionem, & habet vnum testem, quia illi non defertur iuramentum suppletiuum ex Azeued ad l. 2. num. 23. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil.

29 Vigesimus secundus casus, contra iudicem in syndicatu non datur, iuramentum suppletiuum. Vide Auiles ad cap. 1. Præt. verbo Dadiuas nu. 27. Ignat. de Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 9. p. 2. n. vlt.

30 Vigesimus tertius casus, in causis, in quibus dolus obijcitur nunquam defertur iuramentum suppletorium Camill. Borrell. d. tit. 54. de Iuram. suppletor. n. 37.

31 Vigesimus quartus casus, in probandis minis vt nouissimè resoluit Camill. Borrell. d titul. 54. de Iuram. supplet. n. 42.

32 In text. ibi (*& isso ha logar assi nos feitos ciueis, como nos crimes ciuelmente intentados*) Ergò in criminalibus criminaliter intentatis locũ non habet

vt

vt per Ceuall. Commun. contra commun. q. 449. n. 3. Bellon. Genu. decis. 5 nu. 3. Marh. Coler. German. decis. 141. n. 8. & 9. Hippol. in l. Maritum nu. 13. ff. de quaest. Iaf. in l. 3. à n. 18 & in reper. l. Admonendi n. 85. ff. de Iureiur. Clar. lib. 5. §. fin. q. 63. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 9. pag. 484. Mascard. de Probat. in procem. q. 9. nu 31. & concl. 954. nu. 38. Farin in Praxi crim. p. i. q. 16. n. 43. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 54 de Iuram. suppletor. n. 29.

53 Vnde iuramentum suppletorium in pœnis non deferri, tenent Cott. in Memorab. verbo Pœna pag. 672. Seraph d. priuil. 33. nu. 101. vbi nu 110. asserit defetendum quando agitur ad pœnam conuentionalem.

54 Nec in actione iniuriarum defertur huiusmodi iuramentum. Vide Capell. decis. 243 Kirchou. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 9. tit. 25. de Iureiur. n. 34. pag 518.

55 Nec defertur laceranti suum instrumentum. Vide Seraphin. d. priuileg 33. n. 198.

56 Nota iuramentum hoc suppletorium deferendum esse reo, & non actori, quando actor pro se vnam probationem habet, & reus alteram, cum iudex propensior esse debeat ad liberandum. Ita Franc. Duaren. Anniu. disp. lib. 2. cap. 35. Scap. de Iure non scripto lib. 3. cap. 53. nu. 3. Fachin. Controuers. lib. 1. cap. 18. Mascard. de Probat. in procem. q 9. nu 29. Menoch. de Arbitr. casu 190 nu 19. quamuis actori defferendum esse reneat Perez ad titul. 11. lib. 3. Ordin. pag. mihi 446. vers. Dubitari vtiliter. Habenti tamen testem meliorem, & digniorē, iuramentum in supplementum deferri potest. Rebuff. de reprobat. testium n. 109. Maius itaquè dubiū est cum actor, & reus, pari in gradu, ratione personæ reperiuntur, sed actor semiplenè suam intentionem probauit, reus autem nihil prestitit? Dic actori hoc iusiurandum deferendum esse ex Menoch. d. casu 190. n. 20 Crass. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 1. n. 110. pag. 446. Surd. cons. 135. nu. 95. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 51. & 52.

57 In text. ibi (*& dizemos que he feyta mea proua pon hũa testemunha sem sospeita*) Quando; scilicet, quis probauit intentionem suam per vnum testem, omni exceptione maiorem dicitur semiplenè probare. Vide Franc. Viui. decis. 381. num. 1. Franc. Marc. Delphin. decis. 753. n. 11. vol. 2. Menoch. de Arbitr. casu 464. nu. 12. Baptist. Cost. de remed. subsidiar. remed. 97. n. 3. Marant. de Ordin. Iud. p. 6. actu 9. nu 3. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 54. n. 11. & à n. 12. cum seqq. tenet huiusmodi iuramentum non esse deferēdum excommunicato, vsurario, periurio, infami, & spurio. Mynsing. cent. 1. obseruat. 68. Menoch. de Arbitr. casu 190. nu. 12. Seraphin. d. priuil 33. nu. 42. cum seqq. Mascard. d. concl. 1360. n. 5. Muscatel. d. glos. Conclusio n. 19. vbi n. 21. quod modicus defectus impedit semiplenam probationem, imò etiam præsumptio leuissima ex Cenrolin. in addit. ad Farin. p. 4. decis. 32. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 49.

Semiplenè probare quando dicatur?

58 Testis non reddens rationem dicti sui, minimè facit semiplenam probationem, vt ex illius dicto de feratur iuramentum in supplementum probationis. Vide Marant. de Ordine Iudic. p. 2. actu 6. n. 10. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 54. n. 23. Ias. in repet. l. Admonendi

Testis non reddens rationem dicti sui, non facit semiplenā probationem.

nendi nu. 186. Succin. reg. 252. vers. Fallit 59. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 2. fol. 27. Idem si non dicat verosimilia ex Mascard. concl. 1364. n. 5. Farin. in Praxi crim. p. 3. q. 65. nu. 146. Seraphin. d. priuil. 33. nu 58. Idem si semiplena probatio elidatur ex aliqua præsumptione ex Hippoll. in pract. §. Diligenrer n. 3. & consf. 65. n. 37. Succin. reg. 252. vers. Fallit 61. Boer. decis. 95 n. 7. Strach. de Mercat. p. 2. num. 82. Mascard. concl. 954. nu. 23. Seraphin. d. priuil. 33. n. 57. Nec ex testibus singularibus deferrur iuramentum suppletiuum ex Mascard. concl. 954. n. 20. Farin. in Praxi crim. q. 64. n. 50. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 32.

39 In text. ibi (*ou per confissão, feita pela parte*) Quid in diuersis confessionibus extra iudicialibus per testes singulares? Dic non cõiungi ex Stephan. Grat. Discept. Forẽs. cap. 144. n. 52. cum seqq. Et extraiudicialem confessionem etiam non geminatã habens, si aliud non obstet, iuramẽtũ in supplementum probationis sibi deferri petere poterit ex Borrell. d. tit. 54. n. 64.

40 In text. ibi (*porem declaramos que se a quantidade, &c.*) Ergò non præstatur huiusmodi iuramentum in causis magni valoris. Vide Cornaz. Lucen. decis. 68. n. 14. Surd. consf. 12. nu. 12. Mascar. d. concl. 954. n. 32. Menoch. de Arbitr. casu 464. num. 4. Camill. Borrell. d. tit. 54. nu. 38. Muscatel. d. glos. Cõclusio n. 26. Seraph. d. priuil. 33. n. 11. vbi resoluit hoc iuramentũ deferri in causa possessoria magnæ rei cũ reputetur minimi præiudicij. Et in minutis salarijs, & expensis, Ioseph. Ludou. Lucensi decis. 42. nu 3. & 4. Vincent. Caroc. decis. siue casu 104. n. 9. Camil. Borrel. d. tit. 54. n. 41.

In causis magni valoris non præstatur iuramentum in supplemẽtum.

41 In text. ibi (*porque então não pro-uando o actor compridamente, &c.*) Ex his verbis colligitur quòd licet plusquàm semiplené probauerit non sit deferendũ iuramentum in supplementum probationis, cui enim aliquid deest, non dicitur perfectũ, nec consumatũ ex l. 1. ff. de origine iuris, resoluit Rebuff. in l. Qui in continẽtibus 147. §. Perfecisse ff. de Verbor. signif. pag. 514. & ideò videtur exclusa Doctorum resolutio asserentiũ sufficere, si vltra semiplenam probationem adesset aliqua præsumptio, de qua Ias. in l. 3. nu. 22. ff. de Iureiur. Foleri. ad Marant. de Ordine Iudic. p. 6. actu 9. nu. 14. pag. 372. Menoc. de Præsumpt. lib. 1. q. 87. à n. 3. Mascard. d. concl 954. nu. 33. Surd. decis. 326. nu. 94. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 144. n. 41. Seraph. d. priuil. 33. n. 10. Camill. Borrell. d. tit. 54. n. 40.

AD §. I.

Vide Ias. in l. Admonendi n. 101. ff. de Iureiur. Rot. Bonon. decis. 67. n. 5. Menoch. de Arbitr. casu 190. nu. 17. & 18. & casu 464. n. 4. & seq. Perez tit 7. lib. 5. Ordin. pag. 205. Mascard. de Probat. in proœm. q. 9. n. 38. & 39. & concl. 954. n. 30. Surd. decis. 326. n. 94. Roland. consf. 26. nu. 11. vol. 1. Camill. Borrell. in Sũma decis. tit. 54. de Iuram. suppler. n. 38. & 39.

Causa grauis, & ardua quæ.

AD §. II.

1 Desumitur ex glos. verbo Iuramento in l. vlt. Cod de iure dominij impetr. Vide Hippol. in l. Maritus n. 7. ff. de quęstion. Ias. in repet. l. Admonendi n. 312. & 313. Bernard. reg. 392. vers. Limita. Bellacomb. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11. nu. 97. pag. 440. Mascard. de Probat. concl. 954. n 61. Iacob Thoming. Lipsensi decis. 45. Bapt. Cost. de remedijs subsidi, reme. 97. n. 4. nouissimè Camil.

Non habenti notitiam rei, non datur huiusmodi iuramẽtum.

 Borrell.

Borrell.in Summa decis.titul.54. de Iuram.Supplet.num.18. Fatin. p.4. decis. 50.n. 2.& addit. ibi lit.B. Stephan.Gratian.Discept.Forens. cap. 144.n.46.cum seqq. & faciunt quæ Menoch.de Arbitr.lib.1.q.68.n.30.

2 Vnde huiusmodi iuramentum hæredi non esse dandum, tanquam non habenti rei notitiam resoluunt per text.in l.Marcellus §.1. ff.de actionibus rerum amat.ibi, cum iniquum sit alium de alieno facto iurare, Mathi. Coleri.German.decis.116. á n.1.& decis.210.nu.1. Marant. de Ordine Iudic.p.6.titul.de Iuram.& quando defer.n.5. Afflict.decis.169. n.2.& 3. Seraphin. de Priuil.Iuram. priuil.33.n.217. Surd.cons.74.n.15. & cons.73.n.41.& cons.109. nu.18. nouissimè Camill. Borrell. d. tit.54. n. 19.& tit.60. de Iuram.n.358. Tiraq.de Retract.lig.§.2.glos.2.n.5. & de Præscript. §.2. glos. 1. pag.127. Menoch.de Arbitr.casu 190.n 6. cũ seqq.& cons.81.n.21. Mascar.concl. 956.nu.63.cum seq. Stephan. Grat. d.cap.144.n.48. vbi dicit quòd quãdo hoc iuramentum datur hæredi debet esse benè informatus, vt quia gesserit negocia, vel si esset filius hæres patris, qui præsumitur in vita patris fuisse informatus, Aldobrandin. nouiss.Rom.decis.678.n.1.lib.1. vol. 1. Camill.Borrell.d.tit.54. num.20. Idem in coniuncta persona, quia præsumitur informata, vide Farin. in nouissimis decis.448.n.2.

3 In text.ibi(*quando elle for pessoa torpe, & vil*) Nota quód iuramentum in supplementum probationis deferendum est si is, cui deferendum venit, sit legalis, & fide dignus, & non infamis infamia facti, vel iuris, periurus, homicida, vsurarius, cõdemnatus in actione furti, vt bonorum raptorum, iniuriarum, de dolo malo, & fraude, nec inimicus inimicitia graui, spurius, concubinarius, blasfemator, & pauper. Vide de his omnibus Mascard.concl.954. n.66. cum seq. Menoch. de Arbitr. casu 464. à n.17. Seraphin. d.priuil.33. à n.46. & de his alijs nuncupatim dixi ad Ordinat.lib.4.tit.90.§ 1. nu.7. cum seqq. Et de periuro vide Alciat.reg.2.de Præsumpt.præs.10.n.2. Ias.in repet. d. l.Admonendi n.296. Clar.lib.5.§.Periurium n.8. Menoc. de arbitr.casu 190.nu.12. cum seqq. & d.casu 464.à nu.13. Seraphin. de priuilegijs Iuram. priuil. 1. nu.36. & priuil.174.n.7. nouissimè, & latissimè Camill.Borrell.d.titul.54.de Iuramento supplerorio num.12. cum seqq.

AD §. III.

Desumitur ex glos. verbo Noua instrumenta in l. Admonendi ff.de Iureiur. Vide apud Hispanos l.26. tit.11.part.3. Donell.commentar.iuris ciuilis lib.24.cap.9.col.1 Fachin. controuers.lib.11.cap.27. Caroc. de Iuram. decisiuo 3.p 9.princ.num.6 Gutier.de Iuram. confirm. p.3. cap. 7. à nu.10. Cald. Pereira de Empt. cap.19. nu. 24. ad hoc quod delato iudiciali iuramento non admittitur condemnatus ad accusandum de periurio, & etiamsi postea reperiatur iuranrem peierasse, & sententia iuramento lata non retractabitur, vide nouissimè Melch. Phœb. decis.69. n.6. vbi n.7. id limitat nisi imperretur à Rege, vt possit fieri querella, vt multoties fuit impetratum.

In iuramẽto litis decisorio si peieratum sit non potest fieri querela, nec accusatio.

AD §. IIII.

Vide Soar. de Paz in Pract.tom. 3. cap.2.§.7.á n.19. Cabed.p.1.decis. 34. per totam, & precipuè á nu. 21. Cardos.

Cardos. in Praxi iudicum verbo Iuramentum n.4. Iudiciale tamen iuramentum per instrumẽta de nouo reperta retractari potest, & resoluũt Anastas. Germ. de sacrorum immun. lib.3.cap.21.n.184.& 185. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 60. de Iuram. n.366.

AD §. V. & vlt.

Vide Clar. lib.5. §. Furtum nu.18. Menoch. cons.120. n.32. Mascard. de Probat. concl. 832. & Farinac. in Praxi delictorum p.6.q.176. nu.19. vbi quod in hac iuramenti dilatione nõ est necessaria citatio partis, & vide n.15. cũm seqq.

In text. ibi (*ainda q̃ depoys seja achada escriptura*) Fari. vbi supra n.48. ad hoc quod iuramentũ nõ potest retractari per instrumenta de nouo reperta.

In antiq. tit. 40. De Positionibus.

Ad tit. 53. Ordin. Regiæ.

Em que modo se farão os artigos para as partes serem obrigadas depoer a elles.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 VIde Mynsing. cent.6. obseruat.62. Marant. de Ordine Iudic. p.6. actu 4. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitania lib.3.cap.12.à n.23. Amat. Roder. in Pract. cap.7. à nu.62. Ioseph. Ludou. Perusina decis.171. Barthol. Brunatium in Agone tit. de Positionibus. Aloys. Ricci. in collect. decis. p.2. collect.258. & 268. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p.5. glos. Legaliores pag.694. Mascar. de Probat. concl. 1176. cum seq. Soar. de Paz in Pract. p.1. tom.1. temp.8. à n.71. Lanfranc. de Oriano & Curti. in tract. de Positionibus, & confessio aduersarij respondendo positionibus probat contra ipsum l. Procuratore ff de interrog. actio. Farinac. Rotæ Romanæ decis.265. n.1. in nouiss.

2 Positionibus simpliciter, & non qualificate est respondendũ ex Galganet. de conditionib. & demonstr. p.2. cap.1. q 73. n.6. Roder. d. cap.7. n.65. Menoch. de Arbitr. casu 251. à princip. vbi n.6. resoluit iudicem ex æquitate responsionem qualificatã posse admittere pro personæ respõdentis qualitate, vtpotè in idiota, & rustico, qui cum non nouerint quid sit simpliciter, vel qualificate respõdere, corũ responsio itaut profertur recipienda est ex Galganet. d.q.73. n.7. & idem Menoch. casu 93. n.21. & 24. dicit quòd si quis respondeat positionibus, & vnã fateatur aliqua cum qualitate, illa responsio in totum debet à ponente acceptari, vel in totum reijci, quando qualitas interuenit tempore actus celebrati, quia tunc non potest qualitas separari à confessione, quod etiam tenet idem Menoch. cons.320. n.22. Galganet. d.q.73. n.9. & 22.

3 Nota quòd si Titius mutuo accepit à Caio centum, & ea integre soluit, iniq; tamen in iudicio conuenitur, & rogatur simpliciter accepe. rit, nec ne mutuo à Caio cẽtũ, iurare potest absolutè se non recepisse. Ita Cou. lib 2. Vari. cap.2. nu.3. & 4. Perez l.1. tit.4. lib.3 Ordin. pag.544. Sayr in Claui Regia lib.12. cap.2. n.21. P. Azori. Instit. Moral. p.1. lib.11. cap.4. q.5. reg.2. in med. Vndè debitor minoris summæ, si cõueniatur pro maiori, non tenetur fateri minorem, sed simpliciter posse totam negare, quasi non teneatur quis diui-

dere positionem tenent P. Azoti. & Cou. vbi proximè. Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 109. n. 20. qualitas enim vbi ponitur, licet in parte vera, in parte vera non sit, tota negari potest Soar. lit. T. nu. 288. Roman. Gabri. lib. 2. Sent. tit. de Expens. concl. 2. n. 20. Sed contrariam sententiam magis tutam esse in foro cōscientiæ resoluunt. Gutier. Pract. lib. 1. q. 61. Sarm. de Redit. Eccles. p. 4. cap. 6. n. 10 Hieron Laurent. decis. 35. n. 9.

Positionibus respōdens si cōuincatur de mendacio an periurium cōmittat?

3 Periurium committit respondens positionibus si conuincatur de mendacio Ita Felin. Ab Imol, quos refert, & sequitur Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 11. de Excusat. periur. n. 26. Surd. decis. 58. n. 14. Perez l. 1. tit 4. lib. 3. Ordin. vers. Quæri solet pag. 545. Cardin. Thusc. verbo Periurus concl. 288. nu. 1. & 7. Farin. in Praxi crim. tit. de Falsitate & simulat q. 160. nu. 215. cum multis seqq. Steph Gratian. Discept. Forens. cap. 109. n. 6 & à nu. 3. cum seqq. quod conuictus de mendatio quoad vnū reputabitur conuictus quoad alia, & quod patitur pœnam, vt contra eū possit iurari in litem. In supremo tamen Senatu iudicatum fuit, querelam proponi non posse contra illum, qui falsè respōdit positionibus, teste Melch. Phœb. decis. 69. à princ.

AD §. I.

Desumitur ex glos. verbo Quid sciat ibi habebit diem ad deliberandum in cap. 2. de testib. & ex glos. in l. 2. verbo Existimat Cod. de Iureiur. propter calum. vbi Bart. nu. 23. cum seqq. Vide Gutier. Pract. lib. 1. q. 59. n. 3. & faciūt quæ dixi supra hoc lib. tit. 43 in Princ. n. 6. Azeued. l. 2 n. 3. tit. 7. lib 4. nouæ Recopil. iuxta quā legem apud Hispanos tenetur interrogatus positionibus, statim respondere absquè termino ad deliberandum concesso, & consilio sui aduocati, & cum iuramento de veritate dicenda, Amat. Roder. in Pract. c. 7. n. 68.

AD §. II.

Articuli impertinē tes qui dicantur?

1 Articuli impertinentes illi dicuntur, qui causæ nullo modo adminiculantur. Vide Ias. in l. Si duo patroni §. Idem Iulianus n. 13. & 14. ff. de Iureiur. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 220. n. 10. Vincent. de Hōded. cons. 18. num. 11. vol. 1. Menoch. cons. 2. n. 363. & cons. 701. n. 23. Flamin. de Resign. 1. lib. 11. q. 10. n 6. Arbitrantur pertinentes esse articulos, qui causæ adminiculantur. Fr. Marc. Delphin. decis. 718. nu. 12. & decis. 566. n. 10. vol. 1. Adminiculari autē dicuntur si quoquo modo directe, vel indirecte, ad causam conferant, ex Menoch. d. cons. 2. n. 364. & Vincent de Fran. Neap. decis. 220. n. 11.

2 Articuli positionales impertinētes à Iudice, nō debent admitti. Mascard. concl. 1177. nu 4. & concl. 132. n. 1. Menoch. cons. 701. n. 24. & Mascard. d. cōcl. 132. sub n. 1. asserit quòd si iudex impertinentē admiserit pars aduersa appellare potest. Impertinentes etiam notoriè articuli neutiquā, nec sub clausula, saluo iure, impertinentium admittentur Menoc. cons 630. n. 12. Franc. Monald. cons. 38. à nu. 1. Azini. in Praxi Flor. p. 19. cap. 19. Sed quando dubiū esset pertinentes an ne sint, tunc sub dicta clausula, ne modus præcidatur probandi, veniunt admittendi ex Menoch. cons. 2. sub n 362. vers. Attamē disput. Franc. Marc. Delphin. decis. 564. n. 2. tom. 1. Honded. cons. 18. n. 12. Surd. cons. 164 nu. 5. Tiber. Decian resp. 75. n. 4. vol. 2. Fului. Pacia. de Probat. lib. 1. cap. 38. n. 15.

AD

AD §. III.

Vide Bald. in l. Siue possideris num. 7. vers. Sed Reuoco in dubium Cod. de Probat. quem refert lib. 1. de Præsumpt. q 56. vbi asserit positiones concludere posse per præsumptiones, etiamsi sint leues, vt bene aduertit Tiber. Decian. resp. 75. num. 2. vol. 3. & inde articuli impertinentes si cum alijs iunctis ad causam saltem conducerent adminiculari dicuntur ex Crauet. cons. 901. sub num. 8.

AD §. IIII.

In text. ibi (*mas junto com outros será pertencente*) Procedit etiamsi agatur possessorio recuperandæ, & fiant articuli de materia proprietatis, vt coadiuuent possessorium, quia tunc possunt recipi. Ita Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 22. num. 25. ad finem. Contrariam tamen opinionem tenet Menoch. remed. 1. Recup. num. 181. cum multis sequentibus, & secundùm eum iudicatum vidi Portucalensi Senatu die 24. Maij, anno Domini 1596. in grauamine quodam Francisci Vaz de Pedroso *do conselho de Felgueiras*, detracto à prætore territorij Vimatanensis, admittente proprietatis articulos cum ageretur de causa possessoria, iudic. D.D. Ferdinando de Sousa, & Gaspare da Costa, scriba Moreira. Si tamen spoliatus passus sit dominium aliquo modo probari ab aduersario ad colocandum possessorium deductum debet restitui, ex Mascard. de Prabat. concl. 1325. n. 19.

AD §. V.

Positioni- Vide Bellam. in cap. Imputari num. 18. de fide instrum. Cou. lib. 1. Vari. cap. 2. num. 3. Surd. decis. 17. à princip. & positioni non tenetur quis respondere, quando respondendo posset incidere in contrarietatem. Vide Surd. decis. 196. num. 11. & nu. 12. quod quando positiones non sunt ita contrariæ, quin aliqua distinctione iuuari, & concordari possint illis tunc est respondendum. *bus respondere non cogitur si articuli sibi inuicē contrarientur.*

AD §. VI.

1 Vide Caputaq. Roman. decis. 749. num. 3. p. 3. lib. 3. in nouiss. Surd. decis. 196. num. 11. vbi num. 10. dicit quòd si positio tua est contraria meæ, & ambo iurauimus de calumnia, neuter nostrum tenetur respondere propter contrarietatem. *Positioni non est respondendū ex qua respondens in periturium per contrarietatem inciderit.*

2 Amplia vt nec positioni captiosæ teneatur quis respōdere. Surd. decis. 22. num. 3. & d. decis. 196. n. 9. Fului. Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 53. num 52.

3 Dubitatum fuit *se na causa de bẽes moueys será obrigado o marido, & a mulher ambos juntamente a deporem. Determinouse que o A. ou R. podem escolher que deponha hum delles sòmente, ou que deponhão ambos, cada hum em artigos repartidos,* vt per Melch. Phœb. Aresto 91. *Senatus Supplic. iudicauitē.*

AD §. VII.

Vide Mynsing. cent. 5. obseruat. 88. Mascard. de Probat. concl. 1177. n. 48. cum seqq. Fului. eod. tract. lib. 1. cap. 52. nu. 14. D. Barbos. in l. Eum qui temere § fin. n. 20. ff. de Iudic.

In text. ibi (*em cousa que consta em feito*) Vide Mascard. d. concl. 1177. n. 56. Menoch cons. 369. nu. 18. vbi resoluit quòd positiones ad id quod iuris est fieri non debent, ita nec eorum probatio.

AD §. VIII.

Positioni iuris statuarij scripti est respondendum.

Vide Francisc. Curti. in tract. de posit. concl. 13. num. 111. Mascard. de Probat. concl. 1177. num. 52. & 58. Fului. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 52. n. 15.

AD §. IX.

Vide Mascard. de Probat. concl. 1177. n. 58. vbi resoluit quòd positioni iuris statuarij alterius loci est respondendum.

AD §. X.

Positioni negatiua non est respondendum.

1 Vide Mascard. de Probat. concl. 1177. nu. 29. Herculan. in tract. quis teneatur probare negatiuam n. 136. Menoch. de Arbitr. casu 485. Fului. Pacian. tract. de Probat. lib. 1. cap. 38.

Negatiua est improbabilis.

2 In text. ibi (*& posto que seja regra, que a negatiua se não pode prouar*) Vide Anton. Gabri. tom. 3. Commum. tit. de Probat. concl. 6. Mascard. de Pobat. concl. 1087. Fului. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 38. Donat à Fin. tom. 1. Communium Opin. lib. 4. tit. 9. nu. 35. & n. 20. & 28. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 50. nu. 8. cum seqq. Vincent. Carot. tract. de Locato, & conducto titul. de Negatiua probanda p. 3. Cardos. in Praxi iudicum verbo Probatio n. 29. Rebuff. de Exceptit. n. 160. cum seqq.

Negatiua coarctata probabilis.

3 In text. ibi (*porque bem se pode prouar se he coarctada*) Vide Flamin. de Resignat. lib. 11. q. 14. n. 68. Mascard. d. concl. 1087. nu. 8. Rebuff. de Except. n. 172. Probatur negatiua ex inspectione actorum, & per productionem scripturæ vt per Flamin d. q. 14. nu. 55. Surd. decis. 300. num. 11. Menoch. cons. 21. nu. 23. Mascard. concl. 968. & 1318. num. 18. Farin. in Praxi crimin. q. 65. n. 218. cum seqq. Cald. Pereira de Empt. cap. 34. n. 42. Et qui allegat negatiuam illam probare debet Surd. decis. 243. n. 6.

4 In text. ibi (*& bem assi se pode prouar se he negatiua, que se resolua em affirmatiua*) Vide Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 50. n. 14. cum seqq.

Negatiua per confessionem probatur.

5 In text. ibi (*per confissaõ da parte*) Vide Mascard. d. concl. 1087. nu. 11. Flamin. d. q. 14. n. 70.

AD §. XI.

Positioni criminosæ non est respondendum.

1 Vide Ias. in l. 1. n. 2. ff. de Officio assessoris. Mynsing. cent. 6. obseruat. 62. Franc. Marc. Delphin. decis. 789. num. 3. & 5 vol. 2. Mascard. de Probat. concl. 1177. n. 60. Caputaq. decis. 749. incip. Productis iam remissorijs p. 3. lib. 3. in nouiss. Nauar. ad Rub. de Iudic. vers. 13. n. 60.

2 Limita primò, quando positio illa criminosa concerneret tantùm pecuniarum incommodum, ita ex Gozadin. resoluit Anton. DelRe Tiburtin. de Iuram. calumn. cap. 14. nu. 79. Vide tamen quæ Fului. Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 17. num. 52. cum seqq.

3 Limita secundò, quando respõsurus iam ante crimen confessus, vel de eo condemnatus esset, ita ex Innocent. tenet Ægid. Bellam. Rom. decis. 274. vers. 2. quod si dicatur confessus.

4 Limita tertiò, quando criminosa positio fuisset solùm ad effectum iudicij dilatandi facta, exemplum poni potest in excommunicato, cui quando ad effectum dilatandi iudicium obijcitur, respondere cogitur. Ita ex Rom. & Specul. Mascard. d. concl. 1177. n. 64.

5 Limita quartò, quando responsurus, aliàs locupletaretur cũ aliena iactura,

instra, si nimirùm respondere positioni criminosæ recusaret. Vide Mynsing. cent. 6. obseruat. 92. n. 3.

AD §. XII.

1 Vide Rot. decis. 1. sub tit. de confessis in antiq. quam refert Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 2. collect. 168. ibi Positionibus vbi semel responsum est, &c.

2 In text. ibi (*se lhe for requerido*) Iudex ergò ex se cogere non potest reum, vt positionibus respondeat. Vide tamen Ozasc. Pedam. decis. 66. nu. 11. Anton. DelRe Tiburt. de Iuram. calumn. cap. 14. n. 77.

AD §. XIII & vlt.

Positionibus contumaciter non respõdens, habetur pro confesso.

1 Desumitur ex cap. 2. de Confessis lib. 6. Concordat apud Hispanos. l. 2. titul. 7. lib. 4. nouæ Recopil. Vide Ferrar. Montan. de Iudic. præexercit. lib. 2. cap. 3. vers. Porrò vt positiones. Gasp. Anton. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. q. 6. nu. 1. Nicol. Reusner. Senensi decis. 15. num. 27. lib. 3. Arumæ. decis. 12. num. 6. Surd. cons. 360. n. 44. Bellacomb. & Don. à Fin. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit. 20. à n. 285. Soar. de Paz in Practic. p. 1. tom. 1. temp. 8. num. 80. Nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 46. de Cõtumacia n. 28.

2 Amplia primò, etiamsi semel fuerit responsum, iterum enim interrogatus non respondendo, habetur pro confesso. Ita Rot. decis. 1. de Confessis in antiq. quam refert Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 2. collect. 258 in med.

3 Amplia secundò, si obscurè, & non explicitè respondeat, quia similis est nihil respondenti. Vide Soar. tom. 1. Commun. Opin. lib. 7. tit. 19. n. 139. pag. 293. vbi Bellacomb. num. 285. Anton. DelRe Tiburt. in tract. de Iuram. calumn. cap. 14. n. 73. Et deponens per verbum Credo, facit veram confessionem, quia ad præsentem tractatum veritatis est expressiuum. Vide Rot. Gen. de Mercat. decis. 48. n. 1. Surd. decis. 17. n. 9. & decis. 58. nu. 13. & 14. Seraph. de Priuil. Iuram. priuil. 11. á num. 1. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 109. nu. 6. cum seqq & cap. 105. nu. 5. Amat. Roder. in Pract. cap. 7. n. 63. & 64.

4 Amplia tertiò, vt nec huic, cui per iudicem terminus ad respondẽdum præfixus esset, mora purgatio concedatur, effluxo illo termino, ita Succin. reg. 331. incip. Mora vers. Fallit tertiò. Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 20. n. 285. in fine pag. 302.

5 Limita primò, quando positiones essent notoriè falsæ, ita post Curt. Mascar. de Probat. concl. 1177. num. 75.

6 Limita secundò in criminalibus, in his enim respondere positionibus recusans non habetur pro confesso. Mynsing. resp. 21. num. 10. Anton. Capic. decis. 60. n. 2. Camill. Borrell. d. titul. 46. de Contumacia num. 31.

7 Limita tertiò, quando libellus esset ineptus, & positiones de iure non fuissent admittendæ. Mascard. d. concl. 1177. n. 76. cum seqq.

8 Limita quarto, in causis fractæ pacis. Vide Mynsing. cent. 3. obseruat. 52.

9 Limita quintò, quoad vxorem si maritus noluit deponere in causa super bonis immobilibus, quia confessio mariti non præiudicat vxori ex Surd. decis. 55. n. 2. & ita vidi iudicatum Portucalensi Senatu die 23.

 Maij

Maij, anno Domini 1592. per D.D. Roderico á Sousa, Ludouico Pereira, & Petro da Sylua.

10 Limita sexto, in minore, cui aduersus huiusmodi confessionem conceditur restitutio. Vide Gutier. lib.1.q.48.nu.3.& lib.3 q 32. á nu.5. Stephan. Gratian. d.cap.109 nu.52. Imò non habetur pro confesso cum non sit in dolo vero, sed præsumpto vt per Roland à Valle cons.68.n.31. vol.2 Camill. Borrell. d.tit.46.n.34.

11 In text. ibi (*ou posto que não seja presente o julgador, &c.*) De iure communi per cap.2. de confessis lib. 6. & Castellæ per l.2.tit.7.lib.4.nouæ Recopil vt nolens positionibus respondere, haberetur pro confesso, necesse erat quòd ab ipso iudice personaliter coram tabellione interrogaretur, vt respondeat, & non sufficiés erat si à notario ex iudicis cōmissione interrogaretur, & positionibus nolit, veluti debet respondere, ex glos. verbo Iussus in d. cap. 2. & Perez l.1.tit.4.lib.3.Ordin. quem refert Soar. de Paz d.temp.8.nu 86. Amat. Roder. d.cap.7.n 66. Declarant tamen Doctores, vt hoc non obtineat, quando iudex, non comparente parte, geminatam emiserit citationem, sub comminatione, vt nisi compareurit responsurus positionibus, pro cōfesso haberi debeat, sic in proprijs terminis sequutus Butr. Alexand. Roman. & Paris. respondit Surd. cons.360.n.29.& visus est sentire Mansuer. in Praxi tit. de Probat. sub num.32. vers. Et ideò est melius.

12 Nota quòd vbi ipse principalis responsurus esset, personaliter citari debet, nō verò ipsius procurator, ad hoc enim vt cōtumax in non respondendo, habeatur pro confesso, non sufficit ipsum procuratorem monitum esse de respondendo, sed requiritur citatus, & monitus ipse principalis. Ita Rot. Gen. de Mercat. decis.161. sub n.11.& 12. Monald. cons.4. n.6. Rot. Lucens. decis.156. incip. In causa de Rubeis. Marc. Anton. de Amattis Marchiæ decis. 74. n.2. Responsio enim per ipsum principalem non verò procuratoré est facienda, ex Azin. in Praxi Florent. §.19. cap.18. num.3. Mascard. d. concl.1179.n.57. Et in respondendo positionibus, requiritur specialissimum mandatum Menoch. cons. 80. n.64. vol.1. Barnab. Cornaz. Lucens. decis.215. nu.1. Barzi. Bonon. decis.106.n.16. Cardin. Pute. decis. 294. n.3. lib.2. Rebuff. tom.3. ad leges Galliæ tit. de respons. per credit. art.1. glos. Vni. n.15. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit.66. de Procurat. nu.210. vbi n.211. declarat posse cogi procuratorem, vt comparere faciat principalem, vt meliùs informetur ad respondendum. Anton. Thesaur. Pedam. decis.17. n.1. vbi etiam asserit responderi rectè à procuratore, dommo in remotis agente, ita vt eius copia difficulter haberi queat; aliâs vbi haud difficulter reperiri principalis posset, procurator suis etiam impensis, non verò ponentis principalem de respondendo in personam certiorem facere tenetur, quod etiam nominatim firmat Benintend. Bonon. decis.24.n.1. ad actorem ipsum, qui abest pertinent expensæ, quia ipse est causa quòd expensæ fiant, ita Afflict. decis.177. Boer. decis.303.nu.5. Marant. in rep. l. Si actor n 64. ff. de Procu. Ioseph Ludou. Perus. decis. 74. nu 10. Perez l.1. vers. Quæro 5. post princ tit.5. lib.5. Ord. pag 565. Parlad lib 2. rerum quot cap. fin. p. 5. § 10.n.28. Gutier Pract lib.1.q.63. Cæte-

Cæterum si mores spectemus vsitatum est apud nos, sicut, & apud Hispanos vt id impensis petentis fiat ex Greg. l. 22. verbo O si fuere titul. 5. part. 3. Omni vero casu, quando procurator ad respondendum positionibus admittitur, speciale videtur requiri mandatum de respondendo positionibus, vt responsio domino noceat ex Rebuff. tenent Pereg. Iannin. de citat. reali lib. 3. cap. 21. n. 128. & Roder. d. cap. 7. nu. 68. Sed quod procurator partis potest cogi ad deponendum, vt principalis procuratorio nomine dicit stylo ceptum Melch. Phœb. Aresto 46. in fine.

13 Rusticus non nisi adhibito procuratore, vel etiam aduocato instruente respondere tenetur. Vide Hipol. singul. 450. n. 2. Azin. d. cap. 18. num 4. Menoch. de Arbitr. casu 194. n. 77. & casu 193. n. 4. Mascar. concl. 1176. n. 56. Perez l. 1. titul. 4. lib. 3 Ordin. pag 549. & ad mulieres extendit Ioseph. Ludou. Perusina decis. 81. Sed Gutier. Practic. lib. 1. q. 59. nu. 2. asserit se nunquam hoc vidisse in Praxi obseruatum, sed imò contrarium vt semper iuret, atquè declaret ipsa pars sola sine præsentia aduocati, vel procuratoris, quantumuis rusticus simplex sit, quod etiam apud nos obseruatur.

14 Infans, vel impubes respondere non tenetur, nec eius tutor de illius facto, nec curatores furiosorum, & aliorum, qui ope istorum iuuantur, quia istæ personæ dementes veritatis, iuramentum non præstant cap. Patuuli 22. q. 5. l. 3. ff. de testib. Adulti veró interrogari poterunt cum auctoritate tutoris L. Clarum Cod. de auctor. præst. & debet esse auctor tutor, vt respondeat, sed non vt sic respondeat, scilicet negando, aut confitendo, quia istud non cadit in conscientiam tutoris, vel curatoris, nec quæritur de eius conscientia, sed minoris, & de eius facto, ideò ipse interrogari debet l. Videamus ff. de in litem iurando. Ita Rebuff. tom. 3 ad leges Galliæ tract. de Responsionibus per credit, vel non n. 7. & 8. quem refert, & sequitur Cabed. p. 1. decis. 137. Aduocatus verò minoris si habet aduersarium litigantem sagacem poterit ipsum minorem instruere in respondendo positionibus Lanfranc. Balb. decis. 36. incip. Curatore quem nouissimè refert Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 65. de Aduoc. n. 97.

15 In text. ibi (*o julgador hauerà os artigos por confessados*) Quamuis sint rustici, vel mulieris, qui contra huiusmodi confessionem non restituuntur. Vide Menoch. de Arbitr. casu 194. n. 77. cum seqq. Gutier. Pract. lib. 3. q. 32 n. 8. cum seqq.

16 Nota quód contumax in respondendo positionibus, qui habetur pro confesso, non obstante illa ficta confessione, potest probare contrarium si vult. Vide Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 70. nu. 9. Seraph. de priuilegijs Iuram. priuil. 11. n. 3. Pereg. de Iure fisci lib. 1. tit. 1. nu. 10. Farinac. in Praxi crimin. q 11. nu. 7. Soar. de Paz d. temp. 8. nu. 82. & notat Pereg. vbi proximè quod non admittitur probatio contra fictam confessionem à iure inductam, sed admittitur probatio contraria circa factum probatum per illam tacitam confessionem.

17 In text. ibi (*sendo a lide contestada*) Vide Gregor. l. 3. glos. 6. titul. 13. part. 3. Sarm. lib. 3. Sellect. cap. 13. n. 8. vers. Quod verò, quos refert Xim. Toletan. in concordantijs vtriusquè iuris ad cap. 1. de Confessis in 6.

In

18 In text.ibi(*porem requerese que assi seja julgado per sentença*) Sententia ergo requiritur declaratoria ad hoc vt positiones contumatium pro cõfessatis haberi cum effectu possint. Vide Mascard.d.concl.1177. nu.71. vers.Et sententiam interlocutoriam Camill. Borrell.d. titul.46.num.35. Nec hic contumax ad audiendum declarari positiones pro confessatis est citandus ex Azin. in Praxi Florent. §. 7. cap.5. limit. 85. Gabr. Roman.lib.2. sentent. tit.de Citat. nu.380.

19 In text.ibi(*nem passaria contra sen herdeiro a pena que lhe he per direito dada.*) Vide Anton.delRe Tiburt. de Iuramento calum. cap.14. sub n.42. concl.1.ad finem.

Ad tit.54.Ordin.Regiæ.

In antiq. tit.41.

Das dilações que se dão às partes para fazerem suas prouas.

1 DE dilationibus in Iure Ciuili extat tit.lib.3. Codicis tit.11. & in Iure Canonico lib.2. decretal.tit.8. & apud Hispanos titul. 15. part.3.Vide Specul.rub. de Dilatio. Damhaud. in Praxi ciuili cap. 114. cum seqq.Marant.de Ordine Iudic. p.6.titul. de dilation. Soar. Vezin. Crass.& alios tom.1.Commun.Opinion. lib.3. tit.9. Succin.reg.126. & 127.Duenh.reg.200. Bauer.in sing. verbo Dilatio Menoch. cons.367.à num. 28. Perez tit. 6. lib.3. Ordin. pag.577.cum seqq. Gabri. Roman. lib 2.sent.tit.de Dilat.Petr. Gregor. Syntagm.iuris lib.48.cap.8.Octaui. Vestri. in Praxi Romanæ Curiæ lib.5.cap.3 cum seqq.Rebuff.tom.3. ad leges Galliæ tit.de Dilation.Camill.Borrell. in tract. de Compromissis §.2 glos.2. num.6.cum seqq. & nouissime in summa omnium decisionum tit. 47. de Dilationib. Mascard.de Probat. concl 516. Fului. Pacian. cod. tract. lib.1. cap.32. Petr.Mont.do iudic.præxerc.lib 2. c.7. Curi. Philip.p.1. §.16.dilationes Menoch. de Arbit. casu 52.Card.in Praxi iudicum verbo Dilatio. nouissime Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib.3. cap.12. Alexand. Trentasinq. lib.2. Vari.tit.de Dilation. pagin.128. Amat. Roderic. in Pract.de modo & forma viddi, seu examinandi processum c.7.à n.24.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text.ibi(*darlhesão dilação*)Quæ tamen dilatio non curret nisi postquã fuerit assignata intimetur parti,vel eius aduocato seu procuratori ex Azeued.lib.1.n 64.tit.18.lib.4. nouę Recop. Gutier. alleg.3.n.9. & Practic.lib.3.q.37. num.10.Marant. de Ordine iudic.p.6.tit.de dilation. num.14. Mascard. de Probat. conc. 516.nu.6. Parlad.lib.2. rerum quotid. cap. fin.p.5. §.10. num.19. Curi Philip.p.1.§.16.nu.6.

2 Nota delationem vni partium concessam alteri esse communem, quamuis sit concessa minori iure speciali per restitutionem in integrum. Vide Marant. d. tit. de dilat. num. 18. Ozasc. Pedam. decis.97. num.4. Vincent. de Franch. decis. 269.num.3. Caualcan. p.1. decis.21. nu 9.p.1.Gutier. Practic.lib.2.q.32. num.2. Cardos.in Praxi iudic. verbo Dilatio. nu.8. Amat.Roderic.in Practi.cap.7. num.25. Curi Philip. p.1.§ 16. num.9. Petr.Gregor Syntagm.lib.48.cap.8. num.18. Camill. Borrell. in summa decis. tit. 47. de Dilat.num.50. Cald.Pereira in l. Si Cura-

curatotem verbo Vel aduersarij dolo n. 22. Menoch. conf. 367. n. 33. vbi nu. 28. vers. Primò tenet quod non est communis ei, qui iam probationibus tenuntiauit, & num. 35. & 38. idem asserit vbi verosimiliter subornationis periculum in aduersario dilationem sibi communem esse contendente, temeri posset.

3 Alter in alterius inuiti præiudicium huiusmodi dilationi renuntiare non potest, nisi daretur in fauorem minoris per restitutionem in integrum, quia si tunc minor renuntiat dilationi sibi concessæ, non potest aduersarius ea vti. Vide Ozasc. vbi proxime. Caualcan. d. decis. 21. n. 9. Perez l. vlt. in fine tit. 5. lib. 3. Ordin. pag. 578. Soar. in thesauto commun. lit. D. n. 76. Gutier. d. q. 32. n. 3. Rutg. Ruland. de Cōmissar. p. 1. lib. 2. cap. 9. n. 6. Azeued. l. 3. n. 3. tit. 8. lib. 4. nouæ Recop. Valasc. conf. 25. n. 11. vbi tenet quod si altera pars cui dilatio restituitur ex iure speciali, ro integra dilationi renuntiet, tunc renuntiatio hæc & obest aduersario.

AD §. I.

1 In text. ibi (*hũa sò dilação*) Dilatio probatoria in causa ciuili est peremptoria. Vide Frac. Viui. Neapol. decis. 289. n. 33. Aym. conf. 197. sub n. 2. Thom. Triuis. Venet. decis. 37. n. 1. & decis. 59. nu. 3. & 4. lib. 1. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 48. cap. 8. n. 10. Camill. Borrell. in summa decis. tit. 47. à nu. 20. Mynsing. cent. 1. obseruat. 71. & in cap. Vltra tertiam 55. n. 23. de testib. Cornaz. Lucensi decis. 55. nu. 1. Mascatd. de Probat. concl. 517. n. 3. Surd. conf. 97. à n. 16. Rutg. Ruland. tract. de Commissar. p. 1. lib. 2. cap. 11. n. 10. Etiam in causis summarijs ex Surd. d. conf. 97. n. 19. Menoch conf. 100. n. 271. Cum incontinenti tamen, post terminum lapsum, probatio offertur, post admitti Tiraq. de Retract. tit. 2. §. 1. glos. 5. n. 10. Rebuff. ad leges Galliæ tract. de Dilat. glos. Vnic. nu. 1. Menoch. Remed. 1. Recup. nu. 241. cum seq. Perez tit. 6. lib. 5. Ordin. pag. 577.

2 In text. ibi (*com tanto que não passe de vinte dias*) Nota quod quemadmodum iudex terminum legalem certum potestatem non habet prorogandi, ita nec coarctandi, ac proinde arbitrium iudicis in eo silere. Vide Menoch. de Arbitr. casu 52. num. 6. Soar. Sentent. lit. D. nu. 77. Et tempus, ac dilatio instantiæ à iure, vel statuto præfixum prorogari â partibus nequit Borrell. d. tit. 47. n. 61.

3 In text. ibi (*a qual acabada, lha não poderà mays reformar*) Vide Tiraq. de Retract. titul. 2. §. 1. glos. 7. notab. 30. & 31. Mascar. de Probat. concl. 1229. Azini. in Praxi Florent. §. 15. cap. 1. Cacherant. Pedam. decis. 22. nu. 4. vbi Alexand. sequitur respondētem quód si statutum permittat dicere de nullitate intra certum tempus, tunc post illud tempus non possit amplius de nullitate dici. Et nec moræ purgatio admittitur, elapso termino, ex Soccin. reg. 331. incip. Mora purgari limit. 1. Surd. conf. 97. à num. 16. cum multis seqq. & mora non purgatur vbi lapsus est terminis legis Surd. conf. 8. n. 9. Si tempus dilationis fuit finitum, durantibus ferijs, quibus prouideri non potuit debet in integrum restitui, & resoluit Franc. Marc. q. 35. n. 2.

4 In text. ibi (*saluo se antes que se acabe, a parte pedir outra dilação*) Vide Bellacomb. tom. 1. Commun. Opin. lib. 3. tit. 9. n. 6. propè finem. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 10. num. 18. Mendez à Castro in Praxi

Lusit.

Lusit. lib 3. cap. 12. nu. 2. Illi tamen non est concedenda, qui in prima dilatione, nullam probationem fecit ex Mascard. de Probat. concl. 516. n r.

5 Nota quòd secunda dilatione assignata intra primam, non currit tempus secundæ, nisi finita prima. Vide Tiraq. de Retract. titul. 2. §. 2. glos. r. n. 23 & n. 67. ad finem. Greg. l. 2. verbo Cosa tit. 15. part. 3. Franc. Marc. q. 34. Capic. decis. 13. n. 3. cum seqq. Mench. quæst. frequent. cap. 14. n. 10.

6 In text ibi (*& passada esta dilação, &c.*) Nota tamē quod probationes, quæ intra certum tempus fieri debuerunt, si admissæ sunt, aduersario non opponente, valent, ita ex Hippol. in l. Si quis ne quæstio nu. 91. ff. de quæst. resoluit Cald. Pereita do Extinct. emphyt. cap. 17. nu. 10. vers. Infero septimo. Et confesio partis supereminet in iudiciis, vt etiamsi à lege, vel ab homine sit statutus terminus ad aliquid probandum, & ei elabatur, nihilominus post terminū admitti debere partis confesionem resoluit Valasc. de Iure Emphyt. q. 7. n. 29 quem refert Amar. Roder. in Pract. cap. 6. n. 5. propè finem.

AD §. I.

In text. ibi (*hũa sò dilação peremptoria*) Dilatio omnis probatoria de iure communi est peremptoria, etiāsi non fuerit oppositum verbum, *Peremptoria*, quia illud ex iuris dispositione subintelligitur, ita Mascard. de Probat. concl. 516. num. 4. vbi nu. 7. quamuis statuta sit absenti, & nu. 5. quod dilatio licet dicatur peremptoria, non tamen perimit ius, quia in alia instantia probari potest, licet in ista perempta sit facultas probandi.

AD §. III.

In text. ibi (*asinarà o julgador o termo que lhe bem parecer*) Dilationum materia iudici arbitraria est vt per Vestri. in Pract. Romanæ Curiæ lib. 4. cap. 1. in fine. Franc. Viui. decis. 11. n. 9. Camill Borrell. in Summa decis. tit. 47. de Dilation. n. 52. Menoc. de Arbitr. casu 52. nu. 7. cum seqq. Ozasc. Pedam. decis. 22. à num. 13. Amar. Roder. in Pract. cap. 7. nu. [illegible] in fine, vbi resoluit, quòd licet termini probatorij sint arbitrarij, coarctari, restringi, aut prorogari à iudice valent, veluti attenta conditione, & qualitate personarum, & causæ, & locorum distantia.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*asinarà o julgador hum anno, & meyo*) Intra quem terminum si pars velocius testes adhibuit, cessat amplior dilatio ex reg. cap. Cum cessante de Appellat. & l. Adigero §. Quamuis ff. de Iure patron. resoluit Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 14. n. 4. & faciunt quæ Perez l. 1. tit. 6. lib. 3. Ordin. pag 579. & alios Doct. cito infra hoc lib. tit. 70. § 3. num. 3.

2 Aduerte quòd quando dies assignatur à iudice dicente do terminum decem dierum, tunc dies, quo terminus datur, non computabitur in termino, si tamen diceretur à tali die, vel hinc vsquè ad talem diem, isto casu curret de momento, ad momentum, & numerabitur, eleganter Camill Borrell. cons. 19. nu. 7. cum seqq. cent. 1. & nouissimè in Summa decis. tit. 47. de Dilation. nu. 70. & 71.

AD §. IX.

1 In text. ibi (*não poderà o julgador dar, ou reformar outra*) Nota testem, qui iurauit in termino, posse post terminum examinari, Surd. cons. 8. n. 1. vbi n. 16. asserit, non posse examinari quando inter iuramentum, & examen multa intercesserunt, & res non est integra. Sed Gutier. Pract. lib. 1. q. 54. resoluit in dilatione arbitraria data à iudice, posse testes iuratos in termino examinari post terminum, secùs in legali. Morl in emporio iuris p. 1. tit. 11. n. 25 Alphons. à Villadiego in glos. l. 2. tit. 4. lib. 2. *del fuero juzgo* n. 3. & 4. Amat. Roder. in Pract. cap. 7. n. 33. cum seqq. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 47. de Dilation. n. 117.

2 In text. ibi (*ou prouando a parte tão legitimo impedimento, &c.*) Veluti si impeditus fuerit facto aduersarij, vide Marant. de Ordine Iudic. p. 5. pag. 226. n. 30. Benedict. Cap tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 9. nu. 272. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. procem n. 40. cum seq. Vel facto iudicis. Vide Mascar. de Probat concl. 1229. num 89. cum seqq. & concl. 1136. n. 40. Vel si steterunt in compromissum partes. Vide Boer. decis. 294. n. 17. Robert. Lancelot. de Attentatis p. 2. cap. 15. à n. 34.

AD §. XII.

1 In text. ibi (*pedem a dita dilação maliciosamente*) Vide Ioseph. Ludou. Perus. decis. 86. n. 1. Si autem concessa fuerit, & probatio non fuit facta, cõdemnabitur in pœna Ord. hoc libro tit. 20. § 35. & optima est praxis Castellæ vt illa dilatio, quæ petitur maliciosè extra Regnum, concedatur sub comminatione pœnæ pecuniariæ in defectu probationis, Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 1. cap. 12. n. 3.

2 In text. ibi (*poderà cada hũa das partes aggrauar*) Vide Tiraq. in l. Si vnquam verbo Omnia n. 33. Menoch. lib. 1. de Arbitr. q. 70. nu. 5. Mascard. de Probarion. concl. 1229 n 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot n. 191. Valasc. cons. 47. nu. 7. ad hoc quod sententia, quæ non admittit aliquot probationes, sine quibus producens, non potest obtinere, est interlocutoria, & ab ea non appellatur, sed solùm reparatur per viam grauaminis in processu.

AD §. XIII.

In text. ibi (*& o despacharà finalmente*) Vide in casu notabili Cabed. p. 1. Aresto 39.

In causa alimentorum, nulla dilatio datur, quia venter moram non patitur, & si dandæ sunt, breuiores erunt, vt per Cæsar. Barzium Bononi. decis 80. n. 15. Surd. de Aliment. tit. 8. priuil. 2. num. 6. quos refert, & sequitur Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 47. de Dilation. num. 63. & 64.

AD §. XV.

1 In text. ibi (*não farà o julgador em esse feito innouação*) Desumitur ex l. Siue pars Cod. de dil. Vide Anton. Gabri. lib. 2. sentent. titul. de dilat. concl. 1 per totam, latè Lancel. de Attentat p. 2. cap. 7. Mench. Vsufreq. lib. 2. cap. 27. per totum vbi n. 11. etiam fauore libertatis, & n. 14. etiamsi illa dilatio interpretatiuè finita videatur, & n. 16. licet persona, cuius causa dilatio fit de medio subducatur. *Dilatione pendente nihil innouandũ.*

Hh Quan-

2 Quando autem in criminalibus, data dilatione, officium iudicis conquiescat, vt nihil aduersus reum attentare, pendente dilatione, possit examinat noue Farin. in Praxi crim. q.39.n.7.cum seqq.

AD §. XVI.

1 In text. ibi (*ou escriptura*) Vide Capic. decis. 52. Menoch. de Arbitr. casu 241. Viui. Neapol. decis. 235. Perez l.6.tit.11.lib.3 Ordi. pag. 676. Mascard. de Probat. concl. 925. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib.1.concl.107. consid.3. Et si pars contradicat productioni, potest qui eam in iudicio præsentauit, repetere à tabellione, Azeued. l.3.n.5. tit.5 lib.4. Recop.

2 In text. ibi (*que nomeou*) Nec sufficit ostẽdere sacculum, vide Menoch. quæst. frequent. cap.32.n.16.

3 In text. ibi (*se dentro da dilação*) Dilatione finita, probatio facta est nulla. Vide Boer. decis. 352. faciunt quæ Cassan. in consuetud. Burgund. rub.1 §.2. verbo Durant fol 25. Mascard. de Probat. concl. 149. nu 25. & concl. 1229. Amat. Roder. in Pract. cap.7.n.32. Et cum quid faciendum est in termino, factum post terminũ non releuat Flamin. Chartar. decis. 85. nu.5. Camill. Borrell. in Summa decis. titul.47. de Dilation. num.116. Limita aduersario non opponente ex Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.17. num. 10. vers. Infero septimò.

4 Nota quod data dilatione ad probandam læsionem vltra dimidiam iusti pretij in alienationibus, vel transactionibus rerum suarum si pars nihil probauit, vel non plenè probauit, poterit iudex ex officio inquirere verum valorem ipsius rei, & debet hoc facere etiam post conclusionem in causa Mench. in l Si quis in suo §. legis in fine n.35 Cod. de Inoffic. testam. & de success. resolur. lib.3. fol.24. quem refert, & sequitur Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.258. nu 44. vbi ampliat ad alios casus, vt in iudicio reddendarum rationum inter tutores, & pupillos vide ibi n.46.

Ad tit. 55. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit.42.

Das testemunhas que hão de ser perguntadas.

1 DE Testibus extant tit. in Iure Ciuili lib.22. Digest. tit.4. & lib.4. Codicis tit. 20. & in Iure Canonico lib.2. Decretal. titul. 20. & lib.2. Sexti tit.10. & apud Hispanos tit.16. part.3. Et de testibus integros tractatus edidere Nepos de Monte Albano, Albericus de Maletis, Lanfrancus de Oriano, Iacobus Butrigarius, Iacobus Nouellus, Angelus de Perusio, Iodocus Damhuderius, Nellus de S. Geminiano, Franciscus Curtius, Ægidius Bossius, Iacobus Cortus, Ioannes Campegius, Iustus Reuberus, Monticellus de S. Bobio, Iacob Rebuffus, Hect. Æmilius, latissimè omnium Farin. tract. de Oppositione contra personas testium q.53. cum multis seqq. Viui. Soar. Kirchou. & alij tom. 1. Commun. Opin. lib.4. tit 10. Anton. Gabr. tom.3 Commun. titul. de Testibus pag 32 & Ioseph. Ludou. pag 571. Cardos. in Praxi Iudic. verbo Testis. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q.23. & 24 Hortens. Caualcan. in Practica de Testibus. Alexand. Trentasinq. Variar. resol. lib.2. titul. de Testibus fol. 248. vbi duo-

duodecim resolutiones habet super hoc titulo. Amat. Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 7. de forma probationis. Curi. Philip. p. 1. §. 17. Pruevas. Nuisime Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Ecclesiastici decis. 437. cum seqq. Albertus Malatesta de Testibus.

2 Testis dictum in meliorem partē interpretandum ex Tiraq. in l. Si vnquam verbo Et postea nu. 1. Syluan. cons. 94. n. 13. Et testis mentem potiusquam verbā esse attendendā dicit, Tiraq. in l. Si vnquam verbo Libertis num. 57. Et testium dicta sunt iuuanda, non cauilanda. Vide Paris. cons. 87. n. 41. vol. 3. Rebuff. d tract. n. 9. Menoc. de Præsump. lib. 5 q. 23. n. 12. Gonz. ad reg. 8. Canc. glos. 9. §. 1. in annot. n. 96. Farin. q. 65. n. 74. & q. 68. n. 43.

3 Testium dicta intelliguntur secūdum cōmunem vsum loquēdi. Vide Deci. in cap. In præsentia nu. 33. de Probat. Felin. in Procem. Decretal. n. 5. Rebuff de reprob. testium n. 101.

4 Testibus peritioribus maior fides adhibetur, & potiùs Doctori, quàm non doctori. Vide Menoch. cons. 380. n. 6. Mascard. de Probat. concl. 1169. n. 14. Farin. in Praxi crimin. q. 65. n. 118.

5 Nobili plus creditur, quàm ignobili. Vide Rebuff. de reprob. testiū n. 123. Menoch. de Præsumpt. lib. 6. q. 59. n. 9. Tiraq. de Nobilit. cap. 20. n. 35. cum seqq. Farin. d. q. 65. n. 115. Phœbos decis. 67. n. 8.

6 Masculis plus creditur quàm fœminis, Rebuff. d. tract. nu. 123. Farin. d. q. 65. n. 179. Mench. frequent. cap. 30. n. 8. & n. 21.

7 Dignioribus magis creditur quā minus dignus. Vide Gabr. tit. de Testib. concl. 4. n. 34. Farin. q. 65. n. 114.

8 Doctori potius creditur, quàm non doctori. Vide Farin q. 65. n. 118. vbi n. 117. quod ditioribus plus creditur, quàm pauperibus. Et doctor creatus examine rigoroso perfertur illi, qui sine examine fuit creatus, vt per Menoch. cons. 126. n. 18. Sebast. Nævi. ad l. 1. Cod. de decretis ab ordine fac. n. 2. & in l. Administrantes 42. n. 3. ff. de Excusati. tutor. Et prius licentiatus, & postea doctoratus est præferendus medio tempore licentiato, & doctorato Gonzal. ad reg. 8. Cancel §. 3. procem. n. 34.

9 Senioribus magis creditur vt per Tiraq. in præfat. primog. nu. 148. & seq. Mascard. de Probatio. concl. 1295. & concl. 1296. n. 4 Menoch. de Præsump. lib. 6. præs. 47. n. 3. Farin. in praxi delict. 2. p. q. 65. n. 17. Et senectus ætate fit doctior, vsu tutior, processu temporis sapientior, secundùm Hieronimum, quem refert Phœb. decis. 66. n. 7. & 8.

Prima Conclusio.

1 Testimonium vnius non probat cap. Licet vniuersis cap. Veniens. cap. In omni negocio de testibus l. Iuiurandi Cod. eodem. Vide Croc. de Testibus n. 208. Gabri. Cōmun. tit. de Testibus concl. 1. Menoch. de Arbitr. casu 99. n. 19. Aldouin. cons. 14. n. 27. & cons. 22. n. 12. & cons. 26. à n. 37. Pereg. cons. 2. n. 38. vers. Ad condēnationem lib. 2 Ceuall. Communium contra cōmun. q. 494. n. 1. Frat. Ludou Miranda de Ordine Iudiciario q. 23. art. 1. Valasc. cons. 73. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 26. n. 11 plures refert Cened. ad Decretum collect. 9. nu 3. & multò plures Farin. in opposit. contra personas testium q. 63. n. 1. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap 140. n. 4. Amat. Rode. in Pract. c. 7. de forma probat. à n. 18.

à n.18. Curi.Philip.p.1.§.17.à. n.23.

2 Amplia primò, vt nec statuto, nec constitutione, nec etiam à Principe, vel à Papa fieri posit, vt vnico testi plena adhibeatur fides. Vide Tiraq. in tract. de Iudicio in rebus exig. in princ. vers. Secunda ratio est, Masc. de Prob. q.11.n.10. vers. Primū igitur. Ludou. Rodolphin. de suprema, & absoluta Principis potestate cap.6 num. 24. cum seqq. Aldouin. cons. 26. n.38. Farin. d.q.63.n.8.

3 Amplia secundò, in teste senatoria, aut præsidali dignitate constituto. Cap. In nomine Domini cap. Licet ex quadam de testib. Farin. d. q 63. n.3. & n.14. quod nec fauore piæ causæ vnus testis probat.

4 Limita primò, conclusionem, vt non procedat de consensu partium. Vide Mynsing. cent. 5. obseruat. 26. Turzan. tom.1. Commun. Opin. lib. 4. tit.1. de rebus creditis n.104. pag. 445. Soar. in Thesauro sent. lit. T. n.108. Mench. Frequent. cap.29 nu. 4. Menoch. cons.325.n.11. Gurier. l. Nemo potest num.138. ff. de legat 1. Mascard. de Probat. in proœm. q.11. n.11. & concl.386. num 5. Ranchin. p.4. concl.200. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n.2. Farin. d q.63. à nu.18. cum sequentibus.

5 Limita secundò, quando ipse de re sua testatur, vel testis testificatur contra producentem. Vide Crer. de Testibus num.209. Ioseph. Ludou. concl.70. vers. Fallit primò, Gabri. tit. de Testib. concl.1. n 18. lib.1. Menoch. de Arbitr. casu 99. à n.13. Viui. decis.172. Mascard. d.q 11.n.15. Menoch. cons.1.n.255. & cons. 21. n.14. & cons. 22.n.24. & cons.23.n.1. cum seq. & cons.60.n.17. & cons.380. nu. 12. Farin d.q.63.nu.207. cum seqq. & 4.p. cons 60. num.27. & nu.55. & n.103. & in nouissimè Rotæ decis. 820. nu.1. Steph. Grat. Discept. Forens. cap.151. nu.23. cum seqq. ex cap.111.n.23. cum seqq.

6 Limita tertiò, quando non agitur de alicuius præiudicio. Vide Nell. de Testib. n.85 casu 9. & n.87. in fine. Campeg. eod. tract. reg. 93. fallent. 3 Crot. n.213. & seq. Mascar. q.11.n.14. Farin. d.q.63.n.26.

7 Limita quartò, in probando clericatu, quando tractatur de nemini præiudicium inferendo. Mascard. concl.303.n.4. Rebuff. in tract. Nominationum q.22. nu.14. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. omniū decis. tit.7. de Cleric. & Sacer. à n.22.

8 Limita quintò, quando agitur de causis modicis paruæ quantitatis, breuioribus, & quæ summariè expediuntur. Vide Hippol. sing.433. ad finē. Maran. de Ord Iudic. p.3. dist.9. n.75. Gabr. in tit. de Testib. concl.1. n.45. Mascard. d.q.11.n.19 Farin. d.q. 63. n.30. Cardos. verbo Testis n.45.

9 Limita sextò, quando agitur de impediendo matrimonio ante quā contrahatur. Vide Cardos. in Praxi iudicum verbo Testis n.43. Farin. d. q.63.n.48.

10 Limita septimò, quādo in ciuilibus cum vnico teste concurrent præsumptiones aliquæ, tunc enim videtur induci plena probatio. Vide Decian. cons.92.n.8. lib.1. Farin. d q. 63. à n.35. Card. d. verbo Testis nu. 44. Caputaq. decis.271. & 296. p.3.

11 Limita octauò, in officiali, cui solum dicenti se nuntiasse, vel citasse creditur. Vide Nell. de Test. n.85. casu 18. Farin. d q.63.n.40. & 41.

12 Limita decimo, quando sumus in probatione actus, in quo impossibile, vel saltem difficile est habere plures testes per text. in l.1. §. fin. ff. de Verbor. oblig. tenent Hippol. in l.

in l. Si quis ne quæstio nu. 184. ff. de quæst. Mascard. d. q. 11. n. 18. Farin. d. q. 63. n. 38.

13 Limita vndecimò, in probatione confessionis pœnitentialis. Vide Franc. d q. 63. n. 37.

14 Limita duodecimo, in probanda ignorantia verosimilis causæ. Vide Farin. d. q. 63. n. 49.

15 Limita decimò tertio, in probanda qualitate alicuius rei. Surd. decis 166. n. 18.

16 Limita decimo quartò, in probanda innocentia. Vide Masc. concl. 904. nu. 10. & concl. 491. n. 17. & 18. Far. d. q. 63. n 43. & 4. p. cōs. 60 n. 102.

17 Limita decimo quinto, in probatione appellationis á sententia: Vide Mascard concl. 114. in fine.

18 Limita decimo sexto, in probando possessorio. Vide Carroc. decis. 126. Stephan. Gratian. March. decis. 192. Farin. d. q. 63. n. 30.

19 Limita decimoseptimo, in probanda bona fide. Vide Masc. concl. 232. Surd. decis. 149. nu. 26. Burgos cons. 40. n. 16.

20 Limita decimo octauo, in probanda absolutione ab excommunicatione. Vide Mascar. concl. 12. n. 3.

21 Limita decimo nono, in probāda mala fide. Vide Bur. cons. 40. n. 16. Gam. decis. 290. n. 2. Masc. cōcl 232.

22 Limita vigesimò, in probando mendacio, vel maleficio. Vide Horrens. Caualcan. in Pract. de Testibus p. 2. n. 126. & 127.

23 Limita vigesimo primo, quando agitur de excusando querelantē ab expensis. Vide Carroc. decis. 67. quem refert Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 2. collect. 224. in med.

24 Limita vigesimo secundo, quādo probatur aliquē fuisse baptizatū. Vide Farin. d. q 65. n. 24. Optimè P. Comit. Respons. Moral. lib. 1. q. 1. n. 5.

25 Limita vigesimo tertio, in probanda consecratione Ecclesiæ. Vide Mascar concl. 415. n 4. P. Azori. Instit. Moral. p 1. lib. 10. c. 26. col. 1025.

26 Limita vigesimo quarto, in teste, qui deponit de facto quod ipse tractauit tanquā mediator, quia plenè probat. Vide Capuraq. decis. 267.

27 Limita vigesimò quinto, quādo vnus testis aduersus suum commodum testificatur, quia plenè creditur. Vide Anton. Fabrum in suo Codice sub tit. de Testib. diffinit. 20.

Secunda Conclusio.

1 Testes de auditu alieno, non probant. Vide cap. Licet ex quadam in princ. de testibus, & apud Hispanos l. 28. tit. 16. part. 3. Marant. de Ordine Iudic. rub. de Testium productione n. 10. Nep. de Testib. nu. 154. Curt. eod. tract. cōcl. 31. n. 68. in prin. Monticell. in repert. rub. rario testis de auditu. Bonacos. p. 1. verbo Testis de auditu fol. 170. Menoc. de Arbitr. casu 475. à n. 10. & cons. 98. à n. 53. & cons. 199 n. 36. Rebuff. de rebrobat. testium à n. 51. cū seqq. Hieron. de Monte in tract. finiū regund. cap. 51. n. 5. Mascard. de Prob. concl. 151. & concl. 395. n. 3. & concl. 457. nu. 2. Pului. Pacian. eod. tract. lib. 1. c. 9. n. 11. cum seqq. Hect. Æmil. in tract. de Testibus rub. Testis auditum alienū deponens nō probat. Surd. cons. 94. n. 76. & cons. 328. n. 2. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. nu. 47. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 2. collect. 327. Aldou. cons 44. n. 1. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 23. art. 3. Farin. tom 2. de opposit. cōtra nullit. testium q. 68. Fr. Paulin. Berti Lucens. in Praxi crim Regul. tit. 14. c vnico n. 10. Cab. p. 2. decis. 73. n. 3. plures ex antiquioribus Doct. refert

Cened.ad Decretal.collect.172.nu. 1. Alexand. Trentasinq. Vari. resolut.lib 2 titul. de Testib. resolut.6. Amat.Roder.in Pract.cap 7.nu.57. Nec facit indicium ad torturam ex Farin.d.q 68 n.14. & n.20. etiamsi testis dicat se audiuisse à tali homine antiquo, qui erat magnæ antiquitatis,& n.21. licet sit in fauorem piæ causæ, & nu.22. quamuis fama concurrat.

2 Limita primò, quando testificantur de auditu proprio, cum audiunt notas voces contrahendum, vel loquentium. Vide Cott.in Memorab. verbo Testis fol. 872. Syluan.cons.91. n.20. Rebuff. in tract. de Probat.testium n.51.& 63. Viui. tom.1.Commun.Opinion.lib.4.tit. 9. de Probat.nu.71. pag.485. Soar. tom.2.lib.4.tit.13.de testam.nu 67. pag.44. Cardin. Mantic. de tacitis & ambig conuent.lib.1.tit.10. nu.2. Trentasinq.d.resolut.6. n.4. Amat. Roder.d.cap.7.n.57.vers.Si veró.

3 Limita secundò, in adulterio, quod per auditum copulæ,vel commistionis ex tenui pariete, cortina, vel pallio in nocte probatur. Vide Mascard. concl. 62. Farin. d. q.69. n.197.cum seqq.

4 Limita tertiò,in probãda vnione beneficiorum. Vide Caputaq. decis.344. p. 3. quem refert Aloys. Ricci.d.collect.327.

5 Limita quartò,in antiquis. Vide Hieron. de Monte in tract. finium regund.cap.51.n.7. Gabri.tit.de Testib.concl.3.n.1. Menoch.de Arbitr. casu 475.nu.10. cum seqq. & cons. 241. nu 23. Hect.Æmil.in tract. de Testib. in materia testis de auditu n.10. cum seqq. Mascard. de Prob. concl.104. nu.1. & 2. & concl 395. nu.5. Fului Pacian.eod. tract. lib.1. cap.9.n.45. Surd.cons.410.num.73. Garci.de Nobilit. glos.18. §.1. Alexand.Trentasinq. d.resolut.6. nu.2. Amat.Roder d.cap.7. nu.57. Soar. de Paz in Pract.tom.1. p.1. temp.9. n.18. Frat. Ludou.Miranda d.q.28. art.3.concl.3. Perez de Lara de Capellan.lib.2.cap.4.à n.11.& á n.125. Nicol.Garci de Benefic.p.7.cap.15. n.35. Farin.d.q.69.n.125.cum seqq. & n.141. quod debent dicere sic se audiuisse ab antiquioribus, & maioribus suis.& n.142.quod dicitur antiquum quod est centum annorum.

6 Limita quintò, in probandis confinibus quando sumus in antiquis. Vide Hieron. de Monte cap. 52. per totum Mascard. concl.395. n.4. Farin d.q.69.n.130.

7 Limita sextó, in probando iure patronatus in tempore antiquissimo, vide Lambert.de Iure patron. p.2.lib.2.art.4. q.10. n.14. Menoch. cons.241.n.23 Farin.d q.69.n.132.

8 Limita septimò, in probando dominio in antiquis. Vide Mascar. concl.547.n.8.& 9.

9 Limita octauò, in probanda consanguinitate,affinitate,vel parentella cap. Licet ex quadam de testib. Mynsing.cent.6.obseruat.58. Fului. Pacian. d. cap.9. nu.43. Surd.decis. 145. Farin.d.q.69 à n.103. Mascard. concl.104.n.19. Et debent esse plures ex Farin.n.114.& debent specificare singulos gradus consanguinitatis excepto stypite n.117.

10 Limita nonò,in nobilitate auorum,quæ probatur per testes de auditu si sint vicini,& propinqui. Cabed.p.2.decis.73.n.16.

11 Limita decimò, in causa denunciationis, vel alia, in qua modica scientia fidem facit, Farin. d.q.69. num.54.

12 Limita vndecimo, contra producentem contra quem testes de auditu

auditu plenè probant. Gabri. de Testib. concl. 1. nu. 14. & 15. Farin. d. q. 69, n. 57.

13 Limita duodecimo, in probatione filiationis. Vide Mascard. concl. 797. n. 19. vers. Verum opinio Farin. d. q. 69. n. 63.

14 Limita decimo tercio, in causa matrimonij. Vide Mascard. concl. 797. n. 19. Farin. d. q. 69. n. 72.

15 Limita decimo quartó, in probatione metus in causa matrimoniali. Vide Hect. Æmil. tract. de Testib. in materia testis de auditu nu. 71. Farin. d q. 69. n. 67.

16 Limita decimo quinto, in probatione fraudis per hæredem in hæreditate commissæ. Hect. Æmil. vbi supra nù. 78. Fului. Pacian. d. cap. 9. n. 44. Farin. d q. 69. n. 68.

17 Limita decimo sexto, in causa possessorij. Vide Hect. Æmil. vbi supra n 79. Pacian. d. cap. 9. n. 50. Farin. d. q. 69. n. 69.

18 Limita decimo septimo, quando agitur de probando memoriam hominum extare. Hect. Æmil. vbi supra n. 20. Mascard concl. 104. n. 9. & 10. Farin. d. q. 69. n. 84.

19 Limita decimo octauo, quando testimonium de auditu esset adminiculatum ex alijs adminiculis, & coniecturis. Vide Hect. Æmil. vbi supra n. 10. Menoch. de Arbitr. casu 475. n. 9. Fului. Pacian. d. cap. 9. nu. 33. Farin. d. q. 69. n. 44. cum seqq.

20 Limita decimo nono, in probanda subornatione testium, vt per Mart. decis. 117. quem refert Aloys. Ricci. in Praxi Ecclesiast. Neapol. decis. 445. num. 1.

Tertia Conclusio.

1 Testes singulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur cap. Causam de Probat. cap. Cum Ecclesia Surrina §. Nos igitur de causa possess. & propriet. Vide Hippol. sing. n 4. Cort. in Memorab. verbo Testes singulares, Lanfranc. de Testib. n. 26. Crot. eod. tract p. 7. n. 317. & 319. Monticell. in repert. Testium rub. Testes singulares, Rebuff. de reprob. testium à nu. 512. Sayr. in Claui Regia lib. 12. cap. 21. à nu. 15. Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 144. à n 24. Amat. Roderi. in Practica cap. 7. de forma probar. n. 60. Menoch. consil. 175. nu. 13. & consil. 186. num. 24. cum seqq. Mascard. de Probat. concl. 347. nu. 56. Surd. cons. 303. n. 41. Flores Variis lib. 3. q. 22. á n. 37. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 23. art. 4. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. n. 50. Ignat. del Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 9. Farin. in Praxi crimin. p. 2. de oppositione contra personas testium q. 64. Itaut minus probent mille testes singulares, quám vnus, Morl. d. tit. 11. in prælud. n. 51. Farin. d. q. 64. nu. 39. Aldouin. cons. 53 num 5. Horrens. Caualc. in Pract. de Testibus p. 2. n. 135. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 15 n. 7.

2 Limita primò, in causa hæresis, quæ probatur per testes singulares. Ita Guid. Papæ q. 44. Boer. decis. 23. n. 44. Franc. Curt. in tract. de Testibus concl. 37 á n. 77. Anton. Gagri. commun. tit. de Testib. concl. 2. nu. 41. Viui. in suis Commun. Opin. verbo Testes singulares. Caccialup. in reper. l. Admonendi á nu. 84. vbi Ias. n. 256 Hippol. cons. 1 n. 41. 46. & 58. & cons. 39. nu. 22. ad finem Anton. Gom Vari. tom. 3. cap. 12. nu. 12. Alberrin de agnoscendis assert. cap. 1. q. 16. n. 51. Monticel. in rub. testes in crimine hæresis vers. 1. cum seqq.

Zanchin.in tract. de hæred.cap. 16. n.6.Menoch.de ſucceſ.creat.lib.2.§. 4.nu.45.plures referr,& ſequitur Farinac.d.q.64.nu.201. Contrariam tamen opinionem ſequuntur Nell. de teſtib.nu.213 .verſ. Ad probandū certum crimen hæreſis. Pallat. in alleg hæreſis §.12.Simanch.in tract. de hæred.tit.64. rub. de teſtib.à nu. 69.Brun.eod.tract.lib.4.cap.9.Roj. p.2.aſſert.6.n 134. cum ſeqq.& ſing. 204.n.2.Emer.in directorio Inquiſ. p.3.q.72.nu.1. vbi Peña comment. 121. col.1. verſ. Primum eſt Maſc. de prob. concl.856. Menoch. conſ. 82 nu.139.& conſ.149 nu 17.& 44. P.Delri. Diſquiſit.Magic.li.5.q.9.& 10.col.mihi 448. cum ſeqq. Sayr.in Claui Regia lib. 12.cap.21. num.16. Fr.Ludou. Miranda d. art.4. concl. vni.in fine.Ceuall. Communium cō tra commun. q. 721. Morl d. tit.11. in prælud. nu.51.Ignar. del Villar d. reſp.9.n.38. cum ſeqq.& nu 40.etiā ſi cum teſtibus ſingularibus cōcurrat fama publica.

3 Limita ſecundò in delicto ſodomiæ ex pragmatica anni 1598. edita Matriti, qua attenta ex teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularib. cū alijs probationib. ibi cōtentis proceditur ad cōdēnationē pœnæ ordinariæ, de qua teſtatur Igna de Villar d.reſpōſo 9.n.40.

4 Limita tertiò teſtem ſingularē circa tempus probare quando tempus nō eſt de ſubſtātia negotij, quia ſi de eo interrogetur ſufficit reſpondere, ſe de eo non recordari, quod eſſet ſecus reſpectu loci, nam ſi teſtis interrogatus de loco delicti reſpondeat, ſe non recordari non probaret, ita optimè declarat Ignat de Villar d.reſp 9.à nu.42.cum ſeqq. & per concluſiones latiùs Farin. d.q. 64.à num.95.

5 Limita quartò in teſtibus ſingularibus ſingularitate adminiculatiui quando agitur de probando officio,ſtatu, & qualitate perſonæ, quæ omnia includunt ſub ſe plures actus particulares, & conficiuntur ex diuerſis actibus, & ſunt ſicut quodlibet integrale,& faciunt plenam fidē. Ita Flores de Mena dict. quæſt. 22. num.43.

6 Limita quintò quādo agitur de probando vnam originem, & vnam cauſam prouenientem ex pluribus actibus. Vide Aym.de antiq.temporum p.4.verſ.Sed enim nu. 14. quē referr Farinac. dict.quæſt.64.num. 159.

7 Limita ſextò quando agitur de probando vnum totum, nam tunc teſtes ſingulares deponentes de diuerſis partibus benè probant illud totum Farinac. d.q.64. nu.160. vbi n.161.aſſerit procedere,quando producens teſtes expreſsè capitularet de partibus, vel de actibus inferentibus totum.

8 Limita ſeptimò in probanda poſſeſsion.Vide Capuraq.deciſ.169. p.3 Gabr. titul.de teſtibus concl. 2. n.32.& 34. Ozaſc.Pedam.deciſ 99. à nu.25. Aldou.conſ.45. nu.30. Flores d.q.22.nu.42. Farin.d.q.64. à n. 164.

9 Limita octauò in probanda iuriſdictione in genere. Vide Hippol. conſ. 7. num. 27. cum ſeqq. lib. 1. Gabriel.d.concl. 2.nu. 22. Maſcard. concl.947.Farinac.d. q 22.n 42. d. q.64.nu.182.

10 Limita nonò in probando dominio. Vide Flores dict. quæſt. 22. num.42.

11 Limita decimò in probanda cōſuetudine Vide Maſc. concl. 423 n. 8 & concl.424. nu.11. & 62. Ozaſc. Pedam.deciſ. 99 num. 27. Farin. d.

q. 64.

q. 64. n. 190. vbi nu. 191. plures citat Doctores contrarium tenentes.

11 Limita vndecimò, in probanda vsura. Vide Cou. Vari. lib. 3. cap. 3. n. 5. vers. Verum quoties Gabri. d. cōcl. 2. nu. 28. Masc. concl. 1417. Perez l. 8. tit. 15. lib. 2. Ordin pag. 360. Auēd. de Exequendis mand p 2. cap. 29. n. 2. Geminian. de Vsuris comment. 4. in præfat. nu. 27. cum seqq. Menoch. de Arbitr. casu 135. nu. 23. Cardos. in Praxi iudicū verbo Vsura n. 19. in med. Pradil. in Summa legum pœnal. p. 1. cap. 30. n. 4. Farin. d. q. 64. nu. 195. Ignat. del Villar d. resp. 9. nu. 58. Flores d. q. 22. n. 43. Cardin. Māti. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 8. tit. 19. nu. 5.

13 Limita duodecimò, quādo agitur de probando inhonestam, & meretriciam vitam alicuius mulieris, vel diffamationem in genere. Vide Ioseph. Ludou. cōcl. 64. vers Et ad probandum Mascard. concl. 1063. num. 37. Farin. d. q. 64. nu. 223. Flor. d. q. 22. nu. 43.

14 Limita decimo tertiò, in probanda fama. Vide Mascard. concl. 236. & concl. 749. nu. 23. Farin. in Praxi crimin. q. 45. à n. 265. & d. q. 64. nu. 253.

15 Limita decimo quartò, in probando infamiam facti. Vide Coua. lib. 3. Variar. cap. 3. nu. 5. in princ. Farin. d. q. 64. n. 254.

16 Limita decimo quintò, in probatione furoris. Vide Marant. in reper. l. Is potest nu. 130. vers Prædictis adde ff. de acquir. hæred. Hercul. in tract. de Negatiua nu. 157. ad finē. Gabriel. d. cōcl. 2. n. 42. Mascar. cōcl. 827. nu. 7. & concl. 1045. n. 33. Farin. d. q. 46. nu. 259. Cald. Pereir. q. forēs. cons. 24. nu. 7.

17 Limita decimo sextò, in probāda demētia. Vide Burg. cōs. 11. n. 10.

18 Limita decimo septimò, in probanda malam fidem, & sententiam. Vide Surd. cons 373 nu. 34 Farin. d. quæst. 64 nu. 257. & nu. 294.

19 Limita decimo octauò, in probatione doli: Farinac. d. q. 64. n. 273. & p 4. cons 40. nu. 7.

20 Limito decimo nonò in probatione minarum dūmodo sint cōcordes in illarū qualitate, licet discordes in loco, & tempore. Vide Gabriel. d. concl. 2. nu 56. Farin. q. 45. nu. 41. & 42. Et q. 50. n. 41. & d. q. 64. nu. 275 cum seqq.

21 Limita vigesimò, in probatione simoniæ. Vide Hippol. de Mars. cons. 1. nu. 27. Farin. d. q. 64. nu. 274. & p. 4. cons. 75. nu. 9.

22 Limita vigesimo primò, in probatione simulationis. Vide Mascar. concl. 447. la. 2. nu. 5. quē refert Farin. d. q. 64. nu. 271.

23 Limita vigesimo secundò, in probatione consanguinitatis, quando deponunt de diuersis gradibus, & lateribus, Farin. dict. quæst. 46. à nu. 262.

24 Limita vigesimo tertiò, in probatione ætatis. Vide Gabriel. d. cōcl. 2. nu. 49. Farin. dict. quęst. 64. nu. 268.

25 Limita vegsimo quartò, in probatione electionis sepulturæ. Vide Guid. Pap. decis. 544. Roland. cons. 81. nu. 44. lib. 2. Mascard. concl. 1199. à nu. 24. & concl. 1297. Flores d. q. 22. nu. 49 Gutier. de Iuram. conf. p. 2. cap. 4 in fine.

26 Limita vigesimo quintò, vbi agitur de modico præiudicio. Vide Gabriel. d. concl. 2. n. 74. Farin. d. q. 64. num. 298. Seraph. priuil. 27. nu. 11.

27 Limita vigesimo sextò, in probatione, quasi possessionis filiationis. Vide Mascard. concl. 797. n. 8. Farin.

Farin. d. quæst. 64. num. 269.

28 Limita vigesimo septimo, in probatione metus. Vide Mascard. concl 1053. Menoch. lib. 3. de Præsumpt. q. 116. nu. 31. Flamin. de Resign. lib. 13. q. 1. n 85. cum seqq. Surd. cons 395. n 26.

29 Limita vigesimo octauo, in probatione aditionis hæreditatis. Vide Gabri. d. concl. 2. n. 21. Mascar. concl. 52 Farin. d. q 64. n. 280.

30 Limita vigesimo nono, in probatione confinium. Vide Hieron. de Monte finium regund. cap. 62. n. 1. Mascard. concl. 395. num. 31. & concl. 753. n. 49.

31 Limita trigesimò, quando agitur de probando quem Sacerdotem. Vide Farin. d. q. 64. n. 281.

32 Limita trigesimo primo, in probatione irregularitatis glos. verbo Simul in cap. Nihilominus 3. q. 9. Farin. d. q. 64. n. 284.

33 Limita trigesimo secundo, in probatione declarationis voluntatis. Vide Franc. Marc. p. 1. decis. 462.

34 Limita trigesimo tertio, in probanda habitatione. Vide Gabri. d. tit. de Testibus concl. 2. n. 44. Farin. d. q. 46. n. 293.

35 Limita trigesimo quarto, in probatione animi, & voluntatis alicuius. Vide Mascard. concl. 94. n. 3. Surd. de Alim. tit. 6. q. 11. n. 52. Farin. d. q. 64. n. 290.

36 Limita trigesimo quinto, in probatione societatis. Vide Gabri. d. concl 2. n. 43 Farin. d. q. 64. n. 292. vbi n. 291. idem dicit de probatione litis.

37 Limita trigesimo sexto, in causa dotis. Vide Pereg. cons. 106. nu. 8. in fine lib. 3. Aldouin cons. 53. n. 5.

38 Testes in dubio non præsumũtur singulares, sed contestes. Vide Gabri. d concl. 2. nu. 6. vers. Declara etiam Cacheran. Pedam. decis. 92. n. 28. Mascard. concl. 1215. n. 18. Rot. Auenion. decis. 62. Azeued. ad l. 62. n. 11. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. pag. 338. Farin. d. q. 64. á n. 317. vbi n. 322. dicit quod ad hoc vt testes dicantur contestes, & non singulares omnis interpretatio facienda est.

39 Quando agitur de probando rem in genere, quibus casibus testes singulares probent? Vide Syluan. cons. 36. n. 10. & 11. Anton. Gom. ad l. 45. Tauri num 193. col. 2. in fine, & tom. 3. cap. 12. n. 12. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 9 n. 98. pag. 490. vbi Bellacom. n. 117. cum seqq. pag. 493. Garci. de Nobilit. glos. 2. § 1. nu 35. Gutier. Pract. lib. 3. q. 12. n. 9 cum seqq. Rebuff. de Reprobat. testi. num. 528. Frat. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q 9 art. 4.

40 Limita trigesimo septimo, in foro pœnitentiali. Vide Farin. d. q. 64. n. 299.

41 Limita trigesimò octauo, in probatione repetundarum, vel barattariæ. Vide Ignat. del Villar d. resp. 9. n. 61.

42 Limita trigesimo nono, in probatione adulterij. Mascar. concl. 65. & concl. 1603 num. 37. Farin. in Praxi crimin. q. 136. n. 29.

43 Limita quadragesimo, iunctis adminiculis, tunc enim testes singulares benè probant. Vide Menoch. de Præsumpt. lib. 1 q 86. Farin. d. q. 64. nu. 302. vbi asserit in criminalibus non procedere quoad pœnam ordinariam.

44 Limita quadragesimo primo, si testes singulares sint nobiles, probatæ fidei, & verosimilia deponant. Farin. d. q. 64 n. 304. vbi n. 310. dicit in arbitrio iudicis esse singularibus testibus credere si ita sibi ex aliqua iusta causa visum fuerit, & nu. 314.

cum

eum seqq. quod licet testes singulares non plené probent, faciunt tamen indicium, & præsumptionem, de quo etiam Cacheran. Pedam. decis. 99. nu. 29. & Mascard. concl. 856. num. 24.

Quarta Conclusio.

1 Testis non interrogatus, non tenetur reddere rationem dicti sui. Auth. de Testibus §. Licet, & ibi glos. verbo Causam, vers. Item nota, l. Solam Cod. de Testib. cap. Si testes §. Sola 4. q. 3. cap. Cum causam de testib. Vide Gam. decis. 37. nu. 4. & decis. 178. n. 8. & decis. 205. & decis. 291. n. 3 & 4. Mascard. de Prob. lib. 1. in præfat. q. 5. nu. 120. Farin. in Praxi crimin. p. 2. de opposit. contra dicta testium q. 170. Amat. Roder. in Pract. cap. 7. de forma prob. n. 55.

2 Limita primò, vbi deponit super ijs quæ iuris sunt, & non sensu corporeo, sed iudicio intellectus percipiuntur, quia tunc etiam non interrogatus tenetur reddere causam scientiæ, & rationem dicti sui. Vide Gom. tom. 3. cap. 12. n. 10. vers. Quod idem subintellige Marant. de Ordine Iudic. p. 6. titul. de Testium product. n. 13. Crot. de testib. n. 307. vers. Octauò fallit. Mascard. concl. 1369. n. 2. cum seqq. plures refert Doctores Farin. d. q. 70. num. 6. nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1555.

3 Limita secundò, quando testis deponit super negatiua, quia etiam non interrogatus tenetur reddere rationem dicti sui. Vide Crot. de Testib. num. 310. vers. Et vltra supra dictos casus. Curt. eod. tract. concl. 28. nu. 59 Herculan. de Negatiua n. 322. Mascard. concl. 1369. n. 22. & 23 Farin. d. q. 70. nu. 23. Rebuff. de Reprobat. testium num. 452. Amat. Roder. d. cap. 7. n. 56.

4 Limita tertiò, quando deponũt de consanguinitate, quia tenentur efficacem causam, & probabilem rationem dicti sui reddere. Vide Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. lib. 6. tit. 47. n. 100. pag. 196. Ioseph. Ludou. tom. 3. tit. de Probat. concl. Vni. vers. Infertur 123. Mascard. concl. 69. & concl. 410. num. 22. & concl. 1396. n. 25. Menoch. cons. 321. n. 6. cum seqq. Ranchin. p. 4. concl. 409. Farin. d. q. 70. n. 88.

5 Limita quartò, quando deponunt aliquem non esse culpabilem, quia etiam non interrogati debent causam dicti sui reddere. Vide Crot. de Testib. n. 307. in fine vers. Nono fallit. Farin. d. q. 70. n. 24.

6 Limita quintò, quando agitur de reprobatione instrumenti, nam tunc etiam non interrogati testes tenentur reddere rationem dicti sui. Vide Crot. de Testib. nu. 305. vers. 3. fallit. Menoch. de Arbitr. casu 105. n. 3. & n. 33. Rebuff. de reprobat. testium n. 457. & n. 465 Farin. d. q. 70. num. 38.

7 Limita sextò, quando deponũt super qualitate personarum, veluti super nobilitate, dignitate, grauitate, gradu, & simili, quia tenentur reddere rationem dicti sui, etiam non interrogati. Vide Gom. tom. 3. cap. 12. n. 10. vers. Et idem est. Farin. d. q. 70. n. 45.

8 Limita septimò, quando deponunt super dominio, quia etiam non interrogati, tenentur reddere rationem dicti sui. Vide Cass. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 2. n. 15. cum seqq. fol. 26. Pinel. ad l. 2 Cod. de Rescind. vendit. p. 3. cap. 4. n. 11. Gom. d. nu. 10. vers. Quod idem subintellige. Mascard. concl. 547. & concl.

concl.1369. num.5. & 12. Menoch. consil.626.nu.19.in fine, Farin. d.q. 70. n.46.

9 Limita octauò, quando deponitur super voce, & fama apud maiorem partem pupilli, quia tenentur etiam non interrogati reddere rationem dicti sui. Vide Clar. § fin. q.6. nu.13. & 14. Tiraq. de Nobilit. cap.37. nu.99. cum seqq. Mascard. concl.749.n.11. Menoch. cons. 140. n.41.& cons.191.nu.75. Viui.tom.1. Commun.Opin.lib.4. tit.9. nu.72. vers. Idemque videmus pag. 485. Rebuff.de Reprobat testium n.450.

10 Limita nono, quando deponitur de infamia, quia tenentur testes reddere rationem dicti sui. Vide Farin.in Praxi crim.q.47.n.308.

11 Limita decimó, in testibus deponentibus super notario. Vide Gutier.de Iuram. confirm. p.1. cap.70. nu.6. Rebuff.de Reprobat. testium n.467. Mascard.concl.1105.n.2. Farin.d.q.70.n.52.

12 Limita vndecimò, in probatione æratis, in qua per testem etiam non interrogatum, omninò reddenda est ratio. Vide Mascard. concl. 679. num 5. Farin.d.q 70.n.84. vbi n.171. quod bona ratio si dicat quia vicinus, vel consanguineus.

13 Limita duodecimò, in probatione doli Vide Mascard. concl. 1369. n.28 Farin d.q.70 nu.89. vbi nu.184 quod non est bona ratio si dicar quia vicinus, vel coniunctus.

14 Limita decimo tertiò. in testibus deponentibus super interesse, nam & hi etiam non interrogati, debent dicti sui rationem reddere. Vide Mascar.concl 1369.n.29 Rebuff. de Reprobat. testium nu.449. Surd. de Alim tit.1.q 45. n.43. D.Barbos. in l.2 in princ. p.1 num 52 ff.Soluto matrim. Valasc. cons.107. num.11. Farin.d.quæst.70. num.53.

15 Limita decimo quartò, in testibus deponentibus de furore, qui tenētur reddere rationem dicti sui. Vide Ias.in l.Furiosum n.6. Cod. Qui testam.facere possunt. Bonac.to.2.Cōmun. Opin.lib.9.tit.30.nu 148. vers. Et an probetur pag 550. Bruno.à Sole in locis cōmunib. verb Furor n.2. Mascard. concl.827. & concl. 1371. n.13.& concl.1369 nu.4. & 13. Burg. cons.7.n.3. Valasc.cons.145. nu.17. Farin.d.q.70.n.59.nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p.5. collect. 157 vers.Infertur tertiò.

16 Limita decimo quintò, in testibus deponentibus de sana mente, quia tenentur reddere rationem. Vide Burg.cons.11.n.20.

17 Limita decimo sextò, quando testes deponunt de ebrietate. Vide Mascard.concl.1369.n.17. & concl. 578. nu.3. & 4. Salzed.ad Bernard. cap.77.lit.B.vers.Ex quo fit.

18 Limita decimo septimò, in testibus deponentibus super confinibus, quibus non creditur, nisi rationem reddiderint, etiam non interrogati. Vide Mascard.concl.395. n. 3. & concl.1369.n.24.Farin.d.q.70. num.86.

19 Limita decimo octauò, in probatione adulterij, vbi testis etiam nō interrogatus debet reddere rationē dicti sui. Vide Mascard. concl.65. n.8.& concl.1369.n.48. Farin. d.q. 70.n.60. vbi n.183. quod non est bona ratio, qui vicinus, vel consanguineus.

20 Limita decimo nonò, in probatione turbationis. Vide Farinac. d.q 70 n.74.

21 Limita vigesimò, quando deponitur aliquem fuisse vagabundū, tunc enim reddenda est ratio, quamuis non petatur. Vide Nell.de testib. n.134.

num.134.verſ. Idem ſi vellet, Farin. d.q 70. n.77.

22 Limita vigeſsimò primò, quando agitur de probanda morte alicuius, quia tunc teſtes etiam non interrogati, debent reddere rationem dicti ſui: Vide Farin. d. q.70. num. 82. vbi num. 172. quod bona ratio eſt, ſi dicat, quia vicinus, vel conſanguineus.

23 Limita vigeſsimo ſecundò, in probatione amicitiæ, vel inimicitiæ, in qua teſtis etiam non interrogatus debet rationem aſsignare: Vide Maſcard. concl. 900. num. 8. & concl. 1369. n. 21. Farin. d.q.70. n.61. & q. 43. num 127.

24 Limita vigeſsimo tertiò, quando teſtes deponunt de valore pretio, & æſtimatione rei: Vide Maſcard concl.1369.nu.14. Gam.deciſ. 37. n.4.& deciſ.178.num.8.& deciſ. 205. & deciſ.291.n.3 & 4.Menoch. conſ 114. n 19 Gemin.de Vſuris cōméto 1 §.8.n 169 & cōmento 2.§.5. n.126. Rebuff. de Reprobat.teſtium n 468 Farin. d.q 70.n.62.Stephan. Gratian. Diſcept.Forenſ. cap.228 à nu.24.Valaſc.conſ.43.nu.14. Amat. Roder.in Pract.cap.7.de forma probat nu.56.verſ.Eſtquê inſuper.

25 Limita vigeſsimo quartò, quando teſtis deponit aliquem eſſe iracundum, nam tunc etiam non interrogatus, debet dicti ſui rationem reddere: Vide Farin d q.70 n.69.

26 Limita vigeſsimo quintò, in probatione clericatus, cum teſtis non probet, niſi rationem adijciat, quod ſcili et vidit clericum ordinari: Vide Maſcard concl.1369.n.31 & ſeq. Farin.d.q.70.n.73.

27 Limita vigeſsimo ſextò, quando teſtis deponit ſuper vi illata: Vide Succin. reg. 401. limit. vlt. Farin. d.q 70.n.81.

28 Limita vigeſsimo ſeptimò, in probatione metus: Vide Flamin. de Reſignat.tom.2 lib.13.q.1 n.109.

29 Limita vigeſsimò octauò, in probatione conſuetudinis: Vide Roland.conſ 2 n 123. Maſcard. concl. 424. nu. 66. Rebuff. de Reprobat. teſtium n.453. Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ.62.n.36.

30 Limita vigeſsimo nonò, in teſtibus prodigalitatem probantibus, quia debent deponere de actibus prodigalitatem inferentibus: Vide Maſcard.concl.1234.n 12.

31 Limita trigeſsimo, in probatione hæreſis, in qua teſtis, etiam non interrogatus, debet reddere rationem dicti ſui: Vide Maſcard concl. 855 n.12.& 13. Farin d q 70.n.90.

32 Limita trigeſsimò primò in criminalibus, in quibus teſtis debet, nō interrogatus, reddere rationem dicti ſui: Vide Fichar. & Viui.to.1.Cōm. Opin. lib.4 tit.9 n.145.& 146. pag. 495 Hippol. in Pract. crim. §.Diligenter n.31. Iaſ.in l.Cum hi §.Vult. igitur n.3. ff de tranſact.& in repet. l.Admonēdi n.186. Clar.lib.5.§.fin. q.53.nu.22. Maſcard. de Probat. in proœm.q 5.n.120.& concl.459.n 5. & cōcl.1369 n.47 Rebuff. de Repr. teſtium n. 462. Farin.d.q.70.n.14.

33 Nota quod in prædictis caſibus, in quibus teſtis debet reddere rationem dicti ſui, ſi non, reddat, non ſolùm non probat, ſed nec etiā facit præſumptionem, aut indicium. Vide Cott.in Memorat. verbo Teſtis pag 865. Maſcard. concl 1369. num.54. Farin.d.q 70.n.8. Et paria ſunt non aſsignare, & minus ſufficientem aſsignare. Rebuff. de Reprobat.teſtium nu.435. Menoch.de Arbitrar.q.25. Et teſtes aſsignantes meliorem rationem præferuntur, Rebuff.d.tract.n.120.

Quinta Conclusio.

1 Testis de credulitate non probat glos. in l. 2. §. pen. verbo Meminerint ff. de aqua pluuia arc. & in l. Testium verbo Præsto Cod. de Testib. & in cap. Quoties verbo Credere eod. titul. Vide Anton. Gom. tom. 3. Vari. cap. 2. in fine principij vers. Item adde. Tiraq. de Retract. lig. §. 2. glos. 2. nu. 10. Ozosc. Pedam. decis. 122. n. 1. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 9. de Prob. n. 69. pag. 483. Mascard. de Probat. concl. 458. n. 1. cum seqq. & concl. 1363. Morl. in emporio iuris, p. 1. titul. 11. in prælud. n. 49. Soar. de Paz in Praxi tom. 1 p. 1. temp. 8 n. 78. Cardos. in Praxi iudicum verbo Testis n. 84. Fr. Paulin. Berti Lucens. in praxi crimin. Regul tit. 11. cap. 11 nu. 73. cum seqq. Farin. in Praxi crimin. p. 2. tit. de oppofit. contra dicta testium q 68. nouissimé Mendez à Castro in Praxi Lusit. lib. 3. cap. 15. n. 8. Amat Roder. in Practica cap. 7. nu. 59. Testis de credulitate non solùm non probat, sed etiam, nèc præsumptionem facit, quamuis dicat, se pro certo credere. nisi causam, & originem suæ credulitatis adducat. Vide Mascar. concl. 458. nu. 9. & concl. 1363. nu. 3. in fine vers. Et quod testes faciunt tamen fidem ex Steph. Gratian. Discepr. Forens. cap. 150. n 30. Farin. d. q. 68. n. 66. & nu. 64. quod consuetudine induci non potest, vt testibus de credulitate plene credatur, de quo Mascard. concl. 458. n. 10. & concl. 1363. n. 4. vers. Et quod consuetudo.

2 Limita primò, in causis, in quibus probant testes de auditu, probant etiam testes de credulitate. Vide Mascard. concl. 1363. nu. 19. Farin. d. q. 68. n 100.

3 Limita secundò, ad rei innocentiam probandam: Vide Crot. de Testib. n. 81 & n. 315. vers. Secundo fallit Campeg. eod. tract. reg. 209. limit. 9. Herculan. de Negariua n. 309. & nu. 314. vers Hæc autem. Mascar. concl. 490. n. 4. & 5. & concl. 491. à n. 10. & concl. 904. n. 9 & concl. 1363. nu. 13. Farin. d. q. 68. n. 77.

4 Limita tertio, in probatione ætatis: Vide Menoch. de Arbitr. casu 116 n 1. cum seqq. Surd. cons. 77. n. 6. Farin. d. q 68. n. 94.

5 Limita quartò, in probatione filiationis: Vide Mascard. concl. 798. n. 21. Farin. d. q. 68. n. 88.

6 Limita quintò, in probatione valoris, vel æstimationis, ad quam testes de credulitate admittuntur: Vide Mascar. concl. 656. n. 33. & concl. 1363. nu. 11. & seq. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 3. cap. fin. n. 42. Gemin. de Vsuris comment. 2. §. 5. n. 126. Farin. d. q. 68. n. 98.

7 Limita sextò in antiquis: Vide Mascard. concl. 104 nu. 15. & concl. 1363. nu. 20. & 21. Cald. Pereira de Empt. cap. 21. nu. 15. Farin. d. q. 68. n. 85. vbi nu. 86. quod multo magis probant testes de credulitate in factis notorijs antiquis.

8 Limita septimò, in his, quæ consistunt in periria artis, prout sicut medici, obstetrices, & similes, quorum relatio, & testificatio de credulitate admittitur: Vide Mascard. concl. 1363. n. 14. Farin. d. q. 68. n. 95. & q 127. nu. 109. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 151. n. 30.

9 Limita octauò, in his, quæ directo probari non possunt: Vide Bursat. cons. 87. n. 50. lib. 1. Farin. d. q. 68. num 81.

10 Limita nonò, in his quæ sunt difficilis probationis: Vide Crot. de Testib. n. 315. limit. 4. Campeg eod. tract.

tract. reg. 109. limit. 10. Farin. d. q. 68. n. 84.

11 Limita decimo, quando testis redderet sufficientem rationem suæ credulitatis: Vide Crot. de Testib. n. 315. limit. 1. Mascard. concl. 458. nu. 11. & concl 1363. á nu. 7. & concl. 1369. n. 45. Farin. d. q. 68. n. 74.

12 Limita vndecimo, contra producentem: Vide Mascard. concl. 1363. n. 18. Farin. d. q. 68. n. 75.

13 Limita duodecimo in probando adulterio, & copula carnali vt per Farin. in Praxi crimin. p. 5. q. 136. num. 32. vbi n. 34. id intelligit si eorum credulitatem fundent in aliquo actu venereo, & propinquo.

Sexta Conclusio.

1 Domestici à testificando repelluntur, attento iure communi per text. in l. Etiam Cod. de Testib. l. Testes eos ff. eod. canonizata in cap. Si testes §. Testes 4. q. 3. cap. In literis de testib. cap. Super prudentia 14. q. 2. Vide Donat. à Fin. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 10. num. 112. pag 523. Rebuff. de Reprobat. testiũ n. 184. cum seqq. & n 215. Mascard. de Probat concl. 533. & concl. 758. & concl. 1357. nu. 46. & 51. & concl. 1358. n. 46. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. num 41, Farin. nouissima Rotæ decis. 238. n. 6. Viui. decis. 349. Farin. in Praxi crimin p. 2. de opposit. contra dicta testium q. 55. Valasc. consi. 45. Cald Pereira quæst. forens. cons. 24. nu. 23. plures refert Cened. ad Decretal. collect. 35. nu. 2. Alexand. Trentasinq. lib. 2. Vari. titul. de Testib. resol. 1. Amat. Roder. in Pract. cap. 7. num. 49. vbi num. 50. limitat quando causa talis est quæ non potest probari, nisi per domesticos.

2 Limita primò, in casibus difficilis probationis. Vide Thoming. Lyps. decis. 41. Mascard. concl. 124. n. 48. & concl. 533. nu. 15. Farin. d. q. 55. n. 35. Trentasinq. d. resol. 1. n. 9.

3 Limita secundò, in domestico vtriusque partis: Vide Gabr. lib. 1. de Testib. concl. 10. num. 66. Mascard. concl. 533. n. 36 Farin. d. q. 55. n. 92.

4 Limita tertiò, in domesticis magnæ auctoritatis, & vitæ honestioris: Vide Gabri. d. concl 10. n. 10. Mascard. concl. 26. n. 5. vers Et illud & concl. 533. n. 28. & concl. 1398. n. 7. & 8. Farin. d q. 55. n. 82. Trentasinq. d. resolut. 1. n. 22.

5 Limita quartò, fauore Ecclesiæ in ciuilibus ex cap. 1. 14. q. 2. Vide Masc. cõcl. 533. n. 35 Far. d. q. 55. n. 91.

6 Limita quintò, in testibus instrumentarijs: Vide Mascard. concl. 533. n. 29. & 30. Farin. d. q. 55. nu. 83. & 84. & nu. 85. resoluit idem in testamentarijs: Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. n. 17.

7 Limita sextò, in factis antiquis: Vide Gabr. d concl. 10. n. 63. Cãpeg. de Testibus. reg. 11. limit. 9. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. n. 18.

8 Limita septimò, in probatione furoris, quia admittuntur domestici, & familiares ipsius furiosi ad probandum furorem. Farin. d. quæst. 95. num. 116.

9 Limita octauò, quando testes domestici producuntur ad defensionem rei inquisiti, & ad illius innocentiam: Vide Anton. Gom. tom. 3. cap. 12. n. 9. lit. D. Gabri. d. concl. 10. n. 42. vers. Contrarium. Mascar. concl. 26. n. 6. & concl. 533. nnm. 26. Farin d. q. 55 á n. 70. Trentasinq. d. resolut. 1 n 8.

10 Limita nonò, in domestico iam expulso. Vide Tiraq. in tract. Cessante causa p. 1. n. 101. Gabri. d concl. 10. n. 9.

n.9.& 10. Mascard.concl.533.nu.11. & concl.26. nu.5. vers.4. Menoch. cons.31.n.29.& cons.199.n.48. Rebuff.de Reprobat.testium n.191. & nu.215.vers.4. Surd.decis.219. nu.4. Mor.d.tit.11.in prælud.n 41. in fine, Farin.d.q.55.n.32.vbi.nu.33. limitat in eo,qui per fraudem exijsset è domo domini.

11 Limita decimò,in crimine hæresis. Vide Peña ad director. Inquisit. p.3. schol. 125. Mascard. concl. 858. n.22. Farin.d.q.55.n.94.

12 Limita vndecimò, in domino testificante pro suo domestico subdito, vel familiari. Vide Campeg. de Testib.reg.11.limit.3. Farin. d.q. 50. num.99.

13 Limita duodecimò,in domestico testificante contra producẽtem. Vide Campeg. d.reg.11.limit.5. Farin. d.q.55.n.97.& seq.

14 Limita decimo tertiò, in probatione consangninitatis, ex text. in cap.1.35.q 6. Vide Farin. d.q.55. num.108.

15 Limita decimo quartò,in probatione ætatis, ad quam domestici admittuntur. Vide Gabri. d. concl. 10. n.67. Mascard.concl.668.nu.19. Farin.d q.55.n.113.Trentas.d.resol.1. n.25.vbi nu.24. etiam in probatione matrimonialis coniunctionis.

16 Limita decimo quintò, parte non opponente. Vide Campeg. d. reg. 11. limit. 13. 21. & 24. Gabr. d. concl.10.n.51.in princip.Farin. d.q. 55. n.104.

17 Limita decimo sextò, in domesticis domesticorum. Vide Mascard. concl.747.nu.4.& concl.533. n.10. Farin.d.q.55.num.29. & seqq. Trentasinq.d.resolut.1.n.15.

18 Limita decimo septimò,in domesticis, & familiaribus Episcopi, seu alicuius magni domini.Vide Mascard. concl.757.nu.2. Farin.d.q.55. n.127.

19 Limita decimo octauò,in famulo non habente salarium.Vide Mascard.concl.758.nu.7. Farin. d.q.55. n.138.vbi nu.139. dicit limitationem non procedere quando famulus etiã quod non haberet salarium,haberet tamen expẽsas,Trentasinq.d.resol.1. n.28.

Septima Conclusio.

1 Maior omni exceptione testis ille reputatur in iure,qui nulla legitima exceptione repelli potest. Vide glos. verbo Idoneos in §. Item verborum Instit. de inutil. stipulat. glos.verbo Maioris in cap.1.de Consanguinit. Mascard. de Probat. in præfat.q.6.n.69.& seq.& concl.855. n.10.& concl.1019.n.5.& cõcl.1306. nu.6. Farin. in Praxi crimin.p.2.de opposit. contra personas testitiũ q. 62. n.1.cum seqq. Stephan.Gratian. Discept. Forens. tom.3. cap.537. num.14.

2 *Accusator* non potest esse testis contra accusatũ cap.Forus §.In omni de verbor.signif.cap.Accusatores 3.q.5.Vide Hect Aemil. in tract de Testibus p.1.verbo Accusator.Mascard. concl.26. & concl.1357. n.41. Farin.q.60.n.64.cum seqq. vbi nu. 70. limitat in causa hæresis,& n.72. in causa matrimonij.

3 *Aduocatus* in causa,in qua est aduocatus propter præsumptam affectionem,testimonium ferre non potest.Vide cap.Si testes omnes § Testes quos accusator 4.q.3.l.fin. ff.de Testib. Nell.de Testib.n.31. Cãpeg. eod.tract.reg.58.à princip. Soar.recept.sent.lit.A.nu.96. & T.nu.193. Anton.Fab.in suo Codice sub tit.de Testib.diffin.19. Vincẽt.de Franch. decis.222.Putc.p.3.decis.56.Rebuff.

de re-

de reprobat. testium n.33. cum seqq. Hect. Æmil. in tract. de Testib. p.1. verbo Aduocatus. Perez l.2. tit.19. lib.2. Ordin. pag 403. Mascar. concl. 66. n.1.& 2.& concl.1357. n.3. Gutier. cons.24. nu.8.& 9. Surd. decis. 219. & decis.190. Mench. quæst. frequent. cap.33. nu.4. Bobadill. in sua Politica lib.5. cap.2. n.55. Annæ. Robert. rerum iudicat. lib.2. cap.19. p.1. Anton. Scapp. de iure non scripto lib.5. cap.112. n 13. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit.65. de Aduocatis à nu.74. Hieron. Treutler. disput. select. p.1. disp.8. thesi.2. D. Garc. Mastrillo Siciliæ decis.151. n.39. Farin. d. q 60. n.155. cum seqq. & nu. 156. etiam finita aduocatione, & patrocinio, & n.161. nec in causa appellationis. Limita non procedere vbicunquè conuenerit de salario, non tamen patrocinari cæperit, Vincēt. de Franch. Neap. decis.222. nu.10. Surd. decis.219. nu.6. Cardin. Pute. decis 56. in fine lib. 3. nouissimè Camill Borrell. d. tit.65. nu.77. Limita secundò, si is, qui fuit vnius causæ aduocatus, à patre contra quam patrocinatus est, in testem producatur Vincent. de Franch. d. decis.222. Annæ. Robert. d. lib.2 cap.19. Card. Pute. d. decis.56. lib.3. Mastrillo Siciliæ decis.151. n.40.

4 *Adulteri* à testimonio reppelluntur cap. Constituimus, & cap. Similiter 3. q.5. l.3. § Lege Iulia ff. de Testib. Rebuff. d. tract. nu.32 vbi tenet hoc intelligendū, quando essent cōdemnati, alioquin maior pars hominū à testimonio repelleretur. Farin. in Praxi crim. q 56. n.289. cum seqq.

5 *Arbiter* repellitur à testimonio in pertinentibus ad causam, de qua cognouit cap. Statutum 2. q.6. Vide Hect. Æmil in tract. de Testibus verbo Arbiter. Mascard. concl.124. n.2. & 10. Rebuff. d. tract. nu.44. quære alia infra verbo Iudex n.

6 *Amicus* non potest esse testis in causa amici, quādo amicitia talis est, quod inter eos est vnum velle, & vnum nole. Vide Vezin. tom.1. Cōmun. Opin. lib.4. tit.10. nu.234. pag. 537. Mascar. concl.86. & concl.1357. n.38. Rebuff. de priuil. schol. priuil. 170. & de reprobat. testium à n.39. Seraphin. de priuil. Iuram. priuil.33. n.48. Surd. de Alim. tit.6. q.21. n.6. & 7. Stephan. Grat. Discept. Foren. cap.200. à n.1. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q.23. art.6. concl.5. Amat. Roder. in Practi. cap.7. de forma Probat. nu.53. plures refert Cened. ad Decretal. collect.35. num.4. Amicitia enim vera similis est consanguinitati ex Perez tit.4. lib.5. Ordin. pag.160 & lib.8. pag.324. Menoch. lib.4. de Pręsumpt. q.89. n.70. Surd. de Alim. tit.6. q.21. n.4. Azeue. ad l.34. n.3. tit.6. lib.3. nouæ Recop. pag.274. Morl. in emporio iuris p.1. tit.2. in prælud. nu.201. P. Sanch. de Matrim. lib.6. disp.26. n.2. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuen. tom 2. lib.13. tit.20 à n.2. cum seqq. Stephan. Gratian. d. cap 200. nu.4. D. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l.63. n.34.

7 *Amasius* pro amasia deponere nō potest, Rebuff d. tract. de Reprobat. testium n.42. Farin q. 54. n.217.

8 *Ancilla* non potest esse testis pro domino suo. Vide Mascard. cōcl. 90. n.4. Hect. Æmil. de Testib. p.1 verbo Ancilla Farin. q.55 n.161. vbi n.162. limitat parte non opponente, & 163 ad testificādum in his, quæ domi fiunt, & n.164. in ancilla, quæ iam desijt esse ancilla.

9 *Apostata* testimonium reprobatur, text. in cap. Non potest 2. q.2. & in cap. Alieni erroris cum seqq. 3. q.4.

3.q.4. Vide Hect. Æmil. verbo Testis apostata n.1. Rebuff.d.tract. nu. 43. Farin.q.56.n.445.

10 *Assessor* repellitur á testimonio. Vide Mascard.concl.145. num.1. & concl.1357.nu.37. Monticel. in suo repert.testium verbo Assessor fol.13. Hect. Æmil.p.1. verbo Assessor fol. 230. Rebuff.d.tract.num.50. Farin. q.60.n.116.

11 *Bannitus* testis esse non potest. Vide Mascard.concl.1356.num.38. Hect Æmil.p.1.verbo Bannitus fol. mihi 323.Rebuff.d.tract. nu.54. Farin. q 56.à n.328.

12 *Blasphemus* à testimonio repellitur. Vide Mascard.concl.1336.nu. 39. Hect. Æmil. p.1. verbo Testis blasphemator fol. 339. Rebuff. d. tract.n 55.Farin.q.56. nu.414. cum seqq.Stephan.Gratian.Discept.Forens.cap.93.à n.16.

13 *Calumniator* de calumnia condemnatus repelli debet à testimonio. Vide Menoch. de Arbitr. casu 322. n.4. Mascard.concl.1356.n.47. Farin q 56.nu.459. Rebuff. d.tract. num.61.

14 *Canonicus* probat in fauorem sui capituli,cap.Super prudentia 14. q.2. cap Cum R.Canonicus de officio deleg. Hector. Æmil verbo Testis Abbas n 13. Mascard.concl.261. n.6.& 9. Rebuff.d.tract.nu.59. Farin.q.60.n.460.

15 *Carceratus* de crimine quod per sententiam infamaret,testimonium non potest ferre cap. Si testes omnes §.Lege Iulia,& ibi glos.verbo In vinculis 4.q.2.l.3. §.Iulia ff.de Testib. Mascard. concl.268. & concl. 1356. n.34. Rebuff.d.tract.n.62.Farin. q 56.n.180.

16 *Cæcus* á natiuitate à testimonio repellitur. Vide Mascar.concl.278. n.7. & concl.1358.nu.21. Rebuff d. tract.n.63. Farin.q.61.à num.20.vbi nu.24. limitat in his, quæ non visu percipiuntur,sed auditu,si voces notas habuerit,& n.32. quando deponit de his,quæ ante cæcitatem vidit.

17 *Cedens* pro cessionario testis esse non potest. Vide Nell. de Testib.n.34 Capeg.reg.62.in princip. Menoch.de Arbitr. casu 473. Mascard.concl.1358.à n.18.Farin.q.6.à n.335. Rebuff.d.tract.n.64. Cald.de Empt.cap.24.n.54.Alexand.Trentasinq. Vari.lib.2.de Testib.resolut. 3. num.4.

18 *Clericus* in causa criminali contra laicum,coram iudice seculari, à testimonio repellitur, ne sit irregularis cap.Testimonium 11.q.1. Mascard.concl 1359.n.61. & concl.306. nu.6. Farin.q 61 à nu.57. Rebuff.d. tract.n.66. Don.á Fin tom.1. Commun.Opinion.lib.4.tit.10.n.120.vbi Mich.Grass.nu.125 pag.523. Fr.Ludou.Miranda de Ordine Iudic.q.23. art 6 concl.6.

19 *Clientulus* non potest esse testis pro suo aduocato. Vide Campeg.de Testib.reg.19. Mascard. concl.307. á n.1. Farin.q.60 n.165.

20 *Colonus* non admittitur ad testificandum pro domino suo. Vide glos.in cap.In literis verbo De familia de testib. Gabri. titul.de Testib. concl.10.n.58.& 60.Mascard.concl. 320. & concl.535.num.5. Rebuff.d. tract. n.90. Viui.tom.1. Communiũ Opinion.lib 4.tit 10.n.132.pag.525. Mench.frequent.cap.33.n.11.Farin. q.55.à n.213. Stephan. Gratian.Discept.Forens.cap.293.n.4.cum seqq. Item nec admittitur colonus adscriptitius, vel alij, quibus imperari potest ex Mascard.concl.320. nu.2. & concl.1358. num.8. Farin d q.55. n.214. Non repelluntur tamen alij partiarij,quando non disputatur de

por.

portione fructuum ad colonos pertinente, iuxta resoluta per Gabri. d. concl. 10. n. 58. in fine. Valasc. de Iure emphyt. q. 30. n. 15. col. 3. Stepha. Gratian. d. cap. 293. nu. 5. Mascard. concl. 320. n. 3. Alexand. Trentasin. Vari. lib. 2. tit. de Testibus resolut. 1. n. 31. Nec etiam colonus rei exiguę ex Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exig. vers. 88. Mascar. concl. 320. num. 3.

21 *Confessus* qui non est peccata sua, nec recipit Corpus Domini in Quadragesima, non est idoneus testis. Vide Menoch. cons. 199. nu. 50. Mascard. concl. 1356. n. 27.

22 *Concubina* in causa amsij, testis esse nō potest. Vide Rebuff. d. tract. n. 92. Hortens. Caualcan. in Pract. de Testibus p. 4. nu 61. Farin. q. 54. num. 216.

23 *Concubinarius* manifestus, á testimonio repellitur. Vide Rebuff. d. tract. n 93. Farin. q. 56. à n. 284. & p. 4. decis 125. & decis. 40 n. 2.

24 *Compater* pro compatre, testimonium ferre non prohibetur. attamen admissus non est testis integræ fidei, & omni exceptione maior. Vide Taraq. in l. Si vnquam verbo Susceperit liberos nu. 38. Menoch. de Arbitr. casu 100. nu. 1. & 2. Soar. recept. sent. lit. T. num. 114 Mascard. concl. 310. nu. 3. & 4. & concl 332. à n 1 & concl. 1357. nu. 50. Cardos. in Praxi iudicum verbo Testis nu. 24. Farin. q. 54 à nu. 198. Stephan Grat. Discept Forens. cap 100. à num. 19. Rebuff d. tract nu 95. plures refert Cened ad Decretum collect. 38. n. 1.

25 *Consortes* in eádem causa testimonium ferre prohibentur. Vide Hect. Aemil. verbo Adhærentes fol. 42. Farin q. 60. n. 49.

26 *Concordari* debent testes quantum fieri potest, Rebuff. d. tract. n. 98. Farin. q. 65. à n. 92. ad effectū euitandi falsum, & eius pœnam non tamen probandi Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3 cap. 525. nu. 10. Contrarius testis ille dicitur, qui deponit duo, quæ simul esse non possunt. Farin. q. 66. n. 5. Testis sibi ipsi contrarius nihil probat, tunc enim hi testes inuicem se eludunt, nec reducuntur ad concordian. Vide Bonacos. Commun. crimin. p. 2. verbo Testis vnus fol. 79. verso, & verbo Testib. fol. 81. Surd. decis 326. n. 96. & cons. 530. n 4. Mench. quęst. frequent. cap. 30. n. 16. & cap. 33. n. 25. Farin. q. 66. n. 15. & p. 4. cons. 39. n. 9. cum seqq. Mascard. concl. 1361. n. 2. & 3. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 23. à nu. 1. Savr in Claui Regia lib. 12. cap. 21. n. 12. Si tamen testes contradicant dicto, & confessioni partis, nihil probant, sed statur assertioni ipsius partis, quando tendit in eius præiudicium. Vide Mich Graff. tom. 1. Commun Opinion. lib. 4. tit. 9. n 115. pag 492. & Vezin. eod. lib. 4. tit. 10. n. 377 pag. 558. in fine Syluan. cons. 91. n. 25. Mascard. concl. 1361. n. 3 Rebuff d. tract. num. 112. 412. & 443. Surd. decis. 326. n 97. Farin. q. 65. à num. 101. Amat. Roderic. in Practica de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 7. num. 72.

27 *Creditor* est idoneus testis in causa debitoris Vide Ias. in l 1 nu. 2. Cod. Ne fiscus, vel Resp. & in l. Stipulatio ista §. Si stipuler nu 8. ff. de Verbor. Mench. quæst. frequent. cap 33. nu. 10. Mascard. concl. 1357. n 13. Farin q 60. n. 316.

28 *Criminosus* condemnatus de iure ciuili à testimonio repelitur l. 3. §. Lege Iulia, & l. Quæsitum ff de Testib. Rebuff. d. tract. n. 175. Farin. q 56 n. 126.

29 *Curator* in causa sui pupilli, testis esse non potest. Vide Mascard. concl. 1357. num. 30. Farin. q. 60. à num. 272.

30 *Decocti* à testimonio repelluntur, tanquàm infames. Vide Mascard. concl. 758. nu. 1. & 2. Farin. q. 56. nu. 446. vbi nu. 447. asserit hoc procedere in causis criminalibus, secùs in ciuilibus.

31 *Debitor* pro suo creditore testimonium ferre non potest. Vide Mench. frequent. cap. 33. n. 9. Farin. q. 60. n. 321. Rebuff. d. tract. nu 177. vbi hoc dicit verum, quando ita esset obnoxius debitor, quod non posset commodè soluere, & timeret creditorem potentem.

32 *Degradatus* à testimonio repellitur, quia est infamis cap Degradatio de pœnis in 6. Rebuff. d. tract. num. 180.

33 *Discipulus* in causa magistri testis esse non potest, quando sub eius ferula est. Vide Rebuff. d. tract. n. 181. & seq.

34 *Domesticus* repellitur à testimonio, l. Etiam Cod. de Testib. l. pen. ff. eod. cap. fin. §. Item idonei 4 q. 3. cap. Super prudentia 14. q. 2. Vide Nep. de Monte Alban. de Testib. in princip. nu. 1. 4. & 5. Menoch cons. 199. n 39. Mench. frequent. cap. 33. nu. 15 Mascard. concl. 533. & concl. 1317. nu. 10. & concl. 1357. num. 46. Rebuff. d. tract. à nu. 184. Stephan. Gratian, Discept. Forens. cap. 374. num 6. cum seqq Cald. Pereira de Empt. cap. 34. n. 32. vbi de teste domestico legali, latè Farin. q. 54. à n. 1.

35 *Donans* pro donatario testis esse non potest. Vide Tiraq. in præfat. Retract. lig. n. 26. & glos. 14. n. 46. & 53. Menoch. de Arbitr. casu 473. n. 5. Mascard. concl. 1358. n. 14. Viui tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 10. nu. 275. pag. 544. Rebuff. d. tract. n 199. Farin. q. 60. nu. 362. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. de Testib. resolut. 3. num. 5.

36 *Ebrius* non potest esse testis. Vide Don. à Fin. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. titul. 10. nu. 154. pag. 530. Mascard. concl. 1358. n. 9. Amat. Roder. in Pract. cap. 9. nu. 37. Rebuff. d. tract. n. 201. Farin. q. 56. à nu. 434. & nu. 438. dicit procedere in penitus ebrio, vt non intelligat quid agat, seu dicat, modica enim ebrietas à testificando testem non repellit, Mascard. concl. 579. à n. 8.

37 *Emphyteuta* pro domino suo testificari non potest, quando agitur de re emphyteutica, quia tractatur tunc in consequentiam etiam de interesse ipsius emphyteutæ, secùs tamen quando lis non versatur super re emphyteutica. Vide Mascar. concl. 1358. à num. 11. Farin. d. q. 55. num. 223.

38 *Excommunicatus* repellitur à testimonio cap. Veniens el 2. in fine de Testib. cap. Excommunicamus in 1. §. Credentes d. hæret. cap. Decernimus de sentent. excommun. Vide Gabri. tit. de Testib. concl. 19. n. 1. Mascar concl. 705. n. 1. & concl. 1356. nu. 26. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 10 n. 153. Amat. Rod. in Pract. cap. 9. n. 40. Rebuff. d. tract. n. 202. latè Farin. q. 56. à n. 240. cum seqq vbi n. 263. asserit procedere in excommunicato maiori excommunicatione, & nu. 268. limitat in instrumentis, & testamentis, & n. 273. limitat etiam in crimine hæresis.

39 *Executor* testamenti non potest esse testis in negotiis per ipsum exequendis. Vide Mascard. concl. 710. Farin q. 60 n 282.

40 *Familiares* alicuius non admittitur pro eo ad testificandum cap. In literis

literis de testib. Vide Grabri. tit. de Testib. concl. 10. num. 1. Mascard. concl. 757. num. 1. & concl. 1357. n. 51. Rebuff. d. tract. n. 214. Farin. q. 55. à n. 117.

41 *Famulus* pro domino non admittitur ad testificandum. Vide Gom. tom 3. cap. 12. n. 15. vers. Repellitur famulus. Mascard. concl. 758. à n. 1. Rebuff. d. tract. n. 215 Farin. q. 55. à n. 135. vbi nu. 138. limitat in famulo non habente salarium, aut expensas; & nu. 145. Si tempore quo producitur in testem non erat famulus producentis.

42 *Fideicommissarius* vniuersalis nō potest esse testis pro testamento, vel in quo iubentur bona eidem restitui. Vide Rebuff. d. tract. nu. 216. Crass. § Testamentum q. 57. nu. 15. Mascard. concl. 1357. nu. 5. Farin. q. 60. n. 303.

43 *Fideiussor* in causa, in qua fideiussit, testis esse non potest contra creditorem debitoris, pro quo fideiussit: Vide Nouell. de Testib. reg. 216. nu 17. Campeg. reg. 73 in princip. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 8. tit. 25. n. 34. pag. 375. Mascar. concl. 784. Cardos. in Praxi iudicum verbo Fideiussor nu. 34. Farin. q 60. à n. 368. vbi nu. 376. asserit procedere etiasi debitor fuerit soluendo, quando fideiussor renuntiauit beneficio excussionis, de quo etiam Rebuff. d. tract. n. 217 Fideiussor tamen potest esse testis pro confideiussore. Vide Viui. d. tit 25. num. 35 Mench. frequenr. cap. 33 n 23.

44 *Furiosus* à testimonio repellitur. Vide Mascard. concl. 828. à n. 1. & concl. 1358. n. 23. Tiraq. de pœnis temp. causa 3 à n. 2. Rebuff. d. tract. num. 222. Farin. q. 61. à num. 1. vbi num. 13. limita quando furiosus tempore sanæ mentis deponit de his, quæ vidit tempore furoris.

45 *Fur* à testimonio reprobatur, cap. Ex parte A. de testib. Vide Rebuff. d. tract. n. 219. Farin. q. 56. n. 127.

46 *Fustigatus* à testimonio repellitur, quia infamis est l. Fustibus Cod. Ex quibus causis infamia irrog. Vide Mascard. concl. 1356. n. 38. Farin. q. 56. nu. 456. Rebuff. d. tract. num 224.

47 *Hæreticus* non potest esse testis. Vide Farin. q 56. nu. 206. Menoch. cons. 149. num. 28. Rebuff. d. tract. num 226.

48 *Histriones* à testimonijs repelluntur. Vide Mascard concl. 1356. n. 46. Farin q. 56. nu. 439. Rebuff. d. tract. n. 225.

49 *Homicida* à testimonio reprobatur. Vide Mascard. concl. 464. n. 1. & concl. 1356. n. 43 & 48. Farin. q. 56. n. 127. Rebuff d. tract. n. 228.

50 *Impossibilia* deponentibus non creditur. Vide Mascard. concl. 745. n. 17. Farin. q 65 nu. 148. Et testi testificanti non verosimilia standum non est. Vide Syluan. cons. 68. n. 1. & cons. 91 nu. 21. Hippol. cons. 20. n. 6. & cons. 31. n. 21. & 22. & cons. 32. à n. 38. & cons. 49. à n. 32. & cons. 74. à n. 16. & cons 101. à nu. 23. & cons. 109. à n. 20. Menoch. de Arbitr. casu 474. n. 59. & cons. 1. n. 417. cum seq. Mascard. concl. 350. nu. 19. & concl. 745. n. 14. & concl. 1311. num. 46. & concl. 1358. & concl. 1364. & concl. 1402. n. 8. P. Martin. Delri. Disquis. magic. lib. 5. q. 16. pag. 454.

51 *Impubes* à testimonio repellitur. l. 3. § Lege Iulia ff. de Testib. Mascard. concl. 1246 nu. 1. Farin. q. 58. à nu. 1. Amat. Roder. in Pract. cap. 7. n. 45. & cap. 9. n. 29.

52 *Iudex* non potest ferre testimonium in causa coram eo pendente. Vide Felin. in cap. Cum dilecti n. 1.

de

de Accusat. Mascard. concl. 950. n. 1. & 2. Menoch. de Arbitr. q. 73. Rebuff. d. tract. n. 267. cum seqq. Farin. q. 60. n. 89. cum seqq. Cald. Pereira Quæst. Forens. q. 9. n. 15. Et non potest esse testis in causa, in qua fuit iudex: Vide Tiraq. cessante causa in princ. n. 248. Curi. Philip. p. 1. §. 17. n. 11. Menoch. de Arbitr. q. 73. Mascard. concl. 950. nu. 7. cum seqq. & concl. 1357. n. 37. Farin. q. 60. n 92. Nec iudex in causa, in qua fuit testis, si testificetur de eo quod scit, secùs si dicat nihil scire de interrogatis, & deductis in articulis: Vide Matant. de Ordine Iudic. p. 6. tit. de Appellat. nu. 54. & probatur ex Ordin. supra hoc lib. tit. 21. §. 13.

53 *Iudæus* testis esse non potest, l. Quoniam Cod. de hæret. l. Non potest l. Pagani 2. q. 7. glos. verbo Præsumant in cap. Iudæi de testib. Matquat. de Iudæis p. 2. cap. 5. à num. 9. Mascard. concl. 944. & concl. 857. n. 11. Farin. q. 56. à n. 205.

54 *Inimicus* à testimonio repellitur l. 3. ff. de Testib. Auth. Si testis productus, & l. Si quis testibus Cod. eod. cap. Repellantur cap. Meminimus, cap. Cum oporteat de Accusat. Vide Anton. Gom. tom. 3 cap. 2. num. 14. Clar. §. fin. q. 24. vers. Item quæro in princip. Menoch. de Arbitr. casu 110. num. 1. Mascard. concl. 899. num. 1. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 10. num. 137. pag. 527. Surd. cons. 371. nu. 15. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. num 42. Cardos. in Praxi Iudicum verbo Inimicitia n 5. & verbo Testis n. 14. Rebuff. d. tract. n. 238. Fr. Paulin Berti. Lucens. in Praxi crimin. Regul. tit. 11. cap. 11. n 4. Farin. q. 53. à n. 1. quære alia hoc lib. tit. 56. §. 7.

55 *Instructus* à parte non probat: Vide Mascard. concl. 1558. num. 3. & 4. Farin. quæst. 67. à num. 283.

56 *Interesse* habens testis in causa repellitur à testimonio: Vide Masc. concl. 1357. num. 1. & 2. Menoch. de Arbitrat. casu 235. n. 23. & cons. 98. n. 14. Rot. Genuens decis. 3. nu. 15. & decis. 121. nu. 5. Ozasc. Pedam. decis. 79. n. 40. Rebuff. d. tract. num. 422. Farin. q. 46. n. 48. & q. 60. à princip. Surd. decis. 236. nu. 2. Stepan. Grat. Discept. Forens. cap. 144. nu. 4. cum seqq. Limita quando testis habens interesse in causa, expresse protestatur quod ex sua depositione nullum intendit commodum reportare. Vide Menoch. de Arbitrar. casu 235. post n. 25. Herculan. de Negatiua n. 215. Mascard. concl. 1417. nu. 15. & concl. 1357. nu. 57. Gemin. de Vsuris commento 4. in præfat. n. 26. Azeued. ad l. 6. n. 19 tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. pag. 340. Rebuff. d. tract. n. 427. & n. 527. in fine, Farin. q. 60. n. 51. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 277. n. 2. Limita deinde quando interesse est modicum, propter quod testis non repellitur: Vide Tiraq. de Iudicio in rebus exig. pag. 136. Garci. de Nobil. glos. 25. n. 5. & 7. Mascard. concl. 454. nu. 4. Farin. q. 60. nu. 56. Limita etiam quando non agitur principaliter de suo interesse: Vide Farin. in decisionibus Rotæ nouiss. decis. 144. n. 8. & n. 11.

57 *Laicus* contra clericum in causa crimiuali testimonium ferre non potest, cap. De cætero de testib. Vide Clar. in Pract. §. fin. q. 24. vers. Præterea quæro. Mascard. concl. 962 n. 1. & concl. 1358. n. 44. Rebuff. d. tract. n. 521. Farin. q. 61. à. n. 98. vbi n. 104. limitat in criminibus exceptis, & numeris seqq. plures limitationes refert, & potest tamen in defectum probationis, vt per Alexan. Trentasinq. Vari. lib. 2. titul. de Testib.

ſtibus reſolut. 11. numer. 4.

58 *Legatarius* quando ſit idoneus teſtis? Vide laté Alexand. Trentaſin. Vari. lib. 2. titul. de Teſtib. reſolut. 4. num. 2.

59 *Lenones* á teſtimonio repelluntur ex l. Athletas §. 1. ff. de his, qui not. infam. Vide Farin. q. 65. nu. 365. Rebuff. d. tract num. 329. Menoch. conſ. 199. n. 22

60 *Litigans* facile, & continuus ad litigandum repellitur à teſtimonio: Vide Maſcard. concl 1358. num. 31. Rebuff. d. tract. nu. 330. Farin. q. 56. num 461.

61 *Luſores* regulariter â teſtificando repelluntur: Vide Grammat. deciſ. 116. nu. 6. Auend de Exequendis mand. p. 2. cap. 9. num. 12. Rebuff. d. tract. num. 331. Maſcard. de Probat. concl. 995. & concl. 1356. num. 29. Bobadill in ſua Politica lib. 5. cap. 2. nu 50. Farin. q. 56 nu 51. & 427. vbi nu. 429. aſſerit non requiri quod is aliquando luſerit, ſed quod ſolitus ſit ludere.

62 *Maleficus* quia infamis à teſtimonio repellitur cap. Conſtituimus 3. q. 5. Vide Rebuff d. tract. n. 332.

63 *Mendax* teſtis á teſtimonio repellitur cap. 1. 3. q. 9. Vide Rebuff. d. tract. n 343. Et teſtis in parte falſus, vel mendax, in totum reputatur falſus. Vide Clar. in Pract. §. fin. q 53. verſ. Sed quæro, Soar in Theſaur. recept. lit. T. nu. 135 Magon. Lucenſi. deciſ. 46. n. 22. & deciſ. 79. n. 10. Maſcard. concl. 743. & concl 1039 n. 9. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 9 n. 224. pag. 502. Donat. â Fin. d. lib. 4. tit. 10. nu 356. pag. 557. Menoch. de Præſumpt. lib. 5. q. 22. Bobadill. in ſua Politica lib. 5. cap. 2. n. 57. Farin. q. 67. n. 111. cum ſeqq. & p. 4. conſil. 39 n. 12.

64 *Mentecaptus* à teſtificandi munere eſt repellendus: Vide Maſcar. concl. 1358. n. 23. Farin. q. 61. num. 4. Rebuff. d. tract. n. 344. Amat. Roder. in Pract. cap. 9. n. 37.

65 *Meretrix* á teſtimonio repellitur propter eius vilitatem facit, l. 3. §. Lege Iulia ff. de Teſtib. Vide Hieron Magon. Lucenſi deciſ. 89. nu. 4. Farin. q 56. à n. 359. Maſcard. concl. 1063. n. 40. & concl. 1356 num. 20. & n. 66. Clar. § fin q. 24. n. 14. Hippol. conſ. 88. n. 14. & conſ. 101. nu. 8. & 9. Bonacoſ p. 1. Commun. crim. verbo Meretrix fol. 113. & p. 2. verbo Teſtis fol. 78. & tom. 1. Commum. Opin. lib. 4. tit 10. num. 77. vbi Viui. n. 74. pag. 521. Rebuff. d. tract. n. 346. Menoch. conſ. 149. n. 19. & 20. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. n. 78. Farin p. 4. conſ. 38. n. 15.

66 *Mulier* in cauſa criminali teſtis eſſe non poteſt de iure Canonico ex cap. Mulierem 33. q 5. & in cap. Forus in fine de Verbor ſignif. Vide Clar. q. 24 n. 2. & 3. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. n. 78. Amat. Roder. in Pract cap. 9. nu. 27. Soar. lit. M. n. 143 Maſcard. concl. 762. nu. 1. & concl. 1358. nu. 30. Bonacoſ. p. 1. commun. crimin. verbo Mulier fol. 117. & p. 2. eod. verbo fol. 52. Menoch. de Præſumpt. lib. 6. q. 37. à nu. 46. P Martin. Delri. Diſquiſit. magic. lib. 5. q. 12. pag. 452. Farin. q. 59. á n. 1. & p. 4. conſ. 36. n. 14. & 16. Rebuff. d. tract. n. 354. Poteſt tamen in defectum probationis, vt per Alexand. Trentaſinq. Vari. lib. 2. titul. de Teſtibus reſol. 11. n. 3.

67 *Negotiorum geſtor* ſi habitat in domo domini, ac illius expenſis viuit, non poteſt eſſe teſtis pro domino. Vide Farin. q. 55. n. 18.

68 *Nurus* non poteſt eſſe teſtis pro ſocero, quia ſub familia continetur. Vide Rebuff. d. tract. n. 371.

Nutri-

69 *Nutrices* pro suis alumnis testes esse non possunt. Vide Tiraq. in l. Si vnquam verbo Susceperit à nu.54. Mascard.concl 1063.n.40. & concl. 1116. & concl.1357.nu.53. & concl. 1358. n.53. Cened.ad Decretal.col. lect 35.n.5. Surd.de Alim.tit.1.q 52. n.3. Farin.q.54.à nu.161. cum seqq. Viui.tom.1. Commun Opin. lib.4. tit.10.n.268. vers.Item baiolinus.

70 *Offerens* se vltro examini tanquam suspectus non probat. Vide Hippol.in l.Vnius §.Seruo n.1. ff. de quæst.& cons.12.n.9.& cons.18. nu. 30. & 31.& cons.28. num.11. & 12.& cons.29 n.22.& cons.65.n.38.Tiraq. de pia causa priuil.5 pag 28.Menoc. de arbitr.casu 474.n.57. & de Præs. lib.2.q.55. n.2. Mascard. concl.1311. n.44. & concl.1358.nu.63. cum seq. & concl.1368.nu.4. Perez ad leges Ordin tit.11.lib.3. pag.668. Spin. in Speculo testam.p.12. Rub. n.3. Bobadill.in sua Politica lib.1.cap.3 nu. 68. Farin.p.4.decis.43.& addit. lit. C. & q.80.à n.1.cum multis seqq.

71 *Parentes* non possunt esse testes in causis filiorum , dicam infra hoc lib.tit.56.§.1.

72 *Pauper* non est testis idoneus, vel omni exceptione maior , per text. in l.3. in princip. ff.de Testib. canonizatam in cap.Si testes §.Testium fides 4 q.3. Vide Soar. recept. sent.lit.T.num.24 Hippol.cons.28. n.20 & 21. & cons.31.nu.31 & cons. 65. nu.30. Menoch. de Arbitr. casu 65. n.12. & cons.149.n.45.& seq. & cons.199. n.21. Bonacos. Commun. crimin p. 1. verbo Testis. fol.172. Coir in Memorab.verbo Paupertas pag.662. Rebuff.d.tract.n.387. cum seqq Mascard.concl.1155. & concl. 1357. nu.37. Stephan. Gratian.Discept.Forens.cap.277.n.4. Farin. q. 57. n.1. cum seqq. & cons.22. n.27. & decis.125. Aldouin.cons.22.n 29.

73 *Phreneticus* non potest esse testis: Vide Mascard. concl.228. nu.3. Farin.q 61.n.5.

74 *Procurator* in causa , in qua est procurator, testis esse non potest. Vide Grãmat. decis.73. n.16 Hect. Æmil.de Testib.p.1.verbo Aduocatus n.4. Menoch.de Arbitr. lib.1. q. 73. n.5. Mench.frequent.cap.33.n.5. Mascard.concl.1357. n.35. & concl. 1232 à n.1. Farin.q.60.nu.196. cum seqq.vbi n.214. Asserit quod procurator in causa proprietatis non prohibetur esse testis in causa possessionis.

75 *Prodigus* cui interdicta fuit bonorum administratio,testis esse non potest. Vide Mascard. concl.1358. n.38. Farin.q.56 n.457.

76 *Proxeneta* testis esse non potest in negotio , in quo fuit mediator, glos.in cap.Si quis Episcopus verbo Mediator 1 q.5. Vide Tiraq. de Retract.in præfat n.26. Gabri. titul. de Testib.concl.20.n.1. Magon Lucen. decis.95 n 14. Rebuff.d.tract.n.431. Kirchou.tom.1.Commun.Opin.lib. 4. tit.10.n.91 pag.521.& Viui. pag. 524. Mascard. concl.1036. & concl. 1311 n 25. Mench.frequent. cap.33. Flamin.de Resignat.lib.14.q.10. n 9. Bobadill.in sua Politica lib.5.cap.2. n 52. Bernard Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper.lib.1.concl.100.consid. 3. Farin.q.60 à n.406.

77 *Seruus* non potest esse testis, dicam infra hoc lib.tit 56.§ 3.

78 *Socer* pro genero , vel è contra, testis esse non potest: Vide glos. in l. Testius idoneus ff. de Testib. Menoch. cons.22.n.3.& de Arbitr. casu 348.nu.14. Mascard. concl.1358. n 52. Surd.de Alim.tit.1.q.39.nu.vlt. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 2. n.31. Rebuff.d.tract. nu.481. Farin. q.54.

q. 54. nu. 11. D. Barbos. in l Maritum n. 60. ff. Soluto matrim. Cabed. p. 2. Aresto 9. & iudicatum refert Melch. Phœb. decis. 91. à n. 1.

79 *Semilem causam habens* est suspectus. Vide Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Similitudo pag. 152. Mascard. de Probat. concl 1357. nu. 54. Bobad. in sua Politica lib. 5. cap. 2. nu. 53. & repellitur à testimonio Rebuff. de Reprobat. testium n. 481. Cald. Pereira de Empt. cap. 21. n. 17. in fine.

80 *Socius* omnium bonorum in causa socij testis esse non potest. Vide Lanfranc. de Testib. n. 86. Crot. eod. tract. n. 170. Campeg. reg. 88. limit. 1. Menoch. de Arbitr. casu 474. nu. 21. Amat. Rod. in Pract. cap. 9. num. 39. Mascard. concl. 1312. & concl. 1357. n 8. Rebuff. d. tract n. 494. cũ seqq. Farin. q. 60. n. 387. Idem si sit socius alicuius rei particularis. Mascard. vbi proximè. Farin q. 60 n. 388. vbi nu. 389. idem resoluit in socio familiari. Et idem in socio criminis nisi veritas per alios probari non possit, vt per Amat. Roder. in Pract. cap 9. nu. 22. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. num. 79.

81 *Sollicitator* electus à principali non potest esse testis in eadem causa, in qua sollicitauit. Vide Gabri. tit. de Testib. concl. 12. n. 1. Menoch de Arbitr. lib. 1. q. 63. num. 6. & cons. 92. n. 86. & cons. 199. n. 20. Mench. frequent cap. 33. nu 7. Mascard. concl. 1317. Hector. Æmil. in tract. de Testib. p. 1. verbo Testis affectionem habens nu. 18. fol. 107. latè Farin. q. 60. à n 244. cum multis seqq.

82 *Sodomita* non potest esse testis. Vide Nouell. reg. 216. n. 28. Mascar. concl. 1313. n 6.

83 *Spurij* non sunt testes integræ fidei, & omni exceptione maiores. Vide Bonacos. tom 1. Cõmun. Opin. lib. 4. tit. 10. n. 282. cũ seqq. pag. 544. Rebuff. d tract. n. 500. cũ seqq Mascard. concl. 1356. nu. 31. Farin. q. 56. n. 399. cum seqq. vbi nu. 410. limitat in spurio bonæ vitæ, & famæ, vel nobili, & magnæ conditionis.

84 *Testis* qui tractat de se exonerando, nullam fidem facit. Vide Syluan. cons. 51. n. 9. & cons 91. num. 22. Bart. in l. Deferre n. 2. ff. de Iure fisci. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib 4. tit. 9. n. 106. pag 491. Menoch. cons. 23. nu. 24. Rot. Genuens. decis. 84. Bobadill. in sua Politica lib. 5. cap. 2. num. 52 Farinac. p. 4. cons. 60. n. 83.

85 Testi non creditur, cùm nimis animose deponit, & de illo, quod sciri non potest. Vide Menoc. cons. 31. n. 27. & de Præsumpt. lib. 2. q. 55. n. 3. Mascard. concl. 1385. n. 2. & cõcl. 1368. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48. n. 33. Farin. q. 60 n. 35. Et de teste iudicante vide Menoch. cons. 31. num. 28. & cons 45. nu. 25. & cons. 114. num. 4. & cons. 149. num. 21. & 22. Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Testis fol. 171. in fine, & p. 2. eodem verbo fol. 81.

86 Testis qui dixit, quòd vellet quod pars pro qua testificatur obtineret, non est idoneus. Vide Menoch. cons. 199. num. 48. Mascard. concl. 1356. n. 27.

87 Testis qui habet similem causam, est suspectus. Vide Hieron. de Monte de finibus regund. cap. 58. nu. 13. Bonacos. Commun. crim. p. 1. verbo Similitudo fol. 152. Mascard. concl. 1357. num. 54. Bobadill in sua Politica lib. 5. cap. 2. n. 53.

88 Testis respondens vltra interrogata videtur suspectus ex l. Quæ omnia §. 1. ff. de Procurat. Vide Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vend. p. 3. cap. vlt. n. 41.

89 *Tutor* non potest esse testis in causa pupilli pro pupillo. Paul. Montan. de Tutelis cap. 31. n. 8. cum sequentibus.

90 *Vacillans* deponenda varia, & diuersa punitur de falso, Vide Farinac. q. 65 n. 57.

91 *Vario* testi, & sibi ipsi contrario non est fides adhibenda, imò punitur de falso, l. Qui falso ff. de Testib. canonizata in cap. Qui falso 4. q. 3. l. Eos ff. de falsis. Vide Clar. §. Falsum vers. Testis. Menoch. de Præsumpt. lib. 5. q. 23. num. 2. & 3. Farin. q. 65. à n. 56. & p. 4. consf. 39. nu. 9. cum seqq. nouissimè Aloys. Ricci. in Ptaxi Eccles. Neapol. decis. 446.

92 *Venditor* in causa rei venditæ, testis esse non potest pro emptore. Vide glos. in l. Nullus vers. An autem venditor ff. de Testib. Mascard. concl. 1357. n. 11. Rebuff. d. tract. nu. 565. cum seqq. Farin. q. 60. á n. 325. quando illi tenetur de euictione, vt per Alexand. Ttentasinq. Vari. lib. 2. titul. de Testibus resolut. 3 à num. 1.

93 *Vitricus* in causa præuigni testem esse posse dicit iudicatum Melch. Phœb. decis. 91. n. 4.

94 *Vsurarius* à testimonio arcetur. Vide Gemin. de Vsuris commento 4. in præfat. num. 4. Seraphin. de priuilegijs Iurament. priuil. 33. n. 46. Mascard. concl. 1356. num. 25. Rebuff. d. tract. num. 587. Farin. q. 60. num. 77.

95 *Vxor* non potest esse testis in causa mariti. Vide Rebuff. d. tract. n. 588. cum seqq. Farin. q. 54. à n. 210. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 144. n. 4. cum seqq.

96 Nota hos casus, in quibus de iure communi testes reprobantur, attenta nostra Ordinatione, non ita esse accipiendos, cum tantum testes illi repellantur, de quibus mentio fit infra tit. 56. cæteri verò admittuntur vt in princip. eiusdem tit. probauimus, qui si sint de exceptis fides illis diminuitur, prout in terminis legis Castellæ resoluit Amat. Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 9. n. 41.

AD §. I.

In text. ibi (*as testemunhas que no dito logar houuer de dar*) An testes actoris priùs debent examinari, quàm rei? Vide Bald. in l. Qui prior ff. de Iudi. Felin. in cap. Cum causam num. 1. de Re Iudic. Rot. Bonon. decis. 32. num. 10. Mascard. de Probat. concl. 37.

AD §. II.

1 Nota effrenatum testium numerum à iudice cohibendum cap. Significauerunt, cap. Cum causam de testib. l. 1. ff. eod. Vide Campeg. de Testib. reg. 272. Menoch. de Arbitr. casu 249. & consf. 367. n. 39. Mascat. concl. 1077. n. 1. & concl. 1081. Farin. in Ptaxi crim. p. 2. de opposit. contra examen testium q. 80 à n. 114. Amar. Roder. in Pract cap. 7. n. 21.

2 In text. ibi (*vinte testemunhas*) Romani tamen per statutum lib. 1. rub. de numero testium cap. 73. in qualibet causa vltra testes septem non possunt dare, de quo Farin. d. q. 80: n. 116. Hispani l. 7. tit. 6. lib. 4. nouæ Recop. in qualibet causa vltra triginta testes dare non possunt. Amar. Roder. d cap. 7. n. 21. Cuti. Philip. p. 1. §. 17. n. 10.

AD §. III.

In text. ibi (*sete testemunhas*, *& mays não*) Quid si adiungatur inquisitio

sitio testium alterius processus? Dic quòd non debent numerari in illis septem, cum talis probatio non dicatur fieri per testes, sed per scripturam ex Hippol. cons. 92. n. 12.

AD §. IIII.

In text. ibi *(que as houue de nouo)* De nouo enim emergentia, nouo indigent auxilio l. De ætate §. Auxilium ff. de interrogat. action.

AD §. V.

In text. ibi (*Jejão nenhũas*) Nec faciunt indicium ex Surd. decis. 153. num. 7.

AD §. VI.

1 Vide Gregor. l. 27. tit. 16. part. 3. Mascard. de Probat. in proœm. q. 5. n. 57. Cabed. p. 1. decis. 15.

2 Quæstio est controuersa, in qua vidi intra tres menses duas contrarias proferri sententias: Vtrum scilicet iudex possit cogere testes alterius prouinciæ, vt veniant ad locum vbi ipse est ad testificandum? Quod post iudicatum vidi Portucalensi Senatu, anno Domini 1593. die verò 2. Maij in grauamine quodam Violentæ Dalmeida vxoris Aluari Pinheiro de Mouquim Barcellensis territorij, contra Gaspatem Rebello Vimaranensem: Iudic. D. D. Emmanuele Velho Freire, & Francisco à Costa de Vasconcellos, scriba Didaco Moreira. Iterum iudicatum vidi eodem Senatu, die 17. Aprilis, anno Domini 1598. in grauamine quodam Eduardi de Mello, & fratris Stephani Ferreira è Ciuitate Portuensi, contra D. Brites Pereira, & D. Hieronymam Ferreira eius filiam, scriba Antonio de Mendoça.

Senatus Portucal. iudicauit.

3 Contrarium tamen, imo quòd iudex non potest testes alterius iurisdictionis cogere, vt veniant coram se testimonium proferre, vidi in eodem Senatu aliquoties iudicari, prout etiam nouissimè iudicatum fuit anno Domini 1608. in grauamine quodam Balthazaris Delgado Dautreu Portuensis, contra Didacum à Fonseca, Iud D. D. Emmanuele Leitoneo, & Amatore Ribeiro, & pro hac parte etiam iudicatum fuisse refert, Cabed. p. 1. decis. 15. num. 5. & videtur deduci ex doctrina Panorm. in cap. Constitutus num. 5. de Fideiussor. facit text. in l. Sed si quis ex signatoribus, iuncta glos. ff. quemadmodum testament. aper. glos. 1. in l. Si quando Cod. de Testibus. Deindè facit Ordin. in præsenti, quæ hoc tribuit expeditoribus Senatus, & casus exceptus firmat regulam in contrarium l. Nam quod liquide ff. de penu leg. cap. 2. de coniugio lepros. & si idem voluisset in alijs iudicibus inferioribus expressisset iuxta text. in l. Vni. §. Sin autem ad deficientes Cod. Cadacis tollend. cap. Ad audientiam o 2. de decimis. Vlterius facit quòd in regimine aulicorum Senatorum §. 86. cauetur regium diploma posse concedi, vt iudices extra suam prouinciam inquirere possint testes ad causam, de qua cognoscunt, & hanc opinionem tenet nouissimè Stephan. Gratian. Disceptat. Forens. cap. 169. num. 2. cum multis sequentibus, vbi etiam asserit aliam opinionem esse sequendam si adsit consuetudo.

Supplic. Portucal. iudicauit.

4 In text. ibi *(venhão em pessoa)* Nota testem regulariter teneri in figura iudicij, & viua voce non in scriptis testimonium perhibere per text.

in cap. Hortamur 3 q. 9. cap. Relatū 5. q. 3. Vide Franc. Marc. Delphin. decis. 378. nu. 1. p. 1. & decis. 689. ad finem p. 2. Soar in Thesaur. sentent. lit. T. num 165. Rutger. Ruland. de Commissar. p. 2. lib. 2. cap. 15. Mascard. in proœm. q. 5. num. 11. Farin. q. 80. n. 27.

5 Dubitatum fuit, *se o Corregedor da Corte podia mandar vir a ella as testemunhas nos feitos que se processassem diante delle? Determinouse que sy podia, & que tinha alçada para isso*, teste Melchiore Phœbo tom. 1. Aresto 30.

Senatus Supplic. statuit.

6 In text. ibi (*para pagar as dittas despesas*) Nota testes esse euocandos, & alimentandos sumptibus producentis l. Quoniam liberi Cod. de Testib. l. Eos Cod. de Appellat. cap. Si testes § Liberi vers. Venturis 4. q. 3. cap. Statutum § pen. de Rescript. in 6. Vide Cacher. decis. 49. nu 9. Nicol. de Lescurt. de examine testium cap. 16. nu. 1. Azin. in Praxi Florent. § 21. cap. 5. casu 2. Menoch. de Arbitrar. casu 310. n. 10. Rutger. Rulan. de Commissar. p. 1. lib. 3. cap. 13. nu. 3. Camill. Borrell. consf 21. sub num. 16. Monter. à Cueua Aragon. decis. 36. n. 25. Surd de Alim tit. 1. q 62. nu. 1. nouissimè Aloys. Ricci in Praxi Eccles. Neapol. decis. 441.

7 Debent petere moderatos, & non delicatos sumptus, quales consueuerunt facere domi suæ. Vide Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. lib 7. tit. 13. nu. 61. pag. 257. Gregor. l. 21. verbo Que coma titul. 2. part. 3. Rutg. Ruland. d. p. 1. lib. 3. cap. 13. à princ. Surd. de Alim. tit. 4. q. 25. sub nu. 3 Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 57. n. 4 Lautiori vero mensa, & delicatiori cibo illustres, nobiles, & egregiæ personæ excipiendi, & tractandi sunt, quàm humilioris conditionis homines, vt per Surd. tit. 4. q 18. num 8. 12. 13. & 14. faciunt notata per Fului. Pacian. de Probat. lib. 2. cap. 26. á n. 123.

8 Testi nobili, & egregio equus, vel vectura suppeditanda est, ex Surd. tit. 4. q. 21. n. 7. & 10. Stephan. Gratian. d. cap. 57. à num. 5. vbi id nominatim resoluit in aduocato, & doctore, qui vltra conuentum honorarium expensas victus, quando iterantur, secūdùm qualitatem personæ pro equo, & famulo habent. Rusticus tamen, seu alia quælibet vilis persona bene valens, pedester ire debet, & si sumptus in equm, vel vecturam fecerit, ipse soluat, atquè ita suæ conditionis excessum in faciendis sumptibus ferat. Vide Surd. tit. 4. q. 21. num. 10. Rutg. Ruland. d. p. 1. lib. 3. cap. 13. n. 10.

9 In text. ibi (*& mays o que de seus officios, & mesteres perderem*) Vide Cacheran. Pedam. decis. 46. Camill. Borrell. consf. 21. n. fin. quia si testes sunt labores, vel artistæ, qui aliquid aliud lucratentur, non solùm debent ei sumptus, sed etiam salarium erogari, Franc. March. Delphin. decis. 178. n. 3. p. 1. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neapol. decis. 441. n. 3. Et si contigerit testem in itinere morbo corripi sumptus in curationem impendendos suppeditare habeat necesse, donec commodè, hoc est, sine periculo sanctitatis proprios lares inuisere ægrotus posset, auctoritate Bart. tradit Rutg. Ruland. p. 2. lib. 7. cap. 12. num. 4. vbi sub num. 17. vers. Quod tamen, resoluit producentem habere suppeditare expensas pro restituendis abbatis aduersus deprædantes.

10 In text. ibi (*antes que as dittas testemunhas sejão chamadas*) Ergò testi, qui pro ferendo testimonio extra patriam

patriam ducitur, debet solui antequam pedem de domo moueat, de quo vide Surd. tit. 4. q. 8. num. 3. & 9. Stephan. Gratian. d. cap. 57. num. 6. Et huiusmodi expensas auctoritate iudicis esse soluendas, & taxandas resoluunt Bellacomb. tom. 2. Commun Opin. lib. 7. tit. 13. nu. 61. pag. 257. Rebuff. de Reprobat. testium num. 408. cum seq. Surd. tit. 4. quæst. 21. num. 2.

AD §. VII.

Senes valetudinarij, & diù absfuturi ante litem contestatã vel motã, possunt examinari, actore petente.

1 Desumitur ex cap. Quoniam frequenter, vt lite non contestata: Vide Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. titul. 10. num. 340. vers. Et eo magis pag. 555. vbi Bonacos. n. 343. Mascard. de Probat. concl. 1367. n. 4. & concl. 683. num. 2. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 54. num. 2. Farin. in Praxi crimin. p. 2. de oppositione contra examen testium q. 76. á num. 82.

2 Amplia primò, ad testes in locis pestilentibus commorantes. Vide Rutger. Ruland in tract. de Com missar. p. 2. lib. 1. cap. 7. nu. 4. Ludou. Schrader. in tract. de feudis p. 9. sect. 13 sub n. 110. vers. Et inter cæteras causas.

3 Amplia secundò, in muliere prægnante vicina partui. Vide Florian. in l. Inuiti ff. de testibus, Farinac. d. quæst. 76. num. 91. Vide tamen Menoch. de arbitrar. casu 60. num. 6.

4 In text. ibi (*que são muyto velhas*) Senes, qui dicantur in proposito arbitrio iudicis relinquitur, quando tamen stant in septuagesimo anno, & vltrà, non potest iudex arbitrari, eos non esse senes. Vide Menoch. casu 59. à num. 1. & num. 4. vers. Secunda opinio. Farinac. d. quæst. 76. à numer. 83.

5 In text. ibi (*ou enfermas de grande enfermidade*) Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum ex Roland. cons. 22. nu. 20. ad finem lib. 3. Farin. d. q. 76. nu. 90. Menoch. casu 60.

6 Nota quod si hi testes propter mortis, aut absentiæ periculum recipiantur ante litis contestationem, vel eam motam, & tẽpore mori iudicij viui, & præsentes sint, tunc nõ probant, nisi denuò recipiantur. Vide Vestri. in Pract. Rom. lib. 6. cap. 2. nu. 3. vers. Qua in re. Lancelat. de Attent cap. 2. limit. 38. nu. 4. Mascard. concl. 1367. n. 10. refert, & sequitur Farin. d. q. 76. n. 109.

7 Dubitatum fuit, *se se podia tomar depoimento* ad perpetuam rei memoriam, *allegando o R. que o A. era muyto velho, & doente. Determinouse que se tomasse o dito depoimento, & que tinha lugar neste caso esta Ordenação*, teste Melchiore Phœbo Aresto 46.

8 In text. ibi (*ou estão auiadas para se partirem para fora do Regno*) Super diuturna absentia statur iuramento testis. Vide Vestr. d. num. 3. vers. In qua specie. Roland. cons. 23. nu. 20. ad finem lib. 3. Farin. d. quæst. 76. num. 94.

9 In text. ibi (*sendo, outro sy, a parte contraria citada*) Vide Seraphin. de priuilegijs Iuram. priuil. 30. num. 11. Vestri. in Pract. lib. 6. cap. 2. rub. de Testibus num. 5. Farinac. d. quæst. 76. num. 141. Amat. Roderi. in Pract. cap. 7. num. 37. cum multis sequentibus, nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 44. de Citar. n. 166.

10 Citatio hæc debet esse personalis, nec sufficit ad domum. Vide Azin. in Praxi Flor. §. 7. c. 5 limit. 29.

Ludou. Schrader. tract. de Feudis p.9. ſect.13. nu.113. Maſcard. concl. 1366. nu.3. Farin.d.q.76. nu.142. ſi non ſit in longinquo Camil.Borrel. d.tit 44.n.168. Si tamen antequam comparere poſsit aduerſarius depe- riret, vel occultaretur veritas ob ti- morem mortis, vel abſentiæ, teſtium tunc examen abſque citatione ſub- ſiſtit ex Anton.Gabri.tom.3. Com- mun.Opinion.tit.de Citat. concl.1. n.302.& 342. verſ. Declara.Schrad. d.n.113. verſ Eodem modo. Farin.d. q.76.n.147.& 164. nouiſsimè Ca- mill.Borrell.d.tit.44.n.167.

AD §. VIII.

Ex parte reipoſsunt teſtes examinari, non ſolũ ſenes, & valetudinarij, ſed cæteri omnes.

Deſumitur ex cap. Significauit 41. de teſtib. Vide Myſing. cent.4. obſeruat. 71. verſ. Primum enim. Gail.lib.1.obſeruat.92.nu.8. Schrad. in tract.Feudali p.9. ſect.13. nu 110. Farin.in Praxi crim.p.2. de oppoſit. contra examen teſtium q.76. n.65.

AD §. IX.

Vide Gabri. tom.3. Commun. Opin.tit.de Citat concl.1. n.302. & nu.342. verſ.Declara. Gail.lib.1.ob- ſeruat.94. verſ.Dicendum breuiter. Farin.de oppoſit.contra examen te- ſtium q.76.n.164.

AD §. XI.

Teſtis ad perhiben- dum teſti- monium cogi poteſt

1 Deſumitur ex l.1. ff. de Teſtib. & l.Si quando Cod. eod.tit. & ex cap. 1.& 2. de teſtib. cogendis. Concor- dant apud Hiſpanos l.23. titul. 16. part.3.& l.6 tit.6.lib 4. nouæ Reco- pil. Vide Menoch.de Arbitrar.caſu 487. Rebuff. de Reprobat. teſtium nu.69. Cacheran. Pedam. deciſ.46. Surd.deciſ.190. n.3. Soar.de Paz in Pract.tom.1.p.1. temp.8. nu.16. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q.24. art.1. concl.3. Farin. in Praxi crim.p.2. de oppoſit.contra examẽ teſtium q.78. à num.1.cum ſeqq.& à num.57.

2 Limita primò, in ſenibus, quos ad teſtificandum non poſſe cogi probat text.in l. Inuiti ff. de Teſtib. Farin.d.q.78. n.59. quod ſublimitat quod non poſſunt cogi venire, ſed debet mittere ad domos illorum.

3 Limita ſecũdò, in muliere grauida, quæ non cogitur inuita ferre te- ſtimonium perſonaliter in iudicio. Vide Franc. Marc. p.2. deciſ.182. Bajard.ad Clar.q.64. n.75. Farin. d. q.78 n.97. Cardoſ.in Praxi iudicũ verbo Mulier n.39. Sed debet iudex mittere ad domum illius pro teſti- monio ferendo.

4 Limita tertiò, in abſentibus cau- ſa Reip.ex d.l Inuiti. Vide Campeg. de Teſtib. reg.160. Farin. d. q.78. n 68. vbi n.69. quod in alijs abſen- tibus ex propria cauſa, an poſsint co- gi venire, vel ad eos mittendum ſit?

5 Limita quartò, in vxore, quæ nõ poteſt cogi ad teſtificandum contra virum, & è contra. Vide Gom.tom.3. cap.12.n.24. verſ.Quod eſt verum. Farin.d.q.78.n.88.

6 Limita quinto, in vitrico, qui non poteſt cogi dicere teſtimoniũ contra priuignum, & è contra, per text. in l Lege Iulia ff.de Teſtib. Vide Farin.d.q.78.n.82.

7 Limita ſextò, in ſocero, & ſocru, qui non poſſunt cogi ferre teſtimo- nium contra ſuum generum, & nu- rum, & è contra, per text.in d.l.Lege Iulia ibi aduerſus ſocerum, generum &c. Vide Gom.d.cap.12.n.24. verſ. Quod eſt verum. Farin. d.q.78. nu. 85. Cabed.p.2. Areſto 9.

8 Limita ſeptimò, in teſte fratre, vel

vel sobrino, vel sobrina, natisuè ex sobrino, vel sobrina. Vide Farin. d. q. 78. num. 83.

9 Limita octauò, in libertis, qui cogi non possunt ad ferendum testimonium contra patronum, & è contra, per text. in d. l. Lege Iulia in fine. Vide Farin. d. q. 78. n. 89.

10 In text ibi (*o julgador as constrangerà*) Vsque ad bonorum confiscationem secundùm Bald. in cap. 2. de Testib. cog. Ias. in l. 1. §. 1. ff. Si quis ius dicenti non obtemp. n. 15. Vide tamen Clar. lib 5 §. fin. q 31. n. 6. Et qui negauit veritatem in testimonio, tenetur restituere damnum parti læsæ vt per Sayr. in Claui Reg. lib. 10. tract. 2. cap 15. & lib 12. cap 20. nu. 24. cum seqq. P. Lessi. de Iustit. lib. 2. cap 30. dub. 7.

11 Nota quòd lapso termino, non est danda alia dilatio, etiam quando testes nolunt venire, nisi pars instet coram iudice, vt cogerentur comparere mulcta indicta, & captis pignoribus. Vide Mascard. de Probat. concl. 1142. num. vlt. Pinell. in Auth. Nisi pag. 645. Gutier. Pract. lib. 1. q. 55. n. 2. & lib. 3. q. 34. num. 24. & 30. Menoch. consl. 380. n. 30. & 31. Flam. de Resignat. lib. 11. q. 13. n. 20. Surd. decis. 189. n 30. & cons. 8. n. 23.

12 In text. ibi (*& forem de nossa jurisdição*) Ergò iudex secularis non potest cogere clericum, & personas Ecclesiasticas ad testificandum. Vide Rebuff. in tract. in quibus casibus iudex secularis n. 28. remissiuè Cabed. p. 1. decis. 79. n. vlt.

AD §. XII & vlt.

Producēs testem approbat eius personam.

1 Vide Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1 temp. 9 nu. 26. Frat. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 24. art. 7. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 45. nu. 3. & cons. 60. num. 17. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 151. n. 23. cum seqq.

2 Instrumentum producens, vel illo vtens censetur approbare contenta in eo. Vide Marant. de Ordine Iudic. p. 6. actu 10. num 53. Burg. cons. 3. n. 9. Azeued. l. 3. num. 14. cum seq. titul. 5. lib. 4. nouæ Recopil. Menoch. d. q 45. & cons. 332. n. 29. Mascard. de Probat. concl. 368. nu 9. & concl. 915. Surd. decis. 199. num. 6 & decis. 229 n. 6. & decis. 263. Deinde videtur approbare notarium, qui illud scripsit vt per Azeued. l. 1. nu. 51. cum seqq. tit. 8. lib. 4. nouæ Recopil. Mascard. concl. 1235. n. 16.

Ad tit. 56. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 42. §. 11.

Que pessoas não podem ser testemunhas.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*todo o homem pode ser geralmente testemunha, &c.*) Nota quod edictum de testibus est prohibitorium in l. 1. ff. de testibus: Vide Nell. de Testib n. 1. Crot. eod. tract. p 3. post nu. 101. Lanfranc. de Oriano n. 55. & 56. Mascard. de Probat. concl. 1356 nu 1. Menoch. cons. 231. n 6 Hect. Æmil. in tract. de Testibus in rub. testis locus generalis n. 10. fol. mihi 8. Rebuff. de Reprob. testium nu. 7. Farin. in Praxi crimin. tit de opposit. contra personas testium q 53. num. 1. Amat. Roder in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap 9. n. 24. Curi. Philip p. 1. §. 17. n. 13. Vnde extra casus exceptos in hoc titul. non debet fieri extensio ad alios, iuxta resoluta per D. Barbos. in l. 1. p. 1. n. 61.

Edictum de testibus est prohibitorium.

n.61. ff. Soluto matrim. Et ita iudicatum vidi, Portucalensi Senatu, anno Domini 1593. in quadam causa D. Brites Pereira, & D. Hieronymæ Ferreira eius filiæ, contra Eduardum de Mello Portuensem, coram iudice actionum nouarum.

Senatus Supplicat. iudicauit.

AD §. I.

Parentes non possunt esse testes in causis filiorum.

1 Desumitur ex l. Parentes Cod. de testib. Concordat apud Hispanos l. 14. tit. 16 part. 3. Vide Nell. in tract. de testib. n 7. Nepos de Monte Albano nu. 12. Mascard. de Probat. concl. 1148. & concl. 1357. n. 43. Farin in Praxi crimin. p. 2. de oppositione contra persõnas testium q. 54. n. 145. cum multis seqq. Morl. in emporio iuris p. 1. titul. 11. in prælud. n. 40. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic. q. 22. art. 4. concl. 2. Farin. consf. 29. n. 4. Cardos. in Praxi iudicum verbo Testis nu. 9. Amat. Roderi. in Practica de modo, & forma videndi, seu axaminandi processum cap. 7. nu. 47. Curi. Philip. p. 1. §. 17. nu. 5. in fine.

2 Amplia primò, vt nec pater possit esse testis pro extraneo, in causa, in qua filius est procurator. Vide Gabri. tit. de Testib. concl. 17. nu. 3. Mascard. concl. 1148. num. 11. Farin. d. q. 54. n. 149.

3 Amplia secundò, in priuilegio, & vitrico per text. in l. Lege Iulia ff. de Testibus resoluit Farin. d. q. 54. num. 169.

4 Amplia tertiò, in filio adoptiuo si sit in potestate patris. Vide Hect. Æmil. in tract. de Testib. p. 1. verbo Adoprans num. 1. fol. 48. Mascard. concl. 1148. n. 18. Farin. d. q. 54. n. 160.

5 Amplia quartò, in filio emancipato. Vide Campeg. de Testibus reg. 2. vers. Secundo quando. Gabri. d. concl. 17. nu. 7. Mascard. conclus. 1148. n. 5. Farin. d. q. 54. n. 154.

6 Amplia quintò, in filijs legitimis, naturalibus, spurijs, atque incestuosis. Vide Mascard. concl. 1148. n. 8. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 170. vers. In reliquis, Farin. d. q. 54. á num. 157.

7 Amplia sextò, in filio spirituali, qui licet possit esse testis in causis patris spiritualis, non tamen est integræ fidei, nec omni exceptione maior. Vide Crot. de Testibus n. 101. Soar. recept. lit. T. n. 114. Tiraq. in l. Si vnquam verbò Susceperit nu. 58. Menoch. de Arstitr. casu 100. nu. 1. & 2. Mascard. concl. 310. nu. 3. & 4. & concl. 332. nu. 1. cum seqq. & concl. 1357. n 50. Cardos. in Praxi iudicũ verbo Testis nu. 24. Farin. d. q. 54. nu. 198. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. num. 19. cum seqq. plures Doctores refert Cened. ad Decretum collect. 38. n. 1. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neap. decis. 376. n. 5.

8 Limita primò, in crimine læsæ maiestatis, in quo admittitur testimonium parentum contra filios, & è contra. Vide Mascard. concl. 461. n. 9. & concl. 857. n. 20. & 23. Farin. q. 54. n 173.

9 Limita secundò, in crimine hæresis. Vide Simanch. de Catholicis instit. cap. 64. nu. 47. Farin. d. q. 54. n. 174. Mascard. concl. 857. num. 18. cum seqq. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iudic q. 22. art. 4. concl. 2.

10 Limita tertiò, in causa matrimoniali, in qua parentum testimonium recipi ad fauorem filiorum probat text. in cap. Videtur, & ibi glos. verbo Coniungendo in fine, qui matrim. accusare possunt. Vide Crot. de Testibus num. 105. Albert. eod. tract. p. 1. in princip. á num. 3.

Mascar.

Mascard. concl. 109. in princip. & concl. 1148. n. 23. Farin. d. q. 54. n. 191. Cardoso verbo Pater n. 40. & verbo Testis nu. 9. Amat. Roder. in Pract. cap. 7. n. 47.

11 Limita quattò, in casu religionis, veluti quando filius ingressus est religione, & dubitatur, an habuerit animum profitendi: Nam super hoc pater admittitur in testem. cap. Sicut 2. q. 3. cap. Præsens 20. q. 3. Vide Menoch. de Arbitr. casu 102. nu. 11. Mascard. concl. 1148. n. 15. Farin. d. q. 54. n. 185.

12 Limita quintò, in causa status. Vide Gabri. tit. de Testib. concl. 17. n. 13. Mascard. concl. 1148. num. 30. Farin. d. q. 54. n. 186.

13 Limita sextò, de consensu partis tacito, vel expresso resoluit Farinac. d. q. 54. nu. 189. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 17. num. 10. vers. Infero quinto. Mascard. concl. 342. n. 25. & concl. 1148. n. 17. Menoch. cons. 342. n. 25.

14 Limita septimò, in testibus instrumentarijs, est enim filius idoneus testis, in instrumento celebrato, inter patrem, & alium extraneum. Vide Hippol. in l. 1. §. Ad quæstionem num. 27. ff. de quæst. Duen. reg. 384. vers. Limita 2. Menoch. de Arbitr. casu 105. n. 6. Mascard. concl. 408. n. 17. & concl. 533. nu. 29 & concl. 1036. nu. 21. & concl. 1148. n. 25. & concl. 1360. nu. 3. Rebuff. de Reprobat. testium nu 381. Farin. d. q. 54. n. 187.

15 Limita octauò, quando lis est inter duos filios, quia tunc pater est idoneus testis, propter parem affectionem. Vide Gom. tom. 3. cap. 12. nu. 4. col. 4. Menoch de Arbitr. casu 56. n. 19. & casu 152. n. 8. & cons. 45. n. 27. Mascard. concl. 408. nu. 21. & concl. 533. n. 36. & concl. 1148. n. 29. Farin. d. q. 54. nu. 205. Idem de filio testificando inter patrem, & matrē resoluit Viui. tom. 1. Commun. Opinion lib. 4. tit. 10. nu. 273. vers. Vnde filius pag. 543.

16 Limita nonò, in testamento filij militis testantis, de castrensi peculio, in quo patrem posse in testem adhiberi probat text. in l. Qui testamento §. Per contrarium ff. de Testam. Vide Mascard. concl. 1148. nu. 20. Farin d. q. 54. n. 195.

17 In text. ibi (*quando for a questão sobre sua idade*) Vide Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 51. nu. 11. cum seqq. Stoit. de in integ. restit. p. 1. q. 37. art. 5. n. 57. Mascard. concl. 668. à n. 7. & concl. 1148. n. 14. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Minoribus n. 13. Gutier. alleg. 11. nu. 10. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. n. 80. vers. Vltimo Farin. d. q. 54. nu. 177. Cardoso in Praxi iudic. verbo Testis n. 10. Et ætas filiorum per librum parentis sufficienter probatur: Vide Caualcan. de Tutore, & curat. n. 296. Menoch. cons. 33. n. 34. Morl d. p. 1. tit. 5. in prælud. num. 24. Farinac. de Delictis 7. p. in fragmentis crimin. n. 168. cum seqq. litera A. *In probatione ætatis filiorū parentes admittuntur.*

18 In text. ibi (*& bem assi o auò*) Vide Crot. de Testib. p. 4. nu. 110. vers. Et parentes intelligo: Campeg. eod. tract. reg 1. vers Quod habet locum. Mascard. concl. 1148. n. 3. Farin. d. q. 54. n. 148.

19 Quæstio est, an socer possit esse testis pro genero, & è contra? Vide Menoch. de Arbitr. casu 548. nu. 14. & cons. 22. nu. 3. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 2. n. 31. Mascard. concl. 1318 n. 52. Surd. de Alimet. tit. 1. q. 39 n. fin. Farin. q. 54. num. 11. Dom. Christophor. de Paz in scholijs ad leges styli l. 215. à nu. 1. D. Barbos. in l. Maritum nu. 60. ff. Soluto matrim. faciunt

faciunt quæ Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 6. n. 26. Verior sententia est non posse restificari, quia bona in hoc Regno communicantur inter maritum, & vxorem, & licet maritus agat, vel cōueniatur, est tamen vxor pro dimidia particeps lucri, vel damni, & ita iudicatum refert Cabed. p. 2. Aresto. 9.

AD §. II

Frater pro fratre nō potest esse testis. Desumitur ex glos. vlt. vers. Sed de fratre quæro in l. Parentes Cod. de Testibus: Vide Crot. de Testibus num. 117. Nell. eod. tract. num. 8. Campeg. reg. 5. in princip. Tiraq. de pœnis cap. 22. n. 45. Menoch. de Arbitrar. casu 104. Pinel. in l. 1. in princ. num. 16. Cod. de Bonis mat. Vezin. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 10. num. 135 pag. 535. Rebuff. de Reprobat. testium nu. 218. Mascard. de Probat. concl. 811. Farin. in Praxi crimin p. 2. titul. de Opposit. contra personas testium q 54. num. 85. cum seqq. Cardos. in Praxi iudicum verbo Testis num. 23.

AD §. III.

Serui non possunt esse testes. 1 Desumitur ex l. Qui testamento §. Seruus ff. Qui testam. facere possunt l. Quoniam liberi Cod. de Testib §. Sed neque Instit. de testam. cap. Forus in fine de verbor. signific. Concordat apud Hispanos l. 13. tit. 16. p. 3. Vide Nep. de Monte Albano de Testib. n. 70. Nel. nu. 23. Farin. in Praxi crimin. q. 55. á nu. 165. Mascard. de Probat. concl. 1358. à n. 14. vbi n. 43. de liberto.

2 Limita primò, non procedere in eo seruo, qui communi opinione reputabatur pro libero. Vide Campeg. de Testib. reg. in limit. 5. Masc. concl. 1358. n. 17. Farin d. q. 55. n. 169.

3 Limita secundò vbi veritas aliter haberi non potest. Vide Mascar. concl. 1358. num. 18. Farin. d. q. 55. n. 172.

4 Limita tertiò, in exceptis criminibus. Vide Nell. de Testib. cap. 23. vers. Et nisi in criminibus exceptis: Mascard. concl. 1358. nu. 19. Farin. d. q. 55. n. 173. vbi n. 175. etiam limitat in seruo, qui actu est liber, & potentia seruus, & n. 178. in seruo facto libero, qui potest restificari de his, quæ antea vidit seruitute.

AD §. IIII.

Iudæi, vel mauri non potest esse testis in causis Christianorum. Desumitur ex cap. Iudæi de Testibus. Vide Crot. de Testibus nu. 136 Nep. de Monte Albano eod. tract. n. 100. Don. à Fin. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 10. n. 74. vbi Viui nu. 134. pag. 525. cum seq. Perez l. 7. glos. *En todos los pleitos*, & l. 32. glos. Testimonio tit. 3. lib. 8. Ordin. Seraphin. de Priuilegijs Iuram. priuil. 123. n. 4. Rebuff. de Reprobat. testium n. 265. Mascard. de Probat. concl. 944. & concl. 1356. nu. 41. Farin. in Praxi crimin. p. 2. de opposit. contra personas testium q. 56. à nu. 205. Surd. cons. 19. nu. 15. & 17. Cened. ad Decretal. collect. 83.

AD §. V.

Furiosi, & mente capti testes esse non possunt. Vide Mascard. de Probat. concl. 818. à n. 1. & concl. 1358. n. 23. Tiraq. de pœnis tempor. causa 3. á n. 2. Rebuff. de Reprobat. testium nu. 222. Farin. in Praxi crimin. p. 2. tit. de oppos. contra personas testium q. 61. à n. 1. vbi n. 13. limita quando furiosus tempore sanæ mentis deponit de his, quæ vidit tempore furoris.

AD

AD §. VI.

Minor 14 annorum non potest esse testis. Desumitur ex l. 3. §. Lege Iulia ff. de Testibus. Vide Crot. de Testibus p. 3. n. 7. Nep. de Mõte Albano eod. tract. nu. 51. & 52. Campeg. reg. 112. Nell. n. 21. Clar. §. fin. q. 24. vers. Vidi quandoquè, Mascard. de Probat. concl. 1246. Farin. in Praxi crimin. p. 2. de opposit. contra personas testium q. 58. n. 1. cum seqq. & cons. 22. n. 26. & cons. 29 nu. 1. cum seqq. vbi limitat. Curi. Philip. p. 1 §. 17. n. 12.

AD §. VII.

Inimicus capitalis non potest esse testis. 1 Desumitur ex l. 3. ff. de Testibus, Auth. Si testis productus l. Si quis testib. Cod. eodem, §. Si vero quis dicat in Auth de Testib. collat. 7. cap. Repellantur, cap. Cum oporteat de Accusat. Vide Campeg. reg. 23. in princ. Nell. q. 3. in princ. Gom. tom. 3. cap. 2. n. 14. Clar §. fin. q. 24. vers. Item quæro, Vini tom. 1 Commun. Opin. lib. 4. tit. 10. nu. 137. pag. 527. Menoch. de Arbitr. casu 110. n. 1. Rebuff. de Reprobat. testium nu. 238. Mascard. de Probat. concl. 899. n. 1. Surd. cons. 371. n. 15. Mol. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. nu 42. latè Farin. in Praxi crimin. p. 2. de oppositione contra personas testiũ q. 53. nu. 3. cum multis seqq. Cardos. in Praxi iudicum verbo Inimicitia n. 5. & verbo Testis n. 14. Fr. Paulin. Berti Lucens. in Praxi crimin. Regularium tit. 11. cap. 11. nu. 4. Amat. Roder. in Pract. cap. 7. n. 52.

2 Amplia primò, in criminibus exceptis, veluti hæresis, læsæ maiest. aut similibus. Vide Viui. d. num. 137. vers. Ampliatur, Clar. d q. 24. vers. Item quæro, Anton. Gom. tom. 3. cap. 12. n. 14. vers Et in tantum, Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 28. n. 2. & seq. Masc. concl. 857. n 40. Farin d. q. 53. n. 5 Fr. Emman. q. Regul. tom. 2. q. 15. art. 2. P. Martin. Delri. Disquis. Magic. lib. 5. q. 2. pag. 439. Fr. Paulin. Berti Lucens. d. tit. 6. cap. 10. nu. 40. Mascard concl. 462. n. 31.

3 Amplia secundò, in suspecto de inimicitia capitali. Vide Felin. in cap. Cum I. & A. nu. 7. de re iudic. Grammat decis. 33. à nu. 7. Hippol. cons. 15. n. 7. & cons. 20. n. 40. & cons. 31. num 15 18. & 19. Ozasc. cons. 66. n. 12. & 26. Mascard. de Probation. concl. 899. nu. 3. & concl. 1046. nu. 5. Farin. d. q. 53. n. 24.

4 Amplia tertiò, in inimico patris, qui dicitur etiam inimicus filij etiam patre mortuo. Vide Petr. Caballin. in tract. de omni genere homicidij n. 496 Stephan. Gratiam. Marchiæ decis. 133. n. 21.

5 Limita primò, in inimico vtriusque patris. Vide Anton. Gom. tom. 3. cap. 12. n. 14. col. 4 & n. 22. Masc. concl. 1046. n. 27. Farin. d. q. 53. nu. 66. Curi. Philip. p. 1. §. 17. n. 15.

6 Limita secundò, in inimico reconsiliato, & cum quo est sequuta pax. Vide Tiraq. cessante causa p. 2. limit. 16. nu. 7. Mascard. concl. 899. n. 10. & concl. 1046. n. 21. Surd. cons. 371. nu. 17. Fr. Paulin. Berti Lucens. d. cap 11. nu. 9. Azeued. l. 2. n. 53. tit. 8. lib. 4 nouæ Recop. Farin. d. q. 53. n. 58. vbi n. 59. sublimitat in reconsiliato de recenti.

7 In text. ibi (*& declaramos ser inimigo capital, &c.*) Inimicitiæ capitales, quæ dicantur? Vide Bart. in l. 3. §. vlt. ff. de adim. leg. & in l. Licet vbi glos. verbo Capitales ff. de Arbitr. Abb vbi glos. Magistra verbo Inimicitias in cap. Per tuas 32. de Simonia. Menoch de Arbitr. casu 239. n. 8. & 11. Card Manti. de conject. vlt. volunt.

volunt.lib.12.tit.5.n 14. Fr.Emman. Roder.quæst.Regul.tom.2.q.15. art. 3. Flamin.de Resignat.lib.5.q.3. nu. 258. Cardos. in Praxi iudicum verbo Inimicitia á nu.1.& verbo Testis n.15. Menoch.de Præsumpt.lib.3.q. 37. n.26. cum seqq. Farin. in Praxi crimin.q 49.n.1.cum seqq.

8 In text.ibi (*de todos seus beẽs, ou a mayor parte delles*) Vide Viui. tom.1. Commun.Opin.lib.4. tit.10 nu.137. vers. Et sic secundùm omnes pag. 528. Menoch.casu 239. nu.11. & de Præsumpt.lib.5.q.42.n.5. Mascard. concl.898.n.7. Tiber.Decian.tract. crimin.lib.3 cap.25.nu.56.& 57. p.1. Cald.Pereira d.q.7.nu.22. Farin. d. q.49.á n.1.

Ex lite, & accusatione criminali, oritur inimicitia capitalis.

9 In text.ibi (*ou tem feito crime*) Vide Hippol.cons.8.n.7.& in l.1.n.56. vers.Item dicuntur capitales inimici,& n.57.ff.de quæst. Lanfranc. in repet cap Quoniam contra de Probat.verbo Testium depositiones n. 50. Menoch.lib.1.de Præsumpt. q. 43. n.4. Mascard.concl.898.nu.1. & 16. & concl. 899. Decian. in tract. crimin.lib 3.cap.25.n.43.cum seqq. p.1. Farin d.q.49.nu.24.cum multis seqq. Cald.Pereira d. q 7. num.21. Stephan.Gratian.March. decis.135. num.21.

10 Item contrahitur inimicitia capitalis si moueatur quæstio status. Vide Hippol.cons.3.n.11 Burg.cons. 22.n.11. Mascard. concl.898. nu.6. Menoch. de Præsumpt. lib.5. q.42. n.2. Farin.d.q.49.n.23. Fr.Emman. d.q.15.art.3.vers.7.

Ex verbis & iniuria personali, oritur inimicitia.

11 In text.ibi (*injuria*) Vide Viui.d. n.137. vers.Imo inimicitia pag.528. Hippol.in l.1 §.Præterea n 57. vers. Item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis iniuriosis ff. de quæst. Mascard.concl.898.num.24. & 41. Menoch. d.q 42. num.17. Decian. d.cap.25.num.52. Farin. d.q.49. á n.38.

AD §. IX.

Carceratus non potest esse testis.

1 Desumitur ex l.3.§.Lege Iulia ff. de Testib.& ex cap.Si testes omnes §.Lege Iulia vbi glos. verbo In vinculis 4.q 2. Vide Campeg. de Testib. reg.130.in princip.Gom.tom.3. cap.12.num.18.in fine. Mascard. de Probat.concl.268.& concl.1356. nu. 34. Rebuff. de Reprobat. testium n.62. late Farin. in Praxi crim. p.2. de opposit.contra personas testium q.56.á n.180.& p.4.cons.39.n.5.

2 In text.ibi(*mas sendo preso por feito ciuel,&c.*) Vide Mascard.d.concl. 268. nu.4. Farin. d.q.56. num.181. cum seq.

Ad tit. 57. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit.43.

Que as partes não fallem com as testemunhas, depoys que forem nomeadas.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text.ibi(*per sy, nem per outrem*) Si aduocatus clám loquutus fuit testibus,& testis hoc confitetur in dicto suo, præsumitur, ab ipso aduocato subornatus,& aduocatus notatur infamia ex ,. Ioann. Baptist. Ferret.tom.1 cons.55.n.11. quem refert Bonacos.Commun.crimin.p.2. verbo Testis pag.79.verso. Secus si ab aduocato instruatur, in his tantùm, quæ iuris sunt, vel in ratione reddenda ex Mascard. de Probat concl.1358.n.4.

2 In text.ibi (*de parte, & sò*) Ergó hæc Ordinatio non procedit, si publicè alloquutus sit, vel det pecuniam iuxta resoluta per Menoch.

de

Arbitrar. casu 244. num. 6.

3 In text. ibi (*per juramento das mesmas testemunhas*) Vide Bald. in cap. 1. Si de inuest. inter dominum, & vassalum lis oriatur in vsibus feudorum n. 7. Hippol. sing 112. Felin. in cap. Licet causam de Probat. n. 30. Adueitè pactum, quod de damnis, & interesse stetur iuramento damnum passi, validũ esse in declaranda quantitate interesse si non tractaretur de summa considerabili, siue magna, vt per Christ. Robuster. nouiss. Roman. decis. 467. n. 2. p. 1 vol. 1. Caual. Fiuiz. decis. 2. n. 51. p. 2. Surd. Mantu. decis 259. n. 7. Thomin. Lipsens. decis. 37. n. 8. & 9. Mastrillo Siciliæ decis. 60. nu. 1. nouissimè Camill. Borr. in Sum decis. tit. 60. de Iura à n. 394.

4 In text. ibi (*calem a verdade*) Secùs si admoniti de veritate dicenda ex Mascar. d. concl. 1358. nu. 4. & 5. Et non dicitur subornatus ille testis, cui data est pecunia, vt veritatem dicat, Mart. decis. 117. nouiss. Aloys. Ricci. in Praxi. Eccle. Neap. decis. 445. n 4.

5 In text. ibi (*do que disser testemunho falso*) Infra lib. 5. tit. 54. §. 1.

Ad tit. 58. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 44. De repulsis testiũ.

Das contradictas, & reprouas.

1 DE repulsis testium agit nouissimè Mẽdez à Castro in Praxi seculari Lusit lib. 3. cap. 13. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iud. q. 26. att. 1. Amat. Roder. in Pract de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 9. de repulsis contra dicta testium, Menoch. lib. 1. de Arbitr. q. 32. Marant. de Ordine Iudic. tit. de Testium repulsa.

2 Repulsæ testium sunt defensiones: Vide Lap. alleg. 82. n. 9. Auend. resp. 21. n. 3. vers Istud tamen in fine, Amat. Rodet d. cap. 9. n. 21.

3 In summarijs causis cõtra testes non admittitur reprobatio, de quo vide Cou. Pract. cap. 17. n. 4. vers. 7. Capic. decis. 5. Afflict. decis. 351. n. 2. cũ seqq. Menoch. remed. vlt. retine n 4. Rebuff. de Reprob. testium n. 6. Ama Rod. d. c. 9. n. 21. vbi n. 19. & 20. quod repulsæ in personas testiũ, nõ admittũtur in crimine hæresis, & in crimine læsæ maiestatis, & simoniæ.

4 An minor restituatur in causa repulsæ ad obijcienda crimina, & vitia aduersus testes? Negatiuam partẽ sequuntur, Cou Pract. cap. 26. nu. 4. vers. 3. Afflict. decis. 390. nu. 3. & 6. Vincen. de Franc decis. 421. Rebuff. de Reprobat testium n. 15. vers. Tertio, Palat. in Repet. cap §. 26. nu. 13. Perez l. 1 glos. Tachar. tit. 4. lib. 3. Ordin. Soar. de Paz in Pract. p. 1. temp. 9. n. 8. Amat. Roder. d. cap. 9. nu. 18. Affirmatiuã tamen opinionẽ quando dicta repulsa non recepta, & probata minor suã perderet causam tenent Boer. decis. 245. nu. 7. & Cald. Pereira in l. Si curatorẽ verbo Læsis nu. 30. & 31. quos refert, & sequitur Gutier. Pract. lib. q. 65. n 2.

5 Vtrum testes non improbati in prima instãtia, possint improbati in secunda? Affirmãt Afflict. decis. 226. Dom. Garci. Mastr. Siciliæ decis. 78. Negant. Thesaur. Pedam. decis. 259. & Gutier. Pract. lib. 1. q. 64. vbi etiam tenet posse improbari in secunda instantia, si repulsa falsitatis, vel corruptionis sit, vel pars ignorauerit vitia testiũ, de quo vide Auend. resp. 21. n. 7. lib. 1. Perez l. 1. glos. *Tachar los testigos*, vers. Dubitatur titul. 4. lib. 3. Ord Soar. de Paz in Pract. p. 1. tẽp. 8. n. 7 Alphons. à Villadieg. in glos. l. 8. tit. 4. lib. 2 *del fuero juzgo*, n. 2. Amat. Roder. d. cap. 9. n 3.

6 An possit appellari si non recipiantur

piantur huiusmodi repulsæ? Dic quòd sic,& vide Menoch. remed.4. Adipisc. num.817. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 38. num.4. & 7. Surd. decis.36.nu.17. Valas.cons 47.nu.6. & 7. Sed attenta Ordinat. supra hoc lib. tit.20. §.33. est locum casus grauaminis in acta processus.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text.ibi (*tanto que o juramento for dado*) Ergò in testimonio proferendo requiritur iuramentum, itaut absquè illo nullam fidem faciat l. Iurisiurandi 8.& l.Testium 14.Cod. de Testib.cap Fraternitatis 17. cap. de Testib.29.cap.Tuis 39.de Testib. Vide apud Hispanos l.23.tit.16.part. 3. Auend.resp.1. n.12. Gutier. in repet.l. Nemo potest num.229. cum seqq.ff.de Legatis 1.Curi.Philip.p.1. § 17 n.17.Math.Coleri Germ.decis. 192. n.1. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit.60. de Iuramento nu.371 cum seqq. Amat Roder. in Practic.cap 7.n.41.vbi nu.42. quod testis non debet,nec potest per procuratorem iurare. Rebuff. de Reprobar restium nu.284. Mascard.de Probat.concl.1364. Menoch.de Arbitr.lib.1. q.26. Surd. decis.12.nu.7. Coleri.decis.196. Rodolph. in tract. de suprema , seu absoluta Principis potest.cap.6.n.42.Seraph.de Priuil. Iuram. priuil.30. Mot. in emporio iuris p.1.tit.11.in prælud.n 30.Fr.Ludou.Mirãda de Ord.Iud.q.23.art.5. Bernard.Græuæ.ad Pract. Cameræ Imper.lib.1.concl.101. Et testes iurati,die non feriata,possunt examinari die feriata.ex Bernard. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 5.glos.Citati n.3.pag.686.

2 Iuramentum tamen testibus à partibus expresso consensu remitti potest. Vide cap.Tuis 39. de Testib. Rutg Ruland. de Commissar. lib.6. cap.10 nu.5. Soar. in Thesauro recept.lit.T.nu.271. Mascard.de Probat.in prooem.q.5.á n.103. & concl. 1362.n 19. Gutier.in l.Nemo potest n.134. Farin.in Praxi crim.q.74.nu. 83. Bernard. Græuæ. d. concl. 101. consid.2. Secùs si ageretur de dissoluendo matrimonio,quia tunc remissio non datur , ex Mascat.d.q.5. n.111. Farin.d.q 74.n.94.vbi nu 85. idem tenet si ageretur de causa criminali,vel ciuili ardua.

3 In text.ibi(*presente no lugar*) Idest præsens in oppido, vel pago, locus enim dicitur quodcunq; continens, siue vbi quicquam consistit secundum Vario.lib.4. de lingua Latina in princip.& facit l. Vrbana prædia ff.de Verbor.signif.

4 In text.ibi (*sendo a parte presente*) Vide Menoch. de Arbitr. casu 236. n.6. Mascard.concl.408.n.23.

5 In text.ibi (*especificandolhe a causa della)* Nota quòd ad hoc vt admittantur obiectiones & repulsæ contra personas testium ad ipsorum reprobationem non sufficire quòd in genere tales repulsæ obijciantur,sed requiri quod in specie facta sigillatim examinatione criminũ, & aliarum obiectionum reprebentur iuxta textum in cap Præsentiũ §. Testes de Testib.lib.6.& in cap.Vt circa vbi glos.verbo Omnia de Electi. eod.lib. Marant d.tit.de testiũ repulsa num.3.Petez l.1.glos.Tachar vers. Repulsã proponens tit.4.lib.3. Ordin.Soar.de Paz p.1. temp.9. nu.11. Amat.Roder.in Pract.cap.9.nu.23. Azeue.l.2.à n.1.tit.8.lib.4.Recop.Et si opponat de inimicitia debet exprimere causã ipsius.Vide Masc.concl. 692.Grãmat.decis 34.n.24.& decis. 88.n.4.cũ seqq Menoc.lib.1.de Præsumpt.q.89.n.58.& lib.5.q.43.nu.2. Rebuff.

Rebuff. de Reprobat testium nu. 3. Farinac. in Praxi crim. q. 49. n. 127. cum seqq.

6 In text. ibi (*não sendo a parte presente no lugar*) Vide Mascard. concl. 408. nu. 23. Viui tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 10. nu. 408. pag 561. Menoch. de Arbitr. casu 339. n. 2.

AD §. I.

1 In text. ibi (*se intentarão as contraditas, & porão perante o julgador que mandar cumprir a carta*) Quia examinatione testium simpliciter commissa, eorum reprobatio non censetur commissa, quod eleganter resoluunt Menoch. lib. 2. de Præsump. q. 56. nu. 4. 5. & 7. Rutger. Ruland. de Commissar. p. 1. cap. 2. num. 18. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 96. consid. 1. à n. 4.

2 Aduerte quòd terminus, & dilatio in causa attentatorum ad reprobationem, & repulsationem ad petitionem partis dari debet, Afflict. decis. 351. in fine, Ioseph. Ludou. Perus. decis. 86. n. 3. & 4. Herculan. de Attent. appell. pend. cap. 17. á nu. 4. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 47. de Dilation. à n. 125.

AD §. II.

1 In text. ibi (*antes que as inquirições sejão abertas*) Vide Viui. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 10. nu. 408. pag 561. De iure Hispano per l. 1. tit. 8. lib. 4. nouæ Recup. omni casu permittitur posse aduersus testes opponi crimina vitia, & defectus & repulsosque obijcere in personas & dictis ipsorum statim post testium publicationem intra sex dies, refert Amat. Roder. in Pract. cap 9. nu 2.

2 In text. ibi (*não as poderà mays pôr*) Poterit tamen, si iudicis facto fuisset impeditus, vel illi testes ita essent inhabiles, vt eorum inhabilitas partium consensu tolli non possit vt in iudæo, minore, & similibus resoluit Menoch. de Arbitrar. casu 239. n. 4 & 5.

3 In text. ibi (*saluo, &c.*) Notatur ad hoc quòd quandocunque potest obijci de falsitate, & de subornatione testis ex pretio, vt per Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 13. à n 2. Amat Rodr. d. cap 9. n. 3. vers. Cæterum in fine, & n. 9.

AD §. V.

1 Vide latissimè Farinac. in Praxi crim. p. 2. de oppositione cõtra dicta testium q. 67. n. 58. cum seqq.

2 Excipiens tamen contra testes actorem, vel accusatorem ipsos infamando iniuriarum actione tenetur, si infamatoriam exceptionem non probauit, secùs verò si illam probauit. Vide Clar. lib. 5. §. fin. q. 53. num. 4 Gregor. l. 14. tit. 14. part. 5. Perez l. 1. vers. Dubitari solet titul. 4. lib. 3. Ordin. pag. 556. Ballacomb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 9. tit. 25. n. 56. pag. 519. Boer. decis. 245. in fine, Rebuff. de Reprobat. testium n. 2. Farin. in Praxi crimin. p. 3. q. 105. n. 233. cum seqq. & addit. ad eius cons. 30. vers. Sic & excipiens pag. 197. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decret. collect. 146. n. 4. in med. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 1 temp. 9. n. 22. Curi. Philip. p 1. §. 17. n. 13.

AD §. VII.

Vide latissimè Farin. in Praxi crimin. p. 2. de opposit. contra personas testium q 53. num. 3. cum multis sequentibus. Inimico producto in testem asserenti se inimicum credi-

tur ex Mascard. de Probat. concl. 1046. num. 29. & faciunt quæ Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 15. art. 4.

AD §. VIII.

1 Vide Cott. in Memorab. verbo Inimicitiæ. Cald. Pereira de Renouat. q. 7. nu. 16. vers. Quamobrem & num. 17. Mascard. de Probat. concl. 1046. num. 16. vbi num. 17. quid si iusta causa fuerit inimicus.

2 In text. ibi (*porque pareça, &c.*) Ergò inimicitia affectata non repellit testem à testificando. Vide Farin. in Praxi crimin. p. 2. q. 53. nu. 28. & num. 64. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 13 n. 9.

3 Aduerte quòd producens testem pro se, non potest illum reprobare, cum per eius productionem, & præsentationem censeatur personam illius approbare ex doctrina glos. verbo Si quis in cap. Præsentium de testibus resoluunt Guttier. in l. Nemo potest à num. 127. ff. de legat. 1. Azeued. l. 1. num. 46. titul. 8. lib. 4. nouæ Recopil. Amat. Roder. in Pract. cap. 9. num. 6. vers. Primum.

AD §. IX & vlt.

1 Vide Mascard. de Probat. concl. 412. & concl. 1357. num. 43. Farin. in Praxi crimin. p. 2. de opposit. contra personas testium q. 54. à princip.

2 Limita si testis consanguineus testificetur contra alterum pariter consanguineum. Vide Mench. lib. 2. de testatoris potentia § 12. requisitio 5. num. 3. Stephan. Gratian Discept. Forens. cap. 100. n. 17.

Ad tit. 59. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 45.*

Das prouas que se deuem fazer per escripturas publicas. *De probationibus per scripturas publicas faciendis.*

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Vide Surd. decis. 43. à n. 1. Gutier. de Iuram. confirmat. p. 1. cap. 66. n. 2. latissimè Valasc. de Iure Emphyt. q. 7. à n. 6. cum multis seqq. vbi n. 13. asserit hanc legem esse exhorbitantem, & contra ius commune. Si aliquis aure Regium diploma impetratum ad probandum per testes aliquid requirens probationem per scripturam testes immature dederit, valida erit probatio ex resolutis per Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 138. nu. 30. cum seqq. Cald. Pereira de Nomin. q. 21. n. 88. Et facit quod resoluit Flamin. de Resignat. lib. 11. q. 7. nu. 90. asserentis quòd si Papa concessit Abbati priuilegium testandi, illa gratia facit vt sustineatur testamentũ iam factum, licet nulliter, & allegat Ias. in l. Quominus n. 129. de Fluminib. Hippol. in Rub. Cod. de Fideiuss. nu. 83. & idem Flamin. etiam tenet quod si Princeps concessit alicui, vt possit facere molendinum, illa licẽtia porrigitur ad molendinum prius illicitè factũ, & allegat Paul. de Castro in l. Si quis filio §. Irritum n. 5. ff. de Iniusto rupto, & Ias. vbi supra nu. 127. & tenet etiam Bellacom. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. de Iure Emphyt. tit. 44. n. 286. pag. 686.

2 Limita primò, hanc Ordin. inter personas Ecclesiasticas, quas illa non comprehendit. Vide Hippol. Rub. de Probat. nu. 41. Fr. Emman. tom. 1. quæstion. Regular. q. 66. art. 2. vers. Quinta regula. Cabed. p. 1. decis.

decis.139. Valasc.d.q.7.num.25. vbi dicit, se credere, hanc communem opinionem non seruari in practica in hoc Regno, cum nunquam vidisset clericū admitti in iudicio sæculari contra laicum, si non offerat publicam scripturā, in casu quo per hanc Ordin. requiritur, quod intelligerem, quando contractus fuisset celebratus inter clericum, & laicū, secus si inter duos clericos.

3 Limita secundò, in literis cambij. Vide Valasc. d. q.7. num.16. & consi.176 nu vlt. Gam.decis.238. in fine, Azeued.ad lib.3.nouæ Recop. tit.13.nu.12 pag 373. Stephan. Gratian. Discept.Forens. cap.64. nu.13. vbi tenet quòd habent vim publici instrumenti.

4 Limita tertiò, in confessione, nam ea supplet defectum scripturæ ex l. Cum te Cod. de transact. Vide Azeued l 6 num.17.tit.6.lib.5. nouæ Recopil. Gam.decis.43. nu.2. Menoch. remed.4. Adipisc. nu.103. Surd. decis. 10. num.13 Mascard. concl 1236. num. 5. Cald. de Potestate elig. cap.7. num.19. Valasc. d. q 7 num.27 vbi n.30. & 31. asserit, limitationem producere in confessione iudiciali facta in iudicio, non autem in extraiudiciali. Idem si pars faciat eam confessionem in precibus oblatis Principi, vel iudici ex reg.l.Cum precum Cod. de liberali causa,& Mascard.de Probat.concl. 368.

5 Limita quartò, in probatione mixta, quam non excludit Ordin. in præsenti, illam scilicet, quæ fit per testes, & instrumentum simul, veluti si promittat quis resarcire damnum,& interesse; & quantitatē damni probauerit per testes, valebit enim talis probatio testium licet excedat quantitatem legis, ex Bart. doctrina, recepta in l. Certi condictio ff. Si certum pet. Menoch. de Arbitr. casu 48 n 6. & consi.100. nu. 56. & 57.& consi.180.num.40.Mascard.de Probat. concl.470. num.5. & concl 1236.n.19.& 20. Valasc. d. q.7.n 34. Cald. Pereira de Resolut. emphyt cap.11.n.32.

6 Limita quintò, in probatione qualitatis instrumenti. Vide Flamin.de Resignat.lib.8.q.2. num.25. Gam decis.72.n 4. Mascard. concl. 1142. n.16. Gonzal ad reg 8. Can. cel. §.3.procem.n.110.

7 Limita sextò, vbi Rex dispensat vt possit fieri probatio per testes, vt per Valasc.d.q.7.num.13. ad fin. & num. 22. vers. Nam respondeo, & hæc licentia conceditur per Senatores Palatinos, vsquè ad summam 200.milliū nūmorū regaliū,& in amplioti summa conceditur per Regem ex suo regimine §. 76. de quo Valasc.cens.25.num.8 & in ea licentia ponitur clausula quòd poterit probationem facere ea probatione, quæ de iure communi requiritur, quæ ad minus per duos testes fieri poterit iuxta l. Vbi numerus ff. de Testib.& cap.In omni eod. titul. & tenent Greg.l.32. glos.2. titul.16. part.3. Parlad. lib.2. rerum quotid. cap.fin. p.5. § 11. n.32.Soar. de Paz in Pract.p.4 tom.1. cap.3. num.40. ad finem. Gam.decis.372. Et quando impetratur huiusmodi gratia, potest altera pars per testes probare contrarium, vt resoluunt Rip.in l. Admonendi num.60.ff.de Iureiur. Cald.Pereira in l.Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo nu. 22. Valasc. cons.25.n.8.

8 In text.ibi (*contractos*) Quid in quasi contractibus? Dic non comprehendi appellatione contractus per text.in l.2 § Legalis vers.Omnes

& ibi glos. verbo Dummodò iuncta l. De eo 26. ff de Iudic. Palat. in repet. rub. §. 68 n. 8. cum seq pag. 110. Tiraq. post leges connub. glos. 5. nu. 140. vt infra probat §. 22.

9 . In text. ibi (*renunciações*) Vide Cabed. p. 1. decis. 109. nu. vlt ad hoc resoluit quòd renunciatio hæreditatis debet fieri in scriptis.

10 In text. ibi (*diuisões*) Concordat alia Ordinat. infra lib. 4 tit. 96. §. 18. & vide Gam. decis. 300. n. 1.

11 In text. ibi (*posto que a parte o não opponha*) Vide Cremens. sing. 42. Menoch de Arbitr. casu 63 num. 5. cum seqq. Mexi. in tract. tassæ panis cõcl. 6. nu. 72. Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 17. n. 10. col. 2. D. Barbos. in l. Si de vi ff. de Iudic. nu. 106. ad hoc quod testibus receptis contra iuris prohibitionem, nulla fides adhibenda est, & sententia, lata virtute, talium probationum est, ipso iure nulla.

AD §. I.

Vide Valasc. de Iure emphyt. quæst. 7. n. 24. D. Barbos. in l. Hæres absens § Proinde nu. 75. ff. de Iudic. In conficiendis enim contractibus inspiciuntur leges, & consuetudines locorum, in quibus fiunt ex l. Si fundus vbi Bart. ff. de Euiction. l. Si non speciali Cod. de Testam. Ozas. decis. 114. n. vlt. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 12. n. 1. vbi n. 2. quòd contractus factus à Lusitano extra Regnũ, debet regulari secundùm solemnitates loci vbi celebratus est.

AD §. II.

In text. ibi (*& se o cõtracto for por elle escripto, & asinado*) Vide Cald. Pereira de Empt. cap 6. n. 14. & 15. ad hoc quod tabellio in hoc Regno manu propria instrumenta tenetur scribere.

AD §. III.

Desumitur ex doctrina Bart. in l. Cum de indebito §. Sed hoc ff. de Prob. Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 19. n. 15. ad hoc quod contractus, qui apud acta debet fieri, in scriptis gerendus est, & quod debitorum contractum in publica scriptura exoneratio, nõ aliter quam publico instrumento probari potest, quod extendit non modo quando in publica scriptura debitum fuit contractum, sed etiam in simili habente vim publicæ scripturæ, qualia sunt acta iudicij, & inuentarij.

AD §. IIII.

Senatoribus, & omnibus alijs iudicibus prohibitum est, ne alias probationes, quàm per scripturam recipiant in contractibus, & alijs, in quibus probatio per scripturam requiratur, vt per Valasc. de Iure emphyt. q. 7. num. 20. & 21. quod non sufficit probationem fieri per quinque testes.

In text. ibi (*com quaesquer testemunhas*) Etiam legalissimis ex Valasc. d. q. 7. n. 19. quamuis contrarium teneat Mascar. de Probat. concl. 1236. num. 31. Nec admittitur pars agens contra alium, vt sibi de contractu faciat scripturam, volens probare per testes, vt per Valasc. d. q 7. n. 30. quamuis Surd. decis. 43. à n. 4. aliud iudicatum referat in suo Senatu Mantu.

AD §. V.

Desumitur ex l. Iusiurandum 34. §. Ait prætor, & §. vlt. ff. de Iureiur. l. Lata Cod. eod. vide Valasc. de Iure emphyt.

emphyt. q. 24. nu. 26. optimè Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 30. per totam. Ad hoc quod si actor vult reo iuramentum deferre super repetita, reus in iudicio comparebit, qui si iurauerit nihil debere absoluitur ab instãtia, & actor expẽsis mulctabitur. Sin autem iusiurandum subire noluerit, tunc actori iuramento delato, reus condemnabitur.

AD §. VI.

In text. ibi (*a perte principal que tem razão de saber a verdade*) Vide Bellacomb. tom. 1. Communium Opin. lib. 4. tit. 1. nu. 97. pag. 440. Mascard. de Probat. concl. 954. nu. 61. ad hoc quod vt possit deferri iuramentum in supplementum semiplenæ probationis, requiritur, vt is, cui est deferendum sit talis, qui verisimiliter veritatem nouerit per veram scientiam, quæ corporeo sensu percipiatur.

AD §. VII.

Iuramentum suppleto bare di super facto defunctis non est deferendũ.

Vide l. Marcellus §. 1. ff. de action. rerum annot. ibi cum iniquum sit alium de alieno facto iurare, &c. Tiraq. de Retract. lig. §. 2. glos. 2. nu. 5. & de præscript. §. 2 glos. 1. pag. 127. Menoch. de Arbitr. casu 190. nu. 6. cum seqq. & cons. 81. n. 21. Marant. de Ordine Iudic. p. 6. tit. de Iuram. & quando deferatur n. 5. Mascard. de Probat. concl. 954. à n. 63. Et notatis supra tit. 52. §. 2. Nec iuramentum in litem hæredi defertur, nisi verosimiliter informato Menoch. d. casu 190 n. 9. Surd. cons. 24. sub nu. 15. Baptist. Cost. de facti scientia, & ignor. cent. 1. dist. 99. n. 6. nouissimè Camill. Botrell. in Summa decis. tit. 52. de Iuram. in litem n 66. Ex decisionarijs Math. Coleri. German. decis. 116. n. 3. & decis. 210. nu. 1. Hieronym. de Laurent. Auen. decis. 108. n. 2. Martin. Monter. à Cueua Arag. decis. 11. Alexand. Raudens. Pisan. decis. 19 num. 91. & 92. Aldobrand. nouiss. Rom. decis. 678. n. 1. vol. 1.

AD §. IX.

In text. ibi (*jurar*) Non in depositionibus, vt iudicatum fuit in causa Ioannis Brandoni contra Ludouicum Valascum Castaneum, & faciunt quæ Bald. in l. Sed etsi restituatur §. Ex quibus ff. de Iudic. Valasc. cons. 170. n. 13.

AD §. X.

Vide Cost. in l. Si ex cautione pag. mihi 234. Mascar. de Probat. concl. 909. Valasc. de Iure emphyt. q. 7. n. 20. vers. Veruntamen. Cald. Pereira de Potestate elig. cap. 7. n. 19.

AD §. XI.

1 In text. ibi (*entre pay, & filho natural*) Idem in nepote iuxta l. Iusta 199. ff. de Verbor. signif. & vide in simili Duenh. reg. 87. ampl. 4. *Determinouse em Relação, que o contrato feyto entre tio, & sobrinho, do pay, ou da mãy somente se pode prouar, sem escriptura publica, & não he necessario que seja yrmão inteiro*, teste Melchiore Phœbo tom. 1. Aresto 38.

2 In text. ibi (*ou feyto entre sogro, & sogra*) Vide in simili Menoch. de Arbitr. casu 348. n. 14. & cons. 22. n. 3.

3 In text. ibi (*depoys do matrimonio ser feyto*) Ergo non procedit in promissione dotis facta ante matrimonium. Vide Ozasc. Pedam. decis. 53. n. 15. Mascard. de Probat. concl. 568. num. 2. Gam. decis. 264. num. vlt.

D. Barbos. in l. 1. ff. Soluto matrim. p. 1. num. 13.

4 Limita, in dote promissa filio ante matrimonium quia probari poterit per testes, prout iudicatum refert Cabed. p. 1. Aresto 72. Dos enim videtur promissa marito, & non vxori, maritoquè acquiritur dominium rei dotalis, & illi competit actio l. Docem ancillam vbi Doctores Cod. de Rei vend. l. Si pro te Cod. de Dotis promiss. l. de his Cod. de Iure dotium, quæ iura eleganter declarat Cald. Pereira de Potestat. elig cap. 12. n 14. & 15. & cum tempore promissæ dotis non sit gener, nec illi conueniant verba huius Ordinat. nec eius dispositio conuenire debet ex reg. l. 4. §. Toties ff. de dãno infecto cum alijs, de quibus per Hippol. cons 25. num. 10. Gutier. lib 3. Practic. q. 17. nu. 227. Soluto etiam dotis facta á socero, potest probari per testes ex Cabed. p 1. Aresto 40.

5 In text. ibi (*nem entre yrmãos*) Procedit etiam respectu illorum, quæ cum illis contraxerunt matrimonium, quia per matrimonium sunt duo in carne vna, cap. Sunt qui dicunt 27. q. 2. cap. Debitum de Bigam. Et vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri, cap. Cum in tua de Decimis, iunctis alijs citatis á Mexi. in tract. tassæ panis concl. 2. num. 63 Contrarium tamen imo sub hac Ordin. non comprehendi fratris vxorem, tenet Cabed. p. 1. decis. 31. num. 3.

6 *No anno de* 1617. *se julgou* in supremo Senatu, *que esta Ordenação que fala em yrmãos, tem tambem lugar em cunhados*, teste Melchiore Phœbo tom. 1. Aresto 23.

7 In text ibi (*porem se emtre estas pessoas, &c.*) Nota quòd resolutio contractus iudicatur eiusdem naturæ, cuius est contractus, vnde si aliquis contractus celebretur per scripturã, distractus illius non poterit probari, nisi per aliam æquiualentem, vt per Surd. de Aliment. tit. 8 priuil. 22. n. 6. Cald. Pereira de Potest eligendi cap. 7. num 15. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 168. n. 7. & 10. cum multis seqq.

AD §. XII.

Vide l. 2 §. Ex his ff. de Verbor. obligat. l. Hæredem ff. de Regulis iuris.

AD §. XIII.

Vide Tiraq de Iudicio in rebus exig. pag 44. Valasc. consl. 177. ad finem, & de literis cambij dixi supra in Princip. huius tit. limit. 2.

AD §. XIIII.

1 Nota quod ad Probationem solutionis census, vel emphyteusis nõ requiritur necessariò scriptura, sed sufficit probari per testes, ex Ias. in l. 1. nu 64. Cod. de Iure emphyt. Afflict. decis. 13. n. 26. Mascard. de Probat. concl 604. nu. 5. Valasc. de Iure emphyt. q. 7. n. 8. ad finem. *Scriptura non requiritur ad probationem solutionis census vel emphyteusis.*

2 Nota probationem solutionum trium annorum præteritorum sufficere ad hoc, vt præsumatur annis retrò lapsis solutum fuisse, ex l. Quicunquè 3. Cod. de Apochis publicis lib. 10. Bellacomb. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 44. n. 11. pag. 682. vbi Soar. num. 226. & seq. Vincent. de Franch. decis 137. Guilhelm. in cap. Rainuntius verbo Si absquè liberis n. 187. Anton. Gabr. de Præsumpt. concl. 11. n. 2. Mascar. de Probat. concl. 1321. n. 2. Intelligedummodo solutio data non sit ab

ab exactoribus, tributorum, censuũ, canonum, & similium, qui consueuissent mutari vt in terminis resoluunt Cot. in Memorab. verbo Solutio pag. 767. Menoch. lib. 3. de Præsumpt. q. 139. in fine. Cothazan. decis. 96. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 25. optimè Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 152.

AD §. XV.

1 In text. ibi (*aluaras feitos, & assinados*) Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 6. n. 18. & cap. 34. n. 45. Item requiritur quod simul sint facta scriptaeorum manu, & per eos subscripta, nec etiam sufficit esse subscripta tantùm, cum vtrunque requiratur copullatiuè, & concursus copulæ requirit quod vtrunque verificetur ex l. Si hæredes plures ff. de condit. institut.

2 In text. ibi (*Abbades Bentos*) Secùs in rectoribus parochialium Ecclesiarum, qui vulgò Abbates vocantur in hac Interamnensi prouincia, quia eorum chirographis factis vltra summam contentam non adhibetur fides, prout iudicatum refert Cabed. p. 1. decis. 239.

3 In text. ibi (*fidalgos de solar*) Qui dicantur: Vide D. Matt. de Iurisdict. p. 1. cap. 26. à nu. 74. Gutier. Pract. lib. 3 q. 13. n. 2. cum seqq. & à nu. 19. Garci. de Nobilit. glos. 18. num. 17. & num. 38.

4 In text. ibi (*ou Doctores*) Comprehendit Magistros artium, qui Doctorum insignijs, & priuilegijs gaudent ex Ioann. Martins à Costa in annot. ad tract. libell annot. 53 à n. 7.

5 In text. ibi (*feitos em estudo vniuersal per exame*) Hæc posita sunt vt excluderentur Doctores creati per Comitem Palatinum, vel alios, qui ad Doctorandum habent facultatẽ, in quibus deficit illa qualitas, quod sint facti in studio vniuersali per examen, & vbi deficit qualitas dispositionis deficit ipsa dispositio, glos. in l. Mancipia verbo Aduocandum Cod. de Seruis fugit. Camill. Gallin. lib. 4. de Verborum signific. cap. 9 n. 9. Fului. Pacian. de Probat. lib. 2 cap. 14. n. 8.

6 Quid in viduis, quæ cum istis matrimonio fuerunt copulatæ? Dic posse procuratorium mãdatum sua manu conficere argum. l. Cum te Cod. de Nupt. Cap Is qui §. Mulier de sepult. lib. 6. Tiraq. in tract. cessante causa p. 1. n. 107. & de Nobilit. cap. 18. n. 8. D. Barbos. in l. Quia talo n. 30. ff. Soluto matrim. Cabed. p. 1. decis. 98.

7 In text. ibi (*sendo contra elles*) Quæ verba includũt casum, in quo agitur de faciẽda probatione cõtra ipsos, & excludunt alium casum, in quo agitur de facienda probatione contra alios, est enim casus omissus, imò exceptus, & manet sub dispositione iuris ex l Si cum eodem ff. Soluto matrim. Camill. Gallin. lib. 10. de Verbor. significat. cap. 8. n. 8.

AD §. XIX.

In text. ibi (*poderão prouar os contractos pelo corrector*) Et ita proxenetæ publicè deputato creditur, vt in terminis resoluit Gam. decis. 32. n. 1. Et valet statutum vt soli mediatori credatur ratione euidentis vtilitatis, & necessitatis est apud Hispa. l. 28. tit. 19. lib. 9. nouæ Recopil. Mascard. de Probat. concl. 1039. n. 15. Lazart. de decima vendit. cap. 18. à nu. 74. Auendan. lib. 1. Prætor. cap. 1. nu. 18. vers. In materia. Contrarium tamen probari poterit quãdo enim statuto defer-

defertur iuramentum, potest probari contrarium, ex glos. verbo Vel iudicio vers. Nisi aduersarius ff. Si ex noxali causa agatur, Tiraq. de Retract. lig. §. 4. glos. 1. á n. 12. Cou. lib. 2. Vari. cap. 13. n. 4. Menoch. Recuper. remed. 15. n. 357. Azeued. l. 7. á n. 82. tit. 11. lib. 5. nouæ Recop. de Proxenetis: Vide Cabed. decis. 91. p. 2.

AD §. XXI.

Vide D. Barbos. in l. 1. ff. Soluto matrim. p. 1. nu 13. & dixi supra §. 11. hoc tit.

AD §. XXII.

Vide supra in Princip. huius tit. num. 8. vbi dixi.

AD §. XXIII.

In text. ibi (*por hum sò anno*) Ergò si sit facta locatio ad plures annos, non poterit probari, nisi per scripturam, & sufficiet saltem fieri ad duos annos, quia pluralis lucurio in duobus ad minus verificatur, ex l. Vbi numerus ff de Testib. l. Libertas 17. §. vlt. ff de Manumis. testam. l. Inter illa §. fin. ff. de Verbor.

AD §. XXIIII.

Procedit ex regula iuris, quæ dicta quod inseparabilibus vtile per inutile vitiatur in l. 1. §. Trebatius ff. de aqua quotid.

AD §. XXV. & vlt.

Vide Boer. decis. 12. ad finem. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 14. nu. 58. Valasc. de Iure Emphyt. q. 7. nu. 7. & cons. 5. n. 21.

2 In text. ibi (*hauemos por bem que talengano, & simulação se possa prouar per testemunhas*) Quot testes requirantur vide apud Tiraq. d. glos. 14. nu. 57. Ioseph. Ludou tom. 3. Commun. Opinion. tit. de Simulat. contractus concl. 1. vers. 25. coniectura, Menoch. cons. 39. nu. 11. Mascard. de Probat. concl. 447. num. 2. & concl. 1142. nu. 20. cum seqq. Valasc. cons. 154. n. 14. & circa probationem simulationis inuenies alia lib. 4. n. 71. §. Vni. pag. 150. Aduerte tamẽ quòd in deducendis articulis exprimi debet species, ac modus simulationis, prout resoluunt Mascard. de Proba. concl. 448. n. vlt. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 13. tit. 35. n. 5. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 90. nu. 2. latè Alexand. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 1. titul. de Simulat. resolut. 1.

Ad tit. 60. Ordin. Regiæ.

Da fè que se deue dàr aos instrumentos publicos, &c.

De fide instrumẽtis publicis adhibenda.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 Vide Donat. à Fin. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 10. n. 60. pag. 567. vbi Mich. Grass. nu. 139. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 1. §. 12. limit. 2. Mascard. de Probat. concl. 711. & concl 928. & concl. 1388. & concl. 1394. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 11. q. 1. Flamin. de Resignat. lib. 11. q. 6. à nu. 34. Castill quotidian. lib. 2. cap. 16. num. 52. cum seqq. Alexandr. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Fide instr. pag. 311.

2 Aduerte quod instrumenta facta de nocte sunt suspecta, vt per Hippol. cons. 83. num. 16. Bellacõb. tom. 1.

tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11. num 239 pag 582. Masc. de Probat. concl. 1094. nu. 38. Menoch. de Præsump. lib. 3. q. 126. num. 10. Et lib. 4. q. 12. num 5. cum seqq. Ioseph Ludou. Perus. decis. 116. Rebuff. ad l. 2. ff. de verbor. signific. pag. 24. & in tract. Nominar. q. 14. nu. 19. Cald. Pereira de Empt. c. 4. nu 5. Stheph. Gratian. Disceptation. Forens. cap. 199. num. 16. cum seqq.

3 In text. ibi (*de q̃ o segundo fizer mẽçaõ.*) Quid in instrumento fideiussoris, in quo est facta mentio de principali obligatione? Dic quod tenetur licet de illo instrumento non cõstet ex Garc. de Nobilit. glos. 41. ad finem.

AD §. III.

1 In tex. ibi (*a qual foy sospeita por ter algũa razura, &c.*) Nota quod si inter exemplum & originale sit aliqua repugnãtia stabitur originali, vt per Bellacom. to. 1. Commun. opinion. lib. 4. tit. 11. num. 142. vbi Vezin. nu. 270. Mascard. de Probat. concl. 4. nu. 13. & concl. 644. nu. 15. & concl. 740. nu. 32. & concl. 1243. Farinac p. 4. decis. 64. & de falsitate & simul q. 153. n. 127. cum seqq. Card. Thusc. verbo Originale concl. 202. à nu. 1. Alex. Trentasinq. Variat. lib. 2. tit de Fide instr. resolut. 10. á nu 1. Cald. Pereira de Empt. cap. 4. n. 4 cũ seqq. & cap. 35. â nu. 1. Vitiato originali non datur fides exemplo non vitiato Menoch. remed. 4. Adipisc. n. 701. Imo instrumentum falsum præsumitur ex quo originale non reperitur Menoch. de Arbitrar. casu 187. nu. 31. & remed 4. adipisc. num. 735. q. 86. Stephan. Grat. Discep. Forens. cap. 187. num. 11. vbi á n. 13. asserit quod etiãsi non reperiatur originale non tamẽ est derrahenda fides instrumento authentico eiusdem notarij cum solemnitatibus requisitis, & citat Surd. cons. 173. num. 109. Et de rasura, cãcellatione, vel inter lineatura latè Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Fide instru. resol. 11. Curi. Philip. p. 1. §. 17. num. 34.

AD §. IIII.

Nota quod licet instrumentum habeat aliquod vitium, ille tamen contra quem producitur, præsumitur atque censetur illud approbare & fateri verum, si nihil cõtra illud apponatur. Ita Cald. Pereira de Extinct. Emphyt. cap. 17. nu. 10. vers. Infero tertio.

AD §. V.

1 In tex. ibi (*ou scriptura publica.*) Dic idẽ in priuata. Vide Auend. ad l. 22. Tauri glos. 1. num. 18. Azeued. ad l. 1. num. 28. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop. & ad l. 5. nu. 2. eod. tit. & lib. Cabed. p. 1. decis. 53. n. 2. Cald. Pereira de Potest. elig cap. 7. n. 17. & de Empt. cap. 1. nu. 20. vbi nu. 22. idem resoluit in actis publicis.

2 In tex. ibi (*ou per via de excepção.*) Vide Mascard. de Probation. concl. 739. num. 9. ad hoc quod opponens de falsitate instrumenti per modum exceptionis & defensionis non tenetur se inscribere ad pœnam talionis.

3 In tex. ibi (*sem primeiro se obrigar & sobescreuer, &c.*) Aliter tamen erit si agat ciuiliter ad effectum dumtaxat annullandi instrumentum, quia tunc non tenetur se subscribere ex Bart. in l. Si cui ff. de Accus. Plat. in l. 1. Cod. de reis postul. lib. 10. Gand. tit. de falsarijs num. 2. Nicolaus Milis in Repertorio verbo Ciuilis fol. 30. col. 2. in fine.

AD

AD §. VI.

1 In text.ibi (*allegar que a perdeo*) Qualiter probetur amissio : Vide Viui. tom.1. Commun.Opin.lib.4. tit.9.nu.75. vers. Declaratur etiam pag.486.in fine. Bellacomb. tom.2. lib.7.tit.14.n.91.pag.264. Tiraq de Iudicio in rebus exig pag.79. vers. 82. Soar. in Thesauro commun. lit. I. num 144. Viui.Neapol. decis.105. Mascard.de Probat.concl.908. Vincent.Hondedæ.cons 9. vol.1. Seraphin. de Priuileg. Iuram. priuil. 37. Surd.cons.109.n.8. cum seqq. Bernard.Græuæ ad Practicam Cameræ Imper lib. 2.concl.37.n 7. remissiuè Castill.lib.3.quotid. cap.18. num 15. Cald. Pereira de Empt.cap.35. n.12. Farinac.in Praxi delictorum 7.p.de fragmentis criminalibus num.207. cum seqq. lit.A. Alexand. Trentas. Vari.lib.2.titul.de Fide Instrum. resolut.6.

2 In text.ibi (*a nota seja perdida*) Nota quòd præsumptio est,contra notarium celantem protocolum: Vide Mascard.concl.1094 n.25 Perez l.2.tit.5.lib.2.Ordin. pag.257. Valdes. ad Xuar.p.1.pag.89. Et notario dicenti se amisisse protocolum non creditur nisi probet , ex Mascard. concl.740.nu.3. ad finem,quem refert Farin.de Falsitate,& simulat. q. 154. n. 40. Nec stabitur iuramento notarij asserentis se amisisse instrumentum ex Bajard. ad Clar. §.Falsum n.162.& seq. Stephan.Gratian. Discept.Forens.cap.261.n.27.& 52. nisi vltra iuramentum concurrant aliæ præsumptiones quod protocolum fuerit amissum ex Menoch. remed.4. Adipisc..n.739.& seq. resol. vlt Farin.d.q.154.n.41.

3 In text.ibi (*& prouando per homēs discretos , & entendidos, que declaradamente digão o theor do instrumento*) Vide Bonacos. tom. 1. Communium Opinion.lib.4.tit.11.n.206.pag.580. Auend.ad l.41.Tauri. glos.4. nu.41. Mascard. de Probat. concl. 908. & concl 245.n.2.& concl.1075. nu.31. & concl.1318.n.15. Menoch.de Præsumpr. lib.1. q.66. Surd.cons.109. à nu.13. Flamin.de Resignat.lib.11. q. 14 nu.44.cum seqq. Stephan.Gratian.Discept.Forens. cap.168. à nu. 14. Farinac.de delictis 7. p. in fragmentis criminalibus nu.212. lit. A. Cardos.in Praxi iudicum verbo Instrumentum n.44. ad hoc quod instrumenti amissionem probans tenetur probare tenorem instrumenti, & omnia substantialia illius , & quod fuisset sine vllo vitio falsitatis, quæ probatio potest fieri per duos, vel tres testes,quamuis in instrumēto deperdito plures testes desiderentur ad ipsius validitatem,de quo etiam Alexand.Trentasinq. d.tit.de Fide instrum. resol.4. num. 1. vers. Secunda.

4 Nota quòd si instrumentum deperditum reformetur ex probatione legitima testium habebit executionem paratam , vt per Xuar.in l. Post rem iudicatam in declarat. legum Regni limit 3. Perez ad l. 4. vers. *Otras qualesquier* tit.8.lib.3.Ord. Stephan.Gratian. d.cap.168. nu.17. Contrarium tamen tuentur Bart.in l.1.§ Et cum hæreditate ad fin. ff.de his.quæ in testam.delentur,& in l.3. col. pen. vers. Prædicta intelligo Cod. de Pignorib. Auend. ad l.45. Tauri glos.8.n.2. Alexand. Trentasinq Vari lib. 2. tit.de Fide instrum. resolut 4.n.1.vers.Prima.

5 In text.ibi (*farão sòmente mea proua*) Vide Valasc de Iure Emphyt. q.7.n.38.col.4.Mascard.de Probat. concl.

concl. 1236. numer. 22.

6 Notarius, & successor illius tenetur acta custodire, & partibus exhibere, aliàs tenentur ad interesse. Vide Stephan. Gratian. cap. 262. num 52. cum seqq. Et occultans, seu subripiens scripturas, vt veritas non appareat falsum committit Farin. d. q. 150. â num. 154. cum sequentibus, & occultatio videtur facta ab illo, in cuius commodum cadit, vide eund. Farinac. cons. 60. num. 18. vbi addit. lit. I. & contra lacerantem, vel comburentem scripturas, vt veritas occultetur, iuratur in litem super tenore. Vide Farin. in Praxi crimin. p. 7. q. 176. n. 29.

AD §. VII. & vlt.

1 In text. ibi (*dous instrumentos, ou mays que sejão contrarios*) Vide Menoch. de Arbittar casu 187. num. 43. & cons. 199. num. 16. Boer. decis. 252. Mascard. de Probat. concl. 240. num. 41. Gregor. l. 11. verbo *Ninguna* tit. 18. part 3. Cardin. Thusc. verbo Instrumentum concl. 248. cum seqq. & verbo Originale concl. 202. n. 5. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit de Fide Instrum. resolut. 5. optimè Farin. in Praxi crimin. tit. de Falsit. & simulat. q. 153. n. 121. cum multis seqq. ad hoc quod falsitas maximè arguitur èx contrarietate, seu repugnantia apparente in eàdem scriptura, vel instrumento, aut etiam inter vnam, & alteram scripturam, seu vnum, & alterum instrumentum & num. 126. resoluit quòd instrumentum non probat, tanquàm de falso suspectũ, quando est diuersum à protocolo, seu ab originali scriptura, ex qua est sumptum tale instrumentum, & nu. 132. limitat regulam quando contrarietas, seu repugnantia non est de substantia, & virtualiter. Quando duæ scripturæ productæ sunt ab eàdem parte, & indirectè contrariantur, neutri statur, quãdo verò productæ sunt à diuersis partibus, putà vna ab actore, & altera á reo, præfertur illa scriptura, quæ continet actum fauorabilem, & piũ, & quæ confecta fuit a notario digniori, & quæ iuuatur maioribus adminiculis, vt per Alexand. Trentas. d. tit. de Fide Instrum. resol. 5. n. 6. cũ seqq. & n. 14. secùs resoluit in testibus. Illa semper facienda est interpretatio, qua scripturæ consiliantur vt per Burg. cons. 2. n. 86.

Ad tit. 61. Ordin. Regiæ.

Em que modo se darão os traslados das escripturas da Torre do Tõbo.

Scriptura, vel instrumentum productnm ex archiuo publico, vbi solùm scripturæ publicæ, & instrumenta solent asseruari, facit fidem. Vide l. Census cum glos. ff. de Prabat. Auth. Ad hæc Cod. de Fide Instrum. ibi, item, & charta, quæ profertur ex archiuo publico testimonium publicum habet. Cap. Ad audientiam de Præscript. cap. Peruenit 30. q. 2. Pute. p. 2. decis. 440. & 451. Ranchin. p. 4. concl. 274. Vezin. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11 n. 104. pag. 572. & Bellacomb. nu. 299. pag. 585. & Suar. nu. 308. pag. 586. Cardos. in Praxi Iud. verbo Instrumentum n. 7. Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3. cap. 582. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Fide Instrnm. resol. 8. Ioseph. Ludou. Perus. decis 115. á n. 19. Quarant. & ibi Prosper. de August. in Summa bullarij verbo Archiuus *De scriptis publicis ab archiuo publicis.*

Mm pag.

pag. mihi 17. Valasc. de Iure Emphyt. q 9. num. 26. vers. Rursus ... & numeris seqq. Mascard. de ... Probat. concl. 111. num. 9. & 10. ... & concl. 711. nu. 61. & concl. 97 ... Cald. Pereira de Empt. ... n. 50. Cald. Pe... 22. Vnde ... tione cap. 21. nu. 19 & iure ... merito, atque optimo ... plena adhibenda est fides, scrip... turis dessumptis, ex archiuo huius Regni publico vulgo. *Torre do Tombo*, vbi publica fide, & auctoritate Regia totius Regni instrumenta, & documenta recondita sunt, Valasc. consi 167. num. 9. Et huiusmodi igitur archiuo publico exemplum sumptum auctoritate iudicis, vel manu commentariensis, seu officialis ad archiui custodiam destinati plene proba aliàs non. Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 35. n 25. in fine. Alexand. Trentasinq. d. resol. 8. n. 2. vers. Requiritur insuper.

Ad tit. 62. Ordin. Regiæ.

Dos embargos que se allegão às inquirições serem abertas, & publicadas.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Publicatis attestationibus vlteriorē testium productio reprobatur.

1 NOta publicatis, seu editis attestationibus vlteriorem testium productionem iure improbari per cap. Ex tenore cap. Veniens de Testib. Clem. 2. eod. titul. Auth. At qui semel Cod. de Probat. concordant apud Hispan. l. 5. tit 6. lib. 4. nouæ Recop & l 4. & 5. tit. 9. eod. lib. Vide plures Doctores, quos plena manu refert Cened. ad Decretal. collect 27. nu 2. quibus adde Mench. frequent. cap. 31. Donat à Fin tom 1 Commun. Opin. lib 4. tit. de Testib. nu. 69. pag 520. Garci de Nobilitate glos. 46. n 2. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. n. 71. cum seq. D. Mart. in votis nouiss. decis. voto 245. à princ. Amat Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum c 8. n. 5.

2 Limita primò, in probatione, quæ fit per inspectionem oculorũ, quæ nunquàm videtur exclusa. Vide Ias. in l. Eum qui §. In popularibus num. 6 & 7. ff. de Iureiur. Succin. reg. 384. limit. 7. & reg 498. limit. 19. Cassan. in consuet. Burgund. tub. 1. §. 6. verbo Par leurs. nu. 7. fol. 70. Tiraq. de Retract. lig §. 4 glos. 1. num. 36. & 37. Afflict. decil. 217. n. 3. Valasc. de Iure emphyt q 7 nu. 27. col. 2. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 3 cap. 4. num. 7. Mascard. de Probat. in procem. q. 8. num. 7. Cald. Pereira in l Si curatorem verbo Minoribus num 14. & 18. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 277. num. 7.

3 Limita secundò. in confessione, quæ post terminum, & conclusionem in causa, ac contra præsumptionem iuris, & de iure admittitur. Vide Cald Pereira de Potestate elig. cap. 7. num. 21. Azeued. l 7. nu 122. tit. 18. lib. 4. Recop.

4 Limita tertiò, quando instrumentum facta attestationum publicatione testibus esset probandum: Vide Mench. d. cap. 31. n. 19. Mascar. de Probat. concl. 1236. nu. 24 Surd. decis. 153. n. 22.

5 Limita quartò, in causa matrimoniali, in qua possunt testes post publicationem examinari ex cap. Series de Testib. Vide Menoch. de Arbitr. q 34. nu. 7. Thesaur. Pedam. decis. 8 n. 2. latissimè Farin. in Praxi crimin. p. 2. q. 75. nu. 383. cum seqq. nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect 1769.

Limita

6 Limita quinto, si publicatio sit indiscreta, facta scilicet à iudice festinanter odio, vel gratia ad impediendum, ne pars faciat suas probationes. Vide Succin. reg. 403. limit. 5. Nell de Testib. n. 123. casu 15. Farin. d. q. 75. à n. 375.

7 Limita sextò, quando ad suorū testium dicta substinenda, & confirmanda testes alios producere vellēt aduersus testium reprobatoriorum dicta, quibus probatoriorum attestationes euacuarentur. Vide Afflict. decis. 216. sub num. 5. Capic. decis. 62. n. 1. Surd. decis. 153. sub nu. 10. & decis. 296. sub nu. 1. Farin. d. q. 75 n. 152.

8 Limita septimò, in criminalibus. Vide Anton. Thesaur. Pedam. decis. 262. num. 1. Farin. d. q. 75. à nu. 407. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neapol decis. 689. nu. 1. & p. 5. collect. 1768. Sublimitatur deinde hæc limitatio, vt non obtineat in causa criminali, in qua de pœna pecuniaria agitur, vel in qua pœna pecuniaria veniret infligenda, secùs si cum pena pecuniaria concurreret etiam infamiæ nota ex Thesaur. d. decis. 262. num. 3. Surd. cons. 118. sub num. 11.

9 Limita octauò, quando ex officio publicatis attestationibus adhùc testes examinare iudex vellet, nam hoc sibi permissum erit. Vide Viui. Neapol. decis. 515. nu. 1. Farin. d. q. 75. n. 412.

10 Limita nonò, in tertio pro suo interesse principaliter interueniente: nam hic publicatis inter litigantes datis attestationibus, non prohibetur sui iuris probandi causa adhùc testes producere ante conclusionem in causa. Vide Gabri. lib. 1. sentent. titul. de Testib. concl. 21. num. 99. & 101. Cæs. de Vrsill. in addit. ad Afflict. decis. 235. n. 3. Farin. d. q 75. n. 135.

11 Limita decimò, quando priores testes nulliter, seu non legitimè antè examinati essent. Vide Farinac. d. quæst. 75. à num. 358. nisi ipsemet pro secundo examine instans in culpa fuisset ex Surd. cons. 8. num. 26.

12 Limita vndecimò, vbi dictæ priores attestationes essent deper. ditæ. Vide Minsing. in cap. Fraternitatis num. 17. vers. Octaua de Testibus. Farinac. in Praxi crimin. q. 6. num. 295. vbi resoluit quòd tunc testes semel examinati, possūt etiam ad instantiam partis iterum repeti.

13 Limita duodecimò consentientibus partibus. Vide Mench. frequent cap. 31. num. 20. ad finem. Farinac. d. q. 75. num. 179. vbi plures refert.

14 Limita decimo tertiò, ad declarandum testium dicta obscura, vel si fuissent male interrogati. Vi. de Anton. Fab. in suo Cod. sub tit. de Testibus definit. 2. & 47. Surd. decis. 126.

15 Limita decimo quartò, ad repellendam infamiam. Vide Surd. decis. 59.

16 Limita decimo quintò, in instrumentis, quæ vsque ad conclusionem in causa produci possunt, vt per Amat. Rodet. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 8. n. 16. Perez l. 6. tit. 11. lib. 3. Ord. pag. 675. Graff. to. 1. Cōm. Opin. lib. 4. tit. 11 n. 169. pag. 577.

17 Ecclesia ad testes post publicationem examinandos restituitur. Vide Ozasc. Pedam. decis. 86. nu. 3. Gabri. d. titul. de Testibus concl. 21. n. 47. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 34. n 11. Sfort. d. q. 65. nu. 57. Mench. d. cap. 31. n. 9. Farin. d. q. 75. nu. 455. vbi

 à n. 470.

á n.470.idem resoluit in Repub.& fisco, Amat.Roder.d.cap.8.n.20.

18 Minor restituitur ad examinandos testes post publicationem. Vide Sfort.d.q.65.art.11.num.51.vers.Sed contra.Menoc.d.q.34.n.11. Mench. freq.cap.31. Farin. d.q.75. à n.444. Stephan.Grati.Discep.Forens.cap. 158.n.3. Amat.Roder.d.cap.8.n.20. vbi n.22.asserit sufficere de minore ætate constare, & de priuilegio personæ ad perendum restitutionis beneficium, etsi de damno ex omissa probatione per informationem non constet.

19 Vidua,orphanus,& aliæ miserabiles personæ,sicut minor ad examinandum testes post publicationem restituuntur,vt per Amat. Roder.d. cap.8.n.25.

20 Maior restituitur ad examinãdum testes post publicationem, ex generali clausula si qua mihi,&c. Vide Gabr.d tit.de Testib.concl. 21. à n.51.Menoc.de Arbit q.34.sub n.11. Succin.reg 403.limit.35. Camp.reg. 268. fallent.68. Sforr.p.2.q.65. art. 11.n.73.& 77. Farin.d.q 75.à n.431. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitan.lib.3.cap.14.à n.6.

21 Mulier non restituitur. Vide Pedam.decis.86.nu.3.vers.Non obstat, Sfort.d.q.65.nu.79. Mench.d. c.31.n.4. Farin.d.q.75. n.457. Nec rusticus Mench.d.cap.31.n.5.Farin. d.q.75. n.460. Præcipuè si peritiores consulere potuit, quia non erat in remotis partibus, Soar.de Paz in Pract.p.1.temp.8 n.145. Azeued.l.3. n.13.tit.8.lib.4.nouæ Recop.Amat. Roderic.d.cap.8.n.24.

22 De iure Hispanorũ teste Amat. Roder.d.cap.8.n.20.minor vniuersitas, Ecclesia, & aliæ priuilegiatæ personæ in integrum restituuntur aduersus omissam allegationem, & probationẽ, & lapsum termini probatorij, si intra quindecim dies post factam attestationum publicationẽ restitutionis beneficium à iudice postulauerint,& hoc in prima instãtia,quibus elapsis, amplius non admittuntur,qui quidem terminus ita eis concessus ad probandũ non debet continere maiorem dilationem quam medietatem termini probatorij concessi in principali negotio per l.3.tit.8.lib.4.Recopil. Et in secunda instantia per l.5. titul.9. eod. lib.4.

23 In text.ibi(*a ferem abertas, & publicadas*) Nota testes non publicatos nihil probare. Vide plures Doctor. quos refert Farin d.q.75.n.10.Bernard.Musc.in sua Praxi Aurea Ciuili Neap.p.6.glos.Partes.n.10.Gonz. ad reg.8.Cancel.glos.59.n.5. Publicatio tamen testium non est de substantia iudicij, sed appellari potest, cum iudex omissa testium publicatione vlterius progreditur, secùs si à parte publicatio petatur, quia tũc si iudex illam non faciat processus nullus iudicabitur. Vide Franc. Marc.decis.796.nu.4.& 5.p.2. Viui. Neapol.decis.32.Menoch.de Aibit. lib.1.q.33. Vanti.de Nullit. tit.ex defectu processus n.40. Perez in rub. tit.11. glos.Testigos vers.Ex quo infertur lib.3.Ordin. Soar. de Paz in Pract. p.1.temp.8. num. 134. Morl. in emporio iuris p.1.tit.11.num.70. Rutger. Ruland. de Commissar.p.1. lib.7. cap.1. Surd. decis.36. num.6. Menoch. cons. 100. à num. 234. Mascard. de Probat. concl. 1296. num. 4. Amat. Roder. d. cap. 8. à num.9. Fr. Ludou.Miranda de Ordine Iudic. quæst.14. art.6. concl.1. & quæst.25. art.1. Doct. Barbos. in rub ff. Soluto matrim p.3. numer. 52. nouissimè Camill. Bottell. in

Summa

Summma decis. tit. 42. de Iudic. n. 83. nouissimè etiam Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib 3. cap. 14 á nu. 3. & vide infra hoc lib. titul. 63. in Princip. num. 8.

AD §. I.

1 In text. ibi (*sem as partes serem chamadas, nem citadas*) Vide Hippol. cons. 2. n. 36. & cons. 12. nu. 7. Farin. cons. 55. n. 2. & n. 36. & dixi supra hoc lib. titul. 1. §. 13. num. 4. Instrumentum etiam testium dictis desumptum absquè partium citatione comburi iubetur per constitutionem de hoc factam Portucalensi Senatu, anno Domini 1574. die verò 24. Martij in lib. 3. Spheræ fol. 136.

Senatus Portucal. statuit.

2 In text. ibi (*que se façāo judiciaes*) Deficiente enim citatione partis, elogia non probant cap. Significauit de Testib. l. Si quando Cod. eodem Farin. cons. 75. num. 105. ideò iubetur vt testes fiant iudiciales ex eod. Farinac. cons. 84. num. 9. vbi secùs resoluit in confessionibus, & responsionibus reorum, non enim necessarium est quód iterum repetantur. In nouissima tamen iustitiæ reformatione ita constitutum est. *E para se euitarem as dilações, que procurāo os delinquentes no fazer judiciaes as deuassas, no mesmo termo em que lhes for dada vista para contrariarem, se lhes notificarà que façāo as deuassas judiciaes, &c.* Et ibi in fine. *E os escriuāes que enuiarem algūas appellações de casos crimes, sem irem nellas feytas judiciaes, as deuassas encorrerāo em perdimento do officio, & pagarāo todos os gastos, atè as deuassas serem feytas judiciaes.*

Nouissima iustitia reformatio.

3 Aduerte quòd omnis actus gestus per notarium suspectum est nullus, & inquisitiones ab illis factæ concremantur, vt per Melch. Phœb. decis. 77. num. 4. vbi num. 5. extendit ad examinatores testium, vulgò Emqueredores.

4 In text. ibi (*perguntando as testemunhas outra vez*) Vide Bart. in l. Legata inutiliter 19. num. 3. §. de legat. 1. vbi resoluit quòd si testis inutiliter interrogatus referat se ad primum dictum solemniter interrogatus propter subsequutam repetitionem, & confirmationem solemnem, prius dictum aliàs inutile validabitur, & communiter recipitur in d. l. Legata inutiliter ex Alex. ibi nu. 7. & Ias. num. 16. Boer. decis. 108. nu. 9. ad finem, Guilhelm. in cap. Rainuntius verbo Alteroche. Anton. Gom. tom. 1. Vari. cap. 12. num. 23. in fine. Contrarium tamen imò tostem debere referre extensè dictum suum, nequè sufficere si referat se ad prius dictum inutile tenet Bald. per illum text. in l. fin. num. 7. Cod. de Testib. quem sequitur Paul. cons. 168. num. 2. lib. 1. Felin in cap. Cum in tua num. 1. de Testib. Pro concordia dicendum est, quòd si testis deposuit solemniter in alia causa, sufficiet in altera se referre ad prius dictum, quia propter relationem perinde est, ac si expressim illud dictum iterum retulisset iuxta reg. l. Asse toto 77. ff. de hæred. instit. & ita Barr. in l. Eos n. 6. ff. de Falsis receptus ex Alexand. cons. 56. n. 6. lib. 1. Si autem non fuerit examinatus, adhibita ea diligentia, quæ solet adhiberi, quando in causis plenarijs testes examinantur procedet opinio Baldi vbi supra.

5 An in repetitione testium sit pars citanda? Affirmatiuè decidit Cæs. Barzi. Bonon. decis. 137. Cum testis primo loco examinatus postmodum dictum suum obscurum declarare vellet, in tali declaratione

D.Barbos.in l.1.ff.Soluto matrim. p. 1. num.13.

4 Limita, in dote promissa filio ante matrimonium quia probari poterit per testes, prout iudicatum refert Cabed. p. 1. Aresto 72. Dos enim videtur promissa marito, & non vxori, maritoque acquiritur dominium rei dotalis, & illi compe-tit actio l.Docem ancillam vbi Doctores Cod.de Rei vend. l.Si pro te Cod.de Dotis promis. l.de his Cod. de Iure dotium, quæ iura eleganter declarat Cald. Pereira de Potestat. elig cap.12.n 14. & 15. & cum tempore promissæ dotis non sit gener, nec illi conueniant verba huius Ordinat. nec eius dispositio conuenire debet ex reg.l.4.§.Toties ff.de dãno infecto cum alijs, de quibus per Hippol. cons.25. num.10. Gutier. lib 3. Practic.q.17.nu.227. Soluto etiam dotis facta á socero, potest probari per testes ex Cabed. p 1. Aresto 40.

5 In text.ibi(*nem entre yrmãos*)Procedit etiam respectu illorum, quæ cum illis contraxerunt matrimonium, quia per matrimonium sunt duo in carne vna, cap.Sunt qui dicunt 27. q.2. cap. Debitum de Bigam. Et vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri, cap.Cum in tua de Decimis, iunctis alijs citatis á Mexi.in tract.tassæ panis concl. 2. num.63 Contrarium tamen imo sub hac Ordin non comprehendi fratris vxorem, tenet Cabed.p.1. decis.31. num.3.

6 *No anno de 1617. se julgou* in supremo Senatu, *que esta Ordenação que fala em yrmãos, tem tambem lugar em cunhados*, teste Melchiore Phœbo tom.1. Aresto 29.

7 In text ibi(*porem se entre estas pessoas, &c.*) Nota quòd resolutio contractus iudicatur eiusdem naturæ, cuius est contractus, vnde si aliquis contractus celebretur per scripturã, distractus illius non poterit probari, nisi per aliam æquiualentem, vt per Surd.de Aliment.tit.8.priuil.22. n.6. Cald.Pereira de Potest eligendi cap.7.num 15. Stephan. Gratian. Discept.Forens.cap.168. n.7. & 101 cum multis seqq.

AD §. XII.

Vide l.2 §.Ex his ff. de Verbor. obligat. l. Hæredem ff. de Regulis iuris.

AD §. XIII.

Vide Tiraq de Iudicio in rebus exig.pag 44. Valasc.cons.177.ad finem, & de literis cambij dixi supra in Princip.huius tit.limit.2.

AD §. XIIII.

1 Nota quod ad Probationem solutionis census, vel emphyteusis nõ requiritur necessàriò scriptura, sed sufficit probari per testes, ex Ias. in l.1.nu 64. Cod.de Iure emphyt. Afflict. decis.13.n.26. Mascard.de Probat. concl 604.nu.5. Valasc. de Iure emphyt.q.7.n.8.ad finem. *Scriptura non requiritur ad probationem solutionis censui vel emphyteusis.*

2 Nota probationem solutionum trium annorum præteritorum sufficere ad hoc, vt præsumatur annis retrò lapsis solutum fuisse, ex l. Quicunquè 3. Cod. de Apochis publicis lib.10. Bellacomb. tom.1. Communium Opinion.lib.4.tit.44.n.11. pag.682.vbi Soar. num.226. & seq. Vincent. de Franch. decis.137. Guilhelm. in cap. Rainuntius verbo Si absquè liberis n.187. Anton.Gabr. de Præsumpt.concl.11.n.2. Mascar. de Probat. concl.1321.n.2. Intellige dummodo solutio data non sit

ab

ab exactoribus, tributorum, censuũ, canonum, & similium, qui consueuissent mutari vt in terminis resoluunt Cot. in Memorab. verbo Solutio pag. 767. Menoch. lib. 3. de Præsumpt. q. 139. in fine. Cornazan. decis. 96. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 1. collect. 25. optimè Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 152.

AD §. XV.

1 In text. ibi (*aluaras feitos, & assinados*) Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 6. n. 18. & cap. 34. n. 45. Item requiritur quod simul sint facta scripta eorum manu, & per eos subscripta, nec etiam sufficit esse subscripta tantùm, cum vtrunque requiratur copullatiuè, & concursus copulæ requirit quod vtrunque verificetur ex l. Si hæredes plures ff. de condit. institut.

2 In text. ibi (*Abbades Bentos*) Secùs in rectoribus parochialium Ecclesiarum, qui vulgò Abbates vocantur in hac Interamnensi prouincia, quia eorum chirographis factis vltra summam contentam non adhibetur fides, prout iudicatum refert Cabed. p. 1. decis. 239.

3 In text. ibi (*fidalgos de solar*) Qui dicantur: Vide D. Matt. de Iurisdict. p. 1. cap. 26. à nu. 74. Gutier. Pract. lib. 3 q. 13. n. 2. cum seqq. & à nu. 19. Garci. de Nobilit. glos. 18. num. 17. & num. 38.

4 In text. ibi (*ou Doctores*) Comprehendit Magistros artium, qui Doctorum insignijs, & priuilegijs gaudent ex Ioann. Martins à Costa in annot. ad tract. libell annot. 53 à n. 7.

5 In text. ibi (*feitos em estudo vniuersal per exame*) Hæc posita sunt vt excluderentur Doctores creati per Comitem Palatinum, vel alios, qui ad Doctorandum habent facultatẽ, in quibus deficit illa qualitas, quod sint facti in studio vniuersali per examen, & vbi deficit qualitas dispositionis deficit ipsa dispositio, glos. in l. Mancipia verbo Aduocandum Cod. de Seruis fugit. Camill. Gallin. lib. 4. de Verborum signific. cap. 9. n. 9. Fului. Pacian. de Probat. lib. 2. cap. 14. n. 8.

6 Quid in viduis, quæ cum istis matrimonio fuerunt copulatæ? Dic posse procuratorium mãdatum suã manu conficere argum. l. Cum te Cod. de Nupt. Cap Is qui §. Mulier de sepult. lib. 6. Tiraq. in tract. cessante causa p. 1. n. 107. & de Nobilit. cap. 18. n. 8. D. Barbos. in l. Quia talo n. 30. ff. Soluto matrim. Cabed. p. 1. decis. 98.

7 In text. ibi (*sendo contra elles*) Quæ verba includũt casum, in quo agitur de faciẽda probatione cõtra ipsos, & excludunt alium casum, in quo agitur de facienda probatione contra alios, est enim casus omissus, imò exceptus, & manet sub dispositione iuris ex l Si cum eodem ff. Soluto matrim. Camill. Gallin. lib. 10. de Verbor. significat. cap. 8. n. 8.

AD §. XIX.

In text. ibi (*poderão prouar os contractos pelo corrector*) Et ita proxenetæ publicè deputato creditur, vt in terminis resoluit Gam. decis. 32. n. 1. Et valet statutum vt soli mediatori credatur ratione euidentis vtilitatis, & necessitatis est apud Hispa. l. 28. tit. 19. lib. 9. nouæ Recopil. Mascard. de Probat. concl. 1039. n. 15. Lazart. de decima vendit. cap. 18. à nu. 74. Auendan. lib. 1. Prætor. cap. 1. nu. 18. vers. In materia. Contrarium tamen probari poterit quãdo enim statuto defer-

defertur iuramenrum, potest probari contrarium, ex glos. verbo Vel iudicio vers. Nisi aduersarius ff. Si ex noxali causa agatur, Tiraq. de Retract. lig. §. 4. glos. 1. à n. 12. Cou. lib. 2. Vari. cap. 13. n. 4. Menoch. Recuper. remed. 15. n. 357. Azeued. l. 7. á n. 82. tit. 11. lib. 5. nouæ Recop. de Proxenetis: Vide Cabed. decis. 91. p. 2.

AD §. XXI.

Vide D. Barbos. in l. 1. ff. Soluto matrim. p. 1. nu. 13. & dixi supra §. 11. hoc tit.

AD §. XXII.

Vide supra in Princip. huius tit. num. 8. vbi dixi.

AD §. XXIII.

In text. ibi (*por hum sò anno*) Ergò si sit facta locatio ad plures annos, non poterit probari, nisi per scripturam, & sufficiet saltem fieri ad duos annos, quia pluralis locutio in duobus ad minus verificatur, ex l. Vbi numerus ff de Testib. l. Libertas 17. §. vlt. ff de Manumis. testam. l. Inter illa §. fin. ff. de Verbor.

AD §. XXIIII.

Procedit ex regula iuris, quæ dicta quod inseparabilibus vtile per inutile viciatur in l. 1. §. Trebatius ff. de aqua quotid.

AD §. XXV. & vlt.

Vide Boer. decis. 12. ad finem. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 14. nu. 58. Valasc. de Iure Emphyt. q. 7. nu. 7. & cons. 5. n. 21.

2 In text. ibi (*hauemos por bem que tal engano, & simulação se possa prouar per testemunhas*) Quor testes requirantur vide apud Tiraq. d. glos. 14. nu. 57. Ioseph. Ludou tom. 3. Commun. Opinion. tit. de Simulat. contractus concl. 1. vers. 25. coniectura, Menoch. cons. 39. nu. 11. Mascard. de Probat. concl. 447. num. 2. & concl. 1142. nu. 20. cum seqq. Valasc. cons. 154. n. 14. & circa probationem simulationis inuenies alia lib. 4. n. 71. §. Vni pag. 150. Aduerte tamē quòd in deducendis articulis exprimi debet species, ac modus simulationis, prout resoluunt Mascard. de Proba. concl. 448. n. vlt. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 13. tit. 35. n. 5. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 90. nu. 2. latè Alexand. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 1. titul. de Simulat. resolut. 1.

Ad tit. 60. Ordin. Regiæ.

Da fè que se deue dàr aos instrumentos publicos, &c. *De fide instrumētis publicis adhibenda.*

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 Vide Donat. à Fin. tom. 1. Cōmun. Opin. lib. 4. tit. 10. n. 60. pag. 567. vbi Mich. Grass. nu. 139. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 1. §. 12. limit. 2. Mascard. de Probat. concl. 711. & concl. 928. & concl. 1388. & concl. 1394. Morl. in Emporio iuris p. 1. tit. 11. q. 1. Flamin. de Resignat. lib. 11. q. 6. à nu. 34. Castill quotidian. lib. 2. cap. 16. num. 52. cum seqq. Alexandr. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Fide instr. pag. 311.

2 Aduerte quod instrumenta facta de nocte sunt suspecta, vt per Hippol. cons. 83. num. 16. Bellacōb.

tom. 1.

tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11. num 239 pag. 582. Masc. de Probat. concl. 1094. nu. 38. Menoch. de Præsump. lib. 3. q. 126. num. 10. Et lib. 4. q. 12. num 5. cum seqq. Ioseph Ludou. Perus. decis. 116. Rebuff. ad l. 2. ff. de verbor. signific. pag. 24. & in tract. Nominat. q. 14. nu. 19. Cald. Pereira de Empt. c. 4. nu 5. Stheph. Gratian. Disceptation. Forens. cap. 199. num. 16. cum seqq.

3 In text. ibi (*de q̃ o segundo fizer mẽção.*) Quid in instrumento fideiussoris, in quo est facta mentio de principali obligatione? Dic quod tenetur licet de illo instrumento non cõstet ex Garc. de Nobilit. glos. 41. ad finem.

AD §. III.

1 In tex. ibi (*a qual foy sospeita por ter alguã razura, &c.*) Nota quod si inter exemplum & originale sit aliqua repugnãtia stabitur originali, vt per Bellacom. to. 1. Commun. opinion. lib. 4. tit. 11. num. 142. vbi Vezin. nu. 270. Mascard. de Probat. concl. 4. nu. 13. & concl. 644. nu. 15. & concl. 740. nu. 32. & concl. 1243. Farinac p. 4. decis. 64. & de falsitate & simul q. 153. n. 127. cum seqq. Card. Thusc. verbo Originale concl. 202. à nu. 1. Alex. Trentasinq. Variat. lib. 2. tit. de Fide instr. resolut. 10. á nu 1. Cald. Pereira de Empt. cap. 4. n. 4 cũ seqq. & cap. 35. â nu. 1. Vitiato originali non datur fides exemplo non viriato Menoch. remed. 4. Adipisc. n. 701. Imo instrumentum falsum præsumitur ex quo originale non reperitur Menoch. de Arbitrar. casu 187. nu. 31. & remed. 4. adipisc. num. 735. q. 86. Stephan. Grat. Discep. Forens. cap. 187. num. 11. vbi á n. 13. asserit quod etiãsi non reperiatur originale non tamẽ est detrahenda fides instrumento authentico eiusdem notarij cum solemnitatibus requisitis, & citat Surd. cons. 173. num. 109. Et de rasura, cãcellatione, vel inter lineatura latè Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Fide instru. resol. 11. Curi. Philip. p. 1. §. 17. num. 34.

AD §. IIII.

Nota quod licet instrumentum habeat aliquod vitium, ille tamen contra quem producitur, præsumitur atque censetur illud approbare & fateri verum, si nihil cõtra illud apponatur. Ita Cald. Pereira de Extinct. Emphyt. cap. 17. nu. 10. vers. Infero tertio.

AD §. V.

1 In tex. ibi (*ou scriptura publica.*) Dic idẽ in priuata. Vide Auend. ad l. 22. Tauri glos. 1. num. 18. Azeued. ad l. 1. num. 28. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop. & ad l. 5. nu. 2. eod. tit. & lib. Cabed. p. 1. decis. 53. n. 2. Cald. Pereira de Potest. elig cap. 7. n. 17. & de Empt. cap. 1. nu. 20. vbi nu. 22. idem resoluit in actis publicis.

2 In tex. ibi (*ou per via de excepção.*) Vide Mascard. de Probation. concl. 739. num. 9. ad hoc quod opponens de falsitate instrumenti per modum exceptionis & defensionis non tenetur se inscribere ad pænam talionis.

3 In tex. ibi (*sem primeiro se obrigar & sobescreuer, &c.*) Aliter tamen erit si agat ciuiliter ad effectum dumtaxat annullandi instrumentum, quia tunc non tenetur se subscribere ex Bart. in l. Si cui ff. de Accus. Plat. in l. 1. Cod. de reis postul. lib. 10. Gand. tit. de falsarijs num. 2. Nicolaus Milis in Repertorio verbo Ciuilis fol. 30. col. 2. in fine.

AD

AD §. VI.

1 In text.ibi (*allegar que a perdeo*) Qualiter probetur amiſsio : Vide Viui. tom.1. Commun.Opin.lib.4. tit.9.nu.75. verſ. Declaratur etiam pag 486.in fine. Bellacomb. tom.2. lib.7.tit.14.n.91.pag.264. Tiraq de Iudicio in rebus exig pag.79. verſ. 82. Soar.in Theſauro commun. lit. I. num 144. Viui.Neapol. deciſ.105. Maſcard.de Probat.concl.908. Vincent.Hondedæ.conſ 9. vol.1. Seraphin. de Priuileg. Iuram. priuil.37. Surd.conſ.109.n.8. cum ſeqq. Bernard.Graux ad Practicam Cameræ Imper.lib.2.concl.37.n 7. remiſsiuè Caſtill.lib.3.quotid. cap.18. num 15. Cald. Pereira de Empt.cap.35. n.12. Farinac.in Praxi delictorum 7.p.de fragmentis criminalibus num.207. cum ſeqq. lit.A. Alexand. Trentaſ. Vari.lib.2.titul.de Fide Inſtrum. reſolut.6.

2 In text.ibi (*a nota ſeja perdida*) Nota quòd præſumptio eſt contra notarium celantem protocolum: Vide Maſcard.concl.1094 n.25 Perez l.2.tit.5.lib.2.Ordin. pag.257. Valdeſ. ad Xuar.p.1.pag.89. Et notario dicenti ſe amiſiſſe protocolum non creditur niſi probet, ex Maſcard. concl.740.nu.3.ad finem,quem refert Farin.de Falſitate,& ſimulat. q. 154. n.40. Nec ſtabitur iuramento notarij aſſerentis ſe amiſiſſe inſtrumentum ex Bajard. ad Clar. §. Falſum n.162.& ſeq. Stephan.Gratian. Diſcept.Forenſ.cap.261.n.27.& 52. niſi vltra iuramentum concurrant aliæ præſumptiones quod protocolum fuerit amiſſum ex Menoch. remed.4. Adipiſc..n.739.& ſeq. reſol. uit Farin.d.q.154.n.41.

3 In text.ibi (*& prouando per homẽs diſcretos, & entendidos, que declaradamente digão o theor do inſtrumento*) Vide Bonacoſ. tom.1. Communium Opinion.lib.4.tit.11.n.206.pag.580. Auend.ad l.41.Tauri. gloſ.4. nu.41. Maſcard. de Probat. concl. 908. & concl.245.n.2.& concl.1075. nu.31. & concl.1318.n.15. Menoch.de Præſumpt. lib.1. q.66. Surd.conſ.109. à nu.13. Flamin.de Reſignat.lib.11. q. 14 nu.44.cum ſeqq. Stephan.Gratian.Diſcept.Forenſ. cap.168. à nu. 14. Farinac.de delictis 7. p. in fragmentis criminalibus nu.212. lit. A. Cardoſ.in Praxi iudicum verbo Inſtrumentum n.44. ad hoc quod inſtrumenti amiſsionem probans tenetur probare tenorem inſtrumenti, & omnia ſubſtantialia illius, & quod fuiſſet ſine vllo vitio falſitatis, quæ probatio poteſt fieri per duos, vel tres teſtes,quamuis in inſtrumẽto deperdito plures teſtes deſiderentur ad ipſius validitatem,de quo etiam Alexand.Trentaſinq. d.tit.de Fide inſtrum. reſol.4. num. 1. verſ. Secunda.

4 Nota quòd ſi inſtrumentum deperditum reformetur ex probatione legitima teſtium habebit executionem paratam, vt per Xuar.in l. Poſt rem iudicatam in declarat. legum Regni limit 3. Perez ad l. 4. verſ. *Otras qualeſquier* tit.8.lib.3.Ord. Stephan.Gratian. d.cap.168. nu.17. Contrarium tamen tuentur Bart.in l.1.§ Et cum hæreditate ad fin.ff.de his.quæ in teſtam.delentur,& in l.3. col. pen. verſ. Prædicta intelligo Cod. de Pignorib. Auend. ad l.45. Tauri gloſ.8.n.2. Alexand. Trentaſinq.Vari lib. 2. tit.de Fide inſtrum. reſolut 4.n.1.verſ.Prima.

5 In text.ibi (*farão sòmente mea proua*) Vide Valaſc de Iure Emphyt. q.7.n.38.col.4.Maſcard.de Probat. concl.

concl. 1236. numer. 22.

6 Notarius, & successor illius tenetur acta custodire, & partibus exhibere, aliàs tenentur ad interesse. Vide Stephan. Gratian. cap. 262. num 52. cum seqq. Et occultans, seu subripiens scripturas, vt veritas non appareat falsum committit Farin. d. q. 150. â num. 154. cum sequentibus, & occultatio videtur facta ab illo, in cuius commodum cadit, vide eund. Farinac. cons. 60. num. 18 vbi addit. lit. L. & contra lacerantem, vel comburentem scripturas, vt veritas occultetur, iuratur in litem super tenore. Vide Farin. in Praxi crimin. p. 7. q. 176. n. 29.

A D §. VII. & vlt.

1 In text. ibi (*dous instrumentos, ou mays que sejão contrarios*) Vide Menoch. de Arbitrar. casu 187. num. 43. & cons. 199. num. 16. Boer. decis. 252. Mascard. de Probat. concl. 240. num. 41. Gregor. l. 111. verbo *Ninguna* tit. 18 part 3. Cardin. Thusc. verbo Instrumentum concl. 248. cum seqq. & verbo Originale concl. 202. n. 5. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit de Fide Instrum. resolut. 5. optimè Farin in Praxi crimin. tit. de Fal sit. & simulat. q. 153. n. 121. cum multis seqq. ad hoc quod falsitas maximè arguitur ex contrarietate, seu repugnantia apparente in eàdem scriptura, vel instrumento, aut etiam inter vnam, & alteram scripturam, seu vnum, & alterum instrumentum & num. 126. resoluit quòd instrumentum non probat, tanquàm de falso suspectũ, quando est diuersum à protocolo, seu ab originali scriptura, ex qua est sumptum tale instrumentum, & nu. 132. limitat regulam quando contrarietas, seu repugnantia non est de substantia, & virtualiter. Quando duæ scripturæ productæ sunt ab eàdem parte, & indirectè contrariantur, neutri statur, quãdo verò productæ sunt à diuersis partibus, purà vna ab actore, & altera à reo, præfertur illa scriptura, quæ continet actum fauorabilem, & piũ, & quæ confecta fuit a notario digniori, & quæ iuuatur maioribus adminiculis, vt per Alexand. Trentas. d. tit. de Fide Instrum. resol. 5. n. 6. cũ seqq. & n. 14. secùs resoluit in testibus. Illa semper facienda est interpretatio, qua scripturæ consiliantur vt per Burg. cons. 2. n. 86.

Ad tit. 61. Ordin. Regiæ.

Em que modo se darão os traslados das escripturas da Torre do Tõbo.

Scriptura, vel instrumentum productnm ex archiuo publico, vbi solùm scripturæ publicæ, & instrumenta solent asseruari, facit fidem. Vide l. Census cum glos. ff. de Probat. Auth. Ad hæc Cod. de Fide Instrum. ibi, item, & charta, quæ profertur ex archiuo publico testimonium publicum habet. Cap. Ad audientiam de Præscript. cap. Peruenit 30. q. 2. Pure. p. 2. decis. 440. & 451. Rauchin. p. 4. concl. 274. Vezin. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 11 n. 104. pag. 572. & Bellacomb. nu. 299. pag. 585. & Suar. nu. 308. pag. 586. Cardos. in Praxi Iud. verbo Instrumentum n. 7. Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3. cap. 582. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Fide Instrum. resol. 8. Ioseph. Ludou. Perus. decis 115. á n. 19. Quarant. & ibi Prosper. de August. in Summa bullarij verbo Archiuus

De scripturis prolatis ab archiuo publico.

pag. mihi 17. Valasc. de Iure Emphyt. q 9. num.26. versf.Rursu-, & numeris seqq. Mascard.de -, & concl.111.num.9. & 10. . Probat. nu.61.& concl.97. & concl.711. reira de Empr ,.n.50. Cald. Pe- 22. Vnde ione cap.21.nu.19 & iure - mento, atque optimo plena adhibenda est fides,scrip uris dessumptis, ex archiuo huius Regni publico vulgo,*Torre do Tombo*, vbi publica fide, & auctoritate Regia totius Regni instrumenta,& documenta recondita sunt, Valasc. cons 167.num.9. Et huiusmodi igitur archiuo publico exemplum sumptum auctoritate iudicis,vel manu commentariensis, seu officialis ad archiui custodiam destinati plene proba aliàs non. Vide Cald.Pereira de Empt.cap.35.n 25. in fine. Alexand.Trentasinq.d.resol.8. n.2. vers.Requiritur insuper.

Ad tit. 62.Ordin.Regiæ.

Dos embargos que se allegão às inquirições serem abertas, & publicadas.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Publicatis attestationibus vlteriorẽ testium productio reprobatur.

1 NOta publicatis,seu editis attestationibus vlteriorem testium productionem iure improbari per cap.Ex tenore cap. Veniens de Testib. Clem. 2. eod.titul. Auth.Atqui semel Cod.de Probat. concordant apud Hispan. l.5. tit 6. lib.4. nouæ Recop & l 4. & 5.tit.9. eod.lib. Vide plures Doctores,quos plena manu refert Cened. ad Decretal.collect 27.nu 2. quibus adde Mench. frequent. cap.31. Donat à Fin.tom 1 Commun.Opin.lib 4.tit. de Testib.nu.69.pag 520. Garci de Nobilitate glos.46.n 2.Morl.in emporio iuris p.1.tit.11.in prælud.n.71. cum seq. D.Marr.in votis nouiss.decis.voto 245.à princ.. Amat.Roder. in Pract de modo,& forma videndi, seu examinandi processum c 8.n.5.

2 Limita primò, in probatione, quæ fit per inspectionem oculorũ, quæ nunquàm videtur exclusa. Vide Ias.in l. Eum qui §. In popularibus num.6 & 7.ff.de Iureiur.Succin. reg. 384. limit. 7. & reg 498. limit. 19. Cassan. in consuet. Burgund. rub.1.§.6.verbo Par leurs.nu.7. fol. 70. Tiraq.de Retract.lig §.4 glos.1. num.36.& 37. Afflict.decis.217. n.3. Valasc. de Iure emphyt q 7 nu.27. col.2. Pinel.in l.2.Cod.de Rescind. vendit.p.3 cap.4. num.7. Mascard. de Probat. in proœm. q. 8. num. 7. Cald.Pereira in l Si curatorem verbo Minoribus num 14. & 18. Stephan.Gratian.Discept.Forens. cap. 277. num.7.

3 Limita secundò in confessione, quæ post terminum, & conclusionem in causa, ac contra præsumptionem iuris, & de iure admittitur. Vide Cald Pereira de Potestate elig. cap.7 num.21. Azeued.l 7.nu.122. tit.18.lib.4.Recop.

4 Limita tertiò, quando instrumentum facta attestationum publicatione testibus esset probandum: Vide Mench.d.cap.31.n.19.Mascar. de Probat.concl.1236.nu.24 Surd. decis.153.n.22.

5 Limita quartò, in causa matrimoniali, in qua possunt testes post publicationem examinari ex cap. Series de Testib. Vide Menoch. de Arbitr.q 34.nu.7. Thesaur. Pedam. decis.8 n.2. latissimè Farin. in Praxi crimin.p.2.q.75. nu.383. cum seqq. nouissimè Aloys Ricci. in collect. decis.p.5.collect.1769.

Limita

6 Limita quinto, si publicatio sit indiscreta, facta scilicet à iudice festinanter odio, vel gratia ad impediendum, ne pars faciat suas probationes. Vide Succin. reg. 403. limit. 5. Nell de Testib. n. 123. casu 15. Farin. d. q. 75. à n. 375.

7 Limita sextò, quando ad suorū testium dicta substinenda, & confirmanda testes alios producere vellēt aduersus testium reprobatoriorum dicta, quibus probatoriorum attestationes euacuarentur. Vide Afflict. decis. 216. sub num. 5. Capic. decis. 62. n. 1. Surd. decis. 153. sub nu. 10. & decis. 296. sub nu. 1. Farin. d. q. 75 n. 152.

8 Limita septimò, in criminalibus. Vide Anton. Thesaur. Pedam. decis. 262. num. 1. Farin. d. q. 75. à nu. 407. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi Eccles. Neapol decis. 689. nu. 1. & p. 5. collect. 1768. Sublimitatur deinde hæc limitatio, vt non obtineat in causa criminali, in qua de pœna pecuniaria agitur, vel in qua pœna pecuniaria veniret infligenda, secùs si cum pena pecuniaria concurreret etiam infamiæ nota ex Thesaur. d. decis. 262. num. 3. Surd. cons. 118. sub num. 11.

9 Limita octauò, quando ex officio publicatis attestationibus adhùc testes examinare iudex vellet, nam hoc sibi permissum erit. Vide Viui. Neapol. decis. 525. nu. 1. Farin. d. q. 75. n. 412.

10 Limita nonò, in tertio pro suo interesse principaliter interueniente: nam hic publicatis inter litigantes datis attestationibus, non prohibetur sui iuris probandi causa adhùc testes producere ante conclusionem in causa. Vide Gabri. lib. 1. sentent. titul. de Testib. concl. 21. num. 99. & 101. Cæs. de Vrsill. in addit. ad Afflict. decis. 235. n. 3. Farin. d. q 75. n 135.

11 Limita decimò, quando priores testes nulliter, seu non legitimè antè examinati essent. Vide Farinac. d. quæst. 75. á num. 358. nisi ipsemet pro secundo examine instans in culpa fuisset ex Surd. cons. 8. num. 26.

12 Limita vndecimò, vbi dictæ priores attestationes essent deperditæ. Vide Minsing. in cap. Frater. nitatis num. 17. vers. Octaua de Testibus. Farinac. in Praxi crimin. q. 6. num. 295. vbi resoluit quòd tunc testes semel examinati, possūt etiam ad instantiam partis iterum repeti.

13 Limita duodecimò consentientibus partibus. Vide Mench. frequent cap. 31. num. 20. ad finem. Farinac. d. q. 75. num. 179. vbi plures refert.

14 Limita decimo tertiò, ad declarandum testium dicta obscura, vel si fuissent male interrogati. Vide Anton. Fab. in suo Cod. sub tit. de Testibus definit. 2. & 47. Surd. decis. 126.

15 Limita decimo quartò, ad repellendam infamiam. Vide Surd. decis. 59.

16 Limita decimo quintò, in instrumentis, quæ vsque ad conclusionem in causa produci possunt, vt per Amat. Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 8. n. 16. Perez l. 6. tit. 11. lib. 3. Ord. pag. 675. Graff. to. 1. Cōm. Opin. lib. 4. tit. 11 n. 169. pag. 577.

17 Ecclesia ad testes post publicationem examinandos restituitur. Vide Ozasc. Pedam. decis. 86. nu. 3. Gabri. d titul. de Testibus concl. 21. n. 47. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 34. n 11. Sfort. d. q. 65. nu. 57. Mench. d. cap. 31. n. 9. Farin. d. q. 75. nu. 455. vbi

Summa decis. tit. 42. de Iudic. n. 83. nouissimè etiam Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 3. cap. 14. á nu. 3. & vide infra hoc lib. titul. 63. in Princip. num. 8.

AD §. I.

1 In text. ibi (*sem as partes serem chamadas, nem citadas*) Vide Hippol. consl. 2. n. 36. & consl. 12. nu. 7. Farin. cons. 55. n. 2. & n. 36. & dixi supra hoc lib. titul. 1. §. 13. num. 4. Instrumentum etiam testium dictis desumptum absquè partium citatione comburi iubetur per constitutionem de hoc factam Portucalensi Senatu, anno Domini 1574. die verò 24. Martij in lib. 3. Spheræ fol. 136.

Senatus Portucal. statuit.

2 In text. ibi (*que se façáo judiciaes*) Deficiente enim citatione partis, elogia non probant cap. Significauit de Testib. l. Si quando Cod. eodem Farin. consl. 75. num. 105. ideò iubetur vt testes fiant iudiciales ex eod. Farinac. consl. 84. num. 9. vbi secùs resoluit in confessionibus, & responsionibus reorum, non enim necessarium est quód iterum repetantur. In nouissima tamen iustitiæ reformatione ita constitutum est. *E para se euitarem as dilações, que procurão os delinquentes no fazer iudiciaes as deuaßas, no mesmo termo em que lhes for dada vista para contrariarem, se lhes notificarà que façáo as deuaßas judiciaes, &c.* Et ibi in fine. *E os escriuães que enuiarem algũas appellações de casos crimes, sem irem nellas feytas judiciaes, as deuaßas encorrerão em perdimento do officio, & pagarão todos os gastos, atè as deuaßas serem feytas judiciaes.*

Nouissima iustitiæ reformatio.

3 Aduerte quòd omnis actus gestus per notarium suspectum est nullus, & inquisitiones ab illis factæ concremantur, vt per Melch. Phœb. decis. 77. num. 4. vbi num. 5. extendit ad examinatores testium, vulgò Emqueredores.

4 In text. ibi (*perguntando as testemunhas outra vez*) Vide Bart. in l. Legata inutiliter 19. num. 3. §. de legat. 1. vbi resoluit quòd si testis inutiliter interrogatus referat se ad primum dictum solemniter interrogatus propter subsequutam repetitionem, & confirmationem solemnem, prius dictum aliàs inutile validabitur, & communiter recipitur in d. l. Legata inutiliter ex Alex. ibi nu. 7. & Ias num. 16. Boer. decis. 108. nu. 9. ad finem, Guilhelm. in cap. Rainuntius verbo Alteroche. Anton. Gom. tom. 1. Vari. cap. 12. num. 23. in fine. Contrarium tamen imò testem debere referre extensè dictum suum, nequè sufficere si referat se ad prius dictum inutile tenet Bald. per illum text. in l. fin. num. 7. Cod. de Testib. quem sequitur Paul. consl. 168. num. 2. lib. 1. Felin in cap. Cum in tua num. 1. de Testib. Pro concordia dicendum est, quòd si testis deposuit solemniter in alia causa, sufficiet in altera se referre ad prius dictum, quia propter relationem perinde est, ac si expreßim illud dictum iterum retulisset iuxta reg. l. Asse toto 77. ff. de hæred. instit. & ita Bart. in l. Eos n. 6. ff. de Falsis receptus ex Alexand. consl. 56. n. 6. lib. 1. Si autem non fuerit examinatus, adhibita ea diligentia, quæ solet adhiberi, quando in causis plenarijs testes examinantur procedet opinio Baldi vbi supra.

5 An in repetitione testium sit pars citanda? Affirmatiuè decidit Cæs. Barzi. Bonon. decis. 137. Cum testis primo loco examinatus postmodum dictum suum obscurum declarare vellet, in tali declaratione

non est necessaria partis citatio, Hippol. in l. De vnoquoque nu. 76. ff. de Reiud. & in l. 1. §. fin. n. 34. ff. de quæst. Cæs. de Grassis nouiss. Rom. decis. 592. n. 1. & 4. lib. 1. vol. 1. nouissimè Camill. Borrell. in Sum. decis. tit. 44. de Citat. n. 445.

6 In text. ibi (*ou mortas*) Vide l. fin. Cod. de Testib. Farinac. in Praxi crimin. q. 72. num. 129. cum seqq. & cons. 55. n. 37. vbi addit. lit. D. & decis. 123. Gutier. Pract. lib. 1. q. 58. vbi resoluit quòd si in actibus annullatis, testes iam mortui fuerunt producti eorum dictis fides adhibenda est in l. 38. tit. 16. part. 3.

AD §. II.

1 In text. ibi (*neste caso informarseha o julgador sobre isso*) Vide Cabed. p. 1. Aresto 41. vbi asserit iudicatum iudicem actorum hanc iurisdictionem habere, &c.

AD §. III.

In text. ibi (*se lanção pelo costume*) Nota quòd cessante causa refutationis testium, cessat refutatio. Vide Tiraq. in tract. Cessãte causa n. 247.

In text. ibi (*ou se algũs dizem algũa cousa*) Vide Ias. in l. Prætor §. Cogentur n. 11. ff. de Edendo.

Ad tit. 63. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 49.

Que os julgadores julguem pela verdade sabida, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Iudices te tentur iudicare, at- *tenta veritate, quæ ex processu resultanti.*

Concorda apud Hispanos l. 10. tit. 17. lib. 4. nouæ Recop. Vide Pinell. in l. 1. Cod. de bonis mat. p. 3. cap. 3. nu. 26. Neguzant. de Pignorib p. 8. memb. 1. n. 28. Tiraq. de Retract. tit. 2. ad finem nu. 60. Rebuff. in tract. Exceptionum num. 340. Amat. Roder. in Pract de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. vlt. p. 2. nu. 18. cum seqq. Valasc. de Iure Emphyt. q. 6. n. 12. optimè Gutier. Pract. lib. 1. q. 98. Brunot. à Sole in locis commun. verbo Iudex 7.

2 In text. ibi (*determinem os feytos segundo a verdade que pelos processos for pronada*) Vide Pere. decis. 60. lib. 3. Menoch. cons. 786. n. vlt. Caualcan. decis. 25. n. 5. p. 1. & decis. 16. n. 61. & decis. 23. n. 10. p. 3. Franc. Viui. decis. 178. num. 1. nouissimè Camill. Borrell. in Sũma decis. tit. 42. de Iudic. n. 68. Seraphin. de Priuilegijs Iurament. priuil. 2. Fr. Ludou. de Miranda de Ordine Iudic. q. 28. art. 3. P. Lessi. de Iustit. lib. 2. cap. 29. dubit. 10. Et in causis ciuilibus iudex officium suum impartiri non potest, quia grauaret adeò, vt sententia, parte non petente, sit ipso iure nulla, nisi in causa fiscali, vel Reip. ex Stephan. Gratian. *Iudicandum est secundum allegata, & probata.*

3 In text. ibi (*os feytos*) Tâm ciuiles, quàm criminales vt per Gom. tom. 3. Vari. cap. 11 à nu. 7. Guilhelm. in cap. Rainuntius. verbo Si absquè liberis o 2. Hippol. sing. 272. Afflict. decis. 83 n. 8. & 9. & decis. 250. nu. 4. optimè Gutier. Pract. lib. 1. q. 98. n. 2. Et in auditorio Principis non curatur de apicibus iuris: Vide Palat. in repet. cap. §. 34. n. 9. Nec curatur de subtilitatibus, Viui. tom. 2. Cõmun. Opin. lib. 6. tit. 16. n. 116. vers. Iraquè subtilizare, pag. 103. in fine. Surd decis. 284. n. 14.

4 In text. ibi (*não julgando mays do pedido pelo actor*) Ergò iudex non potest iudicare super non petitis. Vide Afflict. *Iudex nõ iudicat super non petitis.*

Afflict. in cap. 1. n. 71. & 72. de milite vassalo, qui contumax est lib. 2. fol. 59. Rot. Bonon. decis. 44. Valasc. cons. 145. n. 8. cum seqq. D. Barbos. in l. Si cum dotem in princip. n. 44. ff. Soluto matrim.

Exprobationibus aptis non potest iudex supplere, si libellus est ineptus

5 In text. ibi (*se não fosse dado, ou posto libello, &c.*) Nota tamen quòd si libellus est omninò ineptus, iudex non potest supplere ex probationibus aptis, nisi per confessionem partis secundùm Bald. in l. 1. col. ult. ff. de Iurisd. omnium iudic. Si tamen sit causa apta probata, licet libellus ineptus sit, quamuis Reus veniat absoluendus, debet tamen iudex reseruare actori facultatem agendi ex causa apta per text. in l. Lelius Marcellus ff. de pactis dotalib. secũdùm Angel. in l. Claudius ff. qui potiores in pignore hab. vbi dicit quòd illum text. semper Baldus dominus suus solebat habere in ore hæc omnia, refert Ias. in l. Edita n. 22. & 25. Cod. de Edendo.

6 In text. ibi (*ou se não fosse dado juramento de calumnia*) Vide supra hoc lib. tit. 43 in Princip. n. 2.

7 In text. ibi (*ou não fosse a lide contestada*) Vide supra hoc libro titul. 51. in Princip. n. 10. Sententia enim lata super eo, de quo lis non est contestata, est nulla, vt per Surd. decis. 195 ad fin.

8 In text. ibi (*ou não fossem as inquirições abertas, & publicadas*) Vide supra hoc lib. tit. 62. in Princip. num. 20. & adde Perez ad tit. 11. in princip. verbo Testigos vers. Ex quo infertur ad lib. 3. Ordin. pag. 669. Gutier Pract. lib. 1. q. 99. nu. 4. Auend. resp. 1. nu. 8. Azeued. l. 10. n. 2. ad finem tit. 6. lib. 4. nouæ Recopil. Et conclusio in causa quando sit de processus substantia: Vide Mynsing. cent. 3. obseruat. 17. Francisc. Marc. Delphin. decis. 796. n. 6. p. 2. Nicol. Reusner. cons. 24 num. 39. lib. 2. Perez ad l. 2. tit. 4. lib. 3. Ordin. pag. 563. Bernard. Muscatel, in Praxi Regni Neapol. p. 7. glos. De iure sub nu. 8. vers. Sed hodie.

AD §. I.

1 In text. ibi (*ou que sendo o feyto de algum menor*) Limita primò, si minor agat in iudicio possessorio, solus enim potest esse in iudicio: Vide Cou. lib. 1. Vari. cap. 5. nu. 8. contrarium tamen praxis obseruat, & faciunt tradita per Menoch. de interdictis remed. 15. recuper. n. 275. cum sequentibus.

2 Limita secundò, si cesserit sententia ad commodum ipsius minoris, vt per text. in l. Non eo minus Cod. de Procurat. resoluunt Tiraq. de Iure mariti glos. 8. num. 68. Viui. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit. 8. n. 30. pag. 244.

3 Aduerte quòd quilibet iudex, coram quo vertitur causa, potest dare curatorem minori ad litem coram eo agitandam ex l. vlt. Cod. de Administ. tutor. vbi Bald. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 225 n. 44. Dic tamen quód si lis est super re, in qua potest acquiri aliquid patri, vel habere vsumfructum, sufficiet auctoritas patris, sed si esset conuentus super re, quæ ad patrem non pertinet, vt in obligatione personali, aut criminali, tunc non sufficiet auctoritas patris, & dabitur curator à iudice, ita seruari testantur Perez l. 1. vers. Est tamen dubium tit 4. lib. 3. Ordin. pag. 532. Azeued. ad l. 10. num. 6. tit 17. lib 4. nouæ Recopil. & sententia lata contra minorem indefensum, cui non fuit datus curator, est nulla ex Rota Romana per Farin. decis. 104. n. 5. in nouissimis.

4 In text. ibi (*mande ao marido quando for actor*) Quid si mulier post sententiam consentiat? Videtur sufficere cum sit inductum in suum fauorem iuxta doctrinam Bart. in l. Iulianus §. Si quis colludente ff. de Action. empti.

5 In text. ibi (*procuração da mulher*) Constitutio procuratoris facta ad causam iam motam operatur ratificationem eorũ, quæ gesta sunt per eundem procuratorem antequam mandatum susciperet. Vide Mench. Vsufreq. cap. 15. n. 9. Menoch. cons. 100. n. 41. & 42. Stephan. Gratian. Discepr. Forens. cap. 216. nu. 40. vbi num. 41. id intelligit habita scientia eorum, quæ gesta sunt, nam aliàs constituens procuratorem, non videretur per hoc mandatum ratificasse.

AD §. II.

1 In text. ibi (*cada hum dos taes erros, &c.*) Faciunt quæ tradit Cou. Pract. cap. 25. n. 1. vers. Potissimum.

2 In text. ibi (*suas sentenças, & autos serão nenhũs*) Nota quòd si sententia tantùm sit nulla ex eisdem actis, potest alia ferri valida, si tamen sententia, & pars actorum non debet ex eisdem actis amplius procedi, vide glos. Notabilem in cap. Nimis in 1. de pace const. & Bart. in l. Cum quæritur ff. de Re iudicata, Alex. cons. 111. & cons. 181. lib. 5. Gam. decis. 219. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 6. n. 53. Valasc. cons. 65. ad finē. Cabed. p. 1. decis. 36. nu vlt. & decis. 159. Et potest peti á Principe, vt acta reualidentur. Vide Sraphilæ de literis gratiæ pag. 445. nu 15. & 16. Marant. de Ordine Iudic. p. 5. in fine n. 62.

AD §. V.

1 In text. ibi (*com procurador falso*) Qui se facit procuratorem, cum nõ sit, tenetur pœna falsi, ex l. Si procuratori falso ff. de condict. causa data, causa non sequuta, resoluit Farin. in Praxi crimin. p. 6. tit. de falsitate, & simulat. q. 150. num. 89. cum seqq. Et condemnatur in expensis, Mascard. de Probat. concl. 1004. n. 6. Et dominus tám minor, quám maior potest ratificare sententiam latam, tám in sui fauorem, quám in eius præiudicium, vt per Alexand. Tten. tasinq. Vari. lib. 2. titul. de Procurat. resolut. 2.

AD §. VI. & vlt.

Vide Gutier. Pract. lib. 1. q. 100. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vend. p. 3. cap. 3. n. 32. Valasc. de Iure Emphyt. q. 6. n. 12. ad fin & q. 13. n. 6. col. pen. & Valasc. cons. 145. num. 8. cum sequentibus.

Ad tit. 64. Ordin. Regiæ. *in antiq. ti. 5. li. 2.*

Como se julgarão os casos que não forem determinados pelas Ordenações.

Quomodo iudicandi sint casus per leges Regias nõ decisi.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 In text. ibi (*ou estylo de nossa Corte*) Multa de stylo, & quod debeat ad vnguem seruari congerunt Cardin. Pute. decis. 353. lib. 3. Rod. Gennens. decis. 206. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 2. cap. 4. nu. 2. Bellacomb. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. tit. 1. nu. 44. pag. 362. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 96. nu. 7. cum *Stylus Curiæ est ad vnguem seruãdus.*

cum seq. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 4. collect. 794. Gam. decis. 17. n 7. Menoch. cons. 100. num. 74. & cons. 187. nu. 55. & 56. & cons. 380. num. 21. Mascard. de Probat. concl. 1041. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 217. nu. 18. cum seqq. & Disceptat Forens. cap. 100. n. 61. & tom. 3. cap. 516. n. 32. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1838. Perez l. 28. tit. 4. lib. 2. Ordin. pag. 251. Soar. de Paz in Pract. in initio à n. 4. cum seqq. Ludou Rodolphin in tract. de brachio sæculari, & ecclesiastico nu. 31. Ignat. del Villar in Sylua respon. lib. 1 resp. 1. n. 3. Cabed. p. 1. decis. 211. in fine, debet ad instar priuilegij, & concessionis Apost. obseruari vt per Cald. Pereira cons. 5. n. 7. Et stylus Curiæ pro lege seruatur, siue sit ad Ordinationem, siue ad decisionem causarum, vt per Cacheran. Pedam. decis. 22. num. 7. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 237. n. 18. Alexand. Raudens. Pisan. decis. 6. n. 67. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit 13 de legibus, & constitut. nu. 108. Pereg Iannin. de reali citat. lib. 1. cap. 1. n. 19 Melch. Phœb. decis. 42. n. 8. Flamin. de Resignat. tom. 2. lib. 10. q 2. n. 17. Et facit ius, vt per text. in cap Ex literis de Constit. resoluit Nicol. Garci. de Benef. p. 1. cap. 5. nu. 87. Et sic facit ius vniuersale, etiam in partibus ex Grauat. ad Vestrium in Pract. lib. 5. cap. 3. n. 6. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 33. n. 35. in fine. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 135. num. 4. Et stylum iudiciorum circa processus Ordinationem, & iudiciorum vsum versantem pro lege in eodem iudicio obseruandum tenent Crauet. cons. 201. nu. 21. Cacheran. Pedam. decis. 22. n. 6. & 7. Thesaur. decis. 1. nu. 9. Menoch. cons. 270. nu. 19. & cons. 110. n. 4. & cons. 380. num. 21. & lib. 2. de Præsumpt. q. 8. n. 14. & 15. Viui. Neapol. decis. 297. n. 1. Marc. Anton. de Amatis Marchiæ decis. 32. nu 27. & procedit etiam in causis criminalibus ex Iannin. d. cap. 1. nu. 76. & Menoch. d. q. 8. n. 15.

2 Stylus tamen contra ius non debet obseruari, & resoluunt Perez l. 4. titul. 4. lib. 2. Ordinam. vers. Non obstat etiam pag. 240. Farin. in Praxi crimin p. 4. cons. 85. nu. 18. D. Barbos. in l. Cum prætor §. 1. à nu. 285. cum seqq. ff. de Iudic. *Stylus contra ius nō est obseruandus.*

3 Stylus non præsumitur in dubio, quamuis sit iudiciorum ex Mascard. de Probar. concl. 258. sub num. 1. & concl. 1338. n. 1. Menoch. d. q. 8. n. 7. & cons. 717. nu. 6. vers. Respondetur primò. Iannin. d. cap. 1. n. 72. Sed alleganti eius probatio incumbit ex Mascard. d. concl. 1338. n. 2. Farinac. cons. 59. n. 12. p. 4. excepto stylo notorio in Curia, cuius nec allegatio, nec probatio requiritur, sed iudex supplere in eo debet, vt per Viui. decis. 297. nu. 6. Plura de styli probatione desideranti patet Menoch. d. q. 8. Mascard d. concl. 1338 num. 3. cum tribus seqq. Iannin. d. cap. 1. à nu. 73. Et stylum iudicij decem annorum spatio voluit Rebuff. quem refert, & sequitur Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 237. nu. 35. Camill. Borrell. d. tit. 13. n. 111. *Stylus nō præsumitur.*

4 In stylo strictissima fit interpretatio ex Flamin. de Resignat. lib. 3. q. 18. n. 76. cum seqq. Et solum permittitur supremis iudicibus stylum introducere, ex Bart. in l De quibus n. 10 ff. de Leg. Farin. qui alios refert d. cons. 85. n. 17. Menoch. d. cons. 187. nu. 56. Et iudex iudicando contra stylum, facit litem suam, ac si faceret, & iudicaret cōtra legem ex Ludou. Rodolphin. d. tract. de brachio sæculari *In stylo strictissima fit interpretatio.*

lari

lari n.32. quia sententia contra stylum lata nulla est, vt per Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit.14. de Consuetudine,& stylo nu. 107. Et aduerte quòd potiùs standum est stylo, quàm consuetudini, vt per Franc.Marc.Delphin. decis. 158. n.3.vol.1. Marc.Anton.Bellon. Genuæ decis.206.n.3. Afflict. Neapol. decis.79.n.4.& decis.135. nu.3. Franc Viui.decis.297.nu 1.& 2. Cacheran. Pedem.decis.22.n.7.Steph. Gratian Marchiæ decis.237. nu.18. Garl.Mastrillo decis.1.n 20. Ioseph. Ludou.Lucensi.decis.39.n.8.Caual. Fiuiz decis.6.n.17.& decis.19.nu.15. p.1. Barnab.Cornaz. Florent. decis. 72. n 6.

5 Doctoris insignis pragmatici scripto probatam attestationem super stylo, & vsu ordinario sibi cognito, & propinqui loci ordinaria respicientibus fidem cæteris paribus facere, donec contrarium probetur, resoluunt Tiber. Decian. resp. 18. nu.98. Ioseph. de Rusticis in tract. An, & quando liberi sub conditione positi lib 1.p.2.nu.71. cum seqq. Mascard.concl.426 n 11.12.13.& 16. Alexand.Raudens.resp.18.num.76. lib.1. Caualcan. p.3. decis.13. nu.95. Ignat. del Villar. in Sylua respons. lib.1.resp.12.n.16.

Sententia Senatus facit ius quoad similes casus.

6 Sententiam Senatus facere ius quoad omnes similes casus resoluũt Gam decis 33. in fine, & decis.174. num.10.& decis.128. Pinell. in l.2. Cod. de rescind. vendit. p.2. cap.4. n 2. Menoch. cons 59.à num.10. & cons.180.n.30. Vincent.de Franch. decis.238.nu.3. Gutier. Pract. lib.3. q.16.num 74. Cald Pereira de Renouat.q.15.nu.27. Cabed.p.1. decis. 212. n.1. Vanti. tit ex defectu iurisdict deleg n.20. Afflict.Neapol. decis.169.nu.9. Francis.Monald.cons. 132. n.5. Pereg.cons.91.nu.29. Menoch.de Præsumpt.lib.1.q.1.n.27.& cons.671.nu.21.& cons.676.num.2. Alexand.Raudens.respons.47.n.17. vol.1. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 90. num.8.p.2. Barnab.Cornazan. Lucensi decis.29. nu.9. Surd. cons. 310. n.17.& cons.403. n.83. nouissimè Camill.Borrell. in Summa omnium decis.tit.13. de Legibus nu.15. Inferiorum tamen iudicum sententias ad exemplum, seu ad decisionẽ causarum allegari non posse resoluunt Menoch.de Præsumpt.lib.1.q. 1. n.20. & cons.75. à n.93. Euerard. in Topicis legalib. loco Ab auctoritate 95.sub num.5. Nisi forsan ex iisdem inferiorum sententiis consuetudo esset introducta, tunc enim ad decisionem allegari conuenit ex gloss. verbo Magistratus in l.Nemo iudex 13 Cod de Sentent. & interl. Alex. Raudens. de Annalogis lib.1. cap.33.n.117.Tiber.Decian.in Apologia pro iurisp. responsis aduersus Alciat.cap.22.nu.132. Et sententia lata in causa leuioris cognitionis, vel leuioris probationis nunquàm parit exceptionem rei iudicatæ in causa maioris inquisitionis, vt per Surd.de Alim.tit.1.q.126.n.5.

7 Decisiones Rotæ Romanæ magistrales adinstar particularium decisionum esse tradunt Euerard. d. loco 95.nu 10. Mascard. de Probat. concl.484 à n.1. Gabri.Roman.lib. 2. sentent. tit.de Sentent. concl.7. nu.22. Franc.Viui.decis.401.nu.20. Robert.Lancelot.de Attentatis p.2. cap.20.limit.1.nu.2. Tiber. Decian. resp.19.sub n.68.& 69. vol.3. Persistit igitur verum,& Rotam Romanam quandoquè rotare ex glos.in proœm. reg. Cancellariæ Mascard. d.concl.484.sub n.9. Magdalen.de numero testium in testamento requisito

quisito p. 2. cap. 9. nu. 35. Tiber. Decian resp. 63. nu. 15. vol. 5. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 71. n. 14. Surd. cons. 403. n. 83. & 84.

8 Decisiones Doctorum, lege deficiente, plurimum valere resoluit Surd de Aliment. tit. 1. q. 44. nu. 14. quippe, & vnius in terminis etiam sine lege loquentis decisio plurimũ valet ex eod. Surd. cons. 379. nu. 23. quinimò contradictionem si passa non esset omnem controuersi casus dubitationem submonet, instarque legis allegari potest Vide Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 71. num. 16. & cons. 73. nu. 17. vers. Reuocantur in dubium Vincent de Franch. Neap. decis. 364. nu. 4. Viui Neapol. decis. 135 n. 4 cum seqq. & decis. 401. nu. 30. Caualcan. decis. 15. nu 4. & decis. 30. nu. 38. p. 1. Hieron Magon. Florent. decis. 66. nu. 20. Surd. Mantu. decis. 229. nu. 2. & cons. 313. num. 43. Cald. Pereira cons. 46. n. 2.

Praxis vera legum interpres. 9 Praxis vera legum interpres, vt per Galganet. de condit. & demonstrat. p. 1. cap 8. n. 61. Et de Practica multa per Cott. in memorab. verbo Practica. Gemin de Viuris commen to 1 § 8. n 164. Menoch. de Arbitr. casu 474 n 61. & cons. 187. nu. 54. & 55. Bonacos. Commun crimin. p. 1. verbo Practica fol 135. in fine. Rebuff. in commentar ad titul. ff. de Verbor Signific. l. 87. pag 384. Gutier. Pract. lib. 3. q 16 n. 71. & 73 cum seqq Gonzal. ad reg 8. Cancel. glos. 9. § 1 n. 40. cum seqq.

10 Exemplum iudicandum est. Vide Ludou. Rodolphin post tract. de absoluta Principis potest. concl. 10. per totam.

Consuetudo seruanda. 11 In text. ibi (*ou costume*) Vide Alexand. Raudens. de Annal. cap 33 nu. 117. lib. 1. Tiber. Decian in Apolog. pro iurisp. responsis aduersus Alciat. cap. 22. n. 132. Cald. Pereira de Nominat. q 7. n 11. Valasc. cons. 62. n. 9. latissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit 14. de Cõsuetud. Et consuetudo concernens ordinatoria iudicij seruanda est ex Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 100. n. 61. In quo differat consuetudo ab stylo latè tractant Hippol. cons. 8. n 27. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q 8. nu. 3. cum seqq. & ex sententijs disformibus non inducitur consuetudo ex Alber. in l. Quæsitum §. Si quid eodem ff. de fundo instr. Aym. cons. 94. n 5 Farinac. in nouiss. decis. 336. n. 7. Consuetudo est optima legum interpres Tiraq. de Nobilit. cap. 10. nu. 9 Afflict. decis. Neapol. 166. sub nu. 9. & decis. 173. nu. 3. Menoch. cons. 32. nu. 44 vol. 1. & cons. 577. n. 2. & 3. vol. 3. Camill. Borrell. d. tit. 14 de Consuetud. num. 88. Et consuetudo est interpretatiua contractuum l. Quod si nolit §. Qui assidua ff. de ædilit. edicto Menoch. de Arbitr. casu 83. n 10. Magon. Florentina decis. 56. n. 3. & Lucensi decis. 7. n. 21. Et consuetudo facere potest, quod facere potest pactum Afflict. Neapol. decis. 91. nu. 9. & decis. 258. n. 2. Consuetudo actuum frequentiam exigit, vt per Cæsar. Barzi. Bonon. decis. 95 à n. 7. Anton. Bellon. Genu. decis. 17. n. 6. Afflict. Neappl. decis. 321. sub n. 17. & decis. 388. n. 7. Francisc. Marc. Delphin. decis. 255. nu. 1. vol 1. Cacheran Pedam. decis. 99. n 45 Franc. Viui. Neapol decis. 130. n. 8. Francis. Cantu. nouiss. Roman. decis. 19 n. 4. & 5. vol. 2. Steph. Gratian Marchiæ decis. 148. nu. 10. Mastrillo Siciliæ decis. 67. num. 16. Consuetudo debet esse vniformis, non autem diuersimode obseruata, vel diuersis actibus facta Surd. cons. 254. num. 29. & cons. 449. num. 7.

Cacher.

Cachetan.d.decis.99.nu.7. Caualc. Fiuiz.decis.11. nu.51. p.1. Hieron.de Laurent.Auenion.decis.20.n.9.

12 Doctori asserenti consuetudinem vigere in loco, in quo versatur credendum est. Vide Bart. in l. De quibus n.21.ff de Legibus. Roch.in cap.fin.de consuetud.sect.8. num.9. Galiaul.in l. Gallus §. Idem credendum num. 34. ff. de liber. & posth. Palat in repet.rub.§.21 num.1. Rot. Bonon decis.65.num.12. Strach.de Mercat.tit. de decoctor.p.5. num.6. Anton. Mariæ tom. 1. Commun. Opin.in princip. lib 1.tit.17. de Legibus n.334.pag.244.vbi Viui.num. 364. Emman. Soar. in Thesauro sentent. lit C. verbo Consuetudo non probatur. Menoch. de Arbitr. casu 360.nu.94.& cons.1.nu.164. & cons.54.n 5.& 37. Mascard.de Probat.concl.426.& concl 528.Ludou. Rodolphin.Vati. quæst. lib.2. q 51. nu.28.& 29. Surd.cons 311.n.15.Stephan. Grat.Marchiæ decis 130. n.6. Farin.in Praxi crimin.p 1 tit 5.q.45. nu.18. nouissimè Camill. Borrell.in Summa omnium decis tit.l.14. de Consuetud à n.132. Et Doctor non potest attestari de consuetudine totius orbis ex D.Matt.de Iurisdict.p. 4. casu 95.n 24.

13 In text.ibi(*& quando o caso de que se trata, &c.*) Apud Hispanos deficientibus legibus regijs, & consuetudinibus prouinciarum recurrendum esse ad ius Canonicum resoluunt Perez in procem. Ordin. q.3. Curi.Philip.p.1.§.7. à n.14. Burg. de Paz l.1. Tauri num.602. cum seqq. Soar.de Paz in Pract.in princip.an. not.5.sub n.36. Morl in emporio iuris p.1 tit.1. q 16. nu.36. Flores Vari. lib.1.q.2.n.4. Azeued.ad tit.1. n.18. lib.2.Recop. Amat.Roder.in Pract. cap.10 n.25. Attenta tamen Ordinatione in præsenti ad ius Canonicum tantùm recurrendum est, vbi de materia agitur, quæ peccatum concernit.

14 In text.ibi (*sendo materia que traga peccado*) Ergò lex Canonica in foro ciuili seruatur quando agitur de peccato, vt per Doct.in cap.1. & 2. de noui operis nunt.glos.in cap. 2. de Arbitris in 6. Surd decis.158. nu.9. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis.tit.13.de legibus nu 82. & de Aliment.tit.7. q. 29. n.11. Azeued.d. tit.1.num.17.& dùm hæc Ordinatio probat in materia peccati esse obseruandas constitutiones Canonicas, intelligitur etiam de synodalibus, vt per Cald. Pereira quæst.forens lib.1. q.25. nu. 28. in fine. In dispositis tamen ad pias causas ius Canonicum in vtroque foro semper seruandum est,ex Tiraq.de Priuilegij piæ causæ priuileg.163. quod procedit etiamsi agatur de solo veniali peccato, vt per Butri.Imol.& Abb.in cap.fin.de Præscript. Rip.in cap.Sæpe nu.6.de restit.spoliat.Alciat.in cap.Nouit n. 19.de Iudic.& in cap.Cum contin. gat n.5.de Iureiur.& lib 5. Paradox. cap.3 quos refert, & sequitur Surd. d.q.29.n.12.vbi n.13. asserit quod in causis matrimonialibus Canones sunt seruandi, de quo etiam Menoch.cons.18.n.11.

Lex Canonica in materia peccati seruatur in foro ciuili.

15 In dubio Canonistarum opinio in his, quæ animæ fauorem respiciunt, sequenda est. Vide Anton. Mariæ tom. 1. Commun. Opin. in princip.lib.2.tit.9. casu 30.à nu.152. pag.46. Surd.cons.11. n.22. Semper illa oppinio est sequenda, quæ magis fauet animæ,quod procedit etiã in pœnalibus, & odiosis, vt per Phœb.decis.50.n.7.& 8

16 In text.ibi (*seja julgado pelas leys Imperiaes*

imperiaes) Vide Gregor. l. 6. verbo Por la leis titul. 4. part. 3. Azeued. ad titul. 1. num. 4. lib. 2. nouæ Recopil. pag. 122. Valasc. de Iure Emphyt. q. 25. num. 25. in fine. Cabed. p. 1. decis. 211. num. 8. & p. 2. decis. 25. Cald. Pereira de Emptione cap. 1. nu. 5. & 6. Nota quòd quando aliquid ex partium conuentione debet fieri secundùm ius, intelligitur secundùm leges Regni, non secundúm leges Imperiales ex Stephan. Grat. Discepr. Forens. cap. 99. & vide quæ infra dixi in prooemio ad lib. 4. An deficiente lege huius Regni, si sic aliqua lex Castelæ secundùm eam sit iudicandum, cum hoc Regnum subsit Regno Castelæ? Videtur affirmatiuè respondendum iuxta tradita per Rebuff. ad l. 114. de Verborum significat. pag. 455. & in tract. nominat. q. 6. num. 15. Cabed. decis. 211. in fine p. 1. Cald. in responso pro Duce Pastranæ num. 7. Valasc. de Partion. cap 19. num. 11. & nu. 27. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 33. num 18. cum multis sequentibus. Obstat tamen quòd hoc Regnum Portugaliæ, non est vnitum accessoriè Regno Castelæ, sed æquè principaliter, ita vt quilibet suis legibus regatur, ac ideò considerari debent, ac si essent omninò separata ex Bart. in l. Si conuenerit §. Si iudex ff. de Pignoribus: Vide D. Barbos. in l. Hæres absens § Proinde ff. de Iudic. in art. de foro delicti num. 143. Cabed. de Patronat. Regiæ Coronæ cap. 40. num. 3. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 9. num. 14. cum multis sequentibus, sed consiliari possunt, vt quando deficit lex huius Regni, possit ad leges Castelæ recurri, relictis Imperialibus.

AD §. I.

1 In text. ibi (*então mandamos que se guardem as glossas*) Nota quòd glossarũ auctoritas maxima est, & omnes alias antecedit, de quod vide, Viui. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 12. de pœna iudicis, qui malè iudicauit n. 20. vers. Et licet similiter. Barthol. Bolognin. in repet. Auth. Habita n. 258. Cod Ne filius pro patre. Auil. ad cap. 1. Prætor. verbo Fiel. num. 15. Mascard. de Probat. concl. 842. & concl. 1138. n. 15. cum seqq. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 1. q. 12. num. 3. Ceuall. in præfat. Commun. contra commun. á nu 61. cum seqq. plures refert Doctores Cened ad Decretal. collect. 18. n. 6. & nouissimè Practic. ac Canonic. quæst. lib. 1. q. 8. nu. 19. Amat. Roder. in Pract. cap. 10. n. 33. *Glossarũ auctoritas maxima est.*

2 In text. ibi (*Accursio*) Accursium fuisse Azonis discipulum, & dignum magistro Discipulum tradit Tiraq. in l. Si vnquam verbo Totum n. 4. & de glossis Accursii. Vide Francis. à Sousa in repet. l. fœminæ ff. de regulis iuris p. 1. n. 252.

3 In text. ibi (*oppinião de Bartolo*) De laudibus, & auctoritate opinionum Bartoli, latè agunt Cott. in Memorab. verbo Iurisperiti pag. 486. Tiraq. in l. Si vnquam in princip. num. 154. & ad l. 2. connub. glos. 1. nu. 9. Grammat. decis. 63. nu. 15. Auiles ad cap. 1. Præt. fol. mihi 32. Viui. tom. 2. Communium Opin. lib. 7. tit. 12. nu. 20. vers. Ex quo auctoritas Bartoli pag. 251. Ias. in l. Quidam cum filiũ à nu. 35. ff. de Verbor. Syluan. cons. 9. n. 18. lucernam, & iuris ciuilis illuminatorem fuisse asserit Amat. Roder in Pract. cap. 10. num. 23. Et quod sit constitutio in tota Hispania quòd Bartoli doctrina habeatur *Bartoli recepta opinio habetur pro lege.*

pro lege asserit D.Mart.de Iurisdict. p.1.cap.26 n.72. & in votis nouiss. decis.voto 6 n.5.

Communis opinio. 4 In text.ibi (*saluo se a commum opponião, &c.*) De communi opinione & quod secundùm illam, & magis receptam teneatur iudex iudicare: Vide Cott.in Memorab verbo Opinio communis pag. 625. Fichard. Villalob.Soar. & alios tom.1. Commun.Opin.lib.1.tit.17.à n 421. cum multis seqq.pag.251. Viui.d.n.20.in princ.Rebuff.in Auth.Habita Cod. Ne filius pro patre verbo Examinatione vers.5.pag.579.in fine. Paz in procemio legum Tauri à n 251. Cassados.decis 5.n.13.de Constit. quem refert Aloys.Ricci. in collect. decis. p.4.collect.802. Seraphin.de Priuilegijs Iuram.priuil.17.n.16. Menoc. lib.2.de Præsumpt.q.71.nu.2. Gutier. Pract.lib.3.q.13.nu.34. Surd. de Aliment.tit.9.q.44.n.60. Petr.Caball.in tract. de omni genere homicidij nu.373.& plures refert Doctores Cened.ad Decretal. collect.84. n.4. Amat.Roder.in Pract. cap.10. n.34. Opinio quippe illa præsumitur verior,adeoquè in iudicando sequenda erit,quæ à maiori parte Doctorum crebrius recepta existit,pulcherrimi in id textus sunt in l.Athletas 4. in princip. ibi, & generaliter ita omnes opinantur ff. de his, qui notantur infamia. l. Ita vulneratus 51. in princip.ibi dicitur vulgò ff.ad legem Aquil.l.Vni.ibi sanè crebrior apud veteres opinio est ff. de officio quæst. l.Diui fratres 17. ibi plurium etiam iuris auctorum ff.de Iure patron. Princip Instit. de hæred. instit. ibi secundùm plurium sententias.

5 Communis tamen opinio,non est præferenda illi opinioni,quæ validioribus, & melioribus rationibus fundata est. Vide Fichard. d. tit.17. nu 424.pag.251. Farin.in Praxi crimin.p.1.q.15.num.56. Pro Ecclesia vero communis opinio præualet,ex D.Mart.de Iurisdict. p.2.cap.6.n.6. & num.7. asserit nullum Doctorem posse fundare opinionem contra Ecclesiam,& cap.7.n 29.resoluit quòd opinio,quæ fauet animæ,est amplectenda.

6 Consilia sunt lecturis anteferenda, maiorquè illis fides adhibenda est, cum maturius rem, & factum examinetur in consilijs, quàm in lecturis. Vide Fichard.d.tit.17.n.429. pag.251. Flamin.de Resignat. tom. 2. lib.11.q.10 n 31.

7 In delictis mitior sequenda est opinio, ex Petr. Caballin. de omni genere homicidij n.374.

8 In causa matrimoniali, propter illius fauorem,possumus recedere á communi opinione. Vide Felin. in cap.1.n.1.vers.Singularis, vt lite non constet. Cott.in Memorabil. verbo Nuptiarum pag 618.

9 Iudex excusatur si omissa recepta communi Doctorum opinione sequutus est illam, quam aliquando eius præceptor verã esse affirmauit. Vide Ferret.caut.31. Rebuff.de Priuilegijs schol. priuil.72. & in Auth. Habita Cod.Ne filius pro patre verbo Examinationem vers. Nonum pag. 580. Menoch. lib. 2. de Præsumpt.q.71.n.41.

10 Opinio probabilis in foro conscientiæ sequi potest,relicta probabiliori. Vide Armil. verbo Opinio. Arag.2.2.q.63.art.4.vdi Salon controuers.2.Bannes q.10.art.1.Barthol. Medin. 1. 2. q.19. art.6. vbi Lorca. disp.39. Salas tract.8.disp.Vnic.sect. 6. Valent. tom. 3. disp. 5. q.7. puncto 4. P. Soar. tom. 4. de Pœnit. disp.22. sect. 9. num.6. & tom 5 de Censur.

Censur. disp. 40. sect. 5. n. 6. P. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 41. n. 30. & lib. 3. disp. 20. n. 4. & lib. 8. disp. 6. n. 18.

In antiq. tit. 48.

Ad tit. 65. Ordin. Regiæ.

De sententijs interlocutorijs.

Das sentenças interlocutorias, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Sententia interlocutoria est, quæ super incidentibus, & emergentibus fertur.

1 IN text. ibi (*sentença interlocutoria he, &c.*) Vide Menoch. consil. 350. n. 1. Azeued. ad l. 3. num. 7. cum seqq. tit. 18. lib. 4. nouæ Recop. D Barbos. in l. Si debitori n. 97. cum seqq. ff. de Iudicijs, Guid. Papæ decis. 12. quem refert nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1474. vers. Quarto limita.

2 Sententia super momentaneo possessorio lata, an sit interlocutoria, vel definitiua? Dic quòd est interlocutoria, quatenus possessorium plenarium spectat, definitiua vero quatenus cōtrouersiam hinc inde assertæ possessionis temporariæ definit vni, vel alteri partium. Vide tamen Menoch remed. vlt. Retin. n. 46. & 47. Caualc. decis. 23. ex ordine 69. sub n. 41. & n. 106. p. 2. Bern. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 7. consid. 1. n. 1. Valasc. consl. 79. n. 18.

3 In text. ibi (*& todo juyz poderà reuogar sua sentença interlocutoria*) Vide Cardos. in Praxi iudic. verbo Iudex n. 66. & 67. Francis del Castillo Siciliæ decis. 58. quem refert nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1474 vers. Quarto limita late, & eleganter Cald. Pereira quæst. Forens. lib. 1. q 9. à princip. vbi nu. 3. quod iudex etiam sine causa potest reuocare sententiam interlocutoriam, & n. 4. quod appellatio interposita non impedit sententiam interlocutoriam reuocari, & constitutum est in §. 4. & n. 5. quod eam etiā iudicis successor reuocare potest, & habetur §. 6. & n. 7. quod iudex non cogitur illam reuocare, & n. 8. quod iudex postquàm executioni illam mandauit, non potest reuocare, & habetur §. 3. & n. 9. quod sententia interlocutoria, quæ finem imponit iudicio, aut processui reuocari non potest. Sicut nec potest reuocari interlocutoria geminata, vt per Cald. de Potest. nomin. cap. 2. num. 38. Et quæ transit decem dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis, Gratian. d. cap. 155. n. 35.

4 Nota quòd sententia interlocutoria, non solùm semel, sed etiam millies reuocari potest, ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 147. n. 11. & cap. 155. n. 16. cum seqq. secùs tamen de iure huius Regni in §. vlt. huius tit. vbi quod semel tantùm reuocari potest.

5 In text. ibi (*& assi a sentença definitiua, não poderà ser, pelo juyz que a deu, mays reuogada*) Vide Cald. Pereira d. q. 9. à n. 10. vbi etiam resoluit, quòd nec ex consensu partium, & nu. 12. quamuis sit nulla, & inualida. Limitat Thesaur. decis. 135. in iudice, qui in sententiæ probatione de interesse nihil dicit, poterit illud postea declarare, & adiudicare, parte actrice petente, & refert nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1474.

AD §. I.

1 In text. ibi (*que não procedia o libello*) Vide Magon. Lucensi decis. 32. n. 55. Stephan. Gratian. Discep. Forens. cap. 348. n. 16. vbi resoluit quòd absolutoria ab obseruatione iudicij dicitur interlocutoria, quando esset lata propter libellum ineptum, aut partis absentiam.

2 In text.ibi(*ou absoluesse o reo da instancia do juyzo*)Nota quod sententia absolutoria ab obseruatione iudicij magis accedit ad naturam definitiuæ, quàm interlocutoriæ, vt per Stephan.Gratian.d cap 348.n.14.

3 In text.ibi(*onde o juyz recebesse appellação,&c.*) Potest tamen appellari á receptione appellationis ad Senatores iuxta Ordinat.lib.1. tit.58. n.27.ad finem.

In antiq. tit.50.

Ad tit.66.Ordin.Regiæ.

Das sentenças diffinitiuas.

De sententijs diffinitiuis.

1 Sententia quæ transiuit in rem iudicatam pro veritate habetur l. Res iudicata ff. de Reg. iuris,& facit rem notoriam Mascar. concl.1296. á n.14. Gam.decis.110. n 5. & habet vim consuetudinis,& legis Gam.decis.174.n.10. & præsumitur iuste lata Cald.de Empt.cap. 34. nu.40. Ludou.Rodolphin.voto vni. num.9.

Ad Princip Ordinat. Regiæ.

1 In text.ibi(*a qual presumpção he tão vehemente,&c.*)Nota quod præsumptio iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium, vt per Cardos.in Praxi iudicum verbo Præsumptio n.4.Menoc.de Præsumpt. lib.1. q 3. Alexand. Trentasinq.Variar.lib.2.titul.de Præsumpt.resol.2. Si tamen obiectum fuit contra præsumptionem iuris, & de iure, parte non contradicente, de ea obiectione disputandum est ex Menoch.lib. 2. de Præsumpt.q.46. nu.13 quem refert, & sequitur Cald. Pereira de Extinct emphyt.cap.17.nu.10. vers. Infero quartò.

AD §. I.

1 In text.ibi(*nem julgarà mays do que he pedido pelo actor*) Fatuus est iudex, qui vltra petita iudicat l.Vt fundus, & ibi quæ notant Doctores ff.communi diuid. melior text. in l.fin. ad fin. Cod. de fideicomm. libert. quem allegat Ias. in l.Vinum nu.23. ff.Si certum pet. Vide Azeued.ad l. 10. num.115. cum seqq. tit.17. lib.4. nouæ Recopil. Sebastian.Vanti. de Nullit.tit.ex defectu processus n.97. Cæs.Barzi.Bonon. decis.33. num.9. Iafred. Lanfranc. decis. 298. incip. Procedit. Nouissimè Camill. Borrell.in Summa decis.tit.49.de libello n.127. vbi nu.128. declarat posse iudicem vltra petita per libellum in sententia deducere, & condemnare de his,quæ tacitè, & virtualiter insunt,putà potest ad fructus condemnare,dùm condemnat ad restitutionem rei, quia virtualiter comprehenduntur, qui etiamsi petiti non fuerint,possunt à iudice suppleri,de quo etiam Hieron.Magon. Lucensi decis.53.n.18.Anton.Capic.Neapol. decis.10.nu.24. Et sententia lata super eo,de quo lis non est contestata est nulla, Surd.decis.295. ad finem. Sententia enim est stricti iuris, ex Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect.2006.

2 In text.ibi (*sempre darà a sentença conforme ao libello*) Verba sententiæ obscura interpretantur iuxta conclusionem libelli,ex Mascard.concl. 110. n.4. Stephan. Gratian.Discept. Forens.cap.33.n.11. & Marchiæ decis.214 n. 5.& 6. Et sententia debet intelligi stricto modo, Surd. decis. 261. nu.7. Farinac. in Praxi crimin. q.25 n.6.

3 In text.ibi (*fruytos*) Vide Cald. Pereira

Pereira de Renouat. q. 10. nu. 17. Et ficta litis contestatio facta à iudice non sufficit ad condemnationem fructuum, prout iudicatum refert Melch. Phœb. decis. 74. n. 11. & 12.

AD §. II.

Vide infra hoc lib. tit 77.

AD §. III.

Vide D. Barbos. p. 3. Rub. ff. Soluto matrim. n. 44. & num. 50. ad hoc quod quando incertitudo tantùm versatur circa quantitatem, & de ipso vniuerso planè constat quantitas poterit verificari in executione.

AD §. V.

In text. ibi (*ao contador*) Nota quòd potest iudex reseruare sibi in sententia declarationem faciendam post liquidationē factam. Vide Azeued. ad l. 20. n. 2. tit. 9. lib. 3. nouæ Recop.

AD §. VI.

Probatio non est de essentia sententia. 1 In text. ibi (*& a dar ao escriuão*) Ergò prolatio non est de essentia sententiæ, de quo vide Viui. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit 8. nu. 32. pag. 245. vers. Vnde. Menoch. de Arbitr. lib. 1 q. 66. & cons. 45. n. 3. & cons. 100. nu. 258. Gam. decis. 57. n. 1. Bonacos. Commun. crimin. p. 1. verbo Sententia fol. 151. Azeued. l. 10. num. 74. cum seqq. tit. 17. lib. 4. nouæ Recopil. Gutier. Pract. lib. 1. q. 99. n. 4.

Sententia diffinitiua in scriptis proferēda. 2 In text. ibi (*sentença diffinitiua*) In scriptis scilicet Vide Viui tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit 8. nu. 32. pag. 244. D. Barbos. in l. Si debitori n. 138. ff. de Iudic. vbi etiam resoluit interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ debere ferri in scriptis, Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Sentent. resolut. 2. à n. 1. vbi à n. 4. quod hæc solemnitas in causa graui, & ponderosa à partibus remitti non potest, secùs in causis vilis, & modici momenti.

3 In text. ibi (*não tem mays poder de a reuogar*) Vide Capic. decis. 1. nu. 26. Menoch. cons. 360. n. 2. Cardos. in Praxi iudicum verbo Iudex nu. 68. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 147. n. 9. vbi ampliat ad interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ, potest tamen incontinenti reuocari ex Tiraq. de Retract. tit. 2. §. 1. glos. 5. n. 17.

4 Arbiter non potest eius sententiam corrigere, nisi sit ei specialiter à partibus commissum, nec declarare etiam interlocutoriam, vide Bart. in l. Quid tamen nu. 2. ff. de Arbitr. Stephan Gratian. Discept. Forens. cap. 147. nu. 5. & 6. D. Barbos. in l. Si quis intentione ambigua nu. 110. ff. de Iudicijs.

5 In text. ibi (*algũas palauras escuras*) Vide Menoch. de Arbitr. q. 73. n. 23. & cons. 335. n. 100. vbi quod declaratio dicitur quando verba sunt ambigua, & possunt vno, vel altero modo intelligi, non autem quando alterantur, & mutatur sententia.

6 In text. ibi (*bem a poderà declarar*) Iudex quando possit declarare sententiam suam: Vide Francisc. Marc. Delphin. decis. 546. & 668. p. 1. Anton. Gabri. Roman. lib. 6. sentent. tit. de Regulis iuris concl. 3. nu. 14. cum seqq. Tiber. Decian. resp. 37. nu. 16. vol. 5. Anton. Thesaur. Pedam. decis. 253. Caualcan. decis. 7. n. 16. 17. & 19 p. 1. & decis. 23. sub nu. 53. vers. Accedit interpretatio p. 2. Menoc. de Arbitr. lib. 1. q 67. nu. 26. & q. 73. *Iudex sententiam suam quādo possit declarare.*

 n. 21.

nu.21.& consf.159.nu.9.& consf.160. nu.48. Alexand.Raudens. resp.50. nu.191.& 196. vol.1. Gam. decis.110. nu.36. Stephan.Gratian.Disceptat. Forens. cap. 147. à princip. Cald. Pereira quæst.forens.lib.1.q.9. n.15. Bernard.Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper.lib.1.concl.116.consid. 1. Et intellige quòd potest declarare, durante officio, non autem illo finito Brunor. à Sole in locis commun. verbo Iudex 18.

7 Vtrum ad petitionem partis compelli possit non obstante l.Non quidquid ff de Iudic? Videtur quod sic iuxta tradita per Gom. tom. 3. cap.13.nu.22.ad finem. Menoch.de Arbitr. lib.1. q.41. Cald. Pereira de Nominat.q 12.n.60.& vtrum citanda sit pars, quæ lædi possit? Vide Barbos. vbi supra nu.117. cum seqq. Mascard de Probat.concl.1358. nu. 68. cum seqq. Gratia Discept. Forens. cap.68.n.26.

8 Intellige vt etiam post appellationem interpositam possit iudex verba suæ sententiæ declarare, vt per Auil. in proœm. ad capita Prætor.n.19 & 20. fol. 19. D Barbos. in l.Si quis intentione ambigua n.106. ff.de Iudicijs. Et sententia semper est strictè intelligenda ex Stephan. Gratian Marchiæ decis.214.n.11.

9 In text.ibi(*ao que lhe soceda*) Menoch. d consf.331. n.102. quòd successor non potest declarare mentem antecessoris.

10 In text.ibi (*appellar*) D. Barbos. vbi supra n.126. ad hoc quod à declaratione iudicis licitum est parti appellare.

AD §. VII.

De iure Iudex in sententia Deuiat â iure cõmuni in l.In summa ff.de Re iudicata, & in cap.Sicut eod titul & in glos.in l.Si me, & Titium ff. de Except. rei iudic. Vide Capic.decis.1.nu.19. & 20. Clar. lib.5.§ fin q 93 n 2. Bonacos. Communium crimin. p. 2. verbo Causa fol. 9 Bellacomb. & Viui tom. 2. Commun Opinion.lib.7.tit.14.n.2. & 3. pag.259.& seq Farin. in Praxi crimin. p.1. q.17. nu.62. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Seculari Lusitaniæ lib.3.cap.17 vbi etiam dicit hanc Ordin. non procedere annullando prohibitiuè, quo casu valet actus in contrarium. *non debet exprimere causas, quibus nititur ad ita iudicandum.*

AD §. IX.

1 In text.ibi (*confessarem em juyzo*) Intellige de confessione sine vlla conditione ex Bobadill.in sua Politica lib.1.cap.13.n.13.

2 In text.ibi(*mas per precepto de soluendo*) Intellige quando confessio facta est, nullo præcedente libello, nec lite contestata in causis ciuilibus ex Balb. tom. 2. Communium Opinion.lib.7.tit.19 n.276.pag.301. Nam si confessio fiat præcedente libello, & litis contestatione requirit sententiam condemnatoriam. Vide Auiles ad cap.10. Prætor.glos. Execucion n.27. Marant.de Ordine Iudic.p.6.tit.de Confessis nu.30. Xuar. in l. Post rem iudicatam notab.3. nu.1.ff.de Re Iudic.Mascard. de Probat concl.344. nu.5. Gutier. Pract.lib.1.q.126.Parlad.lib.2.rerum quotidian. cap.vlt. p.1. §.4 num.4. Azeued.l.5.á n.31.tit.21. lib.4. nouæ Recop Vnde confessus debitum ante datum libellum, quia impropriè dicitur condemnatus non soluit Regi decimam condemnationis ex D. Barbos.in l. Si debitori nu. 35. cum multis sequentibus, ff. de Iudic.vbi num.138. resoluit quod in

præcepto

præcepto de soluendo debet proferri sententia in scriptis.

Ad tit. 67. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 51.

De condē. natione expensarū

Da condemnação das custas.

VIde Alexand Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. titul. de Expensis pag. 447.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Victus victori in expensis condemnandus.

1 In text. ibi (*sempre condemnarà em custas, &c.*) Nota victum victori in expensis condemnandum, vt per l. Properandum 11. §. Sin autem alterutra Cod. de Iudic. resoluunt Hippol. cons. 36. nu. 1. & cons. 44. nu. 23. & 27. Azin. in Praxi Florent. §. 32. cap. 2. n. 1. Bonacos. Commun. crim. p. 1. verbo Victus fol. 183. Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 1. n. 95. pag. 365. cum seq. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tract. de Expensis art. vni. glos. vni. n. 6. Seraphin. de Priuilegijs Iuram. priuil. 13. Soar. de Paz in Pract. tom 1. p. 1. temp. 4. num. 37. Cened ad Decretal. collect. 60. n. 4. Gutier. Pract. lib. 1. q. 135. n. 2. Steph. Gratian. Disceptat. Forens. cap. 33. n. 39. D Mart. in votis nouiss. decis. voto 87. num. 5. D. Barbos. in l. Eum qui temere ff. de Iudic. Viui. Neapol. decis. 47. n. 2. & decis. 479. nu. 7. Farin. in Praxi crimin. q. 16. n. 8. Fachin. controuers. iuris lib. 1. cap. 42. Aduerte quòd expensarum condemnatio non fit dum quis ex probatione semiplena, & ob declarationem iuramenti obtinuerit Iafred. Lanfranc. decis. 171 incip. Quando actor. & decis. 334. incipit Actor. Caualc. Fiui7. decis. 15. n. 32. lib. 1. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 54. de Iuram. Supletor. num. 61. vbi n. 63. limitat si ille, cui iuramentum delatum est, plusquàm semiplenè probasset, & aduersarius nihil.

2 Nota iudicem non posse, parte non petente, victum in expensis condemnare ex glos. vlt. in cap. fin. de Rescript. resoluunt Hippol. in l. Vnius §. Cogniturum nu. 4. & seq. ff. de quæst. & in Rub. de Fideiuss. n. 144. & seq. Viui. d. tit. 1. n. 95. vers. Hocquè intelligitur, Cou. Pract. cap. 17. n. 5. Marant. de Ordine Iud. p. 6. tit. de libelli oblat. n. 12. Mynsing. cent. 2. obseruat. 22. Seraphin. d. priuil. 13. n. 37. Perez l 1. tit. 15. lib. 3. Ordin. pag. 735. D. Barbos. in d. l. Eum qui temere à n. 174. cum seqq. Amat. Rodet. in Pract. cap. 5. n. 34.

3 In text. ibi (*sem poder dellas releuar cada hũa das partes*) Collige ex hac Ordinat. quòd iudex ommittens condemnationem expensarum, non videtur ab illis obseruasse, vt per Cou. Pract. cap. 25. n. 6 ad med. Azeued. l. 1. n. 22. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. prout etiam in Regno Siciliæ expēsas deberi, quamuis iudex de illis nullam fecerit mentionem resoluit Castill. decis. 86. Licet contrariam opinionem sequantur Bald. per text. ibi in l. Terminato Cod. de fructibus & liti expensis, & Ias. in l. Properandum §. Sin autem alterutra num. 7. Cod. de Iudic. Azin. in Praxi. §. 32. limit. 22. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q. 89.

4 Nota quòd potest iudex, à quo grauamen fuit interpositum in expensis condemnare, quando iudex ad quem condemnationem omisit, ex Philip. Franc. in cap. Si appellator vers. Quæritur, & in cap. Cum appellationibus in fine de Appellat. lib. 6. Cou. Practic. cap. 25. nu. 6. ad med. Guid Papæ. decis 416. nu. 62. & est optimum consilium Rolandi 62. vol.

AD §. IIII.

Non procedit hæc Ordinat. in executionibus, & ita seruat stylus Senatus Supplicationis.

AD §. V.

Clericus prouocans ad ordines solui expensas. 1 Vide Menoch. de Arbit. casu 228. n. 8. Rebuff. de Except. n. 201. Soar. in Pratica tom. 2. prælud. 2. n. 11. D. Mart. de Iurisd. p. 2. cap. 32. n. 49.

2 Limita in clerico paupere, quia si prouocat ad ordines, nec habet vnde soluat expensas remittitur ex. pensis Episcopi, ex cap. 2. §. Si iudex de pace tenenda, Cou. Pract. cap. 33. n. 5. Rebuff. in tract. quando iudices seculares cognoscere possunt super Eccles. num. 69. Curi. Philip. p. 3 §. 1. n. 11. Soar. de Paz d. n. 11.

AD §. VI. & vlt.

Vide D. Babos. in l. Eum qui teme re n. 168. & nu. 199. cum seqq. ff. de Iudic. Et nota quòd in actis ctiminalibus, clausula semper est ponenda quòd fiat solutio in carceribus, Cabed. p. 1. Aresto 101.

Ad tit. 68. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 52.

Da ordem que se terà nas appellações, &c.

Appellatio sūme necessaria. 1 Appellatio summe est necessaria, itaut dicat Diuus Bernard. lib 3. de Consíderat. ad Eugen. col. 1029. fateor grande, & generale mundo bonum esse appellationes, idquê tàm necessarium, quàm solem ipsum mortalibus, & esse iuris diuini dicit Putc. de Syndicatu verbo Appellatio cap. 4. n. 1. in fine. Et appellatur teriaca contra iudicum venena Curt. cons. 163. n. 8. Purpur. in l. 1. nu. 87. Cod. de Pactis. Grauat. ad Octauian. cap. 5. lit. D. n. 10. Surd. de Aliment. tit 8 Priuil. 60. n. 4. & tit. 9. q 32. num. 63. & seq. Bobadill. in sua Politica lib. 2. cap. 21. nu. 219. Sebast. Næui. in l. 1. ff. de quibus appellari nō licet n. 115. Azeued. ad Curiam Pisanam lib. 4. cap. 6. à nu 47. Appellationi est faciendum Surd decis. 36. n. 4. & regulariter magis fauorabilis est, quàm sententia, ex Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1 in annot. nu. 205. Et dicit Putc. de Syndicatu verbo Appellatio cap. 4. n. 1. in fine appellationem esse iuris diuini, Azeued. in l. 1. tit. 18. lib. 4. Recopil. nouissimè Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ in procem. cap. 11. à n. 1.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

In text ibi (*& não mandem tornar o feyto ao juyz de que foy appellado*) Desumitur ex l. Eos qui Cod. de Appellat & ex cap. Vt debitus honor eod. tit. Vide Brisson. lib. 2. Select. cap 18. Menoch de Arbitr. lib. 1. q 73. nu. 3. & casu 458. num. 17.

AD §. I.

1 In text ibi (*& condemnem ao appellante nas custas da appellação*) Vide Azin. in Praxi Florent. §. 32. cap. 2. ampl. 6. Viui. Neapol. decis. 47. n. 4. & 5. Fachin. lib. 1. controuers. cap. 41. vers. Altera est sententia. Petr. Gregor. tract. de Appellat lib. 8. cap. 5. sub nu. 8. vers. Verum. Caualcan. p. 1. decis. 15. n. 5. Æmil. Verall. Romana decis. 142. aliàs verbo Sententia 29.

Iudex

2 Iudex appellationis condemnando appellantem victum in expensis præsumitur condemnasse, etiã in expensis primæ instantiæ, ex Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 88. Ioan. Francisc. del Castillo decis. 86. nouissimè Aloys. Ricci. in collect. p. 5. collect. 1518. in fine.

AD §. II.

In text. ibi (*serà esperado tres dias*) De his tribus diebus curialibus, vide apud Hispanos l. 10. tit. 7. part. 3.

AD §. III.

In text. ibi (*porem se o appellante que foy reuel, &c.*) Maior est enim actoris contumacia, quàm Rei, quia Reorũ proprium est subterfugere ex glos. in cap. Causam quæ de dolo, l. Properandum §. Etsi quidem ibi fugientis Cod. de Iudic. l. Cum non solùm §. Necessitatem Cod. de bonis quæ liber.

AD §. VI.

In text. ibi (*& mandamos que a sentença de que for appellado, &c.*) Nota *que os embargos se não remeterão ao juyz que deu a sentença pelo dia de apparecer*, & iudicatum dicit Cabed. p. 1. Aresto 64.

AD §. VII.

In text. ibi (*& a appellação hauida por deserta*) De appellatione deserta vide latissimè Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ. Imper. lib. 1. concl. 137. cũ seqq. vbi consid. 1. quòd appellans deserta appellatione in expensis condẽnandus, de quo etiam Borgn. Caualcan. Fitiz. decis. 14. nu. 8. & 43. p. 1. Cornel. Brederod. in tract. de Appellation. p. 1. titul. 9. col. 247. vers. Sed quæritur primò.

AD §. VIII.

In text. ibi (*não hauerà lugar nos feytos crimes*) Vide Gam. in tract. de Sacramentis præstandis vltimo supplucio damnatis q. 6. nu. 3. fol. 52. ad hoc quod sententia iudicis, a quo per quam imponitur pœna morris, nunquam transire potest in rem iudicatam per desertionem appellationis ex cursu temporis, & condemnatus in omni tempore, & omni casu admittitur ad appellandum.

Ad tit. 69. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 53.

Das appellações das sentenças interlocutorias. &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 IN text. ibi (*não poderà algũa das partes appellar*) Ab interlocutoria non appellatur l. 1. ff. de Appellat. l. Ante sententiam 7. Cod. quorum appellat. non recipiantur, l. Apertissimi 14. Cod. de Iudic. l. Cum solitum 15. Cod. de sentent. & interloo. Consil. Trid. sess. 24. cap. 20. de Reformat. Amat. Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. vlt. p. 1. nu 4. Menoch. de Arbitr. casu 490. n. 1. Surd. cons. 288. n. 22. Petr. Gregor. Syntagm. iuris tract. de Appellat. lib. 2. cap. 3. n. 7. Bernard. Græuæ. ad Praticam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 129. Alexand. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. titul. de Appellat. resolut. 13 à n. 1. pag. 437. *Ab interlocutoria non appellatur.*

2 In text. ibi (*que pela interlocutoria seja o feyto acabado*) Nota appellationem admitti ab interlocutoria vim diffi-

diffinitiuæ habente. Vide Francisc. Marc Delphin. decis. 314. n. 1. vol. 2. Decian. resp 62. n. 24. vol. 5. Bernar. Grauæ. d. lib. 1. concl. 130. à nu. 1. vbi consid. 1. n. 1. asserit quòd sententia ab impositione perpetui silentij in iudicio l. Diffamari est interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, & nu. 3. idem resoluit de sententia examinis in perpetuam rei memoriam.

3 In text. ibi (*ou que o autor não he pessoa para demandar*) Dubitatum fuit, *se a sentença dada sobre habilitação, era caso de appellação, ou de aggrauo ordinario. Iulgouse no anno de 1609. que fosse per aggrauo ordinario. Depoys no anno de 1616. se julgou, que não era mays que do aggrauo per petição*, teste Melchiore Phœb. tom. 1. Aresto 9. Quando tamen post citationem tractatur de legitimatione personæ, idest, quòd quis pronuncietur procurator, tutor; vel quòd quis habeat ligitimam personam standi in iudicio, vel non habeat, vtiquè à tali pronunciatione potest appellari, vt per Trentasinq. d. resolut. 13. n. 10.

Senatus Supplic. iudicauit.

4 Sententia super minori ætate lata, per quam pronunciatur quem non esse minoris ætatis habet vim diffinitiuæ, & ab ea potest appellari vt per Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. pag. 322. num. 24. Gam. decis. 159. n. 2. Valasc. cons. 47. nu 4. vbi resoluit quòd talis opinio non seruatur in hoc Regno, quia grauamẽ quod resultat ex tali pronuntiatione possit corrigi in sententia principalis causæ.

5 Amplia primò, in admissione iniusta articulorum ex Bald. in l. Post sententiam 9. nu. 4. in fine Cod. de sent. & interloc. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. n. 191. Stephan. Gratian. Discept. Forens. c. 74. n. 15. Trentasin. d. resol 13. n. 14.

6 Amplia secundò, quando iudex se pronuntiat competentem, vel incompetentem. Vide Grauat. ad Vestri lib. 3 cap. 10. n. 6. Marant. de Ordine Iudic p. 6. tract. de decisorijs iudicij actu t. n. 43. pag. 402. Stephan. Gratian. d. cap 74. n. 15. De iure tamen huius Regni per Ordin. supra hoc lib. titul. 20. §. 9. expeditur per grauamen, & non per appellationẽ; & docent Gam. decis. 159. Valasc. cons. 47. nu 5. Cabed. p. 1. decis. 156. Trenrasinq. d. resol. 13. n. 9.

7 Amplia tertió, in reiectione probationum, vt per Triulс. Venetiæ decis. 4. p. 1. Grauat. ad Vestri. lib. 3 cap. 10. n. 7. Ozasc. Pedam. decis. 25. n. 14. Menoch. remed. 4. Adipisc. nu. 817. Surd. decis. 36. num. 17. Marant. vbi supra n 44. in fine. Attenta tamen dispositione Ordin. vbi proxime, non est nisi simplex interlocutoria, à qua non potest appellari, ex Valasc. d. cons. 47. n. 7.

8 Amplia quartò, ab absolutione instantiæ, vide Amatis Marchiæ decis. 66. Cabed. p. 2. Aresto 32. in fine.

9 Amplia quintò, in delatione iuramenti alteri parti per iudicem facta, vide Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 12. limit. 50. nu. 190. Gonzal. d. §. 1. in annot. n. 195.

10 Amplia sextò, in expressa absolutione expensarum, à qua potest victor appellare ex Stephan. Grat. Marchiæ decis. 50. n. 1. & 2. D. Barb. in l. Eum qui temerè num. 180. cum seqq. ff. de Iudic. Gam. decis. 65. n. 1. Cabed. Aresto 78. p. 1.

11 Amplia septimò, quando datur dilatio ad probandum adeò breuis, vt ex breuitate possit deficere facultas probandi, vt per Trentasinq. d. resol. 13. n. 12. vbi nu. 14. quando quis grauatur in non admissione testium, scripturarum, seu aliarũ probationũ.

Alios

12 Alios plures casus, in quibus potest appellari à sententia interlocutoria, vide apud Afflict. in cap. Si inter dominum n. 97. de inuest. inter dominum, & vassalum lib. 1. fol. 96. Guid. decis. 75. Bellacomb. Viui. Kirch. & alios tom. 2. Cõmun. Opinion. lib. 7. tit. 24. à num. 18. cum seqq. Lancelot. de Attentatis appellat. pendente cap. 12. limit. 1. Menoch. remed 4. Adipisc. q. 99. n. 822. cum seqq. Anton. Grauat. ad Praxim Romanæ Curiæ lib. 7. cap. 3. n. 46. Viui. Neapol. decis. 302. Tiber. Decian. resp. 62. vol 5. latè Cornel. Brederod. in tract. de Appellat. p 1. titul. 20. col. 433. cum multis seqq. Gonzal ad reg. 8. Cancel. glos. 9. § 1. in annot. nu 191. cum seqq. Valasc. cons. 47. & cons. 51. n. 51. Pat. Barbosa in Remissionibus ad Consil. Trident. Sess. 24. cap. 20. de Reformat. n. 6 pag 131.

13 Nota quòd appellatio ab interlocutoria sententia est odiosa, quia habet oculos retrò, ex Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 158. n. 6.

14 Dubitatum fuit, *se dandose sentença sobre artigos de Attentado, se era caso de appellação, ou aggrauo per petição:* & iudicatum fuit, *no anno 1616. que sòmente se podia aggrauar no auto do processo*, teste Melch. Phœb. tom. 1. Aresto 22. *Senatus Supplicat. iudicauit.*

15 Et etiam dubitatum fuit, *se da sentença, que se dà sobre reformação de autos perdidos, se era caso de aggrauo, ou appellação. Iulgouse no anno de 1614. que era caso de aggrauo per petição*, teste Melch. Phœb. Aresto 70. *Senatus Supplic. iudicauit.*

AD §. I.

1 In text. ibi (*se não poderia repairar o lãno &c.*) Vbi grauamẽ reparari nõ potest, in diffinitiua iure quoque cõmuni licita est appellatio, l. 1. §. Quæsitum de Appellat. l. Arbitro ff. Qui satisdare cog. l. Intra vtilem in principi. ff. de Minorib. Vide Menoch. de Arbitr. casu 490. n. 3. Fr. Ludou. Mirandà de Ordine Iudic. q. 30. art. 8. concl. 4. Amat. Roder. in Pract. cap. vlt. p. 1. nu. 4. vers. Veruntamen. Tibet. Decian. resp. 62. n. 21. vol. 5. Petr. Gregor. in tract. de Appellat. lib. 2. cap. 4. Surd. decis. 36. n. 13. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 202. num. 5. nouissimè Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ glos. 6. nu. 10. & p. 2. q. 49. à n. 1. *Vbi grauamen reparari non potest in diffinitiua licita est appellatio.*

2 Amplia, etiamsi tale grauamen posset reparari, sed non ex toto, vel cum difficultate, aut præiudicio partis. Vide Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. num. 177. Surd. decis. 36. n. 14. & 15. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 74. n. 12. & 13. & cap. 77. nu. 9. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 129. nu. 5. & 6. & filium meum P. August. Barbos. in Remiss. ad Consilium Trid. Sect. 24. cap. 20. de Reformat. n. 9. fol. 132.

3 Amplia, etiam quando tale grauamen habet tractum successiuum, vide Deci. in cap. Ex parte in 1. nu. 3. de Appellat. Pechi. de iure sistendi cap. 24. vers. pen. Ranchin. p. 3. concl 109. & concl. 119. Pinell. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 2. cap. 1. nu. 27. D. Barbos. in l. 1. ff. de Iudicijs art. 3. n. 18. Farinac. de delictis 7. p. in fragmentis criminalibus num. 236. lit. A.

4 In text. ibi (*assi como se o juyz julgasse que metão algum a tormento*) Similis Ordinat. infra lib. 5. titul. 122. § 3. Vide Hippol. in l. 1. ff. de quæstion. n 34. Clar. lib. 5. §. fin. q. 64 num. 27. Azeued. l. 3. num. 6. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. Aloys. Riccl. in collect. decis. *Tormentis aliquem subijcere affert damnum irreparabile.*

decis. collect. 642. vers. Secundo, Zerol. in Praxi Episcop. p. 1. verbo Appellatio §. 9. quos refert, & sequitur filius meus d. cap. 20 n. 11. quibus adde Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Appellat. resol. 13. n. 15.

5 Amplia primò, in sententia interlocutoria, vt quis in carcerem conijciatur, quia captura affert damnum irreparabile ex Don. à Fin. tom. 2. Commun. Opin. lib. 9. tit. 3. n. 2. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Per quod n. 31. D. Barbos. in l. 2, ff. Soluto matrim. in princip. p. 2. nu. 33. Phœb. tom. 1. Aresto. 101. alios refert Doctores, ac deinde à sacra Cardin. cangregatione editam decisionem filius meus d. cap. 20. nu. 10. Captura enim infert iniuriam, quæ non potest aboleri ex Rebuff tom. 1. ad leges Galliæ tract. de sentent. execut. art. fin. n. 16 pag. 257.

Excõmunicatio affert dãnum irreparabile.

6 Amplia secũdò, in sententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolata, quæ cõtinet dãnum irreparabile, vt per Duenh. reg. 52. limit. 2. Rebuff. tract. de friuolis appellat. in rub. sub glos. 11. in fine vers. Fallit quando grauamen. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. n. 197. Et quod excommunicationis sententia per appellationem non suspendatur, & quomodo hoc intelligatur, vide Alexand. Trentas. Vari. lib. 2. tit. de Appellat. resolut. 5. à n. 1.

7 Amplia tertiò, in sententia lata, qua quis excluditur ab aliquo officio publico, tanquam infamis, quia ab ea potest appellari, ex Gam. decis. 139. n. 1.

8 Plures casus damni irreparabilis vide apud Ioseph. Ludou. Perus. decis. 83. Zerol. d. verbo Appellatio §. 6. Quarant. in Sũma bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas pag. 64. Gonzal. d. §. 1. in annot. nu. 176. cum seqq. Ignat. del Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 15. n. 6.

AD §. II.

In text. ibi (*a tempo que em esse lugar andasse notoriamente peste*) Vide Mascard. de Probat. concl. 1104. n. 11. ad hoc quod citatus ad locum notoriè non tutum, non tenetur ad comparendum.

AD §. IIII.

In text. ibi (*perque aproue a ditta sentença*) Nota quòd renuntians appellationi, non videtur nullitati renuntiare ax Fichard. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit. 21. n. 168. pag. 312.

AD §. V.

In text. ibi (*darão despacho ao appellado*) Vide Bellacomb. tom. 2. Communium Opin. lib. 7. tit. 21. num. 180. pag. 313. Et pro intellectu §. 8. vide Cabed. p. 1. Aresto 43.

Ad tit. 70. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 54.

Das appellações das sentenças diffinitiuas.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*appellarà*) Appellatio est regulariter in omni casu permissa, nisi reperiatur expressè prohibita ex l. Et in maioribus Cod. de Appellat. glos. in l. Restituere in fine ff. de Rei vendicat. Vide Tiraq. de priuileg. piæ causæ priuil. 153. Surd. de Aliment. tit. 8. priuil. 60. n. 1. & cons. 271. n. 37. & decis. 27. nu. 4. Azeued. in l. nu. 7. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. Melch. Phœb. Aresto 62.

2 Et in dubio deferendum est appellationi, vt per glos. & Doct. in cap. Vt debitus verbo Ex rationabili causa de Appellat. & apud Hisp. l. 13. titul. 23. part. 3. Tiraq. in tract. le morte p. 6. declarat. 6. n. 10. Hippol. cons. 84. n. 4. cum seqq. Surd. d. priuileg. 60. nu. 2. Menoch. consil. 345. n. 49. Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 21. num. 137. pag. 310. etiamsi euidens nullitas, & notoria iniustitia sit, vt per Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 41. n. 7. Iudicibus appellationis suscipiendæ necessitas videtur imposita secundum text. in l. Iudicibus Cod. de Appellat. pœnaque triginta auri pondo puniebantur iudices non deferentes appellationi, vbi deferendum erat ex text. in l. Quoniam iudices Cod. de Appellat. refert Azeued. l. 13. tit. 18. lib. 4. nouæ Recop.

3 Appellationi tamen non defertur in illis quatuor casibus enumeratis in l. 13. titul. 23. part. 3. Primus quando appellatur à sententia interlocutoria, cuius grauamen potest reparari. Sucundus quando partes conueniunt ne appelletur à sententia ferenda. Tertius in condemnatione debiti fiscalis. Quartus quando Rex committit causam cognoscendam appellatione remota.

4 Deindè septem casus ponit text. in l. 16 tit. 10. part. 3. & exempla ponũtur in publicis latronibus, & seditiosis, & raptoribus, & qui per vim cognoscũt mulieres virgines, aut viduas honestas, aut religiosas, & falsificatoribus auri, & argenti, & sigilla Regia adulterantibus, & mutãtibus, & qui veneno, vel proditoriè interficiunt homines. Iura tamẽ, quæ prohibent appellationẽ sunt odiosa, & ideò simul strictè intelligenda Surd. cõs. 102. n. 1. Phœb. Aresto 62. in fine.

5 Alios tres casus ponit l. 17. tit. 10. part. 3. Et vnum l. 6. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. quando scilicet iubetur sepeliri defunctum, vel quãdo agitur super rebus tempore perituris, vel vt colligantur messes, aut vindemiæ.

6 Vlterius alij sunt casus, quibus non obstante appellatione proceditur ad executionem sententiæ. Primus in causa dotis, vide Viui. tom. 2. Cõmu. Opin. lib. 7. tit. 27. n. 6. vers. Et hinc est pag. 325. Surd. de Alim. tit. 8. priuil. 60. n. 6. D. Barbos. in l. 1. p. 1. nu. 57. ff. Soluto matrim. Menoch. remed. 4. Adipisc. n. 829. Ozasc. Pedam. decis. 25. nu. 20. Stephan. Grat. Marchiæ decis. 72. & decis. 220. n. 4. & decis. 214. n. 18.

7 Secundus in causa mercedis. Vide Rodoan. de Simonia mentali p. 2. cap. 25. n. 5. Steph. Grat. March. decis. 53. nu. 1. nouissimè. Ceuall. in tract. de cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 113. & q. 134.

8 Tertius in alimentis futuris. Vide Ias. in l. de Alimentis n. 5. Cod. de transact. Lar. in §. Si vel parens n. 32. Viui. vbi proxime. Tiraq. de pia causa priuil. 153. Menoch. remed. 4. Adipisc. n. 829. Surd. d. priuil. 60. n. 5. & tit. 1. q. 120. nu. 13. D. Barbos. d. p. 1. n. 56. Flores Vari. q. 14. n. 4. Gutier. Pract. lib. 1. q. 106. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 19. n. 9.

9 Quartus in causa qua quis condemnatur ad soluendum salarium famulis. Vide Rebuff. de Sentent. prouis. art. 3. glos. 7. n. 1. Steph. Grat. Marchiæ decis. 53. nu. 2. Plures casus refert Surd. d. priuil. 60. vbi num. 7. quod appellatio non admittitur in causis pijs, & n. 9. nec in causa subsidij charitatiui, & num. 10. nec in causa pensionis assignatæ loco alimento-

rum

rum, & n. 11. nec in causis, quæ celeritatem requirũt, alios affert Steph. Gratian in suis decisionibus, prout videre est decis. 232. quod á sententia in causa præcedentiæ non appellatur, & decis. 188. á n. 1. quod nec in causis pertinentibus ad visitationem vbi n. 10. quod nec admittitur à decreto Episcopi visitantis confraternitatem laicorum, & compellentis administratores ad reddẽdum computa. & decis. 100. quando admittatur appellatio in causa decimarum. Et à sententia lata super sequestratione in causa maioratus, non potest appellari cum Pelaez quem citat resoluit Næui. ad l. 3. ff. Quis, & à quo appell. n. 80. A sententia tamen prolata super materia *dos encontos* datur appellatio prout iudicatum refert in supremo Senatu anno 1614. Melch. Phœb. Aresto 62.

10 In text. ibi (*atè dez dias primeiros seguintes*) Nota appellationem esse interponendam intra legitima tempora appellationi faciẽdæ constituta, quæ decem præfiniuntur diebus, cap. Anteriorum 2. q. 6. cap. Romana §. Si vero de Appellat. Ioseph. Ludou. concl. 14. num 116. Vincent. Hondedæ. conf. 83. n. 85. vol. 1. Alexand. Raudens. resp. 23. nu. 518. vol. 1. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 95. n. 1. Mascard. de Probat. concl. 114. n. 6. & 7. Fr. Ludou. Miranda de Ordine Iud. q. 30. art. 7. concl. 2. Surd. cons. 5. n. 38. & cons. 278. n. 10. latissimè Ignat. del Villar in Sylua resp. lib. 1. resp. 15. q. 4. Cardos. in Praxi iudicum verbo Appellatio n. 3. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Appellat. resolut. 4. â num. 3. & respons. 6.

Appellatio non præsumitur

11 Appellatio non præsumitur intra decendium interposita ex Hondedæ, consil. 83. nu. 85. cum seqq. vol. 1. Mascard. d. concl. 114. n. 11. Lancelot. de attent. cap. 12. limit. 50. n. 197. & 199. Menoch. d. q. 95. n. 11. Et ideò appellans tenetur probare se appellasse intra illud tempus, vt per Vincẽt. Hond. d. cons. 83. n. 87. Bartthol. Betraz. in tract. de Clausulis instrum. claus. 1. glos. 5. n. 26. Mascard. concl. 114. n. 14. & concl. 1351. n. 10.

intra decendium

Terminus ad appellandum non potest prorogari de partiũ consensu.

12 Nota prædictum terminum ad appellationem interponendam cõcessum de consensu partium prorogari non posse, vt est glos. ordinaria in Auth. Offeratur verbo Viginti ad fin. Cod. de Litis cõtest. similis glos. Magna verbo Tempus in cap. Cum sit Romana de Appellat. bonus text. iuncta glos. verbo Desertam in Clem. Si appellationem eod titul. l. Nemo Cod. de tempor. appellat. Vi. de Tiraq. de Retract. lig. § 1. glos. 10. num. 32. & de Retract. conuent. §. 1. glos. 7. n. 29 Bellacomb. & Viui. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 22. n. 5. & 6. Marant. de Ordine Iudic. p. 6. tit. de Appellat. num. 240. Brunor. à Sole in locis commun. verbo Appellatio 38. Azeued. ad l. 2. n. 4. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. Thesaur. decis. 244. n. 5. Soar. de Paz in Pract. tom. 2. p. 5. cap. Vni num. 5. Brederod. in tract. de Appellat p 2. tit. 9. col. 212. vers. Appellatio est deserta. Gam. decis. 217. in fine. Zerol. in Praxi Episcop. verbo Instantia vers. 7. Ignat. del Villar in Sylua respons lib. 1. resp. 15. q. 4. à n. 1. cum multis seqq. Cardos. d. verbo Appellatio num. 4. Aduerte quòd compromissum factum dilatione prædictorum decem dierum ad appellandum pendente, illa dilatio currit, vt per Lancelot. de Attent p. 2. cap. 11. num. 47. Camill. Borrell in Summa decis. tit. 63. de Comprom n. 371.

13 Nota quòd dies interpositæ

appellationis non computatur in tẽpore sex mẽsium ad prosequendam appellationẽ, ex Tiraq in tract. Cessante causa nu. 82. Succin. reg. 127. vers. Septimò fallit. Guid. decis. 436. n. 33. Gutier. Pract. lib. 1. q. 108.

14 Et decendium non currit, pendente causa, super nullitate sententiæ, quando videlicet nullitas principaliter deducitur. Vide Tiraq. de Retract. lig. §. 4. glos. 3. n. 2. Perez ad tit. 15 lib. 3. Ordin. pag. 737. Soar. de Paz in Pract. p. 1. tom. 1. temp. 12. num. 9. Ignat. del Villar d. q. 4. n. 12. Cald. Pereita de Renouat. quæst. 7. num. 14.

15 Nec currit impedito facto iudicis, tenetur tamen de impedimento protestari, vt per Ignat. del Villar d. cap. 4. num. 11. & cap. 5. num. 22. quod etiam non currit impedito dolo aduersarij.

16 In text. ibi (*contados da hora em que a sentença foy publicada*) Imò huiusmodi decendium currit de momento ad momẽtum, ex glos. in cap. Anteriorum verbo Dierum 2. q. 6. Vide Vincent. Honded. d. conf. 83. nu. 86. Viui Neapol. decis. 266 n. 2. Hieron. à Laurent. Auen. decis. 53. sub n. 10. Menoch. de Præsumpt. lib. 2. q 95. num. 6. Ignat. del Villar d. cap. 4. nu. 16. Alexand. Trentasinq. d. tit. de Appellat. resolut. 6. n. 4.

Decendiũ currit de momento ad momẽtum.

17 In text. ibi (*ou seu procurador*) Si tamen absquè mandato requiritur domini ratificatio intra decendium, vt in l. Bonorum ff. [Rem ratam haberi, Gom. tom. 1. cap. 1. à num. 3. & tom. 2 cap. 11. nu. 30. col. 6. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 10. n. 97. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 49. nu. 2. Et procuratoris contumacia nocet domino ad appellandum, quando procurator fuit negligens in appellando, secùs verò quando fuisset verè contumax, vt per Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Appellat. resolut. 4. n. 1.

18 In text. ibi (*contarsehão os dez dias do tempo que cada hum delles foy sabedor*) Ergo à tempore scientiæ currit tempus datum ad appellandum ex glos. verbo Sciuerit in cap. Concertationi de Appellat. lib. 6. Vide Felin. in cap. Quoad consultationem nu. 32. de Re iudic. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 10. nu. 104. & de iure mariti glos. 8. nu. 183. Burg. cons. 11. num. 13. Menoch. cons. 120. n. 4. Mascard. de Probat. concl. 1200. n. 6. Surd. decis. 265. nu. 19. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 161. nu. 4. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Appellat. resol. 4. num. 3. & resol. 6. num. 3. Cald. Pereira de Renouat. q. 6. n. 24. & de Resolut. emphyt. cap. 13. nu. 8. Ignat. del Villar d. quæst. 4. num. 14. & num. 15. refert quòd omnes dies feriati, etiam in honorem Dei computantur, de quo etiam Trentasinq. d. resol. 6. n. 2.

Tempus datum ad appellandum currit à tempore scientiæ.

19 Quid in contumace, qui fuit personaliter citatus, & noluit comparere? Dic decendium currere à tẽpore latæ sententiæ, ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 364.

20 In text. ibi (*forem absentes*) In dubio sententiæ non præsumitur lata parte præsente, sed absente. Vide Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 69.

AD §. I.

1 In text. ibi (*hirà appellar à audiencia, perante o julgador*) Vide cap. Vt debitus de Appellat. Honded. cons. 27. num. 22. vol. 1. Menoch. cons. 466. num. 36. Et si non detur iudicis copia ad appellandum, debet protestari. Vide Felin. in cap. Venerabilis num. 6. de Iudic. Nau. in cap.

cap. Cum contingat pag. mihi 141. de Rescript. Viui. decis. 266. num. 6. Surd. consf. 228. num. 8. cum multis sequentibus, Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 12. limit. 50. nu. 205. Gutier. Pract. lib. 1. q. 102.

2 In text. ibi (*contando a seys legoas por dia*) Debet tamen dari vnus dies in hebdomada ad quietem, ex Gregor. ad l. 4. verbo *No perdessen* tit. 16. part. 2. Sed Menoch. de Arbitr. casu 2. n. 17. cum sequentibus, resoluit quòd laicis, qui continuó diebus Dominicis iter facere consueuerunt, dies illi non sunt subducendi, secùs in clericis, qui Diuinis sedulo, illis diebus, operam dare debent, in aliquibus verò diebus idem in omnibus dicendum est, vt in die Natalis Domini, in die Paschatis, & Pĕtecostes.

AD §. II.

In text. ibi (*& tanto que a parte appellar*) Nota appellationem posse sustineri, quamuis alternatiuè ad talem, vel ad talem facta esset, dummodo intra decem dies nominatim iudex, ad quem ex his duobus, ad quos alternatiuè appellatum esset specificetur, vt per Franc. Marc. Delphin. decis. 270. n. 2. p. 1. Lancelot. de Attent. cap. 12. limit. 50. nu. 230. Soar. recept. sentent. lit. A. n. 202. Ozasc. decis. 30. quem refert, & sequitur Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 2. collect. 276.

AD §. III.

1 In text. ibi (*& lhe for recebida a appellação*) Vide Cabed p. 1. decis. 40. n. 9. ad hoc quod tĕpus semestre currit à die receptæ appellationis per iudicem, qui iudex semper in auditorio quãdo appellatur, tenetur verbaliter recipere appellationem, & scriba, in termino receptionis huiusmodi mensionem expresse facere debet.

2 In text. ibi (*seys meses*) De iure cõmuni annus dabatur cap. Cum sit Romana ibi huiusmodi appellationibus annus indulgetur, cap. Oblatæ 57. ibi appellanti legitimè à sententia indulgeatur annus á lege de Appellat. Bernard Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 141.

3 Mensis quilibet triginta dies continet. Vide Gregor. l. 5. tit. 6 part. 6. Menoch. de Arbitr. casu 50. n 8. cũ seqq. Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 14. n. 2. & de Empt. cap. 4. n. 21. nouissimè Melch. Phœb. decis. 51. n. 24. tom. 1. Alexand. Trentasin. Vari. resol. lib. 2. tit. de Dilation. resolut. 2. n. 4. & vide supra hoc lib. tit. 54. §. 4.

4 Tempus sex mensium, qui ex forma legis assignantur ad appellationem prosequendam, non potest á iudicibus, vel à partibus tacito, vel expresso eorum consensu prorogari vt in l. Nemo in princ. Cod. de tempor appellat glos. in cap. Cum sit Romana verbo Recisius de Appellat. resoluunt. Bart. in Auth. Si tamen n. 3. Cod. de temp. appellar. Mathes. notab. 24. incip Nota quòd tempus Tiraq. de Retract lig. §. 8 glos. 2. n. 14. Auendan. resp. 2. n. 6. Capell. Tholos. q. 197. Bobadill. in sua Politica lib. 3. cap. 8. nu. 190. Ignat. del Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 15. q. 5. à num. 1.

5 Contrariam tamen sententiam minus bene tuentur Marant. de Ordine Iudic. p. 6. actu 2. de Appellat. num. 236. Succin. reg. 226. in fine. Thesaur. Pedam. decis. 244. num. 7. Cacheran. decis. 28. n. 16.

6 In text. ibi (*haja a appellação por deserta, & não seguida*) Nota desertæ appel-

appellationis sententiam interlocutoriam esse habentem vim diffinitiuæ, & ab ea dari appellationem. Vide Capell. Tholosan. decis. 364. n.3. vers. Veruntamen, Rota Romana per Farinac. decis. 103. nouissimè Ceuall. de Cognitione per viâ violentiæ in causis Eccles. p.2. q. 9. n.4. Crauet. cons. 181. num. 2. Mynsing. sent. 3. obseruat. 36. vers. Hoc tamen ita intelligitur. Bellacomb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 7. tit. 21. n. 123. pag. 309. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 67. n. 5. Francisc. Marc. decis. 1. & decis. 461. n. 3. vers. Quod quando appellatur ab interlocutoria p. 2. Hieron. à Laurent. Auenion. decis. 3. n. 2. Brederod. tract. de Appellat. p. 2. tit. 41. col. 683. ibi quia sententia super desertione, Perez ad tit. 16. lib. 3. Ordin. pag. 743. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. §. 1 n. 11. Sebast. Næui. in l. Si expressim 19. num. 26. cum seqq. ff. de Appellat. Et attentata post appellationem à sententia desertionis reuocantur Lancelot. de Attent. cap. 12. ampl. 1. Seraphin. nouiss. decis. 300 p. 2.

7 In dubio non præsumitur appellatio deserta, ex Flamin. de Rub. cons. 23. nu. 36. Vincent. de Franch. decis. 351. n. 4. Menoch. de Præsump. lib. 2. q. 96.

Impedimẽtum excusat à desertione.

8 In text. ibi (*para dizer se tene justo impedimento*) Nota quòd impedimẽtum excusat à desertione, ita Flam. de Resignat. lib. 11. q. 13. nu. 13. Non excusat tamen, quando facilè poterat remoueri, Surd. decis. 189. nu 30. Flamin. d. q. 13. n. 27. & 28. Menoch. cons. 100. n. 127.

Terminus appellãdi non currit pendẽte compro-

9 Nota quòd appellationis prosequendæ terminus non currit, pendente compromisso, nec agenti super attentatis, vide Bellacomb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 7. tit. 32. nu. 19. pag. 319. nec impedito facto iudicis Ignar. del Villar in Sylua resp. lib. 1. resp. 15. q. 4. n. 11. Impedimentum est probandum, de quo Ioseph. Ludou. Perus. decis. 36. Surd. de Alimentis tit. 4. q. 15. nu. 52. Menoch. de Arbitr. casu 118. nu. 2. Flamin. de Resignat. lib. 11. q. 13. nu. 21. cum seqq. Mascar. de Probat. concl. 116. n. 13. cum seqq. & concl. 884. & concl. 1275. num. 16. & 17. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imperial. lib. 1. concl. 143. consid. prima. Probatur per coniecturas, per testes, vel instrumenta quoties non potest probari per testes, & alios modos arbitrio iudicis relinquendos, vt per Flamin. d. q. 13. à nu. 21. Si impedimentum probari non possit per testes, quia difficilimum est, poterit probari per iuramentum, dummodo non agatur de magno præiudicio, & homo sit integer, ita Mascar. concl. 116. n. 15. adhuc tamen appellatus contrarium probare potest, vt per Masceard. concl. 884. nu. 11. Bernard Græuæ. d. consid. 1. num. 2. Et quod impedimentum non excuset, nisi sit facta protestatio, Menoch. cons. 100. n. 118. Flamin. d. q. 13. n. 20. Mascard. concl. 116. à n. 7. vbi nu. 12. resoluit quòd si impedimentum est facto iudicis, debet appellatus protestari, si vero facto ipsius appellantis, non est necessaria protestatio. Ignat. del Villar d. q. 4. n. 11. Et nota quòd possunt partes in Senatu quãdo appellatio iudicatur ex actis deserta allegare iustas causas impedimenti, propter quas acta in termino præsentata non fuerunt, ita Cabed. p. 1. decis. 42. n. 7.

-misso, nec agenti super attentatis.

Paupertas victi cursum fatalium sistit.

10 Paupertas victi cursum fataliũ sistit, vt per Anton. Thesaur. Pedam. decis. 10. n. 5. Boer. Burdeg. decis. 247. sub n. 14. vers. Et etiam videtur

detur idem si fuerit impeditus Mynsing. cent. 4. obseruat. 97. Fului. Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 54. nu. 64. Franc. Viui. Neapol. decis. 268. nu. 5. Robert. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 12. ampliat. 1. num. 56. Alexand. Raudens. de Analog. cap. 22. nu. 185. nouissimè Ceuall. in tract. de Cognitione per viam violentiæ p. 2. q. 112. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Appellat. resolut. 6. num. 5. Quod etiam obtinet quamuis paupertas, culpa appellantis, causata esset, vt de æquitate esse sustentabilem, ex Ioan. And. Imol. & Felin. refert Viui. d. decis. 268 num. 8. contra Lancelot. d cap. 12. n. 160. & Tiber. Decian vol. 3. responso 121. num. 20. Stephan. Gratian. decis. 34. Trentasinq. d resol. 6. n 6.

Pauper quis censeatur discretione iudicis relinquitur.

11 Quis pauper censendus sit discretione iudicis commissum existit, ex personarum circunstantiarum qualitate, vide Mynsinger. cent. 4. obseruat. 97. Menoch. de Arbit. casu 65. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 3. cap. 22. Mascard. de Probat. concl. 1154. Menoch. de Præsumpt. lib. 6. q. 25. Surd. de Aliment. tit. 7. q 9 nu. 10. Farin. in Praxi crimin. q. 57. n 93 cum seq.

12 Restitutio aduersus lapsum fatalium interponendæ, introducendæ, & prosequendæ appellationis conceditur, de quo Francisc. Marc. Delphin. decis. 383. sub nu. 3. vers. Et isto casu p. 1. Caualcan. decis. 17. sub n 21. p. 1. Fului. Pacian. in tract. de Probat. lib. 2. cap. 47. n. 12. 13. & 14.

Minori datur restitutio.

13 Minori etiam datur restitutio aduersus lapsum fatalium prosequendæ appellationis ob negligentiam tutoris causatum, quamuis tutor soluendo existeret, ita Vincent. de Franch. Neapol. decis. 473. num. 3. licet Ignat. del Villar in Sylua resp. lib. 1. resp. 15. q. 5. n. 9. dicat quòd minor restituitur aduersus lapsum temporis dati ad appellationem prosequendam, quando tutor, vel curator nõ est soluendo. Non dabitur tamẽ, si minor successerit in lite maioribus, qui fatalia negligenter elabi siuissent, ita Marc. Anton. de Amatis Rotæ Prouintiæ Marchiæ decis. 97.

Restitutionem petens an læsum se probare debeat?

14 Quæstio grauis est, an restitutionem petens læsum se probare debeat? Dic quòd minor restitutionem fatalium petens, necesse habet de læsione probare se nimirùm bonum ius in meritis fauere, hanc partem nominatim admittũt Mynsing. cent. 4 obseruat. 17. vers. Sed Castrensis, Ioann. Vincent. Honded. vol. 1. cons. 28. nu. 24. Cacheran. Pedam. decis. 158. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 473. nu. 4. Alexand. Raudens. lib. 1. resp. 23. n. 572. cum seqq. Marcellus Cala. tract. de modo artic. & proband. glos. n. §. 2. sub n. 139. vers. Sed imò quòd non dicatur læsus.

15 Contrarium tamen videntur tenere Gabri. Roman. senten. lib. 2. tit. de Minoribus concl. 2. num. 2. Mascard. de Probat. concl. 1273. nu. 47. Amat. Roder. in Pract. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum cap. 8. nu. 22. cum seq. Sunt qui dissidentium harum opinionum, conciliationem afferant in hunc modum, aut minor est reus, & tunc non appellando, dicitur læsus, vt eo ipso decernatur restitutio, aut actor est, & tunc non appellando, non dicitur læsus, absque alia probatione, ita relati per Roman. d. tit. de Minorib. concl. 2. nu. 3. & diserte admisit Cacheran. d. concl. 158. n. fine.

16 Sed aliam consiliationem ex Sfort. adducit Menoch. lib. 3. de præsumpt.

præſumpt.q.82.ſub n.9. aut,inquit, loquimur de aliqua probatione,ſaltem ſummaria ad docendum qualiter de bono iure petentis reſtitutionem in integrum,& hoc caſu vera eſt communis ſententia,quod ſcilicet neceſſaria ſit probatio iuſtæ cauſæ, aut loquimur de probatione plena facienda ſuper bono iure minoris in cauſa principali,& hoc caſu probatio non eſt neceſſaria,ita procedit opinio aduerſus communem. Declaratur tamen hæc conſiliatio vt in caſu, quo ipſe minor neceſſe non haberet probare læſionem, appellato tamen integrum ſit probare minorem non eſſe læſum, ſeu ius non fouere. Storti. de in integ. reſtir.q.63.art.4.ſub nu.36.p.1. Maſcard de Probat.concl.1273.n.46.

In ſententia lata ſuper deſertione appellatio nis requiritur partis citatio.

17 In text.ibi (*ſendo primeiro o appellante requerido para a deſerção*) Vide Surd conſ.139.n.13. cum ſeqq. Lancelot.de Attent.cap.12.ampl.1.n.39. cum ſeqq. nouiſsimè Camill Borrell. in Summa deciſ. tit. 44. de Citat. num.213. cum ſeqq. Seraphin. Oliuar. nouiſſ. Roman. deciſ. 300. nu.7.& 8.lib.2.vol.2. Quorum duo vltimi reſoluunt procedere in deſertione appellationis à diffinitiua, ſecùs in deſertione appellationis ab interlocutoria.

AD §. IIII.

In text.ibi (*o appellado quizer ſeguir ſeu direito*) Nota quòd inſtantia proſequendæ appellationis, non currit appellanti, dùm appellatus impugnat appellationem,ſeu dicit eſſe deſertam. Vide Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.27.num.49.

AD §. V.

1 In text.ibi(*& ſellada*)Si autem pars diſsigillauerit acta appellationis, debet perdere cauſam, quod videtur tenere Felin.in cap. Cum venerabilis n.20.& 21.ad fin.de Exception.

2 In text.ibi(*trinta dias*) Vide apud Hiſpanos l.23.tit.23.part.3.

AD §. VI.

1 In text.ibi (*ſerà recebida*) Quid ſi non ſit pronunciatum ſuper illius admiſsione,& iudex præfigat terminum partibus ad proſequendam appellationem? Dic quòd ex hoc eam admittere videtur, vt per Azeued.l.2.n.5.tit.18.lib.4.nouæ Recop.

2 In text.ibi (*que caiba em ſua alçada*) Victor poteſt renuntiare reſiduo illud remittendo,non verò ſuſpendendo petitionem reſidui: Vide Vincent.de Franch deciſ.141. Azeued.ad Curiam Piſanam lib.4. cap. 6. num.12.

3 Quid ſi ſeparatim petantur plures ſummæ,an hæc cumulari poſsint ad effectum,vt ſciatur excedant, ne iudicum iuriſdictionem? Vide Tiraq.de Retract.lig §.23.gloſ.9. n.19. & tit.2.§.2.gloſ.1.n.22. Perez tit 16. lib.3.Ordin.pag.751. Azeued.l.7. n. 17. tit.18.lib.4.nouæ Recop.Cabed. p.1.deciſ.21.per totam, vbi nu.3. reſoluit plures actiones vnico libello, ſeu petitione intentatas efficere vnicam ſummam, ad excludendam iuriſdictionem iudicis, ſecùs verò quando in diuerſis libellis actor prædictas actiones cumulat, & num.7. quod ſi vno proceſſu conuentio, & reconuentio currat, & vnica ſententia terminetur, vtraquè cumulabitur ad alterandam iuriſdictionem, ſeu alçadam iudicis, & ita iudicatum refert idem Cabed. p.1. Areſto 80.& decretum fuit Portucalenſi Senatu, Gubernatore Petro Guedes, anno Domini

Senatus Portucal. ſtatuit.

Domini 1588. die verò 30. Ianuarij, lib. 3. Spheræ fol. 219.

4 In text. ibi (*salvo se a demanda for sobre jurisdicção*) Causa iurisdictionis nullam recipit æstimationem, & sic semper excedit iurisdictionem Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 8. procem. n. 29. Cabed. p. 2. Aresto 87. in fine. Idem si sit super omissam condemnationem expensarum, quia in qualibet quantitate potest appellari, vt per Gam. decis. 65. nu. 1. Cabed. p. 1. Aresto 78. & vide ad quid D. Barb. in l. Eum qui temere num. 180. cum seqq. ff. de Iudic.

5 In text. ibi (*ou direitos reaes*) Dubitatum fuit, an hoc intelligeretur in actis iudicis Regiæ Coronæ Senatus Portugal. & iudicatum fuit, hanc Ordin. intelligi in actis iudicatis in partibus, & in prima instantia, sed in Senatu Portuc. iudex Regiæ Coronæ habet iurisdictionem tantùm vsquè ad quantitatem, intra quam iudicat sine grauamine prædictus Senatus, ita Cabed. p. 2. Aresto 87.

AD §. VII.

1 Nota iudicem si admiserit appellationem non admittendam teneri parti aduersæ satisfacere damnum. Vide Deciàn. tract. crim. lib. 8. cap 41. Lancelot. de Attentatis cap. 12. ampl. 5. nu. 11. & seq. optimè Farin. in Praxi crimin. p. 3. q. 111. n. 550. pag. 721.

AD §. VIII.

In text. ibi (*& a outra parte contraria oppozesse por aggrauo, &c.*) Vide Cabed. p. 1. Aresto 44. Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ l. b. 3. cap. 19. num. 11.

AD §. IX.

In text. ibi (*pelo actor pedida*) Secùs de iure communi vt in l. In offerendis 23. Cod de Appellat. quod attẽto constituitur ad cognoscendum: an summa appellabilis necne sit in sententia prioris instantiæ considerandum esse quantum iudicatum, non verò quantùm petitùm fuisset? Vide Marc. Anton. de Amatis Marchiæ decis. 5. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 123. consid. 1. Soluitur tamen decima attento eo quod petitur in libello, & non eo quod exigitur si plus est, si verò plus petatur in libello, quám condemnetur in sententia, attenditur ad condemnationem in sententia factam, vt de tali condemnatione soluatur decima. Ita Cabed. p. 1. decis. 16. n. 4.

AD §. X.

In text. ibi (*que se aualie a ditta posse em menos de ametade, &c.*) Quando in prima instantia fit æstimatio rei petitæ, & causæ, & hoc in minori summa iusti valoris, & in Senatu Portucalensi sẽtẽtia fertur, postea pars, quæ victa fuit ad effectum, vt ei supplicatio concedatur, vult probare quod res petita maioris valoris & æstimationis est, quæritur: an admitti deberet ad hoc probandum? Iudicatum fuisse quod non resoluit Cabed. p. 1. decis. 21. n. 15.

AD §. XI. & vlt.

1 In text ibi (*farão louvar as partes, cada hũa em hũa pessoa*) An sufficiat vnus arbiter? Videtur quòd sic per ea quæ Tiraq. in l. Si vnquam verbo Suscep.

suscceperit liberos n.247. Sed contrarium verius est, & Senatus iudicat attenta dispositione huius Ord. quæ duos arbitros requirit, & faciunt quæ Stephan. Grat. Discept. Forens. cap.235. n.62.

2 In text. ibi (*lhes dem hum terceiro*) Iudex debet dare tertium: Vide Pinel. in l.2. Cod. de Rescind. vendit. p.3. cap.4. nu.4. Gregor. l.16. verbo *Deue llamar* titul.8. part.5. Gemin. de Vsuris comment.2 §.5. num.145. Mascard. de Probat. concl.653. n.15.

Causa libertatis est inæstimabilis.

3 Et arbitratores possunt tertium assumere si à partibus in compromisso nō nominetur. Vide Azeued. ad l.4. n.13. tit.21. lib.4. nouæ Recop. Garci. de Expensis cap.24. n.27.

Et causa iurisdictionis.

4 In text. ibi (*fação aualiar*) Causa libertatis dicitur res inæstimabilis, ex l. libertas 107. ff. de regulis iuris. Morl. in emporio iuris p.1. titul.2. in prælud. n.147. & ita decretum fuisse asserit Cabed. p.1. Aresto 75.

Et causa emancipationis.

5 Causa iurisdictionis etiam non recipit æstimationem, vt per Gonzal. ad reg.8. Cancel. § 4. proœm. n.29. Et semper excedit iurisdictionem, vt per Cabed. p.2. Aresto 87.

6 Causa emancipationis filij inæstimabilis est, quia patria potestas nullam recipit æstimationem ex l. Filiusfam. 117. §. Secundum vulgarem ff. de legatis 1. D. Barbos. in l. Si constante in princip. n.85. ad finem ff. Soluto matrim.

7 In text. ibi (*a cousa que he pedida*) Quid si solum appellauerit al aliqua re, in qua fuit condemnatus, & non ab alijs? Dic æstimationem non esse faciendam illarum rerum, de quibus appellatum non fuit, non vero debet fieri omnium quæ in conclusione libelli petita fuerunt, ita Portucalensis Senatus decreuit, nona die Iulij, anno Domini 1596. iudic. DD.

Senatus Portucal. iudicauit.

Gaspare da Costa, & Ioane Ægidio Daureu, scriba Didaco Moreira, in causa Roderici Aranha de Vasconcellos Portucalensi, & Guiomare Soares. Et facit quod in illa re, à qua non appellauit, sed sententiæ latæ acquieuit, potest victor postulare, vt sibi reddatur sententia illa, quæ ex actis data executioni mandetur ex l. vlt. Cod. Quando prouocare non est necesse, cum traditis per Boer. decis.73 n.4. Rebuff. ad leges Galliæ tract. de Appellat. art. 8. glos. Vni. n.8. pag.916. & glos.2. n.34. art.7. & in tract. de Expensis art. 3. glos. Vnica n.15. Bernard. Græuæ ad Praticam Cameræ Imper. lib. 1. concl.110. num.7. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.121. n. vlt. & cap. 183. n.30. Ideò non debet fieri æstimatio eorum, in quibus appellatio interposita non fuit, & poterit iudex non expectato exitu appellationis suam sententiam executioni mandare, quia sunt separata capitula.

Ad tit.72. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit.57.

Que quando os juyzes da alçada acharem que o appellado, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

Vide Anton. Gom. l.22. Tauri n.24. vers.4. & tom.2. cap.11. nu.16. Azeued. l.3. nu.53. cum seqq. tit.8. lib.4. nouæ Recop. Surd. decis.143. num.4. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.1. num.4. cum seqq. ad hoc quod per appellationem vnius condemnati in ducentum est consultum alteri, vt possit petere integra tercentum coram iudice appellationis, quamuis ipse non appellauerit.

AD

AD §. vnicum.

In text. ibi (*poderseha descer da appellação, &c*) Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n. 35. vers. Sed non satisfacit, vbi quod potest appellationi renuntiare appellãs etiam post causam ad superiorem perductam, dummodo non sit conclusum in causa.

Ad tit. 73 Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 58. *Que o juyz de que foy appellado, não possa innouar cousa algũa.*

DEsumitur hic tit. ex illo ff. Nil. nouari appellatione pendente, & ex l. Appellatione Cod. de Appellat. Concordant apud Hispanos l. 26. titul. 23. part. 3. vbi glos. 5. & l. 27. vbi glos. 8. in princip. eod. titul. Vide Duenh. reg. 42. Bernard. reg. 37. Guid Papæ decis. 213. n. 6. & decis. 416. num. 21. Cardos. in Praxi iudicum verbo Appellatio n. 7. Brunor. á Sole in locis cõmunib. verbo Appellatio 31. nouissimè Ceuall. in tract de Cognit. per viam violent. æ glos. 6. n. 5. Mendez á Castro in Praxi Lusit. lib. 2. cap. 11. à n. 16. Maranta de Ordine Iud. p 4. 6. princ. q. 2. n. 171. cum seqq. Don. à Fin. tom. 2. Communium Opin. lib. 7. tit. 21. nu. 80. pag. 306. Cott. in memorab. verbo Appellatione pendente, vel interposita. Mench. Vsufreq. cap. 40. n. 21. Surd. de Aliment. tit. 8. priuileg. 10. n. 2. & priuil. 60. nu. 18. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Per quod nu. 35. & de Nominat. q. 5. n. 25. & procedit quantumcunquè notarium sit friuole, & iniuste appellasse ex D. Barbos in l. Si de vi n. 144. ff. de Iudic. Plures limitationes ad hunc tit. inuenies supra hoc lib. tit. 70. in Princip. à num. 3. & adde aliam, de qua Gutier. Pract. lib 1. q. 39. nu. 15. Et potest iudex, à quo innouare quando tendit ad faciliorem exitum appellationis, ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 155. n. 41.

2 De materia attentatorum Lancelot. in speciali tract. de Attentatis. Menoch. remed. 17. Recup. nu. 24. cum seqq. Mench. Vsufreq. cap. 27. Viui. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit. 21. nu. 182. cum seqq. Sebast. Næui. ad l. Ei cuius 5. ff. de Appellat. recip. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 70. Valasc. cons. 156. Cabed. decis. 120. p. 1.

3 Attentatorum iudicium ordinarium processum non requirit. Vide Petr. Gregor. tract. de Appellat. lib. 7. cap. 4. n. 23. Lancelot. de Attent. p. 3. cap. 25. à n. 7. & n. 27. Mascard. de Probat. concl. 146. n. 5. & concl. 147. n. 7. Stephan. Gratian. March. decis. 70. á n. 2. Bernard. Græuæ. ad Praticam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 146. à princip.

4 Attentatum non dicitur, nisi lite, vel appellatione pendente. Vide Rot. Bonon. decis. 76. num. 1. Valasc. cons. 91. in princip. Cabed. decis. 120. n. 5. p. 1. Et attentatio non dicitur vbi lis nõ est, vt per Farin. Rom. decis. nouis. 693. n. 1. Et tertius non dicitur attentare, nec potest contra eum remedio attentatorum vti, vt per Lancelot. p. 1. cap. 3. num. 4. cum seqq. Menoch. remed. 17. Recup. n. 44. Pute. p. 2. decis. 74. Flamin. de Resignat. lib. 1. q. 16. n. 44. Bernard. Græuæ. ad lib. 1. concl. 72. consid. 1. & Cabed. vbi supra nu. 14. & 18. Et attentati reuocatio cessat vbi notorie constat, spoliatum non habere ius, Cabed. p. 2. decis. 15. num. 18. Et

concl.

conclusio in causa excludit remedium attentatorum Hercul. de Attent. cap. 11. n. 2. Lancelot. eod tract. p. 3. cap. 23 à n. 41. Valasc. consi. 156. num. 17.

5 Attentatorum iuri sibi quæsito per desertionem renuntiasse quis non præsumitur, ex Mascard. concl. 148. n. 18.

6 Attentare non dicitur ille qui vtitur possessione, qua antea vtebatur, vt per Bertand. consi. 137. num. 3. lib. 5. Menoch. remed. 17. Recuper. n. 49. & 50. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 4. limit. 1. à num. 2. Flamin. de Resignat. lib. 2. q. 3. n. 72. & num. 29. Valasc. consi. 156. n. 6. Et continuans non videtur attentare Flamin. d. q. 3. nu. 29. Mascard. de Probat. concl. 148. Flores Vari. lib. 1. q. 10. nu. 67. Lancel. p. 2. in præfat. à nu. 84. & limit. 26. & p. 3. cap. 24. q. 20. Surd. decis. 16. nu. 13. & decis. 45. num. 79. Farin. nouiss. Rotæ decis. 693. n. 3.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*atè que a instancia da appellação seja finalmente determinada*) Vide Bellacomb. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit. 21. n. 189. Gregor. l. 27. verbo *A la sazon* tit. 23. part. 3. Gutier. Prat. lib. 3. q. 37. nu. 9. faciunt quæ Hippol. consi. 12. n. 31. & consi. 18. n. 12. & consi. 29. num. 41. & consi. 48. n 31. & consi. 103. n. 50.

2 In text. ibi (*posto que a appellação não seja recebida*) Idem dic si iudex intra decendium datum ad appellandum attentauerit ex glos. verbo Sequuta in l. Ex iudicatum ff. de Accusat. quam dicit receptam Gutier. d. q. 37. n. 9. Hippol. in l. Si quis percussorem n. 4. Cod. de Siccar. Viui. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7 de Appellat. tit. 21. n. 182. pag. 313. probat text. in cap. Non solum de Appellat. lib. 6.

3 Aduerte quòd appellatio super vno separato sententiæ capitulo interposita totam non deuoluit causam Boer. decis. 73. n. 4. & 5. Bernar. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 110. num. 7.

AD §. I.

1 In text. ibi (*depoys de passados seys meses*) Potest etiam iudex attentato quandocunque à sententia non datur appellatio ex Surd. de Aliment. tit. 8. priuil. 10. n. 11. Aduerte quòd si appellans turbatur à possessione per aduersarium, appellatione pendente, potest iudex à quo reformare sibi possessionem, quia quando appellatus attentaret aliquid in præiudicium appellationis, potest iudex à quo se intromittere, & reparare, nõ obstante appellatione, Matant. de Ordin. Iudic. p. 6. titul. de Appellat. actu 2. n. 194. Viui tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 21. nu. 182. vers. Imo Surd. de Alim. tit. 9. q. 32. n. 69.

2 In text. ibi (*como diremos neste liuro*) tit. 84. §. vlt.

3 In text. ibi (*paragrapho E mandamos*) Supra lib. 1 tit. 62. §. 25.

4 In text. ibi (*& o mesmo será*) Supra hoc lib. titul. 25.

AD §. II.

1 Desumitur ex cap. vlt. de sequest. poss. Concordat apud Hispanos l. 6. tit. 8. part. 3. Vide Lancelot. de Attentatis cap. 12. limit. 12. nu. 14. Bernard Græuæ. ad Praticam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 145. consid. 1. latissimè Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 114. Valasc. consi. 156. n. 9. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1.

Pendente appellatione, si appellans dissipauerit fructus, iudices superiores possunt illos sequestrare.

lib. 1, q. 20. á num. 32. nouissimé Mendez à Castro in Praxi Ecclesiastica Lusitan. lib. 2 cap. 11. n. 17.

2 In text. ibi (*dissipa*) Quo pacto probetur dissipatio: Vide Mascard. de Probat. concl. 515. Et iudex, à quo potest hoc facere. Vide Mascard. concl. 148. nu. 20. Valasc. cons. 156. n. 9.

3 In text. ibi (*& gasta os fructos, & rendas della*) Quamuis in vsus suos conuertantur, vt per Stephan. Grat. d. cap. 114. n. 2.

4 In text. ibi (*mandarão sequestrar esses fructos*) An idonea caurione sequestratio tollatur? Dic quòd sic, vt per Camill. Borrell. cons. 8. num. 54. Andr. Clud. tract. de Sequest. cap. 10. num. 1. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 148. consid. 1.

5 Nota quòd deuastatio non præsumitur, sed probari debet. Vide Caualcan. decis. 3. num. 34. p. 1. & decis. 23. num. 20. Mascard. concl. 1298. n. 4. Bernard. Græuæ. concl. 147. consid. 1.

6 In text. ibi (*em mão de hum homem*) Ergò non poterit iudex apud duos sequestros deponere, ne mutuò se impediant. Cardin. in Clem. 1. de Sequest. q. 24. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. titul. de Sequestris vers. Secundo quæro. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ titul. de Sequest. art. 4. glos. 2. num. 3. Sed Cald Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 21. nu. 48. asserit apud nos in foro, & in iudicijs promiscuè vno, vel pluribus vtimur sequestris.

AD §. III. & vlt.

Desumitur ex Bart. per text. ibi in l. 1. à pen. de Ventre in possess. mittendo, & in l. Post contractum num. 19. ff. de Donat. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ titul. de Sequestris titul. 1. glos. 2. num. 9. Strach. de Mercat. titul. de Decotorib. num. 14. & 15. Lancelôt. de Attent. appellat. pendente limit. 12. num. 25. & 26. Pinel. in l. 1. Cod. de bonis mat. p. 2. num. 23. Aloys. Ricci. in collect. decis. p 4. collect. 1425. prope fin. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 114. a num. 24 Cald Pereira in l. Si curatorem verbo Læsis nu. 137. vers. Vltra, & quæst. Forens. lib. 1. q. 21. num. 42.

Ad tit. 74. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 59.

Da maneira que se terà quando o juyz não recebe a appellação, &c.

AD §. I.

IN text. ibi (*para que juyzo, ou superior aggraua*) Similis Ordinat. supra lib 1. titul. 58. §. 25. Et nota appellationem non currere vbi simpliciter esset dictum appello ad cõpetentem iudicem, dummodo intra decem dies declaretur iudex, ad quem appellatur. Vide Soar. in Thesauro Communium Opinion lit. A. num. 200. Camill. Borrell. cons. 42. num. 3. cum multis sequentibus, Lancelot. de Attent. p 2. cap. 12. limit. 50. num. 229 cum seq. Si tamen appelletur ad plures iudices, quorum vnus solus competens est, ad eum præsumitur appellatum, vt per Rot. Genuens. decis. 33. num. 14. Menoch. cons. 106 num. 165. Aufret. ad Capell. Tholos. decis. 475. vers. Quarto. Appellari deinde potest ad talem, vel talem iudicem, dum-

modo tamen specificetur vnus iudex ex duobus nominatis intra prædictos decem dies, vt per Francisc. Marc. Delphin. decis. 270. num. 2. p. 1. Ozasc. Pedam. decis. 131. n. 8.

AD §. IIII.

In text. ibi (*& o feyto và por diante*) Vide Cabed. p. 1. decis. 59. num. 2. Executio potest fieri, appellatione pendente, in omnibus casibus, in quibus appellatio est prohibita, nec gesta reuocantur tanquam attentata. Vide Cou. Pract. cap. 23. nu. 7. Mascard. de Probation. conel. 148. num. 32. & 33.

AD §. V. & vlt.

1 In text. ibi (*dentro em trinta dias*) Præsentatio instrumenti, grauaminis vltra triginta dies non admittitur, nisi pauci sint dies. Vide Gam. decis. 132. & decis. 211. num. 2. & faciunt text. in l. 3. §. Cum igitur ff. de vi, & vi armata l. fin. Cod. de Iudic. Et quæ in continenti fiunt inesse videntur l. Lecta ff. Si certum pet. facit doctrina Barr. in l. Ab hostibus §. Sed quod simpliciter ff. Ex quibus causis maior.

2 Dubitatum fuit, *se basta a apresentação, feyta ao estribuidor, com cotta sua de como se lhe apresentou, ainda que não seja estribuido o aggrauo dentro dos dittos trinta dias. Determinouse* in supremo Senatu, *que bastaua esta apresentação, & que assi fora sempre estylo*, teste Melchiore Phœbo Aresto 27.

Ad tit. 75. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 60.*

Da sentença que per dereito he nenhũa, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*nunca em tempo algum passa em cousa julgada*) Vide latè Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 37. à princip. Azeued. l. 2. n. 28. tit. 17. lib. 4. Recop. Amat. Roder. in Pract. cap. vlt. p. 2. n. 10. & 11. Et sententia nulla, non eget reuocatione, ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 266. num. 13. quia sententia nulla non inducit exceptionem litis pendentiæ ex eodem Gratian. tom. 3. cap. 531. num. 61. Et nulla est maior iniustitia, quám nullitas, & iudex nulliter procedens spoliat, vt per Gonzal. ad reg. 8. Cancelar. glos. 9. §. 1. in annot. num. 171. cum seq. Sentẽtia potest allegari nulla, vsquè ad triginta annos glos. in cap. Vnde quæritur 35. q. 9. Viui. & Bellac. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 15. n. 131. cum seqq. Pinel. in l. 1. Cod. de Bonis mat. p. 3. n. 50. & in Auth. Nisi tricennale n. 21. Perez titul. 15. lib. 3. Ordin. pag. 738. Tiraq. de Retract. lig. §. 36. glos. 2. num. 38. Et aduerte quòd notorietas iniustitiæ reddit sententiam nullam, vt per Corset. in Sing. Sententia 7. Hippol. sing. 473. & 592. Anton. Mariæ tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. tit. 12. nu. 24. pag. 52. Cott. in Memorab. verbo Sententia pag. 757. Cou. Pract. cap. 25. n. 2. col. 1. & lib. 1. Vari. cap. 1. n. 10. D. Barbos. in l. Maritum nu. 51. ff. Soluto matrim. Et intellige siue iniquitas deprehendatur ex serie sententiæ, siue per relationem, v per D. Barbos. in l. Si prætor ff. de Iudic. à nu 24. cum seqq. Si iudex in sententia refert se expresse ad acta, & ex illis

Sententia nulla nũquam transit in rem iudicatam.

illis apparet de errore ipsius iudicis, vitiatur sententia, & est nulla, vt per Turzan. tom. 2. Cōmun. Opin. lib. 7. tit. 8. nu. 11. pag. 242. Tiraq. de Iure mariti glos. 7. n. 184. Duenh. reg. 246. Gam. decis. 110. n. 42. Menoch. cons. 110. n. 67 & cons. 345. n. 35. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 103. à n. 18.

2 Nota quòd nullitati non defertur, nisi simul allegetur error, seu læsio, vel iusta causa grauaminis, ex Batt. in l. Si expressim ff. de Appell. Vanti. de Nullit. p. vlt. n. 188. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. § 2. n. 17. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. § 2. in annot. à n. 170. & hæc est salutifera praxis, qua vtimur, vt per Valasc. de Iure emphyt. q. 6. n. 14. & cons. 65. ad finem. Gam. decis. 238. n. 2 & decis. 324. & laudat Bernard. Græuæ. ad Praticam Cameræ Imp. lib. 1. concl. 37. consid. 10. ad fin. Valasc. de Partit. cap. 39. à n. 72. Steph. Grat. Discept. Forens. cap. 16. n. 35.

3 In text. ibi (*quando he dada, sem a parte ser primeiro citada*) Nota quòd sententia non transit in rem iudicatam contra non citatum, optimè Cald. Pereira quæst. forens. cons. 7. nu. 49. Sayr. in Floribus decis. lib. 2. titul. 15. de sentent. & re iud. decis. 1. Et sententia ex defectu citationis est nulla, Farin. decis. 1. n. 2. 3. & 4. & decis. 41. n. 2. & decis. 47. nu. 1. & decis. 70. à princ. & decis. 81. & decis. 121. à n. 1. & decis. 185. n. 1. & decis. 191. n. 1. Aduerte tamen, quòd ad annullandam sententiam non sufficit dicere, quód non fuit citatus, nisi aliquid adducatur quod esset oppositurus, ex Surd. cons. 237. num. 17. & cons. 181. num. 28. & cons. 227. n. 17. Azeued. ad l. 2. à n. 45. titul. 13. lib 4. nouæ Recop.

4 Nota de iure communi citationem requiri, ad audiendam sententiam, aliás sentētiam fore nullum, ex Clem. Sæpè vers. Sententiam verò de Verbor. Signific. vbi glos. verbo Ad id. Vide Afflict. Neapol. decis. 246. sub num. 16. vers. Imo lata fuit omissa citatione, nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1480. vers. Primò, Decian. resp. 43. n. 40. vol. 3 & resp 9. n. 20. vol. 5. Menoch. cons. 345. n. 13 Bernard. Muscarel. in Praxi Regni Neapol. p. 7. glos. Sententiam n. 3. cum seqq. Surd. cons. 99. nu. 27. Caualcan. decis. 19. nu. 8. vol. 3. Pereg. de Iure fisci lib. 4. tit. 5. n. 10. Ioseph. Cumia in ritibus Siciliæ cap 3 nu. 22. Afflict. Neapol. decis. 346. in fin. Franc. Viui. decis. 154 Æmil. Verall. decis. 117. n. 1. lib. 1. Flamin. Chartar. Genu. decis. 130. n. 33. nouissimè Camill Borrell. in Sūma decis. tit. 44. de Citat. n. 233. Attenta tamen Ordinatione in præsenti, hæc opinio apud nos non est recipienda, quia prima citatio sufficit vsquè ad sententiam definitiuam inclusiue, vt videre est supra hoc lib. tit. 1. § 13 & ideo quando quis citatur in principio litis, & voce præconis nuntiatur, citatus ad omnes terminos, & actus iudiciales cēsetur, resoluunt Seraphin. Rom. decis. 514. p. 1. Mynsing cons. 6. nu. 50. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 467. Alexan. Raudens. resp 41. nu. 16. vol. 1. Et in Neapolitano Senatu, ac Camera Imperiali idem obseruari refert Camil. Borrell. d. tit. 44. n. 245 & seq.

5 In text. ibi (*ou he contra outra sentença ja dada*) Desumitur ex l. 1. Cod. quando prouare non est necesse. Vide Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 52. n. 2. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 37. n. 2. Card. in Praxi iudicum verbo Sententia n. 46. Et intellige quādo prima fuit valida, ex D Barbos. in Rub. ff. Soluto matrim. p. 3. n 57.

6 Sententia enim nulla non parit exceptionem rei iudicatæ, l. 4. §. Condemnatum ff. de Re iud. Tiraq. de Retract. lig § 1. glos. 2. á n. 5. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ titul. de sentent. execut. art. vlt. n. 4. Tiraq. in §. hoc sermone lim. 1. n. 9.

7 In text. ibi (*ou foy dada por peita, ou preço*) Similis est Ordin. infra tit. 87. §. 1. Desumitur ex l. Venales Cod. Quando prouocare non est necesse: Concordant apud Hispanos l. 13. & 24. in fine tit. 22. part. 3. Vide Menoch. de Arbitr. casu. 343. n. 6. Mench. Vsufreq. cap. 37. Auiles ad cap. 1. Prætor. verbo Donacion nu. 6. Rebuff. de Reprobat. testium n. 405. Pereg. de Iure fisci lib 7. tit. 4. n. 5. cum seqq. Gasp. Thesaur q. 12. quem nouissimè refert Alovs. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1499. Farin. in Praxi crimin. p 3. q. 111. n. 197. & de pœna corrumpentis iudicem n 94. cum seqq. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. q. 34. art. 8. ad finem. Et sola corruptio testium, absquè probatione falsitatis, sufficit ad hoc vt repellantur testimonio, vel eorum fides improbetur, & restis de falso puniatur. Vide Clar. lib. 5. §. falsum n. 12. Mench. Vsufreq. cap. 36. nu. 10. Ceuall. Commun. contra commun. q. 178. Amat. Roderi. in Pract. cap. 8. n. 12. Venalis sententia arbitri est valida glos. in l. Ita demũ verbo Exceptio in fine ff. de Arbitr. nouissimè Camill Borrell. in Summa decis. tit. 63. n. 384.

8 In text. ibi (*ou por falsa proua*) Desumitur ex l. 1. & 3. Cod Si ex falsis instrum. & l. Diuus ff. de re iudic. Concordat apud Hispanos l. 13. tit. 22. part. 3. Vide Mench Vsufreq. cap. 36. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Sentent. resolut. 3. nu. 13. Curi. Philip. p. 1. § 18. nu. 12. nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1502. & vide infra hoc lib. tit. 87. §. 1. n. 2. Et sententia ex falsis instrumentis non transit in rem iudicatam, vt per Cald. Pereira cons. 36. à n. 1. vbi n. 12. declarat si is, qui pro qua lata fuit, sciat falsas esse probationes. Et pendente quæstione falsitatis supersedendum est in causa, ad quod plures citaui Doctores in Remiss. ad lib. 5. tit. 117. §. 15. nu. 2. pag 365.

9 In text. ibi (*ou se foy dada por iuyz incompetente*) Sententia ex defectu iurisdictionis nulla est, ex Farin. Rotæ nouiss. decis. 121. nu. 2. nouissimè Aloys. Ricci. d. p. 5. collect. 1480. vers. Quarto. Intellige de iudice, cuius iurisdictio prorogari non potest, & sic consilianda est alia Ordin. supra hoc lib. tit. 49 § 2. ibi, *se elle for capaz de proregação*: Et iurisdictionis defectus dicitur insanabilis, Æmill. Verall decis. 38 num. 2. lib. 3. Thom. Triuisant. Venetiæ decis. 11. n. 2. lib. 2. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 41. nu. 124. Et ex defectu iurisdictionis, semper potest de nullitate diei, quæ nunquam reiecta intelligitur glos. in Clem. 1. de Sequest. possess. Hieron. Magon. Lucensi decis. 22. nu 18. Verall. decis. 97. n 3. lib. 1. Nicol. Neusner. German. decis. 21. nu. 26. lib. 4. Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 41. à num. 86.

10 Nullitates ex defectu iurisdictionis manentes, summe attendendas esse apud omnes in confesso est resoluunt Caualcan. decis. 28. à nu. 46. Azin. in Praxi Florent. § 31. cap. 32. quæ quidem adeò legibus exosa est, vt quamuis se de nullitate non oppositurum quis iurasset tamen hanc nullitatem ex defectu iurisdictionis opponere potest, ex Felin. Ruin.

Ruin. & alijs induxit Crauet. conf. 383. n. 16. & post alios resoluit Anton. Gabri. tom. 3. Commun. Opin. lib. 6. tit. de Statutis concl. 3. num. 7. pag 355. Potest tamen huiusmodi nullitas, parte non opponente, suppleri ex Stephan. Gratian Discept. Forens. cap. 16. n. 35. quamuis resoluant acta facta per iudicem incompetentis iurisdictionis nulla esse, neo partium consensu conualidari posse Thom. Triuil. Venetiæ decis. 68. nu. 4. & 5. lib. 1. Camill. Botrell. d. titul. 41. n. 191.

11 Sententia iustè lata ab incompetenti iudice potest ex eisdem actis approbari, ex Bart. & Paul. in l. Si vt proponis Cod. quomodo, & quando iudex, Alexand. conf. 111. num. 5. Gam. decis. 219. Lancelot. de Atten. p. 2. cap. 6. num. 53. Valasc. conf. 65. ad finem. Cabed. p. 1. decis. 36. n. vlt. Baptist. Cost. de facti scientia, & ignor. cent. 1. dist. 100. nu. 78. Francisc. Viui. decis. 331. Botrell. d. tit. 41. n. 90.

12 Quæstio dubia est, an lata sententia in Senatu possit contra illam excepi, quod iudex, qui in priori instantia illam tulit incompetēs erat? Dic quòd non, ex resolutis per Tiraq. de Iure mariti glos. 7. num. 192. Gam. decis. 110. n. 6. & decis. 238. n. 3. Anton. Gabr. d. tit. de Statutis concl. 3. n. 25. iudicatum dicit Cabed. p. 1. decis. 48. à princip. Paris. conf. 483. n. 8. vol. 4.

13 Nota sententiam esse, ipso iure, nullam, si lata fuerit præcipitanter, & in tám breui tempore, & cum tanta festinatione, quod acta verosimiliter non potuerunt videri. Vide Bonacos. Commun. crim. verbo Sententia fol. 150. verso. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 42. Hippol. conf. 48. nu. 34. Gregor. l. 16. verbo Acabar tit. 8. part. 5. Marant. de Ordine iudic. p. 4. pag. 197. n. 16. cum seqq. Balb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 7. tit. 8. n. 25. pag. 243. Pute. p. 1. decis. 344. Mascat. de Probat. concl. 240. n. 2 & concl. 241. n. 2. & concl. 1296. nu. 36. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q 67. n. 31. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 46. n. 46. Alexand. Trentasin. Vari. lib. 2. titul. de Iudic. resolut. 2. Amat. Roder. in Pract. cap. vlt. p. 1. à nu. 16. Bobadill. in sua Politica lib. 1. cap. 5. n. 17. Farin. Rotæ nouiss. decis. 109. n. 3. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 153. n. 2. vbi n. 3. resoluit procedere etiam in interlocutoria, arbitratijs, & sententia Principis, & n. 7. limitat quando iudex in tempore breui potest esse instructus de negocio.

AD §. I.

1 In text. ibi (*porque poys a sentença de principio foy nenhũa, &c.*) Ergò si sententia appellationis continet errorem, respectu primæ, ad quam ex necessitate quadam se refert, sicut prima est nulla, ita, & secunda, resoluit Menoch. conf. 345. n. 9. & 34.

2 Aduerte quòd si sententia sit iustè lata, itaut contra illam nihil opponi possit, & aduersarius objiciat exceptiones, & pars in cuius fauorē lata fuit non contradicat, valebunt gesta ex Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 17. n. 10. col. 6.

AD §. II.

1 Desumitur ex l. 2. Cod. quando prouocare non est necesse: Concordant apud Hispanos l. 3. tit. 26. part. 3. vbi glos. 1. Vide Marant. de Ordine iudic. 3. p. 6. nu. 117. & p. 4. dist. 16. nu. 74. Tiraq. de Iure mariti glos. 7. n. 184. D. Barbos. in l. Maritum n. 51.

ff. Soluto matrim. Benedict. Pinell. Select. iuris interpret. lib. 1. cap. 19.

In antiq. tit. 61.

Ad tit. 76. Ordin. Regiæ.

Quando poderão appellar da execução da sentença.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Ab executione sententiæ nõ appellatur nisi executor excedat modũ

IN text. ibi (*poderão delle appellar*) Nota ab executione sententiæ non esse appellandum, nisi executor excedat modum executionis l. Ab executione Cod quorum appellar. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. actu 2. n. 259. Viui tom. 2. Communium Opin. lib. 7. tit. 21. nu 197. pag. 316. vbi Kitchou. tit. 24. nu. 20. pag. 322. Anton Gabr. tom. 3. Commun. Opin. lib. 2. concl. 4. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de Sent. execut. art. 7. glos 14. num. 14. & 15. Mench. Vsufreq. cap. 40. nu. 6. cum seqq. Cornazan. decis. 10 num. 28. Azeued. ad l. 3. n. 5. tit. 21. lib. 4 nouæ Recop. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 333. n. 13 & 17. resoluit quòd procurator appellans ab executionis sententia debet habere speciale mãdatum ad appellandum, propter pœnam quinquag n^ra librarum argẽti, in quam cadit appellans si succumbat.

AD §. I.

Appellatur ab executore excedente modum executionis.

Nota quód à mero executore excedente modum executionis sibi commissæ, à superiore potest appellari, seu aggrauari ad superiorem iudicis exequentis, licet inferior sit iudicis, qui commisit executionem ex Barr. in l. A diuo Pio § Sententiam Romæ n. 6. ff. de Re iudic. cum traditis per Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de Sentent. execut. glos. 13. n. 4. faciunt quæ Zerol. in Praxi 1. p. verbo Delegatus pag. 131. & Grat. Discept. Forens. cap. 146 n. 37. cũ seqq. nouissimè Ceuall. in tract. de cognitione per viã violentiæ p. 2. q. 27. n. 1. Et ita iudicatum audiui Portucalẽsi Senatu, anno Domini 1606 die verò 8. Iulij, in causa Antonij de Barros procuratoris hospitalis omniũ Sanctorum Vlysiponensis, contra Franciscum de Sea Vimaranensem, Iud. D. D. Emmanuele Leitoneo, & Emmanuele Mendez de Vasconcallos. *Senatus Portu. al. iudicauit.*

AD §. II.

In text. ibi (*quãdo faz execução, sem citar a parte*) Nota executionem debere fieri, citata parte. Vide Anton. Gabri. tom. 3. Communium Opin. lib. 2. concl. 1 n. 121. sub tit. de Citat. pag. 91. Magon. Florent. decis. 120. nu 6. Math. Coleri. de processibus execut. p. 3. cap. 7. sub n. 1. vers. Quantumuis etiam. Azin. in Praxi Florẽtina § 31 cap. 4. nu. 1. Vincent. Honded. decis. consult. 20. n. 43. p. 3. Alexand. Raudens. cons. 28. n. 44. vol. 1. nouissimè Camill. Bottell. in Sũma decis. tit. 44. de Citat. n. 307. cũ seqq.

AD §. III. & vlt.

1 In text. ibi (*& informarseha da verdade*) Vide Pinel. in Rub. de Rescin. vendit. p. 1. cap. 2. n. 28. Menoch. de Arbitr. q. 38. n. 2. cum seqq. & cons. 2. n. 188. Gam. decis. 333. *Executio fit, citata parte.*

2 Causæ cognitio tunc dicitur adhiberi, quando pars aduersa citatur, & ipsarum partium iura exaudiũtur, & seruatur ordo iudiciarius, sicquè festinãter, & ex abrupto vero proceditur, & demum quãdo termini statuũtur. Vide Menoc. cons. 343. n. 54.

Excep-

3 Exceptiones oppositæ contra Regium rescriptum quod præsenta tura partibus, si statim sine causæ cognitione à iudice remittantur, ad Senatores Palatij pertinet earum cognitio. Vide Cab.p.1.decis.38.n.1.

Ad tit. 77. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 68.

Quando appellarão da sentença condicional.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 CONcordat apud Hispanos l. 14. tit. 22. part. 3. Vide Ias. in l. Admonendi n. 61. & 62. ff. de Iureiur & in rep. d. l. n. 67. & 68. Mascard. de Probat. concl. 1296. nu. 40. & vide supra hoc libro titul. 66. §. 2.

2 Nota certum non dici quòd per relationem ad aliud incertum reddi potest, ex Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 68. n. 43.

3 In text. ibi (*do tempo, & hora em que foy publicada*) Vide supra hoc lib. tit 70. n. 10. cũ seqq. Cardos. in Praxi iudicum verbo Appellatio nu. 5. ad hoc quod appellare debet quis à sententia conditionali intra decem dies, numeratos à die publicationis sententiæ, non verò à die completæ conditionis.

Ad tit. 78. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 62.

Quando poderão appellar dos actos que se fazem fora do juyzo, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Facta extraiudicialia non transeunt in rem iudicatam.

1 NOta quòd facta extraiudicialia, non transeunt in rem iudicatam. Vide Abb. in cap. Cum sit num. 19. & 22. de Appellat. Gonzal. ad reg 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. super nullit. n. 31. vbi n. 29. resoluit quòd appellatio extraiudicialis non suspendit executionem, nec causat attentatum, de quo etiam Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 12. limit. 3. à n. 1.

2 In text. ibi (*declarando o aggrauo*) Vide Felin. num 11. & Deci. num. 28. in cap. Cum sit Romana de Appellat.

3 In text. ibi (*declarando na appellação*) Vide Abb. in d. cap. Cum sit Romana n. 20.

AD §. II.

1 Vide Valasc. de Partit. cap. 39. n. 30. ad hoc quod appellari potest à partitionibus non solùm factis, sed iudicatis per iudicem ordinarium, sed etiam factis á partitoribus, & æstimatoribus electis á partibus.

2 In text. ibi (*poderà appellar nos dez dias*) Ergò appellatio in extraiudicialibus intra decendium interponi debet. Vide Mynsing. cent. 3. obseru. 11. Bernard. Græuæ ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 139. Valasc. de Partit. cap 9. n 39.

3 In text. ibi (*declarando na appellação a causa legitima, & razão de aggrauo*) Desumitur ex Doctrina Bald. in l. Vni. Cod. de his, quæ pœnæ nomine. Vide Succin. reg. 28. limit. 2. Roc. Bonon. decis. 15. vers. Adde.

AD §. III.

In text. ibi (*nem serà o que esbulhou releuado da ditta restituição, &c.*) Vide D Barbos. in l. Si de vi à nu. 38 ff de Iudic. ad hoc quod si quis tanquam spoliatus agat interdicto vnde vi,

& reus opponat de dominio non est admittenda hæc obiectio, sed primum de vi agendum est.

AD §. IIII.

1 In text. ibi (*lançando certas pedras na obra*) Vide Alexand. Raudens. in tract. de Annalog. cap. 7. nu. 14. cum seqq. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 16. consid. 1.

2 An detur restitutio minori aduersus nouum opus nunciatum? Vide Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo n. 67. vbi resoluit minori, qui denunciationi obtemperauit restitutionis auxilium denegandum esse, ac proindè opus nouum factum post denunciationē demoliri debere, & n. 69. dicit quod poterit restitutionem petere aduersus non petitam remissionem nunciationis, quam præstans cautionem posset euitare, quæ restitutio sibi erit vtilis, quia ædificium non demolietur, nisi cum aduersarius iustè se nuntiase monstrauerit.

Ad tit. 79. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 63.

Dos que não saõ recebidos a appellar.

AD §. I.

IN text. ibi (*depoys de dez dias contados da hora, & momento, &c.*) Dixi supra hoc lib. tit. 70. à nu. 10. vbi à n. 3. plures enumerantur casus, in quibus non licet appellare, vt videre est apud Anton. Nicol. in tract. de concordantijs glossarum concord. 6. incip. Refricatur in dubium, n. 15. cum seq. Bernard. reg. 28. & 35. Duenh. reg. 45. Marant. de Ordine Iudic. p. 6. actu 2. num. 255. Ioann. Milium in suo Enchiridio appellationum cap. 12. num. 31. cum multis seqq. fol. 56. Perez l. 25. titul. 19. lib. 8. Ordin pag. 378. Gom. tom. 3. cap. 3. n. 31. Azeued. l. 1. & l. 6. nu. 1. cum seqq tit. 18. lib. 4. & l. 4. num. 38. tit. 14. lib. 3. nouæ Recopil.

AD §. II.

1 Desumitur ex l. Ad solutionem 5. Cod. de Re iudic. Vide Mascard. concl. 117. n. 28. & concl. 1263. n. 23. Menoch. lib. 2. de Præsumpt. q. 94.

2 Nota quòd iuri suo renuntiare videtur, qui à sententia contra se lata, vel non appellat, vel nihil opponit, ex Farin. nouiss. Rotæ decis. 64.

3 In text. ibi (*per alguã maneira consentio na sentença dada*) Intellige tamē nisi compareat cum protestatione, quod non intendit renuntiare appellationi, vt per Flamin. de Resignat. lib. 1. q. 1. num. 27.

AD §. III.

1 Nota quòd vetus contumax nō auditur appellans, ex text. in cap. vlt. §. Sunt quorum 2. q. 6. & l. Et post 73. §. fin. ff. de Iudic. & l. 1. Cod. quorum appellat. Vide Bellacomb. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 3. tit. 1. nu. 241. in med. pag. 377. Burg. consil. 12. n. 16. Gutier. Pract. lib. 1. q. 50. num. 1. Pereg. Vari. lib. 1. ad cap. Consultationibus de Officio deleg. num. 52. nouissimè Mendez à Castro in Prà xi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 19. n. 6. & latè Melch. Phœb. decis. 79. per totam, nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 46. de Contum. n. 23.

2 Nota illum dici verum contumacem, quem personalis citatio apprehenderit, & comparare noluerit. Vide

Vide Bellacomb. d. n. 241. pag. 377. Valasc. consl. 51. num. 37. Farin. p. 4. consl. 85. à nu. 22. Camill. Borrell. d. tit. 46. nu. 175. Francisc. Viui. decis. 138. nu. 35. Bernardin. Muscatel. in sua Praxi Aurea Ciuili Neapol. p. 5. glos. legaliores nu. 20. pag. 705. latè Ignat. del Villar in Sylua respons. lib. 1. resp. 3. n. 3. & 5. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Lesis n. 5. Dicitur etiam verus contumax, qui iudicem contemnens, dicit, nolo venire, Camill. Borrell. d. tit. de Contum. nu. 188. Et nouissimè Melch. Phœb. decis. 79. à n. 7. resoluit quòd quatenus hæc lex non excludit contumacem à remedio appellationis, nisi fuerit citatus ad appellandum, & ipse recusauit ire ad tribunal iudicis: intelligitur in eo casu, in quo non potest leuari è processu sententia, sine partis citatione, ad appellandum, & n. 14. resoluit quòd contumax citatus ad appellandum, & non comparens in prima die, qua iudicium reditum est, etiamsi post intra decendium compareat, non admittitur appellans.

3 Quid si procurator fuit verus contumax, an propter hoc dominus repellatur ab appellando? Dic quòd non, vt per Abb. in cap. 1. num. 21. & nu. 25. & 26. Vt lite non contest. Et aduerte contumacem nec posse supplicare, vt per Roland. consl. 38. n. 15. vol. 2. quem citat Camill. Borrell. d. tit. 46. n. 26.

Ad tit. 80. Ordin. Regiæ.

Quando muytos são condemnados em hũa sentẽça, & hũ só appella della.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

Appellatio vnius ex 1 DEsumitur ex l. 1. Cod. Si vnus ex pluribus appell. l. Si quis separatim §. vlt. ff. de Appellat. cap. Vna sententia pen. de Appellat. cap. Ei qui appellat vers. Si autem vnus 2. q. 6. *consortibus cæteris prodest.* Concordat apud Hispanos l. 5 tit. 23 part. 3. Vide Viui. Kirchou. Soar. & alios tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. titul. 25. pag. 323. Rebuff. ad leges Galliæ in proœm. glos. 5. n. 98. Caualcan. p. 2. decis. 30. nu. 115. Valent. Franch. in tract. de Fideiussor. cap. 3. nu. 138. Rot. Roman. p. 1. diuers. decis. 779. incip. Contra sententiam cantoris n. 3. Æmil. Verall. Roman. decis. 37. p. 1. Alexand. Trentasinq. Vari. resolut. lib. 2. tit. de Appellation. resolut. 7. num. 8. cum seqq. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 126. consid. 1. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 115. á princip. vbi nu. 13. resoluit quòd condemnatus duobus tutoribus reseruata facultate probãdi remissionem debiri, si vnus suscepit probationem, si alter appellauit, ista sententia non proderit alteri tutori.

2 Nota quòd si vnus appellet, alter verò non prosequatur appellationem executio quoad hunc desertentem consortem, donec appellationis causa decisa sit, suspendenda est: Vide Hieron. à Laurent. Auenion. decis. 60 Bernard Græuæ. lib. 1. concl. 113. consid. 3. & concl. 126. consid. 1. n. 2.

3 Aduerte tamen quòd sententia condemnans plures obligatos intelligitur, quod vnusquisque, pro rata, teneatur ad expensas, quamuis obligatio originalis esset in solidum, resoluit Stephan. Gratian. d. cap. 33. num. 51.

AD §. II.

Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 115. n. 13.

AD

AD §. III. & vlt.

1 Vide de intellectu Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Vel aduersarij dolo num. 25. cum multis sequentibus.

In causis communibus priuilegium vnius suffragatur alteri.

2 In text. ibi (*se a cousa sobre que era a contenda fosse indiuidua*) Nota quòd in causis communibus, quando sumus in indiuiduis, priuilegium vnius suffragatur alteri, ex text. in l. Si cõmune fundũ 10. ff. quemadm. seruit. amit. Vide Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. nu. 74. in fine. Surd. de Aliment. tit. 9. q. 14. n. 3. D. Mart. de Iurisdict. p. 4. casu 12. & casu 118. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 24. à nu. 52. Stephan. Gracian. Discept. Forens. cap. 115. à n. 6. & num. 37. vbi nu. 8. agit de socio habente priuilegium fori, quod communicatur alijs socijs non habentibus illud priuilegium, quando causa est communis, & indiuidua, & in causis connexis, quæ simul, & clericum, & laicum, imo, & plures laicos tangunt posse ad vnum, eundemquè iudicem ecclesiasticum iri resoluunt Tiber. Deci. tract. crim. lib. 4. cap. 9. nu. 44. exactè Bernar. Græuæ d. lib. 1. concl. 37. consid. 1. vbi num. 2. dicit quòd etiam ad instantiam vnius ex laicis hoc casu remissio fieri debet.

Ad tit. 81. Ordinat. Regiæ.

In antiq. tit. 67.

Dos que podem appellar das sentenças, dadas entre outras partes.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

A sententia tertius ratione

1 DEsumitur ex l. Ab executore 4. §. 1. l. A sententia 5. de Appellat. Vide Gail. lib. 1. obseruat. 70. n. 6. & obseruat. 112. nu. 5. Gregor. l. 4. tit. 23. part. 3. Pute. p. 3. decis. 91. Lancelot de Attent. p. 2. cap. 12. ampl. 14. Bellacomb. tom. 2. Communium Opinion. lib. 7. tit. 14. n. 224. Azeued. ad l. 1. n. 6. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil.

sui interesse appellare potest.

2 Intellige dummodò intra decendium, vel à tempore scientiæ prolatæ sententiæ appellationem interposuerit, ita Mascard. de Probat. concl. 114. sub. nu. 15. vers. Sexto amplia. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 12. limit. 50. n. 185. faciunt quæ scribit Vrsill. in addit. ad Afflict. decis. 15. n. 3. & 15. vbi resoluit quòd venditor, qui postquam sententia contra emptorem victum in iudicatum transierat primum fuisse latã resciuerat, possit appellare, & executionem illius met sententiæ impedire, cui accedit Cephal. cons. 106. lib. 1. refert Lancelot. d. cap. 12. limit. 50. nu. 186. vbi extendit ex eodem Cephalo hunc venditorem posse appellare, quamuis sciuisset litem agitari.

3 Nota quòd tertius interueniens de suo interesse, ante omnia non docens admittendus non est, vt per Ioseph. Ludou. Perus. decis. 26. nu. 1. Menoch. de Arbitr. casu 18. num. 3. Rot. Genuens. de Mercatura decis. 143. nu. 5. Summariam, seu qualem qualem sufficere probationem admittunt post Franc. Marc. Cou. Menoch. Roland. & alios Surd. cons. 181. n. 22. Pute. Rom. decis. 166. n. 3. lib. 3. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 26. nu. 2. & 10. p. 1. Franc. Viui. Neapol. decis. 291. n. 2. Anton. del Re Tiburtin. de Iuram. calumn. cap. 15. n. 140. Quia interesse cessante, non auditur agens, vel excipiens, l. Si vnus §. Antea omnia ff. de Pactis vbi Bart. Surd. de Aliment. tit. 1. q. 33. n. 13. & decis. 120. n. 11. & decis. 260. n. 3. Bernard. Græuæ.

Græuæ. ad Pract. Cameræ Imp. lib. 1. concl. 69. nu. 1. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap. 302. num. 30. & cap. 387.

4 In text. ibi (*qualquer outro a que o feyto possa tocar*) Vide l. A sententia, & ibi Bart. ff. de Appellat. Tiraq. in tract. res inter alios acta pag. 15. & pag. 27. limit. 19. Menoch. conf. 28. n. 28. Caualcan. decis. 10. sub num. 6. Non tamen poterit appellare si habuit scientiam agitatæ litis, & principalis causæ qualitates, sciuit ante sententiæ prolationem. Ita post Bart. Caualcan. decis. 10. nu. 26. p. 1. Menoch. conf. 79. n. 23. Lancelot. d. cap. 12. ampl. 14. num. 15. Hondedæ. conf. 25. num. 19. vol. 1. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imp. lib. 1. concl. 122. n. 7. cum seqq.

5 Nota appellare posse pro suo interesse dominum à sententia aduersus subditum lata, quemadmodū, & aliàs pater pro filio, & vicissim, pro patre filius, dominus pro seruo, tutor pro pupillo, curator pro adulto, feudi dominus pro vassalo, & alius pro suo subdito appellat. Vide Lancelot. d. cap. 12. limit. 50. nu. 42. Ioann. VVamesf. ad cap. Cōsuluit 29. de Appellat. nu. 3. Ferrar. Mont. de Appellat. lib. 2. cap. 1. vers. Idem facere poterit. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 125. consid. 1.

6 Deinde nota victoriam tertij principaliter appellantis iuuare victo, quādo appellatio ficto nomine, etiam esset interposita intraquè decendium ad appellandum constituta. Ita Lancelot. d. cap. 12. ampl. 14. n. 29. p. 2. Et sententiam in ipsosmet litigantes, non verò tertium accessoriè interuenientem concipiendam esse resoluunt Damhaud. in Praxi ciuili cap. 98. Vincent. Hondedæ. conf. 25. num. 9. vol. 1.

7 In text. ibi (*posto que a sentença, &c.*) Nota quòd sententia contra reum lata non preiudicat tertio, concordat l. cum filiofam. & ibi Bart. ff. de Verbor. Farinac. in decis. Rotæ nouiss. decis. 372. n. 1.

Ad tit. 82. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 65.*

Se pendendo a appellação morrer cada hũa das partes, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

IN text. ibi (*passarà a instancia do feyto a seus herdeiros*) Vide quæ dixi latè hoc lib. tit. 27. §. 2. Citatio enim est necessaria, vt litis pendentia inducatur. Rutger. Ruland. de Commissar. lib. 2. cap. 5. n. 6. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 109. consid. 2. Cabed. p. 1. decis. 120. n. 16. Successor tamen Commendæ, vel beneficij prosequitur litem inchoatam absq; alia legitimatione, vel citatione, ex eod. Cabed. p. 1. decis. 198. Et quando reus moritur, non est necesse, quòd actor faciat articulos legitimationis, ex eod. Cabed. p. 1. decis. 197. n. 11. Et vide ad quid decis. 197. p. 2. Ille tamen, qui petit aliquid tanquā filius, vel hæres, debet legitimare personam suam, vt per Menoch. remed. 3. Adipisc. nu. 164. & remed. 4. n. 441. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 15. nu. 3. & agens contra aliquem, tanquam hæredem, debet probare illū esse hæredem, Surd. decis. 154. n. 17. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 135. n. 40.

AD §. I.

Desumitur ex l. Si pater, & l. Quamuis

Quamuis Cod. Si pendente appell. mors interu. Concordat apud Hiſpanos l. fin. tit. 23. part. 3. vbi gloſ. 2.

AD §. III. & IIII.

Vide latiſsimè de intellectu Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Læſis num. 25. cum ſeqq. ad hoc quod quando bona veniunt ex delicto confiſcanda per ſententiam, morte Rei extinguitur accuſationis iudicium etiam quoad bona, non ſic ſi bona, ipſo iure erant confiſcata, quo caſu negatur quoad bona extingui iudicium, de quo etiam Tiraq. in l. Si vnquam verbo Reuertatur n. 298. & 302. Anton. Gom Vari. tom. 3. cap. 1. n. 80. col. 2. Bonacoſ. Cõmun. ctim. p. 2. verbo Mortuo fol. 51 in fin.

Ad tit. 83. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 66.

Quando os litigantes podem alegar, & prouar na cauſa da appellação, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*podem allegar, & prouar na cauſa da appellação qualquer razão noua*) Deſumitur ex l. Per hanc 4. Cod. de tempor. appellar. & ex Clem. 2. de teſtib. & vide Marant. de Ordine Iudic. p. 6. cap. de appell. à n. 147. Soar. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 10. num. 308. pag. 549. Maſcard. de Probat. concl. 118. Perez l. 4 titul. 11. lib 3. Ordin. pag. 673. Ceuall. Communium contra cõmun. q 350. n. 3. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 128. Garci. de Nobilit. gloſ. 46 n. 6. vbi reſoluit quòd ſi in eàdem cauſa allegetur noua circunſtantia, vel qualitas reſpectu loci, temporis, vel perſonæ, articulũ nouum, ac nouam probationem facit, latè Azeued. l. 4. tit. 9. lib. 4. nouæ Recopil. Stephan. Gratian. Diſcept Forenſ. cap. 158. & nouiſsimè Mendez á Caſtro in Praxi ſeculari Luſitan. lib. 3. cap. 19. n. 12. vbi declarat, vt ſcilicet illa ratio, & materia ſit dependens ab ea, quæ in articulis veteribus continebatur faciens ad cauſam, & recipiens primã actionem, de quo etiam Amat. Roderic. in Pract. cap. 8. nu. 7. verſ. Nec etiam.

2 Nota tertium pro ſuo intereſſe, principaliter interuenientem publicatis inter litigantes, datis atteſtationibus non prohiberi ſui iuris probandi cauſa, adhùc teſtes producere. Vide poſt Afflict. & Caſtan. Azeued. d. l. 4. nu. 11. Gabri. Roman. tom. 3 Commun. Opinion. lib. 1 tit. de Teſtib. concl 21. à n. 91. cum ſeqq. Bernard. Græuæ. d. lib. 1. concl. 105. num. 44.

3 In cauſa nobilitatis per l. 17. tit. 11. lib. 2. nouæ Recop. apud Hiſpanos diſpoſitum eſt, publicatis atteſtationibus, non eſſe teſtes recipiendos ſuper eiſdem articulis, aut mutuò contrarijs, de quo Azeued. d. l. 4. num. 10. latiſsimè Garci. de Nobilit. gloſ. 46. à princip.

4 Teſtium publicatio non obeſt, quin adhuc teſtes à parte produci valeant, ſi priores nulliter, ſeu non legitime, aut rite examinati eſſent. Vide Azeued. d. l. 4. nu. 12. Farin. in Praxi crimin. q. 75. nu. 358. Bernard. Græuæ. d. concl. 105. confid. 1. nu. 31. D. Barboſ. d. §. fin. n. 64. Nota quòd ſententia hæc, vt nec in cauſa appellationis teſtes ſuper eiſdem interrogationibus, & articulis produci non valeant, non procedit quando teſtes erant abſentes in prima inſtãtia, aut

aut de ijs pars non fuit recordata, quando alios produxit, & sic de nouo reperiantur, tradit Gregor. per l. 29. tit. 16. part. 3. Xuar. alleg. 5. n. 9. & 11. Amat. Roder. d. cap. 8. nu. 7. vers. Veruntamen.

AD §. II.

1 In text. ibi (*por que seria causa de se fazerem falsidades*) Nota quòd in causa appellationis, non possunt produci testes super eisdem articulis, vel directo contrarijs, eis, qui in prima producti sunt instantia. Vide Clem. 2. & vlt. de Testib. Viui. tom. 1. Communium Opin. lib. 4. tit. 10. nu. 307. pag. 549. Graff. tom. 2. lib 7 tit. 21. n. 15. pag. 318. Gutier. Pract. lib. 1. q. 71. Azeued. l. 4. á princip. tit. 9. lib. 4. nouæ Recopil.

2 In text. ibi (*porem se quizerem offerecer escripturas, &c.*) Nam cum tunc cesset timor subornationis, & sic huius legis ratio, cessabit, & eius dispositio, vt instrumenta admittantur super eisdem, vel contratijs articulis. Vide Azeued. d. l. 4. nu. 2. verbo *Saluo por escripturas.* D. Barbos. in l. Diuortio §. fin. p. 2. num. 65. ff. Soluto matrim.

AD §. III. & vlt.

In text. ibi (*nem dado lugar à proua*) Si ergò fecit articulos in prima instantia, & nullos produxit testes, poterit in causa appellationis testes producere. Vide glos. vlt. in l. Per hanc. Cod. de tempor. appellat. Villalob. & Fichard. tom. 1. Communium Opinion. lib. 4. tit. 10. num. 299. Menoch. cons. 322. num. 1. Perez ad l. 4. titul. 11. lib. 3. Ordin. pag. 674.

Ad tit. 84. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 77.*

Dos aggrauos das sentenças diffinitiuas.

Dixi supra hoc lib. titul. 70. §. 6. cum sequentibus.

AD §. V.

In text. ibi (*ou o julgador que o ouuer de conceder, o detiuer*) Ergò impedito per factum iudicis, non currit tempus, ex l. Quibus diebus 40. ff. de Condit. & demonstr. resoluunt Marant de Ordine Iudic. p. 5. pag 227. num. 31. Perez l. 5. tit. 8. lib 3. Ordin. pag. 647. Flamin. de Resignat. lib. 11. q. 11. num. 120. Cabed. p. 1. decis. 30. num. 6. *Impedito per factū iudicis nō currit tempus.*

AD §. IX.

In text. ibi (*saluo se allegasse ser menor*) Vide Gam. decis. 38. num. 1. Cabed. p. 1. decis. 42 num. 4. ad hoc quod, elapso termino grauaminis, non possunt iudices amplius, de tali grauamine cognoscere, etiamsi allegetur aliquod impedimentum, nisi fuerit minoris.

AD §. X.

1 In text. ibi (*sendo o aggrauante tão pobre, &c.*) Paupertas quám varié consideretur examinat Menoch. de Arbitr. casu 65. & lib. 6. de Præsump. q. 25. Mynsing. cent. 4. obseru. 97. Tiber Decian tract. crim. lib 3 cap. 22. Mascard. de Probat. concl. 1154. Surd. de Alim. tit 7. q. 9. n. 10. Farin. in Praxi crim p. 2. de opposit. contra personas testium q 57. n. 93 & seq.

Qq Pauper-

Paupertas excuſatio-nem præ-bet appel-lationis pretermiſſæ. 2 Paupertas excuſationem præbet appellationis prætermiſſæ, ſeu non interpoſitæ. Vide l.Si procuratorem 8. § Si ignorantes ff.Mandati Cott. in Memorab. verbo Paupertas. Ioann.VVamm. ad cap. Ex ratione 8. n.3.de Appellat. Cornel.Brederod.in tract de Appellat. p.2.tit 9. col.212 ad finem verſ Ita etiam.Stephan.Gratian. Marchiæ deciſ.34.á princip. Pauper tamen, viua voce, tenetur appellare à definitiua, in qua expreſsio cauſæ non requiritur, ſecùs ab interlocutoria, quæ debet fieri in ſcriptis. Vide Mynſing. cent.4. obſeruat.97. verſ.Quod tamen ad appellationem in ſcriptis reſtringendum. Petr.Greg de Appellat.lib.8.cap.2. nu.15. Lancelot. de Attent.p.2.cap.12. ampl.1.n.62. Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 34. á n 6.vbi nu.8. idem reſoluit in procuratore,qui propter paupertatem appellare non potuit,quia tunc non preiudicat domino, cum non ſit in aliqua culpa.

Paupertas ſiſtit fata lium cur-ſum. 3 Paupertas ſiſtit fatalium curſum, vt per Anton.Theſaur.Pedam.deciſ.10.n.5. VVammeſ ad cap.Ex ratione 8.n.2. de Appellat. Mynſing. cent.4. obſeruat.97. Fului. Pacian. de Probat. cap.54. num. 64. Vinc. Neapol. deciſ.268. nu. 5. Alexand. Raudenſ de Annalog.cap.22.n.185. Lancelot d.cap.12 ampl.1. num.56. dummodo intuitu paupertatis fatalium curſum ſiſti allegans paupertatem edocuerit. Menoch.conſ 321. n.22.& 23.

4 Paupertatis priuilegia plura referunt Rebuff. de Priuil. ſchol. priuil. 90. Gonzal.ad reg 8.Cancel gloſ.2. num.55. Stephan.Gratian.Diſcept. Forenſ cap.7.nu 9. & multa in eius laudem refert Paul.Montan.de Tutel.cap.36.gloſ.2.à n.4.

5 In text.ibi (*dizendo na audiencia hũa vez o* Pater noſter *pela alma delRey Dom Dinis*) Refert Eduard. Nunez do Leão *na primeira parte das Chronicas, na vida delRey Dom Dinis,* fol 128.col.1.

6 In text.ibi(*dentro no tempo em que hauia de pagar o aggrauo*)Vide Anton. Theſaur. Pedam. deciſ.10.ſub nu.5. verſ Fallit tamen ſi ſtatutum.

Ad tit.86.Ordin.Regiæ. *In antiq. tit.71.*

Das execuções que ſe fazem géralmente per as ſentenças.

DE Proceſsibus executionum tractatum edidit Mathias Coletius,& de executione rei iudicatæ agit Alexand. Trentaſinq. Vari.reſol.lib.2.illo titullo pag.442.

1 Intereſt Reipubl.ſententias executioni mandari l.Seruo 65. §.Cum prætor ff.ad Trebel.Rebuff.ad leges Galliæ tit. de Sentent. executor. in præfat. nu.10. nouiſsimè Ceuall.in tract. de Cognitione per viam violentiæ gloſ.14.n.10.Et iudex cui ſententia fuit præſentata, debet quam diligentiſsimè eam executioni dare, vt per Cabed.p.1.deciſ.210. nu.1. Si tamen ſit iniqua iudici exequenti, conuocatis amicis, reſiſti poteſt, vt per Menoch.conſ.28.n.12.

2 Parum enim prodeſt ſententia, niſi executioni mandetur, ex gloſ. in Rub. ff. de Except. rei iudic. Bapriſt. Azini. in Praxi §.31. cap.2. num. 1. Marant. de Ordine Iudic. p.6. actu 3. num.1. Bobadill. in ſua Politica lib.1.cap.13.num.31.Bernar. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib.1. concl.113.in princip. Azeued. ad titul. 21. in princip. lib. 4. nouæ Recopil.

Iudicium

3 Iudicium executiuum est summarium l. A diuo Pio § Si super rebus ff. de re iudic. Auend. de Exequendis mand. p. 2. cap. 30. n. 6.

4 Iudex executionis quis esse debeat, constitutum reperies apud Hispanos l. 16. tit. 17. lib. 4. nouæ Recopil. vbi Azeued. pag. 248. Vincent. de Franch. decis. 335. & decis. 110. n. 9. Bender. de Reuis. concl. 23. n. 6. & 7. Gutier. Pract. lib. 1. q. 97. & lib. 3. q. 95. n. 14. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 113. consid. 6.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 In text. ibi (*a mandarà com diligencia executar*) Nota reum condemnatum ex aliqua sententia, quæ habeat ortum ab actione personali descendente ex contractu, vel quasi primo fore requirendum, vt aut soluat in sententia contentum, aut debet pignora dare, quæ satis sint ad condemnationem, quod si statim soluere recusauerint iudicatum, nulla dilatio, vel temporis induciæ dabuntur, sed statim pignora capientur. Ita Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 33. à princip. vbi etiam latissimè de intellectu huius Ordinat. & á num. 2. disputat an iudex executionis tempus possit prorogare, vel minuere. Dubitatur an ille, qui habuit sententiam in fauorem, & sentit se in aliquo capitulo grauatum, & quoad illum capitulum appellat à sententia, nunquid quoad reliqua poterit executionem petere? Dic quòd sic, vt post Rebuff. resoluit Trentasinq. Vari. lib. 2. titul. de Appellat. resol. 1. num. 11.

2 Nota quòd sententia, vsquè ad triginta annos, potest mandari executioni. Vide Rebuff. tom. 1. ad leg. Galliæ tract. de Sentent. execut. art. 7. glos. 11. n. 9. Xuar. in l. Post rem iudicatam notab. 1. nu. 3. vbi Valdes. pag. 99. Gom. tom. 3. Vari. cap. 14. nu. 15. Tiraq. ad fin. tit. de Retract. lig. n. 32.

3 In text. ibi (*será o condenado requerido que pague*) An possit iudex, si debitor post condemnationem moriatur ad petitionem partis impedire humationem corporis, quousquè de debito sit ei satisfactum. Vide l. 13. tit. 9. part. 7. vbi glos. verbo Restar. Cou. lib. 2. Vari. cap. 1. n. 10. & in cap. Rainaldus § 3. nu. 3. de restam. Grammat. decis. 82. Anton. Gom. tom. 2. Vari. cap. 11. nu. 56. Boer. decis. 287. à nu. 2. Vari. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 9. tit. 15. pag. 504. Menoch. de Arbitr. casu 387. nu. 16. & 20. Perez l. 7. in glos. *T que al finado* tit. 1. lib. 1. & l. 4. tit. 8. lib. 3. Ordin. pag. 29. Ioseph Ludou. Perus. decis. 78. n. 24. Gutier. de Iuram. confir. p. 2. cap. 4. nu. 17. Sebast. Medices in tract Mors omnia soluit p. 2. concl. 17. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. §. 3. p 5. nu. 26. Spin. in Speculo testam. glos. 2. princip. num. 10. cum seqq. Azeued. l. 6. n. 10. tit. 18. lib. 4. nouæ Recopil. D. Mart. de Iurisd. p. 4. casu 155. à nu. 2. Farin. in Praxi crimin p. 1. q. 20. n. 139. cum seqq.

4 In text. ibi (*seja citado*) Vide nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. titul 44. de Citat. à num. 307. Math. Coler de process. execut. p. 3. cap. 7. sub n. 1. Vincent. Honded. decis. consi. 20. num. 43. p. 1. Alexand. Raudens. consi. 28. nu 43. vol 1. latè Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl 113. Si causa fuerit à principio agitata cum procuratore sufficienti, eius domino absente, habita sententia, executio potest fieri, sine noua domini citatione,

procuratore tamen citato, prout iudicauit supremus Senatus, anno Domini 1607. sed contrarium idem Senatus censuit, anno 1617. teste Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan.lib.3.cap.21.n.2.

Senatus Supplic. iudicauit.

AD §. I.

1 In text.ibi (*o condemnado não serà ouuido com embargos de qualquer qualidade que sejão, atè pagar, &c.*) Vide quæ infra dixi lib 4.titul.72. de clausula depositaria. Cabed. p.2. Aresto 26. num.1.

2 Dubitatum fuit in supremo Senatu, *se quando* in partibus *se embarga a sentença de dia de apparecer se sobrestarà a penhora, & execução que com ella se fazia. Determinouse que se sobrestiuesse atè se determinarem os embargos*, teste Melch.Phœb tom.1.Aresto 86.

Senatus Portucal. statuit.

AD §. II.

1 In text.ibi (*a quantidade que se ha de liquidar*) Hoc solùm conuenit pecuniæ iuxta tradita per Cald.Pereira de Empt.cap.32.n.66.

2 Sententia per instrumenta de [illegible]o reperta, per viam restitutionis, ex clausula generali, rescindi potest, si constet ex malitia, & occultatione victoris non fuisse repetta. Vide Soar tom.2. Communium Opin.lib.7.tit.8.n.9.pag.287.Greg. l.33.tit.14. part.5. Gutier.de Iuram. confirm.p 3.cap.7.n.7. P.Molin.de Iustit.tract.2.disp.568.n.6. Pereg.de Iure fisci lib.7.tit.4.n.4.& de transauctione Bernard. Græuæ. in Pract. lib.2 concl.41.consid.1.n.7.

AD §. III.

1 In text.ibi(*& vindo com embargos à dita sentença*) Nota quòd iudex executionis non poterit cognoscere de impedimentis, quando per ea directè impugnatur sententia principalis. Vide Farin.in Praxi crimin. q.97.n.74. D.Barbos.in l.Si prætor n.61.ff.de Iudic.

2 Nota tertium executionem sententiæ impedire posse. Vide l.Sæpè ff.de Re iudic. Doct.in cap.Cum super eod. tit. Boer.decis.79. num.1. Azini. in Praxi §. 31. cap. 2. limit.5. ampl.5. Viui.Neapol.decis.304 n 3. Cou.Pract.cap.16.n.1. Parlad. lib.2. rerum quotidian. p 5. §.11. num.58. Cald.Pereira quæst.forens. lib.2. q. 36. n.20.

3 Amplia primò, tertium interuenire posse, etiam ad impediundum executionem trium sententiarũ conformium. Vide Anton.Gabri. tom. 3. Commun.Opinion.lib.2.titul.de execut.rei iudic.concl.1. n.19 pag. 143. Franc. Viui.Neapol.decis.495. n.vlt.Bernard.Græuæ.ad Practicam Cameræ Imper.lib.1.concl.70. n.15. Et iudicatum fuit in supremo Senatu, *que os embargos de terceiro possuidor, sempre impedem execução, atè nas cousas que correm com sua Magestade, & com seu procurador da fazenda, & nos que arrecadão via executiua, como são os de defunctos, & absentes*, teste Melch. Phœb.tom.1.Aresto 25.

Senatus Supplicat. indicauit.

4 Amplia secundò, in iudicio possessorio, tertium interuenite posse ad eum effectum, vt sibi, & non spoliato, res restituatur, de dominio suo agendo. Vide Menoch.cons.488. à n.1. Fachin.lib.1.Controuers.cap.5. Bernar.Græuæ.d.concl.70.consid.1.

5 Limita quando tertius sciuisset litem agitari, & aquieuisset, donec sententia esse lata, nam & hoc casu contra tertium executio competit. Vide Gabri. d.concl.1. num.20.

Mynsing.

Mynsing. in cap. Veniens 38. num 9. de testib. Franc. Marc. Delphin. decis. 538. sub n. 7. vers. Et maximè p. 2. Hondedæ. consl. 25. num. 20. vol. 1. Surd. consl. 334. n. 11. & 13. & consl. 405. n. 8. cum seqq. Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 3. cap. 21. num. 41.

6 Et tertius quando ex sua spontanea volūtate, absquè alia citatione speciali, vel generali comparet, dicitur actor, vt per Alexandr. Trentasinq. Vari lib. 2. tit. de Iudic. resolut. 16. à n. 2. & resolut. 17. n. 49. resoluit quòd sententia lata contra ipsum principalem reum, potest mandari executioni contra eum, qui rē litigiosam emit. Menoch. consl. 319. n. 4. vbi n. 5. asserit quòd debitor, qui passus est causam super iure rei pignoti daræ tractari à creditore, si is creditor succumbat, non poterit impedire executionem, & nu. 6. tenet idem de fideicommissario, qui passus est tractari causa de validitate testamenti n. 6.

7 In text. ibi (*o juyz và com a sua execuçāo por diante*) Secùs in exceptione falsitatis, quia facit vt supersedeatur in causa ex Bald. in l. 1. Cod. qui accusare non pos. & in l. fin. Cod. de fide instrum. & vide quæ infra lib. 4. tit. 54. in fine. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2 titul de Sententia resolut. 3. à nu. 29. Amat. Roder. in Pract. cap. 9. n. 9.

8 An exceptio nullitatis impediat executionem sententiæ? Vide Amat. Roder. cap. vlt. p. 2. n. 12. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 36. à princip. & á n. 5. An exceptio compensationis impediat executionem, & á 10. de exceptione nullitatis, fundata in iudicis incompetentia, nouissimè Mendez à Castro in Praxi secular. Lusit. lib. 3. cap. 21. à n. 43. Et exceptio nullitatis, ex defectu iudicis incompetentis quocunque tēpore, & in quacunque parte litis opponi potest, vt per Amat. Roder. in Pract. de forma, & modo videndi, & examinandi processum cap. 1. n. 51.

9 Nota quòd nō appellatur á pronūciatē de exequendo. Vide Verall. decis. 40. p 1. Mench. Frequent. cap. 38. à n. 6. Surd. decis. 27. n. 1.

10 In text. ibi (*se porà em deposito*) Aliàs enim qui soluere tenetur, non satisfacit consignando, vel deponendo, quia consignatio, & depositio nō est solutio, Bart. in l. Item liberatur §. 1. ff. quibus modis pignus. Neguzant. de Pignor. p. 5. memb. 1. n. 4. Menoch. remed. 15 Recuper. n. 645. Rota Bonon. decis. 77. n. 3. Azeued. l. 18. n. 2. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil.

11 In text. ibi (*se o vencedor quizer dàr fiança*) Non habet locum quando obijciuntur impedimenta chartis diuisionis in terminis Ordin. lib. 4. tit. 96. §. 2. quia tūnc non tenetur satisdare, qui petit fieri executionem per chartam diuisionum, ita iudicatum vidi Portucalensi Senatu, in grauamine quodam Benedicti do Rego Barbosa, contra hæredes Ioannis Roderici do Lago.

AD §. V.

1 In text. ibi (*que onde houuer bemfeitorias, se faça compensaçāo*) Desumitur ex l. Sumptus in fine ff. de Re iudicata. Vide Gam. decis. 366. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 225. nu. 23. D. Barbos. in l. Diuortio § fin p. 1. nu. 40. cum seqq. ff. Soluto matr. Cald. Pereira de Empt. cap. 27. n. 25. Deinde nota quòd tametsi meliorationū exceptio impediat executionem sententiæ, nil tamen obstat si ex aduerso detur cautio. Vide Pute. decis. 471. lib. 2. Mastrill.

Siciliæ decis.98. p.1. Aloys.Ricci. in collect.decis.p.1.collect.150. D.Barbos. d.§.fin.p.2.num.29.

AD §. VI.

. In text.ibi (*como dissemos no titulo, &c.*)Hoc lib.tit 41.§.4.& 5.

AD §. VII.

1 In text.ibi(*lhe pregunte se tem bẽes moueys*) Executio fit priùs in mobilibus, quàm in immobilibus bonis. Vide lit.A.diuo Pio §.In venditione ff.de re iud. & apud Hispanos l.fin. titul.21.lib.4.nouæ Recopil. Parlad. lib.2. rerum quotid. cap.fin.p.5. §.3. n.2. Stephan. Gratian. Discept.Forens.cap.7.n.25.

2 Quæstio est,an executio sit nulla,si priùs fiat in rebus mobilibus, quàm in immobilibus? Bart.in d. l. A.diuo Pio §. In venditione n.8. & 9. tenet executionem non esse nullam,imò validam esse,cum ordo traditus à lege, vt scilicet priùs fiat in rebus mobilibus, quàm in immobilibus non ponitur de necessitate,sed fauore debitoris, sequuntur Viui. tom.1.Cõmmun.Opinion.lib.4. tit. 26. n.82.pag.622. Bellacomb. tom. 2. lib.7.tit.15.n.64.vbi Mich.Grass. n.114.pag.282.Gam.decis.199.nu.6. Azeued.add.fin.nu 40. tit.21. lib.4. nouæ Recopil. Parlad. lib.2. rerum quotid.cap.fin p.5.§.3. n.4. Gutier. Pract.lib.1.q.131. Surd.decis.170.nu. 3. & cons.39.nu.22. Pute.decis.318. lib.2. quem refert Aloys. Ricci. in collect.decis.p.2.collect.386.Steph. Gratian.Discept.Forens.cap.7. nu. 25. Alexand.Trentasinq.Vari.lib.2. tit.de Expensis resolut.2. à n.3.

AD §. VIII.

1 In text.ibi (*que quantos razoadamente possão bastar para a condemnação, ou diuida*) Vide Ordin. supra lib. 2. tit.52.§.5. Et debet fieri subhastatio præsente pecunia licet alius,qui statim non soluit plus licitetur, vt per Stephan.Gratian. Discept. Forens. cap.7. Et subhastatio, & acclamationes debent fieri in loco, vbi res sita est, vt per Cald. Pereira de Empt.cap.14.n.13. Et addictio facta sine solutione pecuniæ est nulla, ex l.A.Diuo Pio §.Sed si emptor ff. de Re Iudic. Farinac. cum quo intellige in Rota Romana nouiss. decis.3. & decis.50.nu.1.& decis.63. & decis. 105. n.3.& decis.247.n 5.& 6.

2 An si accipiant pignora vltra modum debitum, possit eis resisti? Dic quòd sic, ex Farin.in Praxi crimin. p.1.q.32.n.101.cum seqq.

3 Nota quòd volens retractare executionem, tenetur offerre debitum,de quo vide Gam.decis.40.n.1. & decis.77.n.1.& decis.233.num.4. Surd.decis.46.nu.8.& de Aliment. tit.9.q.32.num.49.

AD §. XI.

In text.ibi(*hũa cousa mouel que valha a quantia, &c.*) Aduertas tamen, quód illa res non sit magna nimis, & debitum paruum, quia hoc casu non potest vendi, nec potest capi secundùm Bart.in l. Alio hærede ff. de Alimentis,& cibar. legatis nu.4. refert Afflict. in cap. 1. §.Præterea num. 46. quæ fit prima causa beneficium amittendi lib.3. fol 8. Gam. decis.40.nu.2. & in simili Menoch. de arbitr.casu.182.num.34.

AD

AD §. XII.

4 In text. ibi (*nos bẽes que ahy se acharem*) An possit fieri executio in actionibus? Vide Guid. Papæ. q. 568. vbi tenet quòd nomen debitoris potest pro pignore capi in causam iudicati, & quod debitor debitoris actione personali conuenitur, si debitor principalis non habeat alia bona, in quibus executio possit fieri, & si debitor debitoris non opponat controuersiam in debito, sed confiteatur debitum.

AD §. XIII.

1 In text. ibi (*o não soltem*) Adde P. Molin. de Iustitia, & iure tract. 2. disp. 571. n. 13.

2 In text. ibi (*seja prezo*) Etiamsi sit nobilis, vide Gutier. de Iuram. confirm p. 1. cap. 16. n. 14. Aduerte quòd in Senatu Supplicationis iudicatum fuit licitam esse conuentionem, qua quis se obligat ad carceres non soluendo debitum in tempore promisso, etiamsi non adsit citatio, nec liquidatio eius debiti, teste Melch. Phœb. decis. 15. & confirmari potest ex adductis per Gasp. Roderi. de Annuis redit. lib. 2. q. 1. n. 1. & 2. Valasc. consf. 173. num. 11. & 26.

AD §. XIIII.

1 In text. ibi (*ou se prouar que os escondeo, &c.*) Quod si res alienatæ non extent, potest debitor in carcerem poni, donec reuelet personas, in quas res alienauit. Vide D Barbos. in l. Alia §. Eleganter n. 55. ff. Soluto matrim.

2 Quid si clericus occultauit bona, ne in illis fieret executio pro debito creditore instante, vide Gasp. Baeç. de inope debit. cap. 17. num. 12. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 17. num. 21.

3 In text. ibi (*segundo sua quali dade*) Dixi infra in Remiss. ad lib. 4. tit. 76. §. 1. num. 3. pag. 155.

AD §. XV.

1 In text. ibi (*assinarlheha o juyz da execução termo de dez dias*) Vide D. Barbos. in l. Si debitori ad finem ff. de Iudic. Et terminus hic à iudice coarctari non potest, ex Gam. decis. 277. n. 1.

2 In text. ibi (*serà citado*) Vide Balb. tom. 2. Commun. Opinion. lib. 7. tit. 15. nu. 47. pag. 276. vbi Viui. nu. 89. pag. 279. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 113.

3 An requiratur etiam quòd citetur vxor in executione sententiæ quando sententia lata est contra maritum, & vxorem super rebus immobilibus? Vide Cald. Pereira de Empt. cap. 8. n. 14. vbi resoluit vxoris citationem non esse necessariam in executione sententiæ latæ, contra maritum, & vxorem, super qua fuit lis mota, & agitatus processus, secùs quando pro expensis litis, aut pro debito aliquo fit exequutio in bonis immobilibus.

4 In text. ibi (*se tirarà logo em effeito, de poder da parte*) Quid si executio nõ fuit ritè facta, an reus possit postea agere interdicto vnde vi? Vide Gutier. de Iuram. confirm. p. 3. cap. 19. nu. 7. Cott. in Memorabilib. verbo Executio, vbi tenet quòd non debet reuocari, quando de nouo esset facienda, de quo etiam Sutd. de Alim. ti. 9. q. 32. n. 35. & 36. vbi etiam agit de captura, quæ non fuit ritè facta, si postea constat de debito,

quod non debeat retractari, quia sunt euitandi circuitus, vide tamen n.46. cum seqq.

AD §. XVI.

Executio fieri potest contra tertium, qui acquisiuit lite pendente.

Vide Bart. in l.1. §. Necessario ff. Si ventris nomine mul. faciunt quæ Cou. Practic. cap.15. n.6. & 7. Tiraq. de Retract. lig. §.1. glos.18. n.53. & §. 12. glos.1. n.27. Franc. Marc. decis. 538. nu 4. Surd. cons. 334. num.13. & cons. 405. n.4. Cardin. Thusc. lit. L. concl. 381. n.2. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib.3. cap.21. n 41. vers. Limita quartò.

AD §. XVII.

1 Multa de tertio impediente sententiæ exequutionem dixi supra, in §.3. & vide Cabed. p.2. Aresto 26.

2 In text. ibi (*algũa cousa em que se peça a execução*) Nota quòd illiquidum non meretur executionem, & exceptio non liquidati debiti impedit executionem sententiæ, secundùm Bald. in l.1. Cod de Iuris, & facti ignor. & in l.2. nu.9 & 11. Cod. de Except. rei iudic. Ias. in l.1. nu.31. de Edendo. Cou. lib.2. Vari cap.11. à n. 1. Rebuff. ad leges Galliæ tom.1. tit. de liber. oblig. art.1. glos.9. n.12. cum seqq. Gutier. Pract. lib.3. q.39. nu.15. Menoch. de Arbitr. casu 17. à n.4. & remed.6. Adipisc. n.135. & remed.5. á n.66. Auil. ad cap.10. Prætor. verbo Execution n.57. Auend. l.4. tit. *de las Excepciones* lib.3. Ordin. nu.22. Soar. de Paz in Pract tom.1. p.4. cap.1. nu. 15. & cap.2. n.16. Farin. in Praxi crimin. q.175. num.240. cum seq. Et executio facta, non præcedente legitima liquidatione, est nulla, ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap.333. n.8.

3 Nota quòd non euitabit condemnationem expensarum, nisi paratus sit condemnatus dare fideissores pro debito non liquidato. Tiraq. de Retract. lig §.1. glos.19. nu.2. Et condemnatus in fructibus, & expẽsis, ratione spolij, vel attentatorum quandiù liquidatio facta non sit, potest audiri super negocio principali, facta in liquidi satisfactione, & data cautione cum consignatione certæ monetæ in signum arrhæ pro liquidandis, ita Lancelot. de Attentis p.3. cap. fin. à n.166. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos.9. §.1. in annot. n.250. D. Barbos. in l. Diuortio §. fin. p.2. n.32. & 37. ff. Soluto matrim.

4 In text. ibi (*o vencedor darà fiança à cousa de que se pede execução, & lhe serà entregue*) Nota tertium executionem impedire non posse, quando do victor præstaret cautionem de restituendo adiudicatum tertio, in casu, quo vinceret: Vide Boer decis. 79. nu.2. Grauat. ad Vestr. in Praxi Rom lib.5. cap. fin. n.26. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 26. n.8 & 9. Franc. Marc. Delphin. decis. 538. n.4. vol.2. Math. Coler. de processibus execut. p.2. cap.3. nu.423. Lancelot. de Attent. p.2. cap.4. in præfat. num.531. Gom. Leonel Hispal. decis. 59. nu.6. cent.1.

5 In text. ibi (*& vindo algum terceiro com embargos, &c.*) Nota quòd tertius potest impedire executionem, quæ fit in sententia lata, super actione personali, in aliqua re immobili: iudicatum dicit Cabed. p.2. Aresto 66. refert nouissimè Mendez á Castro in Praxi seculari Lusitan. lib.3. cap.21. num.37.

AD §. XVIII.

1 In text. ibi (*serà logo preso* Aduerte quòd

te quòd debitor condemnatus per sententiam, si in executione non reperiantur bona, ex quibus soluat, potest in carcerem conijci, & iterum dùm reperiuntur bona, non est deueniendum ad capturã, resoluunt Cou. lib. 2. Vari. cap. 1. nu. 2. Capic. decis. 169. Azeued. ad l. vlt. n. 75. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Viui. tom. 2. Commun. Opin. lib. 7. tit. 33. nu. 12. pag. 333 & Soar. lib. 9. tit. 3 nu. 8. pag. 456. Pereg. Ioannin. de Citat. reali lib. 2. cap. 1. n. 348. Caualcan. Fiuiz. decis. 1. num. 1. p. 1. Martin. Monter. Aragoniæ decis. 9. nu. 44. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 16.

2 In text. ibi (*conforme a qualidade de sua pessoa*) Ergò nobili debet dari palatium, vel domus, pro custodia, quã dicunt libetam, vulgò, *sobre menagem*. Vide Gam. decis. 112. Bald. in l. 1. ad fin. Cod. qui bonis credere poss. Alexand. in l. Centurio nu. 25. ff. de Vulgari, Bobadill. in Sua Politica lib. 3. cap. 15. n. 20. Balthas. Ayalam de iure, & officio belli lib. 3. cap. 7. n. 2. Et Doctor debitor ob æs alienum non incarceratur, nec statuto id permittente comprehenditur, ex Bernard. Græuæ. d. concl. 26. n. 11.

AD §. XIX.

In text. ibi (*& em tudo se procederà summariamente*) Contrarium de iure communi resoluit Surd. decis. 27. num. 8. & 9.

AD §. XXIII.

Relinquẽdi sunt nobilibus equi, arma, & vestes.

1 Concordant apud Hispanos l. 23. vers. *Ni les deuen* tit. 21. part. 2. & l. 3. 4. & 5 tit. 2. lib. 6. nouæ Recopil. Vide latissimè Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 16. n. 12. cum seqq. Azeued. l. vlt. á num. 42. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 3. n 30. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculati Lusitan. lib 3. cap. 21. n 17.

2 Constitutum fuit in supremo Senatu, *que o leyto do caualeiro fidalgo, não era bẽes de seu vso, & que se fizesse penhora nelle, & isto por que foy achado pelo alcayde, sem estar nelle a cama*, teste Phœb. Aresto 64.

3 Nota quòd scholaribus libri, & militibus arma non sunt capienda pro exequutione glos. in l. Nepos Proculo ff. de Verbor. signific, quam commendat, Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ titul. de literis obligat. art. 2. glos. Vni. nu. 94. cum seqq. & art. 4. glos. 2. nu. 18. vbi n. 19. resoluit quòd poterit hospes libros retinere pro expensis factis ad alendũ scholasticum, vel pro infirmitate, aut in funeribus, aut in alijs necessitatibus, donec sibi satisfactum fuerit, tenent etiam Azeued d. l. vlt. nu. 42. Marc. Anton. de Amatis Marchiæ decis. 76. Vnde breuiarium clerici; vel horæ dominicæ capi non debent; cum sint arma Sacerdotum, & clericorum; ex Rebuff. d. art. 4. glos. 2. n. 16. Nec in distributionibus quotidianis, exequutio fieri potest, ex Maynard. decis. 17. lib. 1. In vsu tamẽ capellæ, vel sepulturæ fieri potest executio, prout iudicatum refert Melch. Phœb. decis. 8.

4 In text. ibi (*posto que outros bẽes não tenhão*) Vide Gutier. d. cap. 16. n. 13. Et libri aduocatorum, etiam alijs bonis deficientibus, capi in causam executionis non debent, secundùm Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 3. n. 22.

5 In text. ibi (*& isto se não entendẽ à nos roubos*) Vide Gutier. d. cap. 16. num. 21.

In

6 In text. ibi (*& malfeytorias*) Veluti si causa sit criminalis ex Lar. in l Si quis à liberis §. Sed si filius num. 80. ff. de liber. agnosc.

AD §. XXIIII.

Boues aratorij ad executionem capi non possunt.

1 In text. ibi (*nem nos boys de arado que tiuerem*). Desumitur ex l. Executores 7. cum Auth. seq. Cod. quæ res pignori. Concordant apud Hispanos l. 5. & 6. tit. 17. lib. 5. & l. 25. tit. 13. lib 8 Recopil. Vide Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tit. de lit. oblig. art. 2. glos. Vni. n. 101. Menoch. de Arbitr. casu 378. Bellacomb. tom. 2. Communium Opin. lib. 8. tit. 25. num. 90. pag. 279. Duenh. reg. 275. vers. Limita 2. Azeued. ad l fin. n. 46. tit. 21. lib. 4. nouæ Recopil. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. §. 3. nu. 16. & 21. Collantes in comment. in fauorem rei frumentariæ, & agriculturæ lib. 1. cap. 8. n. 5. latissimè Ignat. del Villar in Sylua responsor. lib. 2. resp. 16. cap. 1. per totum: optimè Alexand. Trentasinq. Variar. lib. 2. tit. de Execuptione rei iudicatæ resol. 2. n. 1. vbi n. 2. quod procedit etiã in prædijs tributarijs, & n. 3. etiam in subsidium, & n. 4. etiam quando expressè esse factum pactum, vt possit fieri executio in bobus aratorijs, & n. 5. limitat in bobus indomitis.

2 Boues, vel mulas aratorias ad creditum venditor vendens, quas emptor ad solutionem earum, specialiter obligauit, cum clausula de non alienando poterit, ne venditor pro earum solutione virtute, dictæ hypotecæ, in bonis prædictis executionem facere? Dic quòd non, ex latè resolutis per Ignat. del Villar d. cap. 1. n. 14. cum multis seqq. & n. 28. & 29. tenet priuilegium huius legis, ne cum iuramento posse renunciari, & n. 37. resoluit huiusmodi priuilegium extendi ad agricolas, qui per substitutum, per suosquè famulos agriculturam exercent, contra Collant. d. tract. lib. 2. cap. 2. n. 1. & 2.

3 Vtrum execuutio fieri possit in bobus, & bonis agricolæ priuilegiatis, quæ quis emit, & specialiter obligauit pro solutione emptionis prædictorum bonorum, si tempore contractus emptor non erat agricola? Dic quòd sic, cum dispositio huius legis in proposita quæstione debeat intelligi, quando tempore contractus reus erat agricola, vt per Ignat. del Villar d. cap. 1. nu. 36. Alexand. Trentasinq. Vari. lib. 2. tit. de Expensis resolut. 2. n. 2.

4 In text. ibi (*por quaesquer diuidas, posto que sejão nossas*) Vide Azeued. d. l. fin. à n. 46. Ignat. del Villar d. cap. 1. ad finem.

5 Nota quòd boues, & alia animalia, ac instrumenta aratoria possunt retineri loco pignoris, pro pensione debita ipsis dominis prædiorum, ex Collant. d. tract. lib. 1. cap. 14. n. 3.

AD §. XXV.

1 In text. ibi (*os bẽes moueys*) Mobilium appellatione continentur cuppæ, seu vassa vinaria, granaria, quæ solo affixa non sunt, Apum aluearia, nisi forsan tanquam partem aluearij illa accipias, putà si in ipsum aluearium, quod ex solo, & alueis constat, executio fiat, tunc enim aluearij vniuersitatem sequuntur, & inter immobilia bona connumerantur. Ita Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. § 3. à n. 7. vbi n. 13. resoluit quòd molendinorum molæ, rotæquè, & si quotidie moueãtur, quia tamen ædificio affixæ sunt inter immobilia computantur. Immobilia verò

verò bona, quæ dicantur, inuenies infra lib. 4. tit. 48. in Princip. á n. 13.

2 In text. ibi (*que os bẽes moueys não andem em pregão mays que oyto dias*) De iure communi non erat limitatum tempus, vt per Menoch. de Arbitr. casu 129. n. 2 Azeued. l. 4. n. 15. tit. 5. lib 7. Recopil.

3 Nota quòd forma huius legis censetur substantialis, & octi hi dies minui non possunt, vt resoluunt Azeued. d. l. 4. n. 5. Parlad. d. p. 5. §. 8. num. 7.

4 In text. ibi (*continuos*) Vide Azeued. d. l. 4. n. 16. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 3. n. 24. vers. Sexto ad hoc quod quando fit exceptio per sententiam per 30. dies præcipitur rem in publica subhastatione deferri, & in auctionem exponi plus licitanti, hosquè continuos lex illa exigit, itaut si interpollentur, executio currit, & ex integro inchoanda est.

5 In text. ibi (*onde aos Domingos, & dias sanctos se custumão fazer as arrematações*) Faciunt quæ Parlad. d. p. 5. §. 4. n. 5. & 6. Azeued. d. l. 4. n. 17.

AD §. XXVI.

In text. ibi (*ou villa onde se a execução, ou arrematação ouuer de fazer*) Vide Azeued. l. 4. num. 12. cum seqq. tit. 5. lib. 7. nouæ Recopil.

AD §. XXVII.

1 In text. ibi (*se arrematarão, & venderão, a quem por elles mays dèr*) Plus enim offerenti est danda res licitata Auth. Hoc ius porrectum Cod. de Sacros. Eccles. l. Si tempora Cod. de fide instrument. lib. 10. Vide Azeued. l. 4. n. 22. cum seqq. titul. 5. lib. 7. Recop. Auend. de Exequendis mand. d. à. cap. 12. n. 8. vers. Et nota.

2 Nota quòd vendita res plus valet quando venditur tota, quàm si vendatur per partes, quia prædia vnita sunt maioris valoris Tiraq. de Retract. lig. §. 23. glos. 1. n. 17. Menoc. cons. 358. nu. 29. & ideò debet æstimari tota res, non singulæ eius partes l. Mæuius §. vlt. vbi glos. verba Partes ff. famil. hercisc. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vend. p. 3. cap. 4. n. 36. Surd. decis. 155. nu. 3. Garci. de Expensis cap. 24. n 6.

3 An per secundum maiorem licitatorem liberetur primus, ante eũ minorem summam offerens? Dic quòd sic, quando secundus licitator plus offerens fuerit acceptatus. Vide Azeued. d. l. 4. n. 26. Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 14. n. 12. Auend d. cap. 12. num 7. vbi resoluit quòd si primus licitator suppofuit, alium, qui plus offerret, vt se liberet, non est admittendus talis secundus licitator, nisi sit idoneus ad soluendum.

4 Nota quòd bonis sic venditis euictis non creditor, sed debitor, cui precij solutio profuit tenetur de euictione, quia factum iudicis habetur pro facto partis, vt in l. Si ob causam Cod. de Euiction. & in l. Periculum ff. de Pignor. Vide Tiraq. de Retract. lig § 1. glos. 14. nu. 13. Cald. Pereira de Resolut. Emphyt. cap. 5. n. 52. & de Empt. cap. 31. n. 20.

5 In text. ibi (*a qual arrematação, &c.*) Vide Aluar. Valasc. cons. 37. num. 5. Et non seruata forma subhastationis fructus sunt restituendi, tàm percepti, quàm qui percipi potuerunt, ex Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 7. n. 12.

6 In text. ibi (*serà para ella requerida a mulher*) In Ordinat. antiqua hoc non erat ita dispositum, & ideò maxima dabatur inter nostros controuer-

trouersiæ causa, vt videre est apud Cald. Pereira de Empt. cap. 8. n. 14.

7 Quæstio est controuersa, an suf ficiat mulierem condemnati præsentem esse executioni, aut habere illius notitiam? Imprimis videtur sufficere iuxta reg. l. 1. in fine ff. de Actionib. empt & cap Eum qui cer tus est de regul. iuris lib. 6. Facit etiam quòd quando qui citari debet reperitur præsens in iudicio citatus præsumitur iuxta text. in cap. Bonæ in 2. de Elect cum alijs, de quibus per Menoch. lib. 2. de Præsump. q. 23 n. 2. Spontanea enim comparatio purgat omne vitium, ex glos. in l. 1. ff. de Ferijs, quam Doctores passim sequuntur, vt per Tiraq. de Retract. lig §. 2. glos. 2. n. 18. & 20. Menoch. d. q. 24. nu. 13. Accedit quod vbicunquè requiritur expressus cōsensus mulieris, in alienatione bonorum immobilium facta per maritū, præsumitur consensum interuenisse, spacio decem annorum, ex resolutis per Gam. decis. 51. n. 9. & decis. 270. n. 2. D. Barbos. in l. 2. §. fin. nu. 30. ad finem ff Soluto matrim. & cum in iudicijs quasi contrahatur, l. 3. § Idem scribit ff. de peculio, ergò sequitur quòd sicut mulier, quæ in contractu emptionis, quem maritus fecit bonorum immobilium visa est præstare auctoritatem, tacendo per decem annos, ita etiam erit, si requisita consensum præstare addictioni præditorum bonorum, per decennium tacuerit.

8 Contraria tamen opinio videtur deduci ex hac Ordinat in præcitatis verbis, vbi pro forma requirit, quòd mulier sit requisita ad addictionem, non sufficit ergò scientia, sed debet denuntiatio præcedere, forma enim debet ad vnguem seruari, eaquè non obseruata, corruit actus iuxta tradita per Gam. decis. 45. nu. 3. Roland. à Valle cons. 60. nu. 24 cum seqq. vol. 4. Azeued. ad l. 18. n. 4. tit. 21. lib 4. nouæ Recopil. Tiraq. de Iudicio in rebus exiguis fol. 51. & ferè in terminis de Retract. lig §. 36. glos. 2. à nu. 26. Valasc. cons. 135. n. 3. cum seq. & cons. 149. n. 6.

9 Non obstat igitur fundamentū illud primæ opinionis, quod scilicet præsumitur citatus ille, qui citari debuit, & præsens est in iudicio, quia respondetur procedere, quando cōtra apparentem proponitur actio, sed in hoc casu, contra mulierem nihil oppositum fuit, ideò licet com pareat, non potest haberi pro requisita. Nec deinde obstabit, secundū illud fundamentum, de consensu, qui præsumitur per decennium interuenisse, quia respondetur Ordinationem in præsenti nihil agere de consensu vxoris, sed de illius requisitione ad executionem, cum etiam requiratur mariti consensus, siue vxor requiratur tempore pignorationis, siue tēpore addictionis, vt per Gam. qui dicit sufficere decis. 203. in fine. Si ergò in actis requisitio mulieris non inueniatur, addictio annullari potest, attenta dispositione §. 29. infra hoc titul. qui tantùm supplet defectum præconiorum, quando interpollata fuerunt, non autem defectum requisitionis, qui quidem maior est, & cum ex actis constet non interuenisse requisitionem mulieris, benè sequitur, quòd non potest suppleri ex tempore secundùm Cyn. in l. Si certis annis q. 10. Cod. de Pactis. Deci. cons. 49. n. 12. Menoch. lib. 3 de Præsumpr. q. 132. n. 79. Mascar. de Probat. concl. 1316. à n. 33. Valasc. cons. 162. nu. 20. Deinde cum actus hic requisitionis non potuisset interuenire ante execu.

executionem inceptam, nec post illam finitam, & omne quod fit in executione, fit in actis insertum ipsius executionis, non potest ex tempore præsumi prædicta requisitio, vt per Doct. supra citatos, per inspectionem enim actorum probatur, an quis fuerit requisitus, ex Ias. in l. 4. §. Condemnatum num. 8. ff. de Re iudic. Vezin. tom. 2. Commun. Opinion. pag. 295. num. 167. Mascar. concl. 291. & omne quod non reperitur in actis, præsumitur non esse factum, ex Flamin de Resignat. lib. 11. q. 14. num. 67.

AD §. XXIX.

Vide Azeued, l. 4. num. 16. cum sequentibus tit. 5. lib. 7. nouæ Recop. ad hoc quod sufficit interpolatim preconizari.

AD §. XXX.

In text. ibi (*podeloha fazer*) Vide Cald. Pereira de Emptione cap. 17. num. 27. ad hoc quod non extante emptore, creditor potest licitari si velit, quod si neglexerit, sunt illi pignora iusto pretio, quod iudex arbitrabit, addicenda, & ampliat ibi etiam quando inuenitur emptor minus iusto pretio licitans, nec æquam rem æstimationem offerens, quo casu etiam admittitur creditor plus offerens. An qui licitauit possit variare? Vide Tiraq. de Retract. lig. §. 24. glos. Vni. num. 7. & 8. resoluit posse semper vtrumque variare, atquè ex integro licitari, aut eligere si deceptus fuerit alter in licitatione, alter in electione, fraude alterius partis.

Ad tit. 87. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 71. à §. 17.

Dos embargos que se allegão às execuções.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 IN text. ibi (*dentro de seys dias*) Exceptiones contra sententiam debet condemnatus allegare intra sex dies, á die quo in eius bonis facta est caprio pignorum, vt per Gam. decis. 340. incip. Exceptio. Soar. de Paz in Pract. p. 4 tom. 1. cap. 2. nu. vlt. Potest tamen elapso termino sex dierum, per viam actionis, nullitatem incompetentiæ deducere, vt acta, & sententia nulla iudicentur, ex Gam. d. decis. 340. nu. 2. Qui terminus etiam ex consensu partium prorogari non potest, vt in simili resoluunt Mench. de Success. creat. §. 7. n. 40. vers. Vnde. Azeued. l. 2. n. 48. tit. 17. lib. 4. Recopil.

2 In text. ibi (*& não se receberão neste caso mays que os embargos, & a contrariedade a elles*) Non procedit in tertio, qui potest etiam replicare, & dicit iudicatũ Cabed p. 1. Aresto 50.

3 In nouissima iustitiæ reformatione §. mihi 16. ita dispositum est. *E para mays breue despacho das causas, & principalmente das criminaes, & melhor execução da justiça, toda a pessoa que pedir vista para embargos, não poderà ter o processo mays que hum sò dia para os formar, & o tornar com elles: & o escriuão do ditto processo, sendo passados os termos, passarà logo mandado para se darem os processos, & ser o aduogado executado por elles na forma da Ordenação* lib. 3. tit. 20. § 45. An impedimenta opposita post diem ab hac lege præstitutam sint reijcienda? Dic quòd nõ,

Nouissima iustitiæ reformatio.

quia pœna respicit aduocatum, nullitas autem clientulum, ideò actus non manet nullus, iuxta doctrinam Bart. in l. Prætor ait ad finem principij ff. de noui operis recepta, ex Felin in cap. 2. n. 1. de testib. & multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, ex l. Patre furioso ff. de his, qui sunt sui, vel alioni iuris, sed contrarium probabili non caret fundamento, quia hæc Extrauag. iubet aduocatum mulctari pœna Ordin. d. §. 45. & ideó manet exclusus ab exceptionibus, quia terminus est peremptorius iuxta Ordin. d. titul. 20. §. 44. minor tamen, & Ecclesia via restitutionis admitti possunt per l. Quod si minor §. Restitutio ff. de Minorib.

AD §. I.

1 In text. ibi (*foy dada contra parte não citada*) Idem si non legitimè citata fuit. Vide Valasc. consf 81. nu. 2. D. Barbos in l. Alia §. Eleganter à n. 6 & in l. Maritum n. 63. ff. Soluto matrim. Cald. Peteira quæst. forens. cons. 11. n. 5.

Exceptio falsitatis aduersus testes obijci potest, etiam post sententiã.

2 In text ibi (*por falsa proua*) Vide similem Ordin. vbi addis hoc lib. tit. 75. in princip. n. 8 & desumitur ex cap. Licet causam vers. Post hoc de Probat. & concordant apud Hisp. l. 13 tit. 22. & l. 2. tit. 26. part. 3. & l. 5. titul. 7. part 7. Anton. Gom. tom. 3. cap. 1. n 5. Clar. § fin. q. 51. n. 1. Villadieg. in glos. l. 8. *del fuero juzgo* tit. 4. lib. 2. num. 4. Amat. Roder. in Pract. cap 9. n. 9. & 10.

Exceptio nullitatis, ratione incompetẽtie, impedit executionem.

3 In text. ibi (*por juyz incompetente*) Vide Afflict. in cap. Sancimus in 2. quo tempore miles lib. 1. fol. 90. nu. 49. & 50 Gam. decis 342. Cabe. p. 1. decis. 22. Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3. c. 21. n. 44. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 36. à n. 12. Alexand. Trentasin. Vati lib. 2. tit. de Executione iudicatæ resol. 1. n. 8. vbi tenet quòd hic defectus impedit executionem trium sententiarum.

4 In text. ibi (*poderão vir com embargos de compensação*) De his exceptionibus, vide D. Barbos. in l. Maritum nu. 48. & in l. Quia tale nu. 64. ff. Soluto matrim. Mendez à Castro d. cap. 21. n. 45. Alexand. Trentasin. Vari. lib. 2. titul. de Except. resolut. 1. num. 16.

5 Dubitatum fuit, *se quando se trata de liquidação de algũa sentença, se vindo com embargos de concerto, se sobrestaria na liquidação.* Iudicatum fuit in supremo Senatu, *que se não sobrestivesse, & que os embargos, ainda que de concerto, corressem em auto apartado*, teste Melch. Phœb. Aresto 40.

6 In text. ibi (*& outros quaesquer que forem de calidade, &c.*) Veluti translationis, & præscriptionis, vt per Mendez à Castro d. cap. 21. à n. 46. & veluti retentionis, nam condemnatus ad rei restitutionem potest excipere de melioramentis in executione, & rem retinere, donec soluatur, quia hæc exceptio non impugnat sententiam, resoluunt Neguzant. de Pignorib. memb. 4. p. 5. nu. 10. Tiraq. de Retract. titul. 2. § 7. glos. 1. n. 13. & 14. Menoch. remed 11. Recup. n. 7. & 8. & remed. 15. n. 569. cum seqq. Rot. Bonon. decis. 77. Gregor. l 9. verbo Despues titul. 2. part. 5. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescin. vendit. p. 2. cap. 3. n. 4. Surd. de Aliment. tit. 8. priui. 162. n. 8. & 9. & decis. 311. num. 6. & 7. Valasc. de Iure Emphyt. q. 25. nu. 23. & consult. 111. nu. 15. D Barbos. in l. Diuortio § fin. p. 2. nu. 41. ff. Soluto matrim. Cald. Pereira de Empt. cap. 27. n. 6. nouissimè Mendez á Castro d. cap. 21. n. 49.

n.49. Alexand. Trentasin. Vari. lib. 2. tit. de Except. resolut. 1. nu. 8. Nota tamen quòd nón restituet fructus eorum, quæ meliorauit, dùm meliorationes illi solutæ non fuerint, resoluunt Gam decis. 366. n. 2. D. Barbos. d. §. fin. p. 1. num 48. Valasc. de Partit. cap. 6. num. 43. Cald. Pereira de Empt. cap. 27. num. 69. & 75. Et ita iudicatum audiui Portucalensi Senatu, anno Domini 1593. die verò 12. Augusti, in causa Licenciati Ioannis de Valladares Vimaranensis, iudic. D. D. Simone de Leitea, & Gaspare da Costa. Iterum etiam iudicatum fuit eodem Senatu, anno Domini 1608. in causa Philipi Francisci, cum Dominico Pirez Vimaranens. Exceptio ne teneatur quis vltra quam facere possit, potest opponi etiam post senten. tiam in ipsius executione l. Ex diuerso §. vlt ff Soluto matrim. Alexand. Trentasinq. d. resolut. 1. num. 9. vbi num. 10. idem resoluit de exceptione, quæ competit hæredi ex confessione inuentarij, & num. 11. de exceptione pretij non soluti, & num. 13. de exceptione cedendarum, & n 14. de exceptione diuisionis, quæ compent pluribus fideiussoribus, & n. 15. de exceptione excussionis.

7 In text. ibi (*que não offendão*) Concordat l. Ex diuerso §. Si in iudicio, & ibi Bart. & Scribentes ff. Soluto matrim. cum alijs, quos citat Farinac. in decis. nouissimis decis. 280. num. 2.

AD §. II.

Vide Bart in l. 1. Cod. de iuris, & facti ignorantia, quem Doctor. communiter sequuntur, vt per Viui. tom. 1. Communium Opinion. pag. mihi 116.

AD §. V.

In text. ibi (*for presente*) Nota quòd dicenti sententiam nullam, non currit tempus appellandi. Vide Tiraq. de Retract. lig §. 1. glos. 10. nu. 40. & 41. & §. 4. glos. 3. nu. 2. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Infra num. 13. & 14. Stephan. Gratian Discept. Foref cap. 61. n. 3. cum seqq. faciunt quæ Geminian. de Vsuris commento 2. §. 3. n. 97.

AD §. VII.

Notatur ad hoc quod appellatio, vel supplicatio venit ad iudices, qui sententiam tulerunt, vt per Mendez á Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 21. n. 29.

AD §. XI.

In text. ibi (*juramento*) Vide Cabed. p. 2. Aresto 51. quod in executione procedit.

AD §. XII.

1 Hæc Ordin. in omnibus causis obseruatur, vt per Cabed. decis. 47. p. 1. Vide Farin. in Praxi crim. p. 3. q. 97. n. 73.

2 In text. ibi (*a qual appellação, & aggrauo, sempre darà para os juyzes que a sentença derão*) Vide Gam. decis. 207. incip. Species nu. 6. & vide quid super hanc. Ordin. dicit constitutum, Cabed. p. 1. Aresto 64.

AD §. XIIII.

1 Notatur ad hoc quod exceptiones impeditiuas potest executor remittere ad iudices, qui sententiam

Rr 2 tule-

tulerunt, vel de illis cognoscere, & praxis obtinuit, vt si cognitio versatur circa res, in quibus executio facienda est, nec impugnat sententiam executor cognoscendi facultatem, habet it secùs si versatur circa exceptiones, quæ respiciunt merita causæ principalis, vel directo sententiam oppugnant, quia tunc executor non potest cognoscere, nec eos discutere, sed remittere debet ad priorem iudicem, vt per Mendez à Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3 cap. 21. n. 53. & 54.

Ad tit. 88. Ordin. Regiæ.

Que se não venha mays que com hũs sós embargos,

Ad Princip Ordinat. Regiæ.

1 NOta non esse locum huic Ordinat. si de primis exceptionibus non fuit actum, prout iudicatum audiui Portucalensi Senatu, in causa Cosmi Machado de Miranda Vimaranênsis, cum Patritio Machado Vimaranensi, anno Domini 1605. quia non dicitur vetus materia, quæ fuit allegata, si tamen disputata non fuit: & sic rursus allegari potest l. Si autem § fin. ff. de Negot. gestis l. Quod in diem § 1. ff. de Compensat. D Barbos. in l. Maritum á num 99 ff. Soluto matrim. & in l. Diuortio §. fin. p. 2. num. 55. cum seqq ff. eod.

2 In text. ibi (*sem lhe ser dado juramento*) Vide Cabed. p. 2. Aresto 51. refert nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitan. lib. 3 cap. 18 n. 1.

3 In text. ibi (*como dissemos neste liuro*) titul 20. §. pen.

Ad tit. 89. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 72.*

Da execução que se faz pelo porteiro, &c.

A D §. vnicum.

VIde Ias. in §. Quadrupli n 3. & 4. Instit. de Actionib. Cassan. in consuetud. Burgund. titul. des iustices §. 7. in glos. la mende nu. 46. cum seqq. fol. mihi 76.

Ad tit. 91. Ordinat. Regiæ. *In antiq. tit. 74.*

Quando o credor, que primeiro ouuer sentença, & fizer execução, precederá os outros. &c.

DE priuilegijs creditorum integros tractatus edidere Vanderanus, Hermamnus Meyrer, & nouissimè Amator Rodericus.

Ad Princip Ordinat. Regiæ.

1 Creditor tempore prior an à posteriore rem condictione repetere possit? & quando? Vide Gregor. l. 11. verbo *Que vence* tit. 14. part. 5. & l. 7. verbo *Que las deudas* tit. 6. part. 6. Ioann. Kopp. quæst. iuris 62. Cott. in Memorab. verbo Creditor. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de Constit. redituum art. 1. glos. 8. Fulgan. de Censib. lib. 3. cap. 3. nouissimè Amat. Roderic. de Priuileg. creditor p. 2. art. 1. n. 1. cum seqq. Meyrer eod. tract. lib. 1. titul. 12. Menoch. cons. 25. & cons 46. nu. 2. & de Præsumpt. lib. 3. q. 121. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 45. num 4. Gom. Leon. Hispal. decis. 36. cent. 1. Auend. ad l. 32.

l. 32. Tauri glos. 1. n. 5. Gutier. Pract. lib. 3. q. 100. n. 7. Flamin. Charr. Rot. Genuens. caus. execut. decis. 19. Surd. cons. 4. & cons. 436. n. 10. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 6. §. 2. à num. 1. Baptist. Cost. de facti scientia, & ignor. cent. 1. dist. 6. Sayr. in Claui Reg. lib. 10. tract. 5. cap. 10. n. 35. cum seqq. Fului. Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 19. n. 110. Stephan. Gratian. Discep. Forens. cap. 304. nu. 2. cum seqq. D. Barbos. in l. 1. p. 6 nu. 20. vers. Item & secundo ff. Soluto matrim.

2 Creditor Chyrographarius, vt priori instrumentario potior iure sit quæ exigantur? Vide l. Scripturas §. Si autem ius pignoris Cod. qui potiores in pignore. Neguzant. de Pignorib. p. 5. princ. memb. 2. n. 47. cum seqq. Coleri. de processibus execut. p. 3. cap. 1. à n. 115 cum seqq. Gutier. Practic. lib. 1. q. 125. à n. 3. Meyter in tract. de Pignoribus, & hypothecis lib. 1. tit. 13. num. 10. & 13. Latissimè Amat. Roder. d. p. 2. de credit. hypothec. art. 1. à num. 12. Menoch. cons. 787. Vincent. Caroc. de execussione bonorum p. 2. q. 65. Azeued. l. 2. tit. 21. lib. 4. nouæ Recop. Francisc. Viui. Neapol. decis. 277. n. 1. & 2.

3 Creditores priuilegiarias actiones habentes, & alij, qui in exactione illius quod cuique eorum debetur, veniunt, præferuntur alijs creditoribus personales actiones obtinentibus, quoties inter se concurrunt, ex nouissimè notatis per Amat. Roderic. tract. de Priuilegijs credit. p. 2. de creditoribus priuilegiar. art. 2. n. 1. Et inter priuilegiarios creditores priorem locum obtinent illi, qui rē aliquam, vel pecuniam penes nummularios, argentariosuè deposuerunt Meyrer lib. 2. de priuileg. cred. tit. 11. à n. 12. post Matiens. & Molin. Roder. d. art. 2. n. 2. per l. quod priuilegium 8. & l. Si hominem §. quoties ff. depositi. Deindè adscribitur funeris impensæ l. Impensas 45. ff. de relig. & sumpt. fun. l. 12. tit. 13. part. 1. Garci. de Expensis cap. 8. n. 19. & 23. Matiens. l. vlt. tit. 6. lib. 5. Recopil. vbi glos. 3. n. 4. aduertit idem esse dicendum in expensis, factis in curatione infirmitatis debitoris, Roder. d. art. 2. nu. 4 vbi num. 6. dicit quòd inter priuilegiarios creditores ille præfertur, qui nominatim maiorē prærogatiuam habet, & num. 7. quod si concurrunt plures eisdem rituli, & ex eàdem causa, omnes simul admittuntur, & alter altero non anteponitur.

4 In text. ibi (*& ouuer contra elle sentença*) Si proferatur tamen confessione debitoris, poterunt creditores prædictam confessionem reuocare, sicut & alienationem per l. Nam posteaquam §. Sed & si quis ff. de Iureiur. l. Si qui Cod. de non numer. pecun. resoluit Tiraq. de Iure mariti glos. 5. nu. 116. & de Retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 83. Fideiussor verò qui soluit reperit á debitore principali, licet de solutione constet per solam creditoris confessionem, ex resolutis per Surd. decis. 118. nu. 1. & decis. 218. n. 2.

5 In text. ibi (*& fizer por ella penhora em seus bēs*) Vide Neguz. de Pignorib. p. 3. memb. 2. num. 8. Gutier. Pract. lib. 3. q. 100. num. 11. nouissimè Mendez a Castro in Praxi seculari Lusit. lib. 3. cap. 21. n. 58. ad hoc quod de iure huius Ordin. ille qui prior fecit executionem, alijs omnibus, licet anterioribus creditoribus, etiam habentibus priùs sententiam, vel actionem realem, in illa re, super quam facta fuit pignoratio, est præferendus.

6 In text. ibi (*se elle não era no lugar*)

Qui est in villa præsumitur ignorare, quæ fiunt in ciuitate, vel in oppido. Vide Farin. in Praxi crimin. p. 5. q. 133. n. 116.

7 In text. ibi (*& o deuedor não tiuer outros bẽes*) Reuocatio tantùm conceditur in subsidium, D. Barbos. d. p. 6. n. 23. vers. Ad perfectam.

8 In text. ibi (*posto que o ditto preço seja ja entregue ao outro credor*) Quid si creditor alius ignorabat esse alios creditores potiores, & acceptam pecuniam bona fide consumpsit? Vide D. Barbos. d. p. 6. n. 23. vers. Tota igitur.

AD §. I.

1 Pro foro conscientiæ aduertas, quòd debitor, qui est obligatus pluribus creditoribus, personaliter, & non realiter, quia sunt plures creditores habentes actiones personales, non priuilegiatas contra debitores, & non hypothecarias, potest soluere debitum vni creditori primo petenti cum bona conscientia imò ad id tenetur, & etiam creditor recipere, etiamsi debitor, & creditor sciant quod debitor ipse non remanet idoneus alijs creditoribus, vel vult foro cedere, aut fugere, secùs tamen quando debitor, sua sponte, non coactus, neque requisitus soluit posteriori creditori, quia tunc mortaliter peccat. Hæc conclusio deducitur ex Cou. de Sponsal. p. 2. cap 7. § 7. n. 10. Nau. in Man. cap 17. à n. 47. Syluest. in Summa verbo Restitutio 6. q. 5. cum seqq. Mexia in tract. tassæ panis concl. 6 à nu. 70. & à num 99. Flores de Mena Vari. lib. 1. q 6. § 2. à n. 1. Ex Theologis D. Thom. 1. 2. q. 96 art. 6. Scot. lib. 4. Sentent. dist. 15 Petr. Nauar tract. de Restitut. lib. 4. cap. 6 dub vlt. n 91. Angel verbo Restitutio 2. §. 19. Petr. de Arag. 2. 2. q 62. art. 8. concl. 5. & vlt. Ioseph Angles in Floribus 4. sentent. p. 2. q. 2 de Restit art. 3. concl. 5 Fr. Ludou. in instruct. conscientiæ p 2. cap. 11. Barthol. Medin. lib. 1. instruct. consc. cap 14. & 33. Fr. Emman. in Summa p. 2 cap. 46. concl. 12. Sayr. in Claui. Regia lib. 10. tract 5 cap. 10. à n. 35.

2 In text. ibi (*o que primeiro fizer execução, &c.*) Nota verba huius Ordin. respicere præuentionem, etiam per momentum initiatum, vt ex Bald. Tiraq. & alijs resoluit Cald. Pereira de Empt cap. 4. n. 17.

3 Limita primò, si vnus creditor rem habuit in pignore penes se ex conuentione partis, nam licet alius creditor postea habuerit sentẽtiã, & fecerit priùs executionẽ, in illa re nõ auditur ad persequendam rem, nisi oblato ei pretio sibi debito l. 1. 2. & 3. Cod. Si antiquior creditor pignus vend. nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusit. lib. 3. cap. 21. nu 58. & 59. Limita secundò si creditor antiquior erat absens à loco, vbi lis fuit agitata, nec habuit rationem, aut causam sciendi, & num. 60. limitat etiam quando creditor antiquior, qui præsens erat liti motæ, protestatus fuit coram iudice, præsente parte, se esse præferendum, & n. 6. limitat etiam in fructibus fundi, vel domus locatæ, & num. 68. limitat etiam si creditor habuit priùs sententiam, per confessionem partis, & n. 65. quando debitor soluit per gratificationem secundo creditori, & n. 66. limitat etiam contra dotem, & n 68. limitat quoquè contra creditorem, qui minor sit, & n. 71. limitat etiam non procedere contra Regem, & causam fiscalem.

In antiq. tit. 69.

Ad tit. 92. Ordin. Regiæ.

Como se farà execução nos bẽes do fiador que prometeo em juyzo pagar por o Reo, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 Vide Tiraq. in tract. res inter alios acta pag. 14. latè Bernardin. Muscatel. de modis fideiubendi p. 1. modo 12. Cald. Pereira de Empt. cap. 33. n. 17. & 122.

2 An fideiussor soluens pro alio possit in eodẽ iudicio illũ conuenire? Vide Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 56. n. 12. vbi resoluit quòd sic, & nu. 13. idem dicit in soluente pro debitore principali fisci, seu emptore alieno nomine rei per fiscum venditæ, qui poterit conuenire debitores suos, & bonorum possessores coram iudicibus fiscalibus quemadmodũ poterat fiscus, quamuis aliàs non essent iudices competentes, dummodò pars opponat, & petatur remissio, aliàs valebit processus coram iudice ordinario.

3 In text. ibi *(per essa mesma sentença)* Secùs in contractibus per l. Græcè §. Si á debitore ff. de Pignorib. iunctis his quæ Xuar. in l. Post rem iudicatam pag. 334. Rebuff. ad tit. ff. de Verbor. signif. pag. 537.

4 In text. ibi *(que primeiro seja condemnado o principal deuedor, &c.)* Dixi latè in Remissionibus ad lib. 4. tit. 59 in Princip à n. 1. & adde nouissimè Bernardin Muscatel. d. modo 12. num 36.

5 Non procedit in criminalibus, vt per Afflict. lib. 2. constit. rub. 10. num. 5. Anton. Gabri. de Fideiussor. concl. 1. nu. 95. Idem si se obligauit tanquam depositarius, ex Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 31. n. 87.

Ad tit 93. Ordin. Regiæ.

In antiq. tit. 75.

Como se hão de arrematar os bẽes, & rendas dos morgados, &c.

Ad Princip. Ordinat. Regiæ.

1 Vide Molin. de Primog Hispan. lib. 1. cap. 10 num. 1. & 2. Mariens. l. 6 glos. 3 n. 21. titul. 7. lib. 5. nouæ Recopil. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p 5 §. 3. nu. 32. Gutier. Pract. lib. 2. q. 53. n. 2. qui etiã tenent procedere, dummodo priùs capiantur bona libera, reddituśque primogenij, his verò non suppetentibus, tunc ad bona maioratus deueniendum est, & in causam executionis possunt capi. Latè P. Molin. de Iustit. tract. 2. de Maiorat. disp 640. per totam vbi num. vlt. disputat, an actio in hoc Regno detur aduersus successores in maioratu instituto ex quota bonorum? an ex re certa? an verò solum aduersus hæredes eius institutoris? Et in Senatu Supplicationis, anno Domini 1604. iudicatum fuit quòd successor non tenetur ad debita instituentis maioratum, si ea contraxit post eundem maioratum conditum in contractu, teste Melch Phœb decis 84 n. 3. vbi nu. 5 ex Pelaez, & Pereg. tradit in huiusmodi casu, non posse institutorem maioratum obligare, hypothecare, vel vendere in præiudiciũ eorum, qui in secundo loco sunt vocati.

Successor maioratus tenetur soluere debita contracta ab eo, qui maioratũ instituit.

Senatus Supplicat. iudicauit.

2 In text ibi *(que procedesse da pessoa do instituidor)* Secùs in debitis post maioratum irreuocabiliter constitutum, & traditũ contractis, resoluũt

P. Molin. d. diſp. 640. n 5. Cald. Pereira quæſt. forenſ. lib. 1. q. 23. n. 65.

AD §. I.

1 Vide nouiſsimè Mendez á Caſtro in Praxi ſeculari Luſitan. lib. 3. cap. 21. á nu. 18. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5 § 3. n. 31. vbi reſoluit maioratus redditus creditoribus addici cum poſſeſſorijs tamen prærogatiua, ideſt, habita ratione ne egeat, & n. 32. dicit idem in clerico.

2 In text ibi (*não ſe poderão arrematar, nem vender*) Poterit tamen maioratus commoditas vendi, & pro exequutione ſententiæ capi, durante, dumtaxat, vita poſſeſſoris, ex citatis per Cald. Pereira de Reſolut. emphyt. cap. 5. n. 18.

AD §. II.

In text. ibi (*no titulo em que caſos os ſucceſſores, &c.*) Eſt tit. 101 in lib 4. vbi latè dixi pag. 231. ideo dicta non repeto.

AD §. III.

1 In text. ibi (*ſerão vendidos, & arrematados publicamente*) Vide Flores ad Gam. deciſ 5. nu. 1. Cald. Pereira de Reſolut. emphyt. cap 6 faciunt quæ idem Cald. de Poreſtate nomin. cap. 1. n. 58. D Barboſ. in priuatis ſcholijs ad l. Si finita §. Si de vectigali nu. 15. ff de damno infecto. Intellige quando fuerit emphyteuſis nominationis, cum enim nulla certa perſona ſit expreſſa, cui videatur ius quæſitum procedet executio, de qua hîc, cæterum ſi emphyteuſis concedatur pro filio, fiet quidem executio pro vita patris debitoris, ſed eo mortuo filius reuocabit alienationem, quia in iure ſibi quæſito pater præiudicare non potuit, iuxta text. in l. Peto 71. §. Prædium ff. de legat. 2. Vide Tiraq. de Retract. lig. § 1 gloſ. 7. nu. 49. Gam. deciſ. 5. nu. 8. Auend. reſp. 13. num. 1. D. Barboſ. in priuatis ſcholijs ad d. §. Si de vectigali n. 18. & in l. Apud Iulianum §. Fructus nu. 11. ff. de legatis 1. Cald. Pereira quæſt. forenſ. lib. 1. q. 20 à nu. 32 nouiſsimé Mendez à Caſtro in Praxi ſeculari Luſitan. lib. 3. cap. 21. n. 22. In re enim prorſus aliena executio fieri non poteſt per l A Diuo Pio § Si ſuper rebus ff. de Re iudic. l. Ob maritorum Cod Ne vxor pro marito, etiamſi debitoris bona ſint hypothecata, quia licet in generali hypotheca bonorum comprehendatur, etiam emphyteuſis, vt per Tiraq. de Retract. lig. §. 1. gloſ 3. & in l. Si vnqnam verbo Bona num. 14. Cald. Pereira de poteſt. elig. cap. 4. n. 1 Surd deciſ. 93 nu. 3. & deciſ 160. Bernard. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 25. conſid 1. in coronide nu. 2. tamen cum morte hypothecantis reſoluatur eius ius, cenſebitur etiam reſoluta hypotheca ab eo facta per l. Lex vectigali 31. ff de Pignorib. Iæerni. in cap. 1. n 5. de inueſt. de re aliena. Menoch. conſ. 116 n. 38. Valaſc. conſ. 186. Limita tamen ſupra dicta quando pater fuit primus acquirens, quia tunc accedente domini directi conſenſu, poterit filijs præiudicare, iuxta reſoluta per Valaſc. de Iure Emphyt. q 49. n. 6. ad finem, Flores in addit. ad Gam. deciſ. 5. ad finem, Cald. Pereira in reſponſo pro Patribus Societatis Ieſu pag. 220. n. 13. & de reſolut. emphyt. cap 20. nu. 4. & n. 15. & de poteſt. elig. cap. 15. nu. 14. & vide alleg. iuris pro maioratu de Belas 2. p. art. 5. n. 146.

2 Si emphyteuſis nominationis iuſſu

iussu iudicis capta sit, vt in ea fiat executio, & debitor moriatur ante perfectã executioné, an saltẽ rũc pos sit fieri executio aduersus nominatũ? Vide Gam. decis. 5. n. 9. & decis. 134. nu. 1. Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 20. n. 8. cum seqq. Cabed. p. 1. decis. 134. à princ. Ego tamen cum præceptore domino meo D. Petro Barbosa dicendum puto executioné fieri nõ posse, limitarẽ tamẽ quãdo ramus á præcone traditur par ti, viuo adhùc debitore, licet enim per huiusmodi traditionem, nec transferatur dominium, nec posses sio Hostiens. in Summa tit. de causa possess. vers. Sed quid ergò. Guid. decis. 22. tamen quia executio iam videtur incæpisse habebitur pro perfecta iuxta doctrinam Bart. in l. Is qui Reip. ff quibus ex causis maiores n. 3. Aduertas tamen quòd si nominatus in emphyteusi fuerit quoquè hæres nominantis, tunc aduersus eum poterit fieri executio in emphyteusi, vt in alijs rebus hæreditarijs, de quo Afflict. decis. 240. nu. 10. Cald. Pereira d. cap 20. n 11. Gam. d. decis. 5. n. 3. Cabed. d. decis. 134. n. 2. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1 q. 20. n. 35. vers Quod tamen limitat, vbi tenet hoc intelligendum, quando hæres adiuit sine beneficio inuentarij, cæterum si inuentarium faciat, cum tunc ex suis rebus, nullo modo teneatur soluere debita defuncti, nunquam in emphyteusi, vel eius fructibus tanquam in re, quam hæres aliunde habet, poterit fieri executio.

3 In text. ibi (*não sendo achados ao cõdemnado outros bẽes*) Quid in bonis, quæ possidet debitor cum pacto de retro, si habeat alia bona libera? Videtur non posse in illis fieri executio argum. eorum quæ Tiraq. de Retract. lig §. 1. glos. 7 nu. 7. & tit. 2. §. 2. glos. 1. n. 9. Cald Pereira de Resolut. emphyt. cap. 6 n. 2.

4 In text. ibi (*& isto sem embargo, &c.*) Vide Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 7. n. 34.

5 In text. ibi (*porque a ditta clausula não ha lugar na venda, feyta por necessidade*) Vide Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad §. Sed hæc Instit. de Inoffic. testam. cap. 2. nu. 38. nomissimè Francisc. à Sousa in reper. § Actionum Instit. de Actionib. p. 4. n. 153. Alienatio enim necessaria nõ est propriè alienatio, ex Menoch. de Arbitr. casu 171. n. 72. D. Barbos. in l. Vsufructu n. 28. ff. Soluto matrim.

6 In text. ibi (*será porem o senhorio requerido*) Vide Cald. Pereira in comment. ad d. §. Sed hæc p. 2. n. 45. cum seqq. Non exigitur tamen domini directi consensus si rei emphyteutæ, aut feudalis fructuum commoditas alienetur. Vide D. Barbos. in l. Vsufructu n. 14. ff. Soluto matrim. Cald. Pereira de Resolut. emphyt. cap. 5. n. 18. & nu. 22. asserit posse emphyteutam citra domini consensum commoditatem, seu fructuum perceptionem cuipiam cedere, non autem ius vsufructus, & vide quid cap. 16. n 73. Rebuff ad l. 25. de Verbor. signif. pag. 151. & allegat. iuris pro maioratu de Belas 2. p. n. 112.

Ad tit. 94. Ordin. Regiæ. *In antiq. tit. 76.*

Como se hão de arrecadar, & arrematar as cousas achadas do vento.

Ad Princip. Ordinat. Regia.

1 Concordat apud Hispanos l. 6 cum seqq. tit. 13. lib. 6. nouæ Recopil. Vide Cassan. in consuet.

consuetud. Burgund Rub. 1. §. 3. fol. 107. Conan. commentar. lib. 3. cap. 4. nu. vlt. ad finem. Rebuff. in concordatis titul. de Constitut. vers. Gallicos prælatos pag. mihi 523. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 38. art. 4. & de foro conscientiæ Couar. in reg. Peccatum p. 3. §. 1. n. 5.

2 In text. ibi (*qualquer gado*) Et an appellatione pecoris comprehendantur sues? Dic quòd sic, per text. in l. 2. ff. Ad legem Aquil. & l. Legatis seruis §. Pecoribus ff. de legatis 3. Rebuff. ad l. 89. ff. de Verbor. significa. pag. 388.

AD §. I.

In text. ibi *qua(tro meses)* Intelligo continuos, non verò interpollatos, vt per Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 3. num. 24.

AD §. II.

In text. ibi (*as custas que fez em a manter, & guardar*) Ergò si dominus inueniatur soluet expensas animalis, ex Surd. de Alim. tit. 1 q. 70. nu. 7. & ipse tit. 6. q. 23 n. 17. resoluit cum Guid. & Alciat. quem refert, quòd si quis alienum pecus vagabundum retinuit in suo stabulo, & de hoc constet, stabitur dicto suo, si asserat se fecisse impensam.

In antiq. tit. 78.

Ad tit. 95. Ordin. Regiæ.

Das Reuistas dos feytos.

1 DE materia reuisionum, seu supplicationum agitur in Iure Ciuili l. 1. Cod. de Sentent. præfecti prætor. & l. Si quis, & Auth. Quæ supplicatio Cod. de precibus Imp. offer. & apud Hispanos l. 1. & 2. tit. 20. lib. 4. nouæ Recopil. Vide Rebuff. tract. de Supplication. Bender. tract. Reuision. Soar. de Paz in Praxi tom. 1. p. 7. cap. Vni. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges styli l. 171. Valasc. cons. 51. Cabed. p. 1. decis. 144. & 190. & p. 2. decis. 67. & Aresto 47. & 95. Bernar. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imper. lib. 1 concl. 154. & seq. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 2. collectan. 255. nouissimè mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 10.

2 An reuisione pendente suspendatur executio? Vide Magonium Florent. decis. 20. n. 15. Menoch. de Arbitr. lib. 1 q. 70. nu 3. & cons. 992. n. fin. Caualcan. decis. 14. nu. 42. p. 1. Alexand. Raudens. resp. 24. vol. 1. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 19. num. 16. & 17. Bander. tract. Reuis. concl 20. num. 58. cum seqq. Valasc. cons. 51. n. 28. Azeued. l. 14. num. 49. tit. 3. lib. 1. Recopil. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Per quod n. 32.

3 A sententijs interlocutorijs vim diffinitiuæ habentibus, vel irreparabile damnum inferentibns datur reuisio. Vide Bander. d. tract. Reuis. concl. 10. num. 28. Rutger. Ruland. de Commissar. p. 1. lib. 2. cap. 21. n. 6. & seq.

4 Remota, vel prohibita appellatione adhùc locus est supplicationi, vel reuisioni. Vide Menoch. remed. 4. Adipisc. nu. 895. cum seqq. Guid. Papæ. decis. 50. Vincent. de Franch. decis. 148. Capic. decis. 144. Tiber. Decian. resp. 47. vol. 1. Surd. cons. 277. Bander. d. tract. Reuisionum concl. 27.

AD §. II.

In text. ibi (*& achandose pelos juyzes da reuista, &c.*) Vide in regimine Senatorum aulicorum §. 37. Rebuff. tom. 1.

tom. 1. ad leges Galliæ titul. de Supplicat. in præfat. num. 60. Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 7. cap. Vni à num. 131.

AD §. III.

1 In text. ibi (*requeirão atè dous meses*) Vide nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 20. num. 5. De iure communi statutum erat tempus decem dierum ex Auth. Vt sponsalitia largitas §. Aliud collat. 9. ex quo desumpta est Auth. Quæ supplicatio Cod. de precib. Impet. offer. Vide Marant. de Ordine iudic. p. 6. actu 2. num. 16. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 12. limit. 50. à n. 56.

2 In Regno Castellæ dantur 40. dies vt per Soar. de Paz in Pract. tom. 1. p. 7. cap. Vni. n. 96. Perez l. 42. tit. 4. lib. 2. Ordin.

3 In Regno Franciæ biennium conceditur, vt per Guillelm. in cap. Rainuntius verbo Mortuo itaquè testatore in 1. n. 273. Rebuff. tract. de Reuisio n. in præfat. n. 75.

4 Minor post huiusmodi duos menses potest restitui, & etiam quilibet ex iusta causa, per petitionem Principi oblatam restitui debet, prout iudicatum refert Mendez à Castro d. cap. 20. num. 6.

AD §. VII.

In reuisione non admittitur libellus, petitio, nec probatio, nisi tantùm allegatio iuris, vt per Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 20. num. 7. vbi etiam quod vidi diploma Regium impetrari, vt instrumenta de nouo reperta recuperentur.

AD §. VIII.

Non admittitur reuisio, si non excedat summam centum regalium, in rebus immobilibus, & in alijs 150. vt per Valasc. consl. 51. num. 39. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitan. lib. 3. cap. 20. num. 11. vbi declarat vt æstimatio semper considerari debeat tempore actionis, & rei petitæ, etiamsi tempore sententiæ creuerit valor.

AD §. IX.

1 Desumitur ex l. Si quis aduersus Cod. de Precib. Imper. offer. Concordant apud Hispanos l. 17. titul. 23. part. 3. vbi glos. 5. & l. 2. titul. 19. lib. 4. nouæ Recopil. Vide Bander. in tract. Reuis. concl. 10. num. 31. nouissimè Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1518. Dom. Christoph. de Paz in schol. ad leges styli l. 171. num. 6. Valasc. consl. 51. nu. 49. vbi magistraliter docet quando censeatur reuisio semel denegata, Cabed. p. 1. decis. 12. à n. 7.

AD §. XI.

Vide Valasc. consl. 51. n. 52. Cabed. p. 2. decis. 67. n. 3. & Aresto 41.

AD §. XII.

Non admittitur reuisio à sententia interlocutoria, vt per Valasc. consult. 51. num. 50. nouissimè Mendez à Castro in Praxi seculari Lusitaniæ lib. 3. cap. 20 num. 12. vbi declarat etiamsi illa habeat vim diffinitiuæ.

AD

In antiq. tit. 7. p. 3. Extraua.

Ad tit. 97. Ordin. Regiæ.

Das esportulas.

DE sportulis vide in iure Ciuili tit. Cod. de Sportulis vbi latè Petr. Gilchen. & Sebast. Næui. Alciat. lib. 3. Dispunct. cap. 13. & 17. Kirchou. Viui. Soar. & alios tom. 1. Commun. Opin. lib. 3. titul. 2. pag. 397. Carot. de Locato titul. de Sportulis fol. 20. Guid. Pancirol. in Thesauro Vari. lection. lib. 2. cap. 195. D. Martam de Iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 103. Cald. Pereira in comment. ad l. Vni. Cod. Ex delictis defunct. p. 4. num. 22. cum multis sequentibus, Stephan. Gratian. Discept. Forens. tom. 3. cap. 561. Petr. Gregor. de Republ. lib. 2. cap. 6. à num. 16.

LAVS DEO.

INDEX RERVM, ET VERBO-BORVM LOCVPLETISSIMVS.

A.

ABBREVIATVRÆ *quæ dicantur? pag.90. col. 1. num.4.*

Absens *contra quem fuerunt prolata verba iniuriosa potest actione iniuriarum agere. pag.52.n.13.*

Absens coram quo iudice sit conueniendus. p.108.col.1.n 9.

Absens *causa Reipubl. non potest cogi dicere testimonium.p.390 col 2.n.4.*

Absolutio *ab excommunicatione potest probari per vnum testem.p.365.n.20.*

Accursius *fuit Azonis discipulus. pag. 421. col.2.n.2.*

Accusator *non potest esse testis contra accusatum.p.376.col.2.n.2.*

Acta *facta post recusationem sunt nulla. p.280 col 1.*

Acta vt reualidentur, á Principe peti potest.p.416 col 1.§.2.n.2.

Actoris *contumacia maior est, quám Rei. p.430.col.1.§ 3.*

Addictio *facta sine solutione pecuniæ est nulla.p.462 col.2.n.1.*

Adoptiones *confirmare ad solum Regẽ pertinet, seu ad officiales ab ipso ad id deputatos.p.9.§.1 n.5.*

Aduenæ, *& alienigenæ, qui in his Regnis vendiderint, aut permutauerint gabellam soluere tenentur.pag.82. col. 2. num.4.*

Adulterium *est mixti fori.pag.154. col. 2. num.1.*

Adulteriũ probatur per auditũ copulæ, vel cõmixtionis ex tenui pariete, cortina, vel palio in nocte pag.366.col.1. num.3.

Adulterium probatur per testes singulares. pag.370.col 2.n.42.

Adulterij testis tenetur reddere rationem dicti sui.pag 372.col.2.n.19.

Adultertum probatur per testes de credulitate.pag 375.col.1.n.13.

Adulteri á testimonio repelluntur. pag. 377. col.1.n.4.

Aduocatus, *seu tabellio gratis cum pauperibus se habere debẽt.pag.23.§.43.*

Aduocati equitibus, seu militibus comparantur pag.27 n.3.

Aduocatus debet esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio.ibid. num.4.

Aduocati, & indices debent habere vestes pro grauitate.ibid n.6.

Aduocati *Curiæ Supplicationis potiuntur priuilegijs Doctorum, & illis conceditur homagium etiam in causis criminalibus. pag 28.§.1. quod etiam obtinet in aduocatis Curiæ Portucalensis. ibid §.2.*

Aduocatus cum cliente pactum de quotta litis facere non potest.pag.29.§ 11.

Aduocatus vni ex partibus consulere, & pro altera patrocinari non potest. pag. 29. §.12.

Aduocatus reuelans secreta clientis tenetur pœna falsi.ibid §.12.n.2.

Aduocati non possunt informare Senatores in domo.pag 29.§.13.

Aduocatus non potest esse infamis.pag.30. §.25.n.1.

Aduocatus non potest esse, qui portat Crucem in pœnitentiam, quam nos sambenito vocamus.ibid n.3.

Aduocare *qui non potest, potest consulere, & dare in scriptis ibid n.5.*

Aduocatus potest esse decurio. pag. 59. num.4.

Aduocati, qui iusté legibus vtuntur multum merentur apud Deum. pag.257. col.1.n.8.

Aduocatus immodicum salarium extorquens tenetur ad restitutionem. pag. 31. §.27.n.4.

Aduocatus habet tacitam hypothecam pro salario. ibid.n.5.

Aduocatus non tenetur gratis consulere quando id facit sine labore, & librorum reuolutione. ibid.n.6.

Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur. ibid n.7.

Aduocatus domum exiens debet habere sumptus á suo clientulo. ibid.n.8.

Aduocatus proprijs in causis patrocinium sibimet prastare non potest. ibid. num.9.

Aduocatus inuitus cogitur patrocinium suscipere etiam pro pauperibus, & miserabilibus personis. p.32.n.3.

Aduocatus inimicus contra suum inimicum non patrocinatur. ibid.n.4.

Aduocatus, seu procurator accusatoris in causa criminali dicitur accusati inimicus. p.33.n.5.

Aduocati non debent á pauperibus salaria extorquere. p.109.col.2.

Aduocatus in propria causa salarium non meretur. pag. 110. col. 2. & pag. 111. col.2.n.4.

Aduocatus quamuis patrocinetur gratis pro aliquo potest pars petere salarium illius. p.110.col.2.n.3.

Aduocati peccant si salarium petant à pauperibus p.111.col.2.n.2.

Aduocato salarium in initio litis est soluendum. p.112.col.1.n.4.

Aduocato debetur patrocinium, etiam finita causa per concordiam. ibidem; num.5.

Aduocato debentur expensa etiamsi alius aduocatus gratis illi patrocinium praestiterit. ibid.col.2.n.8.

Aduocatus salarium illius anni, quo moritur ad hæredes transmittit. ibid.n.9.

Aduocato, & procuratori salarium taxatur parte non citata. ibid.

Aduocatus non potest esse iudex in ea causa, in qua aduocatus fuit, & potest in ea vt suspectus recusari. p.269.col.2.n.11.

Aduocatus maximé attendere debet ne verba aliqua iniuriosa ponat, quæ si probare non poterit tenebitur actione iniuriarum. p.274.col.1.n.6.

Aduocatus in causa, in qua est aduocatus propter præsumptam affectionem testimonium ferre non potest. p.376. col.2.n.3.

Aduocati sedere debent secundúm antiquitatem. p.255 col.2.n.2.

Ædificatio *permissa non est ad æmulationem vicini. p.72.col.1.n.2.*

Ædificare *de nouo non potest vicinus portas, vel fenestras directó aduersus ianuas, vel vicini fenestra p.72.col.1. num 3.*

Ædificia *non destrui interest Reipublicæ. p.70.§.22.n.1.*

Aedificium suum vsque ad cœlum extollere vnicuique licet. p.71.§.24.

Aedificijs factis Reipubl. expensis non possunt priuatorum arma depingi. pag. 36.§.43.n.2.

Ædiles *possunt cogere subditos ad vendendum cibaria soluto pretio. p.197. col.1.*

Aedilium electione iudex in Camera votum non habet. p.66.n.10.

Aedilium electio, quo pacto facienda. pag. 68. tit.68.

Aedilium cum vnus est suspectus non remanet socius recusatus. pag.277.col. 2. n.2.

Æstimatores *debent esse periti in illa arte. p.249.col 1.n.1.*

Æstimatores possunt cogi ad suscipiendum arbitrium in illis locis, in quibus eliguntur, aut deputantur á magistratibus, seu decurionibus ciuitatum. ibid.

ibid.col.2.num.2.
Æstimatio *probatur per testes de credulitate.p.374.col.2.n.6.*
Æstimationis *testes tenentur reddere rationem dicti sui.p.373.col.1.n.24.*
Ætas *probatur per testes singulares.pag. 370.col.2.n.42.*
Ætatis *testis tenetur reddere rationem dicti sui.p 371.col.1.n.12.*
Ætas *probatur per testes de credulitate. p.374.col.2.n.4.*
Ætas *probatur per testes domesticos pag. 376.col.2.n.15.*
Ætas *filiorum per librum parentum sufficienter probatur.p.393.col.2.n.17.*
Affinitas *probatur per testes de auditu. p.366.col.2.n.9.*
Alimenta *præstita pro certo salario, vel pretio constituto non debent gabellam. p.82.col.2.n.5.*
Alimentis *futuris appellatio non suspendit executionem sententiæ. pag. 434. col.2.n.8.*
Alimenta vsque ad quam ætatem sint præstanda pupillis.p.101.col.2.n 2.
Alimentorum causa non requirit libellum p.301.col.2.n.2.
Alimentorum in causis tám secularis, quàm Ecclesiasticus iudex competens est.p.156.col.2.n.15.
Alimentorum causa, & redemptionis á pari procedunt.p.44.§.41 n.2.
Alimenta possunt peti feriatis diebus pag. 254. col.2.n 1.
Alienare *non potest bona immobilia minor, qui veniam ætatis impetrauit. p.322.col.1.§.2.*
Almiraldus *quis dicatur? p.7.§.12.n.4.*
Amasius *pro amasia deponere non potest. p.377.col.2.n.7.*
Amicitia *similis est consanguinitati.pag. 282.col.1.n.10.*
Amicitia *testis tenetur reddere rationem dicti sui p.373.col.2.n.23.*
Amicitia *inducit causam recusationis. 271.col.1.n.21.*
Amicus *non potest esse testis in causa amici.p.377.col.2.n.6.*
Amissio *qualiter probetur. pag.408.col. 1.n.1.*
Ancilla *non potest esse testis pro domino suo.p.377.col.2.n 8.*
Annus *in instrumentis apponendus. pag. 93.col.2.n.2.*
Antiqua *probantur per testes de auditu. p.366 col.1.n.5.*
Antiqua probantur per testes de credulitate.p.374.col.2.n.7.
Antiqua probantur per testes domesticos p.375.col.2.n.7.
Apocham *qui negat á se factam esse, quæ debeat deducere.p.291.col.2.n.6.*
Appellatio *est regulariter in omni casu permissa, nisi reperiatur expresse prohibita p.433.col 2.n.1.*
Appellationi in dubio est deferendum. p.434.col.1.n.2.
Appellatio extraiudicialis non suspendit executionem, nec causat attentatum. p.451.col.1.n 1.
Appellatio in extraiudicialibus intra decẽdiũ interponi debet.ibid.col.2.§.2.n 2.
Appellatio *quando concedatur de partitionibus factis p.451.col.2 §.2.n.1.*
Appellatio vnius ex consortibus cæteris prodest.p.453 col.1.n.1.
Appellare potest tertius ratione sui interesse à sententia.p.454.col.1.n.1.
Appellare qui potest pro suo interesse. pag. 455. col.1.n.5.
Appellatione *sublata non censetur sublatus recursus ad superiorem. pag. 53. §.28.*
Appellationi *quibus casibus non deferatur p.434.col.1.n 3.4.& 5.*
Appellatione non obstante, quibus casibus procedatur ad executionem sententiæ. p.434.col.2 n.6.cum seqq.
Appellatio *est interponenda intra legitima tempora appellationi facienda constituta, quæ decem præfiniuntur diebus. p.435.col.1.n.10.*

Appellatio non præsumitur intra decendium interposita.ibid.n.11.

Appellationis terminus non potest prorogari de partium consensu. ibid. col. 2. n.12.

Appellationis terminus non computatur in tempore sex mensium ad prosequendam appellationem.ibid.n.13.

Appellationis terminus non currit pendente causa super nullitate sententiæ. p.436.col.1.n.14.

Appellationis terminus non currit impedito facto iudicis.p.436.col.1.n.15.

Appellationis terminus currit de momento ad momentum ibid n.16.

Appellationis terminus currit á tempore scientiæ ibid.col.2.n.18.

Appellationis terminus in contumace currit á tempore lata sententia. ibid. num.19.

Appellationis semestre currit á die recepta appellationis per iudicem. pag.437. col.1.§.3.n.1.

Appellationis semestre non potest á iudicibus, vel á partibus tacito, vel expresso eorum consensu prorogari. ibid. col.2. num 4.

Appellatio in dubio non præsumitur deserta p.438.col.1.n.7.

Appellationis prosequenda terminus non currit pendente compromisso, nec agenti super attentatis.ibid n.9.

Appellatione pendente si appellans dissipauerit fructus iudices superiores possunt illos sequestrare. ibid. col.2. §.2. num.1.

Appellatio an concedatur ab executione sententiæ.p.450.col.1.

Appellatio conceditur ab executore excedente modum executionis.ibid.§.1.

Appellari potest á receptione appellationis ad Senatores. pag. 424. col. 1. num.3.

Appellare licitum est parti á declaratione iudicis.p 426.col.1.n.10.

Appellatio summé est necessaria. p. 429. col.1.titul.68 num.1.

Appellationi est fauendum, quia appellatio magis est fauorabilis, quám sententia.ibid.

Appellationis iudex, condemnando appellantem victum in expensis præsumitur condemnasse etiam in expensis primæ instantiæ.p.430.col.1.n.2.

Appellans deserta appellatione est condemnandus in expensis.ibid §.7.

Appellatio non conceditur á sententia interlocutoria.p.430.col.2.n.1.

Appellatio admititur ab interlocutoria vim diffinitiua habente.ibid.n.2.

Appellari potest á sententia super minori ætate lata.p.431.col.1.n.4.

Appellari potest ab amissione iniusta articulorum.ibid.n.5.

Appellatio an concedatur quando iudex se pronuntiat competentem, vel incompetentem.ibid.col.2.n.6.

Appellatio an concedatur á reiectione probationum.ibid.n.7.

Appellatio conceditur ab absolutione instantia.p.431.col.2.n.8.

Appellatio admittitur á delatione iuramenti alteri parti per iudicem facta. ibid.n.9.

Appellatio conceditur ab expressa absolutione expensarum.ibid.n.10.

Appellatio admittitur quando datur dilatio breuis.ibid.n.11.

Appellatio ab interlocutoria sententia est odiosa.p.432.col 1 n.13.

Appellatio admittitur ab interlocutoria vbi grauamen reparari non potest in definitiua.ibid.§.1.n.1.

Appellatio licita est in sententia interlocutoria, vt quis in carcerem conijciatur.p.433.col.1.n 5.

Appellatio admittitur á sententia interlocutoria super excommunicatione prolata.ibid.n.6.

Appellatio conceditur á sententia lata, qua quis excluditur ab aliquo officio publico tanquam infamis.ibid n.7.

Appel-

Appellatio á sententia potest probari per vnam testem. p. 365. col. 1. n. 17.
Apostata testimonium dicere non potest. p. 377. col. 1. n 9.
Apostata Ecclesiastica immunitate non gaudet. p. 144. col 2. n. 3.
Aqua saluber inquirenda. pag. 70. col. 1. num. 3.
Arbitri, & Arbitratores qui. p. 245. col. 2. n 2.
Arbitramenti appellatio non conceditur de iure communi. p. 246. col. 1. n. 3.
Arbiter non potest esse monachus, nisi concurrente licentia superioris, & monasterij vtilitate. pag. 248. col. 1. num. 2.
Arbiter non potest esse minor 25. annis. ibid col. 2. n. 3.
Arbiter potest esse laicus in causis clericorum, si in ipsum simul cum clerico compromittatur. ibid. n. 4.
Arbitratores possunt tertium assummere si à partibus in compromisso non nominetur. p. 442. col. 1. n. 3.
Arbiter reppellitur à testimonio in pertinentibus ad causam, de qua cognouit. p 377. col 1. n. 5.
Arbiter non potest suã sententiam corrigere, nisi sit ei specialiter á partibus commissum, nec declarare etiam interlocutoriam. p. 425. col. 2 n. 4.
Arbiter iuris potest recusari. p. 270. col. 1. n. 16.
Argumentum de recusatione ad appellationem validum est. p. 268. col. 2. n. 2.
Arbitratores suspecti allegari possunt. pag. 270. col. 2. n. 18.
Arbitrator potest ius dicere in causa propria secùs in arbitrio. pag. 281. col. 2. num. 4.
Arma non possunt depingi in ædificijs factis Reipubl. expensis. pag 36. §. 43. num. 2.
Arma prohibita portans, & confugiens ad Ecclesiam non potest ibi illis spoliari. p. 143. col. 2. n. 16.
Arma militibus non sunt capienda pro executione. p. 465. col. 2. n. 3.
Arrogationes confirmare ad solum Regem pertinet p 9 §. 1. n. 5.
Artifex vnus officio alterius vti non potest, potest tamen vti diuersis negotiationibus. p. 92. §. 32. n. 2.
Articuli impertinentes, qui dicantur? p. 352. col. 2. §. n. 1.
Articuli impertinentes non sunt recipiendi. p. 259. col. 2 n. 14.
Articuli positionales impertinentes á iudice non debent admitti. ibid n. 2.
Artis peritia probatur per testes de credulitate. p. 374. col. 2. n. 8.
Assasinus Ecclesiastica immunitate non gaudet pag. 147. col. 2. n. 3.
Assessor iudicis non potest esse aduocatus in causa clientuli p. 270. col. 1. n. 12.
Assessor repellitur á testimonio. pag. 378. col. 1. n. 10.
Attentata reuocantur si aliquid innouetur pendente reductione ad arbitrium boni viri p. 250. col. 2. n. 3.
Attentata post appellationem á sententia desertionis reuocantur. p 437. col. 2. n. 6.
Attentatorum iudicium ordinariũ processum requirit. p. 443. col. 2. n. 3.
Attentatum non dicitur nisi lite, vel appellatione pendente. ibid. n. 4.
Attentatum non dicitur vbi lis non est. ibidem.
Attentare non dicitur tertius. ibid.
Attentati reuocatio cessat vbi notoriè constat spoliatorem ius non habere. ibidem.
Attentatorum remedium excludit conclusio in causa. ibid.
Attentatorum iuri sibi quæsito per desertionem renuntiasse quis non præsumitur. p. 444. col. 1. n. 5.
Attentare non dicitur ille, qui vtitur possessione, qua antea vtebatur. ibid. num. 6.
Attentare non videtur continuans suam possess-

possessionem. ibidem.

Attentatorum *remedium opponi potest in quacunque parte iudicij. pag.*337. *col.2 n.*12.

Auctoritas *Episcopi in ædificanda Ecclesia præsumitur si locus ab antiquo sit in forma Ecclesiæ vbi Sacerdotes celebrant.pag.*44.§.43.*n.*3.

B.

Bannitus *testis esse non potest. pag.* 378. *col.*1.*n.*11.

Baptismus *potest probari per vnum testem.pag.*365.*col* 1.*n.*24.

Barba *non est membrum.pag* 55.*n.*17.

Bartoli *recepta opinio habetur pro lege in Hispania.pag.*421.*col.*2.*n.*3.

Beneficia *non potest obtinere exterus in hoc Regno, & in Castella, ac Gallia. pag.*199.*col.*2.*n.*3.4.& 5.

*Beneficiorum vacantium fructus venditi per laicum administratorem, & sequestrum non debēt gabellam pag.*82. *col.*2.*n.*6.

*Beneficium dicens se habere non sufficit probare titulum beneficij vt gaudeat fori priuilegio, nisi etiam probet illius possessionem.p.*131.*col.*2.*n.*1.

Beneficiati eximuntur á tributis. p. 160. *col.*1.*n.*10.

*Beneficij viuentis impetratio reprobatur. pag.*163 *col.*2.*n.*1.

Beneficiorum vacantium possessio capi non potest absquè Regis facultate. pag. 168. *col.*1.

*Beneficialibus causis non defertur iuramentum ad supplementum probationis pag.*346.*col.*2.*n.*11.

*Beneficiorum vnio probatur per testes de auditu.p.*366.*col.*1.*n.*4.

Blasphemia *est mixti fori pag.*156.*col* 1. *n* 10.

Blasphemus *á testimonio repellitur.pag.* 378 *col.*1.*n.*12.

*Blasphemi Ecclesiastica immunitate non gaudent.pag.*144.*col.*2.*n.*4.

Bona *defuncti, quæ venduntur pro anima expiatione non debent gabellam.* p.82.*col.*2.*n.*6.

Bona clerici defuncti vendita eius præcepcepto in testamento debent gabellam. p.83.*col.*1.*n.*8.

*Bona hæreditatis iacentis clerici vendita vt creditoribus satisfiat debent gabellam.p.*83.*col.*2.*n.*9.

*Bona filiorum dissipans pater administratione priuatur.p.*98.*col.*2.*n.*4.

*Bona patris quatenus benè administrat non sunt hypothecata pro legitima, quam filius habuit á matre defuncta: sed si malé administrat, tunc incipiunt esse hypothecata pro mala administratione p.*99 *col* 1 *n.*5.

Bona aduentitia filij quando pater possit alienare.p 99.*col.*1.*n.*6.

*Bona Coronæ. & Regalia non possunt diuidi.p.*188.*col.*1.

Bona quando dicantur fisco incorporata, vel Regia Coronæ vnita. p. 189.*col.*2.

Bona vacantia pertinent ad Regem. pag. 177. *col.*1.

Bona condemnatorum pertinent ad Regem. ibid.

*Bona committentium crimen hæresis, vel læsæ maiestatis pertinent ad Regem. ibid col.*2.

*Bona contrahentium incestas nuptias pertinent ad Regem. ibid.n.*1.

*Bona damnatorum ad amissionem vitæ status, vel libertatis sine ascendentibus, aut descendentibus vsquè ad tertium gradum confiscantur p.*178.*col.*2.

Bona fides potest probari per vnum testem.p 365 *col.*1.*n.*19.

*Bona bello iusto capta efficiuntur capientium p.*182.*col.*1.

Bonus *vir aliàs dicitur iudex.p* 47. *tit.* 65. §.2.

Boues *aratorij pro executione capi non possunt.p* 466.*col.*1.*n.*1.

Brachij *secularis auxilium potest implo*

rare

rare index delegatus p 153.col.1.n.2.
Brachij secularis auxilium potest cogi praestare index secularis. ibid col 2.n.2.
Brachij secularis auxilium non tenetur impartiri iudex secularis quando Ecclesiasticus nulliter processit, vel sententia est nulla. ibid n.1.

C.

CÆcus *á natiuitate á testimonio repellitur pag.378.col 1.n.16.*
Cæmiterium *quod dicatur? pag. 150. col.1.n.1.*
Calumnia *praesumi non debet. pag.428. col.2.§ 1.n.1.*
Calumniator *de calumnia condemnatus repelli debet á testimonio. p.378.col.1. n.13.*
Cambij *littera possunt probari per testes. p.401.col.2.n.3.*
Cambij littera habent vim publici instrumenti, & paratam executionem, si acceptentur. p.285.col.2.n.7.
Cancellariæ *index Senatus Supplicationis quam habeat iurisdictionem. pag. 19. tit.14.*
Cancellarius *dicitur à cancellando. pag. 6. n 2.*
Cancellarius maximus quis dicatur? ibid. num.1.
Cancellarius post Rectorem secundum locum obtinet. p.12. tit.4.
Cancellarius Senatus Portucalensis. pag. 25. tit.36.
Cancellarij substitutus honore ipsius vtitur in his, qua attinent ad iurisdictionem causarum ad eius tribunal pertinentiũ, non illis, in quibus ipse honoratur respectu dignitatis, ordinis, vel gradus. ibid.§.vlt.
Canonicus *probat in fauorem sui Capituli. p.378.col.1.n.14.*
Canonistarum *opinio in dubio recipienda est in his, qua anima fauorem respiciunt. pag.420.col.2.n.15.*
Capi *nullus potest quin priùs de corpore occiso constet p.52.n.4.*
Captura *decerni potest praecedentibus legitimis indicijs. pag.52.n 3. vbi etiam quod vnus testis sufficit vt quis capi possit.*
Carcer *virorum, & mulierum debet esse distinctus. p.24 §.4.n.1.*
Carceris custos, vide custos carceris.
Carceratus *testis esse non potest. p.396. col.2.§.9 n 1.*
Carceratus retineri potest pro salario custodia, nisi pauper sit. p.77. tit.77. in Princ.n.1.
Carceratus pro cibarijs datis retinetur. ibid.n.3.
Carceratus exiens de licentia custodis pro confesso non habetur, nec datur casus elogij si inueniatur á Pratore extra carcerem. ibid.n.9.
Carceratus dicitur qui sub fideiussoribus est relaxatus. p.239.col.1.n.3.
Carceratus non potest citari. ibid n.1.
Carceratus potest retineri á carcerario pro alimentis. p.24.§.vlt.
Carcerari aliquem iudex mandans non tenetur iniuriarum actione. p.57.n.9.
Carceratus de crimine quod per sententiam infamaret testimonium non potest ferre. p.378.col.1.n.15.
Castra *debent per dominos custodiri, & reparari tempore pacis, & belli, & non expensis communibus. pag.75.tit 74. num.3.*
Causæ *cognitio quando dicatur adhiberi. p.450.col.2.§.3 n.2.*
Causa continentia diuidi non debet. pag. 309. col.1 n.2.
Cautio *idonea dicitur cum pignora, vel fideiussores dantur. p.303.col.1.n.6.*
Cautio á Principe remitti potest ex causa p.313.col.1.§ 5.
Cedens *pro cessionario testis esse non potest p.378 col.2.n 17.*
Census *solutionis probatio non requiris scripturam. p.404.col 2.§.14 n.1.*

Census consignatiui super rebus constitutio, vel venditio debet gabellam. pag. 83. col. 1 n. 10.
Chartæ tuitiua qua? p. 10. §. 6. n. 1.
Chartas tuitiuas concedit solus Rex, vel officiales ab ipso ad id deputati, qui sunt Palatini Senatores. p. 10. §. 6. n. 2.
Charta quas vocant de finta per Regem solùm conceduntur. p. 9 §. 5.
Charta inimicitia per Regem tantùm conceduntur. p. 9. § 5.
Cicatrix si sit notoria ex inspectione oculorum iudex poterit facere condemnationem de ipsa cicatrice sine medico. p. 56. n. 7.
Cicatrix in facie graue reputatur delictum ibidem.
Citatio est omnium actionum principium p. 205. col 1. n. 2.
Citatio non potest tolli. ibid. col. 2. n. 3.
Citationis legitima propter defectum totus corruit processus, nisi citatus compareat, quia tunc validatur citatio. pag. 206. col 1 n. 4.
Citatio non præsumitur. ibid. n. 5.
Citatio sine iudicis mandato nulla est. pag. 207. col. 2 n. 6.
Citatio in dubio non præsumitur facta mandato iudicis ibid col 2. n. 2.
Citationis necessarium est requisitum relatio nuntij. p. 208. col. 2. n. 8.
Citari nemo potest extra suum territorium. p. 209. col. 2 n. 3.
Citatio ad partis instantiam committenda est. p. 211. col. 1. n 17.
Citatio est nulla deficiente aliquo ex requisitis necessarijs ibid col. 2. n. 2.
Citatus ad vnam causam non censetur citatus pro alia. p. 212 col. 1.
Citatio per edictum qua sit. ibid. n. 1.
Citatio per edictum est exorbitans à iure communi, & ideo est restringenda. ibid. col. 2. n 2.
Citantur per editum incerti. ibid. n. 5.
Citatur per editum vniuersitas. pag. 213. col. 2. n. 12.
Citatur per editum vagabundus. p. 214 col. 1. n. 13.
Citatur per editum terribilis. ibid n. 14.
Citatur per edictum latitans. ibid. n. 15.
Citatio est necessaria vt litis pendentia inducatur. p. 455. col. 2:
Citatio non seruata forma Ordin. est nulla. p. 214. col. 2 n. 22.
Citatio dicitur nulliter exequuta quando non est seruata forma data in executione. ibid n. 23.
Citatio ad domum qua fit? pag. 215. col. 1. num. 1.
Citatio debet personaliter fieri si citandus reperiri possit, si tamen non possit haberi illius copia, sufficit citatio ad domum ibid n. 2.
Citatio illegitima sustinetur ex comparatione partis. p. 216. col. 2. n. 12.
Citatio sine die intelligitur ad primum: p. 217. col. 1.
Citatio vna generalis vsqué ad sententiã inclusiué valet. ibid. col. 2. n. 1.
Citatio partis requiritur in receptione testium. ibid. n. 4.
Citatio in die in honorem Dei feriato exequi non potest. p. 219. col. 1. n. 1.
Citatio clarissima persona requiris scripturam. p 220. col. 1. n. 1.
Citatio prima nunquam fit procuratori, nisi in subsidium. ibid. col. 2. n. 1.
Citatio concilij quomodo fieri debeat. pag. 233. col. 1. n. 6.
Citatio facta in Ecclesia clerico celebranti, vel laico audienti Diuina non valet. p. 238. col. 1.
Citatio requiritur in sententia lata super desertione appellationis. pag. 440. col 1. num. 17.
Citatione nulla non manet præuenta iurisdictio. p. 39. §. 4. n. 2.
Citatio ad executionem testamentorum debet fieri per nuntium laicum. ibid. §. 5.
Citatio sola facit perpetuare iurisdictionẽ iudicis. p. 122. col. 1. n. 2.

Citatus á indice non suo comparere debet allegaturus incompetentiam, nisi sit notoria. p. 214. col. 2. n. 18.
Citatus semel per edictum licet post citationem constet eum esse in loco certo, non debet amplius citari, si á principio non constabat. ibid. col 2. n. 20.
Citatus non dicitur in mora non comparendo quando non comparuit is, qui eum fecit citari, & citatio manet circunducta. p. 220. col. 1. n. 2.
Citatus ad vnam causam an super aliam eodem termino respondere sit obnoxius. p. 239. col. 2. n. 1.
Citandus habetur pro citato si facit vt ad eum citatio non perueniat. p. 215. col. 2. num. 4.
Citatorium edictum regulariter sufficit affigi in vno loco. p. 214. col. 1. n. 17.
Ciuis per priuilegium quando efficiatur. p. 200. col. 1. n. 1.
Ciuis ex priuilegio creatus nisi habitet in ciuitate, oneraqué ciuitatis sustineat, commodis, & priuilegijs ciuitatis non gaudet. ibid col. 2. n. 2.
Ciuitati factam iniuriam non possunt Rectores remittere p. 52. n. 9.
Clausula si preces veritate nitantur. p 192 col. 1. n. 2.
Clericatus testis tenetur reddere rationem dicti sui p. 373. col. 1. n. 26.
Clericatus non præsumitur, & incumbit onus probandi ei, qui dicit esse clericum. p. 130. col. 1. n. 2. & 3.
Clericatus probatur, vel per litteras Episcopi attestantis se contulisse Ordines, vel per testes, qui interfuerunt actui. ibid n. 4.
Clericatus potest probari per vnum testem quando non agitur de alicuius præiudicio. p. 364. col. 2. n. 7.
Clericatus oppositio etiam habet locum post sententiam, & omittens huiusmodi exceptionem opponere condemnatur in expensis, quam condemnationem potest facere iudex secularis. pag. 135. col. 1. num. 12.
Clericus prouocans ad Ordines soluit expensas. p. 429. col. 1. §. 5. n. 1.
Clerici breuiarium, vel horæ dominicæ capi non debent pro executione. p. 465. col. 2. n. 3.
Clericus quando dicatur potentior ratione fori. p. 316. col. 1. n. 2.
Clericus, qui priuilegio fori gaudere potest si patiatur se condemnari per iudicem secularem potest obijcere exceptionem incompetentiæ. p. 338. col. 2. n. 22.
Clerici, qui á Rege habent officia illis priuantur, si prouocent ad Ordines. p. 138. col. 2. n. 1.
Clerici in officio seculari delinquentes á iudice seculari puniri possunt. pag. 139. col. 1. n. 5.
Clerici delinquentes an gaudeant Ecclesiastica immunitate? p. 141. col. 1. n. 2.
Clericus potest laicos, qui sibi iniuriam fecerunt accusare, vel coram Ecclesiastico, vel seculari iudice. p. 157. col. 2. n. 1.
Clerici non tenentur soluere gabellam de fructibus, & redditibus suorum beneficiorum. p. 160. col. 1. n. 8.
Clerici quando dicantur per viam negotiationis fieri mercatores. p. 161. col. 1. num. 2.
Clericorum in bonis potest fieri executio per exactores gabellarum. ibid. col. 2. num. 3.
Clerici in sacris, vel beneficiati habent immunitatem á tributis, vel gabellis. pag. 159. col 1. n. 1.
Clerici in minoribus non sunt exēpti á gabellis, exactionibus, & tributis. ibid. col. 2. n 6.
Clericus perturbans Rempubl. & eius pacem potest eijci é Regno. pag. 164. col. 1. num. 4.
Clerici, & Ecclesiastica persona non possunt succedere in bonis regalengis. pag. 165. col. 1.
Clerici licité possunt testari attentata consuetudine de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis

quæsitis pag. 167. col. 2. n. 3.
Clericus non succedit in bonis Regia Coronæ. p. 186. col. 2. n. 1.
Clericus non potest succedere in feudo. ibid. n. 2.
Clericus in minoribus succedit in feudo. p. 187. col. 1 n. 4.
Clericus habet domicilium, & est ciuis illius diæcesis, in qua situm est eius beneficium p. 201. col. 1. n. 4.
Clerici ratione originis, & domicilij vassalli sunt illius Regis, in cuius territorio degunt, & ciues illius ciuitatis, seu oppidi, in quo nati sunt pag. 17. §. 12. in fine.
Clerici non possunt esse tabelliones. p. 89. col. 1. n. 2.
Clericus citari potest ad causam diuisionis faciendæ coram seculari. pag. 98. col. 1. num. 6.
Clericus conueniens laicum coram iudice seculari, coram eodem reconueniri potest á laico p. 118. col. 1 n. 1.
Clericorum possessorij cognitio etiam causæ spiritualis, vel Ecclesiasticæ pertinet ad iudicem secularem. p. 119. col. 2. n. 1.
Clericus citatus coram iudice seculari dùm laicus esset non mutat forum per clericatum, sed in ciuilibus tantúm tenetur respondere coram illo indice laico, qui ante clericatum de causa cognoscebat. p. 122 col. 1. n. 1.
Clerici in minoribus, siue soluti, siue coniugati sint, non gaudent fori priuilegio in causis merè ciuilibus. ibid col. 2. n. 1.
Clericus habens feudum á Principe seculari conuenitur, & reconuenitur coram temporali iudice. p. 124. col. 1. n. 2.
Clericus hæres laici defuncti cæpta iam lite cum eo instantia ligatur, teneturque coram iudice seculari eam prosequi. ibid. num. 1.
Clericus hæres laici defuncti si conueniendus sit in casu, quo successor conuentus fuerat, tunc coram iudice Ecclesiastico conueniendus est. p. 125. col. 1.
Clericus, cui lis est denuntiata vt emptorem laicum defendat tenetur id facere coram iudice seculari p. 125. col. 2.
Clerici in minoribus possunt cogi per iudicem secularem occurrere ad incendij extinctionem, & ad custodiam ciuitatis pro faciendis vigilijs, alij autem clerici in maioribus per Episcopos compelli debent. p. 126. col. 1. n. 1.
Clericus patrimonialia bona á Rege habens pro censibus, & tributis ipsorum potest coram iudice seculari conueniri. p. 128. col. 2.
Clerici coram iudice seculari conueniri potest super calumnijs, vulgò, coimas pag. 129. col. 1.
Clericus factus, vel beneficium obtinens post delictum commissum, & post infamiam ab eo ortam, & á iudice seculari perquisitus, tenetur coram eo de titulo docere vt ad iudicem Ecclesiasticum remittatur. p. 126 col. 1.
Clerici in sacris constituti, vel beneficiati notorié pro talibus cogniti vbiprimùm capti fuerint, ad suos Prælatos remitti debent, si tamen de clericatu, aut beneficio notorié non constet postquám coram iudice seculari de illo per tituli ostensionem, vel necessariam probationem certum fecerint, remittendi sunt remoto grauamine, vel appellatione. pa. 129. col 2. n. 1.
Clerici remissio quando fit ad iudicem Ecclesiasticum cum eo remittenda sunt acta de crimine, de quo inculpatur. ibid. col. 2. n. 1.
Clericus, & laicus si simul delinquant, laicus ad suum iudicem secularem, Ecclesiasticus verò ad Ecclesiasticum est remittendus p. 131. col. 1. n. 4.
Clerici in sacris, vel beneficiati possunt spoliari armis per iudicem secularem si ea deferant prohibita, vel tempore non permisso p. 132. col 1. n. 1.
Clerici in minoribus gaudent priuilegio fori in causis criminalibus, siue crimi-

naliter, siue ciuiliter intentatis. p.132. col.2.n.1.
Clerici in minoribus coniugati, vt gaudeant fori priuilegio requiritur quod duobus temporibus habitum gerãt, & tonsuram clericalem, tempore scilicet delicti patrati, & tempore capturæ. ibid. col.2.n.6.
Clericus in minoribus vt gaudeat fori priuilegio debet probare se esse addictũ per Episcopum seruitio alicuius Ecclesiæ. p.134.col 2.n.11.
Clericus in sacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto potest capi, & incarcerari á iudice seculari, vt ad suũ iudicem ducatur. p.135.col.2.n.1.
Clericus non potest esse procurator. p.299. col.1.n.1.
Clericus in minoribus potest esse aduocatus, dummodo non sit beneficiatus. ibid. col.2.n.2.
Clericus potest esse aduocatus in Curia Romana in quibuscunque causis, & pro quibuscunque personis. ibid.n.3.
Clericus pauper non habens patrimonium, aut beneficium potest esse aduocatus. ibid.n 4.
Clericus potest in camera consulere, ibiqué conficere iuris allegationes. pag. 300. n.7 .col.1.
Clericus potest esse aduocatus in vna causa. ibid.n.8.
Clientulus non potest esse testis pro suo aduocato. p.378.n.19.
Collecta non imponitur, nisi de licentia Principis. p.62. §.40. & p.101. col.2. num.3.
Collectas imponendi potestas est reseruata Principi. p.166.col.2.n.1.
Collecta non potest imponi à ciuitatibus ac communitatibus pro salario medici, seu aduocati absqué Regia licentia. pag. 64.n.3.
Colonus non admittitur in testem pro domino suo. p.378.n.20.
Compromissum nõ potest fieri in causis pertinentibus ad Regiam Coronam. p.26.tit.40.in Principio.
Compromissum non debet gabellam. pag. 83. col.2.n.11.
Compromittere possunt partes valide in suum iudicem ordinarium, vel delegatum. p.247.col.1.n.1.
Compromissum morte vnius ex arbitris soluitur. p.247.col.2.n.1.
Compromissum nullum non est compromissum. p.249.col.1.n.2.
Conclusio in causa quando sit de processus substantia p.415 col.1 n.8.
Comes quis dicatur? p.8.n.8.
Commendatarij possunt super iuribus ipsius Commendæ lites mouere absqué vxoris consensu. p.332.col.2.n.18.
Compater pro compatre an possit esse testis? p.379.n.24.
Concubinarij laici, vel soluti possunt per Prælatos, suosqué officiales tribus concurrentibus admonitionibus distinctis temporibus excommunicari, incarcerari, vel ablatis pignoribus mulctari. p.126.col.2.n.1.
Concubinatus est mixti fori. pag.155. col.1.n.2.
Conestabilis quis dicatur? pag.7.§.12. num.1.
Conditionalis contractus pendente conditione non debet gabellam, quæ conditione impleta soluetur primo gabellario. p.83.n.12.
Confessio si fiat præcedente libello, & litis contestatione requirit sententiam condemnatoriam. p.426.col.2.n.2.
Confessio supplet defectum scripturæ. pag. 401.col.1.n.4.
Confessio pœnitentialis potest probari per vnum testem. p.365.col.1.n.13.
Confessus qui non est peccata sua, nec recipit Corpus Domini in quadragesima non est idoneus testis. p 379.n.21.
Confessio facta coram tabellione sine iudicis mandato non nocet confitenti. p.21.col.2.n.2.

Confessio

Confessio criminis per viam exceptionis oppositi, vel aliàs incidenter emanata an ad condemnandum sufficiat. p. 22. §. 20.

Confessio *vt valeat debet redigi in scriptis, & signari per partem confitentem p. 22. §. 20. n. 2.*

Confessus debitum ante datum libellum non soluit Regi decimam condemnationis. p. 426. col. 2. n. 2.

Confessio post terminum, & conclusionem in causa, ac contra præsumptionem iuris & de iure admittitur. p. 410. col. 2. num. 3.

Confiteri *non videtur aduersarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit. pag. 334. col. 2. n. 2.*

Confinia *in antiquis probantur per testes de auditu. p. 366. col. 2. n. 6.*

Confinia probantur per testes singulares. p 370. col. 1. n. 30.

Confinium testis tenetur reddere rationem dicti sui. p. 372. col. 2. n. 18.

Confratriæ *quando dicantur Ecclesiasticæ? p. 44. §. 42.*

Coniugati *præferuntur non coniugatis. p. 67. n. 7.*

Consanguinitas *probatur per testes de auditu p. 366. col. 2. n. 9.*

Consanguinitas probatur per testes singulares. p. 369 col. 2. n. 23.

Consanguinitatis testis tenetur reddere rationem dicti sui p. 371. col. 2 n. 4.

Consecratio *Ecclesiæ potest probari per vnum testem. p. 365. col. 2. n. 25.*

Consilia *sunt lecturis anteferenda. pag. 422. col. 2. n. 6.*

Consiliarius *Regis non potest recusari. p 269. col. 1. n. 7.*

Consilium *præbere diebus festiuis licitum est. p. 253. col. 2. n. 13.*

Consilium præbere non tenetur gratis aduocatus quando id facit sine labore, & librorum reuolutione p. 31. §. 27. n. 6.

Consortes *in eádem causa testes esse non possunt. pag. 379. col. 1. num. 25.*

Consuetudo *est seruanda. pag. 419. col. 1. n. 11.*

Consuetudo concernens ordinatoria iudicij seruanda est. ibid col. 2.

Consuetudo in quo differat ab stylo. ibid.

Consuetudo non inducitur ex sententijs difformibus. ibid.

Consuetudo est optima legum interpres. ibidem.

Consuetudo est interpretatiua contractuũ. ibidem.

Consuetudo facere potest quod facere potest pactum. ibid.

Consuetudo actuum frequentiam exigit. ibidem.

Consuetudo debet esse vniformis, non autem diuersimodè obseruata, vel diuersis actibus facta. ibid.

Consuetudine probanda non defertur iuramentum in supplementum probationis. p. 347. col. 1 n. 15.

Consuetudinis testis tenetur reddere rationem dicti sui p 373 col. 2 n. 29.

Contractus *appellatione non compreditur quasi contractus pag 401. col. 2. num. 8.*

Contractibus conficiendis inspiciuntur leges, & consuetudines locorum, in quibus fiunt p 402. col. 1. §. 1.

Contractus ab vxore celebratus sine consensu mariti nullus est. p. 331. col. 6.

Contractus valere non debet, nisi quandiù ius cõcedentis durat. p. 189. c. 2. n. 2.

Contractus non assumit robur á nominatione partium. p. 46. § 53. n. 3.

Contractus conditionalis pendente conditione non debet gabellam, quæ conditione impleta soluetur primo gabellario p 83 col. 2. n. 12.

Contractus factus inter custodem carceris, & carceratum non valet. p. 77. col. 1. num. 4.

Contumacia *est delictum p. 244 col. 2. num. 1.*

Contumacia non causatur ex citatione nulla.

nulla.pag.245.col.1.num.1.

Contumaciæ pœna quæ sint? p.244.col.2. n.2.

Contumax *non videtur in iudicem con. sentire, nec iurisdictionem prorogare. p.245.col.1.n.3.*

Contumax verus quis dicatur? pag.452. col. 2.n.2.

Contumax verus non auditur appellans. ibid.§.3.n.1.

Conuentiones *partium per sententiam confirmantur.p.81.§.12.n.2.*

Conuersi *verè religiosi sunt.p.137.col.2. n.6.*

Conuersi gaudent priuilegio fori, & exemptionis à potestate seculari, & á tributis, & priuilegio Canonis.p.137. col 2.n.7.& 8.

Creditor *tempore prior an á posteriori rē condictione repetere possit? p.472.col. 2. tit.91.n.1.*

Criminalibus *in causis semper est ponenda clausula quòd fiat solutio in carceribus.p.429.*

Criminalibus in causis possunt testes post publicationē examinari.p.411.col.1.n.8.

Criminalibus in causis testis debet reddere rationem dicti sui.p.373.col.2.n.32.

Criminalibus in causis criminaliter intentatis locum non habet iuramentum in supplementum probationis.pag. 347.col.2.n.32.

Culpa *in omittendo leuior est quàm in committendo.p.55.n.22.*

Curia *quæ dicatur? p.14.tit.7.*

Curia semper intelligitur cum quinque leucis in circuitu.ibid in Princ.& pag. 217.col.1.

Curiæ Supplicationis aduocati potiuntur priuilegiis Doctorum, & illis conceditur homagium etiam in causis criminalibus p.28.§.1. quod etiam obtinet in aduocatis Curiæ Portucal.ibid.§.2.

Curialis practica seruanda est. pag.5. in princ.§.37.

Curiæ stylus: vide Stylus Curiæ.

Curator *datus bonis non potest mouere actiones non tempore perituras p.108. col.1.n.7.*

Curator datur illi, cui pater est apud hostes.ibid.n.8.

Custos *carceris curialis quis sit? pag.23. tit.33.*

Custos carceris æquiparatur depositario. ibid.n.2.

Custos carceris punitur ex omni eo quod immittitur in carcerem.p.24 §.2.

Custodis culpa præsumitur si mulier prægnans reperiatur in carcere. ibidem, n.3.

Custodis culpa præsumitur inuecta in carcerem p.24.§.5.

Custos dicitur negligent, & in culpa quando posuit carceratum contra mandatū iudicis in aliquo loco non tuto, & ex eo postea aufugit, quia semper præsumitur sua culpa ibid §.3.n 1.

Custos non est in aliqua culpa, vel negligētia si carcerati aufugerint ex carcere aliquo fortuito casu ibid.n.2.

Custos excusatur ex fuga carcerati, si nobilis, & bonæ opinionis carceratus pro paruo debito, & leui causa criminali detentus ab illo sit in latioribus stantiis, & carceribus, á quibus aufugit. ibid.n.3.

Custos non tenetur ex fuga præparata á carcerato aliquo proditorio modo, qui non poterat á custode prauideri. p.78. col.1.n.5.

Custos carceris non potest relaxare captum sine bulletino relaxationis.ibid.§ 8.

D.

DAmnum *irreparabile affert tormentis aliquem subiacere. p 432. col 2.n.4.*

Damni irreparabilis plures casus. p. 433. col.1.n.8.

Dardanarius *non dicitur vēdēs propria frumenta, vel vina.p.20.tit.18 §.1.*

Datio *in solutum voluntaria soluit gabellam.p.84.col.1.n.13.*

Debitor *ex causa ciuili Ecclesiastica immunitate non gaudet.p.146.col.1.n.1.*

Debitor condemnatus per sententiam, si in executione non reperiantur bona, quibus soluat potest in carcerem conijci, & interim dum reperiuntur bona non est deueniendum ad capturam. p.464.col.2.n.1.

Debitor pro suo creditore idoneus testis nō est.p.380.col.1.n.31.

Debitores falliti immunitate non gaudent p.147 n.4.

Decimarum *in solutione vterque iudex tám secularis, quám Ecclesiasticus competens est, & datur locus prauentioni. p.125 col.1 n.2.*

Decimales fructus conducti á clericis debent gabellam.p 84.col.1.n.14.

Decima condemnationis non soluitur ab eo, qui confessus est debitum ante sententiam.p.416.col.2 n.2.

Decisiones *Doctorum lege deficiente plurimum valent.p.419.col.1.n.8.*

Decisiones Rotæ Romanæ magistrales sunt ad instar particularium decisionum.pag. 418. col.2.n.7.

Decretum *iudicis præcipit anter emissum non præsumitur rité factum.pag. 104. col.1.n.4.*

Decocti *á testimonio repelluntur. pag. 380. col.1.n.30.*

Decuriones *repræsentant totam ciuitatem.p.58 in Princ.n.1.*

Decuriones habent potestatem statuendi, sed non exequendi.ibid.

Decurio electus maior in ætate est præferendus in prærogatiua sedendi alij, qui priùs fuit adeptus possessionem. ibid.

Decurionibus tradi debent claues ciuitatis.p.59 n.2.

Decurionibus imputatur negligentia in officio.ibid.n.3.

Decurio potest esse aduocatus ibid.n.4.

Decurio non potest esse mechanicus. ibid. n.5.

Decurio habitans ruri potest cogi redire ad ciuitatem.p.59.§.1.

Decuriones non possunt pœnam minuere, nisi data causa.p.60.§.19.

Decuriones de iure communi poterant taxare salaria suis legatis.ibid.§.21.

Decurionum interest in ciuitate statuere in his omnibus, qua ciues, & incolas dirigant ad benè, beatequé viuendum, præsertim circa victualia, & opera mechanica p 61.§.28.n.2.

Decurio antiquior tenetur congregare senatum.ibid.n.3.in fine.

Decuriones iniustam litem prosequentes tenentur iudicati.ibid.n.5.

Decuriones statuto possunt augere pœnam. p.69.in princ.n.4.

Decuriones possunt taxare numerum cauponarum.p 69 §.12.n.3.

Defunctorum *voluntates inuiolabiliter exequi publicé interest.p.40.§ 8.*

Defunctorum voluntatum exequutio quando sit mixti fori.p.39.§.4.n.11.

Degradatus *á testimonio repellitur.pag. 380. col.1 n.32.*

Delictum *non confitetur, qui illius veniam petit.p.11.§ 10.n.1.*

Delictum graue reputatur vulnus in facie, si ex eo remansura sit cicatrix.pag. 56.n.7.

Delictis est sequenda mitior opinió.pag. 422. col.2.n.7.

Delicti forus tanquam principalis debet attendi.p.230.col.2.n.3.

Delicti loco potest quis accusari, etsi in eo non inueniatur.p.231.col.2 n.1.

Delinquens *in Ecclesia immunitate Ecclesiastica non gaudet. pag.145. col. 1. n 1.*

Dementia *probatur per testes singulares. p.369.col.1.n.17.*

Denuntiatio *non requiritur si offensus preueniat in accusando maleficium. p.75.col.1.n.2.*

Denun-

Denuntiare omittens quando tenetur ex officio peccat.p.75.col.1.n.3.
Denuntiationis causa probatur per testes de auditu p 368.col.2.n.10.
Depositarius *non potest se nominari iudex.p.105.col.2.*
Deputatus *ad certa bona distribuenda inter pauperes, potest in se ipsum vti pauperem distribuere p.41.n.4.*
Dies *in instrimentis apponendus. p. 93. col.1.§.7.*
Dies termini non computatur in termino. p.243.col.2.n.1.
Diffamatus *pro Reo habetur.p.241.col. col.2.n.1.*
Digitus *non est membrum.p.55.n.16.*
Dignitatis testis tenetur reddere rationem dicti sui.p.371.col.2.n.8.
Dignioribus *magis creditur, quàm minus dignis.p.363.col.2.n.7.*
Dilatio *moratoria non conceditur in causis Regijs.p.313.col.1.n.1.*
Dilatio moratoria non conceditur in deposito.ibid.n.3.
Dilatio moratoria non conceditur in salarijs.ibid col.2.n.4.
Dilatio moratoria non conceditur in causa alimentorum.p.313.col.2 n. 6.
Dilatio moratoria non conceditur in causa dotis.ibid.n.7.
Dilatio moratoria concessa debitori non prodest fideiussori.p.314.col.2.n.5.
Dilatio probatoria in causa Ciuili est peremptoria.p.359.col.1.§.1.
Dilatio omnis probatoria de iure communi est peremptoria.p.360.col.1 §.1.
Dilationum materia iudici arbitraria est. ibid col.2.§.3.
Dilatione pendente nihil innouandum. p.361.col.2.§ 15 n.1.
Dilatione finita probatio facta est nulla. p 362.col.1.n 3.
Dimissio *simplex, vel refutatio non soluit gabellam.p 84 col.1.n.16.*
Distributio *facienda ab executore in virgines maritandas non potest erogari in ingredientes monasterium.p.40.§.16.*
Distributor *deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes potest in filios suos pauperes fraude cessante distribuere.p.41.n.4.*
Diuisiones *si fiant per viam refutationis de illis non debetur gabella.pag.84. col.1 n 15.*
Diuitiæ *reddunt quem potentiorem.pag. 316. col.1.n.3.*
Discipulus *in causa magistri testis esse non potest.p 380.col.1.n 33.*
Doctoris *insignis pragmatici scripto prolata attestatio super stylo, & vsu ordinario sibi cognito fidem facit.p.418. col.1.n.5.*
Doctorum resolutiones lege deficiente plurimum valent.p.419 col 1.n.8.
Doctori asserenti consuetudinem vigere in loco, in quo versatur credendum est. p.420.col.1.n.12.
Doctor non potest attestari de consuetudine totius orbis.ibid.
Doctor non potest fundare opinionem cōtra Ecclesiam.p.422.col.1 n.5.
Doctor debitor ob æs alienum non carceratur.p.465.col.1.n.2.
Dolus *præsumi non debet nisi clare probetur p.428.col.2.n.1.§.1.*
Dolus probatur per testes singulares. pag. 369. col.2.n.19.
Doli testis tenetur reddere rationem dicti sui. p.372.col.1.n.13.
Domestici *á testimonio repelluntur. p. 375.col.1.n.1 & p.380.col.1 34.*
Domestici in quibus casibus non repellantur á testimonio.p.375. col 2.n.2.cum seqq.
Domicilium *quotuplex sit. p.200. col. 1. n.1.*
Domicilium originis est immutabile.ibid. num.2.
Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit. ibid col.2.n 2.

Domicilium principalius inspiciendum est vbi quis diuersis locis habet domicilium.p.201.col.1.n.3.

Domicilij, vel originis iudex potest ad requisitionem partis inquirere de delicto alibi commisso.p.55.n.20.

Domicilium non contrahit Castellanus, scholaris.ibid.p.201.col.2.n.2.

Domicilium habet clericus, & est ciuis illius diœcesis, in qua situm est eius beneficium ibid.col.1.n.4.

Dominium *probatur per testes singulares.p.368.col.2.n.10.*

Dominium in antiquis probatur per testes de auditu.p.366.col.2.n.8.

Dominio in probando non defertur iuramentum ad supplendam probationem. p.347.col.1.n.22.

Dominus *iniuriarum actione agere potest si iniuria fiat seruo, vel famulo eius contemplatione.p.51.n.5.*

Donati *Sancti Ioannis non potiuntur fori priuilegio.p.153.col.2.n.1.*

Donatio *bonorum Regiæ Coronæ non censetur feudum.p.185.col.n.1.*

Donatio gratuita, nisi in fraudem gabellæ fiat, non soluit gabellam.pag.84. col 1.n.17.

Donationum confirmationes, quæ requirunt insinuationem per Regem solùm conceduntur in Senatu Palatij p.9.§.5.

Donans *pro donatario testis esse non potest.p 380.col.1 n.35.*

Dos *etiam æstimata non soluit gabellam p.84.col 1.n.18.*

Dotis causa probatur per testes singulares. p.370.col.1.n.37.

Dos promissa filio ante matrimonium probari potest per testes.pag.404.col.1. num.4.

Dux *quis dicatur? p.7.§ 12.n.7.*

E.

EBrietatis *testis tenetur reddere rationem dicti sui.p.372.col 2.n.17.*

Ebrius *non potest esse testis.p.380.col.1. n.36.*

Ecclesia *non potest emere bona immobilia sine licentia Regis.p.165 col 2.n.1.*

Ecclesia ex diuturnitate temporis præsumitur ædificata auctoritate Ordinarij. p.43.§.39 n 3.

Ecclesiæ factam iniuriam non potest Episcopus, vel Prælatus remittere.p.52.n.10.

Ecclesia non consecrata, interdicta, vel polluta gaudet Ecclesiastica immunitate.p.141.á n.1.

Ecclesia petens per restitutionem in integrum rescisionem contractus debet illam petere in foro Rei conuenti. pag. 123. col.1.n.3.

Ecclesia, Ecclesiastica persona, ac monasteria patrimonialia bona, vel quidquid aliud á Rege habentes, super eisdem bonis coram iudice seculari Regis sunt conueniendi.p.128.col.1.n.1.

Ecclesia restituitur ad probationem omissam.p.318.col.2.n.2.

Ecclesia ad testes post publicationem examinandos restituitur. pag. 411. col. 2. n.17.

Eleæmosyna *debet dari priùs illis, qui sunt de sanguine.p.42.n.7.*

Electionem *non rite factam de aliquo officiali ad inseruiendum Reip. potest quilibet de populo impugnare.p.65 n.7*

Electionibus quando dantur pares voces sorte dirimenda est quæstio. pag. 66. n.10.

Electi á Rege non possunt se excusare nisi coram Senatoribus Sacri Palatij. pag. 65. n.6.

Eligere nemo potest seipsum. ibidem num. 5.

Eligendi non sunt ad officia publica, & honores descendentes ex conuersis iudæis.p.65.n.3.

Eligibilis de iure communi fit ineligibilis de consuetudine.p.65.n.2.

Eligi ad officium procuratoris concilij potest nobilis, quando consuetudine introductum

ductum fuit vt huiusmodi persona ad hoc minus eligantur.p.65 n.6.
Eligi possunt viles persona quoties Respublica, vel Ecclesia idoneorum hominum penuria laborat.pag.66.in Princ. num.4.
Elogia *non probant sine citatione partis. p.413.col.1.n.2.*
Emancipationes *filiorum expediuntur per eorum patres apud iudices. pag. 10. §.7.n.1.*
Emancipationis instrumentum probat patriã potestatẽ pracessisse.p.10.§.7.n.2.
Emancipationis causa est inastimabilis. p 442.col.1.n.6.
Emphyteusis *bonorum Regia Corona regulantur secundùm emphyteuses priuatorum.p.186.col.2.*
Emphyteuticum ius venditum, siue proprietario ipsi, siue cuicunque altero gabellam debet, secùs si detur pecunia tempore concessionis pro ingressu.pag.84, col.2.n.20.
Emphyteuta *pro domino suo testificare non potest quando agitur de re emphyteutica.p 380.col.2.n.37.*
Emphyteusis nominationis si iussu iudicis capta sit quando in ea possit fieri executio.p.476.§.3.
Emphyteusis solutionis probatio non requiris scripturã.p.404.col.2.n.1.§.14.
Emptor *debet litem motam venditori nuntiare, vt possit contra eum agere de euictione p.327.col.1.§.2.n.1.*
Episcopus, *vel pralatus remittere non potest iniuriam factam Ecclesia. p.52. n 10.*
Episcopus in causis sua Ecclesia, vel Episcopatus potest ius dicere, secùs quando causa est personalis. pag.281. col.2. num.5.
Eremitæ, *qui nullam profitentur religionem non sunt exempti à potestate seculari.p.137.col.1.n.3.*
Eremita á collectis, & gabellis non sunt immunes.ibid n.4.
Eremita professionem emittentes á tributis eximuntur.p.159.col.2.n.3.
Euictione *dominus citari debet non procurator p.327.col.2.n.8.*
Euictio habet locum in beneficialibus. p.328.col.1.n.3.
Euictio habet locum in emphyteusi. ibid. num 4.
Euictio habet locum in feudo.ibid. col.2. num.5.
Euictio cessat cum quis scienter rem emit alienam p.329.col 1.n.5.
Excommunicatus *ad iudicia procurator esse non potest secùs ad negocia pag. 30. §.25 n.4.*
Excommunicatus *maiori excommunicatione agens non habet beneficium l. Diffamari p.241.col.1.n.2.*
Excommunicatus *maiori excõmunicatione in iudicio assistere nequit vt actor, nec vt iudex, & aduocatus notarius, aut testis..p.339.col.1.§.4 n.1.*
Excommunicationis *causa non defertur iuramentum ad supplementum probationis.p.347.col.2.n.14.*
Excommunicatus *minori excommunicatione non repellitur á iudicio. ibid. col.2.n.3.*
Excommunicatus *non est hodie vitandus donec sit publicatus, & denuntiatus á iudice.ibid.n.4.*
Excommunicatus *non potest esse arbiter, bene tamen arbitrator.p.340.col.1.§. 5. n.2.*
Excommunicatus *non potest eligi ad officia etiam secularia ibid.*
Executoris *officium voluntarium. pag. 38.tit.62.in Princ.n.1.*
Executor *testamenti etiam prasens, & tacens non videtur acceptare officium, dummodo non sit coniunctus. ibid.n.2.*
Executor *quod salarium habere debeat. ibid.n.4.*
Executoribus *ignorantibus non currit annus.p.39.§.2.n.1.*

Executores testamentarij, etsi facultatem vendendi rem alij habeant, ipsi tamen emere sibi directè, vel per interpositam personam non possunt ibid. §. 7.
Executor eligere non potest filium spurium testatoris. p. 42. n. 5.
Executor potest eligere pauperes sibi coniunctos. ibid. n. 6.
Executio fieri non potest ex exemplo exempli producto etiam iudicis auctoritate. p. 264. col. 2. n. 3.
Executor testamenti non potest esse testis in negotijs per ipsum exequendis. pag. 380. col. 2. n. 39.
Executio debet fieri citata parte. pag. 450. col. 2. n. 2.
Executio sententiæ potest impediri à tertio. p. 460. col 2. n. 2.
Executio sententiæ impeditur per exceptionem nullitatis. p. 461. col. 1. n. 8.
Executio an sit nulla si priùs fiat in rebus immobilibus, quàm in mobilibus. pag. 462. col. 1. n. 2.
Executio an possit fieri in actionibus? pag. 463. col. 1. §. 12.
Executione sententiæ in immobilibus, an requiratur citatio vxoris? ibid. col. 2. num 3.
Executio potest fieri contra tertium, qui acquisiuit lite pendente. pag. 464. col. 1. §. 16.
Executio fieri non potest in distributionibus quotidianis clerici. pag. 464. col. 2. num. 3.
Executione an sufficiat quòd mulier condemnati sit præsens, vel habeat illius notitiam? p. 468. col. 1. nu. 7. cum seqq.
Exetutionem volens retractare tenetur offerre debitum. p. 462. col 2. n. 3.
Exceptio suspicionis debet allegari ante litem contestatam. p. 335. col. 1. §. 1.
Exceptio dilatoria opponenda est ante litis contestationem. ibid col. 2. §. 2. nu. 1.
Exceptio excusionis ante litem contestatam est opponenda. ibid n. 2.
Execeptio spoliationis ante litem contestatam est opponenda. p. 336. col. 1. n. 3.
Exceptio continentia causæ non diuidendæ ante litem contestatam est opponenda. p. 336. col. 1. n. 4.
Exceptio litis pendentis debet opponi ante litem contestatam. ibid. n. 5.
Exceptio subreptionis ante litem contestatam opponi debet. ibid. col. 2. n. 6.
Exceptio dilatoria in continenti post litem contestatam opponi debet. p. 337. col. 1. n. 8.
Exceptio defectum personæ iudicis respiciens opponi potest post litem contestatam. p. 377. col. 1. n. 9.
Exceptio falsi procuratoris in quacunque parte iudicij opponitur. ibid n. 10.
Exceptio vt quis non conueniatur nisi in quantum facere potest post litem contestatam opponi potest. ibid. col. 2. n. 11.
Exceptio attentatorum opponi potest in quacunque parte iudicij. ibid. n. 12.
Exceptio non confecti inuentarij opponi potest post litem contestatam. ibid. n. 13.
Exceptio ineptitudinis libelli opponi potest post litem contestatam. ibid. n. 14.
Exceptio quòd debent dari alimenta opponi potest post litem contestatam. ibid. n. 15.
Fxcptio rei iudicatæ est peremptoria. pag. 340. col. 2. n. 1.
Exceptio per quam concluditur ius agendi non competere actori de sui natura litis ingressum impedit. p. 341. col. 1. nu. 5.
Exceptio solutionis in executionis actu opponi potest. ibid. col. 2. n. 6.
Exceptio pretij non soluti est peremptoria, & opponi potest etiam post sententiam p. 342. col. 1 n. 8.
Exceptio rei non dùm traditæ est peremptoria ibid. n. 9.
Exceptio non numeratæ pecuniæ, in quacunque parte litis opponi potest, & litis contestationem impedit. ibid. col. 2. n. 12.
Exceptio peremptoria non potest opponi ante litis contestationẽ. p. 343. col. 1. §. 2.

Exceptiones contra sententiam debet condemnatus allegare intra sex dies, á die, quo in eius bonis facta est captio pignorum.pag.469.col.2.titul.87. in Princ.n.1.

Exceptio falsitatis aduersus testes obijci potest etiam post sententiam.pag.470. col.1.§.1.n.2.

Exceptio nullitatis ratione incompetentia impedit executionem.p.470.col.1. num.3.

Exceptio retentionis melioramentorum potest opponi etiam post sententiam, & illius impedit executionem. ibid.col.2. n.6.

Exceptiones impeditiuas potest executor remittere ad iudices, qui sententiam tulerunt, vel de illis cognoscere. p.471. col.2.§.14.

Excusionis *exceptio ante litem contestatam est opponenda.p.335.col.2. §.2. num.2.*

Exemplum *non amittit vires suas protocollo non apparente.p.79.§.2.n.3.*

Exemplis iudicandum est. pag.419.col.1. n.10,

Expensæ *facta præsente corpore antequam sepultura mandetur ex communi aceruo sunt deducendæ. p.40.§.13. num.1.*

Expensis condemnandus est victus victori.p.427.col.1.n.1.

Expensarum condemnatio non fit dúm quis ex probatione semiplena, & ob delationem iuramenti obtinuerit.ibid.

Expensis condemnare non potest iudex victum parte non petente. ibid. col. 2. num.2.

Expensarum condemnationem omittens an videatur iudex ab illis absoluere. ibid.n.3.

Expensis condemnare potest index, á quo grauamen fuit interpositum, quando iudex, ad quem condemnationem omisit ibid.n.4.

Expensis quando quis condemnatur propter præsumptam calumniam, si non habet in bonis luat in corpore.pag.428. col.2.n.2.§.1.

Expensis non condemnatur fiscus. ibid. §.3.

Expensas soluit clericus prouocans ad Ordines.ibid n.2.

Expensis est condemnandus appellans deserta appellatione.p.430.col.1.§ 7.

Expensis condemnando appellantem victum iudex appellationis præsumitur condemnasse etiam in expensis primæ instantia.ibid.n.2.

Expensa iuxta qualitatem personæ ministrantur.p.111.col.1.

Expressum *dicitur quod sub ratione legis comprehenditur.p.194. col. 2.*

Extraiudicialia *facta transeunt in rem iudicatam.p 451.col.1.n.1.*

Exulatus *ad locum incertum transacto tempore potest liber exire.p.11. §.12.*

F.

FAmam *restituere pertinet ad Regem.p.9 §.2.n.1.*

Fama probatur per testes singulares. p.369 col.1.n.4.

Fama in probatione non defertur iuramentum in supplementum probationis p.347.col.1 n.16.

Fama *testis tenetur reddere rationem dicti sui p 372.col.1.n.9.*

Famam restituere delinquenti, & iuris infamiam ex delicto incursam tollere potest Rex, non tamen remouere infamiā facti p.9 §.2.n.2.

Familiares *alicuius non admittuntur pro eo ad testificandum. pag.380.col.2. n.40.*

Famulus *pro domino non admittitur ad testificandum.p.381.col.1.n.41.*

Fatuus *est iudex qui vltra petita iudicat.p.424.col.2.§.1.n.1.*

Feriæ *rusticales tacité, & expresšé renuntiari possunt p.254.col.1.n.1.*

Feriatis diebus tutor dari potest.ibid.
Feriatis diebus de alimentis potest contendi.ibid.col.2.n.1.
Feriatis diebus potest contendi de expulsione domorum.ibid.n.2.
Fideicommissarius *vniuersalis non potest esse testis in testamento.p.381.col.1.n.42.*
Fideiussor *idoneus dicitur qui habet immobilia pag.290.col.2.n.6. & p.303.col.2.n.8.*
Fideiussor in causa, in qua fideiussit testis esse non potest contra creditorem debitoris, pro quo fideiussit.pag.381.col.1.n.43.
Fideiussor soluens pro alio an possit in eodem iudicio illum conuenire.pag.475.col.1.tit.92.in Princ.n.2.
Filiatio *probatur per legitimationem petitam á Principe.p.9.§.1.n.4.*
F*iliatio probatur per testes de auditu.pag.367.col.1.n.13.*
Filiationis quasi possessio probatur per testes singulares.p.369.col.2.n.27.
Filiatio probatur per testes de credulitate.p.374.col.2.n.5.
Filius *potest accusare patrem propter mortem matris, quam ipse pater occiderat.p.51.n.7.*
Filius tenetur soluere pecuniam creditori, qui patri mutuauit ad alendos filios, & vxorem.p.99.col.1.n.7.
F*ilius per matrimonium eximitur á patria potestate.p.99.col.2.n.9.*
Filij patrem sine venia in ius vocare non possunt.p.234.col.2.n.1.
Filiusfam. *non potest sine patris consensu esse in iudicio.p.236.col.2.n.1.*
Filiusfam. agit sine patris consensu in castrensibus.p.235. col.1.n.3.
F*ilius quamuis sexagenarius semper est in patria potestate.p.237.col.1.n.2.*
Filius agens tutorio, vel procuratorio nomine potest vocare patrem in ius sine venia.p.238.col.1.
Filij non sunt citandi mortua matre pro re, in qua pater habet vsumfructum.p.298.col.1.n.13.
Filius emancipatus non potest esse testis in causis patris.p.392.col.1.n.5.
Filius adoptiuus an possit esse testis in causa patris.ibid.n.4.
Filius legitimus, naturalis, spurius, atque incestuosus testis esse non potest in causis patris.ibid.col.2.n.6.
Filius spiritualis an possit esse testis in causa patris spiritualis.p.394.col.1.§.2.
Fiscus *non condemnatur in expensis.p.428.col.2.§.3.*
Fiscali in causa non defertur iuramentum ad supplendam probationem.pag.346.col.2.n.13.
Fraus per hæredem in hæreditate commissa probatur per testes de auditu.p.367.col.1.n.16.
Flumina *nauigabilia sunt de iuribus regalibus.p.175.col.1.*
Fœmina *curatrix bonorum absentis an possit constitui.p.107.col.2.n.4.*
Fœmina non succedit in bonis Regiæ Coronæ.p.185.col.2.
Fœmina in Castella, Portugalia, Aragonia, Sicilia, & Legione succedunt in Regno.p.186.col.1.
Forensis *alio in loco domicilium habens an debeat collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia construitur.p.46.§.76.n.3.*
Fortalitij *quomodo reficiendi.p.64.§.67.n.3.*
Fortalitij dominus non potest compellere subditos ad custodiam nocturnam faciendam in castro, vel fortalitio.pag.75.tit.74.n.2.
Fortitudo, *& magnanimitas sociæ sunt nobilitatis.pag.75.tit.74.in Princip.num.1.*
Fratres *tertij Ordinis Seraphici Francisci an sint personæ Ecclesiasticæ, & an gaudeant priuilegio exemptionis á seculari potestate, & á tributis.p.136.col.2.n.1.& n.2.*

Fra-

Fratres tertij *Ordinis in communitate viuentes sunt persona Ecclesiastica.pag.* 138. *col.*1.*n.*12.
*Frater non potest cogi dicere testimonium contra fratrem.p.*390.*col.*2.*n.*8.
Frater pro fratre non potest esse testis.pag. 394. *col.*1.§.2.
Fur *á testificando repellitur.p.*394.*col.*2. *n.*45.
Furiosus *non potest esse testis p.*394. *col.* 2. § 5.
Furor *probatur per testes singulares.pag.* 369. *col.*1.*n.*16.
*Furoris testis tenetur reddere rationem dicti sui.p.*372.*col.*2.*n.*15.
Furor probatur per testes domesticos. pag. 375. *col.*2.*n.*8.
Furtum *an præsumatur commissum ab illo penes quem res furata reperiuntur. p.*325.*col.*2.§.1.
Fustigatus *á testimonio repellitur. pag.* 381. *col.*2.*num.*46.

G.

GAbella *quam vocamus siza, & Hispani alcauala, vnde dicatur. pag.* 82.§.14.*nu.*2. & 3. *vbi numeris seqq. ex quibus contractibus debeatur.*
*Gabella de venditione bonorum immobilium soluenda est in eo loco, vbi ea bona, quæ venduntur, sita sunt.pag.*86. *n.*39.
*Gabellam non fuisse solutam probatur per librum exactoris.p.*87.*col.*1.*n.*42.
*Gabella restituitur emptori annullatá venditione.ibid.n.*43.
*Gabella si non fuit soluta nulla est subhastatio.p.*87.*col.*2.*n.*46.
*Gabellas imponere pertinet ad Regem. p.*175 *col.*2.*n.*1.
Glossarum *auctoritas maxima est.pag.* 412.*col.*2.*n.*1.
Gratia *litteris non expeditis dicitur informis.p.*191 *col.*1.*n.*2.

H.

HAbitatio *probatur per testes singulares.p.*370.*col.*1.*n.*34.
Hæreditas *relicta sub tacita fide de restituendo incapaci pertinet ad Regem.p.*178.*col.*1.*n.*1.
*Hæreditas aditio probatur per testes singulares.p.*370.*col.*2.*n.*29.
*Hæres est conueniendus in loco, in quo defunctus, non obstante quocunque priuilegio ipsius hæredis.p.*240.*col.*2.*n.*1.
Hæresis *causa probatur per testes singulares.p* 367.*col.*2.*n.*2.
*Hæresis probatur per testes domesticos. p.*367.*col.*1.*n.*11.
*Hæresis testis tenetur reddere rationem dicti sui.p.*373.*col.*2.*n.*31.
*Hæresis in crimine admittitur testimonium parentum contra filios.pag.*392. *col.*2.*n.*9.
Hæreticus *non admittitur in testem. p.*381.*col.*2.*n.*4.
*Hæreticus Ecclesiastica non gaudet immunitate.p.*144.*col.*2.*n.*2.
Histriones *á testimonijs repelluntur. p.*381.*col* 2.*n.*48.
Homicidæ *testimonium reprobatur. ibid.n.*49.
*Homicida voluntarius immunitate Ecclesiastica non gaudet.p.*148.*col.*1.*n.*7.
Honestatis *qualitas non præsumitur. p.*226.*col* 2.*n.*8.
Hora *in instrumentis non apponenda. p.*93 *n.*1.*in medio.*
Hospitale *magnum Ciuitatis Olysiponensis p.*20.*tit.*16.*n.*2.
*Hospitale quando locus pius, & religiosus dicatur.p.*44.§.42.*n.*1.
Hospitalia non potest visitare Iudex Ecclesiasticus contra præceptum testatoris.ibid.
Hospitale Episcopi Auctoritate institutũ immunitate gaudet Ecclesiastica. pag. 142.*col.*1.*n.*6.

Idonei

I.

IDonei *qui magis dicantur. pag.* 66. *num.* 4.

Ignorantes *ius versantur in dolo. p.* 12. *tit.* 5. *n.* 3.

Ignorantia, *& copula in omittendo leuior est, quàm in committendo. p.* 55. *n.* 22.

Ignorantia verisimilis causa potest probari per vnum testem p. 365. *col.* 1. *n.* 14.

Immunitas *Ecclesiastica an fuerit inuenta de iure Diuino? p.* 140. *col.* 1. *nu.* 2.

Immunitate gaudet confugiens ad Ecclesiam non consacratam. p. 141. *col.* 1. *n.* 1.

Immunitate an gaudeant clerici delinquentes. ibid. n. 2.

Immunitate gaudet delinquent confugiens ad Ecclesiam interdictam. ibid. col. 2. *n.* 4.

Immunitate gaudet Ecclesia polluta; seu eius camiterium. ibid. n. 5.

Immunitate gaudet aer super atrium Eccles . ibid. n. 7.

Immunitate gaudent ostium, scala, & porticus, quæ Ecclesiæ quomodolibet adhærent. ibid. n. 8.

Immunitate gaudet confugiens ad clericum portantem per viam Sacratisimum Corpus Domini nostri Iesu Christi. ibid. col. 2. *n.* 9.

Immunitate gaudet palatium Episcopi, si Ecclesiæ adhæreat intra passus quadraginta, vel saltem habeat Oratorium. ibid. n. 10.

Immunitate gaudet monasterium religiosorum. ibid. n. 11.

Immunitate gaudet palatium Regis. pag. 143. *col.* 1. *n.* 12.

Immunitate non gaudet Ecclesia destructa cum auctoritate Superioris, vel sine spe reædificationis ibid. n. 13.

Immunitate non gaudet oratorium priuatum. ibid. n. 14.

Immunitate non gaudet ductus per Ecclesiam vinctus ab officialibus iustitiæ. ibid. n. 15.

Immunitate non gaudet quis ad hoc vt excusetur in exilium mitti. p. 144. *col.* 1. *n.* 20.

Immunitate non gaudent mauri, iudei, hæretici, apostatæ, blasphemi, ac sodomitæ. p. 144. *col.* 2. *n.* 1. *cum seqq.*

Immunitate non gaudet in Ecclesia delinquent. p. 145. *col.* 1 *n* 1.

Immunitate non gaudet non solùm delinquens in Ecclesia, sed etiam prope Ecclesiam sub spe, & fiducia ad Ecclesiam confugiendi. p. 145. *n.* 4.

Immunitate non gaudet delinquens in Ecclesia, *non ex proposito, sed in subitanea rixa. ibid. n.* 5.

Immunitate non gaudet existens in Ecclesia, & ex illa exiens ad comittendum delictum ibid. n. 6.

Immunitate non gaudet, qui extra Ecclesiam, & ex loco prophano sagitta, iaculo, aut scloppo existentem in Ecclesia percusserit. p. 146. *col.* 1. *n.* 7.

Immunitate non gaudet, qui existens in Ecclesia alium extra Ecclesiam existentem percusserit. ibid.

Immunitate non gaudet publicus latro, & agrorum depopulator. ibid. n. 1.

Immunitate non gaudet debitor ex causa ciuili. ibid. n. 1.

Immunitate non gaudent debitores falliti, seu decocti. p. 147. *col.* 1. *n.* 4.

Immunitate non gaudent pyratæ ibidem. num. 5.

Immunitate gaudet fabricans falsam monetam. ibid. n. 6.

Immunitate gaudet mittens ad infideles pecuniam, arma, vel equos. ibid. n. 7.

Immunitate non gaudet proditor, & per insidias delinquens ibid n 1.

Immunitate non gaudet assasinus. ibid. col. 2. *n.* 3.

Immunitate non gaudet propinans venenum. p. 148. *col.* 1 *n.* 4.

Immunitate non gaudet incendiarius. ibid.

ibidem, num. 5.
Immunitate *non gaudet homicida voluntarius. p. 148. col. 1. n. 7.*
Immunitate non gaudet seruus fugiens dominum ad Ecclesiam. *ibid. col. 2. n. 1.*
Impedito *per factum iudicis non currit tempus. p. 457. col. 2. §. 5.*
Imperator *non potest recusari. p. 269. col. 1. n. 4.*
Impossibilia *deponentibus non creditur. p. 381. col. 2. n. 50.*
Impubes *á testimonio repellitur. ibid. n. 51.*
Incendiarius *non gaudet immunitate. p 146. col. 1. n. 5.*
Incestus *est mixti fori p. 155. col. 2. n. 6.*
Infançones *qui dicantur. p. 172. col. 1. n. 6.*
Infamia *facti probatur per testes singulares p. 369. col. 1. n. 15.*
Infamia testis tenetur reddere rationem dicti sui. p. 372. col. 1. n. 10.
Infamis non potest esse aduocatus. p. 30. §. 25. n. 1.
Infidelis *Ecclesiastica non gaudet immunitate. p. 144. n. 1.*
Ingratitudinis *in causa non defertur iuramentum ad supplendam probationem. p. 347. col. 1. n. 16.*
Inhibitio *quibus casibus fieri possit? pag. 164. col. 2.*
Inimicus *aduocatus contra suum inimicum non patrocinatur. pag. 32. §. 28. num. 4.*
Inimicus accusati dicitur aduocatus, seu procurator accusatoris in causa criminali. p. 33. in princ. n. 5.
Inimicitia aduocatione contracta non est consideratione digna. p. 33. §. 28. n. 4.
Inimicitia testis tenetur reddere rationẽ dicti sui. p 373. col. 1. n. 23.
Inimicus á testimonio repellitur pag. 382. col. 1. n. 54.
Inimicitia capitales quæ dicantur? p. 395. col. 2. n. 7.
Inimicitia capitalis oritur ex lite, & accusatione criminali. p. 396 col. 1. n. 9.
Inimicitia capitalis contrahitur si moueatur quæstio status. ibid n. 10.
Inimicitia capitalis oritur ex verbis, & iniuria personali. ibid. n. 11.
Inimicus capitalis testis esse non potest. p 395. col. 1. §. 7. n. 1. cum seqq.
Inimicus capitalis quibus casibus possit esse testis. ibid col. 2. n. 5 cum seqq.
Iniuria *non solùm dicitur verbalis, quæ dicitur verbo tenus, sed & ea, quæ scribendo fit, quia scriptura loquitur. p. 50. §. 35. n. 2.*
Iniuria irrogatur si quis dicat, tu mentiris, & tenetur actione iniuriarum. pag. 51. n. 3.
Iniuria non est dicere, tu dicis falsum. ibid. n. 4.
Iniuriarum actione dominus potest agere si iniuria fiat seruo, vel famulo eius cõtemplatione. ibid. n. 5.
Iniuriam factam pupillo non potest tutor remittere. p. 52. n. 12.
Iniuria facta monacho censetur etiam facta Abbati, vel monasterio, & pro ea competit actio Abbati, vel monasterio. ibid. n. 11.
Iniuria grauior dicitur, quæ fit á consanguineo ibid. n. 15.
Iniuriarum actione damnatus an efficiatur infamis. ibid. n. 16.
Iniuria dicitur inferri per verba generalia, veluti, ite in pace, quia in meo genere non sunt iudæi, mauri, latrones, &c. ibid. n. 17.
Inquirere *potest Iudex ex officio in atrocissimis. p 53. §. 31. n. 2.*
Inquirens iudex malitiosé, & iniusté contra aliquem condemnatur in expensis. ibid.
Inquiri non potest ante mortem. ibidem, n. 5.
Inquisitio super delicto non punibili non potest firmari. ibid. n. 3.
Inquisitio non potest firmari quin priùs de delicto constet. ibid n. 6.

Inqui-

Inquisitor *contra hæreticam prauitatem non potest recusari. p. 269 col. 1. n. 6.*
Inquisitores sunt viri grauissimi, æquissimi, ac prudentissimi. p. 151. col. 1. n. 4.
Inquisitorum mandata tenetur iudex secularis celeriter exequi. p. 150 col. 1. n. 1.
Instructus *á parte non probat. p. 382. col. 1. n. 55.*
Instrumentum *debiti creditor petens illud soluit, & non debitor. p. 79 n 4.*
Instrumentum recusans facere tabellio tempore habili periurus est, & debet officio priuari. p. 80. §. 3.
Instrumentum absque testibus non probat. p. 80. §. 4. col 1. n. 3.
Instrumentum interlineatum, seu reseruatum si redigatur in publicam formam debet notarius in transumpto mentionem facere de interlineamentis, seu rasuris: aliás manet suspectum. p. 81. col. 1. n. 9.
Instrumentum factum á notario per verba obscura, & non intelligibilia non est validum. ibid. n. 10.
Instrumentum emptionis quando tendit in commodum emptoris, & venditoris ambo tenentur soluere. p. 88. col. 1. n. 48.
Instrumento dies, annus, & locus apponendus. p 93 §. 7. á n 10.
Instrumentum habens debitam formam ex longinqua regione allatum fidem facit. p. 162. col. 2. n. 1.
Instrumenta confecta á notarijs Ecclesiasticis in rebus secularibus non faciunt fidem. p. 168. col. 2. n. 1.
Instrumentum laceranti non est deferendum iuramentum ad supplendam probationem. p. 348. col. 1. n. 35.
Instrumenti reprobationis testis tenetur rationem dicti sui reddere. p 371. col. 2. n 6.
Instrumentum est probatio probata. pag. 283. col. 1. n 1.
Instrumentum facit rem notoriam. ibid. col. 2. n. 2.
Instrumentum qui habet pro se, habet intentionem fundatam. ibid. n. 3.
Instrumenti verba sunt attendenda. pag. 283. n. 4.
Instrumentum habet executionem paratam si contineat causam debiti. p. 285. col. 1 n. 6.
Instrumentum locationis non potest exequi pro tacita reconductione. ibid. col. 2. n. 8.
Instrumentum purum non habet paratam exequutionem, quando non fuerit liquidum. ibid. n. 9.
Instrumentum conditionale non mandatur executioni, nisi priùs appareat conditionem extitisse. p. 286 col. 1. n. 10.
Instrumentum defectiuum circa substantialia non habet paratam executionem. p. 287. col. 1. n. 18.
Instrumentum nullum non habet paratam executionem. ibid col. 2. n. 20.
Instrumentum simulatum non habet paratam executionem. ibid. n. 21.
Instrumentum vsurarium non habet paratam executionem. pag. 287. col. 2. n 22.
Instrumentum vt paratam habeat executionem requiritur, quod petatur ab eisdem personis contrahentibus p. 293. col. 1 n. 1.
Instrumentum conceptum nomine mariti sine commemoratione vxoris eo mortuo, an possit exequi pro dimidia vxori. ibid.
Instrumenta, quæ habent executionem paratam non possunt exequi ad instantiam cessionarij. ibid. n. 2.
Instrumenta publica executioni mandari possunt etiam contra singularem possessorem rei specialiter hypothecatæ. ibid. col. 2 n 3.
Instrumentum factum á notario in vtilitatem vxoris valet. p. 300. col. 2. n. 1.
Instrumentum producens, vel illo vtens censetur approbare contenta in eo pag. 391. col. 2. n. 2.

Instrumento celebrato inter patrem, & alium extraneum filius est idoneus testis.p.393.col.1.n.14.
Instrumenta facta de nocte sunt suspecta. p.406.col.2.n.2.
Instrumentum amissum si reformetur ex probatione legitima testium habebit executionem paratã p 408.col.2.n.4.
Instrumentum falsum præsumitur ex eo quo originale non reperitur. pag.407. col.1.§.3 n.1.
Instrumentum prolatum ex archiuo publico facit fidem.p 409.col.2.tit.61.
Instrumenta vsque ad conclusionẽ in causa produci possunt.p.411.col 2.n.16.
Instantia *cepta eum defuncto an & quando transeat in hæredem.pag.297. col.2.n 3.*
Instantia cepta per patrem super emphyteusi accepta pro se, & filijs transit ad filios,ibid n.4.
Instantia capta per resignantem transit in resignatarium.p 298.col 1.n.8.
Interlineaturæ *faciunt instrumentum suspectum.p.80.n.8.*
Interpretari *illius est, cuius est condere. p 12.§.5.n.3.*
Interlocutoria *est omnis vox iudicis faciens ad causam.p.22.§.19.n.4.*
Interesse *habens in causa testis á testimonio repellitur.p.382.col.2.n.56.*
Interesse probando non defertur iuramentum ad supplendam probationem. pag. 347. col.1.n.17.
Interesse testis tenetur reddere rationem dicti sui.p.372.col.1.n.14.
Iracundiæ *testis tenetur reddere rationem dicti sui p.373.col.1.n.25.*
Irregularitas *probatur per testes singulares.p 370.col 1.n.32.*
Inuentarium *quo pacto sit faciendum. p.97 col.1.n.1.*
Inuentarij in confectione solemnitates á iure communi requisita possunt omitti ex consuetudine.ibid col.2 n.2.
Inuentarium potest facere iudex orphanorum de bonis presbyteri defuncti vbi est institutus hæres laicus ibid.n 5.
Inuentarium tenetur facere pater legitimus filiorum administrator. pag 98. col.2 n.3.
Inuentarium tenetur facere mulier, & rusticus p 99.col.2.n.2.
Inuentarium non conficiens dicitur esse in dolo præsumpto p.100.col.1.n.4.
Inuentarij non confecti exceptio opponi potest post litem contestatam. p. 337. col.2.n.13.
Iudæus *non potest esse aduocatus. p. 30. §.25.n.2.*
Iudæus, & Maurus non possunt esse testes in causis Christianorum. p.394. col.2. § 4.
Iudæi immunitate Ecclesiastica non gaudent.p.144.col.2.n.2.
Iudex *Regiæ Coronæ Senatus Portucalensis cognoscit de causis pertinentibus ad Regiam Coronam eo modo, quo cognoscit iudex Regiæ Coronæ Senatus Supplicationis. pag.26. tit.40. in Princip.*
Iudex Indiæ, & Minæ quam habeat iurisdictionem.p 33.tit.51.
Iudex secularis competens est ad faciendũ contribuere clericos pro readificatione Ecclesiæ p.46 § 76 n.1.
Iudex vnus non poterit contra alium condiudicem delinquentem procedere, & illum punire.p.47 tit.65.in Princip.
Iudex imperitus debet requirere assessores litteratos pro sententia ferenda. pa. 48 § 9 n.2.
Iudex potest ex officio in atrocissimis inquirere.p.53.§.31.n 2.
Iudex malitiosè, & iniustè inquirens contra aliquem condemnatur in expensis. ibid.n.3.
Iudex originis, vel domicilij potest ad requisitionem partis inquirere de delicto alibi commisso p.55.n.20
Iudex, qui videt aliquos rixari, & nõ impedit illos, debet officio priuari p.56 n 6.

Iudex, qui indebitè mandat aliquem carcerari iniuriarum actione non tenetur. pag. 57 n 9.
Iudex inferior in foro etiam interiori pœnam minuere legalem non potest sine causa. p. 60 §. 19.
Iudicis decretũ præcipitanter emissum nõ præsumitur ritè factũ. p. 104. col. 1. n. 4.
Iudicis decretum ex falsa causa est nullum. p. 104. col. 1. n. 2.
Iudicis decreto omnia præsumuntur solemniter facta, & decretum requirit sententiam ibid. n. 4.
Iudex non potest se nominare in depositarium p. 105 col. 2.
Iudicis officium est nobile. p. 113. col. 2.
Iudex potest recusari ne iudicet in causa filij spiritualis. p. 269 col. 2. n. 9.
Iudex requisitus pro exequutione litterarum precatoriarum potest cogi per suum superiorem, ad quem partes possunt recurrere via grauaminis. p. 209. col. 1. n. 2.
Iudex, qui iustè vtitur legibus multum meretur apud Deum. p. 257 col 1. n. 8.
Iudex potest recusari in causa sua amasia. p. 270. col. 1. n 3.
Iudex recusari potest, qui animi sui opinionem aperuit, vel votum suum propalauit. ibid. n 14.
Iudex recusari potest, qui audit partem secretò, vel in aure secum alloquente, nisi statim referat quod audiuit secretè. ibid. n. 15.
Iudex inimicus, etiamsi dolo partis, recusatur p. 271. col. 1. n. 22.
Iudex, qui differt partem salutare prout antea solebat, potest vt suspectus recusari ibid n. 23.
Iudicis recusatio potest à partibus renuntiari. p. 272. col. 1. n. 2.
Iudex potest sibi ius dicere in causa propria in notorijs. ibid. col. 2. n 6.
Iudex potest cognoscere de iniurijs sibi illatis, & punire inferentem, vbi probabiliter constat illatas sibi fuisse intuitu officij. ibid. num. 7.
Iudex nõ potest ferre testimonium in causa coram eo pendente. p. 381. col. 2. n. 52
Iudex vtrum possit cogere testes alterius prouinciæ vt veniant ad locum vbi ipse est ad testificandum. p. 387. col. 1. §. 6. n. 2.
Iudex tenetur iudicare secundum veritatem, quæ ex processu apparuerit. pag. 414. col. 1. tit. 63. n. 1.
Iudex debet iudicare secundùm allegata, & probata. ibid. col. 2. n. 2.
Iudex non indicat super non petitis. ibid. n. 4.
Iudex an possit si debitor post condemnationem moriatur ad petitionem partis impedire humationem corporis quousq; de debito sit ei satisfactũ. p. 459. c. 2. n. 3.
Iudex non potest suppleri ex probationibus factis si libellus est ineptus. p. 415. col. 1. n. 5.
Iudex quilibet coram quo vertitur causa potest dare curatorem minori ad litem coram eo agitãdam. ibid. col. 2. n. 3.
Iudex iudicando contra stylum facit litem suam p. 417. col. 2. n. 4.
Iudex excusatur si omissa recepta cõmuni opinione Doctorum sequutus est illam, quam aliquando eius præceptor veram esse offirmauit. p. 422. col. 2. n 9.
Iudex fatuus est qui vltra petita iudicat. p. 424. col. 2. §. 1. n 1.
Iudex quando possit condemnare vltra petita. ibid.
Iudex quando possit declarare sententiam suam. p. 425 col. 2. n. 6.
Iudex an possit compelli ad petitionem partis declarare sententiam suam. pag. 426. col. 1. n. 7.
Iudex post appellationem interpositam potest verba sua sententiæ declarare. ibid. n. 8.
Iudex in sententia non debet exprimere causas, quibus nititur ad ita iudicandum. ibid § 7.
Iudex non potest parte non petente victũ

in expēsis condēnare. p. 427. col. 2. n. 2.
Iudex omittens condēnationem expensarū non videtur ab illis absoluere. ibid. n. 3.
Iudex á quo grauamen fuit interpositum potest in expensis condemnare quando iudex ad quem condemnationem omisit. ibid. n. 4.
Iudex appellationis condemnando appellantem victum in expensis, præsumitur condemnasse etiam in expensis primæ instantiæ p. 430 col. 1. n. 2.
Iudex Ecclesiasticus cognoscit de bonis Ecclesiæ, quæ eius sunt quoad vtile & directum dominium, nisi reus laicus neget res illas esse Ecclesiasticas. p. 123. col 1. n. 1.
Iudex Ecclesiasticus competens est circa solutionem pensionis, quam laicus tenetur facere durante Ecclesiæ locatione, & duobus annis vltra. p. 125. col. 1. n. 1.
Iudex Ecclesiasticus, & secularis si contendant inter se super iurisdictione alicuius causæ, cognitio pertinet ad iudices Regiæ Coronæ, dummodo aggrauans sit laicus. p. 127. col. 2. n. 1.
Iudex Ecclesiasticus in criminibus mixti fori potest iam punitum per secularem iterum punire. p. 157. col 1. n. 16.
Iudex Ecclesiasticus inhibetur á seculari ne pendente appellatione ad Romanā Curiam in causa procedat. p. 168. col. 1. n. 1.
Iudex Ecclesiasticus potest inhiberi á seculari ne procedat appellatione pendendente ad effectum, ne censuris alicui fiat iniuria. ibid. col. 2. n. 3.
Iudex secularis competens est ad faciendum contribuere clericos pro readificatione Ecclesiæ. p. 46. §. 76 n. 1.
Iudex secularis competens est super iuribus portus, ac Basilicæ mercium, gabellis, portorijs, si contentio sit inter clericum, ac conductorem prædictorum iurium. p. 128. col. 2.
Iudex secularis non est competens quando vertitur quæstio de valore tituli clericatus, secūs verò quando non vertitur nisi factum ipsum, an scilicet habeat litteras, vel aliás probationem clericatus p. 133. col. 2. n. 5.
Iudex secularis an debeat cognoscere de habitu clericali. p. 134. col 1. n 8.
Iudex secularis in causa hæresis est merus executor. p 151. col. 1. n. 5
Iudex secularis non præstat auxilium Ecclesiastico, quando de eius incompetentia constat p. 154. col. 1.
Iudex secularis tenetur mandare exequutioni sententiam Ecclesiastici. ibid.
Iudicium propriè dicitur post litem contestatam, impropriè ante contestationem. p. 343. col. 2. n. 2.
Iudicium executiuum est summarium. p 459. col. 1. n. 3.
Iudæus non potest esse testis contra Christianos. p 394 col. 2. § 4.
Iudæus non potest esse aduocatus p 30. §. 25. n. 2.
Iuramentum in principio examinis præstandum. p. 95 col 2. n. 1.
Iuramentum in teste necessarium. ibi. n. 2. Et in eo desideratur tactus Euangeliorum. n. 4.
Iuramentum in testimonio proferendo requiritur, nec expresso partium consensu remitti potest. p. 398. col. 1 n 1. & 2.
Iuramentum suppletiuū non datur cōtra iudicē in syndicatu. p. 347. c. 2 n. 29.
Iuramentum hoc datur in causis, in quibus dolus obijcitur. ibid n. 30.
Iuramentum huiusmodi an sit deferendum Reo, vel Actori. ibid n 36.
Iuramentum hoc non præstatur in causis magni valoris. p 349. col. 1 n. 40.
Iuramentum hoc non datur non habenti notitiam rei. ibid col. 2 n 1 §. 2
Iuramentum huiusmodi non est deferendum hæredi. p. 350. col 1. n. 50.
Iuramentum hoc est deferendum si pars petat. p. 345. col. 1. n. 2.
Iuramentum hoc vsquè ad conclusionem in causa est deferendum. ibid. n. 4.
Iuramenti huius delatione pars aduersa est

est citanda ibid. col. 2. num. 5.

Iuramentum huiusmodi defertur si non probetur perfectè læsio circa pretium. p. 346. col. 1. n. 6.

Iuramentum hoc defertur in iudicijs possessorijs ibib. n. 7.

Iuramentum hoc defertur quando probatur mutui numeratio per testes, qui nō recordantur de quantitate. ibid. n. 8.

Iuramentum hoc in quibus casibus non deferatur. p. 346. col. 2. n. 9. cum seqq.

Iuramentum hoc deferendum est, si is, cui deferendum venit, sit legalis, & fide dignus, & non infamis infamia facti, vel turis, periurus, homicida, vsurarius, &c. p 350. col. 1. n. 3.

Iuramento litis decisorio *si peieratum sit non potest fieri querela, nec accusatio. p 350 col 2. §. 3.*

Iuramentum calumniæ *lite contestata præstādū p. 322. col. 2. tit. 34. in Prin n. 1.*

Iuramentum calumniæ an sit de iudicij substantia p 323. col. 1. n. 2.

Iuramentum calumniæ statuto tolli non potest. ibid. col. 2. n. 3.

Iuramentum calumniæ potest exigi per iudicē in quacunq; parte iudicij. ibid n. 4

Iuramentum calumniæ semel præstandum ibid n. 5.

Iuramentum calumniæ recusans subire, quas pœnas incurrat. p. 324. col. 1. n. 7.

Iuramentum calumniæ vt præstari possit procuratori debet ostendere speciale mandatum. ibid. col. 2. §. 3.

Iurare in animam propriā tenetur procurator exigēte aduersario. ibid. col. 1. §. 2.

Iurisdictio *præuenta non manet per citationem nullam. p. 39. § 4 n. 2.*

Iurisdictionis causa est inæstimabilis. pag. 441. col 1. n 4. & p. 442. col. 1. n. 5.

Iurisdictio in genere probatur per testes singulares p. 368. col 2 n. 9.

Iurisdictio iud cis orphanorum potest prorogari. p 97. col. 1. in princ.

Ius ignorantes *versantur in dolo. p. 12. tit. 5 n. 3.*

Ius regale, *& iurisdictiones præscribi nō possunt etiam tempore immemoriali. p. 195. col. 2. n. 1.*

Ius secundum *quod aliquid debet fieri ex partium conuentione intelligitur secundum leges Regni, non secundum leges Imperiales. p. 420. col. 2. n. 16.*

Ius in loco consueto reddi debet. pag. 47. §. 4.

Iuspatronatus *Regium primogenito defertur. p. 186. col. 1.*

Iuspatronatus non venit in donatione generali facta á Rege, nisi de eo specifica fiat mentio p. 189. col. 2.

Iurispatronatus cognitio tanquam spiritualibus annexi pertinet ad iudicē Ecclesiasticum, in determinatione tamen iurispatronatus Regis cognoscit iudex causarum fiscalium p. 223 col. 2. n. 1.

Iuspatronatus in tēpore antiquissimo probatur per testes de auditu. p. 366. col. 2. n. 7.

L.

LÆsio *enormissima nunquam videtur exclusa. p. 251. n. 4.*

Læsæ maiestatis crimine admittitur testimonium parentum contra filios. p. 392. col. 2 n. 8.

Laicus *detentator rei Ecclesiasticæ, vel rei alicuius clerici, vt quia spoliauit eum vel Ecclesiam á possessione, potest coram iudice Ecclesiastico conueniri pag. 122. col. 2.*

Laicus conuentus de vtili dominio Ecclesiæ, aut de causis circa ipsum motis non tenetur respondere coram iudice Ecclesiastico. p. 123. col. 1. n. 2.

Laicus citans laicum coram iudice Ecclesiastico in casibus, in quibus iurisdictio competit seculari mulctatur pæna 30. aureorum. p. 127. col. 1. n. 1.

Laicus non præstat auxilium Ecclesiastico quando de eius incompetentia constat. p. 154. col. 1.

Laicus index sententiam Ecclesiasticam tenetur

tenetur mandare executioni.ibid.
Laicus potest esse arbiter in causis clericorum, si in ipsum insimul cum clerico compromittatur p.248.col.2 n.4.
Laicus contra clericum in causa criminali testis esse non potest.p.382.col.2.n.58.
Latro publicus Ecclesiastica immunitate non gaudet.p.146.col 1.n.1.
Laudum vitiat falsa causa. p. 249. col. 1. n 2.
Laudum arbitratoris requirit partis citationem.ibid n 3.
Laudum nullum erit si vltra ea, quæ in compromisso expressa fuerunt, prolatũ fuerit.p.250.col 1.n 3.
Legatarius quando sit idoneus testis? p.383 col 1 n.58.
Legatum relictum sub tacita fide de restituendo incapaci pertinet ad Regem: p.178.col.1.n.1.
Legatus à latere non potest recusari, p.269.col.1 n.5.
Legitima potest peti viuo patre si sit dissipator bonorum.p.310 col.2.n.5.
Legitimare pertinet ad Regem.p.8. tit. 3. §.1.n.1 & p.179 col.1.n.4.
Legitimari debet prius persona in omni iudicio.262.col 1.n 4.
Legitimatio probat filiationẽ.p.9.§.n 4.
Legitimationes in hoc Regno non sunt veræ, sed potiùs dispensationes pa.179. col.1 n.5.
Legitimatus per subsequens matrimoniũ est verè legitimus p.187. col.1n 1.
Legitimatus per subsequens matrimoniũ succedit in maioratu, & admittitur ad Sacros Ordin ac Episcopatũ ibi.n.3 & 4.
Legitimatus per subsequens matrimoniũ non succedit in bonis Regiæ Coronæ in emphyteusim cõcessis.p.187.col.2.n.5.
Legitimatus à seculari Principe ad Ecclesiasticam emphyteusim admittendus non est.p §.1.n 3.
Lenocinium est casus mixti fori.p.5. col.2.n.5.
Lenones á testimonio repelluntur p.383. col.1. num.59.
Leucæ mensurari debent per viam consuetam, & frequentiorem. p.14. tit.7. in Princ.& p.110.col.1.
Lex humana neminẽ obligat priusquàm promulgetur p 6.§.10.
Lex quando aliquid prohibet simpliciter intelligitur ponere clausulam annullatiuam si contra fiat. p.282. col.1. n.8.
Lex Canonica in materia peccati seruatur in foro seculari.p.420.col.2.n.14.
Lege huius Regni deficiente, & iure communi non disponente, recurrendum est ad leges Regni vicini.ibid n.16.
Legibus Regijs Hispanorum deficientibus, & consuetudinibus prouinciarum apud illos recurrendum est ad ius Canonicum.ibid.col.1.n.13.
Libellus est in scriptis offerendus p.158. col.2 n.3.
Libellus debet rem petitam, & certam continere.p.259.col.1.n.4.
Libellus generalis, & incertus non valet. ibid.n.5.
Libellus incertus sustinetur in petitione fructuum vsurarum, damnorum, expensarum, & interesse ibid.n 6.
Libellus incertus sustinetur in ciuilibus parte non opponente.ibid n 7.
Libellus incertus sustinetur in petitione hæreditatis ibid n.8.
Libellus alternatiuus non valet. ibid. col. 2. n.10.
Libellus ineptus quis dicatur? p 260.col.1. n 15.
Libellus potest emendari ante litem contestatam retento eodem themate. pag. 261. col 1.n.2.
Libellus non requiritur in causa alimentorum p 301 col 2.n.2.
Libellus non requiritur in causis fiscalibus, vel executiuis, ac in causa reuocatorum attentatorum.p.302 col.1.n.3.5. & 6.
Libellus non requiritur in legitima quam poscit filius ad se alimentandũ ibid.n.4.

Libelli ineptitudinis exceptio opponi potest ante litem contestatam.p.337.col. 2. n.14.

Libri *scholasticorum non sunt capiendi in exequutione.p.465.col.2.n.3.*

Libri non debent gabellam. p.84. col.2. n.21.

Libertatis *causa est inaestimabilis.p.442. col.1.n 4.*

Libertus *non potest cogi ad ferendum testimonium contra patronum.p.391. col.1 n.9.*

Lis *probatur per testes singulares p.370. col.1.n.36.*

Lis quando dicatur inchoari.p.221.col 1. n.3.

Lis morte finitur.p.297.col.1.n. 2.

Lis incepta cum possessore maioratus transit ad successorem. ibid.col. 2. n.7.

Litem iniustam prosequentes consules ciuitatum, & alij administratores tenentur iudicati.p.61.n.5.

*Litis expensae, & alimenta quando praestari debent pauperibus.pag.*109.*col.1. n.1.*

*Litium plura incommoda. pag.*256.*col.2. n.2.*

Litis pendentia *vt inducatur citatio est necessaria.p.455.col.2.*

Litis pendentis exceptio debet opponi ante litem contestatam.p.336.col.1.n.5.

Litis conteſtatio *est terminus substantialis iudicij.p 344.col.1.n.11.*

Litis contestatio fit responsione per verbum credit, vel non credit ibid.n.7.

Litis contestatio fit quando responsio esset conditionalis.ibid.n.8.

Litis contestatio non requiritur in iudicio reuocandorum attentatorum, nec in causa appellationis, nec in iudicio possessorij recuperandae. p. 344. col. 2. n.12.

Litigans *facilé, & continué repellitur á testimonio p.383.col.1.n.60.*

Locatio, *& conductio non debent gabellam.p.84.col.2.n.22.*

Locatio facta ad duos annos non potest probari, nisi per scripturam publicam. p.406.col.1.§.23.

Locus *in instrumentis apponendus. pag. 94. col.1.n.3.*

Locus periculosus dicitur vltra mare, & ciuitas infecta peste.p.213.col.2. nu.11.

Litterae *precatoria quae? pag.209. col.1. n.1.*

Litteris precatorijs non obedientes, quibus poenis afficiantur.ibid.n.2.

Litteris precatorijs vel in citatione citandi nomen, causa, iudicij locus, & dies est apponenda.ibid.col.2.n.6.8.9. & 13.

Lupam *pregnantem interficiens non debet habere praemium pro lupinis in vtero existentibus.p 50.§.21.n.2.*

Lusores *regulariter á testificando repelluntur.p.383.n.61.*

M.

Macellarij *possunt compelli exercere artem suam.p.69.§.12.n.2.*

Macellarij qua poena afficiantur, si carnes infirmitate mortuas vendant.ibid.n.4.

Macelli *reficiendi.p.46.§.67.n.4.*

Maioratus *est cum instituens dixerit quòd ex redditibus bonorum certa aliqua Missa dicantur, aut quauis onera persoluantur, & residuum maneat penes ipsum administratorem, seu possessorem.p.45.§.53.n.1.*

Maioratus vnius viuo possessore sequens non potest petere vt declaretur morte illius maioratum ad se pertinere, nisi possessor viuus in alium transferat, vel dissipet bona maioratus.pag.310.col.2. n 6.

Maioratus successor tenetur soluere debita contracta ab eo, qui maioratum instituit.p.475.col.2.tit.93.in Princ. n.1.

Maioratus redditus creditoribus addici possunt, cum possessoris tamen praerogatiua,

gatiua, idest habita ratione ne egeat. p.476.col.1.§.1.n.1.
Maioratus commoditas vendi potest, & pro exequutione sententiæ capi durante dumtaxat vita possessoris.ibid.nu.2.
Maioratus cum possessore lis incapta transit ad successorem.p.297 col.2.n.7.
Machanicus *non potest esse decurio. p. 59. n.5.*
Magistratus *creare pertinet ad Regem. p.174.col.1.*
Maior *restituitur ad examinandum testes post publicationem ex generali clausula si qua mihi, &c.p.412.col.1.n.20.*
Mala fides *probatur per testes singulares.p.369 col.2.n 18.*
Mala fides potest probari per vnum testem p 365.col.1.n.21.
Maleficium *est mixti fori. p.156.col.1. n.8.*
Maleficium etiam dicitur quod verbis committitur.p.233.col.1.n.4.
Maleficium potest probari per vnum testem.p 365.col.1.n.22.
Maleficus *á testimonio repellitur.p.383. col.1.n 62.*
Mandatum *procuratorium non valet factum per notarium Apost.nisi in terris imperij.p.169.col.1.n.4.*
Mandatum procuratorium de iure communi potest probari per testes. p.221. col.2.n.6.
Marchio *quis dicatur?p.7.§.12.n.6.*
Mariscalis *quis dicatur.ibid.n.5.*
Maritus *potest agere contra iniuriantem vxorem.p 51.n 7.*
Maritus non potest ab vxore vocari in ius sine venia.p.235.col 1.n 6.
Masculis *plus creditur quám fœminis. p.363.col.1.n.6.*
Matrimonium *eximit filium á patria potestate.p.99 col 2.n.9.*
Matrimonij in causa non defertur iuramentum in supplementum probationis p 346 col.2.n.9.
Matrimonij impedimentum antequam contrahatur potest probari per vnum testem.p.364.col.2.n.9.
Matrimonij causa probatur per testes de auditu.p.367.col.1.n.4.
Matrimonij in causa admittitur testimonium parentum in fauorem filiorum. p.392.col.2.n.10.
Matrimonij in causa propter illius fauorem potest recedi á communi opinione.p.422.col.2.n.8.
Maurus *non gaudet* Ecclesiastica *immunitate.p 144 col.2.n.1.*
Media *præsumũtur esse illius, cuius sunt extrema.p.73.§.36 n.3.in fine.*
Medici *non debent á pauperibus salaria extorquere.p.109.col.2.*
Membrum *quod dicatur.p.55.n.15.*
Memoria *hominum probatur per testes de auditu.p.367.col.1.n.18.*
Mendacium *potest probari per vnum testem.p.365.col.1 n.22.*
Mendax *á testimonio repellitur. p.383. col.1 n.63.*
Mensis *quilibet triginta dies continet. p.437.col.2.n.3.*
Mentecaptus *testis esse non potest. pag. 383.col.2 n.64.*
Mercedis *causa appellatio non suspendit executionem sententiæ pag.434.col.2. n.7.*
Meretrix *probatur per testes singulares. p.369.col.1.n.13.*
Meretrix á testimonio repellitur. p. 383. col.2.n 65.
Metalla possunt fodi in fundo alieno. pag. 184.col.1.
Metus *probatio in causa matrimoniali potest fieri per testes de auditu.p.367. col.1 n.15.*
Metus probatur per testes singulares. pag. 370.col.1.n.28.
Metus testis tenetur reddere rationem dicti sui.p.373.col.2.n.28.
Militares *S. Ioannis Hierosolymitani sunt veré Religiosi, itaut per illorum solemnem professionem dirimatur matrimo-*

trimonium.p.136.col.1.n.4.
Militaris Ordinis professus in officio seculari delinquens à iudice seculari puniri potest p 189.col.1 n.5.
Militares eximuntur á tributis, & an hoc competat eorum uxoribus. p.162. col.1.n.1.& 3.
Militares Hierosolomytani non succedunt in feudis.p.187.col.1.n.2.
Militaribus Ordinibus professi an sint veré Religiosi.p.162.col.1.n.1.
Militares etiam non professi sunt Religiosi.p.163.col.1.n.2.
Militum *arma non sunt capienda in exequutione sententiæ. p.465.col.2.n.3.*
Miles *existens in militia non potest esse procurator.p.298.col.2.n.1.*
Minæ *probantur per testes singulares. p. 369. col.2.n.20.*
Mina non *probansur per iuramentum suppletorium.p.347.col.2.n.31.*
Minor *qui inuentarium non conficit tempore constituto à lege potest implorare in integrum restitutionem, & interim pendente causa restitutionis, non debet in illum fieri exequutio. pag.99.col.2. n.3.*
Minor si habeat patrem legitimum administratorem valet alienatio ab eo facta sine decreto p.104.col.1.n.5.
Minores 25. annis officia publica habere non possunt.p.113.col.1.n.1.
Minor 25. annis non potest esse arbiter. p.248.col.2.n.3.
Minor post sententiam latam potest iudicem recusare per restitutionem.p.272. col.1.n.3.
Minor restituitur aduersus recognitionem absque tutoris auctoritate factam.pag. p.292.col.2.n.12.
Minor restituitur aduersus sententiam etiam Principis.p.317.col.2.n.1.
Minor quando restituatur aduersus tres sententias conformes.ibid.n.4.
Minor restituitur aduersus terminos sibi lapsos ad appellandum. p.318.col.1.n.1.
Minor restituitur ad probationem omissam.ibid.col.2.n.2.
Minor qui veniam ætatis impetrauit non potest bona immobilia alienare.p.322. col.1.§.2.
Minor non restituitur aduersus omissam exceptionem declaratoriam fori.p.338. col 1.n.17.
Minor 14 annis testis esse non potest.pag. 395. col 1.§.6.
Minor restituitur ad examinandos testes post publicationem p.412.col.1 n.18.
Minor si agas iudicio possessorio an solus possit esse in iudicio.p.415.col 2.n.1.
Minori datur restitutio aduersus lapsum fatalium prosequendæ appellationis ob negligentiam tutoris causatum.p.439. col.1.n.13.
Minori an detur restitutio aduersus nouum opus nuntiatum. p.452.col.1.§.4.n.2.
Miserabiles *personæ habent priuilegium trahendi ad Curiam.p.225 col.1.n.1.*
Miserabiles personæ non possunt renuntiare huic priuilegio p.226. col.2. n.9.
Miserabiles personæ quæ dicantur? p.226. col.2.n.9.
Miserabiles personæ ad examinandum testes post publicationem restituuntur. p. 412.col.1.n.19.
Misericordiæ *confraternitas vbiqué terrarum celebratissima.p.20.tit 16.*
Missarum *suffragia non possunt celebrari vltra locum á defuncto destinatum. p.40.§ 13.n.2.*
Missam si testator mandet celebrari in tali altari, seu capella, ad quam constat habere deuotionem non erit licita loci mutatio.p.44.§.41.n.3.
Mobilium *appellatione quæ contineantur.p 466.col.2 n.1.*
Monachationis *in causa non defertur iuramentum ad supplendam probationem.p 346 col 2.n.10.*
Monachus *potest esse elector pauperum. p.42.n 9.*
Monacho facta iniuria cēsetur etiam facta Abbati,

Abbati, vel monasterio, & pro ea competis actio Abbati, vel monasterio. pag. 52. n 11.

Monachus potest iniuriam sibi factam remittere absque syndico, non vero potest in iudicio ipsius vindictam petere. p 52.n.11.

Monachus repertus in flagranti delicto potest á iudice seculari capi vt ad suum superiorem remittatur. pag. 135. col.2. n.2.

Monachorum appellatione veniunt moniales. p.159 col.2.n.2.

Monachus non potest esse arbiter, nisi concurrente licentia superioris, & monasterij vtilitate. p.248.col 1.n.2.

Monetam *cudere pertinet ad Regem. p.174.col 2.*

Monetam falsam fabricans gaudet Ecclesiastica immunitate. p.147.n. 6.

Monasterium *religiosorum gaudet Ecclesiastica immunitate. p.141.n.11.*

Mortis *testes tenetur reddere rationem dicti sui. p.373.col.1.n.22.*

Mulier *de iure Canonico in causa criminali testis esse non potest. p.383. col.2. n.66.*

Mulier grauida non potest cogi ferre testimonium in iudicio. p.390.col.2. n.3.

Mulier non restituitur ad examinandos testes post publicationem. p.412.n.21.

Muri *sunt reficiendi. pag.46.§.67.nu.1. & 2.*

N.

NAturales *qui ad officia assummuntur exteris sunt praeferendi. p. 75. tit.75 in Princ.n.1.*

Necessitas *multa fieri sinit, quae alioquin crimine non vacarent. p.67.n.10.*

Negans *per errorem, seu ignorantiam excusatur. p.316.col.2.n.4.*

Negatiua *est improbabilis. p. 354. col.1. §.10 n.2.*

Negatiua coarctata est probabilis. ibi.n.3.

Negatiua per confessionem probatur. ibid. col.2.n.5.

Negatiuam probans tenetur reddere rationem dicti sui. p.371.col.1.n.3.

Negotiorum gestor *an possit esse testis pro domino. p.383.col.2.n.67.*

Neptis *in filio masculo testatoris dicitur descedens per lineam masculinam. pag. 188. col 1.*

Nihil, *& inutile aequiparantur. pag.263. col.1.n.4.*

Nobilitatis *socia sunt fortitudo, & magnanimitas. pag. 75. tit.74. in Princ. n.1.*

Nobiles praeferuntur ignobilibus. pag.67. n.9.

Nobilitas auorum probatur per testes de auditu. p.366 col.2.n.10.

Nobilitatis testis tenetur reddere rationem dicti sui. p.371.col.2.n.7.

Nobili in executione relinquendi sunt equi, arma, & vestes. p.465. §.23.n.1.

Nobili debes dari domus, seu palatium pro custodia. p.465.col.1.n.2.

Nobili plus creditur quám ignobili. p.363. n.5.

Noctu *dicitur illatum vulnus, quando iam erãt tenebrae post occasum solis, vel antelucana hora, vel summo mane antequam aurora oriatur. p.67.n.9.*

Nominis *similitudo non inducit suspicionem. p.270.n.19.*

Notarius *debet esse vir omni exceptione maior, vt eius instrumentis plena fides adhibeatur. p.79.col.1.n.1.*

Notarius nemo praesumitur nisi ex longinqua possessione, in qua quis tanquàm notarius stetit, & actus fecit notarijs conuenientes. ibid.n.2.

Notarius debet in scriptis signum apponere. ibid.n.3.

Notario creditur de amissione instrumenti quando adsunt aliqua coniectura. p.79.§.2.n.2.

Notarius scribens contractum vsurarium qua poena puniatur. p.82.col.1.§.13.

Notarius

Notarius instrumentum illis tantùm edere tenetur, ad quorum instantiam confectus est.p.88.§.19.n.2.
Notarius deputatus ad scribendum certum genus actorum non potest alia diuersa scribere etiam de consensu partium. p.89.col 1.n.3
Notarius non potest conficere instrumentum publicum extra territorium eius, qui eum creauit notarium, etsi partes consentiant.ibid.n.4.
Notarij ordinati á Regibus,& alijs inferioribus intra Regnum tantùm conficere possunt instrumenta, secùs tamen in creatis á summo Pontifice, vel Imperatore.p.94.col 1.tit.81.
Notarij non debent á pauperibus salaria extorquere.p 109.col.2.
Notarius celans protocollum habet contra se præsumptionem.p.408.col.1.n.2.
Notario dicenti se amisisse protocollum non creditur nisi probet.ibid.
Notarij iuramento non stabitur asserentis se amisisse instrumentum.ibid.
Notarius suspectus facit actum gestum nullum p.413.col.1.n.3.
Notarij *testis tenetur reddere rationem dicti sui.p.372 col.1.n.11.*
Notorio in probando non defertur iuramentum ad supplendam probationem. p.347.col 2.n.27.
Nouitius *non est conueniendus coram iudice seculari.p.137.col.2.n.10.*
Nullitati *non defertur, nisi simul allegetur error, seu læsio, vel iusta causa grauaminis.p.447.col.1.n.2.*
Nullitates ex defectu iurisdictiones manentes sunt summé attendendæ. pag. 448.col.2.n.10.
Nullitates huiusmodi possunt parte non opponente suppleri ibid.
Nullitatis exceptio ratione incompetentiæ impedit executionem.p.470.col.1. §.1.n 13.
Nuntius *si habuerit mandatum ad citandum aliquem,& pendente citatione iudex moriatur, poterit citare sine alio mandato successoris,& valet citatio.p.207.col.2.n.1.*
Nuntio publico creditur in spectantibus ad eius officium.pag.208.col.1.& pag. 364.col 2 n.11.
Nuntio publico non creditur cum citandus coniecturis, & præsumptionibus ostendit se non fuisse citatum. ibid. n.4.
Nuntio publico non creditur affirmanti citatum respondisse se non esse venturum.ibid.n.5.
Nuntio publico non creditur dicenti super citationis actu verberatum,seu iniuriatum fuisse.ibid.col.2.n.6.
Nuntij relatio est necessarium requisitum ad validitatem citationis.ibid.n.8.
Nuntij relatio fieri debet iudici, ac de ea debet in actis constare.ibid.n.9.
Nuntij relatio vt valeat requiritur ne fiat die in honorem Dei feriato.ibid.
Nuntiatio *ante testium publicationem facienda est.p.327.col.2.n.5.*
Nurus *non potest esse testis pro socero. p.383..col.2.n.68.*
Nutrix *pro suo alumno testis esse non potest.p.384.col.1.n.69.*

O.

OBlati *qui se,& sua in totum religioni tradiderunt gaudent priuilegio exemptionis á tributis.p.137. col.2.n.9.*
Obligationes *factæ penes acta valent sine testibus si iudex mandet illas fieri. p.22.§.21.n.1.*
Officiali *finito officio tempore syndicatus idem honor debitus est, qui antea præstabatur in memoriam pristinæ dignitatis. p.36.tit.60.n.3.*
Officialis pro minimo non est syndicandus ibid.n.2.
Officia *publica an possit vendere Rex? p.114.col.1.n.2.*

Officia publica non possunt capi in causam iudicati, nisi deficientibus alijs bonis, possunt tamen hypothecari. ibid. n. 3.

Opinio *recepta Bartoli habetur pro lege, illa deficiente. p. 421. col. 2. n. 3.*

Opinio communis quæ sit, & quod secundum illam, & magis receptam tenetur iudex iudicare p. 422. col. 1. n. 4.

Opinio illa præsumitur verior, & in iudicando sequenda, quæ á maiori parte Doctorum crebrius recepta existit. ibidem.

Opinio communis non est præferenda illi opinioni, quæ validioribus, & melioribus rationibus fundata est. ibid. n. 5.

Opinio communis pro Ecclesia semper prævalet. ibid.

Opinio quæ fauet animæ est amplectenda. ibidem.

Opinio mitior sequenda est in delictis. p. 422. col. 2. n. 7.

Opinio probabilis in foro conscientiæ sequi potest relicta probabiliori. ibid. n. 10.

Oratorium *priuatum Ecclesiastica immunitate non gaudet. p. 143. col 1. n. 14.*

Ordinarij *auctoritate præsumitur Ecclesia ædificata ex diuturnitate temporis. p. 43 §. 39. n. 3.*

Originarij *semper præferuntur peregrinis. p. 66. in princ. n. 5.*

Orphanus *dicitur qui patre caret. pag. 225. col. 1. n. 2.*

Orphanus habet priuilegium trahendi ad Curiam. ibid. n. 1.

Orphanus restituitur ad examinandos testes post publicationem. pag. 412. col. 1. n. 19.

Ostium *Ecclesiæ adhærens Ecclesiastica gaudet immunitate. p. 141. col. 2. n. 8.*

Oratoriæ *quæ dicantur? p. 26. tit. 40. §. 1.*

P.

PAlatium Episcopi *gaudet Ecclesiastica immunitate si Ecclesiæ adhæreat intra passus 40. vel saltem habeat oratorium. p. 141. col. 2. n. 10.*

Palatium Regis *gaudet immunitate. pa. 143. col. 1. n. 12.*

Papa *non potest recusari. pag. 266. col. 1. n. 3.*

Paries *quando est communis in extremitatibus præsumitur quoque esse communis in medio p. 73. §. 36. n. 2.*

Pater *pro iniuria facta filio agere potest nomine proprio. p. 51. n. 6.*

Patrem potest filius accusare propter mortem matris, quam ipse pater occiderat. ibid. n. 7.

Pater filio emancipato, vel vxorato legitimam tenetur restituere. p. 99. col. 1. n. 6.

Pater quando possit alienare bona aduentitia filij. ibid.

Pater non potest esse testis in causis filiorum. p. 392. col. 1. §. 1. nu. 1. cum seqq. Et in quibus casibus possit esse testis, col. 2. n. 8. cum seqq.

Pater est idoneus testis quando lis est inter duos filios. p. 363. col. 1. n. 15.

Pater potest esse testis in testamento filij militis testantis de castrensi peculio. ibid. col. 2. n. 16.

Pater admittitur in probatione ætatis filiorum. ibid. n. 17.

Patria potestas *soluitur quando per bãnum pater posset impune offendi. p. 99. col. 1. n. 8.*

Patriæ *plurimum debemus, & cuilibet est dulcis, & charior amor patriæ. pag. 152. col 1. n. 7.*

Patronus *non potest á liberto in ius vocari sine venia p. 235 col. 2 n. 12.*

Patronus potest sine venia in ius vocari á liberto tutorio, vel procuratorio nomine agente. p. 238. col. 2.

Pauperibus *quando sunt distribuenda bona ex verbis testatoris conc:di non debet vni tantùm totum testatoris patrimonium. p. 42. n. 8.*

Pauperum elector potest esse monachus. ibid. n. 9.

Paupe-

*Pauperibus quando litis expensæ, & alimenta præstari debeant.pag.*109.*col.*1.*n.*1.

Pauper dicitur miserabilis persona, & ponitur priuilegio trahendi ad Curiam. *p.*226.*col* 2.*n.*9.

*Pauper non est idoneus testis.p.*384.*col.*1.*n* 72.

*Pauper quis dicatur? pag.*439.*col.*1.*n.*11.

Paupertas *variè consideratur pag.*457.*col* 2.§.10 *n* 1.

Paupertas victi cursum fatalium sistit. pag 438.*col.* 2. *num.* 10. *& pag.*458.*col* 2.*n.*3.

Paupertas *executionem præstat appellationis prætermissæ pag.*458.*col.*1.*n.*2.

*Paupertatis plura priuilegia ibid n.*4.

Pecuniæ *pupillares in fidem publicam deponi, & deferri debent. pag.* 105.*col.*2.

Pedagium *defraudans an teneatur ad restitutionem.p.*176.*col.*1.*n.*2.

Peritis *in arte non creditur sine iuramento.p.*57.§ 38.*n* 2 *in medio.*

Periurium *est mixti fori.pag.*156 *col* 1.*n.*11.

Periurium committit respondens positionibus si conuincatur de mendacio pag. 352. *col.*1.*n.*3.

*Permutatio soluit gabellam.pag.*84.*col.*2.*n.*24.

Petitio *à libello in quo differat.p.*301.*col.*1.*n.*2.

Peremptoria *exceptio : vide Exceptio peremptoria.*

Phreneticus *non potest esse testis. pag.* 384.*col.*2.*n.*73.

Pyratæ *non gaudent Ecclesiastica immunitate.p.*147.*col.*1.*n.*5.

Piscationis *ius pertinet ad Regem. pag.* 176.*col.*1.§.14.

Pœna *fustigationis non dicitur capitalis. p.*144.*col.*1.*n.*21.

*Pœnam parti applicandam non potest Princeps remittere.p.*11.§.9.*n* 2.

*Panis non defertur iuramentum in supplementum probationis. p.*348.*col.*1.*n.*33.

Pœnitentes *seculari iudicio sunt subiecti.p.*137.*col.*1.*n.*5.

Ponderibus *falsis vtentibus quæ pæna sint statuta.p.*69.*col.*1.*n.*3.

Portarius *quis sit. pag.*206.*col.*2.*n.*1.*& vide in verbo Nuntius.*

*Portoria defraudans an teneatur ad restitutionem? p.*176.*col.*1.*n.*2.

Portus *pertinent ad iura Regalia.p.*175.*col.*2.

Pons *non potest fieri supra viam publicam.p.*72.§ 31.*n.*2.

Positionibus *simpliciter, & non qualificatè est respondendum pag.*351 *col.*2.*n.*2.

Positionibus non cogitur quis respondere si articuli se inuicem contrarientur. p 353.*col.*1.§.5.

*Positioni negatiuæ non est respondendum. p.*354 *col.*1.§.10.*n.*1.

Positioni criminosæ non est respondendum. ibid col 2.§.11.*n.*1.

*Positionibus contumaciter non respondens habetur pro confesso. p.*355.*col* 1.§.*vlt n.*1.

Positionibus respondens debet habere speciale mandatum. pag. 356. *col.* 1.*n.*12.

Possessio *probatur per testes singulares. p.*368.*col.* 2.*n* 8.

Possessorium *potest probari per vnum testem.p.*365.*col* 1.*n.*18.

*Possessorium probatur per testes de auditu. p.*367.*col.*1.*n.*17.

*Possessorijs in summarijs testium repulsa denegatur.p.*333.*col.*2.*n.*10.

Potentior *quis dicatur ratione priuilegij. p* 315.*col.*2 *n.*1.

Præceptor *non potest à discipulo in ius vocari sine venia p.*235.*col.*1 *n.*5.

Prægnans *reperta in carcere præsumitur culpa custodis.p* 24 § 4.*n.*3.

Præsides *prouinciarum non possunt inquirere de officialibus prælatorum.* *pag.*

pag.35. §.34. num.2.

Præscribi *quando posint quæ sunt in vsu publico.p.59 § 11.n.2.*

Præscriptione *in probanda non defertur iuramentum ad supplendam probationem.p.347.col 1.n.18.*

Præsumptio *iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium p.424. col.1.n.1.*

Praxis *est optima legum interpres. pag. 419. col. 1.n.9.*

Primicerius *notariorum quis dicatur? p 7.§ 12 n.3.*

Princeps *secularis non potest directè, vel indirectè ad spiritualia subditos legitimare p 8 tit.3 §.1.n 2.*

Princeps non potest remittere pœnam parti applicandam p.11.§.9.n.2.

Principis mandatum scriptis, & subscriptione ipsius probari debet. pag. 191. col.2.n.2.

Princeps potest tollere suspicionem, & committere causam ea remota.pa.271. col.1 n.25.

Principi solùm competit concedere moratorias inducias p 314.col.1.n.2.

Pretij *testis tenetur reddere rationem dicti sui p.373.col.1.n 24.*

Priuilegijs *in dubio derogatis non intelligitur de insertis in iure. p.193.col. 2. n.2.*

Priuilegium in causis communibus vni concessum suffragatur alteri. pag.454. col.1.n.2.

Priuilegiatus *contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio suo. p.224. col.2.n.1.*

Probatio *non est de essentia sententiæ. p.425.§.6 n.1.*

Procurator *Regiæ Coronæ quis dicatur? p.18.tit 12.*

Procurator Regiæ Coronæ in partibus qui pedanei dicuntur in sedendo & loquendo omnes alios, licet antiquiores, præcedit.p.18.tit.12.

Procuratoris officium est vile.p.30.§.22.

Procurator ad iudicia non potest esse excommunicatus: secus si sit ad negotia. ibid.n.4.

Procurator ad lites ante litis contestationem nequit alium substituere, nisi mandatum habeat cum speciali clausula substituendi.p.32.n.2.

Procurator Concilij nobilis non potest eligi, si in oppida vel ciuitate consuetudine introductum non erat ad tale officium nobiles aduocare.p.74.tit.69.

Procurator debet esse certus, & nominatus, & qui acceptet mandatum p.221. col 1.n.2.

Procuratoris reuocatio debet intimari parti, & iudici p.294.col 2 n.2.

Procuratorium mandatum non præsumitur p.262.col.2.n.2.

Procuratoris falsi, vel reuocati acta possunt per dominum rata haberi, si antea pars non opposuerat de falsitate mandati, & etiam post sententiam. ibid.n.3.

Procurator simpliciter datus ad agendum tenetur appellare.p.295.col.2.n.1.

Procurator exigente aduersario tenetur iurare in animam propriam. p.324.col. 1. n.1.

Procurator ad iurandum de calumnia debet habere speciale mandatum ibidem, col.2 § 3 n 1.

Procurator fisci non iurat de calumnia. ibid.n.2.

Procurator, in causa in qua est procurator testis esse non potest.p.384.col.2. n.74.

Procuratoris constitutio facta ad causam iam motam operatur ratificationem eorum, quæ gesta sunt per eundem procuratorem, antequàm mandatum susciperet.p.416.col 1.n 5.

Procurator factus cum non sit tenetur pœna falsi.ibid col.2.§.5.n.1.

Procuratoris falsi exceptio in quacunque parte iudicij opponi potest. p.335. col.1. num. 10.

Prodigalitatis *testis tenetur reddere rationem dicti sui. pag.* 373. *col.* 2. *n*.30.

Prodigus, *cui interdicta fuit bonorum administratio testis esse non potest. p* 384.*col.*2.*n*.75.

Prodere *quid sit*: *p*.147.*col*.2.*n*.2.

Proditor, & per insidias delinquens non gaudet Ecclesiastica immunitate. pag. 147.*col*.1 *n*.1.

Præmiorum *exhortatione boni efficiuntur.p*.5.§ 45.*n*.2.

Promissio *de vendendo non soluit gabellam.p*.84.*col*.2.*n*.25.

Prouisor *residuorum quis? pag.* 33. *tit*.50.

Protocollo *non apparente exemplum non amittit vires suas. pag*. 79. §. 2. *n*.3.

Proxeneta *testis esse non potest in negotio, in quo fuit mediator.pa* 384.*col*.2. *n*.76.

Prudens *est, qui intelligentia sua aliquid cognoscit.p*.2.*n*.3.

Puteus *publicus reaptandus est per vicinos.p* 72 § 31.*n*.2.

Pupillo *factam iniuriam non potest tutor remittere p*.52.*n*.12.

Q.

QValitas *alicuius rei potest probari per vnum testem. pag*. 365. *col*.1. *num*.15.

R.

RAsuræ *faciunt instrumentum suspectum.p*.80.*col* 2.*n*.8.

Rationes *semel reddita non sunt vlterius calculandæ. pag*. 109. *col*. 2. *n*.3.

Rector *iustitiæ Senatus Supplicationis debet procedere ex nobili familia, & esse prudens, magnæ auctoritatis, litteratus si fieri potest, incola Regni, ac timorata conscientia.p*.1.& 2.

Rector iustitia curare debet vt eisdem Senatoribus Rex retribuat secundum eorum merita.p.5.§.40.

Rector Senatus Supplicationis eiusdem Senatus salaria persoluere iubet.pag 5. §.40

Rectores non possunt remittere iniuriam factam Ecclesia.p 52.*n*.9.

Rector antiquior tenetur congregare Senatum. pag. 61. §.28. *numer*. 3. *in fine*.

Reconuentioni *locus est, etiamsi actor á conuentione desistere velet. pa*.306. *col*.1.*n* 2.

Reconueniens non potest iterum à conueniente reconueniri.ibid.n.3.

Reconuentio fit coram iudice conuentionis.ibid.col.2.*n*.1.

Reconuentio non admittitur in causa spolij.p.307.*col* 1. *n* 1. *de alio tamen spolio admittitur.col*.2.*n*.2.

Reconuentio non habet locum in criminalibus.ibid.n.5.

Reconuentio habet locum in causis summarijs.p 308 *col*.1.§.6.

Reconuentio non habet locum in causa appellationis.ibid.col.2.§.7.

Recusatio est proponenda in scriptis. pag. 273. *col*.2.*n*.4.

Recusare *nemo potest vltra numerum tertium.p*.271 *col*.1.*n*.24.& *vide latè à p*.269.& *verbo Suspicio*.

Recusatione iudicis non defertur iuramentum ad supplendam probationem. pag. 347.*col*.1.*n*.21.

Reditus *venditio debet gabellam.p*.85. *col* 1.*n*.27.

Reguengarij *sunt exempti ab officijs etiam nobilibus Concilij, quia Regalia prædia tenentur exarare, & ideò ab oneribus personalibus sunt immunes. p* 67.§10.

Religionis *casu, quando scilicet filius illam ingressus est, & dubitatur an habuerit animum profitendi pater admittitur*

· *mittitur in testem.p.93.col.1.n.11.*

Remedium *ordinarium vbi datur non concediturextraordinarium. pag.316. col.1.n 4.*

Remissio *cuius expensis sit facienda pag. 64. §.44. & p.131. col.1. nu.3. vbi de remissione delinquentis.*

Rescriptum *est subreptitium in quo non sit mentio de lite pendente. p.192. col.1.n 3.*

Rescriptum impetratum contra sententiam ea tacita dicitur subreptitium, & nullum.ibid.col.2.n 6.

Repulsæ *testium sunt defensiones. pag. 397. col 1.n.2.*

Repulsæ si non recipiantur an concedatur appellatio? ibid col 2 n.6.

Residuorum *prouisor quis? pag. 33. tit.50.*

Respondere *verbum quid significet? p.231.col.2.n.2.*

Respublica *illa censetur beata, quam docti administrant.p.68.§ 13.n.2.*

Restitutionem *petens debet probare quod est intra quadriennium, nec excedit 29 annum p.320.col.2.n.2.*

Restitutionis remedium concessum vxori minori prodest marito etiam maiori 25. annorum.p.322.col.1.§.3.

Restitutio aduersus lapsum fatalium appellationis interponendæ, introducendæ, & prosequendæ conceditur.p 439. col 1.n.12.

Restitutionem petens an lesum se debeat probare. ibidem. col. 2. num.14. cum seqq.

Restitutio an concedatur minori aduersus nouum opus nunciatum pag.452 col.1. n.2.

Reuisionum, *seu supplicationum materia agitur.p 478 col.1 tit.95.*

Reuisione pendente an suspendatur executio ibid.col 2.n 2.

Reuisio datur á sententijs interlocutorijs vim definitiuæ habentibus, vel irreparabile damnum inferentibus ibidem,numer.3.

Reuisioni adhuc locus est remota, vel prohibita appellatione.ibid n.4.

Reuisio non admittit libellum,petitionem, aut probationem: sed tantùm iuris allegationem.p 479.col.1.§.7.

Reuisio non admittitur si causa non excedat summam centum regalium in rebus immobilibus, & in alijs. 150. ibid col.2.§.8.

Reuisio á sententijs interlocutorijs non admittitur.ibid §.12.

Retentionis *melioramentorum exceptio potest opponi etiam post sententiam, & illius impedit.executionem.p.470. col 2.n.6*

Rex *de eo quod vendit, vel emit non debet gabellam.p 85.col.1.n.28.*

Regum præcipuum officium est populos sibi subiectos, & oppressos iniustè á iudicibus Ecclesiasticis cum moderatione inculpatæ tutelæ defendere, & obuiare abusui notorio, & Ecclesiasticæ potestati ne pax perturbetur.pa.10. §.6.n.3.

Regi competit exilium remittere. pag. 11. §.10.n.2.

Regi qua ætate sit tradenda Regni administratio.p 103.col.2.n.3.

Rex an possit vendere officia publica? pa. 114.col.1.n.2.

Rex potest reuocare officia ad libitum.pag. 115. col.1.n.1.

Rex non potest reuocare sine causa officia publica,quæ concessit constituto pretio, vel ob benemerita.ibid n.2.

Rex potest promittere officia, quæ non dum vacant.ibid.col.2 n.2.

Rex non potest modum imponere rebus per eum donatis propter benemerita. p.185.col 1.n.3.

Rex solutus est legibus.p 189.col.1.n.1.

Riqui homines *qui dicantur? p.171.col. 2. n 5.*

Rusticus *adhibito procuratore etiam aduocato instruente positionibus respondere*

 pondere

pondere potest.p.357.col.1.n.13.

S.

Sacræ res, *& religiosa non possunt emi, vel vendi.p.172.col.2.n.2.*

Sacrilegium *est mixti fori pa.156. col.1.n.9.*

Sacrilegium committentes in Ecclesia non gaudent eius immunitate. p.145.col.1. §.2.n.2.

Salaria *persoluere iubet Rector Senatus Supplicationis Senatoribus eiusdem* Senatus.*p.5 §.40.*

Salaria Doctorum, scholasticorum, Iudicum, Litteratorum, Aduocatorum, & similium habent priuilegia inter omnes creditores, & æquiparantur doti, & fisco, & habent tacitam hypothecam inductam cum priuilegio prælationis.p.112.col.2.n.7.

Salarium vbi quis condemnatur soluere famulo appellatio non suspendit executionem sententiæ.p.434.col.2.n.9.

Salinarum redditus pertinent ad Regem. p.176.col.2.

Salarium quod debeat habere executor. p.38.tit.62.n.3.

Satisdare *non tenetur possidens immobilia.p.302.col.2.n.2.*

Satisdare non tenetur habens annuos reditus super immobilibus.ibid.n.3.

Sciens *est, qui alterius iudicio rem percipit p.2.n.3.*

Scientia *in dubio præsumitur.p 6.§.10. n.3.*

Scholasticus *nemo dicitur nisi nomen ipsius ab Vniuersitatis secretario matricula adscriptum sit. pag.243. col.1. n 2.*

Scholastici, qui non student, & scholas non frequentant non gaudent priuilegijs scholasticorum p.224 col 1.n 6.

Scholasticus si habeat suspicionem contra aliquem Doctorem, seu Cancellarium, in examine suo potest eum, vel eos, qui sibi existunt suspecti, recusare. pa.270. col.2.n.20.

Scholasticorum libri non sunt capiendi pro exequutione.p.465.col.2.n.3.

Scribæ *non possunt per substitutos officia seruire p.114.col.2.*

Scripturam *subscribere debent contrahentes p.80.col.2 §.4.*

Scriptura vitium, seu defectus quando patet euidens dicitur, & non suppletur ex tempore p.86.col.2.n.40.

Scriptura priuata recognita hebet vim confessionis, & pro ea conceditur executio.p.291.col.1.n.2.

Scriptura priuata est, quæ á priuatis personis idest, non publicis, confecta est. ibid.n.4.

Scripturam priuatam diei, & temporis omissa solemnitas non vitiat. ibidem. n.5.

Scriptura priuata penes acta de consensu partium lata habet vim sententiæ iudicis, & facit transitum in rem iudicatam, & habes executionem paratam ibid.col 2.n 8.

Scripturam occultans, seu subripiens falsum committit.p.409.col.1.n.6.

Semper *dictio idem importat quod omni tempore, & omni casu. p.263 col.2. n.1.*

Senatores *in Senatu tempus in colloquijs priuatis non consumant, sed causas diligenter expedire curent. pag. 3. §.2.n.2.*

Senatori ægroto salarium debetur. p.9. §. 31. n.2.

Senatori absenti de licentia Regis, seu Præfecti prætorio salarium debetur.pag. 5. §.41.n.3.

Senatores Palatini recusari possunt.pag.6. §.7.

Senatores iuramento possunt se eximire á munere iudicandi. pag.277.col.1. § 18

Senatoris solius testimonium non probat. p.364 col.1 n.3.

Senes *præferuntur iunioribus. pag.* 67. *n* 6.

Senes valetudinarij ante litem contestatam, vel motam examinari possunt actore petente: pa. 389. *col.* 1. *num.* 1. & §. 7.

Senes qui dicantur? ibid n. 4.

Senes non possunt cogi ferre testimonium. p 390. *col.* 2. *n.* 2.

Senioribus *magis creditur. p.* 363. *col.* 2. *n.* 9.

Sententia *lata contra fiscum absente eius procuratore est nulla p* 16. §. 1.

Sententia debet ferri á iudice in scriptis, vel saltem debet esse ab eo subscripta. p. 21. §. 19.

Sententia secundum medicorum, aliorumque in arte peritorum iudicium lata an & quando in rem iudicatam transeat: p. 57. §. 38. *n.* 3.

Sententia quæ non transiuit per cancellariam, vel non habet sigillum solitum apponi, non probat. p. 191 *col.* 2. *n.* 3.

Sententia in retractanda non defertur iuramentum ad supplendam probationē. p. 347. *col.* 2. *n.* 25.

Sententiæ iudicum inferiorum ad exemplum seu ad decisionem causarum allegari non possunt. p. 418. *col.* 1. *n.* 6.

Sententia lata in causa leuioris cognitionis, vel leuioris probationis nunquam parit exceptionem rei iudicatæ in causa maioris inquisitionis. ibid.

Sententia interlocutoria est quæ super incidentibus, & emergentibus fertur. pa. 423. *col.* 1. *n.* 1.

Sententia super momentaneo possessorio lata an sit interlocutoria, vel definitiua. ibid n. 2.

Sententia interlocutoria non solùm semel, sed etiam millies reuocari potest. ibid. col. 2. *n* 4.

Sententia interlocutoria potest reuocari á iudice etiam sine causa. ibidem, col 1. *n.* 3.

Sententiam interlocutoriam reuocari non impedit appellatio interposita. ibidem.

Sententiam interlocutoriam reuocare potest iudicis successor. ibid.

Sententia si sit nulla ex eisdem actis an possit alia ferri valida. pag. 416. *col.* 1. *n.* 2.

Sententia contra stylum lata est nulla. pag. 417. *col.* 2. *n.* 4.

Sententia Senatus facit ius quoad omnes similes causas. p. 418. *col* 1. *n.* 6.

Sententiam interlocutoriam non cogitur iudex reuocare. p. 423. *col.* 1. *n.* 3.

Sententiam interlocutoriam non potest iudex reuocare postquam illam mandauit executioni. ibid.

Sententia interlocutoria, quæ finem imponit iudicio, aut processui reuocari non potest. ibid.

Sententia interlocutoria geminata reuocari non potest. ibid.

Sententia interlocutoria, quæ transijt decem dies reuocari non potest. ibid.

Sententia absolutoria ab obseruatione iudicij magis accedit ad naturam definitiuæ, quàm interlocutoria. p. 424. *col.* 1. *n.* 2.

Sententia quæ transiuit in rem iudicatam pro veritate habetur. ibid. n. 1.

Sententiæ verba obscura interpretantur iuxta conclusionem libelli ibid. col. 2. *n.* 2.

Sententia definitiua in scriptis est proferenda. 425. *col.* 1. § 6. *n* 2.

Sententia interlocutoria quæ habet vim definitiuæ debet ferri in scriptis ibid.

Sententia potest declarari á iudice ibidem. col. 2. *n.* 6.

Sententia definitiua an possit reuocari? ibid. n 3.

Sententiam an possit cogi iudex declarare? p 416. *col.* 1. *n.* 7.

Sententiæ verba potest iudex declarare etiam post appellationem interpositam. n. 8. *ibid.*

Sententia lata super eo, de quo lis non est conte-

contestata, est nulla. p.424. col.2. n.1.
Sententia est stricti iuris. ibid.
Sententia semper est strictè intelligenda. p.416 col.1. n.8.
Sententia iudicis á quo per quam imponitur pæna mortis nunquam transire potest in rem iudicatam per desertionem appellationis ex cursu temporis. p.438. col.2 §.8.
Sententia non præsumitur lata parte præsente sed absente. pag 436. col.2. §.1. n.1.
Sententia appellationis deserta est interlocutoria habens vim diffinitiua. pag. 437. col 2. n.6.
Sententia lata super desertione appellationis requiritur partis citatio. p 440. col. 1. n.17.
Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam. p.446. col.2. n.1.
Sententia non transit in rem iudicatam contra nòn citatum. p.447. col.1. nu.3.
Sententia ex defectu iurisdictionis nulla est. p 448. col.2. n.9.
Sententia iustè lata ab incompetente iudice potest ex eisdem actis approbari. p.449 col.1. n.11.
Sententia lata in Senatu non potest contra illam excipi quod iudex, qui in priori instantia illam tulit incompetens erat. ibid. n.12.
Sententia est ipso iure nulla si lata sit præcipitanter, & breui tempore. ibid. n.13.
Sententia contra reum lata non præiudicat tertio. p.455. col.2. n.7.
Sententia vt executioni mandetur interest Reipubl. p.438 col 2. n.2.
Sententia parum prodest nisi executioni mandetur. ibid n.2.
Sententia vsquè ad 30. annos potest mandari executioni. p.459 col.1. n.2.
Sententia per instrumenta de nouo reperta per viam restitutionis ex clausula generali quando rescindi possit. pag. 460. col.1. §.2. n.2.
Sententia executio potest impediri á tertio. p.460. col.2. n.2.
Sententia executionem impedit exceptio nullitatis. p.461. col.1. n.8.
Sententia iudicis: vide Iudicis sententia.
Sepulturæ vsus venditio non soluit gabellam p.85. col.1. n.30.
Sepultura electio probatur per testes singulares. p.369. col.2. n.25.
Sequestratio tollitur idonea cautione. p.445 col.1. n.4.
Seruus fugiens ad Ecclesiam non gaudet eius immunitate. p.148 col.2. n.1.
Serui, qui in clericorum dominio sunt, & alij ministerio Ecclesiæ perpetuò addicti gaudent priuilegio exemptionis á tributis. p.173. col.1. n.2.
Serui non possunt esse testes. p.394. col 1. § 3. nu.1. vbi à nu.2. in quibus casibus possint esse testes.
Signum si non afferatur á iudice, potest ei resisti, nec resistens punitur offendens officialem. p 42. §.1.
Signum apponere in scriptura debet notarius quod mutare non potest. p.79. col. 1. n.3.
Simonia est mixti fori. pag.156. col.2. n.14.
Simonia probatur per testes singulares. p.369. col.2. n.21.
Similem causam habens est suspectus. pa. 385. col.1. n.79.
Similitudo nominis non inducit suspicionem, sed quandam affectionem pag. 270. col.2. n.19.
Simulatio probatur per testes singulares. p.369. col.2. n.22.
Syndicandus non est officialis pro minimo. p.36. tit.60. n.2.
Syndicatus tempore idem honor debitus est officiali finito officio, qui antea præstabatur in memoriam pristinæ dignitatis. ibid n.3.
Syndicator si statuat certum tempus partibus, eo elapso partes non audiuntur si in termino non venerint. pag 36. tit.60.

titul. 60. §. 1.

Syndicatus fugiens ad Ecclesiam non gaudet eius immunitate. p. 37. §. 3. n. 2.

Societatis contractus super capitali, etiã ante factum computum, vel rationes calculatas, habet paratã executionem. p. 284. col. 2. n. 3.

Societas probatur per testes singulares. pag. 370. col. 1 n. 36.

Socius priuilegiatus non excusat socium á solutione gabellæ p. 85. col. 1. n. 29.

Socius omnium bonorum in causa socij testis esse non potest. p. 385. col 1 n. 80.

Socer pro genero, vel é contra testis esse non potest. pag 384. col. 2. num. 78. & p. 393 col. 2 n. 19.

Socer, & socrus non possunt cogi ferre testimonium contra suum generum, & nurum, vel é contra ibid n. 7.

Sodomia est mixti fori. pag. 155. col 2. n. 4.

Sodomiæ delictum probatur per testes singulares. p 368. col. 1. n. 3.

Sodomita non potest esse testis. pag. 385. col 1. n 82.

Sodomita Ecclesiastica immunitate non gaudent. p. 144. col 2. n 5.

Solicitudo est cum moderamine, cura verò sine moderamine. p. 2. n. 11.

Solicitator electus à principali non potest esse testis in eádem causa, in qua solicitauit p. 385 col. 1. n. 82.

Solutio vt præsumatur annis retro lapsis factam fuisse, quæ requirantur. pag. 404. col. 2. § 14. n. 2.

Solutionis exceptio in executiuis actibus opponi potest. p. 341. col. 2. n 6.

Soluere qui tenetur non satisfacit consignando, vel deponendo. p 461. col. 2. n. 10.

Spoliatus an restituatur non solùm ad possessionem, & fructus, sed etiam ad expensas, damna, & intereße. pag. 121. col. 2 n 10.

Spoliator potest conueniri in eo loco vbi committit spolium. p. 242. col. 1 n. 4.

Spoliationis exceptio ante litem contestatam est opponenda. p. 336. col. 1. n. 4.

Spurius filius testatoris eligi non potest ab executore. p. 42. n. 5.

Spurij non sunt testes integra fidei, nec omni exceptione maiores. p. 385. n. 83.

Statutum debet eße commune, nec enim potest concedi in odium certarum personarum, itaut liceat ab huiusmodi iniquitate appellare. p. 61. §. 29. n. 1.

Satutum potest fieri contra rusticos vendentes ligna, & vt pondus appareat maius, vtquè carius vendatur, scindunt ligna, eaquè componunt ad fraudendos emptores p. 69. col. 1. n. 2.

Styli obseruatio pertinet ad officium Rectoris iustitia. p. 4. §. 37.

Stylus obseruata per caput debet vbiquè obseruari. p. 5. col. 1. §. 37.

Stylus Curiæ est ad vnguem obseruanda. p. 416. col. 2. tit. 64. n. 1.

Stylus Curiæ pro lege seruatur. pag. 417. col. 1.

Stylus Curiæ facit ius. ibid.

Stylus Curiæ facit ius vniuersale, & in partibus. ibid.

Stylus iudiciorum circa processus ordinem, & iudiciorum vsus versans pro lege in eodem iudicio est obseruanda. ibid.

Stylus contra ius non est obseruanda. ibid. col. 2. n. 2.

Stylus non præsumitur in dubio. ibidem, n 3.

Stylus solum introduci potest á supremis iudicibus. ibid.

Stylo potiùs standum est, quám consuetudini. ibid.

Subscribere pro pluribus litterarum ignaris potest vnus testis. pag 80. col. 2. n. 6.

Subscribere scripturam contrahentes debent. ibid. n. 4.

Subscribere potest pro alio alius stante impedimento, vel necessitate. ibid. n. 5.

Subscribens videtur scribere. pag. 292. col. 1. n. 11.

Subhastatio *nulla est si gabella non fuit soluta p.87.col.2.n.46.*

Subhastationis forma non seruata fructus sunt restituendi.p.467.col.2.n.5.

Subhastatio debet fieri præsente pecunia, licet alius, qui statim non soluit plus liciletur.p.462.col.2.n.1.

Subreptio *vitiat ipso iure. p.193. col.1. n.9.*

Subreptionis exceptio ante litem contestatam opponi potest. p.336.col.2.n.6.

Suburbium *non dicitur locus, quem diuidit fluuius á ciuitate.p.207 .col.1.n.3.*

Succesione *Regia Corona patruus præfertur nepoti filij primogeniti. pa.185. col.1.n.1.*

Sues *per plateas ambulare non debent permitti p.70.§ 22.n.3.*

Suspicio *potest remoueri á Principe, & causa committi ea remota.p.271.col.1. n.25.*

Suspectus est similem causam habens. pag. 278. col.2 n.19.

Suspicionis exceptio debet allegari ante litem contestatam.p.271.col.2.nu.1. & p 335 col 1.§.1.

Suspicionis causa an sit exprimenda. pag. 237.col.1.n 1.

T.

TAbellio, *vel notarius aliquando ad interesse tenetur partibus si ob illius solemnitatis defectum instrumentum corruit, & deinde tenetur pœna falsi si omittat scribere solemnitatem. p.22 §.21.n.2.*

Tabellio, seu Aduocatus gratis cum pauperibus se habere debent.p.23 tit.43.

Tabellionis officium possunt infames exercere.p.88.tit 79.n.1.

Tabelliones non possunt esse clerici. p. 86. col.1.n.2.

Tabellio factus á Rege non potest extra Regnum facere instrumentum. p. 89. §. 4.

Tabellio sicut non potest scribere nisi iudice mandante, ita etiam non poterit alicui, eo non mandante, actorum copiam dare.ibid.§.5.

Tabellio tenetur ad interesse si partibus præiudicet defectu alicuius solemnitatis.p.90.col.1.n.2.

Tabelliones creare pertinet ad Regem.pag. 174. col.1.

Tabellio no potest constituere procuratorem in sua causa propria per instrumẽtum publicum á se factum.p.300.col.2. n.1.

Tabellio æquiualet duobus testibus.p.305. col.2.n.2.

Tempus *quando probetur per testes singulares.p.368.col.1.n.4.*

Termini *dies non computatur in termino.p.243.col.2.n.1.*

Territorium *quod dicatur p.209.col.1. n.3.*

Tertius *executionem sententiæ impedire potest.p 460 col.2 n.2.*

Tertius interuenire potest etiam ad impediendam executionem trium sententiarum conformium.ibid n.3.

Tertius an interuenire possit in iudicio possessorio ibid.n 4.

Tertius executionem impedire non potest quando victor præstaret cautionem de restituendo adiudicatum tertio in casu quo vinceret p.464.col.2.n.4.

Tertius potest impedire executionem quæ sit in sententia lata super actione personali in aliqua re immobili.ibid.n.5.

Testamentum *non est contractus. pag. 88. §.19.n.1.*

Testis *dictum in meliorem partem est interpretandum, & eius mens potius quám verba est attendenda. pag.363. col 1 n.2.*

Testium dicta intelliguntur secundùm communem vsum loquendi.ibid n.3.

Testibus peritoribus maior fides adhibetur.ibid n.4.

Testis dictum non annullatur qui negauit affi-

affinitatem p.90.col.1.§.11.
Testis extra articulū deponere non debet. p.96.col.1.n.1.
Testis non dicitur testificari extra articulos quando tractat de declaratione dicti sui.ibid.n.2.
Testis super eisdem repetendus relatiue deponere potest si iudex relatiuam depositionem admittat. pag.246.col.2.n.4.
Testis in vno iudicio si contrarietur dicto suo in alio statur priori dicto. ibidem. n.6.
Testis in reproductione coram iudice super eisdem capitulis examinatus coram arbitro tenetur iterum iurare p.247. col.1.n.6.
Testis vnus non probat, & quando probet & in quibus casibus. p.364.col.1. n.1.cum.seqq.
Testis vnus sufficit vt quis capi possit.pag. 56. n.3.
Testis vnus potest pro pluribus contrahentibus litterarum ignaris subscribere. p.80.col 2.n.6.
Testis de auditu alieno non probat, & quando probet, & in quibus casibus. p.365.concl.1.n.1 cum seqq.
Testes singulares non probant, quando probent, & in quibus casibus.pag.367. concl 1.n.1.cum seqq.
Testis non interrogatus non tenetur reddere rationem dicti sui, quando teneatur, & in quibus casibus. pag.371. concl.4.n.1 cum seqq.
Testis de credulitate non probat, quando probet, & in quibus casibus. pag.374. concl 5.n.1.cum seqq.
Testis domesticus á testimonio repellitur. & in quibus casibus admittatur. pag 375. concl.6.
Testis maior omni exceptione ille dicitur, qui nulla legitima exceptione repelli potest.p.376.concl 7.
Testes debent concordari quantum fieri potest.p.379.col.1.n.26.
Testis contrarius nihil probat.ibid.
Testis offerens se vltro examini tanquam suspectus non probat. pag. 284. col.1. n 70.
Testis similem causam habens est suspectus p 385 col.1.n 79.
Testis qui tractat de se exonerando nullam fidem facit.ibid col.2 n.84.
Testis non creditur cum nimis animose deponit.ibid n.85.
Testis respondens vltra interrogata est suspectus.ibid.n 88.
Testium numerus effrenatus cohibendus est á iudice.p.386.col 2.§ 2.n.1.
Testis regulariter tenetur in figura iudicij, & viua voce, non in scriptis ferre testimonium.p.387.col 2.n.4.
Testis est euocandus, & alimentandus sumptibus producentis. pag.388.col.1. n 6.
Testi nobili & egregio equus, vel vectura suppeditandus est.ibid col.2.n.8.
Testis ad perhibendum testimonium cogi potest p.390.col.1.§.11.n.1.
Testē producens debet approbare eius personam.p.391 col.1.§.vlt.n.1.
Testium repulsa sunt defensiones. p.397. col.1 n.2.
Testes non improbati in prima instantia an possint improbari in secunda. pag. 397. col.2.n 5.
Testem producens pro se non potest eum reprobare.p 400.col.1.§ 8.n.3.
Testium vlterior productio reprobatur publicatis attestationibus.p.410. col.1. n 1.
Testium productio quando admittatur post publicatas attestationes.ibid.col.2. á n 2.
Testis non publicatus nihil probat.p.412. col.2.n.23.
Testium publicatio an sit de substantia iudicij.ibid.
Testium repetitione an sit pars citanda? p.413.col.2.n.5.
Testium publicatio non obest quando adhùc

adhùc testes à parte procedi valent si priores nulliter, seu non legitimè, aut non rite examinati essent.p.456 col.2. n.4.

Testes non possunt produci in causa appellationis super eisdem articulis, vel directo contrarijs eis, qui in prima instantia producti sunt.p.457.col.1.§.2. n.1.

Transactio *non soluit gabellam, secùs quando qui possidet dimittit rem pro pecunia.p.85.n 31.*

Tutor *iudicis auctoritate tenetur pupillum bonis moribus instruere, facereque eum legere, scribere, nec non & officiũ suæ conditioni, & facultatibus suis aptiùs discere, & iuxta eas alere.pa.101. col.2.n 3.*

Tutor pupillum despondere non potest. p.102.col.1.n.2.

Tutor susceptam semel tutelam demittere non potest.ibid col.2 n.3.

Tutorum libris creditur in verisimilibus, secùs in non verisimilibus p.103. col 1. n.4.

Tutor si non ostendat librum contra eum iuratur in litem.ibid.n.5.

Tutor de rebus minoribus compromittere non potest.ibid.n.6.

Tutor, seu curator creatus, si tempore creationis vendat, licet interueniat iudicis decretum venditio est nulla. p.108.col. 2. n.1.

Tutor durante tutela res pupilli, nec per se, nec per interpositam personam emere potest p.104.col.2.n 1.

Tutor de iure communi poterat contrahere cum pupillo palàm, & bona fide.pag. 105. col.1 n 3.

Tutor finita tutela res pupilli emere potest.ibid

Tutor præsumitur emisse bona pupilli per interpositam personam cum possidere reperitur.ibid col.2.

Tutor nomine pupillorum orphanorum trahens alium alterius domicilij, in iudicium coram iudice orphanorum Rei causam agitare debet.p.106.col.1.n.2.

Tutorum salaria quæ constituuntur secundùm varias gentium regiones.ibidem, col.2.n.1.cum.seqq.

Tutori apud Lusitanos conceditur vigesima pars fructuum, qui percipiuntur ex bonis pupilli.ibid.n.2.

Tutori malè gerenti non debetur salarium ibidem, num.6.

V.

Vacillans *deponendo varia, & diuersa præsumitur falsus. pa.386. col.1.n 90.*

Vario *testi, & sibi ipsi contrario non creditur.ibid.n 91.*

Varians *in testimonio.p.96 col.1.n.3.*

Valor *probatur per testes de credulitate. p.374 col.2.n.6.*

Vassallus *potest vocare dominum in ius sine venia p.235.col 1.n 7.*

Vectigalia, *& gabellas imponere pertinet ad Regem p.175.col.2.n.1.*

Vectigalia iusta defraudans an teneatur ad restitutionem?p.176.col.1.n.2.

Venæ *metallorum pertinent ad Regem. p 176.col.2.n 1.*

Venæ perquiri possunt in fundo alieno.pag. 184. col 1.n 1.

Veniam delicti petens non confitetur se illud commisisse.p.11.§.10.n.1.

Venditio *cum pacto de retro soluit gabellam, ex reuenditione autem alia non debetur.p.85 n.32.*

Venditio resoluta, aut rescisa per remediũ l.2.Cod de Rescind. vendit. debet gabellam ibid.n 33.

Venditio, vel permutatiò rescisa doli mali metusuè causa soluit gabellam. pag.86. n.34.

Venditio necessaria debet gabellam. ibid. n.35.

Venditio rei habita fide de pretio celebrata statim debet gabellam.ibid.n.36.

Vendita

Index rerum, & verborum.

Vendita res plus valet quando venditur tota quàm si vendatur per partes. pag. 467. col. 2. n. 2.

Venditor *in causa rei venditæ testis esse non potest pro emptore. pag. 386. col. 1. n. 92.*

Verbum respondere quid significet? p. 231. col. 2 n. 2.

Vestes clericales *quales esse debeant. p. 134. col. 1. n. 9.*

Via vicinalis *quæ appelletur. p. 72. col. 1. §. 26.*

Vicecomes *quis dicatur? p. 8. n. 9.*

Vicini *tenentur pro puteo publico reaptando. p. 60. §. 24.*

Vicinus non potest de nouo ædificare portas, vel fenestras directò aduersus ianuas, vel vicini fenestras. pa 72. col. 1. n 3.

Victus *verbo habitatio continetur. p. 50. §. 20. n. 2.*

Victus victori in expensis est condemnandus. p. 427. col. 1. n. 1.

Viduæ *habent priuilegium trahendi ad curiam. p. 225. col. 2. n. 4.*

Vidua luxuriosé, & inhonesté viuentes non potiuntur hoc priuilegio. pag. 226. col. 1. n. 7.

Vidua quando dicatur viuere castè. p. 243. col. 1. n. 1.

Vidua quæ cum Doctoribus matrimonio fuerunt copulata, possunt procuratoriũ mandatum sua manu conficere. p. 405. col. 2. n 6.

Vidua restituitur ad examinandos testes post publicationem. pag. 412. col. 1. n. 19.

Vinum limphatum *vendens quam pœnam incurrat p. 68. §. 10.*

Vir bonus *dicitur iudex. p. 47. §. 2.*

Vitricus *in causa prauigni testis esse potest. p. 386. col. 1. n 93.*

Vitricus non potest cogi dicere testimonium contra prauignum, & è contra. p. 390 n. 6.

Vniuersitas *priùs debet suos redditus excutere, antequàm particulares exigat. pag. 62. §. 40 num. 3.*

Vniuersitas non potest vocari in ius à ciue sine venia. p. 235. n. 7.

Vniuersitates, & communitates, quæ non habent iurisdictionem, sed sunt subdita, & subiecta sub alio domino non possunt facere collectas, seu tallias. p. 63. §. 41.

Voluntatis *declaratio probatur per testes singulares. p. 370. col. 1. n. 12.*

Voluntas, & animus probantur per testes singulares. ibid. n. 35.

Votum *quis priùs debeat dare. pag. 4. n. 2.*

Votorum maiori parti standum est. pag. 3. §. 9. n. 1.

Vox *iudicis faciens ad causam est interlocutoria. p. 22. §. 19. n. 4.*

Vrbis *appellatione veniunt continentia. p. 201.*

Vsura *probatur per testes singulares. pag. 369. col 1. n. 12.*

Vsura est mixti fori. p. 156. col. 2. n. 12.

Vsurarum in causa non defertur iuramentum ad supplendam probationem. p. 346 col 2. n. 12.

Vsurarius *à testimonio repellitur. pag. 386. n. 94.*

Vulnus *minimum non dicitur vulnus. p. 54. n. 14.*

Vulnus in facie, si in eo remansura sit cicatrix, graue reputatur delictum. pa. 56. n. 7.

Vulnus mortiferum an sit index ex medicorum instruet iudicio, & illud dicitur cuius curatio, vel omnino impossibilis, vel difficillima est. p. 57. §. 38. n. 1.

Vulnus non fuisse mortiferum in dubio iudicandum. ibid.

Vxor *non potest esse testis in causa mariti p. 386. n. 95.*

Vxor de licentia mariti, vel iudicis potest

test suam iniuriam prosequi, & accusare in iudicio.p.51.n.8.

Vxores Senatorum viduæ gaudent virorum priuilegijs.p.203.col.2.n.1.

Vxores Militarium non sunt exempta á tributis.p.162.col 1.§.vlt.

Vxor si celebret contractum sine consensu mariti, contractus est nullus. pag.331. col.1.n.6.

Vxor condemnati debet esse requisita personaliter ad addictionem, & non sufficit præsentē esse.p.468.col.1.n.7.& 8.

Vxoris nouum mandatū non requiritur in executione sententiæ, si á principio litis interuenit. p.330.col.2.n.4.

Vxoris citatio requiritur si maritus conueniatur super iurepatronatus Ecclesiarum. p.332.col.1.n.15.

Vxoris citatio requiritur in lite super iurisdictione. ibid.n.16.

Vxoris citatio non requiritur quando maritus super iuribus suæ Commendæ litem mouet. ibid col.2.n.18.

LAVS DEO.

INDEX DE ALGV̄S CASOS QVE SE DECIDIRAM, E IVLgarão no supremo Senado da Supplicação, & casa do Porto, que vão nestas Remissões.

A.

Abilitação de herdeiros he necessaria quando se pede reuista na mesa do Paço, se então se faleceo algũa das partes pag.298.col.2.n.14.

Absent e não pode ser citado por carta de edictos para sua alma.pag. 212 §.8.n.1.

Absente para se citar por edictos, he necessario asinarlhe termo segundo a distancia do lugar em que se diz estar. ibidem.

Absente que está em Lisboa para ser citado he necessario declararse a rua, & casa onde mora p.213.col.1.n.7.

Absente que está em partes remotas, & maritimas sem se saber certeza do lugar, posto que se nomee prouincia, se ha de citar por edictos.ibid.n.8.

Aduogados da casa da Supplicação tèm homenagem nas causas crimes.pag.28. § 1.

Aduogar podem dous irmãos juntamente em hum auditorio ex communi consuetudine, & legitimé præscripta.p.92. §.pen

Aduogados são officiaes de justiça para effeito de se deuassar delles como dos mais, & não para outros casos. pa.282. n.13.

Alhear se podem bẽes reguengos sem consentimento do direito senhorio.pa.181. tit.30.

Almoxarifes que são requeridos, ou chamados, ou por obrigação de seus officios vèm dar conta à Corte não podem nella ser citados.p.222.col.2.n.4.

Appellações, & aggrauos que as partes intimarem do Almotace mòr, & Apozentador da casa do Porto vão ao Gouernador, que com os Desembargadores que lhe parecer as poderà despachar. p.26.col.1.§.3.

Appellantes que vèm com appellações à Corte, ou sejão de casos tratados in partibus, ou de casos tratados nos juyzos da ditta Corte não podẽ nella ser citados.p.223.col.1.n.6.

Appellar se não pode de sentença dada sobre artigos de attentado, por ser sòmente aggrauo no auto do processo.pa.432. col.1.n.14.

Appellar se não pode da sentença que se dá sobre reformação de autos perdidos, por ser caso de aggrauo por petição. p.432. col.1.n.15.

Arbitradores terceiros se não podem dar. p.251.in princ.n.2.

Artigos se não podem acrecentar estando ja o feito posto em dilação, posto que não estiuesse dada testemunha nenhũa. p.261.col.2.§ 8.

Aualiação segunda se não pode arguir de lesão, nem pode hauer terceiro louuamento p.251.col.1.in princ.

C.

Camaras deste Reyno nas posturas q̃ fizerem não podem applicar parte aos captiuos.p.62.in princ.

Caualeiros das Ordẽs Militares deste Reyno gozão sòmente em suas pessoas no crimmal do priuilegio do foro, & não outras pessoas, ainda que sejão seus filhos, & escrauos, & criados. pag. 163. col. 1. §. 1.

Caualleiros do habito de São Ioão do Hospital de Hierusalem nestes Reynos, & Senhorios de Portugal communicão sòmente nas causas criminaes os priuilegios que lhe são concedidos a seus escrauos, & criados que viuerem com elles das portas a dentro, ou tiuerem delles ordenados de que se sustentem. p. 173. col. 2. n. 3.

Caualleiros das Ordẽs Militares que não são professos, gozão dos priuilegios que tem os professos. p. 163. col. 1. n. 2.

Chanceller quando pode dár juyz em lugar de algum sospeito, a elle pertence determinar as duuidas que sobre isso se mouerem, se o juyz dado o pode ser, ou não. p. 25. tit. 36.

Certidão de siza se ha de incorporar nas vendas que se fazem per escriptura particular da contia em que se pode fazer. p. 86 col. 1. n. 37.

Citação feita por edictos a hum absente para sua alma he nenhũa. pag. 212. §. 8. n. 1.

Citação se pode ser feita a hum absente: vid. Absente.

Citação feita para todo o necessario que se faz quando se a parte absenta fora do Reyno, dura para o caso do aggrauo, & appellação. p. 217. § 13. n. 2.

Citarse o procurador basta para ver jurar testemunhas, ainda que a parte esteja prezente no lugar quando nunca pessoalmente appareceo em juyzo, & de fora mandou feito seu procurador por seu asinado, ou escriptura publica. pag. 218. col. 1. n. 5.

Citados não podem ser na Corte os Almoxarifes que são requeridos, ou chamados a ella, ou por obrigação de seus officios vém dar conta. p. 222. col. 2. n. 4.

Citado não pode ser na Corte o que a ella vem com appellação de causa tratada in partibus, ou de causa tratada nos juyzos da Cidade. p. 223 col. 1. in princ.

Conhecimento liquido a que são asinados dez dias, deue parar se dentro nelles se pedirão noue dias de doente, que se concederão. p. 287. col. 1. n. 17.

Contador, ou outra pessoa a que sua Magestade comete que proceda executiuamente como costuma a mandar sobre fintas, ou em outras semelhantes materias, se não pode recusar de sospeito. pag. 279. col. 2. n. 3.

Contador da fazenda de sua Magestade quando se recusar he obrigado o recusante a depositar dez cruzados de caução, saluo nas cousas que ao dito senhor pertence. pag. 280. col. 1. in princ. §. 1.

Contestação feita sòmente se faz para solemnidade do juyzo, & della se não segue perjuyzo ao R. pag. 342. col. 2. n. 4.

Contrato feito entre tio, & sobrinho do pay, ou da mãy sómente se pode prouar sem escriptura publica, & não he necessario que seja irmão inteiro. p. 403. §. 11. n. 1.

Corregedor da Corte pode mandar vir a ella as testemunhas nos feitos que se processassem diante delle. p. 388. col. 1. n. 5.

Cunhados podem prouar os contratos feitos entre sy sem escriptura publica. pag. 404. col. 1. n. 6.

D.

DEpor na causa de bẽes moueis he obrigado o marido, & mulher ambos juntamente. Porem o A. ou R. quando escolhe que deponhão ambos, ha de ser cada hum em artigos repartidos. p. 353. §. 6. n. 3.

Depoimento ad perpetuam rei memoriam se pode tomar allegando o R. que o A. he muyto velho, & doente. pa. 389. col. 2. n. 7.

Desaforamento feito em algũa escriptura publica por o pay, ou auós do menor, sendo depois demandado o ditto menor será obrigado responder para onde se desaforarão seu pay, ou auòs, sem poder declinar. p. 229. col. 1. n. 26.

Desembargadores hão de ser seis ao votar sobre o recebimento da contrariedade, ou dar da sentença nas causas em que pode hauer pena de cortamento de membro, ou degredo para sempre. p 3. col. 2 § 6.

Desembargador que faz as audiencias dos aggrauos pode conhecer quando se requere contra algum aduogado a pena da ley por não dar o feito no termo, & em auto apartado se pode requerer diante delle sobre este incidente. pa. 4. col 2. §. 32.

Deuassa começada dentro nos trinta dias da Ordenação que por se não acharem então mais testemunhas se não acabou senão daly a cinco ou seis mezes, não he bastante para por ella o delinquente ser pronunciado á prisão pag. 55. col. 2. n. 23.

Deuassa se não pode hauer por serrada com dez testemunhas sòmente, & são necessarias ao menos trinta, & basta este defeito para se annular a deuassa. p. 57. §. 39.

Deuassa se não pode tirar do preso que o Corregedor achou fora da cadea, por se hauer saido della com licença do carcereiro. p. 70 n. 9.

Deuassar dos peccados publicos pode o juyz da Chancellaria por prouisão que se não estende mais que a cidade de Lisboa. p. 19. §. 1.

E.

Eleição quando foy embargada pendendo os embargos, o eleito não pode seruir, nem tomar juramento, em quanto os embargos não forem findos. p. 65 col. 2. n. 8.

Eleição dos Almotaces se faz em Camera sem voto do juyz. p. 66. col 1. n. 10.

Eleição aonde os votos estão iguaes se ha de determinar per sortes, ou se hão de chamar outros votantes dos da gouernança, & principaes da terra. ibidem.

Eleito que não seruir no seu anno por ser embargada a sua eleição, não poderá seruir em outro anno o tempo que perdeo por rezão dos dittos embargos. p. 67. §. 9.

Embargos se não remetem ao juyz que deu a sentença pelo dia de apparecer. p. 430. §. 6.

Embargos de terceiro possuidor sempre impedem execução, atè nas causas que correm com sua Magestade, & com seu Procurador da fazenda, & nos que arrecadão via executiua, como são os de defunctos, & absentes pag 460. col. 2. n. 5.

Escriuães de hum juyzo, ou de diuersos quando contendem sobre quem ha de escreuer em algũs autos, o conhecimento desta causa pertence ao juyzo da chancellaria, & não ao dos aggrauos. p. 19 §. 2.

Escriuão nenhum pode ter mais de dous escreuentes que terão cartas de escreuentes passada pela chancellaria, & se deuassará delles, &c. pag. 21. §. 15. & p. 58. § 62. n. 2.

Escriuão que seruio de seruentia hum anno, & mais, no tempo da residencia não será obrigado a hirse fora da terra donde seruio. p. 37. in princ col. 2.

Escriuães das sizas não são officiaes da justiça

justiça senão da fazenda, & por isso os juyzes syndicantes não podem tirar residencia delles. ibid.

Escriuães, Tabelliães, & mais officiaes de justiça, posto que dem residencia de tres em tres annos, se manda deuassar delles pelos Corregedores, & Prouedores das Comarcas. p. 58. §. 62. n. 1.

Estudante he pessoa poderosa por razão do priuilegio, em quem se não pode trespassar a cousa, nem o direito que se nella tem, ainda que seja de pay para filho. p. 316. col. 1. in princ.

Execuções começadas com os defunctos hão de proseguir as viuuas, & outras pessoas no juyzo onde a causa está começada p. 229. col. 1. n. 26.

Execução que se faz par sentença não admitte recusação do juyz que a manda executar. p. 279. col. 2. n. 3.

Execução que se faz com sentença de dia de apparecer se se embargar, se ha de sobrestar nella atè se determinarem os embargos pag. 460. col. 1. § 1. n. 2.

Escriuão das appellações, & aggrauos, ou outro da Corte podem citar seus contendores para serem constrangidos a responder nella. p. 224 col. 2. §. 2.

F.

Familiares dos Collectores que gozão nas causas criminaes do priuilegio do foro, são aquelles que actualmente os seruirem, & que viuerem do que elles lhes dão pa. 136. col. 1. n. 3.

Fiança não he obrigado a dar o vencedor vindo a parte com embargos á execução p. 289. col. 2. §. 3.

Força noua não tem mais que petição & contestação, & não se asina mais que hũa sò dilação pora a terra, & para fora toda juntamente, porem quando se trata de força incidentemente ha de correr plenariamente seguindo a natureza da causa primeira, & principal. p. 334. col. 1. in princ. n. 2.

G.

Genro não pode citar seu sogro sem licença, & os autos processados sem ella preceder são nullos. pag. 236. col. 1. num. 5.

I.

Immunidade da Igreja goza o que se lançou sobre o adro della, ainda que no ar fosse tomado, sem por o pè nelle. pag. 142. col. 1. n. 7.

Injurias verbaes despacha em Camara o juyz com os Vereadores, & podem condenar até seis mil rẽs, & não mais, porque naquillo em que exceder se annullará a condenação, & se poderá appellar, & não deferindo á appellação se agrauará para o Corregedor da Corte do Crime p. 50. col. 2. n. 2.

Instrumento de testemunhas que for feito sem citação da parte se manda queimar p. 413. col 1. n. 1.

Inuentarios, & partilhas de bẽes dos orfaõs não podem mandar fazer os Prouedores das Comarcas. pag. 97. col. 2. n. 3.

Irmãos podem ser aduogados em hum auditorio ex communi consuetudine legitime praescripta. p. 92. col. 2. § pen.

Iulgador triennal durante o seu triennio se quizer accusar a algũa pessoa crimemente he obrigado a apparecer pessoalmente. p. 234 col. 1. n. 8.

Iuyz da Chancelaria pode auocar a seu juyzo as culpas de algum escriuão para se liurar diante delle por noua aução. p. 19. col 1 §. 1.

Iuyz da Chancelaria pode conhecer dos feitos

feitos dos iuramentos dos Procuradores que seruem sem carta do Chanceler mòr ibid.

Iuyz da Chancelaria pode conhecer da appellação que algum tabelião tirar par ser accusado pela justiça, ou per outrem por algum erro, que no tal officio cometesse ibid.

Iuyz da Chancelaria não tem alçada para tomar querela de erros dos officiaes que os cometesem fora das cinquo legoas da Corte. ibid.

Iuyz da India, & Mina não pode conhecer das cousas da India Occidental, nem a sentença que elle der pode ser executada em outro juyzo, mais que em o seu. p. 33. tit. 51.

Iuyz de India, & Mina pode conhecer das auções que se mouerem sobre cousas da India, ainda que nellas sejão partes estudantes, Desembargadores, ou outros quaesquer priuilegiados, os quaes de nenhũa maneira poderão declinar seu juyzo. pag. 33. col. 2. in Princ.

Iuyz de India, & Mina não pode conhecer dos seguros que se fazem para a India. p. 33 § 3.

Iuyz da India, & Mina não pode passar carta para fora de seu limite, nem cartas, & mandados para serem citados Sacerdotes. ibid.

Iuyz de fora não tem voto na eleição dos Almotaces. p. 66 col. 1. n. 10.

Iuyz recusado, ou julgado de sospeito pode cometer em audiencia a hum aduogado os requerimentos que se fizerem sobre a causa em que està recusado. pag. 272. col. 2. n. 7.

Iuyz em quem as partes se louuarão por ser suspeito o que conhecia da causa, ainda que depois venha outro sem sospeito, não se lhe ha ja de tirar a causa de poder p. 275 col 2 § 6 n. 2.

Iuyz dos residuos que procede executiuamente nas contas dos testamentos, & obrigação dalma se não pode tentar de sospeito. p. 279. col. 2. n. 3.

Iuyz não pode constranger testemunhas de outro termo, & jurisdição a que venhaõ testemunhar diante de sy. pag. 387. § 6. num. 2.

L.

Libello antes da demanda contestada se pode mudar offerecendo outro em seu logar, & desestindo do primeiro. p. 261. col. 1. n. 3.

Liquidaçaõ em que ha artigos, & contrariedade admitte suspeição pag. 281. col. 1. n. 3.

Liquidação de algũa sentença quando se trata vindo com embargos de concerto se naõ sobrestarà na liquidaçaõ, & os embargos correraõ em auto apartado. p. 470 col 2. n. 5.

Licença para se articular de nouo sò pode dar o supremo Senado hindo a causa per appellação. p. 265. col. 2. § 28.

M.

Mendicantes se entende somente quanto aos priuilegios de miseraueis aquellas Religiões que não possuirem em commum, como he São Francisco, & a casa professa de São Roque de Lisboa, & outros se os ouuer semelhantes. p. 227. col. 2. n 15.

Mempostetro mòr dos captiuos assi como se lhe entregaõ os bẽes do defuncto que morre abintestado sem herdeiro, da mesma maneira se lhe entregaõ os bẽes dos absentes, de que se não sabem nouas pag 108. col. 2. § 1. n. 3.

Menores orfaõs podem escolher juyz, & os R.R. tém obrigação responder diante delle p 228. n. 21.

Menor na suspeição que intentar não pode

pode depois de nomear hũas testemunhas nomear outras por restituição. p.274.n.7.

Mestre em artes goza dos priuilegios de Doutor.p.63 §.42.n.2.

Mulher que demanda os deuedores de seu marido,não como herdeira,mas como companheira o pode fazer per auçâo de dez dias.p.294.col.1.n.7.

Mulher que está em cabeça de casal basta citarse para causa noua não hauendo ainda petição, mas para habilitação em causa começada com o marido he necessario citaremse os filhos,& herdeiros todos.p.298.col.2.n.14.

O.

Officios pode elRey prometer sem estarem vagos.p.115.col.2.n.2.

Officiaes, & ministros do Sancto Officio da Inquisição gozão inteiramente dos priuilegios que lhe são concedidos, tirando nas causas tocantes á fazenda de sua Magestade,porque estas se tratão no juyzo della pag.136. col.1. n.2.

Officiaes que são requeridos, ou chamados, ou per obrigação de seus officios vém dar conta á Corte não podem nella ser citados p.222.col.2.n.4.

Officiaes da Alfandega naõ estão sogeitos ao Corregedor para poder deuassar delles, por se não poder entrometer em cousas della.p.35.col.1.§.34.

P.

Presos que se liurão pella misericordia não pagaõ mais que meyo salario, ainda que no meyo da demanda sejaõ aceitados pelos irmãos da Misericordia pag.94.col.2.tit.83.§.17.& p.111.col.1.§ pen.

Pobres que a casa da sancta Misericordia leura por sua pobreza ser notoria, sem outra justificação, nas sospeições que poem não depositaõ caução, nem a casa da Misericordia que corre com o liuramento dos dittos pobres.p.280.in princ.n.2.

Prouedores das Comarcas não podem mandar fazer inuentarios, & partilhas de bẽes de orfãos. pag.97. col. 2. num. 3.

R.

Reguengos bẽes se podem albear liuremente sem consentimento do direito senhorio.p.181.col.2.

Reualidação dos autos concedida aos Desembargadores do Porto.p.13.col.1. §.12.n.1.

Reualidar se podem os autos que vierem á Relação por algum modo, & tiuerem defeito na solemnidade, & não os que forem sentenceados.ibidem, num.3.

Rendeiros do verde não são officiaes de justiça para se deuassar delles nas deuassas geraes.p.58.col.1.n.3.

S.

Sacerdotes naõ podem ser citados por cartas, & mandados do juyz da India, & Mina. pag.33. col. 2. § 3. n.2.

Sentença sobre habilitação naõ admitte mais que aggrauo per petição.pa.431. col.1.n.3.

Sentença sobre artigos de attentado admitte sòmente aggrauo no auto do processo.p.432.col.1.n.14.

Sentença que se dá sobre reformação de autos perdidos admitte aggrauo per petição.ibid n.15.

Siza se paga da transaução em que ouue translação do dominio & posse.p.85. col.2.

Siza se paga da venda de bẽes de rayz feita

feita por asinado na soma em que se pode fazer.p.86.n.38.
Siza sempre se ha de pagar no lugar da venda ibid.n.39.
Siza se paga da compra feita em almoeda, & a certidão se ha de incorporar na carta de arrematação. pag. 87. col.2. n.46.
Sospeição primeiro que se ponha por escripto se ha de auerbar, & não se fazendo asi hirá o juyz por diante, & valerá seu procedimento. pag.274. in princ.

T.

Teceloẽs saõ escusos de tér pezos. p 20.col.2 § 3.
Tempo conueniente, & conforme a distancia do lugar se ha de dar para virem os papeis que estão fora do Reyno, & entretanto se manda sobrestar na causa até que venhão dentro no tempo que se asina, jurando a parte que não pode contrariar sem elles. pag. 265. col.2.§.26.
Testemunhas pode o Corregedor da Corte mandar vir a ella nos feitos que se processasẽ diãte delle.p.388.col.1.n.5.
Testemunha pode ser nas sospeições a parte per cujo meyo se poem a sospeição ao julgador.p.375.col.1.n.11.
Transanção podem fazer os Vereadores, ou outro official da Camara para quitar coima quando pendião demandas. p.60.col.2.§.21.
Transaução de que se não pagou siza hauendo translação de dominio, & pos se he nulla.p.85.col.2.

V.

Vedores da fazenda podem trazer seus contadores á Corte, ainda que estejão absentes. p.224.col.1.n.6.
Vereadores, ou outro official da Camara podem per transaução quitar coima quando pendião demandas.p 60.col.2.§.21.
Vereador que for mais velho em idade ha de ser preferido ao que primeiro tomou posse p.67.col 1.in princ.
Vezinho quando se queixa do outro dizendo que inquieta a vizinhança, ou com seu mao falar demasiado, & escandaloso, ou com seu mao viuer, & proceder, como se ha de lançar da vizinhança p.255.col.1.
Viuua por razão do priuilegio de viuua pode trazer citados seus contendores, á Corte, ainda que fosse em casos de partilhas, & ouuesse menores. p. 229, col.1.n.27.

LAVS DEO.

CASTIGATIONES
ET
ADDITAMENTA
AD REMISSIONES LIBRI QVARTI ET QVINTI ORDIN. REGIARVM.

IN QVIBVS PRÆTERMISSÆ Doctorum resolutiones, & nonnullæ rerum ciuilium, & criminalium in Senatu Supplicationis tractatarum decisiones dilucidè continentur, & suis in locis succinctè addaptantur.

AD ILLVSTRISSIMVM ET REVERENDISsimum D. D. Alphonsum Furtado de Mendoça Archiepiscopum, & vrbis Bracharæ Dominum, Hispaniarum Primatem dignissimum, &c.

PER P. AVGVSTINVM BARBOSA Presbyterum Vimaranensem.

Cum facultate Sanctæ Inquisitionis, Ordinarij & Regis.

VLYSSIPONE.

Ex officina Petri Craesbeeck.

Anno Dñi 1620.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO DOMINO D. ALPHONSO FVRTADO DE MENDOÇA Archiepiſcopo, & vrbis Bracharæ Domino, Hiſpaniarum Primati digniſsimo, &c.

PRætermiſſis Doctorum reſolutiones, Illuſtriſſime Domine, & nonnullarum rerum ciuilium, ac criminalium in Senatu Supplicationis tractatarum deciſiones breuiter, & ſuccinctè collegi, eaſq; noſtris Remiſsionibus in quartum & quintum Regiæ Ordinat. libros addendas curaui. Conceptis his fœtibus, quos difficili ſanè parturiens puerperio, obſtetricante tandem labore pepereram tibi conſecrandos duxi, qui inter omnes Chriſtianorum Dinaſtas ſolus es mihi viſus, cui omnia mea opera, & me ipſum iure optimo deuoueam, & ad te ipſum perexiguo hoc, & qualicunque munuſculo veneraturus accedam. Per te enim elaboratiſsimas Pontificij, & Cæſarej iuris Remiſsiones prælo committere exopto, vt ſi quid parum doctè, & circunſpectè dictum fuerit, tu, qui es norma & canon, quẽ iuriſconſulti inſpicere debent, corrigas & emendes. Noui ego propenſiorẽ tuum in litteratos animum, tuarũ laudum præconem optimũ, quo omnes ſub tuo præſidio & clientela benignè refoues, cuius monitu & impulſu non parum etiam ad mẽtem meam adieci, vt humanitati iſti tuæ in his dicandis laboribus non diffiderem, nec ſpes animũ fallit, nec fallet certè, à te enim vno ſperare quicquam non licet, quod ſpem ipſam non vincat.

Et

Et ſanè hoc ipſum debitum eſt virtutis tuæ & ſingularis prudentiæ, qua iuſtitiæ, & iuris particeps miniſteriũ, tantamq; molem ſuſtines & moderaris. Hîc verò præteritorum malorum non nihil attingam, vt tua beneſitia recognoſcas, nam etiam medicos morborũ, quos ſanarunt meminiſſe iuuat. In magna verſabamur viuendi libidine, & deprauatiſsima morũ licentia; vetus illa Eccleſiaſtica diſciplina penê deſerta, quippê remoto ſupplicij metu, non gradu, ſed præcipiti curſu à rectis deſcitũ, ad praua tranſcurſum. Sed vbi primùm clauo aſſediſti, eradicato, profligatoq; faſcinore, ſuffocata peccandi audacia, ita remediorũ celeritate vitia extinxiſti, vt à ſcelere ad meliorẽ frugem, colendamq; iuſtitiã, mutatis moribus vberrima virtutũ ſeges incipiat pullulare. Ita enim tota vi ingenij, & animi alacritate, conſiliorũ ratione, ſtudio vehementi, indefatigabili patientia, tuorũ ſubditorũ dignitati, incolumitatiq; proſpicis, vt ſperare liceat breui veterẽ illam viuendi innocentiam, & diſciplinã, quæ olim apud nos feliciſsimê viguit, ad nimiã iam ſenectutem productã, reddita iuuentute, vires recuperaturam, ad priſtinumq; florem reuerſuram. Quod non tam pœnæ metu effeciſti, quã virtutis amore: ita tamen vt iuſtitia clementiæ permixta, & veniæ & ſupplicio ſuus ſit locus: proniorem te tamen ad miſericordiam, & admiſsi criminis abolitionem præbes, quàm ad ſeueritatem, & punitionem. Si ergô nimis fortaſsê apud te audax videri potero ſolita, qua fulges, miſericordia vtere, meq; in tuorum numerum vt cooptes, quod vnum oro obteſtorq; begnitati impera tuæ, impera & humanitati. Benê diuq; vale in Chriſto Ieſu, Primas ornatiſsime, quem ipſe prouehendis bonis litteris inſtaurandæq; pietati quàm diutiſsimê ſeruet incolumem.

Veſtræ Illuſtriſsimæ Dominationis

Minimus, ſed obſequentiſsimus ſeruus

P. Auguſtinus Barboſa.

CASTIGATIONES, ET ADDITAMENTA AD REMISSIONES ORDINAT. REGIÆ LIBRI QVARTI, ET QVINTI COLLECTÆ.

PER AVGVSTINVM BARBOSA Presbyterum Vimaranensem, & Auctoris filium.

Incipit liber quartus.

Tit.1.

1 AD *tit.1.§.1.nu.3.* adde Pinel. in Rub. l. 2. Cod. de Rescind. vendit.p.2.cap.1.nu.7. Bernard.Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper.lib.1.concl.108. num.6. resoluit quòd in mutuo vbi probata fuerit numeratio per testes, quantitas, seu summa mutuò datæ pecuniæ iureiurando suppletiuo per ipsummet agentem probari potest, & Stephan. Gratian. Discept.Forens. cap.144.num.45. resoluit iuramentum in supplementum solùm dari circa probationem quantitatis, si priùs constaret de substantia debiti, & reus qui substantiam dolosè negauit côuictus de mendacio probata postea per actorem dicta substantia, poterit probare quantitatem per iusiurandum, ex Menoch.cons.81.n.19. asserit Stephàn. Gratian. Discept. Forens. cap. 109. nu 59. Vnde iuramentum in litem deferendum est, quando actor dicit mutuasse certam quâtitatem, putà mille, non tamen illam probat, sed testes deponunt vidisse numerare reo pecuniam, nescire tamen illos quantitatem, Ioseph. Ludou. Perus. decis.100.nu.2. & 3. Pereg. cons.71. n.11. vol.1. Bortel. in Summa decis. tit.54.n.35.

2 *Ad d.§.1.n.7.* adde: emptio, & vêditio valet, si pretium in alterius certæ personæ arbitrium conferatur, veluti quanti Titius rem æstimauerit tanti sit empta, & huiusmodi côtractus propriè non dicitur conditionalis, sed simpliciter est absolutus, nondùm completus, atquè perfectus, eoquòd nullum sit pretium quousquè à tertia illa persona definiatur, sed si ille qui nominatus est, vel noluerit, vel non potuerit pretium definire, nullius momenti intelligitur venditio, quasi nullo pretio constituto. Ita l.vlt.Cod.de.Contrah.empt. §.Pretium Instit.eod.l.2. ff.eod. Cardin. Mantica de tacitis, & ambig.conuent.lib.4.tit.19. n.19. P.Molin. de Iustit. tract.2. disp.337. n.8. & 9. resoluit hinc sequi non solùm non deberi gabellam antequàm pretium constituatur, sedetiam constituto pretio non retrotrahi debitum tributi illius ad tempus, in quo

A facta

facta fuit conuentio. Et nota quòd si declaratio fuerit in Titium collata, declaratio fieri potest, etiã post mortem contrahentium, quia tanquam pactum transit ad hæredes, vt per Card. Manrica d. tit. 19. n. 43. & n. 44. tenet quod fructus percepit ante declarationem pretij debent in sortem imputari.

3 *Ad d. §. 1. ibi (o preço certo)* Adde quòd sufficit vt pretium saltem pro aliqua parte sit certum, quamuis pro altera sit incertum l. Hæc venditio §. vlt. ff. de Cõtrahenda empt. Card. Mantica d. tit. 19. nu. 45. cum seqq. & n. 50. tenet quòd etiam pretium ex futuro euentu potest declarari, veluti si aliquis vẽdiderit frumentum eo pretio quo valebit mense Maij.

4 *Ad §. 2.* adde P. Molin. d. disp. 337. n. 12. vbi n. 13 resoluit validã esse emptionem quando statuitur certũ pretium relatione facta ad aliquid aliud, vt si dicatur, emo à te hanc rem, quanti eam emisti.

Tit. 2. 5 *Ad tit. 2. in Princ. n. 7.* adde Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 4. cap. 8. nu. 2. & dic vsumfructuarium vendentem rem tanquam dominũ teneri ad interesse, vt per Gam. decis. 248. n. 3. Surd. decis. 326. n. 48.

Tit. 3. 6 *Ad tit. 3.* adde quòd venditor regulariter tenetur rem liberã tradere l. Si in emptione §. Vacua ff. de acti. empti. Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 9. n. 57. & §. 32. glos. Vni. n. 6. Surd. decis. 253. n. 7. & decis. 264. n. 9 & res semper videtur vendita libera Cald. Pereira de Empt. cap. 22. nu. 7. Et venditor tenetur exprimere omnes rei qualitates, & conditiones l. Si vina vers. Plane ff. de periculo, & cõmodo rei vend. Surd. d. decis. 253. n. 12. & decis. 265. n. 7.

7 *Ad tit. 3 in Princip. n. 3.* adde quòd faciens meliotamenta in re hypothecata pro illis habet retentionem vt per Cald. Pereira de Emptione cap. 27 num 78. cum sequenti.

8 *Ad §. 1. ibi (moradores em hũa Comarca)* Prouincia dicitur illa, quæ gubernatur sub vno, & eodem regimine, & sub vno præside. Vide Felin. in cap. Rodolphus nu. 15. & seqq. de Rescript. Gregor. l. 19. verbo De la prouincia titul. 19. part 3. Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 7. consid. 19. ad finem. Morales de antiquit. Hispaniæ p. 2. fol. 34. Balb. de Præscript. 1. p. 4. principalis q. 4. num. 5. Xuar. tit. de los emplazamientos §. Vlterius quæritur nu. 13. Molin. de Primog. lib. 4. cap. 4. n. 14.

9 *Ad tit. 4. §. 1. h. r. pag. 7 col. 2. (justo preço)* Venditionem fuisse factam Tit. 4.
iusto pretio præsumptio iuris est, glos. in l. Si fundus ff. de rebus eorũ, notant Menoch. cons. 358. num. 23. Mascard. de Probat. concl. 1225. & concl. 1400. Burg. cons. 4. num. 24. Surd. decis. 248. n. 7. Ex quo consequitur testes pro venditione deponentes esse præferendos cum pro illis sit iuris præsumptio, Mascard. concl. 1396. nu. 12. & est doctrina Innoc. recepta in cap. Auditis nu. 4. de Præscript. vbi dicit illos testes esse præferendos, qui iuri communi consonant, quasi verisimiliora deponentes, & ideo licet pauciores sint, præferuntur. Vide Rebuff. de Reprob. testium n. 120. Menoch. consl. 1. nu. 417. cum seqq. Valasc. cons. 145. n. 16. Et testes qui dicunt rem valere centum, si non dicunt non valere plus, non excludunt probationem, quæ dicit rem valere plus. Vide Masc. concl. 656. num. 9. 21. & 23. Matienso l. 1. glos. 2. num. 49. & ibi Azeued. n. 23. tit. 11. lib. 5. Recopil.

10 *Ad tit. 5. in §. 1. nu. 7. pag. 10. col. 2.* adde Farin. nouiss. Rotæ decis. 50. n. 1. Tit. 5.

n.1.& decis.61.& decis.101.num.3.& decis.147.n.5.&.6.

11 *Ad d.§.1. n.8.* adde Surd. decis. 305. nu.39.& 40. Bernard. Græuæ. d. lib. 2. concl 3. consid.1. Galganetto de Condit. & demonstrat. p. 2. cap.1.q.96.n.2.

12 *Ad §.2.pag.11.col.1.* adde Galganet.d.q.96.n.5.& rem alteri vendere potest Menoch.cons.381.n.19.

Tit.7. 13 *Ad tit.7.in §.3.* adde iudicatum fuisse in supremo Senatu quòd venditor, qui accepto pretio promisit emptori de venditione scripturam facere, & postea antequàm fieret scripturam ipsam rẽ alteri vendidit potest illi tradere sine metu huius Ordin. & infra lib 5. titul.65. vt per Phœbos decis 99.

Tit.9. 14 *Ad tit.9.n.7.in fine pag.18.col.2.* adde Gutier.de Iuram. confirm.p.1. cap.39.nu.7. Farin. nouiss.Rotæ decis.229.n.3.

Tit.12. 15 *Ad tit.12.post n.10.* Limita tertiò, quando adest aliquod factum cum præsentia,& taciturnitate,quia tunc filius videtur consentire, vt per Cal.Pereira de Reno.q.16.n.49.

16 Limita quartò, in venditione à patre facta filio sui iuris palàm, & bona fide coram amicis, vt per Gam. quem sequitur licet corruptè citet Cardoso in Praxi iudicum verbo Emption 66.& iudicatum refert in supremo Senatu Melch. Phœbos Aresto 80. Sed contra prædicta facit, quia lex ista nullam constituit distinctionem generaliterquè loquitur, ideó generaliter est intelligenda iuxta vulgaria iura, ratioquè posita in principio illius militat tàm in filio emancipato, quàm in potestate ad euitandas fraudes, quas præsentia amicorum,& consanguineorũ multoties tollere non potest,nisi alij fratres,quibus præiudicium ex tali alienatione infertur adsint,vel Regi supplicetur pro consensu præstando,& habita informatione, & causæ cognitione ab eo præstetur, & non sufficit dicere quòd hæc Ordin. non procedat nisi in filijs, qui sunt sub patria potestate,nepos enim non est in potestate aui, ex Ordin.lib 4.tit. 87. §.7.& nullo modo ab auo emere potest per Ordin. in præsenti, ideoquè in terminis huius Ordin. cessat Bart.doctrina in l.Frater à fratre 51. ff.de condict. indebiti,de qua Menoch.lib.3. de Præsumpt. q.128. & cons.22.nu.19.& remed.1. Recuper. n.266.

17 *Ad tit.13. in § 5.nu.1. in fine vers. Nihilominùs pag.28. col.2.* adde quod enormissimè læsus perpetuo agere potest,vt resoluit Cabed.d.decis.70. n.3. Fallit tamen in hærede emptoris possidente per tempus longissimum, quia præscriptione se tuebitur, & hanc sententiam dicit veriorem cum alijs, quos citat Stephan. Gratian.Discept.Forens.cap.52. nu. 25. licet contrarium asserat seruandum in vtroque foro Cou. in reg. Possessor.p.2.§.9.à n.1. Tit.13.

18 *Ad d.§.5.n.2.* Exceptionẽ huius legis longissimi tẽporis præscriptione non excludi asserit Bern. Græuæ. ad Pract. Cameræ Imp. lib.2. concl. 47. n.10. vbi etiam resoluit quòd remediũ huius legis, vel agẽdo,vel excipiẽdo,vel replicãdo opponi potest.

19 *Ad §.6.n.8.pag.30 col.1.* Quæstio est hîc addenda quomodo emphyteuta possit contra dominum directum agere remedio huius legis, ob immodicam pensionis impositionẽ, & verior est sententia vt respectus non habeatur ad fructus ex fundo prouenientes, sed ad pẽsiones in illa regione imponi solitas ita Cremens. in l.2.Cod.de Rescind.vend. Qua-

A 2 ranta

ranta in Summa bullatij verbo Alienatio pag.13. Flores ad Gam. decis. 258. faciunt quæ Menoch consl.358. n.15. Mascard.concl.1396.nu.34. Et quod non debeant attendi reditus fundi in emphyteusim concessi resoluunt Ruin.consl.50. num.8. lib.1. Brun. in tract. de Augmento conel. 14. nu.11.vol.17.tract. Bero.in cap.1. de in integrum restit.n.48 Mascard. concl.603.num.25. Cald.Pereira de Nominat.q.7.n.25.& de Empt.cap. 2. n.8. Quando enim magna pensio constituitur,non dicitur emphyteusis, sed potiùs locatio Soccin.in l.Gallus §.Etiamsi nu.6 ff.de liberis, & posth. Alciat. in l. 2. in princip. n.22.ff.Si certum pet.Cagnol in l. 2. n.203. Cod.de Rescind.vendit. Valasc.de Iure Emphyt. q.11. ad finem, & q 27.nu.11.col.2. Surd.decis.198. n.1. & sicut in locatione fit remissio pensionis l.Si merces §.Vis maior ff. Locati, cap.Propter sterilitatem de locato, ita etiam in emphyteusi, in qua imposita pensio fructibus respondens secundùm communem ex Valasc.de Iure Emphyt.q 29. n.24. & q.27.num.7.& 11.& 13. Mascard. concl.1333.n.10. D. Barbos.in l. Diuortio §.fin p.1 n.70. ff.Soluto Matrim. Surd.d.decis.198.nu.1.& n.20. Cald.Pereira de Extinct cap.2.n.8.

20 *Ad tit.17.n.4 pag.35. n.2.* adde Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.4.cap.8 n.16.& n.17. *Tit. 17.*

21 *Ad d. tit.17. in Princip.* adde iudicatum fuisse hoc anno 1619. *que esta Ordenação se entendia em escrauos de qualquer parte que viessem, que não fossem de Guinè, porque o §. 7. sò nestes procedia*, teste Phœbos Aresto 35.

22 *Ad d.tit.17.in Princip.n.2 pag 36. col.1.* adde Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.4.cap.8.num.14.

23 *Ad d. tit. 17. §. 4. in fine.* adde hanc legem non habere locum quãdo vitium fuerit manifestum, vel probetur emptorem de vitio fuisse certiorem, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.4.cap 8.n.14.

24 *Ad d.tit 17.in § vlt.pag.38. col.1.* adde quod redhibitoria competit etiam in libris si propter vitium latens expediat eos non habere, vt multum impediatur eorum vsus, vt per Farin. nouiss. Rotæ decis. 833. num.1.

25 *Ad d.§.vlt.ibi(quer de rayz)* Desumitur ex l. Si prædium Cod. de Aedilit.action.exempla ponit Mendez de Castro in domo,in qua phantasmata reperiuntur, in Praxi seculari Lusitan.lib 4 cap.8. nu.12. vel si ædes malos habeant vicinos,& venditor non denuntiauit redhiberi posse tradit idem Castro vbi supra n.13. & de malo vicino vide multa per Tiraq. de Pœnis temper. causa 23. n.6. Gemin.de Vsuris commento 2. §.5.num.131. Viui.tom.1. Commun. Opinion.pag.637.nu.28. Menoch. de Præsumpt.lib.3.q 83.n.9. Pineda in vita Diui Ioannis Baptistæ lib.1. art.1.cap.4.pag.56.

26 *Ad d.§.vlt.* aduerte quòd quãdo promissum respicit qualitatem, seu bonitatem rei est locus redhibitoriæ l. Redhibere ff. de Aedilit. edicto Farin. in nouiss. Rotæ decis. 362. n.5.

27 *Ad tit.19.in Princip.n.3. pag. 39. col.1.* adde quòd ad præsumendum titulũ emphyteusis secularis, requiritur tempus triginta annorum, in emphyteusi verò ecclesiastica quadraginta annorum, vt per Mascard. de Probat. concl. 603. Gam. decis. 127. 244. 276. 297. Camill.Borrel. in Summa decis.tit.33.n.371. & longissimo temporis cursu omnia solẽniter interuenisse præsumuntur *Tit. 19.*

Mich.

Mich. Graff. tom.1. Commun. Opin. lib.4 tit.9.n 348.pag 511. Surd. decis. 231. n.19. Flores Vari. lib.3. q.23. nu. 40.& 89. Auend. ad l.42. Tauri glos. 2. n.7. etiamsi expressus requiratur consensus de solẽnitate, vt per Masc. card. concl.2.n.9.& concl.154. Valdes ad Xuar. p.2 pag.43. D. Barbosa in l 2 ff. Soluto Matrim. §. fin. n 30.& 31. Solemnia tamen requisita non præsumuntur interuenisse ex tempo ris diuturnitate, quando ex inspe. ctione instrumentorum apparet ea non interuenisse, aliàs secùs, vt per Bellacomb. tom. 2. Commun. Opin. lib.7. tit.14.n.229.pag 274. Menoc. d.q.132 n 79. Anton. Gabri. lib.1. de Præsumpt. concl.1. nu.57. Mascard. concl.1140.à nu 25. & concl.1316.à n.33, Auend. ad l.41. Tauri glos.3.n.5. Pereg. de Iure fisci lib.6.tit 8. nu.25. Valasc. cons.162.n.20. Steph. Grat. Discept Forens cap.268.n.4. Cald. Pereira de Empt. cap.35. n.40. Nec etiam præsumitur solemnitas extrin. seca quando est talis, cui partes renuntiare non possunt Surd. de Alimentis tit.8. priuil.56.n.112.

28 Titulus præsumptus induci nõ potest vbi constat de initio tituli, quod fuit ex locatione, & simplici colonia ex Iulio Clar. §. Emphyteusis q.1. vers. Sed pone. Ruin cons. 63. n.21. lib.1. Paris. cons.23. nu.11. lib.4. Et præsumptio cedit veritati l. Ille aut ille §. Cum in verbis ff de Legatis 2. l. Continuus §. Cum ita ff. de Verborum, & quando tempus concurrit cum titulo, non attendimus, nisi ad vires tituli, Paul. cons.424. n.2. lib.2. Aym. de Antiquit temporum §. Materia ista nu.3 Molin. de Primog. lib.2. cap 6. nu.65. Mexi. in tract. taxæ panis q 1. n 137.

29 Forma articulandi pro titulo præsumpto tradit Cald. Pereira de Renouat q.15.n.11. Nec solutio pensionũ probata censetur ex solutione trium annorum præcedentiũ, vt per Cott. in Memorab. verbo Solutio pag.766.

30 *Ad tit.20. in Princ.* ad hoc quod fructus consumpti intelliguntur, qui non præsumuntur amplius extare, cũ triennium transactum fuerit, vt per Farin. nouiss. Rotæ decisione 837. num.2. *Tit. 20.*

31 *Ad tit.21. n.1. pag.40. col.2.* adde quod creditori inuito aliud pro alio solui non debet ex Farin. in nouiss. Rotæ decis. 682.n.1. & quod solutio debeat fieri in monetis currentibus, & ordinarijs tempore contractus, si illæ tempore solutionis reperiantur, maximè cum ea censeatur mens contrahentium, vt de currentibus tempore contractus intelligatur facta promissio, Farin in nouiss. Rotæ decis 759 n.1.& 2. Et species vbi certæ monetæ est promissa, quæ existat tempore fiẽdæ solutionis, ea solui debet Farin. decis.761.& decis. 683.n.2. Et species certæ monetæ vbi est promissa, quæ extet tempore, quo fieri debet, vel illa species soluenda est, vel eius æstimatio, vt per Farin. nouiss. Rotæ decis.899.n.1. & decis.903. *Tit. 21.*

32 *Ad tit.21.n.6 pag.41. col.2.* adde Menoch. de Arbitr. casu 316.nu.47. Cabed. p.2. decis 45.à n.5.

33 *Ad tit.21.nu.13.* Vide *Damião de Goes na Chronica delRey Dom Manoel* p.4.cap.vlt.

34 *Ad n.15.* adde *que os cruzados se começarão a laurar em tempo delRey Dom Affonso o V. anno de* 1453. *por Dom Aluaro Gonçaluez Bispo de Lamego alcançar do Papa Nicolao V. a Cruzada contra os Mouros de Africa conforme o que diz o Padre Iaõo de Mariana na historia de Hespanha* p.2. lib.22.cap.13 *no fim.*

35 *O valor das moedas em Castella he differente, porque hum escudo de ouro val agora là treze reales menos dous marauedis, que são 440. marauedis.*

36 *Dous escudos em hũa moeda, a que chamão dobla, ou doblon, val vinte & seis reales, menos hum quarto.*

37 *Quatro escudos em hũa moeda, que chamão dobla, ou doblon de a quatro, val cincoenta & dous reales, menos oito marauedis.*

38 *Dez escudos em hũa moeda que chamão dobla, ou doblon de a diez, ainda que destes ha poucos, val agora cada hum dos que ha, cento & trinta reales, menos vinte marauedis.*

39 *Nas moedas de prata, há em Castella hum real, que val trinta & quatro marauedis.*

40 *Meyo real que val dezasete marauedis.*

41 *Dous reales em hũa moeda valem sesenta & oito marauedis.*

42 *Quatro reales em outra moeda, val cento & trinta & seis marauedis, a este chamão real de a quatro.*

43 *Oito reales, a que chamão real de a ocho, val duzentos setenta & dous marauedis.*

44 *Hum ducado de onze reales, val trezentos & setenta & quatro marauedis.*

Tit. 23. 45 *Ad tit. 23. §. 2.* adde Menoch. de Præsumpt. lib. 3. q. 85. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 119. Relocatio enim operarum medici, & aduocati dicitur repetita cum eisdem qualitatibus, de quibus in prima cōductione. vt per Stephan. Gratian. d. decis. 119. n. 3. & 4. Cardin. Mantica de tacitis, & ambig. conuention. lib. 5. tit. vlt. n. 12. & fin.

46 *Ad §. 3. n. 1.* Iudicatum fuit in supremo Senatu anno Domini 1619. *que o alugador que he achado na casa, he obrigado a pagar o aluguel de todo o anno, posto que não viuesse nas casas mais de quinze dias,* teste Melch. Phœb. Aresto 34.

47 Hypotheca tacita datur in bonis inuectis, & illatis in domũ conductam, tàm in prima, quám in tacita reconductione l. Certi iuris, & l. Legem quidem 16. Cod. Locati Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 68. n. 1. Cald. Pereira de Empt. cap. 33. num. 69.

48 Beneficium hypothecæ in bonis inuectis, non competit cessionario, vt per Stephan. Gratian. cap. 117. n. 16. & cap. 149. n. 14. & 15.

49 Inuecta, & illata ab emphyteuta etiam sunt hypothecata, vt per Valasc. de Iure Emphyt. q. 20. nu. 17. Cald. Pereira d. cap. 33. nu. 70. & 97. Mascard. concl. 210. n. 8.

50 Inuecta, & illata in prædium rusticum non sunt ipso iure tacite obligata, nisi dominus prædij sciat res eas inductas, vt per Bellacomb. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 4. tit. 43. nu. 36. pag. 656. in fine. Cald. Pereira d. cap. 33. n. 98. cũ seqq. eoquòd indistinctè inuecta in fundum rusticum conductum sint hypothecata resoluit Mascard. d. concl. 210. n. 14. Vide latè Menoch. Vsufreq. cap. 57. Menoch. remed. 3. Adipisc. num. 34. cum seqq.

51 In bonis illatis coloni partiarij datur eàdem hypotheca, vt per Mascard. concl. 210. nu. 12. Menoch. remed 3. Adipisc. nu. 83. Neguzant. de Pignorib. 4. membro 2. partis n. 138. quod videtur intelligi quando aliqua pensio, aut aliquid ad eam spectans super fundo imponitur, ex quo insurgat locatio, vel alia conuentio ei simílima, quãdo verò nulla cōstituta est merces, & incertissimum debitum, quia nescimus quot fructus, qualesuè nasci debeant, nullam similitudinem locationis hæc conuentio

uentio habet, sed magis societatis l. Si merces 28. §. Vis maior in fine ff. Locati, Ozasc. decis. 8. n. 5. Menoch. d. remed 3. Adipisc. n. 87. Valasc. de Iure Emphyt. q. 30. nu. 3. cum seqq. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 149. n. 2. vbi nu. 4. resoluit quòd partiarius colonus tanquàm socius debet alijs præferri.

52 Fructus qui proueniunt ex prædio rustico remanent tacitè obligati domino illius prædij rustici, l. In prædijs ff. In quibus causis pignus, vel hypoth. & quamuis fructus iam collecti sint, si tamen adhuc sunt intra fundum, poterit dominus eos fructus extantes retinere, & prohibere, ne colonus exportet quin prius sibi solutũ sit, vt per Bonacos. d. tit. 43. nu. 36. Valasc. q. 20. num. 15. col. 1. Stephan. Gratian. cap. 25. nu. 14. Conductor enim fructus suos non facit, nisi soluta pensione, ex Bald. in l. 2. Cod. de rerum permut. per text. in l. Si seruus §. Locaui ff. de Furtis. Soar. de Paz in Pract. tom. 3. cap. 2. §. 4. num. 9. Cald. Pereira de Empt. cap. 33. nu. 106. Et etiam emphyteuta non facit fructus suos, nisi soluta pensione, vt per Cald. Pereira de Empti. cap. 23 num. 13. nouissimè Mendez á Castro in Praxi Lusitana lib. 3. cap. 21. n 61. & lib. 4. cap. 4. n. 9. Farin. decis. 783. Et ex fructibus perceptis ex ipso fundo locato dominus præfertur anterioribus creditoribus, cum illi sint tacitè obligati ipsi domino pro pensione, Surd. decis. 97. n. 4. Stephan. Gratian. d. cap. 25. n. 9. Et aduerte quód decimã priùs debet soluere emphyteuta, & post pensionem, Gam. decis. 150. num. 1. Capic. Neapol. decis. 20. nu. 14. & 15. Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 19. num. 75.

53 In hypotheca generali, quæ compræhendantur? vide Menoch. remed 3. Adipisc. n. 125. cum seqq. & n. 134. & 144. Mench. quæst Vsufreq. cap. 56. Et an venalia comprehendantur? Strach de Mercat. tit. Mandati vers. Reliquum est n 1. Pinel. in Rub. Cod. de bonis mater. p. 1. n. 49. Neguzant. de Pignorib. p. 2. memb. 4. n. 153. vbi quid in libro debiti, & de mercibus Menoch. d. remed. 3. n. 130. Marãta de Ordine Iudic. p. 4. nu. 109. cum seqq. pag. 154. Farin. in nouiss. Rotæ decis. 230. nu. 1. vbi resoluit quòd hypotheca generalis omnium bonorum etiam merces venales comprehendit in tantum, vt licet super diuenditis extinguatur, remaneat tamen in subrogatis.

54 *Ad tit. 23. §. 3. n. 7.* adde quòd inuecta, & illata in domum conductam per minorem sunt tacite obligata pro pensione, quamuis non intercesserit decretum, aut solemnitas vt per Suar. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 43. n. 35. pag. 655. Tiraq. l. 16. connub. glos. 3. nu. 189. Surd. de Alimentis tit. 9. q. 44. n. 15. & decis. 287. n. 25. Ceuall. Communium contra communes q. 132. in fine, D Barbos. in l. Si constante in princip. nu. 132. ff. Soluto Matrim. Morl. in Emporio iuris p. 1. q. 10. titul. 4. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 27. nu. 44. cum seqq. & cap. 68. n. 5. quamuis contrarium teneant Menoch. remed. 3. Adipisc. n. 66. & 82. Cald. Pereira ad l. Si curatorem, verbo Cum non absimilis n. 39. vers. Et ideò contrariam sententiam per glos. in l. Item quia, verbo Illata, ff. de Pactis.

55 Bona minoris sunt tacitè obligata pro dote, vt per Viui. tom. 1. Commun. Opinion. lib. 5. tit. 12. nu. 26. pag. 740. Cald. Pereira d. verbo Cum non absimilis nu. 38. & verbo Contractum num. 13. ad fin. Ludou.

Peruſ. deciſ. 75. Menoch. de Præſumpt. lib. 3. q. 6. Stephan. Gratian. d. cap. 68. n. 7. Valaſc. de Partit. cap. 15. num. 23.

56 *Ad d. §. 3. n. 2. pag. 47. col. 1.* adde quòd locator in bonis inuectis, & illatis præfertur anterioribus creditoribus, vt reſoluit Menoch. lib. 3. quæſt. Vſufrequent. cap. 57. n. 7. nouiſsimè Mendez á Caſtro in Praxi Luſitan. lib. 3 c. 21. n. 61. Licet hoc tãtũ procedere quando locatur domus pro cõſeruatione rerum, quaſi dictus locator non præferatur anterioribus creditoribus, quando principaliter domus datur ad inhabitandum, aſſerant Ioſeph. Ludou Peruſ. deciſ. 84. p. 2. & Stephan. Gratian. Diſcept. Forenſ. cap. 68. n. 4.

Tit. 24. 57 *Ad tit 24. in Princip. n. 5. pag 49. col. 2.* adde nouiſsimè Benedict. Ægid. in tract. de Iure, & priuil. honeſtatis art. 9. n. 8. Vnde infero quòd ſi conductor inducat in domum meretrices, aut malos homines, qui ibi inhoneſtos actus exerceant, ex quibus damnum aliquod honeſtis vicinis inferatur, vel ſi aliquod detrimentum ex hoc generetur locatori, vel ipſi domui, conductor expelli poterit, ex Valaſc. de Iure Emphyt. q. 23. in princip. Menoch. de Arbitr. caſu 78. n. 9. Limita tamen ſi domus eſſet iuxta lupanar, vel ad talia conſueta, quia etiamſi conductor in eam meretrices inducat non poteſt expelli prout poſt Valaſc. reſoluit P. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 499. n. 12. & poſt illos Benedict. Ægid. d. art. 9 n 8. in fine.

58 Meretrices etiam á vicinia expelli poſſunt, vt per Viui. tom. 2. Commun. Opinion. lib 9. tit. 12. n 11. ver Eſt benè verum pag. 488. Cou. de Sponſal. p. 2. cap. 8. §. 11. num 5. Anton. Gom. tom. 3. Vari. cap. 6. n. fin. verſ. Et ex ſuperioribus, & l. 62. Tauri nu. 3. verſ. Item adde Peguer. deciſ. 12. Menoch. de Arbitr. caſu 78. n. 11. & caſu 328. n. 1. & caſu 535. n. 16. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de Sentent. prouiſ. nu. 133. pag. 149. & in comment. ad titul. ff. de Verbor. ſignif. pag 627. & ſeq. Vincent de Franchis deciſ. 316. Maſcat. de Probat. concl 1066. n. 8. Bened. Ægid. d. art. 9. à n. 4. plures Doctores ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal collect 140. n. 4. quibus adde Stephan. Gratian. Diſcept. Forenſ. cap. 135. n. 20.

59 Amplia primò vt etiam dominus domi propter vitæ turpitudinẽ à domo propria, ac vicinia ſit expellendus, vt per Menoch. d. caſu 535. n. 17. Bened Ægid. d. art. 9. num. 10. vbi etiam contra Valaſc. d. q. 23 ante fin. idem reſoluit in emphyteuta.

60 Amplia ſecundò, in muliere coniugata, quæ meretricio more viuit, cuius maritus eſt vilis, & ipſius vxoris leno, vt tradit Menoch. d. caſu 535. nu. 19. & Benedict Ægid. d. art. 9. n. 11. Auendan. de Exequendis mand. p. 1. cap. 6. nu. 4. cum ſeqq. vbi etiam extendit ad vxoratam habentem domum propriam. Et aduertendum eſt quòd ad hoc vt expellantur huiuſmodi meretrices, vel homines vicinias perturbantes ſcãdaloſis loquellis, & inhoneſtis actibus debet præcedere monitio, & pœna vt ab his actibus ſe abſtineant, prout iudicatum fuiſſe in ſupremo Senatu refert Phœbos Areſto 161. Ita etiam emphyteuta, ſi re emphyteutica malè vtatur, expelli nõ poteſt, ſed moneri, quòd benè vtatur, vel illam derelinquat, vt per Camill. Borrell. in Summa deciſ. tit. 33. n. 210.

61 Amplia tertiò, in ea quæ non quæſtus gratia, ſed capta alicuius amore

amore illi sui copiam facit, cum inhonesta dicatur prout resoluit Bened. Ægid. d. art. 9 n. 6. in fine, & n. 7. quamuis hanc mulierem non posse à vicinia expelli teneant Menoch. casu 328. n. 14 Mascard. concl. 1066. n. 8 Farin. in Praxi criminal. p. 3. q. 98. nu 6. Et vnico tamen actu meretricio non posset quis expelli de vicinia honesta, vt nouissimè tenet Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 63. n. 6 p. 1.

62 Aduerte tamen quòd non peccat mortaliter, qui facit, vel locat domum meretrici, dummodò nec principaliter, nec etiã minus principaliter meretricium vsum in domo conducta exercendum intendat, vt per Fr. Emman. in Summa p. 1. cap. 203. concl. 1. Beja responsorum casuum conscientiæ p 1. casu 27. plures Doctores refert Cened. ad Decretal. collect. 140. nu. 5. quibus adde Petr. Ledesm. in Summa p. 2. tract. 27. cap. 9. concl. 6. dubit. 3. vers. *Digo lo segundo*. P. Molin. disp. 500. nu. 3. P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 12. cap. 18. q. 3. P. Rebello de Obligat. Iustit. lib. 14. q. 17. n. 8. in fine p. 2. P. Sanch. in Præcepta Decalogi lib. 1. cap. 7. nu. 20. nouissimè Benedict. Ægid. d. art. 9 n. 4. in medio, P. Less. de Iust. tom. 1. lib. 12. cap. 14. dubit. 8.

Tit. 28. 63 *Ad tit. 28. in Princip. pag. 56. col. 1.* adde quod famulus infirmus durante infirmitate salarium non meretur vt per Cou. lib. 3. Vari. cap. 13. num. 8. Greg. l. 7. verbo *El señor* tit. 2. part. 5. Viui. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 43. n. 84. cum seq. pag. 659. Auiles ad cap. 1. Prætotum fol. 56. n. 20. Flores de Mena Vari. lib. 1. q. 7. §. 2. n. 17. Surd. de Alimentis tit. 4. q. 23. n. 33. Cald Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 1. n. 3. nouissimè Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepis. Neapolit. p. 2. decis. 220. numer. 11.

64 *Ad tit. 29. in §. Vni. pag. 56. col. 2.* adde quod in causa mercedis fit exequutio non obstante appellatione Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 53. n. 2. Et salarium promissum pro labore solui debet in fine Rebuff. de Sentent. prouis. art. 3. glos. 7. n. 3. quẽ refert Stephan. Gratian. decis. 201. n. 6. Perez l. 1. vers. Quæro tit. 2 lib. 1. Ordin pag. 38. *Tit. 29.*

65 *Ad tit. 27. in Princ. n. 4.* adde nouissimè etiam pro numeris seqq. Benedict. Ægid. ad l. Ex hoc iure ff. de Iustit. & iure cap. 9 de Locato, & conducto n. 48. cum multis seqq vbi semper domino meo citato materiam huius Ordin. prosequitur. *Tit. 27.*

66 *Ad tit. 30. in princ.* ibi comittendo, lege cõittando, & ad n. 2. adde Surd. de Alimentis tit. 8. priuil. 55. n. 10. & ad n. 3. ibi præstitutus, lege præstitit. *Tit. 30.*

67 *Ad tit. 31. §. 5. pag. 58. col. 2.* adde P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 2. cap. 39. q. 9 pag. 247. *Tit. 31.*

68 *Ad tit. 31. §. 10. pag. 59. col. 2.* addo quod excusabitur etiam prælatus à symonia si beneficium conferat famulo propter obsequium exhibitũ, dummodò soluta sit merces pecuniaria. ita Sot. de Iustit. lib. 9 q. 7. art. 3. ad 1. Rebuff. in Praxi benefic. tit. quot modis beneficia acquir. nu. 5. Fr. Emman. in Summa tom. 2. cap. 59. nu. 9. Cardin. Tolet. in Summa lib 5. cap. 90. n. 4. Nauar. in cap. Inter verba 11 q. 3. concl. 5. corol. 2. nu. 24. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 4. proœm. num. 51 & 52. Sayr in Claui Regia lib. 10. tract 5. cap 7. nu. 9. P. Soar. de Religione lib. 4. de Symonia cap. 39.

69 Iudicatum fuit in supremo Senatu, *que as moças que entrão em mosteiro, para se recolherem, & seruirem o conuento*

conuento como recolhidas, não podem pedir seruiço, por assi estar em custume immemorial, teste Phœb. Aresto 49.

Tit. 34. 70 *Ad tit. 34. in Princip. n. 2.* adde ibi (*deuelhe tornar*) Concordat l. 8. tit. 4. lib. 4. fori legum, & vide multa per Gutier. de Tutelis p. 3. cap. 14. n. 28. cum seqq.

Tit. 35 71 *Ad tit. 35 in Princ. n. 4. in fine pag. 63. col. 2.* adde P. Azori. Instit. Moral. p. 2. lib. 2 cap 39. q. 5. Surd. de Alimentis tit. 4. q 25 nu. 35. Et aduerte quòd modicas impensas tenetur dominus facere in curatione famuli, immodicas autem tenetur famulus soluere, si habeat vnde soluat P. Azori. d. cap. 39. vers. Vnde quæritur pag. 246. Surd. d. tit. 4. q. 5. n. 5.

72 *Ad d tit. 35. in Princip. n* 5. adde Farin. in Praxi crimin. p. 1. tit. 1. q. 2. n. 20. & p. 6. q. 176. n. 14. Et aduerte quòd famulo infirmo non debetur salarium, solùm tamen tenetur dominus illi dare cibaria, ac modicas, & tenues expensas nempe per octo, vel decem dies, prout pluries resolutum fuisse refert nouissimè Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 220. n. 11. p. 2.

73 *Ad tit. 36. in Princip. pag. 64. ibi* (*possessão algũa de foro*) Aduerte quòd emphyteusis non potest fieri de manso, seu passalibus Ecclesiæ, nec præscriptio, aut præsumptus titulus admitti potest, vt optimè resoluit Cald. Pereira de Renouat. q. 15 n. 15. & Menoch. de Præsumpt. lib. 3. q. 108. n. 9. & faciunt quæ idem Menoch. cons. 143 nu. 22. Mascard. de Probat concl. 1371. n. 108 & Extraua. Paulinam facere ius commune, & in dubio præsumi vsu receptam asserit nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Eccles. decis. 95.

Tit. 36. 74 Res tamen consueta emphyteuticari, vel infeudari potest iterum cōcedi in emphyteusim, si ad Ecclesiam reuersa sit, sine solemnitate requisita in alienatione rerum Ecclesiasticarum, vt probat text. in cap. 2. de Feudis, & refert plures Doctores Cened. ad Sextum collect. 32. nu. 3. quibus adde Menoch. de Arbitr. casu 81. n. 5. cum seqq. & cons. 66. n 31. & cons. 79. n. 1. cum seqq. & cons. 90. n. 22. Gam. decis. 24. & decis. 36. n. 6. Stephan. Quaranta in Summa bullarij verbo Alienatio rerum Ecclesiæ nu. 39. & 40. pag. 29. Zerol. in Praxi Episc. p. 1. verbo Alienatio §. 3. pag. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. n. 194. Ceuall. Communium cōtra cōmun. tom 4. q. 897. à n. 899. Phœbus decis. 82. nu. 34. nouissimè Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit. 33. de Iure Emphyt. nu. 129. cum seqq. Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Ecclesiastici decis. 125. & in bonis Ecclesiasticis in emphyteusim semel concessis quod possint in posterum concedi tradit Cald. Pereira de Renouat. q. 16. n. 71. Et vt bona in emphyteusim concedi solita dicantur, sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos, vt per Rebuff. de rebus Ecclesiæ non alien. n. 33. Gam. decis. 342. n. 4. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 136.

75 Emphyteusis renouatio facta lite pendente nulla videtur per text. in Auth. in medio litis sacras iussiones non fieri §. 1. ibi vacantibus, & nullam vim habentibus, & toto titulo, vt lite pendente, & in terminis est consilium Pauli de Castro cons. 72. vol. 2. incip. In Christi nomine. Menoch cons. 2. nu. 290 cum seq. & cons. 79. nu. 5. Lancelot. de Attent. p. 2. cap. 4. limit. 20. num. 22. fol. 137. Sed contrarium sequitur Cabed. p. 1. decis. 120. n. 6. cum seqq. & faciunt quæ Flamin. de Resignat. lib. 2.

q 3.

q.3.n.35. Menoch. conf. 79. num. 5.

76 Emphyteusis accepta pro se, & vxore, & filijs potest deuenire ad filios secundi matrimonij ex Bald. in Auth. qui rem n. 5. Cod. de Sacrof. Eccles. quem sequuntur Gam. decis. 351. Menoch. conf. 40. n. 25. & lib. 4. de Præsumpt. q. 21. num. 8. Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 37. Sed quando conceditur pro filijs vtriusquè resoluit contrarium idem Gam. decis. 233. n. 2. & 13. Cald. Pereira de Nominat. q. 15. n. 25. cum seqq.

77 *Ad d. tit. 36. in §. 1. nu. 6. pag. 65. col. 1.* adde. In hac Regione Interamnensi emphyteuticos fundos diuidi posse de generali consuetudine, tradunt Gam. decis. 78. & decis. 268. num. 2. Valasc. de Iure Emphyt. q. 13. n. 1. vers. Hoc autem, & de Partit. cap. 25. nu. 31. Cald. Pereira de Extinct. Emphyt. cap. 8. n. 18. & 19. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 483. n. 4. In concessione enim emphyteusis attenditur consuetudo, ex Anton. Gabri. lib. 6. Commun. tit. de Consuet. concl. 1. nu. 9. Et diuisio fit per sepes, & fossata gratia vberioris culturæ, & ita sustinetur in hac Regione, ex Cald. Pereira d. tract. de Extinct. Emphyt. cap. 5. nu. 34. licet dicat emphyteusim diuidendam inter hæredes per æstimationem Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 33. n. 260. vbi citat Gam. decis. 50. n. 1. & decis. 233. n. 4. & decis. 286. n. 1. Ego tamen diuersimode iudicatum vidi, cum prædicti Doctores non possent attestari de consuetudine huius Regionis, quia nunquam in ea sunt morati, ex Rebuff. in comment. ad tit. ff. de Verbor. signif. pag. mihi 502. sed propter auctoritatem doctissimi Cald. Pereira in hac Regione commorantis, & illius plenissimam in discutiendis emphyteuticæ materiæ quæstionibus diligentiam, contra attestatam consuetudinem non sum ausus consulere.

78 *Ad d. tit. 36. in §. 1. ibi (satisfazendo aos outros)* Facta scilicet æstimatione, quæ debet fieri de toto, & non de singulis rebus in particulari, ex Bald. in l. fin. §. Præterea n. 6. in fine ff. de Iure dotium l. Mæuius §. fin. vbi glos. verbo Partes ff. Familiæ hercisc. Bart. in l. Vxorem §. Agri plagam ff. de Legatis 3. Roland. à Valle conf. 71. nu. 16. vol. 3. Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 3. cap. 4. num. 36. Garcl. de Expensis cap. 24. num. 6. Surd. decis. 155. nu. 4. Res enim minus valet cum non tota, sed pars vēditur, & prædia vnita sunt maioris valoris Tiraq. de Retract. lig. §. 23. glos. 1. n. 17. Menoch. conf. 358. n. 29. Et vera rei æstimatio diminuitur propter onus quod habet annexum. Vide Pinel. in l. 2. Cod. de Rescind. vendit. p. 3. cap. vlt. nu. 19. Cou. lib. 2. Vari. cap. 3. n. 4. vers. Quinto, Tiraq. in Præfat. retract. lig. num. 27. Viui. tom. 2. Commun. Opin. pag. 644. n. 6. Menoch. conf. 358. nu. 26. Surd. decis. 155. num. 10. Gam. decis. 87. nu. 3. & dicis. 138. nu. 2. & decis. 256. Valasc. conf. 43. & conf. 70. nu. 4. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo sua facilitate nu. 8. ad finē, & de extinct. emphyt. cap. 4. nu. 2.

79 *Ad d. tit. 36. in §. 2. pag 65. col. 2.* adde quæ in argum. tradit Cabed. p. 2. decis. 23. nū. 11. vbi tenet quod illo, qui habet à Rege facultatem nominandi vnum ex filijs in officio, si decedat nullo filio nominato, cēsetur nominatus natu maior.

80 *Ad d. §. 2. ibi (sempre o mayor dos filhos aja o foro.)* Adde quod filio maiori repudiante erit locus sequēti vt per Cald. Pereira de Nominat. q. 13. nu. 3. facit in confirmationem quod

quod hærede proximiore repudiante admittitur sequens, ex l. 3. ff. de acquir. hæred. Stephan. Gratian. Discep. Forens. cap. 63. num. 6. cum seqq. vbi etiam idem resoluit in tutela legitima, de qua Surd. decis. 230. n. 4.

81 *Ad d. tit. 36. §. 4. n. 2. pag. 66. col. 2.* adde, spurij, & alij filij illegitimi non succedunt in Ecclesiastica emphyteusi. Vide Clar. in §. Emphyteusis q. 30. Paleoth. de Nothis, & Spur. cap. 30. Vincent. Carot casu 8. nu. 7. Gam. decis. 2. n. 1 & decis. 37. nu. 5 & decis. 72. n. 6. & decis. 206. num. 16. & decis. 377. n. 2. Barnab. Cornaz Lucensi decis. 67. n. 1. P. Molin. de Iust. tract. 2. disput. 475. n. 7. Cald. Pereira de Nominat. emphyt. q. 7. n. 39 & q. 19. à n. 28. Cardin. Mantica de Tacitis, & ambig conuent. lib. 22. tit. 11. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 218. à n. 35. nouissimè Camill. Borrell. in Summa decis. titul. 33. de Emphyteusi n. 41. cum seqq.

82 Limita primò, si à principio Ecclesiastica emphyteusis capta sit pro se, & filio spurio, quia tunc admittitur quasi in vim alimentorum, vt per Gam. decis. 2. n. 8. & decis. 149. nu. 2. Surd. de Alimentis tit. 2. q. 15. n. 1. & 2. Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 42. vbi n. 43. sublimitat non procedere hanc limitationem in ea quantitate, quæ alimentorum quantitatem excederet, quia in illo excessu agnati succedent, & spurium posse vocari si concedatur emphyteutæ facultas libere nominandi quem voluerit tenet Phœbos decis. 30. n. 6.

83 Limita secundò, in legitimato ab habente potestatem delendi hāc maculam. Vide Gam. decis. 72. n. 6. & decis 387. nu. 4. Paleoth. de Nothis, & spur. cap. 31. sub n. 3. Cardin. Seraphin. nouiss. Rom. decis. 151. n. 1. p. 1. vol. 1. Stephan. Gratian. d. cap. 218. à n. 38. Camill. Borrell. d. tit. 33. à num. 46. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Eccles. decis. 148. vbi n. 4. resoluit quamuis sint incestuosi, vel sacrilegi, putà nati ex Sacerdote, vel moniali professa, & Gratian d. cap. 218. n. 44. tenet quòd debet esse specialiter legitimatus, vt in dictam emphyteusi possit succedere.

84 Emphyteusis Ecclesiæ transit ad extraneos hæredes, vt per Afflict. decis. 386 n. 7. Clar. §. Emphyteusis q. 28. vers. Sed aduertendum. Vincent. de Franchis decis. 235. num. 2. Alexand. Raudens. Vari. lib. 1. cap. 14. n. 49. & cap. 16. nu. 31. & 50. & de iure huius Regni hanc opinionem verissimam putat Gam. decis. 50. n. 5.

85 Contrariam tamen opinionē imò emphyteusim Ecclesiæ non transire ad extraneos hæredes tenēt Menoch. cons. 129. n. 26. & remed. 9. Recup. n. 82. Emman. Soar. in Thesauro recept. sentent. verbo Emphyteusis n. 65. Pereg. de Fideicommiss. art. 32 n. 53. Hieron Magon. Lucensi decis. 12. nu. 7. & Florent decis. 117. n. 21. Ceuall. Commun. contra commun. q. 194. Surd. decis. 11. num. 8. Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 15. Aloys. Ricci. in Praxi decis. 132.

86 Filiæ fœminæ sicut, & filij admittuntur ad successionem emphyteusis Ecclesiasticæ, licet sit facta cōcessio pro se, & liberis, ita Vincent. de Franch. decis. Neapol. 30. Surd. Mantu. decis. 95. n. 14. & 31. Andræ. Fachin. controuers. iuris lib. 8. cap. 97. Menoch. cons. 111. n. 57. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 29. vbi n. 30. secùs dicit in casu statuti excludentis fœminas existētibus masculis. Quamuis contrarium, ex eo quia filiorum appellatione in concessione emphyteusis masculi tantum admittuntur, teneant

teneant post Clar. Iosep. Ludou. Lucensi decis. 19. n. 26. Hieron. Magon. Lucensi decis. 7. n. 14. & nouissimè Aloys. Ricci. decis. 127.

87 Emphyteusis Ecclesiastica quando est concessa pro se, & hæredibus, ac successoribus quibuscunque cum placito Sedis Apost. transit ad hæredes extraneos, Vincent. de Franchis decis. 235. n. 2. Hieron. Magon. Florent. decis. 117. nu 45 & 46. Marta in votis nouiss. decis. voto 207. n. 3 Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 17. Aloys. Ricci. in Praxi. decis. 132. n. 1. & nouissimè in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 1. decis. 136. à n. 11.

88 Emphyteusis Ecclesiæ concessa parti simpliciter absquè mētione filiorum censetur pro se & filijs non vt hæredibus, vt per Verall. Roman. decis. 302. n. 1. lib. 1. quē refert Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 4. collect. 777. vers. Dico secundo, nouissimè Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 12. Si tamen concessa sit pro hæredibus, & descendentibus non comprehendit descendentes, qui etiam hæredes nō sint, vt per Valasc. de Iure Emphyt. q. 44. n. 18. & q. 48. n. 4. Cald. Pereira de Nominat. q. 22. n. 33. Et Emphyteusis concessa pro se, & filijs comprehendit etiam filios nasciturus nō dùm natos, Gam. decis. 233. n. 7. quē refert Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 35. quæsita pro se, & filijs potest vni filiorum assignari, ex eod. Borrell. d. tit. 33. nu. 36. Gam. decis. 233. num. 7. Surd. decis. 209. n. 16.

89 *Ad d. tit. 36. in §. 2. num. 2. pag. 65.* ibi quia vtile dominiū est quid prophanum, & super eo possunt Principes seculares statuere, adde Gam. decis. 50. num 2. & decis. 387. num. 7. Camill. Borrell. d. tit. 33 num. 360. vbi dicit hoc intelligendum non ita simpliciter, sed tantùm si Ecclesiæ vtilis esset, & non aliter.

90 *Ad tit. 37. in §. 4. num. 3. pag 70. col. 2.* adde quòd nominatio facta in testamento nullo, ex quo nec legata, nec aliquid in eo relictum valet, nō est valida, vt per Melch. Phœb. decis. 30. n. 17. vbi etiam tenet quòd de testamento prorsus nullo loquitur Ordin. in præsenti.

91 *Ad d. titul. 37 in §. 6 pag 71. col 2.* adde quòd emphyteutico titulo nō dùm finito potest res alteri in emphyteusim concedi, dūmodo secunda inuestitura prima durante facta, extincta prima conualescat, vt per Gam. decis. 36. nu. 1. Cald. Pereira de Nominat q. 15. n. 20. & de Emptione cap. 10. n. 8. Surd. decis. 230. n. 11. licet aliter Cabed. p. 1. decis. 138.

92 *Ad §. 6. n. 3. pag. 71. col. 2.* Ad illud quod ibi dixit dominus meus, patrē scilicet non posse præiudicare filio quoad emphyteusim non hæreditariam, sed ex pacto, & prouidentia concessam, adde Gam. decis. 8 à n. 1. & decis. 151. n. 1. Steph. Grat. March. decis. 65 Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 295. & n. 300. Et si pater huiusmodi emphyteusim alicui tertio venderet, rescindi poterit venditio à filio, quãuis filius teneretur emptori pretiū pro sua parte restituere, si patris hæres sit, prout iudicatum dicit Gam. d. decis. 8. n. 4. quem refert, & sequitur P. Rebello de Obligat iustit. p. 2. lib. 13. q 15. n 6 propè finem. In dubio tamen si pater vendat videtur vendere ius suum, & non filiorum, Surd decis. 172. nu. 7. Valasc. de Iure Emphyt. q. 49. nu. 6. col. 6. Cald. Pereira de Renouat. q. 16. nu. 38. & de Potestate eligendi cap 3. n. 38. & cap. 19. nu 22. Et alienatio durabit tantùm in vita alienantis per ea quæ resoluit Flamin. de Resignat. lib. 6. q. 2. n. 90. & 91.

93 Limita primò, si emphyteusis ex re, vel pecunia patris acquisita sit, tunc enim potest pater filijs alienãdo nocere. Vide alleg. iuris pro maioratu de Bellas p.2.art.5.nu.146. Valasc.q.49.n.70. Flores ad Gam.decis.5.ad finem. Cald.Pereira in resp. ponso pro societate Iesu nu.13.& de Extinct.cap.20.nu.4. & 15.& in cõment.ad §.Sed hæc Instit.de Inofficioso testam.cap.2.n.27.

94 Limita secundò, quando pater fuit primus emphyteusis acquisitor, tunc bene potest eam alienare in præiudicium comprehensorum, vt per Ambrosin.Episc.Perus.14.quam refert Aloys.Ricci. in collect. decis. p.3. collect. 690. vers. Limita 2. P. Rebello d.lib.13.q.15.n.6. Præcipuè accedente domini consensu Valasc. d.q.49.num.6. Surd.decis.11.in fine. Pereg.de Fideicom.art.6.n.24. Stephan. Gratian.d.decis.65 à num.8. Borrell.d tit.33.n 298.

95 Emphyteusis per aliquẽ capta pro se, & fratre absẽte quæritur eidẽ fratri eius subsequuta ratificatione, vt per Surd.decis.159 n.12.quem refert Camill.Borrell d tit 33.n 336.

96 Possessor rei emphyteuticæ tenetur ad solutiones præteritorum, vt per Surd decis 32.nu.5. & 9. Camill.Borrell.d.tit.33.nu.228. etiamsi sit pro illo tempore, quo ille nõ possidebat, vt nouissimè tenet Aloys. Ricci. in collect. decis. p.5. collect. 1538. Vnde tertius possessor conuentus pro censu rei emphyteuticæ non potest opponere exceptionem excussionis resoluunt Surd. d.decis. 32. nu.15. Carot. in tract. de excuss. bonorum p 2.q.94. Camill.Borrell. d.tit.33.nu.346. vbi num 415 asserit quod emphyteuta dicitur personaliter obligatus ad solutionẽ canonis.

97 Emphyteuta non potest recedere à tenore cõtractus emphyteutici Gam. decis.234. incip.Accepta n.13. Corbul.in tract.ex quibus causis amittatur emphyteusis cap. de causis priuationis ob non obseruationem pactorum, Molin. de Primog.lib.1.cap.2.n.24. Cald. Pereira de Nominat.q 7. n.7. & seq. Steph. Gratian.Discept.Forens.cap.88.n.1. nouissimè Aloys.Ricci.decis.Curiæ Archiepis.Neapol.p.1.decis.25. n. 2. & tenor inuestituræ spectandus est Menoch. cons.148. nu.20. Et pacta omnia in concessione emphyteusis posita seruanda sunt, etiamsi contra emphyteusis naturã essent, & illa nõ obseruans cadit in cõmissum prout tenet Borrell.d.tit.33.n.283.

98 *Ad tit.38.in Princ.nu 2. pag 72. col.2.* adde Brauum nouiss. Rom. decis.466.nu.2.p.1.vol.1.D.Garci.Mastrillo Siciliæ decis.71.nu.6. Camill. Borrell.d.tit.33.n.246. *Tit.38.*

99 *Ad n.8.pag.73.col.1.* adde Amadæ.de Pont laudem.q.38.nu.3.Camill.Borrell.d tit.33.n.78.

100 *Ad n.13 pag.73 col.2.* adde Stephan.Grat.Marchiæ decis 56.n.2.

101 *Ad n.11.* adde Gam. decis.342. n.4.Camill.Borrel.d tit.33.n.126.

102 *Ad n.14.* adde Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 377. & Marchiæ decis.56.n.3.Camill.Borrell. d. tit.33.n.342.

103 *Ad n.17.pag.74 col.1.* adde posse emphyteutam constituere censum super re emphyteutica sine directi domini consensu, vt per Cot.in memorab. verbo Emphyteuta non potest. Franc. Milanens.Siciliæ decis.17.n.2.lib.2.Camill.Borrell.d.tit. 33.n.170.vbi nu.172. declarat quód quando reddit emphyteusis ad dominum resoluta dicentur omnia iura emphyteutæ, & cessabit ius census super emphyteutica re constituti, & alle-

allegat Pettum de Gregor. Siculum de Censib. q. 6. n. 33. cũ multis seqq.

104 *Ad n.* 18. adde quòd emphyteuta inuito domino emphyteusim renuntiare non potest, vt per Franc. Marc. Delphin. decis. 325. nu. 3. 6. 7. vol. 1. Thesaur. Pedam. decis. 20. n. 2. Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 137. vbi num. 139. limitandum censet si casu emphyteusis esset capta per matrem pro se, & filijs, quia nisi filiorum ratificatio subsequatur, filij illam renuntiare poterunt, & allegat Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 88. n. 3.

105 *Ad n.* 19. adde Cald. Pereira de Empt. cap. 8. nu. 46. ad finem, & relatos per Cened. ad Decretal. collect. 144. n. 10.

106 *Ad n.* 20. ad hoc quod per alienationem nullam non caditur in commissum adde Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. tit. de caducitate ob alienat. cap. 2. incip. Emphyteuta quoquè nu. 45. Corbul. tit. de caus. priuat. ob alienat. irreq. dom. limit. 22. n. 1. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 91.

107 *Ad num.* 22. *pag.* 47. *col.* 2. adde Cald. Pereira de Extinct. cap. 7. nu. 18. P. Molin. de Iustit. disp. 459. n. 21. Valasc. q. 38. n. 15.

108 *Ad nu.* 25. *pag.* 75. *col.* 1. ad hoc quod seruitutem emphyteusi potest emphyteuta etiam inuito domino imponere, adde Gam. decis. 214. n. 1. Octau. Cacher. Pedam. decis. 156. n. 8. Flamin. Chartar. Genuensi decis. 87. n. 10. Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 51. vbi n. 52. declarat hoc procedere donec emphyteusis durauerit apud ipsum emphyteutam, sed statim quod apperiretur domino, & apud illũ reuerteretur, seruitus imposita dominũ non afficit, nec ei præiudicat, & allegat Surd. decis. 286. nu. 12. & Marc. Anton. de Amattis Marchiæ decis. 92. n. 5. & 6. & idem Camill. Borrell. vbi supra nu. 53. post Boeri. Cacher. & alios sublimitat hanc declarationem procedere si iure dominij ob ius prælationis, vel ob caducitatem canonis non soluti, secùs verò si perueniret ad manus domini tanquàm ad priuatum alio titulo, putà emptione, donatione, vel legato ab ipso emphyteuta, quia seruitus ex modo imposito durabit.

109 *Ad n.* 27. ad hoc quod pignori dare, vel rem emphyteuticam hypothecare emphyteuta potest, adde ibi citatis Gam. decis. 5. n. 8. & decis. 28. n. 2. Emman. Soar. in Thesauro recept. sentent. verbo Emphyteuta n. 105. Aurel. Corbul. tit. de causa priuat. ob rei alienat. limit. 33. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. titul. de caducit. ob rei alienat cap. 2. incip. Emphyteuta quoquè nu. 31. Surd. decis. 93. n. 10. & 11. & decis. 160. nu. 1. & decis. 173. n. 12. Octau. Cacheran. Pedam. decis. 156. n. 8. & 13. Cened. ad Decretal. collect. 144. nu 59. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 116. Cald. Pereira de Empt. cap. 8. n. 32. Et huiusmodi hypotheca non præiudicat domino, nisi eidem hypothecationi, & pignorationi consensisset, Gam. decis. 214. n. 4. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 117. & 118. Et in generali obligatione bonorũ facta expressione rerũ emphyteuticarum eadẽ emphyteusis includitur, Surd. decis. 160. à nu. 1. Anton. Gabri. commun. tit. de regulis iuris concl. 12. n. 19. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 120. cũ seq. vbi n. 123. resoluit quòd tũc hypothecatio, vel pignoratio absq; domini consensu nulla est quãdo emphyteusis pro tãta quãtitate hypothecata, vel pignorata est, vt nulla sit spes luitionis.

110 Morte autem hypothecantis finitur hypotheca iuxta reg. l. Lex vectigali fundo ff. de Pignorib. & tradita

dita per Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 88. n. 40. domino vero directo consensum præstante durabit hypotheca vltra vitam hypothecantis, ex Ordin. Regia lib. 4 tit. 95. §. 1. ad finem. Farin. in nouiss. Rotæ decis. 183. n. 13. vbi n. 12. resoluit quòd si res emphyteutica redeat ad dominũ non vti priuatum ex acquisitione habita ab emphyteuta, omnes obligationes, & onera per emphyteutã imposita extinguitur, & res redit libera ad dominum, de quo etiam Camill. Borrell d. tit. 33. à n. 121.

111 *Ad n. 28. pag. 75. col. 2.* adde Cened ad Decretal. collect. 144. nu. 10. Quando enim emphyteusis transit ad comprehensos in inuestitura in ea trãslatione non requiritur domini consensus, nec soluitur laudemiũ, Valasc de Iure Emphyt. q. 18. n. 28. & cons 71. num. 16 Cald. Pereira de Nominat. q. 10. n. 30. D. Barbosa in l. Vlutructu n. 28. ff. Soluto Mat. Gam. decis. 116. n. 5. Cab decis. 103. in fin. p. t.

112 *Ad n. 29* adde Camill. Borrell. d. tit 33. n. 88. cum seqq.

113 *Ad n. 30* adde Gasp. Anton. Thesaur. quæst. Forens. lib 1. q. 34. nu 36 Cened. ad Decretal. collect. 144. n. 39. Camill. Borrell. d. tit. 33. á num. 70.

114 *Ad n. 32. pag. 76. col. 2.* vbi citauit l. vlt. lege 1. 1. & adde Stephan. Gratian. Discept Forens. cap. 36. nu 33 & supple secùs esse si in titulo emphyteutico alienatio reperiatur.

115 Ob deteriorationem rei emphyteuticæ potest statim emphyteuta expelli, vt per Doct. in Auth Qui rem Cod de Sacros. Eccles. Clar. §. Emphyteusis q 25. Francis. Milanen. Siciliæ decis 17. n. 44. & 45 & 52. cũ seqq. lib. 2. Barnab. Cornaz. Lucens. decis. 65. nu 2. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 22. & 94. D. Barbos. in l. Diuortio §. Si fundum n. 15. cum seq. ff. Soluto Matrim. latè Aurel. Corbul. in tit de causa priuat. ob rei deteriorat. plures Doct. refert Cened. ad Decretal. collect. 144. num. 23. Camill. Borrell. d tit. 33. à n. 192.

116 Amplia primò, procedere si sit notabilis deterioratio, vt per Gam. decis. 17. n. 1. & decis. 342. nu. 1. Surd. decis. 102. nu. 7. & decis. 286. num. 9. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 174. á nu. 5. Ex modica enim deterioratione, iuramento etiam non obstante, de æquitate canonica commissum non committitur, ex Ioseph. Ludou Perus. decis. 22. num. 19. Seraphin. de Priuilegijs iuram. priuil. 84. n. 11. Stephan. Gratian. d. decis. 174. n. 13. Quamuis ex minima deterioratione cadat in commissum ille, qui promisit rem meliorare, & non deteriorare, vt per Surd. decis. 102. nu. 9. Francisc. Milanens. decis. 17. n. 31. lib. 2. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 201. & 202.

117 Amplia secundò, vt in pœnã commissi cadat emphyteuta, qui rẽ deteriorauit in arboribus, & ædificijs, quas ipse plantauerat, ac ædificia construxerat, cum cedant solo, & dicantur pars rei, & spectent ad dominum, quo inuito nõ possunt tolli, vt per Surd. decis. 78. nu. 10. & decis. 300. à n. 1. Stephan. Grat. Discept. Forens. cap. 21. nu. 33 & seq. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 208.

118 Amplia tertiò quod deteriorans vnã tantùm rem emphyteuticã cadit à tota, vt per Gam. decis. 291. n. 2. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 195. & n. 194. declarat deteriorationem debere esse ad perpetuum rei emphyteuticæ detrimentum, & citat Stephan. Gratian. d. decis. 174. n. 14.

119 Limita in deterioratione quam emphy-

emphyteuta facit euellens arbores à re emphyteutica, & illarũ loco alias plantans, quia tunc non incidit in commissum, vt per Ioseph. Ludou. Perus. decis. 94. n. 13 Gam. decis. 147. n. 5. Alexand. Raudens. Vari. resolut. lib. 1. cap. 27. sub nu. 10. plures refert Cened. d. collect. 144. n. 24. Valasc. cons. 50. nu. 5. cum seqq. vbi resoluit non incidere in commissum, qui euellit oliuas, & loco illarum plantat vineas, cui tamen in hoc se non subscribit Camill. Borrell. d. tit 33. num. 197. sed tantùm in euellente vineã, & plantante oliuas, cum vineæ durent modico tempore, oliuæ verò ad quingentos, & plus annos.

120 *Ad d. tit. 38. in Princip. n. 36. pag. 77. col. 1.* ad hoc quod emphyteuta secundus alienare volens non primi emphyteutæ consensum, sed directi domini habere debet, adde Gam. decis. 244. n. 7. & decis. 329. n. 1. Camill. Borrell. d. tit. 33. nu. 126. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepis. Neapol. p. 1. decis. 27.

121 *Ad n. 39. pag. 77. col. 2.* ad hoc quod alienatione rei emphyteuticæ facta per emphyteutam ipsam vendendo dominus directus iure prælationis potest illam capere adde Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ titul. de Constit. redit. art. 1. glos. 17. num. 15. Octau. Cacheran. Pedam. decis. 156. n. 1. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 226. n. 2. Surd. decis. 39. n. 10. Camill. Borrel. d. tit. 33. n. 106. vbi n. 107. limitat in donatione, & num. 109. in permutatione, de quo etiam nouissimè Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neap. p. 2. decis. 58. in fine.

122 Dominus tamen directus suũ dominium directum vendere potest non requisito emphyteuta, vt tradunt Bald n. 13. Salicet & Ias. n. 17. in l. vlt. Cod. de Iure Emphyt. Cardin. q. 11. & Imol. 9. in cap. Potuit de Locato Greg. l. 55. titul. 5. part. 5. verbo Communalmente, Putc. decis. 39. p. 1. Menoch. cons. 116. n. 5. Perez l. 14. tit. 11. lib. 4. Ordin. Surd. de Alimẽtis tit. 8. priuil. 42. & tit. 9. q. 22. n. 29. D. Barbos. in l. 2. ff. Soluto Matr. p 2. in princ. n. 41 cum seqq & hoc licet in materia feudali sit dubium, in emphyteusi tamen de plano procedit, fallit tamen quando emphyteuta ex venditione à domino directo facta damnum sentiret in iugationibus, & similibus, à quibus immunis erat propter dominum directum, quibus carere debet apud emptorẽ, vt probat text. in cap. 1 §. Ex eàdem, de lege Conradi, & est recepta sententia ex Grato cons. 147. à n. 5. lib. 2. Duenh. reg. 215. Menoch. cons. 32. à n. 22.

123 Potest maritus sine vxore his alienationibus consensum præstare prout resoluit Cald. Pereira de Extinct. emphyt. cap. 12. n. 10.

124 Idem in Prælato Ecclesiæ collegiatæ, vel monasterij, qui absquè Capitulo poterit consensum præstare alienationi rei emphyteuticæ ad Ecclesiam pertinentis, cum ante cõsensum res non dicatur radicata penes Ecclesiã, iuxta tradita per Ias. in l. 2. Cod. de Iure Emphyt. n. 127. Vnde merito subiacet dispositioni solius prælati arg. glos. vlt. in cap. vlt. 16. q. 6. receptæ per Hippol sing. 194. Palat. in rep. rub. §. 47. n. 5. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Aduersarij dolo n. 82. P. Sanch. de Matrim. lib. 6. disp. 4. n. 13. cum seqq.

125 *Ad tit. 43. pag. 77. col. 2.* ad hoc quod emphyteuta abnegans domino emphyteusim illa priuatur adde Camill Borrell. d. tit. 33. n. 215. & nu. 217. ampliat etsi à principio iustam causam dubitandi habuerit, an rem emphyteuticam possideret, & demũ

factis probationibus constito de negotio, & ipsis prælatis, perseueret, nec liti cedat, si tamen ante litis cótestationem veniam petierit, & pœniteat emphyteusi non priuabitur ex eod. Camill. Borrell. d titul. 33. nu. 216. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 109. à n. 27.

126 *Ad n.* 44. *pag.* 78. *col.* 1. ad hoc quod dominus non est præferendus si vellet emphyteusim pro alio amico, vel simili, adde Cacher. Pedam. decis. 156. num. 1. Antonin. Thesaur. decis. 170. sub nu. 2. Camill. Borrell. d. tit. 33 n. 108. Prælatio enim domino directo tantummodò competit, etiamsi consensisset alienationi ex Aloys. Ricci. d. decis. 58. nu. 1. & 2. vbi nu. 3. resoluit quòd ius prælationis cedi non potest.

127 *Ad n* 45. adde quòd emphyteuta volens melioramenta vendere, & alienare, dominis potiusquám alijs vendere cogitur, vt per Surd. decis. 19 n 10. & decis. 78. n. 16. Camill Borrell d. tit. 33. nu. 279. Et dominus directus præfertur creditoribus in meliorationibus Aloys. Ricci. d. decis. 58. n. 6.

128 *Ad n* 47. adde quòd in emptione directi dominij emphyteuta, alijs non præfertur Cald. Pereira de Extinct. emphyt. cap. 12 n. vlt. Aloys. Ricci. d. decis. 58. n. 4.

129 *Ad n.* 48. *pag.* 78. *col.* 2. adde quòd dominus debet concedere assensum emphyteutæ alienanti, si is in quem fieret translatio sit habilis, & non sit inimicus domino, vt per Surd. decis 55. n. 109. Camill. Borrell. d. tit. 33 n. 281.

130 *Ad n.* 49. adde quòd emphyteusis potest sine consensu filiæ in dotem dari, vt per Gam. decis. 127. n 2. Camill Borrell. d. tit 33. nu. 352. Flamin. Chartar. Genuensi decis. 78. n. 11 & 12. & faciunt quæ Surd. decis. 160. num. 3. & 4. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 159. n. 34. cum seqq. D. Barbos. in l. Vsufruct nu. 25. ff. Soluto matrim.

131 *Ad d. tit.* 38. *num.* 51. *pag* 79. *col.* 1. adde de laudemijs tractatum editū à Francisco Salsona Hispano, & de illis latè agentem Camill. Borrell. in Summa decis. tit. 35. de Laudemijs.

132 *Ad num.* 57. *pag* 79. *col.* 2. adde Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 345.

133 *Ad n* 58. ad hoc quod laudemiũm debetur ex datione in solutū adde Camill. Borrell. d. tit. 35. n. 37. & n. 38. ampliat procedere etsi datio in solutum mediante iudicis decreto ordinaretur, & n. 39. limitat in datione in solutum necessaria.

134 De vendione cum pacto de retrouendendo soluitur laudemium vt per Gerard. Maynard. Tholos. decis. 38. lib. 4. Antonin. Thesaur. Pedam. decis. 75. sub nu. 2. & 3. Camill. Borrell. d. tit. 35. n. 72.

135 De diuisione rei emphyteuticæ debetur laudemium, vt per Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos. 14. n. 77. Camill. Borrell. d. tit. 35 n. 41.

136 Limita tamē in diuisione hæredum necessaria, vt per Baptistam Cost. in tract. de facti scientia, & ignor. cent. 1. dist. 11. nu. 23. Surd. decis. 305. nu. 30. Mathi. Coleri. German. decis. 33. n. 43. Camill. Borrell. d. tit. 35. nu. 42. & nu. 43. sublimitat secùs esse si res fuerit toti vni applicata, & alteri pecunia.

137 *Ad num.* 59. *pag.* 79. *col.* 2. adde quòd donec existit conditio ex venditione conditionali laudemium nō debetur Camill. Borrell. d. tit. 35. nu. 70. Et ex contractu nullo nullum debetur laudemium Thesaur. Pedam. decis. 75. nu. 4. Camill. Borrell. d. tit. 35. à n. 27.

Ibi,

138 Ibi, nec ex venditione facta cũ pacto legis commissoriæ adde Camill. Borrell. d tit. 35. n. 87. quia non operatur contractus alienationis ante impletam conditionem Cacher. Pedam. decis. 5. n. 9. Triuis. Venetiæ decis. 46. nu. 18. lib. 2. Magoni. Florent. decis. 128. n. 8.

139 Ibi, non debetur ex retrouenditione, intellige si pactum de retrouendendo, vel retroemendo statim sit factum in eodem instrumento, in eodem loco, mense, die, notario, & testibus, secùs si præfecto primo alienationis contractu, & facta rei venditæ traditione, factum sit. Vide Antonin. Thesaur. Pedam. decis. 75. num. 3. Gerard. Maynard. Tholos. decis. 38. lib. 4. Hieron. de Laurent Auenion. decis. 123. in fine, Camill. Borrell d. tit. 35. n. 73. vbi nu. 74. resoluit quòd quando perfecta venditione, & communi voluntate venditor, & emptor ab emptione discedunt debetur nihilominùs laudemium domino, cui non fit per ipsorum voluntatem præiudicium, quando res non est integra. Ex distractu tamen cum sit cassatio, & cancellatio primi contractus laudemium non debetur, si de eo non fiat nouus contractus, ex eodem Camil. Borrell. d tit. 35. à n. 75.

140 Ibi, nec ex venditione vsusfructus, adde Cald. Pereira de Extinct. emphyt. cap. 16. n. 73. D. Barbos. in l. Vsufructu nu. 14. ff. Soluto Matrim. Vsufructus autem differt à commoditate fructuum vt nouissimè decisum refert Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. p. 1. decis. 118.

141 Ibi, nec ex diuisione, addidi supra in vers. De diuisione, cum seq.

142 Ibi, nec ex transactione, adde Cald. Pereira de Extinct. cap. 13. nu. 25. Farin. in nouiss. Rotæ decis. 765. n. 1. Camill. Borrell. d. tit. 35. à nu. 89. Debetur tamen laudemium de illa pecunia, quam emptor venditori dedit in supplementum pretij iusti, quia læsio contingit vltra dimidiam, & emptori lis mota fuit á venditore, & lis per transactionem sopita, resoluit Cald. Pereira de Extinct. cap 16 n 52. Quid si tempore venditionis fuerũt diuersi locatores laudemiorum, vnus tempore venditionis, & alter tempore supplementi, an primo sit soluendum laudemium dicti supplementi? Dic quòd secundo, ex Cald. Pereira d. cap 13. nu. 26. & faciunt quæ Tiraq. de Retract. lig. §. 1 glos. 18. n. 55. & de Retract. conuent. ad finem tit. n. 168.

143 Ibi, nec ex permutatione, adde quòd ex permutatione rei immobilis, cum immobili non debetur laudemium, vt per Camill. Borrell. d. tit. 35. n. 78. vbi n. 79. limitat si permutatio fiat de immobili cum rebus mobilibus, vel speciebus consistentibus, pondere, numero, & mensura, & n. 84. declarat quòd quando fit cõmutatio rei immobilis cum immobili, & datur tamen ex vna parte quantitas aliqua pecuniæ, pro æquãdo valore alterius partis, tunc si est maior pars pecuniæ censetur emptio, & venditio, sin autem minor erit permutatio, & primo casu laudemium exigetur, secundo verò non.

144 Ibi, nec ex alienatione voluntaria per donationem debetur laudemium, adde Gerard. Maynard. Tholos. decis. 41. lib. 4. Camill. Borrell. d. tit. 35. n. 61. dummodò huiusmodi donatio non fiat animo fraudandi laudemium, & gabellas Ioseph. Ludou. Perus. decis. 8. n. 1. Amplia primó etiamsi fieret donatio matrimonij fauore, & fuerit æstima-

ta,vt nec pro ea laudemium debeatur,ex eod.Borrell.d tit.35.nu.63. & & n.64. secùs resoluit in donationibus ab extraneis factis etiam fauore matrimonij. Amplia secundò in donationibus quas faceret pater, aut mater filijs, & ècontra filij in patrẽ, aut matrẽ,ex Borrell. d.tit.35.nu.66. vbi n.67. laudemium deberi asserit quando facta est bonorũ omniũ donatio cum onere alimentandi, vel quod donatarius donantis debita soluat,cum non sit pura donatio.

145 Ibi, nec ex venditione nulla, adde Tiraq de Retract.lig.§.1. glos. 2. nu.7.& de Retract. conuent. §.6. glos.2.n.6 Cald.Pereira de Extinct. cap 16 nu.67. & seq. & intellige si nullitas sit ex causa præcedente Camill.Borrell.d.tit.35 n.28.Et rescisso contractu ex remedio l.2. Cod. de rescind.vendit.restituere debet dominus laudemium sibi solutum. vide Lazarte de decima vendit. cap. 14. n.13. Pailad lib.1.rerum quotid. cap.3.§.5.num.5. Pinel.l.2. Cod de Rescind.vend.p.2 cap.3 n.35. P.Molin. de Iustit. tract 2. disp.349. vers. Dubium est. Gutier. de Gabellis q. 12. Quid si inter emptorem,& venditorem fuit mota lis super læsione contingente in venditione, & iudicatum fuit interuenisse enormissimam læsionem, quæ facit contractũ nullum,& per arbitros iubeatur suppleri pretium, eo tempore quo iam datur alius directus dominus,qui nõ erat tempore primi contractus?Dic soluendum fore laudemium secundo domino, ex Cald.Pereira de Extinct.cap.16.n.6.& 51 & faciunt tradita per eundem cap 13.n.26. Secùs si detur læsio vltra dimidiam iusti pretij,& suppleatur,quia de supplemento solui debet secundo domino vt tradit Pinel.in d. l. 2. p. 2. cap 3. n.42. iuncta additione posita à fratre ipsius in initio libri.

146 Quæstio est non vulgaris in dotibus rusticorum sæpè cõtingens, quam in praxi vidi deductam,solent enim collocantes filias, & prædia iuris emphyteutici dotantes aliquas pecunias exigere à generis, vel ab eorum parentibus,vt ex his pecunijs alijs filiabus,vel filijs satisfaciant partem æstimationis debitæ per obitum parentum in prædijs, vel melioramentis,domini enim directi contendunt ex istis pecunijs sibi laudemia deberi,quia pro pretio soluto prædia data sunt. Quod ex huiusmodi contractibus laudemium non sit soluendum iudicauit Senatus Portucal. in causa Emmanuelis Delgado, qui à Canonicis Regularibus D. Augustini conduxerat reditus,& prouentus monasterij de Villela, contra quosdam agricolas emphyteutas illius monasterij:non enim contractus iste emptionis, & venditionis appellari potest, aliàs non subsisteret attenta prohibitione leg. Regiæ hoc lib. tit. 12. erit potiùs quidam contractus do vt des,nec enim pecunia datur à genero,vel à parente illius aliam ob causam, quam vt liberum fiat prædium in dotem datum ab obligatione aliorum filiorum,quibus per obitum parentum æstimatio debetur, vel aliquo debito à possessore contracto,vtpote si domino directo pẽsiones solutæ nõ sint, vel ære alieno pater grauatus sit, vel filiã velit collocare cum onere debita soluendi. Contrarium tamen dicendum fore arbitror si aliquis consanguineus prædium emphyteuticum donaret, vel in dotem daret alij consanguineo pro aliqua magna pecuniæ quantitate,quæ dimidio iusti pretij respondeter,quia tũc fraudis suspicio oriri possit

posſit ſaltem quando dimidia, vel tertia pars pretij iure laudemij ex conditione apposita foret in contractu, quia tũc fraudis ſuſpicio erit, ſecùs ſi pro donatione prædij aliquid minus dimidiati valoris donetur: vt enim in permutatione alicuius rei pro alia non iudicatur emptio, quando ex vna parte pecunia interuenit cum re pecuniæ non æquiualenti, ex reſolutis per Bart. in l. Ariſto ff. de Donation. & iuxta ea quæ tradit Camill. Borrell. d. tit 35. n. 79. eodem modo iudicabitur donatio quando id, quod datum fuit non excedit dimidium valoris rei donatæ, quia ſi venditio iudicanda foret, poterat donator donatarium conuenire. & contractum reſcindere remedio læſionis vltra dimidiam iuſti pretij.

147 *Ad d. tit 38. in Princip. n. 60. pag.* 80. *col.* 1. ad hoc quòd laudemium vſufructuario, & non proprietario debetur adde Alciar. conſ. 154. lib. 5. & lege Guid. deciſ. 477. Menoch. de Præſumpt. lib. 4. q. 142. n. 22. Cened. ad Decretal. collect. 144. nu. 38. nouiſsimè Aloyſ. Ricci. in deciſ. Curiæ Archiepiſ. Neapol. p. 1. deciſ. 23. n. 3. Camill. Borrell. d. tit. 35. n. 95. & n. 96. declarat quòd ius inueſtiendi, ac faciendi reuocationes inueſtiturarum, aut capiendi feudum, vel rem emphyteuticam ſpectat ad dominũ, ſiue proprietarium, cui etiam quæritur vtilitas commiſsi, vt per Gutier. de Tutelis p. 3. cap. 24. n. 3.

148 Laudemium ſolui debet ab emptore, non autem à venditore, dummodò tamen locorum conſuetudines attendantur, vt per Corbul. tit. de cauſa priuat. ob alienar. irreq. dom. ampl. 17. nu. 4. Cened ad Decretal collect. 144. num. 44. Camill. Borrell. d. tit. 35. à n. 31. In ſoluendis enim laudemijs attendi debet conſue udo patriæ, & regionis Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub 10. §. 9. n. 1. pag. 341.

149 Si primus dominus fecit conceſsionem emphyteuſis, & iſte alteri cum cõſenſu eiuſdem domini conceſsit, primo domino laudemia debentur, vt per Camill Borrell. d. tit. 35. n. 100. nouiſsimè Aloyſ. Ricci. in collectan. deciſ. p. 5. collect. 1537. ampl. 1.

150 *Ad d. tit. 38. in Princip ibi (ou dotar não lhe pagarà quarentena)* Nota, & adde quòd alienatis bonis ex cauſa dotis laudemium non debetur. Vide latè Camill. Borrell. d. tit. 35. à nu. 51. & n. 58. refutat opinionem Vaſci conſ. 113. n. 18. reſoluentis quod debeatur ſemper laudemium quando datur dos ab extraneo.

151 Ex omni venditione, & alienatione neceſſaria laudemium non debetur, vt per Camill. Borrell. d. tit. 35. n. 44. vbi n. 45. cum ſeqq. ſubdeclarat neceſſarias cauſas eſſe putà religionis fauore, fauore libertatis, ædificiorum publicorum intuitu, & etiã de neceſſarijs dicuntur omnia, quæ ad vrbis decus, vel ad publicum vſum pertinent.

152 *Ad nu. 62. in fine pag.* 80. *col.* 2. adde Cald. Pereira de Extinct. Emphyt. cap. 14. n. 20. cum ſeqq. Quid ſi intra iſtos triginta dies dominus directus oppoſuit exceptionẽ quod non tenebatur conſenſum, & auctoritatem præſtare venditioni, quia venditor non habebat ius, & ſuper hoc lis pendeat per plures menſes, quouſquè ſententia feratur, in qua emptor victor euadat, an iſti triginta dies numerentur à tempore latæ ſententiæ, & poſsit dominus directus rem venditam ſibi capere ſoluto pretio, pro quo fuit diſtracta? Dic

quod

quòd fic per reg. l.Contra maiores Cod.de Inoffic. testam.iunctis resolutis per Tiraq. de Retract. lig. §. 1. glos.10.n.40.cum seq.Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Infra n.14. & de Renouat.q.7.num.14. faciunt quæ idem Cald. de Extinct. cap.14. n.3. Nec interim dum lis pependerit, poterit emptor in impeditam possessionem pedem ponere, aliàs incidet in commissum, quia absquè domini consensu non potuit ingredi ante iudicis sententiam.

153 *Ad d tit.38 in §.1. nu.5. pag.83. col.1* adde quòd melioramenta facta in emphyteusi deperdita ob commissum non reficiuntur ipsi emphyteutæ à directo domino Vincent.de Franch. Neapol. decis.191. Ioseph. Ludou.Perus decis.117.n.33. Camill. Borrell.tit.33.de Emphyteusi n.220. Si vero alio modo emphyteusis apperiretur domino, putà ob finitam generationem, aut alio simili modo, tunc dominus meliorationes reficere debet, vt per Gam. decis.22.nu.1. Valasc.de Iure Emphyt.q.25.nu.6. Vincent. de Franch. & Ioseph. Ludou. vbi proximè. Camill. Borrell. d.tit.33. n.221. Et etiam hæredibus emphyteutæ eo mortuo debentur, quamuis sint extranei, Gam. decis. 22. n.1. Camill.Borrell.d.tit.33. nu. 222.& 223. vbi n.224. tenet deberi hæredibus vltimi emphyteutæ, & n.225. quod si emphyteuta sua spõte emphyteusim domino cederet non posset repetere meliorationes.

154 *Ad d §.1.n.6 pag.83. col.1.* adde quòd dominus non potest contra hæredem emphyteutæ declarare commissum incursum si in vita eiusdem tacuit. Vide Gam.decis.41. n.2.& decis.175.nu.2. Cald.Pereira in l.Si curatorē verbo Sua facilitate n.69.& de Extinct.Emphyt.cap.18. nu.13. Surd. de Alimentis tit.1.q.48. à nu.45. Flamin. de Resignat.lib 6. q. 3.nu.26. Valasc.cons.71.nu.13.& cons.101.nu.5. Camill.Borrell.d.tit. 33. nu.92. Declaratio enim domini exigitur, vt cadat emphyteuta in cõmissum, vt per Aloys. Ricci.in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.2. decis. 142. n.6.

155 *Ad tit.39.in Princip.n.2.pag.84. col.1.* adde quòd agens contra emphyteutam ad caducitatem incursam debet probare dominium, vt per Farin. in nouiss. Rotæ decis.721. & 723.n.2. nouissimè Aloys. Ricci. in decis.Curiæ Archiepis.Neapol. p.2. decis.133.n 1.vbi n.2.dicit quòd probatio hæc debet fieri per scripturā, vel saltem per solutionem continuatam per 30. vel 40. annos, quæ coadiuuetur scriptura facta de emphyteusi, vel alia coniectura euidenti. Et an ex instrumento emphyteutico probetur dominum directū emphyteuticantis? Vide Valasc. de Iure Emphyt.q 9.num.3. cum seqq. Gam. decis.1 2. vbi Flores, Menoch. cons.86.n 95.cum seqq. *Tit. 39.*

156 *Ad n.3.* ad hoc quod etiamsi in vno nummo canonis deficeret, pœnam commissi incurrit, adde Gam. decis.41.n.2.& decis.119.n.1. Valasc. cons.35.n.1. Verall.decis.182.nu.2.& decis.300.n.3.lib.1. Barnab Cotnaz. Lucensi decis.1.n.33. Alexandr.Raudens. Vari. resolut. lib.1. cap.17. sub n.27. nouissimè Aloys.Ricci. in decis.Curiæ Archiep.Neapol.p.2. decis.142.n.2.

157 *Ad n.4.* adde quòd dominus solutionem ab alio quam emphyteuta recipere non cogitur, vt resoluunt Aurel.Corbul.tit.de causa priuat.ob non solutum canonem limit.7.n.2. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien.q.19.tit.de Solut. can.emphyt. cap.3.

cap. 3. incip. Sed emphyteuta creditor n. 7. Ioseph Ludou. Perus. decis. 35. nu. 5. Caualcan. Fiuiz. decis. 29. siue 73. n. 40. p. 2. Cened. ad Decretal. collect. 144. n. 19. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 329. & n. 330. asserit ex his inferri non euitari caducitatem ob solutionẽ, quæ fieret ab altero, quã emphyteuta domino inuito, vel nolente, & citat Baptist. Cost. de reme. subsid. remed. 121. sub num. 10. & idem Borrell. vbi supra n. 331. declarat non procedere quando solutio fieret à creditore emphyteutæ.

158 *Ad n.* 5. *pag.* 84. *col.* 2. ad hoc quod domino petenti rem emphyteuticam tanquam commissam ob non solutionem canonis potest ab emphyteuta opponi tu tantundem mihi debes, & sic obstat exceptio compensationis, adde Gam. decis. 91. sub n. 2. Cened. d. collect. 144. n. 26. Valasc. consult. 71. n. 14. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 124.

159 *Ad n.* 10. *pag.* 85. *col.* 1. adde Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 382. cũ seqq.

160 *Ad n.* 11. adde Caualcan. Fiuiz. decis. 30. n. 120. p. 2. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 102.

161 *Ad n.* 15. ad hoc quod paupertas emphyteutæ excusat à caducitate defectu non solutionis canonis, adde Cornel. Benincas. de priuil. paupert. in nono speciali contract. n. 9. 31. 34. & 38 Redoan. de Rebus Ecclesiæ non alien. titul. de caducit. ob non solut. canon. cap. 3. incip. Sed quod n. 9. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 166. vbi n. 169. declarat excusari ob paupertatem etiamsi culpa sua obuenisset non ordinata ad casum, vt excusaretur à canonis solutione.

162 *Ad n.* 16. *pag.* 86. *col.* 1. ad hoc quod emphyteuta canonem soluere non tenetur quandiù possessionem non accepit, adde Gam. decis. 83. nu. 2. in fine, Kirchou. tom. 2. Commun. Opinion. in fine tract. de feudis tit. 8. n. 6. pag. 632. Surd. decis. 6. nu. 4. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 35. nu. 7. Dom. Garci. Mastrillo Siciliæ decis. 15. n. 1. Camill. Borrell. d tit. 33. n 337. vbi n. 338. declarat secùs esse si culpa, defectu, aut dolo suo desijsset possidere.

163 *Ad n.* 17. ad hoc quod remissio canonis emphy. fit ob bellum quod durauit duobus, aut tribus annis, adde Franc. Viui. Neap. decis. 500. nu. 5. Camill. Borrell. d. titul. 33. nu. 162. vbi n. 163. declarat remissionem ob bellum tunc fieri, quando concurrunt quod emphyteuta non potuerit ad rem emphyteuticam accedere, & quod fructibus ex illa accipere nequiuerit, & nu. 165. etiam declarat si bellum fuerit in illis regionibus, in quibus est fundus, siue res emphyteutica.

164 *Ad n.* 18. adde quòd destructa in totum re emphyteutica cessat census solutio pro ea re, & domino remanet solum. Vide Anton. Thesaur. Pedam. decis. 20. nu. 4. Camil. Borrell. d. tit. 33. á nu. 229. & nu. 232. limitat quando paulatim destructa esset negligentia emphyteutæ, quia tunc debetur domino integra pensio.

165 *Ad n.* 20. adde Camill. Borrell. d. tit. 33. à n 318.

166 Adde aliam limitationẽ quando emphyteuta soluit canonem illi, qui publicè gerebatur pro procuratore domini, quia liberatus intelligitur ex solutione illi facta, vt per Surd. decis. 181. n. 7. & 9. Caualcan. Fiuiz. decis. 30. nu. 20. p. 2. Baptist. Costa de facti scientia, & ignor. cent. 2. dist. 54. nu. 8. Camill. Borrell. d. tit. 33. n. 103.

167 Emphyteuta recipiens emphyteu-

phyteusim ab Ecclesia sine solemnitatibus, nullitatem contractus allegare non potest, teneturquè canonem soluere, vt per Vincent.de Franchis decis.296. Surd decis.108. n.14. Camill.Borrell.d.tit.53.n 324.

168 Ad *n.* 22. adde Menoch. de Arbitr.q.68 n.31.& consi.155.n.17.& consi.182. num.11. Gonzal. ad reg.8. Cancel.glos.56.nu 53. D. Barbos.in l.Si quis intentione ambigua n.72. ff de Iudic Cened.ad Decretal.collect.144. num.15. Et aduerte quòd præiudicium inferretur creditoribus, quibus huiusmodi bona erant hypothecata Vide Farin. in nouiss. Rotæ decis 809. n.1. Stephan Grat. Discept.Forens.cap.88 nu 39 cum seqq. Cald. Pereira de Extinct. Emphyr.cap.5.n.74.& cap.13.n.35.

169 A*d tit.*39.*§.*1.*pag.*87. *col.*1. adde Camill.Borrell.d.tit.33. à nu.145. Et aduerte quòd mandatum speciale requiritur ad remittendam caducitatem, vt per Surd.decis.181.nu.15. Menoch.consi 460.nu.14. Stephan. Gratian M ırchiæ decis 49.nu.25.& 34 Surd decis.181.nu 14. & 15. Camill.Borrell.d.tit.33.n.151.& nu.153. resoluit quòd ad remittendam in rebus collegij, vel vniuersitatis caducitatem totius collegij, & vniuersitatis consensus exigitur.

170 *Ad § 2.n.4 pag.*88.*col.*1.ad hoc, quod dicitur celeriter soluere ante litis contestationem, adde Menoch. de Arbitr.casu 7.nu.9. & 10. Steph. Gratian. Discept. Forens. cap.378. n.12.cum seqq Camill.Borrell d.tit. 53. à n 178. nouissimè Aloys. Ricci. in decis.Curiæ Archiep. Neapol. p. 2. decis.142.n 9.

171 *Ad tit.*40. ad le. Limita primò hanc Ordin.in domibus Ecclesiarū in emphyteusim concessis, nisi longo vsu in tribunalibus Ecclesiasticis idem receptum sit, Valasc. de Iure Emphyt.q 20.num.6. P. Molin. de Iustit tract.2.disp.446.n.3.in fine.

172 Limita secundò, in collocatione census, panis, vini, aut alterius similis rei in domibus, aut in earum solis. Vide P.Molin.disp.389. nu.13. vbi etiam resoluit dispositionem huius Ordin.esse exorbitantem à iure communi, nec extendendam ad alium casum.

173 *Add. titul.*40.*pag.*89. *col.*1. *ibi (quaesquer aues)* Dic quòd viuæ præstandæ sunt ex Bart.in l. Quod te in fine ff.Si certum pet.& alij, quos refert Perez ad l.11. verbo Capon tit. 11. lib 4 Ordin. Azeued.ad l.11.n.2. tit 3.lib.5.nouæ Recopil. Extendenda etiam est hæc Ordin.ad perdices, & coturnices, aliasqué aues, quæ in laqueis, vel retibus capi solēt, & mortuæ præsentantur ex Valasc.d.nu.6. ad finem. Idem fortasse in cuniculis, & leporibus dicendum foret, nisi Ordin.vsa fuisset verbis excludentibus vltra pecuniam, & aues omnia alia ibi sòmente a dinheiro, & dictio, sòmente, quæ idem significat quod solum, vel tantum, est taxatiua, & exclusiua ex l.Aduersus Cod.Si aduersus rem iudic. l. His solis Cod. de Reuocandis donat. cum alijs, de quibus per Azeued. ad l.2. in princ. titul.13.lib.8.nouæ Recopil. Cott.in Memorab.verbo Tantum pag. 839. Surd decis.291.n.19. & de Alimentis tit.1.q.2.nu.2.9.& 10. Cald. Pereira de Renouat.q.11.n.15. Tit.40.

174 A*d tit.* 41. *pag* 89. *col.* 2. adde quòd maioratus bona non possunt in emphyteusim concedi. Vide Molin. de Primog. lib.1.cap 21. à nu.31. Pinel.in l.1.Cod.de Bonis mat. p.3. n.65. Valasc.de Iure Emphyt. q.25. n.35 & q.29.n.11. Gam.decis 16. nu. 3. & decis.192.& decis.222. num.3. Tit.41.

cum

cum seqq. Cabed. decis. 130. n. 1. p. 1. Cald. Pereira de Renouat. q. 16. n. 7. Valasc. consi. 95 n. 2. & 9. D Barb. in l. Quia tale num. 86. & 88. ff. Soluto Matrim. Melch. Phœb. decis. 6. Camill. Borrell. in Summa decis. tit 33. à num. 155. Cald. Pereira de Empt. cap. 26. n. 20. vbi dicit quòd consensus filij in vita patris præstitus illi nocebit.

175 Si tamen huiusmodi bona data sint in emphyteusim per multiplicatas successiones accedente longissimi temporis cursu successor tenetur renouare, Cald. Pereira d. q. 16. n. 7 ad finem. Quaranta in Sũma bullarij verbo Alienario rerum Ecclesiæ nu. 39. cum seq pag. 29 Farin. in nouiss. Rotæ decis. 722. nu. 3. Camill. Borrell. d tit. 33 n. 258.

Tit. 43. 176 Ad tit. 43 pag. 89. col. 2. ibi Cesmarias lege Sesmarias, dicitur autem sesmaria à nomine sesma quod est sexta pars alicuius rei, de quo Nebrissens. in suo Dictionario Hispanico verbo Sesma, Sebast. Orozco en el Thesoro de la lengua Hespanhola verbo Sesma, quia autem ex istis terris incultis datis ad meliorandum, soluebatur sexta pars fructuum, ideò appellari solent terras dadas de sesmaria.

177 Ad §. 9. adde Cabed. p. 2. decis. 112.

178 Ad §. 15. adde eundem Cabed. d. decis. 112. n. 4.

Tit. 46. 179 Ad tit. 46. ad §. 1. nu. 13. pag. 96. col. 2. Vide quid dicendum in melioramentis factis à marito, & vxore constante matrimonio in re emphyteutica ad maritũ pertinentem, quã propter delictum, vel commissum amisit, an vxor amittat suam partem melioramentorum? Negatiuè resoluit Cald. Pereira de Empt. cap 27. n. 81. vbi etiam asserit communia fieri melioramenta á marito facta ante matrimonium quando contractum fuit per chartam medietatis.

180 Ad tit. 47. ad §. 1. adde quòd si quis ex præmortua vxore filios habuerit, vel alios descendentes, & secundo nupserit, quod non poterit secundæ vxori arrharum donationẽ constituere excedentem tertiam partem bonorum, quæ tunc temporis mariti essent, ex Valasc. de Partit. cap. 23. n. 10. Phœbos decis. 71. imò talis arrharum promissio deducenda erit ex tertia defuncti, ex Gam. decis. 370. nu. fin. & decis. 308. nu. 14. Azeued. l. 12. tit. 6. lib. 5. Recopil. n. 4. Valasc. d. num. 10. ad finem. Et hunc §. procedere in eo, qui tempore promissionis arrahum non filios, sed solummodo ascendentes habuisset in supremo Senatu dicit iudicatum idem Phœbos decis. 71. vbi plures refert Doctores. Tit. 47.

181 Ad tit. 48. in Princ. pag. 98. col. 2. adde quòd non poterit præstare cõsensum alienanti rem, in qua maritus ius habet tradit Cald. Pereira de Empt cap. 8. n. 32. Tit. 48.

182 Ad num 10. pag. 99. col. 2. adde quòd Gam. decis. 108 resoluit de iure huius Regni fas esse marito hypothecare sine consensu vxoris rem immobilem, quam sine eiusdem vxoris consensu nõ potest alienare, secùs si res hypothecetur pro tãta quãtitate vt spes non sit eam redimendi, sequitur P. Molin. de Iust. tract. 2. disp. 422. n. 11. Et facit pro hac parte Ordin. in præsenti, quæ vtitur verbo *Vender* sub quo hypotheca non cõtinetur iuxta reg. l. In quorum ff. de Pign. resoluũt Cassan. in consuet. Burgund. rub. 9. §. 10. n. 41. fol. 113. Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Venundedisti n. 3. Accedit quòd prohibitio huius Ordin. est posita super personis, &

non super rebus ibi, *que o marido não possa vender*, & vbi Ordin. non super re, sed super persona constituitur nõ videtur prohibita pignoratio, ex Batt. in d.l. In quorũ, quem plures sequuntur vt per Tiraq. de Iure mariti glos. 5. n. 108. Neguz. de Pignor. p. 2. memb. 3. nu. 70. Duenh. reg. 31. vers. Sexto fallit.

183 *Ad n. 12. ibi in electione, lege, in nominatione*, & adde tertiam Limitationem in consensu domini directi ad alienandũ, vel vendendam emphyteusim, quem vir absq; vxore sua præstare potest, ex Cald. Pereira de Extinct. Emphyt. cap. 12. n. 10.

184 Adde quartã limitationem in promisione dotis, quam potest vxor facere sine consensu viri, quando executio cõfertur in tempus, in quo matrimonium separatur, & maritus nõ recipit dãnum, nec diminutionẽ partis suæ argum. text. in l. In tempus ff. de hæred. instit. Vide tamen Larã in l. Si quis à liberis §. Si quis ex his nu. 259 ff. de liberis agnosc. D. Barb. in l. 1. ff. Soluto Matrim. p. 4. n. 95. in fine. P. Rebello de Obligat. Iustit. p. 2. lib. 5. q. 6. In supremo tamen Senatu fuisse iudicatum quòd non valeret dos facta à matre eius filiæ sine consensu mariti asserit Melch. Phœbos decis. 98.

185 *Ad n. 19. pag. 100. col. 2.* adde quòd census inter immobilia connumeratur, vt per Farin. in nouiss. Rotæ decis. 328. n. 9. Sicut etiam annui redditus habentur loco immobilium, vt per Aloys. Ricci. in collect. decis. collect. 668. & in Praxi fori Eccles. decis. 44. & nouissimè in decis. Curiæ Arch. Neap. p. 1. decis. 134.

186 *Ad n. 25. ibi, quam si iniustam iudicauerit, lege iustam*, & adde quòd vir post separatum matrimonium inter illum, & vxorem iudicio Ecclesiæ factis inter eos partitionibus omnium bonorum potest vendere, & alienare bona immobilia sine consensu ipsius vxoris, prout iudicatum fuisse in supremo Senatu refert Phœbos decis. 72.

187 *Ad d. titul.* 48. §. 3. *pag.* 103. *col.* 1. super illis verbis, *hauendo consentimento de sua mulher*, adde quòd licet ex lõgissimo temporis cursu omnia solemniter interuenisse præsumantur ex Mich. Graff. tom. 1. Commun. Opin. lib. 4. tit. 9. n. 348. pag. 511. Surd. decis. 231. nu. 19. Flores Vari. lib. 3. q. 23. n. 40. & 89. Auend. ad l. 42. Tauri glos. 2. n. 7. etiãsi expressus requiratur consensus, vt per Mascard. de Probat. concl. 2. nu. 9. & concl. 154. Valdes. ad Xuar. p. 2. pag. 43. D. Barbosa in l. 2. ff. Soluto Matrim. §. fin. n. 30. & 31. tamen vbi consensus requiritur in scriptis, vel vbi actus pro sui solemnitate scripturam requirit, cursu temporis consensus, vel solẽnitas non præsumitur Menoch. lib. 3. de Præsumpt. lib. 3. q. 108. n. 1. & q. 132. n. 87. Nauar. cons. 3 de Censib. n. 7. Burgos cons. 44. nu. 2. Mench. Illust. cap. 61 n. 14. Sicut etiam non præsumitur quando ex inspectione instrumenti apparet solẽnitatem nõ interuenisse vt resoluunt Bellacom. tom. 2. Cõmun. Opin. lib. 7. tit. 14. n. 229. pag. 274. Menoch. d. q. 132. nu. 79. Mascard. concl. 1140. à nu. 25. & concl. 1316 à nu. 33. Auend. ad l. 41. Tauri glos. 3. n. 5. Anton Gabri. lib. 1. de Præsumpt. concl. 1. n. 57. Pereg. de Iure fisci lib. 6. tit. 8. num. 25. Stephan. Gratian. Discept. Forens. cap. 268. num. 4. Valasc. cons. 162. num. 20. Cald. Pereira de Empt. cap. 35. n. 40.

188 *Ad tit. 49 in Princip. ibi, da gouernança das Cidades, & Villas*, Dic idem in municipijs, quæ vulgo, *Conselhos*

celbos, appellamus, cum illis eadem militer ratio, ergó idem ius statuendũ est, ex reg. l. Illud ff. ad legẽ Aquiliam, facit Ordin. lib. 3. tit. 1. §. 1. ibi, *por o Concelho de algũa Cidade, Villa, ou lugar que jurisdicção tenha.*

189 In text. ibi (*sejão priuados dos officios*) An ipso iure, vel per sententiã? Videtur quòd ipso iure cum dicat sit priuatus, ex glos. in l. In criminali Cod. de Iurisd. omnium iudic. vbi Bart. & scribentes cum traditis per Tiraq. in l. Si vnquam verbo Reuertatur n. 32. & n. 184.

190 In text ibi (*por sy, nem por outrem*) Qui enim prohibetur facere per se, nec per interpositam personã poterit ex l. Pupillus §. Sed etsi per interpositam ff. de Authorit. tutorũ cum alijs, de quibus per Mascard. de Probat. concl. 815. num. 43. & concl. 1236. n. 101. Et si reperiantur possidere depositum in alterius persona constitutum præsumptiue probatur fuisse factum ex interpositione personæ, ex facto enim subsequuto declaratur animus præcedens ex text. in §. Pauonum Instit. de rerum diuis. l Sed Iulianus §. Proinde ff. ad Macedon. Menoch. de Præsumpt. lib. 6. q. 35 n. 23. vbi n 24 cum Fabiano de Empt. tradit illũ, qui reperitur possidere, & fructus percipere, præsumi emisse contra legis prohibitionẽ ex l. Vxor marito ff. de Don. inter virũ, & Farin. in Praxi crim. q 89. n. 128.

191 In Senatu Supplicat. anno Domini 1609. iudicatum fuit quòd cõtra depositarium nulla potest vti compensatione, teste Melch Phœb. decis. 89 à n. 1. & nu. 4. resoluit quòd nec vti potest retentione pro expensis factis in re deposita.

192 *Ad d. tit. 49 in §. 1. ibi, noue dias,* Procedit hæc Ordin in casu præsenti, in alijs autem seruabitur dispositio I. Si quis 11. Cod. Depositi ibi, illico, & vide ad hoc quod priuilegium concessum vero deposito non habet locum in confessato, Mascar. de Probat concl. 509 n. vlt. Kirchou. & Bellacomb. tom 1. Cõmun. Opin. lib. 4. tit. 23. n. 18 pag. 609 D. Barbosa in l. Diuortio §. Ob donationes n. 14. ff. Soluto Matrim.

193 Pœna carceris depositario imposita, qui intra huiusmodi nouem dies à die notificationis depositum tradere recusat, intelligitur quando pecunia non signata est deposita, secùs si de mero deposito quantitatis agatur, in quo depositarius aliã consimilem pecuniã reddere potest, ita Melch Phœbos decis. 89. n. 6. & n. 8. asserit hanc Ordin. procedere in depositario iudiciario, & in illo, qui fit de necessitate iudicij, alia vero Ordin infra hoc lib. tit. 76. §. 5. agit de deposito voluntario, & num 7. resoluit quòd quando adest sola confessio eius, qui dicit depositum accepisse, non habet locum Ordin. in præsenti.

194 *Ad tit. 51. in Princip pag. 106 col.* 2. Adde quód exceptio non numeratæ pecuniæ habet locum in promissione dotis. Vide Campeg. de dote q. 93 in fine p. 2. Cou. lib. 1. Vari. cap. 7. vers. Est & alia, Menoch. lib. 3. de Præsumpt. q 12. Surd. decis. 116. Farin in nouiss. Rotæ decis. 55. n. 5. Stephan. Grat. Marchiæ decis. 164. à n. 12. *Tit. 51.*

195 *Ad n. 9 pag. 107. col. 2.* adde decimam limitationem in deposito, nam in eo non admittitur exceptio non numeratæ pecuniæ ex text in l. In contractibus § 1. Cod de non numerata pecun. resoluunt Tiraq. de Retract. tit. 2. §. 4. glos 6. num. 8. D. Barbosa in l. Diuortio § Ob Donationes n. 14. ff. Soluto Matrim.

196 Adde vndecimam limitationem in geminata confeßione, quæ exceptionem non numeratæ pecuniæ excludit, ex Valaſc. conſ 5. n.9. Menoch. de Præſumpt. lib. 3. q.12. n 54 D.Barboſ.in l.1.p.6.n 56.ff.Soluto Matrim.

197 *Ad n.2.* ibi relatum Gratianũ deciſ.165.lege deciſ.164 nu.3. Et ad n.5.adde eundem Gratian. d. deciſ. 164. n.6. Et ad n.8. ibi nummeclatio,lege numulario.

Tit.54. 198 *Ad tit.54.§.1.n.2. pag.111.col 2.* ibi exequeretur, lege exequetur, & ibi ſuperſedi,lege ſuperſederi.

199 *Ad d. §. 1. n 2.* in fine ad hoc quod poſſeſſor bonæ fidei non tenetur fructus perceptos ex melioramẽtis ab ipſo factis compenſare cum ſumptibus,itaut ad eum pertineant, & retentionẽ non excludant, adde Gam.deciſ.366. vbi latè Flores, D. Barb in l.Diuortio §.fin.p.1.n.48. ff. Soluto Matr. Valaſc. de Partit. cap. 6. n 43. Cald. Pereira de Empt.cap. 27 n.69.& 75.

200 *Ad § 3 pag.112 col.1.* adde Stephan.Grat.March.deciſ.221.n.3. Et conductor negando reſtituere rem conductam locatori dicitur illũ ſpoliare,vt per Steph.Grat.d.deciſ.221. à n.1. Et furtum committit ex Farin. in Praxi crim.p.6 q.168.n.10.

Tit.55. 201 *Ad tit.55 pag. 112. col. 2.* adde quòd in feudo prohibetur executio quia in eo præſtatur ſeruitium perſonale iuxta cap. 1. §. fin. in quibus cauſis feudum amit.& eſt inæſtimabile ex l.Illud Cod. de Excuſat.mun. lib.10.dominoquè præiudiciũ inferri poterit ſi feudum ad alium peruenerit,cum operæ hominum inter ſe differant l.Si non ſortem §.Libertus ad finem ff.de Condict.indeb. l Nemo eſt ff.de duobus Reis, & cõmuniter recipitur, ex Alexand. in d.§.Si de vectigalibus n.12.Si autẽ in feudo vel in bonis Regiæ Coronæ præſtetur ſeruitium reale appellabitur emphyteuſis, ex Bald.in l. Liberti 36. Cod.de operis libert.Alexand.conſ. 136. lib.1.& ſeruabitur quod diſpoſitum eſt in Ordin.lib.3 tit.93 §.vlt.

202 *Ad tit.56 in Princ nu 3.pag 113.* *Tit.56.* adde Farin.in Praxi crim p.6.q.175. n 211.vbi uſq. reſoluit idem eſſe ſi ſimpliciter pactum fuerit vt pretio non reſtituto intra præfixum tẽpus res remaneat emptori,quia tunc intelligitur vt remaneat pro iuſto pretio,& n.213.tenet quòd valet hoc pactum etiam contra hæredem debitoris,quamuis hæres ſit pupillus.

203 *Ad tit 57.* adde latè Farin.in *Tit.57.* Praxi crimin.q.175.n.174 cum ſeqq. & n.226.cum ſeqq p.6.

204 *Ad §.Vnt.* adde eundem Farin. d.q.175.n 51.

205 *Ad tit.58. in Princ. n.10.* adde *Tit.58.* quòd procedit hæc Ordinat. etiam in mobilibus, quod per § Sed ne dum talia Inſtit. vi bonorum raptor. reſoluit nouiſsimè Camill. Borrell.in Summa deciſ.tit.49.num.135. cum ſeqq.

206 *In eod. Princ. ibi (ſeja logo conſtrangido)* Vide ſupra Ordinat. Regiã lib.3 tit. 40.§.2. Et conſulens ſpoliatori tenetur in ſubſidium quando ſpoliator non fuerit ſoluendo, vide Farin.in Praxi crimin.p.5.q.129.nu. 47. cum ſeqq. & quando ſpolium fuit factum à filiofam.vel famulo videtur factum de mandato patris,vel domini,& cõtra eos agi poteſt ciuiliter, vt per Farin. vbi ſupra q.134. n.70.& 79.

207 *Ad d.Princip.in n.14. ibi(perca todo o direito)* Pœnas iſtas iam receſsiſſe ab aula, & communi totius orbis vſu,& praxi antiquatas eſſe,& loco earum imponi pœnam arbitra-

riam

riam resoluit Farin. p. 5. q. 175. n. 144. & vide ad quid Camill. Bortell. in Summa decis. tit. 49. n. 139.

208 *Ad d Princip. in n.* 17. ibi apellationi, lege appellationis.

209 *Ad §. 2. n.* 1. adde Farin. de Delictis p. 4. conf. 65. n. 65. cum seq.

210 *Ad d. §. 2. n. 2.* adde ex interuallo incurri pœnas huius legis, ex Farin. d. q. 175. n. 79. vbi nu. 80. dicit secùs in continenti, de quo idem Farin. in fragmentis crimin. p. 7. lit. A. num. 258.

211 *Ad §.* 3. adde Farin. in nouiss. Rotæ decis. 857.

212 *Ad tit.* 59 *ad Princip. num.* 1. *pag.* 118. *col.* 2. adde limitationem in mercatore, seu campsore fideiubente, vt per Mench. controuers. cap. 33. nu. 23. Cald. Pereira de Empt. cap. 33. num. 26.

213 Dubitatum fuit in supremo Senatu, *se hum fiador, ou abonador que fica para se entregar a tutoria que sua Magestade manda dar por sua prouisaõ, se passados dez annos, ou outro algum tempo pode pedir que o desobrigue da obrigação, ou fiança? Iulgouse que não podia ser desobrigado em quanto duraua a tutoria*, teste Melch. Phœb. Aresto 55.

Tit. 59. 214 *Ad d. tit. 59.. §. 4.* Dubitatum fuit, an hæc Ordin. procedat in duobus reis debendi, qui pro parte obligantur in solidum? Videtur non habere locum cùm legislator de his non fuerit loquutus, sed de fideiussoribus tantùm, ideoquè insolidum conueniri non possunt, nisi hoc sit renuntiatum per text. in Auth. hoc ita Cod. de duobus reis, vide Gom. l. 61. Tauri n. 3. & tom. 2 Vari. cap. 12. n. [illegible] in princi. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1 cap. 23. à n. 8. Sed Cald. Pereira de Empt. cap. 33. n. 52 arbitratur in hoc Regno non obstante dispositione d. Auth Hoc ita, posse debitores insolidum obligari, quemadmodum fideiussores, vnde Bart in l. Reos nu. 3. ff. de duobus reis asserit quód vbi sunt duo Rei, & vnus solidum soluat, nihil potest repetere á correo, extollit Mathesil sing. 120. Afflict. decis. 309. in fine, Gutier. allegat. 2. nu. 10. Contra prædictam Cald. resolutionem obstat quòd si Ordinatio voluisset in duobus reis debendi obseruari, quod disposuit in fideiussore id expressisset iuxta reg. l. Vni. §. Sin autem ad deficientis Cod. de Caducis toll. & attento iure communi quilibet tenetur pro sua parte d. Auth. Hoc ita, & tenemur seruare Leges Imperiales, quãdo legem Regni non habemus, ex Ordin. lib. 3. tit. 64. §. 1. In tribus tamen casibus si contingat vnum insolidum conueniri, & solidum soluere, poterit à correo petere quasi soluerit fideiussorio nomine, primò si hoc actum est expresè, secundò si sunt correi obligati ex causa lucratiua, & sunt socij omnium bonorum, vel illius obligationis, tertiò quando sunt obligari ex causa onerosa. Ita Valasc cons. 127. n. 8.

215 *Ad d §. 4. n. 2. pag. 122. col. 2.* adde Camill. Bortell. in Summa omnium decis. tit. 49. n. 133.

216 *Ad tit. 60. in Princip.* In Senatu Supplicationis iudicatum fuit, quod maritus fideiubens sine vxore potest restitui ex capite eiusdem vxoris minoris, teste Melch. Phœb. decis. 61. *Tit. 60.*

217 *Ad tit. 63 §. 7. in nu. 4. pag. 132. col. 2.* adde Tiraq. in l. Si vnquam verbo Donatione largitus nu. 278. & 289. Surd. de Aliment. tit. 7. q. 17. num. 3. *Tit. 63.*

218 *Ad tit. 64. in Princip. nu. 7. pag. 134. col. 1* adde quòd vxor absquè marito non potest filiæ dotem con- *Tit. 64.*

C 3 stitue-

ſtituere ex D.Barboſa in l.1.ff.Soluto Matrim.p.4.n.93. vbi nu.95. reſoluit quòd nec ſoluto matrimonio vxor ex promiſsione dotis facta filiæ communi conueniri poterit.

219 Adde etiam quòd dos quam maritus dedit filiæ prioris matrimonij ex bonis quæſitis conſtante ſecundo matrimonio non præiudicabit iſti vxori, quia tantundem deducet vxor ex bonis lucratis. Vide Gutiet. Pract. lib.2. cap.128. ad finem, D Barboſa d.p.4.n.93.cum ſeqq. & faciunt quæ Surd. de Alimentis tit. 6. q.13 n.2. Et vxor conſentiens, vel dotans ſimul cum marito tenetur pro dimidia, Gam.deciſ.310.num.9. Surd d.q.13 n.13.idem reſoluenres in viro dotante præuignam ſimul cum vxore.

Tit. 65. 220 *Ad tit 65 in Princ.n 7.pag.136. col 1.* adde quòd in ſupremo Senatu anno Domini 1612. iudicatum fuit quod vt donatio remuneratoria nõ reuocetur natiuitate filiorum neceſſum eſt quòd benemerita probentur æquiualentia rei donatæ, aliâs ſi benemerita importent æſtimationem verbigratia decem, & res donata viginti quoad decem tantùm cenſebitur donatio remuneratoria, & quoad alia dicetur ſimplex, teſte Melch. Phœb.deciſ.86.à n.1.& nu.11.etiam aſſerit neceſſum eſſe quòd in ſpecie de benemeritis fiat mentio, & quod non ſufficit generalis aſſertio beneficiorum.

221 *Ad n.* 10.*pag.* 136. *col.*2. adde quintam limitationem in donatione facta amico maxima amicitia coniuncto. Vide Succin. conſ. 39. col.vlt lib.3 Tiraq. in l.Si vnquam verbo Libertis n.107. Surd. de Alimentis tit.6 q.21.nu.11. Steph.Grat. Diſcept Foreſ.cap.200.n.9.

*Tit.*66. 222 *Ad tit.66 pag* 139. adde Farin. fragment.criminal.p.1.lit.C. n.542. cum ſeqq.

223 *Ad d. tit. 66. in Princ. n.1.* ibi, procedit in milite armatæ militiæ, ad hoc quod concubinæ, ſeu meretrici donatio, ſeu legatum factum à milite non valet, adde Cardin. Thuſ. verbo Concubina concl.568.n.11.& verbo Donatio concl.700. nu.18.& n.21. latè Farin fragment crimin. p. 1. lit.C.n.565.vbi n.569. dicit etiam procedere in militibus noſtri temporis, & num.570. cum ſeq. reſoluit quòd donatio, ſeu legatum factum à milite ſuæ concubinæ, ſeu meretrici fiſcus aufert ab ea, tanquam ab indigna, niſi concubina præmortua fuerit militi relinquenti, quia tunc fiſcus ſic relicta non aufert.

224 *Ibi*, & in milite cœleſtis militiæ, ad hoc quod concubinæ, ſeu meretrici legatum, ſeu donatio facta à clerico non valet, adde Cardin. Thuſc.verbo Cõcubina concl 568. n.22 & concl.700.nu.30.& 31. Farin.d.lit C.n 573.& num.576. tenet quòd ſi clericus confiteatur ſe debitorē ſuæ cõcubinæ ex aliquare talis confeſsio non valet vti facta inter perſonas prohibitas, & in fraudem legis, & n.577. quòd clericus emens prædium nomine ſuæ concubinæ, talis emptio præſumitur facta de pecunijs clerici, & n.578. quòd clericus ſeptuagennarius, & octuagennarius non præſumitur carnaliter cognouiſſe mulierem domi ſuæ retentam.

225 *Ibi*, & in doctore, licentiato, vel aduocato, ad hoc quod concubinæ, ſeu meretrici donatio, ſeu legatum factum ab aliquo doctore, licẽciato, vel aduocato non valet, adde Cardin.Thuſc.d.concl.700. nu.47. Farin.d.lit.C.n.581.

226 Adde quòd ſicut iſti non

poſſunt

possunt donare concubinis, ita nec donatio facta à concubinis valebit si istis fiat. Vide Viui.tom.2. Comun. Opinion.lib.8.tit.32.de Donat.n.15. pag. 407. Pereg. de Iure fisci lib.2. tit 9.n.16.pag.99. Nec etiam valebit legatum factum adultero per adulteram,ex Stephan.Gratian.Discept. Forens.cap 31.n.10 vbi n 11.idem resoluit in donatione, vel legato facto per mulierem vxoratam clerico.

227 Limita in eo quod datur pro causa dotis concubinæ istarum personarum, quia valet donatio,vt per Stephan.Gratian. d cap.31.num 35. Pereg,d.tit.9.num.12. Farin. d lit.C. n 600.

228 Limita secundò,si detur concubinæ alterius,vt per Stephan Gratian. d.cap.31.num.33. Farin. d lit.C. n.608.

229 Limita tertiò, si cesset causa concubinatus, vt per Guillem. Benedict.in cap. Raimuntius verbo Et vxorem decis.5.nu.161. Steph.Grat. d.cap 31.nu.29 cum seqq.& faciunt quæ Rebuff. ad l.144 ff.de Verbor. signific. pag. 528. Capic. decis.102. Et dicitur cessare si translactum sit triennium arg. Auth. de monachis § Sancimus collat 4.

230 Limita quartò, in donatione facta à milite Principe concubinæ suæ,quia valet,ex Farin.d.lit.C. nu. 551.& n.583.

231 Aduerte quòd hæ donationes inter prædictas personas fieri prohibitas non confirmabuntur iuramento,vt per Gutier.de Iuram.confirm.p.1.cap 6. nu.13. Farin.d.lit.C. n.602. cum seqq. Pereg.d.tit.9. nu. 13. Stephan.Grat d.cap.31.n.21.

232 *Ad tit 66 in Princ.n* 2. ibi, doctorem,vide Stephan.Grat.d.cap.31. num.14.

233 *Ibi*, pro meritis, adde Farin. d. lit. C. numer. 593.

234 *Ibi*, merita tamen, adde Gutier.d.cap.6.n.11. Pereg.d.tit.9.n.11. Stephan.Gratian.d.cap 31.nu.27. & 28. Et intellige vsquè ad concurrentem quantitatem meritorum,Farin.d.lit.C.n.594 & debent probari nu.595. & non est standum confessioni donantis n.596.

235 *Ad tit.67.in §.1.nu.4.pag.*143. *col.*2. adde D.Barbosa ad l.2.in Princip.n.40. ff.Soluto Matr. P.Sanch. de Matrim. lib.7. disp.87.n.30. Sed contra tenet Stephan.Gratian.Marchiæ decis.126. *Tit. 67.*

236 *Ad § 2 pag.*144.*col.*1. adde nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib 3 cap.22.n.29.

237 *Ad §.5 in n.1.pag* 145.*col.*1.adde eundem Mendez à Castro d. cap. 22. n.29.

238 *Ad tit 70 in §.1.pag.*146. *col.*2. adde licitum esse apponere in huiusmodi contractu, vt post sententiam soluatur loco expensarum aliquid taxatum partium conuentione,licet excedat expensas a lege constitutas, non enim hoc sub pœna conuentionali comprehendi potest. *Tit. 70.*

239 *Ad § 3 n.3.in fine pag.*148.*col.*2. adde quòd donatio omnium bonorum reseruato vsufructu valet,si vsusfructus sit sufficiens ad alimenta, vide Cou.lib 3. Vari.cap.12. nu.3. vers. Tertio eàdem ratione. Viui. tom.2. Commun Opinion.lib.8.tit.32. nu. 17. vers. Tertio limitatur pag. 407. Kirchou.d.lib.8. tit.32. nu 192. pag. 420. Vincent.de Frãchis decis.168. Menoch.cons 92.nu.43. Gutier.de Iuram.confir.p.1.cap.11.n.14. Gam. decis.166.nu 5. Cardin. Mantica de tacitis,& ambig. conuent. lib.13. tit. 31. n.2. Stephan. Grat.Discept.Forens.cap.120.n.5. & Marchiæ decis. 39. n.1.& 7.

Tit. 71. 240 *Ad tit.* 71. statim in princip. n.6.pag.190.col.2.adde Steph. Grat. Marchiæ decis.90. num. 2. Cardin. Mantica de tacitis, & ambig. conuent.lib 13 tit.35.n.5.

Tit. 72. 241 *Ad tit.* 72.*pag.*151.*col.*1.de clausula depositaria latissimè agunt nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.3 cap.22. num.30. cum multis seqq. & Melch.Phœb. decis. 12. & Aresto 75.

Tit. 73. 242 *Ad tit.* 73.*in Princip.* ibi, promissorium iuramentum, secùs in assertorio, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.3.cap.22.n.27.

Tit. 74. 243 *Ad tit* 74. *in Princip.* Iudicatũ fuit in Senatu Supplicat. *que naquelles casos pode pedir alimentos o prezo condemnado a seu credor, em os quaes pode ter lugar a cessão de bẽes*, ex Melch. Phœb. Aresto 2.

244 *Ad* §.2. Iudicatum fuit in supremo Senatu, *que não goza da espera o deuedor que tem espera de algũs acredores, & que pode ser executado pelos mais quando a execução corria, & estauão os bẽes vendidos arrematar*, teste Phœb. Aresto 97.

245 *Ad* §.4.Etiam in Senatu Supplicationis iudicatum fuit, *que quando o deuedor tiuer espera dos acredores de mòr contia serão obrigados esperar os de menor, ainda que a espera não seja julgada por sentença, & sobrestarseha na execução*, teste Phœb. Aresto 96.

Tit. 76. 246 *Ad tit.* 76.*in Princip. ibi* (*como dissemos no terceiro liuro*) tit.31.§.2.& 3.

247 *Ad* § 1. ibi, Parlad. lib.2. rerum quotit.cap.fin.lege p.4.§.1.n.7.

248 *Ad d* §.1.ibi (*porem dando lugar aos bẽes*) Quid si egeat, nec habeat vnde se alat? Dic posse agere contra creditorem, vt sibi prouideat de alimentis, aliás à carceribus relaxabitur, ex glos.verbo Agnoscere in l.vlt. Cod.de erogat. milit.anno.lib.11.vbi vide posita, Perez.l.25. tit.14. lib.2. Ordin. pag. 345. cum seq. Rebuff. ad l.43.ff.de Verbor.signif. pag.237. Valasc.consi.1.n.8. nouissimè Aloys. Ricci.in decis.Curiæ Archiep.Neapol. p.2.decis.209.á n.1. vbi n.4. resoluit quód debitor carceratus alendus est etiam à cessionario creditoris,& nu.9. dicit quòd Ecclesia alit delinquentes, qui ad eam confugiũt.

249 *Ad d.* §.1 *n.*3. adde secùs esse in delictis ex Ordin.lib.3.titul.86 §. 23.in fine, Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.5.cap.1.n.18. Nobilis autem pro debito in carceribus non est detinendus, vt per Mench. de Success.creat.lib.3.§.22.nu.74.cum seqq.& illustrium cap 97. nu.7. P. Molin.de Iustit.tract.2.disp.571.nu. 10. Si tamen renuntiet priuilegio poterit pro ciuili debito in carcerẽ detrudi. Vide Parlad. lib.2. rerum quotid.p.5 §.6.n.11. Garc.de Nobil. glos.6.nu.18. Ceuall. Communium contra communes q.688 D.Barbosa in l.Alia §.Eleganter n.13.ff.Soluto Matrim. P. Molin. d. disp. 571 num.16.

250 *Ad* §.2.*in n.*1.adde P. Molin. d.disp.571.n.3.

251 *Ad* §.6. *& vlt.* adde P. Molin. d.dis.571 n.6.

252 *Ad d.*§.ibi, quæstio est, vbi citatur Bernard. Græuæ. supple lib.2. & adde P.Molin.d.disp.571.n.8.

253 *Ad tit.*77.*pag.* 157.*col.*2. adde in Senatu Supplicat. constitutum fuisse, *que o prezo contra direito não pode ser recomendado*, teste Melch.Phœbos Aresto 134. & tenet nouissimè Aloys.Ricci.in decis.Curiæ Archie. Neapol.p.2.decis.201.vbi n.2. resoluit quòd iudex aliquem indebitè carcerans tenetur in syndicatu, & malè aliquem inquirens tenetur ad damna,& interesse. Etiam in eodem Tit. 77.

Senatu

Senatu iudicatum fuit, *que os preços em custodia não podião ser embargados*, teste Melch. Phœb. Aresto 152.

254 *Ad tit.* 78. statim in princip. n. 2. adde Camill. Bortell. in Summa decis. tit 49. n. 160.

255 *Ad d. tit.* 78. *in Princip. n.* 3. *pag.* 158. *col.* 2. adde Stephan. Gratian. Matthiæ decis. 47. n. 5.

Tit. 80. 256 *Ad tit.* 80. *in Princ. n.* 2 *pag.* 164. *col.* 1. adde Hortens. Caualcan. in Practica de testibus lib. 2. n 60.

257 *Ad* §. 1. *n.* 2. ibi Mascard. de Probat. concl. 1253. n. 51. dele, & lege concl. 908. & concl. 1352. nu. 52. adde Farin. fragment. crimin. p. 1. lit. A n. 225.

258 *Ad.* §. 1. *n* 4. adde Farin. in nouiss. Rotæ decis. 34. n. 4.

259 *Ad* §. 5. adde Anton. Gom. l. 3. Tauri nu. 49. Gam. decis. 46. nu. 1. Spin. in Speculo testam. glos. 31. principio n. 23. Hortens. Caualcan. d. lib. 2 n. 78.

260 *Ad n.* 7. adde eundem Hortens. Caualcan. d. lib. 2 n. 77.

261 *Ad* §. 3. aduerte quòd si testes interrogati absque citatione partis mortui fuerint licet postea citatio interueniat testamentum non sustinebitur ita Senatus Portugal. censuit in causa Emmanuelis de Mello Conimbricensis.

Ad tit. 80. *in Princip n.* 7. *pag* 165. *col.* 1. adde sufficere ad sustinendum testamentum constituere executorē, vt per Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 1. cap. 3. nu. 21. vbi dicit sic fuisse iudicatum cum Valasco, quem citat cons. 68. n. 3. & P. Molina de Iustit tract. 2. disp. 248. nu. 1 & 2. Et testamentum sustinetur sine institutione hæredis quando quod in eo dispositum habetur est pro exoneratione animæ, & ad pias causas, ex Valasc. cons. 145. nu. 3. Tiraq. de pia causa priuil. 16. Mascard de Probat concl. 1170. num. 20. Gutier. Pract. lib 3. q. 46. nu. 11. Gam. decis. 382. in fine, Phœbus decis 75 n. 10. Et ex clausula codicillari adiecta testamentum sustinetur, & hæredes abintestato quasi per fideicommissum cētentur grauati disposita in testamento adimplere iuxta l. Vlt. vers. Illud Cod. de Codicillis. Gam. decis. 196. in prin. Valasc. cons. 155. n. 8.

261 *Ad* §. 3 *n* 2. *pag.* 167. *col.* 1. ibi & cons. 313. supple Menoch. & adde Clar. in §. Testamentum q. 4. nu. 3. & q. 36. n. 2. Anton. Gabri. lib. 4. Commun. titul. de Testamentis concl. 11. nu. 4. cum seqq. Molin. de Primog. lib. 2. cap 8. n. 11. & 12. Negreiros in introduct. vltim. volunt. cap. 7 n. 11. Gutier. Pract. lib. 2. q. 41. n. 5. Menoch. controuers. vsufrq. cap. 29. nu. 2. refert aliquos Valdes. ad Xuar. p. 2. pag. 69. & Gutier. vbi proxime affirmat sufficere scriptam esse schedulam manu alterius, licet multi teneant manum propriam requiri, quos refert Menoch. cons. 313. n. 45. & idem Gutier tenet quòd est probandum quod sit eadem, ad quam se testator retulit, de quo etiam Molin. d. n. 11. Menoch. d. num. 25. quæ probatio duobus testibus est facienda, Menoch. cons. 176. n. 6. Ioseph. Ludou. tom 3. Communium Opin. tit. de Testam. concl. 11. vers. Limita 1. pag. 569.

263 *Ad d.* §. 3. *n.* 3. ibi Menoch. cons. 311. n. 22. lege cons 313. nu. 27. & adde apud Hispanos l. 4 vt Greg. tit. 2. part. 6. Anton. Gom. l. 3. Tauri num. 36.

264 *Ad* § 4. *n* 2. *pag.* 167. *col.* 1. adde quòd sufficit quod testes conueniant in substantia, licet in verbis nō concordent, vt per Farin. in nouiss. Rotæ decis. 403.

Ad

Tit. 81. 265 *Ad tit.*81.*in Princ.n.*3.*pag.*168. *col.*1.adde Cardin.Thusc. verbo Furor concl.544.nu.11.22.& 23. Farin. Farin.fragment. crimin. p.1. lit.F. á num.325.

266 *Ad n* 4.*pag.*169. *col.*1. Cardin. Thusc. d. verbo Furor concl. 542. n.2.& concl.543.num.5.19.& 24.& concl.550 n.1.Farin.d.lit.F.n.317.

267 *Ad n* 5.adde Fuluium Pacian. de Probar.lib.3.cap.43. n.45. Card. Thusc.concl.541 n.21. Farin.d.lit.F. nu.293. Aloys.Ricci.in decis. Curiæ Archiep Neapol.p.2.decis.1.

268 *Ad n.*6. quod magis creditur deponentibus de sana mente quam deponentibus de insania,adde Mascard.concl.817.n.11 & 12.& concl. 1045. nu.11.& 13. Menoch. lib.6. de Præsumpt.q.545.n.21. Farin.d.lit.F. n.306.

269 *Ad n.*7. adde quòd plura furoris signa adducunt Cardin.Thus. verbo Furor concl. 539. cum pluribus seqq. Farin. d.lit.F.á n.278. Et quando dicatur furiosus nu. 212. & furiosorum species n.218.

270 *Ad n.*10. *pag.* 170.*col.* 1. adde Farin.in nouiss Rotæ decis.387.

271 *Ad d tit.*81.*§.*3.*n.*3.*in princ.pag.* 171. *col.* 1. adde Stephan. Gratian. Marchiæ decis.61.n.9.

272 *Ad §.*4.*n.*1. *pag.*171.*col.* 2. adde Farin.Fragment.crimin.p 1. lit.F. n. 7.& seq. vbi nu.1.cum seqq. agit de excommunicato.

273 *Ad d §* 4.*n.*4.*pag.*172.*col.*1. adde Gam.decis.309.nu.2. Et aduerte quòd nec consuetudine introduci potest vt monacho ius testandi cōcedatur, vt per Stephan. Gratian.

Tit. 82. Marchiæ decis.61.n.8.

274 *Ad tit.*82.*in §* 1. *nu.*5.*pag.*174. *col* 2.adde idem esse in coitu damnato non punibili per leges, vt in vulgo quæsitis,vel in filio coniugati, & solutæ,quam cognouit per transitũ, quia is matri succedit, & potest impugnare testamentum. Vide Steph. Gratian.Discept.Forens.cap.35.nu. 5. & 11.

275 *Ad d.§.*1.*n.*15.*pag.*175.*col.*2. adde quòd nominatio facta in testamento nullo ex causa exhæredationis est valida, & non obstante dicto exhæredationis defectu omnia testamenti legata sustinentur, vt per Melch.Phœb.decis.30.n.16.

276 *Ad §.*5.*n.*3 *pag.*176.*col.*2. adde quòd in Senatu Supplicat. iudicatũ fuit partum editum in vndecimo mense,& aliquibus diebus amplius, esse verum, & legitimum resoluit Melch.Phœb.decis.51. *Tit.* 84.

277 *Ad tit.* 84. *§.* 4. *pag.* 177. *col.* 2. adde in supremo Senatu iudicatum fuisse quòd de iure valet testamentum quod fecerat vxor maritum instituendo ad eius importunas preces, quia non probabantur minæ, sed solum blanditiæ, teste Phœbos decis.25. *Tit.* 88.

278 *Ad tit* 88.*§.*1. *in nu.*5 *pag* 187. *col.*1. adde nouiss. Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.4. cap.8. n.59. Melch.Phœb.decis.45.n.5.

279 *Ad d.§.*1.*num.*16.*pag.*188. *col* 2. in illis verbis, *ferà desherdada*, adde quòd hæc verba cum alijs sequentibus taciram exhæredationem inducunt,vtpote quia pater, & mater filiæ improbauerint suam incontinētiam, & de ea conquesti fuerint, aliàs verba illa, *ferà desherdada*, sententiam requirunt iuxta tradita per Cabed.p.1.Aresto 73.ad finem.Cald. Pereira de Potestate elig.cap.10.nu. 24. Sed sufficiunt verba illa ibi, *por esse mesmo effeito*, id est ipso facto,vel ipso iure,quæ sunt latæ sententiæ ex glos.vlt.in Clem. Attēdentes de statu monach.cum alijs citatis à Tiraq. in

in l. Si vnquam verbo Reuertatur n.143.

280 Adde quód pater poteſt dotem filiæ non conſtituere, quæ ſine eius conſenſu matrimonium contraxit antequam compleuerat vigeſſimum quintum annum, vt per Phœbos deciſ.45 à princip. & n.14. reſoluit quòd exhæredatio parentis contra filiam, quæ ante 25. annum nupſit ſine conſenſu parentis nocet etiam nepotibus, & n.18. quod non procedit ſi filia contrahat matrimonium ſpirituale intrando religionẽ.

281 *In eod. §.1.* ibi, *poſto que por elles expreſſamente não ſeja desherdada*, addo etiam quòd ſi filia nupſerit vno ex parentibus viuo, altero tamen mortuo, ſolum priuatur bonis viuentis, vt per Phœb.d.deciſ.45. à n.17.

282 Adde etiam quòd filia exhæredata à patre, quia ſine eius conſenſu ante 25. annum matrimonium contraxit, poteſt poſt mortem patris cogere fratrem diuitem vt ſibi congruè dotem, & alimenta præſtet Phœbos deciſ.46.

283 *Ad §.13. pag. 189. col.2.* adde quòd hic § deſumitur ex l.2.Cod.Si quis aliquem teſtari prohib. & Phœbos deciſ.25.nu.10.vbi ampliat, licet poſt illam prohibitionem iuſte potuerint parentes teſtari, & nu.11. licet prohibitio non habuerit effectum, & n.13. quamuis prohibitionis commiſſæ filius pœnituerit.

Tit.90. 284 *Ad tit.90.in §.1.num.7.pag.191. col.1.* adde Farin.fragment.criminal. p.1.litera C.n.545.

285 *Ad n.9 pag.192.col.1.* adde idẽ in habentibus duas concubinas, vt per Farin.in Praxi crim.q.56.n.288.

286 *Ad n.11.* adde Farin. in Praxi crim.q.56.nu.296. vbi reſoluit quòd de iure ciuili non repellitur teſtis propter peccatum mortale, aut propter crimen, niſi de illo fuerit legitimè condemnatus.

287 *Ad n.13.* adde Farin. d. q.56. n.240.

289 *Ad titul.91.§.2.pag.193. col.1.* adde in Senatu Supplicat. fuiſſe iudicatum quòd propter ſecundum matrimonium vxor á marito relictũ legatum amittit, quia ab eo per tranſitum ad ſecundas nuptias tacitè reuocatum cenſetur, etiaſi maior, & exuberans clauſula apponeretur, teſte Phœbo deciſ.87.a n.1.& à nu. 4. aſſerit in eodem Senatu fuiſſe iudicatum quòd ſi mater conuolauit ad ſecundas nuptias priuaretur ſucceſsione filij inteſtati, ſaltem quoad proprietatem bonorum, quæ à patre ipſi filio obuenerunt, & quod tenetur omninó reſeruare ea bona filijs prioris matrimonij manente ſibi vſufructu ſolo talium bonorum dum vixerit. Tit. 91.

290 *Ad tit.92.in Prin. n.7.pag.194. col.2.* adde quòd habens filium Epiſcopum gaudet ob filij dignitatem prærogatiua nobilitatis, vt non reputetur plebeus, vt per Gam.deciſ. 112. vbi Flores. Farin. in Praxi crim. p.1.q.141.n.60.nouiſsimè Aloyſ.Ricci.in Praxi deciſ.545. Tit 92.

291 *Ad n.9.pag.195.col.1.* adde quòd Pharmacopolæ, vulgo, Boticairos, non connumerantur inter plebeos, vide Phœbos Areſto 65.

292 *Ad num.10.* adde nouiſsimè Aloyſ.Ricci.in Praxi deciſ.588. n.6.

293 *Ad n. 11.* adde quòd officium actuarij non confert dignitatem, vt per Gam.deciſ.324. nu.4. Caſſan.in Catalogo gloriæ mundi p.11.conſid. 19. Menoch.conſ.18.num.1.17.& 18. Zazi. ad l.2.ff. de origine iuris pag. 69. Gregor. ad ritul. 19. in princip. part.3. verbo Eſcriuano. Viui. tom. 1. Commun.Opinion.lib.2.tit.8. de

Procurat.

Procurat. nu. 17. pag. 314. Azeued ad l. 22. nu. 5. tit 14. lib 6. nouæ Recopil. & ad l. 7 n. 16. tit. 9. lib. 3. pag. 343.

294 *Ad n.* 13. De famulis à calcaribus Regis, quos moços da estribeira appellamus quód sint pedestres, vulgò piães, dicit fuisse iudicatũ Cabo. p. 1. Aresto 48 & ante eum idem dixerat Gam. decis. 324. incip. Fuit olim. n. 5. Contrarium tamen resoluit per bona fundamenta Cassan. in Catalogo gloriæ mundi p. 6. consid. 27. & 28. vbi de coquo Regis, & de medicis, & obstreticibus Regis, de quibus etiam l. 15. & 20. tit. 14. part. 6. Tiraq. de Nobilit. cap 30. n. 10. Cott. in Memorabil. verbo Cocus, Hojed. de incõpatibil. benefic. p. 2. cap. 10. n. 14. Cabed. p. 2. decis. 73 n. 4.

295 *Ad n.* 14. de laudibus pictorũ vide Plinium naturalis historiæ lib. 35. cap. 10. Sipontin. ad Martial. epigr. 27. pag. 801. cum seqq. Fr. Hieron. Roman. lib. 8. de Republ. Gentil. cap. 2. Et pictorum artem non esse inter mechanicas numerãdam decisum est sententia Senatus Supplicat anno 1594. in causa Francisci Ioannis Ebotensis per Senatores D. D. Gasparem de Mello, Antonium da Gama, Ioannem Mello, Gasparem Pereira, idẽ in sculptoribus etiam decisum fuit in causa Ioãnis Fonsequæ sculptoris Portucal. sententia Senatus Portucal. & de laudibus sculptoriæ artis, vide Fr. Hieron Roman. de Republ. Gentil. lib 5. cap. 19. pag. 221. verso, Olaum magnum in proœmio libri sui fol. 2. verso. Et quæ ex istis artibus sit alteri præferenda non esse adhùc definitum, litemquè sub iudice esse testatur Dom. Sebast. Orozco en su Thesoro de la lengua Hespanhola verbo Escultor.

296 *Ad n.* 15. adde Gutier. lib. 3. Pract. q. 13. n, 97. Et negotiatio non dicitur quando quis vendit vinum, vel oleum suum, ex Mexi. in tract. taxæ panis concl. 5. n. 29.

297 Mercatores minutatim vendentes, quos vulgo de retalho, ou trapeiros vocamus com tenda aberta no portal nobilitate, si quam habent, non potiuntur. Vide Alciat. in l. Mercis appellatione ff. de Verborũ signif. Rebuff. tom. 2. tract. de mercat. art. 1. glos. 1. n. 19. & glos. 15. in causa ciuium Portucalensium ita reperi iudicatum Eboræ anno Domini 1537. per grauissimos Senatores Palatinos, D. D. Christophorum Stophanum ab Esparragosa, & Ludouicum Ioannem, circa contributionẽ centum millium aureorum, quæ populus Regi Ioanni II. obtulit.

298 *Ad n.* 16. adde latè Tiraq. de Nobilit. cap. 32. Et aduerte quòd si isti in operibus aliorum agricolarum se exerceant pro pretio accepto, vel compensando aliud seruitium sibi impensum non gaudebunt priuilegio nobilitatis si quam habent iuxta tradita per Tiraq. de Nobilit. cap. 27. à princip. donec à vili ministerio desistant, vt per eund. ibi n. 5. & Rebuff. ad leges Galliæ tom. 2. tract. de Mercat. min. vend. glos. 1. n. 21. Mexi. in tract. taxæ panis glos. 6. num. 24. Garci. de Nobilit. glos. 1. §. 1. n. 58.

299 *Ad n.* 17. adde quòd non requiritur vt filius dicatur naturalis quòd præcise nascatur ex concubina, sed sufficit nasci ex muliere soluta, vt per Melch. Phœbos decis. 76. n. 11. cum seqq.

300 *Ad tit 95. in Princip. pag. 202. col. 1.* Iudicatum fuit in Senatu Supplicat. *que para hũa mulher hauer de ficar em posse, & cabeça de casal, he necessario qui ao tempo da morte de seu marido esteja em casa teuda, & manteuda como mari-* *Tit. 95.*

marido, & mulher, teste Melch. Phœbo Aresto 83.

301 Dubitatum fuit in eodem Senatu, *se as mulheres que casão por dote, & arrhas, as quaes não ficão em posse, & cabeça de casal, como as mulheres que casão por carta de ametade, se podem ser demandadas pelos acredores que paguem as diuidas. Iulgouse que sy*, teste Phœbo Aresto 18.

302 *Ad d. tit. 95. in Princ. n. 1.* adde Valasc. de Partit cap. 6. n. 60.

303 Ad *n. 4.* intellige si maritus possidebat eo tempore, quo è vita discessit, secùs si possessio tunc temporis erat penes tertium, quia non potuit transferri in vxorem hæc ciuilissima, & ficta possessio iuxta tradita per Panorm. in cap. 2. nu. 10. vers. Item intellige de Consuet. Tiraq. in tract. le mort. p. 5. declarat. 3. num. 2. & faciunt quæ Valasc. de Partit. cap. 3. n. 10. Vxor verò potest agere ad recuperandam possessionem á marito dimissam rei immobilis quia sine illius consensu illam dimittere non poterat iuxta tradita per Cald. Pereira in l. Si curatorem verbo Cum non absimilis nu. 33. & prohibitus alienare non potest actũ facere per quem sequatur alienatio l. Codicilis §. Mortem ff. de legat. 2. vbi Bart. Surd. decis. 101. n. 21. & decis. 316. n. 27.

304 *Ad §. 1. pag. 202. col. 2.* ibi, ou do preço que custarão, adde quòd cũ Ordin. propter melioramenta vxori concedat retentionem rei, quasi in ea ius habenti arg. l. Interdum ff. qui potiores, pro eis experiri vxor debet aduersus mariti hæredes, qui si soluendo non sint, & res emphyteutica ad dominum directum deuoluta sit eum poterit conuenire, quasi habens hypothecam pro sua parte pecuniarum expensarum, ita resoluit Cald. Pereira de Empt cap. 27. num. vlt.

305 *Ad n. 9.* ad hoc quod meliorationum æstimatio facienda est secũdum præsentem statum, vel quod fuit impensum, dummodo semper id repetatur quod minus est addo Valasc. consi. 161. n. 10. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 24. num. 25. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 225. nu. 18. cum seqq.

306 *Ad §. 2. n. 2.* adde Surd. de Alimentis tit. 1. q. 70. n. 6. *Tit. 95.*

307 *Ad tit. 96.* statim in princip. n. 1. adde nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitaniæ lib. 4. cap. 3.

308 *Ad n. 6.* adde quòd filius non potest pro sua legitima vnam rem eligere, vt per Farin. in nouiss. Rotæ decis. 429. n. 1.

309 *Ad d. tit. 69. §. 2. pag 205. col. 2.* adde quòd in Senatu Supplicat. iudicatum fuit anno Domini 1613. *que para se fazerem partilhas se hão de citar todos os herdeiros, inda que algum delles esteja em parte remota*

310 *Ad §. 10. pag. 206. col. 1.* adde Menoch. consi. 121. n. 103. Vincent. de Franch. decis. 160. Cald. Pereira de Empt. cap. 9 n. 19.

311 *Ad §. 12. pag. 206. col. 2.* addo quòd iudicatum fuit in supremo Senatu, *que esta Ordenação que manda fazer sequestro nos bẽes da pessoa que retarda as partilhas, não procedia nas causas que correm por libello ordinario em que se pedem as taes partilhas*, teste Melch. Phœb. Aresto 90.

312 *Ad §. 18. n. 4.* adde nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 4. cap. 3. n. 10.

313 *Ad §. 22. n. 1. pag. 207. col. 1.* adde quòd in ista Ordin. non obseruabitur alia, de qua supra tit. 86 §. 3. disponens vt propositis à reo impedimentis, & facta depositione pecuniæ

D teneatur

teneatur actor, qui traditionem petit dare fideiussores de restituenda re, casu quo per impedimenta sententia reuocetur, in hoc autem §. non sic, quia sine fideiussione res victori restituenda est, ita iudicatum fuit in Portucal. Senatu inter Benedictum do Rego Barbosa, & hæredes Ioannis Roderici do Lago, quia ista lex non iubet fidanciam præstari, & si voluisset expressisset ex l. Si seruum §. Prætor ait vers. Non dixit Prætor ff de Acquir. hæred. cap. Ad audientiam in 2. de Decimis, & vbi lex antiqua est generalis, & datur lex noua disponens in casu speciali, lex antiqua censetur correcta, & limitata in illo casu speciali, ex glos. in l. Sciendum ff. Qui satisdare cog. D. Barbosa in l. 1. ff. Soluto Matrim. p. 1. nu. 8. Et quòd vna via prohibetur non debet alia aliquo colore admitti, l. Nec per se Cod. de hæred. instit. & ius abhorret actus frustratorios l. Hæc stipulatio ff. Vt legat. seu fideicom. nom. cau.

314 *Ad n* 3. *pag*. 208. *col*. 1. super hoc quod ex restitutione iure minoris suspendi non potest executionũ partitio referunt in supremo Senatu iudicatum Melch. Phœbos Aresto 77. & Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 4. cap. 3. n. 9. vbi quod etiam partitione facta executio non retardatur prætextu rationum reddendarum, de ijs quæ in adiudicatione incerta postea apparuerunt, vbi refert ita decidisse Senatum Supplicationis, & nu. 10. dicit quòd ex defectu citationis partitio annullari potest.

315 *Ad* § 23. ibi, se todos, ou a mayor parte, adde quòd est præferendus qui in his maiorem partem habuerit, prout iudicatum refert Mendez à Castro d. cap. 3. n 2.

Ad §. 24 *pag*. 208. *col*. 2. adde quòd emphyteusis in perpetuum concessa filijs, & descendentibus, quam maritus fuerat assequutus ante contractum matrimonium non communicabitur cum vxore per æstimationẽ, nec cum eius hæredibus: communicabitur tamen inter hæredes mariti, scilicet filios, & nepotes, licet hæredes non sint, facta incapitatione pro æqualibus portionibus, vide Valasc. hic citatum, & lata fuit sententia in Senatu Portucal. confirmata in supremo Supplicationis in gratiam Petri annes Gesteira oppidi de Villa de Conde, contra Gasparem Beça de Barros anno 1604. per Senatores Senatus Supplic. D. D. Gasparem à Costa, & Aluarum Lopez Moniz, scriba Ioanne Roderico Nouaes.

316 *Ad tit. 97. in Princ. n. 7. pag*. 210. *col*. 1. adde Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 4. cap. 3. n. 8. *Tit. 97.*

317 *Ad n. 9. pag*. 210 *col*. 1. adde quòd habitans domum cuius partem habet pro indiuiso non tenetur socio pensionis partem soluere. Vide Gregor. l. 20. verbo Entendese prope finem titul 8. part. 5. Vincent. de Franch decis. 160. Menoch. consl. 121. n. 103. Valasc. de Partit. cap. 4. n 18. cum seq. Cald. Pereira de Empt. cap. 9. n. 19 cum seqq.

318 *Ad n*. 10. adde Valasc. de Partit. cap. 13. nu. 33. ad hoc quod alimenta filijs data non conferuntur, licet cõtrarium videatur sentire Farin. nouiss. decis. 429. n. 1.

319 *Ad n*. 12. adde nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 4. cap. 3. n. 7.

320 *Ad* §. 11. *pag*. 214. *col*. 1. adde Farin. in nouiss. Rotæ decis. 548. nu. 3. ad hoc quod datum alicui contemplatione alterius acquiritur personæ con-

contemplatæ, quando agitur de persona in alterius potestate constituta, & n.4. limitat in filio emancipato.

321 *Ad §. 12. pag. 214. col. 1.* adde quòd officium publicum quod pater ex beneficio Principis filio renuntiauerat, quamuis sua pecunia illud in vita comparasset, non esse conferendum, bis iudicasse Senatũ Supplicat. refert Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib.4. cap.3. nu.8. vbi etiam dicit postea eundem Senatum contrarium iudicasse anno 1617. per l. Omnimodo §. Imputari vbi glos. Cod. de Inoffic. testam.

322 *Ad §. 16 in num. 1. pag. 214. col 1.* adde quòd confessioni partis standum est si sit verosimilis vt per Surd. decis. 55. n.4.

323 *Ad §. 21. ibi, por contemplação de seu pay, &c.* adde quòd dos ab auo relicta nepti contemplatione filij relicta censetur, vt per Farin. in nouiss. Rotæ decis. 262. nu. 1. & nu. 2. quod imputatur filio in legitimam, & nepti etiam petenti legitimam in bonis auitis ex persona patris, & n. 3. quod hæc lex non procedit vbi apparet neptes non fuisse dotatas contemplatione filij.

Tit. 100. 324 *Ad tit. 100. in Princ. num. 5. pag. 228. col. 1. ibi, se guardará o que he disposto por direito commum*, sic lege ibi posita. Quo attẽto inter collaterales non est locus repræsentationi exceptis patruis, & ipsorum filijs iuxta auth. Post fratres à 1. Cod. de legit. hæred. & hoc procedit quando contenditur inter aliquos de succesſione, qui á primo institutore maioratus non descendunt, quia tunc proximior absquè repræsentatione succedit, & ideò Ordin. in præsenti de iure communi loquuta est, vt reijceret dubitationem ortam ex l. 40. Tauri. Vide Anton. Gom. l. 8. Tauri n. 19. Azeued. ad l. 5. nu. 3. tit 7. lib. 5. nouæ Recop. Gutier. Pract. lib. 3 q. 67. nu. 33. & q. 66. nu. 20 cum seqq. Flores in addit. ad Gam. decis. 59. Melch. Phœb. decis. 22. & decis 39.

325 *Ad d. tit. 100. §. 1. nu. 2. pag. 229. col. 1.* ad hoc quod in succeſsionibus maioratuũ semper præfertur proximus vltimo possessori adde Phœbos decis. 22. n. 21. & intellige dummodo sit ille, qui successurus est de sanguine primi institutoris, qui filios, vel descendentes, vel consanguineos vocauit ad succeſsionem, vt per Valasc. cons. 123. nu. 7. Flores ad Gamam decis. 7. vers Quintus casus est. P. Molin. de Iustit. tract. 2. disp. 627. n 12.

326 *Ad tit. 101. in Princ. nu. 1. pag. 231. col. 2.* adde Cabed. p. 2. decis. 110. n. 5. & ad nu. 2. adde eundem Cabed. d. decis. 110. n. 3. Tit. 101.

327 *Ad §. Vni* adde in supremo Senatu iudicatum fuisse anno Domini 1604. quòd successor non tenetur ad debita instituentis maioratũ si ea contraxit post eundem maioratum conditum in contractu, teste Melch. Phœb. decis. 84.

328 In eodem Senatu etiam iudicatum fuit quód successor bonorum Regiæ Coronæ tenetur non solùm ad debita parentis, sed etiam ad alia aui sui, vt per Melch. Phœb. decis. 1. per totam, & præcipuè n 6.

329 *Ad tit. 102. in Princip. pag 232. col. 2.* adde requiri quod legitimè constet de tutela illius, qui alienauit, quando allegatur interuenisse in aliquo actu, sufficit tamen vt quis pro tutore se gesserit, & eius gesta habuerint effectum, vt administratio tutelæ probetur, ita Farin. in nouiss. Rotæ decis. 201. n. 2. & à n. 8. Tit. 102.

330 *Ad §. 1. n. 2.* adde Canalcan. de

tutore, & curat. cap. 1. nu. 294. quem refert, & sequitur Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 134. n. 11. vbi resoluit perditionem tutoris probari minorem ætatem, quod intellige in præiudicium illius ad cuius instantiam fuit datus, ex Farin. nouiss. Rotæ decis. 50. n. 4.

Ad §. 1. n. 3 pag. 232. col. 2. adde Petrum Godifredum in Dialogo de Amoribus lib. 2. cap. 6. pag 248. vbi refert auctoritates Deuteron. cap. 20. & 24. & tradit de proximo matrimonium contrahentes non fore aptos ad bellum propter vxorum immensam dilectionem, imò reddere alios milites timidiores suo contubernio. Pro quo cum legerem libellum conscriptum de obsidione illa memoranda anno 1560. apud oppidum Mazaganum de iuuene quodam; qui cum desiderio vxoris captus, cum qua illi erat matrimonium, intensione oppidi deserta, in qua erat, nauim ascendit, & ad vxorem remeauit, nec proficere potuerunt sodalium obiurgationes, & ficta debita opposita, quæ indebitè soluit, itaut etiam armis relictis discesserit exauctoratus.

331 *Ad n. 7.* adde in Senatu Supplicat. anno Domini 1607. iudicatum fuisse, *que o tutor testamentario sendo pobre não tinha obrigação de dar fiança, saluo se mudasse estado*, teste Melch. Phœbus Aresto 50. vbi etiam *que das contas tomadas aos tutores não se dâ vista das proprias, senão do treslado.*

332 *Ad § 3 n. 8. pag. 235. col. 1.* adde Cott. in Memorab. verbo Mater pag. 569. Surd. decis. 106.

333 *Ad n. 20 pag. 236. col. 1.* An mater, vel alia tutrix filiorum pro debito tutelari possit in carcerem cõiici? Vide pro vtraque parte citatos Doctores in Remiss. ad hunc lib. tit. 76. §. vlt.

334 *Ad § 5. n. 9. pag 236. col. 1.* addo quòd debet esse locuples secundùm quantitatem inuentarij, ex Gutier. de Tutelis p. 1. cap. 12. n. 22.

335 *Ad tit. 103 pag 237. col. 2.* statim in princip. n. 2 adde Farin. in fragm. crimin. p. 1. lit F â n. 211 cum seqq. *Tit. 103.*

Ad n. 3. adde Farin. d. lit F nu. 212. cum seqq. & nu. 274. quòd furiosus probatur per dationem curatoris.

336 *Ad n.* 4. adde Farin. d. lit. F. n. 230.

337 *Ad tit. 105. in Princip nu. 3. pag.* 271. col. 2. adde Baptistam Fulgos. dictorum, factorumquè memorabilium lib. 1. cap. 8. quem refert Iodoc. Cocci. tom. 2. Thesauri Catholici lib. 5. art 6. in fine. *Tit. 105.*

338 Adde in Senatu Supplicat. anno Domini 1612. iudicatum fuisse quòd inter hæredes mulieris quinquagennariæ non datur communicatio in bonis mariti, teste Melch. Phœb. decis. 93. â nu. 1. & nu. 4. asserit procedere hanc Ordin. etiam in alie natione, quæ fit ad piam causam, & nu. 5. tenet etiam locum habere casu quo mulier quinquagennaria vnicũ filium, vel descendentem tantùm habeat, & nu. 6. limitat in viro quinquagennario, & n. 7. asserit quòd vt dispositio huius Ordin. habeat locum requiritur quòd mulier quinquagennaria habeat descendentes.

INCI-

INCIPIVNT CASTIGATIONES, & Additamenta ad Remisiones Ordin. Regiæ libri quinti.

Tit. 1. 1 AD tit 1. in Princ. nu.10. pag.249.col.1. adde Pereg. de Iure fisci lib.5. tit.1.nu.124. Mascard. de Probat.concl.1158. num.10.

2 Ad tit.1.notab.4.pag 251.col.1. adde quòd si maioratus habet clausulam in institutione vt hora præcedente ante commissum, maioratus transeat in sequentem, valet huiusmodi institutio, nec dicitur clausula hæc apposita in fraudem fisci, licet in vita delinquentis priuetur commoditate, ex Bald. in l. Parentes n.1. Cod. de Testibus Telli. l.27. Tauri án.18. Molin.de Primog.lib.2. cap. 12. n.56.& lib.4.cap.vlt. n.16 Greg. l.6. verbo Que la no pudiesse tit.11. part.6. Menoch.lib.3. de Præsumpt. q.224.n.50.& consi.91.n.6. Pereg.de Iure fisci lib.5.tit.1.n.103. D.Barbosa in l.Ab hostibus §.fin.nu.21.ff.Soluto Matrim. Gutier.Pract. lib.2. q. 66. Cabed.p.2. decis.96. num.3. P. Sanch. in Præcepta Decalogi lib.2. cap.30.n.4.& cap.18.n.n.25.

Tit. 2. 3 Ad tit.2. statim in principio n.1. pag. 242. col. 2. adde nouissimè Aloys.Ricci.in Praxi rerum fori Ecclesiast.decis.374.

4 Ad n5. pag.243.col 1. adde eundẽ Riccium d.decis.374.limit 1. Et ad nu.7. ibi obscisione lege abscisione, & ad nu.8 ibi eorum erroribus lege suis erroribus.

Tit. 3. 5 Ad tit.3. statim in principio pag. 254. col.1. adde latè Fr.Raphaelem de la Torre in 2.2. Diui Thomæ tom.2.q.95.cum multis sequentibus & ibi de lanijs lege de lamijs.

6 Ad §.1.n.1 pag.255. col.1. adde Fr. Raphael de la Torre d.tom.2. q.95. art.3.disp.3.art.4.pag.209.

7 Ad n.3.pag.255.col 3. de materia incantationum, seu sortilegiorum ad amorem factorum adde Fr.Raphael.de la Torre d.tom.2.q.96.art. 1. disp.2.pag.367. nouissimè de Incantationibus elegantem edidit tractatum Lusitanus noster Emmanuel do Valle de Moura.

8 Ad §.2.n.1.adde Raph.de la Torre d.tom.2.q.95.art.1.cum seqq.

9 Ad d §.2.n.4. adde Fr. Raph.de la Torre d.to.2. q 95. art.8 pag 330.

10 Ad n.10 pag.256. col.1. Sprenger p.1.mallei q.7.& 8. Syluest. de Strigimag. lib.2.cap.6. puncto 2. Nicol. Remig. lib.2. de Monolatria cap.5. Fr.Raph.de la Torre d tom.2. q.96. art.10.disp.10 pag.414.cum seqq.

11 Ad §.3.n.2 pag.256.col.2.adde Fr. Raph. de la Torre d. tom. 2. q. 95. art.6.

12 Ad n.3. adde Barthol.Valentin. en el Repertorio del mundo lib.2. cap.de Astrologia Fr.Raphael.de la Torre d tom.2.q.95.art.5.pag.231.

13 Adde quòd furta inuestigare cum incantationibus, & malis artibus prohibitum est, vt per Farin.in Praxi crim.p.6.q 176.n.95.

14 Ad n 4. pag 257.col.1. adde Fr. Raph de la Torre d.tom.2.q.95.art. 3. disp 3. de Necromantia pag.195. cum seqq.

15 Ad n.5.adde Fr.Raph.de la Torre d.tom.2.q.95.art.5. vers.Septima sessio fit pag.251. & de chiromantia

latè agit eadem q.95. art.7. disp.3. pag.326.

16 *Ad tit.5. in Princip. n.*1. adde Pined. in Monarchia Eccles. lib. 17. cap.12.§.3. Illescas in Chronica Põtificiali lib 4.cap.11.fol.143.

17 Adde tertiam ampliationem in conuiuijs si cum irreuerentia loci sacri celebrentur, quia tunc peccatum erit mortale ea in Ecclesijs facere, nullum tamen erit peccatum si conuiuium frugale, & parcum in angulo Ecclesiæ sine rumultu, sine luxu, & perturbatione adstantium fiat ex causa rationabili, v. g. quia non est alius locus sufficienter accomodatus, ita Fr. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom.2. q.99. art.3.disp.7.pag 621.cum seq.

Tit. 6. 18 *Ad tit.6 §.1.num.3 pag.259.col.*1. adde nouissimè Aloys.Ricci.in Praxi rerum fori Eccles.decis.165.

Tit. 10. 19 *Ad tit.* 10. *pag.* 266. *col.*1. adde quòd mendacium in vno dicens in omnibus præsumitur dixisse, vt per Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 227. n.8.& 9.

Tit. 16. 20 *Ad tit.16.§.1.nu.4.pag.*274.*col.*2. adde Farin.in Praxi crimin.p.1.q.17. n.49.& p.5.q.124. & cons.60. nu.5. vbi addit.Stephan.Gratian.Discept. Forens cap.36.n.53.cum seqq.

Tit. 17. 21 *Ad tit.*17 *in Princip.n.*2.*pag.*275. *col.*1. adde Farin.p.4.cons.66.n.2.

22 *Ibi, ou outra ascendente*, adde quòd incestus committitur per patrem carnaliter cognoscentem filiã, aut aliam descendentem vsquè in infinitum,& Clar.§ Incestus num.3. sub vers. Sed quæro quæ sit pœna, testatur quendam, qui filiam violauerat fuisse furcis suspensum, & Bossi. in titul. de coitu damnato, & punib. num 6. dicit quòd parentes propter coitum habitum cum filiabus fuerunt igne combusti,& furcis suspensi. Menoch. de Arbitr. casu 502. n.36. asserit quòd quidam Bononiæ mortis pœna damnatus fuit, qui propriam filiam stuprauerat, vide Petr. Cabellum resolut. crimin. casu 200. nu.6. Farin.in Praxi crim. p.5.q.149 n.64.

23 *Ad §.1.pag.275.col.2.* ibi, *com sua hirmãa*, Pœnam fustigationis, & relegationis ad perpetuas triremes cognoscenti carnaliter sororem fuisse impositã refert Thesaur. Pedam. decis.100. n.5. quem citat Menoch. d.casu.502.n.39. Sed pœnam mortis imponendam esse asserit Farin. d.q. 149. n.82.

24 *Ad §.1.* ibi, *madastra*, Incestus committitur à præuigno cognoscẽte suam nouercam. Vide Menoch. d.casu 502.n.1.& à n.6. Petr.Caball. resolut.crimin. casu 200. nu.2.& 9. Farin.d.q.149.n.66.

25 *Ibi, com sua enteada*, Incestus etiã cõmittitur à vitrico carnaliter cognoscente suam præuignam, quia loco filiæ reputatur. Vide Petr.Greg. Syntagm iuris lib.9.cap.11.n.3. Petr. Caball.d.casu 200.nu.2. & 9. Farin. d.q.149.n.70.

26 *Ibi, sua sogra*, Incestus etiam cõmittitur per socerum carnaliter cognoscentem nurum suam. Vide Caball.d.resolut.200.n.2.& 9. Farin.d. q.149 n.73.

27 *Ad §.3.pag.275. col.2.* ibi, *se for no terceiro, ou quarto grao*, adde incestum non committi in istis gradibus nisi quando affinitas fuit contracta per copulam licitam nempe matrimonialem: quando enim fuit contracta per illicitam, ex Concil.Trid. Sess.24. cap.4. de Reform. vltra secundum gradum non extenditur, nec vltra dictum gradum incestus committitur,& licet dictum decretum solum loquatur quoad matrimonium

monium contractum dirimendum, idem tamen est iudicandum, quoad contrahendum ex constit. Pij V. Vide Salzed. ad Bernard. cap. 84. lit. D. verbo Hodie vero. Caball. d. casu 200. nu. 48. P. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 15. num. 4. vers. Sed hodie, optimè Farin. d. q. 149. n. 100. & vide quæ ego ipse in meis Remiss. ad prædictum locum Concil. Trident.

Tit. 23. 28 *Ad tit. 23. ad Princip. pag. 281. col. 2. ibi, atè noßa merce*, adde quòd hæc pœna non expirat per obitum Principis, ex Farin. fragment. crimin. p. 1. lit B. n. 106. & seq.

29 *Ad n. 26. pag. 283. col. 1.* Quid si præsentauerit se cum literis securitatis, & non habeat bona, ex quibus possit soluere condemnationem, an pars aduersa possit petere cautionẽ de stando in iudicio? Dic quòd sic, est enim hæc cautio fideiussoria, cautio verò quam iubet hæc Ordin. præstari ab illo, qui in carceribus detinetur, vt ab illis liberetur, est per depositionem pecuniæ, vel auri, & argenti, vnde subsequitur reg. l. Plus cautionis ff. de regulis iuris, non præstitita autem fideiussione poterit nõ obstantibus prædictis literis ad carceres mitti, argum. Ordin. supra lib. 3. tit. 31. §. 2. & 3.

30 *Ad §. 1.* adde in Senatu Supplic. fuisse iudicatum non esse locum homagio, teste Phœbos Aresto 109.

31 *Ad §. 2. pag. 283. col. 2.* adde quòd si stuprator moriatur ante litem motam, vel ante litem contestatam tenebuntur hæredes satisfacere damnum virgini stupratæ illatum, vt per Anton. Gom. tom 3. Vari. cap. 1. nu. 84. vers. Ex quo Ego.

32 Adde etiam quòd in Senatu Supplicat. iudicatum fuit, *que a mulher corrompida não pode demandar sua honra ciuelmente, nem pedir satisfação della passado o anno*, teste Melch. Phœbos Aresto 149.

33 *Ad §. 3. n. 2.* adde quód non dicitur honestè viuere, quæ sponte patitur virorum amplexus, & turpiter conuersatur, etsi stuprari non patiatur ex Galganet. de Condit. & demonst. p. 1. cap. 11. n. 25.

34 *Ad tit. 24 pag. 283. col. 2.* adde quòd hæc Ordin. quæ punit grauiter famulos accessum habẽtes ad famulam domini, cum quo vixerint, intelligenda est de famulis, qui actu seruiunt; & continuò in domo domini eius expensis, vescũtur, & apud eum comedunt, & ideò non habet locum in operarijs, quos vocamus obreiros de renda, prout supremo Senatu iudicatũ fuisse refert Melch. Phœb. decis. 40. á num. 1. vbi etiam quod potest dominus propter accessum accusare famulum ad pœnam huius Ordin. etiamsi eum atrociter castigauerit.

35 *Ad tit. 25. §. 6. pag. 288. ibi, que a esse tempo tiuer*, Secùs in postea acquisitis, ex Gam. decis. 207. n. 9. *Tit. 25.*

36 *Ad d. § 6. n. 6. pag. 288. col 2.* adde quòd mulier propter adulterium à marito commissum lucratur ipsius bona de iure huius Regni, vt per Melch. Phœbos decis. 72. à num. 4. Sententia lata pro adultero prodest adulteræ, condemnatio autem non nocet, vt per text. in l. Denuntiasse §. pen. ff. ad leg. Iul. de Adulter. resoluit nouissimè Ricci. in decis. Curiæ Neapol. p. 2. decis. 281.

37 *Ad tit. 28. pag. 290.* adde quòd in Senatu Supplicat. iudicatum fuit *que se não podia accusar por barreguice a mulher que se custuma dar a homẽs por dinheiro*, teste Melch. Phœb. Aresto 145. Vnde etiam concubinatus verè non dicitur quando essent duæ concubinæ, ex Farin. in Praxi crimin. *Tit. 28.*

p 5 q.138. n.21. & facit dictum illud Regis Ioannis II. relatum in Chronica cap.102. *que quem tinha mancebas não tinha manceba, que o al he ser bum homem amigo de mulheres.*

Tit. 32. 38 *Ad tit.32.§.2 pag.293. col.2*, ibi *em sua casa*, adde quòd, accomodãs domum ad committendum adulteriũ, stuprum cum puella, vidua, vel masculo dicitur leno, & lenocinij pœna tenetur, vt per Farin. in Praxi crim. q.144. à n.42. cum seqq. vbi nu.48. ampliat etiamsi domus sit aliena, & n.49. licet loco domus accommodauerit agrum, vel vineam.

Tit. 39. 39 *Ad tit.39. in Princip. n.6 pag.305. col.* 1. adde iudicatum fuisse in supremo Senatu, *que o arrancamento na Corte se não entende senão do mosteiro de Sanctos o velho atè Sanctos o nouo, & atè o chafaris de Arroyos*, teste Melch. Phœb. Aresto 115.

Tit.43. 40 * *Ad tit.43. pag 308. col.2.* adde in Senatu Supplicat. iudicatum fuisse anno Domini 1610. *que não hera desafio mandar, ou lançar escripto à parte de palauras*, teste Phœb. Aresto 150.

41 *Ad tit 45. pag. 309. col.2.* statim in principio adde Farin. p. 4. cons. 66. nu.6. cum multis seqq. & addit. lit. E.

Tit.41. *Ad tit.37. pag.302. col.2. in Princip. ibi (a seu amigo)* Idem etiã si viduæ habenti filios offensio fiat, quia pœna huius Ordin. plectetur, masculinum enim etiam in pœnalibus fœmininũ comprehendit Clem.1. cum glos. de Regular. in his scilicet, quæ fœminis possunt adaptari ex Baldo in l Seruus Cod. Communia de Success.

In text. ibi *(como se lhe dormisse, &c.)* Hæc verba sunt posita gratia exempli, & non arctant regulam ex glos. 1. in l.1. Cod. de his, qui ad Eccles. confug. cui similis in cap. 1. verbo Præsidentes de Rescriptis, sed dubium tollitur ex verbis §.1. ibi *(& outros semelhantes.)*

42 *Ad tit. 45. in Princip. n.*1. adde quòd oportet a principio esse congregatos, ex Farin. p.4. cons. 66. n.19. & 20.

43 *Ibi, entrar em casa de alguem*, adde quòd offensio, seu insultus factus ad domum alicuius grauior multò reputatur, quam factus extra domum, vt per Farin. fragment. crimin. p.1. lit.D. n.231. vbi n.232. Quòd appellatione domus non venit apotheca, statio, seu taberna offensi, & nu.234. nec illa quam offensus non inhabitat, & n.237. quod appellatione domus venit etiam porticus, & n.239. resoluit quòd domi dicitur facta offensio etiam quòd quis ex via lapides proijciat, balistam, seu archibusium exoneret in existentem domi, & n.240. quod etiam dicitur offensio facta domi, quæ fit molendino, vel naui alicuius.

44 *Ad tit. 48. in Princ. nu.3. pag. 312. col.1.* Qua pœna puniatur ille qui tẽtauit fugere à carceribus, & cum lima secuit cancellum ferreum, sed præuentus fugere non potuit? Vide nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerũ fori Eccles. decis. 373. vbi dicit in Curia Neapol. fuisse condẽnatum per decennium ad remigandũ vltra pœnã delicti, resoluit tamen pœnam esse arbitrariam cum Claro, & alijs, quos citat, nec pœnam ita grauem imponi, quod etiam repetit nouissimè in decis. Curiæ Archiep. Neap. p.2. decis. 102. Tit. 48.

45 *Ad §.3. pag.313. col.*1. adde nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Eccles. decis. 373. in fine.

46 *Ad tit. 49. in Princ. n.3. pag.314. col.*1. adde Farin. p.4. cons. 100. n.1. Tit. 49.

47 *Ad §.2. n.2.* adde quòd Vaseus etiam in sua Chronica Hispaniæ

Diuum

Diuum Damasum Vimaranensem scribit citans ad hoc codices precarios Ecclesiæ Bracharensis antiquissimos.

49 *Ad §.11. ibi, o poderà o ditto official, &c.*) An procedat in priuatis personis habentibus licentiam capiendi. Vide Farin. p.4. consl.55. num.84. vbi alia notabilia numeris seqq.

Tit. 50. 49 *Ad tit.50. pag.315. col.2.* adde quòd iudicatum fuit in supremo Senatu, *q̃ a offensa feita ao official depois de acabado o officio por causa delle, fosse hauida por resistencia, como se lhe fizera no tempo que seruia actualmente*, reste Melch. Phœb. Aresto 113. Et Aresto 114. *diz que tambem se julgou que a injuria feita a hum partidor dos orfaõs não era resistencia, por se não comprehenderẽ nos officiaes de justiça, de que fala esta ley.*

Tit. 51. 50 *Ad titul.50. in Princip. ibi, & elle mesmo o julgarà,* adde *que pode o julgador ser parte quando o R quizer impugnar os autos que o ditto julgador preparou,* ex Melch. Phœb. Aresto 129.

51 *Ibi, por hum enqueredor*: Quid si ille, qui à iudice de iniuria accusatur opponat coram quæsitore de inimicitia capitali contra restes á iudice nominatos, quis cognoscet de istis impedimentis? Dic quæsitorem licet condemnatio pœnæ iudicis arbitrio commissa sit, reliqua verò quæsitori, cui enim aliquid cõmittitur, &c. l.2. ff. de Iurisd. omnium iudic. cap. Præterea de offic. deleg.

52 Ad *n.6.* intellige facta partis citatione, ex Phœb. Aresto 114.

53 Ad §. 4. *ibi, procede nos recebedores das sizas*, lege *nos repartidores,* qui discussores appellantur, vt habetur in nouo regimine gabell. §.60.

54 *Ad tit.* 53 statim in principio nu.2. pag 318. col. 2. adde quòd in dubio facienda est interpretatio, per quam falsitas euitetur, Menoch. consl.311. nu.20. vbi n.19. asserit quód falsum dici non potest, quod habet veritatis primordium.

55 *Add tit.53. in Princip. n.4.* adde Farin. in Praxi crimin. q.176. nu.19. & fragment. crim p.1 lit. F. n.220.

56 *Ad tit.54 §.1. pag.322. col 2.* adde testium subornationem probandam esse per alios testes quàm per eos, qui dicunt se fuisse corruptos cap. Sicut nobis, & ibi Doctores de testibus, Farin. nouiss. Rotæ decis.234. n 3 cum seqq. Tit. 54.

57 *Ad tit 55. pag.323. col 1.* adde casum in materia testium testificantium de partu supposito, quem refert Menoch de Arbitr. casu 474. n.67. Mascard. de Probat. concl.1311. num. vlt. Tit. 55

58 *Ad tit. 58. pag 324. col.1.* adde quòd Sebastianus Rex anno 1575. quia diuersis mensuris, tam panis, quàm vini in aliquibus locis sui Regni subditi sui vtebantur, omnes mensuras ad vnam tantùm reduxit opposita pœna vtentibus alijs mensuris, qua tenentur, qui falsis vtũtur, quæ ista lege continentur, sed in hac Regione Interamnensi non fuit obseruata lex Sebastiani Regis, & sine incursione pœnæ mensuram antiquam, quam nominant, *raza velha,* seruatur, & in vini, & olei mensura idem in vsu est, licet etiam noua mẽsura accepta fuerit à Decurionibus, & per eam adæquentur aliæ, quæ dari solent ijs, qui vendunt, frumentum, vinum, & oleum. Tit. 58.

Ad *tit.60 §3. n.6. pag 326. col.2* de bullatione, de qua hîc agitur adde Farin. in Praxi crimin. p.6. q.170. nu. 94. Imperator Constantinus vultus deturpationẽ lege vetuit. sic rescribens ad Eumelium. Si quis in ludum fuerit, vel in metallum pro crimine depræhẽsorum qualitate damnatus, mini...o

minimè in eius facie scribatur, dùm in eius manibus, & in furis posit pœna damnationis vna scriptione comprehendi, vide Cardin. Cæsar. Baron. in addit. ad Martyrolog. Roman. die 22. Decembris, ideò auricularum abscisio, quæ in Ordin. antiqua lib. 5. tit. 37. §. 2. permissa erat, postea fuit sublata.

Ad § 5 num. 7. pag 327. col. 2. adde quòd res furtiua penes eum reperta, qui talia emere consueuit non facit contra eum indicium, qui verò non est mercator si sit malæ famæ, & non docet à quo habuerit rem furtiuam potest torqueri vt nouissimè resoluit Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p. 1. decis. 50.

59 *Ad §. 7. pag 328. col. 1.* adde Farin. in Praxi crimin p. 6. q. 167. n. 93.

60 *Ad §. 8. ibi, fugir,* adde iudicatum fuisse in Senatu Supplicat. *que era necessario constar primeiro da fugida para se poder proceder a querela em petição de aggrauo*, vt per Melch. Phœb. Aresto 112.

61 *Ad n. 5.* adde Farin. in Praxi crimin. p. 6 q. 168 n. 6. & q. 169. n. 2.

62 *Ad §. 10. pag. 328. col. 2.* adde quæ Farin. d. q. 176. n. 84.

63 *Ad § 11* de furante marsupium, in quo nihil numorum inuenit, vide Farin. q. 174. n. 71.

Tit. 64. 64 *Ad tit. 64. pag. 330.* adde quòd nautæ, caupones, & stabularij tenentur pro furtis factis in eorum hospitio, naui, & stabulo à famulis suis, seu alijs seruientibus in illo exercitio latè Farin. fragment. crimin. p. 1. lit. C. n 14. cum seqq. & n. 43. quod non tenentur quando ipsi expresse protestati sunt quod non intendunt curã, & custodiam habere de rebus viatorum.

Tit. 65. 65 *Ad tit. 65. §. 1. num 1. pag. 331. col. 1.* adde Menoch. de Arbitr. casu 381. à n. 19. Phœbos decis. 99. n. 4.

66 *Ad tit. 66. §. 2. pag 332. col. 2.* adde iudicatum fuisse in supremo Senatu, *que quando o deuedor chegou a hauerse por quebrado, & falto de seu credito, posto que tenha espera dos de mayores quantias, não serão os de menores obrigados a esperar,* teste Phœb. Arestò 96. in 2. p. Tit. 66

67 *Ad tit. 69. pag. 333. col. 2.* adde quòd zingari pro furto etiam minimò, vt pro furto gallinarum, puniebantur, ex Farin. in Praxi crimin. p. 6. q. 168 n. 30. Tit. 69.

68 *Ad tit. 74. pag. 335. col. 2.* adde quòd administrator non præsumitur factus diues de bonis administratis dummodò suæ administrationis rationem reddiderit, & fidelis repertus fuerit, aliàs secùs, laté Farin. fragment. crimin. p. 1. lit. A. à num. 35. vbi n. 38. idem resoluit in officiali, & n. 39. tenet quòd administrator tutor, qui tutelæ onus inops suscepit, si finita tutela diues euasit absquè dubio non præsumitur ditatus de pecunijs, & bonis pupillaribus, de quo etiam Caualcan. de Tutor. & curat. n. 223. cum seq. Menoch. de Præsumpt. lib. 3 q. 52. n. 5. Tit. 74.

69 *Ad tit. 76. in Princ. n. 3. pag. 336. col. 2.* adde Farin. fragment. crimin. lit B. n. 58. & lit. C. n. 175. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Eccles. decis. 375. n. 10. Tit. 76.

70 *Ad n. 4. & 5.* Vide Farin. fragment. crimin. p. 1. lit. B. n 47. & 48.

71 *Ad § 5. n. 2. pag. 337. col. 2.* adde quòd statuta prohibentia extractionem frumenti non extenduntur ad eos qui frumenta extrahunt pro suo, vel suæ familiæ vsu, ex Farin. d. lit. B, n. 55. vbi nu 57. tradit probari iuramento extrahentis, quod quis frumentum extraxerit pro vsu suo.

72 *Ad § 8. ibi, & a ditta terça parte poderà*

poderà tirar, fallit si extrahat ex suis prædijs pro vsu suo, ex Farin. d. lit. B. n. 16. & 55.

Tit. 77. 73 *Ad tit. 77. in Princ. nu. 1. pag. 338. col. 1.* adde quòd statutum puniens venditorem censetur etiam punire emptorem, tanquam correlatiuum, licet de eo mentionem non faciat, si vnum non potest prohiberi sine altero, ex Farin. fragment. crimin. lit. E. à nu. 40. Sed contrarium in vendentibus tenendum est, & in praxi seruatur, qui enim vendit vinum, vel oleum, iustè potest ignorare animũ emptoris, an emat ad reuendendum, an vt domi suæ expendat, & in dubio non debet præsumi delictum l. Merito ff. Pro socio.

Tit 78. 74 *Ad tit. 78. in Princip. pag. 338. col. 2.* adde limitationem quartam in filijs ciuium Olysiponensium, & Portucalensium, & ita fuisse iudicatum in Senatu Supplicat. refert Melch. Phœbos Aresto 79.

75 Adde quintam limitationem in illo qui fuit repertus cum luminarijs, ex eodem Phœb. Aresto 166.

Tit. 80. 76 *Ad tit. 80. §. 1. n 5. pag 342. col. 1.* Quid si quis vulnus inferat cum armis prohibitis, an puniatur duplici pœna veluti imposita delationi armorum, & alia ob vulnus? Dic quòd vna tãtùm quando maior illarũ imponitur, ita nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Eccles. decis. 356. & dicit quòd pœna delationis armorum confunditur cum ipso delicto vulneris inflicti idem repetit nouissimè in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 2. decis. 57.

77 *Ad § 6.* adde etiam idem iudicatum fuisse in supremo Senatu, ex Melch. Phœb Aresto 144.

78 *Ad §. 13. n 4. pag. 343. col. 2.* ad hoc quod nobiles non damnantur ad triremes adde nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Eccles. decis. 360. vbi limitat, Melch. Phœbos Aresto 148.

Ad d §. 13. n. 2. pag. 343. col. 2. adde quòd non dicitur asportare arma, qui non asportát ea apta ad nocendum. Vnde clericus asportans archibusectum absquè silice, siue fusili, vel cane arrotato non incidit in pœnas latas contra asportantes talia arma. Ita nouissimè Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 93. p 1.

79 *Ad tit. 83.* statim in princip. n. 1. pag. 346. col. 2. adde Melch. Phœbos Aresto 167. qui tradit hoc tantùm procedere in gratiæ negotiatione, non verò in his, quæ pertinent ad iustitiam, & ita fuisse iudicatum, & annullatam quandam querelam. Tit. 83.

80 *Ad tit. 87.* statim in princip n. 3. pag 349. col. 2. adde Steph. Grat. Marchiæ decis. 57. n. 12. Tit. 87.

46 *Ad d. tit. 87. in Princ. num. 1.* ad hoc quod damnum datum in frumento debet æstimari habito respectu temporis, adde Cassan. in consuetud Burgund tit. des iustices rub. 1. §. 6. in fine n. 9. Stephan. Gratian. d. decis. 57. per totam, & in huiusmodi damnorum æstimatione non tantùm præsens tempus, quo damnum fit, sed etiam futurum attenditur Auend. de Exequendis mand. p. 1. cap. 13. n. 2.

82 *Ad tit. 91. pag 351. col 2.* adde Farin. in Praxi crimin. p 6. q 174 n. 94. Steph. Grat. Discept Forens. cap. 139. n. 12. cum seqq. Tit. 83.

83 *Ad tit. 92. §. 6. pag. 353. col. 2*, ad hoc quo pacto nobilitas probetur Cabed. p 2. decis. 73. à n. 11. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 47. num. 101. Et nobilem se faciens, cum ignobilis sit, tenetur pœna falsi, ex Farin.

Farin.p.4.conſ.73.num.8.

84 *Ad §.7.* adde quòd in ſupremo Senatu iudicatum fuit quòd contra maritum non procederet accuſatio ſi fortè eius vxor aſſumeret indebite nobile nomen de Dom, teſte Melch. Phœb. deciſ.16. à nu.1. vbi á n.6. reſoluit quòd ſi quædam auia, quæ erat nobilis, & quæ potuit de iure ſibi ſumere titulum illum de Dom, & eius filia per ſuperbiam, aut negligentiam hoc nomen non habuit, poteſt neptis impune illum accipere, & deciſ.17. per totam reſoluit quòd mulier, quæ primò nupſerat viro nobili de Dom, ſi eo mortuo ſecundò nubat, cum alio non tam nobili, poteſt ſe nominari illo titulo abſque pœna huius Ordin.

Tit. 103 85 *Ad tit. 103. pag. 356. col.* 1. adde quòd exactores maximi in prouincijs à Rege pro colligendis elæemoſinis ad redimendos captiuos conſtituti poſſunt concedere licentias ad annum tantúm duraturas fratrijs certo pretio, in quo conuenerint vt extra Eccleſias poſsint petere, cuius compoſitionis immunes ſunt fratriæ Sanctiſsimæ Euchariſtiæ, & ſodalium Miſericordiæ, hoc ita diſpoſitum eſt in Regio diplomate conceſſo à Rege Philippo II. anno Domini 1610. die veró nona Iulij.

*Tit.*104 86 *Ad tit.*104 *pag* 356. *col.*2. adde quòd excuſatur mulier ſi capta amore cuiuſdam viri eum receptauerit cum rebus furto ſubtractis, ex Caſt. & Clar. refert Farin. in Praxi crim. q.98.n.85.

Tit. 111. 87 *Ad tit.* 111. *pag.* 360. *col* 1. adde quòd ille qui prohibetur alienare non poteſt actum facere, per quem alienatio ſequi poſsit, ex gloſ. in l. Item quia ff. de Pactis nouiſsimè Aloyſ. Ricci. in Praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.93. nu.2. vbi nu.1. aſſerit quòd nec poteſt facere procurationẽ ad alienandum, ex qua poſsit ſequi alienatio, & tranſactio facta ab his perſonis dimittendo non valet, ſecùs ſi retinendo vt per Farin. nouiſſ. Rotæ deciſ.765. nu.1. & faciunt quæ Cald. Pereira de Extinct. cap. 16. num.49.

88 *Ad tit.*117. ſtatim in principio, pag.362. col.1. adde quòd ſi actum ſit ciuiliter non admittitur querela prout iudicatum refert Melch. Phœbos Areſto 169. *Tit.*117.

89 *Ad tit.*117. *in Princip.* adde iudicatum fuiſſe in Senatu Supplicat. *que ſe pendendo a ação ciuel ſobre hũa cauſa ſe querelaſſe della que a querela era nulla*, ex Melch. Phœb. Areſto 154.

90 *Ibi, ou que matou alguem*: Quid in abortu fœtus animati? Videtur non procedere cum ante natiuitatem homo non ſit l. Inter metores Cod. de Fideicomm. Vide Farin. in Praxi crimin. p.5. q.122. nu.135. Ordin. ſupra lib.1. tit.65. §.31. ibi ſobre as mortes, & cum iſtæ leges non loquantur per verba morte de homem, videntur procedere in partu abortiuo animato, facit l. Cicero ff. de Pœnis.

*Add tit.*117. *in Princ. ibi* (*no qual he poſta certa pena, &c.*) Quid ſi delinquẽti ſit ab aliqua lege huius Regni impoſita pœna pecuniaria, & non valenti ſoluere indicatur pœna fuſtigationis, vel exilij temporalis vt in caſu Ordin. ſupra tit.23. An ſit admittenda querela parti offenſæ? Et affirmatiuè reſpondendum: ſufficit enim quòd aliquo caſu poſsit pecunia conuerti in pœnam corporalem verberum, vel prædicti exilij, pro quibus querelari poteſt arg. text. in §. His autem verbis Inſtit. de lege Aquilia, & in l. Si cum exceptione §. Satis clementer ff. Quòd metus cauſa, & facit Batt. doctrina in l. 2. n. 3. & ſeq.

& seq.ff.de Publicis iudic. vbi tradit iudicium dici capitale licet á principio initium habeat in pœna pecuniaria, vtpotè si dicat si pecunia non soluerit intra decem dies capite plectatur, vel manus amputetur, sequuntur relati per Perez l. 2. vers. Tertiò considera titul. 15. lib. 8. Ordin. pag. 295. & faciunt quæ Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 8. nu. 20. Farin. in Praxi crim. p. 3. q. 99. n. 77. cum seqq.

91 *Ad § 2. pag. 364. col. 1. ibi, de negar o costume se não pode querelar*, Ita refert iudicatũ in supremo Senatu Melch. Phœbos decis. 127.

92 *Ad d. §. 2. n. 2.* idem refert Senatum iudicasse Phœbos decis. 103. Et adde quòd non erit locus querelæ in iuramento calumniæ, vel depositione, vt per Clar. §. fin. q. 45. nu. 10. Mascard. concl. 952. nu. 19. Phœbos Aresto 140.

93 Adde etiam supremum Senatũ iudicasse, *que esta Ordenação em quanto permitte ao inimigo querelar do que deu testemunho falso, não tinha lugar no que dera testemunhas falsas*, teste Melch. Phœbo Aresto 120. & Aresto 122. dicit etiam iudicatum, *que ainda que hum denunciante ordenasse muytos capitulos contra algum criminoso, que não podia ser parte na accusação ordinaria mais que nos que lhe tocassem a elle.*

94 Ad §. 3. adde supremum Senatum iudicasse, *que nenhũa pessoa condenada em feito ciuel, ou crime possa querelar em caso algum de pessoa que contra elle ouue sentença atè ser executado com effeito em todo o em que for condenado*, teste Phœbo Aresto 133.

95 Iudicatum item fuit in Senatu Supplicat. anno Domini 1610. *que o alcaide pode querelar como pessoa do pouo, quando se lhe applicar algũa pena, ou tiuer interesse della*, ex eodem Phœbo Aresto 143.

96 *Ad §. 15.* adde iudicasse supremum Senatum, *que se não podia dar querela da parte que para a causa induzia testemunhas falsas*, ex eodem Phœbos Aresto 119. contra Cabed. p. 1. decis. 23. n. 1.

97 *Ad §. 19. pag. 365. col. 1 ibi, para lhe ser julgada emenda*, à contrario sensu quoad pœnam iustitiæ sic vt habetur hic in fine ibi, *para ajudar à justiça* tanquam offensionem passi, & possunt nominare testes vt habetur supra §. 6. & informare promotorẽ ad replicandũ, vt habetur infra tit. 124. §. 18. & potest replicare d. titul. 124. §. 2.

98 *Ad §. 21. ibi, sempre serão obrigados a apparecer em juyzo pessoalmente*, adde Senatum supremum iudicasse quód reus non tenetur comparere in causa criminali quando agitur de causa incidenti, vt per Phœbos decis. 64.

99 *Ad tit. 119. pag. 366. col. 2.* adde in Senatu Supplicat. constitutum fuisse, *que vindo precatorio em que viesse incerta a culpa sendo os delinquentes carta de seguro conforme, que o deprecado lhas podia guardar sem serem prezos*, vt per Lusitan. Melch. Phœbos Aresto 135. *Tit. 119.*

100 *Ad ti. 120. in prin. n. 7 pag. 367. col. 2.* adde quòd isto priuilegio non potientur centuriones vulgò Capitães, signiferi vulgò Alferez, & Sargenti constituti in ordinationibus militaribus à Rege nostro per loca dispositis, qui licet equitum priuilegio fruantur, non tamen equitum confirmatorum, de quibus agit ista lex, ita modernus Lusitanus allegat. 13. num. 246.

101 *Ibi (morte natural, ou ciuil)* Deducta fuit hæc Ordin. ex l. 1. ff. de custodia reorum, circa quam videndus est Lucas de Peña in l. Mulieris col. 5.

E Cod.

Cod. de dignat. lib. 12. Alciar. in l. Qui neque § Solutum ff. de Verbor. signif. Xuar. in tit. de fideiussor. in causa criminali. fol. 109. Cou. lib. 2. Vari. cap. 8. n. 5. Auend. iuni. ad l. 4. Tauri glos. 3. Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 19. n. 15. & vide l. 2. tit. 18 parr. 4. & ibi Gregor. Vincent. de Franch. decis. 116. Peguera decis. 41. num. 6. Pereg. de Iure fisci lib. 3. tit. 5 nu. 11. Menoch. de Arbitr. casu 330. Verùm illa sententia est amplectenda vt ad solam deportationem, quæ ciuilis mors esse dicitur, hæc verba referantur, vt probat text. in l. 1. §. vlt. ff. de contra tabul. & in l. Si necem §. Si deportatus ff. de bonis libert. & in §. Cum autem Instit. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur, aliás licet nobiles, de quibus hîc, delictum cõmittant, propter quod perpetua relegationis pœna plecti debeant adhùc poterunt implorare beneficium huius Ordinat. cum per relegationem, licet perpetua sit, nemo ciuiliter mori dicatur, vt probat l. 2. ff. de publ. iudicijs, glos. in l. 2. ff. de pœnis, quod nota ad Ordin. lib. 2. tit. 5. §. 4. & hoc lib. tit. 15. §. 1. & tit. 35. §. 4. & tit. quadragesimo, & tit. quadragesimo quinto § 4

Tit. 122 100 *Ad tit. 12. in Princ. n. 4 pag. 369. col. 2* adde quòd facit etiam quia iste offensus, elapso anno, potest instare tribuendo adiumentum pro iustitia vt reus puniatur vt habetur supra tit. 117. §. 19. & adhùc partis vices sustinet ad promouendam accusationem vt pœna infligatur, ideoquè potest indulgentiam præstare, licet annus elapsus sit.

101 *Ad tit. 122 §. 3.* In cõtrouersiã sæpè vocatur à iudicibus, vtrum ad superiorẽ prouocare teneatur quando de querela pro simplici virginis defloratione lata quis conuenitur, & ante sententiam defloratæ veniã fuit consequutus? In quo etiam dubitari solet, qua lege Regià admittantur huiusmodi querelæ cum in tit. 117. huius libri non reperiatur casus iste, & tamen reperitur quòd pro simplici defloratione potest quis carceri mancipari, cum deposita pecunia, vel auri, aut argenti pignoribus, arbitrio iudicis posit, qui in vinculis detinetur, relaxari, vt habetur hoc lib. tit. 23. in Princ. vers. Porem sendo prezo. Vt autem quis ex querela posit apprehendi, & ad carceres duci necesse est, quòd testes interrogentur, vt per eos constet de crimine vt habetur d. tit. 117. §. 12. & hoc pacto probatur casum simplicis deflorationis commissæ sine vi esse ex comprehensis in querelis. De appellatione ergò agendum, & absquè dubio facta remissione delicti ante sententiam ab accusatrice iudicis officium conquiescit, nec vltra procedere potest, sola enim satisfactio in pecunia requirebatur ex d. Ordin. d. tit. 23. in fine princ. ibi *seja satisfeita essa mulher de sua virgindade pela cauçäo*, quia paria sunt satisfacere de crimine, vel pœnam criminis esse solutam, ex l. Sed si vnius §. Sed si ante ff. de Iniur. cum alijs, de quibus per Iodoc. Damhoud. in enchirid. parium, & similium verbo Satisfacere de crimine: cessarquè reparatio grauaminis, quam hic §. in appellationis instantiam conferebat, & secundùm istam sententiam pluriès iudicauit Senatus Supplicationis, prout fecit anno Domini 1576. in grauamine Eustachij de Faria, cum Florentina Pauli ex oppido Vimaranensi à Præside Curiali Francisco Casado de Carualho, tenor sententiæ talis est. *Acordei, &c. que o supplicante Estacio de Faria he aggrauado pelo*

pelo Ouuidor em appellar por parte de justiça o caso da querela que deu da supplicante Florentina Paula, & reuogando sua pronunciação, vistos os autos, & como a dita querela he de simples virgindade, & não he caso de appellação conforme a Ordenação, por não hauer parte. Mando q̃ o ditto Ouuidor não va pelo ditto feito em diante, & dè sua sentença à execução, &c.

104 In dubium etiam poteſt venire, an puella ſtuprata ſi non ſit ſui iuris, & habeat parentes poſsit dotẽ remittere ſtupratori? Et reperi iudicatum fuiſſe ſententia Senatus Supplicationis anno 1533. Eboræ eo tẽpore exiſtentis in cauſa cuiuſdam Atij de Sancto Palagio cum Ioanne Annez oppidi de Barcellos validam exiſtere quitationem, quam dedit puella remittendo quidquid poterat ſibi iudicari pro ſtupro, & iniuria, etiamſi ſub patris poteſtate eſſet conſtituta, & fuit dicto parenti pro iniuria certa pecuniæ ſumma iudicata, ad quod videndi ſunt Salzedo in practica Bernardi cap. 83. num. 9. quem refert, & ſequitur cum alijs, quos citat Farin. in Praxi crimin. p. 5. q. 147. nu. 117. qui reſoluunt remiſſionem puellæ parentibus non inferre præiudicium, ideò in cauſa do Barcellos fuit pro iniuria dicta pecunia parenti adiudicata.

105 Ad §. 4. Quæſtio eſt non vulgaris quam habui de facto. Quidam in elogio inculpatus de crimine cõmiſſo coram iuſtitiæ miniſtris per tempus viginti annorum publice incedens; elapſo prædicto tempore prehenſus, & in carcerem coniectus excipit de præſcriptione l. Querelam Cod. de Falſis, iudex protulit ſententiam, in qua iudicat accuſationem eſſe præſcriptam: dubium oritur, an ex officio ad ſuperiorem teneatur appellare? Ego in ea ſemper fui ſententia non teneri, quia per exceptionem præſcriptionis impeditur litis ingreſſus, ex Ordin. lib. 3. tit. 50. in princ. & poſt præſcriptionem delictum remanet impunitum, ergò accuſatio ipſo iure non ſubſiſtit argum. l. 1. §. Accuſationem ff. Ad Turpil. & quia poſt præſcriptionem perinde eſt ac ſi delinquens delicto ſatisfeciſſet l. Sed ſi vnius 17. §. Si ante ff. de Iniur. notat Boer. deciſ. 26. n. 10. nam ſatisfactum eſſe de crimine, & pœnam criminis eſſe ſolutam, vel præſcriptum eſſe cognitioni criminis, paria ſunt, vt poſt Aretin. & alios dicit Iodoc. Damhouder. in enchir. parium, & ſimiliũ verbo Satisfacere de crimine. Cumquè accuſationi locus non ſit, nec elogium proceſſui accedat, ſed ſolum de præſcriptione tractetur, non procedet hæc Ordin. attentis verbis ibi, *Em que se junte deuassa para juramento*, & ibi, *em que dè liuramento*, & ibi, *para liuramento da parte:* tenebitur excipiens articulare, & probare ſe palàm incediſſe coram miniſtris iuſtitiæ per totum prædictum tempus, vt poſsit præſcriptione ſe tueri.

106 *Ad* §. 4. adde quòd non appellatur pro parte iuſtitiæ à pronuntiatione elogij, quod nõ obligat quando aliquis ex ijs, quos deliquiſſe prætenditur non eſt in vinculis detentus, ſecùs ſi ſit in vinculis ex Cabed. p. 1. Areſto 56. appellationis autem acta in caſu, de quo hìc ad auditores criminales dirigi debent, ita habetur in lib. 3. Spheræ Senatus Portucal. decreto lato die 29. Auguſti, anno Domini 1596.

107 In Senatu Supplicat. iudicatum fuit, *que quando os Iulgadores tirão deuassas, & as pronuncião, que das taes prenunciações não tinhaõ obrigação de appellar, & de tal appellação se não toma*

E 2 *conhe-*

conhecimento saluo sendo algum dos pronunciados prezo, teste Melch. Phœbo Aresto 160.

Tit. 124 108 *Ad titul.124.in Princ.nu.6. pag. 371.col.1.* adde supremum Senatum bis iudicasse anno Domini 1604. teste Melch Phœb. Aresto 137.

109 *Ad* §.7. adde in supremo Senatu iudicatum fuisse anno Domini 1612. *que à instancia da parte que tinha denunciado se não podião perguntar mais testemunhas depois de cerrada a deuassa, & as que se perguntarem depois della serrada são nullas*, teste Melch. Phœbo Aresto 136.

110 *Ad §.8.n.2.pag 372 col.2.* Quid si literas securitatis negatiuas impetrauit: an posit in conrrarietatis articulis fateri homicidium perpetrasse ad suam necessariam defensionem? Videtur posse non impetratis secundis literis iuxtà formam huius Ordin.

111 *Ad §.9.n.1.pag.372. col.1.* adde quòd filij possunt accusare patrem propter mortem matris, quod Senatu Supplicationis iudicatum fuisse refert Phœbos Aresto 23.

112 Adde etiam quód ille, qui chartam securitatis habuerit, aut carceratus, qui voluerit se eximere à casu mortis, de quo timet accusari in iudicio, præcise tenetur citare consanguineos mortui, qui in Regno fuerint vsquè ad primum gradũ inclusiue, facta in gradibus computatione iuxta iura Canonica, & si nõ sint consanguinei primi gradus tenebitur citare, qui fuerint in secundo, & qui voluerit liberari à casu mortis non tenetur citare consanguineos mortui vltra primum, vel secundum gradum, poterit tamen hoc facere si voluerit, &c. Ita Melch. Phœbos decis.9 per totam.

113 *Ad §.14 n.1.pag.373.col.2.* Quid in grauamine interposito à concessione, vel denegatione literarum securitatis? Dic posse fieri per procuratorem in casu, de quo in noua reformat. ad finem princip. Et defensor, seu instructor innocentiæ poterit proponere, & probare hominem qui dicitur occisus, superuiuere, & quod ille qui prætenditur occisus ab inquisito, fuit occisus ab alio, prout resoluit Farin. in Praxi crim. p.3.q 99.n.60.

114 *Ad §. 5.* adde quòd si contra prouisionem altera pars opponat per subreptionem fuisse impetratam tenetur reus interim, dùm lis pendet, super hoc comparere personaliter, prout iudicatum refert Melch. Phœb. Aresto 165.

115 *Ad § 15.n.2.pag.375.col.1. in fine* adde supremum Senatum iudicasse, *que nos casos de querela, & deuassa, são obrigadas a apparecer as pessoas nobilissimas quando querem accusar*, teste Phœbos Aresto 132.

116 *Ad §. 20 vers. Porem, &c.* adde supremum Senatum iudicasse, *que ainda q̃ o que se liura cõ carta de seguro fosse prezo, por não residir nas audiencias, se com tudo foy prezo dentro nos quinze dias que lhe concedeo esta Ordenação fosse solto, & se lhe não ouuesse sua carta de seguro por quebrada*, teste eodem Melch. Phœbos Aresto 111.

117 *Ad tit.125.pag.376. col.1.* adde in Senatu Supplication. iudicatum fuisse, *que se não corre folha aos que tem carta de seguro*, teste Melch. Phœbos Aresto 157. Tit 125.

118 *Ad titul 129. pag. 379. col.2. in Princip. ibi, for informada*: Ergò omissa causæ cognitione, & non facta notificatione modo hìc prætaxato inualidabitur securitatis concessio. Vide Felin. in rub. de treuga, & pace n.10. Tit. 129

nu. 10. addit. ad Capell. Tholos. 489. Parisf. conf. 168. num. 9. vol. 4. Clar §. fin. q. 47. num. 3. Monoch. de Arbitr. casu 338. num. 9. Mascard. de Probat. concl. 1370. Bonacos. commun. crimin. p. 2. verbo Securitas fol 76. verso. Cabed. p. 1. decis. 29. Bernard. Græuæ. ad Practicam Cameræ Imper. lib. 1. concl. 4. consid. 1.

119 Aduerte quòd ista securitas concessa procedente causæ cognitione operatur vnũ singulare, quod si ille, cui est præstita reperiatur mortuus, vel vulneratus præsumitur factum ab illo, qui præstitit talem securitatem arg. Auth. Si quis Cod. de Adulter. ad minus vt possit torqueri, ita expresse tenet Guilhelm. de Cugne. in tract. de Securit. n. 17. quæ etiam sunt notanda ad Ordin. infra tit. 135.

120 *Ibi, que segure aquelle*: An debeat facere præstita cautione fideiussoria? Vide Anton. Gom. tom. 3. cap. 6. n. 16. Clar. §. fin. q. 47. n. 5. Et ex cautione de non offendendo probatur inimicitia ex Farin. p. 4. consf. 30. num. 32. vbi addit. lit. G. Et pax dicitur rupta per solam illationem metus, & per solas minas, vel per solam iniuriam verbalem, ex eod. Farin consf. 31. nu. 2. vbi Centol. in addit. resoluit quòd per subsequutam pacem præcedens cautio de non offendendo censetur extincta.

Tit. 129 121 *Ad titul. 129. statim in principio*, adde Farin. fragm. crimin. p. 1. lit. C. n. 55. cum seqq.

122 Ad *d. tit. 129. in Princ. nu. 1. ibi, se algum homem*, hæc verba erant in Ordin. antiqua, & lege, *a pessoa que se teme.*

Tit. 130 123 *Ad tit. 130. pag. 380 col. 2.* adde quòd literas securitatis Commendatarijs ordinum Militarium concedit iudex dictarum Ordinum, quemadmodum Vicarius generalis clericis tribuit, ita Eboræ Senatum censuisse reperi anno 1533. & praxi esse receptum. Notarijs delinquentibus in citationibus factis in fauorẽ alicuius ad Romanam Curiam cõcedit Præses causarum criminalium, etiamsi acta conscripta sint apud iudicẽ, qui de causis Regiæ Coronæ cognoscit.

124 *Ad d. titul. 130. statim in Princip. n. 3.* adde Gam. decis. 311. incip. Communiter obseruatur n. 1.

125 Ad *d. tit. 130. statim in Princip. n 4.* ad hoc quòd charta securitatis accepta per carceratum de alio crimine non valeat, adde Melch. Phœbos Aresto vlt. vbi ita dicit supremum Senatum iudicasse.

126 *Ad d tit 130. in Princ nu. 2* adde supremum Senatum decreuisse, *que bastaua em casos de morte estar pronunciado á prizão e que pede carta de seguro para logo se tratar em Relação da concessão della, ou confessatiua com defesa, ou negatiua coarctada, ainda que a deuassa não estiuesse acabada*, teste Melch Phœb. Aresto 25. & Aresto 126. asserit etiam iudicatum quód ex confessione facta in literis non manet probatum delictum, de quo etiam nouissimè Mendez à Castro in Pract. Lusitana lib. 5 cap. 1. n. 24.

127 In supremo Senatu iudicatum fuit, *que nos casos de morte não pode o delinquente que se liura com carta de seguro, ou com aluará de fiança entrar no lugar do delicto, & que sendo ahi achado, se lhe hauerá a carta de seguro por quebrada, & se procederia á prisão*, teste Melch. Phœb. Aresto 158. vbi limitat *quando os delinquentes vão citar as partes se os querem citar, ou vão fazer sua inquirição.*

128 *Ad §. 2. ibi, & a quebrar*, adde supremum Senatum iudicasse, *que basta apre-*

aprezentarse em tempo hũa pessoa com sua carta de seguro, ainda que esteja por se liurar hum anno, & mais, & sem citar a parte para a accusação não se lhe ha a carta de seguro por quebrada, saluo se lha ouuerem por quebrada, com termo feito nos autos, teste Phœb. Aresto 107.

129 *Ibi, & nas petições que fizer para as cartas de seguro, &c.* Iudicatum fuit in Senatu Supplicat. *que hũa carta de seguro negatiua tomada em hum caso de morte, & depois sobre o mesmo tomada segunda confessatiua concedida em Rolação era nulla, por se não fazer nella menção da primeira*, teste Phœbo Aresto 155.

130 Ad §.3. Iudicauit Senatus Supplicationis, *que bastaua estar hũa carta de seguro no sacco para se passar pela Chancellaria para valer como se fora passada*, teste Phœbo Aresto 171.

131 *Ad §. vlt.* adde Senatum Supplicat. decreuisse, *que as negatiuas coartadas se não podem pedir, nem conceder, senão passados os trinta dias, ou tres meses desta Ordenação: porque em tudo se regulão como as negatiuas simples*, teste Phœbo Aresto 138.

132 Item supremus Senatus iudicauit, *que nas deuassas que se tirão por prouisão delRey, se costumão guardar as cartas de seguro negatiuas*, vt per Melch. Phœb. Aresto 102. Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 5. cap. 1. n. 20.

133 Etiam iudicauit idem Senatus, *que hũa deuassa começada por juyz ordinario, vindose depois a acabar, ou pronunciar pelo Corregedor do crime da Corte valia neste caso carta de seguro negatiua simples, por nelle não hauer lugar esta Ordenação*, teste Phœb. Aresto 141.

134 *Ad tit.* 131. *pag.* 381. *col.* 1. adde supremum Senatum iudicasse, *que se não podem acumular ao liuramento do R. outros autos, de que ja estaua liure*, teste Phœb. Aresto 110. *Nem pode ser admitido a accusar pelos casos que lhe não toquão*, ex eodem Phœb. Aresto 121.

Tit. 131.

135 *Ad d. tit.* 131. *in Princip. ibi, se algum dos que não forão citados, &c.* Adde quòd si securus, aut in vinculis positus citauerit consanguineos primi, aut secundi gradus, aut tertij, vel quarti, si fortè aliqua persona ex illis omittatur in citatione, hæc de nouo poterit venire ad accusationem, quia vnicuique eorum, dummodo sit intra quartum gradum, acquiritur ius in solidùm in dicta accusatione, vt per Phœbos decis. 9. num. 8.

136 Ad *tit.* 132. *in Princip.* Dubitatum fuit in Senatu Suplicat. *se o fiador de aluarà de fiança serà obrigado por razão da ditta fiança a pagar a condenação pecuniaria em que for condenado o R. originario, & se a parte vencedor poderà cobrar a condenação pelo ditto fiador.* Iudicatum fuit anno Domini 1612. *que o fiador em todos os casos sera obrigado*, teste Phœbo Aresto 81.

137 *Ad tit.* 133. statim in principio adde nouissimè Mendez à Castro in Praxi Lusitana lib. 5. cap. 1. n. 26. cum seqq.

138 Ad *tit.* 134. *in Princ. nu.* 3. adde licitum esse occisum corpus exhumari ad vulnera inspicienda, vt per Farin. in Praxi crimin. p. 1. q. 2. nu. 5. & dicit in supremo Senatu iudicatum, Phœbos Aresto 151.

139 *Ad n.* 4. adde Farin fragment. crimin. lit. C. n. 1. An Episcopus absquè irregularitatis metu possit concedere licentiam iudici laico exhumandi corpus, vt inspiciatur an vulnera illata fuerint lethalia? Dubitat Aloys. Ricci in Praxi decis. 530. sed fuisse permissum afferit, & securè tenet Marc. Anton. Genuens. in Praxi Curiæ Archiepis. Neapol. cap. 34. num. 10.

140 *Ad §.* 4. adde quòd aliàs non

potest

potest deferri, sed debet statim executioni mandari ex l. Cum reis Cod.de Pœnis, Farin.fragmen.crim. p.1.lit.C.n.610. & numeris seqq. refert casus fallentiæ.

141 *Ad tit.139.pag.392. col.1.* adde Senatum supremum iudicasse, que a pena de mão cortada, ou doutro membro era vil, teste Melch.Phœbos Aresto 147.& Aresto 148. Tambem diz que se julgou eodem Senatu, que a pena de gales era pena vil.

142 *Add. tit.139.* statim in principio n.2. adde hoc idem seruandum in masculo eiusdem qualitatis, & ita iudicauit Senatus Supplicat. in causa Domni Alphonsi de Noronha, & in causa Dom. Ioannis de Vargas teste Phœbo Aresto 18.

143 *Ad tit.139. in Princ. n.1.* adde nouissimè Aloys.Ricci. in Praxi rerum fori Eccles.decis.355.n.3.

144 *Ibi, filhos de juyzes*, adde iudicatum fuisse in supremo Senatu hanc Ordin intelligi in filijs iudicũ ciuitatum, aut saltem oppidorum, non autem in filijs iudicis pedanei, teste Melch.Phœbo decis.53. à nu.1. & Aresto 124.

145 *Ad §.2.* adde supremum Senatum decreuisse, que em caso de virgindade se não hauia de dar homenagem ao nobre, teste Melch. Phœb.Aresto 109.

146 *Ad tit.142. in Princip.* ibi, & o que entrar nos lugares, &c. Quid si pro alio crimine accusatur, an teneatur ire ad exilium ante finitam accusationem? Dic quòd non, ex Bart.in l.Is qui reus n.12.ff.de Publicis iud.

vlt. 147 *Ad tit.vlt.* adde quòd bannitum extra territorium assignantur triginta dies, vt eat in exilium, finitoquè tempore exilij non tenetur probare quòd confinia seruauit, secus si ad certum locum relegetur, vide l.Relegatorum §. His qui relegantur ff.de Interd.& releg.Camill. Borrell. in Summa omnium decis. tit.47.n.47.cum seqq. Aloys.Ricci. in Praxi rerum fori Eccles.decis.630. faciunt quæ Farin.fragmen.crimin. p.1.lit.B. n.97. cum seq. Et relegatus potest finito tempore reddire absquè licentia ad locum, à quo fuit relegatus, prout decisum refert nouissimè Aloys.Ricci. in decis. Curiæ Archiep.Neap.p.2.decis.62. & 132.

148 *Ad d.tit.vlt.statim in princ n.2.* adde nouissimè Aloys.Ricci.in Praxi rerum fori Eccles. decis. 628. vbi dicit hoc procedere si per iudicem stetit quòd carceratus non accedat ad seruandum exilium, quia tunc tempus carceris computabitur in exilio, & repetit nouissimè in decis. Curiæ Archiep.Neap. p.2. decis.45.

149 Adde quòd si res mobiles, quas hostes cæperant, postquam in locum tutum abillis delatæ fuerint, cessante iam prælio, in quo captæ fuerunt, ac militum insecutione, denuò capiantur ab alijs eiusdem factionis militibus, res suas faciũt, nec prioribus dominis restituere tenẽtur quia postquam ab hostibus captæ, & in tuto repositæ fuerunt, priores domini illarum dominium amiserunt; si veró antequàm in tuto reponant, ab illis auferantur, prioribus dominis restituendæ erunt, tanquàm veris adhùc rerum dominis, quia non videntur res captæ, nec de illorum, cuius erãt, dominio exijsse, quæ in cõtinenti recuperantur arg.l.3. §. Eum igitur ff.de Vi, & vi armata. Vide P. Molin.de Iustit.tract.2.disp.118. col. 479. Vincent. de Franch. Neapol. decis.268. Farin.de Delictis p.4.decis.120. Morla in Emporio iuris p.1. tit.12.q.6.n.7. vers.Sed in hac controuersia Balth. Ayala in tract.de Iu-

re, & officio belli lib. 1. cap. 5. à n. 37. Cardin. Thusc. tom. 1. lit. B. concl. 42. n. 2. latè, & eleganter Bened. Ægid. ad l. Ex hoc iure ff. de Iustit. & iure cap. 1. nu. 14. vbi nu. 15. resoluit quòd res hostium effecta, siue virtute bellica, seu cõmercio recuperata pleno iure acquiritur ei, qui eam recuperauit, seu redemit, & limitat vt non procedat in ijs, in quibus post liminio locus est, & n. 17. tenet quòd capta ab hostibus in territorio Principis, cum quo non est bellum capientiũ non fiunt, & n. 18. asserit quòd capta à prædonibus, & pyratis eorum nunquam fiunt, & si ab illis eripiantur, semper restitui debẽt veris dominis mercede laboris, ac periculi refusa, & redemptionis pretio, si quod datum fuit, exoluto.

150 *Ad d. tit. vlt. in Princ. n.* 1. adde text. in l. Aut damnum §. Quisquis ff. de Pœnis, & tradita per Farin. fragment. criminal. p. 1 lit. B. n 82. cum seqq. vbi multa de istis bannitis, & relegatis.

151 *Ad n.* 2. adde Farin. d. lit. B. nu. 89. cum seqq. nouissimè Aloys. Ricci. in Praxi rerum fori Eccles. decis. 588. n. 3. & 4. & decis. 697.

152 *Ibi, seja logo prezo*: An iudex teneatur in istis duplicationibus, & commutationibus appellare ex officio, vulgò, por parte da iustiça? Videtur quòd non, quia ab ista lege pœna imponitur ipso iure, & dictio, logo, non solùm refertur ad capturã, sed etiàm ad condemnationem, & dictio mox, confestim, & similes quando iunguntur verbo futuri tẽporis sunt latæ sententiæ, ex glos. in Auth. de Incestis nupt. in princ. verbo iminere collat. 2. cum traditis per Tiraq. in l Si vnquam verbo Reuertatur n. 109. cum seqq. ideòqué com mutatio pœnæ executioni mandabitur, nec appellatio interponenda est, quia nõ fuit actis addita inquisitio aliqua iudicialis, nec elogium, nec querela, quo casu iudici imponitur obligatio appellandi per Ord. supra hoc lib. tit. 122. §. 4.

153 *Ad tit. vlt. in Princ. n.* 2. *pag.* 394. *col.* 1. Ad hoc quod clericus, qui dùm esset laicus fuit relegatus à iudice laico, & pendente relegatione effectus est clericus, si frangat relegationem postquám assumpsit clericatũ non potest puniri à iudice laico pro fractura prædicta, sed est puniendus ab Ecclesiastico, cum sit nouum delictum commissum à persona, cuius status est mutatus, & effecta exempta, adde Vincent. de Franch. decis. 395. optimè Marc. Anton. Genuens. in Praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. cap. 8. n. 2. Sed dubium est: An clericus relegatus à Curia Ecclesiastica si durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, possit puniri pro fractura prædicta à iudice Ecclesiastico, & duplicari pœna? Imprimis Albert. quem refert, & sequitur Vincent. de Franch. vbi proximè, tenet quòd non ab Ecclesiastico, sed à laico iudice condemnari debet, quia est nouum delictum cõmissum à persona, cuius status reperitur mutatus, & effectus non subditus. Sed Marc. Anton. Genuens. d. cap. 8. nu. 3. asserit in contrarium se habere obseruantiam Curiæ Arch. Neapolitanæ, quam ibi pluribus nititur defendere rationibus.

INDEX

INDEX RERVM, ET VERBORVM, QVÆ IN HIS ADDITAMENTIS CONTINENTUR.

A.

ACTVARII *officium non confert dignitatem. pag.35.n.293.*
Administrator *non præsumitur factus dives de bonis administratis, dummodo sua administrationis rationes reddiderit, & fidelis repertus fuerit. pag.46.n 68.*
Adultera *non potest legatum facere adultero pag.31.n.226.*
Adulteri condemnatio non nocet adulteræ, lata tamen sententia pro adultero prodest adulteræ. pag.43.n.36.
Aduocatus *non potest donare concubinæ pag.30.n.225.*
Aduocati relocatio dicitur repetita cum eisdem qualitatibus, de quibus in prima conductione. pag.6.n.45.
Æstimatione *damnorum, non tantùm præsens tempus, quo damnum fit, sed futurum attenditur. pag.47.n.46.*
Æstimatio debet fieri de toto, & non de singulis rebus in particulari. p.11.n.78.
Æstimatio vera rei diminuitur propter onus quod habet annexum. ibidem.
Affinitas *quando contracta fuit per copulam licitam nempe matrimonialem committitur incestus in tertio, & quarto gradu: quando vero fuit contracta per illicitam ultra secundum gradum non extenditur. pag 42.n.27.*
Agere *perpetuò potest enormissimè læsus. pag.3.n.3.*
Agricolæ *si in operibus aliorum agricolarum se exerceant pro pretio accepto, vel compensando aliud seruitium sibi impensum, non gaudebunt priuilegio nobilitatis si quam habent p.36.n.298.*
Alienatio *nulla non facit cadere in commissum. pag 11.n.106.*
Alienare, *& vendere bona immobilia sine consensu vxoris potest vir post separatum matrimonium inter illum, & vxorem iudicio Ecclesiæ, & factas inter eos partitiones omnium bonorum. pag.26.n.185.*
Alienare qui prohibetur non potest actum facere per quem alienatio sequi possit. pag 48.n.87.
Alimenta *filijs data non conferuntur. pag.38.n.318.*
Arma *asportare non dicitur, qui ea non asportat apta ad nocendum. p.47.n 78*

B.

BAnnito *extra territorium assignantur 30. dies vt eat in exilium, finitoquè tempore exilij non tenebitur probare quod confinia seruauit, secùs si ad certum locum relegetur. pag. 55. n.147.*
Bona *illata à colono partiario in prædium rusticum sunt hypothecata, quãdo aliqua pensio, aut aliquid ad eam spectans super fundo imponitur, ex quo insurgat locatio, vel alia conuentio ei simillima pag 6.n.51.*
Bona minoris sunt tacitè obligata pro dote. pag.7.n.55.
Bonorum Regiæ Coronæ successor tenetur non solùm ad debita parentis, sed etiam ad alia aui sui. pag.39.n.328.
Bona maioratuum. Vide Maioratuum bona.

Capta

C.

Capta *ab hostibus, postquam in locum tutum ab illis delata fuerint cessante iam pralio, in quo capta fuerunt, ac militum insecutione, si denuò capiantur ab alijs eiusdem factionis militibus, illorum fiunt, nec prioribus dominis restituere tenētur p.35.n.149.*
Capta ab hostibus in territorio Principis cum quo non est bellum capientium nō fiunt. pag.56.n.149. Vbi etiam quod capta á pradonibus, & pyratis nunquā fiunt capientium.
Carceratus *si propter iudicem non accedat ad seruandum exilium tempus carceris cōputabitur in exilio.p.55.n.148.*
Caupones *tenentur pro furtis factis in eorum hospitio pag.46.n.64.*
Census *inter immobilia connumerantur.pag.26.n.185.*
Clausula *depositaria quos effectus habeat? pag.32.n.241.*
Clausula in maioratuum institutione apposita, vt hora pracedente ante commissum transeat in sequentem, valet, nec dicitur apposita in fraudem fisci. pag.41.n.2.
Charta *securitatis accepta per carceratū de alio crimine non valet.pa.53.n.125.*
Clericus *non potest legare, seu donare sua concubina.pag.30.n.224.*
Clericus, qui dum esset laicus fuit relegatus à iudice laico, & pendente relegatione effectus est clericus, si frangat relegationem postquam assumpsit clericatum non potest puniri à iudice laico.pag. 56. n.153.
Clericus septuagennarius non prasumitur carnaliter cognouisse mulierem domi sua retentam.pag.30.n.223.in fine.
Concubina, *seu meretrici facta donatio à milite non valet.pag 30 n.223.*
Concubina alterius potest miles, vel clericus donare.pag.31.n 228.
Concubinatus *causa cessante potest miles, vel clericus donare concubina. pag. 31. n.229.*
Concubinatus verè non dicitur quando essent dua concubina pag 43.n.145.
Conductor *fructus suos non facit, nisi soluta pensione.pag.7.n.52.in medio.*
Conductor si inducat in domum meretrices, aut malos homines, qui ibi inhonestos actus exerceant, ex quibus damnum aliquod honestis inferatur, expelli poterit.pag 8.n.57.
Conductor non potest expelli si in domum meretrices inducat, si domus esset iuxta lupanar, vel ad talia consueta.ibid.
Conductor non potest expelli de vicinia ex vnico actu meretricio.p 9.n.61.in fine.
Conductor negando restituere rem conductam locatori, dicitur illum spoliare. pag.28 n.200.
Confessio *geminata excludit exceptionē non numerata pecunia.p.28 n.196.*
Confessio facta in litteris non probat delictum.pag.53.n.126.
Confessioni partis standum est si sit verisimilis pag.39.n.322.
Consensus *vbi requiritur in scriptis, vel vbi actus pro sui solemnitate scripturam requirit cursu temporis consensus, vel solemnitas non prasumitur. pag.26.n.187.*
Consulens *spoliatori tenetur in subsidiū, quando spoliator non fuerat soluendo. pag.28 n.206.*
Contractus *nullus non debet laudemiū. pag 42.n.17.*
Corpus *occisum licitum est exhumari ad vulnera inspicienda. p.54 n.138.*

D.

Damnum *datum in frumento debet astimari habito respectu temporis.pag.47.n 81.*
Datio *in solutum soluit laudemium.pag. 18. n.133.*
Decimam *priùs debet soluere emphyteuta, &*

ta,& post pensionem.p.7 n.52.in fine.

Depositum *non admittit exceptionem non numerata pecunia.pag 27.n.195.*

Debitor *carceratus potest agere contra creditorem vt sibi prouideat de alimentis,aliás á carceribus relaxabitur. pag 32. n.248.*

Deterioratio *quam emphyteuta facit euellens arbores á re emphyteutica, & illarum loco alias plantans,non inducit commissum pag 16.n.119.*

Deterioratio modica commissum non inducit.pag 16.n.116.

Deteriorans vnam tantùm rem emphyteuticam cadit á tota. ibid.n.118.

Diuisio *rei emphytautica debet laudemium,nisi sit diuisio hæredum necessaria.pag. 18.n.135.& seq.*

Dominium *vtile est quid profanum. pag.13.n 89.*

Dominium debet probare agens contra emphyteutam ad caducitatem incursam pag.22.n.155.

Dominium directum emphyteuticantis, an probetur ex instrumento emphyteutico.ibidem.

Dominus *directus iure prælationis potest capere emphyteusim venditam ab emphyteuta.p.17.n.121.*

Dominus directus suum dominium directum vendere potest non requisito emphyteuta.pag.17.n.122.

Dominus directus non est præferendus si vellet emphyteusim pro alio amico,vel simili.pag.18.n.126.

Dominus directus debet concedere assensum emphyteuta alienanti,si is,in quē fieret translatio sit habilis, & non sit inimicus domino. ibid.n.129.

Dominus directus præfertur creditoribus in meliorationibus. ibid.n.127.in fin.

Dominus non potest contra hæredem emphyteuta declarare commissum incursum si in vita eius tacuit p.22.n.154.

Dominus solutionem ab alio quam emphyteuta recipere non cogitur.p.22.n.157

Dominus domi propter vita turpitudinem á domo propria, ac vicinia expelli potest.pag. 8.n.59.

Domum *meretrici faciens,vel locans nō peccat mort. dummodo nec principaliter,nec etiam minus principaliter meretricium vsum in domo conducta exercendum intendat.p.9 n.62.*

Domum habitans, cuius partes habet pro indiuiso non tenetur socio pensionis partem soluere pag.38.n.317.

Donatio *quando soluat laudemium? pag.19.n.144.*

Donatio remuneratoria vt non reuocetur natiuitate filiorum necessum est quód benemerita probentur aquiualentia rei donata.pag.30.n.220.

Donatio omnium bonorum reseruato vsufructu valet si vsusfructus sit sufficiens ad alimenta.pag. 31.n.239.

Donatio facta amico maxima amicitia nō reuocatur natiuitate liberorum. pag. 30. n.221.

Donatio facta á milite sua concubina, vel meretrici non valet. p.30 n.223.

Donatio facta concubina causa dotis valet.pag 31.n 227.

Donatio facta á concubinis clericis,vel militibus non valet pag.30.n.226.

Dos, *quam maritus dedit filia prioris matrimonij ex bonis quæsitis constante secundo matrimonio non præiudicabit isti vxori, quia tantundem deducet vxor ex bonis lucratis.p.30.n.219.*

Dos ab auo relicta nepti contemplatione filij relicta censetur.pag.39.n.323.

Dotis promissionem potest vxor facere sine consensu viri quando executio confertur in tempus, quo matrimonium separatur.pag.26.n.184.

E.

EMphyteusis *non dicitur sed potius locatio,quando magna pensio constituitur.p.3.n.19.in medio.*

Emphy-

Emphyteusis pensio fructibus respondens propter sterilitatem remittitur. ibid. n.19. in fine.

Emphyteusis secularis titulus præsumitur tempore 30 annorum, emphyteusis verò Ecclesiastica 40 annorū. p.4.n.27.

Emphyteusis Ecclesiastica quando est concessa pro se, & hæredibus, ac successoribus quibuscunque cum placito Sedis Apostol transit ad hæredes extraneos. pag.13.n.87.

Emphyteusis renouatio facta lite pendente nulla videtur. p 10.n.75.

Emphyteusis accepta pro se, & vxore, & filijs, potest deuenire ad filios secundi matrimonij. p.11.n 76.

Emphyteusis Ecclesiastica concessa patri simpliciter absquè mentione filiorum, censetur pro se, & filijs non vt hæredibus pag.13.n.88.

Emphyteusis ex pacto, & prouidentia vendita á patre alicui tertio potest reuendicari á filio, quamuis teneatur emptori pretium pro sua parte restituere, si patris hæres sit. pag 13.n 92.

Emphyteusis primus acquisitor potest eam alienare in præiudicium comprehensorum. pag.14.n.94.

Emphyteusis per aliquem capta pro se, & fratre absente, queritur eidem fratri, eius subsequuta ratificatione. pag.14. num.95.

Emphyteusis possessor tenetur ad solutiones præteritorum annorum. p.14 n.96.

Emphyteusis includitur in generali obligatione bonorum facta expressione rerum emphyteuticarum. p.15.n 109.

Emphyteusis quando transit ad comprehensos in inuestitura, in ea translatione non requiritur domini consensus, nec soluitur laudemium. p 16 n.111.

Emphyteusis, emphyteutico titulo non dùm finito, potest alteri concedi, dummodo secunda inuestitura prima durante facta, extincta prima, conualescat. pag. 13. n.91.

Emphyteuta *quomodo possit contra dominum directum agere remedio l. 2. Cod. de Rescind. vend. ob immodicam pensionis impositionem. p.3.n.19.*

Emphyteuta non facit fructus suos, nisi soluta pensione. pag 7.n.52. in fine.

Emphyteuta si re emphyteutica male vtatur expelli non potest, sed moneri quòd bene vtatur, vel illam derelinquat. p.8.n.60 in fine.

Emphyteuta non potest recedere á tenore contractus. p.14.n 97.

Emphyteuta potest constituere censum super re emphyteutica sine directi domini consensu. p.14.n.103.

Emphyteuta inuito domino emphyteusim renuntiare non potest. p.15 n.104.

Emphyteuta secundus alienare volens non primi emphyteutæ, sed directi domini consensum habere debet. p.117.n.120.

Emphyteuta abnegans domino emphyteusim illa priuatur. p.17.n.125.

Emphyteuta potest sine consensu domini emphyteusim filiæ in dotem dare. pag. 18. n.130.

Emphyteuta canonem soluere non tenetur quandiù possessionem non accepit. pag. 23. n.162.

Emphyteuta si soluat canonem illi, qui publice gerebatur pro procuratore domini, euitat pœnam cōmissi. p.23.n.166.

Emphyteuta recipiens emphyteusim ab Ecclesia sine solemnitatibus, nullitatem contractus allegare non potest, teneturqué canonem soluere. p.23.n.167.

Emphyteutici *canonis remissio fit ob bellum, quod durauit duobus, aut tribus annis. p.23.n.163.*

Emphyteutica re destructa cessat censùs solutio pro ea, & remanet domino solum. ibidem n.164.

Emphyteuticam rem commissam ob non solutionem canonis domino petenti potest ab emphyteuta opponi, tu tantundem mihi debes. ibid. n.158.

Emptio, *& venditio valet si pretium in*

alterius

alterius certa persona arbitrium conferatur p.1.n.2.
Episcopum *filium habens gaudet ob filij dignitatem prærogatiua nobilitatis, vt non reputetur plebeus. p.35 n.29.*
Episcopus absque irregularitatis metu potest concedere licentiam iudici laico exhumandi corpus vt inspiciatur, an vulnera illata fuerint lethalia. p.54. n.139.
Emphyreutici *fundi diuidi possunt de generali consuetudine regionis Interamnensis. p.11. n.77.*
Emphyteuticari, *vel infeudari res consueta potest iterum concedi in emphyteusim sine solemnitatibus, si ad Ecclesiam reuersa sit p.10. n 74.*
Exactores *maximi captiuorũ possunt cõcedere licentias ad annum tantùm duraturas fratrijs certo pretio vt possint petere elæmosinas extra Ecclesias. pag. 48. n.85.*
Exceptio *non numeratæ pecuniæ habet locũ in promissione dotis p.27. n.194.*
Exceptio non numeratæ pecuniæ non admittitur in deposito p.27. n.195.
Exceptionẽ non numeratæ pecuniæ excludit geminata confessio p.28. n.196.
Exceptionem excussionis non potest opponere tertius possessor conuentus pro censu rei emphyteuticæ. p.14. n.95.
Executorem *constituere sufficit ad sustinendum testamentum. p.33. n.261.*
Executio *prohibetur in feudo, quia in eo præstatur seruitiũ personale. p.28. n.201.*
Executio fit in causa mercedis non obstante appellatione. p.9. n.64.
Exhæredatio *parentis contra filiam, quæ ante 25. annum nupsit sine consensu parentis nocet etiã nepotibus p.35. n.280.*

F.

FAmulus *infirmus durante infirmitate salarium non meretur. p.9. n.63.*
Famulus infirmus immodicas expensas factas á domino in curatione, tenetur ei soluere, si habeat, modicas verò per octo vel decem dies tenetur dominus facere. p.10. n.71. & 72.
Famuli á carceribus Regis dicuntur plebei pag.36. n.264.
Filia *exhæredata á patre, quia sine eius cõsensu ante 25. annũ matrimonium contraxit potest post mortem patris cogere fratrem diuitem, vt sibi congrué dotẽ, & alimenta præstet. p.35. n.282.*
Filiæ non tenetur pater dotẽ dare, quæ sine eius consensu matrimonium contraxit antequam compleuerat 25. annum. p.35. n.280.
Filiæ *fœminæ, sicut & filij admittuntur ad successionem emphyteusis Ecclesiasticæ, licet sit facta concessio pro se, & liberis. p.12. n.86.*
Filio maiori repudiante erit locus sequenti p 11. n.80.
Fructus *consumpti intelliguntur, qui non præsumuntur amplius extare, cum triẽnium transactum fuerit. p.5. n 30.*
Fructus, qui proueniunt ex prædio rustico, remanent tacité obligati domino illius prædij rustici. p.7. n.52.
Fructus suos non faciunt conductor, & emphyteuta nisi solutis pẽsionibus p.7. n.52.
Fructus sunt adeò tacite obligati ipsi domino pro pensione, vt etiam præferatur in illis anterioribus creditoribus. d. n.52. in fine.
Fugere *tentans á carceribus qua pœna puniatur p.44. n.44.*
Furta *inuestigare cum incantationibus & malis artibus prohibitum est. p 41. n.13.*
Furtiua *res penes eum inuenta, qui talia emere consueuit, non facit contra eum indicium. p.46. n.58.*

H.

HÆres *emptoris possidens per tẽpus longissimum præscriptione se tueri potest aduersus venditorem enormissimé læsum. p.3. n 17.*
Hypotheca *tacita datur in bonis inue-*

ctis, & illatis in domum conductam, tam in prima, quàm in tacita reconductione.p.6 n.47.

Hypothecæ beneficium in bonis inuectis non competit cessionario.p.6.n 48.

Hypotheca generalis omniũ bonorum, etiã merces venales comprehẽdit p.7.n.53.

Hypotheca morte hypothecantis finitur. p. 15. n.110.

Hypotheca nõ præiudicat domino, nisi eidẽ hypothecationi consensisset.p.15.n.109.

Hypothecare *rem emphyteuticam potest emphyteuta.p.15.n 109.*

Hypothecare fas est marito sine consensu vxoris rem immobilẽ, quàm sine eiusdem vxoris consensu non potest alienare, nisi hypothecetur pro tanta quantitate, vt spes non sit eam redimendi. p. 25. n.182.

Honestè *viuere non dicitur, quæ sponte patitur virorum amplexus.p.43.n.33.*

I.

INcestus *cum quibus personis committatur.p.42.n.22.cum seqq.*

Inhonesta *dicitur, quæ capta alicuius amore illi sui copiam facit.p.8 n.61.*

Interpretatio *in dubio facienda per quã falsitas euitetur.p.45.n.54.*

Inuecta, & illata *ab emphyteuta sunt hypothecata pro pensione.p.6 n.49.*

Inuecta, & illata in prædium rusticum nõ sunt ipso iure tacitè obligata, nisi dominus prædij sciat res eas inductas. pag.6. n.50.

Inuecta, & illata in domum conductam per minorem sunt tacitè obligata pro pensione, quamuis non intercesserit decretum, aut solemnitas.p.7.n.54.

Iuramentum *in supplementum solũ datur circa probationem quantitatis, si priùs constaret de substantia debiti. p.1. num.2.*

Iuramentum non confirmat donationes factas à milite, vel clerico suæ concubinæ p.31.n.231.

Iudex *aliquem indebitè carcerans tenetur in syndicatu.p.32.n.253.*

L.

LAudemium *in quibus casibus soluatur habes p.18.n.133 cum seqq.*

Laudemium vsufructuario, & non proprietario debetur.p.21.n.147.

Laudemium solui debet ab emptore, non autem à venditore, dũmodo tamen locorum consuetudines attendantur.ibid. n.148.

Laudemium non debetur ex bonis alienatis ex causa dotis p.21.n.150.

Laudemiũ non debetur ex omni venditione, & alienatione necessaria.ibid n 151.

Locator *in bonis inuectis, & illatis in domum conductam præfertur anterioribus creditoribus.p.8.n.56.*

M.

MAndatum *speciale requiritur ad remittendam caducitatem. p.24.n.169.*

Maioratus *bona non possunt in emphyteusim concedi.p.24.n.174.*

Maioratus bona data in emphyteusim per multiplicatas successiones accedente longissimi temporis cursu successor tenetur renouare p.25 n.175.

Maioratuũ in successionibus semper præfertur proximus vltimo possessori. p.39. n.325.

Maioratus successor non tenetur ad debita illud instituentis, si ea contraxit post eundem maioratum conditum in contractu p.39.n.327.

Maioratus si habet clausulam in institutione vt hora præcedente ante cõmissum transeat in sequentem, valet, nec dicitur apposita in fraudẽ fisci.p.41.n.2.

Melioramenta *faciens in re hypothecata pro illis habet retentionem.p 2.n.7.*

Melioramenta facta in emphyteusi deperdita ob cõmissum non reficiũtur ipsi emphyteutæ à domino directo.p.22.n 153.

Merca-

Mercatores *minutatim vendentes, nobilitate, si quam habeant, non potiuntur. p.36.n.297.*

Meretrices *si conductor inducat in domum cōductā expelli poterit. p.8 n.57.*

Meretrices etiam á vicinia expelli possūt. p.8.n.58. ubi n.59. quamuis habitēt in domo propria. & n.60. etiamsi coniugata sint.

Meretrici qui locat domum quando peccet. p.9.n.62.

Meretricio unico actu non potest quis expelli de vicinia. p.9 n.61 in fine.

Medici *relocatio dicitur repetita cum eisdem qualitatibus, de quibus in prima conductione. p.6.n.45.*

Monacho *nec consuetudine ius testandi conceditur. p.34.n.273.*

N.

Naturalis *ut dicatur filius non requiritur quod præcise nascatur ex concubina, sed sufficit nasci ex muliere soluta. p.36.n.299.*

Nobilis *pro debito in carceribus non est detinendus. p.32.n.249.*

Nobilem se faciens, cum ignobilis sit, tenetur pœna falsi. p.47.n.83.

Nobilitas *quo pacto probetur? ibid.*

Nominatio *facta in testamento nullo, ex quo nec legata, nec aliquid in eo relictum valet, non est valida. p.13.n.90.*

Nominatio facta in testamento nullo ex causa exhæredationis est valida, & nō obstante dicto exhæredationis defectu omnia testamenti legata sustinentur. p.34.n.75.

Numeratio *ubi probata fuerit per testes quantitas seu summa mutuò data pecuniæ iureiurando suppletiuo per ipsummet agentem probari potest. p.1.n.1.*

O.

Offensio, *seu insultus factus ad domum alicuius grauior multò reputatur, quam factus extra domum. pag.44.num.43.*

Officium *publicum quod pater ex beneficio Principis filio renuntiauerat, quāuis sua pecunia illud in vita comparasset, non est conferendum p.39.n.321.*

Operarij *vulgò obreiros de tenda, non incidunt in pœnas latas contra famulos habentes accessum ad famulam domini. p.43.n.34.*

P.

Pacta *omnia in concessione emphyteusis posita seruanda sunt, etiamsi contra emphyteusis naturam essent. p.14 n.97. in fine.*

Partitio *executionū ex restitutione iure minoris suspendi nō potest. p.38.n.314.*

Partus *editus in undecimo mense, & aliquibus diebus amplius, est verus, & legitimus. p.34.n.276.*

Pater *potest vendere filio sui iuris palam, & bona fide. p.3.n.16.*

Pater nō potest præiudicare filio quoad emphyteusim ex pacto, & prouidentia pag. 13. n.92.

Pater si in dubio vendat, videtur vendere ius suum, & non filiorum ibid.

Pater potest filiā dote priuare, quæ sine eius consensu matrimonium contraxit antequā cōpleuerat 25 annū p.35.n.280.

Pater carnaliter cognoscens filiam, aut aliam descendentē usque in infinitum, incestum committit. p.42.n.22.

Pax *dicitur rupta per solam illationem metus, & per solas minas, & per solam iniuriam verbalem. p.53.n.120.*

Permutatio *quando soluat laudemium? p.19.n.143.*

Pensio *emphyteusis fructibus respondēs propter sterilitatem remittitur. pag 4.*

Pharmacopolæ *vulgò Boticairos, non cōnumerātur inter plebeos p.35 n.291.*

Pictorum *ars non est inter mechanicas connumeranda p.36.n.295.*

Pictorum ars an sit sculptoriæ arti præferenda sub iudice lis est ibid.

Pignori dare emphyteusim potest emphyteuta sine consensu domini.p.15.n.109.
Prælatio domino directo tantummodo competit, nec cedi potest pag.18 n.126.
Prælatus á simonia excusabitur, si beneficium conferat famulo propter obsequium exhibitum, dummodo soluta sit merces pecuniaria p.9.n.68.
Prælatus Ecclesiæ Collegiatæ, vel monasterij potest absquè Capitulo consensum præstare alienationi rei emphyteuticæ. pag.17 n.124.
Præuignus cognoscēs suam nouercam incestum committit.p.42.n.24.
Pretium in emptione sufficit quòd pro aliqua parte sit certum.p.2 n.3.
Princeps miles potest donare sua concubinæ.p.31.n.230.
Promissionem dotis potest vxor facere sine consensu viri, quando executio confertur in tempus, quo matrimonium separatur.p.26.n.184.
Prouintia *dicitur illa, quæ gubernatur sub vno, & eodem regimine, ac sub vno Præside.p.2 n.8.*
Possessor *bonæ fidei non tenetur fructus perceptos ex melioramentis ab ipso factis compensare cum sumptibus, itaut ad eum pertineant, & retentionem nō excludant.p.28.n.199.*

R.

Redhibitoria *competit in libris si propter vitium latens expediat eos non habere.p.4.n.24.*
Redhibitoriæ locus est, quando promissum respicit bonitatem, seu qualitatem rei. ibid.n 26.
Reditus *annui inter immobilia connumerantur p.26.n.185.*
Relegatus *potest finito tempore redire absquè licentia ad locum, à quo fuit relegatus.p.55 n.147.*
Relocatio *operarum medici, & aduocati dicitur repetita cum eisdem qualitatibus, de quibus in prima conductione. pag.6.n.45.*

S.

Salarium *non meretur famulus infirmus durante infirmitate. pag.9. num 63.*
Salarium promissum pro labore debet solui in fine.p 9.n.64.
Scripturam *promittens de venditione facere, & antequam faciat rem alteri vendiderit, non incidit in pœnas Ordin.latas contra vendentem rem duobus.p.3 n 13.*
Securitas *concessa præcedente causæ cognitione operatur vnum singulare, quod si ille, cui est præstita, reperiatur mortuus, vel vulneratus præsumitur factū ab illo, qui præstitit talem securitatem. pag 53.n.115.*
Seruitutem *emphyteusi imponere potest emphyteuta inuito domino.p.15 n.108.*
Sesmaria *á sesma dicitur; quod est sexta pars alicuius rei p.25.n.176.*
Socer *carnaliter cognoscens nurum suam incestum committit.p.42 n.26.*
Solemnia *requisita non præsumuntur interuenisse ex temporis diuturnitate, quando ex inspectione instrumentorū apparet ea non interuenisse, aliás secùs. p.5.n.27.in medio.*
Solemnitas *extrinseca non præsumitur, quando est talis, cui partes renuntiare non possunt.p.5.n.27.in fine.*
Solemniter *omnia interuenisse præsumuntur ex longissimo temporis cursu. pag.26.n.187.*
Solutio *pensionum non censetur probata ex solutione trium annorum præcedentium p.5.n.29.*
Sororem *carnaliter cognoscenti pœna fustigationis, & relegationis ad perpetuas triremes est imposita, vel secūdùm alios mortis pœna imponenda p.42.n.23.*
Spurij *& alij filij illegitimi nō succedūt in emphyteusi Ecclesiastica.p.12.n 81.*

Spurius

Spurius admittitur ad emphyteusim Ecclesiasticam si à principio capta sit pro se, & filio spurio. p. 12. n. 82.

Statutum *puniens venditorem, an censeatur punire emptorem?* p 47. n. 73.

Stuprata *puella si non sit sui iuris, & habeat parentes, an possit dotem remittere stupratori?* p. 51. n. 104.

Subemphyteuta *alienare volēs nō emphyteutæ, sed directi domini consensum requirere debet.* p. 17. n. 120.

Subornatio *testium probanda est per alios testes, quàm per eos, qui dicunt se fuisse corruptos* p. 45 n. 56.

T.

TEstamentum *sustinetur sine institutione hæredis, quando quod in eo dispositum habetur est pro exoneratione animæ.* p. 33. n. 261.

Testamentum quod fecerat vxor maritū instituendo ad eius importunas preces valet, dùm non probentur minæ. pag. 34. n 277.

Testes *pro venditione deponentes sunt præferendi cum pro illis sit iuris præsumptio.* p 2. n. 9 *in medio.*

Testes qui dicunt rem valere centum, si non dicunt non valere plus, non excludunt probationem, quæ dicit rem valere plus. p. 2. n. 9. *in fine.*

Testes interrogati absquè citatione partis si mortui fuerint, licet postea citatio interueniat, illa non sustinetur. pag 33. n. 261.

Testes in testamento sufficit quòd conueniant in substantia, licet in verbis non concordent. p. 33. n 264.

Testibus magis creditur deponentibus de sana mente, quàm de insania. pag. 34. n 268.

Titulus *emphyteusis secularis præsumitur tempore 30. annorum, emphyteusis verò Ecclesiastica 40. annorum.* pag. 4. n. 27.

Titulus præsumptus induci non potest vbi constat de initio tituli, quod scilicet fuerit ex locatione, & simplici colonia. p 5. n. 28.

Transactio *non soluit laudemium.* pag. 19. n. 142.

V.

VEnalia *sub generali hypotheca omnium bonorum comprehenduntur.* p. 7. n. 53.

Venditio *à patre facta filio sui iuris, palam. & bona fide valet.* p. 3. n 16.

Venditionem fuisse factam iusto pretio præsumptio iuris est. p. 2. n. 9.

Venditio cum pacto de retrouendendo soluit laudemium. p. 18. n. 134.

Venditor *regulariter tenetur rem liberam tradere, & exprimere omnes rei qualitates, & conditiones.* p. 2. n. 6.

Vitricus *carnaliter cognoscens suam priuignam incestum committit.* pag. 42. n. 25.

Vsusfructuarius *vendens rem tanquam dominus tenetur ad interesse.* p. 2. n. 5.

Vsusfructus *venditio non soluit laudemium* pag. 19. n. 140.

Vulnus *inferens cum armis prohibitis nō punitur duplici pœna, imposita scilicet delationi armorum, & alia ob vulnus.* pag. 47. n. 76.

Vxor *propter adulterium à marito commissum lucratur ipsius bona* p. 43. n. 36.

Vxor potest facere dotis promissionem quando executio confertur in tempus, quo matrimonium separatur. pag. 26. n. 184.

Vxor absquè marito non potest filiæ dotem dare. p. 29. n. 218.

Vxor consentiens, vel dotans simul cum marito tenetur pro dimidia. pag. 30. n. 219.

FINIS.

INDEX DE ALGVS CASOS QVE SE DECIDIRAM, E IVLgarão no supremo Senado da Supplicação, & casa do Porto, que vão neste additamento.

A.

ACCVMVLAR se naõ podem ao liuramento do R. outros autos, de que ja estaua liure. pag. 54. n. 134.

Accusar se naõ pode por barregaice a mulher que se costuma dar a nomes por dinheiro. pag 43. n. 37.

Accusar quando queremas pessoas nobilissimas nos casos de querela, & deuassa saõ obrigados a apparecer. pag. 52. n. 115.

Accusar naõ pode o denunciante ao criminoso senaõ na quelles capitulos que lhe tocaõ. p. 49. n. 93.

Alcaide pode querelar como pessoa do pouo quando se lhe applicar algũa pena, ou tiuer interesse della. p. 49. n. 96.

Alimentos pode pedir o prezo condenado a seu acredor, naquelles casos, em os quaes pode ter lugar a cessaõ de beẽs. p. 32. n. 243.

Alugador que he achado na casa he obrigado a pagar o aluguel de todo o anno, posto que naõ viuesse nas casas mais de quinze dias. p. 6. n. 46.

Arrancamento na Corte se naõ entende senaõ do Mosteiro de Sanctos o velho ate Sanctos o nouo, & ate o chafaris de Arroyos. p 44. n. 39.

Armas se podem leuar depois do sino com lume. p. 47. n. 75.

Auçaõ ciuil pendendo sobre hũa causa se se querelar della, a querela he nenhũa. pag. 48. n. 89.

B.

BOticarios naõ saõ plebeos. pag. 35. num. 291.

C.

CArta de seguro se naõ ha por quebrada, ainda que o que se liura com ella fosse prezo, por naõ residir nas audiencias: se com tudo foy prezo dentro nos quinze dias que lhe concedeo a Orden. p. 52. n. 116.

Cartas de seguro concede o juyz das Ordẽs Militares aos Commendadores. pag. 53. n. 123.

Carta de seguro pode pedir em casos de morte o que estiuer pronunciado â prisaõ, para logo se tratar em Rolaçaõ da concessaõ della, ou confessatiua com defensa, ou negatiua coarctada, ainda que a deuassa naõ estiuesse acabada. p. 53. n. 126.

Carta de seguro val com apresentaçaõ, ainda que esteja algum tempo por se liurar. p. 53 in fine n. 128.

Carta de seguro negatiua tomada em hũ caso de morte, & depois sobre o mesmo tomada segunda confessatiua concedida em Relaçaõ, he nenhũa se se naõ fizer nella mençaõ da primeira. p. 54. n. 129.

Carta de seguro para valer basta estar no sacco para passar pela Chancellaria como se ja fora passada. p. 54. n. 130.

Cartas de seguro negatiuas se costumaõ guardar nas deuassas que se tiraõ por prouisaõ del Rey. p. 54. n. 132.

Carta de seguro negatiua simples val em hũa deuassa começada por juyz Ordinario, vindose depois a acabar, ou pronunciar pelo Corregedor do crime da Corte. p. 54. n. 133.

D.

DEuassas quando os julgadores tiraõ & as pronunciaõ, das taes pronun-

ciações

ciações não tem obrigaçaõ de appellar, nem da tal appellação se toma conhecimento, saluo sendo algum dos pronunciados prezo. p.51.n.107.
Desafio naõ he mandar, ou lançar escrito à parte de palauras injuriosas. pag.44. n.40.
Deuedor que tiuer espera dos acredores de mayor quantia, lhe seraõ obrigados esperar os de menor, ainda que a espera naõ seja julgada por sentença, & sobrestarseha na execução. p.32.n.245.
Deuedor naõ goza da espera, que tem de algũs acredores, & pode ser executado pelos mais, quando a execuçaõ corria, & estauaõ os bẽes mandados arrematar. p.32.n.244.
Deuedor que chegou a hauerse por quebrado & falto de credito, posto que tenha espera dos de mayores quantias, naõ seraõ os de menores obrigados a esperar. p.46.n.66.
Doação remuneratoria, para se naõ reuogar per natiuitatem liberorum, he necessario que as boas obras se prouẽ equiualentes a cousa doada. p.30.n.220.

E.

EScrauos de qualquer parte (tirando de Guinè) que vierem doentes de infirmidade, que lhes tolha seruirem, os podem engeitar os compradores a quem lhos vendeo, prouando que ja erao doentes em seu poder: com tanto que citem o vendedor dentro de seis meses, do dia que lhes foraõ entregues. Mas os escrauos que forem de Guinè se engeitaraõ dentro de trinta dias. p. 4 n.21.

F.

FIador de aluarà de fiança he obrigado, por razaõ da ditta fiança, a pagar a condenaçaõ pecuniaria em que for condenado o R. originario, & a parte que vencer a pode cobrar pelo ditto fiador. p.53.n.136.
Fiador, ou abonador que fica para se entregar a tutoria que sua Magestade manda dar por sua prouisaõ naõ pode ser desobrigado em quanto dura a tutoria. p.29.n.213.
Filhos pode m accusar seu pay por matar sua mãy. p.52.n 117.
Folha naõ se corre aos que tèm carta de seguro. p.52 n.117.

H.

HOmenagem ao nobre se naõ ha de dar em caso de virgindade. pag.55. num.145.

I.

INjuria feita ao partidor dos orfaõs naõ se regula como feita a official da justiça p.45.n.49.
Iulgador pode ser parte, quando o R. quizer impugnar os autos, que o ditto julgador preparou. pag.45.n.50.
Inimigo capital naõ querela do que deu testemunhas falsas. p.49.n.93.

M.

MErcadores de retalho naõ saõ nobres. p.36.n.297.
Moças que entraõ em mosteiro para se recolherem, & seruirem o conuento como recolhidas, naõ podem pedir seruiço. p.9. in fine n.9.
Moços da estribeira delRey saõ piaẽs. p.36.n.294.
Mulher que ouuer de ficar em posse & cabeça de casal he necessario que ao tempo da morte de seu marido esteja em casa teuda, & manteuda como marido, & mulher. p 36. n.300.
Mulheres que casaõ por dote, & arrhas, que naõ ficaõ em posse, & cabeça de casal como as mulheres que casaõ por carta de ametade, podem ser demandadas pelos acredores que paguem as diuidas. p.73.n.301.
Mulher corrompida nao pode demandar sua honra ciuelmente, naõ pedir satisfaçaõ della passado o anno. p.43.n.31.

N.

NEgatiua coarctada se naõ pode pedir, nem conceder, senaõ passados os trinta dias da Ord. porque em tudo se regulaõ como as negatiuas simples. p.54.n.131.

Offensa

O.

OFFensa feita a official depois de acabado o officio por causa delle; se ha por resistencia, como se lhe fora feita no tempo que seruia actualmente. p.45.n.49.

P.

PArtidor dos orfaõs naõ he official de justiça, nem a injuria que se lhe faz he resistencia. p.45.n.49.

Pintores naõ saõ machanicos. p.36.n.295.

Prazo para auôs, & geraçaõ que o marido acquirio antes de casar naõ se comunica com a mulher, nem com seus herdeiros per estimaçaõ, mas communicarseha com os filhos, & netos do marido, ainda que naõ sejaõ herdeiros per encabeçamento. p.38.n.315.

Prazo reguengo naõ tem commisso, & na prouincia dentre Douro, & Minho he cousa ordinaria leuarse dinheiro pela nomeaçaõ, sem por isso se reputar por venda, nem ter effeitos della: assi se julgou na casa da Supplicaçaõ, entre partes o Marquez de Alanquer contra Esteuaõ Fernandez de Couas da Freguesia de S. Esteuaõ de Vrgezes termo da Villa de Guimaraẽes, escriuaõ Pero de Almiranta. Diz assi a sentença. Acordaõ em Relaçaõ, &c. Naõ he bem julgado pelo Prouedor Iuyz do Tombo em condenar os R. R. larguem ao A. os prazos da contenda por hauerem caido em commisso. Reuogando sua sentença, vistos os autos, & como os prazos saõ reguẽgos, nem se mostra serem entregues por venda perfeita contradiçaõ, antes o vendedor ficar sempre senhor delles, declarando na escriptura que ficaria sempre senhor dos dittos prazos, pelo que naõ podiaõ cayr em commisso, naõ se trespassando dominio, nem posse: nem a clausula constituti podia obrar o contrario E o leuarse dinheiro pela nomeaçaõ he cousa ordinaria em a prouincia dantre Douro, & Minho, nem por isso se reputa por venda, nem tem effeitos della, & se dà o dinheiro para os nomeantes soccorrerem suas necessidades, & remedio de outros filhos, & esse he o custume antiquissimo da ditta prouincia, o que visto, com o mais dos autos: reuogão a ditta sentença, & absoluem os R.R. do pedido pelo A. ao qual condennaõ nas custas delles. Lisboa 6. de Feuereiro de 1620. Carlos Brandaõ, Gama, Cardenas.

Prezo contra direito naõ pode ser recomendado. p.32.n.153.

Prezo em custodia naõ pode ser embargado. p.33. in princ. n.253.

Q.

QVerelar se naõ pode da testemunha que negar o custume. p.49.n.91.

Querelar pode o inimigo do que deu testemunho falso, & naõ das testemunhas falsas. p.49.n.93.

Querelar naõ pode nenhũa pessoa condenada em feito crime, ou ciuel em caso algum de pessoa que contra elle ouue sentença, ate ser executado com effeito em todo o q̃ for condenado p.49.n 94.

Querelar se naõ pode da parte, que para a causa induzia testemunhas falsas. pag. 49 n.96.

Querela de simples virgindade, quando naõ ouue parte naõ admitte appellaçaõ por parte da justiça. p.50.n.101.

S.

SEcresto se naõ faz nos beẽs da pessoa que retarda as partilhas quando a causa corre per libello ordinario, em que se pedẽ as taes partilhas. p.37.n.311.

T.

TEstemunhas à instancia da parte que tinha denunciado se naõ podem preguntar depois de serrada a deuassa, & as que se perguntarem, depois della serrada, saõ nullas. p.52 n.109.

Tutor testamentario sendo pobre naõ tem obrigaçaõ de dar fiança, saluo se mudasse estado. p.40 n 331.

LAVS DEO.